¶ Incipiunt questiones perutiles sup tota philosophia magistri Joannis Magistri doctoris parisiensis cum explanatione textus Aristotelis fm mentem doctoris subtilis Scoti.

Irca initium ꝑmi libri physicorum. Queritur primo vtrum corpus sub ratiōe nālitatis sit subiectū adequatum phie naturalis. Et arguitur q̄ nō. Primo sic. quicqd est subiectum adequatum phie nālis est adequatū subm mobilitatis: sed corp⁹ nāle non ē subiectū adequatū mobilitatis ģ ꝛc̄. Minor pꝫ qꝛ multa sūt mobilia que nō sūt corpa. vt pꝫ primo de accidentibus in sacramēto altaris q̄ nāliter mouētur deorsum. 2° de substantijs sepatis. 3° de potentijs anie que mouentur a suis obiectis. 4° de mā q̄ ē subiectum generationis ꝛ corruptionis. ¶ 2° sic. quicquid ē subm adequatuꝫ phie nālis ē diffinitiuū passiōis eius adequate scilicꝫ motus vl' mobilitatis. Sed mot⁹ diffinitur p ens ꝛ nō per corpus ex 3° hui⁹. Igit̄ ens ē subm nālis phie ꝛ nō corpus. Patet maior qꝛ ꝑpa passio diffinit̄ p ꝑpriū eius subiectū. ¶ 3° sic. mobilitas est rō formalis subi hui⁹ sciētie. ģ non naturalitas. pꝫ ꝯña quia vni⁹ subiecti scibilis ē vnica ratio formalis. pꝫ antecedēs qꝛ oīa in nāli phia cōsiderata solum fm q̄ subiacent motui ꝛ quieti considerantur ex secundo huius.

In oppositum est auctoritas commētatoris dicentis hanc scientiā eē de nā ꝛ per ꝯsequēs eius subm eē nāle cuiusmodi ē corp⁹ vt postea videbitur. Igitur. Ad hoc ē etiā Albertus Egidi⁹ ꝛ etiaꝫ doctor subtilis. ꝛ ēt ꝓbatur rōe qꝛ cū mobilitas sit ꝑma ꝛ adequata passio subiecti phie naturalis: illud ē huius sciētie subm cui ꝑmo ꝛ cōuertibilit̄ ꝯuenit eē mobile. hmōi ē corpus pꝫ. Omne enim corpus ē mobile primo celi. ꝛ oē mobile ē corp⁹ ex 2° hui⁹. In qōne erunt tres articuli. ¶ In ꝑmo d̄clarabūtur termini qōis. ¶ In 2° videbit̄ ad quesitum. ¶ In tertio mouebuntur dubia.

¶ Quantum ad primum articuluꝫ.

Primo sciendū q̄ in titulo questiōis sūt quinqꝫ termini declarādi scilicꝫ subiectū. rō formalis subi corp⁹ nāle vl' nālitas. ꝛ phia nālis. ¶ Pro declaratione ꝑmi ponitur talis distinctio. q̄ in qualibet scientia ē duplex subꝫ adeq̄tuꝫ. s. māle ꝛ formale. Ad hoc q̄ aliqd sit subꝫ māle alicui⁹ scie sex ꝯditiōes requirunt̄. ¶ Prima ē q̄ sit quiditas diffinibilis qꝛ diffinitio subiecti ē mediū potissime demōstrationis. ¶ 2ª ē q̄ sit q̄ditas nō inclusa in aliqua ꝑori q̄ditate ad illā sciam ptinente. qꝛ tūc illa ꝑor quiditas eēt ꝑmū subm. ¶ 3ª q̄ sit ꝑmo nō. qꝛ de subiecto opꝫ ꝑcognoscere quid ē ex ꝑmo posteriorū. ¶ 4ª q̄ illa quiditas ꝯsideretur in illa scia fꝫ ei⁹ ꝑpaꝫ rōnē ꝛ absolutā ꝛ formalē. ꝑpriā dico qꝛ si sub rōne alterius illud alteꝝ eēt subm. Absolutā dico qꝛ oē respectiuū ꝑsupponit absolutū: ꝛ ita nō pōt eē rō ꝑma. Formalē dico qꝛ forma vl' q̄ditas rei ē ꝑncipiū cognoscendi eā. ¶ 5ª ꝯditio ē q̄ virtualit̄ ꝯtineat noticiā oium ꝟitatū illius hitus. qꝛ subm ꝯtinet suā diffinitionē que ē ꝑncipiū demōstrādi quālibꝫ passionē de subo i scia cui⁹ ē subꝫ. ¶ Scd̄a ꝯditio ē q̄ talis q̄ditas sit adeq̄ta scie cui⁹ ē subiectū sic q̄ oīa sub ea cōtenta ptineāt ad talē sciētiā p se ꝛ oē per se ꝯsideratum in tali scientia sit p se reducibile ad talē q̄ditatē vl' ad tale subiectuꝫ. Sed ad subiectum formale siue ad subiecti formalē rōem duo requirūtur. ¶ Prio q̄ sit ꝯuertibilis cū subiecto māli ꝛ q̄ nō sit aliqd sub eo cōstitutū p differētiam eēntialē vel accidentalē. ¶ 2° q̄ sit ꝑus ꝛ perfecti⁹ omni passione demōstrabili de subiecto māli qꝛ se debet hr̄e ad subm māle sicut abstractum ad concretū vel saltē sicut aliqd ei adequatum.

Secundo sciendū q̄ ꝓ declaratione secundi termini talis distinctio ponitur. s. q̄ rō formalis est duplex. s. obiectiua ꝑpter quā aliqd est obiectū materiale alicuius potentie. vt coloreitas ꝑpter quam colore est obiectū visus. ¶ Alia est rō formalis subiectiua. s. ꝑpter quā quiditas aliqua est precisū materiale subꝫ alicui⁹ scientie. ¶ Pro 3° termino hic declarando ponit̄ hec distinctio. s. q̄ corp⁹ est duplex. s. nāle ꝛ mathematicū. corp⁹ nāle ē q̄dā q̄ditas subal'ꝯposita ex mā ꝛ forma corporeitatis. corp⁹ mathematicū ē q̄titas includēs trinā dimensionē scꝫ lōgū latū ꝛ ꝓfundū. Et de hoc nō hic est ad ꝓpositū. sed de ꝑmo. ¶ Pro declaratione quarti scꝫ termini dicitur q̄ō nāle est idem

vt ad ꝓpositū qd̄ nūc̄ hn̄s. Natura aūt ex scd̄o hui⁹ ē principiū motus ⁊ quietis. s. mā vł forma rei mobilis. ¶ Pro 5º termino hic declarando dr̄ ꝙ phīa nālis ē scia ꝯsiderās de reb⁹ nālib⁹.

Tertio sciendū ꝙ de subiecto nālis phīe tres fuerūt opiniones ꝑncipales. ¶ Prima ē doctoris scti. s. ꝙ ens mobile ē subiectū hui⁹ scie q̄ pōt hēre triplicē intellectū. s. ꝙ istud aggregatū ens mobile ex ente ⁊ mobilitate formalr̄ capta ē subm̄ hui⁹ scie. ⁊ hoc ē falsū qz mobilitas ē passio demōstrabilis in hac sciētia de subō ei⁹. Patet sic arguēdo. oē ens hēns nām ē mobile. sz corpus vł ens nāle ē ens hn̄s nām. igr̄ ē mobile. Subm̄ aūt aut rō formalis subī nō ē demōstrabilis in scia cui⁹ est subiectū cū de subō ꝑsupponat̄ in q̄libet scia saltez spāli qd̄ ē ⁊ qz ē. ¶ Itē de ente ꝑ accidēs nō ē sciētia tanq̄ȝ de subō scibili ex sexto metaphysice. ens mobile dicto mō acceptū ē ens per accidēs cū sit aggregatū ex subiecto ⁊ passione. ḡ ⁊c̄. ¶ Secūdus intellect⁹ dicte opinionis talis est ꝙ ens i sua cōmunitate acceptū ē māle subm̄ hui⁹ scie. Et mobilitas ē ei⁹ rō formalis ⁊ hoc stare nō potest qz si sumat̄ mobilitas formaliter tanq̄ȝ dr̄ia dicens ens accidētaliter tunc hec scia eēt metaphysice subalternata. Si ꝟo mobilitas sumat̄ circūlocutiue ꝓ nālitate vt ē dr̄a eēntialis cōtrahēs ens ad determinatā ptē entis. tūc hec scia eēt pars metaphysice cū eadē sit scia toti⁹ ⁊ partis ⁊ hm̄ mō ꝓcedit rō Egidij cōtra dictā opinionem. ¶ Terti⁹ intellect⁹ dicte opinionis est ꝙ aliqua determinata pars entis. s. ens naturale cui⁹ rō formalis ē mobilitas non formalr̄ accepta sz circūlocutiue ꝓ nālitate ē subm̄ hui⁹ scie sz hm̄ mō ens mobile idē ē ꝙ corp⁹ mobile vł ens nāle. Et sic dicta opinio vera ē: ⁊ hic itellectus tertius est sensus ꝑfati doctoris vt pȝ intuētib⁹ doctrinā eius. hȝ ipse ēt alibi ꝙ corp⁹ mobile qd̄ intelligit̄ de mobili circūlocutiue dicto ꝓ nāli ē scie nālis subiectum. ¶ Alia ē opinio Alberti ⁊ Egidij de roma ꝙ corpus mobile ē subm̄ nālis phīe ꝙ stare nō pōt si mobile sumatur formaliter ꝓpter rōes iꝓbātes ꝑmū intellectū dicte opiniōis licȝ sumēdo ipm̄ circūlocutiue ꝓ naturalitate sit vera. ¶ Alia ē opinio canonici q̄ i aliquib⁹ scotizat. sȝ nō in hoc passu ponēs substantiā finitā in cōi acceptā eē materiale subiectum hui⁹ scie. qz cōuertitur cū ꝑncipali ⁊ ꝑma passione subiecti hui⁹ scientie naturalis. Sed ista opinio supponit vnū falsū. s. ꝙ oīs substantia finita sit naturaliter mobilis. qd̄ ē falsū de substantijs sepatis. Et hēt ē cōtra phm̄ in tota phīa. licȝ .n. substātie sepate mutēt locū qn̄q̄ȝ istātanee qn̄q̄ȝ ꝟo mutatione cōtinua ⁊ successiua. tn̄ ille mot⁹ nō ē nālis qz nō ē materie sensibili cōiunct⁹ qd̄ requiritur ad hoc ꝙ aliquid dicatur naturale. ¶ Pro secūdo articulo sit hec.

Conclusio responsiua ad quesitū corpus sub rōne naturalitatis est subiectū adequatū phīe nālis sic ꝙ corp⁹ est subiectū māle. ⁊ nālitas ē subiectū formale vel rō formalis subiecti. hec conclusio ꝓbatur pro vtraq̄ȝ sui pte ꝑ ea que dicta sunt in ꝑmo nōbili de ꝯditiōib⁹ requisitis ad subm̄ māle ⁊ ad rōem formalē ei⁹. ¶ Quātū ad tertiū articulum.

Primo dubitatur. Utrū de reb⁹ nālib⁹ sit scia vna. Pro cui⁹ solutione supponitur ꝙ res nāles sūt quaꝝ eē ⁊ diffiniri depēdet a mā sensibili. Ex quo seqtur ꝙ nulla substātia separa: nullū ēt accidens sine subiecto exn̄s est res naturalis cū res naturales sine materia eē non possint. ¶ Deinde ponūtur tres distinctiones. quaꝝ ꝑma ē ꝙ res nāles pn̄t considerari duplr̄. vno modo ꝑm eē essentie. s. ꝓ quiditatib⁹ abstrahētib⁹ ab exn̄tia ⁊ ab omni accidente posteriori ipsa exn̄tia. Alio modo quantū ad eē actualis exn̄tie ⁊ hoc mō de ipsis non ē scientia cū sint corruptibiles sȝ bene ꝑmo modo. ¶ Scd̄a distinctio de reb⁹ nālib⁹ eē sciam pōt intelligi duplr̄. vno mō tanq̄ȝ de subiecto ꝑmario ⁊ adequato. Alio modo tanq̄ȝ de subiectis secūdarijs ⁊ inadequatis reducibilib⁹ ad vnū cōmune subiectū adequatū vȝ ad corp⁹ naturale ⁊ sic de ipsis ē scia nālis: non aūt primo. ¶ Tertia distinctio sit hec scientia aliqua pōt dici vna duplr̄. vno modo formaliter ⁊ intrinsece ⁊ sic illa scia ē vna q̄ secluso q̄cūq̄ȝ alio extrīseco hȝ verā vnitatē realē ꝑ quā formalr̄ ⁊ itrīsece dn̄oiat̄ vna. Alio⁰ scia pōt dici vna extrīsece ⁊ ab obiecto: ⁊ sic sciētia hȝ talē vnitatē q̄lem hȝ subiectū totius illius sciētie: ita ꝙ si subiectum sit vnum genere et scientia est vna genere. Si vero subiectum sit vnum specie scientia est vna specie. ¶ Ex his dicitur ad dubium. Primo ꝙ talis habitus rerum naturalium est vnus vnitate specifica sic ꝙ tota philosophia naturalis est vna species de predicamento qualitatis. ¶ Secundo dicitur ꝙ hitus totalis phīe naturalis itrinsece ⁊ formalr̄ ē vnus numero ⁊ i vno itellectu sic ꝙ ex oībus hitibus ꝯclusionū physicalū te-

sultat vnꝰ hitꝰ totalis vnitate numerali in vno itellectu. ¶ 3º dr̄ ꝙ totalis habitꝰ phie nālis ex̄trīsece ⁊ ab obiecto ē vnꝰ vnitate gn̄ica qr eius subiectū ē vnū genus. s. corpus naturale. ¶ 4º dr̄ ꝙ ꝑtiales hitus ꝑtialiū ꝯclusionū phie nālis habēt tātā vnitatē extrīsecā q̄tā hn̄t subiecta illaꝝ ꝯclusionū ⁊ tātā hn̄t distictionē iter se extrīsecā ⁊ obiectiuā q̄tā hn̄t sbiecta illaꝝ ꝯclusionū ita ꝙ si duo subiecta duaꝝ partialiū ꝯclusionū distiguant̄ spē et hitꝰ illaꝝ ꝯclusionū distiguunt̄ spē. ⁊ si subiecta solū distiguūt̄ numero tūc habitus illaꝝ distiguētur numero. ⁊ hoc de distinctione extrinseca ⁊ obiectiua.

Secundo dubitat̄ Utrū de gn̄abilibꝰ iq̄tū gn̄abilia sūt ⁊ de corruptibilibꝰ iq̄tū corruptibilia sūt sit scia. ¶ Pro cuiꝰ solutōe sit hec distictio. gn̄abile ⁊ corruptibile pn̄t sumi dupl̄r. Uno mō vt sūt p̄dicata accidētalia iportātia gn̄ationē vel corruptionē actualē vel potētialem vt gn̄abile dicat̄ illud qd̄ gn̄at̄ vel pōt gn̄ari. et corruptibile dicat̄ illud qd̄ corrūpit̄ vel pōt corrūpi: ⁊ sic generabiliū ⁊ corruptibiliū iq̄tū huiusmōi nō ē scia cū ista nō sint ipossibilia alr̄ se hr̄e. qd̄ tn̄ reqrit̄ ad obiectū scibile ex p̄ posterioꝝ. Alio modo pn̄t accipi ꝓ aptitudinibus vel respectibus aptitudinalibus ad actus abstrahētibꝰ ab oi existētia actuali vt generabile sit aptum natum generari: ⁊ corruptibile aptum natum corrumpi: ⁊ sic de corpore naturali in vltima acceptione ⁊ de partibus eius ꝑ se secundo modo ꝑseitatis ⁊ etiā de gn̄abilibus iq̄tū gn̄abilia: ⁊ corruptibilibus iq̄tū corruptibilia sūt est etiā scia tenendo ly inq̄tū non quidem reduplicatiue sed specificatiue.

Tertio dubitatur. Utrum de rebus singularibꝰ sit scientia. ¶ Pro solutione huiꝰ dubij sit hec distictio: singulare ē triplex. quoddā .n. est p̄scidens ab exn̄tia ⁊ ab accidētibus posteriorībꝰ eo ꝙ icludit tm̄ naturaꝫ specificā cū differētia idiuiduali. Aliud est singulare p̄scidens ab accidētibus sꝫ nō ab existētia actuali. Aliud est singulare icludens ista q̄tuor. s. naām specificā dr̄aꝫ idiuidualē exn̄tiaꝫ actualē ⁊ accidentia ꝯn̄a exn̄tiā ipsā. qd̄ ꝓprie dr̄ discretū ⁊ ab alijs cretū ⁊ distictū. vn̄ de singulari 3º mō dicto non ē scia qr ē ens ꝑ accn̄s qr pōt corrūpi: nec ēt de singulari 2º mō dicto qr pōt corrūpi. sꝫ hn̄ de singulari p̄ mō sūpto: qr illud i ordine ad iclusa i eo ⁊ ad p̄dic ita ꝑ se ē incorruptibile: ⁊ illo mō singularia ꝑtinēt ad artē ⁊ sūt ꝑ se i recta linea p̄ñtali reponibilia ⁊c.

Ad rationes añ oppositū. ¶ Ad primā r̄ndet̄ ꝯcedēdo maiorē ⁊ negādo minorē: ⁊ ad p̄mā ꝓbatōeꝫ minoris dr̄ ꝙ substātie separate nō sūt res nāles vt visū est nec motꝰ eaꝝ est nālis: sil̄r accn̄tia separata a sb̄o nō hn̄t eē nāle: nec motꝰ ipsoꝝ est de se nālis ꝑꝑ cāꝫ dictā i p̄mo dubio. vbi dicit ꝙ rerū nāliū eē ⁊ diffiniri depēdet a mā sensibili: potētie ēt nō mouent̄ ab obiectis suis motu physico sed methaforico. ¶ De mā aūt negat Albertus ꝙ ipsa sit ꝑ se ꝓximū sb̄m corruptionis vel gn̄atōis sꝫ meᵗᵉ forma corporeitatis ei ꝯcreata. ¶ Dicit̄ vlteriꝰ ꝙ gn̄atio ⁊ corruptio sūt mutationes nāles iq̄tū sūt t̄mini extrīseci alterationū p̄uiaꝝ q̄ sp sūt sb̄ie i corpore nāli. mā etiā ꝑ nullū istās ē ab oi forma sb̄ali denudata. ¶ Ad 2ᵃᵐ dicēdū ꝯcedēdo maiorē ⁊ negādo minorē. Motus .n. diffinit̄ ꝑ ens nō qdē i cōi sed i spāli acceptū ꝓ ente i poᵃ ꝓpiqua ad t̄minū motus qd̄ ē corpꝰ nāle. ¶ Ad t̄tiā dicēdū negādo añs ⁊ ad ꝓbationē dr̄ ꝙ res nāles ꝯsiderant̄ i ordine ad mobilitatē: ⁊ iq̄tū subijciūt̄ mobilitati tā q̄ passioni ⁊ nō tāq̄ rōi formali qbꝰ pꝫ ꝙ corpꝰ ē sb̄m nāle. nālitas vo ē rō formal' sbi: ⁊ mobilitas ē paº sbi nālis. Et hec de qōne sequitur.

Queritur scd̄o. Utruꝫ ad notitiā ꝯpletā cāti reqrat̄ necessario noᵃ cuiuslibet cause illiꝰ cāti. ¶ Argu't̄ p̄ ꝙ nō qr q̄libꝫ res ꝯplete cog̊scit̄ ꝑ suā diffinitōeꝫ: sꝫ diffinitio nō ꝯtinet oēs cās. g̊ ad ꝯplete cog̊scēdū rē n̄ oꝫ cog̊scere oēs cās. ¶ Arguit̄ 2º. p̄ma cā ē cā cuiuslibet causati. g̊ ad cog̊scēdū q̊libet cātū oportet cog̊scere p̄mā cāꝫ. ꝯn̄s ē ipossibile g̊ ⁊ añs. ¶ Arguit̄ t̄tio. albū est cā effectiua domꝰ si domifica tor eēt albꝰ: ⁊ tn̄ ad cōplete cog̊scēdū domū nō oꝫ cog̊scere albū. g̊ ad cōpletā notitiā causati n̄ reqrit̄ notitia cuiuslibet cause. ¶ In oppositū arguit̄ auctoritate cōmētatoris dicentis: ois q scit se scire aliqd nō dicit illud nisi qn̄ sciuerit illud ꝑ oēs cās tā ꝓpinq̄s q̄ remotas. ¶ In questione ista erunt tres articuli sicut in precedenti. Quantum ad primum.

Primo sciēdū est ꝙ ꝓ declaratiōe terminoꝝ q̄stionis ponunt̄ alique distinctiones. ¶ Prima. duplex est causa: quedam est causa ꝑ se sine qua non potest esse nec produci effectus. ¶ Alia est causa per accidēs

sine qua potest esse & produci effectus. Causa p se solet diuidi i cāz itrīsecā & extrīsecā i cāz ꝓpinquā & remotā. ¶ Scḋa distictio. duplex est notitia. q̄dā est notitia simplex q̄ fit p p̄mā operationē itellectus: & vocat eā p̄hs 3° de aīa. simplicium itelligētia. Alia est notitia cōplexa q̄ fit p scḋaz operationē itellectus. ¶ Tertia distictio notitia tā cōplexa q̄ꝫ icōplexa est duplex: q̄daz est pfecta siue cōpleta: alia ē icōpleta. ¶ Quarta distinctio. notitia cōpleta est duplex. q̄dā est simpl'r cōpleta & icomplexa. & ē illa qua cognoscimus rē ſm oēz modū ſm quē possibile ē ipsā cognosci: & tūc notitia completa icomplexa fit cognoscēdo diffinitionē rei ꝯtinentē oēs cās p se tā ꝓpinquas q̄ꝫ remotas illius rei. sed notitia completa ꝯplexa fit cognoscēdo determinate oīa p̄dicata possibilia cognosci de ea: & hoc ſm omnē modū ſm quē possunt de ipsa cognosci. ¶ Ex hoc sequit̄ q̄ ad cognitionem cuiuslibet causati debemus cognoscere cās p se si tal' cognitio debeat dici cōpleta simpl'r. ¶ Alia est notitia cōpleta i genere: & est illa p quā cognoscimus rē sub aliqua ratione cognoscēdi scḋz oēz modū scḋz quem possibilis est a nobis cognosci sub illa ratōe cognoscēdi vt notitia ꝯpleta quā habemus de corpore sub ratiōe naturalitatis.

Secundo sciēdū q̄ iste liber physicorū in quo Aristoteles determinat de corpore sub ratōe naturalitatis diuidit̄ i ꝓhemiū & tractatū. ¶ In parte ꝓhemiali p̄hs osn̄dit modū ꝓcedēdi huius scientie: & diuiditur i tres partes. In primo itēdit talē ꝯclusionem. ¶ In scientia naturali oportet procedere ex cognitōe principiorū causarū & elementorū ad pn̄ra causata & elemētata: ꝓbat eā p̄hs tali ratione oīs scia cuius sunt p̄nia cause & elementa procedit ex cognitione ipsorū ad cognoscēdū predicamenta causata & elementata: sed i scia naturali sunt principia cause & elemēta. ergo i scia naturali oportet procedere ex cognitione principiorū causarū & elemētorū ad cognoscēdū predicamēta causata & elemētata. Maiorē ꝓbat p cōmunē existiationē oium. q2 tūc opinamur vnūquodq̄ꝫ scire cū cās cognoscimus primas & p̄na p̄ma vsq̄ꝫ ad elemēta: & debet capi vsq̄ꝫ iclusiue

Tertio sciēdū q̄ circa hunc textū icidūt tres difficultates. Prima vtrum sit saluabile istū actū qui ē itelligere causarum ex cognitione causarū & elemētorū & pricipiorū cū telligere sit actus cuiusdā hitus q vocat̄ itellectus q solū fit ex cognitione principiorū. ¶ Pro solutōe huius difficultatis ponūtur due distinctiones: p̄ma est ꝯmentatoris & est hec. Duplex est scia. quedā est scia perfecta: & est illa que fit per causaz sciti. Alia est iperfecta: & est illa que fit sine causa: & subdit cōmētator q̄ p itelligere p̄hus innuit sciaz iperfectā: & per scire sciaz perfectā. ¶ 2a distinctio. intelligere capitur dupl'r. vno modo cōmuniter pro actu denotato a po intellectiua: & sic omnis actus 5 itellectiuus potest dici intelligere. Alio modo accipitur special'r p actu denotato ab habitu itellectiuo. scilicet ab habitu principiorū qui dicitur itellectus: & tunc nō oīs actus itelligēdi vocatur intellectus: sed solū actus itelligēdi quo cognoscimus pricipia ex hoc patet solutio huius difficultatis. ¶ 2a difficultas ē vtrū ista tria. pricipia. cause. & elemēta sint synonoma. Pro cuius solutione ponitur talis distinctio. p̄nm causa & elemētū possunt capi dupl'r: vno modo cōmuniter. & sic sunt nomina synonoma. Alio modo possunt capi ꝓprie: & tūc pricipiū solū dicit̄ de causa extrinseca. s. de efficiente & fine. & elementa de causa intrinseca. s. de materia & forma. & causa est nomē vtrūq̄ꝫ cōmune. Et hanc differentiam ponit cōmentator. 12° methaphysice. sed hic dicit q̄ ista non sunt synonoma. quia nomina synonoma nō vsitantur in scientia demonstratiua. Ideo p principia intelligit p̄hus causas agentes mouētes. & per causas intelligit causas finales. & per elementa itelligit causas que sunt partes rei. s. materiam & formam. ¶ 3a difficultas vtrum scientia naturalis procedat ex principiis causis & elementis. ¶ Ad hanc respondet commentator q̄ quedam sunt scientie que solum considerāt de vna causa scilicet d̄ causa formali vt mathematice. quedam de tribus causis vt sciētia diuina scilicet methaphysica. quedam de quattuor sicut scientia naturalis. quia sciētia naturalis demonstrat omnes causas vt probat p̄hus scḋo huius. ¶ Quantum ad ſm articulum ponitur.

Conclusio Ad notitiā simpl'r & cōpletā causati requirit̄ cognitio cuiuslibet cause p se illius causati. patet. q2 si ignoraret̄ vna causa per se tūc scita scḋa cā cātum posset cognosci per illā causam. & sic nō fuisset cognitum cognitione completa & simpl'r perfecta &c. Quantum ad tertium articulum.

Dubitatur Utrū sit saluabile aliquā sciaz hr̄e cās pricipia & ele

menta. ¶ Ad soluēdū hoc dubium ponitur vna suppositio ⁊ vna distinctio. Suppositio ē hec. cā pn^m ⁊ elementū capiūtur hic in significatione ꝓpa eo modo quo expositū ē in tertio notabili. Distīctio ē hec. sciam eē cātam pncipiatam ⁊ elementatam pōt intelligi dupl'r. vno modo ꝑ denoiatione intrinseca ita ꝙ scientia sit vna res habēs veram cām materialē. verā cām formalē efficientē ⁊ finalē. Alio modo per denoiationē extrinsecā ⁊ obiectiuā. ita ꝙ scia nō sit res habēs illas cās sed subiectuȝ scie ⁊ a denominatōe subiecti accipiatur denoiatio ipsius scientie. ⁊ tunc illa ē pncipiata cāta ⁊ elementata cuius subm est principiatū cātum ⁊ elementatū. Ex his dicitur ad dubium. pmo ꝙ huius scientie nulla est causa materialis nec formalis. patȝ quia nulli⁹ forme simplicis abstractiue ē cā materialis aut formalis. sed quelibet scia est forma simplex abstractiua. ergo nullius scientie est cā materialis nec formalis. ¶ Scdo dicitur ꝙ cuiuslibet scie ē cā finalis ⁊ efficiens. patet quia quelibet scientia ē ens productum. ergo quelibet scientia hēt cām efficientem ⁊ finalem. vnde quilibet intellectus est cā efficiens sue scientie acquisite. ⁊ ꝓprius actus cuiuslibet scie ē cā finalis illius scie. Et licet dicatur cōiter ꝙ cuiuslibet scientie sūt q̄ttuor cāe. hoc tamen nō est verum accipiendo cām ꝓprie. sed si capiatur causa formalis trāsūptiue pro forma ⁊ modo procedendi. ⁊ similiter causa materialis pro materia circa quā tunc cuiuslibet scientie sunt quattuor cause.

Secundo

dubitatur. Qualiter ē saluabile istam scientiam ꝓcedere ex pncipijs causis ⁊ elementis que sunt notiora nature. ⁊ tamen in sequēti parte dicetur ꝙ ista scientia ꝓcedit ex notioribus nobis. ¶ Ad soluēdum hoc dubiuȝ ponitur talis distinctio. aliquā scientiam procedere ex aliquibus potest intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ procedat ex illis tāquā ex omnino pmis non inuestigando eoꝝ cognitionem. sed supponēdo ea esse cognita ⁊ ex cognitione ipsorum ꝓcedere ad cognitionē aliorum. Alio modo potest intelligi ꝙ ꝓcedatur ex illis sic ꝙ primo inquiratur cognitio eorum ex aliquibus que supponūtur eē nota ⁊ habita cognitione ipsorum fiat ꝓcessus ad cognitionem aliorū. Ex hoc rñdetur ad dubiū. primo ꝙ ista scientia ꝓcedit a notioribus nobis tanq̄ȝ ab omnino pmis supponendo eorum veritatē vel cognitionem. ex cognitione ipsoꝝ inquirit cognitionem principiorum cāꝝ ⁊ elementoꝝ qua habita ipsa ꝓcedit ex cognitione illorum ad cognitionem conclusionum principaliter intentarum.

Tertio

dubitatur. Utrum ad ꝑfecte cognoscēdū res nāles sit necesse cognoscere cās pmas ⁊ pma pncipia. Pro cui⁹ solutione sit hec suppositio. ꝙ ſm cōmentatorem p hs p cās pmas intelligit mām pmā ⁊ vltimam formā. ⁊ per pncipia pma intelligit pmum efficiens ⁊ vltimū finem. ⁊ per elementa intelligit partes rem intrinsece cōponētes. Pro quoruȝ euidētia ponūtur due distinctiōes: quaꝝ pma ē ꝙ materia ē duplex. s. pma ⁊ secūda. Materia pma ē materia denudata ab oī forma. sic ꝙ non sit composita ex aliqua forma. ſȝ oio sit simplex ⁊ irresolubilis ⁊ methaphysicalis: Materia scda ē composita ex materia prima ⁊ aliqua forma. sicut corpus qd ē compositum ex materia ⁊ forma corporeitatis dr̄ esse materia animalis. ⁊ caro ⁊ ossa dicūtur materia hōis. Secūda distinctio. duplex ē forma. s. vltima ⁊ nō vltima. vltima forma ē illa q̄ non ē vlteri⁹ resolubilis in materiam ⁊ formā. ⁊ ē simplex sicut ē forma elementorum. Forma non vltima ē illa que ē resolubilis in materiā ⁊ formā. sic forma mixtoꝝ q̄ includit formas quattuor elemētoꝝ ⁊ in illas ē resolubilis. ⁊ hō intelligēdum est de forma totius. Ex hoc dicitur ad dubiuȝ ꝙ ad perfecte cognoscendum res naturales necesse ē cognoscere pmas cās ⁊ pncipia prima vsq̄ȝ ad elementa.

Ad rationes

añ oppositū. ¶ Ad pmā dicitur ꝙ duplex ē diffinitio: quedā enim datur per oia genera causarum. ⁊ illa diffinitione simpl'r ꝑfecte cognoscit̄ diffinitū saltē quo ad qd ē. alia ē diffinitio que datur solum per duas causas intrinsecas. s. ꝑ materiam ⁊ formam. aut per vnā. s. per formā ⁊ qualibet diffinitione diffinitū cognoscit̄ perfecta cognitiōe. nō quid ē simpl'r sed duob⁹ generibus vel in vno genere cāe. ¶ Ad secūdam cōcedendo totum ar^m. s. ꝙ ad cognoscendum cognitionē simpliciter perfectam rem naturalem oporteret cognoscere pmam cām. non tamē ſȝ oēm modū quo ē cognoscibilis. sed sufficit ꝙ cognoscat̄ ſm illam habitudinem quā habet ad illud causatum. ¶ Ad tertiam distinguo maiorē. Duplex enim est causa scilicet per se ⁊ per accidens. ad cognitionem autem completam effectus reqritur necessario cognitio cāe ꝑ se: non autem cause per accidens sicut ad cognitiōem

domus regitur necessario cognitio domificatoris. nõ aũt cognitio albi. Et hec de questione.

Ueritur tertio. Utrũ minus vniuersalia sint prius nota magis vniuersalibus. ¶ Arguitur primo q non. illud ẽ primo notũ intellectui cuius singulare primo mouet sensũ. sed singulare magis vniuersalis magis mouet sẽsũ igitur magis vniuersale ẽ prius notũ quam minus vniuersale. ¶ 2° sic. magis ↄfusa sunt prius nõ minus confusis. sed magis vniuersalia sũt magis cõfusa quam minus vniuersalia. ergo sunt prius nota ipsis. Maior ẽ phi in textu. Minor pbatur quia cõmunitas ẽ pncipiũ ↄfusionis. ¶ 3° sic auctoritate philosophi qui pbat tribus signis vniuersale esse prius notum singulari. et per singulare intelligit minus vniuersale. Et ↄfirmatur auctoritate Auicẽne dicentis. q ens et res prima impssiõe inprimuntur in aĩa nra. ¶ In oppositum arguit auctoritate phi dicẽtis q magis confusa sũt nobis prius nota. et cõmentator p magis confusa intelligit magis cõposita. sed minus vniuersalia sũt magis cõposita quam magis vniuersalia. g sũt prius nota. ¶ In questione erũt tres articuli vt supra et quãtum ad primum articulum.

Primo sciendum q p declaratiõe terminorũ questionis ponẽde sunt due suppositiones et tres distinctiões. ¶ Prima suppositio ẽ q minus vniuersalia sunt minus cõmunia siue inferiora respectu supiorum suorũ. sed magis vniuersalia sunt magis cõmunia vel supiora respectu suorum iferiorũ. ¶ Secũda suppositio ẽ q oẽ totum ẽ confusũ respectu suarum partium. Ex istis aũt oritur difficultas vtrum magis vniuersalia sint minus vniuersalibus confusiora. Pro cuius dubij solutione ponitur hec distinctio. s. q triplex ẽ confusũ. s. confusione partium subiectiuarum vt totũ vniuersale. et confusione partiũ eẽntialium sicut totũ eẽntiale vel diffinibile. vel confusione partiũ integraliũ sic totum integrale. ¶ Ex quo seqtur primo q totum vniuersale ẽ solũ cõfusum potẽtiali confusione cũ ↄtineat partes suas potentialiter. Sed totũ integrale ẽ ↄfusũ actuali confusione cũ contineat suas ptes actualiter. ¶ 2° seqtur q totũ eẽntiale et integrale ẽ simplr magis cõfusũ quam totum vniuersale. Ex dictis elicit documẽtũ q confusum simplr ẽ totũ eẽntiale quo ad intellectum. et totũ integrale quo ad sensum. Totũ vniuersale ẽ confusũ secundum quid quia in potentia tm. ¶ Prima distinctio talis ẽ triplex est primo cognitũ. s. primitate adequationis cuiusmõi ẽ illud qd adeq̃te pdicatur de oi p se intelligibili. vel ẽ illud qd est obiectũ adequatum potẽtie. Aliud ẽ primo notum primitate pfectionis cuiusmõi ẽ pfectius intelligibile inter oia sub obiecto intellectus cõtẽta. 3° aliquid ẽ primo cognitum primitate generatõis cuiusmodi ẽ illud cuius cognitio primo in itellectu causatur. et de tali primo cognito querit psens questio. ¶ Secũda distinctio ẽ hec triplex est noticia. s. actualis qua aliquid actualr cognoscitur. Alia ẽ noticia habitualis qua aliqd habitualiter est cognoscibile. Alia est cognitio virtualis qua aliqd cognoscit ad cognitionem alterius vt cognoscẽs hoiem noticia virtuali cognoscit essentialiter vel per se inclusa in eo. s. aial et rõnale et risibile. ¶ Tertia distictio ẽ hec. duplex ẽ noticia actualis. s. cõfusa qua res cognoscitur vt p nomen diffiniti significatur. et distincta qua res cognoscit vt p diffinitiõem. i. terminos designat. Ex istis alique difficultates oriũtur. Prima qd ẽ primo notũ primitate adequationis ad quã rñdetur q ens. scda difficultas quid ẽ primo notum primitate pfectionis. ad quã rñdetur q deus ẽ primo notum primitate perfectionis. 2° substantia. 3° accidens. Tertia difficultas ẽ qd ẽ primo notum via generationis confuse et actualiter. Ad quã respondetur q singulare sensibile quod primo mouet sensũ postea eius species specialissima. et sic semper ascendendo vsq ad primum predicatum scilicet ens. Quarta difficultas quid est primo notum via generationis noticia actuali distincta. Respondetur q ens. deinde genus generalissimum. et sic semper descendẽdo vsq ad singulare et ens pfecte et totũ cognoscit quia simpliciter simplex vel totaliter scitur vel totaliter ignoratur. Quinta difficultas et sexta in dubiis sequẽtibus ponentur.

Secundo sciendum q in ista parte prohemiali phs dat modos cognoscẽdi pncipia cãs et elemẽta. ex quibus pcedit scia nãlis et intẽdit duas ↄclusiones. Prima ẽ hec opz tradere cognitiõem cãrum pncipiorum et elemẽtorum ex cognitiõe ↄpositorum ex ipis. pbat phs tali rõe. quia necesse ẽ pcedere ex notioribus nobis ad nõ et certiora nature. sz ↄ[a] ex pncipijs et cãis sũt nobis notiora. et cãe et pncipia sũt notiora naturẽ g opz tradere cognitionẽ pncipiorum cãrum et elemẽtorum ex cognitione cõpositorum ex ipsis. maiorem

pbat. Inata ē nobis via pcedere ex nobis notioribus i notiora ⁊ certiora nature. Ex hoc remouet dubiū ꝙ aliqs posset credere ꝙ eadē essēt nobis nota ⁊ nature: phꝰ remouet dubiū ⁊ dicit ꝙ ñ nobis notū ē illō qō simplr̄ est notū .i. nature. minorez sue rōnis pbat sic. sūt eni prius nobis nota ⁊ manifesta cōfusa magis. Posterius aūt ex his sūt cause ⁊ pncipia elemēta diuidētibꝰ hec .i. illis q diuidūt ɔposita i elr̄a. ¶ Scōa ɔꝰ habita cognitiōe causaꝝ ⁊ pncipioꝝ oꝫ pcedere ex magis vniuersalibꝰ .s. causis ad singularia ⁊ ad cās minꝰ vniuersales. pbat eā phs tribꝰ signis. Primū totū sensibile ē notiꝰ ſm sēsuꝫ suis partibꝰ. ḡ signū est ꝙ vl'e ē notiꝰ ſm itellectū ꝗꝫ singl'are. tenet ɔña qꝛ vniuersale ē qddā totū: multa aūt cōprehēdit vt pres. ¶ Scōꝫ ē diffinitū est notiꝰ ptibꝰ diffiniētibꝰ. ḡ signū ē ꝙ vniuersale ē notiꝰ singulari. añs pbat ꝙ nomē diffinitū significat quoddā totū cofusū vt circulus. sꝫ diffinitio eiꝰ diuidit i singula pncipia diffiniēds. ¶ Tertiū signū ꝙ pueri pmo appellāt oēs viros pr̄es ⁊ oēs femias mr̄es. postea dtermināt vnūqdꝗꝫ. ḡ signū est ꝙ vniuersale est notiua singl'ari: ⁊ p singulare ſm ɔmentatorē phs nō intelligit idiuiduū sꝫ itelligit minꝰ vniuersale vel speciēꝫ specialissimā vel aliquid sibi sil'e.

Tertio Sciendū ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficl'tates. Prima est qual'r est saluabile ꝙ pncipia sint notiora pncipaliter cū pncipiata sint pfectioris entitatis ⁊ pfectioris intelligibilitatis. Pro solutiōe huiꝰ ponit̄ talis distinctio: aliqd pōt esse prius notū natura quadruplr̄. Primo ꝙ pōt intelligi alio nō intellecto. ⁊ sic magis vniuersalia sunt notiora nature. Alio mō illud est prius notū natura qō primo ⁊ pncipalius intendit̄ a natura. ⁊ sic spēs specialissima est pmo nota nature. cū natura intēdat ɔseruare esse specificū. ¶ Tertio aliqd ē prius notū natura qō est poris ⁊ pfectioris nature ⁊ entitatis. ⁊ sic cōposita sūt notiora nature suis ptibꝰ. ¶ 4ᵒ illud est pus notū natura qō est pmū in opatione nature. siue illud a quo natura incipit opari. ⁊ sic principia sūt notiora nature pncipaliter. quia natura incipit opari a pncipijs. ¶ Scōa difficultas qual'r sunt simul saluabiles due cōclusiōes textus cū pma dicat cōfusa ⁊ cōposita siue minus vniuersalia eē notiora pncipijs ⁊ elemētis. ⁊ secūda dicat magis vniuersalia esse notiora minꝰ vniuersalibꝰ. Pro solutione huiꝰ difficultatis ponit̄ talis distictio cōmētatoris 8ᵒ physicoꝝ que est hec. In scia naturali ē duplex pcessus. pmꝰ est ab effectu ad cāꝫ scōs est a causa ad effectū: ex quo habet̄ totus pcessus phie naturalis qꝛ phia naturalis ex cognitiōe ɔpositoꝝ pcedit ad cognitionē pncipiorū illoꝝ ɔpositoꝝ. ⁊ 2ᵒ ex pricipijs causis ⁊ elemētis vniuersalibꝰ siue corpoꝝ in vniuersali pcedit ad cās minus vniuersales. .s. ad causas particulariū corpoꝝ naturaliū vt a causis corporis celestis ad cās corpis mixti et sic d alijs. Ex his patet ꝙ nō est repugnātia in cōclusionibꝰ cum prima dicat ɔposita esse notiora magis vniuersalibus. ⁊ 2ᵃ dicat causas vniuersales .i. corpis naturalis i vniuersli eē notiores causis corporū singulariū. qꝛ ſm cōmentatorē p cās vniuersaliū intelligit causas naturales vniuersales. ⁊ per singularia intelligit cās minus vniuersales ¶ Tertia difficultas vtrū eadē sint nobis nota et nature. Ad quaꝫ rñdetur ꝙ in metaphysicis eadem sunt nobis nota ⁊ nature sed non in naturalibus. Quantum ad scōm ponitur.

Conclusio minꝰ vniuersalia sunt prius ⁊ magis nota via generatōnis ⁊ ɔfuse magis vniuersalibus. ⁊ hoc suppositis tribus cōditionibus. Prima ē ꝙ minus vniuersalia sunt simpliciter magis confusa ꝗꝫ magis vniuersalia sicut declaratū ē i pmo notabili. scōa ꝙ singulare mouēs sensū ad cognitionē istoꝝ vniuersalium sit in disticta ⁊ debita pportione ⁊ distātia. sic ꝙ sensus statim possit iudicare ipsum esse alicuiꝰ distincte speciei specialissime. tria ꝙ hic intelligitur de cognitiōe actuali ⁊ nō habituali. pbatur sic. qꝛ causa naturalis non ipedita obiecto debite approximato causat effectum nobiliorē queꝫ potest causare: sꝫ intellectus ē causa naturalis nō ipedita ⁊ obiecto sufficiēter approximata: ergo causat effectuꝫ nobiliorē quem pōt causare: sed effectꝰ nobilior et pfectior quē possit causare intellectus ē conceptus singularis vel alicuiꝰ minꝰ vniuersalis. ergo intellectus primo intelligit singularia et minus vniuersalia ꝗꝫ magis vniuersalia. ⁊ hec de secundo articulo. Quantum ad tertium.

Primo dubitatur vtrū magis vniuersalia sint prius nota minꝰ vniuersalibus noticia habituali. ¶ Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ noticia habitualis est noticia remanēs in itellectu post noticiā actualem ipsius intelligibilis. ¶ Ex hoc respondet̄ ad dubiū ꝙ noticia habitualis ⁊ ɔfusa magis vniuer

saliũ est prior ꝙ̄ noticia habitualis ⁊ ↄfusa minꝰ vniuersaliũ. ⁊ notitia actualis ⁊ distincta minus vniuersaliũ ē prior ꝙ̄ notitia habitualis ⁊ distincta magis vniuersaliũ. pꝫ q̄ꝛ i notitia habituali ē euersus ordo ab ordine notitie actualis. ⁊ ideo primo ↄfuse cognita notitia actuali sũt vltimo confuse cognita cognitione habituali.

Secundo dubitaṫ. Utrũ ordo distincte ↄcipiēdi sit prior ordine ↄfuse ↄcipiendi. ¶ Pro solutiōe huiꝰ dubij ē supponēdũ ꝙ ordo ↄfuse ↄcipiendi ē ille in quo sit ꝓcessus a p̄mo ↄfuse cognito ad vltima ↄfuse cognita. sic est ordo quo ꝓcedimus a cognitōe minus vniuersaliũ ad cognitionē magis vniuersaliũ. sed ordo distincte ↄcipiēdi est quo ꝓcedimꝰ a p̄mis distincte cognitis ad vltima distincte cognita. ¶ Ex hoc r̄ndeṫ ad dubiũ ꝙ ↄpando vnũ totalē ordinē ad aliũ totus ordo ↄfuse ↄcipiēdi p̄cedit totũ ordinē distincte cognoscēdi: ita ꝙ intellectus noster p̄ma intellectiōe quā hꝫ intelligit singulare ↄfuse ⁊ postea spēꝫ sp̄alissimā illiꝰ singularis. ⁊ sic semꝑ ascēdēdo vsqꝫ ad sup̄mũ p̄dicatũ exclusiue: q̄ꝛ sup̄mũ p̄dicatũ. s. ens nō pōt intelligi ↄfuse. pꝫ q̄ꝛ nullus ↄceptus simpl'r simplex pōt intelligi ↄfuse: sed ↄceptꝰ p̄mi p̄dicati est simpl'r simplex cũ nō sit resolubilis i alios cōceptꝰ supiores. ergo nō pōt intelligi ↄfuse. maior pꝫ ꝑ vnā regulā euidentē que ē hec. Oē simpl'r simplex aut totalr' scitur. ⁊ sic distincte cognoscitur. aut totaliter ignoraṫ cũ nō habeat aliqd scōm ꝙ possit sciri. ⁊ aliquid scōꝫ ꝙ possit ignorari. quia tunc non esset simpl'r simplex.

Tertio dubitaṫ qual'r ē saluabile ꝙ diffinitũ sit notius p̄tibus diffiniētibꝰ. Pro solutiōe huiꝰ dubij est supponēdũ ꝙ diffinitũ est simpl'r cōfusum respectu suaꝝ p̄tiũ diffinientiũ. Ex hoc seqtur ꝙ diffinitũ est p̄mo notũ cognitiōe cōfusa. Et si dicaṫ ꝙ partes diffiniētes sũt magis vl'es ꝙ̄ diffinitũ. sꝫ magis vniuersalia sũt magis cōfusa. Ad hoc pōt p̄mo dici ꝙ magis vl'ia sũt magis cōfusa ꝑm qd. s. confusione partiũ potētialiũ siue subiectiuaꝝ. sꝫ diffinituꝫ est magis simpl'r magis cōfusum partibꝰ diffiniētibus cũ sit cōfusum cōfusiōe partiũ actualiũ. ¶ Uel etiaꝫ potest dici ꝙ magis vniuersale pōt comparari ad minus vniuersale dupliciter. vno modo ꝓquanto cōtinet minꝰ vniuersale ꝑ modũ p̄tis subiectiue. ⁊ sic magis vniuersale ē magis confusum ⁊ prius notum notitia confusa. Alio modo pōt comparari ad minꝰ vniuersale ꝑm ꝙ ē pars essentialis minꝰ vniuersalis. ⁊ sic minꝰ vl'e est magis cōfusũ ⁊ prius notũ noticia ↄfusa ꝙ̄ sit magis vl'e. ⁊ hec de tertio articulo.

Ad rationes Ad p̄mā dr' ↄcedēdo maiorē ⁊ distiguendo minorē. q̄ꝛ singulare magis vniuersalis mouere sensum pōt intelligi dupl'r. vno mō ꝙ singulare esset in debita ꝓportōe ⁊ distātia. ⁊ sic negaṫ. alio mō ꝙ esset i maxima distātia ⁊ nō in debita proportiōe. ⁊ sic ↄceditur. ¶ Ad scd̄am dr' ꝙ magis vniuersalia sunt magis cōfusa ꝑm qd ꝙ̄ minus vniuersalia. q̄ꝛ solũ sunt ↄfusa ↄfusione potētiali siue ↄfusione partiũ potentialiũ. sed minꝰ vniuersalia sunt magis ↄfusa simpl'r. quia sunt cōfusa ↄfusiōe actuali siue partiũ actualiũ. ¶ Ad tertiam dicitur ꝙ Aristoteles non cōparat magis vniuersalia ad minus vniuersalia. sed comparat causas corporis naturalis i vniuersali ad causas particularium corpoꝝ naturaliũ. vt visũ ē i t'tio notabili. Et ad ↄfirmationē dr' ꝙ ens ⁊ res p̄ma ip̄ressiōe inp̄mitur in aīa veꝝ ē in ordine distincte ↄcipiendi. sed nō in ordine ↄfuse cōcipiendi cũ non possint cognosci confuse vt dictum est i secundo dubio. ⁊ hec de questione.

Queritur quarto ↄseqnter. vtrum philosophus naturalis habeat disputare ↄtra parmenidē ⁊ mellissũ negantes p̄ncipia philosophie naturalis. ¶ Et arguiṫ primo contra presuppositum. quia parmenides ⁊ mellissus dicebant esse tantum vnum ens et illud eē principiũ philosophie naturalis. ergo nō negabant principia p̄hie naturalis. ¶ Scd̄o arguitur. ph̄s 4.° methaphysice disputat cōtra negantes sua p̄ncipia. ergo ⁊ philosophus naturalis habet disputare contra negantes sua principia. patet ↄsequentia quia sicut se habent p̄ncipia methaphysice in methaphysica ita se habēt p̄ncipia physice in physica. ¶ Tertio arguiṫ sic ph̄s in sequenti capitulo disputat cōtra parmenidem ⁊ mellissuꝫ qui negauerunt p̄ncipia philosophie naturalis. ergo ⁊c̄. ¶ In oppositum arguitur auctoritate ph̄i. in ista q̄stiōe erunt tres articuli vt prius. Quantum ad primum.

Primo Sciendũ est ꝙ pro declaratione terminorum ponũtur alique distinctiōes ⁊ aliq̄ suppositiōes. ¶ Prīa suppositio. oīs ꝓpositio ↄsiderata i aliq̄ scia aut ē principiũ illius scientie aut deducibilis ex illis prin-

cipijs illi⁹ sciẽtie. Ex hoc ponit̃ talis distinctio. i scia naturali ↄtingit errare dupl'r. primo negãdo p̃ncipia phie naturalis. 2°. negãdo ↄclusiones deducibiles ex principijs. ℭ Pro scd̃o ponit̃ tale documẽtũ. siqs negauerit cõclusiões deducibiles ex principijs tũc accipiẽda sũt alia principia: sꝫ siqs negauerit p̃ncipia tũc talia pñt ꝓbari tripliciter. p̃mo a posteriori ꝛ ꝑ effectus 2°. ꝑ principia alicui⁹ sci: cõis vt ꝑ principia methaphysicalia vl' loycalia. 3°. ꝑ p̃ncipia scie subalternãtis: ꝛ hoc si talis scientia subalternetur alicui alteri scientie.

Secundo sciẽdũ ꝙ ista pars executiua iq̃ Aristoteles itẽdit deẽmi nare de corpore naturali diuidit̃ in sex ꝑtes p̃ncipales. In prima itẽdit determinare de principijs corporis naturalis i vniuersali ꝛ de eius passionib⁹ vniuersalib⁹: ꝛ diuidit̃ i octo libros. In primo determinat de p̃ricipijs corporis naturalis ꝛ diuidit̃ i tres tractatus. In primo recitãtur ꝛ reprobãtur opiniones antiquorũ de principijs rex̃ naturaliũ. ꝛ diuidit̃ i tria capitula. In primo recitat opiniones nõ natural'r loquẽtiũ ꝛ eas reprobat: ꝛ diuidit̃ i tres partes. i prima recitat opiniones antiquox̃. ꝛ intẽdit duas cõclusiones. Prima ẽ hec. necesse ẽ vnũ eẽ principiũ rex̃ naturaliũ aut plura: ꝛ si tãtũ vnũ principiũ vel illud ẽ imobile sicut dicit parmenides: vel mobile sicut dñt phi. i. nãl'r loq̃ntes. quidã. n. dicũt aerẽ eẽ: aliqui aquã: alij ṽo ignẽ si plura sint principia aut sũt finita aut infinita: si sint finita ꝛ sint plura vno: aut sunt duo aut tria aut quattuor: aut ẜm aliquẽ aliũ moduꝫ: si sint ifinita aut sũt eadẽ genere aut specie aut figura differentia: aut sunt contraria genere. ℭ Secũda cõclusio antiqui similes q̃ones faciebãt de ente sicut de principijs: querebãt enim vtx̃ sit tãtũ vnũ ens aut plura: si plura aut finita aut infinita: credebãt. n. ꝙ ens ꝛ principia essent cõuertibilia. ℭ In scd̃a ꝑte principali itendit tres cõclusiões. Prima ẽ. phs naturalis nõ hꝫ disputare cõtra parmenidẽ ꝛ mellissum probat phs duab⁹ rõnib⁹. Prima ẽ ꝙ i nulla scia ẽ disputãdũ cõtra negãtes sua principia: sꝫ parmenides ꝛ mellissus negãt p̃ricipia philosophie naturalis. ergo i phia naturali non est disputandũ cõtra parmenidẽ ꝛ mellissũ: maiorẽ ꝓbat exẽplo vt in geometria nõ est disputandũ contra negantẽ principia geometrie: minorẽ ꝓbat sic q: parmenides ꝛ mellissus dicũt tantũ vnũ eẽ principiũ. ergo negant principia esse: tenet cõseq̃ntia q: principiũ semper est cuiusdã vel quorũdã principiũ. Scd̃a rõ. phs naturalis nõ hꝫ disputare cõtra quãlibet positionẽ. ergo nec contra parmenidẽ ꝛ mellissum dicẽtes tantũ vnũ eẽ ens: añcedẽs ꝓbat: q: phs naturalis nõ hꝫ disputare cõtra positionẽ heracliti dicẽtis oĩa esse mobilia. ℭ Scd̃a cõclusio phs naturalis nõ hꝫ soluere rationẽ litigiosam. sꝫ rõnes parmenidis ꝛ mellissi sũt litigiose: minoreꝫ ꝓbat quia utriusq; rõnes litigiũ hñt ꝛ maxie onerosa ẽ rõ mellissi nullũ habẽs defectũ. i. nullã habens dubitationem: q: ꝓcedit ex vno iconuenienti. vno. n. icõueniẽti dato multa cõtingũt. Scd̃a rõ. phs naturalis nõ debet soluere rõnes negãtiũ sua principia. ergo nõ debet soluere rõnes parmenidis ꝛ mellissi: antecedens pꝫ per simile q: geomet̃ nõ hꝫ disputare cõtra illũ q ꝓbat tetragonismũ ꝑ decisiones: sꝫ cõtra antifontem q negat principia geometrie: primã ↄsequẽtiã probat q: phs supponit oĩa: aut quedã moueri: et h̃ negabãt parmenides ꝛ mellissus. ℭ Tertia cõclusio. vtile ẽ disputare contra parmenideꝫ ꝛ mellissũ: ꝓbat q: tales loquũtur de naturalibus cõmittẽdo defect⁹ nõ nãles: ĩõ ẽ vtile ꝑ p̃ncipia philosophie prime. s. methaphysice cõtra ipsos disputare.

Tertio sciẽdũ ꝙ circa hũc textũ icidunt tres difficultates. p̃ma vtrũ ens ꝛ p̃n^m cõuertãtur. Ad qd̃ r̃ndet̃ ꝙ sic: q: non est aliqd̃ ens qn possit eẽ principiũ alicui⁹: oĩa eniꝫ entia pñt mouere intellectũ nostrũ ad cognitionẽ sui: ĩõ pñt eẽ p̃n^m ꝓductiuũ alicui⁹ act⁹ itellect⁹. ℭ Scd̃a vtx̃ phs nãl' hẽat supponere motũ eẽ. Pro cui⁹ solutiõe ponũt̃ alique suppões. Pria quodlibet corp⁹ nãle hꝫ i se p̃ncipia mot⁹. 2ª. mot⁹ põt d̃mõstrari posse iesse cuilꝫ corpi nãli ꝑ talia p̃nª. 3ª motũ eẽ notũ ꝑ expiẽtiã. Ex isto seqt̃ur p̊ ꝙ supposita iherẽtia alicui⁹ p̃dicati ad aliqd̃ subm̃ nõ ẽ icõueniẽs q̃rere cãꝫ tal' iherentie. 2°. seqt̃ur ꝙ lꝫ ponẽs motũ eẽ tanq̃ꝫ notum ꝑ expientiã nõ ẽ tñ icõueniẽs querere p̃ncipia mot⁹ ꝛ ꝑ talia p̃ricipia demõstrare motũ esse. vel põt dici ꝙ motũ eẽ i actuali exñtia ẽ notũ ꝑ expiẽtiã sꝫ motũ eẽ cũ aptitudinali exñtia est demõstrabile ꝑ p̃ricipia mot⁹. ℭ 3ª difficultas vtx̃ sit saluabile oĩa entia naturalia moueri. ℭ Ad soluẽdũ hãc difficultatẽ ponũtur due suppositiones. p̃ma ꝙ cõmentator dicit phm̃ posuisse omnia aut quedã moueri ꝓpter tria. primo q:

forme naturales nō videntur posse moueri. 2° q2 partes terre q̄ sūt ꝓpe cētrū nō videnť posse moueri. 3° quia tota terra nō videtur sīl' posse moueri: iō phs dič q̄dā. ¶ 2ª suppositio. ista tria sic se hñt ꝑ ordinē nā. ens naturale. ⁊ ens ſm naturā ita ꝙ oē principiū corporis naturalis vocatur natura vt materia ⁊ forma. Cōpositum vero ex mat̄ia ⁊ forma sicut hō vocať ens naturale. ⁊ ois passio entis natural' vocať ens ſm naturam. Ex hoc dr̄ p̄mo ꝙ oē ens naturale ē natural'r mobile: q2 quodlibet tale i se hꝫ p̄ncipiū sui motꝰ. Ex hoc seqtur ꝙ tota terra simul ē natural'r mobil': q2 tota t̄ra ē corpꝰ naturale. 2° dr̄ ꝙ nō ē icōueniēs totā terrā eē mobilē natural'r: ⁊ tñ ipossibile ē eā natural'r moueri propter dcordinationē i toto vniuerso: vl' pōt dici ꝙ lꝫ tota terra nō possit moueri motu locali: potest tamen tota moueri motu alteratiōis. Quātum ad secundum articulū ponitur.

Cōclusio responsalis. Phs naturalis nō hꝫ disputare ꝯ parmenidē ⁊ mellissum negantes principia sua: hec conclusio satis ꝓbata ē in textu. Quātū ad 3m.

Primo dubitať. Utrꝫ sit saluabile vnū tātū eē principiū ⁊ ex illo aliqd fieri de nouo. ¶ Ad istud dubium rñdeť ꝙ nō: ꝓbať sic. q2 capiať illud qd̄ fieret de nouo ex illo p̄ncipio: vel illud icluderet aliqd vltra p̄ncipiū vel nihil. si nihil. ǧ nō ē factū de nouo ex illo p̄ncipio si icludat aliqd vltra tūc illud erit p̄ncipiū eiꝰ: ⁊ sic nō eēt tātū vnū principiū. Ex hoc seqť p̄mo falsitas opiniōis antiquoꝝ ponentiū vnū tātū eē p̄ncipiū. s. materiale ⁊ ex illo dicebāt oia entia naturalia fieri. 2° seqtur falsitas opinionū quorūdā dicētiū ꝙ i rebꝰ artificialibꝰ nō ē nisi p̄ncipiū materiale q2 dnt formā artificialiū nō real'r distingui a materijs ipsoꝝ: ⁊ sic nullū artificiale fiet d̄ nouo: qd̄ ē icōueniēs ⁊c̄.

Secundo dubitatur. Utrū sit ꝑ bonas ꝯñias deducibile ꝙ parmenides ⁊ mellissus negauerint principia reꝝ naturaliū. Pro solutione poniť vna suppositio ⁊ vna distictio. Suppositio. parmenidis ⁊ mellissi opinio stat i duobꝰ dictis: primū tātū ē vnum ens siue vnū principiū. 2m illud principiū est infinitū ⁊ imobile. Distinctio ē hec. Duplicia sunt principia i phīa naturali: quedā sūt p̄ncipia essendi ⁊ cognoscēdi sicut sūt quatuor cause. alia sūt p̄ncipia cognoscendi tātū sicut motū eē ⁊ plura entia esse. Ex his rñdeť ad dubium ꝙ sic: pꝫ dupl'r p̄mo sic si ſm eos tātū ē vnū ens vltra illud nullū ē principiū. ǧ nullū est principiū phīe naturalis. Prima ꝯña tenet ex opposito ꝯñtis. s. aliqd̄ principiū ē seqť oppositū añtis. s. nō tātū vnū ens ē: pꝫ q2 si principiū ē principiatum ē ⁊ si principiū ⁊ principiatū sint tūc plura entia sūt: ⁊ ꝑ ꝯñs nō tātū vnū ē ens. 2° sic tātū vnum ē ens ⁊ illud ē imobile. ǧ nullū ens est mobile: ⁊ ꝑ ꝯñs motꝰ non ē: ⁊ sic parmenides ⁊ mellissus negāt motū eē: ⁊ ꝑ ꝯñs principia phīe nālis ⁊c̄.

Tertio dubitať. Utrū signū exclusiuum additū principio excludat principiatū. ¶ Pro solutione ponūtur alique distinctiones ⁊ alique regule. Prima distinctio principiū ⁊ principiatū p̄nt capi dupl'r. vno mō ſe intētionaliť ⁊ pro significato ⁊ sic sūt relatiua. Alio mō p̄me intentionaliť ⁊ pro denominato: ⁊ sic nō sūt relatiua. ¶ Scd̄a distictio duplicia sūt p̄ncipia: q̄dā sūt methaphysicalia q̄ predicātur de p̄ncipiatis vt genꝰ ⁊ dr̄a sūt pricipia speciei ⁊ p̄dicātur de ea. Alia sūt q̄ negātur de p̄ncipiatis sicut mat̄ia ⁊ forma negāť de cōposito. ¶ Tertia distictio duplicia sūt relatiua quedā sūt equipātie vt simile. alia sūt disquipātie vt principiū. ¶ Prima regula signū exclusiuū additū alicui subiecto respectu alicuꝰ predicati excludit illud predicatū ab omni illo a q̊ negatur subiectū. ¶ Scd̄a regula qñcūqꝫ aliqd̄ predicatū sic cōuenit alicui qd̄ nō pōt alicui cōuenire a quo principiū negať: tūc si illi addať signū exclusiuū tūc ꝓpositio erit ipossibilis ⁊ includēs duo contradictoria. ¶ Ex istis vr̄ ꝙ dictio exclusiua addita vni relatiuoꝝ disquipantie excludit aliud q2 vnū negatur de alio. ¶ 2° sequiť ꝙ quelibet talis ꝓpositio de 2° adiacēte includit duo cōtradictoria vt ista tātū pricipiū ē includit istas duas principiū est ⁊ principium non est: q2 bene sequitur tantum principium est. ergo principium est. etiam bene sequitur tantum principium est. ergo nullum principiatū ē: ⁊ per consequens nullum principiū ē. ¶ Ex his dicuntur tria ad dubiū. Primo ꝙ dictio exclusiua addita principio secūde intentionaliter capto excludit principiatum scd̄e intentionaliter captum. 2° ꝙ dictio exclusiua addita p̄ncipio p̄ime intentionaliter capto non excludit principiatum: de quo tale principiū predicatur. 3° ꝙ dictio exclusiua addita principio excludit omne principiatum: de quo ipsū principium negatur.

Ad rationes Ad p̄mam dr̄ negando ꝯn̄iam. ⁊ rō ē q2 ad h̄ ꝙ ē tm̄ vnū ens ſeqtur nullū p̄ncipiū eē vt ſupius ꝓbatū ē. ⁊ parmenides ⁊ melliſſus dicentes tm̄ vnū ens eē ex ꝯſequenti negāt p̄ncipiū eē. ⁊ ſic negāt p̄hie naturał p̄ncipiū eē. ¶ Ad ſcđaꝫ dr̄ negādo ꝯn̄iaꝫ ⁊ ad ꝓbatiōem dr̄ ꝙ ē in aliq̄ ſīle .ſ. in h̄ ꝙ methaphyſic⁹ nō pōt demōſtratiue oñ/ dere ſua p̄ncipia. ſic nec phyſic⁹. ſꝫ in h̄ ē diſſimi le. q2 ſi diſputās concedat aliqd illud cadit ſub p̄ncipiis methaphyſice ⁊ non phyſice. iō metha/ phyſic⁹ pōt diſputare cōtra negantes ſua p̄nci/ pia. ſꝫ nō phyſic⁹. ¶ Ad tertiā dicit̄ diſtinguēdo an̄s q2 p̄hus naturał pōt diſputare cōtra negā tes p̄ncipia ſua dupł̄r. Uno mō per p̄ncipia me thaphyſice alia q̄ ſūt ens ⁊ vnū. ⁊ ſic ꝯcedit̄ an̄s. Alio mō ꝑ p̄ncipia phyſicalia. ⁊ ſic negat̄ an̄s.

Ueritur quinto. Utruꝫ totū dicat vnā entitatē realē realr̄ diſtinctam ab oib⁹ ptibus ſīl ſūptis. Argui tur ꝙ nō. q̄cūq3 realr̄ diſtinguūtur illa p̄nt ſepari ⁊ ſepatim exi ſtere. ſꝫ totū ⁊ ptes ſīl ſūpte nō p̄nt ſepari nec ſe paratī exiſtere. ergo totū ⁊ ſue ptes ſīl ſumpte non realr̄ diſtinguūt̄. Minor p3 q2 ſi ſepararetur totum eēt ſine partib⁹: ⁊ confirmatur auctorita te cōmentatoris dicentis ꝙ totū eſt aliud a qua libet pte nō tn̄ ab oibus ſimul ſūptis. ¶ Secun do ſic ſi totum diceret entitatē diſtinctam a ſuis ptibus ſequeret̄ ꝙ diffinitio non explicaret to/ tam eēntiam diffinitiuā. ꝯn̄s ē magnū incōueni ens. ergo ⁊ antecedēs. ꝯn̄a p3 q2 i cōpoſito eēnt tres entitates. ſ. entitas materie. entitas forme ⁊ entitas compoſiti: ſed diffinitio non explicat niſi materiā ⁊ formam ergo non explicat totam entitatem compoſiti. ¶ Tertio ſic ſequeret̄ ꝙ numerus ternarius eēt numerus quaternarius conſequēs ē falſū. ḡ ⁊ an̄s. ꝓbat̄ ꝯn̄a. q2 in nūe/ ro ternario ſunt tres entitates. ⁊ p̄ter eas ē enti tas totius numeri que ē quarta vnitas ergo fac̄ nūeꝝ. ¶ In oppoſitū arguit̄ auctoritate philo/ ſophi. In q̄ōe erūt tres articli. Quātū ad p̄mū.

Primo ſciendū ē ꝙ ꝓ declaratione ter minorum q̄ōnis ponuntur aliq̄ diſtinctiōes. ¶ Prima totū capit̄ dupliciť. vno modo ſincathegorematice ⁊ tunc eſt ſignum di ſtributiuum ptiū integraliū. ⁊ tantū valet ſicut quelibet pars integralis. ⁊ ſic nō capit̄ hic. Alio mō capitur totum cathegorematice ⁊ tn̄ valet ſic̄ ens h̄ns ptes ⁊ ſic capit̄ hic. ¶ Secūda diſtin ctio quadruplex ē totū. ſ. totū vniuerſale. totuꝫ ptātiuū. totū integrale. ⁊ totū eēntiale. de toto vniuerſali dr̄ ꝙ ſꝑ dicit qditatē ex natura rei di ſtinctam a ſuis ptib⁹. de toto ptātiuo dr̄ ꝙ dicit vnā entitatē diſtinctā ex natura rei ⁊ formalit̄ a ſuis ptib⁹: de toto integrali dr̄ ꝙ nō dicit entita tem realiter diſtinctā ab oibus ſuis ptib⁹ ſimul ſumptis de toto eēntiali ē p̄ſens q̄ſtio vt hō cō/ ponit̄ ex aīa ⁊ corpe tāq3 ex ptibus eēntialibus ¶ Tertia diſtinctio duplex ē cōpoſitū. ſ. compo ſitū ꝑ ſe. ⁊ ē qn̄ ptes componētes ſūt eiuſdē ge/ neris. Aliud ē ꝑ accn̄s: ⁊ ē qn̄ ptes componētes ſūt diuerſoꝝ p̄dicamētoꝝ. de toto ꝑ accn̄s dr̄ ꝙ dicit tertiā entitatē ex natura rei diſtinctam ab oibus ſuis ptib⁹ ſīl ſumpt] ⁊ ſibi inuicē iunct] ſic qn̄ pies dealbatur termin⁹ formalis dealbatio nis non ē albedo neq3 pies nec vnio albedinis ad pietē ſꝫ ex vnione albedinis ad parietē reſul tat vna tertia entitas q̄ vocat̄ eē album. ⁊ eſt ef fectus formalis albedinis ⁊ materialis ſubi. ſed de ꝯpoſito ꝑ ſe ē p̄ſens q̄ō. ¶ Quarta diſtinctio duplex ē compoſitū ꝑ ſe. quoddā ē compoſituꝫ ꝯpōne metaphyſica que ē ꝯpō qditatis cum qui ditate. ſicut qditas hōis componit̄ ꝯpōe metha phyſica ex qditate aīalis ⁊ rōalis: ⁊ d̄ tali dicitur ꝙ dicit vnā qditatē ex natura rei diſtinctā a q/ ditatib⁹ ip̄m ꝯponētib⁹ ſīl ſūptis. Aliud eſt com poſitū ꝯpōe phyſica q̄ eſt ex materia ⁊ forma vt hō ꝯponit̄ ex aīa ⁊ corpore. de iſto ē p̄ſens que ſtio ⁊ per ptes ſimul ſūptas intelligit̄ materia ⁊ forma ſibi inuicē iūcte ⁊ copulatim ſumpte.

Secundo ſciendum ꝙ in iſta parte prin cipali philoſophus incipit di ſputare contra parmenidem ⁊ melliſſum: ⁊ diui ditur in tres partes. ¶ In prima intendit talem concluſionem. Non tantum eſt vnum ens. pro bat philoſophus duabus rationibus. pro p̄ma ratione ponit talem ſuppoſitionem. p̄ncipiū ma gis proprius ad diſputandum contra parmeni/ dem ⁊ melliſſum eſt ꝙ ens dicitur multipliciter ideſt de multis ſcilicet de ſubſtantia quantitate ⁊ qualitate. Ex hoc querit talem queſtionem il lis qui dicunt omnia eſſe vnum ens vtrū oia di cant eſſe ſubſtantiā aut quantitatem aut quali tatem. ſi ſubſtātiam vtruꝫ ſubſtātiam vnam vt vnuꝫ hominē aut vnum equum aut vnam ani/ mam. ſi qualitatem vtrum qualitatem vnaꝫ vt hoc albuꝫ hoc calidū aut aliquid aliud huiuſmo di: videtur enim q̄libet iſtoruꝫ eſſe impoſſibile.

Ex hoc format talē rōnē sūptā ex parte entis si
tātū esset vnū ens: vel illud esset substātia tātū
vel quale aut q̄titas: vel esset substātia cū qua/
litate aut q̄titate quodlibet istoꝝ ē ipossibile: ǧ
ꝛ añs. ¶ Impossibilitas ētij patet qꝛ si illud ens
esset substantia cum q̄titate aut qualitate siue
illa sint diuisa siue vnita semper tamen multa
sunt. ¶ Impossibilitas secūdi pꝫ qꝛ si illud ens
esset q̄tū aut quale tm̄ sequeret̄ ꝙ accidēs eēt
ens ꝑ se subsistēs: ꝯsequēs ē falsū qꝛ nullū aliud
a substātia ē separabile extra substātiā: oia. n. ō
subiecto dn̄r subsistētia. ¶ Impossibilitas p̄mi
patet qꝛ si illud ens sit solū substātia tūc nō erit
ifinitū: ꝯsequēs est ꝯtra mellisū dicētē illud eē
ifinitū. pꝫ tn̄ ꝯsequētia qꝛ si illud ens esset ifini/
tū esset q̄tū. ifinitū. n. i q̄titate est. Nō aūt ꝯtin
git substātiā aut qualitatē esse ifinitā nisi s̄m ac
cidēs. s. cū sil' sūt cū q̄titate. hoc ꝓbat qꝛ ifiniti
ratio q̄titati soli ꝯuenit ꝛ nō substātie neq̄ q̄li/
tati. Si ǧ debeat eē ifinitū oportet ꝙ sit q̄tū ꝛ
sic substātia ꝛ q̄titas erunt. ꝛ si substātia ꝛ q̄ti/
tas sint duo sūt ꝛ nō solū vnū. ¶ Pro 2ª ratiōe
q̄ sumit̄ ex parte vnius ponit talē suppositionē.
vnū dicit̄ multipliciter: sicut ꝛ ens. hoc ꝓbat qꝛ
aliqn̄ vnū dicit̄ s̄m ꝯtinuitatem. aliqn̄ s̄m vnā ꝛ
eādē ratione vt vipa ꝛ vinū. Ex hoc format ta/
lē ratione si tātū esset vnū ens cū illud esset vnū
ꝯtinuitate sic multa essent entia: qꝛ ꝯtinuū ē di/
uisibile i ifinitū. i. i ifinitas partes quaꝝ vna nō
est alia. ratōe huius mouet talē dubitationē ꝛ
dicit ꝙ ē vna dubitatio de parte ꝛ de toto q̄ nō
ꝑtinet ad hanc rationē. s. vtrū totū ꝛ sue partes
sint vnū ꝛ si sint vnū quō sint vnū. ꝛ si sint plura
quō sūt pl'a. Et hec q̄stio q̄rit de partib' nō ꝯtinu
is. Soluit quodāmō naliter dicēs ꝙ si vtrūq̄
est vnū toti. i. si vtraq̄ pars est eadē toti tūc ea
dē pars est eadē alteri parti. Si illud vnū ē idi/
uisibile tūc nō esset q̄tū neq̄ quale: ꝛ sic nō eēt
ifinitū sicut dicebat mellisus: neq̄ finitū sicut
dicebat parmenides: qꝛ termin' iduisibilis nō
est finitus: si oia essent vnū scd̄z ratione vnā si/
cut tunica ꝛ idumētū seq̄ret̄ icōueniēs heracli/
ti. s. ꝙ eēt idē esse bonū ꝛ eē malū: hoiez ꝛ equū
ꝛ sic illa ratio nō erit eoꝝ q̄ sūt vnū sꝫ erit de eo
qō est nihil. ¶ In secūda particula reprobat se/
quaces ipsoꝝ ꝛ itēdit duas ꝯclusiones. Prima
posteriores ꝯturbati sūt sicut antiqui eo ꝙ ꝯtin
git idē esse vnū ꝛ multa. Probat qꝛ aliq eoꝝ au
ferebāt copulā a ꝓpositiōibus ne subiectū ꝛ p̄/
dicatū viderētur esse multa sicut licofron. Alij

vero mutabāt dictionē ꝛ copulā i v̄bū adiectiū
uū ꝛ nō dicebāt hō est albus sꝫ hō albat̄: nec hō
est ambulās sꝫ hō ambulat: ꝛ hoc faciebāt ne fa
terētur subm̄ ꝛ p̄dicatū ee multa ponēdo illud
v̄bū ē. ¶ Scd̄a idē est vnū ꝛ m̄lta: ꝓbat p̄hus
triplicit̄. Primo qꝛ albū ꝛ musicū sūt vnū scd̄m
rē ꝛ m̄lta s̄z ratione. 2° qꝛ totū ē vnū ꝛ ꝑ diuisio
nē fit m̄lte partes. Tertio qꝛ vnū ꝛ m̄lta nō sūt
opposita: idē. n. vnū ē i actu ꝛ m̄lta i potētia ꝛc.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū icidūt
tres difficultates. Prima quali/
ter est saluabile p̄hm̄ nō petere pricipiū suppo/
nēdo ens dici de multis: ꝛ ꝑ ꝯsequēs supponit
multa esse ꝛ illud debet ꝓbare. ¶ Ad hāc diffi/
cultatem r̄ndet̄ ꝙ hoc potest saluari tripliciter
Primo modo qꝛ capit ens dici de multis vt cō/
cessū ē a parmenide ꝛ mellisso. 2° qꝛ capit famo
sum principiū ꝛ quasi ꝑ se notū ꝙ ens dicit̄ de
multis. 3° saluat̄ ꝑ distinctionē qꝛ aliqs pōt sup
ponere ens dici de multis dupl'r. vno mō actu
aliter ꝛ copulatiue: ꝛ tūc talis supponeret m̄lta
esse. Alio mō potētialiter ꝛ disiūctiue ꝛ talis nō
supponit multa esse: sꝫ solū supponit vnū eē sub
disiūctōe ad aliud ꝛ isto mō Aristo. supponebat
ens dici de multis ¶ Scd̄a difficultas vtꝝ q̄ti
tas realiter distiguat̄ a sub̄a. Ad hāc difficulta
tē r̄ndet̄ ꝙ sic: qꝛ qn̄cūq̄ aliqua duo sic se hn̄t ꝙ
per aliquā potētiā vnū potest separari ab alio
illa realiter distinguūtur: sed q̄titas ꝛ res quā/
ta sunt huiusmodi: ǧ q̄titas realiter distiguit̄ a
re q̄ta. ¶ Tertia difficultas vtrū sit saluabile
q̄titatē nō realiter distingui a substātia stante
veritate huius conditionalis: si substantia ꝛ q̄
titas sint duo sunt. Ad hāc difficultatem r̄nde
tur ꝙ sic: qꝛ admisso ꝙ substātia ꝛ q̄titas essent
idē realiter adhuc iste ꝯsequētie sūt bone: si s̄ba
ꝛ q̄titas sint s̄ba ē diuisibil' ꝛ si s̄ba sit diuisibil'
tūc hꝫ m̄ltas ptes: ꝛ si substātia hꝫ ptes: ꝛ si ille
partes sint multe sunt. ergo de p̄mo ad vltimū
si substātia ꝛ q̄titas sint m̄lta sūt: ꝛ hec de p̄mo
articulo. ¶ Quātū ad s̄m articulū ponit̄.

Conclusio rationalis Totū dicit en
titatē real'r distictā ab entitate suaꝝ partiū sil'
sūptaꝝ. ꝓbat̄ sic. qn̄cūq̄ aliq̄ duo sic se hn̄t ꝙ
vnū ē cā realis ꝛ p̄hica alteri' vnū real'r distin/
guit̄ ab alio: sꝫ partes sil' sumpte sunt cā realis
ꝛ p̄hica totius. ǧ partes simul sumpte real'r di/
stinguūtur a toto. 2° qꝛ termin' generationis ē
totum cōpositū ꝛ non partes simul sūpte. igit̄.

3º subiectū risibilitatis ⁊ multaꝝ aliaꝝ passionum est totum compositū: ⁊ nō partes simul sūpte cum subiectum debeat aliquid esse vnum. Quantū ad tertium articulum.

Primo dubitaꝰ. Utrum ens vniuoce dicatur de decem pꝛedicamētis. Pro solutione huius dubij ponūtur alique suppositiones. Prima suppositio ꝙ ad hoc ꝙ aliqd sit vniuocū requirit̄ ⁊ sufficit duplex vnitas. Prima est vnitas nominis sig̃tis. 2º ē vnitas qditatis ꝑmo ⁊ imediate significate ꝑ tale nomē: sic ꝙ tale nomē de pꝛimario ⁊ pꝛincipali significato significet vnā qditatē multis participabilem. ¶ Secūda suppositio ad hoc ꝙ aliquid sit equiuocū duo reqrunt̄: ꝑmo requirit̄ vnitas vocis sig̃tis: ⁊ in hoc conuenit cum vniuoco. 2º reqrit̄ pl'itas significatoꝝ pꝛincipaliū ⁊ imediatoꝝ: ita ꝙ talis vox de pꝛimario significato significet plura. ¶ Tertia suppositio ad analogū duo requirūtur. pꝛimo requirit̄ vnitas nominis sig̃tis. 2º reqrit̄ inequalitas participatoꝝ vel inequalitas significationis ita ꝙ real'r alterū istoꝝ disiunctiue significet: vel ꝙ tale nomen significet de pꝛimario significato vnam quiditatē que pꝛius participat̄ ab vno suppositoꝝ illiꝰ qditatis ꝙ̄ ab altero vel requiritur ꝙ tale nomē de pꝛimario significato suo plura significet: vnū tñ ꝑ pꝛiꝰ ⁊ aliud ꝑ posteriꝰ. ¶ Ex isto eliciūtur tria documēta. Primū ē nam oē nomē vnū significās de ꝑmario significato vnā quiditatē a m'tis participabilē qualitercū ꝙ̄ participet̄ ē vniuocū. ¶ 2m ē oē nomē vnū significās de pꝛimario significato plura ꝗcūqꝫ ipsa significēt ipsum ē vere equocū. ¶ 3m est oē nomē vnū significans de pꝛimario significato vnū inequaliter significatū: aut plura inequaliter participata ē vere analogū. ¶ Ex isto seq̄t̄ ꝑmo ꝙ oē nomē vnū: aut vniuocū ē aut equiuocū: patet qꝛ oē nomē vnū cōe aut de ꝑmario significato significat vnū tm̄ ⁊ sic ē vniuocū aut plura ⁊ sic ē equiuocū. 2º sequit̄ ꝙ iter vniuocū ⁊ equiuocū nō ē mediū. 3º seqtur ꝙ vniuoco accidit qditatē ꝑ ipsū designatā inequalit̄ participari: quelibet. n. quiditas de natura sua ē equal'r participabilis. 4º sequitur ꝙ accidit equiuoco vnū suoꝝ significatoꝝ pꝛiusqꝫ aliud significari per ipsū. 5º seqtur ꝙ oē analogū est vniuocū vel equiuocū: qꝛ aut significat de pꝛimario significato vnā quiditatē equaliter participabilē: ⁊ sic ē vniuocū: aut plꝛes nō eque ꝑ ⁊ sic ē equocū analogū. Prima distictio duplex ē equiuocū. s. pure equiuocū qđ videlicet non ē analogie permixtū aliud est equiuocum analogie permixtum ⁊ sic non est pure equocum. ¶ Secūda distinctio duplex ē vniuocū. s. pure vniuocū qđ videlicet nō ē analogie permixtū. Aliud ē ꝙ ē analogie permixtū ⁊ nō pure vniuocū: vtrūqꝫ tamē istoꝝ est vniuocū cū vtriqꝫ eoꝝ conueniat diffinitio vniuoci q̄ est habere vnitatē vocis significātis ⁊ vnitatē qditatis pꝛimo significate. ¶ Ex his tria dicta ad dubiū responsiua eliciūtur. ¶ Primū ꝙ ens nō ē equocū decem pꝛedicamentis: qꝛ de ꝑmario significato nō significat decē pꝛedicamenta. ¶ 2m dictū ꝙ ens est vniuocū decem pꝛedicamentis: qꝛ de ꝑmario significato significat vnam quiditatē a decē ꝑdicamētis participabilē. ¶ 3m dictū ens nō est pure vniuocū: qꝛ licet qditas entis de natura sua sit casualiter participabilis a decem pꝛedicamētis: tñ ex natura ipsoꝝ ꝑ pꝛiꝰ participatur ab vno ꝙ̄ ab alio: ideo ipsius vniuocatio ē analogie permixta.

Secundo dubitaꝰ. Utrū actualis separatio accñtis a substātia iplicet ꝯdictionem. Pro solutiōe huius dubij sit hec distinctio. duplex ē accñs ꝓpꝛiū vt risibile homini ⁊ cōe: ⁊ tale est duplex. s. absolutū ⁊ respectiuum. Ex his dicitur ad dubiū. ꝑmo ꝙ non implicat cōtradictionem quodlibet accñs cōe ⁊ absolutū real'r a subiecto separi ⁊ separatū conseruari: licet nō sit natural'r possibile: pꝫ ꝑma ps huiꝰ dicti qꝛ ꝗcūqꝫ duo entia absoluta ad se iuicē ⁊ iter se real'r ⁊ eēntial'r disticta quoꝝ neutrū ab alio eēntial'r depēdet sūt sepabilia ad inuicē ⁊ sepatim pñt ꝯseruari ꝑ aliquam potētiā. ¶ 2º dr̄ ꝙ iplicat ꝯdictionē ꝓpꝛiā passionem a subiecto real'r separi altero remanēte: pꝫ quia ois ꝓpositio ꝑ se ꝑseitate ꝑmi mōi ⁊ ēt secundi mōi dicēdi ꝑ se ē inseparabilis. ¶ 3º dr̄ ꝙ contradictionē iplicat relationē eē sine fūdamēto ⁊ termino: lꝫ nō ecōtra: pꝫ ꝑma pars qꝛ relatio ē respectꝰ fūdamēti ad terminū seu depēdētia de rōne formali sua. pꝫ secunda pars qꝛ extrema relatiōis vt i pluribꝰ sunt absoluta fundamentaliter accepta. absolutum enim pꝛius pōt eē sine posteriori respectu.

Tertio dubitatur. Utrū iste ꝓpositiōes possint saluari de rigore s̄mōis. Ois sūt vnū ens m̄i vnū ē ens. ¶ Pro solutōe ꝑmo sit hec distinctio: q̄druplex est vnitas vni

nocatõis.s.trãscẽdens generica specifica ⁊ numeralis. ¶ Ex quo elicit̃ talis regula. Qñcũq; i aliqua oratõe hic terminus vnũ ponit̃ ꝑ se sine restringẽte stat ꝓ vno numero qꝛ vnitas analogie conuenit predictis quatuor vnitatibꝰ ⁊ pn̄cipale analogatũ ẽ vnitas numeralis: analogũ aũt per se sumptũ stat pro significato principali ⁊ famosiori. ¶ Ex hoc dicit̃ ad primã partem dubij ꝙ ista ꝓpositio oia sũt vnũ ens de rigore sermonis ẽ falsa qꝛ sensus ẽ ꝙ oia sũt vnũ numero: tñ de rigore sermonis hec ẽ vera oẽ ens est vnũ. Similit̃ ista oia sunt vnũ ens vnitate trãscendẽti: nec sequitur ex hoc ꝙ oia sint vnũ ens ꝓꝑ fallaciã equocatõis vel ad s̃m qd ad simpliciter. ¶ Pro solutõe scd̃e partis dubij ponũtur due distinctões. Prima ẽ hec signũ exclusiuũ põt dupliciter addi termino.s.t̃mino numerali aut nõ numerali. Ex his due regule logicales eliciũtur. Prima ois ꝓpositio in qua t̃mino numerali addit̃ signũ exclusiuũ ẽ distinguẽda qꝛ ipsa põt exponi dupliciť.s.grã alietatis ⁊ plitatis. Scd̃a regula signũ exclusiuũ t̃mino non numerali additũ solũ exponit̃ grã alietatis. Ex hoc seq̃tur ꝙ ista ꝓpositio tm̃ vnũ ẽ ens simpl̃r nõ ẽ ɔcedẽda nec simpl̃r negãda s3 s̃m duplicẽ expositõez distiguẽda. ¶ Scd̃a distinctio signũ exclusiuũ põt poni i ꝓpositiõe tripliciter.s.tãq̃ determiatio subiecti tm̃. p̃dicati tm̃. ⁊ totiꝰ ꝓpõis. duobꝰ p̃mis modis signũ exclusiuũ facit ꝓpõnẽ de excluso extremo: tertio vero mõ facit ꝓpositionez exclusiuã. ¶ Ex his tres regule logicales eliciuntur. Prima.ois ꝓpositio de excluso subiecto equiualet ꝓpõni cathegorice in qua signũ ponit̃ ex̃ns vel aliquod simile: ⁊ post subiectũ additur istud vel aliud vel illud ⁊ nõ plura: vt ista tm̃ vnũ est ens si sit de excluso subiecto tm̃ valet sicut ista ex̃ns vnũ ⁊ nõ plura est ens. ¶ Scd̃a regula ẽ similis huic ex parte p̃dicati. ¶ Tertia data est in exponẽtibus. ¶ Ex isto respondeo ꝙ ista ꝓpositio tm̃ vnum est ens de vigore sermõis ẽ distiguẽda s̃m ꝙ põt exponi grã alietatis ⁊ tũc ẽ v̈a. vl' grã plitatis ⁊ tũc ẽ falsa.

Ad rationes

ante oppositũ. Ad p̃mã maior est v̈a nisi vnus illoꝝ habeat depẽdẽtiã eẽntial̃r ad aliud. mõ totũ essential̃r depẽdet a ꝑtibus. ¶ Ad scd̃am negat̃ ɔñia. qꝛ cũ diffinitio explicet oẽs partes eẽntiales totiꝰ explicat etiã ip3 totũ. ¶ Ad t̃tiã dr̃ ꝙ duplex ẽ vnitas.s.materialis ⁊ formalis. Prima nõ ɔstituit numeꝝ sed scd̃a. modo ratio totius ẽ vnitas materialis. ⁊ hec de q̃stione.

¶ Explicit quinta questio primi libri physicoꝝ. Incipit sexta questio eiusdem libri.

Q Ueritur sexto Utrum s̃ba materialis seclusa q̃ntitate sit diuisibilis Arguit̃ ꝙ nõ. qꝛ diuisibilitas ẽ ꝓpria passio q̃ntitatis: g̃ nõ põt alicui ɔuenire seclusa q̃ntitate ⁊ ꝑ ɔñs s̃ba materialis nõ ẽ diuisibilis seclusa q̃ntitate. ¶ Scd̃o oẽ diuisibile h3 ꝑtẽ ⁊ partẽ: g̃ sola s̃ba nõ est diuisibilis. Minor p3 qꝛ ille ꝑtes vel eẽnt itra se vl' extra se: vtrũq; ẽ falsũ: qꝛ intra ⁊ extra sũt passiones q̃ntitatis ⁊ loci. ¶ 3º. sic. s̃ba materialis seclusa q̃ntitate nõ h3 ꝑtes: g̃ ipsa nõ est diuisibilis. Añs p3 qꝛ vel hẽret ꝑtes finitas ⁊ sic eẽt finita: vel ifinitas ⁊ sic eẽt ifinita. vtrũq; est falsũ: qꝛ finitũ ⁊ ifinitũ soli q̃ntitati ɔgruũt. ¶ In oppositũ arguit̃. nullũ accidẽs diuisibile recipit̃ i subiecto indiuisibili: g̃ si s̃ba materialis eẽt idiuisibilis tũc nõ posset suscipere q̃ntitatẽ. ¶ In q̃stione erũt tres articli. Quãtũ ad p̃mũ.

Primo sciẽdũ est ꝙ ꝓ declaratõe t̃minoꝝ q̃stionis ponũt̃ alique distinctões. Prima s̃ba materialis põt capi dupliciter. vno mõ ꝓ toto cõposito s̃bali ex materia ⁊ forma: ⁊ sic est euidẽs ꝙ s̃ba materialis seclusa q̃ntitate ẽ diuisibilis i materiã ⁊ formã ⁊ sic ñ capit̃ hic. Alio mõ capit̃ ꝓ altera ꝑte compositi.s. ꝓ materia ⁊ sic capit̃ hic. ¶ Scd̃a distictio ista ꝓpositio s̃ba materialis seclusa q̃ntitate ẽ diuisibilis põt hr̃e triplicẽ sensũ.s. ɔditionalẽ tpalẽ ⁊ cãlẽ: qꝛ ille ablatiuus põt resolui cãliter cõditional̃r vl' tpal̃r. ¶ Scd̃o soluent̃ alique difficultates i qbꝰ stat solutio q̃stionis. ¶ Prima vtrũ seclusa q̃ntitate materia hẽat ꝑtes. ista difficultas soluit̃ ꝑ distictõez ꝙ duplices sũt ꝑtes q̃dã s̃bales ⁊ entitatiue alie accidẽtales ⁊ q̃ntitatiue. Tũc dr̃ ꝙ materia nuda non h3 ꝑtes extẽsas ⁊ q̃ntitatiuas qꝛ effect̃9 cause formalis nõ repit̃ sine sua cã formali tñ materia nuda h3 partes s̃bales ⁊ entitatiuas qꝛ si nõ tũc seq̃ret̃ ꝙ i grano milij eẽt tãtũ de entitate materie sicut in toto mũdo qḋ est absurdũ. ¶ Scd̃a difficultas vtrũ materia hẽat ꝓpriã extẽsionẽ ab ipsa q̃ntitate distictã. ¶ Solutio huiꝰ stat i vna distictione ⁊ vna suppositiõe. ¶ Distictio ẽ hec. duplex ẽ extẽsio q̃dã est actualis a qua res material̃r ⁊ formaliter ẽ extẽsa. Alia est extẽsio aptitudinalis q̃ ꝓprio noie vocat̃ extẽsibilitas a q̃ materia

dicitur formaliter extensibilis. ¶ Supposito ẽ hec in generatione substantiali sunt imaginan da hec quatuor signa siue instantia nature in eodẽ instanti temporis. ¶ In primo signo materia ẽ tm̃ materia. Ita quod in illo signo materie solũ cõueni unt sua pdicata ipso mõ dicẽdi per se. ¶ In 2° signo materie cõuenit extensibilitas et oia gene ralit predicata secũdi modi. ¶ In tertio forma substantial' unit materie extẽsibili. ¶ In 4° vni tur qñtitas maie iformate forma mixti. ¶ In qnto materia fit actualr extẽsa tali quãtitate. Ex his dnr duo ad difficultatẽ. primo quia mã secũsa quãtitate ẽ extẽsibilis per extẽsibilita tẽ ab ea formalr distinctã sz nõ realr. qa exten sibilitas ẽ predicatum secũdi modi. 2° dr quod ex tẽsio actualis a qua materia dr actualr extẽn sa realr distinguit a materia qr talis extensio ẽ realr quãtitas ipsa. ḡ nõ cõuenit materie seclu sa quãtitate. ¶ 3ª difficultas utrũ iste qtuor propositiones sint saluabiles. prima materia nuda ẽ i loco. 2ª partes entitatiue materie nude sũt i loco. 3ª vna pars materie nude ẽ extra aliã vel itra aliã. 4ª vna nõ ẽ i loco alteri'. ¶ Pro solu tione pme ppositionis ponit talis distinctio. ali quid eẽ i loco põt itelligi duplr: vno mõ dimẽ sionaliter et extẽsiue. et sic illud ẽ i loco quod oc cupat locũ et ẽ extensũ sicut ẽ loc'. Alio mõ ali qd ẽ in loco psentialr et determinatiue. et sic illd ẽ i loco cuius entitas ẽ pñs alicui determinato loco sic quod nõ ẽ in alio loco. Ex his dicitur duo ad propositionẽ. pmo quod mã nuda nõ est in loco dimẽsionalr et occupatiue qr sola quãtitas sic sũt i loco. 2° dr quod materia nuda est i loco pñtialr et determinate. Et sitr saluat scḋa ppositio. ¶ Sz pro saluatione tertie ppositiõis ponit talis di stinctio. itra et extra pñt capi duplr: vno mõ ne gatiue. et sic eẽ extra vnũ locũ ẽ nõ eẽ i illo loco et eẽ extra vnũ locũ ẽ non eẽ i alio loco. ¶ Alio mõ capiũt positiue: et hoc duplr. vno mõ vt sũt passiones loci dimẽsionalis. Alio mõ vt sunt passiones loci pñtialis. ¶ Ex his dicitur tria. pmo quod partes materie nude sũt extra et itra ne gatiue. 2° quod vna pars materie non ẽ intra nec extra aliã dimẽsionalr. 3° quod vna pars materie ẽ extra aliã pñtialr. ¶ Pro saluatione quarte ppositiõis ponit talis suppositio. repugnãtia pp̃ter qd corpora nõ pñt eẽ i eodẽ loco: ẽ pene tratio dimẽsionũ. iõ seclusis dimẽsionib' non ẽ icõueniẽs plura corpora eẽ i eodẽ loco. ¶ Ex his dicitur duo. pmo quod vna pars materie nõ ẽ i loco alterius dimẽsionalr. 2° quod de facto vna pars maie nõ ẽ i loco alteri' pñtialr. qr partes semp remanẽt i eodẽ loco nec pp̃ter sepationẽ quãtitatis mutãt a suis locis. Iõ loquendo de possibili dico quod nõ iplicat ↄtradictionẽ oẽs par tes materie simul eẽ in eodẽ loco presentiali qr non sunt quante nec dimẽsionate.

Secundo sciẽdu quod Aristoteles i tertia parte pncipali hui' pñtis ex pimitu soluit rõnes parmenidis et mellissi et diui dit i quattuor ptes. i pma soluit rõnes mellis si et itẽdit tres ↄclusiões. ¶ Pria. nõ ẽ difficile soluere rõnes eor quibus pmenides et mellissus orãt tm̃ vnũ eẽ ẽs. pbat. qr vtraqz sophistice sillogisat. ḡ nõ ẽ difficile soluere rõnes eor. An tecedẽs pbat qr rõnes eor recipiũt falsas pba tiões et nõ sũt sillogizate formã sillogisticã obs uãtes. et sic peccãt i mã et for'. ¶ 2ª. rõ mellissi ẽ magis onerosa et magis vana q̃ rõ parmeni dis. pbat qr rõ ei' nõ hz defectu occultũ sz ma nifestũ. mõ vno icõueniẽti dato mlta ↄtigũt. et hõ ẽ graue videre. ¶ 3ª tãgit quattuor dfe ct' de rõne mellissi. ¶ Prim' ẽ eo quod opinatur istã ↄñtiã eẽ bonã si aliqd ẽ factũ hz pncipiũ. ḡ si nõ ẽ factũ nõ hz pncipiũ. ibi. n. cõmittitur falla ↄñtis arguendo a destructione ãtis ad dstru ctionẽ ↄñt'. ¶ Secũdus ẽ i 2ª ↄñtia q̃ ẽ hec: nõ hz pncipiũ ḡ ẽ ifinitũ. qr ibi cõmittitur fallacia equiuocatiõis. Principium dicit tripliciť. s. de pncipio tpis et tũc nõ valet ↄñtia. 2° de pncipio magnitudinis et sic illa ↄña est bona. 3° de pnci pio generationis et sic illa ↄña valet. Subdit remotionem dubij: qr generationes fiunt indi uisibiliter. ergo non habet principiũ. Soluit quod non itelligit de pncipio simplicis generationis idiuisibilis sz de pncipio alterationis et mutatio nis non fcẽ mometanee. ¶ Terti' defect' est i 3ª ↄña q̃ ẽ hec. ens ẽ ifinitũ. ḡ imobile. istã ↄseqn tiã pbat qr ifinitũ non hz locũ extra se ad quẽ possit moueri. hoc improbat phs qr pars aque põt moueri tota aqua manẽte imobili. Et simi lr posset eẽ de ifinito 2° quod tale ifinitũ posset moueri motu alterationis. ¶ Quart' defect' ẽ in quarta ↄña q̃ ẽ hec. ens ẽ ifinitũ et imobile. ḡ ẽ vnũ qr oino plura non pñt eẽ vnũ specie sz bñ pñt eẽ vnũ ex q. i. ex pncipio mã sicut qdã physici dicũt. H pbat. qr hõ et asin' sũt differen tia specie i forma adiuicẽ ↄña. ¶ In 2ª pte pn cipali soluit rationes parmenidis et itẽdit tres ↄclusiones. pma idẽ ẽ modus soluẽdi rationes

pmenidis sicut mellissi. l3 ratio parmenidis habeat ꝓpriū modū soluendi. 2ª ratio pmenidis peccat dupliciť. ꝓbat pmo. qꝛ falsa recipit ⁊ sic peccat i mā. 2° qꝛ nihil concludit ⁊ sic peccat i forma. Primaꝫ ptem ꝓbat qꝛ accipit ens dici simpliciť. i. vno modo ipso multipliciť dicto. secūdā ptē probat qꝛ si sola alba eēnt tūc vnuꝫ et albū idē significarent nihilominꝰ tñ multa alba sūt. ġ similr si solū ens sit tūc ens ⁊ vnū idē significant ⁊ tñ cū hoc stat multa eē entia. añs probat qꝛ non est tm̄ vnū albū ꝯtinuatiue nec ratione qꝛ alia ratione albi ⁊ eiꝰ susceptibilis non ꝓpter hoc ꝙ albū sit separabile a susceptibili qꝛ albū non potest eē ab eo diuisum. Sꝫ ꝓpť hoc ꝙ albū ē alteꝝ ab eo cui accidit ⁊ hoc non videbat parmenides. ¶ 3ª conclusio necesse est vt ens non significet vnū solū de q̊ p̄diceť sꝫ oportet ꝙ significet illud ꝙ vere ē. i. subam ⁊ id qḋ vere non ē. s. accñs. ꝓbat pmo. qꝛ si ens significet tm̄ accidēs sequereť ꝙ aliqd simul ē ⁊ non ē. consequēs ē ipossibile. ġ ⁊ añs. ꝓbat ꝯñtiā qꝛ si ens significet tm̄ accidēs subiectū non ē cuꝫ sit alteꝝ ab accidēte ⁊ cū accñs de subo q̊dam modo p̄diceť tale subiectū est cū accñs nulli insit nisi sit: ⁊ sic subiectū simul erit ⁊ non erit. 2° qꝛ si ens significaret tm̄ substantiā tūc idē simľ eēt ens ⁊ non ens. ꝯñs ē ipossibile. ġ ⁊ añs. consequentiā ꝓbat qꝛ cū albū sit accñs oportet ꝙ sit non ens ⁊ cū prediceť de hoīe oportet ꝙ sit ens qꝛ ideꝫ ē albū ⁊ suba. ⁊ p ꝯñs idē erit ens ⁊ non ens. Concludit ġ ꝙ necesse est ens multa significare. ¶ In 3ª pte iprobat simul pmenidē ⁊ mellissū ⁊ itendit duas conclusiones. ¶ Prima non ē tm̄ vnū ens qḋ sit suba ꝓbat duabus rationibꝰ. Pria si esset tm̄ vnū ens qḋ eēt suba tūc magnitudo non esset: ꝯñs est ꝯ eos ⁊ añs ꝓbat qꝛ magnitudo ois hꝫ multitudinem partiū quaꝝ vna nō est alia. ¶ 2ª ratio si esset tm̄ substantia adhuc ista diuidereť i ptes quaꝝ quelibet esset suba ⁊ sic vna esset aliā ratione ab alia ⁊ sic multa essent. Añs ꝓbat qꝛ hō cū suba diuidiť i aiaꝫ ⁊ bipedē ⁊ vtrūqꝫ ē suba. ꝓbat. qꝛ ⁊ si nō sint sube tunc erūt accñtia. aut ġ hōi aut alicui subo ⁊ si nulli sint suba. ġ sūt sube. Pro ꝓbatione minoris ponit duas suppōes. pma. oē accidēs aut pōt adesse aut abesse subo sicut accidēs cōe aut subm ē de rōne eius vt sedere pōt adesse aut abesse. In simo aūt ē rō nasi cui accidit eē simū. ¶ 2ª suppositio si aliqd diffiniatur per alteꝝ tūc alteꝝ nō pōt diffiniri p pmum vt hō nō ē de diffinitione bipedis. ¶ Ex his ꝓbat ꝓpositū. Et pmo ꝙ nō sūt accñtia hoīs qꝛ tunc aut bipes eēt accñs sepabile ⁊ sic ꝯtigeret hominē nō eē bipedē. aut eēt isepabile ⁊ ꝓpriuꝫ ⁊ sic hō eēt de rō ne bipedis ⁊ ecōtrario ꝙ ē ꝯtra suppositū. ¶ 2°. ꝓbat ꝙ nō sūt accñtia alteri qꝛ si aīal ⁊ bipes accidant alteri ⁊ nō sit vtrūqꝫ substātia tūc seqtur ꝙ hō nō ē substātia sed erit de numero accidētiū alteri. ¶ 2ª ꝯclusio tāgit vnā nouā rōnē pmenidis p quā ꝓbat ꝙ illud ens qḋ ponebat eē substātiā eēt indiuisibile ⁊ sic tollereť multitudo entiū. arguebat. n. sic qꝛ si illud ens eēt diuisibile similr q̄libet eius pars eēt diuisibilis ⁊ sic ptes eēnt diuisibiles i ifinitū. sed h̄ ē icōueniēs. cōsequētiā tñ ꝓbat qꝛ qua ratiōe totū eēt diuisibile eadē rōne q̄libet pars eo ꝙ illud totū ponitť eē omogeneū ⁊ totius omogenei partes sūt eiusdē rōnis qꝛ ptes eiꝰ qḋ vere ē nulli accidūt. ¶ In vltima parte p̄ncipali narrat solutiones platonis ad rōnes parmenidis. ¶ Ad pmā rñdebat plato negādo maiorē. s. istā qcqd ē p̄ter ens ē nihil qꝛ cōcedebat ens eē vnū solū. s. substātiā. sꝫ quod est nō dicebat eē vnū solū qꝛ dicebat accñs eē. ¶ Ad scḋaꝫ rōnē dicebat ꝙ substātia ē i infinitū idiuisibilis. 2°. ponit duo icōuenientia cōtra predictos. Primuꝫ qa dicebat ꝙ si qḋ ē significet vnū. s. subaꝫ qḋ accidēs nihil eēt qḋ ē falsū qꝛ adhuc possemꝰ dicē ꝙ qḋ ē significat subāꝫ tāqꝫ p se subsistēs: ⁊ tūc accñs erit qꝛ ē sibi iherēs. 2m icōueniēs qꝛ si nihil eēt p̄ter substantiam adhuc plura essent cuius oppositum concedebant.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. Pria vtrū rationes pmenidis ⁊ mellissi sint p rōnes sillogisticas deducibiles. Pro solutiōe huiꝰ difficultatꝭ ē primo supponēdū ꝙ rō mellissi stat i duobus sillīs. Primꝰ ē qcqd est factū hꝫ p̄ncipiū. ens nō ē factū. ġ nō hꝫ p̄ncipiū minorē ꝓbat: qꝛ si ens eēt factū: vel eēt factū ex ente vel ex nō ente. nō pmū qꝛ ens eēt anteqꝫ fieret. nec 2m qꝛ ex nō ente. i. ex nihilo nihil fit. 2ꝰ ē oē nō hñs p̄nm ē ifinitū: sꝫ ens nō hꝫ p̄ncipiū. ġ ē infinitū. Tertius: oē ifinitū ē imobile. ens ē ifinitū. ġ ē imobile. maiorē ꝓbat sic: qꝛ ifinitū occupat oēꝫ locū. ġ n̄ hꝫ extra se locū ad quē possit moueri. q̄rtꝰ oē ifinitū ⁊ imobile ē tātū vnū. ens ē ifinitū ⁊ imobile ġ ē tātū vnū. maiorē ꝓbat qꝛ extra ifinitū nihil ē: sꝫ rō pmēidis stat i duobꝰ entimematibꝰ. Primꝰ sillogismꝰ. oē n̄ ens ē nihil. qcqd ē p̄ter ens ē

nõ ens.ğ qcqd est pter ens ē nihil.secũd⁹.qcqd ē
pter ens ē nihil.oē vnũ ē ens:ğ qcqd ē pter vnũ
ē nihil. Primũ enthimema.qcqd ē pter vnũ ē ni
hil ğ tãtũ vnũ ē.z^m tm̃ vnũ ē.ğ illud ē imobile:
qꝛ nõ ē aliqd a quo possit moueri.Ex his pȝ solu
tio.❡ z^a difficultas vtrũ sit saluabile ptē alicu⁹
ↄtinui moueri toto remanēte imobili.Pro solu
tione hui⁹ difficultatis ponũr alique suppositio
nes.p^a qꝛ ca^r hic totũ cathegoreumatice ꝛ non
sincathegoreumatice.z^a qꝛ ca^r hic mot⁹ ꝓ mo
tu nãli vt pcise opponiẽ motui volũtario.3^a ꝙ
difficultas pricipalr q̃rit ð motu localr:qꝛ ð ali
is non est difficultas.Ad soluendum ergo diffi
cultatem ponĩr talis distictio:aliqd dr̃ moueri
localr̃ duplr̃:vno mõ p locutionẽ grã partis:ꝛ
sic illud dr̃ moueri localr̃ cuius pars pci^e mutat
locũ.Alio mõ aliqd dr̃ moueri localr̃ p locutio
nẽ grã toti⁹:ꝛ sic illud dr̃ moueri localr̃:qꝛ ƀȝ se
totũ mutat locũ.Ex hoc inferĩ talis suppositio
ꝙ capiĩ hic moueri localr̃ solũ vt verificaĩ de
mobili p locutionẽ grã toti⁹.Ex his dr̃ ꝙ possi
bile ē q̃libȝ ptē alicu⁹ toti⁹ moueri localr̃ ipo to
to rema^te imobili.pȝ p̊ ð motu circlari vt rote vl̃
spere.z^o pȝ qꝛ me^a pte alicu⁹ totius ↄdēsata ꝛ
alia rarefacta quelibet pars mutabit locũ:ꝛ tñ
possibile ē ꝙ totũ nõ mutabit locũ.❡ 3ª difficul
tas vtrũ qð vere ē alicui accidat:ista difficultas
põt solui triplr̃.vno modo logicalr̃ ꝛ tũc ē sēsus
ꝙ p̄dicatũ essẽtiale non ē alicui s̃bo p̄dicatum
accñtale:ꝛ ƀm istũ sensũ ꝓbabilr̃ dr̃ ꝙ est vera.
Alio mõ põt solui phicalr̃:ꝛ tũc ē sensus ꝙ illud
qð ē s̃ba non sit accñs alicu⁹:ꝛ sic etiã est vera:
põt etiã solui methaphysice:ꝛ tũc ē sēsus ꝙ illð
qð ē de diffinitõe alicu⁹ illud nullius debet eē
accñs:ꝛ sic est falsa qꝛ color est de essẽnali diffi
nitione albedinis:ꝛ tamen est accidens corpo
ri.Quantum ad z^m articulum.

Ponitur talis ↄcl̃ s̃ba mãlis seclusa q̃n
titate est diuisibilis:hec ↄclu
sio satis pȝ ex p̊nobili.❡ Quãtũ ad 3^m articulũ.

Primo dubitaĩ.Utrũ ista ↄña sit bona
hõ ꝛ aial ꝛ bipes sunt:ğ multa
sũt.Ad soluẽdũ hoc dubiũ ponũĩ aliq̃ distictio
nes ꝛ aliq̃ suppositiões.Prima distictio.dupli
ces sunt spẽs.quedã habẽt plures formas ꝛ re
aliter distinctas sicut homo.alie ƀo nõ sicut ac
cidẽtia. z^a distinctio.distinctio realis põt capi
dupliciter.vno mõ ꝓ omni distinctione que est
preter operationeȝ intellectus.Alio mõ capiĩ
spãlr̃ vt distiguiĩ ↄtra distinctionem ex nã rei ꝛ
formalẽ.Prima suppositio i spẽb⁹ hñtib⁹ plẽs
formas forma a qua sumiĩ qditas gñis realr̃ di
stiguiĩ a forma a qua sumiĩ qditas differentie.
Ex quo seqtur ꝙ i talibus qditas gñis ꝛ dr̃e re
aliter distiguũtur.z^o seqtur ꝙ genus solũ p̄di
caĩ de drã denoĩatiue ꝛ nõ qditatiue.z^a suppo
sitio i formis simplicib⁹ qditas gñis ꝛ qditas dif
ferẽtie sumũtur a diuersis rl̃itatibus siue a di
uersis q̃dib⁹ eiusdẽ forme sȝ nõ a diuersis reb⁹.
❡ Ex isto seqĩ ꝙ qditas gñis ꝛ qditas dr̃e i his
distiguũĩ ex nã rei ꝛ formalr̃ sȝ ñ realr̃ capiẽdo
distictionẽ realẽ z^o.❡ z^o seqtur ꝙ i oib⁹ genus
ꝛ drã distiguũtur realr̃ capiẽdo distictõeȝ rea
lẽ p^o.Ex quo seqtur solutio dubij.s.ꝙ ista alia
ē necessaria:hõ ꝛ bipes sũt:ergo multa sunt.

Secundo dubitaĩ.Utrũ qditas spẽi sit
realr̃ diuisibilis i qditatẽ ge
neris ꝛ drẽ ꝛ ex his realiter ↄponibilis.Pro so
lutõe hui⁹ ponũtur aliq̃ distictiones.p^a ↄpositũ
s̃bale ē duplex:quoddã est methaphysicale cu
ius partes sũt qditates:aliud ē nãle cuius ptes
sũt mã ꝛ forma.z^a.duplices sũt ptes:q̃dã sunt
ptes ↄpositi methaphysicalis ꝛ hoc q̃tũ ad esse
eẽntie.Alie sũt ptes ↄpositi nãlis ꝛ hoc q̃tũ ad
eē exñie.Ex his dr̃ ad dubiũ ꝙ qditas spẽi ē re
alr̃ diuisibilis i qditatẽ gñis ꝛ qditatẽ drẽ:ꝛ ex
ipis realr̃ ↄpõibilis.sic.n.hõ ↄpõe nãli ꝛ phicare
alr̃ ↄponiĩ ex aia ꝛ corpore sic ista qditas huma
nitas ↄpõe eẽntiali ꝛ methaphysica ↄponiĩ ex q
ditate gñis ꝛ drẽ.s.ex aialitate ꝛ rationalitate.

Tertio dubitaĩ.Utrũ ↄsequẽtia sit salua
bilis quã negat Aristoteles tãtũ
albũ ē:ğ tãtũ vnũ albũ est supposito ꝙ oia sint
alba.❡ Ad soluẽdũ hoc dubiũ ponũtur due re
gule logicales.❡ Prima ois ꝓpositio exclusi
ua dẽst z^o adiacẽte i q̃ signũ exclusiuũ addiĩ ↄ
creto de quo vere nature suũ abstractũ ē ipos
sibilis ꝛ iplicãs ↄ̃dictionẽ.pȝ qꝛ effect⁹ formalis
non põt eē sine sua cã formali.Ex isto seqtur ꝙ
ista ē ipossibilis tãtũ albũ ē.pȝ qꝛ hñ seqtur tãtũ
albũ ē:ğ albũ ē ab exclusiua ad p̄iacentẽ vltra
albũ est:ergo albedo a h effectu formalis cause
ad suã causã vltra albedo est:ğ non tm̃ albũ:te
net cõsequentia qꝛ albedo est aliquid qð non ē
albũ.❡ z^a regula.ista ꝓpositio tm̃ albũ est disti
guẽda:qꝛ põt exponi duplr̃:vno modo grã alie
tatis:alio modo grã p̃litatis.Ex his dr̃ duo:p̊
ꝙ ↄña ē bona p^o ↄñte exposito grã alietatis.z^o
ꝙ ↄña non valet ↄñte exposito gratia p̃litatis:
nec valet dicere ꝙ añs huius consequentie est

ipossibile.ğ ɔñtia est bona. qꝛ forte regula logicoꝝ nõ est vniuersaliter vera. i qua habetur ꝙ ad impossibile sequitur quodlibet.

Ad rationes añ oppositũ. ad p̃mã dr̃ ꝙ añs hꝫ veritatẽ de diuisibilitate i ptes extẽsiuas ꝛ q̃titatiuas ꝛ non de diuisibilitate i ptes fᵒales ꝛ entitatiuas. ¶ Ad 2am dr̃ p̃ ꝙ vna pars materie ẽ extra aliã negatiue ſꝫ nõ positiue. Scd̃o dr̃ ꝙ vna est ex aliã p̃ntialr̃ ꝛ determinatiue ſꝫ nõ dimẽsionalr̃ ꝛ occupatiue. ¶ Ad 3am dr̃ p̃mo ꝙ ptes materie seclusa q̃titate negatiue sũt infinite. vel dicit̃ ꝙ partes materie sũt finite entitatiue ſꝫ nõ q̃titatiue. ꝛ hec de lectione in precedenti parte.

Queritur septimo. Utrũ entia nãlia sint dete̾minata ad maximum ꝛ minimũ. Arguit̃ ꝙ nõ: qꝛ nõ est dabilis maximus nec minimus ignis ğ nõ oĩa entia nãlia sũt dete̾minata ad maximũ ꝛ minimũ. Prima pars añtis pꝫ quia detur ille maximus ignis vl̃ ğ ei apposita stuppa ipsam cõburet ꝛ sic fieret maior: vl̃ nõ ꝛ sic agẽs nãle approximatũ passo ꝛ ñ ipeditũ nõ ageret. qd̃ ẽ ipossibile. Et ɔfirmat̃ auctoritate phi 2o. de aia dicẽtis ꝙ augmẽtũ ignis ẽ i ĩfinitũ si sibi apponerẽt̃ ĩfinita cõbustibilia. 2a pars añtis pꝫ qꝛ ignis ẽ totũ omogeneũ. ğ ẽ diuisibilis i ptes sp̄ diuisibiles quaꝝ q̃libet ẽ ignis. ¶ 2o. sic. nõ ẽ dabilis maximus hõ. nec ẽ dabilis minima caro. ğ nõ oĩa entia nãlia sunt dete̾minate ad maxim ꝛ minimũ. Prima pars añtis pꝫ qꝛ quocũqꝫ hoĩe dato ille põt calefieri. ğ ꝛ rarefieri. ꝛ p ɔñs fieri maior. Et ɔfirmat̃ qꝛ der̃ maximus hõ ꝛ ab aliquo pcutiat̃. ita ꝙ ex tali pcussione causet̃ iflatura. tũc ille fiet maior ꝛ tunc daret̃ aliqua maxiaᵒ. 2a pars pꝫ sicut ꝛ 2a p̃cedẽtis argumẽti. ¶ 3o. sic. ñ ẽ dabilis maximus numerus neqꝫ ẽ dabile minimum ɔtinuũ. ğ res nãles nõ sũt dete̾minate ad maxm ꝛ minimũ. añs p̱ p̃ma pte pꝫ qꝛ quocũqꝫ numero dato ɔtigit dare maiorẽ cũ sibi cõtingat dare vnitatẽ. 2a pars pꝫ qꝛ cõtinuũ ẽ diuisibile i ĩfinitũ. ¶ In oppom ẽ phs dicẽs. q̃uis ãt dterminata ẽ q̃titas i magnitudine ꝛ paruitate: ꝛ 2o. d aia. dicit. oĩ nã ɔstãtiũ ẽ dterminatᵒ t̃minᵒ magnitudinis ꝛ augmẽti. In q̃one erũt tres articl̃i sic̃ i alijs. Quãtũ ad p̃mũ

Primo sciẽdũ ẽ ꝙ p̱ declaratõe t̃minorũ q̃onis ponunt̃ aliq̃ distictiones. ¶ Prima. duplicia sũt entia nãlia: q̃dã sũt aiata vt hõ: q̃dã iaiata vt ignis. ¶ 2a distinctio entia nãlia sũt duplicia: q̃dã sũt omogenea q̃ꝝ ptes sũt eiusdẽ ratõis cũ toto ita ꝙ nomẽ totiᵒ predicat̃ de ipsis. Alia aũt etereogenea quoꝝ ptes sũt alteriᵒ ratõis a toto. ita ꝙ nomẽ totius nõ p̃dicat̃ d ipsis vt arbor. ¶ 3a distinctio. maximũ exponit̃ duplr̃. vno mõ negatiue ꝛ tãtũ valet sicut magnũ quo nihil maiᵒ. alio mõ affirmatiue ꝛ tãtũ valet sicut magnũ quolibet alio maius. ¶ 4a distictio. minimũ exponit̃ duplr̃. vno mõ negatiue ꝛ ẽ paruũ q̃ nihil minᵒ: alio mõ affirmatiue ꝛ ẽ paruũ oĩ alio minus. ¶ 5a distictio triplex est maximũ. s. maximũ s̃m m̃ltitudinẽ. maximũ s̃ꝫ itẽsionẽ. ꝛ maximũ s̃ꝫ extẽsionẽ: ꝛ silr̃ posset distigui minimũ. ¶ 6a distictio. maximũ eẽ dabile põt itelligi duplr̃. vno mõ ꝙ der̃ maximũ de fcõ ꝛ ẽ illud qd̃ iter oĩa entia de fcõ exñtia ẽ magnũ quo nihil maius. vel ẽ magnũ ꝛ oĩ alio maius. 2o modo põt itelligi ꝙ derʳ maxim de possibili: ꝛ hoc duplr̃. vno modo de possibili simplr̃: ꝛ sic illud est maximũ qd̃ p̱ nullã potẽtiã põt hr̃e aliq̃d maius se. Alio mõ de possibili s̃m nãꝫ: ꝛ sic illud est maximũ qd̃ nõ põt p̱ potẽtiaꝫ agẽtis nãlis hr̃e aliq̃d maius se. ¶ 7a distinctio duplex est maxim. s. maximũ simʳ: ꝛ ẽ magnũ oĩ alio maius. aliquid est maxim in genere vt maximus hõ vel maximus equus. ¶ Ex his eliciuntur alique p̱positões de maximo simplr̃. p̃a dabile ẽ maximũ de fcõ. pꝫ de vltima spera. 2a est dabile maximũ corpus possibile p̱ nãꝫ: qꝛ p̱ nãꝫ nullũ corpus põt eẽ maius vltima spera. 3a nõ ẽ dabile maxm corpus possibile simplr̃: qꝛ quocũqꝫ corpore dato ds̃ põt facere maius. ¶ De corporibus aiatis ponunt̃ alique p̱positõcs. p̃ma dabilis ẽ maximᵒ hõ de fcõ exñs ꝛ hoc exponẽdo maxm negatiue qꝛ dubiũ est vtrũ sit dabilis maximus hõ exponẽdo maximũ affirmatiue. 2a dabilis ẽ maximus hõ possibilis p̱ nãꝫ: qꝛ nullus hõ põt eẽ nãlr̃ maior vltima spera. 3a non ẽ dabilis maximus hõ simplr̃ possibilis: qꝛ q̃cũqꝫ dato ds̃ põt facere maiorẽ: silr̃ põt dici de quocũqꝫ aiato. ¶ De iaiatis ponũt̃ tres p̱positõcs. p̃ma dabilis ẽ maximᵒ ignis de fcõ exñs. pꝫ de igne exñte i ɔcauo orbis lune. 2a. dabilis ẽ maximus ignis possibilis p̱ nãꝫ: qꝛ ñ põt dari nãliter ignis maior vltima spera. 3a non ẽ dabilis maximus ignis simplr̃ possibilis: qꝛ q̃cunqꝫ dato ds̃ põt facere maiorẽ: ꝛ silr̃ põt dici de q̃cũqꝫ alio isiato nãli. ¶ De maximo s̃ꝫ multitudinẽ ponũtur 2e p̱positõcs. p̃a. dabilis est maximᵒ nume-

rus de facto.scđa.ñ est dabilis maxim⁹ numer⁹
possibilis p naturã.q: quocũq3 nũero dato pōt
dari maioz.De maximo ƒm itẽsionẽ ponũt due
ppositiões.pma.ñ est dabil' maxima albedo in
tẽsiue p naturã possibilis.q: quacũq3 albedine
data pōt intẽdi.scđa.dabil' est maxima albedo
itẽsiue de facto extñs.z hoc exponẽdo maximũ
negatiue.❡De minimo ponũt tres ppões.pri
ma q̃libz totũ eterogeneũ ẽ dẽterminatũ ad mi
nimũ q: q̃libz tale debet hr̃e ptes diuersaꝝ rõ
nũ que ñ pñt saluari sub q̃cũq3 magnitudie. 2ª
nullũ corpus omogeneũ ẽ determinatũ ad mi
nimũ q: q̃libet tale hz ptes eiusdẽ rõnis quaꝝ
quelibet ẽ diuisibilis in sp diuisibilia.3ª quelibet
multitudo ẽ determiata ad minimũ.q: dabilis
ẽ aliqua mulitudo qua mĩma dari ñ pōt. Pos
set ẽt poni 4.ª q̃ nulla forma intẽsibilis ẽ deter
minata ad minimũ.quia quelibet forma intensi
bilis est omogenea etc̃.

Secundo Sciẽdũ q̃ Aristoteles in isto
scđo ca.º pmi tractat⁹ repro
bat opinionẽ antiquoꝝ naturalr̃ loquẽtiũ d̃ pn
cipijs reꝝ naturaliũ.z diuidit̃ i tres ptes. ❡ In
pma remouet duas opiniones ãtiquoꝝ. z intẽ
dit.5.oclusiones.pma sr̃ phi.i.naturalr̃ loquen
tes dĩt.duo sũt modi ponẽdi pncipia reꝝ natu
raliũ.pbat q: gdam dĩt tm̃ esse vnũ ens princi
piũ naturale reꝝ naturaliũ z dĩt illud esse cor
pus.gdã dĩt ẽt illud esse aligd triũ eltoꝝ.s.ignẽ
aut aerẽ aut aquã.vel ẽt aliqđ corp⁹ mediũ in
ter aerẽ z ignẽ qđ est.s.vapor d̃ drasi⁹ igne et ae
re rari⁹. ❡ Scđa ocl̃o dĩt res generari ex illo
pncipio ƒm raritatẽ z densitatẽ illi⁹ pncipij . ita
q̃ si sit densũ est t̃ra.si sit raꝝ est aqua.si sit rari⁹
ẽ aer.si sit rarissimũ ẽ ignis. z dĩt ista pncipia.s.
raꝝ z densũ esse õria. ❡ 3ª oº tãgit ouenientiam
z dĩam istius opinionis cũ opinione platonis z
est hec.sicut plato ponebat duo õria.s.magnũ
z paruũ z ita isti raꝝ z densũ sz in hoc differunt
q: plato ponebat illa otraria ee pricipia mate
rialia z cũ hoc ponebat vnũ pricipiũ formale.s.
ideã sed isti econuerso q: ponũt vnũ principiuz
materiale.z illa duo otraria esse pricipia forma
lia. ❡ Quarta oº tãgit aliã opinionẽ z est h.gdã
dicũt res generari ex eo q̃ contraria segregẽ
tur p intellectũ ex vno ofuso chaoes sicut ana
ximãdros.z in ista opinione ouenĩũt m̃ti ponẽ
tes tm̃ vnũ eẽ pricipiũ.z etiã m̃ti ponẽtes mul
ta pncipia sicut ẽpedocles et anaxagoras. ❡ 5ª
oº tangit duas dĩas inter empedoclẽ z anaxa
gorã. Prima q: ẽpedocles dicit illa pncipia infi
nities ogregari z segregari. z sic posuit mundũ
circulariter generari et corrũpi.sz anaxagoras
posuit illa pncipia segregari z illã segregatiõez
esse ĩfinitã.posuit etiã mũdũ esse genitũ ex illa
segregatiõe.scđo differũt q: anaxagoras posu
it ĩfinitas partes eiusdẽ rõnis eẽ pncipia.sz em
pedocles solũ posuit quattuor elta esse pncipia
❡ In.2ª parte narrat opinionẽ anaxagore z in
tẽdit duas oclusiones. Prima tãgit duo funda
mẽta opiniõis anaxagore. z hec ẽ.fũdamẽta p
pter q̃ anaxagoras videt̃ opinari ĩfinita eẽ prin
cipia z res segregari sũt duo.pmũ est cois opio
oium phoꝝ.s.q̃ nullũ ens fiat ex eo qđ nõ est.i.
ex nibilo nihil fit. 2m est q̃ oia õria fiant ex alte
rutris. ❡ 2ª oclusio tãgit rõnẽ anaxagore z ẽ h.
oẽ qđ fit aut fit ex ente aut ex non ente.sz ipossi
bile est aligd fieri ex nõ ẽte vt dicũt oẽs natura
liter loquẽtes.g̃ necesse est oia fieri ex ẽte.et sic
p̃existebãt ex quo fiũt ante q̃3 fiebãt. ❡ 3ª tãgit
solõnẽ duaꝝ qõnũ q̃ fiebãt ab anaxagora. Pri
ma si aq̃ z caro fierẽt ex aere tũc ƒm cũ si sũt in
aere quare ẽ q̃ nõ az nobis esse i aere. soluit q̃
est pter puitatẽ magnitudis partiũ aq̃ et car
nis. z subdit ph̃s.isti dicebãt oẽ i oi misceri.ex eo
q̃ oẽ ex oi videbãt fieri. ❡ Scđa qõ cũ in aere
sit aqua z caro z aer q̃re illđ magis vocat̃ aer q̃3
aqua vl' caro.soluit q̃ qñ i illa mixtura infinita
pl'es erãt ptes aeris q̃3 aque vocabat̃ aer. z qñ
erãt pl'es partes aque vocabat̃ aqua. z sic ñ di
cebãt aliqđ totũ albũ eẽ aut totũ nigꝝ neq3 car
nẽ aut os sincere.sz ex supabũdãtia partiuz vo
cabãt illa ƒm diuersa noia. In 3ª parte pncipa
li icipit reprobare anaxagorã z intẽdit qnq3 cõ
clusiões. Prima ẽ hec.pncipia reꝝ nãliũ nõ sũt
ĩfinita.hãc pbat duab⁹ rõib⁹.pma si pncipia es
sent infinita tũc essent ignota. z si pncipia sint ig
ta res nãles erũt ignote. z p oñs pibit scia rerũ
naturaliũ. Primã sequelã pbat q: infinitũ ƒm
qđ infinitũ est ignotũ siue sit infinitũ ƒm multi
tudinẽ siue ƒm magnitudinẽ. z illđ ẽ m'initũ q̃3m
siue sit ĩfinitũ ƒm spẽm. z illud est ĩfinitũ quale.
scđam sequelã pbat q: opositũ cognoscere ar
bitramur cũ cognoscim⁹ ex gb⁹ z q̃3tis fit. scđa
rõ cuiuscũq3 magnitudinis otingit esse totũ tã
te magnitudinis otingit esse ptes.sed ĩpossibile
est totũ esse ƒm quãcũq3 magnitudinẽ z paruu
tatẽ.g̃ etiã ĩpossibile ẽ partes esse q̃3tascũq3.er
go nõ sũt infinite.maiorẽ pbat q: sic est in toto
z in ptibus.minorez pbat q: non otingit al'.aut

plātā esse q̄ⁿtacūq̄ꝫ ſm magnitudinē ⁊ pūitatēꝫ Ex hoc ɔcludit ꝙ manifestū est carnē ⁊ os ⁊ aliqd aliud nō eē q̄ⁿtūcūq̄ꝫ ſm magnitudinē ⁊ paruitatēꝫ. ¶ Scd̄a ɔ° nō q̄dlibꝫ est in q̄libꝫ. ꝓbat vna rōne, ꝓ cui⁹ deductione ponit tres ſuppoſitiōes. p̄ms ē anaxagore. ⁊ hec ē. oīa ſilīū partiū ſunt ſit̄ nec generant̄. ſ. de nouo. ſꝫ ſolū generātur ꝑ ſegregationē ⁊ denominant̄ talia a plitate partiū. ſcd̄a ſuppō ē etiā anaxagore. ⁊ hec ē. q̄dlibet fit ex q̄libꝫ. vt ex carne aqua ſegregatur. i. ꝑ ſegregatiōem generat̄ ⁊ caro ⁊ aqua. 3ª omne corp⁹ finitū reſecat̄. i. ɔſumit̄ a corpe finito. i. ꝑ ablatiōem corpis finiti. Ex hoc ɔcludit ꝙ ē manifestū ꝙ n̄ vnūq̄dq̄ꝫ ē i vnoq̄ꝫ. ꝓbat tali rōne. q2 remota carne ex aqua ⁊ iterꝝ alia. vel ḡ erit ſtat⁹ i tali ſegregatiōe. ⁊ ſic erit aqua ſine carne. ⁊ ꝑ ɔn̄s n̄ q̄dlibet erit i q̄libꝫ vl' erit ꝓceſ ſus i infinitū. ⁊ ſic i magnitudīe finita eſſent ifinita equalia ſꝫ magnitudinē q̄d est ɔ̄ ſuppōm. 3ª ɔ° n̄ q̄dlibet pōt ſegregari a q̄libet. ꝓbat trib⁹ rōnib⁹. ꝓ prima rōne ponit duas ſuppōnes. p̄ma est. neceſſe est oē corp⁹ fieri min⁹ ꝑ ablationē alicui⁹ ab eo. ſcd̄a ē anaxagore ꝙ carnis est determinata q̄ⁿtitas magnitudīe ⁊ pūitate. ¶ Ex his arguit̄. dabil' est mīma caro ſed ex mīma carne nihil pōt ſegregari. q2 tūc fieret min⁹ minimo. ſꝫ hoc est ipoſſibile. ḡ ipoſſibile est q̄dlibet ſegregari a q̄libet. ſcd̄a rō ſi q̄dlibꝫ eſſet i quolibet et poſſet ſegregari a quolibꝫ ſequerent̄ duo incōueniētia. Primū ꝙ i corpibus finitis eſſet ifinita caro infinit⁹ ſāguis ⁊ infinitū cerebꝝ. 2m ꝙ in corpe finito eēnt ifinities ifinita. q̄d est irrōabile. Pro t̄tia rōe tria facit. p̄mo dicit ꝙ dcm̄ anaxagore ꝙ oīa nūq̄ꝫ ſegregata ſūt erat veruꝫ q2 paſſiōes ſūt iſepabiles. ſcd̄o format rōnēꝫ ſi oīa eſſent mixta ⁊ poſſent ſegregari tūc colores et habitus eſſent mixti cū ſuis ſubiectis. ⁊ ſic poterūt ſegregari a ſuis ſubiectis q̄d ē ipoſſibile. q2 tūc eſſet albū ⁊ ſanatiuū ⁊ de nullo p̄dicarētur 3° ex hoc ifert ꝙ intellectus vl'is volens oīa ſegregare q̄rit ipoſſibile. hoc ꝓbat q2 hoc facere est ipoſſibile. p̄mo ſꝫ q̄ⁿtitatēꝫ. q2 nō est minima magnitudo nec ſm q̄litatem q2 paſſiōes inſeparabiles ſūt a ſubiectis. ¶ 4ª ɔcluſio n̄ quodlibꝫ fit ex ſubſtātia ſilī ſꝫ ſpēꝫ. ꝓbat q2 laterea fiūt ex luto. ⁊ domus ex lapidibus. ¶ Ex iſta concludit quintam concluſionem ꝙ dignius est ponere minora et finita principia rerum naturaliūꝫ ſicut poſuit empedocles q̄ꝫ infinita ſicut poſuit anaxagoras.

Tertio Sciēdū ꝙ circa hūc textū icidūt tres difficultates. Prima vtꝝ ad notitiā cōpoſiti neceſſe ſit cognoſcere ex q̄bus ⁊ quot ꝑtibus ɔponat̄. ꝓ cui⁹ ſolutiōe ponunt̄ tres diſtinctiōes. Pria. duplices ſūt ꝑtes. quedā ſt̄ omogenee. alie etrogenee. ſcd̄a. ꝑtes omogenee ſūt duplices. q̄dā ſūt ꝑtes eiuſdē proportiōis. alie eiuſdē q̄ⁿtitatis. 3ª. duplex ē cognitio. vna cōfuſa ⁊ alia determinata. Ex his dr̄ p̄mo ꝙ poſſibile est totū cognoſci ɔfuſe qualibꝫ parte ignorata. q2 totuꝫ prius cognoſcit̄ ſuis ꝑtib⁹. ergo i illo p̄ori totū est ɔfuſe cognitū ⁊ ꝑtes ſūt ignorate. 2° dicit̄ ꝙ ad cognitionē determiatā ɔpoſiti nō est neceſſaria cognitio oīuꝫ ꝑtiū eiuſdē ꝓportiōis q2 tales ꝑtes ſunt tm̄ potētiales ⁊ infinite. 3° dicit̄ ꝙ ad adequatam noticiā ɔpoſiti est neceſſaria determinata cognitio ꝑtiū eiuſdē q̄ⁿtitatis. q2 tales ꝑtes ſūt actuales et finite. ¶ Scd̄a difficultas vtꝝ oē corp⁹ finitū ꝑ ablatione finiti poſſit ɔſumi. Pro ſolōne ponūt̄ due diſtictōes. p̄ma aliq̄d totū pōt ɔſumi dupl'r. vno° ꝑ diuiſionē ⁊ ſic illō ɔſumit̄ q̄d ſic diuidit̄ ꝙ nec ipm nec aliqua ei⁹ pars ē vlteri⁹ diuiſibilis. alio mō ꝑ remotionē ⁊ ſic illō ɔſumit̄ ꝙ ſic nec ipm nec aliqua ei⁹ pars ē in alio nec remanet. ſcd̄a. duplices ſūt ꝑtes corpis ſil'r. quedā ſūt ſubſiſtētes ⁊ actuales alie iexiſtes ⁊ potētiales. Ex his dicit̄ p̄mo ꝙ oē corp⁹ finitū ꝑ ablationē finitaꝝ ꝑtiū actualiū ſubſiſtētiū ɔſumit̄. pꝫ ꝙ cuiuſlibꝫ corpis finiti est dabil' minima pars actual' ſubſiſtēs. ſcd̄o dr̄ ꝙ nullū corpus finitū ɔſumit̄ ꝑ ablationeꝫ finitaꝝ ꝑtiū potētialiū ⁊ inexiſtiū. q2 in q̄libꝫ ɔtinuo ſūt infinite ꝑtes iexiſtes ⁊ pōles. ⁊ dr̄ pōles capiēdo potētiā nō vt diſtinguit̄ ɔ̄ actum exīdi ſꝫ ɔ̄ actū ſubſiſtēdi. ¶ 3ª difficultas vtꝝ ſit ſaluabile q̄dlꝫ eē i q̄lꝫ. Ad quā dr̄ p̄ ꝙ nō ē ſaluabile vt pꝫ ꝑ rōeꝫ text⁹. ſcd̄o dr̄ ꝙ iſta ꝓpoſitio est ſaluabil' quelꝫ forma nālis est in ſua materia ante ſui ꝓductionem. ⁊ hoc ſm eē formale formabile. Quātū ad ſm articulū ponit̄ talis.

Conclusio nō oīa naturalia ſūt determinata ad minimū ⁊ maximū hec ɔ°. ſatis pꝫ ꝑ argumēta facta an̄ oppoſituꝫ.

Primo Dubitat̄. Utꝝ iſta maxia phorꝝ quā aſſerit anaxagoras. ſ. ex nihilo nihil fit rͣpugnꝫ ṽitati fidei. pro ſolōe ponūt̄ due diſticnōes. Pria aliq̄ ꝓduci ex nihilo pōt intelligi du'r. vno mō vt nihil oppōit̄ actuali exn̄ᶜ. ⁊ ſic illō ꝓducit̄ ex nihilo ꝙ nᶜ ipꝫ nᶜ aliq̄d ſui preexiſtebat an̄ ſui ꝓductōeꝫ. Alio° vt ly nihil oppo

mi ei positiuo ⁊ sic illud ꝓducit ex nihilo qḋ nec ipsū nec aliqd sui ē aliqd positiuū añ sui ꝓductionē ita q ipm ⁊ qḋlibet sui erat pur nihil ātequā ꝓduceret. ¶ 2ª duplex ē ꝓductio qdā ē natural' q fit ṽtute agēt' natural'. vt gñatio ⁊ corruptio. alia supnaturalis vt creatio vl' annihilatio. Ex his p̄ dr̄ q capiēdo ly nihil vt opponit oi positiuo tūc ex nihilo nihil fit nec factione supnaturali q2 in oi factione necesse ē q factū est vel aliqd āte sui factionē eē aliqd positiū. q2 āte sui factionē ista ꝓpositio erat ṽa. hō ē ꝓducibile. ergo erat necessaria hitudo p̄dicati ad subiēt. s3 ois habitudo p̄supponit extrema. ergo extrēa hēbāt aliquod eē positiuū āte actualē ꝓductōnem ⁊ non erāt pur nihil. 2° dr̄ q capiēdo nihil vt opponit actuali exñie. tūc ex nihilo aliqd fit factione supnaturali. tertio dr̄ q nullo mō ex nihilo aliquid fit factione naturali. ⁊ isto mō intelligendo maxima ipsa non contradicit veritati fidei.

Secundo

dubitat. Utrū3 sit dabilis minima caro. Pro solutiōe ponitur talis distinctio. quadruplex ē minimū qḋdā ē s̄m sensum ⁊ ē illud q si vlteri⁹ diuidat nō ē plus pceptibile a sensu. aliud s̄m naturā ⁊ ē illud q si vlteri⁹ diuidatur admittit suā ꝓpā naturā. aliud ē s̄m q̄titatē sic q nō ē vlteri⁹ diuisibile. aliud ē s̄m opationē. et ē illud q si vlterius diuidat nō plus p̄t in ꝓpriā3 opationē. Ex his dr̄ p̄ q ē dabilis minima caro pceptibilis a sensu q si vlteri⁹ diuidat erit vlteri⁹ īpceptibilis. 2° dr̄ q ē dabilis minima caro s̄m opationē quia ē dabilis caro q̄ si vlteri⁹ diuidat nō poterit plus exercere suā ꝓpriā opationē q̄ ē nutrire augere vel diminuere. Tertio dr̄ q est dabilis minima caro s̄m naturā. p3. q2 ē dabilis caro q̄ si vlterius diuidatur admittit propriā naturā ⁊ trāsmutatur ī naturā corpis circūstātis. Quarto dicitur q non ē dabilis caro minima s̄m q̄titatem q2 quacūq3 carne data ipa ē vlteri⁹ diuisibilis.

Tertio

dubitatur. Utr̄ infinitū s̄m q infinitū sit a nob̄ cognoscibile. Pro solutione ponūt quattuor distinctiones. Pria duplex ē infinitū. qḋdā ē in actu. aliud ē in potētia. ⁊ solū ē dubiū de infinito in actu. q2 certū ē q īfinitū ī potētia ē a nob̄ cognoscibile. Scḋa s̄m quod capitur dupliciter. vno mō reduplicatiue. ⁊ tūc ē sensus q infinitū q2 ē infinitum iō ē a nobis cognoscibile ⁊ sic est falsa. Alio modo specificatiue ⁊ tūc est sensus. q infinitū3 sub ratione formali infinitatis ē a nobis cognoscibile ⁊ de isto intelligitur dubium. ¶ Tertia infinitū dupliciter capitur. vno modo pro substracto. ⁊ sic infinitum est vna res habēs actu īfinitas partes actuales. alio mō ꝓ rōne formalis illius substracti. s. īfinitatis. ¶ Quarta aliqd cognoscit dupliciter. vno modo positiue ⁊ ē illud qḋ cognoscit seclusa quacūq3 negatōne. alio mō p̄uatiue ⁊ ē illud qḋ nō cognoscitur nisi grā alicui⁹ positiui. ⁊ hoc per negationē illius positiui. ¶ Ex his dicitur p̄mo q infinitū captū3 ꝓ substracto cognoscitur solū p̄uatiue. q2 tale infinitū ē purum nihil. Scḋo dicitur q ratio formalis illi⁹ substracti. s. infinitas actualis est a nobis cognoscibilis distincte ⁊ q̄titatiue.

Ad rationes

ante oppositū. Ad p̄mā dr̄ q bñ ꝓbat q nō ē dabile minimū vel maximū loquēdo de possibili. s3 nō de facto. ⁊ ad auctoritates. Aristo. dr̄ q debēt intelligi ꝓ locutionē de facto. ⁊ nō ꝓ locutionē de possibili. saltē de possibili simpl'r vel dicitur q Aristo. hic nō loqtur s̄m opinionē ꝓpriā3 sed s̄m opinionē Anaxagore q ponebat infinitas partes mimas carnis. ⁊ hoc de q̄ōne.

Queritur

octauo. Utrū3 p̄n^a rex nālium sint ꝯria. Arguit q nō. q2 p̄n^a rerū nālium sūt sube. s3 sube nihil ē ꝯriū. g̊ p̄n^a rex nālium nō sūt ꝯria ¶ 2° sic vel mā ꝯriat forme vel forma p̄uationi. non p̄^m q2 mā ē subm ꝯriox. sed subo ꝯriox nihil ē ꝯriū. nō 2^m q2 p̄uatio ē ñ ens. nō ens aūt nō ꝯriat enti. ¶ 3° sic. si p̄uatio ꝯriaretur forme. vl' g̊ forme hñde vel forme hite. nō 2^m q2 p̄uatio ⁊ forma hita simul sūt in eodē subiecto. nec p̄mū q2 termin⁹ ad quē corruptionis subalis ē p̄uatio q̄ sil' stat cū forma hñda. g̊ non ꝯriatur forme habēde. In oppositū ē phs. In q̄stione erūt tres articuli. Q̄tū3 ad p̄mū.

Primo

sciendū q ꝓ declaratiōe terminox q̄ōnis ponūtur alique suppositiones. Prima suppō. tm̄ sūt tria p̄n^a rex naturalium vt patebit i sequētib⁹. Secūda materia nulli ꝯriat q2 subiecto ꝯriox nihil ē contrarium Ex ista seqtur 3^a q si p̄n^a sint contraria oportet q forma ⁊ p̄uatio cōtrariētur. Prima distictio duplex est forma. quedam est forma habenda que nondum est in materia. sed ē in potētia qua fit in materia. Alia est habita que actualiter est ī materia. vel que saltē abijcit a materia. Scḋa triplex pōt eē mutatio substātialis quedā ē acq

sitiua tm̄ ⁊ est illa ꝑ quā aliqd positiuuꝫ acqritur nullo positiuo deꝑdito. Alia est deꝑditiua tm̄. ⁊ est illa ꝑ quā nihil positiuū acqritur tn̄ positiuo aliquo deꝑdito. Alia est deꝑditiua ⁊ acqsitiua si mul. ⁊ est illa ꝑ quā aliqd positiuū acqritur aliq̊ positiuo deꝑdito in mutatione acqsitiua tm̄. ter minꝰ a quo est ꝟa ꝓuatio. ⁊ terminꝰ ad queꝫ est forma habenda. ideo ꝓuatio i illa mutatione op ponit̃ forme habende sed i mutatione deꝑditi/ ua tm̄ forma abijcienda est terminꝰ a quo ⁊ pura ꝓuatio terminꝰ ad queꝫ. ideo i illa mutatione ꝓ uatio opponit̃ forme habite siue abijciende. Sꝫ i mutatione subal: ꝑtim acqsitiua ⁊ ꝑtim deꝑdi/ tiua sūt duo ꝯsiderāda. s. acqsitio ⁊ ꝺꝑditio. ter/ minꝰ a quo acqsitionis est ꝓuatio ⁊ terminus ad quem est forma habenda. sꝫ terminꝰ a quo deꝑ/ ditionis est forma hita. ⁊ terminꝰ ad quē ē ꝓua/ tio. ideo ꝓma ꝓuatio ꝯriat̃ forme habende. Ex isto seqtur ꝙ ꝓuatio ꝯriat̃ forme cuiꝰ ē ꝓuatio.

Secundo sciendū ꝙ iste secūdus tractatus in quo Aristo. determiat de ꝓncipijs reꝝ naturaliū ſm opinionem ꝓpꝛaꝫ diuidit̃ i tria capitula. In ꝓmo ondit qualia sūt ꝓncipia reꝝ naturalium. ⁊ diuidit̃ in duas ꝑtes. In ꝓma determinat de ꝯrietate illoꝝ ꝓncipioꝝ ⁊ intendit talem ꝯclusionem. ꝓncipia reꝝ natu/ raliū sūt ꝯria. ꝓbat phs dupliciť. ꝓmo auctoꝛita te oīum āntiquoꝝ sic. oēs antiq dicūt oīa ꝓncipia esse ꝯria. ḡ sūt ꝯria. aīs ꝓbat ꝓmo inductiue qꝛ illi q posuerūt oīa esse vnū ens ⁊ imobile dicunt ꝓncipia esse ꝯria. parmenides. n. dic̄ calidum ⁊ frigidū eē ꝯria ⁊ ꝓncipia. ⁊ calidū appellat ignē ⁊ frigidū appellat terrā. Alij dicūt rarū ⁊ densū esse ꝓncipia ꝯria Democritꝰ ꝟo ponit vacuum qꝺ est non ens ⁊ plenū qꝺ est ens esse ꝓncipia et ꝯria. ⁊ dicebat ꝙ erāt q̊dā ꝑua corꝑa positione ⁊ figura dr̄ia q̄ erāt ꝓncipia reꝝ naturaliū. ⁊ iꝺ dicebat ipsa esse ꝯria: qꝛ positio ⁊ figura diuidū tur ꝑ ꝯria. positio diuidit̃ in sursū ⁊ deorsū ante ⁊ retro. Et ratōe ꝓbat̃ sic. qꝛ tres sūt ꝯditiones ꝓmoꝝ ꝓncipioꝝ. Prima ꝙ non fiūt ex alijs. Se cūda ꝙ nō fiūt ex alterutris. ⁊ tertia ꝙ oīa alia fiūt ex ipsis. sed omnes iste ꝓꝑetates ꝯueniūt ꝓ mis ꝯrijs. ḡ ꝓma ꝯria sunt ꝓma ꝓncipia et ꝑ ꝯse/ quens ꝑ ꝯuersionem simplicem idefinite affir/ matiue. ꝓma ꝓncipia sūt ꝓma ꝯria. minorē pro/ bat. ꝓmo de ꝓma. qꝛ ꝓma ꝯria sūt ꝓma oīum ali orum. ergo nō fiūt ex alijs. De scđa ꝓbat qꝛ sūt ꝓma ꝓncipia ꝯria naturalia. ḡ non fiūt ex alter/ utris. De tertia ꝓbat qꝛ oīa q̄ fiūt: fiunt ex ꝯrijs vel medijs. sꝫ media fiūt ex ꝯrijs. maiorē ꝓbat inductiue. ꝓmo i simplicibꝰ qꝛ nō ꝯtingit quodli bet fieri indifferēter ex quolibet. ⁊ quodlibꝫ nō patit̃ a quolibet nisi ſm accn̄s vt albū ⁊ nigrum fiūt ex musico ſm accn̄s. s. eo ꝙ musico inest aut albo aut nigro. sꝫ albū fit ꝑ se ex nō albo. ⁊ nō ex oī nō albo. sꝫ ex nigro vel ex medijs coloꝛibus. ⁊ musicuꝫ ex nō musico ⁊ nō ex oī. sed ex imusico qꝺ musico ꝓuatiue opponit̃. aut ex medio si ali quod sit mediū. neqꝫ qꝺlibet corrūpitur in ꝯtris .i. in quodlibet indifferēter vt albū nō in musicū nisi forte ſm accidēs. sed i non albū ⁊ non indif/ ferēter in quodlibet non albū sed in nigrū. aut in mediū ⁊ musicū corrūpit̃ in non musicū. ⁊ nō in quodlibet indifferēter. sed in non musicū sibi ꝑuatiue oppositū. aut in mediū si hēat medium. ¶ In ꝯpositis ꝓbat tribꝰ exēplis. primū exēplū ē. necesse ē omne consonās fieri ex inconsonan ti ⁊ ecōtra ⁊ necesse ē consonās corrūpi in incō/ sonātiā ⁊ non in quālibet indifferēter. sed in sibi oppositā ꝓuatiue. ¶ Scđꝫ. domꝰ fit ex eo qꝺ nō ꝯponitur. i. ex non compositis ⁊ non ex qbuscūqꝫ sed ex eis que diuisa sūt. ¶ Tertiū. status ⁊ figu ra fiūt ex non figuris. ¶ Cōsequēter resumit to tā rōem ꝓ maiorē q̄ ē hec. necesse ē oē qꝺ fit aut corrūpitur fieri aut corrūpi ex ꝯrijs. minorē me dia. s. ꝯrioꝝ fiūt ex ꝯrijs vt colores medij ex al/ bo ⁊ nigro concludit ꝙ omnia que sunt aut sunt contraria aut ex contrarijs. ¶ In secūda parte ostendit in quo conueniunt ⁊ differunt antiqui ponentes ꝓncipia eē contraria. ⁊ dicit ꝙ conue niūt in hoc quia dicūt principia eē contraria nō moti ratione sed sola veritate coacti. sed diffe/ rūt multiplr̄. quia qdā ponūt ipsa eē priora. alij vero posteriora. scđo quia quidā dicūt ipsa esse notiora ſm intellectū. alij ſm sensum. hoc ꝓbat̃ quia quidā dixerūt calidū ⁊ frigidū eē pꝛīcipiū. alij humidū ⁊ siccū. alij parē ⁊ imparē. alij cōcor diā ⁊ discordiaꝫ. tertio differūt qꝛ alij dicunt ea eē diuersa. alij nō. quarto dixerūt qdā ea eē prio ra ⁊ qdā meliora. qnto qꝛ q dicūt notiora eē ſm sensū dicūt ea eē singlr̄ia. ⁊ q dicūt ea eē notiora ſm itellectū dicunt eē vl̄ia. rō eni vniuersalis ē. sēsus aūt particularis vt magnū ⁊ ꝑuū ſꝫ rōeꝫ. cognoscūt̃ aūt raꝝ ⁊ densum ſm sensū. Ex his infert conclusionē ꝓncipalit̃ intentā. s. ꝙ princi pia reꝝ naturaliū sunt contraria.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textū icidunt tres difficultates. Prima q̄liter ē saluabilis tātū vnum eē principiuꝫ ⁊ ꝓncipia eē

contraria. Rñdeť q sic qꝛ ponentes esse tantū
vnū principiū dicūt q tātū est vnū ens ẜm ve
ritatē. ꝛ plura entia ponūt ẜm apparentiā ꝛ sen
sum: ꝛ illa vocant modos entis: ideo i tali plīta
te entiū apparētiū ponūt cōtrarietatem inter
ꝑncipia reꝝ naturaliū. ℭ Scđa difficultas ē
qualr saluabile est vacuū ꝛ plenū raꝝ ꝛ densū
ꝯtraria esse. Pro cuꝰ solutiōe ponūtur due di-
stinctiones. Prima cōtrarietas capitur dupli-
citẽ. vno mō spālr vt distinguiť cōtra alias spe-
cies oppositionis. alio mō generalr vt se exten
dit ad priuatiuā oppositionē ꝛ cōtrariā. ℭ Se-
cūda distinctio ẜ3 cōmentatorem duplex ē cō-
trarietas. vna qdē ẜm veritatē ꝛ est illa cuꝰ ex-
trema sūt vere contraria. Alia. n. ẜm famosita
tē ꝛ est illa cuꝰ extrema famāť eē ꝯtraria. Ex
his dicūtur duo ad difficultatem. ꝑmo q con-
trarietas meſt vacuo ꝛ pleno ẜ3 veritatē dicta
cū vacuū sit nō ens ꝛ puꝝ nihil. Scđo diciť q
inter raꝝ ꝛ densū est contrarietas famositatis
qꝛ ẜm veritatem nō sūt cōtraria: s3 ẜm famosā
āntiquoꝝ opinionem. 3ª difficultas est vtrū ista
ꝓpō sit saluabilis ex albo fit musicū. hec diffi
cultas soluiť p distinctionem. qꝛ istā ꝓpositio-
nem esse saluabilē pōt dupliciť itelligi. vno mō
p locutionem de per se: ꝛ sic sensus est ex albo
fit p se musicū ꝛ h̄ est falsū: qꝛ albū non est p se
terminꝰ a quo illiꝰ motꝰ p quē aliquid fit musi
cū: s3 potiꝰ priuatio musici. s. immusicum. Alio
modo p locutionem de p accñs: ꝛ sic est sensus
ex albo p accñs fit musicū ꝛ sic est v̄a qñ acci-
dit albo musicū fieri. ℭ Pro secūdo articulo sit
hec ꝯclusio. ꝑncipia reꝝ nālīū sūt contraria. h̄
conclusio patet auctoritate antiqꝝ ꝛ ratione i
textu positis. Pro tertio articulo.

Primo

dubitať. Utꝝ contrarietas ꝑn
cipioꝝ sit distincta a priuatiua
oppositione. Ad soluendū hoc dubiū est suppo
nendū q de contrarietate ꝑncipioꝝ sunt due
opiniones. prima est alberti ad quā soluendā
ponūť alique suppositiones ꝛ alique distinctio
nes. Prima suppositio sicut dr̄ie exeūt a ptāte
generis. ita omnes forme sūt deducibiles d̄ po
testate materie. 2ª sicut due dr̄ie sūt sibiinuicē
contrarie sic etiā due forme specifice. 3ª sicut
essentia generis non saluať i esse nisi in altera
specierū sic etiā mā nō saluať i esse nisi sub al-
tero cōtrarioꝝ. Ex illis seqť quarta q semper
in materia est aliqua forma cū priuatione alte-
riꝰ forme. Prima āt distictio ẜm albertum ipse

dicamentis. triplex est ꝯtrarietas. Prima est cō
muniť dicta. ꝛ ē repugnātia ꝑuatiōis ꝛ hitꝰ. alia
ē ꝓprie dicta ꝛ ē repugnātia duaꝝ differentia
rū vel duaꝝ formaꝝ mutuo se expellentiū ab
eodē sb̄o expulsione aliena. 3º mō accipiť ꝓpri
issime pro repugnātia duaꝝ formaꝝ mutuo se
expellentiū expulsione ꝓpria. 2ª distinctio for-
ma habita ꝛ forma habēda possunt considerari
duplr. vno mō vt sūt i habitu cōfuso materie
ẜm eē formale formabile. Alio mō scđm quod-
dā eē actuale materie. s. q forma hita ē i mā ẜ3
eē formale formatū: ꝛ sic cōtrariať forme ha-
bēde. 3ª distinctio ꝑuatio capiť duplr. vno mō
ẜm se ꝛ sic ꝑuatio ē nō ens nō simplr s3 ideter-
minato genere subiecti. 2º mō capiť ẜ3 q subij
ciť p formā hitā sub qua stat ꝛ sic est aliqd. Ex
his dicūtur duo ad dubiū. ꝑmo q forma habi-
ta ꝛ forma habēda cōtrariāť contrarietate ꝓ-
prie dicta: qꝛ sūt forme mutuo se expellentes
ab eadē mā expulsione aliena. s. expulsione su-
arū qualitatū sicut forma ignis ē expulsiua for
me aque p suas qualitates ꝛ dispōnes. 2º dr̄ q
iter ꝑuationē ꝛ formā habēdā ē duplex contra
rietas. vna ē conueniēs ꝑuatiōi ẜ3 q ꝑuatio: ꝛ
illa ē ꝑuatiua oppō. Alia ꝯuēn ꝑuatiōi ẜ3 q su
bijciť forme hite: ꝛ hª ē ꝯrietas ꝓprie dicta.

Secundo

dubitať. Utꝝ ꝑuatio contra
rieť solū forme habēde rati-
one cōtrarietatis forme habite. ℭ Ad soluēdū
hoc dubiū ponūť tres suppositiones. Prima
q̄libet forma ꝛ sua ꝑuatio sūt icōpossibiles i eo
dē sb̄o secluso q̄cūq3 extriseco. 2ª ꝑuatio ē non
ens nō simplr s3 i determinato gn̄e sbi. 3ª icōpos
sibilitas duoꝝ q̄ꝝ vnū diciť ꝑuatiōē alťiꝰ ē pri
uatiua oppō. Ex his seqť q iter ꝑuationē ꝛ for
mā ē ꝑuatiua oppō seclusa quacūq3 alia forma
2º seqť q ꝑuatio nō ꝯriať ꝯrietate ꝓprie dicta
rōne sui s3 rōne forme sub q̄ subijciť. v̄bi grā. in
mā aeris ē forma aeris cū ꝑuatiōe forme ignis
ꝛ ꝑuatio forme ignis p denoiatiōē intriſecā cō
trarietate cōiť dicta ꝯriať forme ignis: s3 p de-
nominationē extriſecā ꝯriať sibi ꝯrietate ꝓprie
dcā ꝛ illa ꝯrietas p denoiationē de forma ignis
ꝛ forma aeris predicatur.

Tertio

dubitať. Utꝝ iter priuationē et
formā sit solū ꝑuatiua oppositio
ℭ Ad istud dubiū rñdeť ẜm cōmētatorē ponen
do vnā suppōē ꝛ vnā distictionē. ℭ Suppō ē
hec q priuatio nō h3 q sit priuᵐ a forᵃ hita s3 ea
p ipossibile seclusa adhuc eēť pricipiū cū sit ter

minꝰ a q̄ ḡñatiōis. Distinctio ē hec duplex ē cōtrarietas: quedā est cōīr dicta q̄ extēdit̄ ad repugnātiā priuationis ⁊ habitꝰ. Alia ē ꝑprie dicta q̄ distinguit̄ ꝯ alias oppōes ⁊ ꝯ repugnātiam disparatoꝝ. Ex his dicūtur tria ad dubium. Primo ꝙ priuatio ⁊ forma solū ꝓpriuatiue opponūtur. 2º ꝙ nō opponuntur contrarietate ꝑprie dicta cū priuatio non sit forma positiua. 3º ꝙ opponūtur ꝯrietate cōiter dicta: qđ pꝫ ꝑ cōmētatorē dicentē ph̄m vti noīe ꝯrietatis vt se extēdit ad priuationē ⁊ habitū.

Ad rationes ante oppositū dicitur ꝙ soluuntur ex dictis. ⁊ hec de questione sufficiant.

Queritur nono. Utrꝫ entis natural' tātū sint tria principia. Et arguit̄ ꝙ nō. q2 accñtia sūt entia naturalia: ⁊ tñ non hñt illa ꝑncipia. ğ cuiuslibet entis natural' nō sūt tria principia. añs pro secunda parte patet: q2 accñtia sunt simplices forme. ¶ 2º sic. priuatio non ē ens. ğ non pōt eē principiū alicuiꝰ entis naturalis. ¶ 3º sic. cuiuslibet entis natural' sunt quattuor cause. ğ ⁊ quattuor p̄cipia. tenet cōsequētia: q2 oīs cā ē principiū: ⁊ confirmat̄ q2 cuiuslibet entis natural' sūt quattuor elementa. ğ ⁊ quattuor p̄cipia intrinseca ⁊c̄. ¶ In oppositū ē ph̄s. In q̄ōne erūt tres articuli quantum ad primum.

Primo sciēdū ē ꝙ pro declaratiōe terminoꝝ q̄ōnis ponūtur tres distinctiones. Prima ens naturale capitur quadrupliciter. vno modo coīter pro omni ente ꝓducibili virtute agentis naturalis mediāte motu ⁊ trāsmutatiōe entis naturalis: ⁊ sic accñtia sūt entia naturalia. 2º accipit̄ ꝓprie pro principio entis naturalis: ⁊ sic materia ⁊ forma sunt entia naturalia. 3º capit̄ magis ꝓprie pro quolibet p̄dicabili de ente naturali ī secūdo modo dicendi ꝑ se: ⁊ sic passiones entis naturalis sunt entia naturalia. 4º capit̄ ꝓprijssime pro composito ex materia ⁊ forma: ⁊ sic omne inferius corporis naturalis ē res natural': ⁊ sic capitur hic. ¶ 2ª distinctio. duplex ē prinᵐ: quoddā est prinᵐ intrīsecū: ⁊ est cā q̄ ē pars rei sicut mat̄ia ⁊ forª. Aliud est prinᵐ extrinsecū ⁊ ē cā q̄ non ē pars rei sicut efficiens ⁊ finis. ¶ 3ª distinctio duplicia sūt principia ītrinseca. q̄dā sūt eiusdeꝫ rationis ⁊ nature cuiꝰ sūt oēs partes materie. alia sūt distincta specifice ⁊ ratione cuiꝰ sunt materia ⁊ forma. ¶ 4ª distinctio principis esse specifice distincta potest ītelligi dupl'r. vno modo ꝑ distinctionē sūptā a differentijs essentialibꝰ specieꝝ: ⁊ sic forma hoīs ⁊ equi specifice distiguūtur. alioº ꝑ distinctionē sumptā a ratione formali p̄cipiādi. ⁊ sic nulla forma ē distincta alteriꝰ forme ī ratione formali principiādi: q2 q̄libet forma principiat in genere cāe formalis.

Secundo sciēdū ꝙ istud 2ᵐ capitulum in quo aristoteles oñdit numeꝝ principioꝝ reꝝ naturaliū diuiditur in q̄ttuor partes. In prima ītendit duas conclusiones. Prima tangit intētū: ⁊ hec ē. ꝯīter oportet dicere si principia reꝝ naturaliū sint duo aut tria aut pl'a. 2ª īpossibile ē p̄nª reꝝ nāliū tm̄ eē vnū. ꝓbat ph̄s tali rōne: q2 p̄nª reꝝ naturaliū sūt ꝯria. ğ ē īpossibile ꝙ sint tm̄ vnū. ꝯñas ꝓbat q2 ꝯria ñ sūt tātū vnū ¶ In 2ª pte ītēdit talē ꝯclusionē. p̄nª reꝝ naturaliū ñ sūt īfinita. probat ph̄s q̄ttuor rōnibꝰ. Prª a ē q2 si eēnt īfinita. tūc nulla res nāl' ciuilis aut credibilis eēt. 2ª rō ī oī gñe vno ē vna ꝯrietas. sꝫ sb̄a ē genꝰ vnū. ğ ī sb̄a erit ꝯrietas vna: sꝫ extrēa illiꝰ ꝯrietatꝭ sūt p̄ma p̄nª ⁊ nō sūt īfinita. ğ p̄ª p̄nª nō sūt īfinita. 3ª rō meliꝰ ē ponere aliq̄d eē ex p̄ncipijs finitꝭ sic posuit ēpedocles q̄ꝫ ex p̄ncipijs īfinitꝭ sic posuit anaxagoras. ğ p̄nª nō sūt īfinita. añs pꝫ q2 empedocles eque bene saluat oīa naturalia ex p̄ncipijs finitꝭ sicut anaxagoras ex principijs īfinitis. 4ª rō nō oīa ꝯria sūt p̄nª sꝫ solū p̄ma. ğ p̄nª ñ sūt īfinita. añs ꝓbat q2 q̄dā ꝯria fiūt ex alijs. ⁊ q̄dā ex alterutria vt dulce ⁊ amaꝝ: albū ⁊ nigꝝ ğ ista ñ semꝑ manēt. ⁊ ꝑ ꝯñs ñ sūt p̄nª. q2 tꝫ ꝯñs. p̄cipia oꝫ semꝑ māere. ¶ In 3ª pte ītēdit talē ꝯclusionē. p̄nª reꝝ naturaliū nō sūt tātū duo. ꝓbat ph̄s tribꝰ rōnibꝰ. Pria q2 vnū ꝯriū nō fit aliud nec ex alio. ğ necesse ē ponere vnū aliud p̄ncipiū qđ ē sb̄ꝫ. ex q̄ cū vno ꝯrio fiet ꝯpoᵐ. añs ꝓbat q2 densitas nō ē nata facere raritatem nec raritas densitatē. nec discordia facit concordiam nec ecōtra. nec ex illis nata ē fieri. ⁊ sil'r de q̄libet alia ꝯrietate. ¶ 2ª rō materia ē subm̄ p̄morū p̄ncipioꝝ sic ꝙ pria p̄ncipia de ea p̄dicāt̄. nō tñ ipsa p̄dicat̄ de illis. ğ mat̄ia ē vnū p̄nᵐ. tꝫ ꝯñs q2 subm̄ primū ē ⁊ priꝰ videt̄ eē p̄dicato. añs ꝑ pria parte ꝓbat q2 sb̄a nulli ē ꝯriū: sꝫ pro 2ª pte ꝓbat q2 subm̄ non oportet dici de aliq̄ subō q2 tūc p̄cipij eēt principiū. ¶ 3ª rō si solū duo ꝯria eēnt pria seq̄rēt̄ duo īconuenientia. primuꝫ ꝙ

sba fieret ex nō sbis. 2m q nō sba pus esset q̄ sba. pbat ɔñtiā q2 illa ɔria non eēnt sbe cū sba non sit substantie contraria. ¶ 2o probat auctoritate antiquorum. q2 oēs antiqui iter ɔria principia ponūt aliqd materiale pricipiū qd vocatur sbz ɔriorum: g signū est q pla sūt pricipia q̄z duo. aiis pbat q2 qdā dicūt illud materiale pnm esse aquā. alij aerē. alij ignē. alij aliqd mediū horum: z subdit q illi q dicūt ignē aerē aut aquā eē materiale pnm nō irronabilr dicūt eo q ista cū ɔrietatib9 ɔnexa sūt. ¶ In 4a pte itēdit talē ɔclusionē. pn° rerum nālium nō sunt pla tribus. phus pbat duab9 ratōib9. Prima q2 ad faciēdū aliqd sufficiens est vnū pnm cū duobus ɔrijs: g pna nō sūt plura tribus: q2 si essent quattuor pricipia ɔria essent due eque pme ɔrietates. Et p ɔñs duo ga illorum ɔriorum. qd est icōueniens. ¶ 2a rō si ɔria essent plura trib9 tūc essent plures pme ɔrietates. ɔñs est ipossibile: q2 pma ɔrietas est i sba: sz sba est vnū gen9: g tātū ē vna pma ɔrietas. Et subdit q ista ɔria solū differūt sm pus z posteri9 z nō differūt gnē: sep. n. i gnē vno est vna pma ɔrietas: omnes eiz ɔrietates videnī reduci ad vnā. ɔñter epilogat ea que dicta sunt.

Tertio sciendū q circa hūc textū icidūt tres difficultates. Prima qlr est saluabile q i vnoquoqz gnē est vna pma ɔrietas: z tn̄ sba nō est sbe ɔria. Pro solutōe huius difficultatis ponūtur due distictōes. Prima ē ɔrietas capit triplr: vno mō p ɔrietate puatōis z hit9. 2o mō p ɔrietate duarum drarum. 3o mō p ɔrietate duarum formarum actiuarum z passiuarum. ¶ 2a distictio. sba capit quadruplr. vno mō coiter pro qlibet iportāte aptitudinē ad sbaz: z sic puatio sbe ē sba. 2o mō capit p pn° sbe z sic mā z forma sūt sbe. 3o mō capit p p se reponibili i pdicamēto sbe: z hoc directe vel idirecte: z sic oñe d pdicamēto sbe sūt sbe. 4o mō capit p illo qd p se directe ē reponibile i pdicamēto sbe. Ex his dr p q capiēdo ɔrietatē p mō z silr sbaz: i sba z qlibet alio pdicamēto est vna pma ɔrietas. pz q2 i pdicamēto sbe est vna forma vniuersalissia ad quā oēs forme illius gnīs reducūtur q̄ vocatur forma sbalis z etiā puatio vniuersalissima ad quā oēs puatōes illi9 gnīs reducūtur q̄ vocaī puatio forē sbalis: oīs. n. puatio de pdicamēto sbe ē pua° forme sbalis. ¶ 2o dr q capiēdo sbaz 2o mō i sba nullo mō ē ɔrietas. pz q2 mā z forma nullo mō ɔriātur. 3o mō capiendo sbaz i sba ē ɔrietas 2o mō dicta pz q2 prime drie de pdicamento substātie sūt duo primo ɔria ɔrietate 2o modo dicta. 4o modo capiendo substātiā i substātia nullo mō est ɔrietas. ¶ 2a difficultas vtrū oporteat pricipia semp manere. ¶ Ad soluendū hāc difficultatem ponūtur due distictiones z vna suppositio. Prima distictio semp potest capi dupliciter: vno modo put est distributiuū cuiuslibet partis tpis. 2o modo vt ē pci° distributiuū tpis mensurātis durationē pricipiati. 2a distinctio duplicia sunt prin° rei naturalis qdā sūt principia quo ad esse sicut materia z forma: alia sūt pricipia tm̄ quo ad fieri sicut priuatio. Suppositio est hec. terminus cois sequens illud aduerbiū semp supponit confuse tantū vt visū est i sincbathegoreumatibus. Ex quo sequitur q ista est de rigore sermonis concedēda semp manent principia rerum naturaliū put ly semp distribuit vniuersaliter p quolibet tpe in quo est verum dicere q pricipiatū est. Ista tamen est negāda aliqd principiū rei naturalis semp manet cū sit affirmatiua cuius subiectū vel pars subiecti pro nullo supponit. ¶ 2o dicitur q materia z forma que sunt pricipia q̄tū ad esse manent semper. i. pro quolibet tempore i quo verum est dicere q pricipiatū est. ¶ 3o dicit q priuatio que est principiū q̄tū ad fieri semper manet. i. pro quolibet tempore pro quo est verum dicere q principiatū fit. ¶ 3a difficultas vtrū iste due ppositiones sint saluabiles i veritate: pricipia sunt contraria z principia non sunt contraria. Respondetur q sic quia sūt idefinite quarum quelibet habet vnā singularē verā. ergo sūt simul vere. antecedens patet quia demōstrādo materiā z formā hec singularis vera est. prin° nō sunt ɔria. z demonstrādo priuationem z formā: ista est vera. prin° sunt contraria: z hec de primo articulo. Pro secundo articulo ponitur talis.

Cōclusio Cuiuslibz entis naturalis tm̄ sunt tria principia. patet quia prin° rerum naturaliū non sunt tm̄ vnū: nec sunt tm̄ duo. nec sunt plura tribus. ergo sūt tm̄ tria. antecedens pro qualibet sui parte probatuz est in textu: z hec de 2o. Pro 3o articulo.

Primo dubitatur. Utrum priuatio sit prinm alicuius eternaliter pducti cuiusmodi est mūdus z motus saltem sz viā philosophorum. Istud dum pōt solui dupliciter. vno modo de facto: alio modo de possibili. d facto dicitur primo q celum et generaliter quodlibet eternaliter productum sm viā philosophorum

sp hñt eẽ ꝛ nunꝙ̃ hñt non eẽ. Ex quo seq̃t ꝙ ſm viã phi i celo nõ est mã: q꞉ tũc celũ eẽt gñabile ꝛ corruptibile. 2º seqtur ꝙ celũ nõ ẽ corp⁹ nãle cũ oẽ tale corp⁹ hẽat mãz. 3º seqtur ꝙ ſꝫ viã phi p̃uatio nõ ẽ p̃n^m alicui⁹ eternalr ꝓducti cũ corꝫ mã nunꝙ̃ fuerit p̃uata forma: ſꝫ ſm ꝟitatẽ vr̃ p̃ ꝙ celũ ẽ realr ↄpo^m ex mã ꝛ forma. 2º vr̃ ꝙ celũ realr ꝛ de fcõ p̃ua hñt nõ eẽ ꝙ̃ eẽ. 3º vr̃ ꝙ p̃uatio fuit p̃n^m vl' ẽmin⁹ a q̊ ꝓductiõis celi: ꝛ hoc mõ capiẽdo p̃uationẽ ꝓ ↄ̃dictorio. ¶ Ex isto seq̃t ꝙ celũ realr ꝛ de fcõ ẽ gñabile ꝛ corruptibile: de fcõ tñ nunꝙ̃ gñat̃ neꝙ̃ corrũpit̃ ꝟtute agẽtis nãlis ꝓꝑ duo. p̊ q꞉ nõ hꝫ q̃litates ↄ̃rias. 2º q꞉ nõ hꝫ agẽs ↄ̃riũ a quo possit corrũpi. ¶ Sꝫ de possibili vr̃ p̊ ꝙ possibile fuit mũdũ eẽ etiam eť nalr ꝓductũ vt patebit i octauo hui⁹. ¶ 2º vr̃ ꝙ possibile ẽ ĩfinitũ tp̃s hr̃e istãs initiãs ip̃m. pꝫ p̃ sil'e q꞉ si eẽt linea circularis ĩfinita ꝛ ĩciperet: tũc heret duo pũcta vnũ initiãs ꝛ aliud finiẽs ꝛ tñ remanẽt ĩfinita cũ ab ea nihil sit ablatũ. 3º vr̃ ꝙ possibile ẽ aliqđ eťnalr ꝓductũ p̃us hũisse ñ eẽ ꝙ̃ eẽ. pꝫ q꞉ nõ eẽ illi⁹ eternalr ꝓducti potuit mẽsurari istãti initiãti tp̃s ĩfinitũ: ꝛ eẽ ei⁹ potuit mẽsurari toto illo tp̃e finito. Ex quo seq̃t ꝙ possibile est p̃uationẽ esse pricipiũ eťnalr ꝓducti.

Secundo

dubitat̃. Utrũ cuiuslibet entis nãlis ꝓducti sint tria p̃n^a .s. mã for^a ꝛ p̃uatio. ¶ Ad soluẽdũ hoc du^m ponũtur due distĩctões. Prima ẽ secluso oi opei intellect⁹ duplex ẽ ↄpositio: q̃dã ẽ ↄpositio realis ꝛ eẽntialis: ꝛ ẽ illa cui⁹ extrema sũt res ꝛ res sic ꝙ nõ iplicat ↄ̃dictionẽ illa separari ꝛ separatiz ↄ̃ſuari cuiusmodi ẽ ↄpositio nãlis ꝛ phica q̃ est ex mã ꝛ for^a. Alia ẽ ↄpositio ex nã rei ꝛ formal' cuius extrema sũt due r'litates ꝟe formales eiusdẽ rei cuiusmodi ẽ ↄpositio methaphysica q̃ est ↄpositio duaꝝ q̇ditatũ. 2ª distictio duplex ẽ simplicitas: q̃dã est opposita p̃me ↄpositõi alia ẽ opposita scđe ↄpõni. Ex his duo dñr ad dubiũ. p̊ ꝙ q̇lbet accñs ẽ simplex simplicitate opposita p̃ me ↄpositioni. pꝫ q꞉ nullũ accñs ẽ cõpositũ ex mã ꝛ forma: aliąs accñs ſm se totũ non ĩformet sbm. 2º vr̃ ꝙ nullũ accñs ẽ simplex simplicitate opposita scđe cõpositioni: q꞉ oẽ accidens est compositũ ex q̇ditate entis ꝛ sua dñia essentiali ipsũ eẽntialr constituentib⁹. Ex isto seq̃t ꝙ cuiuslibet accidentis solũ sũt duo p̃n^a .i. forma ꝛ priuatio. subiectum eius est materia in qua.

Tertio

dubitat̃. Utrũ p̃uatio sit p̃n^m itrisecũ reꝝ nãliũ. Pro solutõe hui⁹ dubij ponit̃ talis distictio: Prin^m itrisecũ capit̃ dupliciter. vno modo ꝓprie ꝓ prin^o ex quo proprie itrisece componit̃ pricipiatũ. alio modo capit̃ pricipiũ itrisecũ ꝓ termino itriseco a quo generatiõis pricipiati. 2º ponit̃ talis suppositio ꝙ cuiuslibet ꝓductionis p̃uatio est terminus ꝑ se ꝛ itrisecus. Ex istis dicũtur duo ad dubiũ. Primo ꝙ cũ priuatio sit nõ ens nõ potest esse pars intrinsece constituens aliqđ pricipatũ. ¶ 2º dicitur ꝙ priuatio ẽ prin^m 2º modo quia priuatio intrinsece terminat productionẽ cuiuslibet corporis naturalis. Ex isto sequitur ꝙ priuationẽ esse prin^m intrinsecum est causa intrinsece terminare productionẽ alicuius determinati principiati: ꝛ hoc per modum termini a quo.

Ad rationes

ante oppositũ. ¶ Ad p̃mã vr̃ ꝙ accñtia nõ sũt entia nãlia capiẽdo ens nãle ꝓprijssime ꝛ đ illo ente naturali est hoc ad ꝓpo^m ¶ Ad secũdã .solũta est i secũdo dubio. ¶ Ad tertiaz vr̃ ꝙ bene concludit quattuor esse prin^a tam itriseca ꝙ̃ extrinseca: sed solum sũt duo prin^a itriseca. ¶ Ad confirmationez vr̃ ꝙ quattuor elementa cõueniũt i ratione pricipiãdi vnius principij q꞉ q̇libet elementum principiat per modum materie ideo faciũt tantum vnum principium in specie

Queritur

decimo. Utruz cuiuslibet cõpositi nãlis sint tm̃ duo prin^a ꝑ se .s. materia ꝛ for^a. ꝛ vnum per accidẽs .s. priuatio. ¶ Et arguitur pri^o ꝙ non. quia cuiuslibet compositi nãlis est aliqđ efficiẽs ꝑ se ꝛ aliqs ꝑ se finis. ergo cuiuslibet corporis naturalis cõpositi sũt 4^or prin^a ꝑ se. ¶ 2º sic. nullius trãsmutatõis naturalis materia ꝛ for^a sũt prin^a ꝑ se. ꝰ nec cõpositi naturalis. añs pꝫ q꞉ trãsmutatio naturalis ẽ vna forma simplex cũ sit realr for^a ẽminãs ipsã trãsmutatõez. ¶ 3º sic. cuiuslꝫ trãsmutationis naturalis ꝑ se ꝛ itrinsec⁹ ẽmin⁹ a q̊ ẽ p̃ua^o. ꝰ p̃ua^o ẽ prin^m ꝑ se ꝛ itrisecũ cõpositi nãlis. Cõfirmat̃. q꞉ p̃ua^o hꝫ ratõez pricipiãdi a se ꝛ nõ a quolibet alio. ergo est prin^m per se. In oppo^m arguitur auctoritate philosophi. ꝙ̃tuz ad pri^m.

Primo

sciendum est ꝙ pro declaratione terminorum questionis ponuntur alique distinctiones. Prima est. dupli^a sunt prin^a compositi naturalis. quedam sũt p̃n^a itriseca q̃ itrisece ↄ̃stituũt ipꝫ ↄpo^m sic materia ꝛ for^a. a^a sũt extriseca sic efficiẽs ꝛ finis. 2ª distin^a

duplicia sūt pncipia itrīseca. qdā sūt p se ⁊ sūt il
la q̄ sūt de eēntiali ⁊ itrīseca ↄstitutiōe toti⁹. alia
sūt p accñs q̄ ↄcurrūt ad ↄſtōnē ipius. ¶ 3ª disti-
ctio. duplex ē p accñs. qddā ē p accñs rax̄. ⁊ sic
capit cū dr̄ q̄ de entib⁹ p accñs nō ē scia: aliō ē
p accñs necessariū. ⁊ ē illud qō necessario ↄcur
rit ad aliquē effectū ⁊ nō p se. ¶ 4ª distinctio p
accñs necessariū capit dupl'r. vno mō gñal'r p
oī necessario ↄcurrēte ad gñatōēz ↄpositi nālis
siue ↄcurrat p modū suppositi siue p modū t̄mi
ni siue p modū subiecti. ⁊ sic potētia materie es-
set pncipiū p accñs sicut p̄uatio. q2 potētia ma-
terie necessario p̄supponit̄ i oī gñatōe substātia
li. Alio mō capit̄ special'r pro illo qō necessario
ↄcurrit ad gñationē ↄpositi s̄bal' p modū termi-
ni intrīseci p se vl' p modū ptis intrīsece ⁊ eēntia
lis ipi⁹ ↄpositi. ⁊ sic p̄uatio ē pncipiū necessariuz
q2 p̄uatio ē p se intrīsec⁹ termin⁹ a quo gñatōis
s̄bal'. Ex quo seqtur p̄mo q̄ priuatio ē bene pn-
cipiū p se ⁊ intrīsecū gñatōis s̄bal' cū sit ei⁹ t̄mi-
n⁹ a quo intrīsecus ⁊ p se. ¶ 2º seqt̄ q̄ priuatio ē
solum principiū p accñs ipsius ↄpositi substātia
lis. quia quicqd est principiū p se alicui⁹ prioris
est pricipium posterioris saltem per accidens.

Secundo Sciendū q̄ istō t̄tiū capl'm in quo phs ondit q̄ sūt pricipia
rex̄ naturaliū. ⁊ quō sūt pncipia diuidit̄ i q̄ttuō
ptes. Jn p̄ma pte ponit dr̄iam inter materiaz ⁊
p̄uationē. ⁊ ↄtinet tres ↄclusiōes. Prima tāgit
intētionē. ⁊ ordinē intētōis ⁊ est hec. oz determi
nare de oī gñatiōe ⁊ de oib⁹ gñabilib⁹. Et p̄rio
oz dicē coīa. s. gñationē ⁊ generabilia. deide de
ptibus generabilib⁹ ⁊ generatōib⁹. p̱bat. oz enī
s̄m nām cōia prius dicere. deinde circa vnūqō
q̄ p̱pria speculari. ¶ 2ª tangit cui sit attribuen
da generatio. ⁊ ē hec. nos dicim⁹ aliō fieri ex alio
q̄tū ad fieri substātiale. ⁊ q̄nq̄ dicim⁹ alte𝑟 fie
ri ex altero q̄tū ad fieri accidētale tā i simplici
bus q̄ in cōpositis. Primū p̱bat vt hō fit musi-
cus ⁊ nō musicū fit musicū. scōm p̱bat vt īmusi
cus hō fit hō music⁹. ¶ Tertia ↄclusio tāgit du-
as differētias iter substātiā. i. materiā ⁊ opposi
tū. i. p̄uationē. Prima q2 de priuatiōe dicimus
q̄ hoc fit hoc ⁊ ex h̄ fit h̄. vt imusic⁹ fit music⁹ et
ex imusico fit music⁹. sz ō subō solū dicim⁹ h̄ fit
hoc ⁊ nō ex hoc fit hoc. vt dicim⁹ hoiez fieri mu-
sicū. sz nō dicim⁹ q̄ ex hoie fit musicus. Secun
da differētia i trāsmutatiōe ad formā subiectū
manet sub forma ad quā est vt cū hō fit music⁹
hō p̱manet. sed p̄uatio siue sit simplex siue cōpo
sita nō p̱manet vt cū ex imusico vel ex hoie im-
musico fit musicus. nec immusicum nec nō mu
sicum siue simplex siue compositum remanet.
¶ Jn scōa parte principali inuestigat necessita-
tē istorum pncipiorum ⁊ intēdit quattuor ↄclu-
siōes. Prima in oī trāsmutatiōe necesse ē aliqd
subijci ei qō fit. 2ª tāgit ↄuenientiā ⁊ dr̄iam ma-
terie ⁊ p̄uationis. ⁊ est hec. subiectū ⁊ p̄uatio sūt
vnū nūero sed distinguūtur spē. p̱bat phs dua
b⁹ rōib⁹. p̄ma q2 q̄cūq̄ sūt vnū spē illa sūt eadē
diffinitiōe. sz p̄uatio ⁊ subiectū distinguūtur rō
ne ⁊ diffinitiōe. ergo distinguūt̄ spē. minorez p̱-
bat q2 nō est idē eē hoi ⁊ imusico. scōa rō. subie-
ctū manet sub vtroq̄ termino trāsmutatōis. sz
p̄uatio nō p̱manet. ergo p̄uatio ⁊ subiectū disti-
guūt̄ spē. i. rōne. aīs p̱bat. q2 homo p̱manet. nō
musicū autē ⁊ imusicū non p̱manēt nec cōposi-
tū ex his. s. homo non music⁹. ēt de opposito p̱-
prie dicim⁹ ex hoc fit hoc vt ex imusico fit musi
cū. de subiecto aūt non vt ñ dicim⁹ ex hoie fieri
musicū. ergo subiectū ⁊ ↄpositū differūt spē. et
hoc pōt poni p̱ tertia ratione. ⁊ subdit q̄ in p̱ma
nētibus. i. ī subiectis aliqñ dr̄ fieri i opposito vt
dicim⁹ ex ere statuā fieri ⁊ nō es fieri statuā. Ex
hoc ↄcludit q̄ tā in opposito q̄ in subiecto sim-
plici possumus dicere ex hoc fit h̄ ⁊ h̄ fit illō vt
nos dicim⁹ ex imusico fieri musicū ⁊ etiā imusi-
cū fieri musicū. Ex oppositis sil'r vt ex nō musi-
co hoie fit hō musicus. ¶ Tertia. i oī trāsmuta-
tione reqritur necessario mat: ria que subijciat̄
trāsmutationi. p̱bat duabus rationib⁹. Prima
oīs trāsmutatio ē transmutatio simpl'r vl s̄z qd.
sed in oī tali necessario subijcit̄ aliqd. ergo in om
ni trāsmutatione necesse est aliqd subijci. mino
rē p̱bat. primo de generatione s̄m qd per quaz
generant̄ accidētia. quia q̄tum quale ad aliqd
vbi ⁊ alia accidētia semper fiūt in aliquo subie-
cto quia nulla substātia sola de aliquo subiecto
dicitur. sz oēa alia de substā tia. ¶ De generatio-
ne simpl'r p̱bat. qō fit simpl'r fit ex aliq̄. vt aīa-
lia ⁊ plante fiūt ex seie. scōa ratio q2 in oī factio
ne artificialiū necessario subijcit̄ aliqd. ergo et i
oī factione naturali. aīs p̱bat iductiue. q2 que
daz fiūt trāsfiguratiue vt statua. alia appositio
ne vt que augmētātur: alia vero ex subtractio
ne vt ex lapide fit mercurius. Alia compositio
ne vt domus. alia alteratione vt illa que cōuer
tūtur s̄m materiam: ⁊ omnia que sic fiūt ex aliq̄
subiecto fiunt. ¶ 4ª ↄclusio. in omni generatio
ne necessario reqruntur tria principia. p̱bat. q2

illud qd̄ generat̄ est compositum ergo ibi ē forma ⁊ est aliqd qd̄ fit hoc. ⁊ illud est subiectū vel oppositū. d̄ opposito vt ñ musicū. d̄ subiecto vt hō fit music⁹. Dicim⁹. n. informationē ⁊ ordinationē eē oppositū ⁊ es lapidē ⁊ domū eē subiectū. ¶ In tertia pte pncipali ondit quō materia ⁊ forma sunt pncipia: ⁊ quō priuatio ē pricipiū ⁊ itēdit tres ↄclusiones. Pria ē. materia ⁊ forma sūt pncipia p se. pbat q̄ illa sūt pricipia p se et ñ fm accñs ex qbus ↄponit̄ res fm fbam. sed res nāles fbalr̄ ↄponunt̄ ex subiecto ⁊ forma. ḡ subiectū ⁊ forma sūt pncipia p se. minorē pbat q̄ hō music⁹ ↄponit̄ ex hoīe ⁊ musico quodām̄. pbat q̄ rationes vni⁹ resoluūt̄ i rōes alti⁹ ⁊ subdit q̄ttuor dr̄ias iter matiā ⁊ priuationē. Pria. matia ⁊ puatio sūt vnū numero ⁊ duo spē. Secūda. q̄ matia vt hō ⁊ aur̄ nūerant̄ in entib⁹ sꝫ nō priuatio. ⁊ h̄ potest poni p scd̄a dr̄ia. 3ª q̄ ex matia p se ⁊ ñ fm accñs fit illd̄ qd̄ fit sꝫ ex priuatione qd̄ fm accñs aliqd ē. 4ª q̄ materia ē ps illi⁹ qd̄ fit ⁊ ñ priuatio. ¶ 3ª ↄ° pricipia sūt quodāmō duo ⁊ q̄dāmō tria. ⁊ q̄dā sūt ↄ̄tria ⁊ q̄dā ñ. ꝙ q̄dā sint ↄ̄tria pbat q̄ musicū ⁊ imusicū sūt ↄ̄tria calidū ⁊ frigidū. ↄsonans ⁊ inconsonans. ꝙ etiā quedā non sint contraria pbat. q̄ impossibile ē cōtraria pati ab alterutris. s. receptiue ⁊ subiectalr̄. q̄ bene patiuntur corruptiue et obiectaliter. sed vnum illorum patit̄ ab alio scilicet materia. ergo ñ ↄ̄triat̄ aliis. scd̄o q̄ vnū ipsoꝝ ē subiectum alioꝝ ergo ei nihil ē contrariū. ¶ In 4ª principali recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio Sciēdum ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. Prima q̄t modis ↄtingit hoc fieri hoc. Ad hoc r̄ndeo duobus modis. Prio modo subiiciendo. Scd̄o p̄dicādo. Subiiciēdo duob⁹ modis. Prio subiiciēdo puationē simplr̄. vt imusicū fit musicū. Secūdo mō subiiciēdo subiectū vt hō fit musicus. Composite solū fit vno modo. s. subiiciēdo puationē cū subiecto vt homo imusicus fit music⁹. Scd̄o modo p̄dicādo subiectū cū fōma vt imusicū fit homo music⁹. ⁊ isti modi solum hñt ritatē de factione naturali accñtali ⁊ acq̄sitiua. dicit̄ naturali q̄ i factione artificiali de subiecto ñ pprie dicim⁹ ꝙ h̄ fit h̄ sꝫ ex h̄ fit h̄ ⁊ silr̄ in factione fbali dr̄ acq̄sitiua. q̄ i factione deq̄ditiua termin⁹ ad quē est priuatio. ¶ Ex isto sequitur prio ꝙ ista ē falsa imusicū fit hō. ⁊ ↄmitit̄ fallacia fm q̄d ad simplr̄ sic arguēdo. imusicū fit homo music⁹. ḡ imusicū fit homo. Silr̄ ista ē falsa musicū fit hō nec ista ē ei⁹ ↄuertēs hō fit music⁹ q̄ ista hō fit music⁹ ↄuertit̄ i istā qd̄ fu musicū fit hō ⁊ ñ i aliā. ¶ 2ª difficltas vtrū sit saluabile priuationē aliqd fieri cū in oī factione puatio abiiciat̄ ⁊ corrumpatur. Ad soluendū hāc difficultatē ponit̄ talis distictio. puatio capitur duplr̄. vno mō p significato. ⁊ sic ē pura carētia fōme Alio mō p cognominato siue p denominato. ⁊ sic puatio nō est aliud q̄ subm̄. Tūc ex his dicitur pmo ꝙ capiēdo formalr̄ priuationē non debemus pprie ↄcedere de ea ꝙ hoc fit h̄. q̄ carētia musice ñ fit musica. scd̄o dr̄ ꝙ capiēdo puationē p ↄnotato siue denominato debem⁹ concedere de ea ꝙ h̄ fit h̄. Ex isto seq̄tur ꝙ de puatione non debem⁹ dicere ꝙ h̄ fit hoc. nisi sumat̄ puatio fm suppōnē psonalē ⁊ i ↄcreto. ¶ 3ª difficultas vtrū sit saluabile vl̄r de fbo h̄ fit h̄. Ad soluēdū hoc dubiū ponūt̄ duo documēta. Primū. q̄ñcūq̄ aliqd̄ p̄dicatū talis ppōnis pōt supponere p̄cise p subiecto ista est ↄcedēda hoc fit hoc. pꝫ p vnā regulā logicalē q̄ est hec. A ppositione in q̄ p̄dicatur illud verbū fit ad ppōnē in qua p̄dicatur istud verbū fit ad ē vel erit ē bōa ↄ³ vt hō fit. i. hō est vel erit. silr̄ hō fit musicus. i. homo est vel erit musicus. Scd̄m documētum quādocunq̄ predicatum talis ppositionis non potest precise supponere pro illo p q̄ supponit subiectum sed p alio vel pro aggregato ex ipso ⁊ alio tunc debemus dicere ex hoc fit hoc. ⁊ nō hoc fit hoc. quia nunq̄ in talibus ista est vera. h̄ fit hoc vel erit illud vt dicimus ꝙ ex corpore fit homo. quia nūq̄ est vera corpus est vel erit homo. ¶ Ex isto sequitur primo ꝙ in omni factione naturali substātiali debemus dicere ex hoc fit hoc. quia talis terminus factionis est totum compositum quod non potest precise supponere pro materia vel subiecto illi⁹ factiōis. ¶ Secundo sequitur ꝙ in factiōe artificiali debem⁹ dicere ꝙ ex hoc fit hoc: ⁊ nō ꝙ hoc fit hoc. quia terminus talis factionis est compositum artificiale ꝙ non precise potest supponere pro materia vel subiecto illius factiōis. ¶ Tertio sequitur ꝙ in factione naturali accidentali debem⁹ dicere de subiecto ꝙ hoc fit hoc. quia termin⁹ talis factionis est forma accidētalis que potest precise supponere pro subiecto talis factionis. ¶ Quarto sequitur ꝙ de priuatione debemus dicere proprie ꝙ ex hoc fit hoc. ⁊ nō hoc fit hoc nisi supponat precise pro denominato. Pro secundo articulo ponitur talis.

Cõclusio cuiuslibet cõpositi naturalis sunt duo pncipia per se.s.materia ꝛ forma.ꝛ vnũ per accidens.s.puatio. hec conclusio satis pꝫ ex textu.ꝛ hec de secundo articulo. Pro tertio articulo.

Primo dubitatur. vtrum sit saluabile priuationem esse pncipium per se. ¶ Ad quod respõdeo ꝙ duo sũt modi saluãdi. Primus ẽ aliquoꝝ scotizãtiũ ꝑ quo ponuntur due suppositiones. Prima in cõposito substantiali sũt duo ꝯsideranda.s.suũ eẽ ꝛ suũ fieri. Secunda fieri cõpositi naturalis hꝫ duos termios ꝑ se ꝛ intrinsecos.s.terminꝰ ad quem q est forma vel cõpositũ.ꝛ terminus a quo qest puatio forme acquirende. Tertia in cõposito substãtiali sunt ꝯsiderãde tres entitates.s.entitas forme entitas materie.ꝛ entitas compositi. Ex hoc dicũtur tria ad dubiũ. Primo ꝙ puatio ẽ pncipium generationis compositi naturalis.patet qꝛ p est terminꝰ per se ꝛ itrinsecus ipius generationis. Secũdo dicitur ꝙ puatio est pncipiũ cõpositi substãtialis q̃tum ad fieri. Tertio dr̃ ꝙ puatio est pncipiũ ꝑ accidens cõpositi naturalis q̃tum ad eius esse. qꝛ nõ est de essentiali cõstitutione cõpositi. Alius est modus soluẽdi Alberti ponẽtis talẽ distictionẽ. per se capitur dupliciter. vno mõ vt ẽ idez quod substantiale. Et opponitur illi ꝙ ẽ ꝑ accidens. Alio modo capit̃ per se vt idem.quod ꝭm qꝺ ip suꝫ ẽ ꝛ opponitur illi quod ẽ per aliud.ꝛ sic puatio ẽ principium ꝑ se isto modo sed non primo modo.

Secundo dubitatur. Utrũ mã forma ꝛ puatio sint vnuꝫ numero. Ad soluẽdũ h̃ dubiũ ponũtur due distinctiões. pria puatio capit̃ duplr̃. vno mõ abstractiue ꝛ ꝓ significato. alio mõ ꝯcretiue ꝛ ꝓ denoiato. scd̃a aliqua sũt eadẽ nũero duplr̃. vno modo entitatiue ꝛ realiter. quoꝝ entitas ꝛ realitas vniꝰ ẽ entitas ꝛ realitas mãlis alterius. alio modo p̃dicatiue ꝛ suppositaliter que p̃dicãtur ꝛ supponunt ꝓ eodẽ numero. Alio mõ aliqd dicitur vnũ in numero q̃druplr̃.s.noie diffinitiõe ꝓpo ꝛ accidente.ꝛ sic põt saluari ꝙ puatio ꝛ subm̃ sũt vnũ numero accñte ꝛ nõ alijs mõis. Ex his dicũt̃ duo ad dubiũ pmo ꝙ puatio ꝛ mã nõ sũt vnũ numero capiẽdo puatiõem abstractiue ꝛ ꝓ significato. sꝫ capiẽdo puationẽ ꝯcretiue ꝛ ꝓ denomina to sũt eadẽ nũero. nõ solũ p̃dicatiue ꝛ suppositaliter sꝫ ẽt ẽtitatiue ꝛ realiter. Ex isto seq̃t̃ ꝙ qñ pħus dicit materiã ꝛ puationẽ eẽ vnũ nũero capit actũ exercitũ ꝓ actu significato.s.ꝓ isto materia ꝛ priuatio predicantur de eodeꝫ numero.

Tertio dubitat̃. Utrũ materia ꝛ puatio distinguãtur spẽ. Ad soluẽdũ hoc dubiũ ponitur talis distictio. aliqua differre spẽ põt intelligi dupliciẽ. vno mõ spẽ nature. ꝛ sic illa distinguũt̃ spẽ q̃ dñt nãs spẽ distinctas. Alio mõ aliqua distinguũt̃ spẽ rõe formali pncipiãdi ꝛ sic materia ꝛ puatio distinguũt̃ spẽ. qꝛ hñt distinctas rões formales pncipiandi.

Ad rationes ante oppositũ dr̃ ꝙ solute sũt ex dictꝭ pꝰ. Et hec de q̃one dicta sufficiant ꝓ p̃senti lectione.

Queritur vndecio. Utrũ materia sit ẽtitas actualis ꝛ positiua ab entitate forme realiter distincta ꝛ a qualibet forma sepabilis. Et arguit̃ pmo. ꝙ non qꝛ nulla entitas potẽtialis ẽ actualis ꝛ positiua. sꝫ materia ẽ entitas pure põlis. ergo nõ entitas actualis ꝛ positia. maior pꝫ qꝛ oppoᵐ p̃dicati ifert oppᵐ sbi minor pꝫ ꝑ ꝯmẽtatorẽ q vocat mãm purã potẽtiã. ¶ 2º sic. q̃cũqꝫ distiguũt̃ realit̃ illa se hñt sic res ꝛ res. sꝫ mã ꝛ forma nõ se hẽnt sic res ꝛ res. g̊ nõ distiguũt̃ realit̃. minoꝛ pꝫ qꝛ sũt aliqd rei. g̊ ñ sũt res ꝛ res. ¶ 3º sic. iplicat ꝯdictionẽ mãꝫ eẽ sepatã ab oi forma. g̊ materia nõ ẽ ab oi forma sepabil' realit̃. tꝫ ꝯª. qꝛ sepabile icludit ñ repugnãtiã ex termis. aña pꝫ. qꝛ si eẽt sepata ab oi forma tũc eẽt sepata a depẽdẽtia ꝛ ꝓductione. ꝛ ꝑ ꝯñs non eẽt depẽdẽs neqꝫ ꝓducta. qꝺ iplicat ꝯdictionẽ. Et ꝯfirmat̃ auctoritate cõmẽtatoris sic dicẽtis. ꝭm sustẽtat formã sic ꝙ forma nõ põt eẽ sine subo. ꝛ forma substẽtat subm ꝭm ꝙ ẽ eiꝰ cõplemẽtũ sic ꝙ subꝫ nõ põt separi a forma. ¶ In oppositũ sic. mã ẽ forma ẽ ꝛ materia nõ ẽ forma. g̊ materia ẽ ẽtitas actualis ꝛ positia ab entitate forme realit̃ disticta ꝛ a qualibꝫ realit̃ sepabilis In q̃one erũt tres articuli. Quãtũ ad pmũ.

Primo sciendum ẽ ꝙ solutio q̃onis stat in solutiõe triũ difficultatũ. prima vtrũ materia sit entitas actualis ꝛ positiua. Pro solutiõe hꝰ difficultatis ponit̃ talis suppositio ꝭm liconiensem circa finem pmi huius. aliqd est in actu dupliciter. vno mõ qꝛ pñtialiter existit. alio modo qꝛ est ens completũ in specie. aliquid ẽt dr̃ i potentia dupliciter. vno mõ qꝛ non pñtialiter existit põt tñ existere sicut dies crastina. alio modo qꝛ non ẽ actu completũ ꝛ ꝑfectũ

in specie pōt tamen compleri ⁊ perfici. ¶ Ex h̄
elicitur talis distinctio. duplex ē actus. quidā
ē actus pn̄tialis existentie. ⁊ vocatur act⁹ tran/
scēdens ⁊ entitatiuus. qꝛ ē modus intrinsec⁹ cō
sequēs entitatē ꝓpriā cuiuslibet rei. Alius est
formalis ⁊ specificus q̄ ē effectus ipsius forme.
Secūda distinctio. aliqd ē in potentia dupliciť.
.s. in potētia subiectiua ⁊ obiectiua. illud ē in po
tentia subiectiua quod pōt eē subm̄ vel funda/
mentū alicui⁹ potentie actiue ⁊ passiue. Ex h̄
elicitur tale documentū. ꝙ quid ē ꝓductum in
rerum natura ⁊ ē in potētia ad aliquid agēdum
vel patiendū illud ē in potētia subiectiua. Ex q̄
sequitur ꝙ precise oē illud de quo predicatur
hoc v̄bum ē fm̄ adiacēs ē in potentia subiectiua.
illud autē ē in potentia obiectiua quod ē obm̄
potētie. Ex quo seqtur ꝙ cuicūqꝫ nō repugnat
ꝓduci illud ē in potentia obiectiua vt antixp̄s.
Secūdo seqtur ꝙ qcqd ē in potentia subiectiua
ē etiā in potentia obiectiua sed nō econtra. Ex
his dr̄ p̄r⁹ ꝙ materia ē entitas actualis actuali
tate pn̄tialitatis exn̄tie in actu transcendenti ⁊
entitatiuo. Secūdo ꝙ materia nō ē ēitas actu
alis actualitate formalitatis ⁊ specifica nisi per
formam. Tertio ꝙ materia ē in potētia subie/
ctiua: qꝛ ē in potentia ad suscipiendū formas. ⁊
ꝑ ꝯn̄s ipsa ē in potentia obiectiua cū ille due po
tentie. se habeāt sicut supius ⁊ iferius. Secūda
difficultas vtr̄ entitas materie sit realť distin/
cta ab entitate forme. Ad quā respōdetur ꝙ sic
ꝓbatur supponēdo ex dictis ꝙ materia habeat
entitatem positiuā realē. ⁊ similiter forma quia
componūt totū cōpo^m reale. Ex hoc arguiť. en
titas materie remanet corrupta entitate forme
pꝫ in corruptione bruti. ergo sūt entitates distin
cte. Tertia difficultas vtrū actualis sepatio ma
terie a qualibet forma implicet cōtradictionem
Ad quā rn̄detur p̄mo de facto. scd̄o de possibi/
li. de facto p̄mo sic. qꝛ ab oī forma materia ē rea
liter sepabilis. pꝫ quia ab hac forma ⁊ ab illa ē re
aliť sepabilis. ⁊ non ē dabilis forma a qua mate
ria non sit sepabilis. ergo ē ab oī forma realiter
separabilis. ¶ 2⁰ ꝙ materia nunqꝫ de facto est
ab omni forma siľ ⁊ actualiter separata. ¶ 3⁰ sol
uitur de possibili ꝓ quo ponitur talis distinctio.
duplex ē possibile. quia quoddā ē possibile potē
tia logica ⁊ est illud qd̄ nō includit repugnātiā
ex terminis. Aliud ē possibile potētia ph̄ica qd̄
pōt fieri v̄tute agentis naturalis. Ex quo diciť
ꝙ materiā eē ab oī forma sepatam est impossibi
le potētia ph̄ica. scd̄o ꝙ istam materiā eē separa
tam ab oī forma ē possibile est concedēda tā in
sensu composito qꝫ in sensu diuiso si possibile di
cat potētiā logicā. qꝛ nō iplicat ꝯdictionē qcūqꝫ
entia absoluta realiť distincta ad inuicē separi.

Secundo sciendū ꝙ iste terti⁹ tractat⁹
in quo Aristo. soluit dubitati
ones incidentes circa naturā istorum p̄ncipio/
rū diuiditur in duo capitula. In p̄mo soluit du
bitationes incidentes circa naturā materie. et
diuiditur in duas partes. In prima determinat
de materia ⁊ de cōditionibus materie. ⁊ intēdit
quattuor cōclusiones. Prima subiecta natura
idest materia ē scibilis dupľr. vel fm̄ analogiā
.s. ad suā formā. vľ ad trāsmutatōē artificialē.
ꝓbat qꝛ sicut se habet status ad es ⁊ lectus ad li
gnum. ita se hꝫ materia ad formā. sed cognosci/
mus es eē materiam statue ⁊ lignū eē materiā
lecti fm̄ analogiā de ipsa. ergo nos cognoscim⁹
materiā fm̄ analogiā ad id quod ē. i. ad formam
⁊ ad hoc aliquid. i. ad cōpositū. ¶ Scd̄a ꝯclusio
materia ē p̄ncipium oīum transmutabilium nō
tn̄ sic vnū sicut hoc aliqd. i. cōpositū ex materia
⁊ forma ⁊ preter ipsam ē vnum aliud p̄ncipiū. s.
forma cui cōtrariatur p̄uatio. ⁊ subdit qd̄ supe/
ri⁹ dictū ē quomodo sūt duo p̄ncipia ⁊ quō plu/
ra. ¶ Tertia cōclusio ē recapitulatiua predicto
rum. ¶ Quarta tāgit excusationē de solutione
huius questionis vtrū forma sit magis substan/
tia qꝫ materia ⁊ epilogat aliq̄ de dictis.

Tertio sciendum ꝙ circa hūc textū inci/
dunt tres difficultates. Prima ē
vtrum materia sit per se cognoscibilis. Pro so
lutione huius difficultatis ponūtur due distin/
ctiones. Prima per se capitur dupľr. primo vt
opponitur ei quod ē per accidēs. ⁊ sic illud ē co
gnoscibile per se de quo p̄dicatur cognoscibili/
tas in aliquo modo dicēdi per se. Alio mō capi/
tur vt opponitur ei quod ē ꝑ alterū. ⁊ sic illud ē
ꝑ se cognoscibile quod hꝫ ꝓpriam cognoscibili/
tatē secluso quocūqꝫ extrinseco. Secūda disti/
ctio cognoscibile capitur dupľr. vno modo pro
p̄dicato aptitudinali actualē vel potentialē co/
gnitionē importāte. ⁊ sic id ē cognoscibile quod
actu cognoscitur. vel pōt cognosci. ⁊ de hac vi/
debiť i sequēti difficultate. Alio modo capitur
ꝓ quiditate passionali aptitudinalem cognitio
nem importante. ⁊ sic illud ē cognoscibile quod
ē aptum natum cognosci. ¶ Ex hoc diciť duo
p̄mo ꝙ materia ē per se cognoscibilis capiēdo

p se pmo mō. qr cognoscibilitas ē ppa passio entis. q pdicat p se de quolibz ente. scdo dr q materia ē p se cognoscibil scdo mō. pz qr secluso quocūqz extriseco matia bz ppaz ētitatē. g ? ppriā cognoscibilitatē. ¶ 2ª difficultas vtrū matia fm se possit ab itellectu nro ɔcipi. Pro solōne hui9 difficultatis ponit tal suppō. illō dr fm se cognosci cui9 spēs ppria se sola ē potēs mouere itellectū nrm ad cognitionē sui. Ex his tria dnr: pmo q matia nō pōt cognosci p statu isto i ppria spē. scdo nūqz matia cognoscit ab itellectu nro nisi pri9 spēs alicui9 qntitatis sesibilis moueat itellectū qr qditas rei sensibilis ē adequatū motiuz intellect9 nri pro isto statu. vt hētur a scoto i tertio distictione pmi. 3º. dr q matia fm se non pōt cognosci ab itellectu qr spēs matie se sola nō est potēs mouere itellectū nrm ad sui cognitionez ¶ 3ª difficultas qo est modus cognoscibilitatis matie. ad quā rndet q iste qr p spēs alicui9 singularis sensibil mouet potentiā sensitiuā ad cognitiōez ipi9 singlaris sensibil. ? postea vtute itellect9 agētis abstrahit spēs qditatis illi9 singlaris sensibilis q mouet itellectū ad cognitionē sui. postea itellect9 vidēs illā spēz repntātez formā q ē i matia vtute cognitōis forme iformātis ipsā materiā abstrahit ppriā spēz matie q mouet potētiā itellectiuā ad cognitionē ipi9 matie. Ex isto seqt q materia p isto statu cognoscit in ppa spē sz fm analogiā quā habet ad formā. ? hec ō primo articulo. Pro scdo articulo ponitur talis.

Conclusio Materia ē ētitas actualis ? positiua ab entitate forme rlr distincta a qlibz forma rlr sepabilis. Pria ps pz qr matia ē de intriseca ? fbali ɔstitutiōe alic9 entis nē actualis ? positiui. s. ipi9 ɔpositi. g ē ētitas mere actualis ? positiua. scda ps pz qr qcūqz absoluta sūt rlr distincta quoz vnū ē pus alio nō iplicat ɔdictionē pri9 separi a posteriori. sed matia ? for9 sūt entitates absolute rlr distincte ? mā ē prior oi forma. ergo pōt ab omni forma realiter separi. ? hec ō scdo ar9. Pro tertio articulo.

Primo Dubitat. Utrū corruptibiliū ? icorruptibiliū sit eadē mā. solō h9 dubij stat i solōe duaz difficultatū. Pria vtruz sbe icorpee sint imateriales. Pro solōe h9 difficultatis po talis distictio. materiale ca 3. vno9 put ē idē qd qntū qntificatū. alio mō put idē est qd indiuiduū vel indiuiduatū sine hecceitatum Tertio modo vt idem est q habēs materiam q est altera pars compositi. Ex his dicuntur tria pmo q substātie icorporee sūt imales put imāle opponit qntitati. pz qr nō sūt qte. 2º q nō sūt imatiales vt imatiale opponit hecceitati qr sunt hecceitate ? idiuiduate. 3º sūt imateriales put imatiale opponit materie q ē altera pars ɔpositi qr substātie icorpee nō ɔponūtur ex materia ? forma. qr tūc eēnt corpee cū materia ? forma sint pncipia adeqta corpis. ¶ 2ª difficultas dato p possibile vel ipossibile q substātie incorpee hrent materiā vtrū illa esset eiusdē ratiōis cum materia istoz inferioz. ad quā rndetur q sic qr iplicat ɔtradictionē sbm sine sua ppria passiōe esse. g iplicat ɔtradictōez materiā repiri sine generabilitate ? corruptibilitate. ergo si substātie incorporee haberent materiam illa eēt pncipiū generabilitatis ? corruptibilitatis. ? p ɔñs esset eiusdem rationis cū materia istoz inferiorum.

Secundo Dubitat. Utz oium corpaliū sit eadē matia. solō hui9 dubij stat in solōne hui9 difficultatis vtz i celo sit materia. Ad quā rndetur p tria dicta. Prio q fm intētionē Aristo. i celo nō ē materia. pz qr alias ipm celū esset generabile ? corruptibile. 2º dicitur q fm vitatē celū est realr ɔpositū ex materia ? forma. 3º dr q materia celi est eiusdē rōnis cū materia istoz inferioz qr detur oppositū. sequitur istud icōueniēs q erūt plures materie simpliciter ? eque pme qd ē cōtra Ari. scdo methaphysice. Ex isto seqtur q celū est rlr generabile ? corruptibile de facto. ñ tñ corrūpit corruptione naturali quia nō habet agens sibi contrariū. ergo sequitur q materia habet idētitatē specificā in omnibus materijs corruptibilium.

Tertio Dubitat. Utrū matia gñabiliū et corruptibiliū sit vna nūero. Pro solōne hui9 dubij ponit talis distinctio. triplex ē vnitas quedā est vnitas pure positiua. alia ē pure priuatiua. alia ē partim positiua ? parti priuatiua. vnitas pure priuatiua ē illa qua aliqd qntuz est de se natū est eē vnū. non tñ actualr vnū propter aliqd extrinsecū ipm diuidēs ? distiguēs ? sic materia oiuz gñabiliū ? corruptibiliū ē eadē numero. pz qr matia ipoz qntuz ē de se nata est vnū nūero eē. qr nō hz ex se vñ distinguat. s; partitur ? distinguit p formas. s; vnitas pure positiua ē illa q aliqd natū ē esse vnū ? actualr hz talē vnitatē vt qdlibet idiuiduū natū ē esse vnū nūero: ? actualr hz vnitatē nūeralē. iō qdlibz tale debet dici vnū vnitate nūerali ? positiua. sed vnitas media q est parti positiua ? parti priuati

nia ex q̄ aliqd q̄ctū ē ex se natū ē hēre aliq̄ vnita
tē.ſʒ ꝑpter aliqd extrinſecū hʒ aliq̄ aliā. vt q̄lʒ
q̄ditas ſpecifica nata eſt eē vna vnitate nūera-
li.ſʒ q2 diuiſa ē p diuerſas drīas in diuiſibiles.iō
nō hʒ illā vnitatē nūeralē ſʒ aliā.ſ.ſpecificā vni
tatē.et iſto mō mā gn̄abilium ⁊ corruptibiliū po
teſt dici vna nō vnitate nūerali ſed vnitate ſpe
cifica.ita ꝙ ipa de ſe q̄ctū eſt ex ſe nata ē eē vnū
nūero.q2 tn̄ multiꝑ eſt p diuerſa idiuidua. iō nō
hʒ vnitatē nūeralē ſaltē poſitiuā.ſʒ hʒ aliā.ſ. vni
tatē ſpecificā. Ex iſto ſeq̄t ꝙ materia duoꝝ idi
uiduoꝝ nō eſt vna nūero poſitiue ſed ſunt due
materie realiter ⁊ nūeralr̄ poſitiue diſtincte cū
hēant diuerſas drīas idiuiduales.ſūt tn̄ hn̄ vna
mā vnitate ſpecifica.⁊ vnitate nūerali ꝓuatiua.

Ad rationes Anteoppoſitū. Ad p̄mā
dr̄ ꝙ mā̄ia ē ētitaſ actu
alis actu trāſcēdēti ⁊ entitatiua. ſʒ an̄ aduentū
forme ē pōlis potentialitate oppoſita actui for
mali ⁊ ſpecifico. Ad ſcđaʒ dr̄ ꝙ lʒ mā̄ia ⁊ fōma
ɔpate ad ɔpoſitū ſūt aliqd rei tn̄ ſi p̄ciſe ɔparēt
inter ſe tūc ſe hn̄t ſicut res ⁊ res. Ad ʒam dr̄ p̄ ꝙ
ſi ɔ̄pēdētia ⁊ diſtictio ſint relōes rl̄es rl̄r ⁊ actu
ales a ſuis fūdamētis rl̄r diſticte ēt mā̄ia ſepa
ta ſit ab omni forma eſt etiam ſeparata ab oī di
ſtinctione ⁊ dependentia formali:ſed nō diſtin
ctiōe ⁊ dependētia fūdamētali. ſʒ ſi n̄ ſūt diſtin-
cte a fūdamētis arm n̄ ɔcludit. Et hec de q̄ſtiōe.

Queritur Duodecio. vtꝝ
entitas materie
ſit ſimplr̄ ſimplex. Et arr ꝙ n̄ q2
mā̄ia ſecluſa q̄ctitate hʒ ptē ⁊ p
teʒ.g̊ non ē ſimplr̄ ſimplex. ¶ 2o
ſi c mā̄ia ſit ſpēs. g̊ ē ɔpoſita ex
gn̄e ⁊ drīa.⁊ p ɔ̄ñs n̄ ē ſimplr̄ ſimplex. ɔ̄ñs pʒ q2
p̄dicat̄ de differētibꝰ nūero in eo q̄ð q̄d.ſ. d̄ ma-
t̄ia ſortis ⁊ d̄ materia platōis.⁊ tʒ ɔ̄ña q2 oīs ſpe
cies ɔponit̄ ex drīa ⁊ gn̄e. ¶ 3o ſi c mā̄ia ē ſemp
vnita forme.g̊ ē ſp ɔpoſita cū forma. ⁊ p ɔ̄ñs nō
ē ſimplr̄ ſimplex. ¶ Jn oppoſitū arguit̄ ꝙ ſi ma
teria eſſet ɔpoſita vel g̊ pte- eēnt materia vel
forma vel totū cōpoſitū.nullū iſtoꝝ eſt dicēduʒ
ne ꝓcedat̄ in infinitū g̊. ¶ Jn q̄ſtione erunt tres
articuli ſicut in alijs. Quantum ad primum.

Primo Sciēdū eſt ꝙ ꝓ declaratiōe ter
minoꝝ q̄ōnis pōit̄ vna ſuppō
cū aliqbꝰ diſtictōibꝰ.ſuppō eſt hec.ſimplex dr̄ p
a hnegōeʒ ɔpōnis iō tot mōis dr̄ ſimplex q̄t mo-
dis dr̄ ɔpoſitū. ¶ Pria diſtinctio duplex ē ɔpo-
ſitū q̄ðdā eſt ɔpoſitū ɔpōe ex his ⁊ eſt illð q̄ð cō
ponit̄ ex pluribꝰ ptibus. aliud eſt ɔpoſitū ɔpoſi
tiōe cū his.⁊ ē illud q̄ð ē alteri cōponibile ⁊ vni
bile ad ɔſtitutiōeʒ vniꝰ tertij. ¶ 2a diſtinctio. du
plex eſt ɔpoſitū cōpōne ex his q2 quoddam eſt
compoſitum ɔpoſitiōe ptiuʒ entitatiuaꝝ ⁊ eēn-
tialiū.partes entitatiue ⁊ integrales vocantur
ptes eiuſdē rōis ⁊ omogenee. partes eēntiales
vocant̄ diuerſaꝝ rōnū. ¶ 3a diſtinctio. duplex ē
compoſitū ɔpōne ptium eſſentialiū.quoddā ē
compoſitū ɔpōne phyſica q̄ eſt ex materia ⁊ for
ma.aliud eſt ɔpoſitū ɔpōne methaphyſica q̄ ex
duabꝰ q̄ditatibus:aliud ē ɔpoſitū cōpoſitiōe lo-
gica que ex duobꝰ ɔceptibus ɔſiſtit. ¶ 4a diſtin
ctio ſimplr̄ capit̄ duplr̄. vnoo vt opponit̄ ɔpoſi
to ɔpōne ex his. alioo vt opponit̄ cōpoſito ɔpo-
ſitiōe cū his. ¶ 5a diſtictio duplex ē ſimplex q̄ð-
dā eſt ſimplr̄ ſimplex. aliud ē ſūme ſimplex. ſim
plr ſimplex eſt illud q̄ð nō eſt ɔpoſitū ɔpoſitiōe
ptium eſſentialiū tn̄ eſt alteri ɔponibile ſʒ illud
dr̄ ſūme ſimplex q̄ð neq̄ eſt cōpoſitum neq̄ al
teri cōponibile. Ex his dicit̄ p̄ ꝙ mā̄ia eſt cōpo
ſita cōpoſitione cū his cū ſit vnibilis forme. 2o ꝙ
mā̄ia ē ɔpoſita ɔpōe ptiū itegraliū ⁊ ētitatiua-
rū. 3o ꝙ materia non eſt cōpoſita cōpōne phy-
ſica que ē ex materia ⁊ forma quia quereretur
de illa materia ex qua cōponit̄ vtrum eſſet ſim
plex vel compoſita. 4o materia non eſt compo
ſita ɔpoſitione methaphyſica. patet q2 non ē di
recte ⁊ q̄ditatiue ſub aliq̄ genere. ex hoc ſeqꝛ
ꝙ materia ē ſimplr̄ ſimplex. ſʒ n̄ ſūme ſimplex.

Secundo Sciendū ꝙ in iſta ſcđa parte
p̄ncipali ariſtoteles ſoluit de
fectus āt̄iqꝝ. ⁊ diuidit̄ i duas ptes. Jn pa itēdit
vnā ɔcl'onē q̄ ɔtinʒ opinionē āt̄iqꝝ ⁊ rōeʒ eoꝝ ⁊
hē. p̄mi phī q̄rētes nāʒ reꝝ ſʒ phyſicā ỽitatē di
uerterūt ſe i quādā aliā viā recedēdo ab īfinita
te ⁊ multitudīe ētiū ⁊ dn̄t nullū eoꝝ que ſt̄ gn̄a
ri aut cōrūpi ꝓpbāt rōeʒ. q2 nēcē ē oē q̄ð fit aut
fieri ex eo q̄ð ē. aut fieri ex eo q̄ð n̄ ē. ſʒ vtrūq̄ ē
īpoſſibile. n̄ eni fit aliqd ex eo q̄ð eſt:quia ipm iā
eſt. ergo non fit. neq̄ ex eo quod non eſt. nam in
omni factione oportet aliquid ſubijci. et ex hoc
augmentauerunt ſuum inconueniens negādo
multa eſſe et dicēdo illud q̄ð eſt eſſe tm̄ vnum.
¶ Jn ſcđa particula ſoluit defectuʒ antiquoꝝ
⁊ intendit tres cōcluſiones. prima tangit vnam
diſtinctionē per quam ſoluetur ratio antiquoꝝ
et eſt hec. nos dicimus aliqd fieri ex ente aut ex
non ente dupliciter. aut non ens vel ens face-
re aut pati contingit aliquid dupliciter. probatꝛ

per simile qꝛ medicū aliqd facere aut pati cōtingit dupl'r. qꝛ edificat medicus ſꝫ nō ꝑ ſe: nec ſm ꝙ ē medicus ſꝫ ꝑ accn̄s ⁊ ſm ꝙ edificator: etiā medicus fit albus nō inq̄ꝫtū medicus ſꝫ inq̄ꝫtū niger: medicat̄ aūt ꝑ ſe inq̄ꝫtum medicus ꝓbat qꝛ maxime ꝓprie dicimus medicū facere aut pati aliqd: ſi ſm ꝙ medicus hoc faciat aut patiat̄: ꝙ ex eo qđ nō ē aliqd fieri ꝯtigit ſil'r. ¶ 2ª ꝯº tāgit applicationē illius distīctōis ⁊ ē hec ꝙ ex eo qđ nō ē nō simpl'r dicimus ⁊ ꝑ ſe aliqd fieri: ſꝫ solū ſm accn̄s: ⁊ hoc videbat̄ antiq̄s mirabile ⁊ impossibile. ſil'r ex ente nō fit aliqd nisi ſꝫ accn̄s: ꝓbat hoc ex̄: vt cū aliqđ fit ex aiali aut qđdaꝫ aial ex quodā aiali. vt cū ex equo fit canis. ⁊ ex aiali fit aial nō ſm ꝙ aial hoc ē nō ſm ꝙ forma eq̄ ē sub forma aialis. nō ſm accn̄a qꝛ iā aial ē: ſꝫ ꝑ ſe fit ex nō aiali. i. ex mā eq̄ ſm ꝙ ꝑuecta ē forma huius animalis. ¶ 3ª ꝯº tāgit aliū modū soluendi: ⁊ est hec: alius modus soluendi defectus antiquoꝝ est ꝙ contingit idē esse ens ſm potentiā ⁊ non ens ſm actum vt alias dictum.

Tertio sciēdū ē ꝙ circa hūc textū īcidūt tres difficultates. Prima vtꝝ ista ꝓpositio sit saluabilis illud ex quo aliqd ꝑ ſe generat̄ ē ens. Pro solutōe ponit̄ talis distinctio. Dis ꝓpositio ī qua ponit̄ iste modus ꝑ ſe ē distinguēda ex eo ꝙ ī tali ꝓpositōe pōt eē ꝑseitas cōpositōis vel ꝑseitatis cōpositio: ī ea dr̄ eē ꝯpositio ꝑseitatis qn̄ ꝑdicatū sūptū cū ista determinatione ꝑ ſe tāq̄ꝫ cū parte eius cōponit̄ cū ſbo vt medicus ꝑ ſe edificat tātū valet: sicut medicus ē medicās aliqd qđ ꝑ ſe edificat: vl' medicus est medicās q ꝑ ſe edificat: ſꝫ ī ea dr̄ esse ꝑseitas cōpositōis qn̄ predicatū verificat̄ de ſbo ī aliquo mō dicēdi ꝑ ſe: ⁊ sic ista ē falsa: medicus ꝑ ſe edificat: qꝛ nō ē ꝑ ſe: ⁊ etiam ꝯformiter pōt distingui ista. ex ente aliqd ꝑ ſe gn̄at̄. ⁊ q̄libet silis. ¶ Secūda difficultas vtrū ista sit saluabilis ex ente inq̄ꝫtū ens fit aliqd. Pro solutōe huius ponit̄ talis distinctio inq̄ꝫtū capit̄ dupl'r: vno mō reduplicatiue. ⁊ ad ipsū reqrit̄ vniuersalitas ⁊ causalitas qꝛ ꝑdicatū debet vniuersal'r ꝑdicari de reduplicato: ⁊ reduplicatū debet eē cā īherētie ꝑdicati. Alio mō capit̄ specificatiue: ⁊ tūc ad veritatē ꝓpositōis in qua ponit̄ reqrit̄ ⁊ sufficit ꝙ illud supra qđ cadit ly inq̄ꝫtū sit ratio formalis ⁊ causa sub qua ⁊ secūdū quā ꝑdicatū iest subiecto vt hō inq̄ꝫtū medicus est curatiuus. i. hō sub ratōe qua est medicus est curatiuus. ¶ Ex isto seqtur ꝙ ista ī vtroq̄ꝫ sensu est falsa. ex ente inq̄ꝫtū ens fit aliqd vt patet practicāti. ¶ 3ª difficultas vtrū poª materie sit de essentia materie. Ad hāc difficultatē rn̄det ꝯmētator ꝙ nō qđ ꝓbat̄ duabus ratōibus. ꝑª. qꝛ si poª esset de essentia materie tūc essentia eiꝰ ⁊ esse eius destrueret̄ ꝑ ablationē potētie ⁊ ꝑ ꝑūtā forme ī actu ad quā habebat potentiā vt eā reciperet. 2ª ratio qꝛ si poª esset de essentia eiꝰ tūc ſba eius corrūperet̄ ꝑ gn̄ationem. ¶ Ex isto seqtur ꝙ ſm ꝯmentatorem in aduentu forme: necesse est ꝙ poª materie ad illā formā corrūpat̄: ratōeꝫ assignat ꝯmentator 2º methaphysice: qꝛ si materia sit vna ⁊ generās vnū ⁊ poª vna illud qđ fit erit vnū: ⁊ sic si poª non corrūperet̄ ꝯtingeret ideꝫ numero bis produci vt declarabitur ī sequentibus. ¶ Pro 2º articulo ponitur talis conclusio.

Materia est simpl'r simplex: ꝓbat̄ qꝛ si esset ꝯposita vel esset ꝯposita ꝯpositōe physica q̄ eē ex materia ⁊ forma vel ꝯpositōe methaphysica q̄ est ex genere ⁊ dr̄a: non ꝑmū qꝛ tūc esset ꝓcessus ī infinitū in materijs: nec 2m qꝛ materia non est qditatiue ⁊ essential'r sub genere reponibilis. ¶ Ex isto seqtur ꝙ materia ⁊ forma differūt se totis: patet ꝑ illam maximam omne simpliciter simplex distinguitur se totis ab illo a quo dr̄. alias nō esset simpliciter simplex. Pro 3º articulo.

Primo dubitat̄. Utrū ī entitate materie sit ponenda poª ab ipsa materia realiter distīcta. ¶ Pro solutione huiꝰ dubij ponūtur due distīctiōes. Prima duplex est poª quedā est fundamentalis: alia est formalis. poª formalis est vna relatio real'r inherens ipsi materie: a qua materia dicitur formal'r potens suscipere formā. poª fundamentalis est fundamentū ipsius potentie formalis: ⁊ est ipsa materia vel entitas materie. ¶ 2ª distīctio. poª formalis est duplex. quedā est actualis a qua materia formaliter dr̄ naturaliter potens suscipere formaꝫ. Alia est aptitudinalis a qua materia dicit̄ formaliter ⁊ aptitudinaliter esse ī poª ad suscipiendū formā: iste distīctiones ꝑūt declarari ꝑ simile de īherētia accn̄tis: qꝛ illa est duplex. s. formalis ⁊ fundamentalis fundamentalis est natura ⁊ entitas accidētis: formalis est duplex. s. actualis a qua accidens actualiter dr̄ inherens ⁊ aptitudinalis a qua accn̄s dr̄ aptum ad īherēdū: potest etiam declarari per simile de poª hominis ad ridendum. ¶ Ex his dicitur primo ꝙ potentia fundamentalis materie solū ratione

distiguit̃ ab ipsa mã cũ nihil aliud sit q̃ȝ entitas ꝛ nã ipsius materie. ¶ 2° dr̃ ꝙ potẽtia formalis aptitudinalis distiguit̃ a mã ex nã rei ꝛ formalr̃ ſȝ non eẽntialr̃: q2 ẽ ei⁹ ꝓpria passio. Dicit̃ 3°. ꝙ po^a actualis materie realr̃ distiguit̃ ab ipsa mã q2 adueniẽte forma mã nõ dr̃ plus actualr̃ i potẽtia ad ipsã formã. ¶ Ex his tñ icidũt tres difficultates. Prima vtrũ i mã sint ponẽde tot potẽtie quot sũt forme i ea ꝓducibiles. Ad quã rñdet̃ ꝙ tot sũt potẽtie actuales quot sũt forme receptibiles i materia ſȝ eadẽ materia numero nõ hȝ nisi vnã potẽtiã aptitudinalẽ respectu oĩuȝ formaꝝ i ea possibiliũ ꝓduci saltẽ po^a phica ¶ 2ª difficultas vtrũ potẽtia materie corrũpat̃ adueniẽte forma: ad quã dr̃ ꝙ potẽtia actualis materie quã hȝ materia ad aliq̃ȝ formã cõrũpatur adueniẽte illa forma. ſȝ po^a aptitudinalis sp manet eadẽ numero l eadẽ mã numero respectu oĩuȝ formaꝝ i ea possibiliũ ꝓduci. ¶ 3ª difficultas iq̃ p̃dicamẽto ẽ potẽtia materie: ad quã dr̃ ꝙ potẽtia aptitudinalis materie nõ ẽ i p̃dicamẽto nisi reductiue q2 ẽ ꝓpria passio materie: iõ reductiue reponibilis ẽ i eodẽ p̃dicamẽto cũ mã ipsa: ꝓpria passio. n. ẽ reductiue i eodẽ p̃dicamẽto cũ suo ſbo. ſȝ po^a actualis ẽ i p̃dicamẽto relatõis q2 ẽ relatio realis hñs ꝓ subiecto entitatẽ ꝛ nãȝ ipsius materie ꝛ ꝓ termino hȝ ipsaȝ formã vel ipsũ actũ q est recipere formam.

Secundo dubitat̃. Utrũ mã p̃ma sit p̃mũ ꝛ imediatũ ſbȝ cuiuslibȝ forme corporalis tã ſbalis q̃ȝ accñtalis: ꝓ solutione ponunt̃ due distictões. p̃^a duplex ẽ ſbm alicui⁹ forme: quoddã ẽ qd̃ substat ei ꝑ se ꝛ p̊. ꝛ ẽ illud qd̃ ſm se ꝛ ſm qd̃libet sui substat forme ꝛ nõ gr̃a cuiuscũq̃ȝ alteri⁹: aliud ẽ ꝙ substat per aliud ꝛ ẽ illud qd̃ gr̃a sue ꝑtis alicui forme substat. 2ª duplices sũt forme: q̃dã isũt ipsi ꝯposito ratõe materie sicut q̃ȝtitas ꝛ alie forme corporales. alie isũt ratõe toti⁹ ꝯpositi sicut risibilitas. Ex quo dr̃ ad dubiũ ꝙ mã est p̊mũ ꝛ imediatũ ſbm qd̃ ꝑ se p̊ substat oĩb⁹ formis corporalib⁹ tã ſbalib⁹ q̃ȝ accñtalib⁹. ¶ Sȝ icidũt due difficultates: p̃^a q̃lr̃ ẽ saluabilis dr̃ia quã ponit Aristoteles in libro de gñatõe iter ſbm gñatõis. i. for^e ſbalis ꝛ ſbȝ augmẽtatõis siue forme accñtalis Ad quã dr̃ ꝙ mã accepta ſm ꝙ ẽ i actu formali ꝛ specifico dr̃ eẽ ſbm formaꝝ accñtaliũ. ſȝ accepta ſm ꝙ ẽ i potẽtia ad actũ formalẽ ꝛ specificũ sic ẽ ſbm formaꝝ ſbaliũ corporaliũ. ¶ 2ª difficultas qualr̃ ẽ saluabilis p̃dicatio denoiatiua ipsaꝝ formaꝝ d̃ ꝯposito. Ad quã dr̃ ꝙ mã hñt ẽ ſbȝ ĩhesionis: ſȝ totũ ꝯpositũ ẽ subiectũ denoiationis saltẽ denoiatõe fcã ꝑ locutionẽ gr̃a ꝑtis.

Tertio dubitat̃. Utrũ i mã sint ponende dimẽsiones iterminate ipsi materie coeterne añ aduẽtũ cuiuscũq̃ȝ forme ſbalis. Pro solutõe ponit̃ talis distictio. i mã ꝯsideranda ẽ duplex extẽsio: q̃dã est extẽsio aptitudinalis q̃ ꝓprie vocat̃ extẽsibilitas a q̃ mã dr̃ formaliter extensibilis q̃ realr̃ est ipsa mã vel p̃lalitas partiũ materie: alia ẽ extẽsio actualis a qua mã dr̃ actualr̃ extẽsa q̃ ꝓprie vocat̃ trina dimẽsio. Iste due extẽsiones differũt triplr̃. p̃mo q2 extẽsio actualis distiguit̃ realr̃ a mã cũ sit i p̃dicamẽto q̃ȝtitatis. ſȝ extẽsio aptitudinalis realr̃ idẽtificat̃ materie licet distiguat̃ ab ea ex nã rei ꝛ formalr̃. 2° differũt q2 extẽsio aptitudinalis est iseparabilis ꝛ coeťna ipsi materie cũ p̃dicet̃ de ea i 2°. dicẽdi ꝑ se: ſȝ extẽsio actualis ẽ ab ea separabilis. 3°. differũt q2 mã ab illa extẽsibilitate aptitudinali hȝ ꝙ sit idifferẽs ꝛ ideťminata ad q̃ȝcũq̃ȝ q̃ȝtitatẽ: ſȝ ab exten^e actuali habet ꝙ sit determinate q̃ȝtitatis. Ex his sequit̃ quarta. s. ꝙ extẽsio aptitudinalis ẽ illud qd̃ a cõmẽtatore vocat̃ q̃ȝtitas ideterminata ꝛ extẽsio actualis ab eodẽ vocat̃ q̃ȝtitas terminata. 2°. ponit̃ talis suppositio ꝙ talis extẽsibilitas ẽ i mã añ aduẽtũ cuiuscũq̃ȝ forme ſbalis ꝛ accñtalis vt declaratũ ẽ i 6^a. q̃stione hui⁹. ¶ Ex his dr̃ ad dubium cũ cõmẽtatore ꝙ i mã añ aduẽtũ cuiuscũq̃ȝ forme ſbalis ꝛ accñtal' sũt ponẽde dimẽsiones iterminate ipsi mãe coeťne: q2 extẽsibilitas aptitudinalis ẽ i mã añ aduẽtũ cuiuscũq̃ȝ forme, cũ p̃dicet̃ de mã i 2°. dicẽdi ꝑ se ꝛ coeťna ipsi mãe.

Ad rationes añ oppositũ. Ad p̊maȝ dr̃ ꝙ mã est hñ ꝯposita ꝯpositõe ꝑtiũ entitatiuaꝝ ꝛ itegraliũ: ſȝ nõ ẽ cõposita ꝯpõe ꝑtiũ eẽntialiũ. ¶ Ad 2^{am} dr̃ ꝙ lȝ s̃p mã sit spẽs p̃dicabilis nõ ẽ tñ spẽs subiicibilis. iõ nõ ẽ necesse ꝙ sit ex gñe ꝛ dr̃ia ꝯposita. ¶ Ad 3^{am} dr̃ ꝙ lȝ mã sit ꝯposita ꝯpõe cũ his: nõ tñ ẽ cõposita ꝯpõe ex his. Ad cõfirmatõeȝ dr̃ ꝙ d̃s hñ est sũme simplex: tñ aliquid aliud a deo bene ẽ simpliciter simplex: ꝛ hec de questione. 12^a.

Ueritur tertiodecimo. Utrũ priuatio dicat entitatẽ positiuã p̃ter actũ aie existẽtẽ ꝛ ab entitate materie realr̃ disticta. Et ar^r ꝙ sic q2 oẽ qd̃ ẽ aut est aliq̃d aut pure

nihil. ergo vel priuatio est aliquid et sic hēt itentū. vel ꝑuatio nihil: et sic nō ē principium itrisecū rei nālis. ¶ 2°. sic nulla negatio hȝ eē extra aiaȝ. sȝ ꝑuatio est negatio: ergo nō ꝑuatio hȝ eē extra aiaȝ. ¶ 3°. sic. i mā est ꝑuatio circūscripto a materia oī eo qđ nō ē materia: ergo ꝑuatio est eadē realr cū materia. aīs pȝ qꝛ circūscripto a materia oī eo qđ nō est materia: adhuc i materia est carentia forē et materia apta nata est hēre formā. ergo i materia est ꝑuatio: et ɔfirmaī qꝛ ꝑuatio est nō ens ergo nō pōt esse extremū distictis regulis.

¶ In oppoᵐ arᶠ ꝑ phm dicētē i textu ꝑuatōem esse non ens et esse pnᵐ distictū a materia. ¶ In q̄stione ista erunt tres articuli q̄ꝝ tū ad primum.

Primo

sciendū est ꝙ determinatio q̄ōis stat in solutōe triū difficultatū. Pria vtrū ꝑuatio sit enitas positiua. Pro cuius solutōe ponūī due distictōes. pª distiᵒ est. ꝑuatio capᶠ duplr: vno mō ꝓ significato: et sic ꝑuatio nō ē aliud q̄ꝫ pura carentia forē. 2° ꝓ ɔnotato et illud est duplex. s. materiale qđ est sbȝ ꝑuatōis. aliud est formale qđ est aptitudo ipsiᵘ sbi ad formā: et oīa illa tāgūtur i diffinitione iª. ꝑuationis.

Priuatio

est carētia forē i sbo apto nato hēre formā: Priuatio pro significato capᶠ dupᶠ. vnoᶜ abstractiue aᵒᵒ. ɔcretiue. 2ª distiᵒ ens capᶠ dupᶠ. vno mō ꝓ oī illo de quo ꝑ ꝓpōeȝ cathegoricam de esse ɔtigit vere enūciare qđ ipȝ est. aᵒ modo ꝓ entitate positiua reponibili ꝑ se i aliq̄ decem ꝑdicamētoꝝ. Ex his dr pᵒ ꝙ ꝑuatio q̄cūq̄ꝫ modo capta est ens pᵒ modo: qꝛ seclusa q̄cūq̄ꝫ opatiōe itellectᵘ ita est i re ꝙ i oculo ceco est cecitas. 2°. dr ꝙ capiēdo ꝑuationē ꝓ significato et abstractiue ipsa nō ē ens. 2ᵒᵒ. qꝛ nō ē entitas positiua reponibilis ꝑ se i aliquo decē ꝑdicamētoꝝ. 3°. dr ꝙ capiēdo ꝑuationē ɔcretiue ipsa est ens potētialr et ꝑmissiue: qꝛ ꝑuatio ɔcretiue capta supponit ꝓ ente reali. s. ꝓ sbo et de eo ꝑdicaī. 3°. dr ꝙ capiēdo ꝑuatōeȝ ꝓ ɔnotato siue ꝓ māli siue ꝓ formali ipsa ē entitas positiua i aliquo decē generꝝ reponibilis. qꝛ ɔnotatū māle ē sbm: et ɔnotatū formale ē aptitudo ad formā: mō vtrūq̄ꝫ est ens positiuū. ¶ 2ª difficultas vtrū ꝑuatio hēat suū eē ab aīa vel ꝑter aiaȝ. Ad quā dr ꝙ ꝑuatōes formaꝝ realiū sūt realr extra aiaȝ seclusa q̄cūq̄ꝫ opatōe itellectᵘ: qꝛ ipossibile ē effectū formale eē sine sua cā formali. ergo ipossibile ē aliqd eē cecū sine cecitate: sȝ seclusa q̄cūq̄ꝫ opatiōe itellectᵘ oculus dr realr cecᵘ: ergo oȝ ꝙ i eo sit realr cecitas. ¶ 3ª difficultas vtrū priuatio realr distiguaī a mā: ad quā dr 3ª. pᵒ ꝙ mā et ꝑuatio non distiguūtur realr. pȝ qꝛ distinᵒ realis ē iter rē et rē. sȝ ꝑuatio nō ē res imo ē nō ens. ergo ꝑuatio nō distiguiī realr a mā. 2° dr ꝙ nō idētificaī realr cū ipsa. pȝ qꝛ mā manēte nō manet ꝑuatioᵒ. ergo nō sūt idē realr. 3°. dr ꝙ iter māȝ et ꝑuatōeȝ nō ē idētitas realis vt pȝ ex ꝑcedētibᵘ.

Secundo

sciendū ꝙ istud caᵐ 2ᵐ i quo Aristo. soluit defectᵘ antiq̄ꝝ circa ꝑuationē diuidiī in tres ꝑtes. In pª. ponit defectᵘ antiq̄ꝝ et rationē eoꝝ dicēs ꝙ qdā antiquoꝝ tetigerūt nāȝ materie: sȝ isufficienter: qꝛ dicebāt māȝ eē nō ens et ɔfitebāī ꝙ ex eo ꝙ nō ē pōt aliqd fieri. pma ꝑtē ꝓbat duabᵘ ratiōibᵘ. pᵒ ꝑ ratōeȝ parmenidis: qꝛ q̄cq̄d ē ꝑter ens ē nō ens: sȝ mā ē ꝑter ens cū nō sit ens i actu: ergo mā ē nō ens. 2ª q̄cq̄d ē vnū numero cū non ente est vnū i poᵃ diffinitōe cū eo: sȝ mā ē vnū cū nō ente. s. cū ꝑuatōe. ergo ē etiā vnū diffinitōe cū nō ente: et ꝑ ɔñs ipsa nō ē. ¶ 2° soluit istā q̄stionē et dicit ꝙ differt ꝑlimū dicere: aliq̄ eē vnū numero et eē vnū potētia et diffinitōe qꝛ mā et ꝑuatio licet sint vnū numero tñ differūt diffinitione. ꝓbaī dupᶠ. pᵒ qꝛ mā ē nō ens solū ꝑm accñs: sȝ ꝑuatio ꝑ se ē nō ens. 2° qꝛ mā ē ꝓpe rē cū sit de ɔstitutione rei: sȝ ꝑuatio nō ē ꝓpe rē. ¶ 3° ponit opinionē platonicoꝝ et dicit ꝙ qdā. s. platonici q alr posuerūt trinitatē ꝑncipioꝝ q̄ꝫ nos: qꝛ lȝ posuerit magnū et pūū eē pnª mālia: et ideā eē pricipium formale tñ dicebāt ꝑuationē esse idē cū vtroq̄ꝫ istoꝝ siue sumaī ɔiūctim siue diuisim: et sic nō ponebāt ꝑuatōeȝ eē distictā a pricipio māli: et subdit ꝙ ipsi ꝑuenerūt ad hȝ ꝙ oȝ q̄ꝫdā nām. s. māᵐ subijci oībᵘ formis nālibᵘ. ¶ 4° sbdit duo ꝯ opinione platonicoꝝ: pᵒ ꝙ mā sit pnᵐ. qꝛ mā cū forma ē pricipiū eoꝝ q sūt de nā rei: sic mr ē pnᵐ. s. filij. 2°. ꝙ ꝑuatio no sit principiū: qꝛ altera pars ɔrietatis. s. ꝑuatio machinaī multotiēs ad maleficiū et ad nō eē rei gñate. ¶ In scđa ꝑte pricipali tāgit talē ɔclusionē: ꝑuatio est pricipiū necessariū i gñatōe: ꝓbat phs tali ratōe qꝛ illud ē pnᵐ necessariū ꝑꝑ qđ materia appetit formā. sȝ ꝑuatio ē huiusmodi. ergo ꝑuatio ē pricipiū necessariū. Ad ꝓbādū minorē ponit talē suppositionē Forma ē qđdā diuinū et optimū et appetibile et ē ɔria ꝑuatōi: et aliud. s. materia ē aptū natū ɔsiderare et appetere formā ꝑm ꝓpriā naturā ipsius ꝑuatōis: ꝓbat qꝛ dicētibᵘ ɔriū due icōueniētia accidūt. s. ꝙ aliqd appetit sui ipsius corruptionē: aut appetit illud qđ hȝ: qđ ē falsū: qꝛ appetitᵘ ē ꝑꝑ idigentiā: et ꝓbat ɔñaȝ qꝛ si materia

appetit formā quā hʒ tūc seqtur scđʒ icōueniēs ꝛ si appetit formā quā nō hʒ: tūc appetit ꝯ̄rium forme quā hʒ: ergo appetit corruptionē suā: tenet ꝯsequētia: q2 corruptiua sūt ad inuicē ꝯ̄ria: vnūqđꝗ qđ corrūpit̃ a suo ꝯ̄rio corrūpit̃: ꝛ subdit q2 materia appetit formā: sicut fēia appetit masculū ꝛ turpe bonū: materia aūt nō ē turpis ꝑ se sʒ ꝼm accidēs. i. ratōe ꝓuationis. nec fēia est turpis ꝑ se sʒ ꝼm accidēs. ¶ In t̃tia pte p2icipali ponit istā ꝯclusionē: materia fit ꝛ corrūpit̃ qđ ꝓbat: q2 corrūpit̃ ꝑ accn̄s ꝛ non corrūpit̃ ꝑ se ǧ ꝛc. añs ꝓbat̃ ꝓ ꝑma pte: q2 materia corrūpit̃ i q̄tū i ea ē illud qđ hʒ se corrūpit̃. s. ꝓuatio: ǧ corrūpit̃ ꝑ accn̄s. Scđa3 ptē ꝓbat. s. ꝙ materia hʒ se sit igñabilis ꝛ icorruptibilis: q2 si materia eēt fcā necesse esset aliqd subijci illi factioni ꝛ illud eēt materia. ǧ materia eēt añ q̄3 fieret: minorē ꝓbat ꝑ diffininonē materie: q2 materia est ꝼm vnicuiꝗ. s. enti materiali ꝑmū: ex q̊ fit aliqd cū īsit non hʒ accn̄s: ꝛ si aliqd corrūpat̃ ī hoc abibit vltimū. Ex q̊ si materia esset corruptibilis ipsa esset corrupta añ q̄3 corrūperet̃: ꝛ subdit ꝙ certitudinalr̃ deťminare de forma est opus p2ime ꝑhie ꝯsequenter recapitulat que dicta sunt.

Tertio Sciendū ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. P2ia vtrū mat̃ia appetat formā rōe ꝓuationis. ꝑ solōe ponit̃ talis suppō. mat̃ia appetit formā ꝓpter carētiā ipsi⁹ forme. q2 oīs appetitus est ꝓpter idigentiā. Ex his dr̄ duo ad dubiū. ꝑmo ꝙ materia appetit formā. q2 vnūquodꝗ īpfectū appetit suā pfectionē. 2°. dicit̃ ꝙ ista duo sīt̃ stant. s. ꝙ mat̃iā appetit formā ꝼm suā ꝓpriā naturā. ꝛ tñ appetit ipsā ratione sue ꝓuationis. Esuriēs. n. ꝼm suā ꝓp2iā naturā appetit cibū. ꝛ tñ cū hoc stat ꝙ appetat ꝓpter carentiā cibi. q2 n. si careret cibo nō appeteret cibū. ¶ 2ª difficultas vtrū materia appetat formā appetitu naturali. Pro solutione ponūtur due distinctiōes ꝛ vna suppō. P2ima distinctio duplex ē appetit⁹. q2 qdā est naturalis. ali⁹ est aīalis. appetit⁹ n̄alis ē inclinatio ad suū finē sine cognitione ipsius appetētis. sed appetit⁹ aīalis est tēdentia rei ad sitū bonū cū cognitiōe ipsius appetētis p̃ticularis. appetitus naturalr̃ ē duplex. s. actiuus q se tenet ex pte ꝑncipij actiui. ꝛ passiuus q se tenet ex pte ꝑncipij passiui. appetitus aīalis est duplex. qdā ē sensitiuus qui fit me¹ᶜ cognitione sensitiua. alius est intellectualis q fit mediāte cognitione intellectiua. 2ª distinctio. duplex est denoīatio quedam est extrinseca qua forma denoīans nō est in denoīato vt corpus est locatū. alia est intrīseca qñ forma denominās est i denoīato vt paries est albus. Suppō est hec. qñcunꝗ aliqd appetit aliud necesse est aut ꝙ ipsum cognoscat illud qđ appetit. aut ꝙ dirigat̃ ab aliquo ipm̄ appetibile cognoscēte. Ex quo seq̃t̃ ꝙ in materia duo sunt appetitus. vn⁹ est appetitus ipsi⁹ materie q denoīat ipsam materiā appetētem denominatiōe intrīseca. alius ē appetit⁹ ipsius dirigētis q denoīat ipm̄ dirigētē appetere denoīatione intrinseca ꝛ ipsam materiā denoīatiōe extrinseca. Ex his dicūt̃ tria. ꝑmo ꝙ materia appetit formā appetitu naturali ipsam denominātē denoīatione intrīseca. patet q2 materia nō cognoscit ipʒ cognoscibile appetibile. 2° dr̃ ꝙ dirigēs materiā ad appetendū appetit formā appetitu animali. q2 cognoscit ipsam formā. 3°. dr̃ ꝙ materia appetit formā appetitu aīali ipsā denoiante denominatiōe extrinseca. q2 appetitus ipsius dirigentis non est in ipsa materia ideo denoīat materiā denominatione extrinseca. ¶ Tertia difficultas vtrū appetitus materie realiter distinguatur ab ipsa materia. Pro solutione huius ponitur talis distictio. duplex est appetitus materie. quidam est appetitus aptitudinalis et est aptitudinalis inclinatio ad ipsam formaʒ cui ex pte forme corrn̄det appetibilitas ipsius forme. ꝛ etiā est distinct⁹ a materia ex natura rei et formaliter ꝛ nō realiter. alius ē appetit⁹ actualis q est actualis tēdentia in ipsam formaʒ a quo materia dicit̃ actualiter appetens. ꝛ talis ē realiter distinctus ab ipsa materia. Quantū ad secundum articulum ponitur talis.

Conclusio p2iuatio est entitas ꝓuatiua extra aīam exn̄s que nō idētificat̃ rl̃r ipsi materie. hec cōclusio pʒ ex p2imo notabili. Quantum ad secundum articulum.

P2imo Dubitat̃. Utrum materia sit generabilis ꝛ corruptibilis. Pro solutiōe hui⁹ dubij ponūtur due distinctōes. P2ima. corruptio pōt capi tripliciter. ꝑ̊ mō cōiter vt est resolutio vel diuisio realis totius i suas partes qualibet eaꝝ manēte. vt vitꝝ dicit̃ corrūpi quādo frangit̃. ꝛ isti corruptiōi oppōit̃ ꝯpositio siue indiuisio totius. alio modo capit̃ ꝓprie vt ē decisio vel destructio totius. nulla ptiū remanēte ꝛ ista vocat̃ ānihilatio. Tertio mō capit̃ ꝓpꝛissime. ꝛ ē ꝓgressio de eē ad nō eē materia remanente. ꝛ illa vocat̃ corruptio naturalis. ¶ Se-

cũda distinctio aliqd ẽ gñabile ꝛ corruptibile du pliciter. vno mõ subiectiue. ꝛ est illud qd̃ natuz est esse subiectũ generanonis vel corruptionis alio mõ obiectiue vel terminatiue qd̃ natum est esse termin⁹ generatiõis aut corruptiõis cuius modi est forma vel totum cõpositum. Ex his di cũtur quattuor. p̃mo q̽ materia est generabilis ꝛ corruptibilis subiectiue cũ sit subiectuz gene rationis ꝛ corruptionis. 2° q̽ meteria ẽ genera bilis ꝛ corruptibilis terminatiue p̱ generationẽ ꝛ corruptiõez cõiter dictam. 3° dicitur q̽ mate ria est generabilis ꝛ corruptibilis generatiõe et corruptione scd̃o modo dicta quia materia p̱ ducta est in esse per creationem. ꝛ potest desinẽ esse p̱ ãnihilationem. 4° dicitur q̽ materia non est generabilis ꝛ corruptibilis generatiõe ꝛ cor ruptione naturali vt patet per rationem phi.

Secundo Dubitaꝰ. Utrũ maĩa sit pre cise adequata causa genera bilitati ꝛ corruptibilitati. Pro solõne hui⁹ dubij ponunꝰ aliq̃ distinctiões. Pria duplex est prin cipiũ generabilitatis ꝛ corruptibilitatꝭ. quoddã est intrinsecũ. aliud est extrinsecũ. intrĩsecuz est duplex. quoddã ẽ actiuũ a quo aliqd diciꝰ cor ruptiuũ. aliud est passiuuz a quo aliqd dꝛ corru ptibile. p̃ncipiũ intrinsecũ passiuũ est duplex. s. subiectiuũ ꝛ obiectiuũ siue terminatiuũ. Ex istis dicunꝰ duo. p̃mo q̽ materia ẽ principiũ intrĩse cum passiuũ ꝛ subiectiuũ generabilitatis ꝛ cor ruptibilitatis. 2° q̽ forma est p̃ncipiũ intrĩsecũ obiectiuũ ꝛ terminatiuũ. p3 qꝛ materia propter hoc est generabilis et corruptibilis subiectiue. quia forma que est in ea est generabilis ꝛ corru ptibilis terminatiue.

Tertio Dubitatur. Utruz materia sit cor ruptibilis per accidẽs gratia pri uationis. Pro solutiõe eius ponitur talis regu la. omne per accidẽs reducibile est ad aliquod per se. ideo si materia sit corruptibilis per acci dens gratia priuationis oportet priuationez es se per se corruptibilem. Ad saluanduz ergo pri uationem esse corruptibilem per se ponitur ta lis distinctio. aliquid ẽ per se corruptibile dupli citer. vno mõ p̱prie. quia eius entitas desinit es se dupliciter. priuatio non est corruptibilis cuz sit non ens. alio modo ĩpropie. quia desicit de nominare illud quod prius denominabat. ꝛ sic priuatio bene per se est corruptibilis. Rationes in oppositum soluuntur ex dictis in preceden tibus. Et hec de primo libro.

D habẽduz aliquã noticiã scd̃i libri physicorum q̄riꝰ p̃mo. Utr̃ forma generabil' et corruptibil' ante sui generationem habeat esse formale in maĩa. Arguitur p̃ q̽ sic. quia q̃n forma gñaꝰ aut ali qd forᵉ p̃fuit i mã aut nihil. Si aliqd hẽbiꝰ itẽtũ si nihil g̃ forma gñabil' ꝛ corruptibil' creaꝰ. tenz ꝯña qꝛ tal' forma d̃ nihilo sui p̱duciꝰ. ꝯñs ẽ incõ ueniẽs. qꝛ cũ gñans nãle gñat formã seqꝰ q̽ pos sit creare ꝛ ãnihilare. ¶ 2° sic cuiuslibꝫ gñatõis natural' ẽ aliqd̃ p̃nm actiuũ itrĩsecũ ꝛ naturale. sꝫ illõ nõ ẽ maĩa. cũ mã sit p̃ncipiũ pure passiuũ nec gñans cũ sit p̃nm extrĩsecũ g̃ oꝫ q̽ sit forma vl' aliqd forᵉ qd̃ ẽ p̃extĩsi i mã añ sui gñatõez. ma ior p3 qꝛ deꝰ oppositũ q̽ nõ hꝫ p̃ncipiũ itrĩsecũ actiuũ tũc tal' gñatio erit violẽta. violẽtũ. n. est e⁹ p̃nm ẽ ex̃ nil ꝯferẽte vi passo. ¶ 3° oẽ nãle ge nerabile hꝫ p̃nm actiuũ i se sue gñatõis. sꝫ illõ nõ ẽ maĩa vel gñans vt p̱batũ ẽ. oꝫ g̃ q̽ sit forma vl' aliqd forᵉ. qd̃ p̃est i maĩa añ gñatõez forme maior p3 i p̃nᵒ h⁹ vbi diꝛ q̽ nãlia hñt i se p̃ncipia sui mot⁹ ꝛ ñ artificialia. ꝛ h̃ ñ p̃õt itellĩ d̃ p̃nᵒ pas siuo. qꝛ ẽt artificialia hñt ex se p̃nm passiuũ g̃ itel ligiꝰ de p̃nᵒ actiuo. ¶ In oppositũ arguiꝰ. si ali qd forme p̃fuit i mã. vl' illõ ẽ p̱s forme vl' ip̃a fõ ma. ñ p̃mũ qꝛ forma s'bal' ẽ simplex ꝛ idiuisibilis non scd̃m quia tunc generatio non terminare tur ad eẽntiã forme. sed solum ad eius esse. In ista q̄stione erunt tres articuli sicut i alijs. Quã tum ad primum.

Primo Sciẽdũ ẽ q̽ de q̃õne fuerꝰ tres secte phõꝝ. Pria ẽ stoicoꝝ q̃rũ p̃nceps fuit plato q̃ dicebat q̽ forᵉ erant totalꝰ ab ex̃. s. a datõe formaꝝ: ꝛ dicebat agẽtia ñalia solũ dispõnẽ mãz ad susceptõez h⁹ vl' illi⁹ forᵉ. ꝛ mã disposita datõ formaꝝ dabat mẽ formã ad quã ẽat disposita. 2° secta fuit eoꝝ q̃ dñꝰ epicu ri. q̃ꝝ p̃nceps fuit anaxagoras q̃ dicebat q̽ forᵉ erãt totalꝰ ab intra. dicebat eñi qd̃libet esse in quolibet. ꝛ agẽtia nãlia p̱ suas actiões solũ ex pellebãt accidẽtia occulta ꝛ faciebãt appẽ for mas latitãtes i ip̃a mã. 3° secta fuit eoꝝ qui dci sũt pipathetici. quoꝝ p̃nceps fuit Aristoteles: q̃ dixerũt formas p̃iẽẽ ab itra ꝛ p̃tim ab ex̃. i. sꝫ vnũ modũ ẽendi q̃ ẽ in potẽtia. ꝛ sm vnũ modũ

ecndi g ē in actu. ꝛ ista diuisa ē in tres opiniones. Prima fuit albertistaꝝ que stat in tribus dictis. Primum ꝙ in creatōe materie ꝯcreat⁹ ē.s. vn⁹ bitus potēcialis ꝛ cōfusus sm̄ quē ipsa dr̄ conti-nere oēs formas sm̄ eē potenuiale ad modum quo oēs differētie eiusdē generis ꝯtinētur ī po-testate ꝯfusa generis. 2m ꝙ agens nāle p suam ꝑmā actionē introducit totā eēntiam forme ī ip-sa mā in eē tamen formali ꝛ impfecto. ꝛ imp̄mit illi vnā ꝟtutē actiuā q̄ coadiuuat ipsa agentia ad deducendū formā de esse formali formabili ad eē formale formatum. Tertiū dictuꝫ ꝙ illa eadē eēntia forme que ꝑus in mā erat sm̄ esse formale formabile ꝟtute generātis naturalis ꝓducit in eē formali formato. ¶ 2a ē opinio tho mistaꝝ q̄ stat in trib⁹ dicti[s]. Primū oēs forme na-turales ante sui generationē habēt eē potenti-ale in potētia receptiua materie. 2m ꝙ agens p operatiōem suā disponit materiā. ꝛ forme habent eē in materia siue in potētia materie iā alterate ꝛ disposite. 3m ꝙ agens disponendo materiā cū illis dispōibus imp̄mit in vna materia vnaꝫ vim q̄ vocatur vis formatiua q̄ se bꝫ effectiue ad di-spōem materie ꝛ ad ꝓductionē forme. ¶ 3a opi-nio ē scotistarū q nō ponūt in materia aliqd̄ esse ꝑncipiū actiuū ipius generatōis. in aliqb⁹ tamē ponūt rōes seminales q̄ sūt alteratiue ꝛ disposi-tiue seminis in virtute actionis agētis natural' qui ꝓducit compositum. ꝛ ista clarius patebit in sequentibus. vbi

Secundo sciendū ē ꝙ iste scd̄s liber phi sicorum in quo Aristoteles d̄ terminat de ꝑncipijs ꝛ cāis reꝝ naturaliū sm̄ ꝙ sūt ꝑncipia eēndi ꝛ cognoscēdi res naturales di uiditur in sex tractatus. In ꝑo ondit qd sit natura ꝛ de qb⁹ dr̄. ꝛ diuidit in duo capitula. In primo ondit qd sit natura ꝛ q̄ sūt denoiatiua nē. ꝛ diui-ditur in tres ptes. In ꝑma ondit quid sit natura. ꝛ intēdit tres cōclusiones. Pma tāgit vnā di-uisionē que ē hec. eoꝝ que sūt. quedā sūt a natu ra vt aialia quelibet ꝛ ptes ipsoꝝ ꝛ plāte ꝛ sim-plicia corpa. vt terra ignis aer ꝛ aqua. alie sunt ꝓpter alias cās vt artificialia. 2a tangit drīam inter naturalia ꝛ artificialia. ꝛ ē hec. oia natura lia vidētur hr̄e ꝑncipiū sui mot⁹ ꝛ stat⁹. quedam sm̄ locū. quedā sm̄ augmētū ꝛ decremētū q̄dā sm̄ alteratōem. sꝫ lectulus ꝛ indumētū ꝛ cetera artificialia sm̄ ꝙ suscipiūt p̄dicationem artis. h̄ ē inq̄tū artificialia sūt non habēt ex se ꝑncipiuꝫ innatū alicui⁹ mot⁹. sꝫ sm̄ qd̄ accidit eis eē lapi-dea aut terrea aut mixta ex elemētis hn̄t in se ꝑn cipiū inatū sue mutatōis. Proꝫ 3a ꝯclusione per modū correlarij ponit diffinitiōem nē. ꝛ est hec. Est igit natura ꝑncipiū ꝛ cā mouēdi ꝛ qescēdi ei⁹ in quo ē ꝑmū p se ꝛ nō p accn̄s. dr̄ nō sm̄ acci dēs qꝛ accidit medicū sanari ꝛ hēt ē ꝑncipiū effe ctiuū sue sanatiōis: qꝛ nō hēt medicinā sm̄ ꝙ sa-nat. sꝫ sm̄ ꝙ medic⁹. ꝓbat qꝛ accidit eūdē medi cū eē ꝛ sanari. ꝓbat qꝛ aliqn̄ ista diuidūt. i. sepan tur sic ꝙ vnū sine alio repitur. Et s̄bdit ꝙ nul-lū artificialiū hꝫ ī se ꝑncipiū sue factiōis. qꝛ que dā fiūt ab agēte extrīseco. vt dom⁹ ꝛ vnūquod libet alioꝝ manu incisoꝝ. alia ꝟo hn̄t ī se ipsis ꝑn cipiū sui mot⁹. nō sm̄ se sꝫ sm̄ accn̄s. ¶ In 2a p-te ꝑncipali ondit q̄ sūt illa q̄ denoiatiue dr̄r a na tura. ꝛ itēdit vnā ꝯclusionē hn̄tē q̄ttuor partes. Pria natura ē ꝑncipiū ꝛ cā vt dictū est. scd̄a illa dicūt hr̄ia naturā q̄ hn̄t ī seipis hmōi ꝑncipium sui mot⁹ sic sūt oia subiecta nature. qꝛ natura dr̄ eē subꝫ sꝫ ꝙ ē materia. ꝛ ē ī subo sꝫ qd̄ dr̄ d̄ for ma. 3a aliq dicūt scd̄ꝫ naturā dupl'r. Primo que cūq̄ hn̄t materiā ꝛ formā. scd̄o q̄cūq̄ p se insunt hn̄tib⁹ nāꝫ illa dicūt sm̄ nām vt sursū ferri igni 4a illa q̄ sūt a nā drī eē entia scd̄ꝫ naturā. ¶ In 3a pte ꝑncipali itēdit talē ꝯclusionē. Ridiclm̄ ē demōstrare naturā eē. ꝓbat qꝛ naturā eē mām ē p se ꝛ m̄ta eē a natura. g̊ ridiculū ē demōstra-re naturā eē. tꝫ ꝯn̄a. qꝛ nō ē possibile demōstra-re māifesta p māifesta: illi eni q h̄ faciūt nesciūt iudicare iter p se notū ꝛ nō p se notū. ꝛ h̄ aliquā-do ꝯtingit. ꝓbat qꝛ cū aliqs nat⁹ ē cec⁹ ꝛ fac syl logismū de colorib⁹ ipse hēt rōnem nominū. ꝛ in nihil intelligit de rebus illorum ꝛ cetera.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū incidunt tres difficultates. Prima vtꝝ ad saluādū distinctiōem naturaliū ꝛ artificialiū sit necesse ponere ī nālib⁹ ꝑncipiū actiuū sui mot⁹ ꝛ intrinsecū. ¶ Ad istā rn̄det doctor sāct⁹ ꝙ ire-bus nālib⁹ eodē mō ē ꝑncipiū sui mot⁹ quo eis ꝯuenit mot⁹. iō illis qb⁹ ꝯuēit mouere in eis est ꝑncipiū actiuū mot⁹. qb⁹ aūt ꝯuēit moueri ī eis ē ꝑncipiū passiuū mot⁹. s. materia q̄ in q̄tū hꝫ na-turalē potētiā ꝛ inclinatiōem ad formā iductaꝫ ꝛ ad illū motū fac solū motū eē nālē. ¶ 2o vtrum natura dicat solū de ꝑn̄o passiuo. Ad quā rn̄det doctor s̄btilis ponēdo talē distīctiōeꝫ. natura ca pit dupl'r: vno mō vt distīguit ꝯ ꝓpositū ꝛ ar tē ꝛ sic qcqd fit ab agēte nō a ꝓposito nec ab ar-te dr̄ naturale. ꝛ isto mō calefactio aque dicitur naturalis: quia non est a proposito nec ab arte.

alio᷒ capit͞ natura vt distiguit͞ ꝯ violētū. ⁊ ad na tura hoc᷒ captā duo reqrūt͞. Pͥo ꝙ sit pncipiū passiuū p̊ p se ⁊ nō ꝑm accn̄s alicui᷒ mot᷒. 2° ꝙ ꝑ ipam ⁊ ab ipa mobile hēat naturalē inclinationē ad motū cui᷒ est pn͞ᵐ ⁊ ad formā iductā p talē motū. Ex his dr͞ ꝙ natura solū dr͞ de pncipio passiuo qd̄ naturalr͞ iclinat mobile ad motū cuius est pn͞ᵐ. Ex hoc seqt͞ p̊ ꝙ diffinitio nē solū cōuenit pn͞° passiuo mot᷒. alias natura eēt solū pncipiū p accn̄s. qꝛ nihil est pn͞ᵐ itrīsecū mot᷒ in eo ꝙ mouet͞ ꝫ ꝙ mouet͞ nisi pn͞ᵐ passiuū. sic. n. illi q sanat͞ ꝑm ꝙ sanat͞ accidit ꝙ hꝫ pn͞ᵐ actiuū i se sue sanatōis. sic etiā illi qd̄ mouet͞. ꝫ ꝙ mouet͞ accidit ꝙ hēat pn͞ᵐ actiuū sui mot᷒. ⁊ sī nā dr͞et͞ d̄ pncipio actiuo ipa eēt pncipiū ꝑm accn̄s. ¶ 2° seqt͞ ꝙ forma ē pncipiūꝫ passiuū mot᷒. qꝛ nā dr͞ solū de pn͞° passiuo. ⁊ tn̄ dr͞ de forma. ⁊ sic nō repugnat forme rō formalis pncipij passiui q̄ ē naturalr͞ inclinare mobile ad motū c᷒ ē pricipiū vt forma grauis naturalr͞ iclinat graue ad motuꝫ deorsū. ¶ 3ᵃ difficultas vtꝝ sit possibile demonstrare naturā eē. i. existere. Ad quā rn̄det͞ ꝙ qd̄ si ē demōstratiue ē termiabil͞ p qōeꝫ qd̄ ē. pꝫ qꝛ i qōe si ē p̄dicat͞ aptitudinalis exn̄a q̄ ē passio ipsius qditatis finibilis. g̊ pōt dn̄ari p qd illi᷒ qditatis. 2° dr͞ ꝙ naturā eē nō ē p se notū. pꝫ qꝛ nulla ꝓpō scd̄i mōi dicēdi p se ē p se nota cū qlibet tal͞ sit demōstrabilis. 3° dr͞ ꝙ naturam esse ē demōstrabile p diffinitionē nē. 4° dr͞ ꝙ n̄ ē necesse in scia naturali tētare demōstrare naturā qꝛ nām eē ē māiᵐ p sēsū. ⁊c̄. Quātū ad 2ᵐ artiᵐ pōit͞ tal͞.

Conclusio forma añ sui gn̄atōeꝫ n̄ pēst imat͞ia ꝫ eē formale. qꝛ vl͞ illa ꝑm tale eē est ꝯcreata mat͞ie. et sic i materia erūt oēs forme ꝯcreate qd̄ ē platonizare. vl͞ fuit ꝓducta i materia p agēs naturale ꝑm tale eē ⁊ tūc eēt ꝓducta ex nihilo sui. ⁊ sic eēt creata qd̄ ē ꝯ aduersariū. ⁊ h̄ d̄ scd̄o. Quātū ad 3ᵐ articłꝫ.

Primo Dubitat͞. Utꝝ ens naturale hꝫ i se pncipiū actiuūꝫ cuiuslibꝫ sui mot᷒. Pro solōne h᷒ dubij ponit͞ talis suppō. ēs naturale capit͞ ꝓ ꝯposito ex mat͞ia ⁊ forma substātiali naturali. Ex quo seqt͞ ꝙ ꝑm Aristo. celū nō est naturale. qꝛ ꝑm eū celū non ē sb̄a ꝯposita ex materia ⁊ forma. scd̄o ponūt͞ aliq̄ distictiōes Prima. duplex ē agens naturale. quoddā ē viuēs ⁊ aiatū sicut aialia ⁊ plante. aliō ē inanimatum. ⁊ est illud duplex. quoddā ē corp᷒ simplex aliud ē corpus mixtū ex corpibus simplicib᷒. s. ex elemētis. Scd̄a distictio triplex est motus. quidā est mot᷒ naturalis. ali᷒ ē mot᷒ violētus. ⁊ alius neutralis. Ad cognoscēdū qs mot᷒ sit naturalis. p̄mo ponit͞ talis suppō. i oī motu mobile hꝫ duplicē respectū. s. ad formā quaꝫ recipit. ⁊ ad agēs a quo recipit illā formā ⁊ ille ꝓꝑtates naturalitas violētatio ⁊ neutralitas p̄nt fūdari in vtroqꝫ respectu. Ex his elicit͞ tria documēta. Primū qn̄cūqꝫ mobile naturalr͞ inclinat͞ ad formā quā recipit talis mot᷒ ē naturalis. Ex q̊ seqt͞ ꝙ mot᷒ q̊ materia mouet͞ ad quālibet formā ē natural͞. qꝛ mat͞ia n̄alr͞ icliat͞ ad quālibꝫ formā n̄alē. scd̄ꝫ documētuꝫ qn̄cūqꝫ mobile naturalr͞ inclinat͞ ad formā ꝯriā forme quā recipit mot᷒ p quē acqrit͞ illa forma ē violent᷒. Ex hoc seqt͞ ꝙ calefactio aq̄ est violēta. lꝫ. n. calefactio actiua ignis sit natural͞. tn̄ calefactio passiua aq̄ est violēta. Tertiū documētū qn̄cūqꝫ mobile n̄ incliat͞ ad formā quā recipit nec ad ei᷒ ꝯriā mot᷒ p quē acqrit͞ talis forma ē neutral͞. sicut ē mot᷒ p quē acqrit͞ forma artis. Ex hoc seqt͞ ꝙ nulla corruptio ē natural͞. saltem ex pte passi. qꝛ nihil naturalr͞ inclinat͞ ad sui corruptionē. scd̄o seqt͞ ꝙ nullus mot᷒ deꝑditiu᷒ ē natural͞ saltē naturalitate fūdata sup respectū mobilis ad formā. qꝛ nullus talis mot᷒ hꝫ ꝓ termio formā ad quā naturalr͞ iclinet͞ ipm mobile. ¶ 3ᵃ distictio duplices sūt mot᷒ naturales. qdā sūt añcedētes rē naturalē sicut ē gn̄atio. alij sūt ꝯseq̄ntes rē naturalē. ⁊ sūt illi q supponūt mobile esse ꝓductū vt alteratio ⁊ loci mutatio. Ex his dicit͞ ad dubiū ꝙ oē ens naturale hꝫ pncipiū actiuū cuiuslibꝫ sui motus natural͞ ꝯñtis ⁊ acqsitiui ⁊ dr͞ naturalis qꝛ mot᷒ violēti pncipiū actiuū ē extra. dr͞ ꝯñtis ꝓpter gn̄atōeꝫ d̄ qb᷒ postea videbit͞. dr͞ acqsitiui qꝛ mot᷒ deꝑditiuus non est proprie natural͞.

Secundo Dubitat͞. Utꝝ oē ens naturale habeat i se pncipiū actiuuꝫ sue gn̄atiōis ⁊ corruptiōis ⁊c̄. Pro solōe p̄mi ponitur talis distictio duplex est gn̄atio. s. actiua a qua aliqd dr͞ generare. alia est passiua a qua aliqd dr͞ generari. scd̄o ponūtur due diffinitiōes. p̄ma est. semen est quoddā corpus ipfectū ꝓductum a generāte cui᷒ forma nō est ꝓpter se intenta a natura. sꝫ ꝓpter alteꝝ. s. vt ex ipso generet͞ aliqd sile generāti. hoc declarat͞ sic qꝛ in natura est duplex ꝓcessus. vnus est generatiu᷒ q̊ fit ꝓcessus a forma seminis ad formā ossis sanguinis ⁊ aliaꝝ pn̄ū. scd̄o fit ꝓcessus ad formaꝫ embrionis. ⁊ 3°. ad formā specificā ⁊ ꝯpositā. alius est ꝓcessus corruptōis quo fit ꝓcessus a for-

ma specifica ad formā cadaueris. ꝛ sic sp resoluendo vsqꝫ ad materiā pͥmā. Ex quo seqͣ ꝙ semē nō ꝯcurrit effectiue ad gñatioēz. sic ꝙ attingat formā terminātē generationez. qꝛ i instanti i q̊ ꝓducit forͣ subālis semē ꝛ forͣ subālis eiꝰ corruptū ē. ¶ zͣ diffinitio. rō seminalis ē forma subāl' semis. vl' ē q̄dā q̄litas necessario ꝯñs formā subālē semis q̄ solū ē dispositiua ꝛ alteratiuus ipsiꝰ semis vt ex illo semie generet aliqͦd simile gñanti. Ex h̄ seqͣ p̊ ꝙ rō seminal' nō ē eēntia materie nec eiꝰ poͣ nec aliqs actꝰ se hn̄s per modū ꝑncipij actiui respectu generatiōis. nec ē coeus materie sicut forͣ semis. Ex isto dicūt duo. p̊ ꝙ oē ens naturale hꝫ i se ꝑnᵐ itrisecum sue generatiōis actiue. zͦ dr̄ ꝙ nulliꝰ entꝭ naturale ꝑnᵐ actiᵐ sue gñatiōis passiue ē itrisecū. pꝫ qꝛ i materia ñ sūt nisi tria. s. eēn na poͣ materie ꝛ eiꝰ actꝰ. q̊ꝝ nullus se hꝫ effectiue ad generationē. de zͣ pte dr̄ ꝙ corpora simplicia nō hn̄t i se ꝑnᵐ actiuū sue corruptiōis. cū sint eiusdē rōnis cū suis ptibꝰ. sꝫ oē mixtū hꝫ i se ꝑnᵐ actiuum sue corruptiōis. qꝛ qͦlibet tale corrūpit ex ꝯrījs.

Tertio dubitat. Utrꝝ i generabilibus ꝛ corruptibilibꝰ sint ponēde rōnes semiales. pro solōe hꝰ dubij sūt ponēde due distinctiōes. ꝓria. eoꝝ q̄ generāt. q̄dā generant equoce ꝛ h̄ fit qn̄ generās ꝛ genitū distiguunt spē spālissima. quedā vero generātur vniuoce ꝛ hoc quando generans ꝛ genitū sūt eiusdem spēi specialissime: ꝛ q̄ generāt vniuoce sūt duplicia. q̄dā generāt imediate. vt ignis imediate generat ignē: ꝛ q̄dā mediate vt bos mediante semie generat bouē. Ex his dr̄ ad dubium. p̊ i his q̄ generāt vniuoce l' equoce imediate ñ necessario reqrit semē nec rō semialis. zͦ ꝙ i generatꝭ vniuoce ꝛ mediate necesse ē ponē rōnes semiales. cū rō semialis sit forͣ subālis seminis. vl' q̄litas necessario ꝯñs ipsā. In alijs aūt solū ponit aliqd qd̄ hꝫ ratiōis semialis modū.

Ad rationes ante oppoᵐ. Ad primā dr̄ negā ꝯñaz ꝛ ad ꝓbationē dr̄ ꝙ illud qd̄ creatur ꝓducitur de nihilo sui p modū ptꝭ vel termini. Ad zᵃᵐ dr̄ negāꝰ maiorē. ꝛ ad ꝓbationē dr̄ ꝙ i diffinitiōe violenti ly vi nō debet trāsitiue capi nec ꝯstrui cū ly conferēte. sꝫ debet capi itrāsitiue ꝛ ꝯstrui cum ly passo. Ad terriā dr̄ negādo maiorē: ꝛ ad eiꝰ probationē dicit ꝙ lꝫ artificialia habeāt ꝑncipiuz passiuū susceptiᵐ. nō tn̄ habēt ꝑncipiū passiuū elinatiuū: ꝛ p h̄ differunt a naturalibus. ꝛ h̄ de questione dicta sufficiant.

Ueritur secūdo. Utrū forͣ artificialiuz sit aliqd reale ꝛ positiuū supadditū enti naturali ꝛ a q̊lꝫ rl'r distictū. Et arguit ꝙ nō. qꝛ multa artificialia fiūt p solā subtractionē ptiū. sꝫ ē minꝰ ad quē subtractiōis nō est aliqd positiuū. maior pꝫ de imaginibꝰ ꝛ lineis. minor pꝫ qꝛ subtractio ē motꝰ ꝯperditiuꝰ g non hꝫ cāz positiuā. ¶ zͦ sic nullū naturale dicit aliqͣ entitatē supadditā distictā real'r ꝛ a q̊lꝫ nāli: sꝫ oē artificiale ē naturale igit. minor pꝫ p̊. qꝛ oē artificiale ē grā̄ue vel leue. zͦ qꝛ oē artificiale ē hn̄s nām. zͦ qꝛ q̊lꝫ artificiale fit a nā. s. ab itellectu ꝛ volūtate. ¶ zͦ sic. qꝛ si forͣ artificialiū eēt entitas rl'r distīcta a q̊lꝫ nāli seqret ꝙ p aliquā potētiā possꝫ eē naturale sine fiͣ. ꝯñs ē ipossibile. pꝫ qꝛ vl' tale naturale eēt ꝯminatū ꝛ sic hērꝫ figurā cū fiͣ sit ꝯminatio q̄titatꝭ vel nō eēt ꝯminatū. ꝛ sic vel nō eēt q̄ntū vel eēt ifinitū. In oppositū arͬ p p̄hm dicētē ꝙ lecꝰ nōdū hn̄s formam artꝭ ē artificiale solū i poͣ ꝛ sic actū artificiale p aduētū forͤ artꝭ. g forͣ artꝭ dr̄ aliqd positiuū supadditū enti nāli. ꝛ a q̊lꝫ ēte nāli rl'r distictū. In q̄ōne ista erūt tres articuli. Quantū ad primū.

Sciendum ē ꝙ pro ꝯclaratiōe t̄minorū q̄ōnis ponit talis distinctio. artificiale capit tripliciꝰ. ¶ ꝓrioͦ ꝓ materia subtracta a forͣ artꝭ. ꝯ q̄ forͣ artꝭ ꝑdicat denoiatiue. ꝛ tūc artificiale ē idē ꝙ subꝫ forͤ artis ꝯnoiatiue. ¶ zͦͦ capit ꝓ forͣ ipsiꝰ artis: ꝛ sic artificiale nō ē aliud q̄ꝫ q̄dā dispō terminatiua q̄titatꝭ cāta ab artifice p artem mediāte itellectu practico ꝛ volūtate. ¶ zͦͦ caͬ ꝓ ꝯposito vl' aggregato ex mā subtracta forͤ artꝭ ꝛ ipsa forma artꝭ. ꝛ dn̄t ista tria. p̊ qꝛ artificiale pͦ captū est vnū p se repōibile i ꝑdicamēto sbē vel q̄titatꝭ. sꝫ artificiale zͦͦ captū ē ens p se repōibile i ꝑdicamēto q̄litatꝭ i q̄rta spē. sꝫ artificiale zͦͦ captū ē ens p accn̄s ñ repōibile i aliq̊ ꝑdicamēto sꝫ i diuersis ꝫ diuersas suas ptes. Ex h̄ seqtur p̊ ꝙ oē artificiale pͦ captū ē naturale. zͦ seqͣ ꝯnoiales ꝙ forͣ artificialis ē entitas real'r distīcta a q̊lꝫ ente naturali real'r sibi iherēte. zͦ seqͣ ꝙ artificiale zͦͦ captū real'r distinguit a quolꝫ nāli. pꝫ qꝛ toᵐ real'r distiguit ab vna sui pte.

Secundo sciēdū ꝙ Aristo. i h̄ zͦ caͦ ꝯi dic de qbꝰ dr̄ nā: ꝛ itēdit tres ꝯclusiōes. ꝓria mā ē nā. ꝓbat p̄hs rōne sic qꝛ

matia videtur esse tota subã rerum artificia-lium supl' vt matia letuli est lignum ꝛ statue ē es. ḡ materia ē natura. añs ꝓbat dupliciter. s. signo ꝛ̃ ipbõt]. ꝛ rõe. Signū ē q꞉ si aliq̄s letū refodiat ꝛ accipiat põꝫ putrescēdi ita ꝙ germinet. tūc fiet lignū ꝛ ñ letulus. tūc ē signū ꝙ lignū ē tota suba letuli. ꝛ ꝙ for^a solū sibi ꝯuenit p accidens. Rõe sic ꝓbat̃ q꞉ illud est tota natura rei qd̄ ꝯtinue manet sub tota trãsmutatiõe. sꝫ illd̄ ē materia. ḡ matia ē tota suba reꝝ. 2°. ꝓbat ꝯclusionē auctoritate oīuꝫ ãtiq̄ꝝ. q꞉ oēs ãtiq̄ dixerūt materiã eē totã naturã. ḡ mã ē natura. añs pꝫ q꞉ q̄dã dixerūt ignē eē materiã. alij aerē. alij aquã. ꝛ alij quattuor elemẽta. sꝫ q̄libet ipsoꝝ dicebat ista eē naturã reꝝ. Ex q̄ ifert̃ ꝙ natura vno mõ d̃r de mã pria bñte i se pn^m sui mot^9

¶ 2^a ꝯ° for^a ē nã ꝓbat phs trib^9 rõib^9. p^a. illd̄ ē nã p qd̄ res natural' ē i actu ꝛ sine q̄ nō eēt i actu. sꝫ for^a ē huiusmõi. ḡ for^a ē nã. minorē ꝓbat ex°. ꝛ a simili. a simili sic. q꞉ sic artificiale nōdū hñs formã ē solū artificiale i po^a. ꝛ fit artificiale i actu p formã art] vt letulus nōdū hñs formã leti est solū artificiale i po^a. ḡ ēt nãle nōdū hñs formã naturalē ē nãle so^m in põ ꝛ fit i actu p formaꝫ ꝓbat ex°. vt caro solū hñs matiã carnis ꝛ ñ formã ē solū caro i po^a. Ex q̄ occurrūt duo dubia. Primū q꞉ aliq̄s possꝫ dubitare vtꝝ mã sit separabilis a for^a. dicit ꝙ nō nisi f̃ꝫ rõnē. 2^m aliq̄s posset dubitare vtꝝ ꝯpo^m ex mã ꝛ for^a sit nã. d̃r ꝙ nō q꞉ d̃r eē ens f̃ꝫ naturã vt hõ. 3° ifert tale correlariū ꝙ for^a ē mag] nã q̃ꝫ mã. pꝫ q꞉ illd̄ p qd̄ aliq̄d d̃r nãle i actu ē mag] nãle q̃ꝫ illud p qd̄ d̃r nãle i po^a. sꝫ p formã aliq̄d ē nãle i actu ꝛ p mãꝫ solū i po^a. ḡ for^a ē mag] nã q̃ꝫ mã. 2^a rõ q꞉ sicut ē i arte ita ē i nã. sꝫ i arte illd̄ ē mag] nã. ex q̄ fit sibi simile. ḡ ꝛ i nã sꝫ i nã fit aliq̄d simile f̃m formã ḡ for^a ē nã p^a. minor pꝫ q꞉ p̄p h̄ lignū d̃r tota sbã leti q꞉ ex letulo generat̃ lignū ꝛ nō letulus. f̃a mior pꝫ. q꞉ ex hoīe fit hõ. 3^a rõ gñō nãlis d̃r nã eo ꝙ ē via ad nãꝫ: sꝫ nō ē via i mãꝫ. ḡ est via i formã. ꝛ p ꝯñs forma ē nã. miorē ꝓbat p simile i trãsmutabilib^9 artificialib^9. q꞉ sic medicatio nō ē via ad medicinã sꝫ ad sanitatē sic est etiã de naturali gñone. Et subdit differētiã inter nãlē trãsmutatiõeꝫ ꝛ artificialē. q꞉ nãles acciplūt suas nãles d̃noiatiões a t̃mīo sꝫ artificiales accipiūt eas ab artifice vt medicatio a medicina l' medico. ¶ 3^a ꝯ°. p̃uat° ē q̄dãmõ nã. ꝓbat q꞉ ē q̄dãmõ for^a. sꝫ forma ē nã. ḡ p̃uatio ē q̄dãmodo natura. maiorē ꝓbat q꞉ si p̃uatio vnius forme sit i mã h°. ē sub forma ꝯ̃ria tali forme.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū icidunt tres difficultates q̃ꝝ p^a est qualiter ē saluabile nãꝫ solū dici de mã ꝛ for^a. cū tñ Boeti^9 dicat oē illd̄ ē nã qd̄ cū sit põt ab itellectu app̄hēdi. Ad quã r̃ndet̃ p vnã distictionē ꝙ nã capit̃ q̄druplr. p° p oī illo qd̄ cū sit põt ab intra app̄hēdi. ꝛ sic oē positiuū ex̄ nihil est nã. 2°. capit̃ ꝓ sbã agēte. ꝛ sic nō ē aliđ q̃ꝫ agēs nãle. ꝛ diuidit̃ i nãꝫ p̄ticularē ꝛ vniuersalē. 3°. capit̃ p d̃ra eēntiali vt rõnale d̃r eē nã hoīs. 4°. capitur ꝓ p̃n°. itriseco mouēdi ꝛ q̄escēdi ꝛ sic nã d̃r solū de mã ꝛ for^a ꝛ p̃uatiõe q̄dãmõ. ¶ 2ª difficultas qual'r ē saluabile formã eē mag] nãꝫ q̃ꝫ mãꝫ cū nã nō suscipiat mag] ꝛ min^9. Pro solõe h^9 difficultat] ponūt̃ due suppões. Pria ē i oī noīe ē aliq̄d a q̄ nomē iponit̃ ꝛ aliq̄d cui nomē iponit̃. 2^a oē nomē iponit̃ ab aliq̄ actu eēntiali. Ex q̄ elicit̃ tal' distictio. nã põt capi duplicit̃. vno mõ ꝓ eo cui nomē iponit̃. ꝛ sic nã nō suscipit mag] ꝛ min^9. q꞉ nã isto mõ nō ē aliđ q̃ꝫ mã ꝛ for^a q̄ sūt sbē nō suscipiētes magis ꝛ min^9. 2°° capit̃ p illo a q̄ nomē iponit̃: ꝛ sic nã nō ē aliud q̃ꝫ act^9 nãndi vl' p̃ncipiãdi. Et q꞉ iste act^9 q ē p̃ncipiare magis cõuenit forme q̃ꝫ matie. iõ for^a d̃r mag] nã q̃ꝫ mã. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ sit saluabile p̃uationē esse naturã. ad quē põt r̃nderi f̃ꝫ Albertū ponēdo taleꝫ suppõeꝫ ꝙ eēntia for^e ante generationē ei^9 p̄est in mã f̃m esse formale formabile. ꝛ ibi ē p̃uatio ipsius eē formalis formati. Ex q̄ elicit̃ talis distictio ꝙ p̃uatio potest capi duplr. vno°. ꝓ formali ꝛ sic p̃ua° ē pura caren^a forme sub esse formato. alio mõ capitur ꝓ mãli. ꝛ sic p̃uatio nō ē aliđ q̃ꝫ cēn^a forme f̃m ꝙ stat sub eē formali formabili q̄ alio noīe i ̄choatio forme vocat̃. ꝛ q꞉ vt dictū est talis inchoatio forme f̃m Albertū effectiue concurrit ad generationem. iõ cū p̃uatio sit illa inchoatio forme. oꝫ ꝙ q̄dãmõ cõcurrat ad gñationē p modū principij act^9 intrinseci. ꝛ isto modo capiendo priuationeꝫ est quodammodo natura. Pro secundo articulo ponitur talis.

Cõclusio forma artificialiū ē aliq̄d reale ꝛ cõpositiuū supadditū enti nãli. ꝛ a quolꝫ ente nãli real'r distictū. Pri^m pꝫ. q꞉ oē obm sensus ē aliq̄d reale ꝛ positiuum sꝫ for^a artis ē obm sensus. q꞉ forma artis nihil aliud ē q̃ꝫ fi^a q̄ ē sensibile ꝯc. 2^m patet. q꞉ cuiuslibet actiõis realis debet esse aliq̄s termin^9 real' supaddit^9 matie illi^9 actiõis. sꝫ actio artificialis

ē realis. ğ bꝫ terminū realē superadditū materie artis. ꝛ illud non ē aliud q̄ꝫ forma art]. 3m pꝫ q꞉ corrūpitur forma artis quolꝫ naturali exīstēte i ipso artificiali remanēte. ğ artificiale distinguit̄ realr̄ a naturali. Quātū ad 3m arti[m].

Primo dubitat̄: Utꝝ sit saluabilis predicatio nē ꝺ mā ꝛ for[a] cū tn̄ mā ꝛ for[a] sint ētitates absolute ꝛ nā sit entitas respectiua. Pro solōne huius dubij ponunt̄ due distinctiōes. Prima mat̄ia nata ē p̄ncipiare naturalit̄ motū. iō sup entitate materie fūdantur duo respect⁹. Prim⁹ ē p̄ncipiantis a q̄ materia dr̄ p̄ncipiatiua mot⁹. ali⁹ ē. n. respect⁹ naturalitatis a q̄ materia dr̄ naturalit̄ p̄ncipiare motū ꝛ isti respect⁹ sūt fūdamētales subiectiue existētes i entitate materie subiectiue ꝛ termiatiue i motu ꝛ p̄dicat̄ de materia denoīatiue. silr̄ pōt dici de for[a]. Ex his dnr̄ duo ad du[m]. Primū est ꝙ iste ꝓpōes sūt saluabiles. materia ē natura. for[a] ē natura p̄dicationē denoīatiuā ꝛ accn̄talē. pꝫ q꞉ oīs relatio ꝯcretiue designata p̄dicat̄ denoīatiue ꝛ accn̄taliter de suo fūdamēto. 2º dr̄ ꝙ dicte ꝓpōes non sūt saluabiles p p̄dicationē q̄ditatiuā ꝛ eēntialē. pꝫ q꞉ nullū respectiuū p̄dicat̄ q̄ditatiue ꝛ eēntialiter de ab[s]º. Ex hoc seq̄t̄ ꝙ materia ē natura denoīatiua solū. ꝛ silr̄ for[a]. 2º seq̄t̄ ꝙ natura p̄dicat̄ de respectu fundato super entitate forme ꝛ materie essentialiter ꝛ quiditatiue.

Secundo dubitat̄. Utꝝ natura dicat̄ vniuoce de materia forma ꝛ p̄uatiōe. Pro solōe hui⁹ dubij sit h̄ suppō: Ad h̄ ꝙ aliqd p̄dicet̄ analo[c] de duob⁹ vel pluribus duo req̄rūt̄. Prio ꝙ ꝑp̄us p̄dicet̄ de vno q̄ꝫ ꝺ alio. 2º ꝙ non p̄dicet̄ de posteriori nisi gr̄a prioris. Ex h̄ dnr̄ duo. Prio ꝙ natura n̄ dr̄ analo[c] de materia ꝛ for[a]: lꝫ ꝑfectiori mō dicat̄ de for[a] q̄ꝫ de materia: tn̄ nō p̄dicat̄ de materia gr̄a forme nec eꝫ. 2º dr̄ ꝙ nā p̄dicat̄ analo[c] de mā et for[a] ex vna pte. ꝛ de p̄uatiōe ex alia pte: q꞉ nō p̄dicat̄ de p̄uatiōe nisi gr̄a for[e]. Ex h̄ seq̄t̄ p̄º ꝙ nā p̄dicat̄ vniuoce de mā ꝛ for[a] ꝓut p̄dicatio vniuoca stat cū ꝺnoīatiua. 2º seq̄t̄ ꝙ pure vniuoce ꝛ q̄ditatiue p̄dicat̄ de respectu naturalitat] fūdato supra ētitatē materie ꝛ de respectu fūdato supra entitatē for[e]. Sꝫ de ill'r respectib⁹ duob⁹ ex vna pte ꝛ de respectu fūdato sup priuatione ex alia parte predicat̄ analogice.

Tertio dubitat̄. Utꝝ mat̄ia ꝛ for[a] hēant distinctas rōnes naturādi. ¶ Ad quā rn̄det̄ ꝙ sic q꞉ rō formal'r naturādi ipsi⁹ materie ē substare motu p modū p̄ncipij passiui et subiectiui ꝛ cū h̄ iclinatiui. q꞉ materia debet eē subm mot⁹ ꝛ cū h̄ hēre naturalē iclinationē ad formā mot⁹. sꝫ rō formal'r naturādi ipsi⁹ for[e] ē se hēre p modū p̄ncipij itrīseci ꝛ ꝓductiui motus q꞉ for[a] subal' ent] natural'r nō se bꝫ solū ad motū p modū p̄ncipij formal'r ꝛ iclinatiui sꝫ ēt p modū p̄ncipij ꝓductiui ꝛ effectiui vt al'a patebit ꝛc̄.

Ad rationes. Ad p̄mā dr̄ ꝙ i gn̄atione artificialiū ē considerandus duplex termin⁹. vn⁹ qdē ē p̄marius ꝛ tal'r ē p̄uatiu⁹. si rei artificial'r gn̄atio sit substractio. ali⁹ ē secūdari⁹ ꝛ consecutiuus: ꝛ talis ē vere positiuus. ¶ Ad secūdā dr̄ ꝙ artificiale non ē naturale sꝫ bn̄ icludit ens naturale ꝛ naturaꝫ p accn̄s. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ multa sūt accn̄tia naturalia q̄ nō pn̄t naturaliter separi a sub̄a ꝛ q̄ntitate ꝓpter naturalitatē ipsoꝝ cuiu[s]modi ē sanitas ꝛ figuralis dispō. ꝛ hec de q̄ōne.

Queritur tertio. Utꝝ scientie medie vt astrologia musica ꝛ ꝑspectiua sint magis mathematice q̄ꝫ naturales. Et arguit̄ ꝙ non. conclusiōes oium illaꝝ triū sciētiarū aut plurium sunt naturales. ğ tales scie dn̄t ꝺnoīari naturales. pꝫ ꝯn̄a. q꞉ ꝯº ē finis denoīatiōis. mō a fine iustū ē oīa appellari. ¶ 2º sic vnū quodq꞉ accipit suā ꝺnoīationē a formali sꝫ sbꝫ istaꝝ sciaꝝ ꝯponit̄ ex q̄ditate mathematica tā q̄ꝫ ex māli. ꝛ dr̄ia pbica tāq̄ꝫ ex formali. ğ magl dn̄t dici pbice q̄ꝫ mathe[ce]. ¶ 3º sic auctoritate pħi dicēt]. geometria. n. ē de linea nāli sꝫ nō ꝺm ꝙ natural'r ē. ꝛ ꝑspectiua āt de mathematica linea: sꝫ nō ꝺm ꝙ mathematica sꝫ ꝺm ꝙ pbica ē. ¶ In oppo[m] ē auctoritas cōmētatoris ꝺterminātis ꝙ sūt magl mathematice q̄ꝫ naturales ꝛ ēt Aristo. p̄º posterioꝝ vocat armoni[am] mathematicā. ¶ In q̄ōe erūt tres articuli. Quā[m] ad p̄[m].

Primo sciēdū ē p ꝺclaratiōe terminorū q̄ōnis ponūt̄ alique suppositiones. Pria scia dr̄ naturalis. q꞉ ꝯsiderat res sub rōne naturalitat]. 2ª scia dr̄ mathematica q꞉ considerat de magnitudinib⁹ ꝺꝫ ꝙ huiusmōi 3ª scie medie sūt iste tres. astrologia. musica. et ꝑspectiua: ꝛ non dicunt̄ medie per abnegationē extremoꝝ sꝫ quodāmō p participatiōez. q꞉ subiectum ipsaꝝ aliqd p̄ticipat de vtraq꞉: quia ē aggregatū ex aliqua quiditate mathematica

-z ex aliqua differētia naturali vt subiectū perspectiue ē linea visualis. ¶ 4ª suppositio. sciētie pricipali⁹ accipiūt denominationē a suis pricipijs q̄ȝ a suis conclusionib⁹: pȝ qꝛ conclusiões būt ortū a suis pncipijs. pȝ scd̄o p Aristo. in fine būi⁹ qm dicit ꝙ sicut se bȝ finis ī naturalibus ita se bȝ pncipiū ī demōstratiuis: ſȝ res accipiūt denominationē a fine in naturalib⁹. ğ sciētie accipiūt denominationē a principijs. ¶ Quita suppositio in istis sciētijs medijs vtplurimū ꝑncipia sunt mathematicalia z conclusiões naturales. Ex hoc sequitur pmo ꝙ iste sciētie medie nō sūt pure mathematicales. 2° ꝙ nō sunt pure naturales. 3° ꝙ sūt medie iter eas ꝓm modū pri⁹ expositū. 4° seqr̄ contra scūm Thomā z cū cōmētatore ꝙ sūt magis mathematicales q̄ȝ naturales. verū ē q̄ ad naturā: ſȝ non quo ad nos: quia conclusiones quo ad nos sunt nobis magis note q̄ȝ principia.

Secundo sciendū ē ꝙ iste secūdus tractat⁹ in quo Aristo. oñdit q̄l z ex quib⁹ sit consideratio natural' diuiditur i duo capitula. In primo oñdit qualis sit consideratio naturalis. z itēdit sex conclusiões. Prima tangit intētū z ē hec. Post hoc dicendū est qualr̄ mathematic⁹ differat a phico. ¶ Scd̄a mathematicus z physicus considerāt de eodē. ꝓbat phs trib⁹ rōnibus. Prima qa mathematic⁹ considerat plana firma longitudinē pūcta z physicalia corpora z de ipsis considerat phisicus. ğ zc̄. 2ª ratio qꝛ astrologia ꝯsiderat idē cū physica. ğ z mathematica. añs ꝓbat quia astrologia cōsiderat de p se passionib⁹ solis z lune z similr̄ phica. ğ zc̄. minorē ꝓbat quia phic⁹ considerat de sole z luna. ğ z de p se accn̄ib⁹ eoꝝ. ſȝ ꝯñs quia icōueniēs ē cōsiderare de sole z luna z de nullo p se accn̄tiū eoꝝ. 3ª rō qa oēs q locuti sūt de natura laborauerūt circa figurā solis z lune. Et vtꝝ terra z mundus sint sperica. Et circa ista ē mathematic⁹. ğ phic⁹ z mathematicus idē cōsiderant. ¶ 3ª phic⁹ z mathematicus ꝯsiderāt eadē diuersimode. ꝓbat. quia phicus ꝯsiderat figuras z magnitudies ꝓm ꝙ sūt termini z dispōes corpoꝝ nāturaliū ſȝ ea nō ꝯsiderat mathematic⁹ ꝓm ꝙ talib⁹ accidūt. ſȝ ꝓȝ ꝙ p itelligentiā abstracta sūt a maťia sēsibili. ¶ 4ª ꝯ° remouet du^m v^m. qa cū ista accn̄tia semp insint i materia sensibili quō erit possibile ista accidētia eē sine maťia sensibili. z itelligi si semp īsint z tñ mathematic⁹ ꝯsiderat ea vt abstracta dic phs ꝙ nō dr̄ siue illa abstracta sit ꝓȝ rem siue nō: qa talium abstrahētiū n̄ ē mēdaciū. ¶ 5ª cōclusio tāgit vnū correlariū ꝯ platonē. z ē ꝙ abstractio latuit platonē. ponēdo ideas qa posuit phica eē abstracta a mathematicis: z tñ mathematica sūt mag̃ abstrabibilia a phicis. Scd̄a huius ponit sextā cōclusionē q̄ ē h̄ phicalia minus abstrahūt q̄ȝ mathematicalia. ꝓbat h̄ duabus rōnib⁹. pma illa sunt mīn⁹ abstrabibilia. i q̄ꝝ terminis. i. diffinitionib⁹ ponit̄ mot⁹ q̄ȝ illa i q̄ꝝ diffinitionib⁹ nō ponit̄ sed in diffinitione mathematicalium nō ponit̄ mot⁹. i diffinitiōe autem phicaliū ponit̄ mot⁹. minorē ꝓbat: qa eq̄le rectū z curuū numer⁹ z figura line motu erūt. caro āt z os nō sūt supple sine motu z mā sēsibili. imo dicūt̄ sicut eē simū z nō sicut curuū. 2ª rō qꝛ scie medie vt astrologia ꝑspectia z armōi^a minus abstrahūt q̄ȝ pure mathema^c. ğ nālia sūt minus abstrabibilia q̄ȝ mathemathicalia. h̄ ꝓbat qꝛ geometria de nāli linea: nō ꝓm ꝙ nālis itendit. ꝑspectiua āt mathemathicā lineā: ſȝ non ꝓm ꝙ mathematica: sed inquantuȝ physica.

Tertio sciēdū ē ꝙ circa hūc textū icidūt tres difficultates. Pria vtꝝ ista ꝓpō sit saluabil'. phica dr̄t a mathe°. cū ista. ois phic⁹ ē mathematicus. Pro solutiōe hui⁹ difficultat̃ ponūt̄ due suppōes. Pria ꝙ ista ꝓpō phic⁹ dr̄t a mathe°: sic expōit̄ phic⁹ ē z mathematicus ē. z phic⁹ n̄ ē mathematic⁹. 2ª ꝙ nulla propositio ē saluabil' cū alia q̄ ifert suā ꝯdictoriaȝ. Ex h̄ seqr̄ ꝙ ista de rigore ꝓmonis ē vā. phicus dr̄t a mathe°: qꝛ ois phic⁹ n̄ ē mathematic⁹ vtroq̄ʒ exn̄te. Ex hoc dr̄ ꝙ iste nō sūt siml' saluabiles phic⁹ dr̄t a mathe°: qꝛ aliqs phic⁹ ē mathematic⁹ qꝛ pª ifert istā. aliqs phic⁹ nō ē mathematic⁹ qui ꝯdicit ꝓe. 2ª difficultas vtꝝ scia natural' dr̄at a mathe^a p h̄ ꝙ mathe^a abstrahit a motu z n̄ phica. ¶ Pro solutiōe hui⁹ difficultatis ponūt̄ alique suppōes. ¶ Pria ꝙ qñcūq̄ʒ aliq̄ duo sic se hūt ꝙ vnū ē ꝑus alio. vel ꝙ vnū nō ē de diffinitiōe alt̄i⁹ vnū pōt abstrahi ab alio capiendo abstrahere. i. vnū sine alio itelligere. ¶ 2ª ois q̄ditas natural' ꝓȝ ꝙ huiusmōi hȝ i sua diffinitione motū vl' aliqd icludēs motū. pȝ qꝛ ois tal' ꝓȝ ꝙ huiusmodi diffinit̄ p motū. ſȝ ens mathematicū ꝓm ꝙ huiusmodi nō diffinit̄ p motū. Ex h̄ seqr̄ ꝙ phic⁹ nō pōt abstrahere a motu ſȝ bñ mathematic⁹. Ex hoc pȝ solutio difficultatis. ¶ 3ª difficultas vtꝝ abstrahētiū sit mendaciū. p solōe suppōnit̄ pmo ꝙ hic capit̄ mendaciū pro falsi-

tate. 2° ponit tal' distinctio. duplex ē abstractio qdā ē realis. τ est realis separatio vni⁹ ab alio. alia ē abstractio methaphysica τ ista ē duplex. q2 quedā ē abstractio itellect⁹ simplicis que nō ē aliud q̄ itellectio vni⁹ nō itelligendo aliud: τ sic abstrahētiū nō ē mēdaciū: q2 i pria opōe intellect⁹ nō est veritas neq̄ falsitas. alia ē abstractio cōponētis τ diuidētis τ ē itellec° q̄ itelligimus hoc nō eē h. vl' h nō eē i h. τ taliū abstrahētiū pōt eē mendaciū cū i 2ª opōe itellect⁹ sit veritas vl' falsitas. Quātū ad sc̄d3 articulū ponit̄.

Cōclusio respōsal'. scie medie sūt magis mathematice q̄ nāles. hec 2° p3 ex pmo notabili. Quantū ad pmū articulū.

Primo dubitat̄. Utr̄ phic⁹ hēat considerare materiā τ formam. Ad soluēdū h dubiū ē supponendū q̄ Aristoteles i h 2° ca° ondit de qb⁹ ē 2sideratio phica: τ diuidit i duas ptes. In pma itēdit talē conclusionē. ad phicū ptinet dtermiare de nā. g̃ de mā τ for³ 13 2ña q2 natura dr̄ tā de mar̄ia q̄ de for³. 2ª rō q2 cōsideratio natural' ē sicut cōsideratio simi. s3 consideratō simi icludit mar̄iā τ formā. ergo cōsideratio naturalis ē de mar̄ia τ forme. Ex hoc p3 solutio ad dubiū.

Secundo dubitat̄. Utr̄ ad eādē sciam pertineat dtermiare de mā τ forma. Ad soluēdū h dubiū supponēdum ē q̄ Aristo. i 2ª pte hui⁹ capli itēdit tres 2clusiones. pria tāgit duo dubia. Primū cū natura dicatur de duob⁹. s. mar̄ia τ forma vtr̄ consideratio natural' sit de altera tm̄ vl' de vtrisq̄. 2°. si consideratio natural' sit d vtrisq̄ vtr̄ ad eādē partē ptineat determiare de vtraq̄. Et subdit q̄ phici antiq credētes materiā eē totā sub3 rei solū cōsiderauerūt de materia: vt democritus τ ēpedocles. In vna tm̄ pte phice sue aliqd tetigerūt de for³. ¶ 2ª 2°. ad eādē sciam ptinet determinare de mar̄ia τ for³. pbat phs trib⁹ rōnib⁹. pma si ars imitat̄ naturā eodē mō ē i natura sicut i arte. s3 eiusdē artis ē 2siderare mar̄iam τ formā. g̃ ad eādē scia3 naturalē ptinet cōsiderare materiā τ formā. minorē pbat q2 medici ē 2siderare sanitatē tāq̄ formā colerā τ fleuma tāq̄ materiā cū quib⁹ ē sanitas. τ domificātis ē cōsiderare formā dom⁹ τ materiā. s. ligna τ lapides. 2ª rō eiusdē scie ē considerare finē τ ordinata ad finē. s3 forma ē finis ad quē ordinatur mar̄ia. g̃ eiusdē scie ē considerare materiā τ formā. minor p3 q2 cuiuslibet mot⁹ cōtinui vltimū ad qō deuenit̄ illud g̃ra cu⁹ aliqd fit ē et⁹ finis. forma ē huiusmōi respectu mar̄ie: τ subdit q̄ qdā poeta dicebat eē derisoriū dicere finē3 g̃ra cui⁹ ppter nugationē. vult. n. nō oēm finē vltimū eē. s3 optimū eē vltimū. Et ad declaratiōe3 maioris pme rōnis τ ēt minoris subdit q̄ q̄dam sūt artes q̄ simpliciter faciūt materiā suā. alie sūt que non faciunt materiam suam sed sunt operose idest dispositiue. Secūdo subdit q̄ nos vtimur omnibus naturalibus aliquo modo propter nos. sum⁹ q̄dāmō finis ipsor̄. s. naturaliu3. Ex his dicit q̄ due pncipaliores artes. s. vsualis τ archi³ sūt quodammō actiue materie. τ ponit differentiā īter artē τ sciētiā. q2 artes operātur circa suā materiā s3 scie nō. imo speculātur eā solū. Tertia rō eiusdē scie ē considerare illa q̄ sūt ad aliud. g̃ eiusdē scie ē considerare materiā τ formā. t3 2ña. q2 materia τ for³ sūt ad aliqd. ¶ 3ª 2clusio materia τ for³ sūt phy^c considerationis inq̄^m sūt pn̄^m mot⁹ τ trāsmutationis: q2 sicut faber cōsiderat es. ita phic⁹ cōsiderat materiā τ formā. s3 faber 2siderat es inquātū est prin^m sui opis: g̃ phic⁹ considerat materiā τ formā fm q̄ sūt pricipia mot⁹ τ naturalis trāsmutatiōis: τ considerat ēt formas separatas fz q̄ sūt pn̄^m mot⁹ τ generationis. vt sol est prin^m generatiōis hoīs. homo. n. τ sol generant hoie3. dr̄e āt quomodo iste forme sunt separate est opus prime philosophie.

Tertio dubitat̄. Utr̄ materia τ for³ sint ad aliquid. Pro solutiōe ponūt̄ due distictiōes. Pria duplex ē ad aliqd. s. fz eē cuius totū eē est ad aliud. aliud est ad aliquid fm dici q̄ de suo significato est absolutu3 τ de cōnotato est respectiuum. 2ª distinctio aliqua sūt ad aliquid fm eē dupliciter. vno modo quiditatiue τ essentialiter sic q̄ sunt per se reponibilia in predicamento ad aliquid. alia sūt ad aliquid denominatiue τ accidentaliter cuiusmōi sūt oia fūdamēta τ subiecta relationū. de quibus ipse relationes predicātur denominatiue τ accidentaliter. Ex his dicuntur tria. Primo q̄ materia τ forma sunt essentialiter τ quiditatiue relatiua fm dici. quia materia dicitur forme materia. τ forma dr̄ materie forma. 2° q̄ nō sunt ad aliquid secūdū eē quiditatiue τ essentialit̄. q2 materia τ forma dicūt entitates absolutas in p̄dicamēto substātie reponibiles. 3° dicitur q̄ sunt ad aliquid fm esse denoiatiue τ accidentaliter. p3 quia in ipsis subiectantur τ fun

dantur relatiões fm eē ficut relatio cāitat[is] pnci/palitatis que de ipsis accidētaliter pdicātur.

Ad rationes ante oppositum factas. ¶ Ad pmā dī negando maiorē. ꝛ ad pbationē dī ꝙ illa auctoritas hēt veritatē in nālibus ꝛ nō in dīatiuis. vt pꝫ in primo nōbili. ¶ Ad scdam dī ꝙ maiorbꝫ veritatē vbi talis dn̄a formalis ē eēntialis ꝛ n̄ accn̄talis ¶ Ad tertiā dī ꝙ illa auctoritas ē intelligēda. s. ꝙ pspectiua nō ꝯsiderat de linea fm ꝙ mathematicus. i. pure mathemathica. sed fm ꝙ physica idest secūdū ꝙ contracta est per differentiaꝫ phisicam. Et hec de questione.

Queritur quarto. Utruꝫ causalitas cause finalis conueniat ipsi fini simpliciter fm eē intentionale. aut fm suū eē reale. Et arguit primo contra suppositū. s. ꝙ finis nō sit cā. qꝛ vel erit cā qn̄ est vel qn̄ nō ē. non qn̄ no ē. quia non ens nō ē causa entis. nō quando ē. quia habitibus psentibꝰ cessat motꝰ. ¶ Scdo sic finis ē cā nobilior inter oēs cās. ḡ erit cā scdꝫ suum nobilius eē. sed eē nobiliꝰ ē eē reale. qd̄ est eē simplr. ꝛ non eē intētionale. qd̄ ē eē scdm qd. ḡ finis ē cā fm suum eē reale. ꝛ non fm suū esse intentionale. ¶ 3° sic qꝛ cuiuslibet effectꝰ realis quelibet cā de per se debet eē realis. sed finis ē cā alicuius effectꝰ realis. ḡ finis ē cā realis. ꝛ per ꝯn̄s erit cā fm suū eē reale. ¶ In oppoᵐ arguit. fm illud eē finis ē cā fm qd̄ precedit suum effectū. sꝫ precedit suū effectū solū fm eē intentionale. ḡ ē cā secūdū suū esse intentionale. In ista q̄stione erūt tres articli. Quātū ad pmū.

Primo sciendū ē ꝙ solutio q̄stionis stat in solutione quattuor difficultatum. Prima vtrum finis sit cā fm ꝙ habeat eē intentionale. Pro solutione huius ponit tal' distinctio sꝫ ꝙ ꝛ hec sil'ia possunt triplr considerari. vno modo reduplicatiue. ꝛ tūc denoiat cālitatem ꝛ vniuersalitatē. sic ꝙ illud supra qd̄ cadit debet eē cā inherētie pdicati ad subꝫ. ꝛ de eodē pdicari vniuersalr ipm pdicatū. ꝛ sic n̄ finis ē cā fm suū eē intentionale. nec fm ꝙ habet eē reale. alio mō pōt capi specificatiue. ꝛ tunc vl' specificat rōem fm quā pdicatū conuenit subiecto vt dicēdo ens in q̄tū ens ē subiectū methaphysice. vel ēt specificat ꝯditionē nec̄cio reqsitam ad h' ꝙ pdicatū insit subō sicut pīes fm ꝙ albus ē visibilis. ꝛ tunc dicitur ꝙ finis fm ꝙ ē intētiōe non accipitur pro eē reali. tamē est causa. 3° modo capit pmissiue. ꝛ tūc ꝯnoiat cōditionē nō repugnantē inherētie pdicati ad subiectū. sꝫ ipsā pmittētē. vt sortes ē albꝰ fm ꝙ hō. ¶ 2ª difficultas vtrū sit idē finis hn̄s eē itētiōale ꝛ obiectiuū ꝛ postea q̄ pducit in esse reali ꝛ subiectiuo. Ad quā rn̄detur ꝙ est idē finis realiter ꝛ entitatiue dn̄s soᵐ penes diuersa eē. ¶ 3ª difficultas vtꝫ cālitas cāe finalis sit nobilior cālitate cuiuscūqꝫ alterius cāe. Ad quā respondetur ꝙ licet entitas finis non sit nobilior entitate cuiuslibet alteriꝰ tamē cālitas eius ē nobilior quacunqꝫ causalitate alterius cāe. patꝫ quia causalitas cause finalis ē cā causalitatis cuiuscūqꝫ alterius cause. ipsa eni facit oēs alias causas causare. ¶ 4ª difficultas vtrū eē intētionale ꝛ obiectiuū ipius finis sit nobiliꝰ suo esse reali ꝛ subiectiuo. Ad quā respondetur ꝙ eius eē subiectiuum ꝛ reale est nobilius suo eē obiectiuo qd̄ hēt in itellectu creature. patet quia eē obiectiuū nō ē eē nisi scdm quid ꝛ eē subiectiuū ē eē simpliciter.

Secundo sciendum ꝙ iste tertiꝰ tractatus in quo Aristoteles determinat de causis per se diuidit in duo capitula. ¶ In pmo determinat de generibus causarū. ꝛ diuidit in duas partes. In pma intendit taleꝫ conclusionem. Ad naturalem phiaꝫ pertinet determinare de causis que ꝛ quot sūt numero. pbat quia in omni negocio qd̄ ē gratia sciendi necesse ē determinare de causis. sed hoc negociū est causa sciendꝰ. ergo in hoc negocio necesse est determinare de causis. minorem probat qꝛ non opinamur vnumquodqꝫ nisi prius accipiamus propter quid ꝛ primam causam eius. ¶ In secunda intendit talem conclusionem. causa dicitur quattuor modis. Primo modo dicitur id ex quo fit aliquid cum insit. sicut es dicitur esse causa statue. ꝛ argentum dicitur esse causa fiale. alio modo dicitur causa species ꝛ exemplum vt paradigma siue ratio ipsius quod quid erat esse vt hec proportio duorum ad vnum est forma huius quod est dyapson. Tertio modo capitur causa vt est principium primum. vnde motus vt deliberans est causa deliberati. ꝛ pater filij. ꝛ faciens facti. ꝛ commutans commutati. ¶ Quarto modo dicitur causa de fine. vt sanitas est causa ambulandi. ꝙ finis sit causa probat philosophus. quia finis est gratia cuius aliquid fit. ergo est causa. probat antecedens ꝙ per finem conuenienter respondemus ad ui·

terrogationem factam propter quid. vt si que-
retur propter quid ambulat. cōuenienter respō-
detur vt sanetur. Et subdit q̄ ea que sunt inter
primum mouēs ꝛ vltimum finē quodāmodo di-
cūtur fines. ꝛ hoc respectu p̄cedentiū. vt vasa
sūt ꝓpter potionem. ꝛ potio ꝓpter purgationē.
purgatio ꝓpter maciē. macies ꝓpter sanitatem.
Ex hoc infert q̄ fere sūt tot cause p̄ se quot mo-
dis dicitur cā. ¶ In tertia pte p̄ncipal. intendit
talē cōclusionē. Tres sūt ꝓprietates causarum
p̄ma q̄ eiusdē effect⁹ sūt plures cause p̄ se. n̄
in eodē genere cause: vt es est cā p̄ se materi-
alis ipsius statue: ꝛ statuificatio est p̄ se cā effici-
ens eius. Scd̄a. cause sūt sibi inuicem cause vt do-
lare ꝛ laborare ē cā efficiens bene h̄ri di. i. sanan-
di ꝛ sāitas ē cā finalis laboratōis. Tertia aliq̄n
effectuū est eadem cā vt dicimus gubernatoris
absentiā esse causam euersiōis nauis cui⁹ p̄ntia
erat cā salutis. ¶ In q̄rta parte ostēdit talē con-
clusionē. oēs cause p̄ se reducūt ad aliquē quat-
tuor modoꝝ. ꝓbat q̄ oīs cā vel reducit ad cau-
sam mat̄ialē vt elemēta lr̄e sūt materia sylla ba-
rū. ꝛ argentū materia vasoꝝ. ꝛ ignis phicorum
corpoꝝ. ꝛ partes toti⁹: ꝛ p̄misse respectu cōclusio
nis. aut reducit ad causam formalē. vt cōpositio
partiū est forma respectu toti⁹. aut ad causā ef-
ficientem vt semen respectu prolis. medicus re-
spectu sanitatis. deliberās respectu deliberati:
ꝛ faciens respectu facti. vel ad causā finalem si
cut illa q̄ sunt bonū alioꝝ: q̄a finis debet esse vl-
timum ꝛ optimum: ꝛ nihil differt ipsum finem bo
num dicere vel bonū videri. i. nihil differt si fi-
nis sit verū bonū siue bonū apparēs. Cōsequen-
ter recapitulat ea que dicta sunt. et dicit q̄ tot
sunt species cause quot dicte sunt.

Tertio sciendū q̄ circa hunc textū icidūt tres difficultates. Primo vtrum sint
quattuor gn̄a cāꝝ. ¶ Ad hoc respondet q̄ sic p̄
sufficientiā: nā oīs cā causat effectū: vl̄ ergo cau-
sat itrinsece vel extrīsece si itrinsece h̄ est dupli-
citer vel passiue ꝛ subiectiue: ꝛ sic ē matīa: vel p̄
fectiue et formatiue: ꝛ sic ē forma. si extrīsece h̄
est dupl'r: vel effectiue: ꝛ sic est efficiēs vel fina-
liter ꝛ terminatiue: ꝛ sic ē finis. ¶ 2ª. difficultas
quāl'r sit saluabile q̄ causa de istis quattuor p̄di
cetur. cum causa sit entitas respectiua. ꝛ ista q̄t
tuor sunt entitates absolute. ¶ Ad hoc r̄ndetur
ponēdo talem suppositionē q̄ causalitas ē vna
relatio fundata i entitate cause. ꝛ terminata ad
entitatem compositi. ideo eius concretum. s. cā

p̄dicatur solum de ipsis denominatiue ꝛ accidē-
taliter sicut relatio de fūdamēto ꝛ nō quidicati-
ue ꝛ essentialiter sicut genus de suis speciebus
Ex hoc seq̄tur q̄ gen⁹ nō p̄dicatur de istis quat-
tuor vniuoce vel equiuoce sed denoīatiue tātū
¶ Secūdo seq̄tur q̄ ista diuisio ē diuisio accidē-
tis in subiecta vel relationis in fūdamēta. ¶ 3ª
difficultas vtrum iste quattuor cāe habeāt eandē
rōem formalē causalitatis. ¶ Ad hoc dr̄ p̄mo q̄
cāre ē ponere effectū in eē. scd̄o q̄ causare ipi⁹
materie ē ponere effectū in esse per modū illius
ex quo fit effectus. sed cāre forme ē ponere ef-
fectum in eē p̄ modū illius per quod fit effectus
sed cāre efficiētis ē ponere effectū per modum
illius a quo fit effect⁹. sed cāre ipsius cāe finalis
ē ponere effectū p̄ modum illius ꝓpter quod fit
effectus. ex quo pꝫ solutio difficultatum p̄habi-
tarū. Quantū ad scd̄m articulū ponitur.

Conclusio responsalis. Cālitas cāe finalis conuenit ipsi fini s̄m
qd̄ h̄et eē in intentione. pꝫ quia causalitas illa si-
bi cōuenit s̄m illud eē s̄ꝫ qd̄ non sibi conueniret
si nō haberet tale eē. sed finis nunq̄ȝ est causa ni-
si sit app̄hensa ab intellectu agentis per modum
amati vel desiderati. Quantū ad 3ᵐ articulum.

Primo dubitatur. Utrum eiusdē effectus possunt eē plures cāe p̄ se. Pro
solutione huius dubij ponūtur alique distinctio-
nes. Prima q̄ duplices sūt cāe per se. quedam
sunt eiusdem generis. alie sūt distinctoꝝ generꝝ
vt forma ꝛ efficiens. Scd̄a. duplices sūt cause
eiusdē generis q̄dā sūt subordinate quarū vna
agit in v̄tute alterius vt sol homo. alie sunt non
subordinate vt duo hoīes. ¶ Tertia distinctio.
cāe non subordinate sunt duplices. quedā sunt
totale a q̄bus positis omni alio secluso in eodem
genere ꝛ in eodē ordine p̄nt ꝓducere effectum.
alie sūt cāe partiales que cum alijs eiusdē gene-
ris ꝛ eiusdē ordinis ꝓducunt effectū. Ex his dr̄
p̄ ad dubiū q̄ eiusdem effectus sūt plures cau-
se per se totales in distinctis generibus causaꝝ.
vt pꝫ i exemplo textus. Secūdo dicitur q̄ eius-
dem effectus sūt plures cāe p̄ se totales in eodē
genere cāe cū ille sint subordinate. vt sol ꝛ hō ge-
nerāt hoīem. Tertio q̄ eiusdē effectus sunt plu-
res cause per se non subordinate ꝛ partiales. ꝛ i
eodem genere cause. vt plures homines trahūt
nauem. Quarto dicitur q̄ eiusdē effect⁹ nō sūt
plures cause per se totales. ꝛ non sunt subordia-
te in eodem genere cause. pꝫ per implicatiōem

contradictionis. q2 si vna illaꝝ sit causa totalis ergo ipsa de se sola causat effectum.

Secundo dubitaẽ. Utrũ ꝑmisse sint mã cõclusionis: ꝛ ptes diffinitionis sint cã formal' diffiniti. Ad primã rñdeẽ per talẽ distinctionẽ. ꝑmissas eẽ materiã conclusionis põt itelligi dupliciẽ. vno mõ ꝑ ꝑcisionẽ ꝛ adequationẽ ita ꝙ ipsa conclusio cõponaẽ ex ipsis ꝑmissis tãꝗ̃ ex sua ꝑcisa ꝛ adequata materia. ꝛ sic ꝑmisse nõ sũt cõclusionis materia. alio° põt itelligi virtualiter ꝛ per cõtinẽtiã ita ꝙ premisse contineãt totã materiã conclusionis. ꝛ sic premisse sunt materia cõclusionis. Sȝ pro secũda parte ponitur talis distinctio. duplex est diffinitio. quedã est methaphica q̃ daẽ per ꝗditatem genericã ꝛ differẽtialẽ. ꝛ ptes talis diffinitiõis sũt forme diffiniti. alia ẽ phica q̃ daẽ ꝑ ptes eẽntiales cõpositi naturalis. s. ꝑ materiã ꝛ formam ꝛ sic nõ oẽs ptes diffinitiõis sũt forme diffiniti.

Tertio dubitatur. Utrũ cãlitas cãe finalis fũdeẽ in entitate ipsius finis. Pro solutiõe hui° dubij ponũẽ alique suppositiones. Pria hita entitate ipsius finis cessat cãlitas ipsius efficiẽtis. cũ efficiẽs nõ agat nisi propter finẽ. 2ª cãlitas cãe finalis ꝑcedit cãlitatẽ cãe efficiẽtis cũ efficiens nõ agat nisi motus a fine. 3ª que sequitur ex illis ẽ ꝙ cãlitas cãe final' ꝑcedit entitatẽ ipsius finis. Ex h̃ dr̃ ad dubium ꝙ entitas ipsius finis nõ põt eẽ fundamẽtũ cãlitatis finis. cũ oẽ fũdamẽtũ sit cũ relatiõe. 2° dr̃ ꝙ cãlitas ipsius finis fũdaẽ i eẽ obiectiue et intentionali ipsius. quia mouet solum per modũ amati ꝛ desiderati.

Ad rationes ante oppo^m. Ad primã dr̃ ꝙ finis ẽ cã qñ nõ ẽ: ꝛ cãre ipsius finis fũdaẽ i eẽ amato ꝛ desiderato. mõ ad hoc ꝙ aliqd sit amatũ vl' desideratũ nõ reqrĩ ipsũ eẽ. ❡ Ad secũdã dicitur ꝙ finis nõ ẽ nobilissima cãꝝ quo ad perfectionem sue entitatis. sȝ q̃ ad perfectionẽ sue cãlitatis q2 ei° cãlitas ꝑcedit cãlitatẽ cuiuslibet alterius cause. ❡ Ad tertiã dr̃ ꝙ sufficit ad hoc ꝙ finis sit cã effect° realis. ꝙ ꝛm aliquid eẽ sit realis ꝛ non ꝛm eẽ ꝛm ꝙ ipsa est causa ꝛ hec de questione.

Queritur quinto. Utrũ differẽtia quã ponit Aristoteles inter causam in actu ꝛ cãm in potẽtia. s. ꝙ cã in actu simul est ꝛ non est cum suo effectu. sed nõ cã i potentia sit sufficiẽs. Dr̃ p° ꝙ nõ contra primũ trib° istãtijs. Prima q2 fili° ẽ effect° i actu: ꝛ cũ sit remanet corrupto patre. 2ª graue ẽ motũ i actu mouẽte corruptũ. ergo motũ ẽ i actu mouente nõ existente i actu. ꝛ similiter ẽ de lapide ꝓiecto ꝛ de rota actu mota ꝛ de quiete violẽta. ❡ 2° arguiẽ sic. si cã i actu simul eẽt ꝛ nõ eẽt cũ suo effectu i actu sequerẽtur tria icõueniẽtia. Pri^m ꝙ i principio motus cessaret mot°. 2° ꝙ de necessitate oĩa fierẽt vel essent. 3° ꝙ oĩa ꝓducibilia actu essent. ꝑma ꝯña tenet. q2 si cã i actu effect° ẽ in actu. ꝛ si effect° sit i actu cessat motus. 2ª ꝯña pȝ. q2 si cã sit in actu effectus necessario est i actu. ꝛ sic effectus necessario est. 3ª ꝯña pȝ q2 prima cã ẽ semp cã in actu oĩuȝ ꝓducibiliũ. ergo quãtum ipsa ẽ oĩa ꝓducibilia sũt. ❡ 3° arguiẽ cõtra 2^m q2 effect° i potẽtia ꝛ cã in potentia sunt relatiua ꝛm se. ergo ad non eẽ vnius sequitur eẽ alteri°. añs pȝ de calefactiõe ꝛ calefactibili. ❡ In opposituũ ẽ auctoritas philosophi. In ista qõne erũt tres articuli. Quãtũ ad primum.

Primo sciẽdũ ꝙ de qõne sunt duo modi dicendi. Prim° ẽ egidij ꝛ suorũ sequaciũ qui videbiẽ in 3° notabili. alius est modus dicendi scoti qui stat in trib° suppositionibus. Pria duplex est relatio cãlitatis. q̃dã ẽ cãlitas actual' a qua cã dr̃ actual'r cãns. ꝛ sibi correspondet ex parte effect° effectualitas actualis a qua effectus dicitur actual'r cãt°. alia ẽ causalitas potẽtialis que vocatur ꝓprie causatiuitas a qua cã dr̃ cãtiua. ꝛ sibi correspondet ex parte effectus cãbilitas a q̃ effect° diciẽ causabilis. 2ª ꝙ q̃libet illaꝝ relationũ simul ẽ ꝛ nõ est cũ sua correlatiõe. ꝓbat. q2 bene sequiẽ causalitas ẽ. ergo effectualitas ẽ. similiter bene sequitur cãtiuitas ẽ. ergo cãbilitas ẽ. 3ª quodlibet fũdamentũ relationis simul ẽ ꝛ nõ ẽ ꝛm ꝙ hmõi cuȝ fũdamẽto sue correlatiõis. pȝ. q2 bene sequitur cãtiuũ ẽ. ergo causabile ẽ. Ex isto sequiẽ ꝙ cãȝ in actu simul eẽ ꝛ nõ eẽ cũ effectu in actu ꝛ non causam in potentia non põt intelligi de relationibus cãlitatis. q2 oẽs ille sunt simul ꝛ nõ sunt cum suis correlationibus. 2° sequitur ꝙ i^a differentia non potest intelligi de fundamentis ꝛm ꝙ fundant relationem. q2 sicut oportet ꝙ si illud quod actualiter fundat relationem cause i actu sit: ita oȝ ꝙ illud quod fundat relationem effectus in actu sit. ita similiter. si illud quod fũdat relationem cause in potentia sit oportet ꝙ illud quod fundat relationem effectus in potẽ

tia ſit. 3° ſequitur ꝙ iſta differentia debet intelligi de fundamento illarum relationum vt fundant illas relationes: ꝑut tamen ipſa cōparantᷓ ad ext̄ia3: ⁊ ſic cā in actu ſimul ē ⁊ nō eſt cū effectu i actu. ſi iſta tn̄ equiualeat duab⁹ cōditiōalibus: quarum prima eſt. ſi illud quod fundat relationē cāe in actu ſit ens in actu: oportet ꝙ illud quod fundat relationem effectus in actu eſſe ens in actu. 2ª ſi illud quod fundat relationē in actu cauſe in actu non ſit ens in actu. nec illud quod fundat relationē effectus in actu eſt ens in actu: ſed cauſa in potentia non ſimul eſt ⁊ non eſt cum effectu in potentia ſi illa equiualeat duabus conditionalibus. quarū prima eſt ſi illud quod fundat relationē cauſe in potēna ſit in actu exiſtens non eſt neceſſe ꝙ illud quod fundat relationē effectus in potentia ſit actu exiſtēs. 2ª ſi illō q̄ð fūdat relōnē cāe i poª nō ſit actu ext̄ns nō ē neceſſe illud quod fundat relationē effect⁹ i potentia non eſſe actu ext̄ns.

Secundo ſciendū ē ꝙ Ariſto. in hoc vltimo capitulo oſtēdit modos cauſarū: ⁊ diuidiᷓ in tres partes principales: ⁊ ītendit quinq3 concluſiones. Pr̄ia. modi cauſarū ſunt multi numero. ſed principales ſūt multo minores. 2° tangit primā diuiſionē ⁊ eſt hec. Cauſarū eiuſdē generis. quedā ſūt p̄ores. alie ſūt poſteriores vt medicus ⁊ artifex reſpectu ſanitatis. ⁊ hoc pōt intelligi vel ſm̄ coītatē predicationis vl' ſm̄ coītatē cāliṫatis. 3ª tāgit 2ᵃᵐ diuiſionē. ⁊ ē hec. Cauſarū eiuſdē generis quedam ſūt per ſe. vt ſtatuefaciens ē cauſa efficiēs ꝑ ſe ſtatue. alie ſūt cauſe per accn̄s. vt policletus ē cā per accidēs efficiens ſtatue: q2 accidit ſtatuā facienti ꝙ voceᷓ policletus. Et ſubdit ꝙ cauſarū per accidens. quedā ſūt propinquiores vt muſicū quod ineſt anime. ⁊ ſic ars faciēdi ſtatuā. alie ſunt remotiores vt albū quod ineſt corpori. 4ª tāgit tertiā diuiſionē ⁊ ē hec. cāuſarū eiuſdē generis q̄da ſunt actuales. alie ſunt potēṫales. ⁊ ſilr̄ cauſata ſunt duplicia. queda3 ſunt actualia ⁊ quedā ſunt potēṫalia. 5ª tāgit quartā diuiſionē ⁊ eſt hec cauſarū eiuſdem generis. quedā ſunt incōplexe. vt policletus tm̄ vel ſtatuifica. alie ſunt cōplexe vt policlet⁹ ſtatuifica. In ſecūda parte docet multitudinem iſtorū modoꝝ ⁊ intendit talem concluſione3 ꝙ cauſe priores ⁊ cauſe poſteriores ꝑ ſe ⁊ cauſe ꝑ accidens ⁊ eāe cōplexe ⁊ icōplexe poſſūt multiplicari penes cā3 in actu ⁊ in potentia. Et ſubdit differentiā īter cām i actu ⁊ cā3 in potentia ꝙ cauſe actuales ſingulares ſimul ſūt ⁊ nō ſūt cū ſuis effectib⁹ actualibus ⁊ ſingularibus. vt hic medic⁹ cū hoc ſanato: ⁊ hoc edificans cum edificato. ſed cauſe potentiales non ſimul ſunt ⁊ nō ſunt cum ſuis effectibus potentialibus vt nō ſimul corrūpūtur domus ⁊ edificator. Secundo ſubdit ꝙ in omni diſciplina dn̄atus oꝫ ſumere cauſam ſūmā. i. vltimā cauſam. ¶ In tertia per e principali ponit duas proprietates cauſaꝝ. Pr̄ia cauſaꝝ ſingulariū effect⁹ ſunt ſingulares ⁊ vniuerſaliū vniuerſales: vt ſtatuifica eſt cauſa efficiens ſtatue. 2ª cauſarū in actu effectus ſunt in actu ⁊ cauſarū i potentia effectus ſūt i potētia.

Tertio ſciendū ꝙ circa hunc textum incidant tres difficultates. Prima vtꝝ cauſa in actu ſimul ſit ⁊ nō ſit cum effectu. ¶ Ad hoc reſpondet Egidius cū ſuis ſequacibus ponendo duas diſtinctiōes. Pr̄ia duplex ē cauſa in actu. quedā ē cauſa conſeruās. alia ē cā efficiens que ꝑducūt rē in eē ⁊ primam rem ꝑductā cōſeruāt. 2ª diſtīctio duplex ē effect⁹ ipſius efficiēt] quidā ē imediatus ⁊ eſt ipſū fieri alius eſt mediatus. ⁊ ē eē vel factū eē ipſius effectus. Ex his dicūtur p̄mo ꝙ cauſe mālē et formales actuales ſimul ſūt ⁊ nō ſūt cū ſuis effectib⁹ actualib⁹. q2 ſi formal'r actualiter informās ſit cōpoſitū ē ⁊ materia actual'r informata ſit cōpoſitū ē. 2° ꝙ cā efficiēs cōſeruās ſimul ē ⁊ nō ē cū ſuo effectu. q2 ſi conſeruās ē cōſeruatū ē. 3° ꝙ cā efficiēs ꝑducēs per motū ſimul eſt ⁊ nō ē cū ſuo effectu imediato. ſ. cū ipſo fieri. vt bene ſequiᷓ domificās ē. ḡ fieri dom⁹ ē. 4° ꝙ cā efficiēs ꝑducēs ꝑ motū nō ſemꝑ ē ⁊ nō eſt cū ſuo effectu mediato. ſ. cū ipſa re. nō. n. ſequitur domificās ē. ḡ dom⁹ ē. ¶ 2ª difficultas vtꝝ finis ſit cā cāꝝ. Pro ſolutiōe hui⁹ poniᷓ tal' ſuppoſitio. nobilitas cāe nō debet ſumi ex pte iſtarū conditionū q̄ ſūt intrīſecū vel extriſecū. ſed ex pte prioritat] ⁊ idepēdentie i cālitate. Ex h̄ ſeqtur ꝙ finis ē nobilior iter oēs cās. q2 cālitas ipſius p̄cedit cālitatē aliaꝝ cāꝝ. nec dependet ab alijs cauſis icāndo. ſ3 alie depēdēt ab ea. Ex hoc dr̄ ꝙ finis ē cā cāꝝ ꝑpter nobilitatē ſue cālitatis. ¶ Tertia difficultas q̄ iſtaꝝ cāꝝ ſit p̄or. Ad hoc reſpondet albertus ꝙ ſi ordo cāꝝ attēdatur penes propinquitatē ad cauſalitatem ꝑ motum materie que eſt ſubiectum motus materia ē p̄ma. ⁊ forma que eam complet ē ſecun-

da. ⁊ efficiens a q̄ fluit mot⁹ ē tertia. ⁊ finis qui ē termin⁹ motus ē quarta. sed si ordo causarū attendatur penes prioritatē cāliratis. tūc finis qui mouet effectum est prima. ⁊ efficiēs que disponit materiā ē secūda. ⁊ materia disposita in qua introducitur forma ē tertia: ⁊ forma quarta. s3 si ordo attendatur fm rōnē mouendi forma est prima. efficiēs secūda. finis tertia. mā vltima. Quātū ad secūdū articulū ponit̄.

Conclusio respōsalis. ꝺria quā ponit Aristo. inter causā in actu. ⁊ cāz i potentia est sufficiens. ⁊ hoc si intelligat̄ fm sensum datum in primo notabili. ⁊ hec de secūdo. Quātū ad 3m articulū.

Primo dubitatur. Utrū agentia naturalia preparent materiā ad susceptionē forme ⁊ non perficiant ipsā. ℭ De h̄ sunt tres opiniones. prima ē opinio Auicēne q̄ ortū h3 ab opinione platonis dicētis ꝙ ꝓpter merita materie dātur sibi forme que stat i duobus dictis. Primū ꝙ agentia nālia non agunt nisi i virtute primi mouētis. iō forme nāles nō inducūtur i materiā nisi i virtute primi mouentis. 2m agēs nāle disponit materiam ad successionē forme ⁊ ipsa disposita virtute primi agentis itroducitur forma. ℭ 2a opinio ē ꝑipatheticorū que similiter stat in duobus dictis. Primuz q̄uis oīa agentia naturalia agant in v̄tute primi agentis tñ hñt ꝓpriā virtutē ⁊ actionē q̄ coadiuuatur ⁊ cōseruat̄ ab ipso primo agēte. 2m agentia naturalia tā virtute propria q̄3 virtute p̄mi agētis disponūt materiā ⁊ eā perficiūt introducendo formā. ℭ Tertia ē opīo Alberti dicentia talē distinctionē ꝙ virtus primi mouentis potest cōsiderari dupliciter. vno mō fm essētiā ⁊ sic ē eadē nō solū in primo agēte sed i secūdarijs omnibus. alio modo potest considerari fm eē existentie ⁊ sic ē alia virtus primo mouētis in vno agente secundario q̄3 in alio. ⁊ ꝙ illa virtus fm eē quod habet in hoc agente dicitur ꝑficere materiā introducendo formā. ideo non solū debemus concedere ꝙ primū agens itroducit formā. sed ēt secūdū agēs i quo recipitur virtus primi mouētis introducit formā. que āt istaꝝ opionū sit v̄ior videbit̄ i seq̄ntib⁹ dubijs.

Secundo dubitat̄. Utꝝ sit aliq̄d agēs nāle materiā perficiēs. Pro solutione huius dubij ponit̄ talis distinctio. duplex ē efficiēs. quoddā ē efficiēs p̄parās siue disponēs. ⁊ ē quod preparat ⁊ disponit materiaz vt sit apta ad suscipiēdū formā. Aliud ē efficiens perficiēs: ⁊ ē quod virtute propria ꝓducit formā in materia sufficienter ⁊ vltimo disposita. solet ēt poni alia efficientia. s. efficiens coadiuuans quod iuuat ad disponendū materiam vel ad producendum forma3 in materia. aliud est efficiens concilians. ⁊ est illud quod dat cōciliū de formatione forme vel de modo illius formationis. Ex hoc dicuntur tria. primo ꝙ primum agens est bene efficiens coadiuuans ⁊ dirigens: quia nullum agens secundariū potest agere nisi coagente primo mouente. 2o ꝙ agēs primum non est efficiens perficiens: quia non introducit imediate formam in materia. sed bene coagit ad productionem ipsius forme. 3o ꝙ agens naturale non solum est efficiens disponens sed etiam perficiens materiam. quia virtute ⁊ actione propria producit formam naturalem in materia coagēte tñ p̄mo agēte.

Tertio dubitatur. Utrum cum creatione anime rationalis sit saluabil' vera ⁊ naturalis hominis generatio. pōt primo dici ꝙ non. quia homo est solum efficiēs disponens. ⁊ non efficiens materiam perficiens neq̄3 horum formam producens. potest tamē saluari vera ⁊ naturalis hominis generatio duobus modis. Primo ꝙ licet homo non generet animā rationalē. ꝓducit tamen eius animā vegetatiuā ⁊ sensitiuā. 2o q2 l3 hō nō cōcurrat effectiue ad ꝓductionē aīe rōnalis iā create concurrit tñ ad vnionē ex qua vnione resultat forma tot⁹. s. hūanitas. l3. n. hō nō ꝓducat formā part]. s. animā rōnalē. ꝓducit tñ formā totius s. humanitatē vniendo aīaz a p̄io agēte productā ipsi corpori organico phico ⁊c̄.

Ad rationes ante oppo m. ℭ Ad primā dicit̄ ꝙ duplex est efficiēs. s. ꝓpinquus ⁊ illud debet remanere i actu effectu remanēte. Aliud ē efficiēs remotuz cuiusmodi est pater respectu filij ⁊ generās respectu geniti ⁊ proijciens respectu proiecti. ⁊ tale simul ē ⁊ nō est cū suo effectu. ℭ Ad 2m dr̄ negādo ꝺñaz pro qualibet pte. ⁊ ad ꝓbationē p̄mo dr̄ ꝙ habu⁹ effectu i facto eē cessat motus. sed habitus solum effectu in fieri non cessat motus. ℭ Ad probationem secūde dicit̄ ꝙ ly necessario nō dicit necessitatē ꝺñtis s3 necessitatē consequētie. ℭ Ad tertiam dr̄ ꝙ p̄ria cā nō semp ē cā omniū in actu. immo aliq̄ñ est solū cā in pōtētia respectu alicuius ꝓducibil'. ⁊

sic causa i actu sine mutatiõe ei⁹. qꝛ est agẽs voluntariũ qδ ab eterno voluit qcqd vult. iō reducit suã antiq̃ȝ volũtatẽ in actũ sine mutatiõe sui.

Q Ueritur Sexto. Utrum de casu ꝛ fortuna sit scia. Arguit̃ pmo φ nõ. qꝛ de entib⁹ p accñs nõ est scia. ſȝ casus ꝛ fortuna sũt ẽtia p accñs ergo de ipsis nõ est scia. minor pȝ qꝛ casus ꝛ fortuna sũt cause p accñs. g̃ ꝛ ẽtia p accñs. ℭ 2⁹ de casualib⁹ ꝛ fortuitis nõ ẽ scia. ergo nec δ casu ꝛ fortuna. ſȝ ꝯña qꝛ casus ꝛ casuale fortuna ꝛ fortuitũ sũt relatiua. ℭ 3° in isto tractatu recõmẽdat antiquos dicẽtes casũ ꝛ fortunã eẽ causas hũano intellectui imanifestas. ergo de casu ꝛ fortuna non est scia. tenet ꝯña qꝛ illud de quo est scia debet esse manifestũ int. llectui nr̃o. ℭ Jn oppositũ ẽ auctoritas Aristotel.

Primo sciendũ est φ p declaratiõe terminoꝝ qõis ponũtur aliq̃ distinctiones. prima casus ꝛ fortuna pñt ꝯsiderari 2ʳ vno mõ p significato: ꝛ tũc fortuna nihil aliud ẽ nisi respectus alicui⁹ cãe ad effectũ pductũ ab aliqua cã p̃ter eius intẽtuȝ. alio⁹ põt capi p denoiato. ꝛ sic casus ꝛ fortuna nõ ẽ aliud q̃ȝ ipa cã pducẽs p̃ter intentũ. ℭ 2ᵃ distin⁹ casuale ꝛ fortuitũ pñt capi duplr̃. vno mõ p significato. ꝛ sic nõ sunt aliud q̃ȝ respect⁹ alicui⁹ effectus producti p̃ter intẽtũ ad cãȝ a qua pducit̃. alio⁹ possũt capi p denoiato. ꝛ sic nõ sũt aliud q̃ȝ effect⁹ producti p̃ter intentũ. vt inuẽtio debitoris nõ ẽ casuale sed fortuitũ denoiatiue. ℭ 3ᵃ distin⁹ aliqd esse ens p accidẽs põt capi dupliciter. vno⁹ quiditatiue ꝛ essentialiter cui⁹ qditas p̃pꝛm significata est ens p accñs. vel φ in sua diffinitiõe qditatiua includit ens p accñs. ꝛ sic casus ꝛ fortũa sũt ẽtia p accñs. et de talib⁹ bñ est scia cũ hẽant diffinitionẽ qditatiuã ꝛ p se passiões de ipis demõstrabiles p illã diffinitionẽ. alio⁹ aliqd est ens p accñs denoiatiue ꝛ accñtalr̃. de quo ens p accidẽs p̃dicat̃ denoiatiue vt inuẽtio thesauri dr̃ ens p accñs denominatiue. silr̃ ens p accñs denominatiue dicitur homo albus.

Secundo Sciendũ φ in 4° tractatu in quo Aristo. δterminat δ cãu ꝛ fortuna sũt q̃ttuor ca³. Jn p̃mo determiat de opiniõib⁹ antiquoꝝ circa casum ꝛ fortunã. ꝛ diuidit̃ in q̃ttuor ptes. Jn p̃ma pte intẽdit talẽ cõclusionẽ. Ad phm̃ spectat determinere de casu ꝛ fortuna. pbat qꝛ ad phm̃ ptinet determinere δ cãis. ſȝ casus ꝛ fortuna dñr esse de nũero cãrũ. ꝛ ĩ. minorẽ pbat. qꝛ multa dñr esse ꝛ fieri propter casum ꝛ fortunã. ꝛ subdit φ 3ᵃ sũt dicenda de his. Primũ est vtꝝ sint an nõ sint. scδo vtrũ sint idẽ vel diuersa. tertio qd sint. ℭ Jn scδa pte intẽdit duas ꝯclusiones. Prima tãgit primam opinionẽ antiquoꝝ cũ suis rõnib⁹ ꝛ est hec. aliq antiqui dñt nihil fieri a fortuna. pbat̃ duab⁹ rõnib⁹. Prima nihil qδ fit a cã δterminata fit a fortuna. ſȝ oẽ qδ fit a cã determiata. ergo nihil qδ fit. fit a fortuna. miorẽ pbat exẽplo. vt siqs veniat ad foꝝ ꝛ repiat illũ quẽ nõ opinabat̃ cã determinata reptionis ẽ vẽire ad foꝝ. Scδa rõ qꝛ si aliqd fieret a casu vel a fortuna tũc esset incõueniẽs φ nullus antiquoꝝ sapientũ dixisset aliqd de casu ꝛ fortuna. ℭ Scδa ꝯ⁹ tãgit solõnes illaꝝ rõnũ ꝛ est hec. p̊⁹ φ nõ est icõueniẽs aliqua esse ꝛ fieri a fortuna que nõ ignoram⁹ posse reduci ad aliq̃ȝ cãm determinatã. sicut pbat p̃ma rõ antiquoꝝ. 2° dicit φ scδa rõ bene õndit φ de ipis quodãmõ erat memoria faciẽda, qꝛ illiq dicebãt casũ ꝛ fortunã nõ esse habebãt demõstrare nõ ipsa esse ꝯ aliter opinãtes. ꝛ aliq eoꝝ vtebãt̃ casu ꝛ fortuna. vt ẽpedocles dicebat aerẽ nãliter ferri sursũ. ſȝ φ ferat̃ hoc vel illo tpe dicebat hoc esse a casu. silr̃ in factura mundi dicebat plures ptes aĩaliũ eẽ a fortuna. iō isti habebãt determiare de casu ꝛ fortuna. ℭ Jn 3ᵃ pte intẽdit duas cõclusiõeo. Jn p̃ma tangit scδam opinionẽ antiquoꝝ ꝛ ẽ hec. aliq ant. quorũ dñt fortunã esse cãm oĩum actuũ mũdanoꝝ. dicũt eni cursũ ꝛ motũ fieri a fortuna. ortũ occasũ reuolutiões planetaꝝ ecclipses solis ꝛ lune. ſȝ aĩalia ꝛ plãte nõ dñt fieri vel eẽ a fortuna ſȝ a natura vel ab itellectu. Nõ. n. ꝯtingit vnũqδq̃ȝ fieri ex vnoquoq̃ȝ semine. ſȝ oliua ex semine oliue. ꝛ hõ ex seie hois. sed oĩa diuina ꝛ hũana dñr fieri a casu. ℭ Scδa ꝯ° tãgit tria incõueniẽtia ꝯ p̃dictã opinionẽ. Primuȝ qꝛ si fortuna esset cã celi ꝛ nõ istoꝝ inferioꝝ. seq̃ret̃ φ mot⁹ celi ordinãs totum istũ mũdũ inferiorẽ esset a fortuna. 2ᵐ qꝛ celũ est dignius istis inferiorib⁹. sed si fieret a fortuna esset minus dignũ. 3ᵐ quia diceremᵘ ꝯtrariũ illius quod videm⁹ ad sensum. videmus. n. supiora realiter fieri. ꝛ semp vniformiter et ista inferiora ecõuerso. ℭ Jn quarta parte intendit talem conclusionem que tangit quartã opinionem antiquorum ꝛ est hec. Aliqui antiqui dixerunt φ fortuna est causa humane rationi immanifesta tanq̃ȝ quoddam diuinum ꝛ felicissimuȝ.

Tertio Sciendū est ꝙ circa hūc textum icidūt tres difficultates. Prima vtrū aliqd fiat a fortuna. Ad quā rndeꝛ ꝙ sic. hoc potest sic ꝓbari. qꝛ fieri a fortuna ē fieri preter intētionē ipsius cause ꝓducētis. ergo multa fiūt a fortuna. ¶ 2ª difficultas vtrū sit saluabile aliqd esse fortuitū respectu cāe ꝑticularis et nō esse fortuitū respectu cāe vniuersalis. Ad quā rndet Auicē. ꝙ sic ꝓbat qꝛ cā vniuersal' ad plura se extēdit ꝗ̄ cā ꝑticularis ideo aliquid potest cadere sub intētione cāe vniuersalis qđ non cadit sub intētōe cause particularis. Ex quo seqꝛ ꝙ nihil fit a fortūa respectu p̄me cause. qꝛ nihil fit p̄ter itētionē p̄me cause. Sed ad istā opinionē videꝛ sequi tria icōuenientia. Primū ꝙ oīa ineuitabiliter eueniūt. 2m ꝙ nihil est frustra simpliciter. sed solū quo ad hunc vel illū. tertiū ꝙ causa vniuersalis ꝓducēs mōstrum intēdit mōstrum. ¶ 3ª difficultas vtrꝫ sit saluabile aliquez effectū esse fortuitū. ⁊ tñ habere cām determinatā. Ad quam diciꝛ ꝙ aliꝗ̄ cām esse determinatā pōt intelligi dupl'r. vno mō ꝙ sit determinata ꝑ intētionem ita ꝙ intētio talis cāe determineꝛ ad ꝓducēdum illū effectū. ⁊ isto mō talis effectus nō potest esse fortuit⁹. alio mō ꝙ sit determinata ꝑ ꝓductionē ita ꝙ licet intēdat ꝓduceꝛ aliū effectū. m̄ ꝓductio illi⁹ cāe ꝯteriaꝛ ad istum effectū nō itētū. ⁊ isto mō talis effect⁹ est fortuit⁹.

Conclusio Rñsal'. De fortuna et cāu ē scia. pꝫ qꝛ hñt ꝓꝑas passiones de ipsis demōstrabiles ꝑ diffinitionem ipsorum. ergo de ipsis est scientia.

Primo Dubitaꝛ. Utrū diffinitio fortūe sit sufficiēs que est. fortuna ē cā ꝑ accñs eoꝝ que ꝓpter hoc fiūt ⁊ ſm ꝓpositū ⁊ extra semꝑ ⁊ frequēter. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ ari. in hoc 2º cº ondit qd sit fortuna. ⁊ diuidiꝛ in tres ptes. In p̄ma ingrit diffinitionē fortune. ⁊ diuidiꝛ i q̄ttuoꝛ ꝑticulas. In p̄ma ponit diuisiōes valētes ad cognoscēdum fortune diffinitionē. quaꝝ tres p̄me se tenēt ex parte effectus. ⁊ quarta ē ex pte cause. Prima est hec. effectuū qdam semꝑ fiūt. qdā fiūt ut frequēter. ⁊ qdam fiūt extra semꝑ ⁊ frequēter. Et subdit ꝙ manifestū est fortunā ⁊ casum esse. et non esse eorum que fiūt semꝑ vel frequēter. sꝫ eoꝝ que fiūt p̄ter hec. ¶ 2ª eorū que fiūt aliqua fiūt ꝓpter aliqd. i. ꝓpter aliquē finem. ⁊ alia nō fiunt propter aliquem finem. ¶ Tertia eorꝫ que fiunt quedam fiūt ſm ꝓpositum. ⁊ quedaꝫ nō ſm ꝓpositum. ⁊ vtraꝗ̄ istarū quedā fiūt ꝓpter aliquem finē. quecūꝗ̄ aūt natura aut rōe agunt propter aliquod fiunt. ¶ 4ª que sumitur ex parte cause est hec. Cāꝝ alia est causa per se alia ē causa ꝑ accidēs. ꝓbat rōne ⁊ exēplo. rōe sic. qꝛ eoꝝ que sunt. quedā sunt ſm se alia vero ſm accidēs. iō causaꝝ alia erit ſm se. alia ſm accidens. exēplo sic qꝛ edificatiuū est per se causa domus: albū vero ⁊ musicum sunt cause ꝑ accidēs domus. Et subdit ꝙ causa per se determinata ē. i. finita. cā vero ꝑ accñs ē indeterminata . i. infinita. ¶ In 2ª particula applicat dictas diuisiōes ad fortunaꝫ. Et p̄us ondit ꝙ fortuna sit eoꝝ que ꝓpter aliquid fiūt. vt siquis vadat ad forū cā reportādi pecuniā illud ꝓpter aliqd fit. si tñ reportaret pecuniā inopinate illud fieret a fortuna. ergo fortuna ē eoꝝ que propter aliud fiunt. 2º ostēdit ꝙ sit cā ꝑ accñs que nō est ꝓductiua effectuꝫ intēti ab agēte. 3º ostēdit ꝙ sit eorū que fiūt extra semꝑ ⁊ freq̄nter. qꝛ reportatio pecunie ē fortuna. ⁊ tamē est eoꝝ que fiūt p̄mo extra semꝑ ⁊ frequēter. 4º ostendit ꝙ sit eorꝫ que agunt a proposito. qꝛ ille qui reportat pecuniā inopinatā ibat ad foruꝫ a proposito. ¶ In 3ª particula infert diffinitionē fortune dicēs. manifestum est fortunam esse causam secundum accidens idest non intendens effectum. in his his que in minori parte fiunt ſm propositum ⁊ eorum que ꝓpter aliud fiunt. Ex hoc infertur ꝙ eadem res est intellectus ⁊ fortuna. probat: quia omne agens ſm propositum est intellect⁹ sed fortuna est agens ſm propositū. ergo fortuna est intellectus. Ex hoc pꝫ solutio ad dubiuꝫ.

Secundo Dubitatur. Utrū fortuna sit humano intellectui imanifesta. Ad soluendum hoc dubiū est supponenduꝫ ꝙ aristoteles in secunda parte ostendit quid veritatis continebāt predicte opiniones de fortuna. ⁊ primo ostendit ꝙ effectus fortuiti sūt cause infinite. declarando primo ꝙ quodāmodo nihil fiat a fortuna. quia a fortuna nihil fit tanꝗ̄ a causa per se. 2º probat ꝙ effectus fortuiti sūt cause infinite indeterminate: quia causa huius effectus qui est recipere pecuniam est velle videre aliqd. potest etiam eē persecutio respectu fugientis vt visio alicui⁹ vel fuga inimici. 2º declarat ꝙ fortuna est quodammodo immanifesta rationi. quia illud est immanifestum rōi quod non potest a ratione comprehendi. sed fortuna non potest comprehendi a ratione. Ratio eniꝫ

est eoꝝ que semꝑ aut frequenter fiūt: fortuna aūt eoꝝ que fiūt ꝑter hec. ¶ 2º. q2 cause fortuite sūt ifinite: ideo fortuna ē ifinita: ⁊ ꝯsequēs ratōi imanifesta. Ex hoc pꝫ solutio ad dubium.

Tertio dubitaṫ. Utrū diffinitio fortune sit sufficiēs. ¶ Ad soluēdum hoc dubiū supponēdū est q Aristo. in 3ª. parte huius capituli oñdit modos fortune. Et ꝑmo mouet talē q̄stionē cū aliqñ ex ꝑlibus causis ꝑ accidens ꝓueniat effectus fortuitus vt sanitas a rasura capilloꝝ ⁊ a vēto ⁊ a calore solis. Utruꝫ q̄libet talis causa dicaṫ a fortuna. Istā q̄stionē nō soluit sed dicit q q̄dā causaꝝ ꝑ accidēs sunt ꝓpingores causis ꝑ se. Ex hoc intēdit q si talis causa sit remota cause ꝑ se: sic q ex ea nō sit natus ꝓduci effectus fortuitus talis causa ꝑ accidēs nō debet dici fortuna. 2º. determinat de quibusdā modis fortune. d. q bona fortuna est a q̄ aliqd bonū accidit: mala ē a quā aliqd malū accidit. Et subdit q bona fortuna vocaṫ eufortuniū qñ est cū multitudine bonitatis: ⁊ mala fortuna vocaṫ diffortuᵐ qñ est cū multitudine malitie. Et subdit q aliqs diciṫ ifortunatus si sit ꝓpe habere vnū magnū bonū: ⁊ veniat casus q non habeat: illud aūt qđ paꝝ deest nihil abesse videṫ. ¶ 2º subdit q eufortuniū est icertū sicut fortuna: eufortuniū aūt qđ fortuna est: ⁊ recapitulat diffinitioneꝫ fortune. ex hoc pꝫ solutio ad dubiū. Solutōēs argumētoꝝ patēt ex dictis.

Queritur septimo. Utruꝫ casus ⁊ fortuna possint fieri in cōtigēti ad vtrūlibet. Et arguiṫ q nō auctoritate cōmētatoris ⁊ eius rationibus. Auctoritate eius arguiṫ sic: q2 ꝯmētator ꝑmo exꝑsse determinat ꝯtra Auicē. q2 casus ⁊ fortuna soᵐ fiūt i ꝯtigenti raro: ꝓbat sic q2 te sedere ⁊ te stare sūt cōtigētia ad vtrūlibet. ⁊ tñ nō ꝯtigit te stare vel sedere a fortuna. ergo fortuna nō fit i ꝯtigēti ad vtrūlibet. ¶ 2º. arguiṫ ratōe cōmētatoris. nulla causa actiua ē ad vtrūlibet: ſꝫ casus ⁊ fortuna sūt cause actiue ergo nō sūt i ꝯtigēti ab vtrūlibet. ¶ 3º. arguitur auctoritate phī q diffiniēdo fortunā dicit q fortuna fit i his q̄ i minori parte fiūt: cuiusmodi sūt ꝯtigētia raro ⁊ nō ꝯtigentia ad vtrūlibet. ergo casus ⁊ fortuna sūt i ꝯtigēti raro ⁊ nō i ꝯtigenti ad vtrūlibet. ¶ In oppoᵐ arguitur auctoritate phī: i ꝑmo posterioꝝ. sic dicētis. Cōtigēs i finitū est q sic ⁊ nō sic possibile est fieri vt aial ambulare: ⁊ ipso ambulāte fieri terremotū: ⁊ oio qđ a casu fit: nihil. n. ē magꝭ natū sic fieri q̄ꝫ ecōuerso

Primo sciendum q de questione fuerūt tres opiniones: scilicet due extreme et vna media. ¶ Prima est Auicenne aliquas diffinitiones prius assignantis: dicit. n. q necessarium est qđ nulluꝫ habet impedimentum extrinsecum. Contingens rarum est quod in pluribus habet impedimentum extrinsecuꝫ. ¶ Ex his dicuntur tria. Primuꝫ q idem est necessarium ⁊ cōtingens respectu diuersoruꝫ. vt sortem mori est necessarium respectu voluntatis diuine efficientis: ⁊ hoc est necessariū necessitate consequentie: sed sortem mori est contingens respectu voluntatis regis etiam idem est contingens vt in pluribus: ⁊ contingens raro respectu diuersorum: vt lucrari est contingens vt in pluribus respectu mercatorū. ⁊ tamen est contingens raro respectu lusorum cuꝫ taxillis. ¶ Secundo dicit q aliqua causa q̄ est ad vtrūlibet est actiua: probatur sic. quia voluntas nostra est ad vtrunlibet: ⁊ tamen est causa actiua. ¶ Tertio dicit q casus ⁊ fortuna fiunt in contingenti ad vtrunlibet. quod probatur sic: quia philosophus excludens illa in quibus non fiūt casus et fortuna: non excludit contingens ad vtrunlibet: ergo casus et fortuna fiunt in contingenti ad vtrunlibet.

Secundo sciendum pro expositione textus q istud tertium capitulum in quo philosophus ostendit differentiam inter casum ⁊ fortunam diuiditur in duas partes. ¶ In prima ponit differentiam inter casum ⁊ fortunam dicens q casus differt a fortuna: eo q casus est in plus q̄ꝫ fortuna: quod probat. quia quicqd fit a fortuna fit a casu: sed non econuerso: ergo casus est in plus q̄ꝫ fortuna: ꝓbat antecedens: quia fortuna fit tantum in his que fiunt secundum propositum: sed casus fit in eis: ⁊ etiam in illis que non fiunt secundum propositum. Assumptuꝫ ratione probat primo sic. et secundo exemplo. ratione primo sic: quia fortuna fit solum in his in quibus occurrit bene contingentia: idest bene agere: sed bene agere contingit solum in his que fiunt a proposito. ergo fortuna ipsorum est in his que fiunt a proposito. ¶ Secundo probat signo sic. quia fortuna aut est felicitas: aut aliquid prope felicitatem. sed felicitas est bonus actus qui solum fit in his que fiunt a proposito: ergo fortuna fit

solum in his que fiunt a proposito. ¶ Ex hoc īfert quatuor correlaria. Primū ē i quibuscūq̃ nō cōuenit operari a ꝓposito nō contingit in his aliqd fieri a fortuna. 2° īfert ꝙ neq̃ inanimatum neq̃ bestie neq̃ infās aliqd faciūt a fortuna. 3° īfert ꝙ in his q̄ propositū nō hñt nō est bonū fortuitū nisi ſm similitudinē quēadmodū trarchos dicebat lapides ex qb⁹ fiūt are eē bene fortunatos qr honorātur. alij ꝟo pedib⁹ calcantur. 4° īfert ꝙ illa q̄ propositū non habēt bene pñt pati a fortuna qñ circa ipsa fit aliqd a fortuna. 2ām partē assūpti probat. s. ꝙ casus fiat i alijs aīalib⁹ propositū nō habētib⁹ ⁊ etiā inanimatis: ⁊ hoc probat tribus signis. Primū est si equus veniat a cāpis ⁊ veniēs saluat⁹ ē hoc dicit fieri a casu. qr nō veniebat causa saluandi ⁊ tñ hoc fit ī his que propositum nō habēt. ergo signū ē ꝙ casus fit ī his q̄ propositū nō habent. 2m signū ē si tripoda cadendo deorsum fiat sedes. hoc erit casu. non enī cadebat vt sedes fieret: ⁊ tñ hoc non fit a proposito. 3m signū quia casus grece vocatur anthomatū. quod idē est qd̄ frustra. ergo reperitur in omnibus illis i quibus reperitur frustra. sed frustra reperitur tā ī his que fiunt a proposito q̄ȝ in illis que nō fiūt a proposito. ergo ⁊ casus. probat minorē. quia frustra est qd̄ fit preter aliquē finē quē natum ē assequi ⁊ tñ nō cōsequit̄. vt si qs ambulat causa sanitatis ⁊ tñ nō sanet̄ frustra ambulare dr̄ ⁊ dr̄ quē natum ē asseq. qr ridiculosum ē dicere ꝙ aliquis frustrat̄ balneando se eo qr sol nō deficit. qr balneare ē cā effect⁹ alterius q̄ȝ solē deficere. ¶ In secūda parte phs ponit duas differentias inter fortunam ⁊ casum proprie dictū. Prima ē qr casus proprie dictus fit solū in agentibus ſm naturam: ⁊ fortuna sit solum in agentibus a proposito. Secūda differentia quia fortuna est causa extrinseca. casus vero ē causa intrinseca. Consequenter philosophus recapitulat predicta vbi.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textum incidunt tres difficultates. Prima ē qualiter sint saluabiles prima ⁊ secunda drīe casus ⁊ fortune. Respondet̄ ꝙ simul sunt saluabiles equiuocando de casu. Casus enim sumitur dupliciter. vno mō generaliter pro omni causa producente effectū non intentum. et de casu sic capto intelligenda est prima differentia. alio modo capitur casus specialiter pro natura vel agente naturali producēte effectū nō intētū. ⁊ de casu sic accepto itelligēda ē secunda drīa ⁊ tertia. ¶ 2a difficultas ē. vtrū iaīata bestie ⁊ infantes aliqd faciant a fortuna. Pro solutione huius difficultatis sit hec distinctio. fortuna capitur dupliciter. vno mō proprie ꝓ agente ſm propositū aliquid producente p̄ter intētū. alio modo sumit̄ cōīter ⁊ transumptiue pro quolibet producente aliquid preter intentū. Ex his dicuntur duo. primū ꝙ inanimata bestie ⁊ infantes nihil faciunt a fortūa proprie dicta. pȝ quia nullū istorū ē agens a proposito cum nō habeant intellectum practicū qui ē rō agendi ſm propositum de inanimatis ⁊ bestijs notum est. Infantes vero nō habent vsum rationis. ¶ 3a difficultas patebit i tertio notabili.

Conclusio responsalis. Casus ⁊ fortuna fiunt in contingenti ad vtrūlibȝ. patet quia casus ⁊ fortuna possūt fieri in illis que fiunt extra semper ⁊ frequenter: huiusmodi sunt contingentia ad vtrūlibet.

Primo dubitatur. Utrum fortuna sit causa extrinseca. ¶ Pro solutione huius dubij sit hec suppositio. Fortuna nō est aliud nisi intellectus practicus. casus vero non est aliud q̄ȝ natura. ¶ 2° ponitur talis distinctio aliq̄ eē itrinseca vl' extrīseca pōt dupl'r itelligi scilicet respectu agentium vel patientium. primo modo tā casus q̄ȝ fortuna est causa itrinseca. 2° modo. fortuna est causa extrinseca. qr nō ē in patiente sed in eo quod agit fortuite. nō est autem idem quod agit ⁊ patitur a fortuna: sed casus est causa intrinseca. quia casus non ē aliud q̄ȝ natura. ⁊ eadē natura pōt eē pn̄m actiuū ⁊ passiuū mot⁹. ⁊ agere ⁊ pati a casu ⁊c̄.

Secundo dubitatur. Utrū casus ⁊ fortuna solū fiant in cōtingenti raro. ¶ Pro solutiōe huius dubij ponitur opinio commentatoris contra Auicennā. qui primo ponit diffinitionem necessarij dicentis. Necessarium est illud cuius non est potētia ad deficiendum. sed contingens est illud cuius ē potentia ad deficiendum. ¶ Ex hoc infert primo ꝙ necessarium non bene diffiniebatur ab Auicenna. probat quia necessarium ex natura sua est necessarium. ergo quocunq̄ȝ extrinseco remoto adhuc erit necessarium. Secundo infert ꝙ nō est possibile aliquid eē necessarium respectu vnius ⁊ contingens respectu alterius. qa tunc idem haberet potētiā ad deficiēdū. ⁊ non haberet potentiā ad deficiēdū. 3° infert ꝙ idē

nō est ɔtingens vt in pluribus ꝛ raro. qꝛ ille hñt rationes formales formaliter oppositas. 4° infert ꝙ nulla cā ad vtrūlibet est actiua. pꝫ qꝛ vl' actiua vnius oppositi tātū: ꝛ tūc esset determinata ad vnū: ꝛ tūc nō eēt ad vtrūlibet. vel eēt actiua vtriusqꝫ ꝛ sic opposita simul eēnt in eodem. vel nullius ꝛ tūc nō eēt actiua. ¶ Ex hoc infert ꝙ casus ꝛ fortuna non possūt fieri in contingenti ad vtrūlibet quia casus ꝛ fortuna sūt cause agentes que non reperiuntur in contingenti ad vtrunlibet vt probatū ē. ¶ Ex hoc r̄ndet ad dubiū ꝙ casus ꝛ fortūa solū fiunt ī cōtingenti raro. hoc satis pꝫ ex dictis.

Tertio dubitatur. Utrū casus ꝛ fortuna fiunt in vtroqꝫ. s. in contingēti raro ꝛ ad vtrūlibet. Pro solutiōe huius dubij ponitur vna opinio media iter Auicēnā ꝛ cōmentatorem: que stat in quattuor dictis. ¶ Primum dictū. nō ē possibile idem esse simpliciter necessariū respectu vnius ꝛ contingens respectu alterius: ē tamē possibile idē eē necessariū ſꝫ qd ꝛ necessitate ɔñe respectu vnius tātū. ꝛ eē contingens cōtingentia illi necessitati opposita respectu alterius. pꝫ pria pars huius dicti per rationē cōmentatoris. 2ª pars patet per rōnem Auicenne. ¶ 2m dictū est ꝙ nō ē possibile idem simpl'r eē cōtingēs vt ī plurib⁹ ꝛ simpl'r eē contingens raro respectu diuersoꝝ. ē tñ possibile idē respectu vni⁹ eē contingens vt ī pluribus ꝛ respectu alterius hēre similitudinē cōtingētis raro. ¶ 3m dictū ē nulla cā nālis totalis actiua ē ad vtrūlibet. ſꝫ bene aliq̄ naturalis cā partial' actiua. ꝛ ēt oīs cā volūta⁹ ē ad vtrūlibet. qđ intelligēdū ē ante actuale agere. ¶ 4m dictū ē ꝙ casus ꝛ fortuna fiunt ī vtroqꝫ contingēti. sepius tñ ī contingenti raro. hec oīa patent ex dictis. Ex dicti ēt pꝫ solutio rōnū ad vtrāqꝫ ptē.

Queritur octauo. Utrū fatū īponat necessitatē reb⁹ fatatis. Prio arguit̄ ɔ̄ suppositū ꝙ fatū non ē ponēdū. patet auctoritate Gregorij sic dicentis. Absit aūt a fideliū cordibus ꝙ fatū aliqđ eē credatur. ¶ 2° arguitur ɔ̄ quesitū. oē fatatū ē necessariū nō ꝑpter aliud q̄ꝫ ꝑpē fatū. ḡ fatū īponit reb⁹ fatat] necessitatē. pꝫ añs qꝛ hñ sequr. ħ ē p̄scitum seu fatatū a deo. ḡ ħ erit. añs ē necessariū. ḡ ꝛ ɔñs. Et cōfirmat̄ autoritate senece dicentis. fatuꝫ eē dispositionē reꝝ quā nulla vis dirūpe pōt. ¶ 3° sic. fatatū necessario eueniet. ḡ fatū īponit necessitatē ī reb⁹ fatatis. añs pꝫ qꝛ vel vtraqꝫ ps cōtradictiōis ē fatata. ꝛ sic due ɔtradictorie erūt simul vere. vel neutra est fatata ꝛ sic due contradictorie erūt simul false. vel altera tātū ē fatata. ꝛ sic reliqua nō poterit eē fatata. alit̄ de⁹ eēt mutabilis ꝛ fallibilis. ꝛ ꝑ ɔñs illa res q̄ erit fatata necessario eueniet ꝛc̄. ¶ In oppositū arguit̄ qꝛ si fatū īponeret necessitatē reb⁹ sequeret̄ ꝙ nō oporteret nos cōsiliari neqꝫ negociari: ſꝫ oīa euenirēt de necessitate.

Primo sciendū pro declaratione t̄miноꝝ qōis sūt ponēde al' q̄ suppositiones. quarū prima ē hec. Fatū ē cā fatati ꝛ fatatū ē eius effectus. 2ª duplices sūt effectus. qdā vꝫ q̄ imediate a dō ꝑducūtur sicut illa q̄ producūtur ꝑ creationē. alij sūt q̄ ꝑducūtur a deo mediātib⁹ causis secūdis. sicut de⁹ mediāte sole ꝛ hoīe generat hoīem. 3ª q̄ncūqꝫ aliquis effect⁹ producit̄ a deo mediātib⁹ causis secūdis oꝫ illas cās secūdas habere certū cōcursū ꝛ ordinē anteq̄ꝫ producāt talē effectum. 4ª oīs cōcursus secūdarū causarū ē a deo ꝓuisus ꝛ p̄scit⁹. ¶ Ex q̄ sequit̄ ꝑmo ꝙ fatū ē aliqđ cū sit cā fatati. 2° sequit̄ ꝙ fatatū ē ad aliquid. dicitur. n. fatatū rēt fatate fatū. ꝛ fatatū fato fatatū. 3° sequit̄ ꝙ fatū nō ē ipse de⁹ p̄uidens cōcursū secūdaꝝ cāꝝ. nec ē ille cē 2°: ſꝫ ē ɔcursus secūdaꝝ cāꝝ ꝓuisus ita ꝙ de suo materiali īportat illū cōcursū secūdaꝝ cāꝝ. ꝛ de formali ꝯo dicit illū cōcursum eē ꝓuisū ꝛ p̄scitū a dō. 4° seq̄t ꝙ fatū ē ordinatio secūdaꝝ cāꝝ ad effect⁹ diuinit⁹ ꝓuisos ꝛ fatatū ē ille effect⁹ p̄uisus. Ex ħ seq̄t ꝙ fatū nō īponit reb⁹ fatatis necessitatē. qꝛ fatū nō ē nisi cōcursus secūdaꝝ cārū ꝓuisus a deo. ſꝫ talis cōcursus ē cōtingens. ḡ nō īponit necessitatē reb⁹ fatatis absolutā. ſꝫ bene necessitatē ɔñe seu cōditionatā. Ista. n. ɔñs ē necessaria. ħ ē fatatum ḡ erit. hui⁹ tñ ɔñe tam añs q̄ꝫ ɔñs ē cōtingēs. Cōsequēter seq̄t ꝙ fatū solū ē ī dō cālit̄ ꝛ ꝑncipiatiue. In causis ꝯo secūdis ē fundamētaliter ꝛ subiectiue. Ultra seq̄tur ēt ꝙ fatū ēt ē tm̄ vnū cāliter ꝛ principiatiue. ſꝫ ē plura eēntial'r ꝛ entitatiue. Ulteri⁹ seq̄tur ꝙ queecūqꝫ producūtur a deo mediātibus causis secundis cadunt sub fato. ita ꝙ oīa talia ꝛ sola similia fatata dicūtur.

Secundo sciendū ꝙ istud 4m capitulū huius secundi in quo phs ośdit ad qđ gen⁹ cause reducūtur casus ꝛ fortūa.

diuidit i tres partes. In prima intēdit talē conclusionem. Casus ꝛ fortuna reducūt ad causas agētes. pꝫ qꝛ reducūtur ad naturā ꝛ ad itellectū q sūt cāe agentes. In 2ª pte itēdit talē conclusionem. Casus ꝛ fortuna sūt cause posteriores intellectu ꝛ natura. pꝫ qꝛ casus ꝛ fortūa sūt cause p accñs. itellectus ꝟo ꝛ natura sūt cause per se. sed in his causa per accidēs ē posterior causa per se. ¶ In tertia parte ifert tale correlarium. casus ꝛ fortuna non sunt causa celi. ꝓbat phs tripliciter. Primo. qꝛ tūc alique cause eēnt priores causa celi. 2° qꝛ tūc itellectus ꝛ natura prius causarent alia ꝙ celum. 3° quia casus tūc eēt cā totius vniuersi:

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textū icidūt tres difficultates. Prima vtrū casui ꝛ fortune cōpetant cālitates alicui⁹ cause. ¶ Ad quā rñdet primo ꝙ eis nō cōpetit cālitas cause materialis. qꝛ materia hꝫ naturalē iclinationē ad quēcūqꝫ effectū naturalē. ergo naturaliter intendit quēlibet effectū naturalē. ꝛ p ꝯñs nō pōt esse casus nec fortuna respectu alicuius naturalis effectus. 2° dr ꝙ casui ꝛ fortune nō cōpetit cālitas finalis cause. qꝛ nō mouēt p modū amati ꝛ desiderati cum sint ad effectuꝫ non intentū. 3° casui ꝛ fortune nō cōpetit caualitas cāe formalis saltē respectu effect⁹ fortuiti. qꝛ fortuna nō est pars essentialis effect⁹ fortuiti. qꝛ fortuna nō ē pars essentialis ꝛ intrinseca ipsius fortuiti. nec etiā casus. saltem quoad formale eius. 4° dicitur ꝙ eis cōpetit cālitas cause efficientis vt prius visum est. 2ª difficultas est qualiter ē saluabile casū ꝛ fortunā esse posteriora intellectu ꝛ natura cum fortuna sit ipsemet intellectus ꝛ casus sit ipsamet natura. Dicitur ꝙ hoc ē ꝓpter cōnotationē. licet enim fortuna sit ipsemet intellectus cōnotat tamen respectum intellectus ad effectum eius non intentum. modo iste respectus est posterior intellectu. ¶ 3ª difficultas ē qualiter est salaubile fortunam esse cām per accidens respectu effectus fortuiti cū ponatur cā necessaria effectus fortuiti: ꝛ cum causa totali ipsius effectus fortuiti posita necessario ponatur effectus fortuitus. ¶ Ad hoc dicitur ꝙ fortuna est causa per accñs capiēdo p accñs ꝓ cā ñ itēdēte effectū ꝛ nō pro causa ad quā contingenter sequitur effectus seu qua non po¹ᵃ non minus sequeret effectus cuiusmodi causa est musica respectu domus in edificatore.

Conclusio responsalis. fatū nō iponit necessitatē rebus fatatis. patet hec ꝯclusio ex dictis in primo notabili.

Primo dubitat. Utrum sint quattuor cause. Pro solutione dubij supponēdum est ꝙ iste quintus tractatus in q phs ostendit ꝙ ad phisicum pertinet determinare de causis ꝛ per quālibet earū demōstrare. diuiditur in tres partes. In pria ostendit hāc cōclusionem. tm̄ sūt quatuor cause. ꝓbat qꝛ tot sunt cause quot pñt rñderi debite ad qōnē factā ꝓpter quid et nō plures: cū ꝑꝑ qd sit q̄situm cause adequatū. sꝫ 4ʳ rñdetur debite ad questionē propter quid ꝛ nō pluribus modis. ergo quatuor tantū sunt cause. ꝓbat minorē. primo de efficiēte vt ꝓpter qd certauerint. Rñdetur qꝛ furati sunt. 2° de causa finali vt propter quid certant vt dominentur. ꝛ sic patet solutio.

Secundo dubitatur. Utrū phs habeat considerare quatuor causas. Pro solutione dubij supponēdū ē ꝙ philosophus i 2ª pte huius tractatus itēdit talē conclusionē. Phic⁹ hꝫ cōsiderare māꝫ ꝛ formam vt supius ꝓbatū ē. ḡ hꝫ cōsiderare finē ꝛ efficiētē. pꝫ ꝯñā qꝛ multotiēs forma ꝛ finis coincidūt i eodē numero. ꝛ efficiēs coicidit cū alijs i eadē specie. hō. n. generat hominē. 2ª rō. phic⁹ hꝫ considerare mouētia mota. ḡ ꝛ quatuor cās. pꝫ antecedēs qꝛ mouētia nō mota nō sunt phice considerationis simplr cū nō habeāt i se motuꝫ neqꝫ prin^a sui mot⁹. qꝛ licet sint mouētia. tamē nō sūt mobilia. Et subdit p̄mo ꝙ tria sūt negocia. primū ē circa imobile. aliud ē circa mobile icorruptiuū. ꝛ 3ᵐ circa mobile corruptibile. 2° subdit ꝙ dupli^a sūt mouētia. quedā. n. sunt mouentia mota. ꝛ ista sūt phica. quedā āt sūt mouētia nō mota. ꝛ ista nō sunt phica. 3ª rō hꝫ duas partes. Prima probat ꝙ philosophus hꝫ cōsiderare māꝫ formā ꝛ efficiētē. qꝛ phs hꝫ considerare de generatiōe i qua ē necessariū efficiens disponēs mām. 2° ē necessaria mā substās forme ꝛ 3° forma cui substat. 2ª pars huius rōnis probat dupliciť. p̄ qꝛ phicus habet ꝯsiderare de fine. pꝫ. qꝛ hꝫ considerare de forma. ḡ ꝛ de fine. pꝫ ꝯñā qꝛ finis est aliquid qd est forma. 2° phisicus habet considerare de natura. ergo ꝛ de fine. pꝫ ꝯñā. qꝛ finis ē grā cuius natura agit.

Tertio dubitatur. Utrū phs habeat demōstrare quatuor causas. Pro solutione dubij supponendū ē ꝙ philosophus

in tertia parte huius tractat⁹ intēdit talē cōclu
sionē. Phs habet p q̄tuor causas demōstrare.
hoc declarat sic. q2 per formā demonstrat effe/
ctum necessarij sequi ꝛ per materiam demon/
strat effectum necessarium sequi vt in plurib⁹.
Ex hoc patet solutio ad dubiū.

Rationes autē in oppositum soluunt
ex dictis supra.

Queritur nono. Utrū mā
sit para quidita
tis ꝛ specifice rei nālis. Et argu
itur q̄ nō. Primo. oē cpo^m ex mā
ꝛ forma ē p se generabile ꝛ cor
ruptibile: ſ3 qditas rei nālis non
est p se generabilis ꝛ corruptibilis. ḡ quiditas
rei naturał' nō ē cōposita ex mā ꝛ forma. ꝛ per
ꝯñs mā nō ē ps ei⁹. maior p3 q2 ibi p̄dicat ꝓpria
passio de subo suo vel de diffinitiōe subiecti pri
mi. ¶ 2° sic. mā de se ē icōicabilis. ḡ nō ē ps qdita
tis rei nālis. p3 añā p phm i de celo dr̄ntē. cū3 di
co celū dico formā. cū dico hoc celū dico mate
riā. ¶ 3° sic. oē vniuersale ē forma simplex. qdi/
tas rei naturalis ē quoddā vniuersale. ḡ ē for/
ma simplex. ꝛ p ꝯñs sequit̄ q̄ mā nō ē ps eius.
p3 maior. q2 ois coīcabilitas ē a for^a. ¶ In oppo
sitū arguit̄ auctoritate phi i fine huius tracta/
tus dicentis. sūt. n. in diffinitiōe quedā partes
sicut materia. vbi primo.

Sciendum pro declaratiōe termino/
rū qōis q̄ hic ponēde sūt
alique distinctiones. q̄rū pma ē. mā triplicit̄ ac/
cipit̄ sicut forma. for^a. n. vno° ē alt'a ps ꝯpositi
mā3 iformās. ꝛ sic dr̄ forma ptis cui opponitur
mā q̄ ē alt'a ps cōpositi iformata p formā. a°° ca
pit̄ for^a pro qditate vniuersali. ꝛ sic dr̄ for^a toti⁹
sicut hūanitas cui opponit̄ mā capta pro dr̄ia
idiuiduali. 3°° sumit̄ forma q̄ ē idē qd̄ qd̄ qd ē. ꝛ
sic diffinitio ꝛ quel3 ps diffinitiōis dr̄ forma cui
opponit̄ mā capta pro diffinito vl' pro eo qd̄ n̄
ē ps rei diffinite. hic āt sumit̄ mā 4°° s. p altera
pte cōpositi. ꝛ capit̄ hic qditas rei naturalis p
aliqua nā vniuersali eēntialr̄ ꝛ qditatiue predi
cabili de aliq̄ corpe nāli. ¶ 2^a distinctio. duplex
ē mā. q̄dā ē vniuersał. s. illa q̄ ē icōtracta p dr̄iā
idiuidualē. aut p aliqd̄ posteri⁹ cuiusmōi est mā
capta pro qditate mat̄ie p̄cisa a dr̄ia idiuiduali
ꝛ ab ex̄ntia. alia ē mā pticularis. q̄ v3 est ꝯtcta p
differētiā idiuidualē vl' ex̄ntiā vl' acci^a idiuiduā
tia. ¶ 3^a distinctio. triplices sūt ꝓpetates p̄hica
les. q̄dā. n. sūt q̄ sūt passiones rex̄ nāliū. alie sūt
p̄ncipiatiue q̄ sūt p̄n^a rex̄ nāliū. alie sūt p̄ncipia
te ꝛ ꝯposite cuiusmōi ē corpus nāle. ꝛ q̄libet ps
ei⁹ iubiectia. ꝛ h̄ mō sumit̄ hic res naturał'. ¶ 4^a
distinctio. triplices sūt res nāles qditatē hn̄tes.
q̄dā. n. hn̄t qditatē p se p̄mo. sicut sunt qditates
rex̄ nāliū p̄scindētes ab oi heccentate ꝛ a quoli
bet posteriori. alie sūt qditates ꝯtcte p̄cise p dr̄iā
idiuidualē. alie sūt q̄ hn̄t qditatē. nō tn̄ p̄mo per
se ſ3 p accn̄s. sicut idiuidua illax̄ quiditatum ex
natura vl' indiuidua includentia accn̄tia.

Secundo sciēdū q̄ sextus tractat⁹ in q̄
phs ondit q̄ nā agit pp̄ finē
ꝛ ex pte cuius sumit̄ necessitas i naturalib⁹ di/
uidit̄ i tres ptes. ¶ In p̄^a. n. ponit opinionē anti
quox̄ ponētiū q̄ nā nō agit pp̄ finē ꝛ ē hec. An
tiqui dixerūt nām agere ex necessitate mate/
rie ꝛ q̄tuor qualitatū elemētox̄. ꝛ si assignaue/
rūt aliq̄3 aliā cā3 eā dimiserūt de ea nō tractan
do. h̄ ꝓbāt duob⁹ exēplis. q̄rū primū ē. Jupiter
pluit nō vt frumentū augmētetur. ſ3 ex necessi
tate materie. ḡ nā nō agit pp̄ finē ſ3 necessitate
mat̄ie. añā ꝓbāt p p̄ma pte. q2 accidit q̄ frumē
tū ꝓpter pluuiā saluet̄. aliq̄n. n. pp̄ pluuiā pdit̄
ꝛ putresit. 2^am ptē ꝓbāt. q2 aquā sursū ductam
o3 cōgelari. ꝛ cōgelatā seu cōdēsatā ꝛ liquefa/
ctā necesse ē descēdere. 2^m ex^m ē de ptib⁹ aīalis
q2 dētes oriūt̄ ex necessitate materie. l3. n. āte/
riores sint vtiles ad scindēdū ꝛ maxillares ad
bene cōterēdū. h̄ tn̄ nō fit pp̄ aliquē finē sed ex
necessitate materie. ¶ Ponūt ēt 3^m exēplu3. s.
q̄ nā nō facit bouigenas ꝛ viperigenas pp̄ ali/
quē finē. ſ3 ex necessitate materie. ¶ In 2^a pte
phs ponit hāc cōclusionē. nā agit pp̄ finē. ꝓbat
phs q̄nq3 rōnib⁹. Prīa quecūq3 fiūt: fiūt aut a
casu. aut ꝓpter hoc. ſ3 illa q̄ fiūt a natura non fi
unt a casu. ḡ fiūt propter hoc. minorē ꝓbat. prio
rōne. q2 ea q̄ fiūt a nā fiūt semp vl' freq̄nter. nō
āt ea q̄ fiūt a casu. 2° ꝓbat ex^o q2 nō pluit a ca
su ihieme ſ3 forte sub cane. nec fit calidū a casu
sub cane ſ3 forte ihyeme. 2^a rō vnūquodq3 agi
tur eomō q̄ natū ē agi. ſ3 q̄cq̄d fit a nā natu3 est
agi pp̄ finē. ḡ oē qd̄ fit a nā agit̄ pp̄ finē. maio/
rē ꝓbat. q2 si dom⁹ fieret a nā eo° fieret sicut ab
arte. q2 sic nata est fieri. 3^a rō. ars agit pp̄ finem
ḡ ꝛ nā. p3 ꝯñā q2 ars aliqua pficit q̄ nā nō potest
opari. ꝛ i alijs ars imitat̄ nām. 4^a. aīalia q̄ non
agūt arte neq3 ꝯsi°. neq3 deliberatiōe. ꝛ cetera
animātia agūt ꝓpter finē. igit̄ ꝛ nā. p3 añs. q2
aranea facit telā. ꝛ formice ꝓuisionē ꝛ hirundo
nidū ꝛ folia fiūt pp̄ coopimētū fructuū. ꝛ trad/

ces sūt deorsū cā vegetādi z nō sursum. ¶ 5ª rō nā agit pp formā. igit̄ z pp finē. pz ɔñā qz forᵒ z finis idē sūt. añs pbat. qz quedā nā ē mā z q̄dā forᵒ. ¶ In 3ª pte ponit tria motiua antiquorū z ea soluit. ¶ Pmū ē i actiōibꝰ nāe cōtigit peccatū z mōstrū. g̃ nā nō agit ppter finē. Contra istud phs ponit talē cōclusionē. Incōueniens ē ponere naturā nō agere ppter finē ppter qd̄ i actione eius cōtingūt mōstra. pbat phs quīqȝ rationibꝰ. pma qz ars agit ppter finē. z tñ in operationibꝰ artis cōtingūt peccata. grāmaticus. n. nō recte scripsit. z medicꝰ aliquādo non recta potione potauit. g̃ similr̄ ē i nā. 2ª rō bene sequit̄ i nā ɔtingūt mōstra. g̃ nā agit pp finē mōstra. n. sunt peccata illius ppter qd̄ aliquid ē. 3ª rō vbi ē debitus modus pcedendi ibi ē aliquis finis. sz i nā pducēte mōstra ē debitus et determinatꝰ modus pcedēdi. igitur i ea ē aliqs finis. pbat minorē. qz qñ natura pducit bouigenas pmo pducit semē z postea ipsum disponit. 4ª rō. si nā pducēs mōstra nō ageret ppter finē seq̄ret̄ q̄ i plāris deberēt eē bouigene et vitigene. 5ª rō. semina fiunt ppter finē. g̃ z actiones nature. pz añs qz alias ex quolȝ semine idifferēter posset fieri quodlȝ 2ᵐ motiuū. si natura ageret ppter finē sequeret̄ q̄ ea q̄ fiūt ppter finē fierēt a casu. Soluit phs negādo consequētiā. qz q̄ fiūt a natura nō fiūt a casu. qz fiunt sēp eodē mō z silr̄ nisi aliqd ipediat 3ᵐ motiuū nā nō deliberat a fine. g̃ nō agit pp finē. soluit phs negādo ɔñaȝ. qz ars multotiēs agit pp finē nō deliberādo de fine. pz de citaredo.

Tertio sciēdū q̄ circa hūc textū icidunt tres difficultates. Pria est qd̄ ē mōstrū. rñdet̄ q̄ ē quedā difformitas entibus nālibꝰ adueniēs. vel pauciōribꝰ repugnās ei ex nā sue spēi. ¶ 2ª difficultas quot modis contigit fieri monstrū. Ad hoc respondet Albertus q̄ quatuor modis. pᵒ pp defectū vel diminutionē maīe. z hꝰ triplr̄ vel s̄m quātitatē magnitudinis vel s̄m quātitatē numeralē vl̄ s̄m vtrūqȝ 2ᵒ fit mōstrū pp supfluitatē materie. z hꝰ triplr̄ silr̄ mō pdicto. 3ᵒ fit mōstrū pp iproportionem qualitatū secūdarū vt pp nimiā maciē vel pinguedinē. 4ᵒ fit mōstrū ex pte cōmētis z matricis. ¶ 3ª difficultas. vtrū nā pducēs mōstrū intēdat mōstrū. Pro solutiōe ponūt̄ due suppositiones z due distictiōes. Pria distictio. mōstrū capit̄ tripliciter. vnoᵒ mālr̄ pro subtracto vel denoiato. z sic mōstrū ē aliqd̄ suppositū cui aliqua difformitas inest ex pte materie repugnās̄ nē sue spēi vt hō cū sex digitis. alioᵒ sumit̄ monstrū formalr̄. s. pro significato vl̄ rōe formali a q̄ mōstrū dr̄ mōstrū. z sic ē ipsa mōstruositas siue difformitas. ¶ 2ª distictio. duplex ē nā. s. vl̄is siue naturalis q̄ pducit effectꝰ spē differētes sicut pma cā z celū. alia ē natura pticularis q̄ pducit effectꝰ eiusdē spēi vt hō vel forma hois. Prima suppositio natura vniuersalis pducit oēm effectū p quē pōt cōseruare eē specificū alicuius spēi. 2ª suppō. pma cā z cetere nature vniuersales nihil pducūt pret̄ itētionē. qz quēlibet effectū intēdūt. sz cā pticularis multa pducit pter itētionē. qz multotiēs cōt effectū nō intentū. ¶ Ex his dicitur pmo q̄ natura vniuersal̄ intēdit mōstrum vtroqȝ mō captū. 2ᵒ q̄ natura particularis leue intēdit mōstrū p subtracto. non aūt ipsam monstruositatem seu mōstrū formaliter captum.

Conclusio responsalis. Materiā est ps q̄ditatis rei natural̄. pz qz si nō hꝰ eēt maīe eo q̄ idiuiduū addit materiaȝ vltra q̄ditatē. sz hꝰ ē ipossibile. qz tūc illa q̄ditas de illo indiuiduo predicari nō posset pdicatiōe dn̄te hoc ē hoc. qz subȝ iportaret aliqd reale qd̄ nō iportaretur per predicatū.

Primo dubitat̄. Utrū necessitas i rebꝰ nālibꝰ sumat̄ ex pte materie. p solutiōe supponēdū ē q̄ phs i vltiō caᵒ huiꝰ vltimi tractatꝰ ondit ex pte cuiꝰ sumit̄ necessitas i rebꝰ naturalibꝰ. z diuidit̄ i tres partes. In prima ponit opinionē antiquorū q̄ ē hec. Necessitas i rebꝰ naturalibꝰ sumit̄ ex pte maīe. pbant sic. qz artificialia fiūt ex necessitate materie. g̃ z naturalia. pz añs qz i cōpositiōe domꝰ fundamēta q̄ sunt grauia ponūt̄ deorsū. z terra. i. parietes ponit̄ sursū. z ligna q̄ sūt leuissima eminēt sup his. z hoc nō ē nisi ex necessitate maīe. g̃ artificialia fiunt ex necessitate materie. z qz istam opinionē postea reprobat phs. iō rn̄det̄ ad duᵐ q̄ necessitas nō sumit̄ ex pte mē. qz mā de se ē idifferēs. i. idet̄miata ad quēcūqȝ effectū.

Secundo dubitat̄. Utrū necessitas in naturalibus sumat̄ ex pte finis. Pro solōe supponēdū ē q̄ phs i 2ª pte hꝰ capituli itēdit talē cōclusionē. Necessitas in rebꝰ nālibꝰ sumit̄ ex pte finis. q̄uis necessario req̄rat̄ mā. pbat dupr̄. pᵒ qz i artificialibꝰ necessitas sūitur ex parte finis. g̃ z in naturalibꝰ. ātecedēs pz qz ad hꝰ q̄ fiat serra lz necessario req̄rat̄ ferrū

tū necessitas .i. dispō serre ñ ē ex necessitate mē sȝ ex pte finis. finis .n. serre ē diuidere dura pp qd dbȝ eē ferrea ꝛ dētata. ¶ 2ᵒ rō sicut se bȝ pn̄cipiū i demōstrabilib⁹ ita se bȝ finis i nālib⁹. sȝ in demōstrabilibus necessitas ↄclusiōis sumit̄ ex parte pn̄cipij. ergo ī nālib⁹ necessitas sumit̄ ex pte finis. ꝓbat minorē. qꝛ necessitas h⁹ ↄclusionis. triāgulus hȝ tres. sumit̄ ex necessitate pn̄cipioꝝ p q̄ demōstrat̄. ex hoc pȝ solutio ad dubiū

Tertio

Dubitat̄. Utꝝ necessitas pn̄cipiorū silr̄ se hēat ad necessitatē ↄclusiōis sicut necessitas finis ad necessitatē sui effectus. Pro solōne supponēdū ē q̄ p. in vltia pte h⁹ capitl̄i ↄpat necessitatē pn̄cipioꝝ i demōstrabilib⁹ ad necessitatē finis i nālibus. qꝛ finis ī naturalib⁹ ē pn̄ᵐ actōis ꝛ ꝓductōis reꝝ nāliū. sed pn̄ᵃ i dmōstratiuis faciūt cognoscē ↄclōez dmōstratione ꝓpter qd: finis ēt ī nālib⁹ facit cognoscere effectū ꝓpter hoc. ꝓbat qꝛ res nāles diffiniunt̄ p finē. ergo finis facit eas scire ꝓpter qd. añs ꝓbat qꝛ res naturales diffiniūt̄ p formaȝ. In diffinitiōe enim ponit̄ quedā pars vt forma ꝛ q̄dā vt materia. ꝛ p hoc pȝ solutio ad dubiuȝ.

Ad rationes

ante oppositū. ad pmaȝ dr̄ q̄ q̄ditas rei nālis ē p se gn̄abilis ꝛ corruptibilis. sȝ gn̄abile ꝛ corruptibile sūt q̄ditates passiōabiles aptitudinalē gn̄ationē ꝛ corruptiōem iportātes. si aūt sint pdicata accidētalia potentialiū generationē ꝛ corruptionem iportātia tales quiditates nō sunt p se generabiles ꝛ corruptibiles. ¶ Ad secūdā dicit̄ negando añs. ad probationē dicit̄ pmo q̄ phs loqtur disputatiue vel q̄ ibi capit mat rtā pro dr̄a indiuiduali. Ad probationeȝ maioris 3ᵉ ratōis dr̄ q̄ oīs q̄ditas ē forᵃ toti⁹ sȝ illa nō est forma simplex. q̄. Et hec de secūdo libro phicorū.

Irca initiū tertij libri physicorum querit̄ p. Utꝝ ignorato motu necesse sit igr̄āre nām. Arᵗ p q̄ n̄. qꝛ igr̄āe motū ē ↄtigēs igrata nā. igʳ ignorato motu nō ē nec̄e ignorare nāȝ. añs pȝ qꝛ igr̄are nāȝ ē simpʳ ↄtigēs. q̄ nullo accn̄te posito pōt fieri necessaᵐ. ¶ Arʳ 2ᵒ sic. igrato accn̄te ñ ē nec̄e ignorare subm̄. q̄ ignorato motu ñ ē necesse ignorare nāȝ. tȝ ↄn̄a qꝛ mot⁹ est accn̄s ꝛ nā ē sb̄a cū sit mā ꝛ forᵃ. ¶ Arʳ 3ᵒ sic ignorato effcū ñ ē nec̄e ignorare cāȝ. q̄ ignorato motu ñ ē nec̄e igr̄are nāȝ tȝ ↄn̄a qꝛ nā ē cā mot⁹. ¶ In oppoᵐ ē phs. In qōe erūt tres articuli. Quātū ad pmū.

Primo

Sciendū ē ꝓ ↄclaratiōe difficltat̄ q̄ rᵃ talis ponēda est logical̄ qn̄cūq; i añte alic⁹ ipothece ↄditiōal̄ ponit̄ necessariū tal̄ ē distiguēda eo q̄ ly necesse pōt dicē necitatē ↄn̄t⁊ vl̄ necitatē ↄn̄e. Ex h̄ seʳ q̄ ista necessario est distiguēda. si mot⁹ ignorat̄ necessario ignorat̄ nā. qꝛ si ly necessario dicat necitateȝ ↄn̄e ipa est nec̄ia. Ista .n. ē necessaria. mot⁹ ignorat̄ q̄ nā ignorat̄. sȝ si ly necessario dicat necessitateȝ ↄn̄tis sic ē falsa qꝛ istud ↄn̄s ē simpʳ ↄtigens. sortes ignorat nāȝ vel nā ignorat̄ a sorte. Sȝ ꝓ solōne difficultatis tacte i 2ᵒ arᵒ ponit̄ talis suppō q̄ forᵃ grauis nāl̄r pn̄cipiat motuȝ. tō ipsi⁹ forᵉ natural̄r pn̄cipiātis ad ipm motū naturāl̄r pn̄cipiatū est vna res: quā vocam⁹ naturalitatē c⁹ ↄcretū est nā ꝛ tale ↄcretū p̄sonal̄r sumptū suppōit ꝓ fūdamēto siue ꝓ subo illi⁹ relōis. s. ꝓ mā vel forᵃ. Ex hoc seq̄t̄ q̄ natura nō est sb̄a nisi p pdicationeȝ mālē subi de accn̄e. 2ᵒ seq̄t̄ q̄ nā q̄ditatiue ꝛ essential̄r est ad aliō. 3ᵒ seʳ q̄ ipossibile est cog̃scē nāȝ ignorato motu. qꝛ nā significat relōeȝ. s. nālitateȝ q̄ fūdat̄ i entitate mē vl̄ forᵉ ꝛ teriat̄ ad entitateȝ mot⁹. sȝ ipossibile ē cog̃scē relōeȝ igrato terio illi⁹ rlōis. Alie difficltates icidētes circa tᵐ ↄclōnis patebūt i 3ᵒ notabili.

Secundo

Sciēduȝ q̄ iste 3ᵒ lib phicoꝝ i q̊ phs deteriat de q̄busdam naturalib⁹ passiōib⁹ diuidit̄ i duos tractat⁹. In pᵒ deteriat de motu. ꝛ diuidit̄ i tria capᵃ. In pᵒ .n. oñdit aliq̄ de q̄b⁹ hȝ cōsiderare phicus. ꝛ intēdit q̄tuor ↄclōnes. q̄ꝝ pma ē. Phic⁹ hȝ ↄsiderare de motu. qꝛ phicus hȝ ↄsiderare de natura. q̄ d motu. quā ꝓbat. qꝛ ignorato motu nec̄e ē ignorare naturā. hoc ꝓbat quia natura est pn̄cipiū motus. ¶ Scd̄a ↄclusio physicus habet cōsiderare de infinito. probat quia physicus habet cōsiderare de motu. ergo ꝛ de ↄtinuo ꝛ vltra physicus habet cōsiderare de cōtinuo. ergo ꝛ de infinito pȝ ↄn̄a qꝛ in diffinitiōe cōtinui pōit̄ infinitū. Cōtinuū enim est qd est diuisibile in infinitū ¶ 3ᵃ ↄᵒ physicus hȝ considerare de vacuo de loco ꝛ tēpore. ꝓbat qꝛ physicus hȝ cōsiderare de

motu. g̃ ⁊ de loco vacuo ⁊ tpe. tenet ꝯña q2 impossibile ē motū fieri sine loco vacuo ⁊ tēpore. ¶ 4ª ꝯ°. phicus habet cōsiderare de istis quicq̃ prius q̃ꝫ de q̄buscūq̃ alijs. pbat. q2 oia hec sūt naturalibus coia ergo phicus habet prius determinare de ipsis. pbat ꝯñam. quia posterior est de proprijs speculatio ea que est de coibus vbi.

Tertio Sciēdum q̄ circa hūc textū incidūt tres difficultates. quaꝝ pma est vtrū iste ꝯditionales sint necessarie. si mot⁹ ignorat̄ natura ignorat̄. ⁊ si ignorat̄ nā ⁊ mot⁹ ignorat̄. Pro solōe ponunt̄ due regule logicales. quaꝝ pma ē. ois termin⁹ cois sequēs illud verbū ignoro sbeo rectus suppōit ꝯfuse distributiue rōne negatōis in eo iclusē. vꝫ. n. tm̄ ignoro sicut nō cognosco. Ex hoc seqtur q̄ ista ignoro hoiem tm̄ valet sicut ista nullū hoiēꝫ cognosco. 2ª regula ois termin⁹ cois seq̄ns istud verbū ignoro ⁊ cetera verba actū aīe iteriorē significātia ab eis rectus appellat formā. sensus eni istı⁹ cognosco patrē ē iste. cognosco p̄rem rōne patris. i. sub rōne qua genuit filiū. Ex hoc seqt̄ q̄ sensus istı⁹ cognosco nām ē iste. cognosco materiā vel formā sub ea rōne qua ē naturalr pn̄m motus. ⁊ sic pꝫ solō difficultatis. ¶ 2ª difficultas ē vtꝝ ignorata natura necesse sit ignorare motū. Pro solōne difficultatis sit ista suppō. q̄uis motus sit termin⁹ illı⁹ relatōis q̄ est naturalitas tn̄ motus nō est correlatiuū nature. q2 relatio ñ termiat̄ ad correlationē oppositaꝫ. sꝫ ad fundamētū opposite correlatōis. 2° supponit̄ q̄ correlatiuū nature qd̄ ē naturale denoiatiue p̄dicat̄ de motu sicut relatio de fūdamēto: Ex hoc seqtur q̄ ista ē denoiatiua motus ē nālis. 2° seqt̄ q̄ naturale vel naturatū nō possunt cognosci ignorata natura cū cognito vno relatiuoꝝ cognoscat̄ ⁊ reliquū. 3° seqtur q̄ sic materia ⁊ forma q̄ sūt fūdamēta hui⁹ relōis q̄ ē naturalitas possunt cognosci sine motu ⁊ sine naturali vl' naturato ita motus q̄ est fūdamētū correlatōis opposite potest cognosci sine natura. ¶ 3ª difficultas est vtꝝ motus sit de genere ꝯtinuoꝝ. Pro solōne ponit̄ hec distin°. motū esse ꝯtinuū pōt intelligi duplr. vno mō essētialr ⁊ q̄ditatiue vt sit sēsus q̄ mot⁹ ē spēs q̄ntitatis ꝯtinue. ⁊ sic mot⁹ ñ ē d̄ genere ꝯtinuoꝝ. alio° denoiatiue sicut s̄ba dr̄ cōtinua. ⁊ h̄ 2°. mot⁹ ē de gn̄e ꝯtinuoꝝ. ñ aūt p°. et h̄ de primo arti°. q̄ꝫ ad 2m articulū ponit̄ talis.

Conclusio Rñsal. Ignorato motu necesse ē ignorare nām. ⁊ hoc filij necesse dicat necessitatē ꝯñe. ꝯña pꝫ q2 motus est de diffinitiōe nature. ergo necessario si ignoret̄ mot⁹ seqt̄ necessario ignorare naturā.

Primo Dubitat̄. Utꝝ tot sint spēs mot⁹ quot sūt spēs ētis. Pro solōe ponēdū est q̄ phs i hoc 2° c° i quo deteriat de motu diuidit̄ in tres ptes. ¶ In pª pōit quasdā suppōes ⁊ diuidit̄ i tres ptes. In pª pōit tres diuisiones ētis quaꝝ pª est ētiū aliđ ē soluꝫ ēdelechia. i. act⁹. aliud v̄o po°. 2ª diuisio entiū aliud ē hoc aliqd. i. s̄ba. aliđ q̄ntū. aliud ē aliqđ alioꝝ p̄dicamētoꝝ entis. 3ª diuisio eoꝝ q̄ sūt ad aliquid. aliđ est p supabūdātiā ⁊ defectū s̄m supabūdātiā vt duplū. s̄ꝫ đfectū vt dimidū. aliud āt s̄ꝫ actiuū ⁊ passiuū ⁊ vlr s̄m motiuū ⁊ mobile. mou̅m. n. mobilis moti̅m ē mobile mou̅m mobile. ¶ In 2ª pte itēdit phs duas ꝯclusiōes. q̄ꝝ pma est. mot⁹ ñ ē p̄ter res. x. p̄dicamētoꝝ. pbat q2 qcq̄d mutat̄ aut mutat̄ s̄m s̄bam aut s̄m q̄litatē aut s̄m q̄ntitatē aut s̄m locū. igit̄ mot⁹ nō est p̄ter res decē p̄dicamētoꝝ seu generū. ¶ 2ª ꝯ°. q̄ nō est aliqd cōe vniuocū in his. x. gn̄ibus in quo p̄cise reponat̄ mot⁹. pꝫ q2 nec est hoc aliud. neq̄ q̄ntū neq̄ q̄le nec aliqđ alioꝝ p̄dicamentoꝝ. ¶ In 3ª pte ponit talē cōclusionē. Unusq̄sq̄ istoꝝ motuum hꝫ duos terminos. pbat inductiōe q2 motus q̄ est hoc aliqd hꝫ vnū terminū q̄ vocat̄ forma et alterū q̄ vocat̄ p̄uatio ⁊ mot⁹ s̄m q̄litatē hꝫ vnū terminū q̄ est albū ⁊ vnū terminū q̄ est nigruꝫ: ⁊ mot⁹ s̄m q̄ntitatē hꝫ vnū terminū q̄ est pfectū. ⁊ alteꝝ q̄ ē ipfectū ⁊ loci mutatio hꝫ vnū terminū q̄ ē sursū ⁊ aliū q̄ ē deorsū. pꝫ i motu grauis ⁊ leuis. Ex hoc ifert q̄ loci mutatōis ⁊ mot⁹ tot sūt spēs quot ⁊ entis acquisibilis s' per motum.

Secundo Dubitatur. Utꝝ tres diuisiones ētis supi⁹ pōite sint sufficiētes. p solutione supponēdum q̄ potētia non est differētia ꝯueniēs enti illimitato. ideo oē ēs illimitatū est in actu. ⁊ est purus actus. sꝫ ens in potētia cōuenit solum enti limitato in quo etiā inuenit̄ ens in actu. forma eni que est ens illimitatū est act⁹ purus. ideo ista diuisio debet attribui q̄ditati entis vel saltem quiditati entis limitati. Sed pro prima diuisione sit hec distinctio. actus dupliciter sumitur. vno modo vt opponitur potētie subiectiue. alio modo vt opponitur potentie obiectiue. isto modo nō capitur hic. sꝫ primo modo. sed pro tertia diuisione dicitur q̄ alij modi relatiuorum reducuntur ad primum modum relatiuorum.

Tertio dubitaṫ. Utꝝ sit saluabile qditatem motus eē vniuocā adqditates suaꝝ speꝝ. Ad duᵐ rñdeṫ ꝙ sic. quod ꝓbaṫ duabꝰ rōnibꝰ demōstratiuis scotizātiū. q̄rū prima ē hec. Qñcūqꝫ intellectꝰ ē certꝰ de vno ɔceptu ⁊ dubiꝰ de duobꝰ. cōceptꝰ de quo ē certus est aliꝰ ab his de qbus est dubiꝰ. sꝫ aliqs itellectꝰ ē certꝰ ꝙ motꝰ p̄dicaṫ de aliq̊. puta de rarefactiōe. ⁊ tñ ē dubius vtꝝ qduas augmētatōis vel quiditas motus localis p̄dicetur de ea vel ē qdūas diminutiōis. g̊ ē aliꝰ ɔceptus sine alia qditas cōceptibilis significata p motū a qdūati bus significatis p spēs motꝰ. ℂ zᵃ rō plus rl̄r cōueniūt due qditates duoꝝ motuū q̄ꝫ vna qditas motus quietis. sꝫ illud realiter nō est aliud q̄ꝫ qditas motus. ergo est ponēda quiditas motus vniuoca omnibus speciebus motus.

Rationes Ante oppositum soluuntur ex dictis in precedentibus.

Queritur zᵒ. Utrū motꝰ sit ētitas respectiua entitate mouētis mobilis forme fluētis fluxus ⁊ termini ad quē rl̄r ⁊ eēntialr distincta. Arguiṫ p̊ ꝙ nō. qꝛ motꝰ vel est ētitaṡ simplex vel ɔposita. si simplex ergo nō est ens successiuū. qꝛ de rōne successiui ē hr̄e ptes qbus repugnat esse siṁ. nō ɔpositꝰ qꝛ q̄libꝫ pars eius. aut est p̄terita aut futura. g̊ quelibꝫ ps eiꝰ est nō ens. ⁊ p ɔñs motꝰ eēt nō ens. ℂ zᵒ. sic motꝰ est de gñe absolutoꝝ. ergo nō ē ētitas respectiua. ꝓbaṫ añs p ɔmētatorē dñtē. necesse ē vt motus ad subāꝫ sit in gñe sb̄e. ⁊ motꝰ ad q̄ꝫtitatē sit de gñe q̄ꝫtitatis. ⁊ silr̄ de motu q est in vbi ⁊ q̄litate. ℂ 3ᵒ. sic motus est forma ad quā tēdit mobile. igr̄ nō est ētitas distīcta ab oībus illis. añs patet p cōmētatorē dñtem ꝙ ille modus qui dicit motū eē formā diminutā est verior. ⁊ ille q dicit motū eē illā viāꝫ ad illā formā ē famosior. ℂ In oppoᵐ est Ari. motꝰ ē ētitas successiua denominās aliqd p respectū ad aliō. igr̄ ē ētitas respectiua ab oī ētitate pmanēte ⁊ absoluta rl̄r distīcta

Primo Sciendū ꝙ in hac. q. sūt septem termini declarādi. Primꝰ est entitas relatiua cuius eē ē ad aliud. ℂ zᵒ ē entitas mouētis. q est p̄nᵐ vn̄ motus. ℂ 3ᵒ est ētitas mobilis q̄ est subm̄ motꝰ. ℂ 4ᵒ ē entitas forme fluētis que est forma successiue ⁊ ptibiliter acq̄sita i mobili. ℂ 5ᵒ ē fluxus q ē successio a qua vna ps dicit̄ formalr̄ alteri succedere q̄ nō ē aliud q̄ꝫ relatio p̄oritatis naturaṫ partis p̄oris ad ptem posteriorē. vel ē relatio posterioritatis ptis posterioris ad ptem p̄orem. ℂ 6ᵒ terminus ē terminus ad quē q infeṙiꝰ declarabiṫ. ℂ 7ᵒ terminꝰ ē motꝰ ꝓ cuiꝰ declaratiōe poniṫ vna suppō ⁊ vna distinctio. Suppō sit hec. In oī motu ɔcurrūt sex entitates. s. mouēs. mobile forme. fluēs. fluxꝰ forme. relō mobilis siue moti ad mouēs. ⁊ relō mouentis ad mobile. Distinctio ē hec. motꝰ suṙ duṙ vnoᵒ materialr̄ ⁊ sic ē ipsa forma fluēs. alioᵒ formaliter ⁊ sic ē relatio moti ad mouēs. Ex hoc seqṫ p̊ ꝙ motꝰ nō ē mouēs nec mobile qꝛ motꝰ est accn̄s: mouēs āt ⁊ mobile sūt sb̄e. zᵒ. seqṫ ꝙ motꝰ n̄ ē forma fluēs si formalr̄ sumaṫ motꝰ qꝛ forma fluēs remanet corrupto motu. 3ᵒ. seqṫ ꝙ motus nō ē fluxꝰ qꝛ eēt relō intrīseca adueniens. 4ᵒ. seqṫ ꝙ motꝰ n̄ ē relō mouēt] ad motū qꝛ tūc eēt i mouēte sbiue 5ᵒ. seṙ ꝙ motꝰ ē relō moti vl̄ mobil ad mouēs ⁊ tal relō ē respectꝰ extrīsecꝰ adueniēs ō p̄dicamēto passiōis vt postea ōclarabiṫ.

Secundo Sciēdū ꝙ Aristo. i zᵃ pte hꝰ capl̄i pōit duas diffinitiones ipiꝰ motꝰ: ⁊ diuidiṫ i tres ptes. ℂ In p̊ᵃ ponit diffinitionē motꝰ q̄ ē hec. motꝰ ē endelechia. i. actꝰ entis in potētia s̄m ꝙ hmōi. ℂ In zᵃ ꝓbat diffinitionē motus triplr̄. Primo iductiue ⁊ exēplariter inductiue sic alteratio ē actꝰ alterabilis in q̄ꝫtū alt̄abile. ⁊ augmētatio ē actꝰ augmētabil i q̄ꝫtū augmētabile. ⁊ diminutio ē actꝰ diminuibil i q̄ꝫtū diminuibile. ⁊ generatio est actꝰ generabilis in q̄ꝫtum generabile. ⁊ corruptio ē actus corruptibilis in q̄ꝫtū corruptibile. ⁊ loci mutatio est actus loci mutabilis in quātū est loci mutabile zᵒ. ꝓbat eaꝫ p particulas. ⁊ p̊mo ꝓbat ꝙ sit actꝰ Illud ē actus p quod aliqd est in actu sed p motū aliqd ē in actu ergo motus ē actꝰ. minorē ꝓbat quia dicimus edificabile in quantum edificabile actu edificari p edificationem. ⁊ similiter est de doctrinatiōe medicatione voluptatiōe ⁊ de saltatiōe de adolescētia idest de augmentatione ⁊ de senectute. i. de diminutōe. ℂ zᵒ. ꝓbat ꝙ sit actus ētis in potētia ⁊ p̊mo ponit taleꝫ suppositionē. tripliciter aliqd idē est in actu ⁊ in potētia. Primo mō nō simul. zᵒ mō simul sꝫ nō s̄m idem vt idē est in potētia calidū ⁊ actu frigidū 3ᵒ. mō simul ⁊ s̄m idē vt multa que agūt ⁊ patiunṫ a se inuicem oīa eni talia sunt simul actiua ⁊ passiua. exᵒ. sic ꝓbat ɔclusionē. motꝰ est actus mobilis pbici. sꝫ oē mobile pbicū est in potentia cū moueat ⁊ moueaṫ. g̊ motus est actꝰ mouēte

in potẽtia. videt̃ tñ quibusdã ꝙ oẽ mouens sit mobile. sed alibi oñdet̃ qḋ est quoddã mouẽtũ imobile. ¶ 3°. ꝓbat ꝙ mot⁹ sit actus rei ſm ꝙ ẽ in potẽtia q̃ vl' ẽ actus ei⁹ ſm ꝙ est in potentia vel in actu. sed nõ ẽ actus ei⁹ ſm ꝙ ẽ i actu. ergo est actus eius ſm ꝙ est in potẽtia. minorẽ ꝓbat. q̃ es ẽ in actu es. ⁊ est in po^a ad formã statue. sꝫ motus nõ est actus eris ſm ꝙ est actu es. ergo ẽ actus eris ſm ꝙ est in potẽtia ad formã statue. ¶ Cõsequẽter remouet vnũ dubiũ. q̃ dictũ est qḋ idem est in actu ⁊ i potẽtia. aliqs possꝫ credere ꝙ actus ⁊ po^a eẽnt idẽ. dicit phs ꝙ nõ sit idẽ q̃uis subiectũ ipsoꝝ sit idẽ. ꝓbat dupl'r. Primo q̃ actus ⁊ potẽtia sũt magis oñia q̃ due po^e. sꝫ due potẽtie nõ sunt idẽ. q̃uis eaꝝ subm̃ sit idẽ. ꝙ due potẽtie hñt idẽ subm̃ ꝓbat. q̃ idẽ ẽ in potẽtia ad sanitatẽ ⁊ egritudinẽ. ꝙ aũt due potentie nõ sint eedẽ ꝓbat q̃ si potẽtia ad sanitatẽ esset idẽ cũ potẽtia ad egritudinẽ. tunc sanitas et egritudo essent eadẽ. ⁊ hic cõmentator dicit ꝙ potẽtie ꝯtrarioꝝ sunt contrarie. Ex his format vnã rõem generalẽ que est hec. mot⁹ ẽ q̊ existẽ imobili mobile mouet̃. ⁊ nõ p̄us neq̧ posteri⁹. sꝫ hmõi ẽ actus entis i po^a ſm ꝙ in po^a. ergo mot⁹ ẽ act⁹ entis i po^a ſm ꝙ in po^a. ¶ 3°. ꝓbat istã diffinitionẽ p reprobationẽ diffinitionũ antiquoꝝ q̃ mot⁹ nõ est alteritas. sicut dicebãt antiq. nec est inequalitas. nec motus est nõ ens sicut dicebant alij antiqui. ergo oꝫ ꝙ motus sit talis qualis diffinitus est. añs ꝓbat quia omnes ille diffinitiones cõueniũt quieti sicut motui. antiqui tamen diffiniebant sic motum eo ꝙ credebãt motum esse ens ideterminatũ eo ꝙ motus nõ erat purus actus nec pura potẽtia. Ex hoc infert ꝙ motus est actus ip̄fectus eo ꝙ est actus tendens ad vlteriorẽ p̄fectionẽ. ¶ In 3ª particula ponit diffinitionẽ mãlem mot⁹. ⁊ p̄mo ponit talẽ suppõem. oẽ mouẽs phĩcũ est in potẽtia mobile idest aptũ ad mouẽdum. ꝓbat q̃ omni mouẽti phico inest imobilitas que est quies. mõ cui iest imobilitas que est qes illi inest motus. Item q̃ oẽ mouens physicum agit p cõtactũ. iõ in agendo repatitur. 3° infert diffinitionẽ mãlem mot⁹ que est hec. Motus est actus mobilis in quãtũ mobile. probat dupliciter. Primo quia motus accidit mouenti. ergo non est actus eius secundum ꝙ mouens. antecedens ꝓbat quia accidit mouenti tangendo ꝙ moueatur. 2°. mouẽs secundum ꝙ mouens est in actu. ergo motus nõ est actus mouentis ſm ꝙ mouens. antecedens probat. quia illud qḋ est causa ⁊ p̄ncipiũ motus debet esse actu substantia. aut quantũ. aut quale. vt homo in actu est principium illius quod fit ex homine in potentia.

Tertio sciendum est ꝙ circa hũc textum incidunt tres difficultates. Pria vtrũ potentie contrarioꝝ sint contrarie. Pro solutione ponũtur due distinctiões. Prima aliqua potentia esse cõtrarioꝝ potest intelligi dupliciter. vno modo ꝙ sint contrarioꝝ tanq̧ subiectoꝝ vel etiam tanq̧ p̄ncipioꝝ sicut potẽtia calefactiua ⁊ frigefactiua. alio° ꝙ sint cõtrariorũ tanq̧ terminoꝝ sic ꝙ sint ad cõtrarios terminos. ¶ 2ª distictio. duplex est potẽtia quedã est fundamentalis ⁊ receptiua p quã subm̃ dicitur receptiuũ forme sub dispositõibus remotis ad illam formaꝫ ⁊ fundatur in entitate subiecti nõ proxime dispositi ⁊ terminat̃ ad formã. alia est potẽtia formalis per quã subiectum recipit formam sub dispositionibus propinquis ad illã formaꝫ. ⁊ fundat̃ in entitate subiecti ꝓxime dispositi ⁊ terminat̃ ad ipsam formam cui⁹ dispositiones sunt in subiecto ⁊ corrũpitur per aduentuꝫ forme. ¶ Primo supponitur ꝙ forme cõtrarie habent cõtrarias dispositiones. ¶ 2°. supponit̃ ꝙ relationes nõ contrariant̃ nisi ratione suorũ fundamentoꝝ. Ex his dicitur primo ꝙ eadem po^a ẽ receptiua ꝯ̃rioꝝ. 2°. ꝙ po^e respectiue ꝯ̃riorũ sunt cõtrarie. pꝫ quia habent fundamẽta cõtraria ⁊ similiter terminos. ¶ 2ª difficultas vtrũ motus sit in eodẽ p̄dicamẽto cuꝫ suo termĩo ad quem. Pro solõne ponitur talis distinctio. motus cap^r dupliciter. vno mõ mãliter pro forma fluente de esse p̄fecto ad esse ip̄fectum vel ecõtra. ⁊ sic motus ẽ in eodẽ p̄dicamento cũ suo termino ad queꝫ. alio° formaliter ꝓ respectu moti ad mouens. ⁊ sic est vnus respect⁹ extrinsecus adueniens in predicamẽto passionis reponibilis ⁊ eius respectus correlatiuus in predicamẽto actionis. Ista patent per commentatorem in 3° physicorum sic dicẽtem motus secũdũ quod non differt a perfectione ad quam vadit nisi secundum magis ⁊ minus necesse est ꝙ sit de genere illius perfectionis secundum ꝙ est accñs quod est via ad perfectionem que alia est ab ipsa perfectione necesse est ꝙ sit genus per se. i. per se in genere. etiam patet per philosophum quinto physicorum sic dicentem. motus habet duplicem considerationem quoniam ſm suam mãm est in genere eius ad quod est. sed secũdũ

suā formam est in predicamento passionis. ¶ 2ª difficultas. vtrum motus sit in mobili subiectiue. Rñdetur q sic. qz mot⁹ est respectus mobilis ad mouēs. ergo i mobili subiectiue.

Cōclusio responsalis. motus est entitas respectiua ab entitate mouētis mobilis forme fluentis fluxus ꝛ termini ad quē realiter distincta. hec conclusio q ad oēs suas partes pꝫ ex primo notabili.

Primo dubitatur. Utrū mot⁹ sit entitas successiua a qualibet re pmanēte realiter distincta. Pro solutiōe ponuntur alique suppōes. Pria de rōne entis successiui duo sūt. pmo q habeat ptes sibi inuicē icōpossibiles i coexistēdo ita q eis repugnet simul existere. hoc ē i eadē pte tēporis adeqte. 2m ē q ille partes sint altera preterita. ꝛ altera futura ꝛ copulētur ad aliqd idiuisibile cōmēs illas partes ad inuicē. ¶ 2ª suppō q copula pñtis tpis nō cōnotat solū instās pñtis tēporis pñtialr exñs. nec cōnotat minimū tēpus perceptibile. nec cōnotat solū tēpus mēsurās suā platiōnē. sꝫ aliquādo cōnotat magnū tēpus pñs ꝛ aliqn tempus presēs paruū fm volūtatē vtētiū ita q copula affirmatiua tenetur disiunctiue pro qualibet parte tēporis pñtis magni vel parui fm placitum vtētis. ꝛ i negatiua tenetur copulatiue siue distributiue pro qlibet parte tēporis pñtis cōnotati p vbū affirmatiue sibi 9dicēns. Jō ad saluādū rigorē 9rior logicaliū ē solū vidēdū ne arguatur a distributo ad nō distributū. aut ecōtra ex parte tēporis cōnotati p certā copulā. Ex his dr ad dubiū q mot⁹ ē entitas successiua a qualibet re permanēte realr distincta. pꝫ qz cuiuslibet mot⁹ ē aliqua pars pꝫor icōpossibilis pti posteriori i coexñdo. ꝛ ille copulētur ad vnū indiuisibile. s. permutatū. ꝛ quāuis vna pars ei⁹ sit pterita ꝛ alia pars ei⁹ sit futura. tamē ista ppō ē cōcedēda. qlibet pars mot⁹ ē. qz illud verbū est nō solū cōnotat instās i psorum indiuisibile: sed tantum connotat partes temporis presentis secūdū q placet vtentibus.

Secundo dubitatur. Utrū in oi motu sit aliqua forma successiue et partibiliter acquisita. Pro solutiōe ponitur talis suppō. ois forma absoluta naturaliter acqsibilis ꝛ depdibilis. siue sit subalis siue accidētalis hēt tres ptes graduales fm quas successiue ꝛ partibiliter acquiritur. Suppō ista alias pbabitur ꝛ declarabitur. Ex hoc dr ad dubiū q i omni motu est forma successiue ꝛ ptibiliter acquisita. pꝫ pᵒ de motu generatiōis ꝛ corruptiōis. qz sicut i gnto pbabitur quelꝫ forma subālis hꝫ ptes graduales fm quas ptibilr ꝛ successiue acqritur de augmētatione ꝛ diminutiōe. pꝫ qz qntitas hꝫ ptes extēsas ꝛ quātitatiuas fꝫ qs successiue ꝛ ptibilr acqritur. De alteratiōe ē eudēs sicut patebit i septio. De locimutatiōe pꝫ. qz locimutatiōis termin⁹ intrinsec⁹. s. vbi nō pōt successiue ꝛ ptibiliter acquiri. saltē quātū ad partes extēsas ꝛ quātitatiuas. tñ loc⁹ q ē termin⁹ extrisecus ei⁹ hꝫ ptes fm quas successiue ꝛ ptibiliter acquiritur.

Tertio dubitatur qualr ē saluabile motuz significare respectū mobilis ad mouēs. cū mot⁹ possit fieri sine mobili saltē per aliqꝫ potētiā. Pro solōe supponedū ē q opio aliqꝫ modernoꝫ ē q ipossibile ē imo error q mot⁹ sit forma respectiua. pbāt. qz error ē dicere aliqꝫ relationē eē pñm pductiuū alic⁹ forme absolute. ergo error ē dicē motū eē respectū. alij autem dicunt q ē ipossibile q motus sit respectus moti ad mouens cum motus possit fieri sine moto: sed est respectus partis prius acquisite ad partem posterius acquisitam. ¶ Prima tamē opinio iprobatur sic. motus dicit denominationem respectiuā. ergo ē entitas respectiua. ¶ 2ª opinio iprobatur sic. quia respect⁹ partis prioris ad partem posteriorē ē relatio intrinsecus adueniens. ideo si motus esset talis respectus tunc reponeretur in predicamento relationis. ¶ Ad rationem prime opinionis respōdetur negando minorem. motus enim nō producit effectiue terminum ad quem eius. sed est respectus terminatiuus ad principiū productiuum forme acquisite per motū. ¶ Ad rōnē 2e opiniōis dr negādo añs de motu naturali. In oi. n. factiōe nāli necesse ē aliqd subijci.

Ad rationes ante oppositum. Ad primā dicitur q motus ē entitas simplex simplicitate opposita compōi ex materia ꝛ forma si motus est entitas composita. primo ex partibus extensis ꝛ quantitatiuis tamē fit in subiecto quanto. 2º ex partib⁹ gradualibus intensis cum sit forma naturalis. 3º ex partibus eētialibus ꝛ subiectiuis: quaꝝ qlibet est ens capiendo ly ē prout cōnotat temp⁹ precise mensurans durationem illaꝝ partiū. ¶ Ad 2m dicitur q motus materialr capt⁹ bene ē de genere partiū pmanētiū. sꝫ non motus formalr capt⁹. ¶ Ad 3m dr similiter.

Queritur tertio. Utrum actio ꝛ passio sint entitates ad inuicē ꝛ respectiue realr̃ distincte ꝛ in distinctis subiectis subiectate. Et arguitur cõtra quālibet partem seriatim. Et primo ɔtra pꝛimā. nulla forma respectiua ē principiū productiuū alicuius absoluti. sed actio est pñm productiuum sui termini. ḡ actio non ē forma respectiua. ꝛ p ɔñs neq̄ passio. ꝛ cõfirmat̃ sic. si eēnt relationes saltē ẜm eē tunc eēnt i pꝛedicamēto relatiōis reponibiles. ¶ 2° arguit̃ sic ꝙ nō sint realr̃ distincte. q2 ē idē act⁹ motiui ꝛ mobilis. ſ3 actio ē act⁹ motiui ꝛ passio mobilis. ḡ idē ē actio ꝛ passio. ꝛ cõfirmatur p Aristo. qui videtur tenere ꝙ actio ꝛ passio sūt vnus motus. ¶ 3° arguit̃ sic ꝙ nō sūt in distictis subiectis. q2 actio ē i patiēte sicut ĩ subiecto similit̃ passio. ḡ sūt i eodē subiecto. pⁱma pars p3 per G. libertū porretanū. actio fūdat̃ i motu. ḡ ē subiectiue i motu. ꝛ p cõsequēs i patiēte. ꝛ cõfirmatur p Aristo. 2° de aīa dicētē. ꝙ act⁹ actiuorum sunt i patiēte disposito. ¶ In oppositu3 arguit̃ actio dicit̃ denominationē respectiuā ipsi agenti ꝛ passio ipsi patiēti. ergo actio ē entitas respectiua a passione realr̃ distincta. ꝛ in agente subiectata. In qōne erūt tres articuli.

Primo sciēdū ē pꝛo declaratiōe terminoꝝ qōnis declarāde sūt quattuoꝛ difficultates. Prima. vtrū actio ꝛ passio sint entitates absolute vel respectiue. Pro solutione. pⁱmo ponitur talis suppō. In oī actione sunt cõsiderāde tres entitates absolute ꝛ sex respectus. Prima est entitas agentis. 2ª entitas patiētis. 3ª ē entitas forme ꝑducte in patiēte. et q2 agēs ꝑducit illā formā. ideo ipsius ad formā ē vnus respectus ꝑducētis ad productū. ꝛ ipsius forme ꝑducte ad agēs producēs ē vnus respectus alteri correlatiuus qui ē ꝑducti ad producentē. ꝛ q2 talis forma recipit̃ i patiēte. ideo ipsius patiētis ad formā ipsā ē vnus respectus recipiētis ad receptū. ꝛ ē alter respect⁹ correlatiuus forme recepte ad formā recipiētē. Deide ē alius respect⁹ agētis ad patiēs. ꝛ vltimo ē sibi respect⁹ correlatiuus patiētis ad agēs. ¶ 2° ponūtur due distīctōes. duplices sunt relationes ẜm eē. quedā sūt intrinsec⁹ aduenientes que statim inascuntur positis fundamētis ꝛ terminis. Alie sunt extrinsecus aduenietes que non statim inascūtur. sed adhuc requirūtur aliq̄ d̄ extrinsecū. Ex dictis eliciūtur due regule. Pria. oēs relatiōes ẜm eē intrinsec⁹ aduenietes sūt i pꝛdicamento relationis reponibles. 2ª oēs relationes ẜm eē extrinsec⁹ aduenietes sūt i aliq̄ sex vltimoꝝ pꝛedicamētoꝝ reponibiles. ¶ 2ª distinctio. actio ꝛ passio capiūtur dupl̃r. vno mō materialiter. ꝛ sic actio ꝛ passio realiter ꝛ ētitatiue sūt ipsa forma ꝑducta. ꝛ sic sunt entitates absolute nō realiter disticte reponibiles in eodem pꝛedicamēto cum ipsa forma. alio mō pōt capi formalr̃: ꝛ sic actio ē respect⁹ agētis ad patiens ꝛ passio econtra. ꝛ sic sūt relationes ẜm eē extrīsec⁹ aduenientes: ꝛ sic sūt naturaliter ꝛ pꝛedicamētaliter disticte. Ex his seqtur pⁱmo contra aliquos noiales ꝙ actio realr̃ distigu᷑ ab agēte: ꝛ passio a patiēte. 2° sequit̃ cõtra aliquos alios ꝙ actio ꝛ passio realr̃ distiguūt̃ a forma pꝛoducta i patiēte. 3° sequit̃ ꝙ actio realr̃ distīguitur a relatione agentis siue ꝑducētis ad formā ꝑductā ꝛ simil̃r a relatione sibi opposita. quia tales relationes sūt relationes causalitatis ꝛ effectualitatis. ideo sunt respect⁹ intrinsecus aduenietes in pꝛedicamento relationis reponibiles. 4° seqtur ꝙ actio ꝛ passio non sunt relatio forme recepte ad recipiētē. nec correlatio sibi opposita. q2 relatio recipiētis ad receptū ꝛ ecōtra est relatio intrinsec⁹ aduenieus. Ex hoc patet solutio secūde difficultatis que ē vtꝝ actio ꝛ passio sint realitates realiter disticte. Ad quā respōdet̃ ꝙ sic. quia relatio ꝛ correlatio sibi opposita realiter distinguūtur. Alie difficultates realiter determinabūtur inferius.

Secundo sciēdū ꝙ Aristo. i vltio capitulo hui⁹ tractat⁹ mouet ꝛ soluit vnū dubiū: ꝛ diuidit̃ i quatuoꝛ ptes. In prima ponit quatuoꝛ suppōes. Pria ē. māim est ꝙ mot⁹ ē i mobili. q2 mot⁹ ē act⁹ mobilis. motus. n. ē actus hui⁹ ad hoc. 2ª. motiui ꝛ mobilis ē aliqs act⁹. ꝓbat̃. qcqd ē i potētia ad aliquē actum ei⁹ ē aliquis actus. sed motiū ꝛ mobile sūt i potētia ad aliquem actum: mobile enim est in potentia ad moueri. mouēs āt ē i potētia ad operari. ergo motiui ꝛ mobilis ē aliqs actus. 3ª. motiui ꝛ mobilis ē vn⁹ ꝛ idē actus. ꝓbat duob⁹ similib⁹. Primū ē. sicut ē inter vnū ꝛ duo ita est iter mouēs ꝛ motū. s3 eadē ē distantia vnius ad duo ꝛ duoꝝ ad vnū. ergo est idem actus mouenti ꝛ tā q̄3 cāe efficientis motiui ꝛ mobilis. 2m est sicut ē inter ascendentem ꝛ descendentē ita ē iter mouens ꝛ motū. sed idē ē spatium ascendētis ꝛ de

scendentis. ergo idē est actus mouentis ⁊ moti ui. Quarta necesse est ꝙ actiui sit aliqs actus ⁊ ille est actio. Et similiter passiui est aliqs actꝰ ⁊ ille est passio. probatur sic: quia opus vniuscuiusꝫ ⁊ finis est illius actus. ſ3 actio est finis agētis ⁊ passio patientis. ergo actus actiui est actio ⁊ actus passiui est passio. ¶ In secunda parte arguit ad vtrāꝫ partem dubij quod ē vtrum actio ⁊ passio sit vnus ⁊ idem motus vel diuersi. supponit primo ꝙ vtrūꝫ sit motus. Secundo. probat ꝙ non sint diuersi motus. quia si essent motus distincti. aut vterꝫ esset in agente aut vterꝫ ī patiente. aut passio in agente. aut actio in patiente. aut econtra. non est dicendū 3m quia esset nimia equiuocare de actiōe. nec ē dicēdū ꝙ ābo sint in agente: qꝛ tūc aut oē mouēs mouebiꝛ. aut habēs motū nō mouebitur. nec est dicēdū ꝙ ābo sint ī patiente. qꝛ sequerētur duo incōuenientia. Primū ꝙ actus vniuscuiusꝫ nō erit in vnoquoqꝫ cuius ē actꝰ. 2m qꝛ tūc idē simul moueretꝛ duobꝰ motibꝰ ad vnum specie. modo īcōueniens ē idem simul moueri duobꝰ actibꝰ vel motibꝰ. 3o. ꝓbat ꝙ nō sint vnꝰ motus. qꝛ sequerentꝛ quatuor incōueniētia. Primo ꝙ duoꝝ specie differētiū eēt vnus idē actus. Secūdo sequeretꝛ ꝙ doctio ⁊ disciplina essēt idem ⁊ similiter actio ⁊ passio. 3o sequeretꝛ ꝙ idē eēt docere ⁊ discere agere ⁊ pati. 4o. sequeretꝛ ꝙ docēs addiscat ⁊ agēs patereꝛ. ¶ In 3a parte ꝑncipali Aristo. soluit hec argumēta. Primo. primū argumētū qd̄ ꝓbat ꝙ actio nō esset in patiente eo ꝙ actus nō eēt ī eo cuius est actꝰ Soluit ꝙ nō est inconueniens actū alicuius esse ī eo cuiꝰ nō est actꝰ. 2o. soluit q̄tuor inconueniētia probātia ꝙ actio ⁊ passio nō sunt vnꝰ motus. Et primo soluit primū ⁊ dicit ꝙ nō est icōueniēs ꝙ duoꝝ sit vnus ⁊ idē actꝰ. ¶ 2o. soluit quartū dicēs ꝙ si actio ⁊ passio sint vnus motus nō est tn̄ docentem addiscere ⁊ agētem pati. qꝛ licet agere ⁊ pati idem significent. tn̄ ipsorū nō est vna ratio dicēs quicqd erat esse sicut tunice ⁊ idumenti. B probat qꝛ sicut est vna via a thebis ad athenas. ⁊ ab athenis ad thebas est tn̄ sic ꝙ nō est eadē sic quolꝫ mō. ſ3 solū ꝑm esse. ¶ 3o. soluit 3m icōueniens ⁊ dicit ꝙ si actio ⁊ passio sint vnꝰ motꝰ tn̄ nō oꝫ ꝙ doctio sit doctrina sicut distātiū est vnū spaciū distare. tn̄ huc ⁊ illuc ⁊ inde huc non est idē. ¶ 4o. soluit 2m inconueniens ꝙ non oꝫ ꝙ actio ⁊ passio sint idē simꝑ motus est vnus ⁊ idem cui hec insunt. differunt. n. rōne. actio. n. est huius ab hoc ⁊ passio est huius vt ī hoc. ¶ In 3a pte recapitulat ea q̄ dicta sūt dicens ꝙ per ea que dicta sunt declaraꝛ quid sit motus. declaratur etiā que sit quelibet species motus.

Tertio sciendum ꝙ circa hunc textū incidunt tres difficultates. ¶ Prima. vtrū actio ⁊ passio sint entitates realiter a motu distincte. Pro solutione ponuntur due distinctiones. prima ē. motus capiꝛ dupliciter vno mō materialiter pro forma producta ī mobili. alio modo formaliter pro respectu mobilis ad mouens. ¶ 2a distinctio. actio ⁊ passio possunt capi dupliciter. vno mō materialiter pro forma producta ab agente in patiens. alio mō formalr̄. ⁊ sic actio ē respectꝰ agētis ad patiēs. ⁊ passio ē respectus patiētis ad agens. Ex his dicitur ꝑmo ꝙ capiēdo actionem ⁊ passionem ⁊ motū materialiter actio ⁊ passio sunt realiter ⁊ entitatiue vnus motꝰ. ⁊ reponuntur ista tria in illo predicamento in quo reponitur ipsa forma. 2o. dr̄ ꝙ capiendo actionem ⁊ motū formaliter actio non est motus. sed est correlatio motus. motus enim formaliter ē respectꝰ mobilis ad mouens: ⁊ actio est relatio mouentis ad mobile 2o. dicitur ꝙ capiendo passionem formaliter ⁊ similiter motū q̄ditatiue ⁊ eēntialr̄ est passio. motꝰ. n. ē relatio mobilis ad mouens sicut ⁊ passio. ¶ 2a difficultas. vtrū motus sit fūdamētū istoꝝ respectuū q̄ sūt actio ⁊ passio. ad quā respōdetur ꝙ non. qꝛ actio ē relatio agentis ad patiēs fundata in potentia actiua agentia ⁊ terminata ad potētiā passiuā patientis et passio ē relatio patiētis ad agēs fundata ī potentia passiua patientis. ⁊ terminata ad potentiā actiuā agentis. Ex hoc sequiꝛ primo cōtra Gilbertū porretanū ꝙ actio nō fundaꝛ ī motu 2o seqtur ꝯ alios ꝙ actio nō ē relatio motus ad agēs. qꝛ talis relatio ē intrinsecus adueniens. similiter passio nō ē relatio motus ad patiens cū talis sit intrinsecꝰ aduenīēs. ¶ 3a difficultas vtrū actio in agente subiecteꝛ ⁊ passio ī patiente. Ad quā r̄ndeꝛ ꝙ actio ⁊ passio mālr̄ capte sūt vna forma exn̄s ī patiēte. 2o dr̄ ꝙ actō formalr̄ ē ī poa actiua agentis tanꝫ ī subō quo cum sit eius fundamentū in ipso agente tanꝫ in ipso subiecto. qd̄ cū sit vltimatū subiectū sui fundamenti. similr̄ passio est in potentia passiua patiētis tanꝫ in subiecto quo ⁊ in ipso patiente tanꝫ in subiecto quod.

Conclusio ṽsalis. Actio ē entitas respectiua a passiōe realr̄ distincta. p3 q2 actio ꝛ passio sūt relatōes i subi͡s distictis realr̄ subate. ḡ sūt entitates realr̄ distincte.

Primo dubitaſ. Utrū oīs actio sit motus ꝛ silr̄ oīs pa°. Pro solutione supponēdū ē ꝓ defēsione opinionis thomistaꝝ de actōe ꝛ passione ponunſ aliq̄ suppositōes. ¶ Pri° i oī motu so^m sūt tres entitates ꝯsiderāde realr̄ distincte. s. ēntas agēns. entitas patiēt\|. ꝛ entitas for^e ꝓducte i passo. respect°. n. s3 eos nō realr̄ distiguūtur a suis fūdamētis. z° oē nomen iponiſ ab aliquo°. eēndi. iō forme būti distictos mōs eēndi possum° iponere disticta noia. ¶ 3° forma ꝓducta a bagēte i patiēs b3 tres modos eēndi distictos. Prim° mōu a eēndi ē eē i h̄. z° ē fluere ab hoc i hoc. 3° ē ab iperfecto ad pfectū. ¶ Ex hoc seqtur ꝙ forme ꝓducte ab agēte i patiēs possūt iponi tria noia. Primū significabit formā sub isto noie qd ē eē sb hoc. z^m significabit formā sub isto mō eēndi q̄ ē eē i h̄. 3^m significabit formā sub isto mō eēndi q̄ ē eē de ipfecto ad pfectū. Primū ē ac°. z^m est pa°. 3^m est motus. ¶ z°. seqtur ꝙ localr̄ loquēdo actio ꝛ pa° ꝛ motus sūt tria noia p̄me itētōis s̄m eādē rē sub distictis modis eēndi. ¶ 3° seqtur ꝙ actio ꝛ passio nō distiguunſ realr̄ nisi capiēdo distictionē realē ꝓ oi distictōe q̄ est p̄ter opus intellect°. p3 q2 nō significat distictas res. s3 eādem rē sub distictis modis eēndi. ¶ 4°. seqſ ꝙ actio ꝛ pa°. ꝛ motus solū distiguunſ modalr̄. p3 q2 actio nihil reale addit vltra passionē nisi vnū modū eēndi.

¶ 5° sequiſ ꝙ actio ꝛ passio distinguunſ p̄dicamētalr̄: p3 q2 ad hoc ꝙ aliqua sint p̄dicamētalr̄ disticta oꝫ ꝛ sufficit ꝙ hēant modos p̄dicādi distictos p3 q2 distict: modi p̄dicādi sumunſ a distictis modis eēndi. cū igitur habeant distictos modos eēndi hēbūt distictos modos p̄dicādi. ¶ Ultimo seqſ ꝙ forma nō tātū facit p̄dicamētum actionis nec modus essēdi tātū nec aggregatū ex forma ꝛ modo. eēndi. sed modum p̄me intētionis significās formā sub isto modo essēdi. ¶ Ex h̄ seqtur ꝙ omnis actio est motus per p̄dicationē accidētalē ꝛ de p accn̄s. sed nō de p se ꝛ per predicationem essentialē3.

Secundo dubitaſ. Utrū omnis actio sit passio ꝛ econtra. Pro solōne supponēdū ē ꝙ ꝓ defēsiōe nominaliū ponūſ aliq̄ suppōes. ¶ Pri^a supositio. actio passio ꝛ motus sunt tres termini cōnotatiui. ¶ z^a i illis tribus terminis sunt tria consideranda. s. significatū ꝛ cōnotatū cuiuslib3. s. actionis ꝛ passionis ꝛ motus. Significatū istoꝝ trium est ipsa forma ꝓducta i patiēs: sed cōnotatū actionis ē respectus patiētis ad agēs: q respectus nō est realiter distictus ab ipsa forma: cōnotatū ipsius passionis ē respectus forme ad patiens. sed cōnotatū motus est fluxus de iperfecto ad perfectū. Ex hoc sequitur ꝙ actio passio ꝛ motus nō differūt penes significata: sed precise eandē formam significāt. ¶ Secundo sequitur ꝙ ista tria differūt penes ꝯnotata. q2 actio significat formā productā ab agēte cōnotando respectū ad agēs. sed passio significat illā formā cōnotādo respectū forme ad patiens s3 motus significat illā eādē formā ꝯnotādo fluxū de iperfecto ad perfectū. ¶ Tertio seqtur ꝙ actio ꝛ passio sunt predicamēta disticta: quia habēt distictos modos denominandi primā substantiam. actio enim denominat primā substātiā: agentē ꝛ passio patientē. ¶ 4°. sequitur ꝙ significatū actionis nō ꝯstituit predicamentū actionis. similiter neq3 eius ꝯnotatū. sed terminus significās formā ꝯnotādo respectū: ꝛ agēs cōstituit predicamētū actionis. ¶ Quito sequitur ꝙ nihil idē reponiſ i p̄dicamēto actionis ꝛ i p̄dicamēto passionis: q2 solū termini significātes formā predictā ꝓductā ab agēte cōnotando respectum ad agēs sūt i p̄dicamēto actōis: ꝛ soli termini significātes illā eādē formā cōnotādo respectū patiētis ad agēs reponūtur i p̄dicamēto passiōis. Ex hoc seqē ꝙ iste sūt ꝯcedēde. oīs actio ē passio: ꝛ oīs passio ē actio ꝑ locutionē acti^{cm} ꝛ denoiatiuā: s3 nō ꝑ locutionē de ꝑ se ꝛ q̄ditatiuā.

Tertio dubitatur. Utrum actio ꝛ passio ratione distinguantur. ¶ Pro solutione supponendum ē ꝙ pro defensione opinionis burleistarum ponitur talis distinctio. actio ꝛ passio capiuntur dupliciter. vno modo materialiter: ꝛ sic non sunt aliud nisi ipsa forma producta. alio modo capiunſ formaliter: ꝛ sic actio ē relatio motus ad motiens vel forme ad agēs et passio est ratio motus ad patiens: vel ipsius forme producte in mobili a quo recipiſ. ¶ Pro solutione huius dubij ponūtur alique distictiones. Prima ratio pōt capi dupliciter. vno° pro modo intelligendi: ꝛ sic illa distinguunſ ratiōe q̄ hūt modos distictos itelligendi. a°°. capiſ rō diffinitōe q̄ditatiua. ¶ z^a distictio aliqua eē idē ꝛ distigui ratōe pōt intelligi dupliciter. vno mō

ꝙ aliqua res habeat aliquā rationē que sit eius ratio. ꝛ illa eadē res habeat aliā rōnē q̄ non sit rō precise rei: vel ēt ꝙ eadē res sub vna ratiōe differat a seipsa sub alia rōne. Alio mō pōt itelligi ꝙ sit eadē res habēs duas diffinitiones. q̄ꝛ vna distinguitur ab alia. Prim⁹ modus ē ipossibilis. z⁹ mod⁹ ē verus. ¶ 3ª distictio. actio ꝛ passio possunt supponeꝛ dupliciter. vno mō personaliter. ꝛ sic ista debet concedi ꝙ actio ꝛ passio nec re nec ratione distinguuntur qꝛ forma pro qua supponit actio nec re nec rōe distiguitur a forᵃ ꝓ q̄ suppōit passio. licet .n. ꝫ bonā locutionē nō possit cōcedi ꝙ idē sit quodāmodo distinctū a seipso. qꝛ idē n̄ cēt seipsū. Alio⁹ pn̄t supponere mālr pro ipsis terminis. ꝛ sic actio ꝛ passio re ꝛ rōne distiguūꝛ. Ex hoc iferꝛ ꝙ quecunqꝫ sunt eadē re. illa sūt eadē ratione.

Ad rationes

Ad primā diciꝛ ꝙ duplex ē pn̄ᵐ productiuū quoddā ē pn̄ᵐ productiuū effectiuū. ꝛ sic conceditur maioꝛ. ꝛ negaꝛ minoꝛ. Aliud ē pn̄ᵐ ꝓductiuū formale. ꝛ sic negaꝛ maioꝛ ꝛ concediꝛ minoꝛ. actio .n. ē illud a q̊ agēs dꝛ formaliter agere. ꝛ ad confirmationē dꝛ negādo ꝯn̄aꝫ qꝛ sunt relatiōes secundum esse extrinsecus aduenientes. ¶ Ad secundam dꝛ ꝙ actio ꝛ passio materialiter capte nō realiter distinguūꝛ ꝫ bene actio ꝛ passio formaliter capte. ¶ Ad tertiam diciꝛ negādo ꝙ actio sit in paᵗᵉ saltē de actione formaliter capta. ꝛ ad ꝓbationē dꝛ ꝙ Gilbertus porretan⁹. nō intelligit de ꝟo fundamento. quia subdit tunc ꝙ ois mot⁹ in actione firmaꝛ sed vult habere ꝙ motus ꝛ actio necessario se cōcomitantur. ꝛ ad auctoritatē phī dꝛ ꝙ illa intelligiꝛ de actione materialr capta.

Queritur

Queritur quarto. Utruꝫ phicus habeat considerare de infinito. Et arguiꝛ ꝓ ꝙ nō. qꝛ phic⁹ nō hꝫ cōsiderare entia ꝓhibita. ꝫ ifinituꝫ ē ens ꝓhibitū. g̊ phic⁹ nō hꝫ considerare de ifinito. ¶ z° sic. qcqd ꝯsiderat phic⁹ illud ē cognoscibile. ꝫ ifinitū nō ē cognoscibile g̊ ifinitū nō cōsiderat phic⁹. mīoꝛ pꝫ qꝛ ifinitū ꝫ ꝙ ifinitū ē ignotū. ¶ 3°. ad metaphicū spectat cōsiderare de ifinito. g̊ non ad phicū. aīs pꝫ qꝛ ad methaphicū pertiēt determiare de q̄ntitate. g̊ de ifinito. ꝯn̄a tꝫ. qꝛ finitū ꝛ ifinitū sūt passiones q̄ntitatꝭ. In oppoᵐ arguitur per Aristo. ī textu. In qōe erūt tres articuli. Quātū ad p̄mū.

Primo

Primo sciēdū ē pro declaratiōe terminoꝝ qōnis ponūtur tres distinctiones. Prima. duplex ē ifinitū q̄ntū. s. infinitū ꝺm magnitudinē ꝛ infinitū ꝺm multitudinē. ꝛ vtrūqꝫ ē duplex. qꝛ quoddā ē infinitū actu. aliud ē ifinitū in potētia. ¶ Scḋa distictio. infinitū capitur duplr. vno mō ꝓ significato siue rōne formali ifinitatis q̄ attribuiꝛ ipsi quanto ifinito. alio⁹ pro denoiato siue pro substracto. ꝛ sic ifinitū ē ipsū quātū, cui attribuitur rō formalis infinitatis. ¶ 3ª distictio. duplex ē notitia. q̄dā ē positiua qua cognoscim⁹ aliquod predicatū positiuū alicui subiecto inesse. alia ē priuatiua qua cognoscim⁹ aliqua predicata positiua negari de aliquo subiecto. Notitia positiua est duplex. quedā ē qd rei qua cognoscimus essentiā rei. alia ē quid nominis per quā cognoscim⁹ quid significaꝛ per nomē. Unde ad cognoscendū quid nominis nō oꝫ illud quod significatur per nomē eē verū ens non prohibitum. sed sufficit ꝙ possit imaginari. qꝛ nō solū iponim⁹ nomina his que sūt. ꝫ etiā his q̄ non sunt possunt imaginari eē. Argumēta ꝟo ante oppoᵐ tāgūt tres difficultates. Primū tāgit vtrū ens infinitū sit ens prohibitū. ꝛ hoc soluetur in sequenti questione. zᵐ tangit de cognoscibilitate infiniti. ꝛ hoc solutum est in primo huius. 3ᵐ tangit de diuersis rationibus formalibus sub quibus phicus ꝛ mathematicus considerant de infinito. ꝛ hec soluetur in solutione illi⁹ argumēti.

Secundo

Secundo sciēdū ꝙ iste secūdus tractatus i quo Aristo. determiat de infinito diuidiꝛ i sex caᵃ. ¶ In primo ostendit ꝙ ifinitū sit de cōsideratiōe phici: ꝛ itēdit talē cōclusionē. Ad phicū pertinet determinare de infinito. si est aut non est. quod sic probaꝛ dupliciꝛ. Prio rōne sic. qꝛ scia de nā cōsiderat magnitudines tēpus ꝛ motū. g̊ ēt hꝫ considerare de infinito. probat ꝯn̄aꝫ qꝛ necesse ē vnūqḋqꝫ eoꝝ eē finitū aut infinitū. ꝛ quāuis nō omne ens sit finitū aut infinitū vt passio ꝛ punctus. z° ꝓbat signo sic. qꝛ oēs antiqui q̄ visi sūt aliqd tāgere ꝺm phicā fecerūt mētionē de infinito. aīs probat narrādo opinionē antiq̄ꝝ de ifinito. Et prio ponit opinionē non naturaliter loquentium. q̄ fūt plato ꝛ pithagoras ꝛ est hec. Infinitum est sicut substātia per se subsistens. ꝛ nō est sicut accidens cuiqꝫ inherēs. z° ponit tres differētias inter Platonem ꝛ pythagorā. Prima qꝛ pithagoras posuit infinitum solum

eē in sensibilibus ⁊ non in separatis a sensu. po suit. n. infinitū solū eē in numeris. numer⁹ aūt nō est extra sensibilia. sed plato posuit infinitū tā in sensibilibus q̄ȝ in isensibilib⁹. q̄z posuit numeros eē infinitos ⁊ siłr ideas. ¶ 2ª dña quia pithagorici posuerūt ifinitū extra celū. ſȝ plato dicebat nullū corp⁹ eē extra celū. dicebant ēt q̄ idee nō erāt ex̄ celū: q̄z ipse nusq̄ȝ sūt. ¶ 3ª differētia q̄z pithagorici solū posuerūt vnū pn̄cipiū ifinitū. s. numeꝝ parē. ꝓbat signo pithagoricorū. q̄z si capiat prim⁹ numerus ipar. ⁊ sibi addatur vnitas cābit̄ quadratū. ⁊ si illi quadrato addat̄ primus numer⁹ par cābit̄ ēt quadratū. ergo ꝓp additionē numeri paris non videtur variari spēs numeri. ideo numerus par ē infinitus. sed propter additionē imparis multotiens variātur spēs numeri circūponētis numerū gnomonibus. aliquādo cātur eadē spēs. aliquādo vero alia. Sed plato posuit duo pn̄ª ifinitatis. s. magnū ⁊ paruū. ¶ Cōsequēter narrat opiniones naturaliter loquētiū. ⁊ tria facit. Primo dicit q̄ oēs naturałr loquētes qui posuerūt infinitū asserūt ipsū eē accn̄s alteri inherēs qui nō ponit elemēta eē finita: tñ ponit infinitū eē. sed quicūq̄ȝ posuerūt elemēta ifinita esse. sicut Anaxagoras ⁊ Democritus posuerūt infinitū eē. 2° ponit duas differētias iter Anaxagorā ⁊ democritū. pma. q̄z Anaxagoras dicit infinitū eē ex ifinitis partib⁹ homogeneis. ſȝ democritus dicit ipsū eē ex semine omniū figurarū per cōtactū cōtinuū: hoc ē dictu ex infinitis partib⁹ athomalib⁹. 2ª dña q̄z anaxagoras posuit quālibet ptē eē mixtā i qualibet alia pte. ⁊ q̄dlibet fieri ex quolibet. ſȝ democritus nec posuit q̄dlibet eē i quolibet. nec quodlibet fieri ex quolibet. ſȝ posuit oia fieri ex infinitis corporib⁹ athomalib⁹. 3° ponit quatuor cōditiones quas antiqui attribuebāt infinito. pª infinitum est principium. probat. oia. n. aut sūt pn̄m. aut ex pn̄º infiniti aūt nō ē pn̄m nec finis. 2ª. infinitū ē ingenitū nō factū nec corruptibile q̄ꝺ etiaȝ sit necesse est ipsū accipe finē. ⁊ ois finis corruptionis ē. 3ª. infinitū continet ⁊ gubernat oia. 4ª. ifinitū ē quoddā diuinū. infinitū. n. est imortale ⁊ icorruptibile sicut dicūt anachimandros ⁊ plures philosophoꝝ.

Tertio sciēdū q̄ Aristo. i isto 2° ca° disputat. vtrū infinitū sit aut nō sit. Et p̄ arguit quinq̄ȝ rōnib⁹ q̄ infinitū sit. ¶ Prima tēpus ē ifinitū. ergo ifinitū ē. ¶ 2ª ē. mathematici supponūt magnitudinē eē infinitā diuisiue. ḡ magnitudo ē ifinita. ⁊ per ɔn̄s ifinitū ē. ¶ 3ª rō generatiōis ⁊ corruptionis sūt infinite. ⁊ h̄ non pōt eē si tollat̄ ifinitū. ḡ ⁊c. ¶ 4ª rō. accepto aliquo corpore vel illud ē infinitū ⁊ sic hētur intētū. vel ē finitū ⁊ sic necesse ē ipsū finiri ad aliud corpus. vel ḡ illud aliud corpus erit infinitū et sic habetur itētū. vel erit finitū ⁊ sic finietur ad aliud corpus. ⁊ p ɔn̄s oportebit deuenire ad aliquod corpus infinitū: vel erit ꝓcessus in infinitū i corporib⁹ finitis. ¶ 5ª rō. itellect⁹ imaginat̄ q̄ numerus sit ifinit⁹ ⁊ q̄ mathematice magnitudines sint infinite. ⁊ q̄ ex̄ celū sit infinitū ⁊ q̄ ex̄ celū sint mundi infiniti. Si ꝟo ex̄ celū esset vacuū tūc ex̄ celū eēt locus infinit⁹. ḡ ex̄ celuȝ eēt corp⁹ ifinitū pȝ ɔn̄a. cōtigere. n. ab esse nihil differt i perpetuis. Et subdit q̄ ē magna dubitatio de infinito ⁊ q̄ nō ponētib⁹ infinitū eē accidūt multa ipossibilia. ſȝ si ponat̄ eē tūc dubiū ē vtrū sit substantia aut accidēs p se inherens alicui: aut neutrū. 2°. subdit q̄ maxie ad phisicū pertinet considerare si ē aliqua magnitudo sensibilis infinita. Cōsequēter ponit phs q̄nq̄ȝ modos ifiniti. vno° dicitur ifinitū q̄ꝺ ipossibile ē transiri eo q̄ nō ē aptū natū trāsiri vt vox dicit̄ iuisibilis. alio mō dr̄ ifinitū q̄ trāsitū iperfectū hȝ. 3°. mō q̄ vix pōt pertrāsiri. 4°. dr̄ infinitū q̄ꝺ aptū natū ē habere finē nō tñ hȝ finem. 5°. mō dr̄ ifinitū. aut ꝺm appōeȝ. aut ꝺm diuisionē. aut vtrūq̄ȝ. ⁊ hec de primo articulo. Quantū ad secūdū ponit̄ talis.

Conclusio responsalis ad phicū pertinet determinare de infinito ⁊ hoc satis patet ex dictis prius.

Primo dubitatur. Utrum infinitū sit aliquid sepatuȝ a sensibilibus. Pro solutione supponēdū ē q̄ Aristo. in secunda parte huius capituli disputat ifinitū non eē ⁊ diuiditur in tres particulas. In pª ponit istaȝ conclusionē. Infinitū nō ē separatū a sensibilibus. ꝓbat phs trib⁹ rōnib⁹. Pria si aliq̄d sit infinitū ⁊ sit separatū a sensibilib⁹. tūc illud non erit nec magnitudo nec multitudo cū sit substātia ⁊ nō accidēs alicui inherēs. ⁊ si nō sit magnitudo nec multitudo tūc illud nō erit diuisibile. oē enim diuisibile aut ē multitudo aut magnitudo. si autem non sit diuisibile tunc non erit infinitū. nisi sicut vox dicitur inuisibilis: ⁊ sic solū eēt infinitū ꝺm accn̄s. ⁊ per ɔn̄s nō eēt principium sicut nec inuisibile ē prin^m locutiōis: vox tamē

īuisibilis ē. 2ª ratio ipossibile ē aliquid esse ifinitū nisi ſm multitudinē vel magnitudinē. ğ ipossibile ē aliqd eē ifinitū ⁊ separatū a sēsibilibus. añs pz q2 ifinitū est p se passio magnitudinis ⁊ multitudinis. ¶ 3ª rō vel illud ifinitū separatū eēt partibile vł īpartibile: nō ptibile q2 tūc essz ptibile i pl'a ifinita. nō ipartibile q2 tūc nō eēt q̄tū nec ifinitū ¶ Jn 2ª pticula ponit p̄hus talē ɔclusionē. Nullū corpus ē ifinitū. ꝓbat sic. nullū corpus supficie terminatū est ifinitū: sed oē corpus ē supficie terminatū. ğ nullū corpus sēsibile nec isensibile ē ifinitū. minorē ꝓbat q2 de diffinitōe corporis ē q̄ð t̄mineī supficie. ¶ Jn 3ª particula probat ꝙ nullus sit numerus infinitus: sic nullum numeratum aut numerabile est ifinitū: sed omnis numerus est numeratus aut numerabilis. ergo nullus numerus est ifinitus.

Secundo dubitaī. Utrū aliqð corpus sēsibile sit actu ifinitū. ¶ Ad soluēdū hoc dubiū supponēdū est ꝙ Aristo. i 3ª parte capl'i itēdit talē ɔclusionē. Nullū corpus sensibile ē actu ifinitū: ꝓbat p̄hus. 5. rōibus. pª rō ē hec: si aliqð corp⁹ sēsibile eēt actu ifinᵐ vł illud eēt simplex aut cōpoᵐ: sed nec corpus simplex nec corp⁹ sēsibile ɔpoᵐ pōt eē ifinīᵐ. ğ nullū corp⁹ sēsibile pōt actu eē ifinitū: ꝙ nullū corpus sēsibile ɔpoᵐ aut mixtū sit actu infinitū ꝓbat sic: q2 aut illud eēt ɔpoᵐ ex elemētis magnitudine finitis ⁊ sic nō eēt ifinitū. q2 nō est possibile corp⁹ eē ifinitū si elemēta sint magnitudine finita. vł eēt ɔpoᵐ ex vno elemēto ifinito ⁊ alijs finitis ⁊ tūc cū illud elemētū ifinitū sit ifinite actiuitatis ⁊ ɔriet̄ alijs elemētis seqt̄ ꝙ corrūperet alia elemēta. vł eēt ɔpoᵐ ex plib⁹ elemētis magnitudine ifinitis. ⁊ tūc sił eēnt ifinita qð est ipossibile pp penetrationē dimensionū. ¶ 2ᵒ. ꝓbat ꝙ nullū corp⁹ simplex sit actu sēsibile ifinitū: q2 vł illud eēt aliqð elemētoꝝ: ⁊ tūc cū ipm eēt ifinite actiuitatis corrūperet alia elemēta. vł essz qðdā corp⁹ mediū ex q̄ cōponerenī elemēta. ⁊ hoc nō. q2 elementa nō resoluunī i illud corp⁹ meᵐ. ğ nō ɔponūī ex illo corpore me⁹: tz ɔña q2 vnūqðq3 resoluiī i ea ex qb⁹ cōponiī. ¶ 2ª rō q2 si eēt aliqð corp⁹ sensibile ifiniū vel illud eēt hōgeneū vł etherogeneū. neutᵐ ē dð. ğ. Pro deductōe istī⁹ rōis ponit tres suppositiones. pª suppositio. Oē corp⁹ sensibile ē aptū natū eē alicubi ſz nō eq̄. ¶ Scða vni⁹ cuiusq3 corporis sēsibilis ē aliqs deīminat⁹ loc⁹. ¶ Tertia idē ē loc⁹ toti⁹ ⁊ ptis vt idē ē loc⁹ tre ⁊ vni⁹ glebi: ⁊ toti⁹ ignis ⁊ vni⁹ scītille. Ex hoc p̄mo ꝓbat ꝙ ipossibile sit illud corp⁹ esse hōgeneū. q2 tūc illud corp⁹ sp moueret̄ aut sp q̄esceret: cū. n. ipz corp⁹ sit ifinitū loc⁹ ei⁹ erit ifinit⁹. iō si moueaī cū nō sit maioꝝ ra⁹ ꝙ moueaī sursū q̄3 deorsuz oꝫ ꝙ sp moueaī: ⁊ si q̄escat cū nō sit maior rō ꝙ q̄escat hic q̄3 ibi. seqtur ꝙ vbiq3 q̄escit. ¶ 2ᵒ. ꝓbat ꝙ nullū corp⁹ etherogeneū possit esse ifinitū supponendo p̄mo ꝙ diuisibiliū corpoꝝ sunt diuisibiles loci. 2ᵒ supponendo ꝙ toᵐ vniuersū nō est corpus vnū nisi p ɔtactū. ⁊ format rōem q2 vel ille ptes etherogenee eēnt finite ⁊ sic totū esset finitū: vel vna esset ifinita ⁊ alie finite ⁊ sic ifinita corrūperēt alias: vel essent ifinite ⁊ sic loca essent ifinita: si. n. loca ifinita sint ⁊ totū ifinitū esse necesse est. ipossibile. n. est nō corpora esse in loco: neq3. n. corpus maius ē q̄3 locus nec locus maior q̄3 corpus: q2 vel esset dabile vacuū vel corpus sine loco. ¶ Tertia ratio si aliqð sensibile esset ifinitū vel esset totū graue ⁊ sic nāłr ferreī deorsū: vel esset toᵐ leue. ⁊ sic nāłr ferreī sursū: vel esset partiz graue ⁊ partim leue: ⁊ hoc est falsū: q2 cū illud corpus sit ifinitū nō hꝫ mediū vel vltimū. ¶ Quarta rō gē gd est i loco est finitū. omne corpus sensibile est i loco: ğ oē corp⁹ sensibile est finitū. minorem ꝓbat q2 spēs ⁊ dr̄ie loci sūt finite. s. añ ⁊ retro sursū ⁊ deorsū dextrū ⁊ sinistrū. ¶ Quita rō. oē qð est i loco est i aliquo loco. ğ oē qð est i loco est finitū: ⁊ p ɔñs nullū corp⁹ sensibile est infinitū. pmā ɔñaz ꝓbat q2 ipossibile est aliqð q̄tū esse ifinitū: q2 oē q̄tū aut est bicubitū aut tricubitū ⁊ sic de aliis. ğ ɔstat ꝙ omne tale est finitum.

Tertio dubitaī. Utrū ifinitū sit i seipso ⁊ nāliter q̄escat i seipso. ¶ Ad soluendū hoc dubiū est supponendū ꝙ i hac vltima pte hui⁹ capituli Aristo. iprobat opinionem anaxagore de loco ifiniti que est hec. Jnfinitū subsistit seipsum ⁊ est i seipso: ⁊ in seipso nāliter q̄escit. hoc iprobat p̄hus tribus ratōibus. Prima. naz omne qð est alicubi nāłr ibi q̄escit. ergo dato ꝙ ifinitū esset i seipso nō ꝓpter hoc sequitur ꝙ q̄escit i seipso. secūda ratio q2 ifinitū non q̄escit i seipso ſm ꝙ ifinitū. ergo assignanda est est alia causa ꝓpter quā q̄esceret i seipso. ¶ Tertia ratio q2 dato ꝙ totū ifinitū q̄esceret i seipso non esset aliqua ratio propter quam pars infiniti quiesceret in seipsa ⁊ cetera.

Ad rationes ante oppositum. soluū tur ex predictis.

Ueritur quinto. Utruz productio effectus actualr infiniti absq3 implicatione cõtradictiõis sit defensibilis. ¶ Arguit̃ pmo q3 sic. qa in quolibet continuo sũt infinite ptes pportionales hñtes ppriã entitatẽ positiuã. g͛ i quolz cõtinuo sũt ifinite entitates ⁊ per ɔñs quodlz cõtinuũ ẽ ifinitũ actualr ⁊ entitatiue. ⁊ cõfirmat̃ qz quocũq3 numero dato contigit maiorẽ dare ⁊ quacũq3 linea data contigit minorẽ dare. ⁊ maior numerus quocũq3 dato ẽ infinit⁹. g͛ ẽ dabile aliqd actu infinitũ. ¶ 2°. sic nõ iplicat cõtradictionem oĩa pmanẽtia producibilia vel possibilia pduci eẽ actu producta. s3 illa sunt infinita. g͛ nõ iplicat contradictionem aliquid eẽ actualr infinitũ. ¶ 3°. sic. nõ iplicat cõtradictionẽ tẽpus fuisse pductũ ab eterno. ⁊ in qualibet pte illius tẽporis vnũ hominẽ fuisse productũ quo dato fuissent aĩe rõnales infinite. g͛ pductio actualr ifiniti absq3 iplicatione cõtradictionis erit defensibilis. ¶ In oppo^m est pħs. In qõe erũt tres articuli. Quãtũ ad p^m.

Primo sciẽdũ ẽ pro declaratiõe terminoꝝ qõis ponũt aliq̃ distinctiones. Pria distictio ẽ. ifinitũ ca^r dupliciter. vno mõ sincathegoreumatice. ⁊ tũ valet sicut aliquid. ⁊ nõ tot qn plura. vel tñ valet sicut aliqd ⁊ quodlz plura. ⁊ hoc qñ addit̃ mltitudini. sed qñ addit̃ magnitudini tñ valet sicut tm̃. ⁊ ñ tm̃ qn mai⁹. vl tñ valet sicut aliquãtũ ⁊ qõlz mai⁹ Alio°. capit̃ ifinitũ cathegoreumatice. ⁊ illud ẽ duplex. qddã ẽ ifinitũ ex gen⁹. ⁊ vocat̃ ifinitũ toti⁹ ent} vel ifinitũ entitatiuũ ⁊ ꝟtuti ⁊ est illd qd h3 se ⁊ fm quodlz sui ẽ ifinitũ vt de⁹. aliud ẽ ifinitũ i gñe. ⁊ istd ẽ triplex. qddã ẽ negatiuum qd nõ ẽ finitũ. nec aptũ natũ finiri sicut pũct⁹. aliud ẽ ifinitũ priuatiue qd ñ est finitũ tñ est aptũ natũ finiri. sic ẽ linea ablat} pũct} ipsã tminanti b⁹. aliud ẽ ifinitũ positiuũ siue ɔ̃trũ ɔ̃rie sũptũ qd h3 quãtitatẽ ifinitã. In fi^m ɔ̃rie sũptũ ẽ triplex. quoddã ẽ distensũ siue distributiuũ qd fit secũdũ mltitudinẽ. aliud est extẽsũ qd fit scdm magnitudinez tã extensionis q̃3 duratiõis. alid est itensũ qd fit p augmẽtationez ptiũ gradualiũ ⁊ quodlz istoꝝ põt esse duplex. qddã ẽ ifinitu3 actu. alid est i potentia. rõe h⁹ sũt soluende tres difficultates. Pria difficultas. vtꝝ entitas ifiniti i actu sit qditas ɔ̃bibil ad extitã absq3 iplicatiõe ɔ̃dictiõis vl sit entitas phibita ita q3 sit ñ ens. aut pꝛꝝ nihil tã i eẽ obiectio q̃3 i eẽ sbiuo. Ad quã rñdet̃ q3 sic. qz ifi^m actu est entitas ipossibil pduci vt postea oñdet̃. ¶ 2ª difficltas i q̊ ɔsistit rõ formal ifiniti i põ. Ad quã rñdet̃ q3 consistit i q̃dã successione ptiũ fiendaꝝ ⁊ accipiendaꝝ ita q3 de se ifinitu3 est esse tale ens cu⁹ sp aliq̃ ps sit fienda vel accipienda. Ex q̊ seqt̃ q3 si oĩa possibilia pduci p possibile vl ipossibile essẽt hl'r ⁊ actualr pducta illa eẽnt finita cũ ipoꝝ ñ eẽt alid accipiẽdũ. ¶ 3ª difficltas dato p possibile vl ipossibile q3 esl3 aliqs effect⁹ actualr ifinit⁹. vtꝝ ille ɔponeret̃ ex ptib⁹ finitis vl ifinit}. Ad quã rñdet̃ q3 ɔponeret̃ tã ex ptibus finitis q̃3 ifinit} ⁊ q3 nõ esset mai⁹ suis ptib⁹ ifinitis nec excederet suas ptes ifinitas. qz maioritas ⁊ excessus sũt passiones q̃titatis finite.

Secũdo sciendũ q3 pħs i isto 3°. c° oñdit q̃lo ifinitũ ẽ ⁊ quomodo ñ. Et diuidit̃ i qnq3 ptes. In pma itendit tale3 ɔclusione3. s. ifinitũ q̃dãmodo ẽ ⁊ quodãmõ nõ ẽ. probat̃ qz ifinitũ nõ põt oĩo eẽ pp ipossibilia supi⁹ deducta. nec põt oĩo nõ eẽ pptcr tria incõuenientia. Primũ icõueniẽs qz tpis eẽt p̃n^m ⁊ finis. 2^m q3 alie magnitudines nõ erũt diuisibiles i magnitudines. 3^m q3 nõ erit pcessus i infinitũ i numeris. ¶ In 2ª pte oñdit q̊lõ ifinitũ ẽ. ⁊ q̊lõ nõ ẽ. ⁊ itẽdit tres cõclusiões. Pria ifinitũ nõ ẽ i actu. s3 ifinitũ ẽ i potẽtia. pbat qz numeri non sũt actu infiniti s3 solũ i potẽtia fm appõem. et magnitudo nõ ẽ actu ifinita. s3 solũ fm potẽtiã diuisionis eo q3 nõ põt diuidi i lineas athomales. 2ª ɔ°. ifinitũ nõ ẽ i potẽtia ad actũ cõpletũ eo mõ q̊ es ẽ i potẽtia ad statuã: qz tãdẽ dabile eẽt aliqd ifinitũ actu. ¶ 3ª ɔ°. ifinitũ ẽ i potẽtia ad actũ icõpletũ. probat duob⁹ similib⁹. pmuz qz esse infiniti est esse sicut diei. sed solũ dies ẽ in actu icõpleto. igit̃ scdm qz eẽ infiniti ẽ eẽ sicut agon qd solũ est in actu cõpleto. igit̃. ¶ In 3ª parte ostendit quõ conuenienter ⁊ dĩuer reperitur infinitas in pmanẽnbus ⁊ successiuis ⁊ intendit duas conclusiões. ¶ Prima ɔclusio infinitas i pmanentib⁹ ⁊ successiuis dupliciter conueniũt. Pmo qz vtraq3 ratio ifiniti consistit i hoc quod ẽ semper accipere aliud post aliud ⁊ nunq̃3 est totũ acceptũ. 2°. qz in vtrisq3 acceptũ semper est infinitum quãuis sit semper accipiendum vnum post alterum. ex hoc ifert vnũ correlariũ q3 non oportet infinitum esse sic tale q3 sit hoc aliquid vt homo vel domus sed est aliquid vt dies ⁊ agon. quorum esse nõ ẽ sicut

quedā substantia actu facta. sed eē cor̄ ē fieri alterū post alterū. ¶ 2ª conclusio. infinitū i permanētibus ⁊ successiuis differt. q2 i successiuis ps prius accepta nō manet cū parte posterius accepta. sed oppoᵐ ē i permanētibꝰ. ¶ In quarta parte ponit duas cōuenientias inter īfinitū s3 appōez ⁊ infinitū sm diuisionē. Et dicit pͦ ꝙ infinitū sm appōez ē quodāmō infinitū sm diuisionē. q2 īfinitū sm appōez fit ex infinito sm diuisione. quod. n. diuidit ab vna magnitudie pōt alteri apponi. Pria cōueniētia ipsorū ē. qa sicut diuisio magnitudinis i partes eiusdē rationis. i. ꝓportōis procedit i īfinitū. silr appō magnitudinis i ptes eiusdē rōnis ꝓcedit in infinitum. 2ª. q2 sicut diuisio magnitudinis in partē eiusdē quātitatis nō procedit in infinitum eo ꝙ oē finitū cōsumit ablato quolibet finito sic est de infinito secūdū appositionē. Ex h̄ seqtur ꝙ diuisio magnitudinis ē solū īfinita i poª sicut dies ⁊ agon. semp. n. ipsius ē aliqd accipe ⁊ nō ꝑse in actu sicut finitū. Cōseq̄nter ponit vnam differētiā q2 diuisio magnitudinis sic ꝓcedit in infinitū quod quacūq3 magnitudine data contingit dare minorē. sed appō magnitudinis nō sic procedit in infinitū ꝙ quacūq3 magnitudie data contingit dare maiorē. Ex h̄ ifert ꝙ plato male posuit duo infinita. vnū i augmēto sic ꝙ quocūq3 dato possit dari maius. aliud i decremēto sic ꝙ quocūq3 dato pōt dari minꝰ. 2º. male posuit plato ꝙ infinitū nō causat i numeris nec sm diuisionē eo ꝙ vnitas ē primᵐ in numero. neq3 sm appōem. q2 dicebat ꝙ appō i numeris fiebat solū vsq3 ad numerū denariū. ⁊ ꝙ nō fiebat vltra processus nisi ꝑ reiterationē.

Tertio sciendū ꝙ Aristo. in isto quarto caº determinat de infinito diffinitiue ⁊ diuiditur i tres ptes. In pͥma intēdit talē conclusionē. Infinitū nō ē diffiniēdum eo mō q̄ ipsū diffiniebāt antiqui. diffiniētes ꝙ infinitū ē cuius nihil ē extra. sed debet diffiniri contrario mō. s. ꝗcuiꝰ aliqd ē ex̄. ꝓbat rōne ⁊ signo signo sic. nos dicimus ānulos eē īfinitos ⁊ oia circulationē habētia eo ꝙ ſp aliqd ē ex̄ accipe. ḡ īfinitū ē cuiꝰ quātitatē accipiētibꝰ ſp ē accipe aliqd ex̄. Ex h̄ remouet vnū dubiū. ⁊ dic ꝙ annuli nō sūt proprie īfiniti sed solū sm similitudinē probat q2 ad īfinitū duo requirūt. pͦ. ꝙ post quodcūq3 acceptū sit semp aliqd accipiendum 2º. ꝙ nō idē sit idē bis acceptū. hoc āt nō fit sic i annulo. Ex h̄ infert diffinitionē infiniti. Infinitum ē cuius quātitatē accipiētibꝰ ſpē aliquid sumere. 2º. probat istā diffinitionē rōe sic. illud cuius nihil ē ex̄ ē quoddā toᵐ. sed infinitū nō est quoddā totū. ḡ infinitū nō ē cuius nihil ex̄ ē. maiorē probat per diffinitionē totius. totū autē3 ē cuius nihil abest vt hominē totū aut archā totā. iō totū nō ē ꝓprie cuiꝰ nihil ē ex̄. minorē ꝓbat q2 oē totū ē ꝑfectū. nullū infinitū ē ꝑfectum. ḡ nullū īfinitū ē totū. maiorē ꝓbat. q2 totū aut ꝑfectū. aut idē penitus ē. aut sm nām ꝓximū est minorē ꝓbat. q2 oē ꝑfectū h3 finē. s3 nullū infinitū h3 finē. finis āt terminꝰ ē. Ex hoc infert ꝙ parmenides melius dicit ponēdo totū vniuersum eē finitū q̄3 mellissus ponēdo totū vniuersū infinitū eē. totū. n. ⁊ infinitū nō pnt cōtinuari. i. eidē cōuenire. ¶ In 2ª pte ponit opinionez platonis dicentis ꝙ infinitū ē oia habens ⁊ oia continēs i se ꝓpter id qᵭ h3 aliquā similitudinē in totū. ¶ In 3ª pte īpugnat hāc opinionē ponēdo quinq3 ꝓprietates infiniti. Prima. infinitū ē sicut materia eo ꝙ tantū ē in potētia ⁊ nō i actu 2ª īfinitū nō cōtinet sed cōtinet sm ꝙ infinitū. 3ᵐ infinitū sm ꝙ īfinitū ē ignotū. h3. n. rōnē materie. mō ſpē3 nō h3 mā ꝑ quā possit itelligi. 4ª infinitū magis h3 rōnē partꝭ q̄3 totius. q2 h3 rationē materie. mā. n. ē ps totius sicut es ē pars statue. 5ª. ꝙ infinitū nō cōtinet tā intelligibilia q̄3 sensibilia. icōueniēs. n. ē ⁊ ipossibile ignotū ⁊ determinatum omnia continere.

Conclusio rn̄salis. Productio effectꝰ actualiter infininiti non est absq3 implicatione contradictionis defensibil. ꝓbat sic. quia infinitū qͥditatiue ⁊ essentialr ē i actu permixtū potētie sic ꝙ ipossibile ē quālibet ptē eiꝰ eē ꝓductā aut acceptā. s3 semp aliquid ē producēdū aut acciplēdū. sed si eēt aliqd actualiter infinitū quelibet pars eius eēt actualiter accepta. ⁊ sic infinitū non eēt infinitū qᵭ ē implicatio contradictionis.

Primo dubitat. Utrū magnitudines sint infinite sm diuisionē ⁊ non sm appōez. Pro solōe supponēdū ē qᵭ Aristo. in h̄ sexto ⁊ vltio capitulo oñdit cām infinitatis in entibus naturalibus. ⁊ primo in numero et magnitudine. ⁊ diuidit in tres ptes. ¶ In pͥa itēdit duas cōclusiones de magnitudinibus. Prima. magnitudines nō sunt infinite sm appositionē sic ꝙ cōtingat quacūq3 magnitudine data dare maiorē. 2ª magnitudines sūt infinite sm diuisionē sic ꝙ quacūq3 magnitudine da

ta cõtingit dare minorẽ. ꝓbat sic. qꝛ totũ ad qđ
procedit appõ bꝫ modũ forme q̃ ẽ priũ finita
tis ꝛ pars ad quã ꝓcedit diuisio bꝫ ratione ma
terie q̃ ẽ pncipiũ ĩfinitatis. ¶ Jn 2ª pte intẽdit
duas cõclusiones de numero. Pria. numerus
nõ ẽ ĩfinit⁹ ſm diuisionẽ. sic ꝙ quocũqꝫ numero
dato contingit dare minorẽ. 2ª. numerus ẽ in-
finit⁹ ſm appõez sic ꝙ quocũqꝫ numero dato
contingit dare maiorẽ. e conuerso vero ẽ in ma
gnitudinibus. oñdit h̃ resumẽdo ↄclusiones su
perius dictas de magnitudine. ¶ Jn 3ª pte pro
bat p̃dictas cõclusiones: ꝛ primo ꝙ numer⁹ nõ
sit infinitus ſm diuisionẽ. qꝛ nihil qđ ẽ resolubi
le ꝛ indiuisibile ẽ infinitũ ſm diuisionẽ. sed nu
merus ẽ resolubilis ꝛ indiuisibilis. g̊ numerus
nõ ẽ infinitus ſꝫ diuisionẽ. minorẽ probat quia
numerus ẽ resolubilis ĩ vnitatẽ. mõ vnũ est in
diuisibile. deide probat ꝙ numerus sit ĩfinitus
ſm appõez: qꝛ numer⁹ ẽ augmẽtabilis ſm diui
sionẽ magnitudinis. ꝛ magnitudo ẽ in infinituꝫ
diuisibilis. g̊ numer⁹ ẽ ĩ infinitũ augmẽtabilis.
Ex hoc ĩfert tria correllaria. Primũ. numerus
ẽ solũ ĩfinit⁹ ĩ poª ꝛ nõ ĩ actu ſꝫ ptes magnitudi
nis sepate a magnitudine. 2ᵐ magnitudies nũ
q̃ꝫ sunt ĩ actu infinite nisi ſꝫ potentiã. 3ᵐ econ
uerso reperit̃ ĩfinitũ ĩ numeris ꝛ in magnitudi
nib⁹. Consequenter ꝓbat duab⁹ rõnib⁹ p̃mam
cõclusionem. s. ꝙ magnitudo nõ sit infinita ſm
appõez. quãcũqꝫ .n. cõtingit esse in poª ꝛ ĩ actu
contingit esse tãtũdẽ. g̊ cũ nõ contingat aliq̃ꝫ
magnitudinẽ esse ĩfinitã ſm appõꝫ. seq̃t̃ ꝙ nõ
contingit aliquã magnitudineꝫ esse in poten
tia infinitam ſm appõez. 2ª rõ si aliqua magni
tudo esset actu ĩfinita ſm appõez. sequeretur
ꝙ esset aliqđ mai⁹ celo. Ex h̃ pꝫ solõ ad dubiũ.

Secundo dubitatur Ad quã cãꝫ redu
cit̃ infinitũ. Pro solutione
supponẽdũ est ꝙ Aristo. in tertia pte h⁹ capitu
li oñdit cãm infinitatis ĩ motu ꝛ tpe. ꝛ diuiditur
ĩ tres pticulas. ¶ Jn pria ĩtendit taleꝫ cõclusio
neꝫ. Jnfinitũ nõ est ideꝫ cũ motu. ꝛ ĩ magnitu-
dine est sic ꝙ sit vna q̃dã nã q̃ pri⁹ vl' posterius
dr̃ de illis. ꝓbat qꝛ magnitudo est q̃ aliqd mo
uet̃. aut alterat̃. aut augmentat̃. ꝛ est pri⁹ ĩfini
ta q̃ꝫ mot⁹ ꝛ mot⁹ q̃ꝫ tempus. temp⁹. n. infinitũ
est pp motũ. ¶ Jn scđa pticula soluit vnam rõ
nem probãtem ꝙ magnitudo sit infinita. in au
gmentũ que est hec. mathematicus supponit
ꝙ quacũqꝫ magnitudine data contingit dare
maioreꝫ. g̊ vel magnitudo est infinita ſm appo
sitioneꝫ. vl' consideratio mathematici est falsa.
¶ Ad hec r̃ndet pħs ꝙ magnitudies qb⁹ vtũt̃
mathematici non oꝫ esse tales ſm esse qua-
les sunt ſm imaginationes ipsoꝝ. ¶ Jn tertia
pticula intendit talem cõclusioneꝫ q̃uis cãe
diuise sint in quatuor tantũ. tñ ĩfinitũ reducit̃
ad cãꝫ materialeꝫ. ꝓbat dupliciter. qꝛ cõtinuũ
qđ bꝫ rõneꝫ mãe est infinitũ. 2º. qꝛ omnes anti
qui putantes infinitũ esse reducunt ipsum ad
causam materialem.

Tertio dubitat̃. Utrũ rationes quibus
probatũ est infinitũ esse sint phy
sice. Pro solutione supponondũ ꝙ Aristo. in
tertia parte h⁹ capituli soluit quinqꝫ rõnes p̃us
adductas ad probandum ĩfinitũ esse: ꝛ dicit ꝙ
q̃dã illaꝝ necessario cõcludũt. ꝛ q̃dã illaꝝ acci
piũt propositiones falsas. Primo soluit terti
am dicens. propter perpetuitatẽ generationuꝫ
nõ est necessariũ põere aliqđ corp⁹ sensibile ac
tu ĩfinitũ qꝛ corruptio vnius est gñio alteri⁹. 2º
soluit quartã negãdo ꝙ omne corpus finitum
finiat̃ ad tãgẽs ipꝫ: qꝛ nõ ẽ idẽ tãgi ꝛ finiri: aliõ
.n. qđ tãgit̃ ab aº tãgit̃. ſꝫ accidit ĩfinito tangi.
põt .n. finitũ seipo finiri. Cõsequent̃ soluit q̃ntã
dicẽs ꝙ ĩtelligẽtie. i. imaginatõi credere ĩcõue-
niens est. Cõsequent̃ soluit p̃mã dicẽs ꝙ mot⁹
ꝛ tps nõ sũt ĩfinita ĩ accepto esse ſꝫ ĩ potẽtia. Cõ
sequenter soluit scđaꝫ dicens ꝙ magnitudo nõ
est ĩfinita ĩ actu ſꝫ diuisionẽ neqꝫ ſꝫ augmenta
tionẽ. Cõsequẽt̃ recapitulat ea q̃ dcã sũt đ ĩfinito

Rationes añ oppoᵐ soluunt̃ ex dictis.
Et hec de tertio physicorũ.

Bba be-
daꝫ
ĩtelligentiã alı
q̃lem libri q̃rti
physicorum.
Querit̃ p̃mo
Utruꝫ loc⁹ sit.
Arᵗ p̊ ꝙ nõ sex
rõib⁹ pħi. Pri
ma rõ est: si lo-
cus eẽt vl' eẽt
qd corporeum
vel qd ĩcorpo
reũ. non ſꝫ. qꝛ
loc⁹ hꝫ tres dimensiones qb⁹ oẽ corp⁹ t̃minat̃. s.
lõgũ latũ ꝛ ꝓfũdũ. nec etiã est corpus qꝛ duo
corpa erũt ĩ vno loco. ¶ 2ª rõ. si corp⁹ sit aliqs
loc⁹ ẽt supficiei ꝛ alioꝝ terioꝝ corpis erit aliqs

loc⁹.ꝯñs est icõueniens.ğ ⁊ añs. ꝓbat ꝯñaȝ.qꝛ
eadeȝ est rõ de terminis corporis sicut de cor/
pore: vbi.n.est supꝑficies aq̃ ibi etiã est supꝑficies
aeris. falsitaſ ꝯñtis probat. pũctus.n.nõ vide
tur eẽ i loco.qꝛ nõ eẽt dr̃ia iter pũctũ ⁊ locũ pũ
cti. ¶ 3ª rõ. loc⁹ nõ ẽ elemẽtũ. nec ex elementis.
nec corporeũ. nec icorporeũ. ğ nõ ẽ. ꝙ nõ sit in/
corporeũ probat, qꝛ locus hȝ magnitudinẽ ex
elemẽtis. incorporeis aũt nulla fit magnitudo.
neqȝ ẽ corporeũ cũ nõ sit elemẽtũ neqȝ ex elemẽ
tis. ¶ 4ª rõ. loc⁹ nõ ẽ cã locati. ğ locus nõ ẽ. pro/
bat añs iductiõe. qꝛ loc⁹ nõ ẽ mã neqȝ forᵃ locati
cũ nõ cõstituat locatũ. nec ẽ efficiẽs neqȝ finis
locati. ¶ 5ª rõ. oẽ qđ ẽ: ẽ i loco ſȝ loc⁹ ñ ẽ i loco. er
go loc⁹ nõ ẽ. ꝓbat minorẽ. qꝛ si locus eẽt i loco.
tũc loci eẽt loc⁹ ⁊ sic eẽt ꝓcessus i ifinitũ i locis.
¶ 6ª rõ. si loc⁹ eẽt. tũc eẽt augmẽtabilis ad aug
mẽtationẽ locati. ꝯñs ẽ ipossibile. ꝯñaȝ probat.
qꝛ sicut oẽ corpus ẽ i loco. ita in omni loco ẽ cor
pus. ¶ In oppoᵐ ẽ phs. In qõne erũt tres arti/
culi. Quantũ ad primũ.

Primo sciẽdũ ẽ pro expositione textus
ꝙ iste quartus liber phicorũ in
quo phs determinat de passionib⁹ extrinsecis
corporis nãlis diuidiſ i tres tractatus. In p̃io
determinat de loco. ⁊ diuidiſ in quinqȝ capitu/
la. ¶ In p̃ disputat. vtrũ loc⁹ sit. ⁊ diuidiſ i tres
partes. In p̃ma itẽdit talẽ cõclusionẽ. Ad phȝ
nãlẽ ptinet determinare de loco. probat tribus
rõnib⁹. Pria rõ. ad phm nãlẽ ptinet determia/
re de passione cõi cuiuslȝ entis nãlis. ſȝ locus ẽ
hmõi. igiſ ad phm nãlẽ ptinet determiare de lo
co. ꝓbat minorẽ. qꝛ ſm antiquos. oẽ qđ ẽ est in
loco. ꝓbat antiquoꝝ rõne. qꝛ qđ nõ ẽ nusquam
ẽ. vt tragelaphus. ğ oẽ qđ ẽ alicubi ẽ. 2ª rõ ẽ ad
phicũ nãlem ptinet tractare de motu locali. ğ ⁊
de loco. 3ª rõ. i phica ẽ difficile determinare de
loco. ergo i ea necessario tractãdũ ẽ de loco. ꝓ
bat añs dupľr. Prio. qꝛ de loco oriũſ mlťe du/
bitatiões difficiles. s. an sit vel nõ sit. ⁊ si sit qđ sit
2°. qꝛ ab antiqs nihil bñ dictũ ẽ de loco. ğ diffici/
le ẽ tractare de eo. ¶ In 2ª pticula arguit dua/
bus rõnib⁹ ⁊ duab⁹ auctoritatib⁹ locũ eẽ. Pria
rõ. qꝛ loc⁹ ẽ receptaculũ corporis. alterũ. i. distĩ
ctũ a corporib⁹ receptis. ğ loc⁹ ẽ. añs pro secun/
da pte ꝓbat qꝛ recedẽte corpe ab aliq̃ loco ali/
ud corpus subintrat vt i vase i quo nũc ẽ aqua
ipsa recedẽte nũc subintrat aer. 2ª rõ. vnũqđ/
qȝ corpoꝝ naturaliũ moueſ nãľr ad suũ locum
naturalẽ nisi fuerit prohibitũ. ğ sequiſ nõ solũ

ꝙ loc⁹ ẽ. ſȝ ẽt ꝙ loc⁹ habeat aliquã dispositiões
⁊ v̓tutẽ cõseruatiuã locati. añs ꝓbat. qꝛ graue
nãľr moueſ deorsũ ⁊ leue sursũ. ⁊ subdit duo. ꝓ
mã ꝙ ptes ⁊ spẽs loci sũt iste sex. s. sursũ: deor
sũ: dextrũ sinistrũ: ante ⁊ retro. 2° subdit ꝙ iste
dr̃e põnũ nõ solũ sũt determinate quo ad nos
ſȝ ẽt q̃ ad nãȝ. qꝛ sursũ q̊ ad nãȝ ẽ. vbi ferſ leue
.s. ignis. ⁊ deorsũ vbi grauia ⁊ terrena ferũtur.
2°. ꝓbat locũ eẽ duab⁹ auctoritatib⁹. pria oẽs
antiq̃ affirmabãt vacuũ eẽ. ğ ⁊ locũ. pȝ ꝯña. qꝛ
vacuũ ẽ loc⁹ p̃uat⁹ corpe. 2ª ẽ auctoritas hesio
di poete q̃ dicebat vnũ cõfusũ chaos pri⁹ factũ
⁊ postea terrã fuisse factã vt eẽt receptaculum
omniũ. ⁊ sic opinabatur oĩa eẽ in loco distincto
ab ipsis locatis. nõ. n. corrũpiſ locus corruptis
his que sũt in eo. ¶ In 3ª pte p̃ncipali ꝓbat sex
rõnibus locum non eẽ que posite sunt pro rõni
bus ante oppositum.

Secundo sciẽdũ ẽ ꝙ phs in hoc 2° caᵒ
disputat de quiditate loci et
diuidiſ in duas ptes. In prima arguit ad vtrã/
qȝ partẽ huius ꝓpositiõis. locus ẽ mã vľ forᵃ
⁊ diuidiſ in quatuor particulas. ¶ In prima po
nit talẽ distinctionẽ. sicut enĩ rũ. aliud ẽ ſȝ se. ali
ud ẽ ſm accñs. sic ẽt locoꝝ ali⁹ ẽ cõis in quo oĩs
corpora sũt. ali⁹ v̓o ꝓpri⁹ i quo primo. i. adequa
te cõtineſ res. sicut dicimus ꝙ tu nunc es in ce
lo. qꝛ es in aere ⁊ dicim⁹ te eẽ in aere ⁊ i celo. qꝛ
es i terra. ⁊ dicimus te eẽ i terra. qꝛ es i hoc loco
qꝛ nihil aliud est te continet. ¶ In 2ª parte ar/
guit vna rõne ꝙ locus ẽ forma: qꝛ loc⁹ est p̃nci
piũ cõueniẽs vnũquodqȝ corporũ ⁊ terminus
vniuscuiusqȝ. ſȝ forma ẽ termin⁹ vniuscuiusqȝ. ꝑ
formã. n. determiaſ magnitudo ⁊ mã magnitu
dinis. ğ locus ẽ forma. ¶ In 3ª particula arguit
trib⁹ rõnib⁹ ꝙ loc⁹ sit mã. Pria rõ. loc⁹ est distan
tia magnitudis alia a corpia magnitudie locati
⁊ hẽ mã. ğ loc⁹ ẽ mã. 2ª rõ. si a corpe locato re/
moueaſ termin⁹. i. magnitudo ei⁹ ⁊ passiones ⁊
qualitates ⁊ spẽs ⁊ forma nihil relinqſ p̃ter ma
teriã. loc⁹ rñ relinquiſ. ğ loc⁹ ẽ mã. 3ª rõ ſȝ pla/
tonẽ i tome. loc⁹ ẽ receptaculũ omniũ vnũ ⁊ et
idẽ hmõi ẽ mã. ğ loc⁹ ẽ mã. Ex hĩ infert ꝙ cõside/
ratio de loco ẽ difficiľ. qꝛ siue locus sit mã siue
forma vtroqȝ mõ difficiľ ẽ cognosci. ¶ In q̃rta
pticula ꝓbat locũ nõ eẽ materiã neqȝ formam
quinqȝ rõnib⁹. Pria rõ. mã ⁊ forma nõ separãſ
a re cuius sunt. locus aũt separatur ab eo cui⁹
ẽ. igiſ locus nõ ẽ mã neqȝ forma. minorem pro/
bat. i loco. n. in quo erat aer ẽ nũc aqua. Ex h

ifert ꝙ locꝰ nõ ē ps neqꝫ hicꝰ neqꝫ accidens illiꝰ cuiꝰ ē locꝰ. qꝛ ē sepabilis ab vnoquoqꝫ corpore. hoc ꝓbat qꝛ locꝰ ē aliquid vt vas. vas aūt nihil ē rei. s. locate. ꝗ locus nihil ē rei. maiorē probat. qꝛ locꝰ ē res trāsmutabilis. 2º. ifert ꝙ locus vt ē separabilis a re cuius ē locus nō ē forma. ꝛ ꝫ ꝙ continet locatū nō ē mā. 3º. ifert ꝙ plato male infert numeros ꝛ ideas nō esse in loco. cū tñ idee ꝛ numeri ꝑticipent de magnitudine ꝛ parvitate. ꝛ sic aliquid de mā participabūt. ꝛ tñ dicebat locū eē māꝫ. 2ª rō. qꝛ vnūquodqꝫ corpꝰ nāle nāliter mouet̄ motu sursū vel deorsū. ꝛ tamen nō mouet̄ ad māꝫ vel ad formā. ꝗ locꝰ nō ē mā neqꝫ forma. 3ª rō. sursū ꝛ deorsū sunt dr̄ie loci. ꝛ tñ nō sūt mā neqꝫ forma. igit̄ locꝰ non est mā neqꝫ forma: 4ª rō. si locus eēt mā vl̄ forma sequeretur ꝙ locus eēt in loco. ꝛ si locus eēt in loco sequeret̄ ēt ꝙ locus moueretur ad motū illius cuius est. 5ª rō si locꝰ esset mā aut forma. tūc cū ex aere fit aqua corrūperet̄ locꝰ. qđ falsum ē: qꝛ dicimꝰ corpus genitū eē in eodem loco in quo erat corruptū.

Tertio sciēdū ꝙ in hac pte huius capituli phs pōit modos eēndi in. ꝛ soluit quādā dubitationem circa eos. ꝛ diuidit̄ i tres particulas. In prima ponit octo modos eēndi in. dicens ꝙ vnoº. aliquid dicit̄ eē in alio sicut digitꝰ i manu ꝛ vniuersalr̄ pars i toto. 2º. sicut totū i partibꝰ. ꝓbat h̄. nō. n. ē totū ꝑter partes. alioº sicut hōi aiali. ꝛ vlr̄ sicut spēs ē in genere. 4º sicut genꝰ i specie: ꝛ vniuersalr̄ sicut ptes speciei in rōne eius. 5º sicut sanitas i calidis ꝛ frigidis. ꝛ vlr̄ sicut forma i mā. 6º. sicut ea que sūt grecorū in rege grecorū. ꝛ oino simul ea q̄ sūt i sua causa efficiēte. 7º. sicut res i suo fine. 8º. sicut vinū i vase ꝛ vniuersaliter locatū in loco. ¶ Pro secūdo articulo.

Conclusio responsalis. Locꝰ ē. pꝫ hec conclusio ex duabus rōnibus philosophi ꝛ duabꝰ auctoritatibus positis i primo notabili.

Primo dubitatur. Utrꝫ idē possit eē in seipso. pro cuius dubij solutiōe supponēdū ē ꝙ phs in 2ª ꝑticula huius partis mouet tale dubiū. Utrū vnū ꝛ idē sit in seipso ꝛ oia sint in alio. Ad h̄ dubiū soluēdū ponit talē distictionē ponēdo ꝙ aliqd eē i se pōt intelligi dupl̄r. vnoº ſm se. ꝛ prio. ꝛ nō grā alteriꝰ. aºº ſm alterū. i. grā ptꝭ. 2º ponit tres cōclusiōes. ¶ Pria. oē totū ē i seipso ſm alterū. i. grā ptis probat phs duabꝰ rōnibꝰ ꝛ tribus exēplis. ¶ Pria rō totū ē i ptibus ꝛ ecōtra. ꝗ totū ē in seipso. Secūda rō. totū denominat̄ ſm denominationeꝫ suarum partiū. sꝫ denoiant̄ ptes eē i toto: ꝗ totūm denoiat̄ eē i toto. ꝛ p ꝯñs i seipso ſm alterū. maiorē ꝓbat. qꝛ totus hō dr̄ albus eo qꝛ supficies eiꝰ ē alba ꝛ totus hō dicitur sciēs eo ꝙ aīa eius ē sciēs. 3º. ꝓbat tribꝰ exēplis. ꝑmū hō dr̄ esse albus ꝛ tñ albū ē i hoie ſm alterū. igit̄ idē est i seipso ſm alteꝝ. minorē ꝓbat: qꝛ albū ē in hoie eo ꝙ ē i corpe. ꝛ ē i corpe eo ꝙ ē in supficie i q̄ ē ſꝫ se ꝛ nō ſm aliud. 2m exm hō dr̄ sciēs. ꝛ tñ sciēs ē ſm alterū: qꝛ scia ē in aīa q̄ ē ps hois. igit̄ idem ē i seipso ſm alteꝝ. 2m exm qñ āphora ꝛ vinū se orsū sūt tūc nō sūt ptes alicuiꝰ tertij. iō āphora nō dr̄ i seipsa nec vinū i seipso. sꝫ qñ āphora et vinū simul idē sunt tunc sūt partes eius qđ est āphora vini. ideo ipsa debet eē in se eo ꝙ vinuꝫ quod est pars āphore vini est in āphora. ¶ 2ª cōclusio ipossibile ē ꝙ idē primo ꝛ ſm se sit i seipo ꝓbat phs dupliciter. ꝑ iductiue sic ꝙ ſm nullū dictorū modorū essendi in. aliquid idē est in seipso ꝑmo ꝛ secundum se. 2º probat ratione. qa si amphora vini esset in seipsa primo. ꝛ secūduꝫ se sequeretur ꝙ vinum esset amphora. ꝛ ꝙ amphora vinum. quod est impossibile. consequētiam probat quia eadem rō eēt vini ꝛ amphore. rō. n. amphore ē ꝙ sit receptiua vini. mō illa rō conueniret vino. sicut. n. vinū reciperet̄ in amphora sic amphora in vino. ¶ 3ª cōclusio. ipossibile est aliquid eē in seipso primo ꝛ ſm se totum ꝛ ſm accidens. i. mediante alio. qꝛ tunc sequeretur ꝙ duo corpora essent in eodem. qđ ē ipossibile. probat consequentiā. qꝛ si amphora sit i se ipsa mediante vino tūc vinuꝫ eēt propinquius āphore q̄ꝫ ipsamet amphora. ꝛ hoc non pōt esse sine penetratione dimensionuꝫ. ¶ In 3ª pte soluit rationem zenonis qua sic arguebatur. locatum ē i loco alio a se. ꝛ locus ē in alio a se. ꝛ sic infinitum dicit ꝙ nihil prohibet locatū esse i alio. non tamen sicut in loco sed sicut sanitas in calidis ꝛ frigidis. ꝛ sicut habitus ꝛ passiones sunt i subiecto. ꝛ sicut color in corpore ideo non ē necesse abire in infinitum. ¶ In quarta particula infert correlarie ꝙ locus non est materia neqꝫ forma locati. probat quia locus non est aliquid locati. sed materia ꝛ forma sunt aliqd locati. ꝗ locus nō ē mā neqꝫ forma locati. probat maiorem. quia vas nihil aliud est nisi vas. igit̄ locus nihil est locati.

Secũdo dubitaᵗ. Utrũ ista ppositio sit ɔcedẽda: amphora vini est i seipsa ⁊ amphora vini ẽ i amphora vini. ¶ Ad solvẽdũ hoc dubiũ ponuntur alique suppositiões. Prima ẽ. amphora vini i rigore sermonis nõ significat vinũ tãtũ nec supponit p vino tm̃. nec p aggregato ex amphora ⁊ vino: sȝ pcise supponit p seipsa amphora ɔnotãdo ipsã eẽ receptivã vini. Ex hoc sequiᵗ ꝙ de rigore sermonis ista ẽ falsa. amphora vini est in amphora vini: vas. n. ɔtinẽs vinũ nõ est i seipso. ¶ 2ᵃ suppositio. p restrictionẽ vsualẽ amphora vini aliqñ restringiᵗ ad stãdũ p vino tãtũ: vt cum dᵗ ꝙ iste bibit amphorã vini: nõ. n. bibit vas sed vinũ vasis. aliqñ eiȝ restrigiᵗ p restrictionẽ vsualẽ ad stãdũ p aggregato ex vtroꝗ. s. p amphora ⁊ vino: vt cum dᵗ. iste. n. emit vnũ doliũ vini. non doliũ. n. emit solũ nec solũ vinũ. sȝ vinũ cũ dolio. Ex hoc seqᵗ ꝙ ista ẽ ɔcedẽda p restrictionẽ vsualẽ. amphora vini ẽ in amphora vini: qꝛ si amphora vini a pte subiecti restrigiᵗ vsualr̃ ad stãdũ p ãphora tm̃ ẽ falsa: vel p vino tãtũ ⁊ a pte pdicati vsualr̃ restrigaᵗ ad stãdũ p amphora tãtũ. tũc dicta ppositio ẽ ɔcedẽda. ¶ 3ᵃ suppositio. relativũ subiecte idẽtitatis supponit pcise p eodẽ sicut suũ añs. Ex hoc sequiᵗ ꝙ hec nõ ẽ ɔcedẽda. amphora vini ẽ i seipsa saltẽ p locutionẽ gratia totius. põt tamen salvari p locutionẽ gr̃a partis. dicimus. n. totũ hoiẽ esse crispũ. qꝛ caput ẽ crispũ similiter amphora vini est i seipsa: qꝛ vinũ qd̃ est pars amphore vini est in amphora vini.

Tertio dubitaᵗ. Utrũ denoiatio ptis formalis ɔña ĩfert denoiationẽ totiᵘ. Ad solvẽdũ hoc dubiũ sciendũ ꝙ duplicia sunt accñtia denominãtia aliqđ subiectũ. q̃dã enim sunt que determinãt sibi certã partẽ i subiecto ita ꝙ solũ illi parti possũt iesse. sicut simitas determinat sibi nasũ: claudicatio pedẽ: alia sunt q̃ idifferenter pñt iesse cuilibet parti subiecti: si tñ ĩhereãt solũ vni parti virtute taliũ accñtiũ aliqd reliquiᵗ i alijs partibus: vt isirmitas põt ieẽ cuilibet partibꝯ hoĩs. si tñ alicui determinate parti isit aliqd. s. dolor reliquiᵗ i alijs partibus: ⁊ ista accidẽtia formali ɔsequẽtia pñt ex denoiatiõe partis inferre denoiationẽ totius. sequiᵗ enim iste est claudus s̃m pedẽ. ergo claudus: silr̃ bene sequiᵗ. iste est ifirmus s̃m caput. ergo ẽ ifirmus. sȝ alia accñtia ex denoiatõe partis nõ pñt iferre denoiationẽ totius nisi isint maiori parti ⁊ pricipali s̃m q̃libet partẽ illius partis. ¶ Rationes ante oppositũ solvẽtur ex dicendis.

Queritur secundo. Utrũ locᵘ sit entitas respectiva a supficie corporis locãtis realr̃ ⁊ entitative distincta ⁊ i corpore locãte subiective. ¶ Et arᵗ pmo ꝙ non sit entitas respectiva: nulla q̃titas ẽ entitas respectiva: sȝ oĩs locᵘ ẽ q̃titas: ergo nullus locᵘ ẽ entitas respectiva. minor pȝ p Aristo. i pdicamẽtis dicẽtẽ ꝙ locus ẽ spẽs q̃titatis. ¶ 2º arguiᵗ ꝙ nõ distiguiᵗ realr̃ a supfiᶜ corporis locantis. qꝛ oẽ vltiᵐ corporis locãtis ẽ supficies: sȝ oĩs locᵘ ẽ vltimũ corporis locãtis. ergo locᵘ ẽ supficies maior pȝ. qꝛ extrema corporis sũt due supficies. ¶ 3º arguiᵗ ꝙ non sit subiective i corpore locãte. qꝛ oĩs forma denominãs aliqđ subiectũ ẽ in eo subiective sȝ locᵘ denoiat locatũ. igᵗ est subiective i eo ⁊ nõ in locãte. maior pȝ qꝛ dici denoiative psupponit eẽ i subiecto. ¶ In oppoᵐ quo ad oẽs ptes arᵗ pmo ꝙ sit entitas respectiva. qꝛ locus dᵗ locati locᵘ: ⁊ locatũ dᵗ loco locatũ. 2º. ꝙ sit disticta a supficie. qꝛ supficies est entitas absoluta. locᵘ vero entitas respectiva. 3º. ꝙ sit subiective i locãte. qꝛ locus est fundatus i supficie locãtis. ergo ẽ subiective i locãte. ¶ In q̃stione ista erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Primo sciendũ est ꝙ p declaratõe terminoꝝ ponũᵗ alique distictões quaꝝ prima est. locus est duplex. q̃dã est pñtialis ⁊ diffinitivus q est formalr̃ pñtialitas q̃dã qua aliqd dᵗ esse formalr̃ p̃sens alicui. alius est locus dimẽsionalis ⁊ circũscriptivus q est formaliter ipsa circũscriptio activa illius dimẽsionis a qua aliqd dᵗ circũscribẽs: ⁊ de isto principalr̃ q̃rit q̃stio. ¶ 2ᵃ distictio. locus circũscriptivus est duplex. vnus q̃dẽ fundamẽtalis. s. supficies circũscribẽs locatũ. alius est formalis: ⁊ ẽ vna forma realr̃ ihereñs supficiei circũscribẽtis qua supficies formalr̃ dᵗ circũscribẽs. ¶ 3ᵃ distictio. locus circũscriptivus est duplex. vnus q̃dẽ aptitudinalis. q est forma a qua superficies diciᵗ formalr̃ locativa vel circũscriptiva: ⁊ vocaᵗ locativitas. alius est actualis realr̃ ihereñs superficiei circũscribẽti a qua diciᵗ formalr̃ locus vel circũscribẽs locatũ. ¶ Iste distinctões sic ɔ̃clarari pñt ɔsiderãdo tres entitates ex pte supficiei circũscribẽtis locatũ. Prima ẽ entitas supficiei. ⁊ illa ẽ absoluta. 2ᵃ ẽ relatio aptitudinalis q̃ locativitas dᵗ. ipsa. n. supficies añ receptõeȝ

locatibꝫ aptitudinē locādi ipsum a qua dr̄ formalr̄ locatiua. ⁊ fūdat̄ hec relatio aptitudinal' i entitate supficiei ⁊ terminat̄ ad locatū. ⁊ distiguit̄ a supficie locāte solū ex natura rei. ⁊ formalr̄ sicut ꝓpria passio a s͡bo. pꝫ ꝑ hāc maximā Nulla relatio fūdamētalis vl' nulla relatio formalis aptitudinal' ē realr̄ distīcta a suo fundamēto. ⁊ qñ corpus ponit̄ i ipsa supficie actualr̄ locāte tūc ipsa supficies dr̄ actualr̄ locās ⁊ circūscribēs locatū. iō ibi ē considerāda vna relatio actualis q̄ vocat̄ locatio vel circūscriptio actiua a qua supficies dr̄ formaliter ⁊ actualit̄ locās ⁊ circūscribēs locatū. iō ibi ē cōsiderāda vna relatio actualis q̄ vocat̄ locatio vel circūscriptio actiua a qua supficies dr̄ formaliter et actualit̄ locās ⁊ circūscribēs locatū: ⁊ fundat̄ i supficie locāte ⁊ terminat̄ ad corpus locatū ⁊ realit̄ ab vtroqꝫ distiguit̄. Similit̄ ex parte locati sūt cōsiderāde tres alie entitates. p̄ma est entitas locati. 2ª ē locabilitas passiua locati. 3ª ē locatio vel circūscriptio passiua a qua ipsū corpus dr̄ actualiter locatū vel circūscriptum p̄ma entitas vocat̄ locus fundamētalis. 2ª locus formalis aptitudinalis. ⁊ 3ª locꝰ formal' actualis. i locato v̄o p̄ria entitas vocat̄ locatum fundamentaliter ⁊ denominatiue. 2ª vero vocatur locatū formale aptitudinale. 3ª v̄o dr̄ locatū formale actuale.

Secundo sciēdū q̄ Aristo. i hoc 3º. c. ponit aliqua p̄eābula valētia ad diffinitionē loci cognoscēdā. ⁊ diuidit̄ i quatuor ptes. In p̄ma ponit qnqꝫ ꝓprietates loci. pª. locꝰ cōtinet locatū ⁊ nihil ē eiꝰ. 2ª. locꝰ nō ē maior neqꝫ minor locato sꝫ ē equalis. 3ª. locꝰ nō deficit vnicuiqꝫ locato. sepat̄ tñ a qualiꝫ supficie successiue. 4ª i oi loco sūt sursū deorsū. ⁊ h̄ de loco nāli. 5ª. vnūquodqꝫ corpoꝝ naturaliū fert̄ nālit̄ ad suū locū ⁊ naturalit̄ quiescit in suo loco q̄ ē aut sursū aut deorsū. ¶ In 2ª pte Aristo. ponit q̄tuor cōditiōes reqsitas ad diffinitionē loci. p̄ma diffinitio loci dꝫ eē talis q̄ ꝑ eā sciamus qd ē locꝰ. 2ª q̄ ꝑ eā soluāt̄ opposita ad dubitatiōes q̄ dnr̄ circa locū. 3ª. q̄ ꝑ eā possimꝰ demōstrare oēs passiōes loci de ipso inesse locato. 4ª. q̄ ꝑ ipsā possit ostēdi cā errorū ⁊ distīctiōis eoꝝ q̄ errāt circa locū. ⁊ subdit q̄ si diffinitio loci sit talis tūc vnūquodqꝫ. i. vnaqueqꝫ passio loci pulcherrime. i. potissime demōstrabitur de loco ꝑ ipsā. Ex hoc pōt elici q̄ diffinitio s͡biecti ē mēm demōstratiōis potissime. ¶ In 3ª pte ponit tria p̄ambula valētia ad inuestigandū diffinitionē loci. Primū motus localis facit nos scire locū eē. nō seq̄ret̄ .n. locū eē nisi esset motꝰ s͡m locū. ꝓpter h̄ multi dixerūt celū eē in loco eo q̄ sp ē i motu. ⁊ subdit oēs alios motus qui faciūt cognoscere locū. q̄ aliꝰ ē loci mutatio aliꝰ decremētū ⁊ aliꝰ augmētū. i augmento aūt ⁊ decremēto fit motꝰ localis. 2m p̄ambulū eoꝝ q̄ mouētur. alia mouētur per se. alia ꝑ accidēs. Eoꝝ āt q̄ mouētur s͡m accidēs quedā sūt nata moueri per se vt ptes corpoꝝ nate sūt moueri per se: mouent̄ tñ s͡m accidens i corpore vt clauus ē natꝰ moueri ꝑ se. mouet̄ tñ s͡m accidēs i naui. 3m. aliqd ē i loco dupliciter. q̄ quoddā ē in loco cōi. vt iste ē i celo q̄ ē i aere. ⁊ ille nō ē ꝓprie locus eo q̄ nō ē equalis locato. aliud ē i loco ꝓprio i quo ipsū p̄mo cōtinet̄. 4m quādo continēs nō ē diuisū a contēto. sed ē ei continuū. tūc cōtētū nō ē i eo sicut locatū i loco sed sicut pars i suo toto. sꝫ quādo tale continens ē diuisum a cōtēto ⁊ tangit ipsū contētū s͡m vltimū. ⁊ nō ē pars ipsius cōtētī nec ē maiꝰ ipso cōtēto sꝫ equale sibi tūc cōtētū ē i ipso sicut in loco. Istā vltimā ptē ꝓbat ph̄s. i eodē. n. sunt vltima se tāgētia. deinde p̄mā partē ꝓbat duabꝰ rōnibꝰ. p̄ma qñ aliqd ē cōtinuū alicui tūc nō potest i eo moueri. imo aliud cū eo mouet̄. sꝫ locatū pōt mouere i loco sine hoc q̄ locꝰ moueatur g̃ locꝰ nō ē qd cōtinuū locato. 2ª rō ē qñ aliquid cōtentū ē continuū ipsi continēti tunc est i eo sicut visus i oculo ⁊ sicut manus i corpore. ⁊ nō sicut aqua i cado nec sicut vinū in sipho. g̃ nō ē i eo sicut in loco. sꝫ sicut ps in toto. In quarta pte cōcludit q̄ ex his que dicta sūt pōt eē manifestū quid sit locus vbi.

Tertio sciendū q̄ circa hūc textū icidūt tres difficultates. prima qualiter ē saluabile q̄ locus sit equalis locato. ⁊ tñ locꝰ cōtinet locatū. Pro solōe ponūt̄ aliqe distinctiones. Pria distīctio. duplex ē equalitas. q̄dā ē fūdata super quātitate discreta vt supra multitudinē dimēsionū. alia est fundata super quātitate continua vt super extensiōe. ¶ 2ª distinctio. equalitas extēsionis ē triplex. quedā ē fundata super longitudine. q̄dā ē fundata super latitudine. alia āt super ꝓfūditate. ¶ Tertia distinctio. duplex ē locās. quoddā ē locans quo ⁊ proximū ⁊ ē ipsa superficies corporis locātis q̄ vocat̄ locꝰ. aliud ē locās qd ⁊ vltim̄. ⁊ ē ipsū corpus locās. ¶ Quarta. duplex ē locatū

quoddam est locatum quod immediatum. et est superficies ipsius corporis locati. aliud est locatum quod est mediatum et est ipsum corpus locatum. unde dicitur primo quod locus et locatum que sunt equalia quadam equalitate possibili ipsis fundari patet primo de equalitate multitudinis. quia cum ambo sint superficies oportet quod utreque partes habeant tantum duas dimensiones. patet 2° de equalitate longitudinis quia utraque superficies est eque longa et eque velata. equalitas autem profunditatis non potest ipsis fundari cum ista non habeant profunditatem: et de istis intelliguntur proprietates loci. 2°. dicitur quod corpus locans et corpus locatum sunt equalia equalitate fundata super multitudinem dimensionum. quia utrumque habet dimensiones tres. sed non sunt equalia equalitate dimensionum. 3°. dicitur quod locus et corpus locatum sunt equalia equalitate fundata super longitudinem aut latitudinem sed non sunt equalia equalitate fundata super multitudine dimensionum. nec equalitate fundata super profunditate: eo quod locus non habeat profunditatem. ¶ 2a difficultas. utrum unumquodque corpus naturale semper naturaliter moveatur ad suum locum naturalem. Pro solutione huius difficultatis ponitur talis distinctio. Istud verbum moveri potest capi dupliciter. uno modo ut dicit actuale moveri. 2° ut dicit aptitudinale moveri. quod autem possit dicere aptitudinale moveri patet sic. quia omnis passio est aptitudinalis. sed moveri ad suum locum naturalem est passio corporis naturalis. ergo moveri dicit aptitudinem. Ex his dicuntur duo. Primum quod unumquodque corpus naturale semper naturaliter movetur ad suum locum naturalem si illud verbum movetur dicat moveri aptitudinale. probatur sic quia unumquodque mobile semper est aptum natum moveri ad illud in quo est virtus conservativa locati. ergo locatum semper est natum moveri ad suum locum naturalem. 2° dicitur quod si illud verbum moveri dicat actuale moveri. corpus naturale non semper movetur ad suum locum naturalem. immo ad hoc quod naturaliter moveatur ad ipsum duo requiruntur. primo quod sit extra locum suum naturalem. 2°. quod non sit prohibitum. ¶ 3a difficultas. utrum aliqua accidentia sint nata per se moveri. Pro solutione huius ponuntur due suppositiones. prima est. secundum Aristo. implicat contradictionem accidens sine subiecto esse. Ex hoc sequitur quod implicat contradictionem secundum ipsum accidens moveri per se. quia per se moveri presupponit per se esse. 2°. sequitur secundum eum quod nullum accidens est natum per se moveri. 2a suppositio secundum veritatem non implicat contradictionem accidens esse sine subiecto. Ex hoc dicitur quod multa accidentia sunt per se nata moveri et de facto per se moventur. si enim gravitas per possibile vel impossibile esset separata a subiecto ipsa moveret se ipsam. Pro secundo articulo sit hec.

Conclusio Locus est entitas respectiva a superficie corporis locantis realiter distincta. et ipso corpore locante subiecta patet 3°. quod ad omnes eius partes habet proportionabiliter. Pro 2° articulo.

Primo dubitatur. Qualiter est salvabile locum esse entitatem respectivam cum tamen omnes proprietates loci contradictorie repugnent forme respective. Pro solutione huius ponuntur alique suppositiones et alique regule. Prima suppositio. locus sumptus formaliter et pro significato est una quiditas concretive designata cuius abstractum est locatio activa que est respectus superficiei locantis ad locatum. 2a suppositio. fundamentum loci est ipsa superficies circumscribens locatum. Prima regula omne concretum alicuius relationis personaliter sumptum supponit pro fundamento illius relationis et non pro ipsa relatione. 2a regula. in omni propositione in qua subiicitur concretum alicuius relationis sunt duo consideranda. scilicet illud quod supponit et est ipsum concretum. 2°. illud pro quo supponit et est fundamentum ipsius concreti. 3a regula ad veritatem propositionis affirmative sufficit predicatum inesse illi pro quo supponit illud subiectum vel saltem quod supponat pro eodem pro quo supponit subiectum. et non requiritur quod predicatum insit subiecto quod supponit similiter ad veritatem propositionis negative sufficit predicatum non inesse illi pro quo supponit subiectum. sive quod predicatum et subiectum non supponant pro eodem. ex hoc sequitur quod ista est concedenda. locus continet locatum. quia illud pro quo supponit locus. scilicet superficies corporis locantis continet locatum. similiter ista locus est equalis locato et sic de similibus et sic patet solutio ad dubium.

Secundo dubitatur. Utrum locus sit species quantitatis. Pro solutione huius ponuntur alique distinctiones quarum prima est. locus potest sumi dupliciter. uno modo formaliter et pro significato. et sic est respectus locantis ad locatum sive superficiei circumscribentis ad locatum circumscriptum. et vocatur locatio vel circumscriptio activa. 2° capitur materialiter et pro denotato. et sic est ipsa superficies circumscribens locatum. ¶ Pro 2a distinctione ponitur talis regula. quandocumque aliquid est commune duobus et uni est nomen impositum et alteri non. licet de rigore sermonis illud nomen commune supponat pro quiditate communi illis duobus. tamen per restrictionem usualem restringitur ad precise standum pro illo cui non est nomen impositum. sicut ubi est quiddam commune ad ubi activum et ad ubi passivum. et ubi activo est nomen impositum scilicet locus. ubi autem passivo non est nomen impositum. ideo illud commune per restrictionem usualem restringitur ad standum pro ubi passivo. quamvis de rigore sermonis supponat pro ubi communi ad activum et passivum sive pro quiditate eius communi que facit predicamentum quantitative distinctum contra alia novem predicamenta. Ex hoc ponitur talis distinctio. ubi potest sumi dupliciter. uno modo ut est quiditas communis ad ubi activum et passivum. et sic est una quiditas predicamentalis contra alias predicamentales quiditates distinctas. 2°. capitur pro restrictione u-

nale restringit̃ ad stādū pro vbi passiuo. ꝛ sic ē
spēs predicamētalis q̄ ē vbi. Ex his dr̃ duo.
p̄ ꝙ loc⁹ formalit̃ sūpt⁹ ꝛ pro eius significato
non ē aliud q̄ vbi actiuū. ꝛ p ꝯñs ē spēs vbi. ꝛ z°.
dr̃ ꝙ loc⁹ sūpt⁹ mālit̃er ꝛ pro denoiato ē speci⸗
es quantitatis. q2 non ē aliud q̄ superficies cir
cūscribēs locatum vbi.

Tertio dubitat̃. Utrū nāle ꝛ violentum sint eēntiales dr̃e loci. Pro solu tiōe h⁹ dubij sit hec distictio. Duplices sūt dr̃e eēntiales. q̄dā .n. sūt cōnotatiue nihil aliud cōno tāte ꝙ̄ id qđ cōnotat̃ p gen⁹ ipsaꝝ. a° sūt cno tatiue alicui⁹ alteri⁹. ꝛ ille dn̄t dici ꝓpe dr̃e ac cidētales. Ex h̄ dr̃ ꝙ nāle ꝛ violētū sūt dr̃e acci dētales loci. nāle .n. iportat locū cū h⁹ᵉ confua tiua locati. violētū vero iportat locū cū virtu te corruptiua locati. similit̃ sursū ꝛ deorsū sunt dr̃e accn̄tales. loc⁹ .n. sursū dicit locū cū ꝓpin quitate quadā ad cōcauū orbis lune. deorsum vero iportat locū cū quadā ꝓpinquitate ad cē trū. similit̃ hic ꝛ ibi sūt dr̃e cōnotatiue ipsi⁹ vbi. hic .n. iportat ipsū vbi cōnotādo propinquitatē eius ad demōstratū. ibi vero significat ipsum vbi cōnotādo differētiā ad proferētē.

Ad rationes oñ oppo^m. Ad primam negat ꝙ loc⁹ pro signi ficato eius sūpt⁹ sit q̄titas. ꝛ ad pbm̄ dicit̃ ꝙ lo quebat̃ i p̄tis de loco ſm opinionē famosā di cētiū locū eē spatiū separatū int̃ latera corpor̄ cōtinēt̄. qđ pꝫ p h̄ qđ dicit ptes loci copulari ad eundē terminū ad quē copulātur pticule cor poris locati. pōt dici z° ꝙ locus sūptus mālit̃er ꝛ pro denoiato ē bene quātitas ꝛ entitas abso luta. loc⁹ vero sūptus formaliter ꝛ pro significa to est circūscriptio actiua ꝛ per ꝯñs ē entitas re spectiua. ❡ Ad z^am dr̃ ꝙ loc⁹ ē vltimū corpor̄ cōtinētis sūpt⁹ mālr̃ pro loco fūdamētali. nō āt sūpt⁹ formalit̃. z° dr̃ ꝙ rō ꝓcedit de loco sūpto pro denoiato ꝛ nō ei⁹ significato. ❡ Ad 3^am dici tur ꝙ loc⁹ p̄mo nō denoiat locatū. sꝫ bene loca tio passiua. z° dici pōt ꝙ loc⁹ denoiat locatum denoiatione extrinseca. ꝛ non denominatione intrinseca. Et hec de questione

Queritur tertio. Utrum locus sit īmobi lis. Arguit̃ p̄io ꝙ nō. oē ens li mitatū ē nāliter mobile. sꝫ loc⁹ ē h̄mōi. g̃ ē nālit̃ mobilis. maior pꝫ q2 mobilitas ē passio ꝓp̄a et adequata entis limitati. ❡ z° sic arguit̃ subm̄ lo ci quocūq̄ mō accepti ē mobile. g̃ loc⁹ ē mobilis pꝫ ꝯñā dupliciter. p̄mo. q2 nobis mouentib⁹ necesse ē moueri oīa q̄ i nobis sūt. z°. q2 q̄n subm̄ loci mutat̃ vel loc⁹ corrūpitur ꝛ sic mutatur. vel si corrūpit̃ ꝛ sic erit i alio subō. ꝛ p ꝯñs mouebitur migrādo de subō i subm̄. 3°. sic arguit̃. sup̄ficies cōcaua orbis lune ē loc⁹ ignis. ꝛ tn̄ mouet̃ cir culariter. g̃ loc⁹ ē mobilis circulariter. ꝛ p ꝯñs non est simpliciter immobilis. In oppositum argui tur auctoritate philosophi. Erunt in questione tres articuli. pro quo.

Primo sciēdū ꝙ pro declaratione ter minoꝝ questiōis ibi ponēde sūt aliq̄ distictiōes quaꝝ p̄ª ē. loc⁹ pōt capi dupli ter. s. pro formali significato vꝫ pro relatiōe lo cantis ad locatū ꝛ sic nō ē mobilis localiter sed bene motu generatiōis ꝛ corruptiōis. a°. sum tur locus pro denoiato ꝛ materialit̃. vꝫ pro sup ficie circūscribēte locatū. ꝛ de loco sic capto ē qđ pn̄s. ❡ Scđa distinctio locū esse mobilem pōt itelligi dupliciter. vno°. ꝙ sit mobilis simplici ter ꝛ p se. alio° ꝙ sit mobilis ad motū locati per se vel p accn̄s. ❡ 3ª distin° locū eē mobilē simpli citer pōt dupliciter intelligi. vno°. ꝙ sit mobilis ne cessario ꝛ p se. alio°. ꝙ sit mobilis p accn̄s. ❡ 4ª distinctio. locū eē mobilē ad motū locati pōt in telligi duplr̃. vno° necessario ꝛ p se. alio°. ſm ac cidēs ꝛ raro. Ex his dr̃ p̊ ꝙ locus ē simpliciter mobilis. q2 illud ē simpliciter mobile cui moue ri non repugnat ꝯdictorie. sꝫ loco nō repugnat moueri ꝯdictorie. g̃ loc⁹ ē simpliciter mobilis. z°. dr̃ ꝙ locus nō ē per se mobilis. pꝫ q2 nō pōt mo ueri nisi moto eius subiecto. 3° dr̃ ꝙ̄ locus non ē per se ꝛ necessario mobilis ad motū locati sed bene p accidens ꝛ raro. patet q2 non repugnat contradictorie locato moueri quiescente loco nec implicat locum moueri locato quiescente.

Secundo sciendum ꝙ philosophus in hoc primo capitulo diffinit locum. ꝛ diuiditur in tres partes. In prima inq rit particulas ponendas in diffinitione loci. et intendit duas conclusiones quarum prima est Locus est terminus corporis continentis pro bat sic. necesse est locum esse formam aut spa tium separatum aut materiam aut terminum corporis continentis sed non est aliquid trium primorum. igitur necesse est ꝙ sit terminus cor poris continentis. primam partem minoris sci licet ꝙ locus non sit forma probat ponendo rationem propter quam apparet ꝙ locus sit

forma ⁊ soluit eā ⁊ est hec. forma ꝯtinet ⁊ est terminus sicut ⁊ locus. igit̄ locus est forma: soluit ꝙ vtraq; sūt termini sʒ nō eodē modo qꝛ forma est terminus rei cuiꝰ ē forma: locꝰ aūt nō est terminus illiꝰ cuius ē locꝰ sed est terminꝰ corporis ꝯtinentis. Ex hoc pōt formari talis ratio qꝛ forma locati est terminꝰ locati. sʒ locꝰ nō est terminus locati. ꝗ nō ē forma locati. Cōsequenter ꝓbat tertiā partē minoris. s. ꝙ locꝰ non sit spatiū separatū ꝑmittēdo rationē ꝓpter quā apparet ꝙ sit spatiū separatū: sicut .n. locus manens idē numero recipit successiue diuersa corpora sic etiā spatiū dimēsionatū manēs vnū ⁊ idē videt̄ successiue accipe diuersa corpora. Scḋo ꝓbat duabꝰ ratōibꝰ ꝙ locꝰ nō sit spatiū separatū. q̄rū ꝑma ē. si locꝰ eēt spatiū separatū seq̄ret̄ ꝙ eēnt ifinita loca sil̄ ꝯsequentia. ꝓbat̄ qꝛ si aliqḋ totū eēt i toto spatio sicut i loco ita quelibet eiꝰ pars eēt i aliqua parte spatij sicut in loco: partes aūt locati sūt ifinite q̄re loca illaꝝ partiū erūt ifinita. Scḋa ratio si locꝰ eēt distātia iter latera alicuius ꝯtinētis seq̄ret̄ ꝙ locꝰ esset mobilis. ꝯseq̄ntiā ꝓbat. qꝛ trāsmutato aliquo ꝯtinēte naturꝫ necesse ē ꝙ moueat̄ distātia q̄ ē iter latera illius ꝯtinētis existēs. Tertio ꝓbat locū non esse māʒ ꝑmittēdo rationē ꝓpter quā apparet locū esse māʒ: qꝛ mā manēs vna numero successiue suscipit diuerses formas sicut siquid alteretur ꝑm nūc ē albū olim aūt fuit nigrū. ⁊ ipʒ est nūc duꝝ olim vero fuit molle. silr̄ locꝰ successiue suscipit diuersa corpora. Cōsequenter ꝓbat locū nō esse māʒ duabꝰ ratōibꝰ: quaꝝ ꝑma ē qꝛ distincta attribuimꝰ loco ⁊ materie: ꝗ locus ⁊ mā sūt distincta. ꝓbat añs. qꝛ de loco dicimꝰ ꝙ vbi erat aer nūc ē aqua: ⁊ hoc nō dicimꝰ de mā. 2ª ratio mā nō est diuisa a re cuiꝰ est: nec ꝯtinet illud cuius ē mā: locꝰ aūt ē diuisus a locato ⁊ ꝯtinet locatū. Ex hoc ꝑmo ifert ꝙ cū locus nō sit aliqḋ istoꝝ triū necesse ē locū esse terminū corporis ꝯtinētis. 2º ifert ꝙ difficile ē ꝯcipe qd sit locus: qꝛ videt̄ ꝙ locꝰ sit mā vl̄ forma vel spatiū mediū aliud a magnitudinibꝰ motis. ¶ In 2ª pte ingrit scḋam particulā diffinitōis loci. s. ꝙ locꝰ sit imobilis ponēdo drīaʒ iter locū ⁊ vas: qꝛ vas ē locꝰ trāsmutabilis. locꝰ aūt ē imobilis. 2º ꝓbat ꝙ locꝰ sit imobilis signo: qꝛ nauis nō dicit̄ esse i parte fluminis sicut i loco: sʒ sicut i vase: ⁊ tm̄ i toto fluuio sicut i loco: qꝛ totꝰ fluuiꝰ videt̄ eē imobilis: ꝗ signum ē ꝙ locꝰ ē imobilis. Ex hoc ifert diffinitionē loci: ꝙ locꝰ ē terminꝰ corporis ꝯtinētis imobilis ꝑmū. ¶ In 3º pte declarat diffinitionē loci: ⁊ ꝑmo ꝙ locꝰ sit imobilis: qꝛ mediū ⁊ vltimū celi vident̄ eē loca. Ultimū .n. celi ē locus sursū: mediū vero ē locꝰ deorsū: sed vtrūq; ipsoꝝ idē manēs videt̄ eē imobile. Cōseq̄ter declarat ꝙ locus sit superficies corporis continentis. qꝛ locus debet esse simul cū locato.

Tertio sciēdum ꝙ circa hūc tex. icidunt tres difficultates. Prima est q̄r ē saluabile ꝙ locus ꝗ est entitas respectiua sit sup̄ficies corporis ꝯtinētis. ¶ Ad quam r̄ndet̄ ꝑ distictionē ꝙ locꝰ sūptꝰ ꝓ denoīato ē entitas absoluta realr̄ eadē sup̄ficiei corporis ꝯtinētis: locꝰ aūt captꝰ ꝓ formali significato est entitas respectiua realr̄ distīcta a sup̄ficie corporis ꝯtinētis. ¶ 2º r̄ndeo. ponūt̄ due regule quaꝝ ꝑma ē: ois q̇ditas respectiua abstractiue designata hʒ diffiniri ꝑ suū fūdamētū positū loco drīe ⁊ i obliquo. 2ª regula ē ista: ois quiditas respectiua ꝯcretiue designata debet diffiniri ꝑ fūdamētū suū positū loco ḡnis ⁊ i recto. Ex hoc seq̄tur ꝙ locꝰ ꝗ ē qd ꝯcretū istiꝰ relatōis q̄ ē locatio actiua hʒ diffiniri ꝑ suū fundamētū positū i recto loco ḡnis. s. ꝑ sup̄ficiē corporis locātis. 2º seq̄t̄ ꝙ ista ē ꝯcedēda: locꝰ ē sup̄ficies corporis ꝯtinētis ꝑ p̄dicationē mālem fūdamēti. ¶ 2ª difficultas vtrū locꝰ hēat hītudinē ꝑmitatis respectu locati. Pro solutione huiꝰ ponit̄ talis distictio. Primuʒ pōt capi duplr̄. vno mō noialr̄: ⁊ sic iportat ꝑoritatē ꝑm exigētiā subiecti sibi adiūcti. Alio mō capit̄ aduerbialr̄ vt dicit ꝑmitatē adequationis ⁊ imediatōis: ⁊ tm̄ valet sicut adequate ⁊ imediate. Ex hoc seq̄tur ꝙ ly ꝑmū i diffinitiōe loci debet capi aduerbialr̄: ⁊ debet determinare ꝑmā ptē: locꝰ aūt debet eē sup̄ficies corporis ꝯtinētis adeq̄te ⁊ imediate ꝯtinēs locatū. Ex hoc seq̄tur ꝙ sup̄ficies ꝯnexa corporis ꝯtinētis nō est locꝰ: qꝛ nō ꝯtinet imediate locatū. 2º seq̄tur ꝙ ista diffinitio non ꝯuenit loco coī: locꝰ .n. coīs nō ꝯtinet adeq̄te locatum. ¶ 3ª difficultas q̄r ē saluabilis immobilitas loci: cū tn̄ locꝰ sit sup̄ficies corporis ꝯtinentis q̄ mouet̄ ad motū ipsiꝰ ꝯtinētis. Ad quā solet sic r̄nderi ꝙ i entitate loci sūt duo ꝯsiderāda. Primū ē māle ipsiꝰ loci: ⁊ ē ipsa sup̄ficies corporis ꝯtinentis q̄ mouet̄ ad motū ipsiꝰ cōtinētis: ⁊ q̄tū ad hoc locꝰ ē mobilis saltē ꝑ accn̄s ad motū ipsiꝰ ꝯtinētis. ¶ 2º ē ꝯsiderandū formale loci ⁊ ē distātia ipsiꝰ sup̄ficiei locātis ⁊ tribꝰ pūctis imobilibus. s. a polo artico antartico ⁊ a cētro terre: ⁊ talis

distantia ē subiectiue in ipsa superficie distanse. nec ē immobilis motu locali ad motū ipsi⁹ superficiei. sȝ mota ipsa sup̄ficie statiȝ corrūpitur ipsa distātia ⁊ generat̄ vna alia q̄ ē maior aut minor prima. eo ꝙ sup̄ficies per motū eius statim plus vł min⁹ distat a trib⁹ pūctis imobilib⁹ ꝙ̄ pus. ⁊ sic locus quātū ad suū māle ē mobilis per accidēs ⁊ nō p̄ se. sed quātū ad suū formale ē imobilis tam p̄ se ꝙ̄ p̄ accn̄s. ⁊ hoc imobilitate motu locali opposita. illa eni distātia pōt moueri motu corruptiōis ⁊ alijs motib⁹. sed hec opinio ē falsa. imaginat̄. n. locū eē vnū ens p̄ accidens compositū ex absoluto tanꝙ̄ ex materiali. ⁊ ex respectiuo tanꝙ̄ formali. dicitur autem ꝙ locus est immobilis ⁊ non est necessario mobilis ad motum locati.

Conclusio rn̄salis. Loc⁹ ē imobilis. sic ꝙ non ē natus moueri ad motū locati. p̄bat̄ sic. q: loc⁹ nihil ē locati. g̊ nō ē mobilis ad motū locati p̄ hāc p̄ticulaȝ differt locus a materia. ⁊ forma locati que necessario mouētur ad motum locati

Primo dubitatur. Utrū oē corp⁹ mobile sit in loco. Ad soluendū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Aristo. i h̄ vltio capitulo cōparat locū ad locatū ⁊ ecōtra. ⁊ diuiditur in tres partes. ❡ In prima ondit quō diuersa corpora sūt i loco. ⁊ itēdit sep̄tē conclusiones. Prima ē oē corp⁹ hn̄s ex̄ se aliud corpus continēs ipsū ē in loco. sȝ illud qd̄ nō hȝ ex̄ se aliud corp⁹ cōtinēs minime ē i loco. ❡ 2ᵃ ɔ°. tāgit solutionē cuiusdā qōnis q̄ ē hec. si illud corpus qd̄ nō hēt aliud ex̄ se continēs ipsū eēt aqua quō tali corpori cōuenirent loc⁹ ⁊ motus. Soluit p̄ ꝙ si tale corp⁹ eēt aqua partes ipsius mouerētur ⁊ essent in loco eo ꝙ cōtinuarētur sibi inuicē. i. vna ē aᵃ. totū tn̄ quodāmō erit mobile fm̄ suas partes. ⁊ quodāmō nō erit mobile. s. fm̄ se totum ⁊ quodāmō simil'r hēbit locū ⁊ quodāmodo nō. ❡ 3ᵃ ɔ°. corꝑ q̄ sūt i loco quedā sūt in loco fm̄ potētiā vt ptes q̄ sūt sibi inuicē continue. alie vo sūt i loco fm̄ actū sicut ptes sepate a toto se inuicē tāgētes. ❡ 4ᵃ ɔ°. corꝑ que sūt i loco. q̄dā sunt i loco p̄ se. sicut oē illud qd̄ p̄ se mouet̄ fm̄ locū aut fm̄ augmētū. ⁊ subdit ꝙ totū celū nō ē alicubi nec i aliquo loco eo ꝙ nullū corpus continet ipsū locū. tn̄ ⁊ motus insunt partibus. altera eni partiū sub altera habita ē. alie sunt i loco fm̄ accn̄s sicut aīa ⁊ celū. De aīa probat q: corpus eius ē in loco. De celo probat q: i eo ꝙ circulariter mouet̄ vna pars continet aliā. ⁊ subdit ꝙ solū mouetur circulariter quodāmō sursum ē. ❡ 5ᵃ conclusio ē hec. totū celū nō est alicubi nec in aliquo loco. p̄bat. q: quicquid ē alicubi hȝ aliq̄d extra se continens ipsum sȝ ex̄ oē ⁊ totū nihil ē. g̊ oē ⁊ totū celū nō ē alicubi. Ex h̄ ifert ꝙ oia q̄ sūt: sunt in celo eo ꝙ totū celū est oē qd̄ ē. ❡ 6ᵃ conclusio cōtinet vnū dubiū. quia dictū ē ꝙ oia sunt i celo aliquis crederet ꝙ celū eēt locus ois. dicit ph̄s ꝙ nō. sed vltimū celi . i. superficies celi ē locus ois. ❡ 7ᵃ conclusio. oia sunt in celo. probat. q: terra ē in aqua. ⁊ aq̄ in aere. aer in igne. ⁊ ignis i celo. celū aūt non ē āplius i loco. ❡ In secūda pte h⁹ soluit aliquas rationes positas in p̊ ca°. probātes locū non eē. ⁊ primo soluit sextā ⁊ dicit ꝙ nō ē necesse locū augmētari ad augmētū corporis locati. Ad secūdā dicit ꝙ nō ē necesse ꝙ puncti sit aliqs locus. Ad primā dicū ꝙ nō ē necesse duo corpora eē in eodē loco. q: locus nō ē corpus. non. n. ē spatiū quoddā vt imaginātur antiqui. A quartā dicit ꝙ locus ē alicubi. non tn̄ sicut i loco: sed sicut t'min⁹ i terminato: q: nō oȝ oē quod est eē i loco nisi sit corpus mobile. ❡ In 3ᵃ pte intendit duas conclusiones. Pria. vnūquodq; corporꝫ naturaliū nāliter fert̄ ad suū locū naturalē. q: corpus naturale natū ē conseruari in suo loco ⁊ nihil pati ab eo. iᵃ. n. q̄ nata sūt tangi ad inuicē sūt ipassibilia. iᵃ vo q̄ tangūtur sūt actiua ⁊ passiua ad inuicem. ❡ 2ᵃ cōclusio. vnūquodq; corpus nāle naturaliter quiescit in suo loco naturali. probat. q: pars naturaliter quiescit in suo toto. g̊ ⁊ locatū i suo loco. p̄bat ɔn̄aȝ. q: locatū quodāmō se hȝ ad locū sicut p̄s ad totū. sicut. n. p̄s hȝ rōnē materie ⁊ totū rationē forme. sic locatū hȝ rōnē materie ⁊ locus rōnē forme ⁊c̄.

Secundo dubitat̄. Utrū vltima spera sit i loco. Pro h⁹ dubij solōe ponitur talis distinctio. Duplex ē locus. q̄dam ē dimēsionalis ⁊ circūscriptiuus. alius ē presentialis ⁊ diffinitiuus. sō aliquid ē i loco dupliciter vno mō dimēsional'r ⁊ circūscriptiue. ⁊ ē illud qd̄ hȝ ex̄ se aliquod corpus circundās ipsū. a°. aliquid ē i loco presentialiter ⁊ diffinitiue. ⁊ est illud qd̄ ē alteri presens. ex his dicit̄ primo ꝙ vltima spera pōt esse in loco dimēsional'r ⁊ circūscriptiue. nō enim implicat contradictionem ꝙ fiat vna spera maior ꝙ̄ vltima in qua sit vltima sicut in loco. 2° dicitur ꝙ vltima spera de facto non est in loco dimēsionaliter ⁊ circūscri

ptine. nec per se nec p aňs co q nec ipsa nec ali quid sui bz aliud corpus extra se ɔtinẽs ipsam. 3° dicitur q vltima spera est i loco pñtialr. qz ẽ pñs alijs speris. Quarto dr q vltima spera est de se locabilis. i. apta nata esse i loco eo q est p se mobilis. Quinto dr q vbi actiuũ siue circũscriptio actiua ipsius vltime spere ẽ terminus sui motꝰ localis. z nõ vbi passiuũ siue circũscriptio passiua. rõ primi ẽ. qz vltima spera in qualibet parte tẽporis cõtinue acquirit aliã z aliam circũscriptionẽ actiuã. rõ secũdi qz vltima spera non habet circũscriptionem passiuã. non est enim passiue circunscripta ab aliquo zc.

Tertio Utrũ sit possibile idẽ corpus nũero esse i diuersis locis z plura corpora simul esse in eodẽ loco. Pro solutiõe pme partis ponũtur tales regule. ¶ Prima quecũcũq sunt priora ipso vbi. illa vniformiter insũt ipsi corpori habenti tm̃ vnũ vbi z ipsimet corpi habẽti plura vbi. sed que sũt simul natura aut posteriꝰ natura ipo vbi variãtur ad variatiõez ipsius vbi. ¶ Scd̃a regula si vnũ corpꝰ numero exñs in vno vbi possit recipe aliq̃ formã absolutã a duobus agẽtibus sibi approximatis h etiã i diuersis vbi. ¶ 3ª regula sicut corpꝰ i vno loco exñs in rõne actiui z passiui se hz ad diuersa agẽtia sibi approximata in illo loco sic quando est vt exñs in duobꝰ locis se hz ad eadez approximata in illis duobus locis. Ex hoc dr primo q nõ est nãliter possibile vnũ z idẽ corpus numero sil' esse i diuersis locis. 2° dicit q nõ implicat ɔdictionẽ idẽ corpus numero sil' eẽ in diuersis locis. pz qz nõ iplicat ɔdictionẽ posteriꝰ multiplicari nõ multiplicato pori. sed vbi est posterius ipso corpe. g̃ põt multiplicari sine multitudine ipsius corpis. ¶ Sz p scd̃a parte ponit̃ talis distinꝰ duplex est repugnãtia. q̃dã est corꝝ que ɓm se z ɓm suos effectꝰ opponũtur vt repugnãtia caliditatis z frigiditatis. alia ẽ repugnãtia ṽtualis q̃ nõ ɓm se sed ɓm suos effectꝰ opponit̃. 2° ponunt̃ aliq̃ suppões. Pria q̃cũq sũt aliqua duo q̃ de se sũt ɔpossibilia. sũt tñ icõpossibilia gr̃a aliquoꝝ alioꝝ illis ablatis vel altero illoꝝ ablato illa sũt simplr̃ cõpossibilia. ¶ 2ª suppõ due q̃titates ɓm se sũt cõpossibiles in eodẽ loco. sũt tñ icõpossibiles rõne duoꝝ effectuũ. qz sũt due repletiões loci. idẽ eni locus nõ põt sil' repleri duabꝰ repletõibus. iõ ablatis illis repletõibus vel altera illarũ ablata ille q̃titates erũt simplr̃ ɔpossibiles. ¶ 3ª suppõ nõ iplicat ɔdictionẽ q̃titatẽ esse in loco z nõ replere locũ qz replere locũ est effectus quãtitatis. iõ est posteriꝰ ipsa quãtitate: z p ɔñs nõ iplicat ɔdictionẽ poni q̃titatẽ sine illo effcũ: nõ iplicat eiz pus poni sine suo posteriori. Ex hoc sequitur q non iplicat ɔtradictionẽ duo corpora simul esse i eodem loco. Et hec de questiõe dicta sufficiãt zc.

Rationes Ante oppositum soluuntur ex dictis.

Ueritur Quarto. Utꝝ vacuũ sit. Et arguit̃ q sic q̃tuor rõibꝰ phi. pma motꝰ localis ẽ. g̃ vacuũ est. pbatur ɔñs. qz vel mobile recipit̃ i vacuo z sic vacuũ est. vel recipit̃ in pleno. z sic multa corpora essent simul i eodẽ loco. z confirmat d' dolio q̃d tm̃ recipit de aq̃ sine vtribꝰ q̃tũ cũ vtribus. ¶ 2ª rõ ɔdensatio ẽ: ergo vacuũ est. tenet ɔñs qz aut ptes ɔdẽsant̃ in vacuo aut in pleno. si pmum habet̃ intẽtũ. si scd̃m tunc plura corpora erũt i eodẽ loco. ¶ 3ª ratio augmẽtatio est. ergo vacuũ ẽ. pbat ɔñs qz vel alimẽtum recipitur i pleno. z sic duo corpora erũt in eodẽ loco. vl' recipit̃ in vacuo. z sic hr̃ intẽtũ. ¶ 4ª ratio. vas repletũ cineribꝰ tantum recipit de aqua quantũ recipet si nõ esset repletum cineribꝰ. z hoc non est nisi propter vacuũ. g̃ vacuũ est. z ɔfirmatur p rõnem pythagoricoꝝ q dicebãt a celo exire infinitũ spũm pmodũ respiratõis. z illũ spũm dicebãt esse vacuũ quod diuidebat naturas reꝝ. z pmo diuidebat nũeros cõseq̃nter diuidebat alias res. ¶ In oppoᵐ arguit̃ auctoritate phi i lr̃a. ¶ In q̃õe erũt tres articuli sicut in alijs. Quantũ ad primum.

Primo Sciendũ q iste 2ᵘˢ tractatus in quo phs determinat de vacuo z diuiditur in sex capitula. In pmo ingrit disputatiue vtꝝ vacuum sit. z diuidit̃ in tres partes In pma intẽdit talem ɔclusionẽ. Ad phm naturalem pertinet determinare de vacuo. patz qz ad ipsum pertinet determinare de loco. ergo z de vacuo. pbat ɔñam duplr̃. pᵒ qz aliqui opinãtur q per illas rõẽs p quas credimꝰ vel discredimus locũ esse credanꝰ vel discredamus vacuũ esse. 2° quia illi q opinãtur vacuũ eẽ dicũt ipsum locũ esse. 3° quia locum plenũ esse et vacuũ non vident̃ differre nisi rõne. Idem enim locus quãdo habz graue cuius est susceptiuus dicit̃ plenũ z cũ puatur eo dicitur vacuũ. ¶ In scd̃a parte phs tangit opiniones dicentiuz va

cuum nō esse. ⁊ intēdit duas cōclusiones. Prima est. oportet incipe ab opiniōibus affirmātiū vacuū esse vel nō esse. ⁊ ɔsequenter ostēdetur qd sit vacuū. ¶ 2° ɔ° tāgit opinionē āliquoꝝ dicētiū vacuū n̄ eē. ⁊ rōcoꝝ talis ē. aer ē aliqd. ḡ vacuū n̄ ē. añs ꝓbat duob⁹ signis q2 vtres repleti aere pn̄t ferre aliqd̄ pōdus. igitur signuz est. ꝙ aer intus exn̄s aliquid est. 2m signum est de clipsedra. si eniz clipsedra repleatur aqua ⁊ foramen superius claudatur aqua non poterit exire eo ꝙ aer nō potest intrare clipsedram. ergo signū est ꝙ aer est aliquid. Et subdit p̄hs ꝙ isti nō improbant illud quod dicūt hoies. volūt eniz dicere hoies vacuum esse spatium in quo nullum est corpus sensibile. ideo dicūt spatium repletū aere esse vacuū. In tertia parte ponit quattuor rationes affirmantiū vacuū esse que posite sunt pro argumentis añ oppositum ⁊c̄.

Secundo Sciendū est ꝙ p̄hs in isto capitulo determinat de q̄ditate ipsius vacui ⁊ diuiditur in tres partes. In p̄ma ponit diffinitiōes antiquorum ⁊ eas reprobat ⁊ ɔtinet tres particulas. In p̄ma ponit vnā ɔ̄scriptionē antiquoꝝ que ē hec. vacuū est in q̄ nihil est graue vel leue. ꝙ sic ꝓbant q2 vacuū est in quo nihil est. s3 oē qd̄ ē ē graue vel leue. igit̄ vacuū ē in quo nihil ē graue vel leue. minorē ꝓbant sic q2 oē qd̄ est corpus est. et oē corp⁹ est tāgibile. ⁊ oē tāgibile h3 grauitatez vel leuitatē. Istā diffinitionē reprobat p̄hs q2 ipsa ɔuenit pūcto: In pūcto eniz nihil ē graue vel leue. ¶ In 2a particula remouet talē dubitationē. si ponat̄ aliqd̄ spatiuz i quo sit son⁹ vel color sine aliquo corpe sēsibili vtꝝ spatiū sit vacuū vl̄ nō soluit ꝙ si illd̄ spatiū sit receptiuū corpis tangibilis tūc ē vacuū. si nō tūc nō ē vacuuz. ¶ In 3a p̄ticula ponit aliā descriptionē vacui. s. vacuū ē in quo nō ē hoc aliqd neq3 aliq̄ s̄ba corpea. et istā diffinitionē ponebāt āt̄iq ɔuenire mā̄e. hoc reprobat p̄hs. q2 mā̄ nō est sepabilis ab eo cui⁹ est mā̄. s̄m aūt ponētes vacuū ip̄m est spatiū sepabile. ¶ In 4a p̄te diffinit vacuū s̄m opinionē ꝓpriā dicēs ꝙ vacuū ē loc⁹ p̄uat⁹ corpe. ꝙ vacuū sit loc⁹ probat q2 vacuū v̄r esse spatiū sepatū. Ex hoc ɔcludit ꝙ vacuū nō est ponendū tale spatiuz sepatum. In 3a parte p̄ncipali soluit rōnes ꝓbātes vacuū eē sicut patebit iferi⁹ vbi.

Tertio Sciendūz ꝙ Ari. i isto 3° capitlo ōn̄dit vacuū nō esse eām motus neq3 ē ponēdū ꝓpter motū. ꝓbat. 7. rōib⁹ p̄hs quaꝝ p̄ma ē. Unūqd̄q3 corp⁹ nāle mouet̄ sul̄ locū ꝓpriū vt ignis sursū ⁊ terra deorsū. ⁊ cā talis mot⁹ ē nā corpis. igit̄ vacuū nō est cā mot⁹. ¶ 2a rō corp⁹ positū i vacuo nō h3 maiorē inclinationē ad vnā p̄tē vacui q̄3 ad aliā. ḡ vel oio n̄ mouet̄ vel sil̄ mouet̄ ad oēs p̄tes vacui quorū vtrūq3 ē ipossibile. añs ꝓbat q2 priū vacui nulla ē dr̄ia. illius eīm qd̄ nō est nulla ē dr̄ia. vacuū aūt nō ē cū sit p̄uatio. ḡ vacui nulla ē dr̄ia. ¶ 3a rō est p̄sile. q2 s̄m antiquos terra ponebat̄ qescere i medio eo ꝙ equalr̄ trahit̄ ab oī p̄te celi. ergo etiā corp⁹ positū i vacuo. cū equalr̄ trahatur ab oī parte vacui qescit i vacuo. ¶ Pro 4a rōne suppōit duo. p̄mo suppōit talē diuisionez motuū ali⁹ est nālis. ali⁹ est violētus. 2° supponit ꝙ si motus violētus ē necesse est motū nālē esse. 3° ꝓbat ꝙ motus nālis prior ē violēto. tūc arguit̄ sic. In vacuo nō pōt fieri motus nālis. ergo nec violētus. añs ꝓbat ꝙ motus nālis est ad dr̄ias pōnū. s. ad sursū ⁊ deorsū que sūt disticte ex natura rei mō in vacuo nulla ē dr̄ia. ¶ 5a ratio ꝓbat ꝙ motus violētus nō possit fieri in vacuo. quia motus ꝓiectōis aut fit ꝓpter repcussionē aeris sicut q̄dā dicūt. vl̄ fit ꝓpter hoc ꝙ aer pellit̄ ⁊ aer pulsus mouet ꝓiectuz. s3 nullo istoꝝ modoꝝ pōt fieri motus ꝓiectionis i vacuo. ḡ loc⁹ ꝓiectōis nō pōt fieri i vacuo. ¶ 6a rō nō ē maior rō ꝙ corp⁹ positū i vacuo qescat aut moueat̄. vl̄ ḡ sp̄ qescit. ⁊ sic h̄r ꝓpm. s. ꝙ i vacuo nō sit mot⁹ vl̄ sp̄ mouet̄ qd̄ ē icōueniēs. ¶ 7a motus ꝓp hoc v̄r fieri i vacuo q2 vacuuz nō resistit mobili. s3 ab oī parte equalr̄ cedit ⁊ ad nl̄a resistit. ergo eq̄liter mouet̄ ad oēm p̄tem vacui qd̄ ē incōueniens. ⁊ hec de p̄. Quātū ad secunduz ponit̄ talis conclusio habēs tres partes. s. hec.

Conclusio Rn̄salis. vacuū n̄ ē neq3 est possibile nālr̄ vacuū eē. nō iplicat tn̄ ɔ̄dictionē vacuū eē. p̄a pars patet q2 i oī loco est corpus q2 corp⁹ est cā loci. quia facit distare latera corporis continentis. ¶ Secūda pars patet quia natura abhorret vacuuz. ¶ 3a pars patet quia omne creatuz potest per alīq3 potentiam corrumpi ⁊ ānihilari. ergo per aliq3 potentiam possibile est vacuum esse. ⁊ per ɔsequens non implicat cōtradictionē vacuū esse.

Primo Dubitatur. Utꝝ tota successio i motu grauiū ⁊ leuiū ꝓueiat ex p̄te medij. Pro solōe ponūt̄ due distictiōes. p̄a duplex ē graue. quoddā ē graue simplex qd̄ n̄ihil leuitatis h3 admixtū. aliud est graue mixtū

quod habet aliquid leuitatis. ¶ 2ª distinctio du plex ē leue. quoddā ē leue simplex quod nihil grauitatis habet admixtū. aliud ē leue mixtuʒ qḋ hʒ aliquid grauitatis. 2º ponūtur due sup positiōes. pͥma ē. in graui simplici sūt tria consi derāda. s. mā grauis ꝛ forma sbālis grauis et grauitas q̄ ē quedam q̄litas q̄ effectiue mouet ipsū graue. 2ª. in graui mixto sūt quattuor con siderāda. s. materia grauis ꝛ forma substātial eius ꝛ ipsa grauitas ꝛ leuitas admixta ipsi gra uitati. Ex his dr̄ duo. pͦ ꝙ ī motu grauiū ꝛ le uiū simpliciū tota successio prouenit ex resisten tia medij. ꝛ hoc debet itelligi de motu nāli non īpedito per aliquod extrinsecū coniūnctum ta li graui. 2º dicit ꝙ nō tota successio prouenit ex resistentia medij ī motu grauiū ꝛ leuium mi xto. pͭter. n. resistētiā medij est leuitas admixta grauitati que resistit ipsi grauitati.

Secundo dubitaī. Utrū motꝰ grauiū ꝛ leuiū ī vacuo factꝰ sit suc cessiuus vel instantaneꝰ. ¶ Ad istud dubiū dr̄ duo supponēdo ea q̄ dicta sūt ī pͥmo dubio ꝙ grauia ꝛ leuia simplicia ī vacuo posita mouen tur in instanti ꝛ nō in tēpore. pʒ q2 ī tali motu n̄ ē mediū. modo dictū est ī pͥcedēti dubio ꝙ to ta successio grauiū ꝛ leuiū simplicium prouenit ex resistentia medij. ¶ 2º dr̄ ꝙ motꝰ grauiū ꝛ le uiū mixtoꝝ factus ī vacuo ē successiuus ꝛ non instantaneus: q2 ī talibꝰ leuitas resistit grauita ti. iō ex parte talis resistētie cātur successio in motu grauiū ꝛ leuiū mixtoꝝ. dr̄ tñ ꝙ nō impli cat cōtradictionē graue simplex moueri in va cuo successiue ꝛ graue mixtū moueri ī vacuo ī instanti vt alias ostēdeī. debet tamē intelligi primum dictum de motu naturali non impe dito per aliquod extrinsecum.

Tertio dubitaī. Utrū motus proiectoꝝ sit possibilis in vacuo. Pro solu tione hꝰ dubij ponitur talis suppō. ꝓiecta post separationē a proijciente nō mouētur ab aere impellente sʒ mouentur a quadā forma eiꝰ im pressa ab ipso proijciēte que quādiu durat ipsa mouet proiectū. cōtinue tñ debilitaī vt osten detur in octauo huius. Ex his dr̄ pͥmo ꝙ proie ctū pōt moueri in vacuo q2 proijciēs pōt impͥ mere ī proiectū illā formā quā īpͥmeret si mo uereī in pleno. 2º dr̄ ꝙ proiectū velocius mo ueī ī vacuo q̄ȝ in pleno supposita equali virtu te ꝓijcientis ꝛ ceteris paribꝰ. vbi est minor resi stentia ibi est velocior motꝰ. 3º dr̄ ꝙ motꝰ pro iecti est tardior in fine q̄ȝ in pͥncipio ꝓꝑ debilita tem illius forme impresse a ꝓijciente.

Ad rationes ante oppositū. Ad pͥ mū rn̄det phs dupli citer. Pͥo ꝙ motꝰ nō arguit vacuū vlr eē. mo tus. n. alteratiōis pōt fieri ꝛ nō īdiget vacuo. 2º dicit ꝙ motus localis nō arguit vacuū esse q2 illud corpus recipitur ī pleno ꝛ nō in vacuo vno enī corpore adueniente aliud cedit. ¶ Ad secūdā respondet ꝙ nō oʒ in condensatione ꝙ partes corporis condensati intrent in vacuum sed recedāt quedā parua corpora subtilia exi stentia in poris corporis condensati. ¶ Ad ter tiā respondet phs ꝙ nō oʒ augmentationeʒ fie ri semꝑ per receptionem alicuiꝰ corporis. sʒ po test aliūde fieri. s. per alterationem. 2º dicitur ꝙ alimentum nō recipiī ī vacuo sʒ recipiī ī ple no aliquo allo recedente. ¶ Ad quartā dicitur ꝙ dato ꝙ inter cineres essent alique vacuita tes. nō tñ sequiī ꝙ tantū de aqua possit recipi ī vase repleto cineribus. alias duo corpora es sent simul. Et hec de questione.

Queritur quinto. Utruȝ ꝯdensatio ꝛ ra refactio sint motus possibiles ab alijs speciebus motꝰ realr ꝛ eēntialiter distincti. Arguitur pͥmo ꝙ non sint possibiles. q2 vel pars rarefacta recipitur ī pleno vel in va cuo. nō in vacuo q2 vacuū non est nec in pleno q2 vel maneret corpus qḋ erat prius ī illo loco ꝛ sic duo corpora eēnt in eodē. vel recederet ꝛ tūc q̄raī vt pͥꝰ ꝛ ꝑ ꝯn̄s necesse erit aut dari va cuū aut moueri celū. ¶ 2º ꝙ nō sint motꝰ. quia Aristo. in 3º hꝰ ꝛ in 5º sufficienter enumerat spe cies motꝰ. ꝛ tñ nō enumerat rarefactioneȝ ꝛ cō densationē. g̊ rarefactio ꝛ cōdensatio non sunt species motus. ¶ 3º ꝙ non sint distincti ab alijs speciebꝰ motꝰ. q2 aut ꝑ rarefactionē acquiritur noua quātitas ꝛ per cōdēsationeȝ deꝑdiī aliq̄ qualitas vel non. si pͥmū. g̊ rarefactio nō distin guiī ab augmentatione nec condensatio a di minutione. si 2m. rarefactiuū ꝛ condensatiuuȝ partis acquirunt solū aliū ꝛ aliū locū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s non erunt motus distincti a motu locali. In op positū est philosophus.

Primo sciēdū ꝙ pro declaratione ter minoꝝ questionis ponūī aliq̄ distictiones. Pͥa. ꝯdensatio capiī triplr. vno modo coiter ꝑ oī motu q est a magī extenso ad

minus extēsū siue sit ꝑ deꝑditionē noue materie siue nō: ⁊ sic diminutio ē ꝯdēsatio. alio mō capit ꝓprie ꝓ oī motu q̄ ē a magis extēso ad min⁹ extēsū sine ꝺꝑditōe noue mãe. ⁊ sic siue p̄cedat alteratio siue nō. alio° ꝓprijssime ꝓ oī motu q̄ est a magis extēso sine deꝑditōe mãe ⁊ p̄cedēte alteratōe q̄ ē frigefactio. ⁊ ꝺ istis trib⁹ mōis ē hic ad ꝓpositū. ¶ 2ª distictio rarefactio ca͞r tripl͞r. vno mō ꝓ oī motu q̄ est a min⁹ extēso ad magis extensū. siue addat͞r noua mã siue nō. ⁊ sic augmētatio est rarefactio. alio mō ꝓprie ꝓ oī motu q̄ est a min⁹ extenso ad magis extēsū sine additōe noue forme ⁊ hoc me͞dte alteratione v͞l mediāte q̄cūq̧ alia mutatōe. ¶ 3°: capit͞ ꝓprijssime ꝓ motu q̄ est a min⁹ extēso ad magis extēsū sine additione noue materie: ⁊ hoc mediāte alteratiōe q̄ est calefactio. ¶ 2°: ponunt͞ aliq̄ suppositiones. Prima ī rarefactōe ꝓprie dicta sūt ꝯsiderāde tres mutatōes. p̄ma ē mutatio localis ptiū aeris vel alteri⁹ corporis q̄ erāt īter ptes rarefactibiles ¶ 2ª ē etiā mutatio localis q̄ est separatio vel elōgatio ptiū rarefactibiliū a se iuicē. ¶ 3ª ē mutatio ꝑ quā acq̄rit͞ maior extēsio ptiū corporis rarefactibilis q̄ vocat͞ cōi nōie rarefactio. ¶ Sꝫ ī rarefactūe ꝓprijssime dicta ꝯcurrunt q̄tuor mutatōes ⁊ sibi iuicē succedētes. p̄ma est calefactio rarefactibilis q̄ hꝫ ꝓ suo t͞mino caliditatē. Et ad istā sequit͞ 2ª q̄ ꝺ͞r rarefactio q̄ hꝫ ꝓ suo t͞mino raritatē q̄ est ī 3ª aut q̄rta spē q̄litatis 3° sequitur augmētatio ꝓprie dicta q̄ hꝫ ꝓ suo t͞mino maiorē q̄ntitatē aut saltē maiorē extēsionē q̄ntitatis: ⁊ vltimo ē mutatio localis. ptes. n. rarefactibiles acq̄rūt aliū ⁊ aliū locū. ex istis oriunt͞ due difficultates. Prima vtrū ꝑ rarefactionē acq̄rat͞ noua q̄ntitas ⁊ ꝑ ꝯdēsationē aliqua deꝑdat͞. ¶ Ad quā ꝺ͞r ꝑ talē suppositionē. In ꝓductiōe materie sibi ꝓducit͞ vna q̄ntitas coeua illi materie. nec vnq̄ abijcit͞ ab illa mã nisi ꝑ corruptionē illi⁹ materie. imo etiā ꝑ talē ei⁹ ambulationē. ¶ 2ª difficultas cū ꝑ rarefactionē non acq̄rit͞ maior q̄ntitas qual͞r est saluabile ipsum rarefactibile eē magis extēsū. Ad quā ꝺ͞r ꝑ talē suppositionē. q̄ntitas ē vna realis entitas real͞r īherēs mãe cui⁹ mōus itrīsec⁹ ē extēsio. Ex h̄ sequit͞ ꝙ rarefactio sit sine adduc͞oe noue q̄ntitatis iō n̄ t͞minat͞ ad q̄ntitatē sꝫ fit cū itēsione ipi⁹ extēsionis. iō t͞minat͞ ad extēsionē q̄ ē modus itrīsecus q̄ntitatis a q̄ formal͞r ipa q̄ntitas ꝺ͞r extēsa.

Secundo sciēdū est ꝙ ī isto 4° c° ī quo Aristo. ꝓbat vacuū nō eē ex pte velocitatis ⁊ tarditatis ipsius mot⁹ sūt tres particule. ¶ In p̄ma ponit talē suppositionem. Nos videm⁹ idē corpus graue velocius ferri ꝑꝑ duas cās. Prima est ꝑꝑ ꝺ͞rias medij ꝑ qꝺ tale corpus mouet͞. velocius. n. mouet͞ ꝑ aerē q̄ ꝑ aquā. ⁊ ꝑ aquā q̄ ꝑ terrā. Alia ē ꝑꝑ ꝺ͞riaꝫ illi⁹ qꝺ mouet͞. s. mobilis penes excellentiā grauitatis aut leuitatis graui⁹. n. veloci⁹ mouet͞ ꝺorsū. alias suppōes ponit īferius q̄ sūt iste. oīs motus est cōparabilis ad oēm motū ꝑꝑ ꝓportionē. 2ª oē tps hꝫ ꝓportionē ad oē aliud tps. ¶ In scd͞a particula ꝓbat ph͞s ꝙ ī vacuo nō pōt fieri motus. ⁊ hoc ex pte velocitatis aut tarditatis cāte ex pte medij: ⁊ ponit duas rationes. Prima est ꝯsiua ⁊ est hec qualis est ꝓportio medij ad mediū ī raritate ⁊ densitate. talis est ꝓportio mot⁹ ad motū ī velocitate ⁊ tarditate. ⁊ tp̄is ad tp̄s ī lōgitudine ⁊ breuitate. sꝫ medij pleni ad mediū vacuū nulla est ꝓportio. ergo motus fc͞us ī pleno ad motū fc͞m ī vacuo nulla est ꝓportio: ⁊ per ꝯn͞s motus fc͞us ī vacuo non est motus. maiorē ꝓbat. q͞r accipiendo duo mobilia. s. a ⁊ c quorū vnū moueat͞ ꝑ mediū. b. s. ꝑ aquā ⁊ aliud ꝑ mediū. d. videlicet ꝑ aerē. tūc ꝓ q̄nto aer est subtilior aqua. tāto citius mobile mouebit͞ ꝑ aerē q̄ ꝑ aquā. ⁊ si aer ī duplo sit subtilior aqua tūc mobile ī minori parte s͞m duplū trāsibit equale spatiū aeris q̄ ꝑ aquā. ꝑ equale spatiū aque. minorē ꝓbat: q͞r qualis ē ꝓportio 4or ad nihil ⁊ linee ad pūctū. talis est ꝓportio medij pleni ad medium vacuum sed quattuor ad nihil: ⁊ linee ad pūctum nulla est proportio. minoreꝫ probat q͞r q̄n aliq̄d ꝓportionat͞ alteri s͞m excessuꝫ oportet ꝙ illud posset diuidi ī id quo excedit͞: ⁊ ī id qꝺ excedit͞: sꝫ quattuor nō diuidit͞ ī nihil neq̧ linea in pūctū nisi cōponat͞ ex pūctis. Alia est ratio ducens ad ipossibile ⁊ est hec. si ī vacuo fieret motus sequeret͞ ꝙ motus factus ī pleno possit fieri ī equali tempore cū motu facto ī vacuo. consequens est ipossibile. consequentiā tamen probat: q͞r tempus mensurās motū factum ī pleno habet ꝓportionem ad tempus mensurās motū factū ī vacuo. rarefiat ergo me͞m plenum ī tāta ꝓportione ī quāta est tempus mensurās motū factū ī vacuo ad tempus mēsurās motū factū ī pleno ⁊ tūc post illā rarefactionem motus factus ī pleno fiet ī equali tp̄e cū motu facto ī vacuo: qꝺ est ipossibile. Consequenter Aristo. resumit istas rationes. ponendo duas suppositiones que prius posite sunt. ¶ In 3ª particula ꝓ

bat plus ex parte tarditatis ꝛ velocitatis cãte ex pte mobilis. ꝙ i vacuo nõ fiat motus. qꝛ tũc seqret ꝙ grauissimũ corpus nõ velocius moueret ꝙ̃ corpus minus graue. probat ꝯñaz. qꝛ ꝑꝑ hoc aliqd velocius mouet eo ꝙ citius diuidit mediũ. cũ ḡ i vacuo nõ sit mediũ minus graue eque velocius mouebit cũ magis graui: ꝛ epilogando subdit ꝙ antiqui potius debuissent negasse vacuum esse ad saluandum motum ꝙ̃ posuisse vacuum esse propter motum.

Tertio sciẽdũ ꝙ circa hũc textũ icidunt tres difficultates. Prima vtruz velocitas ꝛ tarditas dicãt entitates distictas a motu veloci ꝛ tardo. Ad quã rñdet ꝑ distictionez ꝙ velocitas ꝛ tarditas pñt cpi duplr. vno mõ ꝓ significatis. ꝛ sic tarditas ẽ relatio motus tardi ad aliũ motũ. ꝛ velocitas ẽ relatio motus velocis ad aliũ motũ. Alio mõ possunt capi pro denoiatis: ꝛ sic velocitas nõ ẽ aliud ꝙ̃ mot⁹ velox: ꝛ tarditas nõ est aliud ꝙ̃ motus tardus.

¶ 2ª vtrũ successio motus dicat entitatẽ distinctã ꝯtra velocitatẽ: ꝛ tarditatẽ. Ad quã rñdet ꝑ talẽ suppositionẽ ꝙ successio formalr capta ꝛ ꝓ significato ẽ relatio ptis ꝓoris motus ad ptẽ posteriorẽ. ꝛ ecõtra a qua formalr vna pars motus dr alteri succedẽs. ideo tot sũt successiones numeralr distincte quot sũt ptes sibi iuicẽ succedẽtes. Ex hoc seqtur ꝙ successio ẽ entitas distincta a velocitate ꝛ tarditate. pꝫ qꝛ successio ẽ respectus fũdatus i vna pte motus ꝛ terminatus ad alterã ptẽ eiusdẽ motus. sꝫ velocitas ꝛ tarditas sũt respectus fũdati i vno motu ꝛ terminati ad aliũ motũ. ¶ 3ª vtrũ sint ponẽde plures cause velocitatis ꝙ̃ due q̃ posite sũt a pho. Ad quã rñdet ꝙ nõ. qꝛ lꝫ diuersites fi'ᶜ sit cã velocitatis ꝛ tarditatis. mobile .n. acutum citius diuidit mediũ. tñ illa cõtinet sub scd̃a cã posita ab Ari. que est differentia mobilis.

Conclusio rñsalis. Rarefactio ꝛ ꝯdensatio sunt motus possibiles distincti ꝯtra alias spẽs motus. pꝫ qꝛ hñt terminos distictos ꝯtra terminos alioꝝ motuũ. Rarefactio .n. terminat ad maiorẽ extensionẽ ꝙ̃ntitatis ad quã nullus alioꝝ motuũ terminat. Et ꝯdẽsatio ad minorẽ extẽsionẽ ꝙ̃titatis ad quaz nullus alioꝝ motuũ terminat. extensio eniꝫ est motus intrinsecus ꝙ̃titatis qui non est terminus per se aliorum motuum.

Primo dubitat. Utrũ vacuũ sit spatiũ separatum a quolibet corpore. Pro solutõe supponẽdũ ẽ ꝙ Aristo. i hoc 5° ca° ondit ꝙ vacuũ nõ ẽ ex pte nature ipsi⁹ vacui. ꝛ hoc tribus ratõibus. Priª qꝛ oẽ receptiuũ alicuius corporis tñ cedit illi corpori ꝙ̃tũ ẽ illud corpus receptũ. sꝫ vacuũ nõ cedit alicui corpori. ḡ nõ ẽ receptiuũ alicuius corporis. ꝛ ꝑ ꝯñs vacuũ nõ ẽ. maiorẽ ꝓbat exẽplariter vt si i aqua ponat aliqđ corpus cubitũ: tñ aque cedit illi corpori cubito ꝙ̃tũ ẽ ipsum corpus cubitũ. Silr si ipsum corpus poneret i aere. hoc tñ est sensui manifestũ. ꝛ subdit ꝙ si vacuũ nõ cederet ꝛ eẽt spatiũ separatũ sicut dicũt antiq. tunc duo corpora erũt i eodẽ. nec valet si dicat ratio quare duo corpora ñ pñt sil' stare i eodẽ ꝑꝑ qualitates ꝯrias. qꝛ corpori nõ daret locus ratõe suaꝝ qlitatũ sꝫ ratõe suaꝝ dimẽsionũ. ¶ 2ª ratio. corpori debet locus rõe dimẽsionũ. cũ ḡ dimẽsiones vacui sint eiusdẽ ratõis cũ dimẽsionibus pleni ratõe illaꝝ dimẽsionũ vacuo debet loc⁹. ꝛ sic vacui erit vacuũ ꝛ loci loc⁹. ¶ 3ª rõ illud nõ ẽ ponẽdũ ꝙ nullo mõ ẽ manifestũ. sꝫ vacuũ nullo mõ ẽ manifestũ. ḡ vacuũ nõ ẽ ponẽdũ. minorẽ ꝓbat qꝛ spatiũ illud i quo ẽ aer dicũt vacuũ. ideo est nobis imanifestũ sensu visus. sicut si i aqua ponerẽtur pisces ferrei ꝑ visũ nõ possent distigui ab aqua. Ex his patet solutio ad dubiuz.

Secũdo dubitat. Utrũ vacuũ sit ponẽdũ corporibus ibibitũ. Pro solutõe supponẽdũ ẽ ꝙ Aristo. i hoc vlti° c° ponit vacuũ nõ eẽ corporibus ibibitũ sicut qdã antiq dixerũt. ꝛ diuidit i tres partes. ¶ In pª recitat opiniones antiquoꝝ ꝛ eoꝝ rõez. ꝛ ẽ hec. Sũt qdã antiq q opinãtur vacuũ eẽ ꝑꝑ raꝝ ꝛ dẽsuz. ꝛ probãt sic. qꝛ si non est vacuum non est rarum ꝛ densum. et si non est rarum et densum tũc nõ est oio motus. aut totũ vniuersuꝫ mouebitur. ꝛ ad gñationẽ aque ex aere seqtur corruptio tãti aeris. ꝓmã ꝯñsꝫ ꝓbat. qꝛ nõ ẽ possibile aliqd cõdẽsari nisi sit vacuũ. ¶ In 2ª pte phs itẽdit talẽ ꝯclusionẽ. Uacuũ nõ ẽ corporib⁹ ibibitũ. ꝓbat qꝛ hoc ꝯtigeret altero istoꝝ modoꝝ. vel ꝙ i corporibus eent q̃dã vacuitates distincte a corpore pleno ꝓm sitũ. iste modus reprobat eodẽ mõ sicut reprobatũ ẽ ꝙ vacuũ ñ sit spatiũ separatũ. Alio mõ posset ꝯtigere ꝙ i cõporib⁹ sint q̃dã vacuitates nõ tñ distincte ꝓm sitũ a pleno sꝫ sil' eẽnt cũ pleno. ꝛ istũ modũ reprobat phs qnqꝫ rõib⁹. Prima si vacuũ poneret illo mõ seqret ꝙ vacuũ nõ eẽt cã cuiuslibet motus. sed solũ motus sursũ qđ ẽ ꝯtra ponẽtes vacuũ. ꝓbat ꝯñaz. qꝛ

vacuū ē solū cā raritatis. raritas aūt est cā leui tatis. ꝛ leuitas ē solū cā motus sursū. ¶ 2ª ratio si vacuū eēt corporib⁹ ībibitū tūc vacuū nō eēt cā mot⁹ sicut id ī quo fit motus. sꝫ eēt cā motus extrīsec⁹ qd̄ ē ɔtra ponētes vacuū eē. ¶ 3ª rō si vacuū eēt corporibus ībibitū. seq̄ret ꝙ vacuū ꝑ se moueretur sicut ꝛ corpus qd̄ ē ī eo. ꝛ sic vacui eēt vacuū ꝛ loci eēt locus. ¶ 4ª si vacuū ponere͂ corporibus ībibitū nō eēt dabilis rō quare grauia mouerentur deorsum. vacuuꝫ enim solum dicitur causare raritatem. ¶ Quinta si vacuum esset corporibus imbibituꝫ ita ꝙ esset cā motus sursum. ergo quod plus haberet de vacuo citius moueret̄ sursū. ꝛ ꝙ oīo esset vacuuꝫ velocius moueret̄ sursū. qd̄ est īpossibile.

Tertio dubitat̄. Utrū rarefactio fiat per additionē noue mãe. Pro solutione supponendum est ꝙ Aristoteles in tertia parte huius capituli soluit rationem precedentis opinionis. ꝛ primo resumit ipsam. quia si vacuum non esset: raritas ꝛ densitas non eēnt: ꝛ si raritas ꝛ densitas non essent tunc nō esset motus. aut saltē quocūqꝫ moto celū turbabit̄. erit .n. aliqd depulsū qd̄ debebit facere vltimū celi tumultuari. Istā ratione͂ soluit ponēdo quattuor supposit͂oes. Prima ꝙ eadē ē mã ɔ̄rioꝝ vt calidi ꝛ frigidi albi ꝛ nigri. ¶ 2ª ex eo qd̄ ē potētia fit illud qd̄ ē ī actu. 3ª mã non ē separata a ɔ̄rijs tñ eē mãe ē alteꝝ ab ipsis. 4ª mã est vna numero q̄tis sit susceptiua ɔ̄rioꝝ. s. calidi ꝛ frigidi. Ex hoc infert ꝙ mã magni corporis ꝛ parui ē eadē. ꝛ ex eo qd̄ ē actu magnū ꝛ potētia puū fit actu puū ꝛ ex potentia magnū. hoc declarat q̄ttuor exēplis. Primū ē de gñatiōe sbali. qñ .n. ex aere fit aqua eadē mã q̄ erat actu aer ꝛ potētia aq̄ fit actu aqua. 2ᵐ est de alteratione. ex frigido enim quod est calidum in potentia fit calidum in actu. ꝛ ex minus calido magis calidum. nullo facto calido in materia quod non esset antea calidum. Tertium ex minori circulo fit maior circulus sine additione noui circuli. Quartum quia in sintillis ignis non est aliqua magnitudo que non fit sic calida quia continue fit calidior, aut minus calida sine additione noue materie. ¶ Consequenter resumit tertium ꝛ quartū exēplum. ꝛ dicit ꝙ consimiliter est dicendum de raro ꝛ denso. postea recapitulat ea que dicta sunt de vacuo. Ex his patet solutio ad dubium.

Rationes ante oppositum soluuntur ex dictis.

Queritur sexto. Utrum tp̄s sit entitas absoluta a motu ꝛ a q̄libet re ꝑmanēte realr̄ disticta. Et arguitur p̄mo ꝙ nō sit entitas absoluta. qꝛ nulli⁹ entitatis absolute dr̄ia formalis ē respectiua. sꝫ tp̄is dr̄ia formalis ē respectiua. g̃ tp̄s nō ē entitas absoluta. minor pꝫ qꝛ p̄us ꝛ posteri⁹ sūt dr̄e formales ī actu ꝛ sūt respectiue. ¶ 2º arʳ ꝙ tp̄s nō realr̄ distinguit̄ a motu. qꝛ q̄cūqꝫ entitates sic se hñt ꝙ vna nō ē p̄or altera. ꝛ ꝙ sint realr̄ disticte nō iplicat ɔ̄dictionē p̄orē eē sine posteriori sꝫ iplicat ɔ̄dictionē posteriorē eē sine p̄ori ꝛ motū eē sine tp̄e. g̃ tp̄s nō ē entitas realr̄ distincta a motu. ¶ 3º arʳ sic ꝙ nō sit entitas disticta a qualibet re ꝑmanente. qꝛ tp̄s ē accñs subiectiue exñs ī subiecto q̄to. s. ī motu p̄mi mobilis. ergo extēdit̄ ad extēsionē subiecti. ꝛ sic hꝫ plēs partes sil̄. ꝛ ꝑ ɔ̄ñs est entitas permanens. ¶ In oppositū est phs.

Primo sciēdū ē ꝙ ꝓ declaratōe t̄mīorū q̄ōis ponunt̄ aliq̄ disticti͂oes ꝛ aliq̄ supposit͂oes. ¶ Prima disti͂o tp̄s pōt capi quadruplr̄. s. coīter. ꝓp̄e. magis ꝓp̄e. ꝛ ꝓp̄issime. tp̄s coīter dem̄ ē dura⁹ cuiuscūqꝫ entis durabilis siue corruptibilis siue icorruptibilis: ꝛ sic eternitas ꝛ euū sūt tp̄a. tp̄s ꝓp̄e dem̄ est duratio cuiuscūqꝫ entis durabilis gñabilis ꝛ corruptibilis: ꝛ sic capit phs tp̄s qñ dicit ꝙ oīa gñabilia sūt ī tp̄e. sꝫ tp̄s magis ꝓp̄e dem̄ ē duratio cuiuscūqꝫ entis durabilis dūmō illud ens sit successiuū. Tp̄s vero ꝓp̄issime dem̄ ē duratio motus p̄mi mobilis q̄ ē metrū ꝛ mēsura oīuꝫ motuum. ꝛ istis vltimis modis pōt capi hic tp̄s. ¶ 2ª distinctio. motus pōt capi triplr̄. vno mō ꝓ forma ɔ̄luminata q̄ fluit ab ipfecto ad pfectū. ꝛ sic ē ī gñe sui termini. alio mō pōt capi ꝓ trāsmutatione ꝑ quā acq̄rit̄ talis terminus. ꝛ sic ē ī gñe passionis ꝛ istas duas acceptōes ponit cōmētator c. 24. hᵒ. 3º mō capit̄ mot⁹ ꝓ duratōe successiua illius mutationis: ꝛ sic ē ī gñe q̄titatis. ꝛ isto mō capit phs cū dicit 5º metbaphiᶜ ꝙ motus ē ꝑ se q̄titas. ¶ Prima suppositio ī motu sūt tria ɔ̄siderāda. s. entitas mobilis. entitas mot⁹. ꝛ duratio successiua illius motus. Ad cognoscendū aūt qualis entitas sit ista duratio successiua ponit̄ tale sile. sicut lōgitudo corporalis ē vna q̄titas mãlis ꝑmanēs realiter īherens corpori ꝛ realr̄ distincta a corpore a quo formaliter corpus dr̄ lōgū. sic etiā duratio successiua mot⁹ est

vna q̃titas realis ꝛ successiua rlr inherēs ipsi motui ꝛ rlr distīcta ab ipo motu a q̃ ipe motus dr̄ formalr lōgus lōgitudie duratōis. ꝛ ista duratio ē tēpus magis ꝓpe dictū. Ex hoc seqr̄ ꝙ q̄ditas tpis nō ē ētitas ꝓhibita. ē eni trahibilis ad extrām realē. 2°. seqtur ꝙ ē entitas absoluta cū sit p se spēs q̃titatis. 3°. seqtur ꝙ ē ētitas successiua. q2 eius subm̄. s. motus ē ens successiuū. 4°. seqtur ꝙ tot sūt tpa quot sūt motus capiendo tp̄s 3° mō. q̄libet eni mot⁹ hʒ suā ꝓpriā durationē rlr sibi inherētē ꝛ a duratiōe alteri⁹ mot⁹ rlr distictā. sʒ capiēdo tp̄s 4°. ē so^m vnū tp̄s. s. duratio siue mot⁹ p̄mi mobil. vlti^m seqr̄ ꝙ tp̄s dicit entitatē absolutaʒ rlr distictā a motu p̊ q2 ē mēsura mot⁹. 2°. q2 ē i alio p̄dicamē°. q̃ʒ mot⁹.

Secundo Sciēdū est ꝙ iste 3⁹ tractat⁹ i quo Aristo. deterīat de tpe diuidit in sex ca^a. In p̄mo deterīat de eē tpis. ꝛ diuidit i duas ptes. In p̄ma arguit ꝙ tp̄s non sit. ꝛ diuidit in tres pticulas. In p̄ma intēdit talē oclusionē q̄m oʒ aggredi a tpe ꝛ videre p extraneas rōnes vtꝝ sit eoꝝ q̃ sūt aut nō. postea que sit nā ipsius tpis. In 2^a pticula ꝓbat tēpus nō esse duab⁹ rōnib⁹. p̄ma nullū ēs cōponit ex his que nō sunt. sed tp̄s cōponit ex his que non sūt. ergo tp̄s nō est ens. minorē ꝓbat q2 vna ps tpis facta est ꝛ nō est. alia vo futura ē nōdū est. 2^a rō cuiuslibet diuisibilis qd̄ est necesse est oēs ptes aut aliq̄s ptes esse. sʒ nulle partes tpis sūt ergo tp̄s nō ē. minorē ꝓbat q2 pars p̄terita fcā est ꝛ alia futura nōdū est. ꝛ nūc nō est pars tpis ergo nulla pars tpis est. 2^a pars āntis ꝓbat q2 ps debet mēsurare totū. nūc aūt nō mensurat tēpus. 2°. q2 omne totū cōponit ex partib⁹. sʒ tēpus nō oponit ex ipsis nūc. In 3^a pticula Aris. ingrit disputatiue verū sint plura nūc i toto tēpore vel vnū tm̄. Et arguit ꝙ nō sint plura tribus rōnib⁹. q2 si eēnt plura essent simul aut nō si essent simul tūc vnum otineret aliud sicut minus tempus sub pluri tēpore. si autem vnū sit prius alio tūc alio adue^ic necesse ē p̄mū corrūpi vel ergo corrūpit i seipso ꝛ h̄ ē ipossibile. q2 ipm esset postq̃ʒ esset corruptū. vl corrūperet i alio vel ergo illud aliud eēt mediatū vel imediatū. nō imediatū. q2 sicut pūctū nō est imediatū pūcto. sic ipm nūc nō est imediatū alteri nūc. nō mediatū. q2 tūc iter illa eēt tēpus mediū i quo sūt ifinita nūc. ꝛ sic ifinita nūc simul eēnt: qd̄ ē ipossibile. 2°. ꝓbat ꝙ nō sit idē nunc in toto tpe duabus rōnib⁹. Prima nullius diuisibilis finiti ē tātum vn⁹ terminus. siue sit cōtinuū p vnū diuisibile siue p plura. sed tp̄s est vnū diuisibile ꝛ contingit accipe tp̄s finitū. ergo tēpus nō ē tm̄ vn⁹ termin⁹. sʒ termin⁹ tpis est nunc. ergo toti⁹ tpis nō est tm̄ vnū nunc. 2^a rō si esset vnū ꝛ idē nunc in toto tpe sequeret ꝙ illa q̃ fuerunt in millesimū ānū essent nūc. ꝛ sic eēnt sil' tpe cuʒ his que sūt nūc. ons est falsū. ergo ꝛc̄. ¶ In 2^a pte p̄ncipali agit de q̄ditate ipius tpis. ꝛ diuidit in duas pticulas. In p̄ma ondit q̄d tp̄s nō sit. ꝛ itēdit q̄n q̃ʒ oclusiōes. p̄ma. tp̄s nō ē circulatio celi. ꝓbat phs duabus rōnib⁹. nulla ps circulatōis est circulatio q̄libet pars tpis est tēpus. ergo tp̄s nō ē circulatio. 2^a rō si tēpus eēt circulatio seqret ꝙ si eēnt plures celi ꝙ etiā eēnt multa tpa simul. ons ē falsū. ergo ꝛ āns. ¶ 2^a 9°. q̃uis oia sint i tēpore. ꝛ oia sint in spa. tn̄ tēpus nō ē spera sicut q̄dā dicūt. ꝛ subdit ꝙ stulti⁹ ē dicere tpa esse vltimā sperā q̃ʒ de tpe osiderare ipossibilia. ¶ 3^a cōclusio. tēpus nō est mot⁹. ꝓbat duab⁹ rōnibus. p̄ma tēpus ē vbiq̃ʒ apud oia. sʒ motus nō ē vbiq̃ʒ. sʒ solū in ipso mobili. aut in eo qd̄ mouet. ergo tēpus nō est mot⁹. 2^a rō. ois mot⁹ ē velox vl tardus. sed tēpus nō est velox neq̃ʒ tardū. ergo tēpus nō est motus. minorē ꝓbat q2 velox ꝛ tardū diffiniunt p tp̄s ergo tp̄s nō est velox nʒ tardū maior patet q2 velox est qd̄ in pauco tpe multū mouet. sed tardū est qd̄ in multo tēpore paucū mouet. ¶ 4^a oclusio tēpus non ē sine motu q̃uis nō sit motus. hoc ꝓbat per signū q2 qn̄ nō pcipim⁹ motū esse nō pcipim⁹ tēpus. ergo signū est ꝙ tēpus non ē sine motu. āns patet de dormiētibus in sardo qui copulabāt nūc in quo inceperūt dormire cū nunc in quo expgiscunt faciente vnū ex illis ꝓpter insensibilitatē medij. ergo signum est ꝙ tempus non percipitur sinē motu. Ex hoc concludū pro quinta conclusiōe ꝙ tempus neq̃ʒ est motus neq̃ʒ est sine motu.

Tertio Sciendū ꝙ circa hunc textū incidūt tres difficultates. Pria vtꝝ sit saluabile aliquod totum esse nulla eius parte existente. Ad quam respondetur dupliciter. Primo logicaliter ponendo talē suppositionē. tempus connotatū per istud verbuʒ est presentis temporis. non est ipsuʒ tempus indiuisibile. neq̃ʒ tempus mensurans prolationem durationis. sed est tantum tēpus presens quantuʒ placet vtētibus. ideo iste sunt concedende preteritum est futurū est. ꝛ tēpus est. capiēdo ly est vt cōnotat magnā partem temporis presentis. 2°.

respondetur physice ponendo talez suppositionem q̄ de ratione cuiuslibz entis successiui est q̄ nihil eius ꝑtialitatis existit nisi vnū simplex indiuisibile quod cōtinet partem priorem cum parte posteriori. Ex hoc dicitur q̄ i successiuis saluabile est aliq̄d totum esse cuius nulla pars est sed nō in permanētib⁹. ¶ 2ª difficultas vtrū sit saluabile tēpus esse motū. rńdetur q̄ sic. patet quia sicut saluabile est locum esse superficiem non quālibet. sed illam que continet locatū ita q̄ locus vltra superficiē addit respectuz cōtinentie. sic etiam saluabile est tempus esse motum. nō quēlibet sed illum qui est mensura aliorum motuuz ita q̄ tempus vltra motum addit mensurationē aliorū motuum. Ad ratiōes aūt phi posset dici q̄ non cōcludunt tempus nullo modo esse motū. sed bene ꝯcludunt tēpus non esse motū quiditatiue. ¶ 3ª difficultas vtruz sit saluabile tēpus esse sine motu vel econtra. Ad quā dicūtur tria. pːimū q̄ tempus non est sine motu nec econtra. q2 tēpus est duratio motus. ⁊ subiectum tēporis est motus. 2° dicitur q̄ nō est nāliter possibile motum esse sine tēpore vel tempus esse sine motu. omnis. n. mot⁹ ē in tempore ⁊ esse tēpus est in motu. 3° dicitur q̄ nō implicat contradictionez motum esse sine tēpore ꝓbatur q̄ motus ⁊ tempus sunt duo entita realiter distincta: quoꝝ vnuz est ꝑus altero. ergo non iplicat ꝯdictionem vnum esse sine altero.

Conclusio Respōsalis. Tēpus est entitas absoluta a motu ⁊ a q̄libet re permanente rlr̄ distincta. ꝑma ps p3 q2 tp̄s est quātitas ꝯtinua. g̃ est entitas absoluta. 2ª pars p3. q2 tp̄s est mēsura motus. s3 relō mensure ad mēsuratū ē real. g̃ eius extrema sūt realia ⁊ rlr̄ distīcta. ⁊ p ꝯn̄s mot⁹ ⁊ tp̄s rlr̄ distīguūtur. 3ª ps p3 q2 tēpus est entitas successiua cui repugnat hr̄e plures partes sil̄. g̃ tp̄s rlr̄ distinguitur a qualibet re permanēte. ⁊ hec de scd̄o.

Primo Dubitat̄. Utrū tp̄s bn̄ diffiniat̄ sic tp̄s est mensura mot⁹ fm prius ⁊ posterius. Ad soluēdū hoc dubium est supponēdū q̄ Aristo. in hoc 2° ca° oñdit qd sit tempus. ⁊ diuidit̄ in q̄tuor partes. In ꝑma intēdit talē ꝯclusionē. Tēpus est aliq̄d ipsius mot⁹. ꝓbat phs vna rōne que est hec. quecūq3 sil̄ percipiuntur vnū est aliq̄d alteri⁹ sed tēpus simul ꝑcipit̄ cū motu. igitur tēpus est aliquid mot⁹. minorē probat q2 si sint tenebre et nihil patiamur per corpus tūc si fiat aliquis motus in aīa statiz videt̄ fieri quoddā tp̄s. ⁊ q̄ tēpus sit aliq̄d stati videt̄ fieri quidā mot⁹. ergo signū est q̄ nos sil̄ percipim⁹ tp̄s cum motu. In 2ª parte itēdit talē ꝯclusionē. Tēpus est aliq̄d ipsius mot⁹ fm prius ⁊ posteri⁹. ⁊ ꝑmo ponit duas suppōes. Prima ꝯtinuitas tēporis ē a ꝯtinuitate mot⁹. q2 cōtinuitas motus ē a ꝯtinuitate magnitudis. igit̄ ꝯtinuitas tēporis est a ꝯtinuitate motus. 2° q̄a fm tp̄s fiūt motus q̄ītū tp̄s vr̄. 2ª suppositio prius ⁊ posterius in tēpore sūt a p̄ori ⁊ posteriori i motu. ꝓbat dupl'r. ꝑmo q2 prius ⁊ posteri⁹ i motu sunt a p̄ori ⁊ posteriori in magnitudie. igr̄ ⁊c̄. 2° q2 tēpus sequit̄ motū. igit̄ pri⁹ ⁊ posterius i tēpore sunt a p̄ori ⁊ posteriori in motu. Ex hoc ꝓbat ꝯclusionē tali rōne. tēpus est aliq̄d ipsius motus fm illud quo cognito i motu cognoscit̄ tempus. s3 cognito p̄ori ⁊ posteriori in motu cognoscit̄ tēpus. igit̄ tēpus est aliq̄d ipsius mot⁹ fm p̄us ⁊ posteri⁹. minorē ꝓbat q2 quando accipim⁹ duas partes mot⁹ ꝯiūctas p nūc ⁊ cognoscim⁹ q̄ sūt due. vna p̄or altera posterior tunc cognoscim⁹ statim tp̄s. ¶ In t̄tia pte ponit diffinitionē tēporis que ē hec. Tēpus ē numerus mot⁹ fm prius ⁊ posteri⁹. Et ꝑmo ꝓbat vltimā partē tali rōne q2 tp̄s est numerus motus fm illud quo cognito in motu cognoscit̄ tp̄s. ⁊ q̄ non cognito non cognoscit̄ tēpus. s3 cognito p̄ori ⁊ posteriori in motu cognoscit̄ tp̄s. minorē ꝓbat q2 qn̄ solū cognoscim⁹ vnū nūc aut plura nō cognoscendo prius aut posteri⁹ inter ea tūc nō cognoscimus tēpus. sed quādo nos distinguim⁹ prius a posteriori statim cognoscimus tēp⁹. igr̄ ⁊c̄. 2° ꝓbat ꝑmam partē diffinitionis tali signo quia illud quo indicamus aliquid esse plus vel minus illud est numero eius sed tēpore indicamus motū esse plurem vel minorē. ergo tēpus est numerus motus. In quarta parte ꝓ declaratione prime partis ponit talem distinctionez duplex est numerus. s. quod numeramus ⁊ est numerabile. aliud est quo numeramus. Ex hoc dicit q̄ tempus est numerus quod numeram⁹. et non quo numeramus. ⁊ illud quod numeratur est aliud ab eo quo numeratur aliquid. sed tempus numeratur. ergo ⁊c̄.

Secundo Dubitatur. Utrum tempus sit numerus motus. Pro solutione huius dubij ponitur talis distinctio. duplex est numerus. quidam est numerus numeratus ⁊ sunt ipse res numerate. alius est numerus numerans. ⁊ est numerus quo formaliter

aliqd numeram⁹. 2° distinctio ſm lincomēſē. duplex ē numerus numerās. qdā ex quo p ſe ꝛ pͥmo numeram⁹ ꝛ est collectio ex vnitatib⁹ puta numerus binari⁹ aut trinari⁹. ali⁹ est quo nūerato alia numeram⁹ p ipm vt p lineas numeratas alia numeram⁹. ꝛ p tp̄s numeratū numeram⁹ motū. 2° ponit̄ talis suppō. nulli q̄ntitati cōtinue ɔuenit ppria rō numerādi. ſed pͥmo nūerat̄ p q̄ntitatē diſcretā. ꝛ ipſa ſic nūerata ē pͥncipiū numerādi aliud. Ex his dr̄ pͦ ꝙ tēpus nō est numer⁹ numerās quo pͥmo ꝛ p ſe numeram⁹. alias eſſet q̄ntitas diſcreta. 2° dr̄ ꝙ ē numerus numerat⁹. numeram⁹. n. tēpus p ipz numerū formalē dicēdo tēpus duoꝝ dieꝝ. 3° dicit̄ ꝙ tēpus est numer⁹ numerās quo ſecūdario numeram⁹ qꝛ pͥmo p numeꝝ formalē vtputa per numeꝝ binariū aut trinariū numeram⁹ tp̄s. et p tēpus numeratū formalr̄ numeram⁹ motū. Ex hoc ſeq̄t̄ ꝙ iſta ppō. tēpus est numer⁹ motus nō est ſic exponēda. i. tēpus est numer⁹ numerat⁹. ſed debet poni ly mot⁹ in obliquo. ꝛ est ſenſus tp̄s ē mēſura ipius motus. 2° ſeq̄t̄ ꝙ iſta ɔña est bona. tēpus est numerus mot⁹. ergo tēpus est numer⁹ capiēdo numerū eo mō i añte ꝛ ɔñte. vtrobiq3 eni tantū valz ſicut menſura.

Tertio Dubitat̄. Utꝝ pͥus ꝛ poſteri⁹ i motu ſint ipm tēpus. Pro ſolōne huius dubij ponit̄ talis ſuppō. ſi ſit vnus mot⁹ cōtinue in duab⁹ horis. ibi ſūt q̄ttuoꝛ entitates cōſiderāde. pͥma est entitas tpis cōpoſiti ex duab⁹ ptibus. 2ª est entitas tpis cōpoſita ex duab⁹ horis. 3ª est entitas ptiū mot⁹ ꝛ ptiū tēporis. 4ª est relatio partis pͥoris ad partē poſterioꝛez. ſicut eni videm⁹ ꝙ ſepata q̄ntitate a ſb̄a in ea nō pōt fūdari relatio magnitudis aut pūitatis. ſed poſita q̄ntitate magna in vna ſb̄a ꝛ q̄ntitate parua in alia ſb̄a ſtatim cōſurgit relatio magnitudinis ꝛ pūitatis. ſic etiā poſita parte tēporis prioris in pte pͥoꝛi mot⁹ ꝛ poſita pte poſterioꝛi tpis in pte poſterioꝛi mot⁹ ſtatim cōſurgit relō pͥoritatis ptis pͥoꝛis ad ptez poſteriorē ꝛ relatō poſterioꝛitatis ptis poſterioꝛis ad ptem pͥorē. ꝛ ſi p poſſibile vel ipoſſibile a ptibus motus ſecluderent̄ ptes tēporis tūc in eis nō poſſent fundari relōes pͥoritatis ꝛ poſterioꝛitatis. Ex hoc elicit̄ talis diſtinctio. pͥus ꝛ poſteri⁹ pñt capi triplicit̄. vno mō p ſuo mālr ꝛ denominato ꝛ ſecūdario ꝛ ſic pͥoꝛ ē pars pͥoꝛ mot⁹. ꝛ poſteri⁹ ē pars poſterioꝛ mot⁹. ꝛ tale pͥus ꝛ poſteri⁹ nō ſunt tēpus ſed mot⁹. 2° capiunt̄ fūdamētalr̄ ꝛ p denoiato pͥmario. ꝛ ſic pͥus ē q̄ntitas pͥoꝛ ſiue pͥoꝛ ps tpis. ꝛ poſteri⁹ est pars poſterioꝛ tpis a qbus ptes motus dr̄ formalr̄ pͥores ꝛ poſteriores. 3° capiūtur pͥꝰ ꝛ poſteri⁹ formalr̄ ꝛ p ſignificato. ꝛ ſic prius nō est aliud q̄z relatio ptis pͥoris ad partē poſteriorē ꝛ poſteri⁹ est relatio ptis poſterioris ad ptem priorē. Ex his dr̄ tria pͥmo ꝙ prius ꝛ poſteri⁹ capta pͥmo mō nō ſūt tp̄s ſ3 mot⁹. ꝛ prius. ꝛ poſteri⁹ capta 2° mō ſunt tp̄s vl̄ pars tēporis. 3° ꝙ prius ꝛ poſterius capta 3° modo ſūt relationes ſm eſſe intrinſecus aduenientes.

Ad rationes Ad pͥmā dicit̄ ad probatiōez minoris ꝙ pͥus ꝛ poſterius capta p ſignificato. ſ. p ipſis relōib⁹ nō ſūt dr̄e formales ipſius tpis. ſed capiēdo pͥus ꝛ poſterius p partib⁹ vnius q̄ntitatis cōtinue a qbus ptes mot⁹ dr̄ formaliter pͥores ꝛ poſteriores ſic ſūt abſoluta. ꝛ tūc ſūt dr̄e tpis. ¶ Ad 2ᵃᵐ dr̄ ꝙ nō implicat cōtradictionē tēpus eſſe ſine motu aut ſaltē motū eſſe ſine tēpore. ¶ Ad 3ᵃᵐ dr̄ ꝙ tēpus ē ſubiectiue in ſb̄o quāto. ꝛ extēdit̄ ad extēſionē illi⁹ ſubiecti nō tñ ſm ei⁹ ptes eſſētiales ꝛ quiditatiuas que ſunt preteritū ꝛ futurum. ſed ſolum ſecundū partes extēſas ꝛ quātitatiuas. ꝛ hec de queſtione dicta ſufficiant.

Queritur 7°. Utꝝ inſtans ſit entitas realr̄ accñtalis indiuiſibilis. in tp̄e actualiter exñs a tēpore ꝛ a qualibet eius pte realiter diſtincta manēs vnum ꝛ idē in toto tp̄e. Arguit̄ pͦ ꝙ non ſit indiuiſibile in tēpore actualiter exñs. qꝛ aut eſſet in tp̄e ſubiectiue aut i ſubiecto tpis. nō in tp̄e cū quelz ps tpis ſit p̄terita aut futura. nō in ſubiecto tpis. qꝛ ſb̄m tpis ē diuiſibile. ergo ſi iſtans ſit i eo ſubiectiue erit diuiſibile. ꝛ cōfirmatur. qꝛ inſtās eſt pͥnᵐ futuri et finis p̄teriti. ergo eſt acc̄ns realr̄ diuiſibile i duas ptes. 2° ſic ꝙ nō ſit entitas diſtincta a tp̄e. ꝛ a qlibet eius parte. qꝛ implicat cōtradictionez tp̄s eſſe ſine iſtāti ꝛ inſtās eſſe ſine tēpore. igitur nō ſunt entitates realiter diſtincte. 3° ſic arguit̄ ꝙ maneat idem inſtās in toto tēpore. quia inſtans non poteſt corrumpi. ergo eſt tātum vnū inſtās in totō tēpore. antecedēs patet pͥmo per rationem. phi factam in pͥmo capitulo. 2° quia corrūperetur quādo eſt. ꝛ ſic ſimul eſſet et non eſſet. vel quādo non eſt ꝛ hoc nō quia iam corruptus eſt. ꝛ cōfirmatur auctoritate phi dicentis ipſū nūc idem eſſe aut ipſi nūc alterum eſt. In oppo

situm arguitur sic. q2 distinctis ꝑtibus tp̄is sunt distincte entitates reales ⁊ indiuisibiles partes ipsarū cōtinuātes. ergo seq̄r ꝙ instans est entitas realis indiuisibilis in tempore actualiter existēs ⁊ a tempore realiter distincta: que realiter diuersificatur ad diuersificationem realez partium temporis.

Primo Sciendū est ꝙ in tit° q̄stionis tanguīr quinq̧ difficultates. Prīa vtrū instās sit ētitas realis accidētalis. Ad quā rn̄detur p distinctionē. aliquid est accidēs dupliciter. vno mō capiēdo accn̄s p̄ omni entitate limitata que nō est substātia. ⁊ sic instans ē accidens. alio mō capitur accn̄s p̄ illo quod q̄ditatiue ⁊ essentialiter repo͛ in aliquo nouem generū accidentiū. Et isto modo instās nō est substātia nec accn̄s sed est ꝑncipiū accn̄tis. iō pōt faciliter dici ꝙ instās ē accn̄s ꝑncipiatiue ⁊ p reductionē. sed non ē accn̄s formaliter et q̄ditatiue. ¶ 2ª difficultas vtrū instans sit entitas indiuisibilis. Ad quam rn̄detur ꝙ est indiuisibilis realr̄ ⁊ entitatiue q2 nō est diuisibilis in aliquas ꝑtes reales. 2°. dr̄ ꝙ est diuisibilis ꝟm rōnez. patz dupliciter. ꝑmo q2 idē instans alia rōe est finis preteriti ⁊ initiū futuri. 2°. q2 in eodē instāti tēporis pn̄t imaginari plura instantia nature. ¶ 3ª difficultas vtrū instans sit actualiter in tēpore. Ad quā rn̄detur per duas distinctiones. Prima ē triplex est actualitas. quedā ē actualitas separationis ⁊ diuisiōis ⁊ ē illa qua aliq̄d actualiter est sepatū ⁊ diuisū ab alio. ⁊ sic instans non ē actualiter in tēpore. alia ē actualitas cōtinuationis et terminatiōis qua aliq̄d actualiter terminat vel actuat aliud. ⁊ sic instans ē actualiter in tēpore. Alia ē actualitas pn̄tialitatis ⁊ distinctiōis q̄ aliq̄d ē pn̄s alicui ⁊ ab eo realiter distinctū. ⁊ sic instans ē actu in tempore. ¶ 2ª distinctio instās esse in tēpore potest intelligi dupliciṫ. vno mō terminatiue sicut terminus in eo q̄d terminat. alio mō subiectiue. ⁊ isto mō instās nō ē in tempore. instans eni per se non ē in aliquo subiectiue. sed solū ꝟm accn̄s eo ꝙ tēpus terminatū p ip̄m ē in alio subiectiue. ¶ 4ª difficultas vtrū instās sit entitas realiter distincta a tēpore. Ad quā dicitur ꝙ sic. q2 si esset eadē entitas cū tempore vl̄ esset tēpus vel pars tp̄is quoꝝ vtrunq̧ ē impossibile. 2°. dr̄ ꝙ sicut nō iplicat cōdictionem lineā realiter esse sine punctis ipsā terminātibus sic etiā nō iplicat cōdictionē entitatē ipsius instātis realiter separari a tēpore. ¶ 5ª difficultas vtrū in toto tp̄e sit vnū ⁊ idem nūc ꝟm sbām. alterū tn̄ ꝟm eē. Ad quā rn̄detur ꝑmo ponēdo duas suppōnes. prima quelibet pars tēporis cōponitur ex duabus partibus inter quas vnū instās reale realiter continuās ipsas ad inuicē. patz quia quelibet pars tēporis est tempus. 2ª in distictis partib⁹ temporis sunt instātia realiter ⁊ entitatiue distincta. patet q2 illa instātia corrūpūtur ad corruptionē partiuz in quibus sunt. sed vna pars tēporis pōt corrumpi alio non corrupto. ḡ instans vnius partis pōt corrūpi alio nō corrupto. ergo distinguīr realiter. 3° ponīr talis distinctio totū capīr dupliciter. vno mō cathegorematice. ⁊ tn̄ vz sicut perfectū. alio mō sincathegorematice. ⁊ tn̄ vz sicut q̄libet pars. Ex isto seq̄tur ꝙ ista est vera. in toto tēpore ē vnum et idem instās rl̄r ⁊ entitatiue patet quia illa equiualet huic vniuersali. in quolibet parte tēporis est vnū ⁊ idez instās realiter ⁊ entitatiue cuius quelibet singularis ē vera. 2°. dicīr ꝙ ista est falsa vnū ⁊ idem instās ē in quolibet pte. q2 ly instās supponit determinate. mō nullū determinatū instans ē in toto tp̄e. 3°. dicīr ꝙ vtraq̧ illarum ē falsa capiendo totum cathegorematice.

Secundo Sciendū est ꝙ aristo. in isto 3°. capitulo determiat de q̄ditate ipsius nūc. ⁊ diuidīr in tres partes. In prima parte soluit rōnem supius factā ꝯ esse tp̄is ⁊ dicit ꝙ sicut mot⁹ est semp alius ⁊ alius. ⁊ nūq̧ sunt due ꝑtes motus simul etiā tēpus. sed in hoc differt. q2 est idem tēpus omniū que sunt i tēpore. sz non est idē motus omniū que simul mouenīr. In 2ª parte ponit q̄nq̧ ꝓprietates ipsius nūc. Prima ē idem nūc ꝟm substātiā in tēpore. alterū tn̄ ⁊ alterū ꝟm esse. ꝓbat ph̄s dupliciter vno° q2 sicut se habet mobile ad motū ita nunc ad tēpus sed in toto motu ē idez mobile ꝟm substantiaz alterū ⁊ alterū ꝟm esse. siue illud sit pūctus aut aliq̄d taliū. ergo est idez nūc ꝟm sbām ⁊ alteꝝ ꝟm esse. scḋo ꝓbat. sophiste dicūt coriscū alterū in theatro ⁊ alterū in foro. ⁊ ē idē coriscus ꝟm sbām alterū ⁊ alterū ꝟm esse. 2ª proprietas ipsius nūc est ꝙ est mēsura tēporis. probat q2 illud est mensura tēporis q̄d est maxime notū in tēpore. sz nūc est maxīe notū i tp̄e. ergo nunc est mēsura tēporis. minorē ꝓbat. q2 sicut se hz mobile ad motū ita nūc ad tēpus. sed mobile est illud quo cognoscim⁹ prius ⁊ posterius in motu. igīr nunc est illud quo cognoscim⁹ prius ⁊ posterius in tēpore. ⁊ per ꝯn̄s est in tēpore

maxime notū. ¶ 3ª ē q̄ si tp̄s nō est nūc nō est. ⁊ si nūc nō ē tp̄s nō est. p̱bat q̄ꝛ sicut se h̄z mobile ad motū ita se h̄z numerus mobilis ad numerū motus. ſ3 mobile sil' ē ⁊ nō ē cū motu. g̃ etiā numerus mobilis qd̄ ē nūc sil' ē ⁊ nō est cū tp̄e qd̄ ē numerus motus. ¶ 4ª nō h̄z diuidere ⁊ ꝯtinuare tp̄s. p̱bat duab⁹ ratōib⁹. p̄ma sicut se h̄z mobile ad motū ⁊ loci mutationē ita se h̄z numer⁹ mobilis ad numeꝝ loci mutatōis. ſ3 mobile ꝯtinuat ⁊ diuidit motū: igit̄ nūc qd̄ est numerus mobilis ꝯtinuat ⁊ diuidit tp̄s qd̄ est numer⁹ motus 2ª rō q̄ꝛ sicut se h̄z pūctus ad lineā ita se h̄z nūc ad tp̄s. ſ3 pūctus ꝯtinuat lineā. ⁊ hoc s̄m lōgitudinē. ⁊ diuidit lineā s̄m q̄ est p̄n^m vnius ⁊ finis alterius. g̃ nūc ꝯtinuat ⁊ diuidit tp̄s: Et subdit drīa3 iter nūc ⁊ pūctū. q̄ꝛ vno pūcto ꝯtingit vti vt duobus semel vt est p̄n^m. ⁊ semel vt ē finis: ſ3 nō ꝯtingit sic vti vno nunc vt duobus. q̄ꝛ tūc posset manere p̱ aliqd̄ totū tp̄s qd̄ ē ipossibile. ¶ 5ª p̱prietas q̄ꝛ nūc nō ē pars tp̄is ſ3 accñs ei⁹. p̄mā ptē p̱bat. q̄ꝛ sicut se h̄z mobile ad motū ⁊ pūctus ad lineā ita se h̄z nūc ad tp̄s. ſ3 mobile nō est ps motus nec pūctus est ps linee. due. n. linee sūt ps vnius. ergo nūc non est pars tp̄is. 2^am pte3 p̱bat. q̄ꝛ terminus accidit illi cuius est terminus. mō nūc ē terminus tp̄is. Ex hoc ifert q̄ nūc s̄m q̄ est terminus tp̄is solū ꝯuenit tempori. q̄ꝛ termini sūt solūmō illius cuius sunt termini. sed s̄m q̄ est numerus conuenit alijs a tēpore sicut numerus decem equorum.

Tertio sciēdū ē q̄ circa hūc textū īcidūt tres difficultates. Prima vtru3 sit idē nūc ī toto tp̄e. Ad quā r̄ndet̄ dupl'r. p̄mo q̄ real'r ⁊ entitatiue ē aliud ⁊ aliud nūc ī qualibet pte tp̄is qd̄ corrūpit̄ ad corruptionem illaꝝ ptiū. ē tñ idē nūc s̄m imaginationē mathematicoꝝ. imaginantur. n. mathematici q̄ sit vnus ⁊ idē pūctus ī fluxu suo q̄ causet lineam. sil'r q̄ sit vnū ⁊ idē nūc qd̄ suo fluxu causet tp̄s. ⁊ isto mō itelligebat ph̄us. 2º soluit Egidius p̱ distictionē. q̄ꝛ duplex ē nūc: q̄ꝛ qd̄dā ē nūc extrīsecū ⁊ ē p̄mū mobile. q̄ꝛ p̄mū mobile motu suo ⁊ suo fluxu causat tp̄s: ⁊ istud nūc ē idem s̄m ſ ba3 ī toto tp̄e. alteꝝ tñ ⁊ alteꝝ s̄m eē. aliud ē nūc itrīsecū ⁊ ē qd̄dā idiuisibile ī tp̄e ꝯtinuās partes tp̄is ad īuicē. ⁊ istud real'r ⁊ entitatiue diuersificat̄ ī diuersis partibus tp̄is. ¶ 2ª difficultas vtrū diffinitio nūc sit ex p̱prietatibus eius trahibilis. Ad quā r̄ndetur q̄ ex 3ª p̱prietate ipsius nūc solet trahi dif⁹ eius q̄ ē hec. nūc ē numerus eius qd̄ fert̄ s̄m q̄ fert̄. ⁊ debet sic itelligi. nūc ē numerus. i. mēsura illius qd̄ fert̄. i. mobilis s̄m q̄ fert̄ .i. s̄m q̄ mutatū ē. sicut. n. tp̄s mēsurat motū. ⁊ ex ꝯñti ipsum mobile qd̄ est ī motu s̄m q̄ huiusmodi sic etiā nūc mēsurat mutatū eē motus ⁊ ex ꝯñti ipsum mobile s̄m qd̄ ē ī mutato eē. ¶ 3ª difficultas vtrū nūc possit mēsurare tp̄s ⁊ cōtinuare ptes eius. ad quā r̄ndet̄ q̄ de ratōe mēsure sūt duo. p̄mū certificare mensuratū quo ad q̄ntitatē. 2º notificare ipsum quo ad eius cognitionē. ⁊ istud 2^m ꝯuenit ipsi nūc ⁊c̄.

Conclusio r̄nsalis. istās ē entitas realis accñtalis ⁊ īdiuisibilis ī tp̄e actual'r exñs a tp̄e ⁊ a qualibet eius parte distīcta real'r ⁊ entitatiue variatū ī diuersis ptibus tp̄is. p3 quo ad oēs suas ptes q̄ꝛ iter quaslibet ptes tp̄is ē vna realitas eas ꝯtinuās. ⁊ illa est istās igit̄. Sed p̱ vltima parte patet. q̄ꝛ partes temporis sunt realiter distīcte. ergo instātia diuersarū partiū sunt realiter distincta.

Primo dubitat̄. Utꝝ tp̄s sit velox aut tardū. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū q̄ Aristo. ī ista 3ª parte huius capituli ponit quattuoꝛ p̱prietates tp̄is. Prima dabile est minimū ī tempore s̄m numeꝝ sed nō s̄m magnitudinem. p̱bat dupliciter. p̄mo q̄ꝛ est dabilis numerus simpliciter minoꝛ vt dualitas. 2º q̄ꝛ est dabilis minima linea ſ3 numeꝝ vt due linee aut vna. sed non est dabilis minima linea magnitudine. q̄ꝛ omnis linea semper est diuisibilis. igit̄ simpliciter erit dabile minimu3 tēpus s̄m numeꝝ vt vnū aut duo ⁊ non s̄m magnitudinē. ¶ 2ª p̱prietas tēpus non dicit̄ esse velox aut tardū ſ3 dicit̄ esse multū ⁊ paucū breue ⁊ lōgū. p̱bat vltimā partē q̄ꝛ s̄m q̄ tēpus est ꝯtinuum ipsum est longū ⁊ breue. s̄m aūt q̄ tempus est numerus ipsum est multū ⁊ paucū. primam partem p̱bat q̄ꝛ nullus numerus quo numeramus est tardus aut velox. ¶ 3ª p̱prietas est idē tempus vbiq3 ⁊ apud omnia que mouētur. nō est tamen ide3 s̄m prius ⁊ posterius. probat dupliciter. primo quia mutatio que prius erat est altera ab illa que facta est ⁊ ab illa que futura est. 2º numerus qui numeratur ⁊ numerus quo numeramus in hoc differunt primo eni3 numero accidit alteri esse s̄m prius ⁊ posterius. ipsa enim nunc altera sunt sed alteri numero conuenit q̄ sit vnus ⁊ idem respectu diuersorum: vt numerus idem est centum eq̄roꝝ: ⁊ qui est centū hominu3 quoꝝ tamen est ipse numerus illa

altera sunt vt equus ab hoibus. ¶ 4ª proprietas tēpus reiteratur vnū ꝛ idē ꝓbat dupliciter ꝑ. qꝛ reiteraᵗ vnus ꝛ idē mot⁹ supple i tpē. 2º ꝓbat exēplo. qꝛ reiteram⁹ ver ꝛ autūnuꝫ. Consequēter ponit alias ꝓprietates tēporis. ꝑma nō solū numeram⁹ motū p tēpus. sꝫ et numeram⁹ tēpus p motū. ꝑmā partē ꝓbat. qꝛ tēpus ē numerus motus. 2ᵃᵐ ptē ꝓbat tripliciᵗ. ꝑ p simile qꝛ nos cognoscimus numeꝝ p numeralia ꝛ numeralia p numeꝝ. vt p numerū cognoscimus multitudinē equoꝝ. ꝛ iterū p vnū equū multotiens reduplicatū cognoscimus numerū equorū. ita siᵗʳ qñ nobis certa ē quātitas tempoꝝ ꝛ quātitas mot⁹ ignota tūc motū p tēpus mensuram⁹. sꝫ ꝓbat p aliud simile. qꝛ sicut se habet motus ad magnitudinē ita se hꝫ tēpus ad motum. sꝫ nos mēsuram⁹ magnitudinē per motū ꝛ ecōtra. nos. n. dicim⁹ viā eē magnā si multi fuerint mot⁹ ꝛ motū eē multū si via fuerit magna.

Secundo dubitaᵗ. Utrū tēpus sit mensura motus ꝛ quietis. Ad soluēdū hͦ dubiū ē supponēdū ꝙ Aristo. in isto 4º caplo cōparat tēpus ad ea q̄ mēsurātur per tēpus: ꝛ diuidiᵗ i tres partes. In prima itēdit duas cōclusiones. Pri a tēp⁹ ē metrum ꝛ mēsura mot⁹. ꝓbat dupˡʳ. ꝑ. qꝛ tēpus determiat sibi quandā partē tpis p cui⁹ ptis replicationē mēsuraᵗ tps q̄ tpe mēsurato mēsuraᵗ deinde motus vt motus ē mēsura horaꝝ. igiᵗ ꝛc. añs ꝓbat p sile. cubit⁹. n. determinat sibi certā partē i magnitudine per cui⁹ replicationē mēsuratur tota magnitudo. 2ª ꝓbat qꝛ motus ē in tēpore. ḡ mēsuraᵗ tēpore. ꝛ ꝫ ɔñā. qꝛ eē i tēpore ē ipsū mēsurari tpē. hͦ ꝓbat qꝛ aliqd ē i tempore dupliciᵗ. vno modo ꝙ simul ē cū tpe sic ꝙ ipsū ē qñ tēpus est alio mō aliquid est in tēpore sicut pars tēporis aut sicut passio. aut sicut illd̄ qd̄ terminaᵗ p tēpus. ꝓbat p simile. aliqd̄ dr̄ eē i numero dupˡʳ. vno mō. n. qꝛ simul ē cū numero. alio mō sicut ps aut sicut passio numeri. aut aliquid ipsi⁹ numeri. vt vnitas ꝛ numerus supfluus ipar ꝛ numer⁹ par isūt i numero. 2ª cōclusio duo regrūtur ad hͦ ꝙ aliqd sit ꝓprie i tēpore. ꝑ ꝙ cōtineaᵗ sub tpe sicut illud ē i loco qd̄ cōtineᵗ sub loco. Ex hͦ ifert ꝙ eē ꝓprie i tēpore nō ē eē qñ tps est nec eē i loco ē eē qñ loc⁹ ē. qꝛ sic oēs res eēnt i quolꝫ. ꝛ sic celū eēt in milio. qñ. n. miliū ē celū ē ¶ 2º regriᵗ ꝙ ea q̄ sūt i tpe patiātur aliqd sub tēpore. ꝓbat dupliciter. ꝑmo signo sic. qꝛ cōsuetum⁹ dicere ꝙ tēpus tale facit oia. ꝛ ꝙ oia senescūt sub tēpore. ꝛ ꝓpter tēpus oia obliuiscunᵗ. ꝛ ꝙ nihil ē i tpē nouū factū neqꝫ boᵐ. ¶ 2º rōne sic qꝛ tps ē per se cā corruptionis. igitur ꝛc. añs pꝫ. qa mot⁹ facit distare rē a suo principio. igiᵗ ꝛ tpā. tenet ɔñā. qꝛ tēpus ē numerus mot⁹. Ex hoc infert vnū correlariū ꝙ ea que semp sunt nō sunt i tēpore neqꝫ continētur sub tēpore. neqꝫ eē eorum mensuratur tēpore. ꝓbat signo qꝛ nihil patiūᵗ a tēpore sicut debent pati ea que sunt i tēpore. Ex his patet solutio.

Tertio dubitatur. Utrū tēpus sit mensura mobiliū ꝛ quiescibiliū. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponendū ꝙ Aristo. in secūda pte h⁹ capituli cōparat tēpus ad mobilia ꝛ quiescibilia ꝛ intēdit duas conclusiones. Prima. tempus est mensura motus ꝛ quietis. sm̄ accñs. 2ᵃᵐ partē probat dupliciter. ꝑmo qꝛ quies est in tempore. ergo tēpus ē mensura qetis 2º non oē quod est in tempore moueᵗ. igiᵗ. aliquid quod ē in tēpore quiescit. ꝛ p ɔñs tēpus ē mensura quietis. añs ꝓbat. qꝛ tēpus nō ē motus. sed numerus mot⁹. contingit aūt quietem esse in numero motus. vnde subdit ꝙ nō oē immobile quiescit. sed solū illud quod est p̄uatū motu ꝛ est aptū natum moueri. ¶ 2ª conclusio tempus est mensura mobiliū ꝛ quiescibiliū gratia motus ꝛ quietis. probat qꝛ tempus ꝑmo mensurat motū ꝛ quietem eorum quanta sunt 2º. qꝛ mobile non est mēsurabile sm̄ ꝙ quantū est. sed sm̄ ꝙ motus eius quāt⁹ ē. Ex hoc infert ꝙ quecunqꝫ non mouētur neqꝫ quiescunt non sunt in tempore. probat quia eē in tempore est mensurari tempore. tempus aūt est mensura motus ꝛ quietis. iō ifert ꝙ solū ea que mouentur ꝛ quiescūt sunt in tempore. ¶ In tertia pte Aristo. infert q̄ttuor correlaria. ꝑmū nō entia ꝛ ipossibilia aliter se habere vt diametrū esse lateri simetꝝ nō sūt i tēpore. ꝓbat. qꝛ cū tempus sit per se mensura motus. ꝛ p accñs aliorum. oꝫ ꝙ oia quorum esse mensuratur in tempore sint in quiete aut i motu. 2ᵐ correlariū. oia generabilia ꝛ corruptibilia. ꝛ oia que aliqñ sūt ꝛ aliqñ nō sūt: sūt i tpē. ꝓbat. qꝛ tps excellit eē eorum ꝛ mensurat eoꝝ substātiā. 3ᵐ correlarium. illa q̄ nō sunt aliquādo tñ fuerūt vt homer⁹. ꝛ illa q̄ nō sūt ꝛ aliqñ erūt mensurātur tpē. 4ᵐ correlariū. illa q̄ nec fuerūt nec sūt nec erūt ꝛ sunt illa quoꝝ opposita semp sūt. vt assimetrū ꝛ diametrū semp est ista nec coꝝ opposita sunt in tēpore. ꝛ illa quorū opposita nō semp sūt possūt

eē ꝛ nō eē gñari ꝛ corrūpi: ꝛ ſic mēſurant̃ tpe.

Rationes ante oppoſitum ſoluuntur ex dictis.

Ueritur octauo. Utrū tp̄s ſit res realis mēſuratiua duratōis cuiuſlibet durabilis pluſq̄ꝫ per iſtās Arguit̃ p̄mo ꝙ non eſt entitas exiſtēs p̄ter aīaꝫ. q꞉ oīs numerus hꝫ eē cōpletū ab aīa. tp̄s eſt numerus: ḡ tp̄s hꝫ eē ab aīa. maior p꞉ ꝑ p̄hm dicētē. ſi nō eſt aīa nō ē numerus. ℭ 2° arguit̃ ſic. formale i tpe eſt diſtictio ptis p̄oris a pte poſteriori. ſꝫ diſcernere ptē p̄orē a poſteriori a ꝯtinuis eſt actus aīe: ḡ formale tpis depēdet ab aīa. ℭ 3° arguit̃ ꝙ tp̄s ſit mēſura duratōis cuiuſlibet durabilis pluſq̄ꝫ ꝑ iſtās. q꞉ oīs duratio ꝯtinua ꝛ ſucceſſiua hꝫ aliquā q̄ttitatē ſibi realr̃ iherētē a qua tpa mēſurātur ꝛ illa nō ē aliud a tpe: ḡ tp̄s eſt mēſura durationis cuiuſlibet durabilis pluſq̄ꝫ ꝑ iſtās. ℭ In oppoſituꝫ arguit̃ auctoritate p̄hi in hoc quo ad ſcd̄aꝫ ptē. ſꝫ quo ad p̄mā partē arguit̃ ſic tp̄s eſt ſpēs q̄ꝫti realis. ergo habet eſſe cōpletū ꝛ reale ſecluſa quacunq̄ꝫ operatione intellectus.

ℭ In iſta queſtione erunt tres articuli.

Primo ſciēdū ē ꝙ ꝓ declaratōe terminoꝝ p̄me ptis q̄ſtionis ponūtur aliq̄ue ſuppoſitōes ꝛ aliq̄ue diſtictōes. Prima ſuppoſitio. tp̄s ē vera q̄ttitas ſucceſſiua realr̃ iherēs motui ſucceſſiuo hn̄s realr̃ duas partes realr̃ diſtictas: q̄rū vna preterijt ꝛ altera futura ē. ℭ 2ª ſuppoſitio ad hoc ꝙ ſupra aliq̄s entitates poſſit fūdari numerus formalis non reqrit̃ actualis ſeparatio illaꝝ entitatū ab inicē. ſꝫ ſufficit entitas realis ipſaꝝ cū diſtictiōe reali earū ab inicē. Ex hoc ſeqt̃ur ꝙ poſitis q̄buſcūq̄ꝫ entitatibus realibus realr̃ diſtictis ſtatiꝫ ꝯſurgit in ipſis vna entitas realis q̄ vocat̃ numer⁹ formalis. ℭ 2° ponit̃ tal̃ diſtictio. duplex ē numer⁹. q̄dā ē numer⁹ numerat⁹ ſiue numerabil̃ ꝛ ſūt ipe entitates numerate aut numerabiles. alius eſt numerus formalis: ꝛ ille ē duplex. q̄dā ē quo p̄mo numeramus ſicut ſūt oēs ſpēs numeri. ali⁹ ē quo ſcd̄o numeramus ſic ꝙ ipſū p̄mo numerat. ꝛ ꝑ ipſum ſic numeratū alla numeramus. 3° eſt numerus numerās effectiue: ꝛ ē ipſa aīa. Ex hoc ponit̃ tale documentū ꝙ de ratōe tpis ſūt tria. p̄mo ꝙ hēat ptes reales ꝛ ꝯtinuas copulatas ad vnū iſtās idiuiſibile. 2° ꝙ ille ptes ſint numerate aut numerabiles ita ꝙ ſint entitates realr̃ diſtincte. q̄bus poſitis ſtatim ꝯſurgat i eis numerus formalis a quo formalr̃ dicantur numerate aut numerabiles. 3° reqrit̃ ꝙ ille ptes ſic numerate ꝑ numeꝝ formalē eis realr̃ iherētē ſint nate numerare duratiōnē cuiuſlibet durabilis ſucceſſiui ſm p̄us ꝛ poſterius. Ex hoc ſeq̄t̃ ꝙ tēpus hꝫ eē reale cōpletū ſecluſa q̄cūq̄ꝫ opatōe itellectus. ℭ Pro declaratōe ſcd̄e ptis ponit̃ talis diſtictio i finite ſūt mēſure. vna eſt q̄ vocat̃ eternitas. ꝛ ē mēſura duratōis cuiuſcūq̄ꝫ nō hn̄tis p̄n^m neq̄ꝫ finē: ꝛ diffinit̃ ſic a Boetio Eternitas ē iterminabilis vite tota ſil̃ ꝛ ꝑfecta poſſeſſio: ꝛ ꝑ iſtā mēſurā ſolū mēſurat̃ duratio dei. Alia mēſura ē euū vel euiternitas ꝛ eſt mēſura ꝑ ſe cuiuſlibet durabilis ꝑmanētis. q̄ꝺ natū ē hr̃e p̄n^m ꝛ nō finē. dr̃ ꝑ ſe. q꞉ tp̄s nō eſt ꝑ ſe ſꝫ ꝑ accn̄s mēſura oīuꝫ taliū ꝑmanētiū rōne ſuaꝝ opationū ſucceſſiuaꝝ. iō i talibus ſūt duo ꝯſiderāda. p̄mū ē eē ſb̄ale ipſoꝝ. ꝛ illud menſurat̃ ꝑ euū vel ꝑ euiternū. 2° ſūt ꝯſiderāde opatōes ꝛ motus eoꝝ: ꝛ ſi tales ſint ſucceſſiue mēſurātur tpe: ꝛ ſi ſint ſubite mēſurant̃ in iſtāti. 3ª mēſura ē tp̄s: ꝛ ē mēſura duratōis cuiuſlibet durabilis ſucceſſiui ꝛ ex ꝯn̄ti mēſura oīum hn̄tiū talia entia ſucceſſiua. Alia mēſura ē iſtās tpis ꝛ ē mēſura duratōis cuiuſlibet durabilis preciſe ꝑ iſtās cuiuſmodi ſūt mutatōes iſtātanee ꝛ mutata eē. Alia mēſura ē iſtās nature: ꝛ ē mēſura eoꝝ que ſil̃ ſūt nā. aut eoꝝ quoꝝ vnū eſt p̄us nā alio. vn̄ illud dr̃ p̄us nā altero q̄n alteꝝ preſupponit primū ꝛ hꝫ quādā alteritatē nature ꝛ primo. Alia mēſura ē iſtās nālis itelligētie. ꝛ ē mēſura toꝝ q̄ nata ſūt ſil̃ itelligi nālr̃ cuiuſmōi ſūt relatiua. Alia mēſura ē iſtās origis: ꝛ ē mēſura eoꝝ q̄ ſic ſe hn̄t ad inicē ꝙ vnū originat̃ ꝛ p̄ncipiat̃ ab alio

Secundo ſciēdū ē ꝙ Ariſto. i hoc. 5° c° determinat de ſignificatiōe aliquoꝝ aduerbioꝝ iportāntū tp̄s: ꝛ diuiditur i duas ptes. In p̄ma itēdit ſeptē ꝯcluſiones. Prima. nūc accipit̃ dupl̃r. vno mō ꝓ idiuiſibili cōtinuāte ptes tpis ad inicē ꝛ tale nūc hꝫ primo ꝯtinuare tp̄s. 2° hꝫ diuidere tēpus ꝛ ſꝫ ꝙ ꝯtinuat tēpus ē vnū ꝛ idē: ſꝫ ſm ꝙ diuidit tēpus ē alteꝝ ꝛ alteꝝ. alio mō capit̃ nūc iꝓprie ꝓ tpe ꝓpinquo p̄ñti nūc. vt dicimus ꝙ nūc venit. q꞉ venit hodie. ſꝫ nō dicimus ilyon. i. deſtructio troiana aut diluuiū ē factū nūc. q꞉ nō ē ꝓpe. ℭ 2ª ꝯcluſio tūc ē vnū predicatū clauſū iter duo nūc vt dicimus ꝙ tūc deſtructa eſt troia: ꝛ ꝙ tūc erat diluuiū. ℭ 3ª ꝯcluſio tāgit vnā q̄ſtionē q̄ eſt hec.

vtrū tēpus deficiat.i.sit finitū aut nō. Et argu/
it ꝙ oē tēpus sit finitū.qꝛ de oi tpe possumus di
cere nūc:ergo oē tēpus ē clausū īter duo īstātia
ꝛ ꝑ cōseqnēs oē tēpus ē finitū. Soluit istā que
stionē dupl'r.p̄mo ɔditionalr̄ sic.si sp fuit motus
sp fuit tēpus:ꝛ si sp fuit vnus ꝛ idē motus sp fu
it vnū ꝛ idē tēpus:ꝛ si sp nō fuit motus:nec tps
2° soluit cathegoreumatice ꝛ itēdit talē ɔclusio
nē. Tēpus ē īfinitū. ꝓbat.oē tēpus terminaṫ ad
ipsū nūc.sꝫ de ratōe ipsius nūc ē.ꝙ sit principiū
vnius ꝛ finis alterius ꝛ nō eiusdē qꝛ tūc opposi/
ta eēnt sil'ꝛ sm idē. ¶ 4ª ɔclusio.iā est tēpus ꝓ/
piquū pn̄ti nunc.siue sit preteritū siue futuꝝ vt
sicut dicimus qn̄ vides iā:ꝛ qn̄ vadis iam:ibi.n.
nō dicimus ilyon iā eē destructā.qꝛ ꝓcul est ab
ipso nūc. ¶ 5ª ɔclusio.mō ē tēpus ꝓpiquū pn̄ti
nūc vt qn̄ vadit aut venit rn̄deṫ mō. ¶ 6ª ɔclusio
olim est tēpus ꝓcul.i.distās a pn̄ti nūc. ¶ 7ª cō/
clusio repēte est tēpus insensibile ꝑꝑ paruitatē.
¶ In 2ª pte pricipali cōparat tēpus ad genera
tionē ꝛ corrupitionē.ꝛ itēdit tres conclusiones.
Prima oia fiūt ꝛ corrūpūtur in tpe.ꝓbat p̄mo
ratōe sic.qꝛ oia fiūt ꝛ corrūpūtur ꝑ mutationē.
ḡ ꝛ ī tpe.antecedēs ꝓbat qꝛ ois mutatio a nā re
motiua alicuius forme ab aliquo subiecto ē.2°
ꝓbat signo sic.qꝛ qdā sapientissimi dixerūt tps
eē īsipiētissimū ꝛ penitus idisciplinabile.2° ifert
2ᵃᵐ ɔclusionē q̄ ē hec.ꝙ tēpus magis est ꝑ se cā
corruptōis ꝙꝫ gn̄atōis. ꝓbat primo ratōe sic.qꝛ
mutatio est ꝑ se cā destructōis.ꝛ sol est cā ipsius
esse ꝛ gn̄ationis.ḡ ꝛ tēpus.2° ꝓbat signo.qꝛ nil
dicimus generari nisi appareret agēs determi
natū aliud a tpe.sꝫ multa videmus corrūpi vbi
nō videmus corrūpēs aliud a tpe. ¶ 3ª ɔclusio.
necesse est oēꝫ mutationē eē ī tpe.ꝓbat duabus
rationibus.p̄ma ī oi mutatōe est velocius ꝛ tar
dius.ḡ ois mutatio ī tpe fit. ¶ 2ª ratio.ī oi muta
tione ē p̄us ꝛ posterius.ḡ ois mutatio fit ī tpe.te
net ɔn̄a.qꝛ p̄us ꝛ posterius diffiniūtur tpe.ꝓ/
bat qꝛ prius ī preterito est qd̄ plus distat a pn̄ti
nūc.ꝛ p̄us ī futuro ē qd̄ min⁹ distat a pn̄ti nūc.ꝛ
posteri⁹ ī preterito ē qd̄ min⁹ distat a pn̄ti nūc.ꝛ
posterius ī futuro ē qd̄ plus distat a pn̄ti nunc.

Tertio sciēdum ꝙ circa hūc tex.icidunt
tres difficultates. Prima vtruꝫ
pn̄s sit pars tpis. Pro solutōe huius poniṫ ta/
lis distictio.pn̄s pōt capi dupl'r. vno mō vulga/
riter ꝓ tpe cōposito ex vltima pte tpis preteri/
ti ꝛ p̄ma futuri. Et sic pn̄s est pars tpis:alio mō
capiṫ physice ꝓ nūc īdiuisibili ɔtinuāte partes
temporis ad inicem.ꝛ sic nō est pars temporis.
¶ 2ª difficultas vtrū futuꝝ possit esse preteritū
Ad istā rn̄deṫ dupliciter p̄mo mō logicaliter.qꝛ
futuꝝ esse preteritū pōt itelligi dupliciter.vno
modo ī sensu cōposito ita ꝙ hec sit impossibilis
preteritū est futuꝝ ꝛ ecōtra.alio modo in sensu
diuiso.et sic pōt esse vera.qꝛ sensus est hoc de/
mōstrādo futuꝝ pōt esse preteritū. alio mō sol/
uiṫ methaphysice.qꝛ preteritū ꝛ futuꝝ possunt
capi dupliciter. vno modo pro substractis:ꝛ sic
preteritū est res q̄ preterijt.ꝛ futuꝝ est res q̄ fu
tura est:ꝛ sic preteritū fuit futuꝝ ꝛ futuꝝ erit
preteritū. Alio modo capiūtur ꝓ relationibus
formalibus ipsoꝝ subtractoꝝ.s.ꝑ ipsa preteri/
tione ꝛ ipsa futuritione.ꝛ sic vnū nunꝙꝫ fit aliō.
¶ 3ª difficultas vtrū tempus sit ꝑ se cā corru/
ptionis. Ad quā cōmuniter sic rn̄deṫ ꝙ motus
est ꝑ se primo cā corruptōis.tēpus est ꝑ se 2° cā
corruptōis.sꝫ breuiter rn̄deṫ ꝙ tēpus non est ꝑ
se cā corruptōis sꝫ solū ꝑ accn̄s. Ad p̄hm aūt dr̄
qn̄ dicit tempus magis esse ꝑ se cā corruptiōis
ꝙꝫ generationis nō capiṫ per se positiue sed ne
gatiue:vt tātū vꝫ.tempus nō est magis per ac
cidens causa corruptionis immo minus.

Conclusio responsalis. Tēpus est en/
titas realis p̄ter aiaꝫ nō est
tn̄ mēsuratiua durationis cuiuslibet durabilis
plusꝙꝫ per istās.p̄ma pars pꝫ qꝛ motus est ens
reale preter aiaꝫ.ergo ꝛ tēpus.tenet ɔsequēña
qꝛ ois motus fit ī tempore.2ª pars pꝫ. quia oia
que sunt in tempore patiūtur a tempore.sed nō
omnia duratiua plusꝙꝫ per instans patiuntur a
tempore.ergo non omnia durabilia plusꝙꝫ per
instans mensurantur tempore.

Primo dubitaṫ. Utrū tēpus sit ī oibus
rebus. Ad soluēdū hoc dubiuꝫ
est supponendū ꝙ Aristo.ī hoc vltimo capitulo
mouet ꝛ soluit tres questiones:ꝛ diuidiṫ in tres
partes. In prima mouet ꝛ soluit p̄mā. ꝛ est hec
propter quid tempus videtur esse in omni re.s.
in celo in terra in mari. Soluit istam questionē
ponēdo talem cōclusionem. Tempus est apud
omnia.probat.motus est apud omnia.ergo ꝛ tē
pus.probat consequentiaꝫ. quia tempus ꝛ mo
tus sunt simul secundum actum ꝛ potentiam.
antecedens ꝓbat.qꝛ cū oia sint in loco oia mo
uentur.i.apta nata sunt moueri. ¶ In 3ª parte
mouet ꝛ soluit secūdā q̄stioneꝫ. ꝛ est hec. Utꝝ
tēpus haberet esse cū anima aut non. Arguiṫ
primo sic ꝙ nō quattuor conditionalibus.si un:

possibile est aiaꝫ esse: ipossibile est aliquē numerantem esse: sed si ipossibile est aliquē numerātē eē ipossibile est aliqđ numerabile eē ⁊ si ipossibile est numerabile eē ipossibile est numerꝝ eē. ⁊ si ipossibile est numerꝝ eē ipossibile est tp̄s eē. ergo si ipossibile est aiaꝫ eē ipossibile est tp̄s esse ꝓ primā ꝯsequentiā ꝓbat: q2 nihil est aptũ natũ numerare aliqđ q̃ꝫ aia vel eius intellectus. 2ᵃᵐ ꝓbat q2 ois numerus est quo aliqđ numeratur aut est numerabile. ¶ 2º arguit ꝙ tp̄s possit eē preter aiaꝫ. q2 si ꝯtigit motũ in quo sunt prius ⁊ posterius eē sine aīa etiā ꝯtingit tp̄s eē sine aia. sed ꝯtingit motũ eē sine aia. ergo ⁊ tempus. minorem ꝓbat q2 tempus est prius ⁊ posterius in motu fm ꝙ hec sunt numerabilia. igit̃ tp̄s est vt qđcũq3 ens sine anima. Ex hoc patet solutio.

Secundo dubitat̃. Utrũ rerꝝ differentiũ specie sit idem numerus i tp̄e. Ad soluendũ hoc dubiũ est supponendũ ꝙ Aristo. in 3ᵃ parte huius capituli soluit tertiā q̃stionē: ⁊ diuidit̃ i tres particulas. In p̄ma mouet q̃stionē: ⁊ arguit ad vtrãq3 partem: q̃stio est hec. qualis motus est tp̄s. vtrũ. s. motus cuiuslibet aut nõ. Et arguit p̄mo ꝙ sit numerus cuiuslibet motus. q2 ois motus est in tp̄e. ergo tp̄s est numerus cuiuslibet motus. añs ꝓbat q2 qđ fit fit i tp̄e. silr qđ augmentat̃ ⁊ qđ scđꝫ locũ fert̃. ¶ 2º arguit ꝙ nõ. q2 si tp̄s est numerus cuiuslibet motus seq̃ret̃ ꝙ eēt possibile pl'a tp̄a equalia sil' eē. ꝓbat ꝯñaꝫ. q2 possibile est sil duo mobilia moueri. ꝓbat falsitatē ꝯñtis. q2 sicut sehꝫ numerus ad numerabilia equalia. ita sehꝫ tp̄s ad motus equales. sed numerabiliũ equaliũ est vnus ⁊ idē numerus. igit̃ motuũ erit vnũ ⁊ idē tp̄s. minorē ꝓbat q2 est idē numerus sex canũ ⁊ sex equorꝝ. ¶ In 2ᵃ particula soluit q̃stionē: ⁊ p̄mo pōit tres suppositōes. Prima. loci mutatio est mutatio simplicissima maxime mutatio circularis. ¶ 2ᵃ vnũqđq3 numerat̃ vno minimo. i. proximo sui generis vt vnitates vnitate equi equo ⁊ tp̄s tp̄e quodã finito. ¶ 3ᵃ motus mēsurat̃ tp̄e ⁊ tp̄s motu. ¶ 2º pōit talē ꝯclusionē. Tēpus est mensura motus circularis. ꝓbat duabꝰ ratōibus ⁊ duabus auctoritatibus. P̄ma ratio q2 tp̄s est mensura illius motus q est simplicissimus ⁊ notissimꝰ oiuꝫ aliorꝝ motuũ. hꝫ est motꝰ circularis. igit̃ ⁊c. 2º q2 tp̄s ē mēsura illꝰ motꝰ q ē mēsura maxime regularis. ſꝫ circl'atio celi ē maxime regularis. ⁊ ñ generatio nec alteratio nec augmentatio. Prima auctoritas est quorũdam antiquorꝝ dicentiũ tempus esse motũ spere eo ꝙ ꝑ ipsuꝫ mēsurãtur oēs alij motus. 2ᵃ est aliorũ dicentiũ oēs res humanas hēre generationes ⁊ corruptōes fm circulũ. ergo motus videtur esse tp̄s quoddaꝫ. In 3ᵃ particula declarat vnũ qđ supra dictũ est. s. ꝙ equaliũ numerabiliũ sit idē numerus. decē. n. ouiũ ⁊ decē canũ ē idē numerus ſꝫ nõ est idē decē. ꝓbat ꝑ sile: q2 licet eqlaterus ⁊ quadrãgulus nõ sint idē triãgulus tñ sũt eadē figura. hoc ꝓbat. q2 illud est idē alicui a quo nõ differt dr̃ia: ⁊ non est illi idem a quo differt dr̃ia: sed eqlaterꝝ differt a quadrato dr̃ia triãguli ⁊ nõ figure: ⁊ silr est de numero q2 vnus numerus decē non differt ab alio numero decē dr̃ia numeri. Cõsequēter recapitulat ea que dicta sunt. Ex hoc patet solutio.

Tertio dubitat̃. Utrum tm̃ sit vnuꝫ tp̄s oiuꝫ tpaliũ. Pro solutōe huiꝰ dubij ponuntur due distinctiones. ¶ Prima distictio. duplex est motus. quidã est cõmunis ⁊ vniuersalis. alius est particularis siue specialis. primus est regularis ⁊ mensura omnium motuuꝫ ⁊ est motus diuturnus primi mobilis. secũdus est motus particularis siue specialis: ⁊ ē motus particulariũ mobiliũ. ¶ Scđa distictio duplex est tempus. qđdã est cõmune siue vniuersale: ⁊ ⁊ est vna q̃titas ꝯtinua realiter iherens motui primi mobilis que primo ⁊ itrisece est mensura duratiõis eius: ⁊ 2º extrisece est mensura oium aliorꝝ motuum: aliud est tempus particulare: ⁊ est vna q̃titas successiua realiter inherens cuilibet motui particulari que est mensura itriseca cuiuslibet motus particularis. Ex his dicit̃ primo ꝙ oiuꝫ motuũ specialiũ est tãtũ vnũ tēpus numero qđ est mēsura itriseca motus primi mobilis: ⁊ est mēsura extriseca oiuꝫ aliorꝝ motuũ. pꝫ q2 idem accñs i numero non pōt esse i subiectis realiter distictis. ſꝫ tēpus vniuersale est subiectum i motu primi mobilis. igitur ⁊c. 2º dicit̃ ꝙ cuiuslibet particulariũ motuũ est vnũ particulare tempus sibi realiter iherens qđ est mensura itrinseca eius. pꝫ q2 cuiuslibet entis ꝯtinui etiã successiui est aliqua q̃titas ꝯtinua ⁊ successiua a qua illud dicit̃ formalr̃ q̃tũ ⁊ ꝯtinuũ talis aũt q̃titas est tempus igit̃. ¶ 3º dicit̃ ꝙ tempus vniuersale est subiectiue in motu celi: sed tempus particulare est subiectiue in motu particulari; quem mensurat intrinsece.

Rationes soluuntur ex dictis. Et hec de 4º physicorum.

Rimo querit quito libro physicorum. Utrum solum ad tria predicamenta sit per se motus. et arguitur primo quod non. quia ad substantiam est per se motus. igitur non solum ad tria predicamenta est per se motus. antecedens probatur quia (...) elementorum sunt indivisibiles et remissibiles. et etiam sunt successive acquisibiles: et per consequens sunt per se termini motus. ¶ Arguitur secundo ad relationem est per se motus. igitur non solum ad tria predicamenta est per se motus. antecedens probatur tripliciter: quia ad aliquid est ens reale igitur impossibile est quod ipsum de novo acquiratur taliter nisi per motum realem terminatum ad ipsum. 2° quia similitudo est motus per se cum sit species motus. et tamen terminatur ad relationem. 3° quia relatio est per se et intrinsece terminus assimilationis. ¶ Arguitur tertio sic. ad quantitatem et ubi non est per se motus. igitur non tamen ad tria predicamenta. antecedens probatur prima parte probatur quia quantitati nihil est contrarium. sed per secundam partem probatur quia ubi est entitas respectiva.

¶ In oppositum arguitur auctoritate philosophi in textu.

Rimo sciendum est quod pro declaratione terminorum questionis ponuntur aliqua suppositiones et aliquae distinctiones. Prima suppositio solus motus quae de subiecto in subiectum. 1. de 3rio posite est 3ui positiuum est motus proprie dictus. 2° immo tunc proprie dicto requiruntur due mutationes. Prima est deperditiua per quam deperditur terminus a quo. quia ille est possibilis est cum termino ad quem. alia est acquisitiua per quam acquiritur terminus ad quem. Ex hoc sequitur quod in relatione non est motus proprie dictus cum possit acquiri sine mutatione deperditiua. ¶ Prima distinctio aliquid est per se motum potest intelligi dupliciter. uno modo quod ly per se determinat motum et sic in predicamento cuius forma est successiue acquisibilis est per se motus. 2° potest intelligi quod ly per se determinat ens: et tunc illud dicitur per se acquiri remotum quod gratia sui et non gratia cuiuscumque alterius terminatis eidem vel alium motum terminat motum. ¶ 2a distinctio aliquid per se terminare motum potest intelligi dupliciter. uno modo quod per se primo. sic quod ipsum non supponit aliquid quod prius terminet ipsum vel alium motum. aliud modo aliquid terminat motum per se quod sic per se terminat aliquem motum quod nihil aliud terminat ipsum et necessario presupponit aliquid aliud prius terminare aliquem motum. sic sicut dicitur per se. 2° terminat assimilationem. nihil est. n. quod terminat assimilationem. nisi aliqua qualitas prius terminauerit aliquam alterationem. quia cum simitudo sit relatio necessario requirit suum fundamentum quod est qualitas. Ex hoc sequitur quod ad hoc quod aliquid terminet per se motum: ut per se opponitur tam per accidens quam gratia partis tria requiruntur. primo quod intrinsece terminet talem motum. sic quod talis motus mali captus identificet et entialiter cum tali termino. Ex hoc sequitur quod locus non est per se terminus loci mutationis secundum ipsum ubi. 2° requiritur quod ratione sui et non ratione cuiuscumque alterius sibi accidentis terminet motum. quia tunc terminaret per accidens et non per se. 3° requiritur quod non necessario supponat aliquem alium motum terminari ad aliquem terminum ab eo essentialiter distinctum alias relatio per se terminaret motum

Secundo sciendum est quod iste quintus liber in quo Aristoteles determinat de partibus sive diuisiis motus diuidit in tres tractatus. In primo determinat de speciebus motus et mutationis. et diuiditur in duo capitula. In primo determinat de speciebus mutationis. et diuiditur in duas partes. In prima ponit octo suppositiones valentes ad cognoscendum species motus et mutationis. ¶ Prima est quod tribus modis aliquid mouetur. aliud mouetur secundum accidens. ut cum dicimus musicum ambulare. quia cui accidit musicum est hoc ambulat. aliud dicitur moueri secundum partem. sanatur. n. corpus. quia oculus aut thorax sanatur quae sunt partes corporis: et illud quod sic mutatur dicitur simpliciter mutari. aliud est quod neque secundum partem neque secundum accidens mouetur secundum se et primo mouetur: et subdit philosophus quod illud quod secundum se et primo mouetur distinctio motibus est alterum et alterum. ut alterabile primo et per se alteratur: et sanabile primo et per se sanatur: et calefactibile primo et per se calefit. ¶ 2a suppositio. mouentium aliud mouet secundum accidens aliud vero secundum partem. aliud autem primo et per se. ut medicus primo et per se sanat: et manus primo et per se percutit. ¶ 3a. omni motu occurrunt quinque. scilicet mouens. illud quod mouetur. tempus in quo mouetur: et praeter hec. terminus a quo et terminus ad quem. 3m probat ut quia lignum de frigido fit calidum est alterum quod mouetur. scilicet lignum. et alterum a quo mouetur. scilicet frigidum. et alterum ad quod mouetur. scilicet calidum. ¶ 4a infert ex precedenti et est hec. manifestum est quod motus est in ligno. in eo quod mouetur et non in specie. in termino ad quem. species. n. neque mouet neque mouetur. ¶ 5a motus magis denominatur a termino ad quem quam a termino a quo. quia corruptio dicitur motus in non esse licet sit motus ab esse. et generatio dicitur motus in esse licet sit motus a non esse. ¶ 6a quia dictum est prius quod motus non est in specie subie

stiue eo ꝙ spēs ⁊ passiones ⁊ locꝰ sint imobilia. vt scia ⁊ color. ideo aliqs dubitabit si passiones sint motus: ⁊ vtrū albedo q̄ ē passio sit motus. Soluit phs ꝙ fortassis albedo nō ē motus. sed albaꝰ est motus. ¶ 7ª aliqd pōt terminare motū tripliciter. vno mō ꝫm accn̄s. vt qn̄ aliqd fit albū illud iō qd intelligit ꝫ accn̄s ꝑminat motū. qꝛ color cui accidit intelligi ꝑminat motū. alio mō aliqd ꝑminat motū ꝫm ptē vt si fiat motus ad albū etiā fit motus ad colorē qꝛ albū ē pars coloris: ⁊ si fiat motus ad athenas etiā fit motus ad europā. qꝛ athene sūt pars europe. ¶ 3º mō aliqd ꝑminat motū ꝑ se ⁊ ꝑmo: vt si fiat motꝰ ad albū color q est albus ꝑ se ⁊ ꝑmo ꝑminat motū. hoc ē albū ē ꝑmo ⁊ ꝑ se ꝑminus dealbatiōis. Cōsequēter recapitulat ea q̄ dicta sūt. ¶ 8ª suppositio nō est dexminādū de mutatōe scdʒ accidēs qꝛ illa sꝑ fit ⁊ i oibus ⁊ ad oia: illa vero q̄ nō ē ꝫm accidens n̄ fit i oibus sʒ i ɔ̄rijs medijs ⁊ ɔ̄dictorijs. probat sic. qꝛ mutatio q̄ fit ex meº fit ex ɔ̄rija. igiꝑ a minori ois mutaꝰ sn̄s ꝓbat. qꝛ vtimur ipso medio tanq̄ eo qd ē ɔ̄riū ad vtrūq̄. h probat qꝛ medium est quodāmodo vltima. ideo quodāmodo ɔ̄riatur vtriq̄ extremoꝝ: vt vox grauis ⁊ vox subtilis contrariantur voci extreme: ⁊ fuscum ⁊ album contrariantur nigro.

Tertio sciēdū est ꝙ Aristo. dexminat de spēbus mutatōis i scda parte huius capituli: ⁊ itēdit nouē ɔclusiones. ¶ Prima ɔclusio. tm̄ sūt tres spēs mutatōis. vna q̄ est de subiecto i subiectū. alia q̄ est de non subiecto in subiectū. ⁊ alia q̄ est de subiecto i nō subiectū. ꝓbat qꝛ nō ɔtingit aliqd mutari nisi q̄tuor modis .s. de subiecto i subiectū. de subiecto i nō subiectū de nō subiecto i subiectū. de nō subiecto in nō subiectū: sʒ illa q̄ ē de nō subiecto i nō subiectū non est mutatio. ḡ sūt tm̄ tres. maiorē ꝓbat. qꝛ ois mutatio est de quodā i qddā. mutatio. n. de qd nois significat ꝙ mobile ꝑ ipsū dr̄ eē aliud ꝑus ⁊ aliud posteriꝰ. sʒ nō ē possibile mutationē eē de quodā i qddā nisi illis tribꝰ modis. igiꝑ. minorē ꝓbat pricipalē. qꝛ mutatio q̄ ē de nō subiecto i nō subiectū nō ē iter ɔ̄ria nec iter ɔ̄dictoria. ḡ nō ē mutatio. ¶ 2ª tāgit diffinitionē gn̄ationis. gn̄atio ē mutatio ꝫ ɔ̄dictionē de nō subiecto i subiectū. Declarat qd sit subiectū. ⁊ dicimꝰ subiectū illud qd est affirmatiue mōstratū. i. illud qd ē ꝑminꝰ positiuꝰ motus. ¶ 3ª tāgit q̄ddā diuisionē gn̄atōis ⁊ ē hec. alia est gn̄atio simplr̄ ꝫ quā fieri ⁊ nō fieri simplr̄ dicimus: ⁊ illa ē de nō eē simplr̄. i. de nō eē forme sbalis ad eē simplr̄. i. ad eē sbale. Alia est gn̄atio ꝫm qd vt illa ꝑ quā ex nō albo fit albū. ¶ 4ª tāgit diuisionē corruptiōis. qꝛ q̄dā est corruptio simplr̄ q̄ est de esse sbali ad nō eē sbale. Alia est corruptio ꝫm qd q̄ solū ē ad oppositā negationē. ¶ 6ª nō ens dicit multiplr̄. qddā est nō ens ꝫm corruptionē ⁊ diuisionē ⁊ illud vocaꝑ falsū ⁊ tale nō moueꝑ. aliud ē nō ens nō simplr̄. qd est solū ens ꝫm potētiā ⁊ tale simplr̄ nō moueꝑ. aliud est nō ens ꝫm accidēs: vt hō nō est nō ens simplr̄ sʒ est non ens .i. nō albū. ¶ 7ª ɔclusio gn̄atio nō est motus. ꝓbat phs duabus ratōibus. Prima ratio qd non est ipossibile ē moueri. sʒ qd fit nō ē. ḡ qd fit ipossibile ē moueri: ⁊ ꝑ ɔn̄s ipossibile ē actionē ⁊ gn̄ationē eē motū. minorē ꝓbat. qꝛ lʒ sit veꝝ dr̄e de eo qd fit ꝫ accn̄s qd ipsū est. tn̄ de eo qd simplr̄ fit nō ē. ¶ 2ª rō. oē qd moueꝑ ē i loco. sʒ qd gn̄aꝑ nō ē i loco. ḡ qd gn̄aꝑ nō moueꝑ. ⁊ ꝑ ɔn̄s gn̄atio nō est motus. minorē ꝓbat qꝛ qd nō est: nō est in loco. ¶ 8ª ɔclusio corruptio nō ē motus. ꝓbaꝑ. qꝛ cuilibet motui ɔ̄riaꝑ motus aut q̄es: sʒ corruptioni nō ɔ̄riantur motus neq̄ q̄es. ḡ corruptio non ē motꝰ. minorē ꝓbat. qꝛ corruptioni ɔ̄riaꝑ gn̄atio q̄ nō est motꝰ neq̄ q̄es. ¶ Nona ɔclusio sola mutatio q̄ est de subiecto i subiectū est motus. ꝓbaꝑ qꝛ ois motꝰ est mutatio q̄dā. ⁊ nō sūt nisi tres mutatōes quaꝝ gn̄atio ⁊ corruptio nō sūt motꝰ. ḡ sola mutatio q̄ est de subiecto i subiectū est motꝰ. Declarat qd itelligit ꝑ subiectū. ⁊ dicit ꝙ subiecta vocamus ɔ̄ria siue media. ⁊ ꝙ ꝑuatio pōt eē ɔ̄riū. Quātū ad scdʒ articulū.

Conclusio vn̄salis. Ad tria ꝑdicamēta est ꝑ se motus. sed ꝓbandū hāc ɔclusionē est supponēdū ꝙ Aristo. i h scdo capitulo dexminat de spēbus motꝰ. ⁊ diuidiꝑ in duas ptes pricipales. In ꝑma itendit talē ɔclusionem. Si ꝑdicamēta sufficienter diuisa sint in sbaʒ q̄titatē ⁊c. necesse est eē tres spēs motꝰ. s. motꝰ q̄titatis motꝰ q̄litatis. ⁊ motus ꝫm locū. Istā ɔclusionē ꝓbat phs duplr̄. s. iductōe ⁊ rōe. iductōe sic. qꝛ sbe non ē motꝰ. neq̄ ad aliqd. neq̄ ipsius facere aut pati. ḡ reliquiꝑ ꝙ motꝰ solū est ꝫm q̄le q̄tū ⁊ vbi. an̄s ꝑ prima pte ꝓbat. qꝛ sbe nihil est ɔ̄rium. igiꝑ ꝫm sbaʒ non est motus. ¶ Scdam ptē an̄tis ꝓbat. qꝛ ad aliqd pōt acq̄ri i aliquo sine mutatōe facta i illo. ergo i ad aliqd non est motus. an̄s ꝓbat. qꝛ contingit altero rl̄iuoꝝ mutato alteꝝ non esse mutatū nisi scdm accidens. ¶ Tertiā partē an̄cedentis ꝓbat sic.

motus non est motus. neq̧ generationis generatio. neq̧ mutationis mutatio. ergo i actione ⁊ passione non est motus. aňs probat q2 si ipsius motus esset motus hoc posset ɔtigere dupliciť vno modo ꝙ ipsius motus esset motus tanq̧ subiecti sicut qñ homo moueť ex albo in nigrū. homo est subiectū illius mutationis. sic etiā posset itelligi. ꝙ vnus motus esset subiectū alteri⁹ motus. hoc aūt est ipossibile: q2 motus nō est de numero subiectoꝝ nisi ꝓm accidens. alio modo potest itelligi ꝙ vnus motus sit terminus alterius motus. ⁊ istā partē reprobat ponendo talē ɔclusionē. ipsius mot⁹ non est mot⁹. ꝓbat. 7. rationib⁹. Prima q2 si sic idē eēt mutatū siľ ⁊ non mutatū. ɔñs est ipossibile. ꝓbat ɔñaȝ. q2 cū mobile est i termino motus mutatū est ⁊ qescit: sȝ si terminus motus esset motus tūc adhuc mobile esset sub motu ⁊ non esset mutatū. ⁊ subdit ꝙ si motus esset ad motū tanq̧ ad ťminū. vel eēt ad motū sibi oppositū ⁊ hoc nō primo. q2 idē siľ moueretť motibus ɔ̄riis. Scđo q2 idē siľ moueretť ex eodē termino ad eūdē terminū vt ex sanitate i egritudinē ⁊ econtra. 3°. q2 nullus motus esset ad terminū essentialē cū vnū oppositū nō sit alterius essentiale. nec est ad quecūq̧ motū idifferenter. q2 idē motus esset ad opposita.

¶ 2ª ratio si mot⁹ eēt mot⁹ tanq̧ termini tūc eēt ꝓcessus i ifinitū in generationibus ⁊ motibus. qđ est falsum q2 tūc non esset dabilis ꝓma ⁊ vltima generatio. ¶ 3ª ratio fundať i duabus ꝓpositionibus. prima qñ res generať tūc non est 2ª qñ res generať generatio est. si igiť generationis esset generatio. tūc i eodem istanti generatio esset ⁊ non esset. ɔsequētiā ꝓbat q2 qñ generatio est id qđ generatur non est. ⁊ cū generatio sit terminus generationis id qđ generatur est. ergo generatio simul est ⁊ non est. ¶ 4ª ratio si generationis esset generatio etiaȝ corruptionis esset corruptio cū opposita habeāt fieri circa idem. ¶ 5ª ratio. omne qđ generatur hȝ materiā: sed generatio non hȝ māȝ. ergo generatio nō generať: ⁊ ꝑ ɔñs generationis nō esset generatio. ¶ 6ª ratio qcqđ est terminus motus ē res ꝑmanēs. sȝ motus non ē res ꝑmanēs. ergo motus nō ē terminus motus. maiorē ꝓbat q2 gñatio scie nō terminať ad motū sȝ ad sciaȝ q̄ ē res ꝑmanens. ¶ 7ª ratio illud cui⁹ ē mot⁹ moueť sȝ mot⁹ nō moueť. ġ mot⁹ nō ē mot⁹. 2°. ꝓbat principalē ɔclusionē rōne sic: q2 i vnoquoq̧ istoꝝ. s. i q̄litate q̄titate ⁊ vbi est ɔ̄rietas. igiť ⁊ motus. ⁊ hec de secūdo articulo. Quātum ad tertium.

Primo dubitatur. Utrū motus ꝓm magis ⁊ minus sit de contrario in contrarium. ¶ Ad soluendum hoc dubium est supponendum ꝙ aristo. in secūda parte huius capituli determinat de noībus specieꝝ motus ⁊ diuiditur i tres particulas. In prima intendit tres ɔclusiones. Prima motus ꝓm qualitatem est alteratio. ideo hȝ nomen ɔsequentie ad oēs motus illius generis: ⁊ subdit ꝙ alteratio non ē ꝓm quale i substātia. s. ꝓm differētiā substātialē sed est ꝓm quale actiuū ⁊ passiuū. ¶ 2ª ɔclusio motus scđȝ q̄titatē ē inoīatus noīe coī. sȝ vtraq̧ eius species est noīata. vna eniȝ vocať augmētū ⁊ alia decremētū. ¶ Tertia ɔclusio. mot⁹ ꝓm locū est inoīatus ꝓm nomē commune sibi ꝓpriū. q2 si haberet nomē ꝓprium maxime esset istud latio. sed latio non est nomē ꝓpriū tali motui. ꝓbat. q2 illa dicūtur ꝓprie ferri queecūq̧ nō mouēt seipsa ꝓm locū sȝ mouētur ad motū alterius. ¶ In secūda particula itendit talē ɔclusionē. mutatio que est ꝓm magis ⁊ minus i qualitate est alteratio. ꝓbat phs q2 alteratio est mutatio de ɔtrario i contrariū ꝓm qualitatē. sed cōtingit dupliciter mutari de contrario in contrariū i qualitate. vno modo simpliciter vt ex albo i nigrū. alio modo ꝓȝ qđ: vt de minus albo i magis albū. quādo eniȝ aliqđ mutatur dicitur mutari i contrariū eo ꝙ appropiquat ad contrariū. ¶ In tertia particula itēdit talē conclusionem. imobile dicitur tripliciter. vno modo qđ nullo modo natum est moueri: vt sonus. i. vox est inuisibilis. ¶ 2°. ꝙ difficulter aut tarde moueť. aut saltem difficulter incipit moueri. ¶ 3° sic quod natum est moueri ⁊ de facili potest moueri: nō tamen mouetur quando natum est moueri. et istud immobile dicitur qescere. quies enim motui est contraria. Ex hoc patet solutio.

Secundo dubitatur. Utrum iste consequentie sint bone. in hoc predicamento est per se motus. ergo in hoc predicamento per se est contrarietas. 2°. in hoc predicamento est contrarietas. ergo in hoc predicamēto est per se motus. Pro solutione huius dubij ponitur talis suppositio. anteq̄ aliqua forma possit per se terminare motum duo reqruntur. Primo reqritur ꝙ talis forma habeat aliā sic ꝓmo ⁊ ꝑ se ɔ̄riā. sic ꝙ sibi nō ɔ̄trarietur propter contrarietatē aliaꝝ duaꝝ formarū. 2°. reqritur ꝙ talis forma sit diuisibilis i partes gra/

duales extēsiuas vel intēsiuas ſꝫ quas ipa possit partibilr ꝛ successiue acqri. Ex hoc seqtur ꝙ nulla forma de pdicamēto relōis. silr nulla actio ꝛ nulla passio pōt p se termiare motuꝫ. quia nulla eaꝝ hꝫ cōtrarium grōia sui. ſꝫ solum grā suoꝝ fūdamētoꝝ. 2° seqtur ꝙ nulla forma substātialis pōt p se terminare motū. pmo quia forson nulli forme ſbāli est aliqd cōtrariū. et sic ga nō est partibilr ꝛ successiue acqsibilis. 2° ponit talis distinctio. Cōtrarietas capit tripliciter. vno mō pro repugnātia duaꝝ dñaꝝ eiusdē generis alio° p repugnantia duaꝝ formaꝝ se hobētiuꝫ per modū pfecti ꝛ impfecti. dūmō sint gradualiter extēsiue vl' intēsiue partibiles. 3° mō capit p repugnātia duaꝝ formaꝝ actiuaꝝ ꝛ passiuarū. Ex his dñr tria. pmo ꝙ quelꝫ illaꝝ ɔñaꝝ ē sophistica capiēdo ɔ̃rietatē pmo mō. 2° dicit ꝙ quelꝫ illaꝝ ɔñaꝝ ē formal' capiēdo ɔ̃rietatē 2° mō. 3° dicitur ꝙ pma ɔsequentia est sophistica et 2ª formalis capiēdo contrarietatem 3° modo.

Tertio Dubitat. Utrū ista ɔña motus nō est motus. ergo actionis nō ē motus teneat in ꝟtute huiꝰ ppositionis actio ē motus. Ad istud dubiū rñdent nominales ꝙ sic. qꝛ actio passio ꝛ motꝰ fm eos sunt tres terminī eādē formā significātes l diuersa tñ ɔnotātes vt visum est in tertio. ideo reducūt sic illā consequētiam ad silłm. nullius motus ē motus. ois actio ꝛ passio ē motus. ergo nullius actiōis ꝛ passiōis ē motus. Aliter tñ rñdetur. pmo ꝙ actio ꝛ passio vt hic capiunt a phō sunt entitates respectiue inter se ꝛ a quolibet motu saltē materialiter capto realiter distīcte. qꝛ cū iquirat in quot pdicamētis sit p se motꝰ capit hic actionē ꝛ passionem vt sunt distincta pdicamēta. ꝛ per ɔseqñs nō capit hic actionem ꝛ passionē pro illis terminis. quia illi termini nō termināt motum realeꝫ nec p eadem forma significata per ipos. qꝛ tūc nō essent distincta pdicamenta. ꝛ per cōsequēs capit actionē ꝛ passionē p formis distictis realr distīcta pdicamenta constituētibus. scđo ꝙ nū ꝙ relatio agentis ad patiēs. nec relatio patientis ad agens possūt fundari in agēte ꝛ patiente nisi pus a substātia agētis sit pducta ētitas 'motua ꝛ receptus actualiter in patiēte. Ex hoc sequitur ꝙ sicut relatio nunꝙ pducit aut teriat motum nisi suuꝫ fundamentuꝫ vel suꝰ terminꝰ pus pducat ꝛ terminet motum. sic etiam actio ꝛ passio nunꝙ pducuntur neqꝫ termināt motū nisi motus ꝛ forma. pducta pus pducat ꝛ terminet motū. scđo seqtur ꝙ sicut ista ɔña est bona relatio termiat motū. ergo ꝛ suū fundamētū vel suꝰ terius teriat motū. silr ista ē bōa. actio ꝛ passio terināt motū. g motꝰ teriat motū. nō tñ sic ꝙ motꝰ sit fūdamētū vl' tmīnꝰ actōis ꝛ passionis ſꝫ actio ꝛ passio nunꝙ producuntur nisi ad productionē motus. ꝛ hec de tertio articulo.

Ad rationes Ante oppositū. Ad pmā dr negādo añs cum sua pbatione. ꝛ ad ɔmentatorē dicit ꝙ si intelligit formas substātiales suscipere magis ꝛ minꝰ formaliter ꝛ entitatiue. tūc negandus est. qꝛ ɔ̃dicit toti phie que concedit formas subāles esse idiuisibiles. ſꝫ si itelligat ꝙ suscipiāt magis ꝛ minꝰ causalr ꝛ effectiue ita ꝙ sint cāe efficiētes. a quibus sue qualitates suscipiunt magis ꝛ minus i isto sēsu esset ɔcedēdus. Ad 2am dr ꝙ arm hñ probat ꝙ relatio intrīsece teriet motū. 2° ꝙ p se nō terminet motuꝫ. sed nō pbat ꝙ p se pmo teriet motuꝫ. 3ª solutio soluit ex dictis supra habitis.

Rationes Soluuntur ex dictis.

Queritur scđo. Utrū ad vnitatē numeralē motꝰ reqratur vnitas istorū triuꝫ. s. vnitas mobil' vnitas tēporis. ꝛ vnitas termī ad quē. Et arguit pmo ꝙ nō. motus dicit entitatē realiter distinctā ab entitatibꝰ illoꝝ triū. ergo nō implicat contradictionē entitateꝫ motus rlr existere sine illis tribus. ꝛ p ɔ̃ñs nec eius vnitatē. ¶ Arguit 2° sic. ad vnitatē motꝰ sufficit vnitas mobilis. ergo nō reqritur vnitas tēporis aut termini ad quē. añs patet. qꝛ accñs numeratur ad numerationeꝫ sui subiecti. ergo ad vnitatem numeralē motus nō reqritur vnitas numeralis illorum. sed sufficit vnitas numeralis sui subiecti. s. mobilis. ¶ Arguit tertio. possibile est motū eē vnum numero mobili nō existente vno numero. ergo ad vnitatem numeralem motus nō reqritur vnitas numeralis mobilis. añs patet qꝛ si aliquod corpus vnum cadat deorsum ꝛ in medio casus moriatur ille motus est vnus numero. ꝛ tamen mobile non erit vnū numero. al' idem numero esset viuum ꝛ mortuum successiue. Et confirmatur qꝛ mobile i qualibet parte motus habet aliū terminuꝫ realiter ꝛ numeraliter distinctū a primo. et in parte temporis realiter. ꝛ numeratur distincta a prori. igit ad vnitatē numeralē motus non reqrit

vnitas numeralis mot⁹ tpis nec t̄mini ad quē. Jn oppositū arguitur auctoritate phi.

Primo Sciendū est q̄ p declaratione teriorꝝ q̄ōis ponūt̄ aliq̄ distictōnes ꝛ alique suppōnes. Pria suppō. mot⁹ dicit entitatē successiuā a tpe a mobili ꝛ terio ad quē rlr̄ distinctā. Ex hoc seqt̄ q̄ nō iplicat ɔ̄dictionē entitatē mot⁹ rlr̄ existē sine ētitate mobil' t̄eporis ꝛ t̄mini ad quē. ¶ 2ᵃ suppō. vnitas real' ē ppetas ɔ̄ns entitatē realē ita q̄ iplicat ɔ̄dictionē ponē aliquā entitatē realē sine vnitate reali sibi ppa. ¶ 3ᵃ diuersitas vnitatū seqt̄ ad diuersitatē entitatū ita q̄ si aliqua ētitas sit trāscendēs. ipaꝫ seqt̄ vna vnitas sibi ppa q̄ vocat̄ vnitas trāscēdēs. ꝛ si ētitas ē vna q̄ditas generica tūc ipaꝫ ɔseqt̄ vnitas sibi ppria q̄ vocat̄ vnitas gn̄ica. ꝛ silr̄ est de q̄ditate specifica. eā. n. cōseqt̄ vnitas specifica. ꝛ silr̄ d̄ supposito q̄ditas specifice. ipm. n. cōseqt̄ vnitas suppositalis. rō. n. istorū ē q̄ vnitas ē ppa passio entis. iō quālibꝫ entitatē seqt̄ sua ppa vnitas sicut quēlibet hoiem seqt̄ ppa risibilitas. ¶ Pria distin⁹. aliq̄s motus pōt dici vnus numeralr̄ duplr̄. vno⁰ intrīsece. ꝛ formalr̄ p vnitatē numeralē sibi intrīsecam ꝛ formalē q̄ cōsurgit ex vnitate dr̄ie īdiuidual' cōtrahēte q̄ditatē mot⁹ ad esse nūerale a q̄ tal' motus dr̄ formalr̄ ꝛ intrīsece numeralr̄ vnus. alio⁰ mot⁹ pōt dici vnus extrīsece ꝛ iterruptiue. ꝛ sic motus dr̄ vn⁹ q̄ nō est iterruptus. ꝛ q̄ nō pōt interrūpi nisi p interruptionē tpis termi aut mobil'. iō illa tria req̄rūtur ad vnitatē numeralē extrinsecā ipius mot⁹. ¶ 2ᵃ distin⁹. duplex pōt eē mobile. quoddā ē mobile p se ꝛ p̄mo q̄d gratia sui et nō gratia alteri⁹ cuiuscunq̄ꝫ subst̄at motui. ꝛ sic vnitas talis mobilis req̄rit̄ ad vnitatē motus. aliud ē mobile s̄m accn̄s ꝛ gr̄a ptis. ꝛ vnitas tal' mobilis nō necessario req̄rit̄ ad vnitatē motus. ¶ 3ᵃ distictio. duplex ē termin⁹ ad quē motus. quidā est p̄ncipalis totalis ꝛ vltimatus. ꝛ ē ille sub quo mobile p̄mo incipit q̄escere. ali⁹ ē ptial' ꝛ nō vltimatus sicut est quelibet ps forme acq̄site durante motu ꝛ vnitas istius termini nō req̄ritur ad vnitatem numeralem motus.

Secundo Sciendū q̄ Aristo. in hoc 2⁰ tractatu deteriat de vnitate mot⁹. ꝛ habet tria caᵃ. Jn p̄mo enumerat quasdam intētiōes q̄bus postea vtitur. ꝛ diuiditur i tres partes. Jn prima enumerat istas septeꝫ intētiones ꝛ diffinit eas. ꝛ itēdit octo conclusiōes Prima tāgit intētū ꝛ est hec. dicamus q̄d sit sil' q̄d sepatim. q̄d tangere. q̄d mediū. q̄d cōsequenter. q̄d habitū. ꝛ q̄d cōtinuū. ¶ 2ᵃ sil' dn̄r q̄cunq̄ꝫ sunt i vno loco p̄mo. i. ppe ꝛ imediato. ¶ 3ᵃ sepata dn̄r quecūq̄ꝫ sunt i alio ꝛ alio loco. ¶ 4ᵃ tāgētia dn̄r quoꝝ vltima sunt sil'. ¶ 5ᵃ medium est in q̄d prius natum aptum est peruenire id q̄d cōtinue mouet̄ s̄m naturaꝫ q̄ꝫ in vltimū terminū mot⁹ in quē mutat̄. ꝛ subdit q̄ de minori ad mediū tria req̄runt̄. s. duo extrema ꝛ ipm mediuꝫ. 2⁰ subdit q̄ extrema ipius medij sunt cōtraria. 3⁰ dicit q̄ illud ē ɔtinue mutās q̄ nihil aut paucissimū rei. i. magnitudinis deficit nō aūt tpis. vt si q̄s post ipatū. i. p̄mam cordā in cithara tangit imediate vltimā vbi ē discōtinuitas magnitudinis et nō tēporis. Postea subdit q̄ ɔ̄rietas extremoꝝ s̄m locū debet sumi s̄ꝫ maximā distātiā linee recte. ¶ 6ᵃ ɔ̄nter sūt que se hn̄t s̄m ordinē ita q̄ inter illa nihil mediat eiusdē generis vt linea linee. ɔ̄nr ē vnitas vnitati ꝛ dom⁹ domui. nihil tn̄ phibet inter eā que sunt ɔ̄nter aliq̄d mediū esse dūmō illud nō sit eiusdē generis. 2⁰ subdit q̄ p̄us nō se hꝫ ɔ̄nr ad posterius. nō. n. vnuꝫ est ɔ̄nr duob⁹. neq̄ꝫ linea p̄ma est ɔ̄nter 2ᵉ. sꝫ hec sūt ɔ̄nr illis. ¶ 7ᵃ habita dn̄r que ɔ̄nter sunt ꝛ se tangūt. ¶ 8ᵃ cōtinua dn̄r quoꝝ vltima sūt vnū. Et subdit q̄ triplex est cōtinuū. quedā sunt cōtinua p colligantiā. alia sūt cōtinua p cōtactuꝫ. alia sūt ɔtinua p insectionē. ¶ Jn 2ᵃ pte Aristo. cōparat aliq̄s illaꝝ intētionū ad inuicē. s. ɔ̄nter habitū ꝛ cōtinuū. ꝛ dicit q̄ p̄ma est ɔ̄nr se habē scd̄a ē habitū esse. 3ᵃ est esse cōtinuū. ¶ Jn 3ᵃ pte infert vnū correlariū. s. q̄ pūcta in cōtinuo non se habēt eodē mō sicut vnitates in numero. declarat du'. p̄ q̄ s̄m pūcta fit cōtactus. sꝫ āt vnitates nō fit cōtactus. 2⁰ q̄ inꝫ duo pūcta necessario mediat linea sꝫ inter vnitates non necessario mediat numerus. nullū. n. est mediū dualitatis ꝛ vnitatis. ɔ̄nr recapitulat ea que dicta sūt

Tertio Sciēdū ē q̄ Ari. i hoc 2⁰ c⁰ d̄teriat de vnitate essentiali ipsius mot⁹. ꝛ diuiditur in tres partes. Jn prima distinguit triplicem vnitatem motus. ꝛ ostendit quid req̄ratur ad quanlibet earuꝫ. ꝛ diuiditur i tres particulas. Jn prima intendit duas conclusiones. Prima motus dicitur multipliciter vn⁹. s. specie genere ꝛ numero. pbat q̄ vnum dicit̄ multipliciter. ¶ 2ᵃ ɔclusio motus dicuntur vnus genere s̄m figuraꝫ p̄dicamēti. i. quoꝝ termini sūt eiusdem p̄dicamenti. vt omnis loci mutatio est vna genere omni loco mutatōi. alteratio v̄o est

altera genere a loci mutatiōe. ℭ In scđa ptic'la
ostendit q̄ motus dr̄ vnus specie. ⁊ diuiditur i
duo pūcta. in p̄mo ostendit vnitatē motuū i spē
tam specialissima q̄ȝ subalterna. ⁊ intēdit duas
cōclusiones. Pria illi motus dr̄ vnus spē qui
sunt vn⁹ genere. ⁊ indiuidua. i. specialissima sūt
dr̄a specie. iō dn̄igratio ē aliud specie ab albe/
factiōe. q̄ꝛ sub colore sunt dr̄e p quas dr̄ñt. sed
oīs dealbatio est eadem specie oī dealbatiōi. ⁊
oīs denigratio oī denigratiōi. 2ª si sunt duo mo
tus q̄ sunt vnius speciei subalterne illi sūt quo/
dāmodo vnus spē. non tñ sunt simpl'r vnus spē
vt doctrinatiōes sciaꝝ specie differētiū. scia. n.
est spēs opinionis. In 2º mouet vnā dubitatio
nem que est hec. aliquis dubitat si quādo idem
mutat̄ ab eodē in idem vt ex hoc loco iterum in
hunc. an motus sit vn⁹ spē. Soluit dupliciter
p̄mo ɔditionaliter ⁊ dicit q̄ si illi motus sint vn⁹
spē: tūc circulatio ē eadē spē rectitudini ⁊ volu/
tatio ābulationi. 2º soluit cathe^c q̄ illud spatiū
in quo ē motus dꝫ eē idē spē. si motus d̄beat eē
idē specie. si aūt spatiū sit alteruꝫ spē. etiā mot⁹
erūt alteri specie. Circulare autē est alterū spē
a recto. iō motus factus supra spatiū circulare
est alē spē a motu facto supra spatiū recti. ℭ In
3ª particula phs ōñdit qui motus dr̄ vnus nu
mero. ⁊ intēdit talē ɔclusionē. Tria sunt ꝓm nu
merū circa que dicim⁹ eē motū vnū numero. s.
vnitas illius qđ mouet̄. vnitas termini ad quē
fit motus: ⁊ vnitas tpis. Et p̄mo dicit q̄ ista tria
requirūtur ad motū. q̄ꝛ in omni motu necesse ē
esse aliqd qđ moueat̄ vt hoiem vel astꝝ. ⁊ aliqd
ad quod moueat̄ vt ad locum. vel passionē ⁊ et
tempus in quo mouet̄. in tpe. n. mouet̄ oē quod
mouet̄. 2º dr̄ q̄ vnitas termini requirit̄ ad mo
tum vnū genere vel spē. ⁊ nō vnitas temporis
aut mobilis. sed ad motū vnū numero oꝫ termi
nū esse vnū ⁊ idiuisibilē ⁊ tempus vnū ⁊ nō de/
ficiēs. i. nō interruptū. ⁊ mobile etiāꝫ debet esse
vnū non ꝓm accidēs. sicut coruscū ⁊ albū. nec
etiā sufficit q̄ termin⁹ sit vnū cōe. q̄ꝛ tunc ɔtinge
ret duos hoies sanari sil' ꝓm eandē sanitatē. qđ
ē ipossibile. ⁊ hec d̄ p̄mo articulo. Quātū ad 2ᵐ

Conclusio ℞nsalis. Ad vnitatē nume
ralem mot⁹ requirit̄ vnitas
numeralis mobilis temporis ⁊ termini ad quē.
Hec ɔclusio satis patet in 2º dubio.

Primo Dubitatur. Utrū sit eadem sani
tas in numero qua sortes est sa/
nus de mane ⁊ d̄ sero supposito q̄ sit iterrupta
per egritudinē. Ad soluēdū hoc dubiū ē suppo
nēdū q̄ Aristo. in 2º parte capituli mouet dubi/
tationes. Prima posito q̄ sortes alteret̄ ꝓm eā
dem spēm alio et alio tēpore interrupto: vtruꝫ
sit eadem alteratio numero. Istaꝫ soluit primo
ɔditionaliter si sit possibile corruptū reuerti idē
in numero etiā motus erit vnus i numero. si ve
ro nō sit possibile tūc motus nō erit vnus nume
ro s; spē. ℭ Cōsequēter mouet scđaꝫ dubitatio
nem ⁊ est hec. vtrū vna ⁊ eadē sanitas sit sempi
corporibus. ita q̄ sanitas que est nunc in corpe
sit vna ⁊ eadē cum illa que cras erit ⁊ quare est
q̄ cū q̄s accipit sanitatē iterū accipit illā eādeꝫ
in numero quam prius habuit. Soluit q̄ eadē
rō ē de ambab⁹ dubitatōib⁹. iō cathe^c soluit pri/
mā ⁊ dicit q̄ nō. q̄ꝛ ad vnitatē numeralē mot⁹ n̄
sufficit vnitas numeralis termini ad quē. si. n. ac
tus. i. mot⁹ sit vn⁹ necesse ē hitū. i. teriuꝫ ad quē
eē vnū. s; si hitus sit vn⁹ nō oꝫ actū eē vnū. hoc
ꝓbat q̄ꝛ si aliq̄s ābulet ad aliquē terium ⁊ i me/
dio pausꝫ. i. q̄escat. ⁊ postea ɔtinue āblet ad t̄mi
nū terius mot⁹ erit vn⁹. ⁊ tñ mot⁹ nō erit vnus.

Secundo Dubitatur. Utrū eadeꝫ vni/
tas req̄rat̄ ad vnitatē nume
ralē mot⁹ ⁊ ad eius ɔtinuitatē. Ad soluēdū hoc
dubiū ē supponēdū q̄ Aristo. in 3ª pte hui⁹ capi
tuli ōñdit q̄ ad vnitatē numeralē motus req̄rū
tur ista tria. s. vnitas tēporis. vnitas mobilis. et
vnitas termini ad quē. hoc ꝓbat q̄ꝛ ista tria req
rūtur ad cōtinuitatē motus. ergo ad ei⁹ vnita/
tē. teneꝫ ɔñā. q̄ꝛ omnē motū vnū necesse est esse
cōtinuū. si. n. aliq̄s motus sit vn⁹ erit ɔtinu⁹. hoc
ꝓbat q̄ꝛ cōtinua sunt quoꝝ vl'ia sūt vnū. iō nō
oīs motus ē ɔtinuus oī motui. s; solū illi motui
qui est ille motus vnus. vltima eni linee ⁊ ābu/
latōis nō sunt vnū. Ex hoc infert q̄ mot⁹ gene/
re aut spē dr̄ītes nō sunt ɔtinui sed habiti. Cur/
rēs eni aliq̄s stati febricitabit. añs ꝓ 3ª pte ꝓbat
. s. q̄ ad cōtinuitatē motus req̄rit̄ vnitas termi/
ni ad quē. q̄ꝛ cōtinua sunt quoꝝ vltima sūt vnū
iō illi motus quoꝝ vltima nō sunt vnuꝫ nō sunt
cōtinui. s; habiti aut ɔñter se hites. 2º ꝓbat q̄
req̄rat̄ cōtinuitas tpis q̄ꝛ si in tpe intersit imobi
litas. i. q̄es. tūc motus nō erit ɔtinuus. illi. n. mo
tus nō sunt vn⁹ quoꝝ ē q̄es iter media. iō si tpe
iterrūpat̄ motus nec erit vnus nec continuus.

Tertio Dubitat̄. Utꝝ mot⁹ ꝑfect⁹ sit ma
gis vnus q̄ȝ motus ipfect⁹. Ad sol
uendū hoc dubiū est supponēdū q̄ aristo. i hoc
vltimo ca° hui⁹ tractat⁹ deteriat de vnitate ac

cūtali ipsius motus. ꝛ intēdit q̄ttuoꝛ ɔclusiōes ·Pꝛima motus pfectus ē magis vnus motu ipfecto. hoc ꝑbat qꝛ in oībus alijs illud qđ est magis pfectū ē magis vnū. ergo silr̄ i motu. aīa pȝ qꝛ illud qđ est magis pfectū magis bȝ rationeȝ toti⁹. ergo ꝛ vni⁹. tȝ ɔn̄a. qꝛ totū ꝛ pfectū habēt rōem vnius. ꝛ subdit ꝙ motus ipfect⁹ debȝ dici vnus si sit continuus. 2ᵃ ɔ°: motus reglaris est magis vnus q̄ȝ irregularis. ꝑbat qꝛ motus irregularis est magis diuisus. videtur eni differre fm magis ꝛ minus. sed motus regularis est magis idiuisus. ergo ꝛc̄. ¶ 3ᵃ ɔ°: due sūt cāe irregularitatis mot⁹. ·Pꝛia cā ē irregularitas spatij. ipossibile est enim motū esse regularē in irregulari magnitudine vt motus reflexi aut obliqui. 2ᵃ causa irregularitatis est diuisa velocitas ꝛ tarditas mobilis. ideo motus terre ad ipsā. ꝛ mot⁹ ignis ad ip̄m sunt irregulares. sunt enim velocioꝛes in fine q̄ȝ in p̄n°. ¶ 4ᵃ ɔ°: tāgit q̄ttuoꝛ correlaria. p̄mum velocitas ꝛ tarditas non sunt dr̄ie motus. qꝛ sequunt̄ motus spē drn̄tes. 2ᵐ velocitas ꝛ tarditas nō sūt idē ꝙ grauitas ꝛ leuitas qꝛ grauitas solū repitur in motu deoꝛsum. leuitas ꝟo solū in motu sursū. velocitas aūt ꝛ tarditas in oi motu. 3ᵐ nulli motus q sūt ad terminos spē distinctos pn̄t ad inuicē ɔtinuari. pȝ qꝛ drīa spē nō possunt ad inuicē cōtinuari. 4ᵐ mot⁹ eodē modo est vnus quō est cōtinuus. si vero fm rem sit vnus fm rē est continuus. si vero soluȝ sit vnus fm apparentiā sicut est motus reflex⁹ est etiam continuus fm apparentiam.

Ad rationes ante oppositū. ¶ Ad p͛imā dr̄ ꝙ nō iplicat ɔdictionē motū rlr̄ existere sine mobili tēpoꝛe ꝛ termino ad quē. iō motus nō est vn⁹ vnitate intrinseca ꝛ entitatiua ab ipsis. sȝ sine eis non pōt esse vnus vnitate extrinseca ꝛ cōtinuatiua interruptōi opposita sic ꝙ sine eis n̄ sit iterrupt⁹. ¶ Ad scđaȝ dr̄ negādo an̄s cū sua ꝑbatōe. secluso. n. quocūq̄ȝ sbo accn̄s bȝ verā vnitatē numeralē. ꝓpꝛiaȝ a drn̄a īdiuiduali. ¶ Ad 3ᵃᵐ dr̄ negando an̄s. ad ꝑbationē. n. dicit̄ ꝙ foꝛsan illo cāu posito motus nō est vnus numero. vel saltē p̄mum mobile illius mot⁹ non est cōpositū ex aīa ꝛ coꝛpoꝛe canis sȝ est coꝛp⁹ ɔpositum ex mā ꝛ forma mixti qđ est altera pars ipius canis ɔpositi. ꝛ ꝙ remanet vnū ꝛ idem numero in cane viuo ꝛ coꝛrupto. ideo sicut mobile p̄mū est vnuȝ numero. sic ēt mot⁹ ille est vnus numero. Ad confirmationē dicit̄ ꝙ ꝓcedit de terio ad quē partiali ꝛ incompleto ꝛ non de termino ad quem totali ꝛ completo cuius numeralis vnitas regritur ad vnitatem numeralem motus. ꝛ hec de q̄one.

Queritur 3°. Utrū mot⁹ ɔri ē motui et qes geti. Et ar̄ p̄mo ꝙ nō. qꝛ motus ɔriat̄ geti. ergo mot⁹ nō ɔriatur motui. tȝ ɔn̄a. qꝛ tm̄ vnuȝ vni est ɔriū. ¶ Ar̄ 2°: qes n̄ dīc aliq̄ȝ entitatē positiuā sȝ solū p̄uationē mot⁹. igr̄ n̄ ɔriat̄ motui. ¶ Ar̄ 3°: due qetes sūt due ētitates pure p̄uatiue. igr̄ nlla spē oppōis opponūt̄. ꝛ pꝯn̄s nō opponūt̄ ɔrie. Jn oppositū ē auctoꝛitas p̄hi. Jn q̄stiōe erūt tres articuli. Quantum ad primuȝ

Primo Sciendū est. ꝓ declaratiōe terminoꝝ q̄onis ponūt̄ due distinctiōes. ·Pꝛia ɔrietas pōt capi du͛ vno° spālr̄ ꝓ repugnātia duaꝝ formaꝝ positiuaꝝ mutuo se expellētiū ab eodē sbo. ꝛ talis ɔrietas bn̄ repit̄ i motib⁹. a°° pōt capi ɔrietas ꝓ repugnātia quoꝛūcūq̄ȝ sebn̄tiū p modū p̄uatōis ꝛ hitus. ꝛ talis ɔrietas repit̄ īter motū ꝛ qeteȝ. ¶ 2ᵃ distin° motus ca͛ duplr̄. vno°: mālr̄ ꝛ ꝓ denoīato. ꝛ sic non ē aliud q̄ȝ forma fluēs i motu. alio° ca͛ formalr̄ ꝛ ꝓ significato. mot⁹. n. significat mutatiōeȝ passiuā q̄ nō ē aliud q̄ȝ respect⁹ ipi⁹ moti ad mouēs Ex his ponūtur alique ꝓpōnes. p̄ma iter ētitates respectiuas nō est contrarietas formalis sȝ solū extrinseca. s. teriatiua vel fūdamētalis. relatiōes eni solū ɔtrariant̄ rōne ɔrietatis fundamētoꝛū aut terioꝝ. ¶ 2ᵃ ꝓpositio iter entitates positiuas ꝛ absolutas ab eodē subiecto mutuo se expellētes ē ɔrietas formalis ꝛ ētitatiua. ētitates. n. taliū formaꝝ absolutaruȝ sūt ɔrie. Ex istis seqtur p̄mo ꝙ vn⁹ motus formalr̄ captus non ɔriat̄ alteri motui formalr̄ capto saltē ɔrietate itrinseca ꝛ formali saltē cū sint ētitates respectiue. 2° seqtur. ꝙ vnus motus mālr̄ capt⁹ cōtrariat̄ alteri motui mālr̄ capto cōtrarietate intrinseca ꝛ formali. forme aūt fluentes in cōtrarijs motib⁹ sūt ɔrie. ¶ 3ᵃ ꝓpositio quies nō dicit entitatē aliquā positiuā sȝ solum dicit carētiaȝ motus in subiecto apto nato habere motum.

Secūdo Sciēdū est ꝙ iste terti⁹ tractat⁹ i quo aristo. deteriat de ɔtrarietate motuū diuiditur i tria capl̄a. in p̄mo ondit motū ɔtrariari motui. ꝛ diuidit̄ in tres ptes. Jn p̄ma intēdit duas ɔclusiones. p̄ma ɔ° tāgit intētū ꝛ est hec. Determinādum est qualiter motus est ɔrius motui. ꝛ mot⁹ ɔue ē geti ꝛ qes geti. 2ᵃ

tāgit vnā ɔclusionē hñtē quinqȝ ptes. pma vtrū motus q est ex eodē sit ɔ̃rius motui q est in idē. vt motus q ē ex sanitate ei q ē i sanitatē vt gñatio corruptōi. ℂ 2ª vtrū motus q sūt ex ɔ̃rijs terminis a qbus sint ɔ̃rij vt motus q est ex sanitate sit ɔ̃rius ei q est ex egritudine. ℂ 3ª vtrū motus q sūt ad ɔ̃rios terminos ad quos sint ɔ̃rij vt ille q est ad sanitatē sit ɔ̃rius ei q est ad egritudinē. ℂ 4ª vtrū motus q est ex ɔ̃rio sit ɔ̃rius motui q est i ɔ̃riū vt ille q est ex sanitate ei q est i egritudinē. ℂ 5ª vtrū motus q est ex ɔ̃rio i ɔ̃riū sit ɔ̃rius ei q est ex ɔ̃rio pmi i ɔ̃riū scḋi. vt ille q ex sanitate i egritudinē ei q est ex egritudine in sanitatē. Et subdit ꝙ si motus ꝺbeāt eē ɔ̃rij. necesse ē vt ɔ̃rietur v⁰ istoꝝ moꝝ. aut ſm plēs. nō. n. possibile ē alr̄ sumere ɔ̃rietatē i motibus. ℂ In 2ª pte primo ponit trea ɔclusiones negatiuas. 2⁰ vnā affirmatiuā. ⁊ 3⁰ vnā aliā negatiuaȝ. ℂ Prima ɔclusio motus q ē ex ɔ̃rio nō ē ɔ̃rius ei q ē i ɔ̃riū pbat ex⁰ ⁊ rōe. Ex⁰ sic. motus q est ex sanitate nō ɔ̃riaꝫ ei q est i egritudinē. rōe sic. q2 ē vnus ⁊ idē motus q ē ex sanitate ei q ē i egritudinē. esse aūt ipsoꝝ alteꝝ est. alteꝝ. n. est mutari ex sanitate: ⁊ alteꝝ mutari i egritudinē. ℂ 2ª ɔclusio motus q est ex ɔ̃rio nō est ɔ̃rius ei q ē ex ɔ̃rio. pbat dupl̄r. pmo q2 possibile ē mutari ex duob⁹ ɔ̃rijs i idē mediū. 2⁰ q2 ɔ̃rietas motuū magis sumēda est penes terminos ɔ̃rios ad quos ꝙ̄ penes terminos ɔ̃rios a qbus. ſȝ sola ɔ̃rietas terminoꝝ ad quos. nō sufficit ad ɔ̃rietatē motuū. ğ nec sola ɔ̃rietas terminoꝝ a qbus. maiorem pbat q2 vnusqsqȝ motuū magis denoiaꝫ a termino ad quē. ꝙ̄ a termino a quo. vt sanatio dꝫ motus in sanitatē. ⁊ egrotatio dꝫ motus i egritudinē. ℂ 3ª sola ɔ̃rietas terminoꝝ ad quos. non sufficit ad ɔ̃rietatē motuū. q2 ɔtigit terminos a qbus non ɔ̃riari eo ꝙ ex eodē medio pōt fieri mot⁹ in duo ɔ̃ria. 4ª ɔ̃rietas motuū sumiꝫ penes ɔ̃rietatem terminoꝝ tā a qb⁹. ꝙ̄ ad quos. pbat phs dupl̄r .s. rōe ⁊ iductōe. rōe sic q2 mutatio p se differt a motu eo ꝙ motus ē ex subiecto i ſbm. i. ex ɔ̃rio i ɔ̃riū. ğ motus q sūt ex ɔ̃rijs i ɔ̃ria sūt ɔ̃rij. 2⁰. pbat iductōe sic. egrotari. n. ɔ̃riatur ipsi sanari. ⁊ adꝺscere ei qḋ ē decipi. ⁊ motus sursū motui deorsū. hec. n. ɔ̃ria sūt i lōgitudinē. ⁊ motus q ē ad dextrū ei q est ad sinistrū. q2 ɔ̃ria sūt i latitudine ⁊ q ē ab añ ei q est ad retro. q2 hec ɔ̃ria sūt ſm pfūditatē. ℂ 5ª motus q est ex eodē nō est ɔ̃rius ei q est i idē. ſȝ est mutatio ɔ̃ria vt gñatio corruptioni ɔ̃ria ⁊ remotio acceptōi. hec aūt sunt mutatōes ⁊ nō motus. ℂ In 3ª pte itēdit talē ɔclusionē. motus q est ex ɔ̃rio i mediū ɔ̃riaꝫ motui q ē ex medio i ɔ̃riū. q2 mediū est quodāmō vltimū iō ɔ̃riaꝫ quodāmō vtriqȝ extremoꝝ. Ex hoc ɔcludit pncipalē ɔclusionē ꝙ mot⁹ q ē ex ɔ̃rio i ɔ̃riū ɔ̃riaꝫ motui q ē ex ɔ̃rio pmi i ɔ̃riū secundi.

Tertio sciēdū ꝙ Aristo. i 2⁰ c⁰ oñdit quō motus ɔ̃riaꝫ qeti. ⁊ diuidiꝫ i duas ptes. In pma itēdit talē ɔclusionē. motus nō solū ɔ̃riaꝫ motui sed etiā qeti. hoc pbat q2 motus simpl̄r ɔ̃riaꝫ motui. qes vero puatiue opponiꝫ motui cū sit puatio q̄dā. ℂ 2⁰ mouet vnā dubitationē q̄ ē hec. q̄lis quies ɔ̃riaꝫ motui. soluit ꝙ motui q est ſm locū ɔ̃riaꝫ qes q̄ est ſm locū. ℂ 3⁰ mouet aliā magis formalē ⁊ ē est hec. vtrū motus ɔ̃rieꝫ qeti sub termino q est motus aut qeti q est i vltimo termino ad quē. Soluit ⁊ dicit ꝙ ōis motus est iter duos terminos ɔ̃rios. ⁊ capit denoiationē a termino ad quē. ideo ɔ̃riaꝫ qeti i ꝭmino a quo. ℂ In 2ª pte itēdit talē ɔclusionē. qes i termino a quo ɔ̃riaꝫ qeti q̄ ē i termino ad quē. pbat q2 motus q sunt iter terminos ɔ̃rios sūt ɔ̃rij. ğ ⁊ qetes q̄ sūt i ipsis terminis sūt ɔ̃rie. tenet ɔ̃ña. q2 icōueniēs est ꝙ motus sint ɔ̃rij ⁊ qetes nō sint opposite. vt irrationabile ē ꝙ qes in sanitate nō ɔ̃rieꝫ qeti i egritudine. ⁊ tñ motus q est ex egritudine i sanitatē ɔ̃riaꝫ motui q ē ex sanitate i egritudinē. ℂ In 3ª pte oñdit quō est sumēda ɔ̃rietas i mutationibus: ⁊ itēdit duas cōclusiones. Prima ē. ille mutatiōes sūt ɔ̃rie q̄rū terminus a quo vnius ē terminus ad quē alterius. vt corruptio q̄ est i nō eē ɔ̃riaꝫ gñatōi q̄ est i eē. ℂ 2ª ɔclusio mutatōi nō ɔ̃riaꝫ qes ſȝ imutatio. Cōsequēter mouet circa hoc vnā dubitationē. q2 imutatio ɔ̃riaꝫ mutationi: ⁊ imutatio est qes. ğ vel qes nō ɔ̃riaꝫ motui vel gñatio ⁊ corruptio sūt mot⁹. Soluit ꝙ sicut gñatio ⁊ corruptio nō sūt mot⁹ ſȝ mutatōes. ita imuta⁰ eis opposita ñ dȝ dici qes. ⁊ hec de p̊. Quāū ad 2ᵐ.

Conclusio responsalis motus contrariatur motui et quies qeti. Hec conclusio satis patet ex textu.

Primo dubitaꝫ. Utrū in alijs motibus reperiātur ſm nāȝ ⁊ extra nām sicut i motu locali. Ad soluēdū hoc dubium est supponēdū ꝙ Aristo. i 3⁰ capitulo huius tractatus mouet aliquas dubitatōes. ⁊ diuidiꝫ i tres partes. In pma mouet talē dubitationē. quare i mutatōe ſm locū sūt ɔ̃rietates ſm nāȝ ⁊ extra nāȝ ⁊ nō i alijs motibus. non est. n. aliqua altera

tio fz nãz. alia vero extra nãz. nihil. n. magis sanatio aut egrotatio est fm nãm aut extra nãm neq albatio neq denigratio. silr aũt z i augmẽto z decremẽto. augmẽto. n. fm nãz nõ 3riatur augmẽtũ extra nãz: z est eadẽ ratio i gñatione z corruptione: gñatio. n. non est fm nãm: z corruptio extra nãm. senescere. n. fm nãz est. neq videmus gñationẽ aliq esse fm nãz. aliã vero extra nãz. Soluit q̃stionẽ q si extra nãz sit idez qd violẽtũ tũc corruptio q̃ est violẽta est extra nãz: z 3riat corruptioni q̃ est scd3 nãz: alr q̃dam sunt gñatões violẽte z nõ fatate gbus 3rie sũt gñatões fm nãz. silr q̃dã augmẽta z quedã decremẽta: violẽta sũt vt augmenta q̃ velociter fiũt p alimẽtũ: silr augmẽtũ tritici velociter est factũ violẽtũ. In alteratõe aũt est silr. alie aũt sũt violẽte vt sanari i diebus creticis. alie sunt nãles vt sanari i diebus nõ creticis. ℭ Cõsequẽter addit vnã obiectionẽ: q2 si eẽnt gñatões fm nãz z extra nãz z silr corruptões. tũc gñatio nõ eẽt corruptõi 3ria. s3 corruptões eẽnt adinuicẽ 3rie z silr generatiões. Soluit q2 nihil pbibet generationẽ 3riari corruptõi: z silr generatões 3riari iter se. q̃dã ẽ. n. generatio dulcis q̃ 3riat generatõi q̃ ẽ tristia: z subdit q sicut ẽ oppositio iter motũ z q̃etẽ sic etiã ẽ oppositio inter q̃etes: nã q̃es terre sursũ opponit q̃eti terre deorsu3.

Secundo dubitat. Utrũ q̃etis violẽte sit aliqua generatio. Ad solnẽdũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ q Aristo. i 2ª pte huius capituli mouet duas dubitationes. Prima vtrũ cuiuslibet q̃etis q̃ nõ semp est. i. q̃etis violẽte sit aliq̃ generatio vt q̃etis terre sursum sit aliq̃ generatio. Soluit q nõ. pbat duabus rationibus. Prima. si q̃etis terre sursũ eẽt generatio. tũc terra post motũ sursũ necessario q̃esceret violẽte. qd est falsũ. 2ª ratio q2 seq̃ret q aliqd silr q̃esceret z moueret ad suũ totũ qd est falsũ. ℭ 2ª dubitatio. vtrũ q̃es q̃ est i aliquo loco 3riet motui q̃ ẽ ab illo loco i locum 3riũ. Et arguit q nõ: q2 sic seq̃ret q 3ria eẽnt silr. pbat 3ria: q2 i pricipio motus mobile h3 adhuc aliqd ipsius q̃etis: z etiã h3 aliqd ipsius motus. igit si talis q̃es z talis motus 3riẽtur 3ria eẽnt silr icodẽ. Soluit q illud dr q̃escere scd3 q adhuc oio manet i loco. s3 mouet scd3 qd h3 partiz de termino a quo z partim de termino ad quẽ: ideo motus magis est 3rius motui q̃ ipsa quies.

Tertio dubitat. Utrũ motus violentus 3rariet q̃eti. Ad solvẽdũ hoc dubiũ est supponẽdũ q Aristo. i tertia parte huius capituli mouet alias duas dubitatões. Prima vtrũ motus violẽtus dicat cõtrariari q̃eti. videt q sic: q2 si nõ tũc sequeret q esset aliqd quiescẽs qd nõ quiesceret: 3tigẽter tñ quiescẽt sine motu. sed hoc est inconueniens. Et subdit q sicut est aliquis motus pter nãz ita etiã est q̃dã quies que est scd3 nãz. ℭ 2ª dubitatio est ex quo quibusdã 3uenit motus scd3 nãz z etiã preter nãz vt igni sursũ scd3 nãz 3uenit moueri et deorsũ pter nãz z econtrario de terra. Utrum motus ignis sursũ 3rariet motui ignis deorsũ vel motui terre deorsũ. Soluit q 3trariat ambobus s3 nõ eodẽ mõ. vt vni. n. cõtrariat tanq̃ existẽti. alteri vero ex cõsequẽti scd3 nãm. z silr est iter quietes. Cõtrarietas tñ potius assumenda est inter motus q̃ inter quietes. magis eni3 motus est motui contrarius q̃ quies.

Rationes soluũt ex dcis. ℭ Et hec de q̃sto phicoꝝ dcã sufficiant

PRimo queritur circa sextum librũ physicoꝝ Utrũ 3tinuũ sit cõpositum ex idiuisibilibus. Et arguitur primo q sic. q2 3tinuũ est diuisibile in idiuisibilia. ergo est cõpositũ ex idiuisibilibus. ans p3 q2 si nõ. sequerẽtur duo icõuenietia. pmũ q aliqd eẽt ignotũ. 2m q essẽt aliqua duo entia absoluta realr distincta quoꝝ vnũ nihil eẽt alterius z tñ illa non possent separari neq separatim 3seruari. pma 3ña p3 q2 accipiãtur oẽs ptes 3tinui q̃ sũt cognite deo. vel ergo oẽs ille ptes sũt diuisibiles vel idiuisibiles. si idiuisibiles habet itẽtũ. si diuisibiles. tũc pñt diuidi i duas ptes. vel q̃ ille ptes erunt cognite vel icognite. si icognite habet itẽtũ. si cognite ergo oẽs ptes cognite nõ erãt a deo. 3ª 3sequẽtia p3 q2 accepto aliquo 3ti° q̃libet pars eius realiter distinguitur ab alia ergo possunt ille partes separari z separatim 3seruari: si separãtur vel remanẽtia erũt diuisibilia vel idiuisibilia. si idiuisibilia habet itẽtũ. si diuisibilia.

ergo non omnino realiter distincta erant sepa-
rata vel separatim conseruata. ¶ Arguit 2°: si con-
tinuũ nõ cõponeret ex idiuisibilibus. seqret q in
millesima pte milij erũt actualr tot ptes entita-
tiue sicut i toto vniuerso: ꝛ sic essent ita magna
entitatiue sicut totum vniuersũ. cñña p3. q2 qõli-
bet illoꝝ est diuisibile i partes i ifinitũ ꝛ semper
diuisibiles. ¶ Arguit 3°: possibile est corpus spi-
cũ p se moueri supra magnitudinez pfecte pla-
nã. vel g spericũ tãgit planã. ꝛ hoc ẽ duplr. vel
g tãgit i parte idiuisibili vel i parte diuisibili. si i
parte idiuisibili. g aliqua pars magnitudinis est
idiuisibilis. si i parte diuisibili. g illud corpus spe
ricũ hẽbat aliquã partẽ planaz: ꝛ p cñs non est
spericũ. qd est ɔtra suppositũ. ¶ In oppositum
arguit auctoritate phi. In ista q̃stione erũt tres
articuli sicuti i pcedẽtibus. Quãtũ ad primum.

Primo sciẽdũ est q p declaratõe ĩmi-
noꝝ q̃stionis ponũtur alique di
stictões ꝛ alique suppositões. ¶ Prima distin-
ctio. duplex est quãtũ. qdã ẽ q̃tũ mathemati-
cũ: ꝛ est q̃tũ abstractũ p itellectũ ab oi motu ꝛ
mã sensibili. aliud est q̃tũ physicũ. ꝛ est q̃tũ ɔiũ
ctũ motui ꝛ materie sensibili hñs formã q̃ hẽ q
ẽ pricipiũ sui motus nãlis. ¶ 2ª distinctio. dupli
ces sũt partes i ɔtinuo. qdã sũt eiusdẽ q̃titatis
ꝛ sũt ille q aliquotiẽs sũpte ɔsumũt totũ vt hicu
bitũ quinges sũptũ ɔsumit ipsũ q̃tũ quiq3 cu-
bitoꝝ. alie sunt partes eiusdẽ pportõis: ꝛ est qñ
3ª pars h3 eandẽ pportionẽ ad scdaz sicut scda
ad pmã. Et hoc fit diuidẽdo magnitudinẽ i me-
dietates. ꝛ iteꝝ illas i alias meditates: ꝛ sic i ifi-
nitũ. ¶ 3ª distictio ɔtinuũ hre ptes eiusdẽ rõnis i
ifinitũ põt itelligi duplr. vno mõ q i se hẽat par
tes ifinitas realr ꝛ entitatiue distictas ex qbus
cõponãtur ptes eiusdẽ pportõis. alio modo q
hẽat ptes finitas hoc ẽ dictu q q̃libet pars ac-
cepta sit finita post tñ q̃libet partẽ acceptã sit
sp i ifinitũ alia accipiẽda. ¶ 2°: ponuntur alique
suppositões. Prima idiuisibile ẽ qd nõ h3 ptes
ipsũ entitatiue aut q̃titatiue cõponentes sicut
vnitas aut pũctus. 2ª finita ifinities sũpta non
possũt facere ifinitũ. 3ª sicut ipossibile ẽ ifinitũ
cõponi ex finitis sic etiã ipossibile ẽ finitũ cõpo-
ni ex ifinitis. 4ª aliquo ẽe partes i potẽtia est
ip3 hre ptes finitas i ifinitũ. Ex his sequtur pmo
q ptes eiusdẽ q̃titatis sunt finite i quolibet ɔti
nuo ꝛ etiã ifinities sũpte. 2° sequtur q i nullo ɔti
nuo sũt ifinite ptes eiusdẽ pportõis: q2 vel q̃li-
bet illaꝝ eẽt aliqd vel nihil. si nihil g nõ sũt ptes.
si aliqd g tale ɔtinuũ eẽt ifinitũ entitatiue. q2 eẽt
cõpositũ ex ifinitis entibus. 3° seqtur q ptes
eiusdẽ pportõis cuiuslibet ɔtinui sũt finite. sũt
tñ finite i ifinitũ. hoc ẽ dictu sunt finite ifinities
accipiẽde. 4° sequit q numerus illaꝝ ptiũ nõ
est infinitus. sed est finitus in infinitum.

Secundo sciendũ est q iste liber sextus
physicoꝝ Aristo. i quo deter-
minat de diuisione motus i ptes eius itegrales
diuidit i tres tractatus. In pmo oñdit ɔtinuum
nõ eẽ cõpositũ ex idiuisibilib9. ꝛ diuidit i tria ca9
In pmo pbat qbusdã rõib9 gñalibus ɔtinuũ nõ
cõponi ex idiuisibilibus ꝛ diuidit in duas ptes
pricipales. In pma oñdit tres ɔclusiones. Pri-
ma si ɔtinua sũt quoꝝ vltima sũt vnũ: ꝛ cõtigua
quoꝝ vltima sũt siĩ: ꝛ ɔñter se hñtia quoꝝ nihil
ẽ mediũ pximi gñis: ipossibile ẽ aliqd ɔtinuũ eẽ
cõpositũ ex idiuisibilib9: vt lineã cõponi ex pũ-
ctis: si linea sit ɔtinua ꝛ pũctũ idiuisibile. hãc p-
bat phs trib9 rõib9. Prima. ex qbuscũq3 cõpo-
nit cõtinuũ. vel p modũ cõtinuatõis vel p mo-
dũ ɔtactus eoꝝ vltima sũt vnũ: s3 idiuisibiliũ vl
tima nõ sũt vnũ. g nõ cõponit ex idiuisibilibus.
maiorẽ reliquit notã ex diffinitõe ɔtinui: mino-
rẽ pbat Indiuisibilia nõ hñt vltima. g idiuisibili-
um vltima nõ sunt vnũ. añs pbat q2 vltimũ est
aliud ab eo cuius ẽ vltimũ. s3 i idiuisibilibus nõ
ẽ aliud ꝛ aliud. Scda rõ. idiuisibilia nõ sũt ɔti-
nua: nec ɔtigua nec ɔñter se hñtia: s3 oẽ ɔtinuũ ẽ
ex ɔtinuis aut contiguis aut ɔñter se hñtibus. g
nullũ cõtinuũ ẽ cõpositũ ex idiuisibilibus. Pri-
ma pars minoris p3 p pdictã rationẽ. scdaz ptẽ
pbat q2 si idiuisibilia eẽnt ɔtigua. hoc ẽ tãgẽtia
vel pars tãgeret ptẽ. vel pars totũ. vel totũ tã-
geret totũ. nõ sũt dicẽda duo pma. idiuisibile. n.
ẽ ipartibile. i. sine ptibus. nec 3m q2 tũc illud non
eẽt ɔtinuũ. pbat cñaz q2 qñ totũ tãgit totũ illd
nõ ẽ ɔtinuũ eo q ɔtinuũ h3 aliã ꝛ aliã ptẽ situ ꝛ
loco distictã. Tertiã ptẽ maioris pbat: q2 cõse-
quẽter se hñtia sũt iter q nõ ẽ mediũ pximi gñis
s3 iter q̃libet idiuisibilia ẽ mediũ pximi gñis. g i-
diuisibilia nõ sũt ɔñter se hñtia. q2 iter quelibet
pũcta ẽ linea: ꝛ iter qdlibet nũc est tps. Tertia
ratio. vnũqdq3 cõpositũ ex idiuisibilibus ẽ diui
sibile i idiuisibilia: s3 nullũ ɔtinuum ẽ diuisibile i
idiuisibilia. g nullũ cõtinuũ ẽ cõpositũ ex idiuisi-
bilibus maiorẽ pbat q2 vnũqdq3 resoluit in ea
ex qbus cõponit. minorẽ pbat. q2 cõtinuũ ẽ di-
uisibile i sp diuisibilia. ¶ Scda ɔclusio iter q̃cũ
q3 idiuisibilia ẽ mediũ eiusdẽ ratõis. pbat. q2 vl

iter ea est mediū eiusdē gñis vel aliud ⁊ aliud. si
pmū habet itētū: si scdz vel illud est diuisibile: ⁊
sic iter ea erat mediū eiusdē gñis. vel idiuisibi-
le: ⁊ tūc illud cōponit ex indiuisibilibus fm ad-
uersarium. ⁊ p consequēs iter ea erat medium
eiusdē gñis. ¶ Tertia ɔclusio. ɔtinuū ē diuisibi
le i sp diuisibilia. pbat qr si eēt diuisibile i idiuisi
bilia tūc idiuisibile eēt ɔtinuū indiuisibili qd est
īpossibile. ¶ In scda pte pricipali vult pbare cō
tinuū nō eē cōpositū ex idiuisibilibus ex pte mo
tus ⁊ magnitudinis. Et pmo ponit tres supposi
tiones. Prima. silr se hñt magnitudo motus ⁊
tps quo ad cōponi ex idiuisibilibus: ⁊ quo ad di
uidi i idiuisibilia. probat qr si magnitudo supra
quā fit motus sit cōposita ex idiuisibilibus etiā
motus erit cōpositus ex idiuisibilibus: vt si ali-
qua magnitudo sit cōposita ex tribus idiuisibili
bus q sūt. a. b. c. ⁊ o. mobile moueat supra ipsaz
tūc motus ille etiā erit cōpositus ex tribus idi-
uisibilibus. s. e. d. ʒ. ¶ Scda suppositio pñte mo-
tu necesse ē aliqd moueri ⁊ si aliqd moueat su-
pra ptē magnitudinis q ē. a. necesse ē aliud esse
ptē magnitudinis ⁊ motus. Tertia ē. ipossibile
ē sil moueri ⁊ motū eē ad illud ad qd mouet: vt
īpossibile ē ire thebas: ⁊ iter eē thebis. ¶ 2º po-
nit talē ɔclusionē: motus nō cōponit ex idiuisi-
bilibus. pbat tali rōe: si motus cōponeretur ex
idiuisibilib⁹ talis motus fieret supra magnitudi
nē cōpositā ex idiuisibilibus sz hoc ē ipossibile. g
ipossibile ē motū cōponi ex idiuisibilibus maior
pz p pmā suppōem. minorē pbat qr si aliqs mo
tus fieret supra magnitudinē cōpositā ex idiui-
sibilibus: vel fieret supra totā magnitudinē vel
supra qlibet ptē magnitudinis. nō 2m qr cū mo
bile eēt i pma pte magnitudinis: ⁊ cū illa sit idiui
sibilis tūc mobile sil moueret ad ipsā ⁊ motū eēt
ad ipsā. qd ē ipossibile: nec supra totā magnitu-
dinē sic q nō moueat supra aliq ptē ei⁹. qr seq-
rētur qtuor icōueniētia. pmū q mot⁹ nō eēt cō
positus ex motibus sz ex momentis. 2m q aliqd
qd motū eēt nō eēt motū. pbat ɔña z qr mobile
nunq mouebat p pmā ptē magnitudinis: ⁊ sic
nō erat motū p pmā: ⁊ mouebat p totā magni-
tudinē: ⁊ sic erat motū p ipsā. 3m qr sequeret q
idē sil qesceret ⁊ moueret. qr mobile qescebat p
qlz ptē i magnitudie. igr ⁊ p totā magnitudinē:
⁊ p aduersariū i tota magnitudine mouet. g sil
mouet ⁊ qescit. 4m qr vl ptes mot⁹ sūt mot⁹ vl
nō. si sint mot⁹. g ipis ptib⁹ mobile mouet. si ū
sint mot⁹. igr mot⁹ erit cōposit⁹ ex nō motib⁹.

Tertio sciēdū q circa hūc textum icidūt
tres difficultates. Prima vtrū i-
diuisibile possit eē imediatū idiuisibili. Pro so-
lutōe hui⁹ difficultatis ponit talis distictio. du-
plicia sūt idiuisibilia. qdā sūt indiuisibilia eiusdē
ɔtinui. alia sūt distictoꝝ continuoꝝ. Ex his dñr
duo pmo q idiuisibilia eiusdē ɔtinui non sūt sibi
iuicē imediata. 2º q iplicat ɔdictionē duo idiui
sibilia eiusdē continui eē sibi iuicē imediata to-
to remanēte continuo. pz qr continua sūt quoꝝ
vltima sūt vnū: sz vltima ptiū illius continui nō
erūt vnū. g ptes illius continui non erūt conti-
nue. ¶ 2a difficultas qliter ē saluabile continuū
diuidi i sp diuisibilia cū tñ sit dabile minimū cō-
tinui nālis. Ad quam rñdet q est hñ dabile mi-
nimuz continui nālis saluata forma. sbali illius
continui: sz non ē dabile minimū continui nālis
considerata i eē continui. ¶ 3a difficultas vtrū
idiuisibile additū idiuisibili possit facere maius.
Ad quam rñdet p distictionē q idiuisibile addi
tū idiuisibili facere maius potest itelligi dupl.
vno modo entitatiue sic q habeat plures enti-
tates q prius habebat. ⁊ sic indiuisibile additū
indiuisibili facit ipsum maius. Alio modo quāti
tatiue sic q aggregatum ex ipsis idiuisibilibus
fiat maioris qtitatis: ⁊ sic indiuisibile additum
indiuisibili non facit aliquid maius.

Conclusio rñsalis. nullū ɔtinuū com-
ponit ex indiuisibilib⁹. hec
ɔclusio satis pz. ⁊ satis pbata ē ex trib⁹ ration-
bus phi positis in pma pte scdi notabilis.

Primo dubitatur. Utrum tēpus com-
ponatur ex indiuisibilibus. Ad
soluendum hoc dubium est supponendum q
Aristoteles in hoc secūdo capitulo probat con-
tinuum non esse compositum ex indiuisibilibus
ex parte temporis. ⁊ intendit talem conclusio-
nem. Tempus non componitur ex indiuisibili-
bus. pbat philosophus tribus rationibus. Pri
ma si tēpus componeret ex idiuisibilibus. ma-
gnitudo etiā ex idiuisibilibus componeret. sed
nulla magnitudo componit ex indiuisibilibus.
ergo ⁊c. maiorē pbat qr magnitudo ⁊ tēpus si-
militer se hñt ad componi ex ipsis idiuisibilibus
minorē pbat. pmo qr oīs magnitudo ē diuisibi-
lis i magnitudines. 2º qr nullū continuū ē com-
positū ex idiuisibilibus sz oīs magnitudo ē con-
tinua. ergo ⁊c. ¶ Pro scda parte pbat diffinitio-
nē velocioris habētem tres partes. Prima est.
necesse est velociue in equali tēpore pertrāsi

re maius spatiū. ꝓbat q2 dēt vnū mobile velocī⁹. ꝛ sit a. alterū vo tardius ꝛ sit. b. ꝛ signet aliqd spatiū ꝛ sit. d. e. a. in tpe. z. veloci⁹ i minori tpe pertrāsibit illud spatiū. vī p ꝯñs i equali tpe ꝑtrāsibit mai⁹. ℭ z^a ps ē. mobile veloci⁹ i minori tpe ꝑtrāsibit plus d spa°. ꝓbat q2 ponat ꝙ mobile velocius sit a. ꝛ mobile tardius sit. b. ꝛ. c. sit maius tp̄s ꝛ. z. minus. ꝛ spatiū sit e c. tūc qñ mobile velocius ꝑuenit ad e in tpe z mobile tardū adhuc ē in c. ꝛ p ꝯñs in miori tpe ꝑtrāsibit spatiū mai⁹. 3^a ps. veloci⁹ i miori tpe ꝑtrāsibit spatiū equale. ꝓbat sic ponēdo ꝙ. a. sit mobile velox ꝛ. b. sit mobile tardū. ꝛ silr arguit sicut p̄us. ꝓbat etiā istā ꝯtiā ꝑtē rōe. q2 oē qd mouet aut mouet i eq̄li tēpore aut maiori aut miori. ſ3 ꝙ i maiōi tpe min⁹ mouet ē tādi⁹. ꝛ qd i eq̄li tpe mouet equalr ē eq̄ velox. g̊ qd i minori tpe ꝑtrāsit equale spatiū ē velocius. Ex hoc format talē rōe3. velocius in equali tpe ꝑtrāsit maius spatiū. ꝛ i minori mai⁹, ꝛ i minori eq̄le. ꝛ hoc nō eēt si magnitudo ꝛ tēp⁹ cōponerētur ex indiuisibilib⁹. Pro. 3. rōne pōit aliquas suppōes. p̄ma. ois mot⁹ est in tpe. z^a i oi tpe possibile ē aliqd moueri. 3^a oē qd mouet pōt tardius ꝛ veloci⁹ moueri. in oi. n. tpe possibile ē velocius ꝛ tardius moueri. Ex hoc infert ꝙ tēpus est de gñe ꝯtinuoꝝ. g̊ ē indiuisibile in semp diuisibilia. ꝛ p ꝯñs nō cōpoit ex indiuisibilib⁹.

Secūdo Dubitat. Utrū tēpus ꝛ magnitudo silr se hēant ad eē finitū ꝛ infinitū. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdu3 ꝙ Aristo. i hoc 3° c° cōparat motū ad magnitudinē ꝛ diuidit in duas ptes. In p̄ma itēdit talē ꝯclusionē. tp̄s ꝛ magnitudo se hñt silr ad ꝯponi ꝛ diuidi. ꝓbat ph̄s duab⁹ rōnib⁹. p̄ma oē mobile p̄t eē velocius alteri aut tardius. si veloci⁹ tūc necesse ē ipa3 magnitudinē diuidi. ꝛ silr tp̄s. ꝛ si sit tardius necesse ē tēpus diuidi sicut ꝛ magnitudo. q2 tp̄s ꝛ magnitudo silr se hñt ad ꝯpōi ꝛ diuidi. añs declarat ꝑ līas. z° declarat ꝙ tp̄s dr̄ eē ꝯtinuū eo ꝙ magnitudo ē cōtinua. ita ꝙ mediū tpis correspōdet medio magnitudis ꝛ eꝯ. ꝛ miori parti tpis corrñdet minor ps magnitudis. g̊ tēpus ꝛ magnitu° silr se hñt ad componi ꝛ diuidi.

Tertio Dubitatur. Utrū motus magnitudo ꝛ tēp⁹ habēt partes distictas. Ad soluēdum hoc dubiū est supponēdū ꝙ Ari. in scd̄a parte hui⁹ capituli ostēdit quomō se hñt magnitudo ꝛ tēpus penes esse finitū ꝛ infinitū. ꝛ diuidit in tres partes. In p̄ma intēdit talē cōclusione3. Magnitudo ꝛ tēpus se hñt similiter penes finitū ꝛ infinitū. q2 si magnitudo sit infinita tp̄s erit infinitū. ꝛ si tēpus sit infinitu3 magnitudo erit infinita. ꝛ similiter si magnitudo erit finita tp̄s erit finitum et ecōtra. ℭ In scd̄a ꝑticla abijcit rōem zenonis. dicebat eni zeno ꝙ ñ erat possibile aliqd moueri. al's cōtingeret transire magnitudinē ifinitā infinito tpe qd ē ipossibile. Dicit ph̄s ꝙ ꝯtingit aliqd eē ifinitū z^r. s. diuisione. ꝛ tale pōt ꝑtrāsiri. alio pōt eē ifinitū ꝓtēsione ꝛ tale ñ pōt ꝑtrāsiri. ℭ In. 3. ꝑticula pōit tres ꝯclusiōes. Pria in tpe ifinito nō ē ipossibile trāsire magnitudinē finitā. ꝓbat q2 si sic sit illa magnitudo finita. a. b. tēpus aūt ifinitū. g. ꝛ accipiatur tp̄s finitū qd sit d. i illo tpe finito ꝑtransibit aliud spatiū ipi⁹ magnitud's. ꝛ vocetur. b. c. ꝛ p illā parte3 mensurat tota magnitudo finiti. ita ꝙ huiusmōi pars ꝓportiōata. aut erit deficiēs. aut excellēs. ſ3 quocūq3 istoꝝ mōꝝ dicat necesse ē tp̄s. g. d. mēsurari p tēpus. g. sicut magnitudo mēsuratur p vnā ꝑtē ei⁹. ꝛ subdit vna3 cauillationē. q2 aliquis diceret ꝙ nō cōtingit q̄3libet ꝑtē magnitudis finite ꝑtrāsiri tpe finito. magis q̄3 contingat magnitudinē ꝑtransiri in tpe infinito. dicit ph̄s ꝙ illa pars magnitudinis mensuratur tempore. ergo poterit pertrāsiri tempore finito. ℭ Scd̄a ꝯclusio non contingit magnitudinem infinitā pertrāsiri in tempore ifinito. istā ꝯclusionē probat sicut p̄dictā. ℭ Pro tertia rōclusione ꝓbat conclusionē p̄ncipaliter intentā in isto tractactu. s. ꝙ nullū cōtinuū cōponat ex indiuisibilib⁹. ꝛ p̄mo ponit q̄sdā suppōes. Pria suppositio. in quolibet tēpore potest repiri velocius ꝛ tardius. z^a quia in equali tempore velocius pertransit maius spatiu3 q̄3 tardi⁹. Ex hoc arguitur sic. si contingeret continuū esse cōpositum ex indiuisibilibus tunc sequeretur ꝙ diuisibile esset indiuisibile ꝛ econtra.

Ad rationes Añi oppositū. ℭ Ad p̄mā dicit negādo añs. ꝛ ad probationem negatur vtraq3 consequentia Et ad probationem p̄me dicitur ꝙ de⁹ videt quanlibet partem continui esse ꝯpositā ex duabus partibus. ꝛ nullam videt indiuisibilē. nō tamen sequitur ꝓpter hoc ꝙ ignoret aliqua3 partem continui. Ad probationem. z^e ꝯ^e dr̄ ꝙ diuisio cōtinui actualis i oēs suas partes implicat cōtradictionem. ideo continuu3 non pōt diuidi actu in oēs suas ptes. ℭ Ad scd̄am dr̄ p̊ ꝙ nō ē incōueniēs cōcedere tot ptes eiusdē ꝓportiōis esse in millesima parte milij sicut in toto vniuer

so.esset tñ incõueniẽs de partib⁹ eiusdẽ q̃ntita/
tis.põt 2º. dici q̃ ples sũt ptes in toto vniuerso
q̃3 in pte millesima milij. i vtroq3 tñ sũt finite in
infinitũ. ¶ Ad 3ᵃᵐ dr̃ q̃ si spicũ pfecte tãgat pla
nũ tãget ipm̃ in pũcto. ⁊ si moueat̃ nõ mouebit
sup magnitudinẽ pfecte planã nisi ẽm pũcta.qꝛ
trãsibit ipsã magnitudinẽ sic q̃ in quolibet istã/
ti erit aliqua pars magnitudinis pertrãsita cu3
illo instãti tãget magnitudinẽ in puncto.⁊c̃.

Q

Ueritur 2º. Utꝝ iplicat
õdictione3 mo
tũ fieri i instãti. Et argr̃ pmo q̃
sic.qꝛ iplicat õdictionẽ aliqd es
sentialr̃ successiuũ fieri in istãti
s3 mot⁹ ẽ eẽntialiter et qditati/
ue successiuus.ğ iplicat õdictionẽ motũ fieri in
istãti. ¶ Argr̃ 2º. si mot⁹ fiet in istãti seq̃ret̃ q̃ ali
qd sil̃ moueret̃ ⁊ motũ eẽt.õñs est ipossibile.ğ ⁊
añs.p3 õña.qꝛ vl' mobile in eodẽ instãti mouere
tur ⁊ motũ ẽ. ⁊ sic hr̃ itẽrũ. vl' i alio mouet̃. ⁊ mo
tũ ẽ. ⁊ tũc iter illa ẽ mediũ tps in quo mouet̃. et
sic motus nõ fiet in instãti s3 in tpe. ¶ Arguit̃ 3º.
qꝛ oïs mot⁹ fit in tpe.ğ nullus mot⁹ fit in instãti
añs p3 p phm̃ 4º ⁊ 5º phicoꝝ. ⁊ ẽt i isto 6º. ⁊ cõfir/
mat̃ auctoritate phi pbãtis multis rõib⁹. i isto
tractactu q̃ ñ ẽ possibile motũ fieri i nũc. ¶ In
oppoᵐ arr̃.nõ iplicat õdictõe3 mouẽs ifinitũ mo
ueri ẽm vltimũ sue potẽtie.ğ nõ iplicat õdictio/
nẽ motũ fieri in instãti. In qõe erũt tres articl'i.

Primo Sciendũ est q̃ de qõne sũt due
opiniões. Pria ẽ opio cois que
stat in duab⁹ suppõibus. Pria. successiuũ ẽ ens
cui repugnat õdictioꝛie hr̃e ples ptes sil'. 2ᵃ mo/
tus ẽ qditatiue ⁊ eẽntialiter successiu⁹. Ex hoc
seq̃t̃ q̃ oïa motus mẽsurat̃ mẽsura diuisibili et
successiua. ⁊ sic seqtur q̃ iplicat õdictionẽ ples
ptes sil' esse. pbãt sic q̃ oẽ successiuũ ẽ õpositũ
ex affirmatõib⁹ ⁊ negatõibus ad istũ sensu3 q̃
affirmatio ipius esse de vna pte infert negatio
nẽ de alia pte. Ista.n.õña ẽ necessaria hec pars
mot⁹ ẽ. ergo nulla ps motus ẽ alia ab ista. seq̃t̃
etiã q̃ si aliqs motus fiat i istãti etiã p quãcũq3
potentiã talis motus nõ est mot⁹ pp̃ie dict⁹. s3
est solũ mutatio istãtanea. Pro defensiõe tñ al
terius opiniõis ponũt̃ aliq̃ suppões. Pria ẽ. tẽ/
pus ẽ duratio ⁊ õtinuitas successiua mot⁹ rl'r i/
herẽs motui a qua formalr̃ mot⁹ dr̃ cõtinuus ⁊
successiu⁹. 2ᵃ talis õtinuitas ⁊ duratio successi/
ua motus rl'r distiguit̃ ab ẽtitate mot⁹. iõ absq3
iplicatione õdictionis est sepabilis a motu. 3ᵃ si/
cut a sba pmanẽte sepata q̃ntitate rl'r sibi iherẽ
te ipsa õsistit in idiuisibili saltẽ in diuisiõe opposi
ta extẽsioni: sil'r a motu sepato tpe entitas ipsi⁹
motus stat in idiuisibili. 4ᵃ successio est relatio
quedã ptis pores ad ptem posterioreẽ mot⁹ fun/
data in tpe mẽsurãte illã partẽ motus. sicut eñ
posita q̃ntitate magna in substanctia magna et
parua in alia substantia statim consurget rela/
tio magnitudinis ⁊ puitatis. ⁊ statim illa ablata
aufert̃ relõ. sic etiã posita pma pte tpis in pma
parte mot⁹. ⁊ 2ᵃ i secũda pte stati cõsurgit rela/
tio partis pores ad partẽ posterioreẽ ita q̃ ea ab/
lata iter partes motus nõ ẽ porítas ⁊ posterio/
ritas. iõ simul existũt. Ex hoc seq̃t̃ q̃ nõ iplicat
õdictionẽ motu3 fieri sine tpe. 2º ie' q̃ nõ iplicat
õdictionẽ oẽs ptes mot⁹ sil' eẽ. 3º. seq̃t̃ q̃ nõ plu/
cat cõtradictionẽ oẽs partes mot⁹ eẽ i eodẽ in/
stanti. ⁊ p õñs totũ motum fieri in instãti.

Secundo Sciendũ est q̃ Aristo. in h' 2º
tractatu deteriat de diuisio/
ne mot⁹ ⁊ getis i suas partes q̃ntitatiuas. ⁊ diui
dit̃ in q̃ttuoꝛ capᵃ. In pmo oñdit mobile eẽ diui
sibile. ⁊ diuidit̃ i duas partes. In pma oñdit q̃
nõ õtingit aliqd moueri aut qescere in nũc. ⁊ itẽ
dit sex õclusiões. Prima necesse ẽ q̃ nũc nõ ẽ3
alteꝝ. s3 pmo ⁊ p se. hoc ẽ dictu nũc pp̃e captũ.
⁊ nõ vulgariter sit diuisibile ⁊ in oï tpe. Et pbat
hoc qꝛ in oi tpe õtigit aliqd accipe p̃teriti intra
qd nihil ẽ futuri. ⁊ õtingit ẽt accipe aliqd futuri
itra qd nihil ẽ p̃teriti. ⁊ illud ẽ nũc idiuisibile. ğ i
oi tpe necesse ẽ aliqd nũc eẽ indiuisibile. ¶ 2º õº
idẽ nũc ẽ finis p̃teriti ⁊ pncipiũ futuri. pbat qꝛ
si eẽnt pla nũc. vel illa eẽnt imediata. ⁊ hoc non
eo q̃ cõtinuũ nõ cõponit̃ ex idiuisibilib⁹. vl' me/
diata ⁊ sic int̃ ea eẽt tps mediũ qd ẽ ipossibile p
pter duo. pmo qꝛ ipm̃ nũc eẽt diuisibile sicut et
tps mediũ. 2º qꝛ iuer p̃teritũ ⁊ futurũ mediaret
aliqd tẽpus qd neq3 esset p̃teritũ neq3 futuru3
¶ 3ᵃ õº. nunc est indiuisibile. pbat phs trib⁹ rõni
bus. pma si nũc eẽt diuisibile cũ ipm̃ sit termin⁹
p̃teriti ⁊ initũ futuri. aliqd futuri esset in p̃teri/
to. ⁊ aliqd p̃teriti in futuro. 2ᵃ ratio si nũc eẽt di/
uisibile. tũc tale nõ esset nũc ẽ3 se sed ẽm alteꝝ.
3ᵃ rõ quia tũc aliqd ipsius nunc esset p̃teritu3 ⁊
aliqd futurũ. ⁊ sic nũc nõ eẽt totũ simul existẽs
qd esset õtra rõnẽ ipsius nũc. ¶ 4ᵃ õº. in ipo nũc
non cõtingit aliqd moueri. pbat quia ponat̃ q̃
in ipso moueatur mobile tardius p aliqua3 ma
gnitudinẽ tũc mobile velocius mouebit̃ p ean
dem magnitudinẽ in minori mensura q̃3 sit nũc

z sic nunc eēt diuisibile. quod est falsū. ¶ 5ª conclusio. in nūc nō cōtingit aliquid quiescere. probat p̄bs tribus rōnibus. p̄ma in nūc non cōtingit aliqd moueri. ergo nec qescere. tenet ɔn̄a. quia illud dicit̄ quiescere qd̄ nō mouet̄. s₃ aptū natū ē moueri. zª si aliqd posset qescē i nūc seqret̄ q̄ idē sil̄ moueret̄ z qescēt. p₃ ɔn̄a q₂ ponat̄ q̄ aliqd̄ mobile moueat̄ p totū tp̄s p̄teritū z qescat p totū tp̄s futuꝝ tunc cū sit idē nūc qd̄ est finis p̄teriti z initiū futuri in illo nunc. mobile sil̄ mouebitur z quiescet cū non magis debeat qescere q̄ꝫ moueri. ȝª ratio illud dicitur qescere qd̄ similiter se habet nūc z prius sm̄ se totū z sm̄ suas ptes. sed nūc nō est pri⁹ neq̄ꝫ posterius. ergo in nūc non cōtingit aliqd moueri neq̄ꝫ qescere. quicqd. n. mouet̄ aut quiescit. mouet̄ aut quiescit in tp̄e. In zª secūda parte intēdit talē ɔclusionem. omne quod mutatur est diuisibile. probat quia oē qd̄ mutatur ē partim in termino a q̄ z partim i termino ad quē. ergo oē qd̄ mutatur est diuisibile. antecedens probat. q₂ omnis mutatio est ex quodam idest a terīo a quo. in quoddam. i. i termino ad quem. z quandoq̄ꝫ est totaliter in termino ad quem. z subdit philosophus q̄ hoc est intelligendū de terminis proprijs.

Tertio Sciendū est q̄ circa hūc textū incidūt tres difficultates. Prīa vtꝝ in nunc ɔtingit aliqd moueri aut qescere. ¶ Ad quā rn̄det̄ q̄ sicut tēpus ē naturaliter mēsura motus sic etiā instans ē mensura mutati esse. iō motus z quies nō possunt nāliter fieri in instāti ¶ zª difficultas vtrū oē quod mutat̄ sit ptim in termio a quo z parti in termino ad quē. Ad soluēdū hoc dubiū ponūtur aliq̄ suppōnes z vna distin°. Prima suppō. ois motus ꝓp̄e dictus ē a cōtrario in ɔ̄trium. zª in oi motu ꝓp̄e dicto ɔcurrūt due mutatiōes reales rl̄r distincte. vna est abiectiua per quā abijcit̄ forma que ē terius a quo motus. alia ē acqsitiua p quā acqrit̄ forma que ē terius ad quē. Distictio est hec. cuiuslibet motus sūt duplices termini. qdā sūt termini extriseci z sūt due forme cōtrarie. alij sūt termini itriseci. vn̄ i motu abiectiuo p̄ª pars forme abijciēde ē terius ad quē intriſecus. sed vltima ps forme abijciēde ē terius a quo itrisecus. S₃ in motu acqsitiuo p̄ma ps forme acqrēde ē terius a quo intrisec⁹. z vlīa ps forme acqrēde ē termin⁹ ad quē intrinsecus. Termini tn̄ itriseci sūt duplices. qdā sunt ꝓximi z imediati z sic sūt due ptes graduales forme se inicē imediate ɔ̄tīgētes. alij sunt distātes z remoti z sic sūt vltima et prima pars forme. Ex hoc dicit̄ primo q̄ oē qd̄ mutatur parti est in terīo a quo z ptī₃ in terio ad quē itelligēdo de teris intrisecis z ꝓximis. ¶ ȝª difficultas vtꝝ sit necesse partē mobilis hr̄e terium a quo z aliā ptem mobilis hr̄e terminū ad quē. vl̄ vtrū sit itelligēdū q̄ mobile sm̄ se totū hab₃ vnā ptem termini a quo. z sm̄ se totū hēat vnā ptem termini ad quē. Ad quā rn̄det̄ p vnā distinctionē. duplex ē motus. qdā₃ ē mot⁹ ad vbi. ali⁹ ē ad formā absolutā₃. Ex hoc dr̄r duo. p̄mum q̄ i motu locali mobile ē ptim i terio a quo z pti in terio ad quē: itelligēdo d̄ ptib⁹ mobilis ita q̄ vna ps mobilis ē sub vno vbi. z alia sub alio vbi s₃ i motu ad formā mobile ē parti i terio a quo. z ptim i terio ad quē itelligēdo de ptibus ipius forme. ita q̄ mobile secundum se totum habet vnam partem forme que est terminus a quo. z secundum se totum hab₃ vnam partem forme que ē terminus ad quem. z hec de p̄mo articulo.

Conclusio. nō iplicat ɔ̄dictionē motū fieri i istāti. p₃ q₂ nō iplicat ɔ̄dictionē vacuū esse z grauia in eo moueri. s₃ si moueret̄ in eo moueret̄ i istāti. ergo ɔ°. vera.

Primo Dubitat̄. Utrū ista .5. s. mobile. motus. tp̄s. moueri. et id ad qd̄ mouet̄ silr̄ se hēant ad diuisionē. Ad soluendū h̄ dubiū ē supponēdū q̄ Aristo. i hoc z°. c°. ondit qualr̄ diuidat̄ mot⁹. z itēdit q̄ttuor ɔclusiones. Prīa. mot⁹ ē zʳ diuisibilis. vno° tp̄e. i. ad diuisionē tp̄is. alio°. sm̄ diuisionē illi⁹ qd̄ mouet̄. i. ad diuisionē mobil. ¶ zª. mot⁹ diuidit̄ s₃ ptes mobil ꝓbat p̄bs trib⁹ rōnib⁹. p̄ma si aliqd totalr̄ moueat̄ ēt mouebit̄ q̄l₃ ps ipsi⁹ toti⁹ z mot⁹ vnius ptis nō ē mot⁹ alteri⁹. igr̄ mot⁹ diuidit̄ ad diuisionē mobilis. zª rō ois forma q̄ nō ē tota i vna pte subiecti. ē tn̄ i q̄l₃ forma illa diuidit̄ ad diuisionē subiecti. i. mobilis. s₃ tot⁹ mot⁹ nō ē in q̄l₃ pte mobilis tn̄ in q̄lib₃ pte mobilis ē formaliter mot⁹. ergo mot⁹ diuidit̄ ad diuisionē mobilis formalr̄. minorē ꝓbat. q₂ diuiso mobili neutra ps mobilis mouet̄ sm̄ totū motū. ȝª ois forma q̄ sic adequat̄ suo subiecto q̄ non excedit ip₃ nec excedit̄ ab ip̄o illa diuidit̄ ad diuisionē subiecti s₃ mot⁹ nō excedit mobile nec excedit̄ ab eo ergo mot⁹ diuidit̄ ad diuisionē mobilis. minorē ꝓbat q₂ si motus excederet̄ a mobili tunc aliq̄ ps mobilis esset sine motu. z si mot⁹ excederet mobile esset aliqua ps mot⁹ sine subiecto. ¶ ȝª ɔ°. motus diuidit̄ ad diuisionē tp̄is. ꝓbat ponēdo du

as suppõnes. pma ois motus fit in tpe. 2ª oẽ tẽpus ẽ diuisibile. Ex his sic pbat cõclusionẽ. qꝛ i minori tpe fit mioꝛ motꝰ. ⁊ i maioꝛi fit maioꝛ motus. ergo necesse ẽ diuidi motũ ꝑm diuisionẽ tẽporis. ¶ 4ª ꝯ. motꝰ ⁊ moueri silr diuidũt. pbat sic. qꝛ si i aliquo toto tpe fiat totus motꝰ i illo tpe fiet totum moueri. ⁊ in medio tempore me^m moueri ⁊ medius motꝰ. ergo motꝰ ⁊ moueri silr diuiditur. ⁊ subdit ꝙ motꝰ silr se hꝫ p modũ hitꝰ. ⁊ moueri p modũ receptõis. ⁊ silr est de motu ⁊ terio ad quem qui est qualitas q̃titas ⁊ vbi.

Secundo Dubitaẽ. Utꝝ i oi motu opõteat illd i quo aliqd pmo mutatũ ẽ eẽ idiuisibile. Ad soluendũ h̃ dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ ari. i h̃ 3ª cꝯõndit q̃lr ẽ accipe pm i motu. ⁊ diuidit i duas ptes. i pma itẽdit duas ꝯclusiones. Pria necesse ẽ oẽ qd mutaẽ qñ mutatũ ẽ esse i terio ad quẽ. pbat phs duabꝰ rõibꝰ. prima: oẽ qd mutaẽ qñ ꝺficit a terio a quo ẽ i terio ad quẽ. sꝫ oẽ qd mutaẽ qñ mutatũ ẽ ꝺficit a termio a q̃. g̃ est i terio ad quẽ. maiorẽ pbat. qꝛ idẽ ẽ mutari ⁊ deficere ⁊ mutatũ eẽ ⁊ ꝺfecisse ⁊ ad mutari seqẽ deficere. ⁊ ad mutatũ eẽ seqẽ defecisse. 2ª rõ. in mutatõibꝰ ꝑꝫ ꝯdictionẽ qñ mobile mutatũ ẽ ẽ i terio ad quẽ. g̃ ⁊ i alijs. añs pbat in vna specie mutationũ. qꝛ qñ aliqd ẽ mutatũ eiꝰ esse deficit a nõ eẽ. g̃ ẽ i eẽ. tenet ꝯña. oẽ eniꝫ necesse ẽ eẽ aut nõ esse. 3ª rõ. oẽ qd mutatũ ẽ vl ẽ in terio a quo vel i terio ad quẽ. vel in medio nõ in terio a q̃. qꝛ mutatũ esse ẽ ꝺfecisse a terio a quo. nec i medio. qꝛ i medio mutaẽ. ergo i medio ñ ẽ mutatũ. tꝫ ꝯña qꝛ ipossibile ẽ silr idẽ mutari ⁊ mutatũ eẽ. relinqẽ g̃ ꝙ ẽ i terio ad queꝫ. Ex h̃ ifert ꝙ illd qd factũ est qñ factũ ẽ: ẽ. ⁊ illd qd corruptũ est qñ corruptũ ẽ nõ est. Et hoc est vlr veꝝ in oi mutatõe. hoc tñ est magis manifestũ in mutatiõe ꝑm ꝯdictionem. ¶ Scda ꝯº illd i q aliqd pmo mutatũ est ẽ idiuisibile. pbat qꝛ si sit diuisibile diuidatur i duas ptes. vel ergo i vtraq pte mutatũ est. ⁊ sic nõ est pmo mutatũ i toto vel pmo mutatũ ẽ in vna pte. ⁊ nũc mutatur in alia. ⁊ sic nõ est pmo mutatũ in toto. vl i neutra mutatũ ẽ. ⁊ sic nec i pte nec i toto. ⁊ dicit ꝙ illud pmũ ꝯuenit alicui qꝛ ꝑꝫ se ⁊ nõ ꝑm alteꝝ sibi cõuenit. Ex hoc ifert ꝙ oẽ corruptũ ⁊ factũ ẽ corruptũ ⁊ factũ in athomo. i. in indiuisibili.

Tertio Dubitatur. Utꝝ in oi motu sit dabile primũ mutatũ esse. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponẽdũ ꝙ Aristo. in secunda parte huiꝰ capituli intẽdit duas cõclusiones. Prima illud i quo aliqd mutatũ est est duplex. quoddã est pfectũ ⁊ ꝯpletũ vt i fine motus. aliud est impfectũ sicut sunt illa mutata esse q̃ sũt in terio a quo ⁊ in terio ad quẽ. ¶ 2ª ꝯclusio non est dabile pmũ mutatum esse impfectuꝫ. pbat phs q̃ttuoꝛ rõnibꝰ. pma sumiẽ ex parte ipsiꝰ mutati eẽ. ⁊ est hec. si esset dabile pncipiũ i quo aliqd mutatũ ẽ vel illud esset diuisibile vel idiuisibile. nõ idiuisibile pꝑter duo. pmo qꝛ esset mensuratũ in instãti cũ sibi respõderet tẽpus indiuisibile. scdo qꝛ idẽ simul moueretẽ ⁊ qesceret. pꝫ ꝯsequentia qꝛ si post instãs in quo mobile erat i termino a quo detur indiuisibile tempus i quo mutatũ est ⁊ mutatuꝫ esse est finis ipsius mutari tũc in illo indiuisibili mouebitur mobile. quia nõ mouebatur in termino a quo. ⁊ quia i illo indiuisibili mutatuꝫ est nõ mouetur ⁊ sic mouebitur ⁊ quiescet. nec est diuisibile quia tunc diuideretur in partẽ pꝛorem ⁊ partem posteriorem. ⁊ pꝰs mutatũ esset i parte priori q̃ꝫ in parte posteriori. ⁊ sic non esset pmo mutatum in toto sꝫ per alterum. scda ratio sumitur ex parte mobilis ⁊ est hec. non est dabilis prima pars mobilis que primo mutata est. ergo non est primuꝫ mutatum esse. antecedens patet quia prima pars mobilis mutata est i aliquo tempore. ergo i medietate illius temporis media pars illiꝰ partis mobilis mutata est. ⁊ quia tempus est in infinitum diuisibile cum nõ sit dabilis prima pars tẽporis nec erit dabilis prima pars mobilis q̃ mutata est. ¶ Tertia ratio sumitur ex parte tẽporis. Et pmo supponit ꝙ tempus ⁊ motus sunt p se diuisibilia. scdo ꝙ illud i quo est motus idest terminus ad quem est diuisibile solum p accñs tunc format sic rationem. si detur magnitudo i qua aliquid pmo mutatum est. vel illa erit diuisibilis vel indiuisibilis. non indiuisibilis. quia sic indiuisibilia essent immediata. nec diuisibilis qꝛ sic prius mutatum est in vna parte q̃ꝫ in alia. et sic non erat prius mutata in toto. ¶ Quarta ratio. magnitudo et similiter alia sunt diuisibilia in infinitum. ergo non est in eis dabile pmum.

Ad rationes Ante oppositum. ¶ Ad primaꝫ dicitur distinguẽdo maiorem ꝙ aliquid est successiuum dupliciter. vno modo essentialiter ⁊ quiditatiue. et tale repugnat contradictorie omnes suas partes habere simul. aliud est successiuuꝫ denoiatiue ⁊ tali non repugnat hr̃e suas ptes silr ⁊ hmõi est motus. ¶ Ad secũdaꝫ põt pmo dici ꝙ i aliquo

istāti mouet̃. ꝛ i toto tpe pcedēti erat i termino a quo ꝛ i toto tpe sequēti erat i termino ad quē ꝛ i illo ē mutatū. ¶ 2° pōt dici ꝙ ꝯña nō est icōueniēs i mutatōib⁹ istātaneis. ¶ Ad tertiā dr̃ pmo ꝙ oēs auctoritates phi itelligūtur loquendo de fcō aut de possibili nature ꝛ nō d possibili simplr̃. 2° dr̃ ꝙ ratōes Aristotelis bñ pbāt. q2 ipossibile sit motū diuisibilē ꝛ successiuū fieri in istanti. Et hec de questione dicta sufficiant.

Ueritur tertio. Utrū añ omne mutari sit mutatū eē: ꝛ añ oē mutatū eē sit mutari. Et arguit̃ pmo ꝙ nō q2 ē dabile pmū mutari ꝛ pmo mutatū eē. g̃ ꝛc. añcedēs p3 q2 cuiuslibet finiti ē dabilis pma ps ꝛ vltima. s3 pª ps mot⁹ est mutari. ꝛ pmus t̃min⁹ mot⁹ ē mutatū eē. g̃ est dabile pmū mutari ꝛ mutatū esse. ¶ Arguit̃ scdo nihil pōt eē mutatū gn pus mutet̃: g̃ añ oē mutari nō est mutatū eē. tenet ꝯña. q2 nūcq̄ t̃min⁹ finiens aliquē motū pcedit illū motū. Et ꝯfirmat̃: q2 si añ oē mutari sit mutatū eē: vel illud mutatū esse seqt̃ aliqd mutari. ꝛ p ꝯñs nō pcedit oē mutari: vel nō seqt̃ aliquo mō mutari: g̃ aliqd mutatū est qd nūcq̄ mutat̃. ¶ 3° ar̃ sic. añ mutari ē mutatū eē ꝛ añ oē mutatū eē ē mutari. g̃ añ oē mutari ē mutari. ꝛ añ oē mutatū eē ē mutatū eē. ¶ In oppo^m ē auctas phi.

Primo sciēdū ē ꝙ p declaratōe t̃minorū q̄stionis ponūtur alique distictōes. Prima mutari pōt capi dupl̃r. vno mō vt distiguit̃ ꝯ moueri eo qd fit i istāti ꝛ moueri fit i tpe. Alio mō pōt capi vt idē est qd moueri. ꝛ sic capit̃ hic. ¶ 2ª distīo moueri accipitur dupl̃r vno mō p denoiato: ꝛ sic moueri nō est aliud q̄3 subiectū qd mouet̃. illud. n. qd denoiat̃ moueri est s̄m mot⁹. alio⁹ ca^r p significato: ꝛ sic mouere nō est aliud q̄3 entitas vel qditas mot⁹ ꝯcretiue ꝛ v̄balr̃ designata. Ex h̃ segtur ꝙ ista tria mot⁹ motū ꝛ moueri pcise idē significāt. diuersimode tñ q2 mot⁹ significat qditatē vel formā fluētē abstractiue designatā. s3 motū significat illā eādē qditatē ꝯcretiue ꝛ noialr̃: s3 moueri significat illā eādē ꝯcretiue ꝛ v̄balr̃. ¶ 3ª distīo mutatū eē pōt capi dup^r. vno⁹ p significato: ꝛ sic mutatū eē nō est aliud q̄3 vna entitas idiuisibilis realr̃ ꝯtinuās ptes motus ad inuicē ꝛ realr̃ disticta ab ipsis. alio⁹ ca^r p denoiato. ꝛ sic mutatū eē nō est aliud q̄3 subiectū qd mutatū ē. illud n. qd denoiat̃ mutatū eē est s̄m qd mutatū ē.

¶ In titulo aūt q̄stionis capiūtur mutari ꝛ mutatū esse p significatis. ¶ 4ª distictio. ista ppositio añ oē mutari est mutatū eē h3 duplicē sensū. vnus ē logicalis: ꝛ est iste qd cūcq̄ tps i quo ē vez dicere. qd aliqd mutat̃ pcessit aliqd istās i quo erat vez dicere. hoc mutatū est: ꝛ sic ē vera. valet. n. tm̄ h̃ tps i quo vez est dicere. aliqd mutat̃ pcessit aliqd istās i quo est vez dicere h̃ mutatū est: ꝛ nō est dabile aliqd tps i quo sit verū dicere ꝙ aliqd mutat̃. quin illud precesserit aliqd istās i quo fuit vez dicere hoc mutatū ē. Alius sēsus est realis ꝛ physicus ꝛ est iste. quācūcq̄ entitatē q̄ ē mutari pcessit aliqua entitas q̄ est mutatū eē: ꝛ sic est vera: valet. n. tm̄ hāc entitatē q̄ est mutari pcessit aliq̄ entitas q̄ est mutatū eē. ꝛ nō est dabilis aliqua entitas q̄ sit mutari quā nō pcesserit aliqua entitas q̄ sit mutatū eē. ¶ 5ª distīo aliqd pōt eē pmū dupl̃r. vno mō aliqd est pmū s̄3 se: ꝛ est illud qd nec añ se nec añ aliqd sui h3 aliqd pus. aliud est pmū s̄m alter. ꝛ ē illud qd h3 aliqd añ qd ē ipso pus ꝛ añ qd nihil ē pus. ¶ Pria suppositio: q̄libet ps mot⁹ ē mot⁹ ¶ 2ª q̄libet motus cōponit̃ ex duab⁹ ptib⁹ q̄rū q̄libet est mot⁹. ¶ 3ª i qualibet pte mot⁹ sūt ifinite ptes quaz q̄libet est mot⁹. Ex hoc seqt̃ ꝙ añ quelibet motū est motus. 2° ꝙ nō est dabilis pma ps motus. 3° ꝙ i quolibet motu sunt ifinita mutata esse. 4° ꝙ nō est dabile pmū mutatū eē 5° ꝙ añ qdlibet mutatū eē est aliqd mutatū eē. ꝛ eedē q̄stiones possent formari de post sicut d añ: ꝛ eodē mō soluūtur. ꝛ i successiuis nō est dabile p^m istās sui esse nec vltimū istās sui esse.

Secundo sciēdū ē ꝙ Aristo. i isto 4° c° deť̃minat de ordine eoz q̄ reperiūtur i motū: ꝛ ꝯtinet q̄ttuor ꝯclusiones. pª aliqd dr̃ dupl̃r mutari. vno⁹ s̄m alter. vt aliqd mutat̃ i anno q2 i die. 2°⁹ aliqd mutat̃ in aliquo tpe p se pmo. ꝛ necesse ē illud mutari i qualibet pte illi⁹ tpis. hoc pbat phs dupl̃r. pº p diffinitionē eius qd est pmo. illud. n. dr̃ pmo ꝯuenire alicui qd ꝯuenit alicui s̄m qualibet eius ptē. 2° pbat ratōe: q2 si aliqd mouet̃ pº i tpe diuisibili diuidat̃ illud tps i duas ptes. vel g̃ in vtraq̄ ptiū mutat̃: ꝛ sic h̃r ītētū vl i neutra mouet̃ s3 qescit. ꝛ sic nō mouet̃ i toto tpe: vel i altera mouet̃ ꝛ i altera qescit. ꝛ sic non pmo mouebat̃ i toto tpe s3 i pte illi⁹ tpis. ¶ 2ª ꝯclusio añ oē mutari ē mutatū eē. pbat phs trib⁹ rōib⁹. pma capiat̃ aliqd mobile qd moueat̃ supra aliq̄3 magnitudinē illd p pus trāsit pmā ptē magnitudinis q̄3 totā ma-

gnitudinē.igit̄ mutari qd̄ fit supra partē posteriorē p̄supponit mutari qd̄ fit ī pte pori. Et iterū illa p̄ma pars est diuisibilis ī pte porē ⁊ posteriorē.⁊ mutari i posteriorē p̄supponit mutatū esse i parte pori:⁊ sic i īfinitū.ergo an̄ qd̄libet mutari est mutatum esse. 2ª ratio sumit̄ ex pte tp̄is. q̄ si aliqd̄ mobile moueat̄ i aliquo tp̄e diuidat̄ illud tp̄s i duas ptes.iter illas duas partes est nūc i quo mobile mutatū est:⁊ illud p̄cedit ptem posteriorē tp̄is i quo mobile mutat̄:⁊ sic mutatū p̄cedit mutari:⁊ iterū p̄ma pars tp̄is est diuisibilis i duas ptes.⁊ sic i īfinitū. 3ª ratio in quolibet mutari sūt īfinita mutata eē que sūt termini ipsius mutari.igit̄ an̄ oē mutari est mutatū eē. ¶ 3ª ↄclusio an̄ oē mutatū esse est mutari. p̄bat eā p̄b̄s tribus rationibus. Prima ratio si aliqd mutat̄ i aliquo tp̄e diuisibili diuidat̄ illud tp̄s in duas partes iter illas mediat nūc i quo mobile mutatū est:⁊ illud p̄cedit p̄ma pars tp̄is in qua mobile mutat̄:⁊ sic i īfinitū. 2º format 2ᵃᵐ rationē ex parte magnitudinis q̄ pōt eodē medio formari sicut p̄cedēs. 3ª ratio in mutationibus q̄ sunt s̄m ↄdictionem an̄ oē mutatū est mutari ⁊ ecōtra.igit̄ ⁊ i alijs mutationibus. Ultimo cōcludit quattuor conclusiones.p̄ma ante omne mutari est mutatū esse. 2ª an̄ oē mutatū esse ē mutari. 3ª ante omne mutari ē mutari. 4ª an̄ omne mutatum esse est mutatum esse.

Tertio sciēdū est q̄ Aristo.in hoc quinto capitulo determinat de finitate ⁊ īfinitate motus:⁊ itēdit quinq̄ conclusiones. ¶ Prima.magnitudo finita nō pōt ptrāsiri i tp̄e īfinito. Ad p̄bādā ↄclusionē duo supponit. Primo oē qd̄ mouet̄ i tp̄e mouet̄. Scd̄o qd̄ i maiori tp̄e pertrāsit̄ maior magnitudo. tūc p̄bat sic ↄclusionē:q̄ si magnitudo finita ptransiret̄ tp̄e infinito. vel esset motu regulari vel irregulari. nō regulari q̄ i qualibet magnitudine finita sūt ptes finite quaꝝ q̄libet nata est ptrāsiri i tp̄e finito. ergo si magnitudo sit finita totū tp̄s correspōdēs illi magnitudini erit finitū.nec etiā motu irregulari.q̄ i qualibet magnitudine finita sunt finite magnitudines:⁊ q̄libet nata est ptrāsiri in tp̄e finito:vna tn̄ i maiori:⁊ altera in minori eo q̄ motus est irregularis.ergo si magnitudo sit finita tp̄s correspōdēs illi magnitudini erit finitū. ¶ 2ª ↄclusio magnitudo īfinita nō pōt ptrāsiri tp̄e finito. probat. q̄ capiat̄ aliqua pars illius tp̄is finiti i illa ptrāsibit̄ aliqua pars magnitudinis finita.tunc iterū capiat̄ aliqua alia pars tp̄is equalis parti prius capte i illa ptrāsibitur pars magnitudinis equalis parti accepte prius ⁊ ptrāsite:⁊ sic sp̄ p̄cedēdo ↄsumet̄ tota magnitudo:⁊ sil̄r totū tp̄s correspōdēs illi magnitudini finite erit finitū. ¶ Tertia ↄclusio mobile finitū nō pōt ptrāsire magnitudinē īfinitā i tp̄e finito. q̄ tūc magnitudo īfinita ptrāsiret̄ in tp̄e finito qd̄ ē ↄtra p̄cedētē ↄclusionē. ¶ 4ª ↄclusio mobile īfinitū nō pōt ptrāsire magnitudinē finitam i tp̄e īfinito. p̄bat q̄ si sic īfinitū ptrāsiret finitū in tp̄e finito.qd̄ est ↄtra p̄cedētia. ¶ Ultima cōclusio. mobile īfinitū nō pōt ptrāsire magnitudinē īfinitā i tp̄e īfinito. p̄bat q̄ mobile īfinitū ptrāsiret magnitudinē īfinitā i tp̄e finito.qd̄ īprobatū est prius. ¶ Consequēter Aristo. determinat de nā status ⁊ q̄etis.⁊ diuidit̄ i duas partes. In p̄ma determinat de nā status:⁊ itēdit duas cōclusiones. ¶ Prima.oē qd̄ stat stat in tp̄e. p̄bat q̄ oē qd̄ mouet̄ mouet̄ i tp̄e.s3 oē qd̄ stat mouetur.ergo oē qd̄ stat stat i tp̄e.minorem p̄bat.q̄ oē qd̄ aptū natū est moueri ⁊ nō q̄escit mouet̄: s3 oē qd̄ stat aptū natū est moueri ⁊ non q̄escit. ergo oē qd̄ stat mouet̄. ¶ 2ª ↄclusio.nō est dabile p̄mū i quo aliqd stat. p̄bat q̄ qd̄ stat i aliquo tp̄e primo stat i qualibet parte tp̄is:s3 qd̄ stat in qualibet parte alicuius tp̄is nō est dabile p̄mū i quo illud stat.ergo.maiorē p̄bat q̄ qd̄ stat i aliquo tp̄e p̄mo:vl̄ stat i q̄libet pte tp̄is ⁊ sic habet̄ itētū:vel i neutra stat:⁊ sic nō stat i illo tp̄e:vel i vna parte stat ⁊ nō i alia:⁊ sic nō stat p̄mo i toto tp̄e.minorem p̄bat q̄ qd̄ stat i aliquo tp̄e p̄mo p̄us stat i medietate illi᷒ tp̄is ⁊ p᷒ i medietate illius medietatis:⁊ sic i īfinitū. ¶ In scd̄a pte determinat de nā q̄etis:⁊ itēdit duas ↄclusiones Prima.non ē dabile p̄mū i quo q̄escit aliqd. probat q̄ vel illud eēt diuisibile vel idiuisibile.non idiuisibile q̄ i idiuisibili nihil q̄escit.hoc p̄bat dupliciter.p̄mo q̄ i idiuisibili nihil mouet̄. ergo in idiuisibili nihil q̄escit.tenet ↄn̄a.q̄ i quocūq̄ cōtigit q̄escere i illo ↄtigit moueri. 2º q̄ illud q̄escit qd̄ nūc sil̄r se h3 vt p̄us.s3 i idiuisibili non est p̄us.ergo i idiuisibili nihil q̄escit nec illud pōt eē diuisibile:q̄ tūc eēt tp̄s qd̄ eēt diuisibile i īfinitū 2º p̄bat illā eādē ↄclusionē.q̄ nō est dabile p̄mū i quo aliqd mouet̄.ergo nō est dabile p̄mū i quo aliqd q̄escit.q̄ i tp̄e magnitudine ⁊ ↄtinuo nō est p̄mū.esse.n.ↄtinuū est diuisibile i īfinitū. ¶ 2ª ↄclusio illud qd̄ p aliqd̄ tp̄s est ↄtinuū i eadē dispositōe hoc non mouet̄. p̄bat q̄ illud sil̄r se habet s̄m se ⁊ secundū suas partes:⁊ hec de

primo articulo. Quantum ad secundum.

Conclusio vniŭsalis. an omne mutari est mutatū esse ⁊ an oē mutatum esse est mutari. hec conclusio patet quo ad ambas partes rationibus philosophi.

Primo dubitat̄. Utrū ɔtigat aliqd moueri. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristoteles i hoc vltimo tractatu remouet quosdā errores circa motū: ⁊ diuidit̄ i tria capitula. Jn p̄mo remouet opinionem zenonis oīno negātis motū eē: ⁊ diuidit̄ in sex ptes. Jn p̄ma ponit p̄mā rationē zenonis ⁊ eam soluit. ratio ē hec. oē qđ est i equali loco qescit ⁊ nō mouet̄: ſʒ mobile i quolibet nūc est i loco sibi equali. ḡ mobile i quolibet nūc qescit ⁊ nō mouet̄. Ex hoc dicit sagittā eē imobilē. Soluit qđ hoc falsū ē qꝛ p̄supponit tp̄s eē ɔpositū ex ipsis nunc idiuisibilibus hoc aūt ē falsū. magnitudo .n. nō cōponit̄ ex idiuisibilibus. ⁊ subdu vnā rationē quā p̄us posuit. ⁊ soluit eā i isto 6º. ⁊ ē hec oē qđ mouet̄ p̄us ptrāsit medietatē spatij q̄ꝫ totū spatiū ⁊ p̄us necesse ē ipsū attigere mediū q̄ꝫ finē. mediū aūt ē ifinitū. ifinitū aūt nō ɔtigit pertrāsire: ⁊ p ɔn̄s nō contigit moueri. Et subdit ꝙ ista ratio soluta ē i p̄oribus. ❡ 2ª ratio vocata ē achilles ⁊ ē hec. si ɔtigeret aliqđ moueri seq̄ret̄ ꝙ velocissimum mobile nunq̄ꝫ posset attigere tardius mobile p motū. ɔn̄s pʒ. qꝛ spatiū i quo ē tardissimū ⁊ velocissimū mobile ē ifinitū. Soluit siliť Aristo. dicēs ꝙ hec siliť ꝓcedit cum alia ratōe q̄ p̄supponit spatiū eē ifinitū qđ ē falsum. ❡ Tertia ratio omne illud quod est in equali loco quiescit. sed mobile est in equali loco. ergo sequitur ꝙ quiescit. ergo sagitta velocissime mota qesceret ⁊ non moueret̄. ❡ Quarta ratio si aliqd posset moueri seq̄ret̄ ꝙ tp̄s duplū eēt eq̄le dimidio. ɔn̄s ē falsū. ergo ⁊ an̄s. ɔn̄a ꝫ ꝓbat qꝛ dentur duo mobilia inequalia ⁊ duo alia eque velocia q̄ sic se hēant ꝙ vnū moueat̄ ɔtra aliud tūc i equali tp̄e ptrāsit̄ eadē magnitudo ab eq̄ velocioribus mobilib⁹ ſʒ duo p̄ma mobilia trāseūt totā magnitudinē i toto tp̄e eo ꝙ ɔtra se iuicē mouētur. ⁊ alia duo i dimidio tp̄e. ergo tp̄s duplū erit equale dimidio. Hanc rationē soluit ꝙ i equali tp̄e ptrāsit̄ equalis magnitudo mobilibus eque velocioribus si illa sint pia. sed illa nō sūt pia. ḡ duo mouētur ɔtra se iuicē ⁊ non alia. ❡ 5ª ratio si aliqd moueat̄ īter ɔ̄dictoria vel est i termino a quo: ⁊ sic i eo nō est motus: vel in termino ad quē. ⁊ tūc i eo mutatū ē: vel i neutro: ⁊ sic erit aliqd qđ neq̄ꝫ erit albū neq̄ꝫ non albū qđ ē icōueniēs. Soluit qđ p illud qđ mouetur iter duo ɔ̄dictoria partim ē i termino a quo ⁊ partim i termino ad quē. nec oportet ꝙ totū sit i aliquo illoꝝ. ❡ 6ª ꝓbat motū localē circularē non esse ⁊ est hec. nihil qđ semp est i eodē loco ſm se totū ⁊ ſʒ suas partes mouet̄: ſʒ oē corpus circulare ē sp i eodē loco ſm se totū ⁊ ſm oēs suas partes ergo nullū corpus circulare mouet̄: ⁊ p ɔn̄s nō pōt eē aliqs motus circularis. Soluit ꝙ lʒ circulare sit quodāmō i eodē loco: ē tn̄ simpliť i alio ⁊ alio loco ſm dispositionē suaꝝ partiuʒ. possunt enim accipi distincti circuli secūdum diuersa signa que prius accipi non poterant.

Secundo dubitat̄. Utꝝ idiuisibile possit moueri. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Aristo. i hoc 2º capitulo remouet errorē ipsius democriti dicētis ꝙ idiuisibile possit moueri: ⁊ diuidit̄ in duas partes. Jn p̄ma itēdit tres ɔclusiones. ❡ Prima ipartibile nō pōt moueri nisi ſm accn̄s vt corpore moto aut magnitudine i qua est vt illud qđ ē i naui mouet̄ ad motionē nauis: ⁊ pars ad motionē totius. ❡ 2ª ipartibile ē quodammō idiuisibile ſm q̄ntitatē. ❡ 3ª ɔclusio motus vnius partis ē alius a motu alterius partis ⁊ etiā a motu totius. ꝓbat qꝛ motus vnius partis pōt hr̄e aliā velocitatē q̄ꝫ motus alterius partis. aut totius. hoc probat exēplo qꝛ nō ē eadē velocitas partiū spere q̄ sunt iuxta centrū ⁊ eaꝝ q̄ sunt extra. ❡ Jn 2ª parte itēdit talē ɔclusionē. nullū idiuisibile pōt p se moueri. hāc ɔclusionē ꝓbat quattuor rationibus. p̄ma qꝛ ponat̄ ꝙ diuisibile moueat̄. vł ḡ erit totaliť in termino a quo qn̄ mouebit̄. ⁊ sic siľ moueret̄ ⁊ nō moueret̄. vel i termino ad quē ⁊ sic siľ moueret̄ ⁊ mutatū esset. vel esset partim i termino a quo: ⁊ partim i termino ad quē. ⁊ sic esset diuisibile cū hēret partē ⁊ partē. ❡ 2ª ratio si ipartibile posset moueri seq̄ret̄ ꝙ tp̄s esset cōpositum ex ipsis nūc: ⁊ linea ex pūctis: ⁊ motus ex momētis: ɔn̄a pʒ qꝛ mobile tp̄s magnitudo ⁊ motus siliť se hn̄t ad cōponi ⁊ diuidi. ❡ Pro 3ª ratione p̄mo p̄mittit ꝙ oē qđ mouet̄ p p̄us ptrāsit minus. aut equale spatium q̄ꝫ maius. 2º qđ i idiuisibili nihil ē .i. maius minus aut equale. ḡ idiuisibile nō mouetur. 4º oē qđ mouet̄ mouetur in tp̄e. ſʒ idiuisibile nō pōt moueri i tp̄e. igit̄ idiuisibile nō pōt moueri. minorē ꝓbat. qꝛ i oī tp̄e ē dabile minus: ⁊ sic esset dabile minus tempore in quo mouetur indiuisibile quod est falsuʒ

Tertio dubitat̃. Utrũ ſit aliqua mutatio ĩfinita. Ad ſoluẽdũ hoc dubiũ eſt ſupponẽdũ ꝙ Ariſto. ĩ hoc 3° capitulo remouet opinionẽ Eracliti ponẽtis oĩa eẽ ĩ ↄtinuo motu ⁊ ĩtẽdit talẽ ↄcluſionẽ. Nullus motus ẽ ĩfinitus ꝓbat p̃mo de motu ad formã. q2 nulla mutatio ex̃ñs ĩter duos terminos ẽ ĩfinita. ſed oĩs mutatio ad formã conſiſtit ĩter duos terminos. ergo nulla mutatio ad formã ẽ infinita. minorẽ ꝓbat ĩductiue. nã generatio ⁊ corruptio ſũt ĩter duo ↄdictoria. alteratio vero ĩter ↄ̃ria ⁊ ſilr augmẽtatio: vñ terminus ad quẽ augmẽti ẽ magnitudo pfecta: ⁊ terminus ad quem decrementi eſt magnitudo imperfecta. de motu locali recto ꝓbat ſic dicẽs ꝙ nõ oĩs loci mutatio ẽ ĩter ↄ̃ria. tũc arguit ſic. ĩpoſſibile eſt illud moueri qḋ non ↄtigit motũ eſſe. ſed ſi motus localis rectus eẽt ĩfinitus nõ ↄtigeret aliqd mobile eſſe motum ꝑ ipſũ. ergo nec ↄtigeret aliqd ꝑ ſe moueri: ⁊ ſubdit ꝙ forte nihil ꝓhibet tales motus eſſe infinitos: vt ſi poſt motũ localẽ fiat alteratio. ⁊ ſi poſt alterationẽ augmẽtũ ⁊ ĩteꝝ generatio. ſed non contingit vnũ ⁊ eũdẽ motum eſſe infinitum.

Rationes ſoluũt̃ ex dictis. ❡ Et hec ↄ ſexto phyſicoꝝ dcã ſufficiãt

DE ſeptimo libro phyſicoꝝ q̃rit̃ primo. Utrũ aliqd moueat̃ a ſe ꝑ ſe ⁊ p̃mo. ❡ Arguit̃ ꝙ ſic: q2 aĩa mouet ſe mouendo corpus. et nauta mouet ſe mouẽdo nauẽ. ergo aliqd mouet̃ a ſe. ❡ 2° ſic aĩalia mouent ſe. ⁊ ſilr grauia ſimplicia mouẽtur a ſe ꝑ ſe ⁊ primo. g̃ aliqd mouet̃ a ſe ꝑ ſe ⁊ p̃mo. aña pȝ inductiuo quo ad vtrãqȝ ſui ptẽ. ❡ 3° arguit̃ ſic. volũtas amat ſeipſã: ⁊ ĩtellectus ĩtelligit ſeipſum. ⁊ mouet ſeipſũ de errore ad ſciaȝ: ⁊ mala voluntas mouet ſeipſã de malo hitu ĩ bonũ. g̃ idẽ mouet ſeipſũ. ❡ In oppo^m ẽ auctoritas phi. In iſta q̃one erũt tres articuli ſic ĩ alijs. Quãtũ ad p^m.

Primo ſciẽdũ ẽ ꝙ ꝓ declaratõe terminoꝝ q̃ſtionis ponũtur alique diſtĩctões. Prima aliqd põt moueri duplr. vno mõ aliqd mouetur ab extriſeco. ⁊ ẽ illud cuius mouẽs ẽ qḋdã extriſecũ. alio mõ aliquid mouetur ab itriſeco: ⁊ eſt illud cuius mouẽs eſt qḋdã itriſecũ. ❡ 2ª diſtictio aliqd põt moueri ab itriſeco duplr. vno mõ a ſe ſicut illud de quo vere dicimus ꝙ ipſũ eſt id qḋ mouet. ⁊ ꝙ ipſum eſt id qḋ mouetur. alio mõ aliqd mouetur ab itrinſeco: ⁊ ab alio ſic ꝙ vna pars eius ſit illud qḋ mouet. ⁊ alia ſit illud qḋ mouetur. ❡ 3ª diſtictio ꝑ ſe capitur duplr. vno modo vt dicit pſeitatẽ aliquoꝝ quattuor modoꝝ ꝑ ſe. alio mõ capitur ꝑ ſe: vt ẽ ideȝ qḋ gr̃a ſui. ⁊ ſibi opponitur ꝑ alteꝝ. ❡ 4ª diſtinctio aliqd põt moueri a ſe ꝑ ſe duplr. vno mõ p̃mo. alio mõ nõ p̃mo. vñ p̃mo põt dicere duplicẽ p̃mitatẽ. ſ. totalitatis: ⁊ tũc illḋ p̃dicatũ dicetur alicui ↄuenire p̃mo qḋ ↄuenit ſibi ſm quãlibet ptẽ: ⁊ ſibi opponitur ꝑ alteꝝ. alio mõ põt dicere p̃mitatẽ p̃ciſionis ⁊ tũc illud dr̃ ↄuenire p̃mo alicui qḋ ſibi ↄuenit adequate ⁊ p̃ciſe ſic ꝙ nulli alteri ↄuenit vt riſibilitas dr̃ cõuenire hoĩ p̃mo. Ex his ſeqtur p̃mo ꝙ aliqd mouet̃ a ſeipõ

2° ſeqtur ꝙ aliqd mouetur a ſe ⁊ ꝑ ſe ꝓut ly ꝑ ſe opponitur huic qḋ eſt ꝑ alteꝝ vt aĩalia ⁊ grauia. lȝ. n. aĩalia moueãtur a ſe ꝑ aĩaȝ. tñ non mouẽtur ab ea tãqȝ a mouẽte qḋ: ſȝ tanqȝ a mouẽte quo. 3° ſeqtur ꝙ nihil mouetur a ſe ⁊ ꝑ ſe vt ly ꝑ ſe dicit pſeitatẽ aliquoꝝ quattuor moꝝ.
4° ſequitur ꝙ aliqd mouetur a ſe ꝑ ſe p̃mo ꝓut ly ꝑ ſe opponitur huic qḋ ẽ ꝑ alteꝝ: ⁊ ꝓut ly primo dicit p̃mitatem totalitatis. Totũ. n. graue mouet totũ. ⁊ q̃libet pars mouet ſeipſã ſaltẽ de ptibus itegralibus ⁊ q̃ntitatiuis. 5° ſequitur ꝙ aliqd mouetur a ſe ꝑ ſe p̃mo deorſũ nãlr̃ ſm ꝙ ly p̃mo dicit p̃mitatẽ p̃ciſionis. motus. n. deorſũ nãlr̃ adequate ineſt graui. 6° ſeqtur ꝙ ſi nihil mouet̃ a ſe ꝑ ſe p̃mo ſm ꝙ ly p̃mo dicit vtrãqȝ p̃mitatẽ copulatiue. pȝ q2 ſi p̃mo dicat p̃mitatem totalitatis tũc p̃dicatum ↄuenit cuilibet pti: ⁊ ꝑ ↄ̃ñs nõ poterit ↄuenire toti primo ſm ꝙ ly p̃mo dicit p̃mitatẽ totalitatis ⁊ p̃ciſionis.

Secundo ſciendum eſt ꝙ iſte ſeptimus liber phyſicorum in quo Ariſtoteles determinat de motu comparãdo ipſũ ad ipſum motorem diuiditur in duos tractatus In primo oſtendit non eſſe proceſſum in infinitum in mouentibus et motibus: et diuiditur in quattuor capitula. In primo intendit talem cõcluſionem. omne quod mouetur ab alio mouetur. probat quia omne quod mouetur ab extriſeco ab alio mouet̃. ⁊ oẽ qḋ mouetur ab intrin

fecco ab alio mouet̃. ergo oẽ qđ mouet̃ ab alio mouet̃. añs ꝓ pma pte nõ ꝓbat. ƒ3 relinqt maĩfestũ dicẽs ꝙ aliqđ nõ hñs ĩ seipso pñm suĩ mot⁹ est manifestũ ꝙ mouet̃ ab alio. Scđa3 partem minoris ꝓbat. pmittẽdo pmo ꝙ si aliqđ mouet̃ ab intrinseco. forte nõ videbit̃ ꝙ moueat̃ ab a° quãuis vna ps sit mouẽs ⁊ alia mota tñ nõ pcipit̃ q̃ illaꝝ sit mouẽs. ⁊ que illarũ sit mota vt declarat in lr̃is. tũc ꝓbat sic. nihil qđ mouet̃ a pñcipio ĩtrĩseco mouet̃ a se ꝑ se pmo. ergo qđlibet tale mouet̃ ab alio. añs ꝓbat. q2 nihil qđ gescit ad quietẽ alteri⁹ mouet̃ a se ꝑ se ⁊ pmo. ƒ3 oẽ qđ mouet̃ ab ĩtrĩseco gescit ad quietẽ alteri⁹. ergo nihil qđ mouet̃ ab ĩtrĩseco mouet̃ a se ꝑ se ⁊ primo. minorẽ ꝓbat q2 pte gescente necesse ẽ totũ gescere. ꝓbat q2 si ps gescat tũc totũ nõ mouet̃ pmo sed ƒm alterũ. s. ƒm partem que mouetur.

Tertio Sciendũ ꝙ circa hunc textũ incidũt tres difficultates. Pria vtrũ sit saluabile idẽ mouere seipm. Pro solõe h⁹ difficultatis põit̃ talis distin°: aliqđ põt se mouere duplr̃. vno° ꝑ se. alio° ꝑ accñs aut ꝑ alteꝝ. ¶ 2ª distin° aliqđ posse moueri a seipo ꝑ se põt intelligi duplr̃. vno° ꝙ moueat̃ a seipo ad actũ pmũ. sic ꝙ a seipo trãseat đ nõ eẽ ad eẽ. alio° ad actũ 2m sic ꝙ a seipso trãseat de non opari ad opari. Ex his dñr duo. pmũ ꝙ nihil mouet seip3 ad actũ pmũ. p3. q2 nihil ꝓducẽ seip3. 2m aliqđ põt mouere seipm ad actũ 2m. nõ solũ ꝑ accñs sed etiã per se. vt p3 de grauib⁹ ⁊ leuibus. ¶ 2ª difficultas vtꝝ in rigore sermõis sit đfensibile nihil moueri a se ⁊ ꝑ se. Ad quã rñdetur ꝙ sic ꝑ tres suppões. Pria. in oĩ qđ mouet̃ a se sũt cõsiderãde due ptes. quaꝝ est vna ꝑ se mouẽs ⁊ ꝑ accidẽs mota. s. ad motũ totius. ⁊ illa ẽ forma ƒbalis illius qđ a se mouetur. 2ª est ps mota q̃ etiã rl̃r distiguit̃ a pte mouẽte. ¶ 2ª suppõ. forma ƒbalis illius qđ a se mouet̃ nõ solũ mouet tanq̃ quo. ƒ3 etiã tanq̃ qđ. ¶ 3ª. volũtas ⁊ ĩtellect⁹ nũq̃ sunt cause totales suoꝝ actuũ elicitoꝝ. quia ad ꝓductiõe3 actuũ ĩtellect⁹ cõcurrit obiectũ vel spẽs ĩtelligibil. ⁊ ad ꝓductiõe3 actuũ volũtatis concurrit obm̃ vl̃ cogni° obiecti. ¶ 3ª difficl̃tas vtꝝ pte gescẽte sit necesse totũ gescere. Ad quã rñdet̃ ꝙ illa põt hr̃e triplicẽ sensũ. pmus ẽ ypotheticus ↄclusionalis ⁊ est iste. si ps gescat necesse ẽ ꝙ totũ gescat. ⁊ ẽ verus si ly necesse dicat necessitatẽ ↄñe ⁊ nõ necessitatẽ ↄñtis. alio° põt eẽ ypothetica cãlis. ⁊ sic ẽ verus. q2 ptes gescere ẽ cã quare totũ gescit. alio° põt esse ypothetica copulatiua. ⁊ sensus ẽ iste. hec copulatiua ẽ necia ps gescit ⁊ aliquo tpe ⁊ eodẽ tẽpore totũ gescit. ⁊ sic est falsa. Quantum ad scđm articulum.

Conclusio Rñsalis. nihil mouet̃ a se ꝑ se. ⁊ pmo ꝓut ly dicit vtranq̃ primitatem. s. precisionis ⁊ totalitatis. hec cõclusio satis patet ex predictis.

Primo Dubitat̃. Utrũ in mouẽtibus ⁊ motib⁹ sit ꝓcessus in infinitũ. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponẽdũ ꝙ Arist. ĩ hoc 2° ca° ꝓbat ꝙ sit dabilis pmus motus ⁊ primus motor. ⁊ pmo ponit duas suppões. Prima mouẽs ⁊ motũ simul sũt. 2ª mot⁹ vniuscuiuſq3 mobilis ẽ vnus ⁊ finit⁹. 2° põit talẽ ↄclusionẽ. Necesse ẽ esse aliqđ pmũ mouens ⁊ pmũ motũ ꝓbat quia in mouẽtib⁹ ⁊ motibus nõ est ꝓcessus in infinitũ. ergo necesse ẽ ꝙ sit dabile pmũ mouẽs ⁊ pmũ motũ. añs ꝓbat. q2 si ĩ mouẽtib⁹ et motib⁹ esset ꝓcessus in infinitũ sequeret̃ ꝙ in tpe finito esset mot⁹ infinitus. ↄñs est ĩpossibile. ⁊ ꝓbat ↄñam q2 oĩa mouẽtia ⁊ mota mouerent̃ ĩ eodẽ tẽpore finito. ergo si illa mouẽtia ⁊ mota sint infinita motus eoꝝ erit infinitus ⁊ in tpe finito. et sic mot⁹ infinitus erit in tẽpore finito. Cõsequeter remouet vnã cauillationẽ. q2 si essent infinita mouẽtia ⁊ mobilia eẽntialr̃ subordinata illa possent constituere ⁊ cõponere vnã magnitudinẽ infinitam que haberet vnu3 motũ infinitum que fieret in tempore finito. dicit ph̃s ꝙ nunq̃ diuersa mobilia ad inuicem cõtinuanter.

Secundo Dubitatur. Utrũ oẽ mouens sit simul cũ moto. Ad soluendum hoc dubiũ est supponẽdum ꝙ Aristo. ĩ isto tertio capitulo ꝓbat vnã suppositionẽ p⁹ suspositam. s. ꝙ omne mouẽs proximũ est ĩmediatu3 suo mobili. ⁊ primo pmittit ꝙ tres sunt spẽs motus. s. loci mutatio locus ƒ3 quãtitatẽ ⁊ mot⁹ ƒ3 q̃litate3. 2° põit talẽ ↄclusionẽ. oẽ mouẽs ẽ imediatum. i. sil̃ cũ moto. ꝓbat philosophus tripliciter. s. primo inductione vniuersali quia in motu ad quantitatẽ mouens est imediatum suo mobili. ⁊ similiter ĩ motu ad qualitatẽ ⁊ in omni motu ad vbi. 2° ꝓbat inductione speciali in singlis speciebus motus. Et primo ĩ motu locali. quia omne quod mouet̃ localiter. aut habet intra se pncipium sui motus. ⁊ tũc manifestum ẽ ꝙ mouẽs simul est cum moto. vel habet extra se principiũ sui motus. ⁊ sic mouens similiter est simul cũ moto. Ad quod ꝓbandum ostendit numeꝝ motuum habentium extra se pncipium sui mo

tus τ sūt q̄tuoꝛ.s. pulsio tracꝰ vectio τ vertigo. ꝑulsiōis aūt due sūt spēs.s. ipulsio τ expulsio. vnde expulsio ē quādo expellēs ōficit ei quod expellit̃. sꝫ ipulsio ē qñ impellēs nō ōficit ei qḋ mouet̃. sꝫ vectio cōsistit in tribꝰ motibꝰ. illud.n. qḋ vehitur mouet̃ ꝑaccñs ad motū illius i quo est.s. vehētis. vehēs aūt mouet̃ pulsu tractu et ꝯtigine sꝫ tractio ē qñ aliqs non sepat̃ ab eo qḋ trahitur.ē tñ motꝰ trahēte velocioꝛ ad se q̄ꝫ ad alterū Et cōtinet sub se spatesim τ expiratiōeꝫ sꝫ vertigo reducit̃ ad pulsioneꝫ τ tractionē.qꝛ ē motus cōpositus ex pulsu τ tractu. qḋ.n. sic mouet̃ ex vna pte pellit̃ τ ex alia trahit. Ex his ꝓbat q̄ɔ in isto mouēs sit sil̄ cū moto. p̄mo i motu pulsiōis τ tractiōis ꝑ diffinitiōes tractōis τ pulsiōis. zꝰ ꝓbat de alijs. qꝛ oēs alij reducūtur ad istos. Cōsequēter ꝓbat de alteratiōe. p̄mo iductiue tā in alteratiōibꝰ corpoꝛalibꝰ q̄ꝫ spūalibꝰ. vt calefaciēs simul ē cū calefactibili. zᵒ rōe sic. qꝛ ōis alteratio spūalis subijcit̃ alteratiōi que ē ꝭm sensū. sed in alteratiōe ꝭm sensū alterās τ alteratū sūt simul. igr̃. minoreꝫ ꝓbat qꝛ in visione visibile alterat aerē illuminatū. τ aer alteratus cōiūctus visui alterat visū. Cōsequēter ꝓbat i augmentatiōe τ diminutiōe. qꝛ augmentū fit ꝑ appositionē τ decremētū ꝑ ablationē. ḡ augmētās sil̄ ē cū augmētato τ diminuēs cū diminuto.

Tertio Dubitat̃. Qualr̃ est saluabile mouēs τ motū simul eē cū tñ mouente corrupto adhuc pōt mobile moueri. Ad istud dubiū breuiter respondet̃ q̄ɔ mouens ꝓrimuꝫ τ imediatum simul est cum moto. nō opoꝛtet tamen mouēs primum simul esse cum moto.

Rationes Añ oppositum soluuntur ex dictis. τ hec de questione.

Queritur zᵒ. Utruꝫ ad solas qualitates. 3ᵉ spēi qualitatis sit ꝑ se alteratio. ¶ Arguit̃ p̄mo q̄ɔ ñ. qꝛ si sic sequeretur q̄ɔ ad quātitatē nō esset per se alteratio motꝰ nisi gratia partis. ɔñs est cōtra phꝫ quinto physicorū. ergo τ añs. ¶ zᵒ arguit̃. ad nil̄as qualitates prime spēi est ꝑ se alteratio. ergo nec ad qualitates tertie spēi. tꝫ ɔñā. qꝛ eedē q̄litates reponuntur in p̄ma spē τ 3ᵃ q̄litatis vt caloꝛ τ caliditas. ¶ 3ᵒ arguit̃. ad qualitatē scd̄e spēi est ꝑ se alteratio. ergo nō solū ad q̄litatē 3ᵉ spēi est ꝑ se alteratio. añs pꝫ qꝛ tales qualitates sunt partibiles τ successiue acq̄sibiles ꝑ verā mutationē realem que non est altera ab alteratione. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo Sciēdū est. ꝓ declaratione terminoꝝ q̄ōnia ponūtur aliq̄ distinctiōes. p̄ma. alteratio pōt capi dupl̄r. vnoᵒ ꝓ ōi mutatione terminata ad qualitatē. τ sic ad quālibet spēm est ꝑ se alteratio. alioᵒ ꝓprie ꝓ mutatiōe reali τ physica de vna qualitate actiua aut passiua ad aliā ɔ̄riam actiuā aut passiuā que nō supponit aliquā aliā mutationē a se. τ ad ipsam quattuoꝛ reqrūtur. p̄mo q̄ɔ sit mutatio realis et successiua sic q̄ɔ fiat in ɔtactu reali τ physico. zᵒ q̄ɔ illa sit de subiecto in subiectū siue de ɔtrario in cōtrariū. 3ᵒ q̄ɔ tales qualitates cōtrarie sint adinuicē actiue τ passiue. 4ᵒ q̄ɔ nō p̄supponat aliquā aliam qualitatē terminasse p̄us illaꝫ mutationē. sic q̄ɔ vna qualitas ꝑ se τ p̄mo terminet talē mutationē. Ex quo seq̄tur p̄mo q̄ɔ in scd̄a τ 4ᵃ spē qualitatis nō est ꝑ se alteratō. qꝛ i illis nō ē cōtrarietas ꝓpe dicta. zᵒ seq̄tur q̄ɔ ad qualitatem p̄me spēi non ē alteratio ꝓpe dicta. qꝛ vt in pluribꝰ mutatio que fit i p̄ma specie nō ē de cōtrario in contrariū. sꝫ ē de nō esse illius qualitatis ad esse illiꝰ qualitatis. ēt q̄litates p̄me spēi cū oēs sint spūales nō acq̄rūtur i subiecto ꝑ motū realē τ phicū qui fit mediāte ɔtactu reali τ physico. ¶ zᵃ distinctio aliqua qualitas pōt terminare motū dupl̄r. vno mō per se. τ ē illa que intrinsece terminat motū nullo alio termināte motū necessario p̄requisito ad acq̄sitionē qualitatis. alioᵒ aliqua qualitas pōt terminare motuꝫ per accidēs. τ est illa que cōsequitur qualitatē que per se τ intrinsece terminat motum. ¶ 3ᵃ distinctio. aliquid potest ꝑ se terminare motū dupliciter. vnoᵒ ꝓut per se opponit̃ huic quod est ꝑ accidens. alio modo vt opponitur huic qḋ est gratia partis τ ei qḋ est ꝭm accidens. τ sic non capitur hic. Ex hoc seq̄tur q̄ɔ ad multas qualitates de tertia spē qualitatis est alteratio ꝭm accidēs τ nō ꝑ se sicut ad raritatē τ densitatē. zᵒ seq̄tur q̄ɔ ad tertiā spēm qualitatis est ꝑ se alteratio capiendo ꝑ se vt continet sub se gratia partis.

Secundo Sciēdum est q̄ɔ Aristo. i hoc vltimo capitulo intēdit taleꝫ conclusionē. Ad solas qualitates tertie speciei ē per se alteratio. ꝓbat philosophus dupliciter p̄mo ratione sic q̄ɔ ad solas qualitates actiuas τ passiuas est per se alteratio. sed sole qualitates tertie speciei sūt actiue τ passiue. ergo ad solas qualitates tertie spēi ē ꝑ se alteratio. zᵒ probat

inductiõe sic qȝ ad q̄litatē p̄me spēi non ē p se alteratio. nec ad q̄litates 2ᵉ spēi. ḡ ad solas q̄litates 3ᵉ spēi ē p se alteratio. añs p 2ᵃ pte pbat trib⁹ rōib⁹. p̄mo qȝ q̄litates 4ᵉ spēi fiūt vel acgrūtur in mā ad alterationē 3ᵉ spēi. ḡ ad q̄litates 4ᵉ spēi nō ē alteratio. añs pbat qȝ fiūt in mā cōdēsata aut rarefacta calida aut frigida. 2ᵃ rō oīs q̄litas ad quā ē p se altera⁹ vȝ p̄dicari vel bō talis alteratõia ⁊ cō. sȝ q̄litates 4ᵉ spēi nō p̄dicant̄ de suis s̄bis nec cō. ergo ⁊c̄. maiorē pbat. qȝ nō solū dicim⁹ humidū eē es. sȝ dicim⁹ es eē hūidū aut frigidū. minorē pbat. illud .n. i quo ē forma statue aut fi⁹pami nō dicim⁹ formā eē vel figurā. 3ᵃ rō nihil qd̄ pficit̄ alterat̄. sȝ illd̄ qd̄ acgrit formā vl figurā pficit̄. ḡ illud qd̄ acgrit formā vl figurā nō alterat̄. ⁊ p ɔ̄ñs ad formā ⁊ figurā nō ē p se alteratio. maiorē pbat. qȝ ridiculū ē dicere hoiem aut domū alterari qñ acgrit suaȝ figurā. Primā ptē añtis. s. ḡ ad qualitatē p̄me spēi nō ē alteratio p se pbat ponē⁹ tres ɔclusiones. Pria ad hītus corpales non ē p se altera⁹. pbat qȝ oēs hītus corpales sūt ad aliqd. ḡ ad nllos hītus corpales ē altera⁹. añs pbat qȝ oēs hīt⁹ corporales sūt virtutes aut malitie. oīa āt v̄t⁹ aut malitia ē ad aliqd. hoc pbat qȝ sanitas ē calidorū ⁊ frigidoꝝ q̄dā ɔmēsuratio ⁊ sil'r pl'chritudo ⁊ macies. ḡ sūt ad aliqd. ¶ 2ᵃ ɔ⁹ ad hītus morales nō ē p se alteratio. pbat ph̄s trib⁹ rōib⁹. p̄ma rō hȝ duas ptes. p̄mā pbat de v̄tutibus. ⁊ est hec. qȝ nihil qd̄ acgrit suā pfectionē alterat̄. sȝ qcqd aliquā virtutē acgrit suā pfectionē acgrit. ḡ nihil qd̄ acgrit aliq̄ȝ virtutē alterat̄. minorē pbat qȝ v̄tus ē pfectio q̄dā. vnūqd̄qȝ .n. ē maxie pfectū cū attigit ppē pfectōi. ⁊ tūc ē maxie fȝ nām ppaȝ vt declarat ph̄s de circulo. 2ᵃ ps ē d̄ malitijs. qȝ ad v̄tutes n̄ ē p se alteratio. ḡ nec ad malitias. tȝ ɔ̄ña qȝ malitia ē corruptio ⁊ remotio v̄tutis. 2ᵃ rō. nihil qd̄ alt̄at̄ ad alt̄ationē alti⁹ p se alterat̄. sȝ qcqd v̄tutē aut malitiā acgrit alteratur fm alterationē alteri⁹. ergo qcqd acgrit virtutē aut malitiā nō p se alterat̄. minorē pbat qȝ aliqua altera⁹ fit acceptio v̄tutis ⁊ remotio malitie. v̄tutes āt sūt ipassibilitates aut passibilitates q̄dā. malitia aūt ē cōtraria virtuti. 3ᵃ oīs virtus moralis ē circa delectatõēs aut tristitias. sȝ ista consequunt̄ alterationē ppē dictā. igit̄ ⁊c̄. ¶ 3ᵃ ɔ⁹ ad hītus itellectuales nō est p se alteratō pbat ph̄s duab⁹ rōib⁹. p̄ma hītus itellectuales acgrunt̄ in potētijs itellectualibus nulla mutatiōe facta in eis. ergo ad ipas nō ē p se alteratio añs pbat du⁹ p̄mo qȝ scia est ad aliqd. iō pōt acgri sine mutatōe. 2ᵒ ex expientia que ē fȝ partē sensitiuā accipim⁹ sciam vniuersalē. 2ᵃ rō. ad illud nō ē p se alteratio qd̄ acgrit̄ i aliq̄ nulla mutatōe ipm mutāte. iō acgrit̄ in aliquo iō qescēte. sȝ hītus itellectuales acgrūtur i aīa qescēte. minorē pbat. qȝ in qetari ⁊ residētia aīa fit sciēs et prudēs. hoc pbat duob⁹ signis. primū ē de dormiētibus. de ebrijs ⁊ infirmis. qȝ isti pp. ex nimiam cōturbationē nō pñt ɔsiderare nȝ addiscere sȝ cessāte ptur batōe stati mouētur ad sciaȝ. 2ᵐ signū est de pueris. ifantes .n. nō pñt addiscē nȝ iudicare ppter nimiā ɔturbationē sicut senex.

Tertio Sciēdum est ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. Pria vtꝝ oēs habitus sint ad aliqd. Ad soluendū hāc difficultatē ponit̄ talis distinctio v̄tutes ⁊ malitie pñt capi dupl'r. vno mō p significatis ⁊ sic sunt entitates absolute. alio⁹ p cōnotatis ⁊ sic sūt entitates respectiue. ¶ 2ᵃ difficultas vtrū qualitates p̄me spēi dicant entitates absolutas pribiliter ⁊ successiue acgsibiles p mutationē realem realiter distinctaȝ a mutatõib⁹ acgsitiuis aliaꝝ qualitatū. Pro solōe hui⁹ difficultatis ponitur talis suppō. qñcūqȝ aliq̄ res sunt realiter distincte ad inuicē tales res sunt realiter acgsibiles p mutationē r'l'r distictā. Ex his v̄r p̄mo ꝙ oīs entitas reponibilis in p̄me spē r'l'r ⁊ ētitatiue distiguitur ab omni alia entitate in alia spē quātitatis reponibili. Ex his dicit̄ 2ᵒ ꝙ oēs qualitates realiter ad inuicem distincte acgruntur etiaȝ p mutatiōes reales r'l'r distinctas. ¶ 3ᵃ difficultas vtrū acgsitio taliū qualitatū sit vera alteratio. Ad quā r̄ndetur p distinctionē. qȝ si capiat̄ alteratio cōiter pro oī mutatiōe fm qualitateȝ talis mutatio esset alteratio. Si aūt capiat̄ alteratio ppē p mutatiōe reali de q̄litate ɔ̄ria in qualitatem cōtrariam que fit mediāte contactu reali ⁊ physico sic mutatio teriata intrīsece ad qualitatem p̄me spēi nō est alteratio. cū oēs tales qualitates sint spūales. Et hoc d̄ p̄io articlo. Quātum ad secundum ponit̄ ⁊c̄.

Conclusio Responsalis. Ad solas qualitates tertie spēi est alteratio. patet quia qualitates tertie spēi sunt ad inuicem cōtrarie. sunt etiam ad inuicem actiue et passiue. nec possunt acquiri nisi mediāte actiōe reali ⁊ physica q̄ fit mediāte cōtactu phico. pñt etiam intrīsece ⁊ p se termiare mutatiōes nō necessario presupponētes alias mutationes ⁊c̄.

Primo Dubitatur. Utrũ oĩs motꝰ sit oĩ motui cõpabilis. Ad soluẽdũ h̃ dubiũ est supponẽdũ ꝙ iste tertiꝰ tractatꝰ ĩ quo Aristo. deteriat de ɔpatiõe motuũ diuidit̃ ĩ tria capl'a. In p̃mo ponit aliq̃s ɔditiões reqĩtas ad ɔpationẽ ꝑprie dictã. ⁊ diuidit̃ in tres ptes. In p̃ma mouet talem q̃õnẽ. vtrũ oĩs motus sit omni motui ɔpabilis aut nõ. p̃mo arguit ꝙ non. qꝛ si oĩs motus esset ɔpabilis oĩ motui cũ eque velox ptrãseat equale spatiũ in equali tpe seqr̃ ꝙ motus circularis erit equalis recto. ⁊ silr̃ poterit esse maior aut minor. 2° sĩ oĩs motus esset oĩ motui compabilis. tũc alteratio eẽt ɔpabilis loci mutationi ⁊ p ɔñs passio erit equalis oĩ longitudini qđ est ĩpossib le. 2° arguit ad ptẽ affirmatiuam. qꝛ circulare ⁊ rectũ sunt differẽtie loci sicut sursũ ⁊ deorsum. ergo possunt ɔpari motus circularis ⁊ rectus sicut sursum ⁊ deorsũ. ¶ In 2ª parte ponit solutionẽ quã dã ⁊ ẽ hec. ꝙ bñ cõtingit motũ circularez esse velociorẽ aut tardiorẽ. s; nõ eque velocez. Hac reprobat ph̃s dicẽs ꝙ si ɔtingit iter eos dare velocius ⁊ tardiꝰ etiã ɔtingeret dare eque velox. hoc ꝑbat qꝛ velocitus est qđ nõ solũ in minori tpe pertrãsit equale spatium imo etiã in equali tpe potest ptransire maius spatiũ vt deducit in litteria. ¶ In 3ª pte ponit ph̃s ɔditiones ad ɔpationẽ motuũ ex pte forme penes quã fit ɔpatio. p̃ma quecũq; sunt nõ equoca oĩa ɔpabilia sunt. i. forma ĩ qua fit cõparatio debet eẽ vniuoca. ideo stilus ⁊ corda ⁊ vinũ non ɔpantur in acutie. 2° ꝙ forma penes quã; fit compatio debet recipi ĩ ipsis penes idẽ ꝑprimum susceptiuũ. ideo equus ⁊ equa ɔpabilia sunt penes duplũ ⁊ dimidiũ. ⁊ etiã penes album ⁊ nigrũ. quia albedo inest eis per idẽ susceptiuũ ꝑprimũ. s. per supficiez. ideo hec aq̃ ⁊ vox nõ sunt ɔpabilia. 3ª cõditio est ꝙ compabiliũ sit vna natura. hoc est dictu ꝙ forma in qua fit cõparatio sit spẽs specialissima. ideo dulce ⁊ albũ nõ possunt cõpari ad inuicem neq; albũ ⁊ nigꝝ ſm colorẽ. sed aliqua cõparantur ſm album.

Secũdo Dubitatur. Utrũ oĩs motꝰ localis sit cuilibz motui locali ɔpabilis. Ad soluẽdũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. in hoc 2° capitulo deteriat de ɔpatiõe motuũ ĩ spãli. ⁊ diuidit̃ in tres ptes. In p̃ma determiat de ɔpatione motuũ localiũ. ⁊ põit tres ɔditiões reqĩtas ad cõparationẽ motuũ localiũ. p̃ma ꝙ motus locales sint ad inuicẽ ɔpabiles si fiant in equali tpe. 2ª ꝙ fiãt p equalẽ magnitudinẽ. 3ª ꝙ sint magnitudĩes eiusdẽ spẽi spãlissime. ¶ 2° subdit ꝙ loci mutatio ⁊ alteratio nõ sunt ad inuicẽ cõparabiles qꝛ nõ fiunt p equalẽ lõgitudinẽ. silr̃ motus rectꝰ nõ dꝫ dici equalis motui circulari. ⁊ rõ istoꝝ est. qꝛ isti motus nõ sũt eiusdẽ spẽi spãlissime. scđo mouet istã dubitationẽ. Utꝝ illi motus locales q̃ fiũt p diuersa instr̃a sint ad inuicẽ ɔpabiles. Soluit ph̃s dicẽs. s. ꝙ diuersitas istoꝝ nõ ĩpedit ɔpationẽ motuuz. vt ãbulatio q̃ fit p pedes ⁊ volatio que fit p alas sũt ad inuicez ɔpabiles. Ex istis ph̃s dicit ꝙ in gñe nõ fit ɔpatio. qꝛ nõ est aliqđ vnũ. s; intra genus iacẽt multa. Et subdit ꝙ q̃daz sũt equoca q̃ hñt spẽs multũ distãtes. alia s̃t q̃ hñt silitudinẽ vniuoci ⁊ alia q̃ sunt vniuocal ꝑprio gñe. ¶ Cõsequẽter istas ɔditiões applicat ad motũ alteratõis. ⁊ dicit ꝙ si vna alteratio sit eq̃ velox sicut altera illa pñt ad inuicẽ ɔpari. s; ꝙ sint eiusdẽ spẽi. ⁊ ꝙ passio in qua fit compatio sit eque intensa in vno subõ sicut in alio. In 3ª pte oñdit quõ gñatiões ⁊ corruptiões sunt ɔpabiles. ⁊ dicit ꝙ gñationes sũt eque veloces que sũt eiusdẽ spẽi. ⁊ fiũt in eodẽ tpe respectu termini g ẽ spẽs spãlissima. Et subdit ꝙ nõ oꝫ hic aspicẽ. vtꝝ terminꝰ insit ſm magis ⁊ minus. Ex hoc infert ꝙ gñationes ⁊ corruptiones male comparãtur ſm cõparationẽ platonis penes maiorem vel minorem numerum.

Tertio Dubitatur. Utꝝ rl'e de compatione motuũ sint sufficientes. Ad soluẽdũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ aristo. in hoc 3° ca° ponit aliquas rl'as de cõpositione motuũ. ⁊ diuidit̃ ĩ duas ptes. In p̃ª ponit rl'as ꝑportionũ in motu locali. ⁊ p̃ ponit aliquas suppositiones. Prima in omni motu mouens semper aliquid mouet ⁊ in aliquo mouet. s. in tempore. ⁊ ad aliquid mouet. s. ad aliq̃ꝫ longitudinẽ quãtaz. ideo ꝑportio motuũ dꝫ sumi tãtũ penes mouẽs penes mobile penes tempus ⁊ penes quantitatez spatij supra quam fit motus. ¶ Scđo ponit regulas. primo ponit primam que est hec. Si aliquod mouens mouet mobile per aliqđ spatiũ in equali tempore. tunc idez vel equale mouẽs mouebit medietatem mobilis in equali tempore per duplex spatium vt declarat in litteris. secunda si aliquod mouens moueat aliquod mobile per aliquod spatium. et in aliquo tempore tunc idem vel equale mouens mouebit medietatem mobilis in medio tempore per idem spatium. ꝑbat istas duas regulas. quia est eadem proportio secũdũ analogiaz virtutis temporis

mobilis et spatii. Tertia si aliquod mouens mo|ueat aliquod mobile per aliquod spatium in ali|quo tempore. tunc media virtus mouentis me|diam partem mobilis mouebit per equale spa|tium in equali tempore. probat quia est eadem proportio inter illa. Quarta regula si aliquod mouens moueat aliquod mobile in aliquo tem|pore per aliquod spatium nō oportet q̄ mouēs moueat duplum mobile per dimidium spatiuz in equali tempore. possibile est enim q̄ media virtus nullo modo possit mouere dimidiuz mo|bile. si tamen media virtus posset mouere me|dium mobile teneret comparatio. Ex hoc con|cludit rationem zenonis qui voluit probare q̄ granum milii proiectum in terra sonum aliquē possit producere sicut totus modius. hoc philoso|phus reprobat dicens q̄ non oportet esse ean|dem potentiam in toto et in parte. Consequen|ter ponit quintam regulam que est hec: si fue|rint aliqua duo mouentia proportionata secun|dum vnam potentiam potentie motiue quoruz vtrunque mouet suum mobile per aliquod spa|tium et in equali tempore sed contingat illas po|tentias motiuas vniri tunc mouebunt coniun|ctum mobile ex illis duobus mobilibus p equa|le spatium in equali tempore. ¶ In tertia parte ponit aliquas easdem regulas in aliis motibus Et dicit q̄ in augmentatione est considerandū augens. illud quod augetur. et tempus in quo fit augmentatio. et partes corporis que augen|tur correspondentes partibus spatii. sic etiam oportet considerare alterans. illud quod alterat. ipsa in quo aliqd alterat. et q̄litatē scd'z quā fit al|teratio. Subdit duas cōparatiões. pma si aliq̄ potentia moueat secundum hos motus tantuz in aliquo tempore tunc in duplo tempore mo|uebit duplum. et similiter eadem potētia moue|bit medium in medio tempore. sed si sit dupla po|tentia mouebit ad duplum in equali tempore. et subdit falsas comparationes. et dicit q̄ si ali|qua potētia moueat motu alterationis vel aug|mentationis tantum in tanto tempore tunc nō oportet q̄ medietas potentie moueat medium illius in illo tempore. vel q̄ in medio tempore moueat tantundem.

Rationes soluūtur ex dictis. ¶ Et hec de septimo physicorum.

Hoc ta- in libro physi cor pmo qri tur. Utrū mo tus sit eternus et perpetuus. ¶ Arguit p̄|mo sic q2 si deus nō pdu xisset motum ab eterno. vl' hoc fuisset q2 nō potuit vel q2 nō voluit. nō pmū: q2 nō fuisset oipotēs. non z̄m q2 postea voluit: et sic fuisset mutatus. Et cōfirmat q2 vo|luit ab eterno pducere motū. g̃ ab eterno pdu|xit motū. ¶ 2º arguit sic. ipossibile ē a volūtate antiqua aliqd de nouo pduci sine mutatōe illi' volūtatis. g̃ ipossibile ē q̄ volūtas diuina aliqd pducat de nouo sine mutatione reali eius. aīs p3. q2 ipossibile ē de 3dictorio i 3dictoriū transi|re: quoꝝ alteꝝ ē reale sine mutatōe reali ipsius trāseūtis. ¶ 3º arguit auctoritate Aristo. et vir|tute rationū eius que patebūt i textu. ¶ In op|positū est auctoritas scripture sacre.

Primo sciēdū est q̄ p declaratōe ēmi|noꝝ q̄stionis soluūtur aliq̄ diffi|cultates. Prima vtrum iplicet 3dictionē aliqd creabile fuisse ab eterno. Ad quā breuiter rñde|tur q̄ nō. p3 sic. q2 qñcūq̄ aliqd se h3 3tingēter ad vtrūq̄ extremū 3dictōis nō iplicat 3dictio|nē ipsū eē diuisis sub vno q̄ sub alio s3 q̄libet creabile 3tigēter se h3 ad eē. et nō eē. et istāti et|nitatis erat sub nō eē. g̃ p illo istāti nō iplicat 3di|ctionē q̄libet creabile eē sub esse. ¶ 2º difficul|tas vtrū de fcō aliqd creabile fuit ab etno. Ad quā dicūtur duo. pmū q̄ nullū creabile fuit ab etno. p3 pmo auctoritate fidei ponētis solū vnū etnū. 2º p articulū parisiēsē q̄ est iste. Ponere plura eterna ē error. 2º dr̄ q̄ ista ppositio. nullū creabile fuit ab eterno nō ē demōstratiōe pba|bilis. hoc p3. qñcūq̄ aliqua 3clusio ē credita. ne|cessario pbat aut p ambas p̄missas creditas. aut saltē p alterā creditā. Ex hoc seqtur q̄ ali|q̄s stās i puris nālibus nō magis debet asserere istā ppositiōē aliqd creabile fuit ab eterno q̄ suo 3dictorio. ¶ 3º difficultas vtrū de mēte Aristo. et sui cōmētatoris fuit ponere aliqua entia eter

na oino iproducta a pma cā i gne cause efficiētis. Ad quā dr pmo q de mēte Aristo. et sui cōmētatoris fuit pcise ꝯdicere articulis fidei. 2o dr q illa entia coeterna pme cause nō dicebant oino eē iproducta effectiue a pma cā. 3o dicebāt illa fuisse pducta effectiue a pma cā. pz primo p Aristo. 4o methaphysice dicētē oia necessaria hre cāz. 2o p cōmētatorē i libro de sba orbis. q expsse determinat celū et itelligētias productas fuisse a prima intelligentia.

Secundo sciendū est q iste est octauus liber physicoꝝ i quo Aristo. determinat de pmo motu et motore. et diuidit in qttuor tractatus. In pmo determinat de ppetuitate motus: et diuidit i tria capitula. In pmo mouet et soluit vnā qstionē: et diuidit i tres ptes. In pma mouet talē qstionē. vtrū motus fuerit aliqn fcus cū pus nō eēt: et postea corrūpat vel nūq̄ sit fcus. et nūq̄ cōrūpat: sz sp erat ē et erit. i his q nā ꝯsistūt sicut coꝝ vita. ¶ In 2a pte soluit qstionē fm antiquos. et itēdit qttuor ꝯclusiones. Prima oēs dicētes aliqd de nā affirmāt motū eē. pbāt qz oēs illi dixerūt gnatōes et corruptiones eē. g et motū. tenet ꝯña. qz ipossibile ē gnationē et corruptionē eē nisi sit motus. 2a qcūq̄ dicūt mūdos ifinitos eē. quosdam aūt gnari et quosdā corrūpi dicūt gnatōes et corruptōes sp eē. g et motū sp eē. hoc pbat qz dicūt gnatōes et corruptōes sp eē. g et motū. tenet ꝯña. qz necesse ē eas fieri cū motu: sz qcūq̄ ponūt tm vnum mūdū et ipsū nō sp eē dicūt motū nō sp esse. ¶ 3a ꝯclusio tāgit opinionē anaxagore et ē hec. Anaxagoras dicit oia sil' existere i vno ꝯfuso chaos. et ibi gescere p ifinitū tps. 2o dicit q itellectus diuinus fecit mūdū et motū segregādo illa q sil' existebāt i illo ꝯfuso chaos: ¶ 4a ꝯclusio tangit opinionē Empedoclis. et ē hec. Empedocles pmo dicebat oia entia sil' existere in vno cōfuso chaos et illa aliqn moueri et segregari per discordiā qz discordia ex vno multa facit. et iteꝝ gescere et regredi ad illud ꝯfusū chaos p amicitiā qz amicitia ex multis facit vnū. Et subdit q ꝯsideratio huius qstionis nō solū vtilis ē ad cognoscēdū veritatē nāliū. sz etiā a sciaz de pmo pricipio ¶ In 3a pte pricipali soluit qstionē fm opinionē ppriā. et diuidit i duas particulas. In pma intēdit talē ꝯclusionē. motus ē ppetuus a parte añ. Ad pbādū hāc ꝯclusionē pmo ponit talē suppositionē. Motus ē actus mobilis fm q mobile. Ex hoc ifert pmo q necesse ē res eē possibiles moueri añ q̄ moueātur. hoc pbat qz alterabile dr alterari et loco mutabile dr fieri fm locuz. 2o ifert q necesse ē motorē esse pus motu. qz oz pus cōbustibile eē q̄ cōburi. g oportet pus combustiuū eē q̄ cōburere. Cōsequēter pbat dictā ꝯclusionē tribus rationibus. Prima qz si motus nō eēt ppetuus seqret q añ pmū motū eēt motus. ꝯñs esset ipossibile. et pbat ꝯñaz. qz vel mouēs et mobile primi motus. aut sūt fcā. aut ppetua. si sint fcā necesse est aliquā mutationē et aliquē motū fcm eē p quē fuerūt facta. et p quē pmus motus fuit motus et sic añ pmū motū fuit motus. si vero mobilia preerāt motu nō existēte. hoc ē irroābile et dictū ab isipiētibus. hoc pbat qz si mobilia et mouētia perāt sine motu tūc non mouebantur. et sic necesse erat ipsa gescere: et si gescerēt necesse fuisset ea pus mutari. ges. n. ē priuatio motus. et sic añ pmū motū fuit motus. ¶ Et qz posset fieri obiectio q illa mouētia sūt volūtaria et nō nālia. ideo subdit ꝯueniētiā et differētiā ipsoꝝ dicēs q qdā mouētia mouent singula. i. ad vnū determinatū effectū vt ignis calefacit et nō frigefacit: Alia vero mouēt fm ꝯrios motus vt scia videt eē ꝯrioꝝ vnū hec ē dictu. vnū sciēs p sciaz istā videt eē cā ꝯriorum. ¶ 2o dicit q ē qōdā sile iter duo agētia. qz sicut qn sciēs vtit debite sua scia ē cā vnius ꝯrij. sed qn vtit e cōtrario ē cā pctī. sic frigidū p se frigefacit. et quodāmō p accñs calefacit. s. p recessuz eius. 2a rō si pmū mobile nō sp moueat. seqtur q iter ipsū et mouēs nōdū erat relatio. mouētis ad motū. g añ q̄ illa relatio possit actualr acqri necesse fuit alteꝝ illoꝝ mutari. qz si nō duplū sit nūc factū duplū necesse ē aliquid mutari. Et si nō vtrūq̄ debet alr mutari. et p ꝯñs añ illā mutationē fuisset aliqua mutatio prior. ¶ 3o rō tps sp ē. g et motus. pbat ꝯñaz duplr. pmo qz tps ē numerus motus. 2o qz tps ē passio qdā motus añs pbat triplr. pmo qz pus et posterius sp sūt. g et tps. tenet ꝯña. qz pus et posterius nō sūt sine tpe. 2o qz oēs phi excepto vno ꝯcordāt tps eē igenitū. g tps sp est. añs pbat. qz pp hoc Democritus dicebat q erat ipossibile oia eē fcā. ipossibile. n. erat tps esse fcm. solus aūt plato gnat ipsū tps añs pz. qz plato dicit tps eē fcm cū celo. ¶ 3o pbat añs pricipale sic. nūc sp ē. ergo et tps ꝯñaz pbat duplr. pmo qz ipossibile est tps itelligere sine tpo nūc. 2o qz nihil est accipere in tpe pter nūc. añs pbat. qz nūc semp est medū iter duo tpa sic q sit finis preteriti et initium futuri.

ideo añ ꝛ post oẽ nũc est tps. ¶ In scda particula itẽdit talẽ ꝯclusionẽ. motus ẽ ppetuus a parte post. pbat tali ratõe qꝛ si motus eẽt corruptibilis seqref ꝙ eẽt aliqua mutatio posterior vltima mutatione. ꝯña ꝫ pbat qꝛ mobile posterius corrũpif ꝙ̃ motus. ḡ corruptio mobilis est posterior ꝙ̃ corruptio motus. ſꝫ illa fieri nõ põt sine mutatõe. ḡ erit aliqua mutatio posterior vltima mutatõe. Et subdit ꝙ dicere aliqñ mouentia mouẽtur. ꝛ aliquãdo nõ. ꝛ mobilia aliquãdo moueri ꝛ aliqñ nõ est dictũ sil'e figmento ꝛ sine ratione eo modo quo empedocles dicebat. entia moueri p discordiã ꝛ quiescere p amicitiam.

Tertio sciẽdũ est ꝙ circa hũc textũ incidunt tres difficultates. Prima vtrũ opinio Aristo. sit pbabilis ꝛ cũ fide defensibilis. Ad quã rñdẽt aliq̃ ponẽdo talẽ distinctionẽ. duplex ẽ factio. q̃dã est factio nãlis ꝛ phĩca q̃ fit psupposito aliquo subiecto. s. mã. alia est factio simplex q̃ vocaf simplex emanatio vel creatio p quã aliqd pcedit de nõ eẽ ad esse nullo subiecto psupposito. Ex his dicũtur duo. pmo ꝙ loquẽdo nãlr ꝛ physice de factione motus nõ est fcũs. silr celũ ꝛ quattuor elemẽta nõ sunt fcã ꝛ mlta alia. dicũt 2º ꝙ supnãliter ꝛ theologice loquẽdo motũ ꝛ alia oĩa entia a deo sũt fcã. ideo dicũt ꝙ opinio aristo. est itelligẽda de factione nãli ꝛ nõ theologica. ideo dicũt ꝙ Aristo. fm ꝙ fuit phũs nãlis debito mõ opinatus est. non tñ fm qꝺ theologus. Aliter tñ rñdef ꝙ Aristo. non solũ fm ꝙ theologus: ſꝫ etiam fm ꝙ phũs falso mõ ꝛ erroneo locutus est. pꝫ pmo. qꝛ dicebat ꝙ nulla factiõe ẽ possibile ex nihilo aliqd fieri. 2º qꝛ negabat creationẽ eo qꝛ eã ignorabat. 3º qꝛ dicebat multa entia eẽ necesse eẽ ꝛ deo coeterna qꝺ est error. 4º qꝛ dicebat ꝙ erat ipossibile ꝙ ab aliqua volũtate de nouo aliqd pduceref sine noua mutatione illius volũtatis. ¶ Tertia difficultas vtrũ aliqd ab antiqua volũtate possit pduci de nouo sine mutatõe pcedẽte. Ad quã rñdef ꝙ sic p articulũ parisiensẽ sic dicẽtẽ. dicere ꝙ a volũtate antiqua nõ põt nouus effectus pduci absq̃ mutatõe pcedẽte error. Ex hoc pꝫ exẽplo ꝙ si sortes hodie dicat ꝛ eliciat se velle ire ad ecclĩã cras suũ velle exeqf sine mutatõe ipsius volũtatis. ¶ 3ª difficultas vtrũ sit possibile trãsire de ꝯdictorio i ꝯdictoriũ. quoꝝ alterꝝ est reale sine mutatõe reali. Ad quã rñdef pmo ꝙ possibile ẽ trãsire de ꝯdictorio in ꝯdictoriũ sine mutatõe reali ipsius trãseũtis vt pma cã de nõ creãte fuit creans sine reali mutatione eius. 2º qꝛ possibile est trãsire de ꝯdictorio i ꝯdictoriũ sine quacũq̃ mutatõe reali i quocũq̃. pꝫ qꝛ pma cã aliquẽ põt acceptare quẽ non acceptabat sine mutatõe reali. 3º possibile est transire de ꝯdictorio i ꝯdictoriũ sine lapsu actuali tpis. qꝛ pma cã añ pductionẽ tpis erat non pducẽs tps ꝛ i istãti i quo icipit tps fuit pducẽs tps sine lapsu reali tpis. nõ tñ sine lapsu imaginabili vel potẽtiali. isti. n. termini añ ꝙ̃ pus ꝛ posterius aliqñ solũ repñtãt nobis tps imaginariũ.

Conclusio responsalis. motus non est eternus neq̃ perpetuus. hec conclusio satis patet ex dictis.

Primo dubitaf. Utrũ semp fuit motus. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponendũ ꝙ Aristo. in isto 2º capitulo reprobat opiniones antiquoꝝ. ꝛ diuiditur i duas partes. In pma reprobat opinionẽ anaxagore q dicebat entia p ifinitũ tps gestere i vno ꝯfuso chaos. ꝛ p finitũ tps fuisse segregata ab illo p itellectũ. hãc reprobat dupl'r. pmo qꝛ i eis q̃ nã ꝛ fm nãꝫ sũt nihil est iordinatũ: ſꝫ opinio anaxagore q̃ ponit nãlia fuisse p tps ifinitũ ꝛ postea fuisse p tps finitũ. ponit aliqd iordinatum. igif est falsa. maiorẽ pbat. nã. n. est cã ordinatõis i oibus. minorẽ pbat: qꝛ ifinitũ ad finitũ nullã hꝫ pportionẽ. 2º qꝛ nõ assignauit aliquã cãꝫ sue opinionis. igif sua opinio est isufficiẽs. 2º reprobat opinionẽ empedoclis. ꝛ dicit ꝙ ꝙ̃uis opinio empedoclis sit melior ꝙ̃ opinio anaxagore tñ empedocles nõ bñ dixit. pmo qꝛ nõ sufficit aliqd affirmare. ſꝫ oportet assignare rationẽ rectã ratiõabilẽ sui dicti: vtputa iductionẽ vel demõstrationẽ. hoc aũt nõ fecit empedocles. 2º ꝙ lis ꝛ amicitia nõ sũt sufficientes cause gñationũ ꝛ corruptionũ i oibus rebus ſꝫ solum i hoibus. amicitia. n. solũ ꝯgregat hoies ꝛ p discordiã fiũt inimici. ¶ In 2ª parte remouet quãdã cauillationẽ. posset. n. aliqs dicere ꝙ illud pricipiũ semp est. eoꝝ aũt q̃ semp sũt nulla est causa. Ad hoc dixit phs ꝙ democritus voluit q̃rere pricipium illius qꝺ semp est. In gbusdã aũt recte dicit nõ aũt in oibus. pmã ptẽ pbat trigonũ aũt hr̃e duos angulos equales duobus rectis semp est: ꝛ tñ huius est aliqua causa. pricipioꝝ aũt q̃ ppetuo sũt nulla est causa. Ex his dicif ad dubiũ ꝙ si ly semp tãtũ valeat sicut i omni tẽpore: iste sũt ꝯcedẽde semper fuit motus: ꝛ semper erit motus. si tñ dicant perpetuitatem durationis sunt negande.

Secundo dubitaꝰ. Utrū oīs motus sit iter ꝯ̄ria. Ad soluēdum hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristo. i hoc 3º ꝛ vltimo capitulo huius tractatus narrat aliquas rōnes ꝓbātes motū nō esse ꝑpetuū: ꝛ eas soluit: ꝛ diuidiꝰ i duas partes. In p̄ma ponit illas ratōes. Prima oīs mutatio nata est eē ex quodā i quodā. ergo cuiuslibet mutationis sūt duo termini q̄ sunt ꝯ̄trarij: ꝛ ꝑ ꝯ̄sequēs nulla mutatio est īfinita ꝛ ꝑpetua. 2ª aliqua sunt q̄ nec ꝫm se tota neq̄ ꝫm partes mouetur. ergo i talibus incipit motus. ꝛ ꝑ ꝯ̄sequēs videꝰ silr̄ esse i alijs. aīs ꝓbaꝰ de ianimatis. Tertia ratio sicut est i minori mūdo ita videꝰ esse i maiori. sed minor mundus puta aīal diciꝰ hēre ī se pricipiū sui motus ꝛ moueri a seipso. ergo silr̄ erit i magno mūdo. ¶ In 2ª parte Aristo. soluit ratōes iā adductas. ꝛ dicit p̄mo ꝙ p̄ma ratio dicit illū motū q̄ est iter cōtraria nō esse ꝑpetuū recte dicit. tn̄ non oīs motus est iter ꝯ̄traria. vt pꝫ de motu circulari: ꝛ licet vnus ꝛ idē motus nō sit ifinitus sicut non est vnus ꝛ idē sonus vnius corde bis tacte. sic nō ē idē motus q̄ est ifinitus. sed semper alter ꝛ alter. Ad sc̄ḋaꝫ dicit ꝙ nō est icōueniēs aliq̄d moueri qḋ prius nō mouebaꝰ co ꝙ mouēs est extrīsecū. Ad tertiā dicit ꝙ ipse videtur habere maiorem dubitationem. quia motus animalis non fit ab extrinseco: tamen ipsū animal non est forte causa illius motus sed continens ipsum.

Tertio dubitaꝰ. Utrū necessariā hēant cām. Istud dubiū pōt solui dupr̄ p̄mo ꝫm mētē Aristo. q̄r q̄dā necessaria cōplexa hn̄t cās sue n̄citatis cuiusmōi sūt ꝯ̄clusiōes necessarie. ſꝫ q̄dā necessaria cōplexa nō hn̄t cām sue n̄citatis eiusmodi sūt pricipia necīa: sed oīa necīa icōplexa alia a p̄º cā ꝫꝫ ipꝫ hn̄t cāꝫ efficiētē sui eē. 2º pōt solui ꝫꝫ n̄citatē ꝙ nullū ē necesse eē. iō nullū necesse eē hꝫ cāꝫ sui eē. nō iplicat tn̄ ꝯ̄tradictionē aliquod necesse esse aliud a deo. ꝛ si esset aliquid tale ipsum haberet pricipium sui esse. non solum in genere cause finalis. sed etiā in genere cause efficientis.

Ad rationes Ad primam dicitur ꝙ deus voluit ꝛ potuit ꝓducere mundum. potuit etiam ab eterno ꝓducere mundum sed nō voluit producere ab eterno. Ad confirmationem dicitur primo ꝙ deus non voluit producere mundum ab eterno: si ab eterno determinet ly producere sed si determinet ly voluit. tunc voluit ab eterno producere mundum. sensus enim est ꝙ eb eterno deus voluit producere mundum pro illo instanti ꝓ quo produxit ipsum. 2ª ratio soluta est in 3º notabili. Ad secūdā dicitur primo ad auctoritates phi ꝙ hic negādus est. Ad primā rationē dicitur ꝙ mobile fuit productū. tamē illa mutatio nō erat distincta a re producta. Ad secundam dicitur ꝙ illa relatio fuit producta ad productionē ipsius mobilis. Ad tertiaꝫ dicitur ꝙ negatur antecedens cū suis probationibus: ꝛ hec de q̄stione.

Queritur secundo. Utrū aīalia moueāꝰ a seipsis. Et arguiꝰ primo ꝙ nō. impossibile est aliquid moueri a seipso. ergo ipossibile est ꝙ aīalia moueantur a seipsis. antecedens patet tripliciter. primo quia idem esset in actu ꝛ in potentia. Secūdo quia mouentis ad motum est relatio realis. Tertio quia materia ꝛ efficiens nunq̄ cōincidunt in eodeꝫ numero. ¶ Arguitur secundo sic. nihil mouetur a seipso quod mouetur ab alio sed animal mouetur ab alio ergo non mouetur a seipso. minor patet. q̄r omne quod mouetur ab alio mouetur. ꝛ confirmatur quia animal mouetur ab anima. ergo ab alio. ¶ Tertio sic. animalia moueꝰ ab obiectis. ergo mouentur ab alio. ꝛ per consequens non mouentur a seipsis. antecedens patet per philosophuꝫ tertio de anima dicentem. ꝙ in animalibus est duplex mobilitas scilicet mouens ꝛ mobile: ꝛ est appetibile. aliud est mouens motum ꝛ ē ipsa potētia appetitiua. ¶ In oppositū arguitur auctoritate philosophi dicētis. mouetur. n. animal a seipso. In ista questione erunt tres articuli. Quantum ad primum.

Primo sciēdū ē ꝙ ꝓ declaratōe ꝫminorū q̄stionis ponūtur aliq̄ distinctōes. Prima distictio. duplex ē mouēs. s. mouēs quo. ꝛ ē mediāte quo totū cōpositū moueꝰ aliud ē mouēs qḋ. ꝛ ē ipꝫ totū qḋ mouet. ¶ 2ª distictio duplex ē motū. s. motum quo. s. mediāte quo totū cōpositū moueꝰ: aliud ē motū qḋ. ꝛ ē ipsum totū cōpositū qḋ ab alio moueꝰ. Prima suppositio. moueri a seipso est idē esse mouētē ꝛ motū: ita ꝙ de eodem i numero sit vex dicere. hoc ē illud qḋ mouet. ꝛ hoc idē ē illud qḋ mouetur. 2ª suppositio. i aīali sūt tres entitates ꝯ̄siderande. s. forma ſbalis ipsius aīalis: ꝛ est aīa. 2ª mā ipsius aīalis ꝛ est ipm̄ corpus. 3ª est entitas totius cōpositi resultans ex ynione forme.

substãtialis cũ mã. ꝛ est ipm aial. ¶ 3ª suppõ. proprietas forme substãtialis ẽ mouere tanꝗ̃ quo. ꝛ ꝓprietas materie est moueri tanꝗ̃. quo. ꝛ proprietas cõpositi est moueri tanꝗ̃ quod. aut mouere tanꝗ̃ quod. Ex his eliciũtur due regule. Prima qñcũqꝫ forma subãlis alicui⁹ cõpositi ẽ ꝑncipiũ effectiuũ illi⁹ motus tũc totũ cõpositũ forme substãtialis ẽ illud qđ mouet mobile tali motu ꝛ nõ forma q2 forma nec mouet neqꝫ mouet. ¶ 2ª regula. qñcũqꝫ mã est ꝑnm passiuũ alicui⁹ motus tũc cõpositũ ex illa materia ẽ illud quod mouet ꝛ ñ ipsa materia neqꝫ mouet neqꝫ mouet. Ex hoc seqtur ꝑmo ꝙ cũ aial hẽat principiũ in se effectiuũ sui motus. s. aiam ipm aial est illud qđ mouet. 2° seqtur ꝙ cũ aial habeat in se ꝑncipiũ sui motus. s. corp⁹ sequitur ꝙ ipm animal est illud quod mouetur.

Secundo Sciendũ est ꝙ iste ẽ secũdus tractat⁹ i quo Aristo. vult ondere ꝙ sit deueniẽdũ ad ꝑmũ motorẽ ꝛ primũ motũ. ꝛ diuidit in tria capitula. In ꝑmo cõpat motũ ad qetem. ꝛ diuidit i tres ptes ꝑncipales In ꝑma ponit quattuor ꝯclusiões. Pria tangit vnã diuisionẽ hñtẽ qnqꝫ partes. ꝛ ẽ hec. necesse ẽ aut oia semp qescere. aut oia semp moueri. aut aliqua qescere. aut aliqua moueri. ꝛ hoc 3r quia aut illa q̃ qescũt semp qescunt. ꝛ oia alia sẽp mouent. aut oia aliqñ qescũt ꝛ aliqñ mouent. aut aliqua semp mouent ꝛ aliqua semper qescunt. ꝛ aliqua aliquando mouentur ꝛ aliquando qescũt. ¶ 2ª ꝯ° tãgit reprobatõez ꝑme ptis ꝛ ẽ hec. Impossibile ẽ oia sp qescẽ. ꝓbat 4r. ꝑmo q2 sẽsus ꝑcipit aliqua moueri. ẽ inconueniẽs ẽ dicere ꝙ oia semp qescũt. ꝯñam ꝓbat q2 q̃rere rõnem ꝛ dimittere sensũ est debilitas intellectus. 2° q2 q̃uis sit ãbiguitas de toto motu. i. de motu vniuersali. vtrũ sit aut nõ. tñ nulla ẽ de pte. i. ð motu in particulari. 3° q2 dicere oia qescere est destruere oẽs scias. oẽs. n. scie et opiniões vtũtur motu. 4° q2 phicus suppõit motũ esse cũ mot⁹ sit. ergo ꝛc. aña ꝓbat q2 suppõit naturã esse ꝑncipiũ motus ꝛc. ¶ 3ª cõclusio tangit reprobationẽ scðe partis ꝛ est hec. dicere oia semp moueri falsũ est. tñ est minus dicere ꝯtra artẽ q̃ꝫ oia qescere. ꝑmo ꝓbat rõne q2 natura ẽ ꝑnm motus ꝛ quietis. ergo necesse ẽ aliqua qescere. Subdit cauillationẽ ꝙ illi possent dicere oia moueri. et hoc latere nos. dicit phs ꝙ isti nõ determinant ꝑm qualem motũ omnia mouẽtur. ideo nõ ẽ difficile eis cõtradicere. 2° ꝓbat conclusionez inductiue. ꝛ ꝑmo de augmẽtatiõe ꝛ diminutione ꝙ nõ necesse ẽ semp oia augmẽtari vł diminui. 2° hoc dicere est silr sicut si diceret ꝙ oẽs gutte cadẽtes supra lapidẽ cauant lapidẽ. silr ẽ dicere ꝙ plãta semp augmẽtat q̃uis nõ semp abscidat lapidẽ. i. terrã. ꝛ etiã est sile de tractu nauis 2° ꝓbat i alteratiõe. q2 licet illud qđ alterat ĩ infinitũ sit diuisibile nõ tñ alterat. hoc ꝓbat q2 alteratio fit velox. i. tota sił sicut ꝯgelatio. probat etiã exẽplis de alteratiõe. q2 si aliqs sit infirm⁹ necesse ẽ dicere tps i quo sanabit ẽ ẽ terminũ illius tpis. etiã lapis nõ semp durescit aut sp mollescit. 3° inducit in loci mutatiõe. ꝛ ꝑmo dicit ꝙ mirabile ẽ ꝙ lapis deorsũ latus ꝛ manẽs i terra moueat ꝛ lateat nos. 2° aliqua corpalia sunt in suis locis nãlibus. ergo regescũt. tꝫ ꝯña q2 vnũqđqꝫ corpoꝝ nãliũ qescit i suo ꝓpo loco. ꝛ ab eo violẽter mouet. ¶ 4ª ꝯ° tangit reprobationez 3e partis. ꝛ ẽ hec. nõ ẽ possibile aliq̃ moueri ꝛ aliqua qescere sic ꝙ oia que mouent semp moueant. ꝛ oia que qescũt semp qescãt. ꝓbat 4r primo q2 successiue i eis videm⁹ motũ ꝛ qetẽ. 2° q2 est ꝯ ea que sũt manifesta sensui. 3° q2 illð qđ augmẽtat nõ sp augmẽtat. 4° q2 tũc nihil mouet violẽter cũ illð qđ mouet violẽt ꝑus qeuerit. et hesset ꝯstruẽ gñationẽ ꝛ corruptõez. Et subdit ꝙ vidẽdũ est de 4° vtꝝ oia aliqñ moueãt ꝛ aliqñ qescãt. 2° resumit diuisionẽ pri⁹ positã et reprobat duo mẽbra eius eo mõ q̃ reprobata sũt.

Tertio Sciendũ est ꝙ Aristo. in 2ª parte hui⁹ capituli ostendit ꝙ nõ oia aliq̃ãdo mouent ꝛ aliqñ qescũt. ꝛ diuidit in tres particulas. In ꝑma ponit tres diuisiões. prima. mouentiũ ꝛ eoꝝ que mouent q̃dã sũt mouẽtia ꝛ mobilia ꝑm accñs. ꝛ sunt illa que mouent aut mouent eo ꝙ sũt in his que mouẽt aut mouẽt. Et illa etiã que mouẽt aut mouent ꝑm partez. alia sũt mouẽtia aut mobilia ꝑm se. ꝛ sunt illa q̃ nec mouent neqꝫ mouent eo ꝙ sũt in alijs que mouẽt aut mouent. ꝛ q̃ etiã nõ mouẽt nec mouent ꝑm ptem. ¶ 2ª diuisio. eoꝝ q̃ mouent. q̃dã mouẽt i seipsis. alia mouẽt ab alio. ¶ 3ª diuisio. eoꝝ q̃ mouent. q̃dã mouent ꝑm nãm. ꝛ quedã extra nãm siue violẽte. Et subdit ꝙ ꝑm naturã mouetur quod mouetur a seipo. vt quodlibet animaliũ mouetur autez ipsum animal a seipo partes aũt animalium possunt moueri secũdũ naturam ꝛ extra naturam. 2° subdit ꝙ eoꝝ q̃ mouẽtur ab alio quedam mouentur scðm naturam. ꝛ quedam extra naturã vt terra sursũ.

¶ In 2ª particula intendit talē conclusionē. om
ne qđ mouetur ab alio mouet̄. probat q2 omne
quod mouetur. aut mouet̄ extra nãm ꝛ tūc ma
nifestū est ꝙ ab alio mouet̄. aut ꝓm naturam et
tunc in quolibet est manifestū ꝙ mouens distin
guitur ab eo qđ mouetur. ꝛ oē qđ mouet̄ diuidi
tur in partē ꝑ se mouentē ꝛ partē per se motaꝫ.
sicut nauta mouet̄ a naui mota. ¶ In 3ª particu
la intēdit talē cōclusionē. grauia ꝛ leuia nō mo/
uent̄ a seipsis. ꝓbat pħs quattuor rōnibus. pri/
ma q2 mouere seipm̄ ē ꝓprie aiatoꝝ. 2ª q2 que/
cūqꝫ sunt sibiipsis cā ambulādi sūt etiaꝫ sibiipsis
cā nō ambulādi. sꝫ grauia ꝛ leuia nō sūt sibiipsis
cā nō ambulādi. ergo ꝛc̄. ¶ 3ª ratio si ignis seipo
moueret̄ sursum etiā seipso moueret̄ deorsum
eo ꝙ illa que mouētur a seipsis possūt a seipsis
moueri ad diuersas dr̄ias pōnū. ¶ 4ª ratio nul
lum continuū. i. homogeneū mouet seipsuꝫ. sed
grauia ꝛ leuia sūt ↄtinua. i. hōgenea. ğ grauia ꝛ
leuia nō mouent̄ a seipis. maiorē ꝓbat. q2 oē qđ
mouet̄ a seipo dꝫ diuidi in partē ꝑ se mouētē ꝛ
parteꝫ ꝑ se motam. sicut videmus in animatis.

Conclusio Rn̄salia aīalia mouent̄ a
seipsis. probatur q2 qñ aial
mouet̄ illud qđ mouet ē ipm̄ aial. ꝛ illud qđ mo
uetur est illud idē animal. ergo aialia mouent̄ a
seipis. tꝫ ↄña ꝑ diffinitōeꝫ hꝰ qđ ē moueri a seipo.
añs autem ꝓbatum est in primo notabili.

Primo Dubitatur. Utꝝ motꝰ animalia
sit violētus aut nālis. Ad soluē
dū hoc dubiū est supponendū ꝓmo ꝙ nāle capi
tur tripliciter. vno mō vt opponit̄ ei qđ est a ꝓ/
posito aut ꝓm artē. ꝛ sic illud dicit̄ nāle qđ nō ē
ab agēte a ꝓposito vel q2 nō est effectiue ab ali
qua arte. alio mō capit̄ nāle vt distinguit̄ cōtra
violentū ꝛ cōtra neutrale. Et nāle isto° ē illđ ꝙ
habet i se ꝓncipiū passiuū ꝛ nālem inclinationē
ad formā. 3° mō pōt capi nāle ꝓut precise distin
guit̄ cōtra violentuꝫ. ꝛ isto mō nāle est illud qđ
habꝫ in se ꝓncipiū passiuum ad formā terminā/
tem illū motum. Ex his dr̄ tria. ꝓmo ꝙ motus
animalis effectiue ꝓcedens ab aīa eiꝰ ꝛ totalit̄
nō est nālis. ꝓmo modo patet q2 qđ est a ꝓposi/
to dicit̄ effectiue ꝓcedens ab aīa. q2 si quis ꝓij
ceret aliqđ animal deorsum ille motꝰ esset vio/
lentus respectu aialis. esset tñ naturalis respec
tu corpis aialis. dr̄ totaliter ꝙ si aliquis ipulsus
ab alio moueret̄ lꝫ ille motus esset effectiue ab
aīa nō esset violentꝰ. 2° dr̄ ꝙ motꝰ aialis nō est
nālis 2° mō. q2 est neutralis. 3° dicit̄ ꝙ est natu
ralis tertio modo quia in animali est principiuꝫ
passiuum motus ad formam.

Secundo Dubitatur. Utꝝ ad nālitateꝫ
motꝰ regrat̄ ꝙ ꝓnm̄ actiuū mo
tꝰ sit itrinsecū mobili. Pro solōe hꝰ dubij ponūt̄
aliq̄ suppōes. Prima violētū ē cuius ꝓnm̄ ē ex/
tra nihil ↄferēte vi passo. ꝛ dꝫ iste accusatiuus
vi regi ab isto ꝑncipio passo. Ex hoc seq̄t̄ ꝙ ad
hoc ꝙ aliqs effectus sit violētus duo regrūtur
copulatiue. ꝓmū ꝙ ꝓnm̄ efficiēs illiꝰ effectus sit
extra. hoc ē dictu ꝙ cā efficiēa illiꝰ effectꝰ sit ex
trīseca tali effectui. 2° regrit̄ ꝙ passū vi. i. 1° ef
fectua q patit̄ violētiā nihil ↄferat. hoc ē dictu
ꝙ mobile violēte motū nō hꝫ nālē inclinatiōeꝫ
ad formā terminātē illū motū. Ex hoc seq̄t̄ ꝙ
ista ↄña nō valet. hoc hꝫ ꝓnm̄ extrīsecū sui motꝰ
ğ ille motꝰ ē violētꝰ. q2 ibi arguitur a pte copla
tiue ad totā copulatiuā. 2° seq̄tur ꝙ ad h̄ ꝙ ali
qs motꝰ sit nō violētus sufficit alteꝝ istoꝝ disiū
ctiue. vel ꝙ ꝓnm̄ effectiuū nō sit extrinsecū. vel
ꝙ mobile hēat nālē iclinationē ad formā termi
nātē ipsū motū. ¶ 2ª suppō. ad hoc ꝙ aliqs mo/
tus sit nālis duo regrūtur copulatiue. ꝓmuꝫ ꝙ
ꝓnm̄ effectiuū motꝰ sit itrinsecū mobili. 2m̄ ꝙ mo
bile habeat nālē iclinationē ad formā terminā/
tē illū motū. ꝛ hoc itelligit̄ de mobili qđ est totū
cōpositū ꝛ nō de imobili qđ ē mā. Ex hoc seq̄t̄ ꝙ
ista ↄña nō valꝫ. hoc mobile hꝫ nālē iclinationē
ad formā terminātē motū. ğ ille motꝰ ē nālis illi
mobili. ¶ 3ª suppō. ad motū neutralē suff̄ ē alte/
rū istoꝝ disiūctiue. vl ꝙ mobile nō hēat ꝓnm̄ in/
trīsecū effectiuū talis motꝰ. vel ꝙ mobile nō ha
beat nālē iclinationē terminātē motū. Ex h̄ so/
let sumi ista affirmatiua. qñcūqꝫ mobile de se ē
idifferēs ad formam terminātē motū ꝛ ad suaꝫ
oppositā sic ꝙ nō magis inclinatur ad vnaꝫ q̄ꝫ
ad suā ↄ̄riā talis motꝰ ē neutralis. ¶ 2° ponit̄ ta
lis distinꝰ. naturale capit̄ dupl̄r. vno mō vt ē idē
qđ ꝓm nāꝫ. ꝛ sibi oppōitur adeq̄te ꝛ ꝑcise ex nāꝫ
vl ꝑter nām. alio° capitur nāle vt oppōitur vio
lēto ꝛ neutrali capiēdo nāle vt oppōit̄ huic qđ
ē ꝑter nāꝫ. ē idē qđ mobile hñs nālē inclinatōeꝫ
ad motū. sꝫ capiēdo nāle 2° mō ē idē qđ mobile
hñs ꝓnm̄ effectiuuꝫ itrīsecū cū nāli iclinatiōe. Ex
his dr̄ ꝓ ꝙ motꝰ aial̄ ē nālis ꝓ°. ꝛ ad nālitatē tal̄
motꝰ sufficit nāl̄ iclinatio ꝓncipij passiui. sꝫ capiē
do nāle 2° motꝰ aialis nō ē nālis. ꝛ ad nālitatē
tal̄ motꝰ regrit̄ ꝙ ꝓnm̄ actiuum sit intrinsecuꝫ.

Tertio Dubitatur. Utruꝫ sit possibile ali
quod continuum. i. homogeneuꝫ

diuidi in ptem p se mouentē z in ptez p se motā. Pro solōne huiꝰ dubij ponūť due distictiones. Prima. cōtinuū capiť dupl'r. vnoᵒ ꝑ significato. z sic cōtinuū nō ē aliud q̄ꝫ cōtinuitas vel q̄ꝫtitas cōtinua a q̄ aliqḋ subm̄ dr̄ formaliter continuū. zᵒ mō ꝑ denominato. z sic cōtinuū nō ē aliud nisi vnū cōpositū substātiale cui r'r inheret aliqua quātitas cōtinua. ¶ zᵃ distinctio cōtinuū zᵒ mō captū hꝫ duplices ptes. qꝛ quedaz sūt sbales z eterogenee sicut sunt mā z forma sbālis eius. alie sūt quātitatiue z homogenee siue integrales. Ex his dr̄ tria. pᵐo ꝙ cōtinuū captum ꝑ significato nō pōt p se diuidi in ptez p se mouentē z in ptem p se motā cū sit hōgeneuꝫ. zᵒ dr̄ ꝙ cōtinuū captū ꝑ denoīato pōt diuidi in ptem p se mouentē z p se motā p diuisionē ī ptes subāles z eterogeneas. forma.n. subālis alicuiꝰ cōtinui ē ps p se mouēs. z mā eius ē ps p se mota. 3ᵒ dicit ꝙ nullum continuū pōt diuidi in partē p se mouentē z partē p se motā p diuisionem que ē in ptes integrales z quantitatiuas.

Ad rationes

Ante oppositū. ¶ Ad pᵐā dicit negādo aīs. ꝓbationes autem soluenť inferius. ¶ Ad scđam dicitur ꝙ omne quod mouetur bene mouetur ab alio tanq̄ꝫ a mouente quo. sed non tāquaꝫ a mouente quod. ¶ Ad tertiaꝫ dicitur ꝙ animalia possunt moueri sine obiecto. tamen non possunt moueri sine specie obiecti que ē ītriseca ipsi animali. z hec de questione secunda.

Queritur

3ᵒ. Utrū grauia z leuia ianimata moueātur a seipsis in genere cause efficiētis. ¶ Arguiť pᵐo ꝙ nō auctoritatibꝰ phi. pᵐa est in pncipio septimi. ī qua dicit ꝙ omne qḋ mouetur ab alio moueť. zᵃ est ī zᵃ parte huiꝰ capitnli in qua dicebat. ipa nāq̄ꝫ grauia z leuia moueri a seipsis ē ipossibile. Et hāc conclusionē ꝓbat q̄ttuoꝛ ratōibus prius positis. 3ᵃ est in hac vltima parte ī qua sic dicit. ꝙ nihil igr̄ eorum moueat seipm manifestū est. habent enī pncipiū motus nō agendi nec faciēdi sed patiēdi tm̄. ¶ zᵒ sic arguitur ratione ducēte ad ipossibile. qꝛ si grauia z leuia mouerenť a seipsis sequeretur primo ꝙ rō demōstrās esse vnū pᵐū motorē imobilem esset sophistica. z procederet ex falsis. pꝫ. qꝛ totū fundamētū illius rōnis est istḋ. oē qḋ moueť ab alio moueť. zᵒ sequereť ꝙ idē esset in actu z ī potētia. 3ᵒ seq̄reť ꝙ eiusdeꝫ ad seipm esset relatio realis. ¶ 3ᵒ ar' sic rōe diuina. qꝛ ꝫ Aristo. 5ᵒ methaphysice potētia actiua est pncipiū trāsmutādi aliud ī q̄ꝫtū aliud. ḡ ipossibile ē trāsmutare seipꝫ. z ꝑ ꝯñs grauia z leuia nō mouerenť a seipis. ¶ In oppoᵐ ar' p phm. ī ista pte. q̄cūq̄ꝫ sūt ī potētia accn̄tali pñt se reducere ad actū sine extriseco. sꝫ grauia z leuia sursū gescētia sūt in poᵃ accn̄tali ad motū deorsū. ḡ remoto ꝓhibēte pñt se moueᵉ deorsū sine extriseco. z ꝯfirmať p phm ī zᵒ phicoꝝ ponēte drīaz inť ētia nālia z artificialia eo ꝙ artificialia n̄ hn̄t ī se pnᵐ sui motꝰ. ¶ In ista q̄ōe erūt tres articli.

Primo

Sciendū est ꝙ ꝑ declaratione terioꝝ q̄ōnis ponūtur aliq̄ distictōes. Pᵐa ē. duplex ē graue. quoddā ē graue in potētia eēntiali. z ē illud qḋ actu nō hꝫ formā subālē grauis. pōt tn̄ ipaꝫ hr̄e. aliḋ ē graue ī potētia accn̄tali. z ē illḋ qḋ actu hꝫ formā subālez. z nō tn̄ hꝫ opationē ꝯñtē talē formā sbalē que ē moueᵉ ī deorsū. z sil'r dicēdū ē de leui. ¶ zᵃ distiᵒ duplicia sunt grauia z leuia ī potētia accn̄tali. qꝛ quoddā ē graue simplex qḋ nihil hꝫ leuitatis admixtū. z sil'r dicēdū ē de leui. ¶ 3ᵃ distinᵒ. graue mixtū ē duplex. qḋdā ē aīatū cuiꝰ forma sbalis ē aīa. aliud ē inaīatū cuiꝰ forma subālis nō ē aīa. Ex hoc dr̄ ꝙ questio est itelligēda pncı' de grauibꝰ z leuibꝰ simplicibꝰ. pōt etiā intelligi de grauibꝰ z leuibꝰ mixtis inaīatis. ¶ 4ᵃ distinᵒ aliqd moueri a se pōt itelligi du'. vnoᵒ ꝙ ḋ aliquo codē affirmeť z mouere z moueri respectu eiusdē. z sic nihil qḋ ꝯponiť ex materia z forma substātiali moueť a seipso. alioᵒ aliqd pōt moueri a seipso eo ꝙ ī seipso hꝫ pnᵐ effectiᵐ sui motꝰ. ¶ 5ᵃ distinctio aliqd moueri a seipso zᵒᵒ pōt intelligi dupl'r. vno mō inceptiue siue inchoatiue. z sic illud moueť a seipso. qḋ in se hꝫ pncipiū effectiuū totaliter inceptiuū sui motꝰ sic ꝙ ab ipso pōt icipere moueri secluso quocūq̄ꝫ extriseco pticulariter mouente. alio mō pōt itelligi qd moueri a seipso ꝯtinuatiue z executiue. z sic illud dr̄ moueri a seipso qḋ hꝫ intra se pncipiū effectiuuꝫ ꝑ qḋ pōt totaliter effectiue exequi z ꝯtinuare motū inceptū sic ꝙ secluso quocūq̄ꝫ extrinseco pticulariter mouēte pōt ipm mouere postq̄ꝫ icepit moueri. Ex hoc seq̄ť pᵐo ꝙ grauia z leuia mouentur a seipsis sicut z animalia. qꝛ hn̄t in se pncipium effectiuuꝫ sui motus sicut animalia. differunt t tamen in hoc quia animalia habēt in se principium inceptiuum z executiuum siue continuatiuum tamen grauia z leuia inanimata le-

cet habent pncipium continuatiuum nõ tamen habent principium inceptiuum.

Secũdo Sciendũ est q Aristo. in 2ª pte huiꝰ capitli pmi oñdit a q̃ mouent grauia ꝛ leuia. ꝛ diuidit i tres ptes. In pͣ intẽdit sex ↄclusiões. Pͣa tãgit vnã diuisionẽ mouentiũ. mouẽtiũ q̃dã mouent extra naturã vt vectio est nõ nãliter motius grauis. alia mouẽt ẜm naturã vt actu calidũ ẽ motiuũ potẽtia calidi. ¶ 2ª tãgit vnã diuisionẽ mobiliũ ꝛ ẽ hec. mobilia quedã mouẽtur naturalr̃. et sunt illa q̃ in seipsis hñt prinm sui motus ẜm se ꝛ nõ ẜm accidẽs. alia mouenẽ violẽter vt ignis ꝛ tra ab alio violẽter mouenẽ. ¶ 3ª tangit aliã diuisionẽ. et ẽ hec. potẽtia dr̃ multiplr̃. s. de potẽtia ẽẽntiali q̃ est ad actũ pmũ. ꝛ de potẽtia accñtali que ẽ ad actũ scđz. ꝛ istã diuisionẽ solũ pbat p exm. vt addiscẽs solũ est i potẽtia ẽẽntiali ad actũ primũ q̃ est sciẽtia. sed actu sciẽs ꝛ nõ cõsiderãs est in potẽtia accñtali ad actũ scđm q̃ ẽ ↄsiderare. ¶ 4ª tangit vnã drĩam inter istas duas potẽtias ꝛ ẽ hec. illõ qđ est in potẽtia accñtali ad actuz scđm põt sine actu extrĩseco se reducere ad actuz 2m nisi aliqd ipediat. sed nõ est sic de alio qđ ẽ in potẽtia essentiali ad actũ pmũ. hoc declarat tribꝰ exẽplis. primũ ẽ in itellectibꝰ. qr q̃n aliqs hz actu sciam si aliqd nõ prohibeat statim opabitur ꝛ cõsiderabit. scđz est in alteratiõe naturali. qr frigidũ in actu est potẽtia ad calidũ. ꝛ cũ fuerit actu calidũ tũc qdẽ stati ardebit ꝛ cõburet nisi aliqd phibeat. 3m est de motu locali vt actu graue est potẽtia leue ꝛ cũ fuẽit actu leue stati erit sursũ. nisi aliqd impediat. ¶ 5ª tangit vnam q̃onem ꝛ est hec. quare grauia ꝛ leuia mouẽtur in suuz locũ naturalem. dicit q causa ẽ primo qr apta nata sunt ibi esse. scđo qr esse graue ẽ esse deorsum. ꝛ esse leue est esse sursũ. scđo qr graue determinat sibi ex natura sua locũ deorsuz ꝛ leue sursum ¶ 6ª tãgit a quo mouenẽ grauia ꝛ leuia Et primo dicit q aliquid ẽ graue ꝛ leue in potẽtia duplr̃. aut sicut aqua est leuis. aut sicut aer. scđo dicit q grauia ꝛ leuia mouenẽ p se a gñante. ꝛ p accñs a remouẽte phibens. pbat qr contingit leue nõ esse sursũ ppter ipedimentũ. ꝛ si remoueaẽ ipedimentũ statĩz leue agit ꝛ mouet se. illud declarat p simile. qr sciens statim considerat nisi aliqd ipediat. scđo pbat p simile. qr si cut spa repcussa a pariete solũmõ ẜm accñs a piete moueẽ. ꝛ p se a pcutiente ꝛ piciẽte. silr̃ ẽ de grauι. In. 2ª particula ifert duo correlaria. pmũ. maĩm ẽ q nihil hoꝝ mouet seipm. sz motuz hz i se pnm nõ mouẽdi nec gescẽdi sz patiẽdi. 2m correlariũ. oĩa q̃ mouenẽ ab alio moueẽ. pbat qr oĩa q̃ moueẽ extra naturã ab alio mouenẽ. ꝛ oĩa q̃ moueẽ ẜm nãm ab alio mouentur. g oĩa q̃ mouẽtur ab alio mouẽtur. pmaz ptẽ añtis dicit eẽ manifestã. scđaz ptẽ añtis pbat iductiue. qr illa q̃ mouẽtur fz naturã ꝛ a seipis. sicut sũt aĩata manifestũ ẽ q ab aº mouẽtur. ꝛ etiã illa q̃ mouẽtur ẜm naturã ꝛ nõ a seipis. sicut sũt grauia ꝛ leuia mouenẽ a generãte faciente ipa aut a soluẽte. i. remouẽte ipedientia. i. phibentia.

Tertio Sciendũ est q circa hũc textũ incidũt tres difficultates. Pͣa vtꝝ grauia moueãtur a seipis pº. Pro solõe huiꝰ difficultatis põitur talis suppõ. Moueri a seipo ẽ hñe i seipo pnm effectiuũ sui motꝰ. scđo ponũtur due distictões. Pͣa. pº põt capi duᵣ vᵒ: vt dicit pmitatẽ totalitatis. ꝛ tũc illõ dr̃ moueri a seipo pº q sic se hz q totũ mouet seipz. ꝛ q̃lib3 ps mouet seipsã. alioº põt capi pº vt dicit pmitatẽ pcisionis ꝛ cãlitatis ita q moueri a se pcise ꝛ cãlr̃ ↄuenit ipsi toti. ꝛ nlli alteri de quo negaẽ totũ. ¶ 2ª distinctio. graue hz duplices ptes. hz q̃sdã ptes subãles ꝛ ↄstitutiuas ꝛ p illis ñ distribuit ly pº. hz alias ptes itegrales ꝛ q̃titatiuas. ꝛ p illis distribuit ly pº. Ex his dr̃ pmo q graue ñ mouetur a seipo pº. si ly pº dicat pmitatẽ pcisiõis ꝛ cãlitatis. qr moueri a se nõ iest pcise ꝛ cãlr̃ toti graui. sz ẽt iest ptibꝰ grauis de qbꝰ vere negatur ipm totũ graue. scđo dr̃ q graue mouet seipm pº put ly pmo dicit pmitatẽ totalitatis. qr totũ graue mouet seipm pº. añs pz. qr totũ graue hz i se pnm sui motꝰ silr̃ q̃libet ps itegralis grauis hz i se pncipiũ sui motꝰ. ¶ 2ª difficultas vtꝝ grauitas sit forma subãlis grauis. ꝛ leuitas forma sbalis leuis Pro solõe hꝰ difficultatis poniẽ talꝰ distiº. graue ꝛ leue pñt capi duᵣ. vnoº p significatis. ꝛ sic graue nõ ẽ aliud q̃ vna q̃litas actiua q̃ vocaẽ grauitas. ꝛ silr̃ leuitas. alioº capiũtur p denoiatis. ꝛ sic graue est compositũ substantiale cui realiter inest ista qualitas que ẽ grauitas. ꝛ similiter de leui. Ex hoc dicitur q grauitas non est forma substantialis g̃uis. nec leuitas est forma substãtialis leuis. sz sũt q̃dã q̃litates motiue necessarꝰ ↄsites eẽ subãle sui subiecti. ¶ 3ª difficultas vtꝝ qualitates motiue ꝛ qualitates actiue ꝛ passiue sint naturales potentie a passiõibus ꝛ passibilibus qualitatibus realiter distincte. Ad quã respõdetur pbabiliter q sic. declaratur pmo de

qualitatibus motiuis. In igne eſt vna nãlis potẽtia ꝑ quã ignis ẽ nãlr̃ potẽs ad moueri ſurſũ.

2°. declarat de q̃litatib⁹ actiuis. i igne.n. calefactibili ſũt tres entitates ꝯſiderãde. ꝑma ẽ entitas ignis calefaciẽtis. 2ª ẽ nãlis potẽtia q̃ vocat̃ calefactiuitas ꝑ quã ignis eſt nãlr̃ potẽs ad calefaciẽdũ. ¶ 3°. ẽ ꝯſiderãdũ. vna paſſibilis q̃litas realr̃ ĩherẽs igni que vocat̃ caliditas a qua formalr̃ ignis dr̃ calidus. Et iſte tres entitates ſic ſũt diſticte ꝙ vna põt ſeparari ⁊ ſeparatim exiſtere ſine alijs duabus. Põt etiam iſta nãlis potẽtia q̃ ẽ calefactiuitas realr̃ exiſtere ſine caliditate formali ⁊ calefacere realr̃ ſine ipſa. In ſole.n. ẽ illa potẽtia nãlis calefactiuitatis: ⁊ tñ i eo nõ ẽ paſſibilis q̃litas: ⁊ mediãte illa nãl: potẽtia ſine quacunq̃ caliditate formali calefacit. Iſta iferiora. Si aũt ponat̃ caliditas ſine calefactiuitate illa nõ poterit calefacere ſicut ſi homo ponatur ſine riſibili non poterit ridere.

Cõcluſio riſalis. Grauia ⁊ leuia iaiata mouẽtia mouẽtur a ſeipſis i gñe cauſe efficiẽtis. p3 q2 hñt i ſe pricipiũ effectiuũ ſui motus: vt ꝓbatũ ẽ. g̃ mouentur a ſeipſis.

Primo dubitat̃. Utrum grauia ⁊ leuia moueant̃ a ſeipſis ꝑ ſe vel per accñs. Pro ſolutõe hui⁹ dubij ẽ ſupponẽdũ ꝙ de motu grauiũ ⁊ leuiũ iaiatoꝝ ſũt q̃tuor antiquoꝝ opiniones. Prima ꝙ grauia ⁊ leuia effectiue mouẽtur a gñante vniuerſali. ſ. a celo ita ꝙ grauia mouẽtur a celo ꝑ expulſionẽ: ⁊ leuia mouent̃ a celo ꝑ attractionẽ. Iſta opinio põt reprobari triplr̃ ꝑmo mõ q2 ſeq̃ret̃ ꝙ minus graue velocius moueret̃ deorſũ q̃ꝫ magis graue. ꝯñs ẽ falſũ ⁊ ꝯ̃ ſenſũ. p3 tñ ꝯña. q2 ſi aliq̃ virtus moueat aliq̃d mobile i aliquo tp̃e ꝑ aliq̃d ſpatiũ eadẽ ṽtus mouebit medietatẽ mobilis i medio tp̃e ꝑ equale ſpatiũ. g̃ ſi aliq̃ ṽtus moueat aliq̃d mobile i aliquo tp̃e ꝑ aliq̃d ſpatiũ eadẽ virtus mouebit medietatẽ illius mobilis i illo tp̃e ꝑ aliq̃d ſpatiũ maius. 2°. q̃to graue plus diſtaret a celo tanto tardius moueret̃. p3 ꝯña q2 q̃to mobile plus diſtat a mouẽte tãto tardi⁹ mouet̃. 3°. q2 ſeq̃ret̃ ꝙ motus grauiũ deorſũ ⁊ leuiũ ſurſũ eẽt violẽtus. q2 expulſio ⁊ attractio ſũt motus violẽti. ¶ 2ª opinio ẽ ꝙ grauia ⁊ leuia mouẽtur effectiue a ſuis locis nãlibus ita ꝙ i loco nãli vniuſcuiuſq̃ corporis nãlis ẽ q̃dã ṽtus attractiua locati ⁊ ꝯſeruatiua eiuſdẽ. iſta põt ꝯſilr̃ reprobari ſicut precedẽs. ¶ 3ª opinio ẽ cõmẽtatoris q̃ ſtat i vna ſuppoſitione q̃ ẽ hec. grauia ⁊ leuia q̃ñ mouẽtur ꝑmo mouẽt aerẽ: ⁊ aer motus effectiue mouet ipſa. Ex hoc ꝑmo dicit ꝙ grauia ⁊ leuia ꝑ ſe mouẽtur a medio. 2° ꝙ ꝑ accñs mouẽtur a ſeipſis. ſ3 iſta põt ſic reprobari. q2 grauia nõ pñt mouere mediũ niſi ſit p⁹ mota. vl̃ g̃ i illo ꝑori mouẽtur a ſe vel ab alio. nõ ab alio q2 q̃reret̃ q̃d eẽt illũd. ⁊ ſit dicat̃ ꝙ ſit aliq̃d extriſecũ poterit reprobari ſicut ꝑcedẽtes iprobate ſũt. ſi moueat̃ a ſe hñtẽtũ. ¶ 4ª vr̃ eẽ opinio Ariſt. q dicit ꝙ grauia ⁊ leuia mouẽtur ꝑ ſe a gñante. ⁊ ꝑ accñs a remouẽte ꝓhibẽs. Iſta opinio põt reprobari ſic. q2 vel ꝑ ſe mouerẽtur a gñante vniuerſali q̃d ẽ celũ. ⁊ hoc ſupra reprobatũ ẽ: vel a generãte ꝑticulari. ⁊ hoc nõ. q2 remoto gñante ꝑticulari adhuc grauia ⁊ leuia pñt eſſe actu mota. g̃ reqrit̃ mouẽs i actu. illud aũt nõ põt eſſe gñans particulare corruptũ. iõ dimiſſis iſtis opinionibus dr̃ ꝙ grauia ⁊ leuia mouẽtur a ſeipſis ꝑ ſe ⁊ primo: vt ſupra probatum eſt.

Secundo dubitat̃. Utrũ opinio Ariſto. de motu grauiũ ⁊ leuiũ iaiatoꝝ ſit ꝓbabilr̃ defẽſibilis. Pro ſolutiõe huius dubij ponũtur quinq̃ modi ꝑ quos põt ꝓbabilr̃ defẽdi opinio Ariſto. Primus ſtat i duobus dictis. ꝑmum. grauia ⁊ leuia i potẽtia eẽntiali ꝑ ſe mouẽtur a gñante. q2 nihil põt moueri ad actũ ꝑm niſi ab extriſeco mouẽte. ¶ 2m. grauia ⁊ leuia i potẽtia accñtali effectiue ⁊ ꝑ ſe mouẽt̃ a remouẽte ꝓhibẽs. ꝙ aũt iſta opinio ſit de itẽtõe ph̃i. p3 practicãti totũ ſcd̃i notabilis textũ. ¶ 2⁹ modus ſtat i vna ſuppoſitõe ⁊ i vno dicto. ſuppoſitio ẽ hec. for² ſb̃alis grauis ẽ cã effectiua gñat⁹ grauitat]. Dictũ ẽ iſtud. Grauia ⁊ leuia etiã i potẽtia accñtali mouẽtur ꝑ ſe ⁊ effectiue a gñante grauitatẽ. ſ. a forma ſb̃ali ipſoꝝ q̃ ẽ gñatiua grauitatiſ. ꝑ accñs aũt a remouẽte ꝓhibẽs. ¶ 3⁹ modus ſtat i vna diſtictõe ⁊ duob⁹ dictis. Diſtictio ẽ hec. duplex ẽ gñans grauiũ ⁊ leuiũ. q̃dã eſt gñans quo ad fieri. ⁊ ẽ illud q̃d ꝓducit ipſa i eẽ. aliud ẽ generãs quo ad eẽ: ⁊ ẽ illud q̃d dat eſſe ipſis grauibus ⁊ leuibus iã ꝓductis. ⁊ huiuſmodi ſũt forme ſb̃ales ipſoꝝ. forma.n. eſt q̃ dat eẽ rei: ⁊ eã ꝯſuat i eẽ. Primũ dcñ grauia ⁊ leuia i potẽtia eẽntiali mouẽtur a generãte eoꝝ q̃tũ ad fieri. 2m grauia ⁊ leuia i potẽtia accñtali mouent̃ effectiue a generãte dãte eſſe. ſ. a formis ſb̃alibus ipoꝝ. ¶ Quartus modus ſtat i tribus ſuppoſitõibus ⁊ i vna diſtictõe. Prima ſuppoſitio. dãs formam dat oĩa neceſſario ꝯña ad formã. generãs ãt graue dat ſibi formã ſb̃alẽ gra-

uis ad quam seqtur motus deorsum. ideo dat
graui motū deorsum. ⁊ sic motus grauis deor-
sum est effectiue a generante. ⁊ hoc intelligitur
de generante particulari. 2ª mouens debet eē
simul cū moto vel in se vel in virtute sua. 3ª for
ma substantialis grauis est quedam virtus ge-
nerantis derelicta in graui que semper simul ē
cum graui. ¶ Distinctio est h. forma substātialis
grauis potest cōsiderari dupliciter. vno modo
in quantū est quedā virtus a generante dereli
cta in graui ⁊ cōseruata in ipso virtute generā-
tis vniuersalis. ⁊ sic ipsa est pncipiū effectiuum
motus grauium. alio modo potest cōsiderari fm
ꝙ est forma substantialis grauis substātialiter
actuans ipm graue. et inclinans ipm ad moueri
deorsum. ⁊ sic habet magis rōnem cause mate-
rialis ꝙ̃ efficientis. ⁊ qꝛ iste modus est opinio cō
muniter opinātium ignorantiū propriam vocē:
ideo ponitur quintus modus. et est iste. oia gra-
uia ⁊ leuia incipiūt moueri. aut a generāte. aut
per accidens a remouente ꝓhibens. pꝫ sic quia
aut sūt grauia in potētia eēntiali. et sic ē euidēs
ꝙ mouetur a generante. vl' sunt grauia ⁊ leuis
in potētia accidētali. aut ergo sunt sursuꝫ et im
pediūtur. ⁊ est euidēs ꝙ non possunt moueri ni
si moueatur ꝓhibēs. vel sunt deorsum ⁊ est
euidens ꝙ non possunt moueri deorsum. scdo
dicitur ꝙ omnia grauia ⁊ leuia possunt effecti-
ue continuare motum inceptum ab ipsis.

Tertio Dubitatur. Utrū forme subāles grauium ⁊ leuium sint pncipia ef
fectiua motuū naturalium aut qualitates mo
tiue ipsorum. ¶ Ad illud dubium respondetur
quod de hoc sunt hic multe opiniones. Prima
est opinio cōmentatoris que primo ponit talem
suppositionē. mouere et moueri debet attribui
suppositis ⁊ non partibus suppositorū. 2º pōit
talem distinctionē. duplex est principiuꝫ effecti
uum. quoddā est principiuꝫ effectiuū quod. ali-
ud est principiuꝫ effectiuū quo. ⁊ illud ē duplex
.s. principale ⁊ instrumentale. Dicitur primo ꝙ
totum cōpositum est principiū effectiuuꝫ quod
⁊ forma substātialis est principium effectiuum
quo principale. ⁊ qualitas motiua est principiū
q instrumentale. ¶ Alia est opinio Frācisci qui
dicit primo ꝙ pncipium effectiuuꝫ quod totali
ter mouet graue est qualitas motiua. videmus
enim grauitatem positam in corpore graui mo-
uere ipꝫ. ⁊ ipsa separata a corpore graui vt i sacro
mouere seipm. 2º dicit ꝙ illud quod mouet ē est
totū cōpositum. ¶ 3ª opinio dicit ꝙ forme substā
tiales entiuꝫ naturalium sunt pncipia effectiua
cuiuslibet motus naturalis ipsoꝝ vt forma sub
stātialis ignis est principiū effectiuū calefactio-
nis actiue. qualitates etiā actiue sunt soluꝫ agē
tia instrumētalia directa ab ipsis formis subāli
bus. nec valet ista ɔña. qualitates motiue pñt
mouere seclusa forma substātiali. ergo qualita
tes motiue sunt principia agentia. sicut non se-
quitur securis potest scidere secluso sectore. er
go securis est principium secans.

Ad rationes Ante oppositū. ¶ Ad p̄-
mā dicitur ꝙ oēs aucto
ritates aristotelis intelligūtur de motibus gra-
uium ⁊ leuium quantū ad inceptionem ⁊ incho
ationē motus. ¶ Ad secūdam dicitur ꝙ non est
inconueniens idem esse in actu virtuali ⁊ in po
tentia formali. nec etiā est inconueniēs ꝙ eius-
dem tanꝙ̃ subiecti ad seipsuꝫ tanquaꝫ ad subie
ctum sit relatio realis. sed est incōueniēs ꝙ eius
dem tanꝙ̃ fundamenti ad seipsum tanꝙ̃ ad ter
minū sit relatio realis. ¶ Ad tertiā dicitur ꝙ po
tentia actiua ad actum primū est principiū trās
mutandi aliud in quantum aliud. sed non est ve
rum de potentia actiua ad actum secundum. ⁊
hec de questione.

Queritur quarto. Utrū prim⁹ motor sit
imobilis. ¶ Arguitur ꝙ non. qꝛ
primus motor mouetur de con
tradictorio in contradictoriū vt
de ocio in opationem. de nō cre
ante enī potest fieri creans. igitur primus mo-
tor potest realiter mutari. ¶ Arguitur secundo
sic. omne mouēs mouetur. ergo primus motor
mouetur. antecedens est philosophi 3º physico-
rum. potest etiam probari ratione. quia quādo-
cūqꝫ aliquid incipit mouere ipsum acqrit vnam
entitatem realem quā prius non habebat. s. re-
lationem mouentis ad motum. ergo ipsum rea
liter mutatur. Et cōfirmatur. quia primus mo-
tor potest se aliter habere ꝙ̃ prius. ergo pōt rea
liter mutari. ¶ Tertio sic. celū mouetur a seipo
ergo habet in seipso pncipium effectiuū sui mo
tus. sed principium effectiuum sui motus ē pri-
mus motor. ergo primus motor est pars intrin-
seca primi mobilis. ⁊ per ɔñs mouetur ad motū
pmi mobilis. primū antecedēs est philosophi in
textu. ¶ In oppositū est auctoritas phi. In ista
questione erunt tres articuli.

Primo Sciendū est φ istō fm capl'm in quo Aristo. ondit φ sit deueniē dū ad vnū pmū mouēs. diuidit in tres partes. In pma ondit φ sit ɔueniēdū ad vnū pmū mouens in genere. Et itēdit q̄ttuor ɔclusiōes. Prima tāgit vnā diuisionē ⁊ ē hec. mouentiū quodda mouet p seipm. aliud ho mouet ppter alterz vt bacclus mouet lapidē eo φ mouet a manu que mouet ab hoie. 2ª tangit secūdaz. ⁊ est hec. mouētiū ppter se. quedā mouent supple p vnū instrm. alia ho per plura. 3ª tāgit tertiā. ⁊ ē hec. vtrūqꝫ istorū mouentiū dr mouere. tn̄ pmū mouens magis mouet q̄ꝫ vltimū. hoc pbat dupl'r. pmo q2 primū mouēs mouet vltimū. ⁊ nō econtra. 2° q2 pmū mouēs potest mouere sine vltio sz vltimū nō pōt mouere sine pmo. vt bacclus non mouebit nisi moueat ab hoie. ¶ 4ª ɔclusio tāgit intētū. ⁊ ē hec. necesse ē deuenire ad vnuz pmū mouēs in genere qd nō moueat ab alio sz a se. pbat duab9 rōnibus. Pro pma ponit talez suppōnē. necesse est illud qd mouet moueri ab eo qd nō mouetur ab alio. aut moueri ab eo qd mouet ab alio. tunc arguit sic. dato aliquo mouente. vl' ergo illd mouet ab aliquo qd mouet ab alio. ⁊ sic erit pcessus in infinitū. qd est ipossibile. vel mouet ab aliquo qd nō mouet ab alio. tūc illud pmū mouēs est a se motū. φ aūt pcessus in infinitū sit ipossibilis. probat q2 tūc nō est dabile pmū mouens. Infinitorū.n. nō est aliqd primū. Pro secūda ratione duo supponit. pmo φ oē mouens. aut mouet seipso. aut mouet aliq alio supple tāq̄ꝫ instro vt hō mouet lapidē bacculo. ⁊ ventus seipso mouet lapidē. Secūdo ipossibile ē φ illud suple instrz quo aliqd mouet moueat nisi prius pncipale mouēs moueat. tn̄ primū mouēs potest mouere sine illo quo mouet. Ex his arguit sic. oē mouens aut mouet aliquo alio. aut erit aliqd qd mouet seipso. nō pmuz q2 esset pcessus in infinitū in mouētibus. Si secūdū hr̄ ppo^m. s. φ est aliqd pmū mouēs qd seipso mouet ⁊ mouet. ¶ In 2ª pte intēdit duas ɔclusiones. Pria tāgit duas suppōes. pma ē hec. necesse ē oē qd mouet. aut moueri p accidēs. aut moueri p se. 2ª nō est necesse oē mouēs mouere pbat quia non oē mouens mouet p accñs. nec oē mouēs mouet p se. ergo nō oē mouēs mouetur. añs p pma parte pbat duabus rōnib9. prima si oē mouens moueret fm accñs tunc esset possibile motū nō esse qd est ipossibile. Et pbat ɔñam. q2 qd fm accñs mouet ɔtingit ipm n̄ moueri. ipossibilitatē ɔñtis pbat. q2 si ponam9 possibile in eē nō accidit ipossibile sz fortassis falsū sz si ponam9 illd ɔñs in eē accidit ipossibile. s. motū nō sp eē. igr̄ ⁊c̄. Pro 2° rōe suppōit φ i motu tria sunt. s. illd qd mouet. illud quo aliqs mouet ⁊ illd qd mouet. tūc arguit sic. ē aliqd qd ē motū tm̄ sicut pmū. ⁊ etiā aliqd qd est mouēs ⁊ motuz sic 2^m. ergo erit aliqd qd erit mouēs tm̄ sicut 3^m Et cōfirmat auctate anaxagore q dicebat itellectū esse pn^m motus. ⁊ tn̄ dicebat ipm eē ipassibilē ⁊ immixtū. Cōsequēter pbat scdaz ptē añtis pncipalis. s. φ nō oē mouens mouet p se. q2 aut moueret p se fm eādez spēm mot9. ⁊ sic cōtigēt ferēs ferri. ⁊ piiciēs piici. sanās sanari. ⁊ calefaciēs calefieri. nec fm aliā spēz motus. q2 tūc primo sequeret φ ɔtigēt sanās ferri. ferēs augeri. augēs alterari. 2° cū spēs mot9 sint finite posset fieri reflexio ad eādē spēm mot9 ⁊ sic seqret inconuenientia prius illata. 3° sequeretur φ oē motiuū messet mobile. ⁊ omne sanatiuū sanabile. ⁊ omne edificatiuū esset edificabile ⁊c̄.

Secundo Sciendū est φ Aristo. i 2ª pte pncipalibus9 capl'i ondit φ oē qd mouet p se diuidit in ptem p se mouentē ⁊ i ptem p se motam. ⁊ diuidit in tres partes. Prima tangit vnā suppōem ⁊ est h̄. Necesse ē supponere vnū pmum mouēs seipm φ sit cā mot9 oium. ideo cōsiderādū ē quō mouet seipm ⁊ fm quem motū. 2ª tangit secūdā. ⁊ ē hec. necesse ē oē qd mouet esse diuisibile in sp diuisibilia. probat quia oē quod mouet est cōtinuū. ¶ In secūda particula intēdit quattuor cōclusiōes. Pria impossibile est idē totum penitus mouere seipz pbat phs duab9 rōnibus. pma quia tūc idē moueret et moueret fm idem. ɔñs est impossibile. quia tūc idē docebit ⁊ docebit. alterabit ⁊ alterabit sanabit ⁊ sanabit fm eādem sanitatē. Secunda ratio q2 sequeret φ idem esset in actu et in potētia. ɔñs est impossibile. ⁊ pbat ɔñam. q2 quod mouet est i potētia ⁊ nō in actu. ⁊ qd mouet ē in actu. ⁊c̄. pmā ptem añtis pbat dur. primo q2 quod vadit ad actū est in potētia. 2° quia motus ē act9 ipfect9 mobilis. 2^am ptē añt pbat q2 quod calefacit est actu calidū. ⁊ omne qd generat aliquā formā habet illaz. ⁊ sic idem erit simul calidum ⁊ non calidum. et similiter in aliis i quibus mouens est equocū. ¶ 2ª ɔ°. vtraqꝫ pars nō mouet vtrāqꝫ partez sic φ vna moueat aliā ⁊ moueat ab alia. pbat q̄ttuor rōnibus. pma q2 sic nō esset dabile pmum mouens cū vna ps nō

magis mouet ꝙ̃ alia. 2ª ratio quia si ps ꝑ se mouens moueaᷣ a parte ꝑ se mota. hoc erit solũ ꝫ accñs. ꝛ sic cõtinget eam nõ moueri ꝛ esse imobilē. 3ª rõ q2 si pars mouens ꝑ accñs moueretᷣ a pte mota tũc posset nõ moueri. ꝛ sic cõtingeret motũ nõ esse. qḋ falsũ est. q2 motus sempᷣ ē. 4ª q2 tũc idez erit mouens ꝛ motũ calefaciēs ꝛ calefactũ qḋ ē impossibile. ❡ 3ª ꝯº nõ quelꝫ ps mouet seipsã. ꝓbat dupl'r. pᵒ q2 tũc totũ nõ mouerꝫ neqꝫ moueretᷣ pᵒmo. sepata. n. illa pte q̃ mouet seipã ꝫ illa adhuc possꝫ mouē seipsã. 2º seqretᷣ ꝙ idē moueretᷣ a seipo qḋ iprobatũ est. ❡ Pro 4ª ꝯclusiõe põit talē suppõēꝫ. sicut ē duplex mobile. quoddã est mobile motũ tñ. aliud ē mouēs ꝛ motũ. ita duplex est mouēs. s. mouēs mobile. et mouēs imobile. ❡ 4ª ꝯº omne mouens seipm̃ ē ꝯpositũ ex pte ꝑ se mouēte. ꝛ ptē ꝑ se mota. q̃ tñ põt aliud mouere. hoc tñ nõ est necesse. istã ꝯclusionē declarat in lr̃a. sit aliqḋ mouēs imobile ꝛ vocetᷣ. a. ꝛ aliḋ mouēs mobile ꝛ vocetᷣ. b. et 3m motũ nõ mouēs ꝛ vocetᷣ. c. nec refert si sint pl'a media aut tãtum vnũ. tũc si ab illo cõposito auferatᷣ. b. adhuc illud cõpositũ moueretᷣ. ſꝫ si auferatᷣ ipm̃. a. tũc ipm̃ ꝯpositũ nõ mouebitᷣ. ergo oportebit ꝙ illud cõpositũ cõponeretur ex pte ꝑ se mouēte ꝛ pte ꝑ se mota. Et subdit ꝙ multotiēs pars mouēs ꝛ ps mota sunt cõtacta. i. cõiũcta ad inuicē. ꝛ hoc qñ vtraqꝫ ē quãta. ❡ In tertia particula mouet aliaꝫ dubitationē. ꝛ ē hec. si auferatᷣ ab ipso. a. aliqd sue virtutis. et tñ. a. b. remaneãt. vtrũ adhuc ipm̃. a. mouebit ipsũꝫ. b. Aristo. soluit istã dubitationē. ꝛ dicit ꝙ mouēs ꝛ mobile est dupl'r diuisibile. s. actu ꝛ potētia. et nihil ꝓhibet deuenire ad pᵒmũ mouēs ꝛ ad pᵒmũ motũ. Cõcludit ꝙ maiᵐ ē ꝙ ē aliqḋ mouēᷣ pᵒmũ qḋ est causa motuᷣ in omnibus inferioribus.

Tertio

Sciēdũ ē ꝙ aristo. i hoc vltiº cº hᵒ tractatᵒ oñdit aliquas ꝓprietates pᵒmi mouētis. ꝛ diuiditᷣ i duas ptes. In pᵒma oñdit pᵒmũ motorē oĩo esse imobilē. Et itendit sex ꝯclusiones. pᵒma q2 motᵒ sēp est ꝛ nunqꝫ deficit. ergo necesse ē aliqḋ pᵒmũ mouēs esse imobile. siue sit vnũ siue plura. ꝛ illud est ꝑpetuũ. nec spectat pᵒ(n)cipaliter ad p̃ñtem cõsiderationē. 2º necessariũ est aliqḋ mouēs pᵒmũꝫ oĩo imobile esse ſm quālibet spēm trãsmutatõis. qḋ tamē ē motũ alioꝝ. 3ª tangit vnã rõnē sophisticã ꝑ quaꝫ aliq ꝓbãt pᵒmũ motorē eē ꝑpetuũ. ꝛ est hec. illḋ ē ꝑpetuũ qḋ nõ põt aliqñ esse ꝛ aliqñ nõ esse. ita est de pᵒmo motore. igitᷣ dicit Aristo. ꝙ stat ḋ aliquo aliqñ ipm̃ esse ꝛ aliqñ nõ esse. ita de pᵒ motore. ꝛ tñ ex hoc nõ habetᷣ ꝙ sit ꝑpetuũ. Cõsequēter ꝓbat pᵒmũ motorē esse ꝑpetuũ vna ratione. quia generatiões ꝛ corruptiões in istis inferioribᵒ sũt ꝑpetue. ergo ipsoꝝ ē aliqua cã ꝑpetua. et illa est pᵒmũ mouēs. ergo primũ mouens ē ꝑpetuũ. ḡ. 4ª tãgit duo correlaria. pᵐ ꝙ̃uis pᵒncipia mouētiũ seipsa corrũpãtᷣ. necessariũ tñ ē eē aliqḋ mouens oĩo imobile icorruptibile ꝛ ꝑpetuũ. 2º infert ꝙ si motus sit ꝑpetuus necesse est mouēs esse ꝑpetuũ. ꝛ si mouēs sit tantũ vnũ est tñ vnũ ꝑpetuũ. ꝛ si mouētia essēt plura essent plura ꝑpetua. 5ª magis est ponēdũ tantũ vnũ mouens ꝑpetuum ꝙ̃ plura. ꝓbat quia in his q̃ sũt ſm nãm vnã finitũ ē melius ꝛ magis accipiēdũ ꝙ̃ infinitũ. igitᷣ ē magis ponēdũ vnũ primũ mouēs ꝙ̃ plura. 6ª pᵒmũ mouens est vnũ ꝛ ꝑpetuũ eo ꝙ oñsum ē motũ eē ꝑpetuũ ꝛ ꝯtinuũ. ꝛ si motus sit continuus erit vnus. ꝛ ꝑ ꝯñs mouēs erit vnũ. ꝛ hec de pᵒ articulo. Quãtũ ad fin.

Conclusio

Rñsalis. primᵒ motor ē oĩo imobilis. hec ꝯclusio ꝓbatᷣ sic. q2 primus motor est necesse esse. ergo ē oĩo immobilis. ꝛ hec de secundo.

Primo

Dubitatᷣ. Utrũ pᵒmus motor sit ꝑpetuus. Ad soluēdũ hoc dubium ē supponēdũ ꝙ Aristo. in ista vltia pte hᵒ capli oñdit pᵒmũ motorē esse ꝑpetuũ. ꝛ itēdit q̃tuor ꝯclusiões. Pᵒa manifestũ ē ꝙ pᵒmᵒ motor ē imobilis iõ necesse ē ꝙ aliq̃ qñꝫ moueãtᷣ. qñꝫ gescãt. ꝛ aliq̃ sp moueãtᷣ ꝛ nunqꝫ moueãt. ꝛ aliq̃ q̃ sp moueãt ꝛ nũqꝫ moueãtᷣ. Ex hoc ꝓbat primũ motoreꝫ eē imobilē. q2 oē qḋ mouetᷣ mouetᷣ ab alio ſꝫ pᵒmᵒ motor ñ põt moueri ab aº q2 ñ eēt pᵒmũ mouēs. ḡ oꝫ pᵐ motorē oĩo eē imobilē ❡ 2ª tangit vnuꝫ arᵐ. ꝛ soluit illud arᵐ. ꝛ est hoc. aĩalia qñqꝫ mouētᷣ ꝛ qñqꝫ gescũt. ergo nõ videtᷣ ꝙ motᵒ sit ꝑpetuus. dicit ꝙ lꝫ aĩalia se moueãt ſꝫ vnũ motũ. ꝛ illo motu aliqñ gescãt. tñ nõ se mouēt ſm alios motᵒ. Ex hoc infert ꝙ in ipsis aĩalibᵒ pᵒmũ mouēs mouet seipm̃. scḋo infert ꝙ ex qᵒ pᵒmus motᵒ nõ ē a pᵒ motore moto. necesse est ꝙ sit a primo motore ꝛ imobili ic(e) stabili ꝛ imortali. Et subdit Ari. ꝙ nõ est idē moueri ſꝫ accñs ꝛ a seipo. ꝛ ab altero. ❡ 3ª tangit duo correlaria. Primũ ē aliqḋ primũ mobile ꝑpetuũ ꝛ sempiternũ. ꝓbat dupl'r. pᵒmo q2 primũ mouens est ꝑpetuũ ꝛ sēpiternũ. ergo ꝛ pᵒmũ mobile. 2º quia generatiões et corruptiões sũt ꝑpetue. ḡ est aliqs motᵒ ꝑpetuus. et ꝑ ꝯñs est aliqḋ mobile ꝑpetuũ

2° infert q̄ qñ aliqd mouet̃ ab alio q̄d mouetur illud pōt se alr̃ hr̃e ⁊ alr̃ r̃z motū. Ultima igitur conclusio tangit epilogationem predictorum.

Secūdo dubitat̃. Utrū ista ɔña sit bona. p̄m mouēs ē ppetuū. ḡ p̄m mobile ē ppetuū. Pro solutōe hui⁹ dubij ponūt̃ due distictōes. Pria. mouēs ⁊ mobile pñt capi duplr̃. vno mō p significatis. ⁊ sic mouēs nō ē aliḋ q̄z relatio mouētis ad motū: ⁊ mobile ē relatio motū ad mouēs. alio mō pñt capi p denoīatis. s. p subiectis de q̄bus denoīatiue p̄dicātur tales relatōes. ℂ 2ᵃ distictio. mouēs ⁊ motū capta p significatis pñt adhuc capi duplr̃. vno mō p ipis motiuitatib⁹ ⁊ mobilitatib⁹ relatōes aptitudinales ipoztātib⁹. alio mō pñt capi vt dicāt relatōes actuales. Ex his dr̃ tria. p̄ q̄ capiēdo mouēs ⁊ mobile p denoīato ɔña nō vz. 2° q̄ capiēdo mouēs ⁊ mobile vt ipoztāt relatōes aptitudinales etiā ɔña nō valet. 3° q̄ ɔña est bona si mouēs ⁊ mobile dicant relationes actuales.

Tertio dubitat̃. Utrū celū moueat̃ a seipso. Pro solutōe hui⁹ dubij ponit̃ vna distictio ⁊ vna suppositio. suppō ē hec. Primū mobile hz vnā itelligētiā sibi assistētē mouētē effectiue ipsū. Distictio ē hec. celū pōt capi duplr̃. vno mō p aggregato ex itelligētia sibi assistēte ⁊ mobili: ⁊ sic mouetur a seipso. alio mō pōt capi p ipso mobili tm̄ secludēdo itelligētiā sibi assistentem. ⁊ sic mouetur ab extrinseco.

Ad rationes Ad p̄mam dr̃ negando ɔñaz pp cāz al's dictaz. Ad 2ᵃᵐ dr̃ q̄ añs ⁊ sue pbatōes sūt vere de mouēte phico ⁊ nō de alio mouēte. Et ad ɔfirmatiōnē dr̃ q̄ p̄mū mouēs sehz alr̃ q̄z p̄us p denoiatiōnē extrinsecam ⁊ non per denominationem intrinsecam. Tertia soluta est ex notabili.

Queritur quinto. Utrū grauia ⁊ leuia nālr̃ vl' violēter mota i pūcto reflexionis q̄escere sit necesse. ℂ Ar̃ p̄mo q̄ nō. q: si faba pijciat̃ sursum ⁊ obuiat molari descēdēti reflectit̃. ⁊ tñ i pūcto reflexionis nō q̄escit. ḡ ⁊c. minor pz q: si q̄esceret etiā molaris q̄esceret. ⁊ ɔfirmat̃ q: pila piecta ɔ̄ terrā reflectit̃ ⁊ tñ ē manifestū sensibilr̃ q̄ nō q̄escit. ℂ 2°. sic si lācea alligata filo descēdat deorsū. ⁊ illa musca moueat̃ sursū musca reflectit̃: ⁊ tñ euidēs ē q̄ q̄escit. durāte. n. casu lācee sp sursū mouebat̃. ℂ 3° sic. graue ext̄ns sursū ⁊ nō p̄hibitū necessario mouet̃: sz i pūcto reflexionis graue existit sursū ⁊ nō p̄hibet̃. ḡ i pūcto reflexionis necio mouet̃ deorsū. ⁊ p ɔñs nō necio q̄escit i pūcto reflexionis. ℂ In oppo^m ar̃ auctoritate phi. In ista q̄oe erūt tres articl'i sic̃ i alijs. Quātū ad primum.

Primo sciēdū ē q̄ iste 3⁹ tractat⁹ i quo Aristo. ōndit q̄s ⁊ q̄lis sit p̄mus motus diuidit̃ in q̄ttuor capᵃ. In p̄ ōndit motū localē eē p̄mū motum: ⁊ itēdit tres ɔclusiones. Prima tāgit itētū ⁊ ē hec. Cōsiderādū ē si aliq̄s motus sit ɔtinuus aut nō. ⁊ q̄s sit p̄mus motuū i ordine. oz. n. talē eē ɔtinuū. 2ᵃ motus solū est i tribus p̄dicamētis. s. s̄m magnitudinē. i. s̄m q̄ntitatē. s̄m passionē. i. q̄litatē. ⁊ s̄z locū. ⁊ ille vocat̃ loci mutatio. 3ᵃ necessariū ē hūc motū q̄ est loci mutatio eē p̄mū motuū. p̄bat phs q̄druplr̃. primo q: motus localis ē p̄oz alteratōe: ⁊ alteratio ē p̄oz augmētatōe. ḡ motus localis ē p̄mus motuū. p̄ma p̄te añtis p̄bat. q: ex potētia calido ñ fit actu calidū nisi p aliq̄d agēs q̄d est q̄ñq̄z lōg⁹ ⁊ q̄ñq̄z ppinquus. hoc aūt sine loci mutatōe non pōt fieri. 2ᵃᵐ p̄te añtis p̄bat. q: ipossibile ē augmētū eē alteratōe nō p̄cedēte. hoc probat q: in augmētatōe alimētū p̄mo ē dissilē ⁊ postea silē. ɔ̄riū ē. n. alito alimētū. ḡ nō pōt fieri sibi silē nisi p alteratiōnē. 2°. motus localis est p̄oz raritate ⁊ dēsitate. ḡ ē p̄oz alteratōe. ⁊ p ɔñs ē p̄mus motuū. añs p̄bat q: rar ⁊ dēsū respiciūt aggregatiōnē ⁊ disgregatiōnē. q̄ aūt aggregant̃ ⁊ disgregāt̃ necesse ē illa s̄m loca mutari. p̄mā ɔñaz p̄bat q: raritas ⁊ dēsitas sūt pricipia oīuz passionū. graue nāq̄z ⁊ leue. molle ⁊ dur. calidū ⁊ frigidū vident̃ esse raritas ⁊ dēsitas q̄dā. ɔñaz 2ᵃᵐ p̄bat. q: ipossibile ē aliq̄d augmētari aut minui i q̄ nō s̄m locū mutet̃. 3°. p̄bat motū localē eē p̄mum motuū iductiue i modis p̄oz: ⁊ ponit tres mōs p̄ores. s. p̄us a quo nō ɔuertit̃ subsistēdi ɔña ⁊ p̄us s̄m nāz: ⁊ p̄us tpe. Et p̄mo p̄bat q̄ mot⁹ localis sit p̄mus s̄m p̄mū modū sic. p̄mus motus ē dicēdus ɔtinuus. aut ɔ̄r se hñs: s̄z dignus ē ip̄z esse ɔtinuū q̄z ɔñs eē: ⁊ p ɔñs p̄mus mot⁹ est ɔtinuus: s̄z sola loci mutatio ē ɔtinua. ḡ sola loci mutatio ē p̄mus mot⁹. 2° p̄bat q̄ sit p̄mus mot⁹ s̄m 2ᵐ modū: q: ḡnatio p̄cedit alteratiōnē: ⁊ alteratio augmētatiōnē ⁊ loci mutatio precedit generationez. ergo loci mutatio est p̄mus motuū. ɔñaz p̄bat: q: ipossibile ē augmentari aut alterari aut corrūpi nisi q̄d localr̃ ferr̃. 3°. p̄bat motū localē eē p̄orē alijs nā: q: motus localis ē posterioꝛ via ḡnatōis. ḡ p̄oꝛ via nature

⁊ pfectōis: ꝯña tenet q: gñatōe posteri⁹ ē nā p⁹ ans pbat i aialibus ⁊ plātis. 4.º pbat motū lo calē ēē pmū ex nā eius: q: motus localis minus mutat substantiā. Et subdit ꝙ maxime manife stū est motū localē esse primū motuū eo ꝙ pri mum mouens seipsum localiter moueatur.

Secundo sciēdū est ꝙ hic Aristo. ondit ꝙ loci mutatio sit pmus mo tuū: ⁊ diuidit i tres ptes. In pma itēdit talē cō clusionē. Solus mot⁹ localis pōt eē ɔtinuus ⁊ ppetuus. pbat dupl. Primo nullus motus ģ iter ꝯria ē ɔtinuus ⁊ ppetuus: s; oīs motus ali⁹ a motu locali est ɔtinuus ꝯria. ģ nullus motus alius a motu locali est ɔtinuus ⁊ ppetuus. minoꝛē ṗ bat: q: gñatio ⁊ corruptio sūt iter ens ⁊ nō ens: alteratio iter passiones ⁊ qualitates ꝯrias: ⁊ au gmētū ⁊ decremētū sūt iter q̄titatē pfectam ⁊ iperfectā. 2.º q: qđ mutat i ꝯrio necessario ge scit q: puenit a ꝯrio: s; oē qđ mutat aliomotu a loci mutatōe mutat i ꝯriū. ģ tale necessario ge scit: ⁊ p ɔñs nullus alius motus a loci mutatiōe ē ɔtinuus ⁊ ppetuus. ¶ In 2.ª pte Aristo. soluit tres obiectōes. P.ª ꝙ gñatio ⁊ corruptio nō vi dētur eē iter ꝯria s; iter ɔdictoria. Soluit phus d. ꝙ nihil differt mutatōes eē fm ꝯrietatē aut ɔdictionē: q: sufficit ꝙ sit impossibile illos termi nos sil' eidē iesse. 2.º obiectio. terminus ad quē corruptōis est nō ens. ģ i termino corruptōis ni hil gescit. nō. n. fortasse gescit qđ nō ē. dicit phs ꝙ nihil refert si mobile gescit i termino vel i tpe sequēte terminum: q: si gescat i tpe medio talis mutatio nō erit ɔtinua. 3.º ob:. motus opponi motui ⁊ getiſ: oportet mobile gescere in ėmi no. hoc aūt videt eē icōueniēs. dicit phs ꝙ nō oz ɔtrarbari s; ide fit pluriū ꝯriū sicut mediū ꝯria tur extremis quale ꝯriaſ excellēti ⁊ ei qđ excel lit. i. supabūdātie ⁊ defectui. ¶ In 3.ª pte itēdit talē ɔclusionē. gñatōes ⁊ corruptōes nō sūt cō tinue: q: inter eas necessario mediat tps. ģ alie mutatōes nō sūt ɔtinue. añs p; q: icōueniēs est mox genitū statī corrūpi ⁊ nullo tpe pmanere.

Tertio sciēdū est ꝙ i isto 3.º capitulo Ari. itēdit talē ɔclusionē. Nullus mo tus rectus localis est ppetuus: ⁊ diuidit in tres ptes. In pma pbat dictā ɔclusionē sic. si aliqs motus rectus posset eē ɔtinuus. vel hoc eēt q: fieret supra magnitudinē ifinitā: vel q: eēt cōti nuus p reflexionē. nullū istoꝝ est dicēdū. igit. ṗ pbatōe 2.º partis minoris itēdit talē ɔclusionē. Nullus motus reflexus est ɔtinuus. pbat phs duabus rōib⁹. pma motus reflexus icludit mo tus ꝯrios: s; motus ꝯrij nō possūt ad iuicē ɔtinu ari. ģ motus reflexus nō pōt eē ɔtinuus. maio rē pbat dupl'. pmo rōne. 2.º signo. Ratōe sic. il li motus sūt ꝯrij qui sūt ex terminis ꝯrijs i termi nos ꝯrios: s; motus reflexus icludit duos tales motus. ģ motus reflexus icludit motus ꝯrios. Signo sic q: motus reflexus icludit duos mo tus q si sil' fierēt repausarēt se ģ signū est ꝙ illi motus sūt ꝯrij. 2.ª ratio pricipalis ē ista. ille mo tus nō ē ɔtinuus q iterrūpit gete media: s; mo tus localis reflexus iterrūpit gete media. ģ non ē ɔtinu⁹. minoꝛē pbat q: necesse ē mobile qđ re flectit i pūcto reflexionis gescere. hoc pbat di cēs ꝙ hoc nō solū manifestū est i sēsu: s; etiā est manifestū iratōe. Ad pbādū ratione ponit du as suppositōes. pma i motu recto tria sūt. s. me diū pricipiū ⁊ finis: ⁊ licet mediū sit vnū nume ro est tñ duo ratōe. 2.º duplex ē mediū. qđdā ē mediū i potētia ⁊ i illo mobile mouet ⁊ non ge scit. aliud est mediū i actu. ⁊ i illo mobile necessa rio gescit i termino. tūc arguit sic: q: aut mobile ṗeodē istāti adest ⁊ abest i pūcto reflexionis: ⁊ hoc nō q: adesse ⁊ abesse sūt opposita que non possunt sil' eidē ɔuenire: aut p alio ⁊ alio ⁊ tunc cum iter quelibet duo instantia sit tempus me dium: ⁊ in illo tempore medio quiesceret.

Conclusio rīsalis. Grauia ⁊ leuia mo tu reflexo mota i pūcto re flexiōis gescere est nece: ⁊ B suppositis duab⁹ cō ditionibus. Prima ꝙ illud qđ reflectit pse re flectat ⁊ nō p accns. 2.ª ꝙ illud qđ reflectit p eandem lineā; diametralē reflectatur per quā pus mouebat: ⁊ hec 3.º satis p; ex pdictis.

Primo dubitat. Utrū pmus motus sit motus localis. Rñdet p; ponē do talē suppositionē. Impossibile est aliqđ gña ri aut corrumpi saltē nālr nisi effectiue ɔcurrat motus localis pmi mobilis. 2.º supponit ꝙ alr sumit pfectio motus localis ⁊ pfectio alioꝝ mo tuū: q: pfectio motus localis saltē pmi mobilis sumit ex pfectōe triū. pmo ex pfectiōe suimo uētis. pmū. n. mouens est pfect ssimū. 2.º ex pfe ctione sui subiecti: q: pmus motus localis ē sub iectiue i pmo mobili qđ est pfectissimū mobilū. 3.º ex pfectōe suaꝝ ppietatū: ppietas. n. pmi motus localis est ꝙ sit cōtinuus regularis ⁊ cā oiuꝫ alioꝝ: s; pfectio i alijs motibus sumit ex ṗ fectione suoꝝ terminoꝝ. dicit. n. cōmetatoꝛ sic. sicut s ha est pfectioꝛ ⁊ poꝛ alijs pdicamētis ita

motus ad sbāz ē pfectior ꝙ̄ motus ad alia p̄dicaméta. Ex his vīr duo. p̄mo ꝙ motus localis est p̄mus motuū tpe: vt pꝫ euidēter de motu locali p̄mi mobilis cū hoc tñ stat ꝙ motus alicui⁹ pticularis mobilis sit posterior gñatione alteratione ꝛ augmētatōe: vt pꝫ ī aīali. 2° vī ꝙ motus localis est p̄or ꝓpter pfectioné sui mouētis ꝛ sui mobilis ꝛ suaꝝ ꝓpetatū: cū hoc tñ stat ꝙ t̄min⁹ ipsi⁹ q̄ ē vbi nō sit pfectior t̄mino alioꝝ motuū: q2 pfectio talis mot⁹ sumit̄ ex pte termini.

Secundo dubitat̄. Utꝝ sit possibile aliquā ré durare solū p vnū instās. Pro solutōe hui⁹ dubij ponit̄ talis distictio duplices sūt res: q̄dā sūt indiuisibiles: ꝛ raptim trāseūtes. sicut sūt istātia mutata esse: ꝛ oīa vbi: alie sūt res diuisibiles diuisibilr̄ pmanētes cuiusmodi sūt oēs res nāles. Ex his vīr duo. p̄mū ꝙ sūt aliq̄ res idiuisibiles raptiꝫ trāseūtes durātes p solū istās: vt pꝫ de nūc de mutatis eē. 2° vī ꝙ nulle res nāles possūt durare p solū istās. qð pꝫ p phꝫ dicētē sic. penitus icōueniés est qð factū est stati corrūpi: ꝛ nullo tpe pmanere. ista aūt dicta itelligēda sūt de facto nō de possibili.

Tertio dubitat̄. Utruꝫ cuilibet rei creabili repugnet ɔ̄dictorie durare p solū istās. Pro solutōe hui⁹ dubij ponūtur aliq̄ distictōes. Prima duplices sūt res: quedā sūt permanentes. aut sūt successiue. ¶ 2ª distinctio res successiue sūt duplices: q2 q̄dā sunt successiue eēntialr̄ ꝛ q̄ditatiue sicut tp̄s. alie sūt successiue accñtalr̄ ꝛ denoīatiue: sicut motus ꝛ oīs alia successiue durabilia. Ex his vīr tria. p̄m ꝙ nulli rei pmanēti repugnat hr̄e oēs ptes sil̄. 2° vī ꝙ nulli rei successiue accñr ꝛ d̄noīatiue repugnat ɔ̄dictorie durare p solū istās. pꝫ q2 eū successio sit ei accñtalis pōt ab ea separi. 3° vī ꝙ cuilibet rei successiue eēntialr̄ ꝛ q̄ditatiue repugnat ɔ̄dictorie durare per solum instans: q2 de essentia talis rei est ꝙ affirmatio partis prioris inferat negationem partis posterioris.

Ad rationes añ oppositū. Ad p̄mā ꝛ secūdā rñsum est ī q̄stione. Ad tertiā dicit̄ ꝙ graue ī p̄icto reflexionis est prohibitum propter duo. Primo propter incompossibilitatem terminoꝝ motus p̄cedentis ꝛ motus sequentis. 2° graue est prohibitum propter virtutem impressam a proijciente. licet enim illa virtus non sit sufficiens ad mouenduꝫ graue. tamen est sufficiens ad impediendūꝫ descensuꝫ grauis: ꝛ hec de questione.

Ueritur sexto. Utrū cuiuslibet rei permanētis sit dabile p̄mū istās sui eē ꝛ non vltimū: ꝛ cuiuslibet rei successiue sit dabile p̄mū ꝛ vltimū istās sui nō eē. ¶ Arguit̄ p̄° ꝙ nō: q2 v̄itatis istaꝝ ꝓpositionū. sortes currit. ꝛ mūdus fuit. sūt entia pmanētia. ꝛ tñ ipsoꝝ nō est dabile p̄mū istās sui eē. ḡ nō cuiuslibet rei pmanētis ē dabi'e p̄mū istāa sui esse. minor pꝫ: q2 nō est dabile p̄mū istās cur sus sortis. ḡ nec ē dabile p̄m istans v̄itatis isti⁹ ꝓpōnis. sortes currit. ɔ̄ñs tenet q2 eē ipsius cursus sortis ꝛ v̄itas hu ius ꝓpōis se ɔ̄uertibilr̄ ɔ̄sequūtur. Silr̄ pōt argui de veritate alteri⁹ ꝓpōnis. ¶ 2° sic arguit̄. Instās ē res pmanēs: ꝛ tñ hꝫ vltimū istās sui eē ḡ alicui⁹ rei pmanētia ē dabile vltimū istās sui eē. minor pꝫ: q2 de istāti ē aliq̄ñ ve̱ꝝ dīe. Instās nūc est: ꝛ imediate post hoc nō erit. ¶ 3° arguit̄ sic. ꝓpositio q̄ aliq̄ñ ē vera aliq̄ñ icipit eē vera. sꝫ ista ē vera motus fit. ḡ etiā ista est vera. aliq̄ñ motus p̄mo ē: ꝛ sic erit dabile p̄mū istans ipsius motus. ¶ In oppositū arguit̄ auctoritate phi.

Primo sciédū est ꝙ p declaratiōe t̄minoꝝ q̄stionis ponūtur sex distictiones. Prima duplices sūt res: q̄dā sūt res pmanētes q̄b⁹ nō repugnat hr̄e plēs ptes sil̄. alie sunt successiue q̄b⁹ repugnat hr̄e plēs ptes sil̄. ¶ 2ª disti° duplicea sūt res pmanētes. q̄dā sunt durātes p vnū solū istās sicut nūc ꝛ mutatū eē. alia durāt p tp̄s sicut hō ꝛ lapis. ¶ 3ª disti° res pmanētes durātes p tp̄a sūt duplices q̄dā sunt pmanētes solū ad esse ꝛ successiue q̄tum ad fieri. Alie sunt permanentes quantum ad esse ꝛ ad fieri. ¶ 4ª disti° Res pmanētes q̄tū ad esse sūt duplices. q̄dā depēdēt a reb⁹ successiuis ī eē ꝛ ɔ̄seruari. sicut v̄itas hui⁹ ꝓpōnis sortes currit depēdēt a cursu sortis. alie sūt q̄ non depēdēt a reb⁹ nec ī eē nec ī ɔ̄seruari. sicut hō ꝛ lapis. ¶ 5ª disti° Res pmanētes idepēdētes a reb⁹ successiuis sunt duplices. q̄dā hñt latitudiné priū gradualiū s꞉ q̄a ptibiliter ꝛ successiue acq̄rūt̄. alie vero ɔ̄sistūt ī idiuisibili. ¶ 6ª disti° duplex ē non eē rei. q̄ð dā est nō eē añ eē: aliud ē nō eē post eē. ꝛ solū ē hoc ad ꝓpositū de vltimo nō eē añ eē: ꝛ p̄ nō eē post eē. 2° ponūtur aliq̄ documēta. p̄m illud vī hr̄e p̄mū istās sui esse q̄ñ de ipso ve̱ꝝ est dīe hoc nūc est ꝛ nunq̄ añ fuit. 2m illud vī hr̄e vltimū istās sui eē q̄ñ de eo ve̱ꝝ ē dīe hoc nūc ē ꝛ postea nunq̄ erit. 3m illud vī hr̄e vltimū istās

sui nō eē añ eē qñ de eo verꝫ ē dīc hoc nūc non est ⁊ imediate post hoc erit. 4ᵐ illud dr̄ hr̄e vltimū istās sui nō eē post eē de quo verꝫ ē dīc hoc nūc nō est ⁊ imediate añ hoc fuit. ℭ 3º ponūtur alique regule gn̄ales. ℭ Prima qñcūq alicuiꝰ rei ē dabile pmū istās sui eē nūq illiꝰ est dabile vltimū istās sui nō eē añ eē. pꝫ qꝛ aut esset idē istās i quo res vltimo hēret nō esse ⁊ pmo hēret eē: ⁊ tūc i eodē istāti eēt ⁊ nō eēt. aut eēt aliud ⁊ aliud istās: ⁊ tūc iter duo istātia eēt tps mediū. vel ģ illa res i illo tpe medio eēt: ⁊ sic nō erat datū pmū istās sui eē. vel nō eēt. ⁊ sic nō erat datū vltimū istās sui nō eē: vel nec eēt nec nō eēt. qđ est ipossibile. ℭ 2ª regula i qbuscūq ē dabile vltimū istās eē i illis nō ē dabile pmū istās sui nō eē post eē. ⁊ hec regula pōt silr̄ ꝓbari sicut pcedēs. ℭ 3ª regula. i qbuscūq nō ē dabile pmū istās eē. i illis ē dare vltimū istās nō eē añ eē: ⁊ i qbuscūq nō est dabile vltimū nō eē añ eē i illis est dabile pmū eē. pꝫ qꝛ si sumat̄ tps adeq̄te mēsurās eē eiꝰ: vel i pmo istāti illiꝰ tpis hꝫ esse vel nō eē. ⁊ qđcūq dicat̄ hr̄ itērū. ℭ 4ª i qbuscūq nō est dabile vltimū eē i illis ē dabile pmū non eē. ⁊ ecōtra. hec regula pōt ꝓbari silr̄ sicut pcedēs. ℭ 5ª i oībꝰ rebꝰ durāībꝰ solū p istās ē dabile pmū ⁊ vltimū sui eē: ⁊ nō primū neq vltimū sui nō eē. pꝫ qꝛ i ipsis ē dabile aliđ istās i quo de ipsis verꝫ ē dicere. hoc nūc est: ⁊ imediate añ h nō fuit nec imediate post hoc erit. ℭ 6ª silr̄ ē dicēdū de rebꝰ pmanētibus: ⁊ rebus successiuis i eē: ⁊ ɔseruari dependentibus sicut de rebꝰ successiuis a qbꝰ depēdēt: ⁊ opposito mō ē dicēdū de negatōibꝰ ⁊ affirmatōibꝰ aliaꝝ negationū.

Secundo sciēdū est ꝙ Aristo. i 2ª parte huiꝰ capituli mouet et soluit tres dubitatōes. ℭ Prima si darētur due magnitudīes equales ⁊ duo mobilia eque velocia mota supra illas magnitudines sic qđ qñ vnū accedet ad mediū ⁊ aliud iam recedet a medio vtꝫ illa mobilia silr̄ attigerēt terminos illaꝝ magnitudinū. Soluit pħs ⁊ dicit ꝙ nō. qꝛ vnū illorū mobiliū hūit mēᵐ i actu sic ꝙ i medio quieuit: ⁊ aliud solū hūit mediū i potēta. ℭ 2ª dubitatio vtrū aliqđ spatiū possit ptrāsiri. ⁊ arguit ꝙ non ratione zenonis. quia in quolibet spatio sunt infinita. sꝫ nullum ifinitum pōt ptrāsiri. Istud arᵐ soluit duplr̄. pmo solutōe ad hoiēꝫ qꝛ spatiū ifinitū ptrāsit̄ tpe ifinito. 2º soluit vera solutōe. qꝛ illud spaṫu est hn̄ ifinitū ꝭm potētiā sꝫ nō ꝭm actū. ℭ 3ª dubitatio est si aliqđ mobile moueat̄ de vna forma i aliā vtputa de albedine i nigredinē ita ꝙ i toto tpe pcedēte sit sub vna forma ⁊ ꝙ ipsū sit nigrū. ⁊ ꝓ toto tpe sequenti stet sub alia forma. vt si ipsū sit albū. vtrū ꝓ istāti mediante iter illa tpa mobile stet sub forma pori aut posteriori. Soluit ꝙ istās ē attribuēdū posteriori passioni sic ꝙ i illo istāti ē sub illa forma. Contra hoc arguit pħs. mobile ꝓ toto tpe pcedenti stat sub forma pori. ģ ⁊ ꝓ quolibet illiꝰ tpis. sꝫ illud istās mediū ē aliqđ tpis pcedētis. ģ i illo istāti medio stat sub forª pori. Soluit ꝙ tps nō ɔponit̄ ex idiuisibilibꝰ. iōi. lō istās ñ ē ps tpis pcedētis.

Tertio sciēdū ē ꝙ circa hūc textū icidūt tres difficultates tacte i titulo questionis. ℭ Prima qualiter se habet res pmanēs ad vltimū ⁊ pmū sui eē. ⁊ ad pmū ⁊ vltimū sui ñ eē. Pro solutōe huiꝰ difficultatis ponūt̄ due regule. ℭ Prima i oībꝰ rebꝰ pmanēībꝰ ⁊ successiuis nullo mō depēdētibus: ⁊ p aliqđ totum tēpus in esse durantibus est dabile primum istās sui esse. patet quia si sumatur adequatum tempus mensurans motum per quem tales res acquiruntur ⁊ sumatur vltimum instans illius tēporis. vel ergo in illo res habet esse et ante non habuit: ⁊ sic habetur itentū. vel non habet esse. ergo non poterit acquirere esse nisi per aliaꝫ alterationeꝫ. qđ est manifeste falsum. Ex hoc sequitur ꝙ talium rerum non est dabile vltimum instans non esse ante esse. patet per primam regulam generaleꝫ. ℭ 2ª regula in illis talibus rebus permanentibus non est dare vltimū instās sui esse cū sit dabile primū istans forme sequentis. Ex hoc sequitur ꝙ cuilibet tali rei est dabile primū istās non esse post esse. ℭ Secunda difficultas qualr̄ se habent res successiue ad primū ⁊ vltimū sui esse. ⁊ ad primū ⁊ vltimū sui nō esse. Pro solutione huius difficultatis ponitur talis regula. nullius rei successiue est dabile primū ⁊ vltimū sui esse. patet qꝛ ꝭm pħm 6º huius quicquid mouetur prius mouebat̄ ⁊ postea mouebitur. patet etiā ꝙ sicut alias visum est ante oēꝫ motū est alius motus: ⁊ post omnē motū est alius motus. Ex hoc sequit̄ ꝙ cuiuslibet rei successiue est dabile vltimū non esse ante esse. ⁊ pmū non esse post esse. patet per regulas generales. ℭ Tertia difficultas qualiter se habent primū et vltimū sui esse ⁊ non esse forme precedentis ad vltimū ⁊ primū non esse ⁊ esse forme sequētis. Pro solutōe huius ponūtur alique regule. Prima qñcūq est dabile primum instans esse

forme sequẽtis nũq̃ ẽ dabile vltimũ istãs esse forme p̃cedẽtis. q2 tũc eẽt sil' idẽ sub forma p̃cedẽtis ꝛ seq̃ntis. 2ª q̃ñcũq3 ẽ dabile vltimũ nõ eẽ vnius ẽ dabile primũ esse alterius ꝛ ecõtra ꝛc̃.

Conclusio R̃nsalis. cuiuslibet rei p̃mãnẽtis est dabile p̃mũ3 instãs sui esse ꝛ nõ vltimum. ꝛ p̃mũ sui nõ esse ꝛ ñ vltimũ. quia nullius rei p̃manẽtis est dabile vltimũ instans sui esse vt patet ex dictis.

Primo Dubitaȓ. Utrũ motus reflexus sit cõtinuus. Ad hoc soluẽdũ est supponẽdũ ꝙ Ari. i tertia p̃te hui⁹ tertij capl'i p̃bat p rõnes logicas motũ reflexũ nõ esse continuũ que sũt quattuor. Pria oẽ qδ moueȓ h3 aliquem terminũ ad quẽ tẽdit. ꝛ q̃ñ attingit ip̃3 quescit ibi. sed motus reflexus tendit ad aliquẽ terminũ. ğ q̃ñ p̃uenit ad eũ q̃escit. ꝛ p ↄñs t' motus nõ ẽ vn⁹ mot⁹. ¶ 2ª oẽ qδ moueȓ moueȓ h3 aliq̃3 spẽ3 motus. ꝛ q̃escit q̃ete opposita tali motui. ergo mobile motũ motu reflexo cu3 moueȓ duabus spẽbus motus etiã q̃escit duabus spẽb⁹ q̃etis. ꝛ p ↄñs talis motus nõ erit vnus. ¶ 3ª si motus reflexus esset cõtinuus sequereȓ ꝙ idẽ eẽt cõruptũ ꝛ corrũpẽdũ. p3 ↄñs. q2 cũ mobile p̃uenit ad illũ terminũ motus q erat vnus ꝛ ↄtinu⁹ ẽ corruptus. ꝛ tñ nõdũ factus ẽ si seq̃ẽs mot⁹ sit sibi cõtinuus. ¶ 4ª rõ eade3 est ratio cõtinuitatis motus ꝛ sil'r tẽporis. s3 cõtrarij motus nõ sunt vnus motus. ergo motuũ ↄ̃rio2 nõ ẽ vnu3 tempus. ꝛ per ↄñs non potest esse i vno ꝛ eode3 tempore. ꝛ sic non est continuus.

Secundo Dubitaȓ. Utr3 motus circl'aris sit vnus. Ad soluẽdu3 hoc dubiũ est supponendũ ꝙ Aristo. in isto vltimo ca⁹ oñdit q̃s motus est vnus ꝛ cõtinuus. et diuidiȓ in duas p̃tes. In p̃ma oñdit motũ circularẽ esse vnũ ꝛ continuũ. ꝛ diuidiȓ in duas p̃tes. In p̃ª itẽdit talẽ ↄclusionẽ. Mot⁹ circularis ẽ vn⁹ ꝛ cõtinuus. p̃bat duabus rõnibus. Prima rõ ad motũ circularẽ esse vnũ ꝛ continuũ nullũ accidit ĩpossibile. ergo motus circularis ẽ p̃onẽdus vnus ꝛ cõtinuus. 2ª rõ ille motus ẽ cõtinu⁹ q ẽ ab eodẽ in idẽ. sed motus circularis est ab eodẽ in idem. rectus aũt ab eodẽ in aliud. ergo mot⁹ circularis est vnus ꝛ cõtinuus. Et subdit ꝙ motus qui ẽ in semicirculo. aut mot⁹ qui ẽ i aliqua alia circulatiõe q nõ copulat finẽ cũ p̃n° ille nõ est vn⁹ neq3 cõtinuus. ¶ In scd̃a p̃ticula ari. infert duo correlaria. p̃mũ nullus alius mot⁹ ẽ cõtinu⁹ p̃ter circularẽ motũ. p3. ille mot⁹ nõ ẽ ↄtinuus nec p̃petu⁹ q põt multotiẽs ĩterrũpi p media. ita ẽ de oib⁹ motib⁹ alijs a circulari. ğ ꝛc̃. 2ᵐ ex his q̃ dicta sũt eliciȓ ꝙ physiologi. i. p̃hi sibi dicunt oĩs sensibilis semp̃ moueri q2 necesse esset ea moueri ſm aliquẽ istorũ motuu3 ꝛ maxie ſm alterationẽ. modo mãifestũ est ꝙ nulla alia mutatio a circulari est ↄtinua aut perpetua.

Tertio Dubitaȓ. Utrũ mot⁹ circularis sit p̃m⁹ motuũ. Ad soluẽdu3 hoc dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. in 3ª p̃te h⁹ capl'i intẽdit talẽ ↄclusionẽ. Mot⁹ circularis ẽ p̃m⁹ motuũ. p̃bat ph̃s 3ᵉ. p̃ p duas rões p̃pas. p̃ma ois motꝰ localis aut ẽ circularis. aut rect⁹. aut ↄposit⁹ ex his. s3 mot⁹ ↄposit⁹ ẽ posterior alijs q2 ex alijs cõponiȓ. ꝛ mot⁹ circularis ẽ prior recto. h̃ p̃bat ille mot⁹ ẽ p̃or q ẽ simplex ꝛ p̃fect⁹. mot⁹ ãt rect⁹ est ip̃fect⁹ q2 ñ põt ↄtinuãi nisi p reflexionẽ. maiorẽ p̃bat q2 p̃⁹ nã rõe ꝛ tp̃e ẽ p̃fectũ ip̃fecto. et corruptibile ĩcorruptibili. 2ª rõ. ille motus ẽ p̃or q est p̃petuus illo quẽ nõ ↄtingit esse p̃petuũ. s3 motũ circularẽ ↄtigit esse p̃petuũ ꝛ nõ rectũ. ğ mot⁹ circularis ẽ p̃m⁹ motuũ. 3° p̃bat illã trib⁹ rõib⁹ cõib⁹. p̃ma ille mot⁹ ẽ p̃petu⁹ q nõ h3 ðterminatũ p̃nᵐ neq3 finẽ. mot⁹ circularis ẽ talis. ğ ꝛc̃. minore3 p̃bat q2 vnũq̃δq3 qδ ẽ in linea circl'ari sil'r est p̃nᵐ meᵐ ꝛ finis. 2ª rõ. ille motus ẽ p̃mus q est mẽsura oĩu3 aliorũ motuũ. s3 mot⁹ circularis ẽ mẽsura oĩum alio2 motuũ. ğ. 3ª ille motus est prim⁹ motuũ q est r'l'aris. solus mot⁹ circularis est regularis. ğ solus mot⁹ circularis est p̃mus motuũ. miorẽ p̃bat q2 mot⁹ circularis sẽp eq̃ distat a fine ad quẽ tendit mobile. i. a medio. ꝛ iõ ẽ regularis ꝛ sp̃ vniformis. nullus mot⁹ rectus ẽ sic regularis eo ꝙ intẽdiȓ aut in p̃n° aut ĩ fine. s3 mot⁹ circularis neq3 h3 p̃nᵐ neq3 fine3. 3° p̃bat dictã ↄclusionẽ q̃nq3 auctoritatib⁹. p̃ma q2 q̃cũq3 fecerũt memoriã de motu posuerũt p̃ncipia mot⁹ localis eẽ p̃ncipia oĩum motuũ vt disgregationẽ ꝛ ↄgregationẽ ↄcordiã ꝛ discordiã. 2ª est anaxagore qui posuit intellectũ agente3 disgregare res. Tertia ẽ democriti qui posuit res fieri per vacuũ ꝛ plenum ꝛ nõ aliũ q̃3 motũ localem. 4ª est aliorũ qui posuerunt rarũ ꝛ densum esse principia rerum ꝛ dicebãt ea esse p̃ncipia motus localis. Quita est opinio platonis. quia plato p̃mo dicebat aĩam esse principiu3 seipsum mouẽs. Scd̃o dicebat ꝙ principium seip̃m mouẽs põt q̃escere alijs spẽb⁹ mot⁹ ꝛ moueri ſ3 locũ. ğ ponebat motũ localẽ esse p̃mũ motuũ. Consequenter epilogat que dicta sunt.

Rationes soluuntur ex dictis. Et hec de questione.

Queritur 7° vtrum in magnitudine finita possit esse virtus infinita. Ar° p° q sic. q2 i magnitudie ifinita pōt ee vtus finita. g i magnitudie finita pōt ee vt° ifita. tz oña p sile. añs p3. q2 i magnitudie ifinita pōt ee vt° ifinita. g z finita. oña tz. q2 magnitudis ifinite aliq ps ē finita. z° ar° sic. magnitudo finita pōt moue p tps ifinitū. g h3 vtutē ifinitā. tz oña. q2 fm ph3 īpossibile ē vtutē finitā moue p ifinitū tps. añs p3 q2 celū ē magnitudie finitū. z tn mouet p tps ifinitū. z ēt f3 phm gnatōes z corruptōes ŝt ifite. ℂ 3° sic sr magna ē magnitudo fita. silr ignis z qlz po° visiua. z tn i ipis ē vt° ifinita. g in magnitudie finita ē vt° ifinita. mior p3 q2 mā h3 vtutē substādi ifinitis formis. z ignis h3 vtutē oburēdi ifinita cōbustibilia. silr po° visiua h3 vtutē vt possit i mutari ab infinitis obiectis. In oppo^m est phūs.

Primo Sciēdū ē q Ari. i isto 4° tractatu oñdit q̄le sit p^m mouēs. z diuidit i tria capl'a. In p° oñdit 4^or oclusiōes. prima ōō ē q p^m mouēs ē iptibile z nullā hñs magnitudinē. z^a o° ipossibile ē mouēs finitū moueri p tē p° ifinitū. Ad pbādū hāc oclusionē tria supponit. p° q i cā motu sūt tria. s. mouēs mobile z tps z°. sit mouēs finitū. a. sit mobile finitū. b. z tps finitū. c. 3°. ps mouētis sit. d. z ps mobil' finiti sit. e. ps tpis ifiniti fita sit. 3. tūc ar° sic. si. a. moueat. b. i. c. d. mouebit. e. i. 3. s3. d. pōt toties sumi q osumet totū. a. z sic. e. osumz totū. b. cū illa sint finita. s3. 3. nūq̄ pōt cōsumē totū. c. cū. c. sit ifinitu3. g. c. nō erat adequatū tps i q mouebit. b. ℂ 3^a o° in magnitudie finita nō pōt ee vt° ifinita. Ad pbādū hō suppōit p° q maior potētia mouet i miori tpe z mior i maiori. z^m q ois mot° est i tpe tūc ar° sic. Si i magnitudine finita esset vt^a infinita tūc sequeret q vtus finita posset moue i equali tpe cū vtute ifinita oñs est ipossibile. g z c. probat tn oña3 cū vtraq3 sit i magnitudie fita vtraq3 mouet in tpe finito. l3 vna moueat in tpe maiori. z alia in minori augeat. g vt° finita fm pportione3 fm quā vnū tps excedebat aliud. tūc virt° finita z ifinita mouebūt i equali tpe. ℂ 4^a o° i magnitudie ifinita n̄ pōt ee vt° fita. pbat ph's duab° rōib°. p^ma est de magnitudib° diuersoz generz. z ē hec q2 si i magnitudie ifinita esset virt° finita moueret p tps finitū. z sic mouet i eq̄li tpe cū magnitudie ifita qō ē icōueniēs. z ssc'am rōe3 deducit de magnitudinib° eiusdem g n̄is.

Secundo Sciendū est q i hoc 3° ca° oñdit Aristo. p^mū motorem esse vnū. z diuidit i duas ptes. In p^ma mouet q̄dā dubitationem q̄ est hec. q oē qō mouet ab alio mouet. du^m est a quo moueant piecta cu3 mouens non tangat illa. Et arguit sic p^mo q non moueātur ab aere moto a piciente. vr eni3 ab alio simul moueri. cum primū mouens moueat z omnia moueātur a p^mo mouente z oia gesce cū p^mū mouens gescit. Soluit z dicit q primū mouens. s. piciens facit moueri aliquod corp° qō aptū natum est moueri vel mouere. z gescē te p^mo mouente non simul quiescit illud qō ab eo mouet. Ex hoc infert q motus piectōis nō est cōtinuus q2 nō fit ab vno motore sed a pluribus ōnter se hñtibus in virtute motiua quā aliqui vocāt anthipistasim eo q dicunt aere3 per anthipistasim mouere piectū. ℂ In scda ptic'a ponit ph's duas conclusiōes. prima necesse est p^mū motore3 esse vnū. pbat q2 p^m° motus est vn°. g est a mouente vno. scda o° necesse est primū mouens mouere motu regulari eo q p^mū mouens eodem mō se h3 p totū motū. si eni3 cōtinue se haberet aliter z aliter. tūc ille motus esset ab alio z ab alio mouente. Ex hoc concludit q primus motor mouet motu infatigabili. al's motus non ess3 regularis.

Tertio Sciendū q i vltimo c° vltimi tractatus aristo. itendit tres oclusiones. p^ma. p^m° motor est i circūferentia p^mi mobilis. pbat quia effect° primi mouentis magis manifestatur in ipsis eo q partes circunferentiales magis mouent. scda tāgit vnā dubitationem que est hec. Utrū mouens qō mouet motum continuū possit facere. dicit q nō. q2 mot° cōtinuus est a mouēte imobili. ℂ 3^a z vltima primus motor est imobilis ipartibilis z nullā3 hñs magnitudinem. q2 si prim° motor haberet aliq̄3 magnitudinem. vel haberet magnitudine3 finita3 vel infinita3. sed nullā illaz hr̄e pōt. g nullā h3 magnitudinem. minorem pbat p p^ria parte q2 ipossibile est aliquā magnitudinem esse ifinitam vt pbatū est. p scda p^te pbat q2 potentia primi mobilis nō est finita. g prim° motor nō pōt hr̄e magnitudine3 finitā. tz oña. q2 vt pbatu3 ē i magnitudie finita nō ottingit ee vt° ifinita. añs pbat q2 p^m mouens mouet tpe infinito z motu cōtinuo z ppetuo. ergo eius virtus est infinita.

Conclusio R̄n̄salis. In magnitudine finita nō pōt esse v̄t⁹ īfinita itelligēdo de īfinitate ētitatiua ⁊ fitate itēsiua ſm̄ extēsionē potētie motiue. ⁊ hoc de z° arti°

Primo Dubitaṫ. Utrū de mēte Aristo. ⁊ sui ɔmētatoris fuerit ponē p̄ᵐ motorē īfinite v̄tutis ētitatiue ⁊ itēsiue. Et ꝓꝑ h̄ pōlr tal' disti°. aliqd eē īfiᵐ pōt itelligi 4ʳ. p̄ ḟz du ratōez. q̄z. s. durat tp̄e īfinito. ⁊ sic ḟz Ari. ⁊ suuz ɔmētatorē itelligētie celū ⁊ multa ētalia sūt īfi- nita. a°°. aliqd eē īfinitū pōt itelligi q̄z mouet mo tu īfito. siue talis mot⁹ sit mot⁹ vn⁹ localis siue n̄ ⁊ sic ḟz ph̄z itelligētie solū ⁊ corpa celestia sūt ī- finita a°°. aliqd ē īfitū. q̄z mouet mot u locali vno ⁊ ɔti°ꝑ īfiᵐ tp̄s. ⁊ sic ḟz ph̄z q̄lz itelligēª ē īfinita. a°°. aliqd ē īfitū. q̄z imobilr̄ ipꝛbilr̄ mouet motu locali ꝑ tp̄s īfinitū. ⁊ sic p̄ma cā ē solū īfinita. p̄t tn̄ illos mōs ē vn⁹ ali⁹ modus quē Arif. reputat eē īpossibilē ꝑ q̄d aliqd ē īfitū itēsiue ita q̄ q̄cūq̄ mobili dato pōt mouē mai⁹ īfinitū. et q̄cunq̄ velocitate data pōt mouere veloci⁹ ī īfinitū. iō pōt mouere q̄dlz mobile ī instāti. Ex his dr̄ p̄ q̄ de mēte Aris. ⁊ sui ɔmētatoris nō fuit ɔcedē p̄ᵐ motorē eē virtuti īfinite itēsiue. p̄z q̄z ari. ɔcede ret p̄ᵐ motorē agere ad ex̄ necessitate nāe. ḡ cō- cederet ip̄z mouere ḟz vltiᵐ sue po͛ ⁊ ꝑ ɔn̄s ɔces- sisz ip̄z mouere ī instāti. c⁹ oppoᵐ ꝓbat in multis. z°. dr̄ q̄ q̄lz ver⁹ ph̄s ⁊ nālis h̄z magis ɔcedē p̄ᵐ motorē eē virtuti īfinite itēsiue q̄z oppoᵐ. ꝓbat q̄z q̄libz talis h̄z ɔcedere ip̄m esse ens. quo nihil maius cogitari pōt. 3°. dr̄ q̄z ſm̄ fidem tenendū est primum motorē infinite virtutis eē intēsiue virtutis cum habeat omnem ꝑfectionē simpl'r.

Secundo Dubitaṫ. Utrū oē ꝓiectū mo ueaṫ ab īt'rīseco vel a medio ꝓ̄ro solōe h⁹ dubij ponūṫ due opiōes. p̄ª ē opio cōis ⁊ ē h̄. q̄ ꝓiciēs p̄ᵐ mouet ip̄z ꝓiectū. ⁊ ip̄m motū mouet vnā ꝑtē aeris. ⁊ ip̄a ꝑs aeris mouz ꝓiectū ⁊ iterū ꝓiectū mouet aliā ꝑtē aeris. et sic quousq̄ deficiat virt⁹ ꝓiciētis. ⁊ sic dn̄t q̄ mo- t⁹ ꝓiectoꝝ ē a diuersis mouētib⁹. ⁊ quot sūt mo tus ꝑtiales tot sūt ꝑtes medij mouētia. ⁊ ex illis fit vn⁹ mot⁹ vnitate aggregatōis. z° opio q̄ ap pet ꝓbabilior ē q̄ ꝓiciēs ip̄rimit vnā virtutē i- pulsiuā in ip̄o ꝓiecto q̄ virt⁹ ipulsiua vocaṫ ipe t⁹. ⁊ ē vna qualitas motiua cui resistit grauitas moti ⁊ resistentia medij. ideo continue debilita tur ⁊ tandem corrumpitur. ⁊ sic proiectū cessat violenter moueri. et illa virtus est subiectiue in proiecto.

Tertio dubitaṫ. Qualr̄ ē saluabile motū ꝓiectōis eē violētū cū tn̄ sit a p̄n° intrīseco effectiuo. s. ab illo ipetu. ⁊ tn̄ ad violē- tū duo reqrūṫ. p̄mū q̄ sit ex̄. hoc ē dictu q̄ p̄nᵐ effectiuū sit extrīsecū. zᵐ q̄ passū nil ɔferat. h̄ ē dictu q̄ talis mot⁹ sit ɔ̄ nālē iclinationē ip̄i⁹ mo- ti. R̄ʳ q̄ pōt saluari duʳ p̄ negā_o q̄ ad violētū motū reqrāṫ i° duo copulatiue. z°. dr̄ q̄ sicut ad motū nālē sufficit q̄ talis mot⁹ sit ad formaz ad quā inclinaṫ ip̄m mobile. silr̄ ad motū violentū reqriṫ ⁊ sufficit q̄ forma ad quā ē talis mot⁹ sit ɔ̄ nālē iclinationē ip̄i⁹ mobilis. z°. pōt saluari di- cēdo q̄ sufficit q̄ ip̄z ꝓiciēs q̄d est p̄ncipale mo uens sit extrinsecū. 3° dr̄ q̄ talis motus non est a p̄n° intrīseco eēntialr̄. s. a forma subālī. s̄z soluz a p̄ncipio intrinseco accn̄tali. s. ab illo impetu.

Ad rationes ante oppositū. ¶ Ad p̄ri mā dr̄ negādo an̄s cū su is ꝓbatōib⁹. ¶ Ad scd̄az dr̄ q̄ n̄ ē possibile aliq̄ magnitudinē eē īfinitā. ⁊ sic an̄s suppōit falsuz. iō ē negādū. z°. q̄ v̄t⁹ fita n̄ ē adeq̄ta ī magnitu- die finita. ¶ Ad 3ᵃᵐ dr̄ q̄ illa tria sūt īfinita īfini- tate pluralitatis obiectoꝝ ad q̄ se extēdūt. s̄z nō sunt īfinita īfinitate ꝓ̄pe passionis quantitatis. ¶ Et hec de libris octo physicoꝝ dcā sufficiāt.

PRimo q̄riē circa ini tiū p̄mi libri celi ⁊ mundi. Utrū corpus simʳ sub rōe mobiliʳⁱˢ ad vbi sit adeq̄- tū huius scie subiectū. Et argʳ p̄ q̄ nō. q̄z nullū cor- p⁹ ē simplex ergo corp⁹ simplex nō ē subiectū h⁹ scie. an̄s p̄z q̄z oē corpus ē cōpositū ex mā ⁊ forma. z° sic. q̄c q̄d est subiectū adequatū h⁹ scie de illo p̄dicaṫ. ɔuertibilr̄ ista passio q̄ est esse mobile ad vbi. s̄z ista nō ɔuertibilr̄ p̄dicaṫ de corpe simplici. ergo corp⁹ simplex n̄ ē h⁹ scie adeq̄tū subm̄. minor p̄z q̄z illa passio n̄ ɔuenit oī corpi simplici ḡ nō ē cō- uertibilis cū corpe simplici. p̄ma ꝑs an̄tis p̄z q̄z celū nō est mobile ad vbi cū nō habeat aliq̄ sup ficiē ip̄m circūscribentē. zª ꝑs an̄tis p̄z. q̄z aīalia ⁊ cetā corpa mixta sūt mobilia ad vbi. 3°. sic mobi

litas ad vbi ē passio subiecti b⁹ scie. ḡ nō pōt esse rō formalis ei⁹. ꝛ p ɔñs corp⁹ simplex nō ē sbm b⁹ scie sb rōe mobilitat]. ¶ In op^m ē auctas phi dñs sciam hui⁹ esse circa corpa. In ista q̄stione erūt tres articuli sicut in alijs. Quātū ad pmū.

Primo Sciendū est ꝙ p solōe q̄ois sūt soluēde tres difficultates tacte i trib⁹ argumētis. Pria q̄ tā^r i pmo argumēto ē hec vtrū sit aliqd corp⁹ simplex. Pro solōne h⁹ difficultatis ponūt due distinctōes. Prima du plex ē corpus. quoddā est de gñe sbē. ꝛ ē ɔpositū ex mā ꝛ fōma. ꝛ illud vocat sbm trine dimēsiōis qd aptū natū est suscipe trinā dimēsionez. aliud ē corpus de gñe q̄titatis. ꝛ ē ipsa trina dimēsio. s. lōgitudo. latitudo ꝛ pfūditas. 2ª distin° simplex capit dupl̄r. vno° vt dicit negationem ɔpōnis ita ꝙ illud ē simplex hō nō est cōpositū. alio° capit vt dicit negationē mixtōis. ita ꝙ illd ē simplex qd nō ē mixtū cōpositū ex corpib⁹ ad inuicē spē dñtib⁹. sicut celū ꝛ 4^{or} elemēta. Simplex p° mō oppōit ɔposito. sȝ simplex. 2°° oppōit mixto. Ex hoc seq̄t ꝙ illd ē simplex 2°°. ꝙ nō ē mixtū siue ɔpositū ex corpib⁹ ad inicē spē differētib⁹. Ex his dr̄ p° ꝙ corp⁹ de gñe quātitatis ē simplex vtroqȝ mō simplicitatis. ois. n. q̄titas ē forma simplex. 2° dr̄ ꝙ nullū corp⁹ de gñe sbē ē simplex. p° simplicitatis. qr qdlȝ tale ē ɔpositū ex mā ꝛ forma. 3° dr̄ ꝙ celū ꝛ quattuor elta sūt corpa simplicia 2°° simplicitatis. pȝ qr nō sūt mixta ex corpib⁹ spē dñtibus. ¶ 2ª difficultas q̄ tāgit i 2° argumēto ē hec. vtr̄ mobilitas ad vbi sit passio adeq̄ta ɔuertibil̄ cū corpe simplici. Pro solōe h⁹ difficultatis pōit vna distin° ꝛ vna suppō. Suppō ē hec. ꝙ vbi ē vna q̄ditas p̄dicamētalis p̄cise cois ad vbi actiuū ꝛ vbi passiuuȝ fm modū expositū 4° phicoꝝ i tractatu de loco. ¶ Distin° est hec. aliqd eē mobile ad vbi pōt capi dupl̄r vno mō coiter put se extēdit ad oē esse mobile ad vbi. siue circūscriptiuū. siue diffinitiuuȝ. siue sit motu nāli. siue violēto. siue voluntario. ꝛ sic ois subā imo oē ens creatū ē mobile ad vbi. 2°° ca^r ppe p eo ꝙ mouet̄ ad vbi circūscriptiuū siue sit nālr̄. siue violēter. siue volūtarie. ꝛ sic ois aia⁹ ꝛ vīr ois corpa sūt mobilia ad vbi. 3°° ca^r magis ppe p oi mobili ad vbi circūscriptiuū motu nāli. siue moueat̄ p se p° siue p accñs ꝛ gr̄a partis. ꝛ isto° mixta iaiata sūt mobilia ad vbi qr motu nāli mouet̄ ad vbi circūscriptiuū p accñs tn̄ ꝛ gr̄a ptis ad motū eli p̄dominātis. alio° ca^r max^e ppe p oi eo ꝙ ē p° ꝛ p se mobile ad vbi circūscriptiuū motu nāli. ꝛ sic solūȝ corp⁹ simplex ē mobile ad vbi. Ex his se^r ꝙ mobilitas ad vbi ē passio adq̄te ɔuertibilis cū corpe simplici. ¶ 3ª difficultas q̄ tā^r i 3° ar^{to} ē h̄. qual̄r ē saluabile mobilitatē ad vbi eē rōem formalē corpis simplic] cū tn̄ ei⁹ sit ppa passio. Ad hoc rn̄^r ꝙ p̄t saluari p vnā maximā scotizātiū q̄ ē hec. q̄cūqȝ rō formal̄ alic⁹ q̄ditatis subālis ē inoiata. ipa p̄t ɔueniēter noiari ꝛ circūloq̄ p nomē ppe passiōis tal̄ sbi. iō mobilitas ad vbi circūloq̄t nobis rōeȝ formalē sub qua hic ɔsideraī d corpe simplici q̄ ē nob inoiata. Ex hoc se^r ꝙ sola q̄ditas corpis simplicis ē illi⁹ sbm sub rōe formali nob inoiata. tn̄ circūloq̄t nobis p nomē ppe passiōis q̄ ē mobilitas ad vbi. 2° seq̄tur ꝙ aggregatuȝ ex q̄ditate corpis simplicis ꝛ mobilitate ad vbi nō potest hui⁹ esse subiectū. alias sbm esset vnum ens p accñs.

Secundo Sciēdū est ꝙ iste liber d celo i quo ari. determiat de corpe nāli ꝛ p° mobili ad vbi diuidit̄ i q̄ttuor libros ptiales. In p° determinat de mūdo secundū se totū ꝛ ɔtinet q̄ttuor tractat⁹. In 2° determiat de ppa ei⁹ passiōe. s. d ei⁹ pfectōe. ꝛ diuidit̄ i quattuor capl'a In p° demōstrat totū vniuersū eē pfcm. ꝛ itēdit quattuor ɔclusiōes. Pria tāgit itētū ꝛ ē h̄. scia de nā vīr eē circa corpa ꝛ magnitudines ꝛ circa passiōes ꝛ mot⁹ ipoꝝ ꝛ circa pn^a q̄cūqȝ talis sbe .i. corpis nālis. pbat qr scia nāl's ē circa res nāles. ḡ ē circa illa q̄ dcā sūt. ɔñaȝ pbat. qr reꝝ nāliū q̄dā sūt corpa ꝛ magnitudies. q̄dā hñt corp⁹ ꝛ magnitudinē. ꝛ q̄dā sūt pncipia hñtiū corpus ꝛ magnitudinē. ¶ 2^a ɔ° tāgit duas diffinitōes. prima ē dif° ɔtinui ꝛ est hec. Cōtinuū ē quoddā diuisibile i sp diuisibilia. ¶ 2^a ē dif° cōpis ꝛ ē h̄. Corp⁹ ē qd ē oiq̄ȝ diuisibile. hāc pbat qr tres dimensiōes sūt oēs. ḡ corp⁹ qd ē diuisibile fȝ tres dimēsiones ē oiq̄ȝ diuisibile. añs pbat. qr magnitudo diuisibil' ad vnū ē linea. ꝛ magnitudo diuisibil' ad duo ē sficies. ꝛ magnitudo diuisibil' ad tria ē corp⁹. ꝛ nō sūt alie p̄ter has. ḡ tres dimēsiōes sūt oēs dimēsiōes. 2° pbat istā ɔclōne trib⁹ signis. pmū pythagorici dixerūt oia eē determiata trib⁹. s. pncipio me° ꝛ fine. ḡ signū ē ꝙ illd qd ē diuisibile fm tria ꝛ oiq̄ȝ diuisibile fȝ corp⁹ est diuisibile fm tres dimēsiones. ḡ est oiquaqȝ diuisibile. 2^m signum numerus ternari⁹ videt̄ nobis esse datus a nā ad sacrificatiōeȝ deoꝝ. ḡ signū est corp⁹ qd ē diuisibile fm numerū ternariū est oiquaqȝ diuisibile. 3^m signum natura inducit nos vt faciamus appellatōes sic ꝙ duo ambo appellam⁹ ꝛ duos

ambos ⁊ nō oēs. ⁊ ꝙ tres appellam⁹ oēs si nō sint plēs. ḡ signū ē qḋ corp⁹ qḋ ē diuisibile ꝫ tria est oīquaqꝫ diuisibile. ¶ 3ª ɔ°. tāgit 3ᵃᵐ suppōē ⁊ ē hec. Cōp⁹ ē magnitudo pfcā h̄ pbat duab⁹ rōib⁹ pª. corp⁹ ē magnitudo oīs. ḡ corp⁹ ē magnitudo pfecta. ɔñam pbat: q2 oē ⁊ totū ⁊ pfcm̄ nō dr̄nt ꝫ spēz ſʒ tm̄ꝫm mãʒ cui addunt̄. añs pʒ: q2 solū corp⁹ ē terminatū trib⁹ dimēsionib⁹: ⁊ ē vndiqꝫ diuisibile. ḡ solū corp⁹ ē magnitudo oīs. Et subdit ꝙ iste tres magnitudies eodē mō sūt ɔtinue quō sūt diuisibiles. pbat q2 linea q̄ ē ɔtinua ad vnū ē diuisibilis ad vnū. ⁊ silr̄ de alijs. 2ª rō. illa magnitudo ē pfecta q̄ nō trāsit i aliā magnitudinē: ſʒ corp⁹ nō trāsit i aliā magnitudinē. ḡ corp⁹ ē pfecta magnitudo. minorē pbat. q2 ois exit⁹ ē pp defectū. ¶ 4ª ɔ°. tāgit duo correlaª. pᵐ vnūqḋqꝫ pticulariū corpoꝝ ē pfectū. pbat q2 vnūqḋqꝫ coꝝ h̄ʒ oēs dimēsiones. 2ᵐ totū vniuersū ē pfectū: ad pbādū h̄ correlariū ponit duas suppositōes. pª vnūqḋqꝫ pticularium corpoꝝ facit vnū vnitate ɔtiguitatis: ⁊ ē tminatū ad pximū p ɔtactū: h̄ ē dictu. vnūqḋqꝫ pticulariū corpoꝝ facit vnū vnitate ɔtiguitatis cū pximo cor°. 2ª oīa corpa p ɔtactū cōponūt vnū totū vniuersū h̄ ē dictu ex oīb⁹ corpib⁹ sil̄ sūptꝭ fit vnū totale corp⁹ vnitate ɔtiguitatꝭ ⁊ ɔtact⁹ qḋ vocat̄ vniuersū totū. Ex his pbat correlariū suū sic. ex qd nōis corporis est manifestū oē corpus esse pfectū: ſʒ totū vniuersū est corpus vt pbāt suppositōes. ergo totū vniuersum est perfectum.

Tertio sciēdū qḋ circa hūc textū incidūt tres difficltates. Prima vtꝝ sciānalis sit circa corpa ⁊ magnitudines. Ad h̄ rñdet ɔmētator ꝙ mathe⁹ ē de magnitudinib⁹ ꝫm ꝙ sūt abstracte a mã: ſʒ phic⁹ ɔsiderat de his ꝫ ꝙ sūt vltima mãe: h̄ ē ꝫ ꝙ sūt tmini corpoꝝ nãliū. ¶ 2ª difficultas vtrū a trib⁹ ad oē sit formalis ɔña ita ꝙ vlr̄ de qbuslibet trib⁹: ⁊ solū de tribus possum⁹ dr̄e oē. Pro solōe hui⁹ difficultatis ponūt̄ due regule. Prima ois ppō vniuersalis affirmatiua exponēda ē p vnā copulatiuā cui⁹ pma ps affirmat p̄dicatū d̄ aliq̄ determinato supposito. ⁊ 2ª asserit nō eē dabile aliqḋ suppoᵐ talis subiqn ṽificet̄ de ipso p̄dicatū tlis subi: vt ista. ois sol lucet. exponēda ē p istā. sol lucet: ⁊ nō sūt plēs qn luceāt: vl̄ sic ⁊ nō ē dabilis aliqs sol qn luceat. Ex h̄ seqt̄ ꝙ de vno si nō sint plā possū dr̄e oē. 2°. seqt̄ error dicētiū istud signū ois exigere tria appellata sic ꝙ añ qꝫ alicui tmio addat̄ ois reqrit̄ ꝙ talis tminus sit ṽificabilis de trib⁹ suis suppositis: q2 tūc ista eēt falsa ois sol lucet: ⁊ tūc euidēs ē ꝙ sua ɔ̄dictoria est falsa. s. ista. qdā sol nō lucet. 2ª regula. ois ppō vniuersalis de h̄ sig° ois plalr̄ sūpto exponēda ē p vnā copulatiuā hñtē tres ptes. qrū pma affirmat p̄dicatū ieē alicui determiato supposito s̄bi. ⁊ scḋa etiā affirmat p̄dicatū ieē alicui alteri supposito s̄bi. ⁊ tertia asserit nō eē dabile aliqḋ suppositū s̄bi qn de illo ṽificet̄ p̄dicatū simplr̄ sumptū: vt ista oēs hoies currūt sic ē exponēda. iste hō currit: ⁊ ille: ⁊ nō ē dabilis hō qn ille currat: ⁊ h̄ si sit vl̄is sic ꝙ ly ois teneat̄ diuisiue ⁊ distributiue. q2 si teneret̄ collectiue tūc esset singularis: ⁊ ad ei⁹ ṽitatē sufficeret p̄dicatū plalis numeri posse ṽificari de pnoīe plalis numeri demōstrāte ois illa sil̄ sūpta p qb⁹ supponebat subʒ: vt oēs apli dei sūt xij. sic exponēda ē. isti sil̄ sūpti sē. xij. Ex h̄ seqt̄ ꝙ de duob⁹ si nō sūt plēs possumus dr̄e oēs. nec reqrit̄ necīo ꝙ sint tres ad h̄ ꝙ de eis dicam⁹ oēs. veꝝ ē tñ ꝙ determinati⁹ de duobus dicim⁹ ambos qꝫ oēs: ⁊ h̄ itēdit phs. 2°. seqtur ꝙ de trib⁹ cū isto adiūcto ⁊ nō sūt plēs vlr̄ possum⁹ dr̄e oēs ⁊ nō alr̄. ¶ 3ª difficultas vtrū totū vniuersū sit vnū totū pfcm̄ corp⁹. Ad quā breuiter rñdet̄ ꝙ totū vniuersū ē vnū corp⁹ vnitate ɔtiguitatis ⁊ aggregatōis ⁊ nō vnitate simplicis eq̄litatis: dr̄ etiā ꝙ totū vniuersū ē pfcm̄ nō simplr̄ ſʒ solū i gñe. 3°. dr̄ ꝙ de pfectōe eēntiali toti⁹ vniuersi sunt pmo oēs spere celestes. 2°. 4ᵒʳ elemēta ⁊ ꝫm aliquos corpora mixta ꝫm speciē. de pfectōe tñ accñtali sunt oīa decorañ vniuersum. Quātum ad secundum ponitur.

Conclusio Corpus simplex sub ratōe mobilitatis ad vbi est adeq̄tū hui⁹ scie s̄bʒ. hec ɔ° pōt pbari p ppetates qditatꝭ s̄biu al̄ posite i pma ɔ̄clusiōe pmi phicoꝝ.

Primo dubitat̄. Utꝝ sint tm̄ tres mot⁹ simplices. Ad soluēdū h̄ duᵐ ē supponēdū ꝙ Ari. i 2° c°. hui⁹ tractat⁹ determiat de pfectione pte vniuersi. s. d̄ celo: ⁊ diuidit̄ i duas ptes pricipales. In pª ponit quiqꝫ suppōēs. pª. oīa phica corª ꝫ seipa sūt mobilia localr̄. pbat q2 hñt i seipis pnᵐ sui mot⁹. 2ª ois mot⁹ ꝫm locū aut ē rect⁹ aut circularis aut mixt⁹ ex his. 3ª solus mot⁹ rect⁹ aut circularis sūt mot⁹ simplices. pbat q2 solū sūt due magnitudines simplices. s. recta ⁊ circularꝭ. 4ª nēcē ē oēʒ motū simplicē eē aut ad mediū. aut a medio. aut circa mediū. pbat q2 motus circlarꝭ ē circa mediū: ⁊ mot⁹ rect⁹ q ē sursū ē a medio: ⁊ mot⁹ rectus q

est deorsū ē ad mediū. 5ª necesse ē quosdā mo
tus eē simplices τ quosdā mixtos. pbat q2 cor
poꝝ q̄dā sūt simplicia: q̄dā mixta. ḡ motuū q̄dā
sūt simplices τ corpoꝝ mixtoꝝ mot⁹ sūt mixti ni
si moueat̄ ꝑ elemētū p̄dn̄ans. añs pbat: q2 cor
pa simplicia q̄cūq3 sīt ꝑ nāz h̄nt i se p̄n^m sui mot⁹

Secundo dubitat̄. Utrū p̄ter quattuor
elemēta sit ponēdū 5^m corp⁹
.s. celū qd̄ aptū natū est moueri ꝑm suā nāz mo
tu circulari. Ad soluēdū hoc dubiū est suppone
dū q̄ Aristo. i 2ª pte hui⁹ capituli itēdit talē cō
clusionē. Necesse ē eē aliqd̄ corpus simplex qd̄
natū est moueri motu circulari ꝑm sui nāz. hāc
ↄclusionē pbat quinq3 rōibus. p p̄ma rōe ponit
duas suppositōes: p̄ma. motus simplex ē corpis
simplicis τ n̄ ↄpositi nisi ↄpo^m moueat̄ ꝑ elemē
tū p̄dn̄ans. 2ª vni⁹ corpis simplicis ē tm̄ vn⁹ mo
tus simplex ꝑm nāz. pōt tn̄ eē alius τ alius vio
lētus. Ex his sic arguit. motus circularis ē mo
tus simplex: ḡ ē alicuius corporis simplicis: sed
nō ē alicui⁹ q̄ttuor elemētoꝝ. ḡ p̄ter q̄ttuor ele
mēta ponēdū est vnū 5^m corpus simplex qd̄ na
tū est moueri motu circulari ꝑm sui nāz. ↄña ma
ioris p3 p p̄mā suppositionē. mnorē pbat sic. q̄t
tuor elemētoꝝ ē alius motus simplex a circula
ri. ḡ motus circularis nō ē alicui⁹ 4^or elemētoꝝ
p3 ↄña p sc̄dā3 suppositionē. Pro 2ª rōne ponit
duas suppositiones Prima mot⁹ q ē p̄ter nāz
ē ↄ̄rius ei q est ꝑm nāz. 2ª tm̄ vnū vni est ↄ̄riū.
¶ Ex his sic arguit. mot⁹ circularis simplex ↄue
nit alicui corpori: vel ḡ alicui elemētoꝝ vel ali
cui alteri ab elemētis: si alicui elementoꝝ aut ḡ
ꝑm nāz aut p̄ter nāz. nō p̄^m q2 eis cōuenit alius
motus ꝑm nāz. nec p̄ter nāz: q2 tūc ↄ̄riaret̄ mo
tui q eis ↄuenit ꝑm nāz qd̄ falsū ē. motui. n. sursū
ↄ̄riat̄ motus deorsū τ ecōtra. Si ↄueniat alicui
alteri ab elemētis: vel ḡ ↄuenit p̄ter nāz vel ꝑm
nāz. nō p̄^m q2 illi corpori ↄueniret aliq̄s mot⁹ ꝑm
nāz isti ↄ̄rius. ḡ sibi ↄueniret ꝑm nāz. τ p ↄñs p̄
ter q̄ttuor elemēta ē ponēdū 5^m corpus cui ↄue
nit motus circularis ꝑ nāz ¶ Pro 3ª rōe ponit
tres suppositōes. p̄ma motus rectus ē alicuius
corpoꝝ simpliciū. 2ª necesse ē motū circularē
eē alicuius corporis simplicis. 3ª mixta mouē
tur ꝑm elemētū p̄dominās pp mixturā corpoꝝ
simpliciū. Ex his sic arguit. motus circularis est
p̄or motu recto. ḡ est p̄oris corporis q̄3 mot⁹ re
ctus q est 4^or elemētoꝝ: τ p ↄñs p̄ter quattuor
elemēta est ponēda. q̄dā alia s̄ba q̄ est dignior τ
p̄or eis. ↄña3 p̄mā pbat q2 corporis p̄oris ē p̄or
mot⁹. pbat añs: q2 motus circularis ē pfectior
motu recto. ḡ τ p̄or. pbat ↄña3. q2 pfectū nāᷓ est
p̄us iperfecto. añs pbat q2 linea circularis ē p
fectior linea recta eo q̄ linee circulari nihil pōt
addi: linee aūt recte potest fieri additio. ¶ Pro
quarta ratōe ponit duas suppositōes. p̄ma ne
cesse ē oēz motū esse simplicē aut ꝑm nāz aut p̄
ter nāz. 2ª motus ↄueniēs alicui corpori p̄ter
nāz ↄuenit alicui alteri ꝑm nāz. τ p ↄñs p̄ter q̄t
tuor elemēta est ponēdū quintū cōmunius cui
ↄuenit motus circularis ꝑm nāz. ¶ Pro quita
ratōe ponit duas suppositōes. p̄ma si motus cir
cularis sit motus simplex erit alicuius corporis
simplicis. 2ª aliqd̄ est corpus natū ferri sursū
τ aliqd̄ natū ferri deorsū. iō est aliqd̄ qd̄ natū ē
ferri circulariter. Ex his sic arguit. mot⁹ circu
laris est ↄtinuus τ ppetuus. ḡ necesse ē q̄ ↄue
niat alicui corpori ꝑm nāz: τ nō alicui quattuor
elemētoꝝ. igit̄. p̄mā ↄña3 pbat: q2 si solū ↄueni
ret p̄ter nāz eēt mirabile τ irrōabile ip3 celū eē
perpetuum. probat quia videmus in alijs certis
sime esse corrupta que sunt preter naturā. hoc
est dictu nullum violentum est perpetuum.

Tertio dubitat̄. Utrū motus celi sit nālis
Pro solutōe ponit̄ talis distictio
Nāle capit̄ dupl'r. vno° vt distinguit̄ ↄ̄ artē τ
ppositū: τ sic illud dr̄ nāle vl' a nā qd̄ nō ē ab ar
te nec a pposito: τ sic mot⁹ celi nō ē nālis. alio°
capit̄ nāle put distiguit̄ ↄ̄ violētum. τ ad istud
duo regrūtur copulatiue. p̄mū q̄ p̄n^m mot⁹ sit
itrisecū: τ hoc itelligēdo de p̄n° formali τ passi
uo. 2° regrit̄ q̄ mobile hēat nālē inclinationē
ad moueri tali motu. Ex his dr̄ q̄ pp̄us motus
cuiuslibet spere ē simpl'r nālis tali spere. alij aūt
mot⁹ a motu ppo sūt magis violēti aut volūta
rij q̄3 nāles. Ex h̄ ifert cōmētator q̄ falsa ē ima
ginatio coꝝ q ponūt motū excētricū τ ↄcētricū

Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur sc̄do. Utrū ce
lum sit compo
situm. Et arguit̄ p𝔞mo q̄ non
q2 nullū igñabile τ icorruptibi
le ē cōpositū ex mā τ forma. s3
celū est igñabile τ icorruptibi
le. ḡ τc̄. maior p3 p cōmētatorē p̄mo phicoꝝ ↄ°ᵗ
69°. dicentem. q̄ p̄n^m gñabilitatis τ corruptibi
litatis ē mā. minor p3 i textu. ¶ 2° sic si celū eēt
cōpositū ex mā τ forma. aut illa eēt eiusdē rōis
cū mā istoꝝ iferioꝝ aut alterius. nō eiusdem q2

tűc eēt ꝓuatōi admixta: nō alterius. qꝛ tűc eēnt dabiles due materie ꝑme. qḋ ē ɔ pꝫ z° metha physice ꝓbātē ꝙ sit deueniēdū ad vnā mām ꝑmā. ℭ 3° arguit auctoritatibus Aristo. ⁊ cōmētatoris. ꝑma ē Arist. dicētis. nō diuꝫ ē eadē mā. sꝫ eoꝝ quoꝝ est trāsmutatio adinicē. 2ª ē eiusdē dicētis ꝙ mā hꝫ potētiā ad eē ⁊ ad nō eē. 3ª est cōmētatoris i h° c° dicētis ꝙ ex his pꝫ error dicētiū corpꝰ celeste eē ɔpoᵐ ex mā ⁊ forma. ⁊ ca° sequēti dicit. ꝙ ex hoc pꝫ hīi ꝙ celū nō ē cōpoᵐ ex mā. ⁊ forma: ⁊ silr idē dicit ꝑ° phicoꝝ. ɔ° 69°. ℭ In oppoᵐ arguit: qꝛ oē corpꝰ ē ɔpositū ex mā ⁊ forma: sꝫ celū est corpus. igit ⁊c. ⁊ ɔfirmat qꝛ oē subiectū quātitatis habet materiā.

Primo sciēdū est ꝙ ꝓ declaratōe terminoꝝ qōnis soluēde sūt tres difficultates tacte tribus argumētis. Prima i 3° ar° ⁊ est hec. Utrū ſm Aristo. opinionē ⁊ sui cōmētatoris celū sit ɔpoᵐ ex mā ⁊ forma. Ad quā rīdet ꝙ de mēte Aristo. ⁊ sui cōmētatoris fuit ponere ꝙ celū nō est cōpositū ex mā ⁊ forma sꝫ est forma simplex corporeitatis q̄ nata ē subijci trine dimēsioni. ꝑmo pꝫ ꝑ auctoritates allegatas. 2° pꝫ ꝑ duo ꝑnª Aristo. ⁊ sui cōmentatoris. ꝑmū mā est ꝑnᵐ gn̄abilitatis ⁊ corruptibilitatis 2ᵐ celū est ign̄abile ⁊ icorruptibile. ℭ 2ª difficultas vtrū ſm ꝟitatē celū sit cōpositū ex mā ⁊ forma. Ad quā rīdet breuiter ꝙ sic: qꝛ ſꝫ ꝟitatē tenēdū est celū eē gn̄abile ⁊ corruptibile. ℭ 3ª difficultas tacta i 2° ar° ē hec. vtrū mā celi sit eiusdē rōnis cū mā istoꝝ iferioꝝ. Rīdet ꝙ sic sicut d̄claratū ē i ꝑmo phicoꝝ. Ex hoc seq̄t error Alberti dicētis ꝙ i celo nō ē mā ꝓpꝛie dicta: sꝫ solū capiēdo materiā coiter ꝓ subiecto q̄ṫitatis.

Secundo sciēdū ē ꝙ Aristo. i hoc tertio ca° huiꝰ tractatꝰ ōndit dr̄am corpis celestis a q̄ttuor elemētis: ⁊ diuidit i duas ꝑtes. In ꝑª itēdit q̄ttuor ɔclusiones ſꝫ quattuor dr̄as ipsoꝝ. Prima celū nō hꝫ grauitatē neq̄ leuitatē. Ad ꝓbandā hāc ɔclusionē ponit duas suppositōes. ꝑma suppositio ɔtinet quattuor diffinitōes. ꝑª graue est qḋ aptū natū est ferri ad mediū. 2ª leue est qḋ aptū natū ē ferri a medio. 3ª grauissimū est qḋ oībꝰ substat deorsū latis. 4ª leuissimū est qḋ oībꝰ supfert sursū latis. ℭ 2ª suppositio necesse est oē qḋ fert sursū aut deorsū hr̄e leuitatē aut grauitatē aut ambo Ex his arguit sic. qcq̄d ē graue ꝟl leue fert a medio: vel ad mediū sꝫ celū nō fert a medio nec ad mediū. ḡ celū nō ē graue nec leue. minorē ꝓbat qꝛ aut fert a medio vel ad mediū. ergo celū nō ē graue nec leue. minorē ꝓbat q: aut fert a medio vel ad mediū ſm nāꝫ aut ꝑter nāꝫ: nō ſꝫ nāꝫ ꝓbat qꝛ ſm nāꝫ mouet circulariter. ḡ nō a medio nec ad mediū. ɔn̄aꝫ ꝓbat qꝛ vnius corporis simplicis est tm̄ vnus motus simplex ſm nām. nec ꝑter nāꝫ: qꝛ si mouet sursū ꝑter nāꝫ mouet deorsū ſꝫ nāꝫ: ⁊ ecōtra qꝛ illi motus sūt ɔrij. Ex hoc ifert duo correlaª ꝑᵐ ꝑtes celi nō mouent a medio nec ad mediū. qꝛ totū celū ñ mouet a medio nec ad mediū. ḡ nec ꝑs eiꝰ. tꝫ ɔn̄a. qꝛ i idē ferūt totū ⁊ ꝑs ſꝫ nāꝫ vt tota t̄ra ⁊ ꝑuus globꝰ. 2ᵐ nīla ꝑs celi hꝫ ḡuitatē ⁊ leuitatē. pꝫ qꝛ totū celū nō hꝫ ḡuitatē nec leuitatē. ḡ nec eiꝰ ꝑs. ɔn̄aꝫ ꝓbat. qꝛ eadē est ratio de toto ⁊ partibus.

Tertio sciēdū ꝙ 2ª dr̄a celi ⁊ alioꝝ corpoꝝ simpliciū tāgit i 2ª ɔclusione ⁊ est hec. Celū ē igenitum ⁊ icorruptibile. ꝓbat phs sic. qcq̄d ē genitū ⁊ corruptibile hꝫ suū ɔriū sꝫ celū nō hꝫ ɔriū. ḡ celū ē igenitū ⁊ icorruptibile. maiorē ꝓbat: qꝛ oē fieri est a ɔrio ⁊ subiecto ⁊ silr corrūpi. 2° qꝛ inter ɔria ē corruptio ⁊ gn̄atio minorē ꝓbat: qꝛ motus celi nō hꝫ ɔriū. ḡ nec celū. ꝓbat ɔn̄aꝫ qꝛ ɔrioꝝ ɔrij sūt motus. ℭ 3ª ɔclusio tāgit 3ᵃᵐ dr̄aꝫ ⁊ est hec. celū nō ē augmētabile nec diminuibile. pꝫ qꝛ qcq̄d est augmētabile hꝫ aliq̄d ex quo fit. sꝫ celū nō hꝫ aliq̄d ex quo fit. ḡ ⁊c. maiorē ꝓbat. qꝛ qcq̄d auget: auget aci bo adueniēte ⁊ resoluto i necessariū eiꝰ. ℭ 4ª ɔclusio tāgit 4ᵃᵐ dr̄aꝫ ⁊ ē hec. celū nō ē alterabile. ꝓbat phs duabus rōnibꝰ ꝑma qcq̄d ē alterabile hꝫ q̄litates ſm quas fit alteratio. sed celū nō hꝫ qualitates scḋꝫ quas fit alteratio. ḡ. maiorē ꝓbat qꝛ alteratio est circa passiones ⁊ hitus ⁊ ille nō sunt i celo. 2ª ratio. q̄cūq̄ alterant augētur ⁊ diminuūtur sūt alterabilia: sꝫ celū non auget nec diminuit. igit. maiorē ꝓbat de plantis elemētis ⁊ partibus ipsoꝝ: ⁊ hec de primo.

Conclusio rn̄salis. Celū ē cōpositū ex mā ⁊ forma: ꝓbat qꝛ celū ē mā vel forma vel totū cōpositū. nō mā qꝛ non pōt realiter existere sine forma. nō forma quia vel esset substantialis vel accidentalis. non accidentalis: quia non est in aliquo subiecto: non substantialis quia illa nō mouet nec mouetur.

Primo dubitat. Utrū sint tm̄ quinq̄ corpora simplicia. s. celū ⁊ quattuor elemēta. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū qḋ Aristo. i scḋa ꝑte huius capituli ifert duo correlaria. ꝑmū celū est ꝑmū corporꝝ sēpiternū

ĩgenescibile ĩalterabile icessabile. ⁊ impassibile. nec augmẽtũ hñs nec decremẽtũ. hoc ꝓbat phs tribus signis. Primũ oẽs hoies ⁊ greci ⁊ barbari ⁊ quicũq; putãt deos eẽ hñt talẽ imaginationẽ de diis ꝙ eis celũ ꝓ loco attribuũt immortale imortali coaptãtes. ergo signũ est ꝙ celũ ẽ imortale. 2m signũ q2 ſm memoriã traditã oi tpe pterito celũ nõ videt̃ esse trãsmutatũ: nec ſm totum nec ſm ptẽ. ergo signũ ẽ ꝙ celũ est itransmutabile. 3m signũ vsq; ad pñs tps celũ vocatũ ẽ ethos q̃si sẽpiterne currẽs. ⁊ adhuc anaxagoras vtit̃ hac opinione. nec mirãdũ q2 nõ sel' nec bis neq; ĩfinities oz putare casdẽ opiniones aduenisse ad nos. 2m corm. ĩpossibile est numer corpoꝝ simpliciũ esse pl'es q̃ dictũ ẽ: q2 necesse ẽ motũ simplicẽ eẽ alicui⁹ corporis simplicis: ſ3 nõ sũt pl'es mot⁹ simplices q̃ illi q dci sũt. s. circular ⁊ rect⁹ q est duplex. s. a medio ⁊ ad mediũ. ex his p3 ⁊c.

Secundo

dubitat̃. Utrũ motus celi sit alicui motui ꝯrius. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponẽdũ ꝙ Aristo. ĩ vltimo capitulo huius tractatus ꝓbat ꝙ motui circulari nullus ẽ motus ꝯrius: ⁊ diuidit̃ ĩ duas ptes. In pma ꝓbat de motu circulari ſ3 se totũ: ⁊ itẽdit duas ꝯclusiones. Prima motui circulari nõ ꝯriat̃ motus rectus. hãc ꝓbat q2 motus rectus ꝯris ẽ motui recto. ergo nõ circulari. añs ꝓbat q2 locus sursũ ⁊ loc⁹ deorsũ ꝯriãt̃. ergo mot⁹ q sũt ad illa loca ꝯriãtur. ꝯñaz ꝓbat q2 ꝯrietas loci est cã ꝯrietatis motuũ. ¶ 2a ꝯclusio motui circulari nõ ꝯriat̃ motus circularis. ꝓbat q2 quicũq; mot⁹ sunt ꝯrij illi sunt finiti ⁊ determinati. igitur duo motus circulares non videntur esse contrarij.

Tertio

dubitat̃. Utrũ motus fci sup eũdẽ semicirculũ terminis trãspositis sint ꝯrij. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponẽdũ ꝙ Aristo. ĩ vltima pticula huius capituli ꝓbat ꝙ motui circulari ſm suas ptes nõ sit aliqs motus ꝯrius: ⁊ ĩtendit tres ꝯclusiones. Prima motus facti supra eũdẽ semicirculũ nõ sũt ꝯrij ꝓbat q2 ſm semicirculũ nõ su' maxima distãtia ſ3 solũ ſ3 lineã rectã. ¶ 2a motus q ẽ supra vnũ semicirculũ nõ ꝯriat̃ motui q ẽ supra aliũ semicirculũ. q2 illi pñt ad inicẽ ꝯtinuari. ¶ Tertia vni toti circulatõi nõ ꝯriat̃ alia tota circulatio fcã supra eũdẽ. ꝓbat duabus ratõibus. pma q2 illi motus nõ sũt ab eodẽ ĩ idẽ: motus aũt ꝯrij sunt de ꝯrio ĩ ꝯriũ. Scđa rõ si eẽnt ponẽde tales circulatões eẽnt frustra. ꝯñs est falsũ. ergo ⁊ añs. pmo ꝓbat ꝯñaz. q2 aut illa q̃ mouẽt illis duabus circulatõibus eẽnt equalis ṽtutis: ⁊ sic vnũ ĩpediret aliud ⁊ ecõtra. ⁊ p ꝯñs ambo eẽnt frustra. vl' vnũ eẽt maioris ṽtutis q̃ aliđ: ⁊ sic ipediret aliud: ⁊ sic illud aliud eẽt frustra cũ ipsi⁹ nullus eẽt mot⁹. frustra. n. ẽ calciamẽtũ cui⁹ nõ ẽ calciatio. ꝯñaz ꝓbat q2 ds ⁊ nã nihil faciũt frustra.

Rationes

soluuntur ex iam dictis.

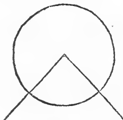
Queritur

tertio. Utrũ sit possibile aliqđ corpus eẽ actual'r infinitũ. Et arguit̃ pmo ꝙ sic: q2 pmũ mouẽs ẽ ĩfinitũ. ergo ⁊ pmũ mobile. tenet ꝯñs q2 si pmũ mouẽs ẽ ĩfinitũ pmo mobili exñte finito tunc pmũ mouẽs posset mouere mobile ĩ ĩstãti. qđ ĩplicat ꝯdictionẽ. ¶ 2o ar' sic. possibile ẽ ꝙ ĩ q̃libet pte vnius hore ꝓducat̃ vna pars lapidis bipedalis ſ3 ptes hore saltẽ ꝓportõales sũt ĩfinite. ergo etiã ptes bipedales ꝓducte ĩ eis sũt ĩfinite: ⁊ p ꝯñs lapis ꝯposit⁹ ex ipsis ẽ ĩfinit⁹. ¶ 3o sic. possibile ẽ lineã circũgiratiuã eẽ ĩfinitã. ergo possibile ẽ aliqđ corpus esse ĩfinitũ. añs p3. q2 possibile est ꝙ linea circũgiratiua circundet lineã rectã ſm oẽs ptes ꝓportõabiles q̃ sũt ĩfinite. ¶ In oppositũ arguit̃ auctoritate Aristo. ĩ textu p̃senti.

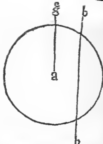
Primo

sciendũ est ꝙ iste secũdus tractat⁹ ĩ quo Aristo. determinat de finitate totius vniuersi diuidit̃ ĩ quattuor capitula. In pmo ostẽdit ꝙ nullũ corpus circulariter motũ sit ĩfinitũ. ⁊ diuidit̃ ĩ duas ptes. In pma itẽdit vnã ꝯclusionẽ q̃ tãgit itentũ. ⁊ est hec. Necessario vidẽdũ est vtrũ sit aliqđ corpus ĩfinitũ sicut pl'imi antiquoꝝ dixerunt. aut hoc sit impossibile. probat tribus rationibus hãc conclusionem. prima illud est determinandum qđ multum facit discedere ab inquisitione veritatis. sed dicere aliqđ corpus esse ĩfinitũ. aut non esse facit multũ discedere ab ĩquisitõe veritatis ergo ⁊c. Scđa ratio illud est determinãdũ ꝓpter qđ orte sũt oẽs ꝯdictões iter eos qui locuti sũt de nã. ſ3 ĩfinitũ ẽ huiusmodi ⁊c. Tertia rõ illud ẽ determinãdũ ꝓpter qđ oriũtur errores circa pma pricipia eo ꝙ ĩfinitũ h3 virtutẽ pricipij. ergo determinãdũ ẽ de ĩfinito. maiorẽ ꝓbat dupl'r. pmo q2 si qs trãsgressus fuerit modicũ ĩ pricipio a veritate discedens fit longe plus decies milies vt si quis dicat aliq̃ magnitudinem esse minimã destruit maximũ principiũ mathematicoꝝ. 2o quia principium virtute maius ẽ magnitudine quapropter in pricipio ẽ modicũ ĩ fine aũt multũ magnũ. ¶ In scđa itendit duas

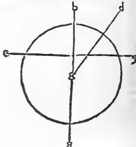
cõclusiones. Prĩa tãgit duas gñales suppões quaꝝ pª ẽ. necesse ẽ oẽ corpꝰ aut eẽ simplex aut cõpositũ. ꝯ sĩ sit aliqđ corpꝰ ĩfinitũ illud erit simplex aut cõpositũ. 2ª corpꝰ cõpositũ ex partibꝰ finitis multitudine ⁊ magnitudine necessario ẽ finitũ multitudine aut magnitudine. hoc pbat qꝛ tñ ẽ cõpositũ quãta sũt illa ex qbꝰ cõpoĩt. ¶ 2ª ꝯ nullũ corpꝰ circulariter motũ est infinitũ. hãc ꝯclusionẽ pbat sex rõnibꝰ. p pma rõe põit duas suppões. pma si corpꝰ circulariter motũ sit infinitũ lineę ptracte a cẽtro ad circũferẽtiã erũt infinite. 2ª si lineę ptracte a cẽtro ad circũferentiã sũt infinite distãtia ipaꝝ erit ĩfinita. ĩfinitoꝝ eni distãtia erit ĩfinita. Ex his sic arguit. Si corpus circulare esset actualiter infinitũ sequeret ꝙ nõ posset moueri. ꝯñs ẽ falsum ⁊ ĩpossibile. ergo ⁊ añs. ꝯñam pbat. qꝛ si tale corpꝰ moueretur tũc ptrãsiret distãtiã duaꝝ lineaꝝ ptractarũ a cẽtro ad circũferẽtiã. sꝫ h̄ ĩpossibile ẽ. qꝛ 1ª circũferẽtia ẽ ĩfinita. mõ nõ cõtingit infinita ptransire.

Impossibilitatẽ ꝯñtis pbat dupl'r. pmo qꝛ videmus celũ circũuolui ergo ⁊ moueri. 2º qꝛ motꝰ circularis necessario ẽ alicuiꝰ corpis simplicis. Pro 2ª rõe põit duas suppões. prĩa si a tpe infinito auferat finitũ tp̄s. necesse ẽ reliquũ eẽ finitũ ⁊ h̄re pncipiũ. 2ª suppõ. si tẽpus ipius motus habeat pncipiũ motus hẽbit pncipiũ. ⁊ etiã magnitudo mota. Ex his sic arguit. si corpus circulariter motũ eẽt infinitũ. tũc infinitũ ptrãsiret ĩ tẽpore finito. ꝯñs ẽ ĩpossibile. ergo ⁊ añs. pbat ꝯñaꝫ qꝛ ponamꝰ ꝙ a cẽtro corporis finiti ꝙ ẽ. a. trahat linea ĩfinita ad circũferẽtiã figure q̄ vocet. a. g. e. ⁊ extra centrũ trahat alia linea infinita ex vtraq̄ parte que vocetur. bb. ⁊ quiescat.

Ex his sic pbat ꝯñaꝫ. qꝛ si moueat tale corpꝰ circulare necẽ ẽ lineã. a. g. e qñq̄ incidẽ lineã. bb. ⁊ eã final'r ptrãsire. ⁊ h̄ ĩ tpe finito. ⁊ tñ ipsa ẽ ĩfinita g̃ ĩfinitũ ptrãsibit ĩ tpe fito. ꝙ h̄ sit ĩ tpe finito pbat sic. qꝛ totũ tp̄s ĩ q̄ motũ ẽ celũ ẽ fitũ. Pro 3ª rõe põit duas suppões. pma si vna magnitudo iuxta aliã moueat ita ꝙ moueãt ꝯ se inuicẽ. vl' si vna q̄escat ⁊ moueat alia ĩpe se inicẽ absoluẽt 2ª suppõ. si linea finita ptrãseat lineã ĩfinitã ĩ eodẽ tpe trãsibit ab ea. Ex his sic arguit. celũ tpe finito ptrãsit circulũ infinitũ descriptũ circa cẽtrũ. ergo ĩ eodẽ tpe celũ ab eo ptrãsibit. ⁊ p ꝯñs celũ erit ĩfinitũ. 4ª rõ. nullũ figuratũ ẽ ĩfinitũ. sꝫ oẽ corpꝰ circulare ẽ figuratũ. g̃ nullũ cõpꝰ circulare ẽ ĩfinitũ. 5ª rõ describat circul's cꝰ cẽtrũ sit. g. p qđ trãseat linea ĩfinita. a. b. ex vtraq̄ pte ĩfinita. ⁊ ille due q̄scãt. deide ducat alia linea extra cẽtꝝ ppẽdicular'r secãs pmã lineã. ⁊ sit. e. 3. et ambe q̄scãt. Cõsequẽter ducat alia linea a centro corporis que sit. g. d. ĩfinita vsq̄ ad. d.

ex his sic arguit. moto illo corpe circulari linea d.g. icipit itersecare lineã. e.z. ⁊ illi⁹ intersectionis nõ erit finis cu3 linea sit ifinita. ⁊ p ɔñs tale corp⁹ circulare movebitur p tps ifinitũ qd̃ ē iposſibile. 6ᵃ rõ. tps i quo celũ movet̃ ē infinitũ: ḡ et celũ. t3 ɔñs: q2 magnitudo ⁊ tps ɔ̃slr dividut̃.

Secundo sciēdũ ē q̧ Ari. iß 2ᵒ c. pbat nullũ corp⁹ recte motũ esse ĩfinitũ: ⁊ itēdit talē ɔclusionē. nullũ corp⁹ motũ a medio aut ad mediũ ē infini^m. hāc ɔclõnē probat duab⁹ rõib⁹. pma sumit̃ ex pte locoꝝ: ⁊ p ea põit tres suppõēs. pma. mot⁹ sursũ ⁊ mot⁹ deorsũ sũt ɔ̃rij. 2ᵃ. ɔ̃rij mot⁹ sũt ad ɔ̃ria loca. 3ᵃ. si vnũ ɔ̃rioꝝ fuerit ad dẽminatũ locũ ⁊ alteꝝ. Ex his sic arguit: oĩa loca corpoꝝ motoꝝ recte sũt finita. ḡ idē corp⁹ recte motũ ē finitũ. ɔñs 3 pbat. q2 si loca corpoꝝ dẽminata sint ⁊ ipa corpa. añs p3 q2 loc⁹ sursũ ē dẽminat⁹: ⁊ slr loc⁹ deorsũ ⁊ loca media int̃ ea. ḡ oĩa loca sũt dẽminata. pma3 pte3 añtis pbat. q2 si aliqd̃ corp⁹ vndiq̧ feraẗ ad locũ deorsũ nõ põt lõgi⁹ ptrãsire. ergo locus deorsũ ē dẽminat⁹. 2^am pte3 añtis pbat q2 loc⁹ sursũ ɔ̃riaẗ loco deorsũ. s3 loc⁹ deorsũ ē ɔ̃terminat⁹: ḡ ⁊ loc⁹ sursũ. t3 ɔñs p tertiã suppõe3. 3^am ptē añtis pbat: q2 loc⁹ sursũ ⁊ loc⁹ deorsũ sũt determinati. ḡ ⁊ loca media. pbat ɔña3. q2 al's int̃ extrema finita eēt mot⁹ ĩfinit⁹. 2ᵃ rõ sumit̃ ex pte ɔ̃rietatis ⁊ levitatis ⁊ ē hec. si aliqd̃ corp⁹ eēt ifinitũ ip̃3 hr̃et gravitatē ĩfinitã. s3 iposſibile ē ḡvitatē aliq̧ eē ĩfinitã. ḡ iposſibile ē aliqd̃ corp⁹ recte motũ eē ĩfinitũ. maiorē pbat: q2 iposſibile ē corp⁹ ĩfinitũ hr̃e gravitatē finitã. ḡ si aliqd̃ sit tale necesse ē q̧ habeat ḡvitatē ĩfinitã. añs pbat: q2 si corp⁹ ĩfinitũ hr̃et gravitatē finitã seq̄ret̄ur tria iconveniētia. pmũ. q2 corporis finiti ⁊ ĩfiniti eēt eq̄lis gravitas. 2^m. q2 corporis finiti erit maior gravitas q̄3 corporis ĩfiniti. 3^m. q2 iequaliũ corpoꝝ erit eq̄lis gravitas. pbat pmã ɔña3 q2 si accipiaẗ aliq̄ ps finita illi⁹ corporis ĩfiniti. illa erit alicui⁹ finite ḡvitatis. ḡ p ɔtinuã replicationē põt sumi tota gravitas corporis ĩfiniti cũ illa sit finita ⁊ p ɔñs si illi pti addant̃ tot ptes q̄t psit ɔsumere totã gravitatē tũc finiti ⁊ ĩfiniti erit eadē gravitas: ⁊ si addant̃ i duplo ples tũc finiti erit maior gravitas q̄3 ĩfiniti. minorē pncipalis rõis pbat. s. q̧ sit iposſibile aliq̄3 gravitatē eē ĩfinitam ponēdo duas suppõēs. pma. q̄to vna ḡvitas ē maior alia tãto movet̃ i minori tpe: pbat q2 ḡvitas ⁊ tpa hñt ecõtrario analogiã vt si media gravitas moveaẗ i aliq̄ tpe dupla gravitas movebit̃ i medietate illi⁹ tpis. ¶ 2ᵃ suppõ. ḡvitas finita movet magnitudinē finitã i tpe finito. Ex his sic arguit. si eēt aliqua ḡvitas ĩfinita seq̄ret̄ duo icõveniētia. p^m. q̧ gravitas ĩfinita in equali tpe moveret cũ gravitate finita. 2^m. q̧ gravitas ĩfinita nõ poss3 movere. pma ɔñs p3 q2 si gravitas ĩfinita moveret i aliquo tpe. tũc tps in quo moveret gravitas ĩfinita hr̃et pportionē ad ipsa3. 2ᵃ ɔñs p3 quia si talis gravitas ĩfinita moveret tũc talis motus nullam hr̃et pportione3 ad aliã. cũ finiti ad infinitum nulla sit proportio.

Tertio sciēdũ ē q̧ Ari. iß 3ᵒ c. pbat p rõnes nãles q̧ nullũ corp⁹ sit ĩfinitũ: ⁊ dividit̃ i duas ptes. In pma põit vnã pmã rõe3 sũptã ex divisione corporis. ⁊ ē hec. nullũ corpus etherogeneũ est ĩfinitũ ⁊ nullũ corp⁹ hõgeneũ ē ĩfinitũ. ḡ nullũ corp⁹ ē ĩfinitũ. t3 ɔñs. q2 oē corp⁹ aut ē anomiomerũ. i. etherogeneum. aut amiomeꝝ. i. hõgeneu3. añs p pma pte pbat: q2 vl' illd̃ eēt ɔpo^m ex spēb⁹ finitis vl' ĩfinitis. ñ ĩfinitis q2 corpa simplicia sũt finita. ḡ iposſibile ē aliqd̃ corp⁹ ɔpõi ex ĩfinitis corpib⁹ i spē. añs pbat q2 mot⁹ simplices sũt finiti. igiẗ corpa simplicia sũt finita. t3 ɔñs q2 corporis simplicis ē mot⁹ simplex. nec ɔponit̃ tale corpus ex spēb⁹ finitis. q2 tũc vnaq̧ cãꝝ eēt ĩfinita. pbat h̃ eē iposſibile tripl'r. p. q2 vnaq̧ hr̃et ĩfinitã ḡvitate3. 2ᵒ. q2 eēt loca ipoꝝ eēnt ĩfinita. 3ᵒ. q2 cõp⁹ ē vndeq̧ extēsũ. ⁊ ñ possēt eē pl'a ĩfinita. 2^am ptē pncipal' añt' pbat. s. q̧ nullũ corp⁹ amiomeꝝ sit ĩfinitũ. q2 vl' illd̃ eēt circl'are vel rectũ qd̃ supi⁹ iprobatu3 ē.

Conclusio misaẗ. nullũ corp⁹ ē ĩfinitu3 vt p3 p rõnes Ari. i textu.

Primo dubitat̃. Utꝝ corp⁹ ĩfinitũ possit pati a corpe finito. Ad solvēdu3 h̃ du^m ē supponēdũ q̧ Ari. i scd̃a pte h⁹ capituli ponit. secũdã rõe3 nãlē pbãtē nullũ cõp⁹ eē ĩfinitũ ex pte ṽtutis actie ⁊ passive. ⁊ ē h̃. nullũ ĩfinitũ h3 ṽtutē agēdi aut patiēdi: s3 qd̃l3 corp⁹ h3 ṽtutē agēdi vel patiēdi. igiẗ nullũ corp⁹ ē ĩfinitũ. p pbatiõe maioris ponit tres suppõēs. pma. corp⁹ ĩfinitũ ñ põt a finito ipediri: pbat q2 seq̄ret̄ q̧ movens ĩfinitũ ⁊ movēs finitũ moverēt i equali tpe. ɔñs ē iposſibile. igʳ ⁊ añs. pbat ɔña3 ponēdo q̧. b. sit movēs finitũ qd̃ moveat mobile ĩfinitũ qd̃ ē. a. i tpe. g. ⁊. d. sit ps movētis finiti q̄ moveat. e. q̄ ē ps mobilis ĩfiniti. Ex h̃ sic arguit. q̄lis ē pportio maioris movētis ad min⁹ movēs. talis ē pportio maioris mobilis ad min⁹ mobile. s3 mai⁹ movēs movet mai⁹ mobile i tpe

g. igr̄ minꝰ mouēs mouet minꝰ mobile i eodē tpe ¶ 2ª suppō. īpossibile ē īfinitū pati a finito qꝛ ſeq̄ret ꝙ i eq̄li tpe mobile finitū moueret a mouēte finito ⁊ īfinito. Et ꝓbat ꝯñaꝫ: qꝛ ponat̄ vnum mouēs īfinitū qđ moueat aliqđ mobile finituꝫ i aliq̄ tpe finito. ⁊ sumat̄ vnū minꝰ mouēs qđ moueat vnū minꝰ mobile i eq̄li tpe. tūc arguit. sic se hꝫ maiꝰ mouēs ad maiꝰ mobile ita se hꝫ minꝰ mouēs ad minꝰ mobile. igr̄ a trāsūpta ꝓportiōe sic se hꝫ maiꝰ mouēs ad minꝰ mobile ita se hꝫ minꝰ mouens ad maiꝰ mobile: ſꝫ maiꝰ mouēs mouet minꝰ mobile i tpe. g. ĝ minꝰ mouēs mouet maiꝰ mobile i tpe. g. ⁊ sic mouēs finitū ⁊ mouēs īfinitū mouet idem mobile in equali tpe. ¶ 3ª suppō mouēs īfinitū non pōt pati ab īfinito. qꝛ seq̄ret ꝙ i equali tpe mouēs īfinitū mouebit mobile īfinitū ⁊ mobile finitū. Ex ħ infert ꝙ nullū corpꝰ sensibile ē īfinitū. 2º īfert ꝙ nullū corpꝰ ex̄ celū est īfinitū. ħ ꝓbat qꝛ ex̄ celū nō est corpꝰ. ꝓbat̄. qꝛ ex̄ celū non est locus. ĝ nec corpus. qꝛ omne corpꝰ est i loco. ex̄ aūt et intra locū significant.

Secundo dubitat̄. Utrꝫ corpꝰ circlare īfinitū hēat cētꝫ. Ad soluēdū ħ dūm ē supponēdū ꝙ Ari. i 4º c. ꝓbat nullū corpꝰ eē īfim ꝑ rōes logicas: ⁊ diuidit̄ i duas ptes. In pª pōit talē ꝯclōeꝫ. Nullū corpꝰ est īfinitū. ꝓbat qꝛ nullū corpꝰ circulare est īfinitū ⁊ nullū corpꝰ rectū ē īfinitū. ĝ nullū corpꝰ ē īfim. añs ꝓ pª pte probat qꝛ nullū īfinitū mouet̄ circa mem. oē corpꝰ circlarit̄ motū mouet̄ circa mediū ĝ nullū corpꝰ circularit̄ motū ē īfinitū. maiorē ꝓbat qꝛ īfiniti nō ē mem. 2am ptē añt ꝓbat tribꝰ rōibꝰ. pma si eēt aliqđ corpꝰ recte motū īfinitū. tūc hr̄et vnū locuꝫ īfinitū ad quē moueret̄ nālr̄: ⁊ aliū a q̄ moueret̄ violent̄: ⁊ sic eēnt pl'a īfinita. qđ ē īpossibile. 2ª rō. si aliqđ corpꝰ recte motū eēt īfinitū tūc hr̄et mouēs īfinitū. ⁊ sic eēnt pl'a īfinita. 3ª rō. si aliqđ corpꝰ recte motū eēt īfinitū. vl' illđ moueret̄ a se: ⁊ sic eēt aīatū. qđ ē īpossibile. īpossibile. n. ē īfinitū eē aīal. vl' ab alio. ⁊ sic illđ aliđ eē īfinitū: ⁊ sic essent duo īfinita. s. mouens ⁊ qđ mouet̄.

Tercio dubitat̄. Utrꝫ idēꝫ sit locꝰ totꝰ et ptis. Ad soluēdū ħ dūm ē supponēdū ꝙ Ari. i 2ª pte hꝰ capituli reprobat dmocritū ⁊ īrēdit talē ꝯclōnem. Nō ē ponēdū aliqđ corpꝰ īfinitū ꝯpositū ex īfinitis corpibꝰ eiusdem rōis distātibꝰ ad iuicem ꝑ vacuitates. ꝓbat ph's 4or rōibꝰ. pma. qꝛ tūc oiuꝫ illoꝝ corpoꝝ essꝫ vnꝰ motꝰ. ꝓbat ꝯñaꝫ. qꝛ vbi fert̄ vna tota t̄ra ⁊ vnꝰ globꝰ: ⁊ vbi fert̄ totꝰ ignis ⁊ vna sintilla. 2ª. si illa corpa eēnt eiusdē rōis. tūc aūt qđlibꝫ eēt graue vel leue. 3ª rō. qꝛ tūc qđlꝫ moueret̄ deorsuꝫ ⁊ sic nullū esset sursū. aut qđlꝫ moueret̄ sursuꝫ ⁊ sic nullū esset deorsū. Quarta rō. qꝛ si moueretur vno motu s̄m naturam moueretur alio motu preter naturam. ⁊ sic essent plura infinita.

Ad rationes Ad pmā dr̄ concedēdo añs ⁊ negādo ꝯñaꝫ. ⁊ ad ꝓbationē dr̄ ꝙ lꝫ pmū mouens sit īfinitū nō tn̄ mouet pmū mobile i nō tpe eo ꝙ non mouet ſꝫ vltimū sue poc. ¶ Ad scđaꝫ dr̄ ꝙ iste actꝰ q̄ ē ꝓducere non pōt mensurari ptibꝰ ꝓportionalibꝰ. ſꝫ solū eiusdē q̄ntitatis eo ꝙ ptes ꝓportionales sūt solū i potētia. ¶ Ad t̄tiā dicitur ꝙ iste actꝰ q̄ est circūgirare non potest attribui ptibꝰ ꝓportionalibus propter potentialitatem ipsorum.

Queritur 4º. Utrꝫ sit possibile eē plures mūdos. Et arguit̄ ꝙ sic. qꝛ mūdꝰ ē spēs. ĝ pdicat̄ đ multis vl' actu vel potētia. si actu. ĝ đ facto sūt plures mūdi. si potentia. ĝ pūt eē plures mūdi. ¶ 2º sic. q̄ñcunꝙ aliq̄ duo sic se hñt ꝙ vnū ē pꝰ alio ſꝫ scđꝫ modū pōris stat pꝰus esse sine posteriori. ſꝫ mūdus ⁊ hic mūdus sic se hñt ꝙ mūdus p̄cedit hūc mūdū ſꝫ scđꝫ modū pōris. ĝ stat mūdū eē sine ħ mūdo. ſꝫ non pōt eē sine ħ mūdo nisi sit i aliq̄ alio particulari mūdo. ĝ possibile ē esse plures mūdos. ¶ 3º arguit̄ ꝑ articulū parisiēsē dñtē. dīc ꝙ đs non possit đ nouo plures mūdos ꝓducere ē error. ĝ ē possibile eē plures mūdos. ¶ In opm ē auctas phi i textu.

Primo sciēdū ē ꝙ ꝓ đclaratiōe t̄mioꝝ ponūtur aliq̄ distictiōes et aliq̄ suppōes. Pria. duplex ē possibile. q̄ddā ē possibile simplr̄. ⁊ ē illud qđ ñ īplicat ꝯdictionē. aliđ est possibile ſꝫ nāꝫ. ⁊ est illđ qđ ṽtute alicuiꝰ agētis nālis pōt ꝓduci i eē. Ex his seqtur 2ª. s. ꝙ duplex ē īpossibile. s. īpossibile simpr̄ qđ. s. implicat ꝯdictionē. aliđ ē īpossibile ſꝫ nāꝫ qđ īplicat ꝯdictionē ꝓduci ṽtute alicuiꝰ agētis nālis. ¶ 3ª distinº. plures eē mūdos pōt itelligi dupr̄. vnoº ꝙ possint eē plēs mūdi simul. aº. ꝙ possint eē plēs mūdi successiue. ¶ 4ª distinº. plures mūdos eē simul pōt itelligi duplr̄. vnoº ꝙ illi mūdi eēnt cōcentrici. i. hr̄ent idē cētrū ita ꝙ sub pmū mobile imaginaret̄ vnꝰ orbis t̄reꝰ circūdās pm mobile vndiꝙ ⁊ ꝯñter vnꝰ orbis aq̄us. ⁊ ꝯñter vnꝰ orbis aereꝰ. ⁊ sic đ alijs simılr̄ se hñtibꝰ sic i hoc mūdo. alioº pōt itelligi ꝙ illi mūdi essent eccētrici. i. ꝙ

centrū vni⁹ esset ex centr̄ alti⁹ sic q̄ tot⁹ vn⁹ eēt totalr̄ ex altū nec vn⁹ cōtineī ab alio. ¶ Prima suppō q̄ricūq̄ aliq̄ cōis q̄ditas p aliqd sibi additū trabit ad determinatū suppositū talis q̄ditas cōis tali ꝯueniente secluso est ō se iᵭr̄ns ad h̄ vt pticipet ab infinitis suppositis. ¶ 2ᵃ suppō. q̄ditas mūdi est q̄ditas specifica ꝯtrabilis ad determinatū suppositū p principiū idiuiduatiōis iō ō se ē idr̄ns ad ifinita supposita. ¶ 3ᵃ suppō q̄ricūq̄ aliq̄ q̄ditas cōis ē nata pticiparia multis iūcī ea fūdaī vna relatio aptitudial. ⁊ vocaī cōicabilitas seu aptitudo ad eē in multis cōueniens tali q̄ditati in secundo modo dicendi per se. Ex hoc seq̄tur q̄ stat aliquā spēz esse natam p̄dicari de multis quā tn̄ ipossibile est p̄dicari de multis i actu.

Secundo sciēdū ē q̄ iste 2ᵘˢ tractat⁹ i q̄ Ari. dic̄ ō vnitate totius vniuersi dīdiī i duo capitula. Jn p̄ determiat ei⁹ vnitatē ō fcō. ⁊ diuidiī i duas ptes. Jn p̄ma itēdit tales ꝯclōēz. Tm̄ ē vn⁹ mūdus. hāc cōclōem probat phs q̄nq̄ rōib⁹. p p̄ma ponunī tres suppōnes. Prima. oē corp⁹ moueī ⁊ q̄escit nālr̄ ⁊ similr̄ violenī. Scđa. oē corp⁹ naturalr̄ moueī ad illū locū i q̄ nālr̄ q̄esciī ⁊ moueī violenter ad illū locū i q̄ q̄escit violenī. 3ᵃ. cuiuslz corpis c⁹ est aliq̄s mot⁹ violent⁹ ei⁹ est aliq̄s mot⁹ naturalr̄ ꝯri⁹. Ex his sic arguit: si essēt plēs mūdi seq̄reī q̄ idez simul moueret̄ s̄z naturā ⁊ p̄ter naturā. ꝯn̄s est ipossibile. Et pbat ꝯn̄az q̄z si essent plēs mūdi tēr̄a vni⁹ mūdi naturalr̄ moueret̄ ad mediū alti⁹ mūdi. iō ei⁹ mot⁹ est nālis. ⁊ q̄z ei⁹ mot⁹ esset a me⁹ isti⁹ mūdi iō eēt violentus. ⁊ sic idē moueret̄ sil̄ naturalr̄ ⁊ violēt̄. Pro scđa rōe pōit tales suppōēz. si sint plures mūdi necīo sīt ꝯstituti ex corpib⁹ eiusdez rōis. pbat 2ᵒ. q̄z si corpa hui⁹ mūdi essent equoca tc̄ mūdus diceret̄ equoce ō h̄ mūdo ⁊ ō illo. 2ᵒ q̄z corpa alti⁹ mūdi mouerent̄ motib⁹ eiusdez rōis cū corpib⁹ isti⁹ mūdi eo q̄ nō sūt nisi tres mot⁹ simplices. ḡ corpa altius mūdi essent eiusdem rōis cū corpibus h⁹ mūdi. Ex his sic arguit: q̄z si essent plures mūdi. seq̄retur q̄ terra h⁹ mūdi mouētur ad terrā alterius mūdi. ⁊ h̄ nō pōt fieri nisi p ascensū. ḡ terra naturalr̄ ascenderet sursū qđ est ipossibile. Et subdit q̄ irrōnabile est dicere corpa h⁹ mūdi ⁊ alterius differre s̄z speciez pp eoꝝ distātiā. Pro 3ᵃ rōe pōit talez suppōez. Oīa corpa naturalia eiusdez spēi nālr̄ mouentur ad eūdez locū nūero. h̄ pbat q̄z identitas locoꝝ nō ōbet̄ eis s̄z q̄ singularia s̄z sm̄ q̄ sūt idēa s̄z speciez. Ex his sic arguit: vnic⁹ ē loc⁹ numero ad quē oīa grauia mouenī. ḡ ē tm̄ vnū mediū mūdi. ⁊ p ꝯn̄s ē tm̄ vn⁹ mūdus. Jn scđa pte pbat duo fūdamēta triū p̄cedētiū rōnū. ¶ Primū. oīa corpora naturalia mouentur a determinatis locis ad determinata loca ⁊ non in infinitum. probat tribus rationibus. Prima. omne quod mouetur ex quodaz in quoddā mouetur. ḡ corpora nālia mouētur a determinato loco ad determinatū locū. antecedens p̄z i qualibet specie mutationis. ⁊ maxime in motu circulari q̄ aliqualiter videtur hēre opposita s̄z diametrū. Scđa ratio. q̄z si corpora nālia mouerentur i ifinitū eoꝝ esset velocitas ifinita: ⁊ p consequens ifinita grauitas ⁊ leuitas qđ supra iprobatū est. ¶ Scđz fundamētū est. grauia ⁊ leuia non mouentur ad loca sua nālia neq̄ ab alio. neq̄ vi quemadmodū aliqui dixerūt ea moueri p expulsionē. probat tribus rationibus. ¶ Prima. q̄z tūc tardi⁹ moueretur maior ignis sursū ⁊ maior terra deorsū. cui⁹ ꝯriū sem̄p accidit. ¶ Scđa ratio. si corpora nālia vi ⁊ expulsione mouerētur ad sua loca nālia. seq̄retur q̄ nō veloci⁹ mouerentur i fine q̄z i p̄ncipio. pbat ꝯn̄am: q̄z oīa violente r mota quanto plus distāt a mouēte: tanto tardius mouentur. ¶ Tertia rō. q̄z seq̄reī q̄ t̄ra ñ moueret̄ violēter sursū. ꝯn̄s est ipossibile. ⁊ pbat ꝯn̄am. q̄z mobile non mouetur violēter illuc vnde violēter mouetur. ¶ Quarta rō p̄ncipalis ē. hoc celum est sempiternū ⁊ ppetuuz. ḡ est vnū tm̄. ⁊ p ꝯn̄s tm̄ est vnus mundus. ¶ Quinta ratio. sunt tm̄ tria loca corpoꝝ simpliciū. vnus q̄ est ipsius celi. alius q̄ est ipsius extremi. s. grauium: ⁊ alius q̄ est medius iter illa ⁊ est locus leuiū: sed ista tria ꝯstituūt vnū mediū. ergo est tm̄ vnus mundus ⁊ q̄ locus medius iter celū ⁊ terram sit locus leuiū. pbat q̄z vel leuia sūt iter celū ⁊ sic habetur intētū. vel extra: ⁊ hoc nō. q̄z ipossibile est terrā moueri extra celum. ergo impossibile est leuia esse extra celuz. tenet consequentia. quia terra violenter mouetur ad locum leuium.

Tertio sciendū q̄ Aristo. i hoc 2ᵒ capitulo determinat vnitatez mūdi de possibili: ⁊ diuiditur i tres partes. Jn p̄ma intēdit tres ꝯclusiones. ¶ Prima. dicendū ē q̄ est impossibile esse plures mundos eo q̄ mundus est sempiternus ingenitus ⁊ incorruptibilis.
¶ Secunda tangit ꝯclōnez antiquoꝝ cū eoꝝ rōne ⁊ ē hec. Jmpossibile ē tm̄ eē vnū mūdum. Ad pbādū hāc ꝯclōez supponebant q̄ in oīb⁹

siue sint a nā siue ab arte q̄ hn̄t formā in mā. aliō ē ↄsiderare formā ƀ3 se ⁊ mixtā cū mā declarāt sic. aliō ē ↄsiderare ciculū ƀm se ⁊ circulū eneū vel aureū eo ꝙ eneū vel aureū non sūt de diffinitione circuli. 2° upponebāt ꝙ celū dr̄et formā in mā. hoc ꝓbāt sic. q2 oē sensibile est in mā. sed celū est sensibile. g̊ ⁊c̄. Ex his inferunt hanc ↄclōnē ꝙ alter ē hoc celū: ⁊ celū simplr̄ q2 celū simplr̄ ē vt forma: s3 hoc celū ē vt mixtū mā e. Ex his sic arguūt. i oibus in qb⁹ ē forma ꝓmodū cuiusdā spēi sub ea ↄtingit eē plura singularia. sed celū ē huiusmodi. g̊ ⁊c̄. ℂ 3ª ↄ̄tāgit solōnē istı⁹ rōis. ⁊ est h̄. bn̄ dcm̄ est ꝙ aliō ē considerare formā ƀ3 se. ⁊ ƀ3 ꝙ ē i mā. ꝓpt̄ h̄ tn̄ non est concedēdū plures esse mūdos. s3 poti⁹ est ondū ꝙ iste mūdus ē ↄposit⁹ ex sua tota mā. hanc solutionē declarat duob⁹ exēplis. Primū si dicam⁹ formā simi esse curuitatē. ⁊ mā3 ei⁹ eē nasū vel carnē ⁊ fiat vn⁹ nasus ↄstitut⁹ ex oī carne si ille nasus sit icorruptibilis ⁊ sit sim⁹ tūc nō poterit eē aliō simū. 2° si eēt vn⁹ hō icorruptibilis ↄposit⁹ ex oī mā q̄ pōt suscipe formā humanā3 tūc nō pōt fieri ali⁹ hō. silr̄ ē de mūdo. q2 mūd⁹ ē ↄstitut⁹ ex oī mā potēte suscipe formā mūdi. ⁊ ē icorruptibilis. iō n̄ pōt eē ali⁹ mūdus. ℂ In scđa pte itēdit talē ↄclōē3. Mūdus ē ↄpositus oī sua mā. ꝓ ꝓbatiōe h⁹ ponit talē distictionem Celū pōt capi triplr̄. vno° ꝓ ꝑltima spa. 2° ꝓ aggregato ex oib⁹ speris circularr̄ motis. 3° mō ꝓ aggregato ex oib⁹ corporib⁹ simplicibus. Ex h̄ sic arguit ex̄ istū mundū nullū ē corp⁹ nec nāle nec sensibile. g̊ celū ē ↄpositū ex oī corpe nāli et sensibili. ⁊ ꝑ ↄn̄s est ↄpositū ex sua tota mā. an̄s ꝓbat duab⁹ rōib⁹. ꝑma si eēt ex̄ celū3 aliqō corp⁹. vel illō eēt simplex vel ↄpo^m. n̄ simplex. ꝓ q2 corpa celestia q̄ mouent̄ circularr̄ ƀ3 nām non exeūt a suis locis. nec ēt ex̄ celū sūt grauia ⁊ leuia. q2 ibi eēnt ƀ3 nām vel ꝑter nām. n̄ ƀm nām q2 ƀ3 nām sūt itra celū nec ꝑter nām. q2 tūc illō corp⁹ eēt alt̄⁹ loci ƀm nā3. Et ↄcludit ꝙ si ex̄ celū n̄ sint corpa simplicia. ēt ex̄ celū n̄ erūt corpa ↄposita. 2ª rō. ipossibile ē aliqō corp⁹ nāle fieri ex̄ celū. an̄s ꝓbat. q2 vel illō eēt sim^r vel ↄpo^m. q̄r vtrūq3 reprobatū ē. Ex his ifert duo cōrelaria. ꝑ^m ꝙ iste mūd⁹ ↄstat ex tota sua mā. 2^m. ꝙ n̄ sīt ꝑlēs mūdi. nec ↄtigit ꝑlēs eē. Quārū ad 2^m.

Conclusio rn̄salis. Impossibile ē nālr̄ eē plures mūdos. cum hec tamen stat ꝙ simplr̄ nō iplicat ↄ̄dictionē eē plures mundos vt ꝓbant rationes ante oppositū.

Primo Dubitat̄. Utr̄ extra celū sit loc⁹. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Ari. i vltia pte hu⁹ capli ↄ̄termiat ⁊ ↄ̄clarat q̄lia entia sint ex̄ celū. ⁊ diuidit̄ in duas ꝑticulas. In ꝑmo itendit tales ↄclōnes. ex̄ celū nō est loc⁹ nec vacuū neq3 tp̄s. ꝑmū ꝓ3. q2 ex̄ celū nō pōt eē corp⁹. g̊ ex̄ celū non est loc⁹. ꝓbat q2 i oī loco natū est eē corp⁹. 2°. ꝓbat q2 ex̄ celū non est vacuū. nec loc⁹. 3^m ꝓbat q2 ex̄ celu3 non est corpus. ergo nec mot⁹. ⁊ ꝑ ↄn̄s nec tempus.

Secundo Dubitat̄. Utr̄ entia ex̄ celu3 existētia sint corpea. Ad soluēdū h̄ dubiū est supponendū ꝙ Ari. i vltia pte h⁹ capituli ifert aliq̄ correlaria. ꝑ^m. q̄cūq3 sūt nata esse ex̄ celū illa non sūt i loco. nec sūt nata senescere i tpe. 2^m. ex̄ celū sūt entia ialt̄abilia. ⁊ impassibilia optimā vitā ducētia ⁊ ꝑ se sufficiētissima quā ꝑficiūt toto eēno a qb⁹ coicatū est oib⁹ aliis eē ⁊ viuē his qdē clari⁹. his qdē3 obscuri⁹. 3^m. a talib⁹ entibus extra celū existētibus mouetur celum motu incessabili ⁊ perpetuo.

Tertio Dubitat̄ qualr̄ est saluabile sbās sepatas esse extra celū cū itract extra locū significet. Ad qō rn̄det̄ ꝙ pōt saluari 2^r. ꝑ̊ ꝑ talē distictionē. Extra pōt capi duplr̄. vno° negatiue ⁊ sic illō est extra qō non est itra. ⁊ sic itelligentie sūt extra celum. alio°. potest capi ↄ̄rie ⁊ positiue. ⁊ sic esse extra celū est esse i hoc loco ⁊ non i alio. ⁊ sic itelligentie n̄ sūt ex̄ celu3 eo ꝙ non sūt i loco. 2°°. pōt saluari ponendo talē distictionem. ex̄ pōt capi duplr̄. vno°. vt iportat locū circūscripti^m ⁊ dimēsiōale3. ⁊ sic itelligētie non sūt ex̄ celū. alio° vt iportāt locū diffinitiuū ⁊ pn̄tialem. ⁊ sic itelligentie sūt extra celū.

Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur 5°. Utr̄ q̄libet potentia actiua termiet̄ ꝑ maximū in quod potest ⁊ quelibet potentia passiua ꝑ minimum a quo potest. ℂ Arguitur ꝑmo ꝙ nō. quia si detur illud maximū i quod potest necesse ē ꝙ illa potentia actiua excedat illud excessu aliquo: vel ergo excessu diuisibili vel indiuisibili. non indiuisibili. ergo diuisibili. diuidat̄ ergo ille excessus in duas partes. si addat̄ illi maximo vna pars correspondens medio excessui tunc adhuc illa potentia mouebit ip̄m. ergo illud non erat maximum i quod illa potentia potest. ℂ Scđo ar-

guit sic. si esset dabile maximū in quod pōt: seq̄ret q̄ esset dabile primū instans ⁊ vltimū mo tus cū illud maximum fieret in vltimo instanti motus. hoc ē ipossibile. ¶ 3° arguit sic. si eēt dabile minimū a quo potest pati potentia passiua. vl' q̄ excederet potētiā passiuā excessu diuisibili vel īdiuisibili. ⁊ tūc sequeret sicut prius. ¶ In op^m est auctoritas p̄hi. In questione erunt. ⁊c̄.

Primo Sciendū est q̄ p declaratione terminorū qōis ponūtur alique distinctiões ⁊ alique suppões. Prima distictio duplex est potentia. quedā est potentia actiua. alia est potentia passiua. ¶ 2ª distinctio. duplex est potētia passiua. s. receptiua solū. ⁊ de illa nō est ad ppositū. alia est resistiua que resistit actioni potentie actiue ⁊ de illa est ad ppositū. ¶ 3ª distinctio. potentia actiua est duplex. quedā est motiua ⁊ illa continet sub se portatiuā ⁊ leuatiuā. alia est pductiua quātitatis vel substātie. ⁊ illa ē duplex. quedā producit effectū dissimilē sicut sol pducit limū. alia pducit effectum sibi similē vt calor calorem. ¶ 4ª distinctio. potētia actiua pōt cōparari ad sex. s. ad resistētiā. ad distantiā. ad effectū. ad tempus. ad velocitatē. ⁊ ad spatium in motu locali. Prima suppō. maximū in qd̄ pōt sic exponit̄ in hoc pōt ⁊ in quolibz minus pōt. ⁊ in nullū maius potest. ⁊ ista sic exponit̄. hoc est maximū pondus qd̄ fortes potest portare. hoc pōdus fortes potest portare. ⁊ qd̄libz min⁹ pondus fortes potest portare. ⁊ nullū maius pondus fortes potest portare. sed maximū in quod nō pōt sic exponitur. in hoc non pōt ⁊ in nullū minus potest ⁊ in quodlibet mai⁹ pōt ¶ 2ª suppō. minimū in quod potest sic expōitur. in hoc pōt ⁊ in nullū minus pōt. sed minimū in quod nō potest sic exponit̄. in hoc nō potest ⁊ in quolibet minus pōt. ¶ 3ª suppō. minimū a quo potest sic exponit̄. ab hoc potest ⁊ a nullo minori potest. Et cōformiter exponēdi sunt alij termini de maximo et minio. ¶ 4ª suppō. q̄ ad hoc q̄ aliqua potētia actiua possit agere in aliquā potentiā passiuā necesse est ⁊ sufficit q̄ actiuitas ipsius potentie actiue excedat in agēdo passiuitatē ipsius potentie passiue in resistendo.

Secundo Sciendū est q̄ iste quart⁹ tractat⁹ in quo aristo. determiat de ppetuitate mūdi diuiditur i tria capl'a. Primū est de reprobatiōe opinionū antiquoꝝ. ⁊ diuidit̄ i duas partes. In pma intēdit duas cōclusiones. Prima tāgit intentū ⁊ est hec. dicamus vtrum mūdus sit genitus aut ingenit⁹ corruptibilis aut icorrupubilis. 2ª. cōueniens est narrare opiniōes aduersarioꝝ. pbat p̄hs quattuor rōibus. Prima q2 opiniones cōtrarie videntur eē demōstrationes contra opinionē pprias. 2ª q2 narratis opiniōibus alioꝝ dicēda erunt magis credibilia audiētibus. 3ª q2 narratis opiniōibus alioꝝ nō videtur ea s gratia cōdēnare. 4ª q2 oꝫ ingsitores ṽitatis nō esse inimicos. s3 debēt sufficiēter iudicare de ṽitate. sed hoc non pōt fieri nisi sciantur opiniōes aduersarioꝝ. ¶ In 2ª pte Aristo. narrat ⁊ reprobat opiniōes antiquoꝝ. ⁊ intēdit sex cōclusiones. Prima tangit opinionē gn̄alem antiquoꝝ cū eius specificatiōe ⁊ ē hec. omnes antiqui dixerūt mūdum esse genitū ⁊ ipsoꝝ qdam dixerūt ipsum esse sempiternū simple a parte post. alij dixerunt ipm eē corruptibilē. alij autē dixerūt ip3 vicissim gn̄ari ⁊ corrūpi vicissim ex eo q̄ aggregant̄ ⁊ segregant̄ e lita p litē ⁊ amicitiā. ¶ Scđa cōclusio tāgit reprobationem platonis ⁊ ē hec. nō est ponendū mūdū eē a parte ante factū. ⁊ sempiternū a parte post. probat p̄hs duabus rōibus. Prima sola illa sūt rationabiliter ponenda que videntur accidere in omnibus aut multis. sed cōtrariū huius opinionis videt̄ accidere in oībus aut in multis. ḡ illa opinio nō est ponēda. minorē probat. oīa. n. q̄ generātur etiā cōrūpi vident̄. Scđa rō. qcqd ē trāsmutabile pōt aliter se hr̄e nūc q̄3 prius. s3 celū nō pōt aliter se hr̄e nūc q̄3 prius. ergo nō ē trāsmutabile. ⁊ p cōñs nō est factū. minor p3. q2 si eēt trāsmutabile iā infinities eēt trāsmutatū. ¶ 3ª cō°. tangit quādam solōem p quam antiqui defēdebant platonem. ⁊ est hec. quidā conante auxilium ferre platoni dicenti non esse verum q̄ mundus sit factus ⁊ q̄ sit corruptibilis. sed hoc ē magis dictum a platone gratia doctrine sicut multa falsa dicūtur de geometricis descriptionibus gr̄a doctrine. hāc reprobat philosophus dicens q̄ non est simile de descriptionibus mathematicis et de descriptionibus in scientia naturali. ¶ Quarta tangit reprobationem. Empedoclis ⁊ est hec. dicere mundum vicissim generari ⁊ cōrumpi eo mō quo dicebat Empedocles ē dicere mūdū esse sēpit̄nū s3 subāz: ⁊ trāsmutabilē tm̄ s3 formā. qd̄ ē falsū. q2 gn̄atio ⁊ corruptio sūt mutatiōes s̄m qd. mō in eīis nō pōt fieri mutatio p talē modū in aliquo subāli s3 solū s̄m formā. Et est sile ac si aliqs putaret puerū qn̄q3 esse ⁊ qn̄q3 corrūpi. pp hoc q̄ ex puero fa

ct⁹ ē vir. ⁊ ex viro puer. ¶ 5ª ɔ⁹ tāgit opinionez anaxagore ⁊ ē hec. īpossibile ē mundū simr esse factū: ⁊ simplr eē corruptibilē. ꝓbat qꝛ tūc illō ex quo factus ē mūdus fuisset ꝑ infinitū tp̄s añ factionē mūdi ⁊ remaneret ꝑ infinituz tp̄s post eius corruptionē quorū vtrūqꝫ est impossibile. ¶ Sexta cōclusio resumit opinionez platonis.

Tertio Sciendū q̄ Ari. in hoc 2° c° distinguit multitudinē aliquoꝝ terioꝝ ⁊ diuidit̄ in duas ptes. In p̄ma intēdit qnqꝫ cōclusiōes. Pria. oīa noīa multiplicia sūt distiguēda. ꝓbat qꝛ si nomē multiplr dictū nō sit distinctū intellectus se hꝫ cōfuse circa ip̄m. et vtit̄ co tanqꝫ terio īmanifesto. 2ª tāgit acceptiōes igeniti. ⁊ ē hec. ingenitū vno° est qd̄ p̄us fuit nō ēs. ⁊ nūc est ens sine gñatione ⁊ trāsmutatōe. sicut qdā dicūt de motu ⁊ tactu. 2°. dicit̄ ingenitum qd̄ possibile ē fieri ⁊ corrūpi. tñ ip̄m nōdū factū est. 3° dicit̄ ingenitū qd̄ oīo īpossibile ē fieri. Et subdit q̄ aliqd̄ īpossibile ē fieri 2r. vno° simr. alio mō qꝛ nō faciliter fit nec cito nec bñ. ¶ 3ª ɔ°. tangit acceptōes geniti ⁊ ē hec. genitū silr dicit̄ 3r. vno° qd̄ hꝫ esse post nō eē. 2°. dicit̄ genitū qd̄ pt gñari. siue sit simplr possibile. siue capiat̄ possibile ꝓ illo qd̄ pōt bñ et faciliter fieri. 3°. dr̄ genitū qd̄ ꝑ realē trāsmutatiōez pōt accipe esse post nō esse. siue iā sit siue ñ. ¶ 4ª ɔ°. tāgit modos corruptibilis ⁊ est hec. Corruptibile vno°. dr̄ qd̄ pōt hr̄e nō esse post eē. siue sit ꝑ trāsmutationē siue nō. 2°. dr̄ corruptibile qd̄ ꝑ trāsmutationē realē pōt hr̄e nō esse post eē. 3°. dr̄ corruptibile qd̄ faciliter corrūpit̄. ⁊ tale vocat̄ eutracū. i. bñ corruptibile. ¶ 5ª ɔ°. tāgit mōs icōruptibilis. ⁊ ē hec icorruptibile vno°. dr̄ q̄ p̄us ē ens ⁊ postea non ēs sine trāsmutatiōe sic mot⁹ ⁊ tact⁹. 2°. dr̄ icorruptibile qd̄ ē īpossibile nō fore aut nō futuꝝ esse. ⁊ istud ē icorruptibile maxᵉ ꝑ p̄dictū. tertio. dr̄ incorruptibile quod nō faciliter corrūpitur.

Conclusio Rñsalis. Nulla potētia actiua terminat̄ ꝑ maximū in quod pōt si sit finita actiua. ⁊ nulla potētia passiua terminat̄ ꝑ minimū. Ista ɔ°. quo ad vtranqꝫ partē pōt demōstratiue ostēdi ꝑ p̄mā ⁊ secūdaz rōnes factas ante oppositas. Quātū ad tertiū.

Primo Dubitat̄. Qualr ē saluabilis auctoritas aristo. i qua dicit q̄ potētia actiua determiat̄ ꝑ maxm ⁊ poª passiua ꝑ minimū. ¶ Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdum q̄ Aristo. i 2ª pte h⁹ cap̄l ionñdit qualr poᵉ actiue ⁊ passiue sūt determinādē. Et intēdit tres ɔclusiōes. ¶ Pria ɔ°. tāgit determinationē potētiaꝝ actiuaꝝ ⁊ ē hec. poª actiua debet determiari q̄ta sit ꝑ maxm. vt si qs possit portare solū centū talēta ⁊ duo tūc ꝑ illud determiam⁹ ei⁹ potētiā actiuaz. Et si qs possit ābulare solū ꝑ centū stadia. ꝑ illō determiam⁹ ei⁹ potentiā ābulādi. ¶ 2ª ɔ°. tāgit determinatōez potētie passiue ⁊ ē hec. potētia passiua vel īpotētia dꝫ determiari ꝑ minimū hoc probat silib⁹ exēplis. ¶ 3ª ɔ°. tāgit vnā cauillationē ⁊ ē hec. Aristo. videt̄ supponere q̄ qcq̄d pōt in maximū pōt ēt i quolꝫ min⁹. qd̄ ē falsū. visus. n. vidēs vnū magnū stadiū nō pōt videre pūctū. dicit ph̄s q̄ illa que dicta sunt intelliguntur de maxio ⁊ mīmo ꝑm v̄tutē. Ex his dr̄ ad dubiū q̄ auctoritas Aristo. ē sic intelligēda q̄ poª actiua determinatur per maximuz infra quod potest ⁊ non per maximū in quod nō potest.

Secūdo Dubitat̄. Utrū potentia actiua ɔterminēt ꝑ maximā ⁊ minimā resistētiā. Ad istud dñr q̄ttuor. p̄mū q̄ non ē dabilis maxia resistētia i quā pōt potētia actiua ꝓpter excessū diuisibilē ipsi⁹ potētie actiue supra talē resistentiā. 2° dr̄ q̄ nō est dabilis maxia resistentia in quā nō pōt potētia actiua. 3° dr̄ q̄ ñ est dabilis mīma resistētia i quaz nō pōt potētia actiua. 4°. dr̄ q̄ ē dabilis mīma resistētia i quā nō pōt potētia actiua ⁊ illa ē resistētia equalr potētie actiue. ⁊ hec quattuor dicta pñt manifeste ondi per expositiones positas ī primo notabili.

Tertio Dubitatur. Utꝝ potētia passiua determie̅t per minimū a quo pōt. Ad soluenduz hoc dubiū ponunt̄ alique distinctōes. Prima. potentiaꝝ passiuaꝝ quedā ē passiua tm̄. alia ē passiua ⁊ actiua. ¶ 2ª distictio. potentiaꝝ passiuarum quedā sunt cognitiue. alie non. Ex his dicit̄ q̄ nō est dabile minimū a quo possit pati potentia passiua. nec est dabile maximū a quo possit pati potētia passiua: ſꝫ est dabile maximū a quo nō pōt pati per expositōes positas i primo notabili. ¶ Ad auctoritatē Ari. dicēdū q̄ est itelligēda sicut dictū ē in p̄mo dubio

Rationes In oppositum soluuntur ex dictis.

Queritur 6°. Utꝝ supposita tp̄is eternitate aliqd̄ idē hēat potētiā ⁊ ad eē ⁊ ad nō esse ꝑ tp̄s infinitū. ¶ Arguit̄ p̄mo q̄ sic. qꝛ eē ⁊ nō eē sūt extrema ɔdictōis ɔtingēter v̄ificabilia de quolꝫ gñabili ⁊ corruptibili. igit̄ pro

quocūq3 tpe aliqđ ipoꝝ inest alicui gn̄abili p illo tpe reliquū pōt inesse. s3 p tp̄s infinitū alterū ipsoꝝ inest cuilib3 gn̄abili. igit̄ p tēpus ifinitum qđlz gn̄abile pōt eē ꝛ nō esse. ¶ 2°sic. supposita tpis eternitate aīa sortis habuit potētiā ad eē infinitū p tp̄s. q2 fuit nō ens abeterno. ꝛ p tp̄s ifinitū hēbit potētia3 ad nō esse q2 eternaliter erit ens. igit̄ aliqđ idē p infinitū tp̄s h3 potentia3 ad eē: ꝛ p infinitū tp̄s h3 potētiā ad nō esse. ¶ 3°sic. qn̄cūq3 aliq̄ duo sūt eadē r̄l'r si vnū fit p ifinitu3 tp̄s ꝛ alteꝝ. sed mā ꝛ potētia ad eē ꝛ nō esse sūt eade3 r̄l'r. ꝛ mā est in tpe infinito supposita tpis eternitate potētia ad eē ꝛ nō esse tpe infinito. ꝛ p̄ɔn̄s aliqđ idez erit potens ad esse ꝛ ad nō esse per tempus infinitū. ¶ In oppositum est auctoritas ph̄i. In questione erunt tres articuli.

Primo Sciēdum est q̄ p declaratione terminoꝝ qōnis ponunt̄ alique distinctiōes. Prima tēpus pōt dici infinitū du' vno° in altero extremoꝝ tm̄. s. a pte añ vel a parte post. alio° pōt dici infinitū i vtroq3 extremoꝝ. ¶ 2ª distinctio. possibile siue potētia pōt capi 2r. vno° eōiter ꝛ p̄missiue. s. vt secū p̄mittit actū ad quē est ꝛ se extendit ad possibile ꝛ contingēs altū. alio° pōt capi sp̄aliter ꝛ negatiue vt. s. ɔnotat negationē ꝛ carentiā actus ad quē est. sicut est possibile distās ab actu. et isto° capit̄ ab arist. Ex hoc elicit̄ tale documētū q̄ qn̄cūq3 aliqđ subm̄ h3 aliquā formā illud nō est plus i potētia ad tale3 formā. sed qn̄cūq3 nō repugnat alicui subiecto hr̄e aliquā formā quā nō h3 tale subm̄ dicit̄ esse in potētia ad illā formā. Ex hoc seqtur p̄io q̄ qn̄cūq3 de aliquo generabili ꝛ cōruptibili verū est dicere q̄ ip̄m ē de illo. verū ē dicere q̄ h3 potentiā ad nō esse: ꝛ p̄ro quocūq3 tpe verū est dicere q̄ ipsum nō est p illo tpe. veꝝ est dicere q̄ ip̄m habet potentiā ad eē. Ex his d̄r p̄mo q̄ s̄m veritatē aliqđ idem h3 potentiā ad esse p tēpus infinitū a parte ante. ꝛ h3 potentiā ad nō esse per tp̄s infinitū a pte post. ꝛ hoc supposita tēporis eternitate. p3 q̄ aīa sortis mō viuētis que nō fuit per tp̄s infinitū ideo p tp̄s infinitum habebat potētiā ad eē. ꝛ illa eadē ērit p tp̄s ifinitū. iō p tp̄s infinitum habebit potētia3 ad non esse.

Secundo Sciendū est q̄ Aristo. in hoc 2° caplo vult ondere cōuertibilitatē istoꝝ terioꝝ. s. gn̄abilitatis ꝛ corruptibilitatis ex vna pte. ꝛ ingn̄abilitatis ꝛ icorruptibilitatis ex alia pte. ꝛ diuidit̄ in qnq3 partes. In p̄ma ponit quattuor suppōnes. Pria ē hec. si aliqđ habeat potētiā ad esse ꝛ ad nō esse. ip̄m hab3 potentiā ad esse tpe determinato. ꝛ potētiā ad nō esse tpe indeterminato. ꝛ neutrā habet tēpore infinito ꝛ hoc s̄m oē predicamētū. p̄bat. q2 si nō quelibet sit in tpe determinato tūc vna erit in tpe infinito. ꝛ alia in alio tpe infinito. qđ ē ipossibile eo q̄ nō ɔtingit plura tpa esse infinita. 2ª est hec. nō est idē falsū ꝛ ipossibile veꝝ ꝛ possibile. p̄bat ph̄s q2 nō oē possibile est veꝝ. nec omē falsū est ipossibile. Et subdit q̄ hic loqt̄ de possibili ꝛ ipossibili simpl'r. ꝛ sil'r de vero ꝛ falso sim'. 3ª nō est idem supponere falsū ꝛ ipossibile. probat q2 ex ipossibili nihil accidit nisi impossibile. h̄ aūt nō sp accidit ex falso. 4ª idez sil' h3 potētiā ad opposita. s3 non habet potentiā ad simul hr̄e opposita. vel al'r q̄ idem nō simul habet potentiam ad opposita. ꝛ isto modo exponit cōmentator. ꝛ hoc debet intelligi de potētia importante priuationē actus. In 2ª compat ingenitū ad incorruptibile. ꝛ intēdit duas ɔclusiones. Prima omne semp ens est incorruptibile. p̄bat q2 aut oē sp ens est icorruptibile. aut aliqđ sp ens ē corruptibile. s3 ipossibile est aliqđ semper ens esse corruptibile. ergo necesse est omne semp ens esse incorruptibile. minore3 probat. quia ad aliqđ semp ēs esse corruptibile sequit̄ impossibile. ergo ipsum est ipossibile. añs p̄bat quia ad' ipsum seqtur ipsum simul esse in actu ꝛ nō esse quod ē impossibile. ¶ 2ª omne semper ens est ingenitū. probat quia impossibile est semp ens esse generabile. igitur omne semper ens est igenitū. añs probat quia generabile aliquando est ꝛ aliquādo non est. igitur si semper ens esset generabile idem simul esset ꝛ non eēt. quod est impossibile.

Tertio Sciēdū est q̄ Aristo. in tertia parte hui° capituli compat semp ens ad genitum ꝛ corruptibile. ꝛ intendit sex cōclusiones. Prima est hec. nullum semp ens ē generabile ꝛ corruptibile. hoc probat quia omne generabile aut corruptibile habet aliquā potētiā ad non esse. sed semper ens non habet potentiā ad non eē. igitur nullu3 semper ens est generabile aut corruptibile. minorem probat q2 si semper ens haberet potentiam ad non esse. vel hoc eēt tempore finito vel tempore infinito. nō tempore infinito. igitur semper ens est per tempus infinitum. nec tempore finito cum illud sit pars temporis infiniti. ¶ Scđa tangit p̄mā suppositione3 ꝛ est hec. q̄ iste se habent per modū ɔtradictionis semper ens et non semper ens. et iste

se hūt mō ɔ̄rio sp ēs et sp n̄ ēs. et iste mō subcōtrario. n̄ sēp ens. et nō sp nō ens. aliquas tn̄ istaꝝ ponit Aristo. de possibili et aliq̄s de inesse. qlibz. n. q̄ posset formari de possibili ifert aliquā istaꝝ ð iesse. ¶ 3a ɔ°. tāgit secūdā suppōez et ē hec. ꝙ idē qn̄qꝫ ē possibile eē. et qn̄qꝫ possibile nō eē. hāc cōclusionez ꝓbat 2r. Prio in termis significatiuis sic. iste due ɔtrarie semp eē et semp n̄ eē sūt false de eodē ꝟputa de sorte. sortes. n. nec semp est nec semp nō est. igit̄ ɔ̄dictorie illaꝝ insūt sorti. et si sortes n̄ ē sp ens. nec sp nō ēs. et ita sortes qn̄qꝫ ē et qn̄qꝫ n̄ ē. silr̄ez rōez deducit i termis n̄ significatiuis. ¶ 4° ē h̄. nullū genitū vel corruptibile ē semp ens vl̄ sp nō ēs. ꝓbat q2 oē gn̄abile et corruptibile pōt aliqn̄ eē et aliqn̄ n̄ eē. et hoc ē mediū iter semp esse et sp n̄ eē ꝑ negationē extremoꝝ. igit̄ nullū gn̄abile vel corruptibile est sp ens vl̄ sp nō ēs. Ex hoc ifert ꝙ oē icorruptibile ē semp ēs et silr̄ oē ign̄abile. ¶ Quīta expōit qd itelligatur ꝑ igenitū et icorruptibile. et dicit ꝙ igenitū ē illud qd ē ens de quo ipossibile fuit veꝝ dicere ipm nō eē. et silr̄ de icorruptibili. ¶ 6a ign̄abile et icorruptibile ɔuertūt̄ ad se iuicē. ꝓbat q2 q̄cūqꝫ ɔuertūt̄ cū aliquo 3° illa ɔuertūt̄ iter se. sz ign̄abile et icorruptibile ɔuertunt̄ cū aliquo 3°. s. cū semp ente. igr̄ ɔuertant̄ inter se. Ad ꝓbandum minorē repetit multa que ante dicta sunt.

Conclusio Rn̄sal'. supposita tpis eternitate implicat ɔ̄dictionem aliqd idē h̄re potētiā ad eē ꝑ tp̄s ifinitū. et potentiā ad n̄ eē ꝑ tp̄s ifinitū. et hoc ꝫ viā Aristo. q2 si eēt aliqd tale tūc maxime eēt aliquod gn̄abiliū aut corruptibiliū. sz nullū tale ē hmōi. pz q2 ꝫm Aristo. qdlz gn̄abile et corruptibile aliqn̄ nō erit et tūc iplicabit ipz esse. al's idē in numero posset ꝓduci. iō iplicabit ɔ̄dictionē ipm h̄re potētiam ad eē per tempus infinitum a parte post.

Primo Dubitat̄. Utrū gn̄abile et corruptibile ɔuertant̄. Ad soluēduz hoc dum̄ ē supponēdū ꝙ Ari. i q̄rta pte h° capl'i ōndit ꝙ gn̄abile et corruptibile ɔuertāt̄. et itēdit q̄ttuor ɔclusiōes. Pria. oē corruptibile ē gn̄abile. ꝓbat̄ sic. q2 vl̄ oē gn̄abile ē corruptibile. aut aliqd corruptibile ē ignābile. scd̄a ps ē ipossibil' igr̄ p̄ma ē v̄a. minorē ꝓbat q2 si aliqd corruptibile eēt ignābile. aliqd corruptibile eēt icorruptibile. ɔ̄ns ē ipossibile. Et ꝓbat ɔ̄n̄am q2 ignābile et icorruptibile ɔuertūt̄. scd̄a oē gn̄abile ē corruptibile. ꝓbat q2 vel gnābile ē corruptibile vel icorruptibile sz gnābile nō ē icorruptibile. igit̄ ē corruptibile. minorē ꝓbat q2 si gnābile eēt icorruptibile. eēt etiā ign̄abile cū icorruptibile et ingnābile cōuertāt̄. ¶ Tertia ɔ°. gnābile et corruptibile ɔuertūt̄ ad iuicez. ꝓbat trib9 rōib9. p̄ma q2 ign̄abile et icorruptibile ɔuertunt̄. et oē corruptibile ē gn̄abile. et oē gn̄abile est corruptibile. g̊ gn̄abile et corruptibile ɔuertūt̄. scd̄a rō q2 neqꝫ gnābile neqꝫ corruptibile ē sp ens. igit̄ ɔuertūt̄ cū medio sp entis et semp non ētis. qd ē aliqn̄ eē et aliqn̄ nō eē. et ꝑ ɔ̄ns ɔuertunt̄ iter se. 3a rō. declarat p̄cedētē rōem i teris n̄ significatis. ¶ 4a ɔ° tāgit vnā aliā rōem ad ꝓbādū vnā ɔclusiōez p̄us positā ꝙ ignābile et icorruptibile ɔuertūt̄. et hec est quia generabile et corruptibile conuertuntur. ergo igenerabile et icorruptibile. declarat rationem in terminis significatiuis.

Secūdo Dubitatur. Utrū aliquod ingenitū sit incorruptibile. et aliquod genitum sit corruptibile Ad soluēdum hoc dubiū ē supponēdum ꝙ Aristo. in vltima pte hui9 capl'i intēdit talem ɔclusionez. Nullū ingenitū est corruptibile. et nullum genituz est incorruptibile. ꝓbat philosophus quinqꝫ rationib9. prima si genituz est incorruptibile potentia eius ad eē fuit tempore infinito ante eius generationez. et si genitum ē incorruptibile eius potentia ad nō esse fuit tempore infinito. quod est contra p̄mā suppositionez. etiam superius dictum est ꝙ omnia possibilia determinātur ad maximum. ideo non potest determinari per infinitum tēp9. Secunda ratio si genitū esset incorruptibile. et ingenitum eēt corruptibile sequeretur ꝙ idez simul haberet potentiam ad esse et ad non eē etiam in tēpore finito. ɔ̄ns ē impossibile. et declarat i terminis nō significatiuis. 3a ratio. omne corruptibile aliquando corrūpetur. et omne generabile aliquādo generabit̄. igitur nullum tale est igenitū et incorruptibile. aīs ꝓbat q2 vel corruptibile qd nunqꝫ corrūpetur in finito tēpore erit. et sic in tempore infinito habebit potentiaz ad nō esse si ponatur igitur in illo tempore infinito nō esse nullum debet sequi impossibile. et sic nō debet esse impossibile ipsum per infinitum temp9 habere potentiam ad esse et ad non esse. Quarta ratio. si aliquid semper fuit in tempore preterito et post hoc non erit. vel si aliquid erit semp in futuro et aliquādo nō fuit. aut igitur ē a casu aut a natura. nō a casu. q2 qd ē a casu n̄ est semp nec frequenter sz raro. qd aūt semp fuit vl' erit nō ē raro. igit̄ ē a nā et nō ab alia nā q̄ꝫ a mā. mā

n.ē cā q̄re aliqd pōt eē post nō eē:ſ3 mā ſp ma/net eadē.ğ illō b3 potētiā ad eē ꝛ ad nō eē. Sub dit cauillationē q2 aliq̄s dīcet qd nō b3 potentiā ad nō eē i tpe futuro:ſ3 ad nō eē i tpe p̄terito. Ad quā dicit pħs ꝙ ad p̄teritū nulla ē potentia ad h̄ ꝙ aliq̄s poſ ponat̄ i eē. 5° rō quam vocat magis nālē ē hec:q2 oē qd ē gn̄abile vel corru/ptibile nālr̄ illud ē alterabile.ğ oē tale b3 ɔ̄riū:ꝛ p ɔ̄n̄s corrūpet̄ ab illo contrario.

Tertio dubitat̄. vtrum oē corruptibile de necessitate corrūpet̄. Pro ſo lutōe hui⁹ dubij ponunt̄ aliq̄ distictōes. ¶ Pri/ma duplex ē possibile.qdā ē possibile logicum qd nō b3 repugnātē ɔ̄dictionē ex t̄minis. aliud ē possibile phyſicū qd pōt poni i eē ṽtute agētis nālis. ¶ 2ᵃ disti⁹: hec ppō.oē corruptibile de ne/cessitate corrūpet̄ b3 duplicē ſēſū.ſ.ſēſū ɔpoᵐ ꝛ ē iste:hec ē necīa.oē corruptibile corrūpet̄:ali⁹ ē ſēſus diuiſus:ꝛ ē iste de quocūq3 corruptibili verē ē dīc ꝙ ip3 necīo corrūpet̄. ¶ 3ᵃ disti⁹: cor/ruptibile pōt capi dupl̄r. v°:coiter p illo qd pōt corrūpi:siue illud ſit siue nō ſit:ꝛ ſic antichristus diceret̄ corruptibilis.alio°.capit̄ corruptibile p oi illo qd ē ꝛ pōt corrūpi. Ex his ponūt̄ due cō/clusiones ꝭ3 Arist. Prima ē.hec ē necīa.oē cor/ruptibile corrūpet̄. 2ᵃ oē corruptibile ɔtigēter ꝛ nō necessario corrūpet̄:ſ3 ꝭm ṽitatē pōt dici ꝙ nō iplicat ɔ̄dictionē qdlibet corruptibile ppe/tuari. Ex quo ſequitur ꝙ hec nō eſt ſimpliciter necessaria.omne corruptibile corrumpetur.

Rationes ſoluunt̄ ex dictis. ¶ Et hec de questione ſufficiant.

Circa ſcd̄3 librū celi ꝛ mūdi q̄ri/tur. Utrū celū moueat̄ ſi/ne fatigatōe. ¶ Arguit̄ p° ꝙ nō: q2 ois ṽt⁹ nālis ē fa/tigabilis:ſed ṽt⁹ effectiue mouēs celū ē ṽt⁹ nālis.ğ ṽt⁹ effectiue mouēs celū ē fatigabilis.maior p3 p Ari.i de ſōno ꝛ vigiª.minor p3 q2 mot⁹ celi eſt nālis.ğ ṽt⁹ mouēs celū eſt nālis. ¶ 2° ar̄ ſic.ois mot⁹ fcūs cū aliq̄ reſiſtētia ꝛ violētia ē fatigabi/lis.mot⁹ celi ē mot⁹ fcūs cū q̄dā reſiſtētia ꝛ vio/lētia.ğ mot⁹ celi ē fatigabilis.minor p3 q2 ſi mo/tus celi n̄ fieret cū q̄dā reſiſtētia.tūc i motu celi n̄ eēt ſucceſſio:ꝛ p ɔ̄n̄s fieret i iſtāti. 3° ſic. vbicū/q3 ſūt repibiles duo mot⁹ q̄rū vnus ipedit aliū. vterq3 illoꝝ ē fatigabilis:ſ3 i celo ſunt repibiles duo tales mot⁹.q̄ꝝ vnus ipedit aliū.ğ celū mo/uet̄ cū fatigatōe.minor p3 q2 pᵐ mobile qd mo/uet̄ motu diurno p modū cuiuſdā violētie rapit ſpās iferiores ꝛ mouet eas motu diurno:ꝛ cū h̄ ſpere iferiores mouētur motu ppřio. ¶ In op/poſitū eſt auctoritas phi. In q̄ſtione ꝛc̄.

Primo ſciēdū ē ꝙ p d̄clāratōe t̄minoꝝ q̄ōis ſūt ſoluēde tres difficlta/tes. ¶ Priª qd ē fatigatio. Ad quā r̄ndet̄ ꝙ fati/gatio ē diminutio ṽtut̄ poᶜ actiue cognitiue pp ei⁹ lōgā actionē dr̄ poᶜ actiue q2 poª paſſiua n̄ ē fatigabil̄. dr̄ cognitiue q2 iaīata n̄ dr̄ ppe fati/gari q2 nihil cog̊ſcūt. dr̄ pp lōgā ei⁹ actionē:q2 ſi q̄s ſit ipotēs ex ſenectute vl̄ egritudine vl̄ idiſpo/ſitōe alic⁹ mēbri n̄ pp h̄ dr̄ fatigari. ¶ 2ᵃ difficul/tas vn̄ pōt cāri fatigatio. Ad quā pōt r̄nderi q2 nā mittit ad ſingl̄a mēbra laborāª p modū exa/latōis q̊ſdā ſp̄s ꝛ ēt q̊ſdā humores q pp lōgā ac/tionē corrūpūt̄:ꝛ tūc corp⁹ dr̄ fatigatū nec fit ſi/ne fatigatōe donec p regē fuerit ſpūs recupati ꝛ humores ordinati. Ex h̄ ſeqt̄ p° ꝙ aīa itellecti/ua n̄ ē fatigabil̄:q2 n̄ exit iopatōes nr̄az mediā/tib⁹ talib⁹ ſpib⁹ ꝛ humorib⁹. 2° dr̄ ꝙ celū n̄ ē fa/tigabile q2 n̄ h3 ēt tales ſpūs aut tales humores pp q̄s ṽt⁹ ſua ſit fatigabil̄. ¶ 3ᵃ difficultas vtrū potētia paſſiua ſit fatigabil̄. Ad quā r̄ndet̄ p di/ſtictionē ꝙ duplex ē potētia paſſiua q̄dā ē pu/re paſſiua cuiuſmōi eſt potētia receptiua mate/rie alia ē potētia paſſiua reſiſtiua vel reactiua. prima non eſt fatigabilis ſed bene ſecunda.

Secūdo ſciēdū ē ꝙ iſte 2⁹ liber de celo ꝛ mūdo i q̊ Ari. dēt̄minat de pri/cipaliori pte toti⁹ vniuerſi.ſ.d̄ celo diuidit̄ i tres tractat⁹. In p̊ dēt̄minat d̄ celo ꝭ3 ſe totū.ꝛ diui/dit̄ i ſex capitl̄a. In p̊ dēt̄minat de duratōe celi ꝛ itēdit 4ᵒʳ ɔclusiones. Prima celū n̄ ē fcm̄ nec ɔtigit ip3 corrūpi ſ3 ē vnū ſēpit̄nū nō h̄n̄s p̄nᵐ ne/q3 finē. hāc ɔclusionē pbat pħs ſex rōib⁹. p̄ma. tps ē ſēpit̄nū.ğ ꝛ celū. Scd̄a rō q2 ad modū ꝭ3 quē imaginat̄ aliqn̄ celū eē fcm̄.aut aliqn̄ cor/rūpi ſequūt̄ mlt̄a irrōabilia.ğ celū eſt imortale ꝛ ſēpiternū. Tertia rō oēs antiq̄ dixerūt ce/lū imortale ꝛ diuinū habens talē motum cuius nullus eſt finis:ſed ipſe magis eſt finis aliorum

⁊ est motus perfectus ɔtinens imperfectos. ⁊ est icessabilis ⁊ durabilis tpe ifinito. ğ hʼ ē eredēdū. tƺ ɔña qꝛoƺ vnūquēqꜫ se reddere psuasibilē antiqs: ⁊ maxᶜ credere ſmones patrū nroꝝ eē veros. 4ª rō. gdā antiq attribuūt dijs celū ꝓ loco ac si solū celū esset imortale. ğ ⁊c. 5ª rō. celū moueť sine fatigatōe co ꝙ i motu celi nulla est violētia. nec ē ibi aliqd ꝓhibēs pp qd celū sit natū alr moueri. ğ ⁊c. 6ª rō. oƺ eos ſmones dr̄e q ɔcordāt rōni ⁊ dicīs antiquoꝝ: ſƺ illi q dicūt celū eē sempiternū ɔcordāt rōi ⁊ dictis antiquoꝝ ğ ⁊c. ¶ 2ª ɔ°. tāgit vnā opinionē antiquoꝝ: ⁊ est hec. nō ē veꝝ illud qd dictū ē ſm antiquā fabulā. s. ꝙ celū ē qdda corpᵘ grue ⁊ ē vnus magnus hō q vocať Atlas hñs pedes ī vno polo ⁊ caput ī alio: ⁊ manū dextrā i oriēte ⁊ sinistrā ī occidēte: ⁊ ɔtinue mouet celū. ⁊ etiā sustinet celum ne cadat pp sui grauitatē. ¶ 3ª ɔ°. tāgit aliā opinionē: ⁊ ē hec. ꝙ licet celū sit graue nō pōt tn̄ descēdere pp velocitatē sui motᵘ. hāc opinionem reprobat phs ⁊ dicit ꝙ icōueniēs eēt talē circulationē eē violētā ⁊ durare tpe ifinito. ¶ 4ª ɔ°. tāgit aliā opinionē q̄ ē hec. ꝙ celū ē qddā corpus graue: ⁊ hƺ q̄ddā aiaƺ a q̄ moueť q̄ etiaƺ sustinet ipsū ne cadat. dicit phs ꝙ nō ē possibile talē vitā hr̄e. siue sit tristis siue btā eo ꝙ motᵘ eiᵘ esset cū violētia. imo esset necesse ꝙ ipsa hr̄et getem sicut ⁊ aīe mortaliū: ⁊ has tres vltimas opiniones ponit phs iter quartā ⁊ quītā rationem.

Tertio sciēdū est ꝙ Aristo. i hʼ 3° c°. determinat de drn̄tijs positionū i celo: ⁊ diuidiť i duas ptes. In pª reprobat opinionē aliquoꝝ pythagoricoꝝ. ⁊ itendit duas ɔclusiones. ¶ Prima tāgit itētū ⁊ ē hec. gdā dicūt i celo solū dextrū eē ⁊ sinistrū vt pythagorici. iō est ɔsiderādū an hʼ sit veꝝ an nō. ¶ 2ª ɔ°. tangit reprobationē eoꝝ ⁊ est hec: si i celo ē dextrū ⁊ sinistrū. etiā i eo sūt ꝓores drn̄e pōnū. s. sursū ⁊ deorsū. ꝓbat gnqꜫ rōibᵘ. pma qꝛ nunqꜫ dextrū ⁊ sinistrū sūt sine sursū ⁊ deorsū: ⁊ sursū ⁊ deorsū bn̄ sūt sine dextro ⁊ sinistro. ğ si i celo sit dextrū ⁊ sinistrū etiā i eo erit sursū ⁊ deorsū. pmam ptē ꝓbat de aialibᵘ pfectis: ⁊ scdaƺ ꝓbat de plantis. 2ª rō. sursū ⁊ deorsū sunt drn̄e positionū ꝓores dextro ⁊ sinistro. añs ꝓbat qꝛ lōgitudo ē ꝓor latitudine ⁊ ꝓfūditate. ğ sursū ⁊ deorsū sunt drn̄e pōnū ꝓores dextro ⁊ sinistro. tenet ɔña. qꝛ sursū ⁊ deorsū sūt cause lōgitudinis dexᵐ ⁊ sinistrū latitudinis: ⁊ añ ⁊ retro ꝓfūditatis. 2° ꝓbat illud añs sic. motᵘ augmētatōis ē ꝓor locali. ğ sursum ⁊ deorsū sūt drn̄e pōnū ꝓores dextro ⁊ sinistro: tenet ɔña qꝛ motᵘ augmētatōis videť eē ad sursū: ⁊ motᵘ localis a dextro: ⁊ motᵘ ſƺ sēsū videť hr̄e pnᵐ ab añ. anteriᵘ. n. dico ī q̄ ē sēsus. Ex hʼ. n. ifert ꝙ non i oī corpe ē q̄rēdū sursū ⁊ deorsū dextrū ⁊ sinistrū anterius ⁊ posteriᵘ. In iaiatis. n. nō sūt pnª taliū motuū. Subdit tn̄ ꝙ i ipsis iaiatis sūt drn̄e pōnū quo ad nos. i. ſƺ silitudinē nr̄aƺ illud. n. qd ē ad dextrā nr̄aƺ dicimᵘ dextrū: ⁊ ad sinistrā sinistrū queādmodū fit i statuis. ¶ 3ª rō. icōueniēs ē assignare in celo drn̄as pōnū minus pncipales: ⁊ i eo nō ponere drn̄as pncipaliores q̄ sūt sursū ⁊ deorsū. ğ ⁊c. 4ª rō qꝛ sursū ⁊ deorsū sūt i plātis. ⁊ nō dexᵐ ⁊ sinistrū. ğ iconueniēs ē i celo ponere dexᵐ ⁊ sinistrū ⁊ nō ponere sursū ⁊ deorsū. ğ ⁊c. 5ª rō. sursū ē ꝓus dextro cū sit pnᵐ lōgitudinis ⁊ augmētatōis. ğ i celo est ponēdū sursum ⁊ deorsum. ¶ Quātū ad secundum.

Conclusio rn̄salis. Celū moueť sine fatigatōe. hec ɔclusio satis pƺ ex pmo notabili ⁊ 2°. ¶ Quātū ad tertium.

Primo dubitať. Utrum in celo sint sex drn̄e pōnū. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Aristo. i 2ª. pte huiᵘ capituli determinat de differētijs pōnū i celo ſm vitatē ⁊ diuidiť i tres pticulas. In pma itēdit tres conclusiones. ¶ Prima i celo sūt sex drn̄e pōnum. s. sursū deorsū dextrū sinistrū añ ⁊ retro. ꝓbat qꝛ ī aiatis hn̄tibᵘ ī se pnᵐ sui motᵘ sūt ille sex drn̄e. ſƺ celū ē aiatū hn̄s i se pnᵐ sui motᵘ. ğ ī ipso sūt iste sex drn̄e pōnū motᵘ. ¶ 2ª ɔ°. tāgit duo arᵗᵃ ɔ̄ pmā ɔclusionē. pᵐ ē. corpis spici ptes sūt siles. ğ vna nō ē magis sursū qꜫ alia vľ deorsū. Cū ğ celū hēat figurā spericā vr̄ ꝙ nō hēat istas duas drn̄as pōnū. Dr̄ ꝙ i ptibᵘ celi ē drn̄a vtutū queādmodū ī illis q̄ hn̄t istas drn̄as ⁊ hʼ sufficit. ¶ 2ᵐ arᵐ ē. dextrū ē vn̄ icipit motᵘ. ğ si celū hr̄et dextrū motᵘ celi icepisset: dicit phs ꝙ sufficit ꝙ si celū icepisset moueri icepisset ab illo qd dicimᵘ eē dextrū ¶ 3ª ɔ°. lōgitudo celi. i. sursū ⁊ deorsū dēnt sumi ſm distātiā q̄ ē ſm polos. ꝓbat phs duabᵘ rōibus. pª qꝛ pp imobilitatē poloꝝ apparet distin: hemisperioꝝ. sp. n. eadē ps celi manet i polis: ⁊ nō sp manet i eadē ī oriēte nec i occidete. igiť inter tales polos imobiles sumiť longitudo celi. 2ª rō. oriēs ⁊ occidēs sūt latera mūdi iuxta polos posita. ergo iter polos est longitudo celi.

Secundo dubitať. Utrū polus q appāret supra nos sit sursū vľ deorsū. Ad soluēdū hʼ dubiū ē supponēdū ꝙ Aristo.

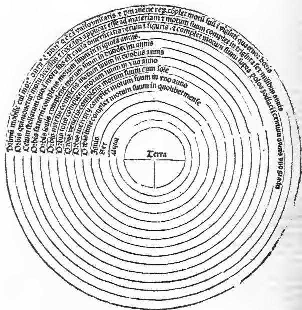
ibʒ 2ª ꝑticula itēdit duas ꝯclusiones. ꝑª tāgit ꝯpationē polor̄ ꝛ ē hec. polus q̄ apparet supra nos.s. polus arctic⁹ ē deorsū: ꝛ polus q̄ ē nobis occult⁹.s. polus antarctic⁹ ē sursū. Ad ꝓbādū hāc ꝯclusionē ponit talē suppōēʒ. dextrū ē oriēs. sinistrū ē occidēs. anī ē meridies: ꝛ ps ei⁹ opposita est retro. ꝓbat qꝛ celū dʒ moueri a dextro ad sinistrū ꝑ anī. mō celū mouet̄ ab oriēte i occidētē ꝑ meridiē. Ex his sic arguit̄. si polus arctic⁹ eēt sursū seq̄ret̄ ꝙ celū moueret̄ a sinistro ad dextrū qḋ ē icōueniēs. Ex h̄ isert duo. ꝑᵐ ꝙ illi q̄ bitāt i polo nobis imanifesto sūt i hemispio sursuʒ ꝛ ad dextrūʒ nos sum⁹ i hemispio deorsuʒ ꝛ ad sinistꝝ. Cōtrariū āt h⁹ dicebāt pythagorici. ¶ 2ª ꝯº tāgit q̄lr̄ sūt dn̄e pōnū i celo ꝫm motū planetar̄ i aliquo circulo: ꝛ ē hec. oppōito mō sunt sumende dn̄e positionū i celo eo ꝙ motus eor̄ sit contrario modo ad motum. diurnum

Tertio dubitat̄. Utrū celū sit aiatū. Ad istō dubiū solet r̄ nderi ꝑ duas distictōes. ¶ ꝑrīª ē ex ꝑte celi ꝛ ē hec. celū capit̄ dupl̄r. vno⁰ ꝓ spa circulariter mota secludēdo itelligētiā mouētem. alio⁰ accipit̄ ꝓ aggregato ex spera circulariter mota ꝛ itelligētia motrice siue mouēte celū ipm. 2ª distīº ē ex ꝑte aie ꝛ ē hec. duplex ē aia. q̄dā ē aia que ē assistens que nō facit vnū vnitate totalitatis ꝛ ꝯpōnis cū illo e⁹ ē. alia ē aia iherēs q̄ facit vnū ꝑ se cū illo cui⁹ ē aia. Ex his dn̄r duo. ꝑmū ꝙ celū ꝑmo⁰ captū nullo mō ē aiatū. imo mouet̄ ab extriseco. 2º dr̄ ꝙ celū 2º mō captū nō ē aiatū aia iherēte: ſʒ ē solū aiatū aia assistēte: ꝛ isto mō hʒ i se ꝑnᵐ sui mot⁹: pōt tñ dici ꝑ ꝙ ꝫm mētē Aristo. ꝛ sui cōmetatoris: celū ē vna forma simplex q̄ritati subasē hñs pure passiue ad motū effectiue mota ab vna itelligētia. iō nō ē aiatū nisi ꝑ assistētiā aie. i. itelligētie. ¶ 2º dr̄ ꝙ ꝫ veritatē celū ē vnū cōp⁹ iaiatū ꝯpōitū ex mā ꝛ forª effectiue motū a poª volitiua aut executiua ꝑmi mouēt̄ q̄ ñ p̄ls sibi assistit vl̄ ihēt q̄ assistat vl̄ ihereat alijs ētib⁹ creat̄.

Ad rationes Ad ꝑmā dr̄ negādo minorē: ꝛ ad ꝓbationē dr̄ ꝯcedēdo añs ꝛ negādo ꝯñaʒ. qꝛ mot⁹ nō dr̄ nālis a ꝑnº effectiue actiuo ſʒ a ꝑncipio passiuo inclinatiuo. Ad scd̄aʒ dr̄ negādo minorē: qꝛ violēta est ꝯ nālē iclinatiōnē passi. nullus aūt motus sperar̄ ꝯuenit eis ꝯ nālem ear̄ iclinationem. ſʒ .n. motus diurnus ꝯueniat speris iferioribus ꝑter nāʒ ipsar̄ pticularem. tñ ꝯuenit eis a nā vniuersali. ¶ Ad tertium similiter dicitur.

Querit 2º. Utr̄ ꝑꝑ gñatōes et corruptiones sit necio ponēda p̄lalitas sperar̄: ꝛ motuū ear̄. ¶ ꝑ ar̄ ꝙ nō: qꝛ si ꝑ possibile vel ipossibile oēs spere eēnt ꝺstructe adhuc possēt fieri gñatōes ꝛ corruptōes. ḡ ꝑꝑ gñatōes ꝛ corruptiōes nō ē ponēda p̄lalitas spar̄ nec motuū earuʒ. añs pʒ qꝛ illo casu posito si stuppe approximēt̄ igni. ignis ꝯburet stuppas ꝛ ipas corrūpet: ꝛ cōruptio vni⁹ ē gñatio alteri⁹. ¶ 2º ar̄ sic. ipossibile ē eē p̄les spas. ḡ ñ ē ponēda p̄lalitas spar̄ ꝑꝑ gñatōes ꝛ cōruptōes. añs pʒ qꝛ i vna spa pñt ꝯtineri oēs ꝟtutes ꝯtēte i alijs spis. ¶ 3º ar̄ sic. ipossibile ē eiusdē spe eē p̄les mot⁹. ḡ nō ē ponēda p̄lalitas motuū spar̄ ꝑꝑ gñatōes ꝛ corruptōnes. añs pʒ qꝛ vl̄ oēs illi mot⁹ ꝯuenirēt illi spe ꝫ nāʒ: ꝛ h̄ nō. qꝛ vni⁹ corpis simplicis ē tm̄ vn⁹ mot⁹ simplex ꝫ nāʒ. vl̄ vn⁹ ꝯueniret ei ꝑter nāʒ. ꝛ h̄ nō. qꝛ tūc talis mot⁹ nō eēt ꝑpetu⁹. nullū. n. violētū ē ꝑpetuū. ¶ In oppositū ē auctoritas ꝑhi. In ista questione erunt tres articuli.

Primo sciēdū ē ꝙ ꝓ declaratōe ēminorū q̄ōis ponūtur aliq̄ suppōes. ꝑrima celū agit i ista iferiora triplici istr̄o. s. motu: luie: ꝛ ifluētia: ꝑ motū. n. ē cā gñationū ꝛ corruptionū: ꝛ silr̄ ꝑ lumē ꝛ ifluētiā illuiat ista iferiora. Ex h̄ seq̄t̄ ꝑ ꝙ si celū cessaret a motu: ñ aūt a luie ꝛ ifluētia: adhuc possēt i ist̄ iferiorib⁹ fieri m̄lte gñatōes ꝛ corruptōes. 2º seq̄t̄ ꝙ cessāte motu celi nō tñ luie ꝛ ifluētia diuersi effcūs pñt ꝓduci i istis iferiorib⁹ ꝑꝑ diuersas ifluētias. 2ª suppō. necio sūt ponēdi decē orbes mobiles ꝛ nō p̄les. ꝑrim⁹. s. ꝺcim⁹ mouet̄ vno motu. s. ab oriētē i occidētē supra polos mūdi: ꝛ vocat̄ ille mot⁹ diurn⁹ mot⁹ q̄ motu mouet oēs spas iferiores. Ali⁹. s. scd̄s mouet̄ motu accessus ꝛ recessus: ꝛ cū h̄ motu diurno ad motū ꝑmi mobilis ꝛ motu suo ꝓprio mouet secū oēs spas iferiores. 3ᵐ ē celū stellar̄ qḋ ꝑ mouet̄ ꝓpo motu ab occidēte in orientē ꝑ meridiē supra polos zodiaci. mouet̄ etiā motu accessus ꝛ recessus ꝑꝑ sperā supiorē: ꝛ mouet̄ ēt motu diurno ad motū ꝑmi mobilis. postea sūt ponēde septē spe q̄rū q̄libet mouet̄ motu ꝓpo: ꝛ cū h̄ motu supior̄ spar̄. ꝑª vocat̄ spa saturni. 2ª spa iouis. 3ª spa martis. 4ª vocat̄ spa solis. 5ª spa veneris. 6ª spa mercurij. 7ª ꝛ vltima spa lune. p̄lalitas aūt spar̄ ꝛ mot⁹ ear̄ ponit nō ꝑpter gñatōes ꝛ corruptōes ꝫm diuersitatē diuersor̄ generator̄ ꝛ corruptor̄.

Primũ mobile cui motꝰ diurnꝰ ē pꝛiꝰ q ē cā vniformitatis ꝛ pmanentie rex. cōplet motū suū ī viginti quatuoꝛ hoꝛis
Orbis qui mouetur motu accessus ꝛ recessus applicat esse ad materiam ꝛ motum suum complet in triginta sex milibus annis
Celum stellatum quod motu suo est causa diuersitatis rerum ī figuris. ꝛ complet motum suum supra polos zodiaci ī centum annis vno gradu
Orbis saturni complens motum suum in triginta annis.
Orbis iouis complens motum suum in duodecim annis
Orbis martis complens motum suum in duobus annis
Orbis solis complens motum suum in vno anno
Orbis veneris complens motum suum cum sole
Orbis mercurij complens motum suum in vno anno
Orbis lune complet motum suum in quolibet mense
Ignis
Aer
Aqua
Terra

Secūdo sciēdū ē ꝙ ari. i h̄ 3° c° ꝺteriat ꝺ diuersitate spaꝝ ⁊ itēdit talē ꝯclusionē. Necīo sꝫ ponēde plēs circulatōes pp gn̄atōes ⁊ cōꝛruptōea. hāc ꝯclusionē ꝑbat phs ꝑ sex ꝯditōales. Pria si celū ē aliqd diuinū ⁊ sēpitꝰnū motꝰ eiꝰ ē circular] ⁊ sēpitnꝰ. hāc ꝑbat sic: qꝛ vnūqdꝙꝫ cꝰ ē opꝰ ipꝫ ē gr̄a illiꝰ opis. celū āt opatio ē imōtal. ḡ si celū sit ppetuū motꝰ eiꝰ erit sēpitnꝰ cū sit eꝰ opꝰ. z° si motꝰ celi sit sēpitnꝰ ⁊ circlar] nec̄e ē t̄rā gesc̄ē i medio. ꝑbat qꝛ motꝰ circlar] ē circa mediū gesc̄ēs: ⁊ illō n̄ pōt eē aliq̄ ps celi: qꝛ vl ibi gesc̄ēt fm nāꝫ ⁊ sic nālr mouet̄ ad mediū. vl ꝑter nāꝫ: ⁊ sic n̄ sp gesc̄ēt qꝛ nihil ꝑter nāꝫ ē sēpitnū. ℭ 3° ꝯditōal ē. si t̄ra ē. nec̄e ē ignē eē. ꝑbat z° qꝛ ignis ꝯriat̄ t̄re. ḡ si t̄ra sit necesse ē ignē eē. ꝯn̄a ꝫ ꝑbat: qꝛ si vnū ꝯrioꝝ ē i nā nec̄e ē reliquū eē i nā. eo ꝙ ꝯrioꝝ eadē ē mā. z° ignis nālr ꝑoꝛ ē t̄ra. ḡ si t̄ra ē nec̄e ē ignē eē. an̄s ꝑbat qꝛ hitꝰ ꝑoꝛ ē ꝑuatōe. ignis āt se bꝫ vt hitꝰ. t̄ra vt ꝑuatio: grauitas. n. ⁊ qes q̄ ꝯueniūt t̄re dn̄r ꝑ ꝑuationē leuitatis ⁊ motꝰ q̄ ꝯueniūt igni. ℭ 4° ꝯditōal ē. si t̄ra ⁊ ignis sꝫ nec̄e ē media eē. ꝑbat qꝛ vnūqdꝙꝫ eloꝝ bꝫ ꝯrietatē ad vnūqdꝙꝫ. ḡ si vnū sit nec̄e ē alteꝝ eē. ℭ 5° ꝯditōal. si elt̄a sint nec̄e ē gn̄atōes ⁊ coꝛruptōes esse. ꝑbat z° qꝛ elt̄a sūt ad iuicē ꝯria. ḡ agūt ⁊ patiūt̄ ad iuicē: ⁊ ꝑ ꝯn̄s sūt gn̄atiua ⁊ cōꝛruptiua ad se iuicē. z° qꝛ n̄ ē rōabile aliqd mobile eē sēpitnū cꝰ motꝰ nō ē sēpitnꝰ fꝫ nāꝫ. sꝫ motꝰ eltoꝝ n̄ ē sēpitnꝰ. ḡ nec elt̄a sꝫ sēpitna: ⁊ ꝑ ꝯn̄s sꝫ gn̄abilia ⁊ cōꝛruptibilia. ℭ 6° ꝯditōal. si gn̄atōes ⁊ cōꝛruptōes sꝫ nec̄e ē aliqꝫ latōēꝫ esse ꝑter ꝑmā aut vnā aut plēs. ꝑbat qꝛ fm vnā latiōnē ꝑmā nec̄io elt̄a sil̄r se hn̄t ad iuicē: solet sic ꝑbari: qꝛ idē i q̄tū idē natū ē facē idē. Conr̄ resumit illas ꝯditōales sine illis ꝑbatōibus.

Tertio sciēdū ē ꝙ circa hūc textū icidūt tres difficltates. Pria vtꝝ ista ꝯn̄a sit nec̄aria. motꝰ celi ē sēpitnꝰ ⁊ circlar]. ḡ nec̄e ē t̄rā gesc̄ē. Pro solōē hꝰ difficltat] pōit̄ tal̄ distiōly nec̄e pōt dr̄e duplicē nec̄itatē. s. ꝯn̄e ⁊ ꝯn̄ti. Ex his dr̄ ꝙ si ly nec̄e dicat necessitatē ꝯn̄tis. ꝯn̄a n̄ valet: qꝛ an̄s ē possibile: ⁊ ꝯn̄s ipossibile: si āt dicat nec̄itatē ꝯn̄e mālis ⁊ vt nūc ꝯditōalis ē ꝯcedēda. ℭ z° difficltas vtꝝ ista ꝯn̄a sit bona vnū ꝯrioꝝ ē i nā ḡ nec̄e ē alteꝝ eē i nā. Ad quā r̄ndet̄ ꝙ ē bōa ex suppōe si ꝯria ꝺbeāt agē ad iuicē aut pati. ℭ 3° difficltas vtꝝ ꝯn̄a fc̄a ab an̄te ꝑme ꝯditōalis ad ꝯn̄s vltie ꝯditōalis sit nec̄ia. ℭ Ad quā dr̄ duo ꝑmū ꝙ ē ꝯn̄a mālis. pꝫ qꝛ aliqua ꝯn̄aꝝ mediaꝝ ē māl: igr̄ ⁊ illa erit māl. sꝫ ꝯn̄a qꝛ ꝯn̄a ꝺ ꝑmo ad vltimū seq̄t̄ ꝯditōēꝫ ꝺbilior] ꝯn̄e imēdie: scd̄o dr̄ ꝙ si itermedie sint nec̄ie ipa ē nec̄aria: qꝛ q̄cqd seq̄t̄ ad ꝯn̄s bone ꝯn̄e: seq̄t̄ ad eiꝰ an̄s.

Conclusio v̄nfalis pp gn̄atōea ⁊ coꝛruptōes necessario ē ponēda pl̄alitas spaꝝ ⁊ motuū eaꝝ saltē nec̄itate nāe. hꝯ° satis pꝫ ex ꝑmo notabili. Quātū ad 3m.

Primo dubitat̄. Vtꝝ figura spica sit ꝑma figuraꝝ coꝛpaliū. Ad soluēdū h̄ dubiū ē supponēdū q̄ꝫ ari. i h̄. 4° c° ꝺteriat ꝺ figura celi: ⁊ diuidit̄ i duas ptes. In ꝑ° oñdit q̄ figura sit ꝑma ⁊ itēdit duas ꝯclōnes. Pria iter figuras sup̄ficiales figura circular] ē ꝑma. ꝑbat qꝛ ois figura sup̄ficial aut ē circular] aut rectilinea: sꝫ circular] ē ꝑoꝛ q̄ꝫ rectilinea. ḡ ⁊c̄. minorē ꝑbat duabꝰ rōibꝰ. ꝑma. figura circular] ē simplicioꝛ q̄ꝫ rectilinea. ḡ ē ꝑoꝛ. ꝯn̄a ꝫ ꝑbat qꝛ i vnoq̄q̄ꝫ gn̄e vnū ē ꝑus mlt̄]: ⁊ simplex ꝯposit]. an̄s ꝑbat qꝛ figura rectilinea ꝯtinet̄ plibꝰ rectilineis: sꝫ figura circular] ꝯtinet̄ solū vna linea. z° rō ē. figura circular] ꝑfectiō ē rectilinea. ḡ ē ꝑoꝛ. ꝯn̄a ꝫ ꝑbat qꝛ ꝑfcm̄ est ꝑus ipfcō. an̄s ꝑbat z°. ꝑ° qꝛ ꝑfcm̄ ē cꝰ nihil ē ex̄ accipe coꝝ q̄ sꝫ eiꝰ: ⁊ h̄ ꝯuenit circulo. z° qꝛ linee recte pōt fieri additio: n̄ āt circulari. ℭ z° ꝯ° iter figuras coꝛpales figura spica ē ꝑma. ꝑbat qꝛ figura spica solū ꝯtinet̄ vna sup̄ficie. rectilīea āt ꝯtinet̄ plibꝰ. ḡ ⁊c̄. an̄s ꝑbat z°. ꝑ° qꝛ sic se bꝫ circl̄s i planis ita spa i solidis: sꝫ circulꝰ iter figuras planas ꝯtinet̄ solū vna linea. ḡ. spa iter figuras solidas. i. cōꝛpales ꝯtiet̄ solū vna sup̄ficie. z° ꝙ fꝫ platōicos q ponūt cōꝛpa ꝯpōi ex sup̄ficiebꝰ ⁊ diuidi i sup̄ficies: cōꝛpꝰ spicū ꝯtinet̄ solū vna sup̄ficie. 3° qꝛ illi q assignāt ordinē figuraꝝ fꝫ numeꝝ dn̄t circulū eē fm vnū ⁊ trigonū idest triangulum fꝫ duo.

Secūdo dubitat̄. Vtꝝ celū sit spice figure. Ad soluēdū h̄ dubiū ē supponēdū ꝙ Ari. i z° pte hꝰ capituli ꝺteriat ꝺ figura celi: ⁊ itēdit talē ꝯclusionē. Celū ē spice figure hāc ꝯclusionē ꝑbat phs q̄ttuoꝛ rōibꝰ: ꝑma qꝛ ꝑ° coꝛpi ꝺbet̄ ꝑma figura: sꝫ celū ē ꝑmū cōꝛpꝰ: ⁊ figura spica ē ꝑma figura. ḡ celū ē spice figure. Ex h̄ isert ꝙ oē coꝛpus ꝯtiguū celo aut ꝯtētū ab eo ꝑ ꝯtactū ē spicū. qꝛ oē ꝯtiguū spico ē spicū. Pro z° rōe supponit ꝙ ex̄ celū n̄ ē vacuū nec locꝰ. sic arguit: si celū n̄ eēt spice figure seq̄ret̄ ꝙ ex̄ celū eēt locꝰ aut vacuū. ꝯn̄s ē ipossibile: ⁊ ꝑbat ꝯn̄a ꝫ qꝛ si celū eēt figure rectilinee. aut figure lēticular]: aut figure oual̄ q̄n̄ ipꝫ moueret̄ vbi ꝑus erat cōꝛpꝰ ibi nūc n̄ eēt: ⁊ vbi ꝑus n̄ erat ibi nūc eēt. ḡ ex̄ celū esset

vacuū ⁊ locꝰ. ¶ 3ª rō minimꝰ motꝰ sit ꝫ minimā lineā ꝫ motꝰ celi ē minimꝰ motꝰ: ⁊ linea circular̄ ē minima linea. ergo motꝰ celi sit ꝫ lineā circularē: ⁊ ꝑ ɔ̄ñs celū ē circulare siue sp̄icū. minor ꝓ p̄ma pte. pbʳ 2ʳ. q2 motꝰ celi ē mēsura oīuz alioꝝ motuū. ergo ē minimꝰ motuū. ɔ̄ñaꝫ ꝓbat q2 i vnoq̄ꝫ gn̄e ē vnū minimū qd ē metꝝ alioꝝ. añs ꝓbat: q2 solus motꝰ celi ē ɔtinuꝰ regular̄ ⁊ sēpitnꝰ. 2º ꝓbat illā eādē ptē minor̄: q2 motꝰ ille ē minimꝰ ergo ē velocissimꝰ: ꝫ motꝰ celi ē velocissimꝰ ergo ē minimꝰ. 2ª ptē minor̄ ꝓbat. s. ꝙ linea circular̄ sit minima: q2 ē ab eodē i idē. ¶ 4ª rō supficies aq̄ ē sp̄ica. ergo celū ē sp̄icū. ɔ̄ñaꝫ ꝓbat: q2 qd ē ɔtiguū sp̄ico: aut motū circa sp̄icū illd ē sp̄icū: ꝫ celū ē motū circa aquā q2 aq̄ ē circa trā: ⁊ aer circa aq̄ꝫ: ⁊ ignis circa aerē. añs s. ꝙ aq̄ sit sp̄ica ꝓbat supponēdo p̄ ꝙ sp aq̄ natā fluere i magis ɔcauū. 2º q2 illd ē ɔcauiꝰ qd ē cētro ꝓpiquꝰ. Ex his sic arʳ. ꝓtrahātur linee a cētro aq̄ vsq̄ꝫ ad supficiē. vel ergo linee erūt eq̄les: ⁊ sic aq̄ erit sp̄ica vel vna erit breuior alia ⁊ tūc aq̄ descēdet q̄usq̄ꝫ eq̄bitur alteri: ⁊ fiet sp̄ica. ¶ Cōse-

Tertio quēter recapitulat ea q̄ dcā sūt. dubitatur. Utꝝ celū de teriate moueatur ab vna pte. s. ab oriente ad alterā ptē. s. ad occidētē. Ad soluēdū h̄ dubiū supponēdū est ꝙ Ari. i h̄ 5º cº mouꝫ q̄ꝫ 4ª qōeꝫ circa motū celi: ⁊ itēdit q̄ttuor ɔclusiōes. Pria ɔº tāgit duas suppōes. p̄ma. ɔtigit moueri i circlo dupl̄r. vno mō ab. a. ad. b. 2º ab. a. ad. g. 2ª. celū n̄ mouetur ab vna pte ad alterā a casu. ꝓbat q2 i sēpitnis nihil euenit a casu: ꝫ celū ē sēpitnū. ergo celo nihil accidit a casu. ¶ 2ª ɔº. tāgit qōeꝫ ⁊ ē hec. ꝓp quā cāꝫ celū fertur dteriste ad alterā ptē ⁊ n̄ ad aliā. nec e ē. n. ꝙ h̄ sit vnū p̄ncipiū: aut ꝙ ipiꝰ sit aliq̄ cā. ¶ 3ª ɔº. tāgit ⁊ soluit vnā cauillationē ⁊ ē h̄. aliqs forte dicēt ꝙ tētare enunerare aliqd de q̄busdā aut d oibꝰ ⁊ nihil p̄termittē ē signū: aut mltē stultie aut multe p̄ɔptitudis. Soluit ꝙ n̄ est iustū oēs simplr̄ icrepare: ꝫ oꝫ vidē q̄ sit eoꝝ cā dicēdi: ⁊ q̄r se hēat i credēdo. aut humāo mō. aut firmiꝰ. q̄n. n. aliqs ɔtigit certiores virtutes. oꝫ eū hr̄e grāꝫ. ¶ 4ª ɔº. soluit qōeꝫ: ⁊ ē h̄. Rōabile ē celū moueri ab vna pte. s. ab añriori. ꝓbat: q2 nāt sp facit ɔtigentiū. i. possibiliū qd optimū est: ꝫ melius est celū moueri ab anteriori. igitur. minor ꝓbatur sic. q2 sicut motus sursū est dignior iter oēs motus rectos: sic etiā motus a dextro ad anterius inter motus circulares est dignior.

Rationes soluūtur ex dictis superius assignatis.

Queritur 3º. Utrū motꝰ celi sit regularis. ¶ Et arguitur ꝙ n̄: q2 ois motꝰ nālis ē velocior i fine q̄ꝫ i p̄ncipio. motus celi ē nāl̄. ergo ⁊c. ⁊ ꝑ ɔ̄ñs n̄ est regular̄. ¶ 2º sic. vna ps celi velociꝰ mouetur q̄ꝫ alia. ergo motꝰ celi ē velocior i vna pte q̄ꝫ i alia: ⁊ ꝑ ɔ̄ñs n̄ ē reglar̄. ¶ 3º sic. idē plāeta velociꝰ mouetur i vno tpe q̄ꝫ i alio. ergo motꝰ ciꝰ ē irregular̄ ⁊ ꝑ ɔ̄ñs motꝰ totiꝰ celi ē irregularis. ¶ In oppositū ē phs. In qōe erūt tres articuli.

Primo sciēdū ē ꝙ ꝓ solōe qōis sūt soluēde tres difficultates. Prima vtꝝ ois motꝰ nāl̄ sit velocior i fine q̄ꝫ i p̄ncipio. Pro solōe ponitur talis distictio. Duplex ē motꝰ nālis: q̄dā ē circular̄: aliꝰ ē rectꝰ. Ex his dr̄ duo p̄mo ꝙ nullus motꝰ nāl̄ circular̄ solūtē simplex ē velocior i fine q̄ꝫ i p̄nº nec eō. 2º q2 ois motꝰ nāl̄ rectꝰ ē velocior i fine q̄ꝫ i p̄nº. pꝫ p̄ q2 vnūq̄dq̄ꝫ q̄ꝫto ē fini ꝓpiquꝰ tāto fortiꝰ itēdit ad illū finē: ꝫ terminꝰ motꝰ nālis recti ē finis ipiꝰ mobilis. igitur q̄ꝫto mobile ē ꝓpiquꝰ suo loco tāto fortiꝰ tēdit ad suū locū: ad ipꝫ tn̄ nō additur aliq̄ vtꝰ: ꝫ solū q̄dā conatꝰ nālis ipiꝰ vtut̄. Ex h̄ sequitur falsitas opiniōis dñtis motū nālē i fine ē velociorē ꝑp vtutē attractiuā loci: aut ꝑp ipetū sibi impssum. aut ꝑp pluralitatē mouentiū. talis. n. motꝰ nō esset pure nālis ꝫ partiꝫ violentus. esset. n. partiꝫ efficiēte ab extrīseco. ¶ 2ª difficultas. ex pte cuius sumenda est regularitas i motu. Ad quā r̄ndetur p̄mo ꝙ vniformitas ⁊ difformitas motꝰ sumitur ex pte ptiū mobilis. q̄ñcūq̄ꝫ. n. pars mobilis eque velociter mouetur. motus est vniformis: ꝫ q̄n mouetur vna velociꝰ q̄ꝫ alia motus est difformis: ꝫ q̄ñcūq̄ꝫ volumꝰ accipe regularitatē motꝰ oꝫ cōsiderare partes tpis ⁊ non mobilis: regularitas. n. motꝰ sumitur ex parte partiū tpis. ita ꝙ q̄ñcūq̄ꝫ totū mobile non velocius mouetur i vno tpe q̄ꝫ in alio: tūc talis motus dicitur irregularis. Ex his pꝫ ꝙ stat aliquē motū esse vniformē q̄ꝫ tn̄ est irregularis vt pōt patere de oi motu recto. ¶ 3ª difficultas q̄liter est saluabile ꝙ astrū nō velocius moueatur i vno tpe q̄ꝫ i alio ⁊ tn̄ velocius ptrāsit vnū signū q̄ꝫ aliud. velocius. n. ptrāsit idē signū i vno tpe q̄ꝫ i alio. Ad quā r̄ndetur ꝙ hoc oꝫ saluari ꝑ motū i circulis eccentricis ɔcētricis ⁊ epiciclis secūdū modū postea exponendum.

Secundo sciēdū est ꝙ aristo. i hoc 6º caª determinat de regularitate motus celi ⁊ itendit talē ɔclusionē. Motus ce-

li est regularis ꝛ nõ irregularis. ꝓbat pħs q̃tu-
oꝛ rõibus. p̃ma. ſi motus celi eſſet irregularis ſe
q̃ret q ī ipſo eſſet itenſio aut remiſſio aut virtus
ꝛ ſũma velocitas. ↄñs eſt ipoſſibile. ğ ꝛ añs. pꝛi
mo ꝓbat ↄña: qꝛ oīs motus irregularis. aut eſt
fm remiſſionē: aut fm virtutem: aut fm inten-
ſionem: falſitatem ↄñtis ꝓbat: qꝛ ſi motus celi i-
tenderet in termino a quo ſicut motus violen-
tus: vel i termino ad quē ſicut motus nãlis: vel
i medio ſicut motus aialis: ſꝫ celũ caret p̃n° me-
dio ꝛ fine. igit̃ nõ põt itendi aut remitti i p̃n° me
dio ꝛ fine. ꝛ p ↄñs eſt regularis. ℭ z^a rõ ſi motus
celi eſſet irregularis: vel ergo illa irregularitas
cauſaret ꝓpter mouens aut ꝓpter mobile aut
ꝓpter ãbo. nõ ꝓpter mouēs. qꝛ p̃mũ mouens
ſp mouet eadem v̾tute. nec ꝓpter mobile. qꝛ il-
lõ ſp manet idem nec vnq̃ʒ alterat̃. nec ꝓpter
ãbo eo q p̃mũ mobile eſt ſimplex igenitũ incõ-
ruptibile: ꝛ totũ itrãſmutabile: ꝛ rõabile eſt pri-
mũ mouens eſſe tale: ꝛ p ↄſequens eſt ipoſſibile
motũ celi eſſe irregularē. ℭ 3^a rõ qꝛ ſi motus ce
li eſſet irregularis: vel ergo illa irregularitas fi
eret i partibus celi vel i toto celo: nõ i partibus
qꝛ iã facta fuiſſet īfinita diſtãtia aſtroꝝ i tpe īfi
nito: ſi vnũ moueret̃ velocius ꝛ alterꝝ tardius.
neq̃ʒ i toto celo: qꝛ remiſſio fit ꝓpter ipotentiã.
oīs. n. ipotentia eſt p̃ter nãm queadmodũ i aīa-
libus omnes ipotentie ſũt p̃ter nãm puta ſene-
ctus ꝛ decrepitus. tota. n. conſiſtentia aīaliũ eſt
ex talibus q̃ p̃uantur ꝓpꝛijs locis. nulla. n. par-
tiũ aīalis eſt i ſua ꝓpꝛia regione: ſꝫ i celo non eſt
aliqd p̃ter naturã neq̃ʒ in pꝛimis coꝛpoꝛibus eo
q ſunt ſimplicia ꝛ imixta: ꝛ i ꝓpꝛia regione ꝛ ni
bil eſt ipſis ↄ̃riũ: ideo i ipſis nulla eſt ipotentia: ꝛ
p cõſequēs nec remiſſio nec itenſio. ℭ Quarta
ratio ſi motus celi eēt irregularis vel itēderet̃
i īfinito tpe: ꝛ poſtea remitteret̃ i tpe īfinito vel
ecõtra: aut ſemper itenderet̃: aut ſemp remitte
ret̃: vel viciſſim itenderet̃ ꝛ remitteret̃: q̊libet
iſtoꝝ eſt ipoſſibile. igit̃. p̃mũ ꝓbat eſſe ipoſſibi-
le: qꝛ p̃ter naturã nihil videt̃ exiſtere i tpe īfinito
ſꝫ ipotētia a qua fit remiſſio eſt p̃ter naturã. igit̃
z°. qꝛ nihil i equali tpe videt̃ exiſtere fm naturã
ꝛ p̃ter naturã potens ꝛ ipotens. z^m etiã ꝓbat̃ z^r
p̃mo qꝛ mot⁹ celi eſſet īfinit⁹ ꝛ idet̃minat⁹. z° qꝛ
eſt aliqd̊ tp̃s minimũ i q̃ celũ põt moueri ꝛ i illo
minimo neq̃ʒ itēdit̃ neq̃ʒ remittit̃. 3^m ꝓbat̃ qꝛ mo
tus celi viciſſiʒ itēdi ꝛ remitti ē penit⁹ irrõabile ꝛ
fictõi ſiſe: ñ poſſet. n. tãta diuerſitas latere ſēſui
eo q oppoſita iuxta ſe iuicē poſita ſt̃ ſēſibilioꝛa.

Tertio Sciēdũ q ad ſoluēdũ tertiã dif-
ficultatē poſitã i p̃mo notabili ſũt
ſoluēde tres difficultates. Pꝛima qd ſit circu-
lus ↄcētricus. Ad quã r̃ndet̃ q eſt circulus qui
hꝫ idē cētrũ cũ cētro mũdi. ℭ Scđa qd eſt circu
lus eccētricus. dr̃ q eſt circulus ↄtinet totum
mũdũ ꝛ hꝫ ſuũ cētꝝ extra cētrũ mundi ꝛ eſt du-
plex. qdã eſt eccētricus fm vtrãq̃ʒ ſupficiē. ali-
us eſt eccētricus fm vnã tm̃. Circulus eccētri-
cus fm vtrãq̃ʒ ſupficiē vocat̃ circulus deferēs
coꝛpus planete: ꝛ ad motũ cius mouet̃ planeta
ℭ 3ª difficultas quid eſt aux: ꝛ oppoſitũ augis.
Ad quam reſpondetur q pars deferentis ma-
gis diſtans a cētro mundi vocatur aux ideſt ele
uatio: ꝛ pars oppoſita dicitur oppoſitum augis
et poꝛtiones intermedie dicuntur ſtationes.
Quantum ad ſecundum.

Concluſio mot⁹ celi ē r̃laris. hꝫ ↄ°. ſatis
pꝫ ex dictis. ꝛ ſic pꝫ de ſcđo

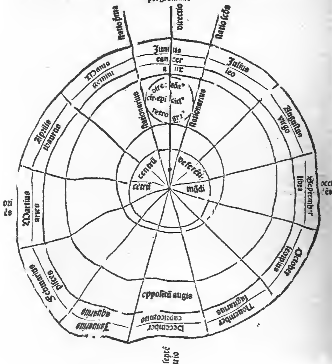
Pꝛimo dubitat̃. Utꝝ i celo ſint ponēdi
circuli epicicli. Ad ſoluēdũ hoc
dubiũ ē ſupponēdũ p̊ q epiciclus circlus ē vn⁹
circulus exñs i circũferētia d̾ferētis nõ ↄtinēs
itra ſe cētꝝ mũdi: ꝛ circũferētia hui⁹ circuli mo
uet̃ planeta. z°. ſuppõit̃ q i epiciclo deſcribũt̃
quattuoꝛ pũcta: ꝛ opoꝛtet imaginari duas line-
as ꝓtractas a cētro mũdi ↄcludentes epiciclũ
vna verſus oꝛientē: ꝛ alia verſus occidentē: et
tũc pũctus contractus ex parte oꝛientis vocat̃
ſtatio pꝛima: ꝛ punctus ↄtractus ex parte occi-
dentis vocat̃ ſtatio ſcđa. planeta i iſtis punctis
dr̃ ſtatõarius. arc⁹ vero epicicli ſupioꝛ iter ſta-
tiones dr̃ directio: ꝛ planeta i illo dr̃ directõari⁹
ſꝫ arc⁹ iferioꝛ epicicli iter ſtatões dr̃ retrograda
tio: ꝛ planeta in illo dicitur retrogradarius.

Secũdo dubitat̃. Utrũ neceſſe ſit pone
re circulos eccētricos. Ad quã
r̃ndetur q ſic. ꝓbat̃ duabus ſuppoſitionibus.
Pꝛima. qlibet planeta ſemp mouet̃ vnifoꝛmi-
ter ꝛ regulariter. z^a. duo etiã ſigna zodiaci ſunt
equalis longitudinis. Ex his ſic argui̅t. Expꝛtuꝫ
eſt vnũ planetã citius trãſire vnũ ſignũ q̃ʒ aliud
ꝛ hoc nõ põt ſaluari ꝓpter hoc q citius mouea-
tur ſub vno q̃ʒ ſub alio qꝛ eſſet ↄtra p̃mã ſuppo-
ſitionē. nec poteſt ſaluari pp maioꝛē lõgitudinē
vni⁹ ſigni q̃ʒ alterius: qꝛ eēt ↄtra ſcđaʒ. ğ neceſ-
ſe eſt q ſaluet̃ ꝓpter hoc q deferēs hꝫ minoꝛē
diſtantiam ſub vno ſigno q̃ʒ ſub alio: ꝛ hoc non
poteſt fieri niſi deferēs ſit eccentricus. ğ neceſ-
ſario ſunt ponēdi circuli eccentrici: ꝛ iſta minoꝛ

distātia pōt pcticari r̄ndo a cētro mūdi ad cir/ cūferētiā deferētis duas lineas ɔcludētes sigm

Tertio dubitaq̄. Utrū sit necesse planetā moueri ī circl'is epiciclis. Ad quā r̄ndet ꝙ sic ponēdo duas suppōnes. pma. idē si gnū nō ē mai' seipō ī vno tpe q̄ ī alio. 2ª. planeta eq̄ velocit' mouet̄ ī vno tpe q̄ ī alio. Ex his sic ar guit. Expertū ē ꝙ idē planeta citius ptrāsit idē si gnū ī vno tpe q̄ ī alio: r̄ hō nō pōt fieri nisi q2 ī defe rēte ē q̄dā pu' circulus ī q̄ planeta mouet̄ ɔ̄ mo tū dferēti: r̄ talis mot' ē mot' epicicli. & r̄c. tā pōt dici p̄ ꝙ d̄ mēte Ari. r̄ sui ɔmētatori fuit error ī physica ponere circulos epiciclos r̄ eccētricos vt p3 p cōmētatorē ī multis cōmētis hu' libri.

Rationes soluuntur ex dictis.

Ueritur quarto. Utrum oēs spere celestes: τ oēs stelle tā erratice ꝙ fixe sint eiusdē spēi specialissime. ¶ Arguit̄ ꝓ ꝙ sic auctātate Ari. τ sui cōmētatoris dicētis astra eē eiusdē nature cū corpib⁹ i qb⁹ sūt. ¶ 2° sic arguitur. astra τ spe celestes hīt easdē ꝓpetates τ virtutes. ḡ sunt eiusdē spēi spālissime. aīs p3 q2 lumē ē ꝓpetas cuiuslibet corpis celestis. silr etiaz eē spiciū. qᵒlibet.n.ē gñatiuū luis τ caloris. ¶ 3° sic. corpoꝝ spē dr̄ntiū sūt mot⁹ spē dr̄ntes: s3 motus corpoꝝ celestiū nō dr̄nt spē. ḡ astra τ spe celestes nō dr̄nt spē. ¶ Jn oppoᵐ arᵗ auctᵉ Ari. in 8° metaphyᶜ dīntis ꝙ i abstractis a mā ē tm̄ vnū idiuiduū sub vna spē: s3 ẜm Ari. celū τ astra sūt corpa a mā abstracta. ḡ i ipsis ē tm̄ vnū indiuiduū sub vna spē: τ p ꝯn̄s erunt tot spēs qt spe τ astra: τ ꝯfirmat̄ auctate eiusdē dicētis ꝙ itelligētie mouētes orbes differūt spē. ḡ etiā orbes differūt spē. Jn q̄stione erūt tres articuli.

Primo sciēdū est ꝙ Ari. i li° 2° tractatu determiat de ptib⁹ itegralibus celi. s. de astris. τ diuidit̄ i sex caᵃ. Jn pᵒ determinat de nā astroꝝ: τ īi ēdit q̄ttuor ꝯclusiones. pᵃ tāgit itētū τ ē hec. oz dr̄e de astris τ de his ex qb⁹ ꝯstāt: τ de figuris τ de motib⁹ ipsoꝝ. 2ᵃ est hec astra sūt ōnā corpoꝝ i qb⁹ sūt. ꝓbat p opinionē antiquoꝝ. antiq.n. ponētes celos eē igneos dixerūt etiā astra eē ignea volētes qȯ astra τ celi i qb⁹ sūt eēnt eiusdē nāe. ḡ signū ē ꝙ sūt eiusdē nature. 3ᵃ ē ex motu astroꝝ gñat̄ calor τ lumē i aere. ꝓbat p hē rōe τ sig̃ rōe sic. q2 mot⁹ astroꝝ nat⁹ ē ignire ligᵃ lapides τ ferrū. ḡ rōabili⁹ ē ꝙ igniat aerē q ē igni ꝓpigor. Signo sic. q2 sagitte plūbee velociter mote igniūt̄ τ liq̄scūt pp motū eaꝝ. ḡ τ aer q ē i circuitu ipsoꝝ. ḡ signū ē ꝙ i aere cātur calor ex motu astroꝝ. 4ᵃ necesse est mot⁹ speraꝝ calefacere ista iferiora τ maxime mot⁹ spe cui ifix⁹ est sol τ nō calefaciūt supiora eo ꝙ supiora neq̧ sūt ignea neq̧ i igne ferunt̄.

Secundo sciēdū ē ꝙ Aristo. i li° 2° c° determinat de motu astroꝝ: τ itēdit talē ꝯclusionē. Astra nō mouēt̄ motu ꝓpo s3 mouent̄ solū motu celi i q̄ sūt. hāc ꝓbat trib⁹ rōnib⁹. pᵃ q2 astra vident̄ eē trāslata τ silr celū. ḡ necesse ē ꝙ sit altero istoꝝ mōꝝ. s. aut vtrisq̧ gescētib⁹. v3 astro τ orbe: vel vtrisq̧ motis lᶜ motibus ꝓpriīs. aut celo gescente τ astro moto. aut astro gescēte τ orbe moto. s3 tria pⁿma sūt ipossibilia. ḡ 4ᵐ ē necessaᵐ. pᵐ ꝓbat. s. ꝙ ipossibile sit vtraq̧ gescere tra gescēte: q2 tūc nō possēt fieri ille trāslatiōes a q̄ videt̄ fieri. 2ᵐ ꝓbat. s. ꝙ ipossibile sit vtraq̧ moueri: q2 seq̄ret̄ ꝙ eedem eēnt velocitates. s. astroꝝ τ celoꝝ i qb⁹ sūt qȯ ē irrōabile. ꝓbat ꝯn̄a3 q2 vnūqȯq̧ astrū videt̄ eē eq̄ velox sicut celū i q ē. eo ꝙ videt̄ sil̄ ptrāsire eūdē circulū. falsitatē ꝯn̄tis ꝓbat: q2 tūc velocitas ꝯuenīret astris rōe celi i q̄ sūt. h̄ ꝓbat q2 si ponerent̄ i celo maiori hērēt maiorē velocitatē qȯ ē ipossibile. 3ᵐ ꝓbat. s. ꝙ sit ipossibile celu3 gescere τ astra moueri: q2 seq̄rētur pora icōueniētia. s. ꝙ astra veloci⁹ mouerētur i maiori circulo ꝙ i minori: τ ꝙ hērēt maiores velocitates ẜm maiores circulos: qȯ ē ipossibile. q̄re relinq̄tur 4ᵐ. s. ꝙ astra nō mouētur motu ꝓpo: s3 solū mouent̄ ad motū celi i q̄ sūt. ¶ 2ᵃ rō si astra mouerētur motu ꝓpo vel mouerent̄ motu circūgiratōis vel volutōis. qȯlibet istoꝝ ē ipossibile. q̄re ipossibile ē ꝙ astra moueātur motu ꝓpo. pᵐ ꝓbat. s. ꝙ nō moueātur motu circūgiratōis du plr. pᵒ q2 circūgirata manēt i eodē loco τ nō trāsferūtur: s3 astra nō manēt i eodē loco s3 trāsferūtur. igit̄ τc. 2° q2 tūc rōabile eēt oia astra sic moueri qȯ ē falsū. solus.n. sol videt̄ circūgirari dū orit̄ τ occidit. pp.n. elōgationē visus nr̄i videt̄ stelle fixe scītillare. 2ᵐ ꝓbat. s. ꝙ sit ipossibile ea moueri motu volutōis: q2 q̄cq̄d mouet̄ motu volutionis non semper apparet ẜm eādem superficiem: sed astra apparent ẜm eandem superficiem. igitur τc. ¶ Tertia rō si astra mouerētur motu ꝓpo irrōabile eēt nā3 eis nō dedisse organa ad motū: τ ꝯspexisse tā ꝓciosa corpa τ curasse de aialib⁹. h̄ videt̄ studiose fcīn a nā eo ꝙ nō ꝯtigebat ea moueri motu ꝓprio q2 maxime distāt iferiora ab habentibus organa ad motum.

Tertio sciēdū qȯ Ari. in li° 3° c° determinat de astris quo ad sonū: τ itendit tres ꝯclusiones. Prima tāgit tres rationes ꝓbātes opinionē antiquoꝝ dicētiū ꝙ astra per motū suū faciūt sonū τ armoniā. pⁿma sonus vr̄ cāri ex corporibus supra se iuicē tactis: s3 astra sunt multo maiora istis corporibus iferioribus τ multo velocius mouētur quare faciūt maiorē sonū. Scd̄a ratio astra sunt i magna multitudine τ i magna quātitate. igit̄ irrationabile ē ipsa moueri τ nō facere sonū. Tertia ratio in istis iferioribus ex aliq̄bus corporibus supra se iuicē motis nō solū causatur sonus: s3 etiam armonia. i. i sono consonātia. igit̄ astra non solū fa

ciũt sonũ: ꝫ etiã armoniã i sono. ¶ 2ª ↄclusio tãgit quãdã q̃stionẽ ad quã fũdabãt se antiq̃ ⁊ est hec. si astra facerẽt sonũ quare nõ audim⁹? R̃ñdebãt antiqui ꝙ nos sumus nati i isto sono: ideo nõ audimus illũ queadmodũ est de mallcatoribus. ¶ 3ª ↄclusio tãgit reprobationẽ antiquorũ ⁊ est hec: ĩpossibile est astra facere armonicos sonos. ꝓbat pħs tribus rõibus. p̃ma q: si astra facerẽt sonũ nõ solũ esset icõueniẽs nos nihil audire ꝫ etiã esset icõueniẽs nos nihil pati i sensu auditus. Excellentes. n. soni sensũ destruunt: ⁊ etiã magnitudines corpoꝝ iãiatoꝝ vt tonitruũ dissipat lapides ⁊ corpa duriora. 2ª rõ illa non faciũt sonũ q̃ ꝫ seipsa nõ mouẽtur: ꝫ astra non mouẽtur ꝯm seipsa vt superius ꝓbatũ est. igĩ astra nõ faciũt sonũ. añs ꝓbat q: ꝑtea nauis mote i fluuio nõ vidẽtur sonare. 3ª ratio si astra facerẽt sonũ siue sonus deferat̃ ꝑ acrẽ siue ꝑ ignẽ tũc necesse esset ipsum venire ad nos ⁊ destruere que adud nos sunt. quod est inconueniens. Consequenter recapitulat que dicta sunt.

Conclusio v̄salis. oẽs orbes ⁊ omnia astra a se iuicẽ differũt spẽ spãlissima. p3 q: hñt ꝓprietates specie differentes: ideo differũt spẽ. añs p3. q: aliq̃d astrũ est ꝑ se luminosum sicut sol. alia aũt nõ. etiã q̃dã est calefactiuum. aliud est frigefactiuum ⁊c̃.

Primo dubitaẽ. Utrũ astra habeant a se iuicẽ aliquẽ ordinẽ nãlẽ. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponendũ ꝙ Aristo. in hoc q̃rto capitulo determinat de ordine astroꝝ ⁊ itẽdit duas ↄclusiones. Prima ordo astroꝝ ⁊ elõgatões ipsoꝝ dñr p̃supponi i astrologia: q: i ea de his sufficiẽter dictũ est. ¶ 2ª ↄclusio tãgit cãz ꝑꝑ quã supiora cõplẽt suũ motũ i maiori tpe q̃ꝫ astra iferiora ⁊ est hec: planete p̃mo mobili ꝓpinquiores i motu ꝓprio sũt tardiores. ⁊ remotiores a p̃mo mobili i motu suo sunt velociores eo ꝙ mouẽtur ↄ motũ p̃mi mobilis: põt tñ dici extra textũ ꝙ stelle fixe sũt p̃ores stellis erraticis post est spera saturni. 2ª est spera iouis. 3ª martis. 4ª est spera solis. 5ª est spera veneris. 6ª est spera mercurij. 7ª est spera lune.

Secundo dubitaẽ. Utrũ astra sint sperica. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponẽdũ ꝙ Aristo. i hoc 5º capitulo determinat de figura astroꝝ: ⁊ itẽdit talẽ cõclusionẽ. Astra sũt sperice figure. ꝓbat pħs duab⁹ rõib⁹. Prima q: astra nõ sũt nata ꝑ se moueri. igĩẽ nã dedit eis figurã minime aptã ad motũ ꝫ figura sperica ẽ minime apta ad motũ: eo ꝙ talis figura nullũ põt hr̃e organũ aptũ ad motũ. primam ↄñaz ꝓbat q: nã nihil facit irratõabilr̃ neq̃ frustra. 2ª rõ oĩa astra sũt eiusdẽ figure: iõ si aliq̃d astrũ sit sp̃ice fĩe oĩa ẽt erũt sp̃ice fĩe ꝫ aliq̃d astrũ. s. luna ẽ sp̃ice fĩe igĩ oĩa astra sũt sp̃ice fĩe. minorẽ ꝓbat q: luna crescit ⁊ decrescit circulariter.

Tertio dubitaẽ. Utrũ spere iferiores hẽant p̃lalitatẽ motuũ ꝯm maiorẽ distãtiã a p̃mo mobili sic ꝙ p̃mũ moueaẽ vno motu. 2ᵐ duob⁹ motib⁹. 3ᵐ tribus. ⁊ sic de alijs. Ad soluẽdũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Aristo. in hoc 6º capitulo mouet aliquas dubitatões: ⁊ diuidiẽ i duas ꝑtes. In p̃ma itẽdit q̃tuor ↄclusiones. ¶ Prima tãgit p̃mã difficultatẽ ⁊ ẽ hec. dignũ est aliq̃d dicere de duabus dubitatiõib⁹ de q̃bus merito aliq̃s dubitabit. p̃ma dubitatio est hec vtrũ q̃rẽdi ꝓmptitudo magis iputeẽ verecũdie q̃ꝫ audacie sicut debet fieri ab eo q̃ diligit pħiaz. 2ª tãgit p̃mã q̃stionẽ ⁊ est hec. Cũ primũ mobile moueaẽ solũ vno motu. ⁊ 2ᵐ duob⁹ quare est ꝙ mobilia plus distãtia nõ mouentur ꝑ̃ibus motibus. sol. n. ⁊ luna multũ distãtia nõ mouẽtur nisi duob⁹ motib⁹. 3ª tãgit scd̃az q̃stionẽ ⁊ est hec ꝑꝑ quã cãz i p̃mo circulo ẽ tãta multitudo astroꝝ. i quolibet aũt alio ẽ tm̃ vnũ astrũ. 4ª tãgit excusationẽ de sufficiẽti determinatõe istaꝝ q̃stionũ ⁊ ẽ hec. d̃terminatio istaꝝ q̃stionũ est vtilis: q: modica notitia istorũ astrorũ ducit nos ad maiorẽ diligentiã ⁊ cognitionẽ. ¶ In 2ª ꝑte soluit q̃stiones ⁊ p̃mo soluit p̃mã ꝑ sil̃e: nã sicut i aĩalib⁹ q̃dã hñt sanitatẽ absq̃ sui mutatõe q̃dã acq̃rũt eã ꝑ vnicã mutationẽ. q̃dã ꝑ multas actões ⁊ exercitatões a ꝑ luctã ⁊ pugnã. q̃dã nullo mõ ꝓñt ↄseq̃ sanitatẽ ꝑfectã: ⁊ subdit ꝙ dirigere multa aut multos est difficile: sed dirigere vnũ aut duos est facile. sil̃r si multa media ordinãtur ad vnũ finẽ tũc facile est ipsũ adipisci ꝑ vnũ aut ꝑ duos: ⁊ q̃ꝫto ꝑ plã tãto difficilius: sil̃r aũt est i planetis. sicut. n. in hoibus multe sunt opatões q̃rũ fines possũt facil̃r acq̃ri. alie sũt q̃ cũ difficultate acq̃ri possũt. sil̃r p̃mũ celũ q̃d est ꝓpinquius optimo vnico motu attigit suũ perfectissimũ finẽ ⁊ est cã vniuersalis alioꝝ: ꝫ alij planete multis motibus attigũt esse ꝑpetuũ sicut sũt planete medij: ꝫ planete ĩfimi vt sol ⁊ luna paucis motib⁹ ordinantur ad eẽ perpetuũ. s. ad gñatões ⁊ corruptões: vñ maximũ bonũ ⁊ optimũ ẽ oĩbus sortiri fine optimo. 2º soluit scd̃az dubitationẽ dupl̃r. Primo q: p̃mũ celuz hz tot

astra:qꝛ ipsū ē excellētius iter oīa alia:ꝛ ita per vnū motū mouet multa astra. alij aūt plib⁹ motibus mouēt tm̄ vnū astrū. 2ª solutio ē. motus plēs attribuūtur vni corpori:ꝛ sic i planetis iferiorib⁹: ſ; vltima spa mouet oēs alias:iō oꝫ ipaꝫ hr̄e vtutes ꝑ q̄s possit isluere i spas inferiores.

Ad rationes añ oppo^m. Ad pmā ꝛ ad scōaꝫ dr̄ ꝙ hn̄ ꝓbāt oēs speras ꝛ oīa astra esse eiusdē nature generice. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ motus ꝓprij cuiuslibet spere differūt ab inuicē specie specialissima: astra aūt nō habēt motū ꝓpriū: ideo idētitas vel diuersitas sperica nō sumitur a motu astroꝝ ꝛcetera.

Queritur quīto. Utrū tota terra sit corpus spericū ſꝑ q̄escens imedio. ¶ Et arguit̄ pmo ꝙ nō: qꝛ corpori recte ꝛ nō circulariter moto debet̄ figura recta: ſ; terra ē corpus recte motū. igit̄ t̄ra est recte figure. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō ē corpus spericū. ¶ 2° sic ꝙ nō ſꝑ q̄escat imedio: qꝛ loc⁹ terre nō ē loc⁹ medius. igit̄ t̄ra nō ſꝑ q̄escit imedio. añs pꝫ qꝛ nobilioris corpis est nobilior loc⁹. igit̄ loc⁹ medius ē magis locus ignis q̄ꝫ t̄re. ¶ 3° sic. cuilibet corpori simplici debet̄ aliq̄s mot⁹ simplex ſm nāꝫ: ſ; tota terra est corpus simplex. igit̄ sibi debet̄ aliq̄s mot⁹ simplex. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō ſꝑ q̄escit. Et ꝯfirmat̄ qꝛ oē corpus simplex hꝫ potētiā nālē ad aliquē motum simplicē. igit̄ necesse est ꝙ terra aliq̄n moueat̄ motu simplici. tenet ꝯn̄a: qꝛ icōueniēs eēt dicere aliquā potentiā nālē esse frustra ipe eterno. ¶ In oppositū est ph̄s i tex. ꝛ littera.

Primo sciēdū est ꝙ Aristo. i hoc 3° ꝛ vltimo tractatu determinat de terra vt ē cētrū mūdi. ꝛ diuidit̄ i duo capitula. In pmo determinat de terra ſm opinionē antiquoꝝ: ꝛ diuidit̄ i tres ptes. In pma recitat opiniones falsas antiquoꝝ: ꝛ itēdit sex ꝯclusiones. Prima tāgit itētū ꝛ ē hec. oꝫ dr̄e de terra: ꝛ primo de situ eius: vtꝝ sit de numero mobiliū aut q̄escētiū ꝛ d̄ ei⁹ figura. ¶ 2ª tāgit q̄ꝫdā opinionē antiquoꝝ ꝛ ē hec: plēs q fuerūt circa Italiā posuerūt ignē eē i medio dicētes t̄rā vnū eē astrū ꝛ ipsā eē circulariter motā ꝛ ex suo motu cāre nobis diē ꝛ noctē: ꝛ affirmabāt esse vnā aliā t̄rā isti oppositā q̄ ab eis vocat̄ antistona nō curantes de apparētia ſm sēsū imo magis assētiētes q̄busdā falsis rōibus. ¶ 3ª ꝯclusio tāgit rōnes ꝑ quas ꝓbabāt ignē eē i medio mūdi: ꝛ solutiōes coꝝ. prima ꝙ honorabilioris corporis est honorabilior locus: sed ignis est honorabilius corpus iter elementa: ꝛ locus medius est honorabilior. ideo mediū mūdi est locus ignis. minorem ꝓbabāt ꝓ prima parte: qꝛ terminus est honorabilior medio: sed celū ꝛ ignis sunt termini. minorem ꝓ 2ª parte ꝓbabāt: qꝛ locus medius est ꝯseruat⁹ ab alijs locis. 2ª ratio. locus medius vocatus ē carcer iouis. igit̄ signū est ꝙ est locus nobilioris corporis. s. ignis. Soluit istas ratiōes dicēs ꝙ duplex est mediū: qōdā est mediū magnitudinis: ꝛ illud nō est nobilius cū sit finitū ꝛ terminatū ab alijs. aliud est mediū nature ꝙ est celo ꝓpiquius: ꝛ tale mediū est dignius. ¶ 4ª ꝯclusio tangit opiniones antiquoꝝ de motu terre ꝛ est hec. aliqui opinati sūt terrā circūferri circa medium: ꝛ non solum istam terram: imo etiam aliā quam vocabant antistonam: ꝛ dicebant multa alia corpora moueri cum illis terris: quia dicebant pluries ecclipsare lunam q̄ꝫ solem propter illas plures terras ꝛ propter illa plura corpora per quorum interpositionē sepius fiebant eclipses lune q̄ꝫ solis. Et quādo eis obijciebat̄ nisi terra eēt in medio mundi ipsa non faceret lunam eclipsare. Et ad hoc respondebāt ꝙ terra est parua respectu celi et distantia superficiei a centro est parua. Et subdit ꝙ antiqui dixerunt terram esse in centro et volui circa polū eius. ¶ Quinta ꝯclusio narrat falsas opiniones antiquorum de figura terre ꝛ est hec. antiqui quidē bene concesserūt terram esse sphericam: sed alij dicunt eam esse latam ꝛ habere figuram timpanilem. ¶ 6ª conclusio tāgit rationes ipsoꝝ. Prima quia sol in oriente ꝛ occidente videtur habere decisionem ſm lineam rectam: ꝛ hec decisio fit a terra. ideo terra est recte figure. Aristo. soluit. istam rationem dupliciter. primo modo qꝛ videmus a longe solem ꝛ multa a longe visa ꝛ non distinguimus. 2° qꝛ terra est valde magna modo portio valde magna circuli vr̄ esse recta. Secunda ratio quia dicebant terram quiescere. igitur habet figuram maxime aptam ad quietem cuius est figura lata.

Secundo sciendum est ꝙ Aristoteles i secunda parte huius capituli determinat de opinionibus antiquorum veras conclusiones ponentium tamen false eas intelligentium: et intendit sex conclusiones. ¶ Prima tangit vnū dubium et est hoc. omnibus fuit dubium quare tota terra existens.

grauissima nõ cadit. ⁊ quid sustinet eã. cuz vide
mꝰ paruã glebã terre descendere. igr̃ videt̃ ꝙ
q̃to maior fuerit grauitas tanto magis debeat
descẽdere. dicit pħa ꝙ solões antiquoꝝ erãt mi-
rab.liores q̃ꝫ dubitatio. ¶ 2ᵃ ꝯ̈tãgit pmã opio-
nẽ ⁊ ẽ hec. ꝙ terra iferius erat ifinita iõ nõ pote
rat cadere. de qbꝰ dicit phs ꝙ parũ itellexerũt
ꝺ phia. ¶ Tertia ꝯ̈tãgit aliã opĩonẽ ⁊ ẽ hec. ꝙ
terra ẽ lata ⁊ ẽ in aqua ⁊ natat sup aquã. hãc re
probat pħa tribꝰ rõnibꝰ. pma q2 silr̃ dubitat̃ de
aqua a quo sustẽtet̃ ne cadat. scd̃a rõ q2 aqua ẽ
leuior q̃ꝫ terra. igr̃ magis dꝫ eẽ supra terraꝫ q̃ꝫ
terra igr̃ magis dꝫ eẽ supra terrã q̃ꝫ ecõtra. 3ᵃ
rõ si tota terra nãliter nataret supra aquã. g̃ eiꝰ
q̃lꝫ pa cuiꝰ opᵐ videmꝰ. Et subdit ꝙ iste solões
mõ sũt ꝯsuete oibꝰ soluẽtibꝰ dubitatões de t̃ra.
nec sũt ad iueiẽdũ ỽitatẽ sꝫ ad ꝺñdũ ꝯ̃ria. ¶ 4ᵃ
ꝯ̈tãgit tertiã opionẽ q̃ ẽ hec. ꝙ terra erat lata.
⁊ ꝙ aer erat sub ea sicut supra. ⁊ ꝑpt̃ eiꝰ latitudi
nẽ sub se ꝯtinebat magnã ptẽ aeris siue multitu
dinẽ ⁊ nõ poterat descẽdere. Jstã opionẽ repro
bat 3ʳ. pmo q2 terra nõ ẽ lata sꝫ spica. 2ᵒ ĩcõueni
ẽa erat dr̃e ꝙ cã qet̃ terre eẽt magnitudo siue
latitudo eiꝰ. 3ᵒ q2 terra nãliter q̇escit i medio cũ
nãliter moueat̃ ad mediũ. ¶ Quita ꝯᵒtãgit aliã
opinionẽ ⁊ ẽ hec. ꝙ terra ꝑpter motũ velocem
celi ꝓhibet̃ ne descẽdat. ꝓbabãt p siṁe de aqua
i vase. ¶ Sexta ꝯ̈tãgit quasdã suppõea ad re-
probãdũ dictã opinionẽ. pma corpibꝰ nãlibꝰ de
bet̃ aliq̄ motus ꝭm naturã. Secũda si eis non
conuenit aliquis motus naturalis eis non con
uenit motus violentus.

Tertio Sciẽdũ ẽ ꝙ Aristo. i tertia parte
huius capituli intẽdit duas cõclu
siões. pma terra nõ quiescit in medio ꝑpter ve
locitatẽ motus celi. hãc ꝯclusionẽ ꝓbat pħa q̈ri
q̃ꝫ rõibus. pma q2 tũc terra violẽter q̇esceret in
medio. ⁊ p ꝯñs violenter moueretur ad mediũ
Scd̃a rõ quia ꝭm Empedoclẽ elementa erant
q̃nq̃ꝫ cõgregata. ⁊ p litẽ incepunt disgregari. et
tunc nõ erat giratio vel morꝰ celi. ⁊ tñ t̃ra q̇esce-
bat i meᵒ. 3ᵃ rõ q2 si terra ꝑpter velocez giratio
nẽ celi q̇esceret i medio nõ appēret cã ꝑpt̃ quaꝫ
ptes terre ferũt̃ ad mediũ. ⁊ incõuenięs ẽ ponẽ
terrã sic q̇escẽ i meᵒ. q̃rta rõ vidẽmꝰ ignẽ nãlr̃ fer
ri sursũ. ⁊ nõ ꝑpter velocitatẽ morꝰ celi. g̃ ẽ siṁe
de terra. Quita rõ videmꝰ oia grauia tẽdere ⁊
moueri deorsũ. ⁊ oia leuia sursũ ⁊ nõ ꝑpter gira-
tionẽ celi. g̃ ⁊c̃. ¶ Scd̃a ꝯᵒtãgit vltimã opionez
⁊ eiꝰ reprobationẽ ⁊ ẽ hec. ꝙ terra exñs i medio
mũdi q̇escebat eo ꝙ eq̃lr̃ distabat ab oi pte celi
nõ eni dabilis fuissꝫ cã ꝑpter quã moueret̃ ma
gis ad vnã partẽ q̃ꝫ ad aliã. hãc reprobat phũs
q̃nq̃ꝫ rõibꝰ. Pria q2 ꝭm hãc rõeꝫ siṁe esset de oi-
bus alijs. qõcũq̃ꝫ eni corpus mouet̃ ad mediũ
q̃n eẽt i medio q̇esceret ꝑpter eãdẽ cãm. 2ᵃ rõ
q2 si gleba terre sit elõgata a terra ipsa nãlr̃ mo
uet̃ ad mediũ. ergo ibi si q̇escit violẽte. 3ᵃ q2 icõ
ueniẽs ẽ q̃rere q̃re sic mouet̃ ⁊ q̇escit deorsũ. et
nõ querere q̃re ignis lateraliter mouet̃ sursuꝫ.
iõ rñdebãt silr̃ ꝺ igne. s. ꝙ ignis mouebat̃ sursũ
tanq̃ꝫ ad locũ nãlẽ. ergo dꝫ silr̃ dr̃e ꝺ terra. q̃rta
rõ q2 sic dicere ẽ siṁe ꝭmoni dicẽtiũ ꝙ si pellˀ for
titer ⁊ equaliter extẽdatur ex oi parte ꝙ nõ frã
getur ⁊ similiter est de equalr̃ esuriẽte. Quita
rõ q2 mirabile ẽ querere solũ de cã q̇etis ⁊ nõ q̃
rere de causa motus. Quãtũ ad 2ᵐ patꝫ.

Conclusio Rñsalis. Terra est corpus
spericum semper quiescẽs i
medio. hec conclusio satis patet ex dictis.

Primo Dubitat̃. Utrũ terra moueatur
circulariter. Ad soluẽdũ h̃ duᵐ
ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. in 4ᵒ caᵒ deteriat de terra
ꝭm ꝑpriã opinionẽ. ⁊ diuidit̃ in tres ptes. Jn p̃-
ma intẽdit talẽ ꝯclusionẽ. Terra nõ mouet̃ cir-
culariter. hãc cõclusionem ꝓbat phs quattuor
rõnibus. Prima si terra exñs i medio moueret̃
circulariter vel hoc esset ꝭm nãꝫ vel p̃ter nãm.
non pmũ q2 quelibet pars sic moueretur. nõ 2ᵐ
q2 tũc talis motus nõ esset sempiternꝰ. mũdi. n.
ordo est sempiternus. Scd̃a rõ q2 si terra moue
retur circulariter tũc moueretur pluribꝰ moti-
bus. ꝯñs est falsũ. ergo ⁊ añs. pmo ꝓbat ꝯñam.
q2 oẽ corpus circulariter motuꝫ mouetur pl'ibꝰ
motibus p̃ter suple celũ astroꝝ. falsitatẽ ꝯñs
ꝓbat. q2 tũc fierẽt mutationes in stellis fixis. 3ᵃ
rõ q2 q̃libꝫ pa terre naturalr̃ mouetur ad medi-
um mũdi. ⁊ nãliter ibi quiescit. igr̃ ⁊ terra. ꝯñam
ꝓbat. q2 in eodẽ loco nãliter q̇escit totũ ⁊ pars
Et subdit ꝙ ptes terre mouẽtur ad mediũ ipiꝰ
terre ea ratiõe qua est mediũ mũdi. Quarta rõ
si sagitta sagittetur sursum ipsa iterũ descẽdẽs
deorsum reuertitur ad eundem locũ a quo mo
uebatur. ergo ẽ simile de terra que naturaliter
mouebatur ad mediũ. ⁊ non circa medium. Et
subdit ꝙ motus ignis ⁊ terre sunt naturalr̃ con
trarij. ideo habent loca contraria ad que mouẽ
tur cõtrario motu. Ex hoc infert ꝙ terra natu-
raliter quiescit i medio. probat philosophꝰ dua-
bus rationibus. prima quia quelibꝫ pars terre

nal'r ɋescit i medio. ĝ ꝛ tota t̃ra. 2ᵐ q: oẽs astrologi volẽtes indicare de situ astroꝝ quo ad nos vtũtur terra tanꝗ̃ ɋescẽte i medio. ergo signũ est ꝙ terra quiescit in medio.

Secundo dubitaĩ. Utrũ terra sit sperica. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponẽdũ ꝙ Aristo. i scða pte hui⁹ capituli itẽdit talẽ ꝯclusionẽ. Terra est sperica. hanc ꝓbat phs duabus rõnibus. pͥma q̃: hbet pars terre h3 grauitatẽ ꝑ quã tẽdit ad mediũ. sic ꝙ maioꝛ ꝑs pellit minorẽ quousꝗ̃ eq̃lr̃ distet a medio: ꝛ quousꝗ̃ sit eq̃lia grauitatis ex oĩ pte cẽtri. ĝ terra ẽ sperice figure. Et subdit ꝙ siue ptes terre eq̃lr̃ moueãtur ex oĩ pte ad mediũ siue non: tñ ptes sp grauiores depellũt minores quousꝗ̃ attingãt mediũ. 2º subdit quãdã istãtiã q: aliqs posset dicere ꝙ terra est igenita ꝛ incorruptibilis. iõ ptes ei⁹ nunꝗ̃ separãtur ab ea. dicit ꝙ si t̃ra eẽt igenita oporteret ꝙ nãlr̃ eẽt sic disposita: ꝛ sic eẽt nũc ordinata silr̃ sc si eẽt genita. 2ª rõ. oẽs ptes terre ferũtur ad terrã ꝛm angulos rectos q cãntur ex linea recta ꝑ quã est motus: et sic ferũtur i supficie terre. igit̃ terra est sperica. Cõsequẽter ꝓbat i 3ª pte hui⁹ capituli eãdẽ cõclusionẽ trib⁹ signis. Pͥmũ. ecclipses lune fiũt ꝛm lineã circularẽ ꝑꝑ hoc ꝙ linea subitrat vmbrã terre q̃ est sperica igit̃ signũ ẽ ꝙ terra ẽ sperica. 2ᵐ signũ q: aliqbus ꝓcedẽtibus a septẽtrione ad austrũ aliq̃ stelle apparẽt versus polũ arcticũ q̃ antea nõ apparebãt. ꝛ ecõtra. ꝛ huius nõ est alia cã ꝗ̃ rotũditas terre. igit̃ signũ est ꝙ terra ẽ sperice figure. Ex hoc ifert terrã eẽ vel de pvã i ordine ad celũ. 3ᵐ signũ q: mathematici dicunt rotũditatẽ terre continere quadraginta milia stadioꝝ. igit̃ signũ est ꝙ terra est rotunda siue sperica: vt iam dictum est.

Tertio dubitaĩ q̃lr̃ est saluabilis gñatio mõtiũ cum figura sperica terre. Ad hoc rñdeĩ ꝙ terre est duplex figura. q̃dã ẽ nãlr̃ ɋñs formã sbalẽ terre. alia ẽ q̃ ɋsegt̃ur particularia accñ͞a ipsius terre. Ex his dñr duo. pͥmũ est ꝙ nãlr̃ terra est sperica: vt p3 ꝑ rationes phi. 2º dr̃ ꝙ est accñtale terre ꝙ i ea generent̃ montes. ideo accñtaliter est alterius figure.

Ad rationes añ oppositũ. Ad pͥmaz negaĩ ɋña: q: nõ est silr̃ de recto ꝛ circulari: q: circulus ɋsegt̃ur figurã. motus aũt rectus segt̃ur grauitatẽ aut leuitatẽ. Ad scðaz dicit̃ ꝙ locus medius ꝛm magnitudinẽ cuiusmodi est cẽtrũ mũdi nõ est nobilioꝛ sed locus medius ꝛm veritatẽ cuiusmodi est superficies ɋcaua orbis lune est loc⁹ dignioꝛ. Ad tertiã dr̃ ꝙ toti terre ɋuenit vnus motus s3 nãz aptitudine ꝛ potẽtia nãli: actu tñ solũ ɋuenit ptib⁹. ¶ Et hec de scðo celi ꝛ mũdi dcã sufficiãt. ¶ Nota ꝙ a parisiẽsibus coĩter non ponit̃ liber tertius: quia parue est vtilitatis. ergo finito secundo libro celi ꝛ mundi incipit quartus

Ir ca initiũ q̃rti libri celi ꝛ mũdi q̃rit̃ pͥmo. Utruz aliqð elementũ sit simplr̃ g̃ue. aut simplr̃ leue. aut aliqð sit graue i respectu: aut aliqð leue in respectu.

¶ Arguit̃ primo ꝙ nullũ sit graue aut leue simpliciter: q: si eẽt aliqð tale maxime eẽt terra pura ꝛ ignis purus. ɋñs est falsum. igit̃ ꝛ añs: falsitas ɋñtis p3: q: aliqð est grauius pura terra: et aliqð leuius puro igne. minoꝛ p3 q: pars ignis nõ est ita leuis sicut maioꝛ nec minoꝛ pars terre est ita grauis sicut tota terra. ¶ 2º arguit̃ sic. ꝙ nullum sit graue aut leue i respectu: q: aqua ꝛ aer sũt grauia ꝛ leuia simplr̃. igit̃ nõ i respectu. añs patet q: aqua nihil leuitatis h3 admixtum. et aer nihil grauitatis habet admixtum. alias nõ essent corpora simplicia. igit̃ sunt simpliciter grauia ꝛ leuia. Et ɋfirmaĩ q: de ipsis p̃dicãtur graue ꝛ leue sine adiũcto. igit̃ sũt grauia ꝛ leuia simplr̃. ¶ 3º arguit̃: si esset aliqð graue aut leue i respectu. aut simul haberet grauitatem ꝛ leuitatẽ: aut solũ alterã illaꝝ: nõ pͥmũ. q: grauitas ꝛ leuitas sunt ɋtraria absoluta que nec respectu eiusdẽ: nec respectu diuersoꝝ sũt i eodẽ. nõ 2ᵐ q: aut ꝑ leuitatẽ diceret̃ leue. aut ꝑ grauitatez graue. qð est ipossibile. ¶ In oppositũ est phus in textu. In ista quostione erũt tres articuli.

Primo sciendũ est ꝙ ꝓ declaratione terminoꝝ q̃stionis ponũtur aliq̃ distinctiones. Pͥma duplex est graue: qðdã ẽ graue simplr̃. ꝛ qðdã est graue i respectu: ꝛ silr̃ dicẽdũ est de leui. 2ª distictio aliquid dici põt graue simplr̃ quattuoꝛ modis. pͥmo modo quia

ipsū est graue quo nihil est grauius: ⁊ isto modo grauissimū dr̄ simplr̄ graue vt tota terra. alio° aliqd dr̄ graue simplr̄ q2 nihil hȝ leuitatis admixtū: ⁊ istud vocat̄ ꝓpe graue simplex. 3° mō aliqd dr̄ graue simplr̄ q2 de ipso vel de ꝓnomine dem̄ite ipȝ p̄dicat̄ graue sine additōe sicut dicēdo h̄ est ḡue. 4°: aliqd dr̄ ḡue simplr̄ q2 ipsū positū i quolibet ꝑmoꝝ elemētoꝝ .s. i igne aere ⁊ aqua ipsū natū est descēdere: ⁊ silr̄ leue simplr̄ posset distigui. ¶ 3ª distīō: aliqd dr̄ ḡue i respectu duplr̄. vno mō q2 aliqd leuitatis hȝ admixtū: ⁊ illud ꝓprie vocat̄ graue admixtū. alio mō aliqd vocat̄ ḡue i respectu: q2 ipsū positū i duob⁹ elementis natū ē descendere vel ascēdere: ⁊ sic capit̄ hic.

Secundo sciēdū est q̄ Aristo. i hoc q̄rto libro celi ⁊ mūdi detminat d̄ nā q̄ttuoꝛ corpoꝝ simplr̄: ⁊ diuidit̄ i duos tractatus. In p̄ determinat de graui ⁊ leui f̄m antiq̄s ⁊ diuidit̄ i duo capitula. In p̄ ponit quinq3 suppositōes. Prima i scia nāli est ɔsiderādū de ḡui ⁊ leui qd sit vtrūq3: ⁊ q̄ sit nā ipsaꝝ. ꝓbat triplr̄. p̄ q2 corpora simplicia sūt grauia ⁊ leuia. igit̄ vidēdū ē ꝓꝑ quā cām h̄nt has ꝟtutes .s. ḡuitatē ⁊ leuitatē. ⁊ ꝑ ɔn̄s ɔsiderandū est de ipsis. 2° q2 in scia nāli ɔsiderādū est de motu. igit̄ de graui ⁊ leui. ɔn̄a3 ꝓbat q2 graue ⁊ leue physice diffiniūt̄ ꝑ posse moueri. actibus aūt eoꝝ nō sūt noīa iposita. 3° q2 oēs physici dicūt aliqd de ꝟtutib⁹ .s. potētijs nālib⁹ grauiū ⁊ leuiū. igit̄ oȝ determinare d̄ grauib⁹ ⁊ leuib⁹: ⁊ subdit q̄ antiq̄ pauca determinauerūt de ipsis. ideo oȝ p̄ videre ea que dcā sūt ab antiq̄s. postea vidēdū est qd sit dicēdū f̄m veritatē. ¶ 2ª suppō tāgit vnā diuisionē ⁊ est hec. graue est duplex: ⁊ silr̄ leue. qδdā .n. est graue ⁊ leue simplr̄. aliud est graue ⁊ leue ad alteꝝ siue i respectu. vt aer dr̄ ligno leuioꝛ. ⁊ subdit q̄ ab antiquis nihil dictū est de graui ⁊ leui simplr̄: sȝ bene aliqd dictū est de graui in respectu: q2 nō diffiniūt qd sit graue ⁊ leue: sȝ solū qd sit grauius ⁊ leui⁹. ¶ 3ª remouet p̄mū errorē ⁊ est hec. icōueniēs est putare q̄ i celo nō sit aliqd sursū ⁊ aliqd deorsū eo q̄ celū silr̄ se hēat i oīb⁹ suis partibus ⁊ ex eo q̄ ambulās pōt fieri antipes sibijpsi: dicit ph̄s q̄ est aliqδ extremū qδ est sursū: ⁊ est aliqδ qδ est mediū: ⁊ est aliqδ qδ est deorsū. ¶ 4ª suppositio remouet 2m errorē ⁊ ē hec. qdā antiq̄ fatētur esse sursū ⁊ deorsū nō tn̄ est simpliciter eo q̄ putabāt celū non esse simile vndiq3: sed putabāt q̄ de celo sit solū hemisperiū qδ est supra nos. dicit ph̄s q̄ est falsum imo est vna pars que est sursū: ⁊ est alia que est deorsum q̄uis celuȝ sit i circuitu terre. ¶ 5ª suppositio tāgit diffinitōes grauis ⁊ leuis dicēs q̄ illud est simplr̄ leue qδ fert̄ ad extremū a medio: sed illud dicit̄ simplr̄ graue qδ fertur deorsum ⁊ ad mediū: sed illud dicit̄ grauius quando duobus habētibus grauitatē alteꝝ magis fertur deorsum. etiam illud alteruȝ dicitur grauius.

Tertio sciēdū q̄ Aristo. i hoc 2° capitulo recitat opiniones antiquoꝛu3 de graui ⁊ leui: ⁊ diuidit̄ i quattuoꝛ partes. In prima narrat opinionē platonis: ⁊ eā reprobat ⁊ itendit tres ɔclusiones. Prima. illi physici q̄ determinauerunt de graui ⁊ leui solū determinauerūt de graui ⁊ leui i respectu credentes sufficiēter determinasse de graui ⁊ leui simpliciter. ¶ 2ª ɔclusio tangit opinionē platonis ⁊ est hec: quidā antiq̄ dicunt queadmodū dicit Plato in thimeo q̄ illud est grauius qδ cōponit̄ ex pluribus supficiebus eiusdē speciei. Et illud est leuius qδ ex paucioribus cōponit̄ vt plūbū ē ligno grauius. ¶ 3ª ɔclusio tāgit tres ratōes reprobātes platonē. Prima q2 taliter dicentes nihil determināt de graui ⁊ leui simplr̄. ac si nullū esset graue vel leue simplr̄. ɔn̄s est falsū: q2 ignis est simplr̄ leuis ⁊ fert̄ sursū: ⁊ terra ⁊ oīa ferrea sūt simplr̄ grauia ⁊ ferūtur deorsum. 2ª ratio si dicta opinio esset vera sequeret̄ q̄ magnus ignis esset grauioꝛ parua terra: q2 constat ex plūibus partibus eiusdē speciei. 3ª ratio q2 seq̄retur q̄ aer multus esset grauioꝛ pauca terra: tn̄ totum ɔ̄riū accidit. semp .n. aer plus fert̄ sursū. ¶ In 2ª parte narrat scδa3 opinionē ⁊ est hec. qdā seniores q̄ dicūt illud esse graue qδ est maius i quātitate: ⁊ illud esse leue qδ est minus i quātitate. Cōsequēter reprobat istā opinionē q2 seq̄retur q̄ quāto aliqd esset maius: tanto esset grauius cuius oppositū accidit. ¶ In 3ª parte tāgit aliā opinionē ⁊ ē hec. illud ē grauius qδ ē itereeptū paucioribus vacuitatibus. Et illud est leuius qδ est itereeptū pluribus vacuitatibus. hāc reprobat Aristo. sic. q2 tūc multus aer esset leuioꝛ multo igne eo q̄ i eo sūt plures vacuitates. Et subdit q̄ iā manifestū est q̄ illi q̄ determinauerūt de graui ⁊ leui determinauerunt de vacuo eo q̄ crediderūt vacuū esse causam grauitatis ⁊ leuitatis. qδ reprobat ph̄s quattuoꝛ rationibus: q2 si illud esset leuius i quo essēt plures vacuitates seq̄ret̄ q̄ multa terra esset leuioꝛ minori igne ⁊ multa aqua modico aere. 2ª vero si di-

eta opinio esset vera seq̄ret ꝙ vacuū esset simpliciter leue: ⁊ plenū esset simplr̄ graue. ꝯñs est falsū. ꝗ ⁊ añs. vacuū. n. nō moueť sursuȝ. 3ª ratio si vacuū ⁊ plenū essent causa grauitatis ⁊ leuitatis seq̄reť ꝙ nō esset distātia inter vacuū ⁊ plenū. 4ª ratio si dicta opinio eat vera seq̄reť ꝙ vacuū esset locus: ⁊ cuȝ vacuū sit locus loci eēt locus. ¶ In quarta parte ponit quartā opinionē. ⁊ est hec. q̄dā dixerūt illud eē grauius qđ hȝ plus de mā. illud vero leuius qđ minus hȝ. hāc opinionē iprobat duplr̄. pmo q2 isti non determināt de graui ⁊ leui simplr̄. 2º quia si illud esset grauius qđ hȝ plus de mā seq̄reť ꝙ multus aer ⁊ multus ignis eēnt grauiores modica terra qđ falsū est. Cōsequēter recapitulat ea q̄ dicta sūt. ⁊ hec de pmo. ¶ Quātū ad 2m ponit.

Conclusio r̄tsalis. Est aliqđ graue et leue simplr̄ ⁊ aliqđ graue ⁊ leue i respectu. pȝ q2 est aliqđ qđ est positū in tribus elemētis ⁊ descēdit aut saltē natū est descēdere: ⁊ est aliqđ qđ positū i tribus natū est ascēdere: ⁊ est aliqđ qđ positum i duob⁹ supioribus natuȝ ē descēdere. ⁊ est aliqđ qđ positum i duobus iferiorib⁹ natū ē ascēdere. ergo ē aliqđ graue simplr̄ ⁊ aliqđ leue simplr̄ ⁊ aliqđ leue i respectu. ⁊ aliqđ graue i respectu ⁊c̄.

Primo dubitať. Utrū vnū elemētū sit locus nāl'is alterius. Ad soluendū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristo. i hoc. 2º tractatu determinat de graui ⁊ leui ꝑm ꝗtitateȝ ⁊ diuidiť i tria capitula. ¶ In pmo soluit quādā q̄stionē de motu grauiū. ⁊ leuiū ⁊ diuidiť i duas ptes. In prima ponit quiq̄ȝ suppositiones. Prima nos pmo determinabimus de his de q̄bus maxime dubitarūt antiqui. vȝ. ꝓpter quid q̄dā moueāť sursū ꝑm nāȝ ⁊ q̄dā deorsū: ⁊ post hoc de graui ⁊ leui ⁊ de accn̄tibus ⁊ passionibus circa hoc. 2ª mot⁹ sursū ⁊ deorsū eodē mō se hñt ad suā causā sicut quecūq̄ȝ alie generationes aut trāsmutatōes. 3ª tres sūt species motus. s. ꝑm quātitatē. ꝑm qualitatē: ⁊ ꝑm locū. 4ª i vnoquoq̄ȝ istoꝝ motuū est transmutatio a ꝯrio i cōtrariū ⁊ nō i quolibet i differēter. Ex hoc infert tria. primo ꝙ motus sursū causatur ex eo ꝙ mobile est potentia leue ⁊ mouens est actu leui factiuum: ⁊ motus deorsum causatur a potentia graui: ⁊ grauifactio ꝑm actum. 2º infert ꝙ vnūq̄q̄ȝ elementum est locus alterius eo ꝙ vnum elementum continet alterum 3º infert ꝙ vnūquodq̄ȝ elementum naturaliter fertur ad suuȝ locum. Ex his patet solutio ad dubium.

Secundo dubitatur. Utrū aliquid idē sit naturaliter mobile sursuȝ ⁊ deorsum. Ad soluenduȝ hoc dubium est supponendum ꝙ Aristoteles in secunda parte huius capituli soluit quandam questionem. vȝ. hanc. propter quid quedam mouentur semper sursum ⁊ quedam deorsum. ⁊ intendit duas cōclusiones. Prima querere propter quid ignis mouetur sursum ⁊ terra deorsum: non aliquid aliud est q̄ȝ querere propter quid sanabile secūdum quod huiusmodi mouetur ad sanitatem ⁊ propter quid augmentabile secundum ꝙ huiusmodi mouetur ad quantitatem perfectam. ¶ Secunda conclusio tangit aliquas differentias motus localis ab alijs motibus: prima quia graue ⁊ leue videntur habere in seipsis principium transmutationis: sed augmentabile ⁊ alterabile habent principium trāsmutationis ab extra: q̄uis fiat aliquando alterationis transmutatio ab intra paruo motu facto ad extra.

Secunda differentia quia grauia ⁊ leuia habent magnam conuenientiam forme cum materia ⁊ propter hoc habent in seipsis principiuȝ motus localis. non autem alia. Tertia quia motus localis est vltimus secundum generationē et tamen primus secundum perfectionem: oppositum autem est de alijs motibus.

Tertio dubitatur. Utruȝ grauia ⁊ leuia moueantur a suis locis naturalibus. Ad istud dubium respondetur breuiter. pmo ꝙ grauia ⁊ leuia non mouentur a suis locis naturalibus in genere cause efficientis. patet quia non habent in seipsis principium effectiuū sui motus. Secundo ꝙ minus graue velocius mouetur deorsum. Ex his sequitur error dicētium ꝙ in loco naturali grauium ⁊ leuium est q̄dā virtus attractiua ⁊ conseruatiua locati que motu attractionis effectiue mouet locatum. Attractio enim est motus violentus: ideo si moueretur motu attractionis moueretur violenter et non naturaliter. Tertio dicitur ꝙ grauia ⁊ leuia mouentur a suis locis naturalibus i genere cause finalis. patet quia illud est finis alicuius in quo ipsum conseruatur. sed vnumquodque elementum conseruatur in suo loco naturali. ergo etcetera.

Rationes soluuntur ex dictis.

Ueritur 2° Utrū q̄lʒ elemētū pter ignē hēat grauitatē. ⁊ q̄lʒ elementū pter trā hēat leuitatē. Arguit ꝙ non ipossibile ē grauia sil' ēsse eidē fbo siue respectu eiusdē. siue respectu diuersoꝝ. g̊ ipossibile ē idē elemētū ul' hr̄e grauitatē ⁊ leuitatē. ⁊ per ꝯn̄s elemēta inīmedia nō hn̄t leuitatē respectu ignis ⁊ g̃uitateʒ respectu t̃re ¶ 2° ar' vnūq̄dq3 elemētū nāl'r q̄escit ī suo loco. g̊ nullū elemētuʒ hʒ g̃uitatē ⁊ leuitatē ī suo loco. Et ꝯfirmat' q2 si ignis destrueret' stati aer ascenderet ad locum ignis. ⁊ sic hr̄et grauitatē ī spera ignis. ¶ 3° si sic seq̄ret' ꝙ idē sil' moueret' sursū. ⁊ deorsū. ꝯn̄s ē ipossibile. g̊ et añs. ꝓbat' ꝯn̄a. q2 auferat' spera ignis ⁊ spera aque. vel g̊ aer mouebit' ad locuʒ ignis tm̄ ⁊ nō hēbit grauitatē in spera ignis vel mouebit' ad sperā aque tm̄. ⁊ nō hēbit ī loco aq̄ grauitatē. vl' simul mouebit' ad locū ignis ⁊ ad locū aque. ⁊ tūc idē simul mouebit' sursū ⁊ deorsū. q̄d ē ipossibile. In oppo^m^ ē auctōitas phi. In q̄ne erunt tres articuli. Quantuʒ ad primum.

Primo Sciēdū est ꝙ Ari. in hoc 2° ca° cōcludit numeꝝ q̄ternariū elemētorū ex parte grauitatis ⁊ leuitatis. ⁊ diuiditur in duas ptes. In p̄ma ponit tres suppōnes p̄ma tāgit tres diffinitiōes. p̄ma graue sim' est quod oibus subiacet. 2^a^ leue simpl'r est q̄d oib⁹ supeminet. 3^a^ grauia ⁊ leuia ī respectu sūt que cūq3 quibusdā supferunt' ⁊ quibusdā substant. ¶ 2ª suppō mixta debent dici leuiora aut g̃uiora fm ꝙ plus aut minus participāt de istis grauib⁹ ⁊ leuib⁹ singularibus. quēadmodū antiq dicebāt aliqua esse grauiora aut leuiora fm ꝙ min⁹ aut plus participant de vacuo aut pleno. ¶ 3ª suppō grauiora ñ sūt vbiq3 g̃uiora. ꝓbat ꝙ magnū lig^m^ ē g̃ui⁹ paruo plūbo ī aere ⁊ tn̄ ē leuius eo ī aqua. ꝓbat q2 oīa alia elementa hn̄t grauitatē ꝓpt' ignē ī ꝓpria regiōe. iō lignū q̄d plus hʒ de aere q̃3 plūbū ē grauī⁹ eo ī aere. ⁊ est leuī⁹ eo ī aqua. añs ꝓbat signo. q2 vter plen⁹ siue īflatus veloci⁹ descēdit vtre vacuo eo ꝙ ī vtre vacuo non est aer. ergo signuʒ est ꝙ aer habet grauitatem in suo proprio loco ⁊ cetera.

Secundo sciēdū ē ꝙ Aristo. in 2ª parte hui⁹ capl'i itēdit talē ꝯclōnē Est aliq̄d graue simplicit'. ⁊ aliq̄d leue simpl'r. ⁊ quedā sūt leuia ⁊ grauia ī respectu. ꝓbat duas primas ptes duab⁹ rōib⁹. p̄ma ē. aliq̄d ē q̄d oib⁹ substat. ⁊ q̄d fert' ad mediū sic terra. ⁊ aliq̄d est q̄d supeminet oib⁹. ⁊ fert' ad extremū sic ignis. ergo ē aliq̄d graue simpl'r ꝙ nullā hʒ leuitateʒ ⁊ aliq̄d leue simplicit' q̄d nullaʒ hʒ grauitatē. ꝙ sit aliq̄d mediū ad q̄d ferunt' grauia ꝓbat dupliciť. p̄mo q2 grauia nō ferunt' ī īfinitū. g̊ est aliq̄s determinat⁹ termin⁹ ad quē feruntur. ⁊ ille termin⁹ ē mediuʒ. 2° q2 oēs partes t̃re mouent' ad mediū fm equales angulos. g̊ oīa grauia ferunt' ad mediū. q̄d aūt extremū sit locus leuiū ꝓbat q2 oīa grauia ferunt' ad mediuʒ. ergo oīa leuia ferunt' ad extremū. ꝯn̄aʒ ꝓbat q2 loc⁹ grauiū ⁊ locus leuiū ꝯriant'. mediū aūt ē ꝯtrarium extremo. ¶ 2^a^ ratio p̄ncipalis. duo sūt loca contraria. s. mediū ⁊ extremū: ergo rōnale ē ꝙ duo sint extrema. quoꝝ vnū sit simpl'r graue. ⁊ aliū sit simpl'r leue. Tertiā partē cōclōnis ꝓbat q2 ē aliq̄d simpl'r leue. ⁊ aliq̄d simpl'r graue. g̊ erunt duo inīmedia q̄ respectu vni⁹ sunt grauia. ⁊ respectu alteri⁹ sunt leuia. Ex hoc ifert ꝙ leue pfecti⁹ ē graui. ꝓbat q2 illud q̄d hʒ rōneʒ cōtinētis ē pfecti⁹ eo q̄d hʒ rōnē cōtenti. sed leue hēt rationem continētis. ⁊ graue rationem contenti. ergo ⁊c̄. maiorem probat quia continere ē ipius forme. ⁊ contineri ē ipsius materie. ergo ⁊c̄.

Tertio sciēdū q̄d Aristo. ī t'tia parte hui⁹ capituli ostendit numeꝝ quaternarium elementorū. ⁊ diuidit' in duas particl'as In p̄ma intendit talem conclusioneʒ. quattuor sunt elemēta. ꝓbat dupliciter. primo ex parte mot⁹ elemētoꝝ. s. q2 quoddā elemētū semp natū est ferri sursuʒ. ⁊ illi cōtrariat' aliud elemētū q̄d natū est ferri deorsum. ⁊ sunt que feruntur sursum ⁊ deorsū. ergo sunt quattuor elementa ¶ 2° ꝓbat ex parte grauitatis ⁊ leuitatis. q2 est vnū elementū q̄d oibus supfert'. ⁊ vnū q̄d oib⁹ substat. g̊ necesse ē alia duo quoꝝ vnuʒ substat imediate igni. ⁊ alteꝝ imediate supfert' terre. ⁊ p ꝯn̄s sunt quattuor elemēta. Ex his infert' primo ꝙ elemētoꝝ est tm̄ vna cōis mā. sunt tn̄ ipsoruʒ q̄ttuor pticulares distīcte materie. ⁊ subdit ꝙ q̄libet elemētū ī sua regione hʒ grauitatem si fuerit graue vel leuitatē si fuerit leue. vt t'ra vbiq3 hʒ grauitateʒ ⁊ nullibi leuitatem. ⁊ ignis vbiq3 hʒ leuitateʒ ⁊ nullibi grauitatē. ¶ 2° subdit ꝙ aq̄ hʒ g̃uitatē descēdēdo ad locū t̃re. ⁊ leuitatē ascēdēdo versus ignē. simil'r est de aere.

Conclusio respōsalis. q̄libet elemētū hʒ grauitatē preter ignē. ⁊ q̄libet hʒ leuitatē p̄ter t̃raʒ. pʒ q2 aer hʒ grauitatē

tatē ī loco ignis. ⁊ terra vbiq̃. Similiṭ aqua hʒ leuitatem in loco terre: ⁊ aeri loco aque ⁊ ignis vbiq̃. Quantum ad secundum.

Primo Dubitaṫ vtrū sit tm̄ vna materia elemētoꝝ. s. vacuū aut plenuʒ sicut dicebāt antiq. Ad soluendū hoc dubiū ē sup ponēdū ꝙ Aristo. in hac 2ª particula īuēdit talē cōclusionē. Nō ē tm̄ vna mā elemētoꝝ. s. vacuū aut plenū. pbat quattuor rōnib⁹. pⁱma q2 si esset tm̄ vna mā. pura vacuū plenuʒ aut magnitudo seq̄ret ꝙ oia aut essent grauia aut leuia. ⁊ per ꝯñs oia mouerenṫ sursū aut deorsuʒ qḋ ē īpossibile. ¶ 2ª ratio q2 si oiuʒ esset vna mā q̄ esset vacuū seq̄reṫ ꝙ elemēta media veloci⁹ mouerentur sursuʒ aut deorsū q̄ꝫ extrema. ꝯñs est falsū. ⁊ pbat ꝯsequētiā q2 ī magna parte aeris vel aq̄ est plus de vacuo q̄ꝫ in pua parte t̄re. ⁊ similiter de igne. ⁊ sic magn⁹ ignis veloci⁹ moueret deorsum q̄ꝫ parua t̄ra. qḋ ē falsū. ¶ 3ª rō si tm̄ esset vna mā elemētoꝝ que esset vacuū. tūc nō eēnt duo grauia. nec duo leuia. vnū simpliciṫ. ⁊ aliḋ in respectu qḋ est falsuʒ. ¶ 4.ª ratio si elementorum esset vna mā q̄ eēt plenū aut vacuū seq̄retur ꝙ multa aq̄ citi⁹ moueret sursū q̄ꝫ puus aer ⁊ mult⁹ aer citi⁹ moueret deorsuʒ q̄ꝫ parua t̄ra.

Secundo dubitaṫ. Utꝝ figure grauiū ⁊ leuiū sint causa mot⁹ grauium ⁊ leuium. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Aristo. ī hoc vltimo caplō ꝯparat figuraʒ ad motū grauiū ⁊ leuiū. ⁊ intēdit qnq̃ conclusiones. Prima figura nō est cā grauitatis nec leuitatis. nec est cā mot⁹ sursuʒ ⁊ motus deorsuʒ sed est cā velocitatis ⁊ tarditatis ipsoꝝ motuū ¶ 2ª ꝯclusio tāgit quādaʒ dubitationē ⁊ est hec ppter qḋ corpora ferrea late figure nō descēdunt ī aquā magis velocius q̄ꝫ corpora minoris grauitatis si sint rotūda aut oblōga sicut acus. aut q̄re quedā corpora ppter paruitatē descendunt ī aere ⁊ alia corpa maiora natant in aere. ¶ 3ª ꝯclusio tāgit solutionē democriti ⁊ est hec. ꝙ aqua emittit multos vapores phibentes ne corpora lata grauitatē habētia descēdāt deorsum. ⁊ nō phibet corpora parua stricta propter coꝝ paruitateʒ. Cōtra istam solōnem istat Ari. q2 ex aqua eleuanṫ multi vapores q deberent phibere multa corpora lata descēdere in aere Ad hoc dicebat democrit⁹ ꝙ illi vapores disgreganṫ vel debilitanṫ nimis. Dicit phūs ꝙ instantia debiliter soluta ē. ¶ 4ª conclusio tāgit duas suppositiones. Prima corpoꝝ quedā sunt faciliter diuisibilia sicut illa q̄ nō terminanṫ termino pprio bene aūt t̄mino alieno. alia sunt difficulṫ diuisibilia. sicut illa q̄ bene terminanṫ termino pprio. ¶ Scḋa suppositio ī corporib⁹ eiusdem grauitatis minor pars ē facili⁹ diuisibilis q̄ꝫ maior. ¶ Quinta ꝯ̄ tāgit solōnez vtriusq̃ q̄stionis. ¶ Ad primā partē dr̄ qḋ corp⁹ latū plus de medio apphendit sub se q̄ꝫ rotūdū. ideo difficilius diuidit ipsum medium q̄ꝫ rotundum. ideo per ꝯñs tardius moueṫ q̄ꝫ rotūdū. ¶ Ad secundaʒ partē dicit ꝙ si virt⁹ ipsius grauis sit fortior q̄ꝫ resistētia medij tūc citi⁹ moueṫ deorsuʒ. si vero sit debilior tūc tardi⁹ moueṫ deorsum. sʒ qn̄ resistētia excedit ṽtutē ġuitatis nec̄e ē corp⁹ tale supnatare. ¶ Cōṫer recapitulat q̄ dicta sunt.

Tertio dubitaṫ. Utrū oia corpora nālia determinant sibi certas figuras. Ad soluēdū hoc dubiū pⁱmo ponunṫ due distinctiōes. Prima duplicia sūt corpora nālia. q̄daʒ sūt aiata: alia aūt sūt inaiata. ¶ Scḋa distictio. corpa nālia sibi deṫminare certas figuras pōt intelligi dupṙ. vno mō ꝙ semp sint alicui⁹ deṫminate figure. ⁊ sic manifestū ē oia corpora determinare sibi certas figuras. 2º modo pōt ītelligi ꝙ sint alicui⁹ determinate figure. ꝙ sit īpossibile ea eē sub alia figura ipsis manētib⁹ sub eadē spē. ex his dr̄ duo. pⁱmū ꝙ nulla corpora nālia saltez gnābilia ⁊ corruptibilia inaiata determinant sibi certas figuras. pʒ q2 sub q̄cunq̃ sint figura. semp sūt eiusdē spēi. ¶ 2º diciṫ ꝙ corpōa nālia aiata determinant sibi certas figuras. hō enī nō posset esse spice figure. Ex his seq̄tur ꝙ corpora nālia inaiata sūt augmētabilia ⁊ diuisibilia ī infinitū: corpora vero nālia aiata sunt determinata ad maximū ⁊ minimum. pʒ p Aristo. 2º de aia. dicenteʒ. omnium natura constantiū est certus terminus augmenti ⁊ decrementi. hoc autem est proprium anime ⁊ non igni.

Ad ratiōes ante oppositū. Ad primaʒ diciṫ ꝙ grauitas ⁊ leuitas possunt capi dupliciṫ. vno modo p q̄busdā duabus q̄litatibus ꝯmixtionē q̄litatū pⁱmaꝝ consequentibus: ⁊ sic cōtrarianṫ. nec sunt simul in codeʒ. alio modo capiunṫ p quibusdam nālib⁹ potentijs sic ꝙ grauitas est quedam naturalis potentia p quā graue natū ē ferri sub quodcūq̃ leuior eo. ⁊ leuitas est quedam naturalis potentia per quā leue natuʒ est ferri sup quodcūq̃ graui⁹ eo. ¶ Ad secundā diciṫ ꝙ vltimatus locus vnius elementi est supficies vltima alte-

rius. ideo vnūquodqꝫ elementū habet grauitatem aut leuitatē vsqꝫ ad vltimā superficiez que est locus eiꝰ. Et ad confirmationez dicitur ꝙ si auferatur ignis spera aeris non moueretur ad speram ignis nisi forte ad replendum locum spere ignis eo ꝙ natura abhorret vacuum. et similiter dicitur ad tertiam.

¶ Et hec sufficiant de libro celi ꝛ mundi.

Circa initium p̄mi libri de gñatione. Utrū corpus mobile sub rōe trāsmutabilitatis sit ade q̄tum libri d̄ gñatione et cōruptione subiꝫ. Et arguit̄ primo ꝙ nō. qꝛ nō oē corpus trāsmutabile ꝯsideratur in istis libris de gñatione ꝛ corruptiōe. aña pꝫ d̄ corpore celesti. corpꝰ eni celeste est de vno loco ad aliū locū trāsmutabile. ¶ 2º arguit̄ sic. si corpus sub rōne trāsmutabilitatis eēt subm̄ seq̄retur ꝙ de trāsmutabilibꝰ i q̄tū trāsmutabilia sūt ꝛ de corruptibilibꝰ in q̄tū corruptibilia sūt. esꝫ sciētia. ꝯñs ē īpossibile qꝛ corruptibiliū nō ē sciētia. ꝛ ꝯfirmat̄. qꝛ de talibꝰ nō p̄nt formari ꝓpositiōes necessarie cū subm̄ posset ꝑ nullo supponere. ¶ 3º argr̄ sic. nullū ens p accidens ē subm̄ alicuiꝰ sciētie. sꝫ corpus trāsmutabile ē ens per accidēs. ḡ nō est subm̄ huiꝰ sciētie. ꝛ ꝯfirmat̄ qꝛ īpossibile ē passionē eē rationē formalē subi alicuiꝰ scientie. ¶ In oppositum arguitur per cōditiones subiecti attributionis alias positas. In ista q̄ōne erūt tres articuli. Quantū ad p̄mū.

Primo sciēdū ē. ꝙ ꝓ declaratione terminoꝝ q̄ōnis sunt soluēde tres difficultates tacte i tribꝰ argumētis. p̄ma vtrū trāsmutabilitas sit passio adequata subi huius scie. Pro solōne huiꝰ ponit̄ talis distinº. trāsmutabilitas pōt capi 4ʳ. vnoº cōiter. ꝛ sic transmutatio ē trāsitꝰ de vno t̄mino ad aliū terminū. siue tales t̄mini sint ꝯtrarij siue ꝯ̄dictorij: siue sint mediāte mutatōe siue ñ. ꝛ sic oē ens potest dici trāsmutabile. oē eni ens pōt trāsire de ꝯ̄dictōio i ꝯ̄dictoriū. alioº pōt capi ꝓprie ꝑ mutatione ꝑ quā aliqs trāsit de vno t̄mino ad aliū t̄minuꝫ acq̄rēdo vel deꝑdēdo aliq̄d ens reale. siue sit mediāte mutatiōe nāli. siue nō. ꝛ sic oē ens creatuꝫ ē transmutabile. 3º capit̄ magis ꝓprie ꝑ mutatiōe vel trāsitu de vno t̄mino ad aliū t̄minū mediāte motu ꝛ mutatiōe nāli. ꝛ sic oē corpꝰ nāle ē trāsmutabile. 4ºº capit̄ ꝓprijssime ꝑ trāsitū d̄ t̄mino in t̄minū mediāte motu ꝛ mutatiōe corruptiua vl' acq̄sitiua alicuiꝰ forme absolute ipsi subo realr̄ iherēte. ꝛ istoº capiebat ph̄s i libro d̄ celo. cū dicebat celuꝫ esse itrāsmutabile eo ꝙ ē ingnābile ꝛ icorruptibile ꝛ iaugmētabile ꝛ ialterabile. similr̄ capit hic ph̄s trāsmutationē. cum dicit ꝙ oium h̄ntiū ad se inuicē trāsmutationez mā est vna. ꝛ sic capit̄ hic. ꝛ trāsmutabilitas ꝓprijssime capta ē adeq̄ta passio huius scie. ¶ 2ª difficultas qualr̄ sit saluabile ꝙ de trāsmutabilibꝰ i q̄tū trāsmutabilia sunt sit scia. Pro solōe huiꝰ ponunt̄ p̄mo aliq̄ distictiōes. p̄ma trāsmutabile pōt capi duplr̄. vno mō ꝑ quiditate pōli aptitudinalē trāsmutationē iportāte. alio mō ꝑ p̄dicato actuali actualē vel potētialē trāsmutationē iportāte. ¶ 2ª distictio in q̄tū potest capi tripliciē. vno mō reduplicatiue vt. s. ipōtat duo copulatiue. s. vniuersalitatē ꝛ cālitatez. alio mō capit̄ specificatiue vt specificat rōnē formalez vel q̄ditatē potētialez ipsiꝰ subiecti. 3º mō capit̄ ꝑmissiue. s. vt ꝑmittit p̄dicatū ꝛ reduplicatū sic verificari de subo. ¶ 2º ponunt̄ due suppōnes p̄ma ē hec. trāsmutabilitas ē adequata passio subi huiꝰ scie. 2ª suppō dictū ꝓpositionū i q̄bus p̄dicat̄ ꝓpria passio de suo subo ē etnū imutabile necessariū ꝛ fūdat̄ necessitas i esse obiectiuo ipsaꝝ q̄ditatū. q̄ꝫ eni q̄ditas ꝑ qua supponit p̄dicatū ꝛ q̄ditas ꝑ qua supponit subiectū sic se h̄nt ꝙ vnū eē nuali iclusiōe icludit̄ in alio tale dcm̄ ē necessaᵐ. ꝛ sufficit ꝙ subm̄ ꝛ p̄dicatum supponant ꝑ ente h̄nte eē obiectiuū ꝛ potētiale. ꝛ nō ꝑ ente h̄nte esse subiectiuū. Ex his d̄r ꝙ d̄ trāsmutabilibꝰ in q̄tū huiusmodi. ꝛ de corruptibilibus i q̄tū corruptibilia sunt ē scia capiēdo corruptibile ꝛ trāsmutabile ꝑ q̄busdā passionibus aptitudinalē gñationē ꝛ corruptionem iportantibꝰ. Et capiēdo ly in q̄tū specificatiue siue permissiue vt pꝫ ex dictis. ¶ 3ª difficultas qualr̄ ē saluabile trāsmutabilitatē eē rōnem formalem subiecti huiꝰ scie. Pro solōne ponit̄ primo talis distinctio. Trāsmutabile pōt capi tripliciē. vno mō ꝑ substracto siue denoīato. ꝛ sic q̄ditas corpoꝝ ē substractū trāsmutabilitatis. alio mō ca-

plexur ꝓ rõne formali ipsius substracti a qua formalit̃ ipsuz substractũ dr̃ trãsmutabile. s. ꝑ ipsa transmutabilitate. 3º mõ capit̃ ꝓ aggregato ex subo. ⁊ ipsa rõe formali. ⁊ sic ẽ ens ꝑ accñs. ¶ 2º ponunt̃ aliq̃ suppõnes. pma hec scia subalt̃nat̃ sciẽtie hui⁹ libri physicoꝝ. 2º q̃zcunq̃ aliqua scia subalt̃natur alti subz scie subalternate contrahit subm scie subalt̃nantis ꝑ drñaz accñtalez sic ꝙ subm supioris scie ẽ subz mãle iferioris. ⁊ illa drña accñtalis ẽ rõ formalis talis subiecti. ⁊ aggregatũ ex illis duobus est totale subm scie subalt̃nate: nõ tñ dz illa drña sic esse accñtalis ꝙ ↄtingẽter isit supiori subo. sz sic debet eẽ accñtalis ꝙ ipsa nõ pdicet̃ de eo in pmo mõ dicendi ꝑ se. Ex his dr̃ ꝙ stat trãsmutabilitatez eẽ rõnem formalẽ subiecti. ⁊ q̃ditatẽ potẽtialẽ eiusdẽ i sciẽntia subalternata demonstrare. Ex his seqtur pmo error quorũdã dicẽtiũ primo corp⁹ mobile ad formaz eẽ subm hui⁹ scie. celũ eiz ẽ corpus mobile ad formã. ⁊ tñ nõ ẽ ↄsiderabile i hac scia ꝙ aũt sit mobile ad formã pz supponẽdo duo. Primo ꝙ s̃m aduersariũ mot⁹ realr̃ idẽtificat̃ cũ termino ad quẽ. 2º ꝙ motus ẽ subiectiue in mobili. qñ ergo celũ mouet̃ localr̃ vel acq̃rit de nouo vnã formã realẽ realit̃ sibi inherẽtẽ q̃ vocatur vbi cũ qua realr̃ idẽtificat̃ ipse mot⁹ realis. ⁊ sic habet̃ intẽtũ. vel nõ acq̃rit aliquam formã sibi inherentẽ sz solũ acq̃rit nouũ locuz. ⁊ sic loc⁹ nõ erit i corpore mobili. sz i corpore locante ipsuz mobile. 3º seqtur error dicentiũ ꝙ mobilitas ad formã ñ põt eẽ rõ formalis eo ꝙ ẽ passio subiecti. qꝛ sicut ꝓbatũ ẽ stat oppositũ imo neceẽ rõnem formalẽ scie subalt̃nate eẽ q̃ditatẽ potentialẽ. vel drñam aliquam accidentalem.

Secundo sciendũ est. ꝙ iste liber de generatiõe ⁊ corruptiõe diuiditur in duas partes pncipales. s. i partẽ ꝓhemialẽ ⁊ partẽ executiuã. In parte ꝓhemiali itendit talẽ cõclusionẽ. dicẽdũ ẽ de generatione ⁊ corruptiõe. ⁊ de mã generatoꝝ ⁊ corruptoꝝ. ⁊ vlr̃ d̃ oibus causis ⁊ rõnibus ipsoꝝ. ⁊ de alteratiõe ⁊ augmẽtatiõe q̃d sit vtrũq̃. ⁊ an gñatio ⁊ corruptio sint eiusdẽ nature. Pars executiua diuiditur in duos libros. In pmo determinat de speciebus trãsmutatiõis. ⁊ diuidit̃ in sex tractatus In pmo determinat de generatiõe ⁊ corruptione. ⁊ diuidit̃ in tria capitula. In pmo det̃minat de differẽtia generatiõis ⁊ corruptiõis. ⁊ ẽ hec: q̃dsz antiquoꝝ dicunt generationẽ simpliciter eẽ alterationẽ. Alij aũt dicunt gñationẽ esse alicuius alterius nature ab alteratiõe. ꝓbãt quia q̃cunq̃ dicunt omnia esse vnuz ens ⁊ generari ex vno ente necessario ponunt generationẽ eẽ alterationez. sz illi q̃ ponũt plura pncipia mãlia necessario habẽt dicere gñationem esse aliã ab alteratione. Ex hoc infert ꝙ anaxagoras ignorat propriam vocem. probat qꝛ posuit generationẽ ⁊ corruptionem esse alterationem ⁊ tñ posuit plura pncipia mãlia reꝝ. ¶ 2ª ↄº tangit opinionem Empedoclis ⁊ anaxagore ⁊ ẽ hec. Empedocles posuit sex pncipia reꝝ. s. quattuor corpora armonia. i. quattuor elemẽta. ⁊ posuit etiã duo pncipia effectiua. s. litẽ ⁊ amicitiã. sz Anaxagoras leusipus ⁊ democritus ponunt infinita principia mãlia drñter. ¶ 3ª ↄº tãgit drñam inter anaxagoram et empedoclẽ. qꝛ anaxagoras posuit ignem aerem ⁊ aquã esse cõposita ex infinitis partibus homogeneis. ⁊ posuit carnem et ossa esse corpora simplicia. et empedocles posuit quattuor elemẽta esse quattuor corpora simplicia ⁊ carnes ⁊ ossa eẽ ↄposita ex quattuor elementis. ¶ 4ª ↄº tangit reprobationẽ illoꝝ q̃ tm̃ ponũt vnum pncipiuz. ⁊ est hec. si tm̃ esset vnũ pncipiũ seq̃ret̃ ꝙ gñatio esset alteratio. ꝓbatur qꝛ ois trãsmutatio de vno termino ad aliuz terminũ subiecto manente vno ⁊ eodem est alteratio. ¶ 5ª ↄº reprobat ponentes plura principia mãlia. ⁊ est hec. illi q̃ dicũt esse plura pricipia dicunt generationẽ ⁊ corruptionẽ esse alt̃ationez qꝛ dicunt generationez fieri ꝑ aggregationem istoꝝ pncipioꝝ et corruptionẽ ꝑ segregationez. hãc reprobat duabus rõnibus. pma quia si hec opinio essz vera. seq̃retur ꝙ impossibile essz aliq̃d alterari. ↄñs est ipossibile. g̃ ⁊ añs. ↄñam probat qꝛ impossibile essz transmutari de vna qualitate in aliam qualitatem. ergo impossibile est aliquid alterari. ↄñam ꝓbat. qꝛ sicut quiescẽte substãtia videm⁹ in ea fieri trãsmutationez s̃m q̃titatez que dicitur augmentatio vel diminutio. sic alteratio est trãsmutatio de vna qualitate contraria in aliam qualitatem contrariã manente eodem subiecto ⁊ ille qualitates sunt differentie elementoꝝ scilicet calidum ⁊ frigiduz album ⁊ nigrum. siccum humidum. durũ molle añs ꝓbat. qꝛ impossibile est fieri transmutationem in substantialibus. qꝛ s̃z eos ex igne nõ põt fieri aqua. igitur etiam est impossibile trãsmutationem fieri in qualitatib⁹. 2º ratio. ois transmutatio est de contrario in contrarium circa vnuz et idem subiectum. sed s̃m eos non est vnum et

idē subiectū ɔ̄rioꝝ eo ꝙ ponūt pl'a pꝛicipia mā/
lia. ḡ ſm̄ eos nulla eſt trāſmutatio. maioꝛē ꝓbat
qꝛ oīuȝ hn̄tiū trāſmutationē ad īuicē mā ē vna.
❡ 6ᵃ ɔcluſio repꝛobat empedoclē trib⁹ rōibus.
P̄ma qꝛ dicebat illud cuius ɔ̄riū apparet ad ſē/
ſū. Ad ſenſū.n. manifeſtū eſt ꝙ vnū elemētū fit
ex alio cuius ɔ̄riū dicebat empedocles. 2ᵃ rō.
qꝛ Empedocles dicebat elemēta nō gn̄ari neqȝ
corrūpi: ⁊ tn̄ dicebat ea ɔgregari ⁊ ſegregari. ⁊
ꝑ ɔn̄s ɔ̄dicebat ſibiipſi. 3ᵃ rō qꝛ Empedocles
n̄ diſticte deťminabat opinionē ſuā. dicebat.n.
aliquando illud confuſum chaos eſſe pꝛincipi/
um elementoꝛum aliquando non.

Tertio ſciēdū ꝙ circa hūc textum īcidūt
tres difficultates. Pꝛima vtꝝ oē
corp⁹ trāſmutabile ſm̄ ſbāȝ ſit etiā trāſmutabi/
le ſm̄ q̄litates. Pꝛo ſolutōe huius dubij poniť
talis diſtictio. duplices ſūt q̄litates. q̄dā ſūt q̄li/
tates actiue ⁊ paſſiue mutuo ſe corrūpētes. alie
ſūt qualitates ꝑfectiue q̄ ſe īuicē nō corrūpūt.
nec ſbā ad corruptionē coꝝ corrūpūt ſȝ ꝑficiūt.
Ex his dr̄ p̄mo ꝙ omne ītrāſmutabile ſȝ ſbam
eſt ītrāſmutabile ſm̄ qualitates actiuas ⁊ paſſi
uas: qꝛ tales qualitates diſponūt ſbā ad corru
ptionē ſbalē. 2º dr̄ ꝙ nō oē ītrāſmutabile ſm̄
ſbm̄ eſt etiā ītrāſmutabile ſm̄ qualitates ꝑfecti
uas: vt pȝ de celo. ❡ 2ᵃ difficultas vtrū oīuȝ hn̄
tiū trāſmutationē adīuicē ſit vna mā. Pꝛo ſolu
tione hui⁹ difficultatis ponūtur aliq̄ ſuppōnes.
Pꝛima. ē ponēda vna q̄ditas ſpecifica materie
ī qua realr̄ ſpecifice ɔueniūt oēs ꝑticulares ma
terie q̄ eſt ɔ̄hibilis ad ꝑticulares mās ꝑ diſtictaſ
dr̄ias īdiuiduales diſtictionē numeralē ipſaꝝ ī/
cludēs. 2ᵃ oēs ꝑtes materie ɔueniūt ī q̄ditate
ſpecifica materie ī qua realr̄ idētificať: ⁊ ī qua
hn̄t realē idētitatē etiā poſitiuā minoꝛē vnitate
numerali. Tertia triplex eſt vnitas. ſ. generica
ſpecifica: ⁊ numeralis: ⁊ q̄libet illaꝝ eſt realis ⁊
poſitiua. Ex his pȝ ꝙ oīuȝ hn̄tiū trāſmutationē
adīuicē mā ē vna vnitate ſpecifica ⁊ nō nume/
rali ❡ 3ᵃ difficultas vtrū ſit ſaluabile oīuȝ trāſ/
mutabiliū eſſe eādē māȝ numero. Pꝛo ſolutōe
hui⁹ difficultatis poniť talis ſuppō. ex entibus
eiuſdē rōis pōt fieri vnū ȝᵐ totale. niſi alteꝝ vel
quodlibet illoꝝ ſit hoc aliq̄d. i. ɔpoſitū ſbale cō/
pletū ī vltimo actu nature. Ex hoc ſeq̄tur ꝙ ex
oībus ꝑtibus materie pōt fieri vna totalis mā
numero cū oēs ꝑtes materie ſint eiuſdē rōis et
nō hoc aliq̄d. Ex hoc ſeq̄tur ꝙ nō īplicat ɔ̄dicti/
onē oēs mās oīuȝ trāſmutabiliū adīuicē eē vnā
māȝ numero. iō ſi ꝑ hꝫ dicat ꝙ oīuȝ trāſmutabi/
liū adīuicē ſit vna mā numero ītelligiť de vnita
te ſȝ potētiā ⁊ nō de vnitate ſm̄ actū: vel ītelli/
giť de poſſibili ⁊ nō de facto: ⁊ hec de p̄ artic⁹.

Concluſio Corp⁹ ſub rōe trāſmutabi/
litatis ē hui⁹ ſcie adequatū
ſbm̄. hec ɔº pōt ꝓbari ꝑ ɔditōes ſbi attributio
nis: ⁊ hec de 2º articulo. ❡ Quātū ad tertium.

Pꝛimo dubitať. Utrū opinio platonis
dicētis coꝛpoꝛa ex ſupficiebus
īdiuiſibilibus cōponi ſit rōabilioꝛ opinione de/
mocriti ponētis coꝛpoꝛa cōponi ex īfinitis coꝛ/
poꝛibus athomalibus. Ad ſoluēdū hoc dubiū ē
ſupponēdū ꝙ Ariſto. ī hoc 2º capitulo determi
nat de gn̄atōe ⁊ corruptōe ſm̄ opinionē antiq̄/
rū: ⁊ diuidiť ī duas ꝑtes. Jn p̄ma repꝛobat pla/
tonē ⁊ ītēdit ſex ɔcluſiones. Pꝛima tāgit ītētū
⁊ eſt hec. dicēdū eſt vlr̄ de gn̄atōe ⁊ corruptiōe
ſimplici elemētoꝝ. vtrū ſit aut non ſit: ⁊ quō ſit
hec: ⁊ ſilr̄ dicemus de alijs ſimplicib⁹ motibus.
vtpnta de augmētatōe ⁊ alteratōe. ❡ 2ᵃ ɔclu/
ſio tāgit īſufficiētiā platonis duplr̄. p̄mo qꝛ pla/
to ſolū determinauit de gn̄atiōe ⁊ corruptione
elemētoꝝ ⁊ non de gn̄atōe alioꝝ. 2º ꝙ plato ni
hil deťminauit de augmētatōe ⁊ alteratōe. Ex
his īfert ꝙ nullus antiquoꝝ ſufficiēter determi
nauit de ipſis excepto democrito q̄ voluit īq̄/
rere cās oīuȝ reꝝ. ꝓbat duplr̄: pꝛimo qꝛ nullus
determinauit qualr̄ fit augmentatio. 2º nullus
eoꝝ deťminauit de mixtione neqȝ d̄ facere aut
pati. ❡ Tertia ɔcluſio tāgit opinionē ⁊ fūdamē
tū democriti ⁊ eſt hec. Democritus ⁊ leuſippus
ponūt coꝛpoꝛa athomalia hr̄e figuras. qꝛ ꝑ eoꝝ
cōgregationē ⁊ ſegregationē ſaluāt gn̄ationē
⁊ corruptionē: ⁊ ꝑ oꝛdinationē ⁊ poſitionē ipſo/
rū ſaluāt alterationē: ⁊ fūdamētum eius eſt. qꝛ
ſenſibilr̄ videmus ꝙ ɔ̄ria ꝑꝑ īfinitā variationē
ī figura ⁊ poſitioneȝ ɔſtituūt īfinita compoſita.
❡ Quarta ɔcluſio ē hec. determinādum eſt de
gn̄atōe ⁊ corruptōe. ꝓbat ph̄s duabus rōibus.
P̄ma. de illo eſt determinādū de quo oēs antiq
determinauerūt: ſed oēs determinauerunt de
gn̄atōe ⁊ corruptione. igiť. minoꝛē ꝓbat qꝛ oēs
dicebāt gn̄atōes ⁊ corruptōes fieri ꝑ aggrega/
tionē ⁊ ſegregationē. ⁊ alterationē fieri ꝑ tranſ
mutationē qualitatū. Scđa ratio de illo eſt de/
terminādū circa qđ oꝛiūtur varie q̄ſtiones ⁊ rō
nabiles dubitatōes: ſȝ de gn̄atōe ⁊ d̄ alteratōe
oꝛiunť rōabiles dubitatōes. ḡ. ❡ Quīta ɔcluſio
ꝓbat pꝛicipium diſputādi contra eos ⁊ eſt hoc

ↄsiderādū est vtrū entia generēt augmētent̄ ⁊ alterent̄ ſm magnitudīes idiuiſibiles. aut vtrū nlla magnitudo ſit idiuiſibilis. ⁊ ſi magnitudīes ſint idiuiſibiles vtꝝ ſint corpa ſicut dicebat democritus. aut ſupficies ſicut dicebat plato i thimeo. ¶ 6ᵃ ↄ°. ↄpat opinionē platonis ⁊ democriti ⁊ ē hec. opinio democriti ē minuſ irrōabilis ꝙ opio platonis. ꝓbat pħs trib⁹ rōib⁹. ꝑma qꝛ plato nō poterat ſaluare gn̄ationē ⁊ alterationē. ſꝫ democritus ſaluat gn̄ationē ⁊ alterationē ꝑ diuerſitatē corpoꝝ athomaliū i ſpē ⁊ figura. 2ᵃ ꝙ democrit⁹ erat magis expt⁹ i nālib⁹. ⁊ magis in eis iſudauerat. plato. n. min⁹ expt⁹ erat. Inexpti. n. ⁊ ad pauca reſpiciētes facil̄r enūciāt. 3ᵃ rō qꝛ democrit⁹ ꝓbat ſuā opionē ꝑ rōes nāles. plato aūt ꝑ rōnes logicas. Ex his pꝫ ſolutio ad dubiū.

Secūdo

Dubitat̄. Utꝝ oia ētia nālia ſint ↄpoſita ex īfinitis corpib⁹ athomalib⁹. Ad ſoluēdū hoc dubiū ē ſupponēdū ꝙ Ariſto. i vltia pte h⁹ capli diſputat ↄ democritū. ⁊ intēdit ſex ↄcluſiōes. Pria tāgit ꝑmū motiuū democriti. ⁊ ē iſtud. oē corp⁹ eſt diuiſibile ſm vnūqꝺqꝫ pūctū. ponat̄ ergo i eſſe nullū accidit ipoſſibile. poſſibili. n. poſito i eē nullū ſeqꝛ ipoſſibile vl̄ ergo remanebūt corpa diuiſibilia vl̄ nihil vl̄ magnitudīes idiuiſibiles vel paſſiōes vl̄ pūcta vel corpa idiuiſibilia. hoc ꝓbat qꝛ qnqꝫ ꝑma ſūt ipoſſibilia. ergo ſextū ē neceſſa^m. ꝙ ꝑ^m ſit impoſſibile. hoc pꝫ qꝛ tūc corpus nō eēt diuiſū ſꝫ vnūqꝺqꝫ ſignū nec 2^m qꝛ totū eēt ↄpoſitū ex nihilo. ⁊ ſic totū eēt nihil. nec 3^m qꝛ tūc corp⁹ nō eēt diuiſibile ſm ꝓfūditatē. nec 4^m ꝓbat 2ʳ. ꝑmo qꝛ tūc tales paſſiōes exiſterēt ſine ſubiecto. 2° qꝛ tunc magnitudo eſſet ↄpoſita ex nō magnitudinib⁹. nec 5^m ꝓbat qnqꝫ rōnib⁹. ꝑma qꝛ tūc corpa eēnt cōpoſita ex pūctis qꝺ eſt falſū. Punctū. n. additū puncto nō facit ipm maius. 2ᵃ qꝛ eēt ipoſſibile illis pūctis aſſignare locū. 3ᵃ qꝛ nec talia eēnt mobilia eo ꝙ ſūt indiuiſibilia. nec imobilia quia mouerēt̄ ad motū totius. 4ᵃ qꝛ tūc iſta puncta tāgerēt ſe qꝺ ē ipoſſibile. 5ᵃ qꝛ ſi illa pūcta ſic diuiſa remouerent̄ tūc ↄſtituerēt corpus equale priori qꝺ ē falſū. qꝛ indiuiſibile additū indiuiſibili nō facit ipm maius. ¶ 2ᵃ ↄ°. tangit ſolōem vni⁹ argumēti ⁊ eſt hec. aliqꝺ ē diuiſibile dup̄r. ſ. potētia ſiue ⁊ endelechia. i. actu. vñ nō ē icōueniēs oē corp⁹ eē diuiſibile ſm quodqꝫ ſignū ⁊ idiuiſibile. ē eni diuiſibile in ptāte ſm qꝺqꝫ ſignū ⁊ idiuiſibile actu. ¶ 3ᵃ ↄ°. tāgit tria alia motiua democriti. ꝑ^m ipoſſibile ē corpus vbiqꝫ eſſe diuiſibile. ergo ſtādū ē ad aliqͣ corpa idiuiſibilia. añs pꝫ qꝛ ipoſſibile ē corpus vbiqꝫ diuiſū. 2^m ꝙ ſi corp⁹ eſſet vbiqꝫ diuiſibile ſeqꝛet̄ ꝙ eēt deueniendū ad magnitudīes indiuiſibiles qꝺ eſt incōueniēs. 3^m motiuū ē ꝙ nō videt̄ poſſibile aliter ſaluare gn̄ationes ⁊ corruptiōes. niſi ꝑ ↄgregationem ⁊ ſegregationē athomaliū. ¶ 4ᵃ ↄ°. tāgit ſolōnes iſtoꝝ triū argumētoꝝ. ⁊ ꝑmo dicit ꝙ rōes democriti paralogizāt. pūctū eni eſſe cōtinuū pūcto ⁊ magnitudinē eſſe vbiqꝫ diuiſibilē: vt ſic ⁊ non ſic. 2° dicit ad ꝑmū motiuū ꝙ ipſa cōgregatio nō eſt ex athomis. nec ſegregatio in athomo. qꝛ tūc ſequerent̄ multa ipoſſibilia. 3° dicit ꝙ pūct⁹ eſt vbiqꝫ i linea vel i magnitudine. iō diuiſio magnitudinis cadit ſupra puncta que qdem pūcta nō ſe tangūt cū ſint idiuiſibilia. 4°. dicit ꝙ gn̄atio ſimplex ⁊ pfecta nō debeat dici cōgregatio. imo magis alt̄atio ¶ 5ᵃ ↄ°. tāgit duas drias īter gn̄ationes ⁊ alteratiōes. ꝑma eſt ex pte ſubiecti quia ſubiectū generatiōis eſt yle ſiue mā ꝑma. ſubiectū vero alteratōis eſt ↄpoſitum ex materia ⁊ forma. 2° qꝛ gn̄atio eſt ad formā ſubalē. alteratio ṽo ē ad paſſiōes et ad q̄litates accn̄tales. gn̄atio eni ē mutatio hui⁹ totius in hoc totū. ¶ 6ᵃ cōcluſio oſtendit quid veritatis contineat opinio democriti ⁊ eſt hec. ꝙuis generatio ⁊ corruptio nō ſint cōgregatio ⁊ ſegregatio. tñ ↄgregatio ⁊ ſegregatio multū faciūt ad generatōēꝫ quia quanto aqua plus ē diuiſa i minimas ptes tanto citius ē reſolubilis in aerē. ⁊ quāto eſt minus diuiſa tanto tardius ex eo gn̄atur aer ⁊c.

Tertio

Dubitat̄. Utrū poſſibili poſito i eſſe ſequat̄ aliqꝺ ipoſſibile. Pro ſolutione huius dubij ponit̄ ꝑmo talis ſuppoſitio. aliud eſt eſſe ꝓpōnem eſſe poſſibilē. ⁊ ꝓpōnem eſſe de poſſibili. ꝓpoſitio enim poſſibiliſ eſt que ſignificat ita ſicut pōt eſſe. ſed ꝓpō de poſſibili eſt ꝓpō in qua ponitur iſte modus poſſibile. 2° ponūtur alique diſtinctiōes. ꝑma poſſibile poni in eſſe pōt intelligi dup̄r. vno° ſic ꝙ ꝓpoſitio poſſibilis ponat̄ in eſſe. alio° ꝙ ꝓpoſitio de poſſibili ponat̄ in eſſe. Ponūtur 3° alique regule logicales. ꝑma ad ponēduꝫ ꝓpōnē potentialē in eſſe ſufficit ponere ita eſſe ſicut ipſa ſignificat. 2ᵃ diſtinctio duplex eſt ꝓpoſitio de poſſibili. quedaꝫ eſt de poſſibili i ſenſu compoſito. alia eſt de poſſibili in ſenſu diuiſo. Secunda regula. propoſitio de poſſibili in ſenſu compoſito eſt eodeꝫ modo ponenda in eſſe ſicut propoſitio poſſibilis. 3ᵃ regula. ꝓpoſitio vniuerſalis de poſſibili in ſen-

su diuiso est ponẽda i esse p exponẽ suaꝝ singlariũ. sed ꝓpõ de possibili i sensu diuiso indefinita aut pticularis est ponẽda i esse ponẽdo ꝑcise loco subiisud ꝓnomẽ hoc. demõstrãs ꝑcise illud ꝓ quo supponebat subm̃. sꝫ singularis i sẽsu diuiso si sit de subiecto simplici est eodẽ mõ ponẽda in esse sicut illa de ꝯposito. singularis. n. ꝺ subiecto simplici i sensu ꝯposito τ diuiso equalẽt. si vero sit de subõ ꝯposito dꝫ eodẽ mõ poni i eẽ sicut pticularis vel idiffinita. Ex his dñr duo. ꝑmo ꝙ ꝓpõ e possibili posita i esse nullũ accidit impossibile. 2º ꝙ ꝓpõne de possibili ꝟa siue i sẽsu cõposito siue i sẽsu diuiso posita esse ẜm reglas prius datas nullum accidit impossibile.

Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur 2º. Utrũ in corruptõe subãli fiat resolutio vsqꝫ ad mãm ꝑmã ex pte formaꝝ subãliuꝫ. ❡ Arguit ꝑmo ꝙ sic. qa in quolꝫ cõposito subãli est tm̃ vna forma subãlis que corrũpit p formã subãlẽ. ergo i corruptiõe sbali fit resolutio vsqꝫ ad mãm ꝑmã ex pte formaꝝ subãliũ. añs pꝫ. qꝛ quodlꝫ ꝯpositũ sbãle ẽ vnũ ens simplr. ergo hꝫ tm̃ vnã formã subalez ❡ 2º arᵗ sic si nõ fieret resolutio vsqꝫ ad mãꝫ primã sequeret ꝙ forma p gñationẽ introducẽda adueniret ẽti i actu. ꝯñs ẽ ipossibile. ergo τ añs. ꝓbat ꝯñam qꝛ talis forma adueniret cõposito ex mã τ forma subãli. ꝓbatur falsitas ꝯñtis. qꝛ tũc generatio τ corruptio etiã forma subãlis esset accñs. ❡ 3º arᵗ sic. si in corruptiõe subãli ñ fieret resolutio vsqꝫ ad mãm ꝑmã sequeret ꝙ nulla posset fieri gñatio. ꝯñs est ipossibile. ẽgt añs. ꝓbat tñ ꝯñam. qꝛ generatio est mutatio huiꝰ totius in hoc totũ. sed si nõ fieret resolutio vsqꝫ ad mãꝫ ꝑmã nõ esset mutatio huiꝰ totius in hoc totuꝫ. ❡ In oppositũ arᵗ. eadẽ forma sbãlis remanet in corpe genito τ corrupto: ergo i corruptione subãli nõ fit resolõ vsqꝫ ad mãm ꝑmã ex pte formaꝝ sbãliũ. añs pꝫ qꝛ eadẽ forma mixti mãsit in corpore xp̃i in triduo. qꝛ alias seqreẽ ꝙ solũ sibi assumpsisset mãm nudã. aut ꝙ nõ reassumpsisset idẽ corpus in numero. In ista qõne erũt tres articuli sicut in alijs. Quantũ ad primum.

Primo Sciẽdũ ꝙ p declaratiõe terioꝝ qõnis sunt soluẽde tres difficultates. ꝑma qd ẽ resolõem fieri vsqꝫ ad mãꝫ ꝑmã. p solõe hꝰ ponit vna suppõ τ vna distictio. Suppõ ẽ hec. resolõeꝫ fieri vsqꝫ ad mãꝫ ꝑmam ẽ nullã formã numero remanere i genito q̃ prefuit i corrupto. Distin̊ est hec. resolõeꝫ fieri vsqꝫ ad mãm ꝑmã põt itelligi duʳ. vnoº penes formã subãlẽ ita ꝙ nulla forma sbãlis eadẽ i numero remaneat i corrupto q̃ ꝑfuit i genito. alioº põt itelligi quãtuꝫ ad formas accñtales. ita ꝙ nulla forma accñtalis eadẽ i numero remaneat i corrupto que ꝑfuit in genito. Ex his dñr duo ꝑmo ꝙ q̃rere vtꝝ fiat resolõ vsqꝫ ad mãꝫ ꝑmã ex pte formaꝝ sbãliũ ẽ querẽ vtꝝ i corrupto remaneat eadẽ forma sbãlis eadẽ i numero que ꝑfuit i genito. 2º dr̃ ꝙ querẽ vtruꝫ fiat resolõ vsqꝫ ad mãm ꝑmã ex pte formaꝝ accñtaliũ est querere vtꝝ aliqua forma accñtalis eadẽ in numero remaneat in corrupto q̃ ꝑfuit in genito. ❡ 2ª difficultas ex qua depẽdet totalis qõnis resolutõ ẽ hec. vtꝝ in eodẽ ꝯposito sbãli sint ponẽde plures forme sbãles rlr̃ distincte. Pro solõe huiꝰ difficultatis põit talis distinctio. duplex ẽ ꝯpositũ sbãle. quoddã ẽ simplex sicut q̃tuõ elta τ ptes ipoꝝ. aliud est ꝯpositũ sbãle mixtũ sicut lapis τ hõ. 2º p nũc ꝓbabiliter ponũt tria dicta. Primᵐ in quolꝫ cõposito subãli siue simplici siue mixto ꝑter formã sbãlẽ specificã est ponẽda vna forª corpeitatis rlr̃ d. sticta a forª specifica vt in igne est ponẽda forma corpeitatis rlr̃ distincta a forma specifica ignis. pꝫ qꝛ iplicat ꝯ̄dictionez. s. aliqd idẽ rlr̃ esse ꝑncipiũ realis ꝯueniẽtie et realis dr̃ie respectu eiusdẽ. ergo iplicat ꝯ̄dictionẽ formã corpeitatis idẽtificãi rlr̃ cũ forma specifica. añs pꝫ p ꝑmũ ꝑnᵐ. τ ꝓba t ꝯñs. qꝛ forma corpeitatis est ꝑncipiũ realis ꝯ̄ñe ipsiꝰ ignis cũ aqua τ forma specifica eiꝰ ẽ ꝑncipiũ realis dr̃ie ignis ab aqua. Ex hoc seqt ꝙ in quolꝫ cõposito sbãli simplici sũt due forme subãles. s. forma corpeitatis τ forma specifica. ❡ 3ᵐ dictũ in q̊lꝫ cõposito sbali mixto ẽ ponẽda forma rlr̃ distĩcta a forma specifica ipsiꝰ cõpositi sbalis. ita ꝙ ẽ itelligẽdũ ꝙ q̊lꝫ ꝯpoᵐ sbãle mixtũ hẽat duas ptes sbales ꝑncipales. s. ptẽ formalez τ ẽ forma subãlis specifica. hẽat ẽt ptẽ mãlẽ τ est ipm corpus mixtũ siue quoddã cõpoᵐ ex mã τ forma mixti. hoc dictũ põt ꝓbari sicut ꝑmũ. difficultas aũt assertiue τ certius ꝯ̄teriabit in libris de aïa. ❡ 3ª difficultas q̃lr̃ sũt saluabiles dr̃ie quas põit phs inter gñatiõnẽ τ alteratiõnẽ. Ad quã r̃ndet ꝙ q̃ Aristo. dic̃ sbm̃ gñatõis eẽ yle nõ intelligit mãꝫ nudã sed itelligit quoddã cõpositũ ex ipsa mã τ quadã forma gñica icõpleta q̃ est forª corpeita

tis vł forma mixti. ⁊ qñ Aristo. dicit φ cõpositũ ex mã ⁊ forma ẽ subm̃ alteratõis itelligit de cõposito ex mã ⁊ forma specifica. ¶ Ad 2am ãt dr̃iã dr̃ φ gñatio ẽ mutatio hᵒ totiᵒ suple ɔpositi sp̃alis i hoc totũ. s. sbãle. Ad dr̃iaȝ ᵭo ɔmẽtatoris dr̃ φ si subm̃ gñatõis eẽt ens i actu. i. hñs formã suple ɔpletã ⁊ specificã. tũc gñatõ eẽt altaᵒ ⁊ fõme substantiales essent accñtia. sed hoc non necesse est si subiectũ generationis sit cõpositũ ex materia ⁊ forma generica incompleta ⁊c̃.

Secundo Sciẽdũ ẽ φ Ari. i hoc 2ᵒ cᵒ determinat de gñatõe ⁊ corruptõe ẽm opionẽ ꝓpaȝ. ⁊ diuidit̃ i tres ptes. Jn p̃ma soluit duas qõesʼ. ⁊ itẽdit sex ɔclusiões. Pria ɔᵒ tãgit qõeȝ cũ q̃dã suppõe. vtꝝ aliqd gñet̃ aut corrũpat̃ simʳ. Suppõ ẽ hec. Jn gñatiõe sp̃ nec̃e ẽ aliqd subijci ⁊ eẽ trãsmutationẽ de aliquo in aliqd. vt de laborãte fit sanũ. ⁊ ecõtra ex puo magnũ. ⁊ ex magno puũ. ¶ 2a ɔᵒ tãgit duas rõnes ad ptẽ negatiuã qõis. p̃ma si aliqd gñet̃ simʳ hoc eẽt ex ñ ente simʳ. ɔñs ẽ ipossibile. ɔñaȝ ꝓbat qꝛ sicut gñatio q̃dã fit ex nõ ente quodã. ita gñatõ simplr̃ fit ex nõ ẽte simʳ. Pro 2a rõe supponit φ simʳ. aut significat p̃ᵐ. i. p̃ncipalr̃. aut significat tm̃ sicut vlr̃. ex hoc sic arguit. si aliquid gñet̃ ex nõ ente simʳ vł hoc eẽt ex nõ ẽte p̃ncipalr̃ vł ex nõ ente vlr̃. ñ ex ñ ente p̃ncipalr̃. s. ex accñte eo φ subõ ñ exñte nihil alioꝝ ẽ. nec ex ñ ẽte vlr̃ qꝛ tũc ex nihilo aliqd fieret. ¶ 3a ɔᵒ tãgit q̃dã distĩctionẽ ꝓ solõe qõis ⁊ ẽ hec. ex ñ ẽte simʳ aliqd generari põt itelligi duʳ. vnoᵒ ex ñ ẽte i actu ẽte tñ i potẽtia. alioᵒ ex ñ ẽte tã i actu q̃ꝫ i poᵃ. ¶ 4a ɔᵒ tãgit aliã qõeȝ q̃ ẽ hec. vtꝝ sbã possit gñari simʳ vł corrũpi. ⁊ arguit φ nõ. qꝛ tũc gñaret̃ ex ñ ẽte i potẽtia. vł ğ tale ens ẽ potẽtia accñs vł potentia sbã. si eẽt i potẽtia sbã tũc eẽt actu accñs qõ ẽ falsũ. qꝛ accñs nõ põt eẽ sine sbõ. nec ẽ i potẽtia accñs. qꝛ tũc eẽt actu sbã. ⁊ sic ex ipso ñ gñaret̃ simʳ sba. ⁊ subdit p̃mo φ ph̃i maxᵉ timuerũt ɔcedere ex nihilo aliqd fieri. Soluit qõem dicẽdo φ illud ens i poᵃ ñ potest poni esse ẽs in actu aliquoꝝ acciᵐ. qꝛ tũc accidẽtia possent separi a subiectis. Jn 2a pte Ari. mouet aliã qõeȝ ex cuius solõne soluit qõeȝ p̃cedẽtẽ. ⁊ intẽdit sex conclusiões. Pria tãgit qõnẽ ⁊ cãs qõis ⁊ ẽ hec. oȝ videre quare cãe gñatoꝝ simʳ ⁊ ẽm qd sũt cõtinue. et dicit φ hᵒ sũt due cause. vna q̃ ẽ p̃nᵐ vñ motus vt puta efficiẽs. alia q̃ ẽ mã ⁊ de tali q̃rit qõ. ¶ 2a ɔᵒ oñdit ꝓpter quaȝ cãm inducta ẽ p̃dicta qõ ⁊ est hec. de cã efficiẽte dictuȝ est p̃us qñ dicebatur qõ est quoddaȝ mouens immobile p omne tempus a quo primum mobile semp mouetur. ⁊ de tali determinante est alterius ẽmonis. sed dicenduȝ est de causa perpetuitatis generationis in specie. s. querendo que ẽ materia ꝓpter quam generatio ⁊ corruptio semper sũt nec semper deserũt naturã. ⁊ p hoc erit manifesta solutio. ¶ Tertia ɔᵒ tangit solõnem conclusionis. ⁊ dicit quattuor p̃mo φ q̃stio ẽ sufficiẽs ⁊ rõabilis quia queritur que sit causa ꝑpetuitatis generationis. quia illud quod corrumpitur semp corrũpitur in non ens. quod quidem non ens neq̃ꝫ est sbã nec quale nec quantum. 2ᵒ remouet primam falsam solõem. ⁊ dicit φ non est dicendũ generationem deficere eo φ subiectũ eius sit infinituȝ sicut qdam dicunt. quia non ẽ possibile aliquod infinituȝ esse in actu. 3ᵒ remouet secũdaȝ solutionẽ falsaȝ ⁊ dicit φ non oportet dicere φ generatio non deficit eo φ totũ sit infinitũ potẽtia. ⁊ non actu. qꝛ hoc est ɔ̃ sensum. 4ᵒ soluit questionẽ ⁊ dicit ꝓpter corruptionem vnius esse generationeȝ alterius ⁊ contra. necesse est transmutationẽ. i. generationẽ esse inquietem. i. ꝑpetuã. ¶ 4a ɔᵒ tangit intentũ et est hec. videndũ est quare aliqua dr̃ simʳ gñari et corrũpi. alia ᵭo non simʳ. ¶ 5a ɔᵒ tangit solutionẽ p̃ncipalis q̃stionis ⁊ ẽ hec. dicẽdũ ẽ sicut p̃us dictũ est. s. φ ens diuidit̃ in sbam ⁊ accñs. ideo aliqd generat̃ ẽmʳ sicut sba. ⁊ aliqd ẽm quid sicut accidens. ¶ 6a conclusio est hec. in substantia est duplex generatio. quedaȝ est generatio simpliciter. sicut quando ex terra fit ignis. ⁊ vniuersaliter quando ex elemento minus principali ⁊ ipfecto fit elementũ p̃ncipale ⁊ ꝑfectũ. alia est generatio ẽȝ quid. que fit ex contrario. ⁊ similiter est in accñtalibus. nec est dicendum sicut qdaȝ dicunt. s. φ generatio simplex est quando ex insensibili fit sensibile. credunt enim φ ens diuidatur per sensibile ⁊ insensibile sicut dicunt scibile esse ens ⁊ ignoscibile esse non ens. hoc aũt est falsum. quia ignis et aer sunt minus sensibilia q̃ꝫ aqua ⁊ tamen generatio ignis ⁊ aeris ex aqua vel terra est generatio simpliciter.

Tertio Sciendũ ẽ φ Aristo. in tertia parte huius capituli soluit tres q̃stiones minus principales. ⁊ diuiditur in duas particulas. Jn prima intendit tres conclusiones in quibus epilogat ea que dicta sunt. Prima visũ est φ generatio vnius est corruptio alterius. et hoc ꝓpter mãm ⁊ econtra. visũ est etiam quare

gñatio simplr̄ ⁊ gñatio q̄dā posſūt saluari p s̄baꝫ ⁊ accñs: ⁊ p magis s̄baꝫ ⁊ minꝰ s̄bam: ⁊ p magis sensibile ⁊ p minꝰ sensibile. ¶ Scđa ꝯclusio visū est ꝙ q̄dā gñant̄ simplr̄. ⁊ q̄dā gñatōe q̄dā: non tm̄ eadē gñatōe q̄uis q̄libet gñatio vniꝰ sit corruptio alteriꝰ ⁊ ecōtra vt discēs non dr̄ simplr̄ gñari: sed plāta dr̄ simplr̄ gñari. Et subdit ꝙ cā ꝓꝑ quā q̄dā gñant̄ simplr̄. q̄dā vero nō: τ ētminata ē i p̄ntis vbi dictū ē ꝙ q̄dā significāt s̄baꝫ q̄dā accñs. q̄cūq̄ .n. nō significāt s̄baꝫ nō dicūtur simplr̄ gñari. Subdit tm̄ ꝙ i oi gñe ē gñatio simplr̄ ⁊ s̄m q̄d s̄m ordinē vniꝰ ad alteꝝ. ¶ Tertia ꝯclusio dictū ē q̄d sit gñari simplr̄. ⁊ q̄d s̄ꝫ q̄d ⁊ ꝙ mā est causa quare gñatōes sūt ꝯtinue: ⁊ ꝙ gñatio vnius est corruptio alterius: ⁊ ecōtra: ⁊ hec de p̄mo articulo ¶ Quātū ad zm ponitur.

Conclusio In corruptōe s̄bali non fit resolutio vsq̄ ad māꝫ p̄mā ex pte formaꝝ s̄baliū. ꝓbat̄ q̄r eadē forma accñtalis remanet i corrupto q̄ p̄fuit igenito: vt pꝫ i gñatione elemētoꝝ s̄baliū. g̊ etiā remanet aliq̄ alia forma s̄balis. pꝫ ꝯña q̄r si dē opm aut accñs migrabit de s̄bo i s̄bm. aut s̄m gñatōis ⁊ alterationis erit mā p̄ma: ⁊ cōpositio s̄cda p̄cedet p̄mā: ⁊ hec de secundo. ¶ Quātū ad tertiū.

Primo dubitat̄. Utrū sit eadē mā ꝯriorū. Ad soluēdū h̄ dubiū est supponēdū ꝙ Aristo. i vltima pticula huiꝰ capituli soluit tres dubitatōes. p̄ma q̄re sp ex nō ente i ens sit gñatio: ⁊ ex ente i nō ens corruptio. soluit ꝙ cā est eo ꝙ gñatio vniꝰ ē corruptio alterius. nā gñatio entis est corruptio non entis. Secūda dubitatio est hec. vtrū vnū ꝯrioꝝ iter q̄ē gñatio debeat dici ens: ⁊ alterū non ens. dicit phs ꝙ non eo ꝙ mā debeat dici non ens. Tertia dubitatio vtrū sit eadē mā ꝯriorū: aut alia ⁊ alia. Soluit duplr̄. p̊ ꝙ est eadē q̄r alr̄ nō fieret trāsmutatō vniꝰ ex alio. z° q̄r mā ē eadē s̄ꝫ s̄baꝫ alia ⁊ alia: tm̄ s̄ꝫ esse. Ex his pꝫ solutio ad dubiū.

Secundo dubitat̄. Utrū gñatio vniꝰ sit corruptio alteriꝰ i substātijs. ¶ Pro solutione huiꝰ dubij ponūtur p̊ due suppositiones. p̄ma generatio s̄balis est forma s̄balis genita: ⁊ corruptio s̄bal' ē forma s̄balis q̄ corrūpit̄. ¶ Scđa suppositio nō ē ponibile nālr̄ mām eē sine forma s̄bali: iō recedēte vna forma s̄bali necesse ē aliā itroduci. z° ponit̄ talis distin°. In ista ꝓpō e generatio vniꝰ ē corruptio alteriꝰ. pōt duplex eē p̄dicatio. s. formalis ita ꝙ ꝓpō significet idē eē ꝓ q̊ supponit s̄ꝫ: ⁊ ꝓ q̄ supponit p̄dicatū: ⁊ sic est falsa. forma .n. genita non ē forma corrupta. alio° pōt eē p̄dicatio ꝯsecutiua vł cālis ita ꝙ ꝓpositio significet illud ꝓ q̊ supponit p̄dicatū seq̄ ad illud ꝓ q̊ supponit s̄bm: ⁊ sic ē vera. ad gñationē .n. vniꝰ seq̄t̄ corruptio alteriꝰ.

Tertio dubitat̄. Utrū i accñtibꝰ generatio vniꝰ sit corruptio alteriꝰ ⁊ ecōtra. ¶ Pro solutione huiꝰ dubij ponūt̄ due suppositiones. ¶ Prima duplicia sūt accñtia q̄dā hñt ꝯrīū ⁊ q̄dā non. Scđa suppositio. duplicia sunt accñs hñtia ꝯria: q̄dā sūt q̄rū necesse ē vnū iesse s̄bo. alia est quoꝝ non ē necesse alteꝝ iesse s̄bo. Ex his dr̄r tria. p̊ ꝙ i accñtibꝰ non hñtibꝰ ꝯriū non est necesse ꝙ generatio vniꝰ sit corruptio alteriꝰ vł econtra: z° dr̄ ꝙ i accñtibꝰ hñtibꝰ ꝯrarium q̄rū non est necesse alteꝝ iesse i s̄bo non oꝫ ꝙ gñatio vniꝰ sit corruptio alteriꝰ vł econtra. ʒ° dr̄ q̄d i accñtibꝰ hñtibꝰ ꝯriū q̄rū necesse est alterū iesse i s̄bo generatio vniꝰ est corruptio alteriꝰ

Rationes soluuntur ex primo notabili

Queritur tertio. Utꝝ aliq̄ eadeꝫ qualitas numero vel aliqua forma accñtalis q̄ p̄fuit i genito remanet in corrupto. ¶ Arguit̄ p̄mo ꝙ non q̄r nulla forma s̄balis remanet eadē i genito ⁊ corrupto. g̊ etiā nulla forma accidentalis. aña pꝫ q̄r tūc non esset corruptio cū non esset mutatio huiꝰ totiꝰ i h̄ totū: ⁊ pꝫ ꝯña q̄r aut qualitas migraret de s̄bo i s̄ꝫ aut compositioni z° cederet p̄ma. ¶ z° arguit̄ sic. yle .i. mā p̄ma est s̄m generationis. g̊ generatio fit circa s̄m seclusū ab oi forma tam s̄bali q̄ȝ accñtali. ¶ ʒ° arguit̄ sic auctate Aristo. dicētis ꝙ generatio est mutatio huiꝰ totiꝰ in h̄ totū nullo sensibili manente eodē. igit̄ nulla q̄ntitas aut q̄litas pōt manere eadeꝫ i genito ⁊ corrupto. g̊. In oppom est auctoritas phi p̄senti tex. dicentis ꝙ i genito ⁊ corrupto manet eadem pa°. In ista q̄stione erūt trea articuli sic̄ i alijs. ¶ Quātū ad p̄mū.

Primo sciendū ꝙ difficultas q̄stionis stat i duabꝰ difficultatibꝰ. ¶ Prima vtrū i genito ⁊ corrupto maneat eadē forma s̄balis: ⁊ ista soluta est p̄us. ¶ Scđa vtrum s̄m formaꝝ accñtaliū sit mā p̄ma: aut totū cōpositū: ⁊ de h̄ due sūt ꝓbabiles opiniones. p̄ma ponit duas distictōes. quaꝝ p̄ma est ꝙ duplex est s̄m alicuiꝰ forme. q̄dā est s̄m p̄m ⁊ iherēsionis: ⁊ ē illud cui p̊ iheret ipsa forma. aliud ē s̄m

secundarium ⁊ denoīatiōis de qua denoiatiue ꝑdicatᷣ ipsa forma. ¶ Scḋa distinctio. duplices sūt forme accn̄tales. q̄daꝫ sūt spūales q̄ nō sunt q̄te nec extēse. alie sunt corporales q̄ sunt q̄te ⁊ extēse. Ex his dr̄ duo: p̄mo ꝙ cuiuslibet forme corporalis tā subālis q̄ꝫ accidētalis mā ē primū ⁊ imediatū subꝫ. ꝓbat sic qꝛ sicut est ī hoīe ita ē in oībus ꝯpositis substātialibꝰ. ſꝫ hō nō est subiectū imediatū forme accn̄talis. sed soluꝫ corpus vel mā hoīs. ꝰ mā est imediatū subꝫ cuiuslꝫ forme corporalis ⁊ nō totū ꝯpositū. minor pꝫ qꝛ color manet idē post corruptionē hoīs. ꝰ nō erat ī hoīe tanq̄ꝫ in subō imediato. alias accn̄s migraret de subiecto in subm̄. añs pꝫ ad sensuꝫ. 2° dicit ꝙ mā nō ē subiectum denoiatiōis ipsaꝝ formaꝝ accidētaliū. ſꝫ totū ꝯpositū. pꝫ qꝛ mā p̄ma nō dr̄ alba neq̄ꝫ nigra. ſꝫ totū ꝯpositū. ¶ Scḋa opīo stat ī vna suppōne ⁊ vna distinctiōe. Suppositio ē hec. oīs forma accn̄talis cōsequitᷣ esse ꝯpictū alicuiꝰ ꝯpositi subālis saltē si sit corporalis pꝫ qꝛ accn̄s fluit a p̄ncipijs indiuidui. Distinꝰ ē hec. duplices sūt forme corporales accn̄tales q̄dā sunt q̄ ꝯsequunᷣ eē specificū aut idiuiduale ipsiꝰ ꝯpositi. alie sunt q̄ ꝯsequunᷣ eē corporis ipsiꝰ capiēdo corpus ꝓ altera parte ꝯpositi aut forma mixti. ex his dr̄ tria. p̄muꝫ: nulliꝰ forme accidētalis corpalis sola mā ē p̄ncipiū ⁊ imediatū subm̄ qꝛ aliᷣ staret ꝯpōneꝫ 2ᵃᵐ stare sine ꝯpositiōe p̄ᵃ. 2° dr̄ ꝙ alicuiꝰ forme accn̄talis corpalis corpꝰ hō ē aggregatū ex mā ⁊ forma corporeitatis. vel aggregatū ex mā ⁊ forma mixti ē p̄mū ⁊ imediatuꝫ subm̄. vt pꝫ de q̄titate de cicatrice ⁊ de alijs formis quantitatē ꝯsequētibus Tertio dr̄ ꝙ alicuiꝰ forme accn̄talis corporalis ꝯpositū ex mā ⁊ forma specifica ē subꝫ p̄mū ⁊ imediatū. vt pꝫ de sanitate ⁊ risibilitate hec opinio ꝯfirmatᷣ p Aristo. in p̄cedēti tractatu dicentē. In subō alᷣatiōes due sūt h̄ ſꝫ rōnē. i. ſm formā. h̄ at ſꝫ māꝫ. ꝰ ꝯpositū ex mā ⁊ forᵃ ē subꝫ alteratiōis. ⁊ p ꝯñs subm̄ cuiuslꝫ q̄litatis corpalis.

Secundo sciēdum ē ꝙ ī isto 2° tractatu Aristo. detᷣminat de alᷣatiōe ⁊ itēdit duas ꝯclōes. ¶ Prima tāgit itētū ⁊ ē h̄. dicamꝰ de gn̄atiōe ⁊ alᷣatione qd sint ⁊ qualiter dr̄nt. qꝛ iā diximꝰ ipsas eē distictas trāsmutationes adīuicē. ¶ 2ᵃ ꝯ. tangit. 5. dr̄ias īter gn̄ationē ⁊ alterationē. ⁊ ēt iter alios motꝰ: p̄ma est ex parte ᷣminī ⁊ ē hec. aliud ē subā. ⁊ aliud ē passio q̄ ē aptanata dici de subā ſꝫ gn̄atio terminatur ad subāꝫ. alᷣatio aūt ad passioneꝫ. ꝰ gn̄atio ⁊ alteratio dr̄nt ex pte ᷣminoꝝ. 2ᵃ dr̄ia ē ex parte diffinitionū ipsaꝝ. qꝛ alteratio ē qn̄ manēte eodē subiecto sēsibili trāsmutatᷣ in his passionibꝰ aut a ꝯ̄rijs aut a medijs. vt cū corpꝰ ē sanū ipꝫ ē manēs vnū ⁊ idē fit laborās ⁊ metallū rotūdū manēs vnū ⁊ idē fit circulare. ſꝫ gn̄atio ē qn̄ idē totū trāsmutatᷣ nullo sensibili manēte eodē vt subō sicut ex toto semie gn̄atᷣ sanguis. ex aqua aer. ⁊ ex toto aere aqua: et maxime fit istud qn̄ ex sensibili gn̄atur isēsibile vt cū ex aqua gn̄atᷣ aer. 3ᵃ dr̄ia qꝛ si ī gēito ⁊ corrupto repiatᷣ aliqua cōis passio illa manet eadeꝫ ī vtroq̄ꝫ vtputa qn̄ ex aere gn̄atᷣ aq̄ si ambo sint diaphana ⁊ frigida n̄ opꝫ huiusmodi passionē eē alterā ī aere et in aqua. ſꝫ sufficit ꝙ illud qḋ ē subꝫ sēsibile n̄ maneat ideꝫ vt declarat p exᵐ. Ex hoc pōt elici 3ᵃ dr̄ia ꝙ si fiat trāsmutatio penes subm̄ passiōe manēte eadē ē gn̄atio. Si vo fiat transmutatio penes passionē subō manēte eodē ē alteratio. 4ᵃ dr̄ia qꝛ trāsmutatio q̄ ē int ꝯ̄ria ſm q̄titateꝫ vocatᷣ augmētatio. ⁊ trāsmutatio ad locū vocatᷣ latio ⁊ trāsmutatio ad q̄litatē vocatᷣ alᷣatio. Sed trāsmutatio ad subꝫ vocatᷣ gn̄atio ⁊ corruptio 5ᵃ. dr̄ia qꝛ subm̄ positiuū susceptibile gn̄atiōis ⁊ corruptiōis ē yle. ſꝫ subm̄ aliaꝝ transmutationū est substātia susceptibilis contrarioꝝ. i. substātie sēsibiles. ¶ Consequenter recapitulat q̄ dicta sunt.

Tertio sciēdū ē. ꝙ circa hūc textū īcidūt tres difficultates. p̄ma qualiter ē saluabile ꝙ eadē qualitas numero remaneat in genito ⁊ corrupto cum dīᵒⁿᵉ generatiōis. Ad quā respondetᷣ ꝙ dīᵒ gn̄atiōis nō negat qn̄ aliqḋ accn̄s sēsibile possit manere idem numero ī genito ⁊ corrupto. ſꝫ negat idē subm̄ sēsibile posse manere sub gn̄atiōe ⁊ corruptiōe. diciteīꝫ ꝙ nullo sēsibili manēte eodē in subiecto. ¶ Scḋa difficultas qualiᷣ ē saluabile eādē formā mixti manere ī genito ⁊ corrupto. cū tn̄ corpꝰ mixtuꝫ sit subm̄ sēsibile. Ad quā rn̄detᷣ ꝙ pōt saluari intelligēdo p subꝫ sēsibile ꝯpositū ex mā ⁊ forma specifica. ¶ Tertia difficultas vtrū oēs forme accn̄tales manēt eedē ī subō genito ⁊ corrupto Pro huiꝰ solōe ponitᷣ talis distinꝰ: triplices sunt forme accn̄tales. q̄dā ꝯsequūᷣ eē ꝯpositi ex mā ⁊ forma corporeitatis sic q̄titas. alie ꝯsequunᷣ ꝯpositū mixtū siue cōpositū ex mā ⁊ forma mixti sic cicatrix ⁊ figura. alie ꝯsequūᷣ eē cōpositi specifici sic sanitas ⁊ risibilitas. Ex his dr̄ tria. p̄ ꝙ oēs forme accn̄tales formā corporeitatis ꝯsequētes remanēt eedē ī genito ⁊ corrupto. 2° dr̄

ꝙ omnes forme accñtales formaꝫ mixti ꝯñtes remaneant eedem in numero in coruptione alicuius mixti. Tertio dicitur ꝙ forme accidentales esse specificum consequentes non manent eedeꝫ in genito ⁊ corrupto. vt corpus hominis genitũ est sanum vel egrũ. sed corpus ei⁹ corruptũ necꝫ est sanũ necꝫ egrũ. ⁊ sic de p̄mo.

Conclusio respõsalis Aliqua forma accidẽtalis manet eadẽ in numero i genito ⁊ corrupto. añs pꝫ qꝛ si sit aliqs hõ viu⁹ hñs cicatricẽ ⁊ nũc moriaꝛ ille hõ. vel ꝙ corrũpeꝛ cicatrix vel nõ. si nõ. habeꝛ intẽtũ. si corrũpaꝛ aut iteꝝ de nouo gñatur aut nõ. si nõ. ꝙ fantasticũ eẽt ⁊ ꝯ sensũ pcipe cicatrices i hoib⁹ mortuis si generet. aut ergo gñabiꝛ a deo vel a celo vl̃ a quocũqꝫ alio generãte naturali. qᵭ ẽ falsũ. qꝛ talia agẽtia nãlia nõ sũt ꝑductiua taliuꝫ effectuũ nisi forte p modũ istrumẽti. nec gñabitur a gñante volũtario. qꝛ tale possꝫ ñ ꝑducẽ cicatricẽ. ⁊ sic staret vnũ hoieꝫ hñe cicatricẽ quã ñ hñet qñ corrupt⁹ ẽ. ⁊ h̃ ᵭ 2° arti°. Quãtũ ad 3ᵐ.

Primo dubitaꝛ. Utꝝ augmẽtatio fiat ex aliquo corpore. Ad soluẽdũ h dubiũ est supponẽdũ ꝙ Aristo. i isto 2° tractato deꝑminat de augmẽtatiõe: ⁊ diuidiꝛ i duo capitula. ¶ In p̊ discutit q̃ttuor q̃õnes. ⁊ diuidiꝛ i q̃ttuor partes. p̄ma pars tãgit p̄mã q̃õnẽ ⁊ est h. vtꝝ augmẽtatio differat ab alijs mutatiõibus. Ad quam respondetur ꝙ augmentatio differt ab alijs mutationibus non solum penes terminos sꝫ etiam penes modos transmutatiõis. primum ꝑbat qꝛ gnãtio ẽ circa substantiam. augmẽtatio ꝟo circa magnitudinẽ. ⁊ alteratio circa passionẽ. ⁊ latio circa locũ ad vbi. 2ᵐ ꝑbat qꝛ nõ ẽ necesse ꝙ illud qᵭ generaꝛ vel alteraꝛ mutet locũ. sꝫ necesse ẽ ꝙ illud qᵭ augmentaꝛ mutet locũ. ponit tñ d̃ñã iter motũ localẽ ⁊ augmẽtationẽ. qꝛ illud qᵭ moueꝛ localr̃ nõ necessario accipit maiorẽ locũ q̃ꝫ p̃us. sꝫ illud qᵭ augmẽtatur nec̃io accipit maiorẽ locũ q̃ꝫ p̃us. In 2ᵃ parte mouet ⁊ soluit vnã q̃õnẽ q̃ ẽ hec. vtꝝ augmẽtatio fiat ex aliquo actu incorporeo. vel ex aliq̊ actu corpeo. si ex aliq̊ incorpeo vtꝝ ex icorpeo sepato a mã. vel ex icorporeo ꝯiũcto materie hãc q̃õnẽ soluit p tres ꝯclõẽs. Prima augmẽtatio nõ fit ex icorpeo sepato a corporeo. ꝑbaꝛ qꝛ si mã ex q̃ fit augmẽtatio essꝫ icorporea seq̃reꝛ ꝙ eẽt inextẽsa ita ꝙ nullũ possiderꝫ locuꝫ. ⁊ ita eẽt sicut punct⁹ vacu⁹ vel corp⁹ insẽsatũ. ꝯseq̃ns ẽ ipossibile. ꝙ ⁊ añs. ipossibilitatẽ ꝯñtis ꝑbat. qꝛ illud qᵭ augeꝛ est i loco. igiꝛ illud ex quo augeꝛ erit etiã i loco. ¶ 2ᵃ ꝯ°. augmẽtatio nõ fit ex aliq̊ icorporeo existẽte i corpore. ꝑbat trib⁹ rõnibus p̄ma qꝛ tũc seq̃reꝛ ꝙ augmẽtatio nõ eẽt cũ partiali corruptõe. pꝫ qꝛ augmẽtatio fieret ex mã extracta ab illo corpore sine corruptiõe ei⁹. cuꝫ mã nihil sit illi⁹ corporis. sicut vas nõ corrũpiꝛ si ab eo vinũ abstrahaꝛ. 2ᵃ rõ qꝛ ea rõne q̃ in vno corpe essꝫ vna talis mã eadẽ rõne possẽt eẽ isfinite. ⁊ sic ifinita possent generari ex vno: 3ᵃ rõ qꝛ aer ñ vidẽꝛ sic gñari ita ꝙ exeat ex aq̃ ipsa remanẽte. ¶ 3ᵃ ꝯ°. ẽ hec. augm̃tatio fit ex aliquo actu corpeo. p ꝑbatiõe ponit duas suppõẽs. Prima ꝙ eadẽ mã ẽ sᵭm gñatiõis ⁊ augmẽtatiõis. Ex quo ifert ꝯ platonẽ ꝙ pũcta ⁊ linee nõ sunt mã augmẽtatiõis. 2ᵃ suppositio. illud post qᵭ sunt hec vltima ẽ mãa quã nõ ẽ possibile eẽ sine passionib⁹ ⁊ sine forma sbãli. Ex his ꝑbat ꝯclõnem duab⁹ rõnib⁹. p̄ma. q̄cq̄d gnãtur gñaꝛ ex aliq̊ ⁊ ab aliq̊ agẽte simili sᵭm speciẽ. vel sᵭm gen⁹. sꝫ illud ex quo aliqd gñatur ẽ mã q̃ nõ est alicuius corporis ꝯls sepati qꝛ nullũꝫ est tale. igitur ẽ alicuius corpis sensibilis siue corporci. Secunda rõ. augmẽtatio est p̃existentis q̃ñtitatis additamentũ. diminutio vero minoramentũ. igiꝛ illᵭ ex quo aliud augeꝛ est actu corporeum.

Secundo dubitatur. Utrũ eius quod augetur quelibet pars augeatur. Ad soluendum hoc dubium est supponendum ꝙ Aristo. in tertia parte mouet ⁊ soluit tertiam questioneꝫ que est hec. vtrum sit possibile aliquid augeri. et intendit tres conclusiones. Prima tangit duas conditiones augmentationis. Prima. eius quod augeꝛ quelibet pars augetur. ⁊ eius quod diminuitur quelibet pars diminuitur. ¶ Secunda conclusio. augmentatio fit adueniente aliquo extrinseco. diminutio vero fit aliquo recedente. ¶ Tertia conclusio tãgit vnum argumentum. probans ꝙ nihil possit augeri. ⁊ est istud. omẽ quod augetur augetur ab aliquo adueniente. aut igitur aduenĩete aliquo corporeo aut incorporeo. non corporeo qꝛ tunc duo corporea essent in eodeꝫ loco. scilicet id qᵭ auget ⁊ id quod augetur. nec sc̄dm. quia ĩpossibile est magnitudineꝫ separari a materia. Alia conclusio tangit reprobationem antiquorum dicentium ꝙ in augmentatione non aduenit aliquod extrinsecum. dicebant enim ꝙ si ex aqua fieret aer erat augmentatio. hoc improbat philosophus duabus rationibus. Prima qꝛ

sibi non augetur aer. sed generatur. neq3 aqua
corrumpitur. neq3 aliquod commune ad vtrun
q3. quia vtrisq3 nihil est commune quod sit ens i
actu. Pro secunda ratōne ponit tres suppositi
ones quarum due prime supposite sūt. Tertia
est hec. q̄ oportet illud quod augetur remanet
idem post augmētationem ꝛ ante. Ex his sic ar
guit. illud quod generatur vel corrumpitur nō
manet idem ante ꝛ post. sed illud quod altera
tur vel augetur manet idem ante ꝛ post. igitur
illud quod augetur non generatur.

Tertio dubitatur. Utrum alitum augea
tur. Ad soluendū3 hoc dubium ē
supponēdum q̄ Aristoteles in quarta parte hu
ius capituli soluit quartam questionem que est
vtrum id cui aduenit alimentu3 augeatur. vel
ipsum alimentum. videtur enim vtrunq3 auge
ri eo q̄ vtrunq3 fit maius. Hanc soluit ponēdo
talem conclusionem. id cui aduenit alimentum
augetur. Hanc conclusionem probat philoso
phus quattuor rationibus. Prima illud auget
quod manet idem in tota transmutatione. s3 id
cui aduenit alimentum manet idem in tota trā
mutatione. igitur. maiorem probat per simile.
quia si gutta aque ponatur in vino aqua non di
citur augeri eo q̄ corrumpitur. sed vinum ma
net idem. Scđa ratio quia sicut est in alteratio
ne ita est in augmētatione. sed non dicimus q̄ q̄
litas q̄ per alterationez acquiritur alteretur. s3
illud in quo acquiritur illa qualitas. ergo etia3
cibus adueniens non augetur sed id cui adue
nit. Tertia ratio omne quod augetur alterat
igitur illud augmentat et alteratur in quo est
principium augmentationis ꝛ alterationis. sed
in illo cui aduenit alimētum est p̄ncipiū augmē
tationis ꝛ alterationis. igitur. .4.ª ratio illud nō
auget q̄d ingreditur alterum. sed potius gene
ratur. s3 alimentū ingreditur alteꝝ. igitur non
auget. ꝛ p̄ ɔñs id cui aduenit alimentū auget.

Ratiōes solunntur ex dictis.

Queritur quarto. Utꝝ quantitas in
herens materie per augmen
tationem. aut per aliquam ali
am mutationem de leui possit
ab entitate materie separari.
Arguitur primo q̄ sic. quia per rarefactionem
deperditur quantitas preexistens. ergo ꝛ ceťa.
antecedēs patet quia si remaneret eadem quā
titas sequeretur q̄ eadem q̄titas esset pedalis
ꝛ bipedalis. Secundo sequitur q̄ cōdensatio
ꝛ rarefactio essent motus locales ita q̄ propter
ipsos nihil acquireretur nisi situs locus aut vbi
Secundo sic. in corruptione substantiali corrū
pitur quantitas corrupti. igitur per aliqua3 mu
tationē nālem potest quantitas realiter separa
ri ab entitate materie. añs patet q2 in corruptio
ne substantiali corrumpit totum compositum
q̄d est subiectum cuiuslibet accñtis in eo existē
tis. igitur corrumpitur etiā quelibet eius forma
accñtalis in eo existens. ꝛ per ɔñs corrumpitur
q̄titas. 3.º sic in augmētatione p̄prie dicta q̄ti
tas prior corrumpitur adueniēte posteriori. igi
tur quātitas potest realiter separari ab entitate
materie. añs patet quia termini motus sunt in
cōpossibiles. igitur q̄titas prior ꝛ quātitas po
sterior que sunt termini motus augmentatiōis
sunt incōpossibiles. ꝛ per ɔñs adueniente quan
titate posteriori necesse est quantitatem priorē
corrumpi. ¶ In oppositum est auctoritas philo
sophi dicētis q̄ illud quod augetur manet ide3
sub vtroq3 termino augmentationis.

Primo sciendum ē p̄ solutione questi
onis q̄ sunt soluende tres diffi
cultates tacte in trib' argumentis. Prima vtꝝ
in rarefactione aliqua quantitas de nouo acq̄
ratur. ꝛ in condensatione aliqua quantitas pre
cedens corrumpatur. Ad qua3 respōdetur q̄ n̄
probat sic supponendo q̄ vna portio aeris pe
dalis rarefiat primo siue s̄m quanlibet partem
quousq3 fiat bipedalis. tūc arguitur sic. aut q̄
titas presens corrumpitur. aut non. si non habe
tur intentum. si sic aut corrumpitur in instanti.
aut in tempore. nō i instanti quia aut noua quā
titas in eodem instanti inducetur. aut non. s3 in
eodem vel erit maior vel minor vel equalis. si
maior vel minor. ergo continens mouebitur in
instanti. ꝛ similiter corpus contentum quia in il
lo instanti acquiret maiorem locum vel minorē
q̄ pri'. Si equalis tūc nō erit rarefactio nec cō
densatio. si in alio instanti igitur in tempore me
dio materia erit sine quātitate. si acquirat par
tibiliter ꝛ successiue. aut igitur s̄m partes extē
siuas aut intensiuas. non s̄m partes intensiuas
quia quantitas nec intenditur nec remittitur.
alias susciperet magis ꝛ minus. non s̄m partes
extensiuas. quia eque primo rarefit s̄m quanli
bet partem extensiuam. ꝛ per consequens non
prius rarefit i vna q̄ in alia. Ex hoc seq̄tur q̄ si

portio aeris bipedalis rarefiat etiã vſq3 ad q̃titatẽ cẽtũ pedũ ſine additõe noue materie remanebit ſemꝑ eadẽ q̃titas nõ tñ eq̃lis. Scḋo ſeqtur ꝙ ꝑ rarefactionẽ aut ↄdẽſationẽ nulla entitas de nouo acqritur niſi locus vel ſitus. ¶ 2ª difficultas vtrũ i corruptõe ſbali corrũpat̃ etiã q̃titas cõpoſiti ſbalis. Ad quã rñdet̃ ꝑmo ponẽdo talẽ ſuppoſitionẽ ꝙ cõpoſitũ ex mã ꝛ forma corporeitatis eſt primũ ꝛ adeq̃tũ cuiuſlibet forme accñtalis corporalis ſubiectũ. Ex his dr̃ ꝙ i corruptõe cõpoſiti ſbalis nõ corrumpit̃ q̃titas ipſius cõpoſiti pz: q2 ſi corrũperet̃. tunc neceſſe eſſet aliaz de nouo gñari: vel igit̃ illa adueniret ſubiecto q̃to vel ſubiecto nõ q̃to: nõ eſt dicendũ ꝙ adueniat materie q̃te: q2 tunc due q̃titates eẽnt ſil̃ i eodẽ: nec materie nõ quãte q2 nulla talis eſt. Ex hoc ſeqtur ꝙ manet eadẽ q̃titas numero i gẽnito ꝛ corrupto. pz q2 manet idẽ ſubiectũ q̃titatis. ſ. cõpoſitũ ex mã ꝛ forma corporeitatis: g̃ etiã manet eadem q̃titas. ¶ Tertia difficultas. vtrũ i augmẽtatione q̃titate poſteriori adueniẽte corrũpat̃ ꝑor. Ad quã rñdet̃ ꝙ nõ imo ſicut entitas materie ꝑexñs ſtat cũ entitate materie adueniẽtis. ſic etiã q̃titas materie ꝑexiſtẽtis ſtat cum q̃titate materie adueniẽtis. Ex his ſeqtur ꝙ i mã eſt ponẽda vna forma corporeitatis q̃ eſt ſibi coeterna a q̃libet forma ſpecifica realr̃ diſtĩcta nõ ſeparabilis ab ea virtute agẽtis nãlis. 2º ſeqtur ꝙ i qualibet entitate materie eſt ponẽda vna quãtitas realis nõ ſeparabilis ab ea virtute agentis nãlis. 3º ſeqtur ꝙ in nullo de nouo acqrit̃ aliq̃ ꝑs entitatiua materie

Secundo ſciẽdũ ẽ ꝙ Ariſto. i iſto 2º capitulo determinat ꝛ ponit cõditõẽs augmẽtatõis. ꝛ itẽdit ſex concluſiones. ¶ Prima tãgit ſex ↄditõẽs augmẽtatõ5. ſ. tres negatiuas ꝛ tres affirmatiuas. Prima. oz id qḋ auget̃ manere idem. 2ª augmẽtatio fit adueniente aliquo: ꝛ diminutio fit aliquo recedente. 3ª eius qḋ augetur q̃libet pars debet augeri. 4ª augmẽtatio nõ debet fieri ꝑ vacuũ. 5ª ꝑꝑ augmẽtationẽ nõ debẽt poni due magnitudines in eodẽ loco. 6ª augmẽtatio nõ fit ex aliquo icorporeo. ¶ 2ª ↄcluſio tãgit ꝓbationẽ triũ ꝑmarũ ↄditionũ: ꝛ ꝑmo declarat tertiã ꝑ duas diſtictiones. Prima illud qḋ auget̃ hz duplices ꝑtes. ſ. anomomeras ꝛ homiomeras ꝑtes anomomere augẽtur qñ ꝑtes homiomere augentur. 2º illud qḋ auget̃ hz duplices ꝑtes. ſ. formales ꝛ ꝓm illas fit augmentatio. al'e ſunt mãles et ꝓm illas nõ fit augmẽtatio. 2º declarat ꝑmã ↄditionem ꝛ dicit ꝙ iſta eſt itelligẽda de eiſdẽ ꝑtibus de q̃bus itelligit̃ 3ª ↄditio. ſ. de ꝑtibus formalibus: ꝛ etiã de ꝑtibus anomomeris. 3º declarat ſcḋam ↄditionẽ: ꝛ dicit ꝙ augmẽtatio fit adueniẽte aliquo puta cibo vel nutrimẽto qḋ eſt ↄ̃riũ ei qḋ augetur: ſ3 i fine eſt ſibi ſil'e ꝛ ↄuertitur in ſbam eius qḋ augetur. ¶ 3ª ↄcluſio tãgit quãdã dubitationẽ: ꝛ eſt hec: q̃le debet eſſe illud ꝑ qḋ fit augmẽtatio. Rñdet ꝙ debet eſſe tale i potẽtia q̃le ipſũ augmẽtũ eſt i actu ꝓm ſe. tñ nõ fit i actu: ſed ↄuertitur i ſbam aliti. alias nõ eſſet augmẽtatio ſed gñatio. Ex hoc ifert ꝙ illud ꝑ qḋ fit augmẽtatio aliqḋ patitur ꝓbat ph̃s duob⁹ ſignis ꝑmũ ſi aliq̃s fũdat aquã in vino aqua patitur a vino: ita ꝙ aliquo mõ ſapit nãm eius. 2m q2 cõbuſtibile additur igni patit̃ aliqḋ ab igne. ¶ 4ª ↄcluſio tãgit ↄueniẽtiã augmẽtatõis cũ gñatõe ꝛ vnã dr̃iam nutritõis ab augmẽtatõe. ↄueniẽtia ẽ hec: q2 ſicut vniuerſale aĩal nõ gñatur. nec hõ vniuerſalis: ſed hic. ſic etiã non augmẽtatur aliqḋ vniuerſale. dr̃ia eſt hec ꝙ obiectũ augmẽtationis eſt potẽtia caro quãta: ꝛ obiectũ nutritionis eſt potẽtia caro. ¶ 5ª ↄcluſio tãgit tria correlaria. ꝑmũ. q̃libet nutritur q̃diu viuit: nõ tñ ſꝑ augmẽtatur aut diminuit̃. 2m. obiectũ augmẽtationis ꝛ nutritionis ſũt idẽ ꝓm ſb3: ſed differũt q2 ꝓm ꝙ illud obiectũ eſt potentia caro q̃ta tũc eſt obiectũ augmentationis. ſ3 ꝓm ꝙ ẽ potẽtia caro eſt obiectũ nutritionis. 3m correlarium idẽ eſt organũ potentie nutritiue ꝛ augmentatiue. ¶ 6ª ↄcluſio tãgit modũ augmentatõis ꝛ eſt hec. augmentatio hz fieri ꝑ hoc ꝙ aliqua mã aduenit q̃ facit illud cui aduenit eſſe maius: ſi vero ipſa forma. i. ipſa virtus formatiua nõ ↄuertat ipſã mã3 i ſba3 aliti tũc nõ fit ꝓprie augmẽtatio vt declarat de vino ꝛ aq̃ ſed deſtruit̃ ipſũ vinũ.

Tertio ſciẽdũ ꝙ circa hũc textũ icidunt tres difficultates. Prima vtrũ illius qḋ augmentatur vel augetur mã ſit eade3 numero ſub vtroq3 termino augmentationis. Ad quã rñdetur duplr̃. ꝑmo ↄditionalr̃: q2 ſi totum ſint ſue partes ſimul ſumpte tunc non remanet idem i numero ſub vtroq3 termino augmẽtationis. patet et ſit illud totum quod debet augeri. a. b. ꝛ pars adueniens ſit. c. arguitur ſic. a. b. realr̃ diſtiguitur a toto aggregato ex. a. b. ꝛ. c. igitur totũ qḋ debebat augeri realiter diſtiguitur ab ipſo aucto. 2º ſoluitur ꝑ hego'' ſupponendo ꝙ totũ dicat tertiã entitatem realiter

distinctā ab entitate oīuz suaꝝ partiū sīt sūptaꝝ. sīc dicit̄ ꝙ illud qđ auget̄ remanet vnū ꝛ idem numero sub vtroqꝫ termino augmētationis: qꝛ aliter sequit̄ ꝙ nemo diu viuens possit iuste salvari aut iuste dānari ꝑpter actū ab eo elicitū ī pricipio sue vite. pꝫ ꝯña qꝛ si nō remaneret vnū idē ī numero nō esset ille q ꝑducit actū meritoriū aut demeritoriū. ¶ 2ª difficultas vtrū eius qđ auget̄ qlibet pars augeat̄. Pro solutōe huius difficultatis ponit̄ talis distinctio duplices sūt partes eius qđ auget̄. quedā sūt mālēs alie sūt formales. partes mālēs sūt ille partes qbus positis vel remotis nō ꝑpter hoc ponit̄ aut corrūpit̄ vita: cuiusmodi sūt humores. alie sūt formales qbus abscissis statim aufertur vita sicut caro sāguis ꝛ os. Ex his dicit̄ ꝙ illius qđ auget̄ necesse est quālibet partē formalē augeri: sꝫ nō est necesse de partibus mālib⁹. ¶ 3ª difficultas q̄ est diffinitio augmētationis. Ad quā rn̄det̄ ꝙ sūt due. vna q̄ data est ab Aristo. ī pcedēti capitulo ꝛ est hec. augmētatio ē p̄existētis quātitatis additamētū. alia solet dici q̄ est hec. augmētatio est ꝯuersio alimēti ī sbam aliti facta ab aīa mediāte calore nāli vt viuēs pfectā acgrat quātitatē: cū dicit. ꝯuersio. tāgit̄ causa formalis. cū dicit̄. nutrimēti tāgit̄ cā mālis: cum dr̄ ī facta ab aīa tāgit̄ causa efficiēs pricipalis. cū dicitur mediante calore naturali tangitur causa efficiens instrumentalis. cū dicitur viuens perfectā acquirit quātitatem tangitur causa finalis.

Conclusio rn̄salis. nulla quātitas materie iherēs pōt ꝑ augmentationē. aut ꝑ qnālibet aliā mutationē ab entitate materie realiter separari. pꝫ qꝛ vel esset ꝑ rarefactionē vel ꝯdēsationē: aut ꝑ gn̄ationē aut ꝑ corruptionē aut augmentationē. sꝫ qđlibet horū ē ipossibile: vt ꝑbatū ē ī p̊ notabili. g ꝛc̄.

Primo dubitat̄. Utrū sit determinādū de tactu. Ad soluēdum hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristo. in hoc 4.° tractatu determinat de tactu: ꝛ itendit octo ꝯclusiones. ¶ Prima tāgit itētū: ꝛ est hec. p̄mo dicēdū ē de nā elemētoꝝ: ꝛ de vocatis elementis si sint aut nō: ꝛ vtrū vnūqđqꝫ ipsoꝝ sit sempiternū aut genitū: ꝛ vtrū generētur ex se iuicē. aut oīa ex vno ꝛ etiā determinādum est de oībus his de qbus antiq determinauerūt. ¶ 2ª ꝯclusio est hec. determinādū est de mixtione: qꝛ antiq determinauerūt de ꝯgregatōe ꝛ segregatōe. igit̄ determinādum est de mixtione: ꝑbat ꝯñaꝫ qꝛ mixtio est ꝯgregatio quedā. ¶ 3ª ꝯclusio determinādū est de agere ꝛ pati. ꝑbat dupl'r. primo qꝛ determinādū est de ꝯgregatōe ꝛ alteratōe ꝛ de mixtione. igit̄ de agere ꝛ de pati. 2.° ꝑbat. qꝛ oēs antiqui siue ponētes pricipia plura siue vnū ponebāt actionē ꝛ passionē. Et subdit ꝙ q̄cūqꝫ agūt ꝛ patiūtur a se iuicē illa coicāt in mā. ¶ 4.ª conclusio determinādū est de tactu. ꝑbat qꝛ determinādū est de facere aut pati. igitur d̄ tactu. tꝫ cōsequētia. qꝛ ipossibile ē ista agere vel patiq nō possūt se tāgere. ¶ Quita cōclusio. prio determinādū ē de tactu. ꝑbat qꝛ de illo prio ē determinādū qđ pōt fieri sine alio: ꝛ nō ecōtra. sꝫ tact⁹ pōt fieri sine actiōe ꝛ passione et mixtione ꝛ ecōtra. igitur primo determinādū ē de tactu. ¶ Sexta cōclusio. tact⁹ dicitur multiplicit̄ sicut fere vnūqđqꝫ aliorū noīm quorū aliqua sūt equoca a casu. et aliq̄ scđꝫ pri⁹ et posteri⁹. ¶ Septiā cōclusio tāgit tres cōditiōes tact⁹. pria. tactus ē corū q̄ hn̄t positionē. ꝛ positio ē corū que hn̄t locū. 2ª. ad hoc ꝙ aliq̄ se tāgāt reqrit̄ ꝙ habeāt vltia simil' tāgere el est vltia simul habere 3ª cōdi.° tāgētia debēt esse actia ꝛ passiua adiuicē. ꝑbat. qꝛ q̄cūqꝫ hn̄t grauitatē aut leuitatē aut ābo simul: talia agūt ꝛ patiūt̄ adiuicē. sed q̄cūqꝫ se tāgūt illa hn̄t grauitatē ꝛ leuitatem. ergo q̄cūqꝫ se tāgūt agūt ꝛ patiūt̄ adiuicē. ꝑbat miorē. qꝛ q̄cūqꝫ se tāgūt illa hn̄t positionē. igit̄ sūt sursū vel deorsū. ꝛ ꝑ cōseqns hn̄t grauitatē ꝛ leuitatē. Ex his infert diffinitōnē tact⁹ ꝑprie dicti. ꝛ est h̄. Tact⁹ est corū quorū diuersis magnitudib⁹ ꝛ pōnē hn̄tib⁹ vltia sūt simul ipsis existētib⁹ motiuis ꝛ mobilib⁹ adiuicē. ¶ Octaua cōclusio tāgit duas suppositiones. Prima. duplex ē mouēs: quoddā est quod in mouēdo mouetur. aliud ē qđ in mouendo manet imobile. similiter videtur esse in agēte. mouens eni videtur esse agēs. est tamen differētia eo ꝙ non est possibile omne mouēs agere. Secūda suppō tāgit mobilia se tāgere aliqn̄ proprie: scilꝫ quādo vnū ē mouēs ꝛ alterū mobile sic ꝙ agunt ꝛ patiūtur a se iuicē. alia vero se tāgūt iproprie q̄ se tāgūt sine actiōe ꝛ passiōe. Ex his infert diffinitionē tactus methaphorici. et est hec Tact⁹ methaphoric⁹ est quādo aliquod mouēs imobile tāgit alterū a quo nō tangitur. vt nos dicim⁹ tristitiā tangere nos. sed nos nō tāgim⁹ tristitiā.

Secundo dubitatur. Utrū simile agat vel patiat̄ a sibi simili. Ad h̄ dubiū soluēdū est supponendū ꝙ aristoteles in

hoc 5° tractatu determinat de agere & pati: & diuidit in tria capitula. In primo ondit qualia dicunt eē actiua & passiua. & itēdit duas conclusiones: ¶ Prima cōclusio tāgit p̄mā opinionē cū eius ꝓbatōe: & cū solutōe cuiusdā obiectōis: & est hec: suscepimus ab antiqs opiniones cōrias. naz qdā dicūt oē sīle eē ipassibile a sibi sīli. ꝓbat nō .n. magis vr̄ alteꝝ eē actiuū q̄ alteꝝ. ¶ Qui dicebat q̄ paruus ignis corrūpebat a magno igne. Ad hoc rn̄debāt q̄ hoc erat ꝓpter cōrietatem eo q̄ multū & paucū cōriātur. ¶ 2ª cōclusio tāgit opinionē democriti & ē hec. Solus democritus dicit idē sīle agere vel pati a seipso vel a sibi sīli: & nō cōtigit dissīlia ad se inicē agere: sz si dissīlia aliqd agāt vel patiātur. hoc nō ē fm q̄ dissīlia sed fm q̄ aliquo mō sunt sīlia. Et subdit q̄ ille opiniones sūt subcōtrarie & nō cōdictorie qr ispiciūt ad particulares acceptōes: & nō vniuersalr̄ ad oēs modos. ¶ 3ª cōclusio ē reprobatiua scd̄e opinionis: & ē hec. ratōabile ē: sīle nihil pati a sīli. ꝓbat duab⁹ rōib⁹. p̄ma qr nō videt̄ ꝑ qd alteꝝ sit magis actiuū q̄ alteꝝ. 2ª rō si sīle pateret ab oino sibi sīli seq̄ret q̄ idē possit pati a seipso: & ꝑ cōñs nihil erit imobile aut icorruptibile. ¶ 4ª cōclusio ē reprobatiua p̄me opinionis: & ē hec: dissīle nō patit̄ ab oino dissīli. ꝓbat exēplo & rōne: exēplo qr nec albedo patiet̄ a linea: nec linea ab albedine nisi fm accn̄s eo q̄ accidit lineā eē albā vel nigrā. Rōe sic qr q̄cūq3 nec sūt cōria nec ex cōrijs illa nō agūt nec patiūtur adinicē: sz oia dissīlia nec sūt cōria nec ex cōrijs. igit̄. ¶ 5ª cōclusio determinat veritatē dictoꝝ & est hec. actiua & passiua a se inicē dr̄ esse sīlia gn̄e & dissimilia spē. ꝓbat exēplo & rōe. Exēplo sic. corpus .n. natū est pati a corpore & sapor a sapore. Ratio est hec. q̄cūq3 sūt actiua & passiua adinicē illa sūt cōria: sed cōria sūt dissimilia specie & dissimilia gn̄e. ¶ 6ª cōclusio tāgit vnū correlariū & est hoc. necesse ē agēs sibi assimilare passū. ꝓbat qr agēs & passum sūt cōria: sz vnū cōriū corrūpit aliud vt sibi assimilet ipsū. ¶ 7ª cōclusio ondit qd veritatis p̄dicta opinio hēat ponēdo talē cōclusionem. nos dicimus aliqd pati duplr̄. vno mō ꝑ modū subiecti: vt dicimus hoiez calefieri & isrigidari. alio mō aliqd dr̄ pati ꝑ modū cōrij vel termini vt dicimus calidū frigefieri & laborās sanari: sīlr̄ est de agēte illi .n. de p̄ma opinione respiciebāt ad cōriū: & illi de 2ª ad subiectū. ¶ 8ª cōclusio cōparat agēs ad patiēs & est hec. nō oē agēs est passibile. probat duabus rōibus: & vno exēplo. prima rō sicut se habet mouēs ad mobile: ita agēs ad patiēs. sed est aliqd mouēs imobile sicut ē mouēs primū. igit̄ etiā ē aliqd agēs ipassibile. ¶ Scd̄a rō. quecūq3 n̄ hn̄t eādē materiā illa sūt ipassibilia adinicē .i. mutuo. sed aliq̄ agētia nō habēt eādē materiā cū passionib⁹. igitur talia sūt impassibilia. Exēplo sic. medicia facit sanitatem. igitur nihil patitur a sanitate. sed cib⁹ facit sanitatē & aliqd patitur a sanitate: infrigidatur aūt aut calefit. ¶ Nona cōclusio ē hec. q̄cūq3 nō coicāt in mā: illa nō sūt passiua adinicē. sed q̄cūq3 habēt eandē materiā illa agūt et patiūtur adinicē. ꝓbat dupliciter. prio. qr q̄cūq3 hn̄t eādē materiā illa hn̄t cōtraria. igitur sūt actiua et passiua adinicē. 2°. quia q̄cūq3 hn̄t eādē materiā vnū ē i potētia ad q̄litatem alteri⁹. igitur illa sūt actiua et passiua adinicē: qr cōtrarioꝝ est eadē potētia. añs ꝓbat qr actu frigidū ē potētia calidū: ideo p̄n̄te calefaciēte calefit. ¶ Decima cōclusio tāgit que causa sit actiua & passiua. & ē hec. causa efficiēs est actia & nō finis. qr finis nō mouet nisi scd̄m metaphorā sed efficiēs inducit speciē q̄ p̄n̄te cessat mot⁹. habitib⁹ eni presentib⁹ cessat motus. materia vero scd̄m q̄ mā est passiua.

Tertio Dubitat̄ vtrū dissimile agat i sibi dissimile. vel simile agat in sibi simile: & vtrū idē agat in seipsū. ¶ Ad soluēdū h̄ dubiū ꝑ p̄ma pte ponūt̄ alique distinctiones. Prima agens & patiēs possūt capi duplr̄. vno° pro significatis. & sic nō solū sūt dissīlia spē. sed etiam sūt dissimilia genere generalissimo. Alio° possūt capi ꝑ denoiatis. & sic capiūt̄ hic. ¶ 2ª distictio agens & patiens esse dissimilia spē pōt intelligi triplr̄. vno° q̄ sint dissimilia spē eēntiali. vt homo & equus. & sic nō est necesse agens & patiēs eē dissimilia. alio mō spē accn̄tali: vt corpus calidū & corp⁹ frididū. 3° mō aliq̄ eē dissīlia spē pōt itelligi q̄ sint dissīlia i gradibus eiusdē spēi: sicut corpus hn̄s tres gradus frigiditatis: & aliud sex: & talis dissīlitudo sufficit ad actionē. Sz ꝑ 2ª pte ponunt̄ alique distictōes. Prima. duplex est actio. q̄dā est actio vniuoca qn̄ agēs iducit sīlez formā i spē cum sua forma: vt qn̄ hō gn̄at hoiez. aut calidū gn̄at calidu3. Alia est ac° equoca qn̄ agēs gn̄at formā distinctā spē a sua forma. ¶ 2ª distictio. duplex est actio vniuoca q̄dā est reflexa. alia directa. ¶ Tertia idē agēs i seipsū pōt itelligi duplr̄. vno mō ꝑ locutionez gr̄a ptis: & sic idē pōt agere i seipsu3. alio modo ꝑ locutionē gratia totius: & sic idē nō pōt agere

ſeipſum ſaltem actione vniuoca ꝛ directa.

Rationes ſoluuntur ex dictis.

Queritur quinto. Utrum idiuiſibile ſit actiuū aut paſſiuū. ¶ Arguit̄ p̄mo ꝙ ſic: q2 idiuiſibile pōt alterari. ḡ eſt actiuū aut paſſiuū. aīs pꝫ: q2 aīa q̄ eſt indiuiſibilis pōt mutari de q̄litate ɔ̄ria i q̄litatem ɔ̄riā. ergo pōt alterari. aīs ꝓbat̄. q2 aīa pōt mutari de ignorantia in ſciam: ꝛ de ſcia i ignorātia. ¶ 2° ſic. intelligentie agunt in iſta iferiora. ꝛ tamen ſunt idiuiſibiles. ḡ indiuiſibile pōt eſſe actiuū. ¶ 3° ſic itelligentie ꝛ anime intellectiue poſſunt localiter mouere ꝛ moueri. ḡ poſſunt agere ꝛ pati. ꝛ ꝑ ɔ̄ns indiuiſibile eſt actiuum ꝛ paſſiuum. ¶ In oppoſitum eſt Ari. In iſta queſtione ꝛc̄.

Primo ſciendum eſt ꝙ in hoc. 2° capitulo determinat. Ariſto. de modo agendi ꝛ patiēdi ſm̄ antiquos. ꝛ diuiditur i tres ptes. In prima recitat opiniones antiquorum. ꝛ intendit tres concluſiones. Prima tangit opinionem Empedoclis ꝛ eſt hec. Empedocles dicit ꝙ actio fit per poros quo ingreditur agens principale. ꝛ per hunc modum fit viſio. et omnis ſenſatio ꝛ omnis mixtio. dicebat enim diaphana corpora eſſe trāſeuntia per ſuos poros. ¶ 2ᵃ concluſio tangit opinionē democriti ꝛ leucipi. qui voluerunt ſaluare omnia naturalia ponendo ſolum vnū ens. ſ. corpus indiuiſibile. oīa enim dicebant componi ex corporibus indiuiſibilibus ideo dicebant actionem fieri per talia corpora indiuiſibilia. ¶ 3ᵃ ɔcluſio tangit tertiā opinionem cum eius probationibus. ꝛ eſt hec. Melliſſus dicebat ꝙ erat tantum vnum ens infinitum et immobile. ꝙ eſſet immobile probat ſic. quia vel reciperetur in vacuo vel in pleno. non in pleno propter penetrationem dimēſionum. non in vacuo quia vacuum non eſt. ꝙ eſſet tantum vnum probat ſic. quia ſi eſſent plura illa non poſſent diſtingui niſi per vacuum. ꝙ ſit infinitum probat ſic quia non poſſet finiri niſi per vacuum. modo vacuum non eſt. Et ſubdit ꝙ melliſſus propter has rationes ponebat omnia eſſe vnū ens. q̄d eſt ſimile dementie. nullus enim poteſt eſſe ita demens vt fateatur ignem ꝛ glaciem eſſe vnum ens. 2° ſubdit ꝙ aliqui per aſſuetudinem credunt apparentia. i. multa eſſe vnū; ſicut apud melliſſū ignis ꝛ glacies videntur eſſe vnum ens.

Secūdo ſciēdū eſt ꝙ Ariſto. i ſcd̄a parte huiꝰ capituli ɔparat opiniones adinicem: ꝛ itēdit tres ɔcluſiones. Prima tāgit duas ɔueniētias ꝛ duas dr̄ias īter opinionē leucipi democriti ꝛ melliſſi. p̄ma leucipus volebat ſaluare apparentias ſenſuū vt gn̄ationes ꝛ corruptōes ꝛ multitudinē entiū ꝑ ɔgregationē ꝛ ſegregationem athomaliū: ſed melliſſus non. Scd̄a vterqꝫ dicebat vacuū nō eſſe purū ens. Tertia leucipus ponebat īfinita plena. ſ. īfinita corpora athomalia. melliſſus vero ponebat tm̄ vnū ens. Quarta melliſſus nullo mō ɔcedebat vacuū eſſe. leucipus aūt ɔcedebat ipſū eſſe īter corpora athomalia nō tm̄ ɔcedebat ipſū eſſe pure ens. Quinta vterqꝫ ponebat ꝙ nūqꝫ ex vno ſimpliciter fiunt multa nec ex multis vnum: et hoc dicebat melliſſus: quia negabat multa entia: ſed hoc dicebat leucipus qui dicebat entia nobis apparentia eſſe vnum ens. ¶ Secunda concluſio tangit tres comparationes inter leucipum et Empedoclem: quia leucipus dicebat actionem ꝛ paſſionem fieri per vacuitates exiſtentes inter corpora idiuiſibilia. ſed Empedocles dicebat ꝙ actio ꝛ paſſio fiebāt per poros. 2° q2 ad opinionē Empedoclis videtur ſequi opinio leucipi. q2 Empedocles pōebat ꝙ agēs ſine penetratione dimēſionū poteſt itrare paſſū ideo oportebat poros eſſe vacuos. nō tamē dicebat totum corpus eſſe vacuū. ideo oportebat īter illos poros ponere valde parua corpora: que a leucipo vocabant̄ indiuiſibilia. 3ᵃ. q2 leucipus apparēter ſaluabat generationes et corruptiones tam elementorū qꝫ mixtorū. ſed Empedocles nō poterat ſaluare generationē ꝛ corruptionem elementorū: ideo ponebat ea ingenerabilia. ¶ Tertia concluſio tangit quattuor comparationes inter leucipum et platonem. Prima quia leucipus reſoluebat omnia entia incorporea indiuiſibilia. plato vero reſoluebat corpora in ſuperficies. ſuperficies in lineas: et lineas in puncta. Secunda quia leucipus poſuit iſta corpora indiuiſibilia eſſe infinitarum figurarum. plato vero non. Tertia quia leucipus ſaluabat predictam opinionem per indiuiſibilia diſtantia penes vacuum. plato vero ſolum ſaluabat per contactum eo ꝙ non ponebat vacuum.

Tertio sciendum ꝙ aristo. ĩ ṫtia parte hu
ius capituli reprobat aliquas p̄dictarũ opinionum. ⁊ ĩtẽdit duas ɔ̄clõẽs. ꝑ ꝑia
tãgit q̄ttuor rõnes reprobãtes opionẽ leucipi.
p̄ma corpa idiuisibilia nõ p̄nt agere nec pati. ḡ
actio ⁊ passio nõ fiũt ꝑ corpora idiuisibilia. añs
ꝓbat. qꝛ si hoc esset possibile hoc eẽt ꝓpter vacuũ. hoc tñ ẽ falsũ cũ vacuũ nõ sit. ꝙ aũt leucipus habeat ponere corpa idiuisibilia agere ꝓbat tripliceꝛ. p̄mo qꝛ figure circ̄lari attribuit caliditatẽ. ḡ alicui alij dꝫ attribuere frigiditatem
2° qꝛ leucipus ponebat grauiꝰ ⁊ leuius. ḡ ponebat caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ. ⁊ ꝑ ɔ̄sequens ponebat agere ⁊ pati nõ posse fieri nisi ꝑ corpora idiuisibilia. 3° qꝛ leucipꝰ ponebat durũ ⁊ molle q̄
sunt actiua ⁊ passiua. añs p̄ncipalis rõnis ꝓbat
qꝛ idiuisibilia non hñt aliquã q̄litatẽ actiuã vel
passiuã ſꝫ solũ figura. ꝓbat qꝛ vel illa eẽt separabilis vel ĩsepabilis. nõ separabilis qꝛ tunc non
ageret nec pateret̄ ꝑ illũ. nec ĩseparabilis qꝛ cõtraria eẽnt simul in eodem. Ex hoc ĩfert ɔ̄ platonẽ. qꝛ si corpꝰ eẽt ɔ̄positũ ex pũctis nõ possꝫ rarefieri co ꝙ pũcta ñ p̄nt fieri maĩoa nec miora.
2ª rõ pua corpa ⁊ magna sũt eiusdẽ rõnis. igit̄ si
parua sũt idiuisibilia ita ⁊ magna. 3ª qꝛ vel oĩa
essent eiusdẽ nãe vel diuersarũ. si eiusdẽ nature. igit̄ ex ipsis debet fieri vnũ ɔ̄tinuũ. si diuersarũ ergo magis ponẽdũ essꝫ ꝙ ille nature essẽt
cause eaꝝ actionũ ⁊ passionũ q̄ꝫ eaꝝ figure. 4ª
rõ si indiuisibilia mouerẽt̄ ĩ vacuo. vł mouerẽtur a se vel ab alio. nõ ab alio qꝛ illõ nõ ẽ dabile.
nec a se. qꝛ vnũq̄d̄qꝫ mouẽs se ẽ ḟꝫ aliõ mouẽs
⁊ aliõ motũ ⁊ sic idiuisibile erit diuisibile. ¶ 2° ɔ̄° tãgit tres rõnes reprobãtes opionẽ ẽpedoclis. p̄mo qꝛ vel illi pori essẽt pleni vel vacui. nõ vacui
qꝛ negat vacuũ. nõ pleni qꝛ tũc illi pori suꝑfluerẽt. corpꝰ eñi continuũ possꝫ ita bene pati sine
poris. r̄ndet empedocles ꝙ illi pori sunt ita pui
ꝙ nullũ corpꝰ p̄nt recipe. H̄ reprobat ph̄s dupliciť. p̄ qꝛ incõueniẽs ẽ ɔ̄cedẽ parua vacua ⁊ negare magna. 2° si vacuũ est ipꝫ ẽ locus. ſꝫ oĩs locus põt repleri corpore. 2ª rõ qꝛ vel actio fierꝫ
ꝑ ɔ̄tactũ vel nõ. si nõ. ḡ suꝑfluũt pori. pori enim
ponebãt̄ ꝓpť ɔ̄tactũ. si sic igᵗ suꝑfluũt pori. sine
poris eñ põt fieri ɔ̄tactꝰ. 3ª rõ oĩa corpora sunt
diuisibilia. igᵗ ñ opꝫ ponẽ poros vt agẽs ĩgrediat̄
passũ. qꝛ diuidẽdo passũ poterit ingredi ĩ idipsũ.

Conclusio r̄nsalis. Indiuisibile ñ põt eẽ
actiuũ ⁊ passiᵐ. pꝫ quia idiuisibile non est indiuisibili contrarium.

Primo dubitat̄. Utꝝ passũ debeat pati ḟm q̄lꝫlibet eius partẽ. Ad soluendũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Aristo. ĩ hoc
vltimo c° determinat de mõ actiõis ⁊ passionis
ḟꝫ opinionẽ ꝓpriã. ⁊ diuidit̄ ĩ tres partes. In prima ponit. 5. ɔ̄ditiões reqˢitas ad actionẽ ⁊ passionẽ. ¶ p̄ª patiẽs ẽ actu ɔ̄riũ ⁊ dissimile agẽti ſꝫ
ẽ simile ptãte. i. potẽtia. 2ª passũ patit̄ ḟm q̄lꝫlibet eius partẽ q̄ꝫtitatiuã ad p̄ns essẽtiales diꝫ
3ª si passũ sit magis dispositũ magis patit̄. ⁊ si
sit minꝰ tũc minꝰ patit̄. ⁊ iõ dicebãt antiq ꝙ magis porosũ erat magis passibile. et ꝙ metallica
erãt multũ porosa. iõ facile patiebãt. 4ª ꝙ passũ ẽ actu ɔ̄tinuũ ⁊ idiuisũ. ſꝫ tñ ẽ potẽtia diuisibile. 5ª agẽs dꝫ esse approximatũ passo ita ꝙ tãgat ipsũ. Et subdit vnã obiectiõeꝫ. qꝛ ignis calefacit corpꝰ lõge distãs ab eo. soluit ph̄s ꝙ ignis
p̄ calefacit aerẽ. ⁊ aer calefactꝰ calefacit corpꝰ.

Secundo dubitat̄. Utꝝ passũ debeat
eẽ vbiq̄ꝫ diuisibile. Ad soluẽdum h̄ duᵐ ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. in scd̄a pte huius capłi infert ꝙ corpꝰ qd̄ dꝫ pati dꝫ esse vbiq̄ꝫ
sui diuisibile. ꝓbat duabꝰ rõnibꝰ. p̄ma qꝛ passũ
dꝫ eẽ vbiq̄ꝫ passibile. ſꝫ si nõ essꝫ vbiq̄ꝫ diuisibile
nõ essꝫ vbiq̄ꝫ passibile. 2ª rõ qꝛ si aliq̄ ps essꝫ idiuisibilis tũc ipꝫ totũ nõ eẽt ɔ̄tiᵐ. mõ oẽ passũ dꝫ
esse ɔ̄tiᵐ. Ex hoc ĩfert ꝙ nõ dꝫ eẽ actu diuisũ.
Sb̄dit vnã obiectionẽ ꝙ passũ dꝫ vbiq̄ꝫ pati ſꝫ
ñ poterit vbiq̄ꝫ pati si ñ sit vbiq̄ꝫ actu diuisũ. soluit negãdo minorẽ. qꝛ diuisibilitas ñ reqˢit̄ nisi
rõe ɔ̄tactꝰ. iõ suffic̄ ꝙ sit diuisibile. ⁊ ñ actu diuisũ.

Tertio dubitat̄. Utꝝ ac.° ⁊ pa.° fiãt ꝑ realẽ diuisionẽ paẽtis. Ad soluendũ h̄ duᵐ ẽ supponẽdum. ꝙ Aristo. infert alias
duas ɔ̄ditiões. p̄ma ꝙ actio ⁊ passio nõ fiũt per
realẽ diuisionẽ patiẽtis nec ꝑ igressũ alioꝝ corporum. ꝓbat qꝛ videmus idem corpꝰ manẽs ɔ̄tiᵐ
fieri aliquãdo fluens. ⁊ aliq̄ñ cõgelatum sine diuisiõe sui ⁊ sine igressu alioꝝ corpoꝝ. scd̄a augmẽtatio nõ solũ fit ꝑ introitũ corpoꝝ nec ꝑ iuxtapositionẽ coꝝ qa partes tunc ante ñ fierẽt maiores. sed solum fieret quedaꝫ appositio.

Ad rationes ante oppoᵐ. Ad p̄mam
dicit̄ ꝙ actio põt capi
tripliciť. vno° put ɔ̄uertit̄ cũ motione. alio° ꝓ q̄dã mutatiõe ḟꝫ qualitatẽ. ẽtio mõ ꝓ mutatione
de qualitate actiua vel passiua cuiusmõi sũt q̄litates ẽtie spẽi. ad idiuisibilia hñ agit̄ actiõe p̄ ⁊
scd̄o modo dicta. ſꝫ nõ actiõe ꝓprijssime dicta.
Et ꝑ hoc soluuntur alie que ratiões.

Queritur Sexto. Utrū q̄ttuor elemēta remaneāt formalr̄ in mixto Ar͛ p̄. q̄ sic. q2 vnumqōq3 ɔponitur ex bis i q̄ resoluitur. sed vnūquodq3 mixtū resoluitur i q̄ttuor elemēta. g̊ vnūquodq3 mixtū saltē cōponit̄ ex quattuor elemētis. ꝛ per ɔn̄s i vno mixto pfecto remanēt ēt quattuor elemēta. 2° sic i vno mixto est vnū elemētū p̄dominās. g̊ i vno q3 mixto saltē remanet entitas vni⁹ elementi. ꝛ ɔfirmat̄. q2 q̄ōlibet mixtū mouet̄ s3 elemētum p̄dominās. 3° sic. p diffinitionē mixtiōis q̄ est mixtio ē miscibiliū alteratoꝝ vnio. Ex illa formāt̄ due ɔn̄e. p̄ma. mixtio ē miscibiliū alt͛atoꝝ. g̊ nō ē miscibiliū corruptoꝝ. ꝛ p ɔn̄s mixtibilia remanēt icorrupta s̄m suas ꝓprias entitates. 2ª ɔª ꝓbat̄. q2 mixtio ē vnio miscibiliū. g̊ necē ē ētitates ipoꝝ miscibiliū remanere realit͛ ꝛ entitatiue i mixto. ꝫ ɔn̄s. q2 vnio ē realis relatio q̄ reqrit extrema realia distincta. In oppositū ē auctoritas ph̄i dn̄tis elemēta esse po͛ i mixto ꝛ n̄ actu.

Primo sciēdū q̄ ꝓ declaratiōe t͛minorū q̄ōis ponūt̄ p̄ aliq̄ suppōes p̄ma. i mixtiōe ɔcurrūt. 5. p̄ma d3 eē miscibi͛ᵐ approximatio siue vnio. 2ª d3 eē eoꝝ ꝓportio ita. s. q̄ sint sic ꝓportionata q̄ vnū n̄ possit ɔuertē reliquū i s̄ba3 ei⁹ nec eɔ̄. 3° reqrit̄ miscibiliū alt͛a° ita q̄ vnū sic agit i aliō ꝛ eɔ̄. q̄ corrūpat q̄litates alt͛atiōis ꝛ eɔ̄. 4° reqrit̄ eoꝝ corruptio ita q̄ de entitate nihil remaneat nisi sola mā. 5° reqrit̄ cōuersio eoꝝ i t͛tiā entitatē. s. i entitatē mixti. ℂ 2ª suppō i elemēto simplici solū sūt tres entitates. s. entitas māe ꝛ entitas for͛. ꝛ entitas elemēti resultās ex vniōe māe cū forma. sūt ēt 4ᵒʳ entitates q̄litatū ꝛ alioꝝ accn̄tiū ipi⁹ elemēti. 3ª suppō i mixto sūt solū 4ᵒʳ entitates. p̄ma ē ētitas māe scd̄a ē entitas for͛ s̄bālis ipi⁹ mixti ꝛ t͛tia ē ētitas t͛tia resultās ex illis q̄ vocat̄ mixtū. ꝛ q̄rta ē entitas formaꝝ acc̄ntaliū necessario ɔseq̄ntiū formā mixti. Ex bis seq̄t̄ p̄ q̄ i mixto ɔposito ex elemētis solū remanet d̄ ētitate mixti elem̄tari p̄ma ētitas q̄ ē mā. 2° seq̄t̄ q̄ forma s̄bāl̄ elemēti n̄ remanet realr̄ ꝛ ētitatiue i mixto ēt s3 q̄dcūq3 eē. p3 q2 illa d3 corrūpi. 3° seq̄tur q̄ i mixto n̄ remanet entitas tot⁹ elemēti cū n̄ remaneat forma s̄bālis. 4° seq̄t̄ q̄ mixtū ē ita simplex simplicitate reali ꝛ ētitatiua sicꝫ ꝛ elemētū. p3 q2 sicꝫ elemētū dic̄ ētitatē t͛tiā resultātē ex vniōe vni⁹ forme s̄bālis cū mā sic mixtū dic̄ entitatē t͛tiā resultātē ex vniōe simplicis vni⁹ for͛ mixti cū mā. 4ª suppō. esta formas manere i mixto ē formā s̄bālē elemētoꝝ realr̄ ꝛ ētitatiue remanere i mixto sic q̄ mā ipsius mixti sit quoddā aggregatū ex materijs quattuor elementorū. ꝛ forma substātialis mixti sit quoddā aggregatū ex quattuor formis substantialibus elementorum tale3 forma3 mixti realiter integrātib⁹ ꝛ entitatiue cōstituētib⁹. sed elemēta remanere virtualr̄ē q̄ in mixto sint similes qualitates sicut in elementis.

Secūdo sciēdu3 est q̄ Aristo. in isto vltimo tractatu determinat de mixtione. ꝛ diuidit̄ in quattuor ptes. In p̄ma intēdit quattuor ɔclusiōes. ℂ Prima tāgit vnā q̄stionē que ē hec. Utrꝫ mixtio sit possibilis. secūda tāgit vnū argumētū ꝓbās q̄ non. q2 vel ambo mixtibilia manerēt i actu ꝓprio. vel vnū maneret ꝛ alteꝝ corrūpet̄ vel ambo corrūpent̄. nō p̄mū q2 tūc nō est mixtio s3 iuxpositio. nec 2ᵐ q2 tūc mixtio ē eorū q̄ hn̄t eē simplr̄. igit̄ illa quoꝝ vnū h3 eē ꝛ aliō n̄: nō miscent̄. Nec 3ᵐ q2 q̄ nullo mō sūt entia illa nullo mō sūt mixtibilia. ℂ 3ª ɔ° tāgit solōnē p̄dicte dubitatiōis ponēdo d̄ria mixtiōis a gn̄atiōe augmētatiōe ꝛ alt͛atiōe. differt eni a gn̄atiōe. q2 si ex mā p aduentū forme aliqō gn̄etur nō dicim⁹ formā misceri. similiter si ex lignis gn̄etur ignis nō dicim⁹ lignū misceri igni. sed ligna corrūpi ꝛ ignē gn̄ari. sed differt ab augmētatione q2 dicim⁹ hoc corp⁹ augetur cibo. ꝛ tn̄ nō dicimus ipsum misceri cibo differt eni ab alt͛atiōe. q2 q̄litas s3 quā fit alteratio nō miscet̄ subiecto cū vtrūq3 saluet̄ in actu ɔpleto ꝛ pfecto. nec etiā distincte qualitates miscētur i eodē subiecto. Ex hoc infert q̄ falsū dicebant illi q̄ affirmabāt oia aliq̄n eē mixta. oportet eni q̄dlibet mixtibiliū esse sepabile. nulla aūt qualitas est separabilis. Quarta ɔclusio tangit solutionem rōis ꝓbantis mixtionē nō esse possibilē ꝓ quo ponit duas suppōes. Prima tangit talē diuisionē. entiu3 quedā sunt in actu. ꝛ q̄dam in potentia. 2° dicit̄ q̄ mixtibilia nō manent in mixto in actu sed in potentia. p̄mū ꝓbat q2 ex ipsis fit vnum tertiū. 2ᵐ ꝓbat q2 postq̄3 cōiūcta sunt ꝛ mixta adhuc possunt separi. igitur remanent in potētia. Ex his dicitur ad rationem q̄ non remanent in actu nec corrumpitur alterum neq3 ambo. manet aūt virtus eoꝝ. In secunda parte Aristo. ingrit modū s̄m quem fit mixtio ꝛ intendit tres conclusiones. Prima tangit duos modos s̄m quos antiqui opinabant̄ mixtionē3

fieri. pmus q mixtio fiebat p iuxtapositionem partium insensibilium ppter sui paruitatē. Scōs q quilibet pars vnius mixtibilis poniť iuxta quā libet ptēz alti⁹ mixtibilis vt ordeum diceret mixtū frumēto. ¶ z² ɔ°. tāgit tres suppōes. pma n̄ ē ɔueniēdū ad aliqd minimū corp⁹. z² qz tōm eē bōgeneū. z² qz in vltima mixtiōe opz q̄libz partez mixtibiliū eē cū q̄libet parte alteri⁹. bis suppositis reprobat ɔcōs modos sil'. ¶ z² ɔ°. tāgit rōnez reprobātē illos modos z ē hec. fm p̄dictos modos nō ē mixtio. pbat qz mixtibilia saluanť fz ppzias formas. igiť nulla est ibi ɔfusio aut mixtio sz solū ɔpositio. In z² pte bui⁹ capli oñdit q̄ sūt mixtibilia. z itēdit q̄ttuoz ɔclusiōes. Pria tāgit vnā diuisionē z ē hec. entiū q̄dā sūt actiua z passiua adiuicē vt illa q̄z est eadē mā. alia vō n̄ vt illa q̄ nō coicant in mā. ¶ z² ɔ°. nō coicantia i mā nō sūt adiuicē mixtibilia vt sanitas nō misceťur corpori. ¶ z² actiuoz z passiuoz adiuicē modicū vni⁹ nō ē mixtibile cū multo mai⁹. pbat q gutta vini nō misceť mile milies amphore aque pbat qz min⁹ trāsmutať in mai⁹ z nō trāsmutāť ambo i vnū ťtiū. ¶ Quarta ɔ°. illa sūt mixtibilia adiuicē q̄ sūt actiua z passiua adiuicē adeq̄ta i potētijs z virtutib⁹ sic q vnū nō posset aliō conuertere in suā nāz. sz ambo ɔuertunť in dñans id ē i mixtū gñatū ex illis. n̄ eiz gñať alteꝛ illoꝝ sed mediū cōe. s. mixtuz. Ex hoc infert q mixtibilia sūt ɔria. qz sūt actiua z passiua adiuicē. In q̄rta parte oñdit q̄ sūt facilit̃ mixtibilia z q̄ nō z itēdit tres ɔclōes. Prima. pua sūt puis faciliuś mixtibilia q̄z magna magnis. qz pua iuxta se posita facili⁹ se trāsmutā t q̄z magna. ¶ z² bene diuisibilia z bñ trāsmutabilia ťminis alienis sūt facilit̃ mixtibilia. pbat qz talia facilit̃ diuiduntť in duas puas ptes. ¶ Tertia mltū passibile cū parū passibili n̄ facilit̃ misceť. vt pz de ere z stanno z similiter de locutione balbutiētium.

Tertio sciēdū q circa hunc textuz icidūt tres difficultates. Prima vtꝛ mixtio sit possibilis. Pro solōe bui⁹ difficltatis dicitur. p̊ q mixtio nō solū ē vni⁹ actus sz ē q̄dā aggregatū ex trib⁹ actib⁹. s. ex approximatiōe mixtibiliū z alteratiōe z corruptiōe eoꝝ z resolutiōe. Ex bis diciť q mixtio est possibilis quia oēs eius cause sūt possibiles vt posset inductiue pbari. Scđa difficltas vtꝛ diffinitio mixtionis in textu posita q̄ est hec. mixtio ē mixtibiliū alteratoꝝ vnio. sit bene assignata. Ad hoc r̄ñdetur q sic dūmodo sit ibi p̄dicatio causalis sic q sit sensus. mixtio causať ex vnione mixtibilium alteratorū. ¶ z² difficultas qualr pōt saluari q elemēta nō remaneāt in mixto realit̃ z entitatiue cū diffinitiōe mixtionis. iste eniz ɔsequentie sunt bone. mixtibilia sūt alterata. igitur nō sunt corrupta. similr sunt vnita. igitur nō sunt corrupta. Pro solutiōe p̄me ɔñe dicitur q alteratuz ē participiuz p̄teriti tēporis. ideo stat mixtibilia p̄us eē alterata e posterius corrupta z resoluta in nāz mixti. Sz p solōe secūde ɔñe p̄mo pōt dici q dñdo mixtionē eē vnionē nō est ppzie p̄dicatio formalis dicēs. hoc est hoc. sed magis cālis. vel dicitur q licet elementa non sint vnita i mixto fm suas proprias entitates. sunt tamen vnita fm ppzias virtutes. aut saltē fm similes qualitates sicut postea videbitur.

Conclusio r̄nsalis. Elementa n̄ manēt formaliter in mixto. patet quia sequeretur q vnūquodq̄z mixtum esšz realiter plura supposita. Consequens est impossibile. patet tamen consequentia. quia quelibet forma substantialis vnita materie disposite cōstituit vnū suppositū. cū in quolibet mixto eēnt quattuoz forme substātiales cōiuncte suis materijs seq̄retur q ibi essent quattuoz supposita.

Primo dubitatur. Utrū entitates elemētoꝝ remaneant in mixto fm esse remissuz. Pro solōne huius dubij supponēdum est q tres sunt opiniones dicentium entitates elementoruz remanere in mixto. Prima est Auicēne que stat in duabus suppositionibuś z duob⁹ dictis. Prima suppositio. forme substātiales elementorum non possunt intendi nec remitti. substantia enim non suscipit magis neq̄z minus. Secunda. qualitateś elementorū possūt realiter intendi z remitti. forme enim realeś accidentales contrarium habentes suscipiunt magis z minus. ¶ Primū dictum elementa remanent in mixto fm suas formas substantialeś nullo modo substantialiter mutataś. Secūdū qualitates elementorum remanent i mixto fm esse remissuz z propoztionatū. hāc reprobat cōmētatoz p̊ quo ad suppositiōes qz si qualitates elementorum possunt remitti non remissa forma substantiali sequitur q substantia elementi possit remanere corrupta qualibet qualitate elementi illius cum sit eadem ratio de parte illi⁹ qualitatis sicut de ipsa qualitate. Opinio vero commentatoris stat i duabus suppositionibus z duobus dictis. Prima suppositio. forme sub-

stantiales elementoꝝ sunt realiter intēsibiles
⁊ remissibiles sicut qualitates elemētoꝝ. Secū
da q̄tū remittit̄ de qualitate elemēti tātūz re
mittit̄ de eiꝰ forma sub̄ali. Primū dictū elemē
ta remanēt i mixto ƺ eē remissū. Scōz dcm̄ q̄li
tates elemētoꝝ ēt manēt i mixto ƺ eē remissū
⁊ dic̄ ꝙ nō ē icōueniēs formas icōpletas q̄ sunt
q̄si medie int̄ sub̄as ⁊ accidētia suscipe magis ⁊
minꝰ cuiusmōi sūt forᵉ elemētoꝝ. Hec opio vi
det̄ ɔ̄dicere pħo i p̄ntis iō relinq̄t̄. Opio āt Al
berti ē ꝙ el'ta manēt i mixto ƺ eē ligatū ⁊ ñ ƺm
eē liberꝝ. q2 tñ ille tres opiniones ponunt plura
litatem sine necessitate ⁊ ɔcedūt i quolibet mi
xto esse plura supposita. iō relinquēde sūt.

Secundo dubitat̄. Utꝝ elemēta rema
neāt i mixto ƺ aliquas reali
tates. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ ē
q̄dā opinio Aureoli q̄ stat i duabꝰ suppōnibꝰ et
duobꝰ dictis. Prima ꝙ sicut mediū inter q̄lita
tes ɔ̄rias ɔponit̄ ex extremis sic etiā mixtuz ex
elemētis. Secūda mediū int̄ qualitates ɔtrari
as nō ɔponit̄ ex ipsis qualitatibꝰ ɔtrarijs. sƺ cō
ponit̄ ex q̄busdā realitatibꝰ trūcatis. i. diminu
tis ipsaꝝ qualitatū extremoꝝ q̄ realitates amit
tunt nomē ⁊ rōnē ipsoꝝ extremorū ita ꝙ ex eis
resultat vna qualitas de t̄tia specie distīcta a q̄
litatibꝰ extremis. Primū dictū. forme sub̄ales
elemētoꝝ nō remanēt i mixto. Secūdū i mixto
manēt q̄dā realitates ipsoꝝ q̄ nō sūt forme nec
partes eoꝝ. sƺ amittūt nomē ⁊ rōnē totiꝰ ex q̄bꝰ
resultat entitas mixti. Cōtra quē ponit̄ talis ɔ°.
In mixto nō remanēt aliq̄ realitates elemento
rū. pƺ q2 vel ille eēnt s̄be vel accñtia. nō accñtia
q2 nō eēnt ptes s̄bāles mixti. nō s̄be q2 vel eēt
mā vel forma vel toᵐ ɔpoᵐ q̄rū q̄dlibet negat.

Tertio dubitat̄ Qualit̄ remanēt elemē
ta i mixto. Pro solōne huius du
bij ponunt̄ alique distinctiōes. Prima quadru
plicia sunt mixta: q̄daz sūt que gn̄antur ex qua
tuor elementis. alia sunt q̄ generantur ex duo
bus vel tribus elemētis. alia sunt que gn̄antur
ex elemēto ⁊ mixto. alia sunt que ex nullo ele
mento gn̄ant̄. sƺ solū gn̄ant̄ ex mixto. Secūda
distinctio. elemēta remanere i mixto. pōt itelli
gi dupliciť. vno mō i actu. alio mō in potentia.
Tertia distictio. duplex ē potētia. q̄dā ē poten
tia remota q̄ cōit̄ vocat̄ potentia subiectiua vł
receptiua. alia ē potētia ꝓpinqua q̄ cōit̄ vocat̄
potētia respectiua. potētia ꝓpinqua est duplex
q̄dā est includens actū ⁊ stans sub actu. alia est
excludēs actū ⁊ trāsiēs adueniente actu. ¶ 4ª
distinꝰ triplex est actus. q̄daz est actus ṽtualis.
alius est actus ꝑfectionalis. alius est actus for
malis. remanere in actu ṽtuali est eodē mō re
manere i aliquo quo effectus remanet ī sua cā
efficiēte vniuoca vel equiuoca. sƺ remanere in
actu ꝑfectionali est eminenter ⁊ ƺ similitudinē
ɔtineri i aliquo sic obiectū i potētia. ¶ 5ª. distinꝰ
actus formalis ē duplex sicut ⁊ potētia q̄dā est
actꝰ simpliciť q̄ nullo° ē ꝑmixtus potētie. Alius
ē actꝰ formalis ñ simʳ q̄ ē mediꝰ int̄ purā potētiā
⁊ purū actū. Sexta distinꝰ actꝰ formal' simʳ ē du
plex. q̄dā ē ɔpletꝰ. aliꝰ ē incompletꝰ. remanere
ī actu formali simpł'r ē remanere ƺ suas ꝓpas
formas sub̄āles saluatis eoꝝ rōibꝰ specificis. re
manere aūt i actu simʳ ⁊ ꝑfecto ē remanere ƺm
suas ꝓprias formas sub̄āles saluatis rōnibꝰ i eē
itēso. sƺ remanere in actu formali icōpleto est re
manere ƺm ꝓpaz formā sub̄ālez saluata eiꝰ rōe
specifica in esse tantū remisso. sed remanere in
actu formali nō simʳ est remanere. nō i pura po
tētia cuiusmodi ē potētia subiectiua. nec i puro
actu cuiusmōi ē remanere i puris formis speci
ficis sƺ ē remanere i potētia meª int̄ potētiaz re
motā ⁊ puꝝ actū q̄ potētia vocat̄ potentia for
malis aptitudialis. Ex his dr̄° ꝙ elementa ma
nēt i mixto i potētia ñ solū i potētia s̄biectia. sƺ
ēt i potētia ꝓpinq̄. 2°. dr̄ ꝙ elemēta ñ remanēt
i mixto i actu ṽtuali. mixtū. n. nō est cā efficiens
equoca nec vniuoca elemētoꝝ. 3°. dr̄ ꝙ elemen
ta nō manent i mixto' actu ꝑfectionali. q2 non
solū manent i mixto ƺ siſitudinez imo etiā ƺm
aliquez aliū actū. 4°. dr̄ ꝙ elementa ñ manent i
mixto i actu for'li simʳ. siue ɔpleto siue icōpleto
q2 i mixtis nō saluant̄ rōnes specifice formarū
elementoꝝ. nec i esse remisso. nec i esse itenso.
5° dicit̄ ꝙ elementa manent i mixto i actu for
mali actuali. non simpliciter. hoc ē dictu in po
tentia formali: actuali non tamen sic ꝙ aliqua
actualitas vł realitas elemēti alia a materia re
maneat in mixto ex qua realiter ⁊ entitatiue cō
ponatur mixtum: sed sic sunt in potentia actu
ali ꝙ impossibile est mixtum resolui quin resol
uatur in quattuor elementa. Ex his sequitur
ꝙ in mixto sunt solū tres entitates ɔsiderande
pma est mā mixti ɔstituta ex materijs elemento
rum: alia est forma substātialis mixti resultās
ex quadā ꝓportiōe elementorū resolutorū: in
ipsā formā mixti q̄ nullo mō ɔposita est ex for
mis s̄balibꝰ elemētorū. sƺ dic̄ entitatez specifice

distinctā cōtra formas elemētorū. ⁊ est ita simplex ētitatiue sicut forme elemētorū. 3ª est entitas ipsius mixti cōstituta ex matia ⁊ forma mixti. Erit igitur cōsiderādū ꝙ materia iformata a forma mixtiē vna potētia nō solū subiectia sed etiā actualis ꝑ quā ipsa est proxime resolubilis vel saltē reddit mixtū resolubile ꝓrie i naturas q̄ttuor elemētorū. 2º. sequitur ꝙ i mixto nō ꝑmanēt q̄litates elemētorū. alias accidēs migraret de subiecto in subiectū. sed bn̄ remanēt similes q̄litates. nō tamē scd̄m ita intēsū esse.

Ad rationes Ad primā dicit̄ ꝙ aliqd resolui i aliud pōt itelligi dupl'r. vno mō resolutōne sepatia tātū q̄ scilz sepat partes vnitie cōponētes aliqd totū. ⁊ sic cōceditur maior ⁊ negat̄ mior. Alio mō pōt intelligi ꝙ aliqd resoluat̄ i aliqd resolutiōe ꝓductiua sicut geitū resoluit̄ i corruptū ⁊ corruptū in geitū mediāte ꝓductiōe alicui' noue forme. et sic negatur mior ⁊ cōcedit̄ maior. ¶ Ad 2ᵃᵐ dicit̄ ꝙ i q̄libet mixto ē vnū elemētū ꝑdn̄ans virtute h̄ ē i silib' q̄litatib' sicut mixta terrea pl'es q̄litates sil'es q̄litatib' t're bn̄t ⁊ s̄m eē magis intēsū bn̄t q̄ h̄beant q̄litates sil'es qualitatib' aliorum elemētorum. i nullo tn̄ mixto est elemētū ꝑdn̄ans real'r ⁊ entitatiue. ¶ Ad 3ᵃᵐ dr̄ ꝙ sicut dictū ē i 3º notabili ⁊ 2º. ꝙ elemēta ꝓp h̄ corrūpūt̄ vel dn̄r corrūpi: q2 remanēt s3 potētiā ꝑmixtā actui. 3º dr̄ ꝙ elemēta i gn̄atōe mixti nō corrūpūtur corruptōe simpl'r: s3 solū corruptōe s̄m qd. qr̄ .n. ex minus notabili generatur magis notabile ē generatio simpliciter ⁊ corruptio secundum quid. ¶ Et h̄ de ꝑ̄ō gn̄atōe ⁊ corruptōe dc̄a sufficiāt.

B habendā aliqualē notitiā scd̄i libri d̄ gn̄atōe q̄rit̄ ꝑ̄. Utruz qualitates elemētorum sint forme s'bales ꝓp'e ipsorum passiones. ¶ Arguit̄ ꝑ̄ ꝙ sint forme s'bales q2 qualitates elemētorum sūt pricipia cuiusl3bet motus ipsorum. igit̄ sūt nature elemētorum: ⁊ ꝑ ɔn̄s sūt materie vl' forme s3 euidēs ē ꝙ nō sint materie. ḡ necesse ē ꝙ sint forme s'bales ipsorum. ¶ 2º. sic. ꝙ sint passiones q2 n̄ sūt accn̄a elemētorum. igitur necesse ē ꝙ sint passiones vl' dn̄e eēntiales elemētorum. an̄s p3 q2 si eēnt accn̄a tūc possēt adeē ⁊ abeē subiecto ꝑ̄ter subiecti corruptionē: ⁊ sic ignis nō eēt calidus. ¶ 3º. sic. ista sūt i mā n̄ali. ignis ē calidus aer ē humidus. ḡ de eēntia s'bi vel ꝓpriū ei': ⁊ ꝑ ɔn̄s q̄litates elemētorum sūt forme s'bales vl' ꝓprie passiones ipsorum. ¶ In oppoᵐ arguit̄ nullū accn̄s ē forma s'balis. iste qualitates sūt accn̄a. ḡ iste qualitates nō sūt forme s'bales ipsorum elemētorum: ꝙ nō sint ꝓprie passiones p3: q2 nō ɔueniunt omni neq3 soli neq3 semper.

Primo sciēdū ꝙ ꝓ declaratōe terminorū q̄ōnis ponūtur aliq̄ suppōes ꝑ̄ma ē hec: necesse ē i aqua ponere vnā frigiditatē de 3ª spē qualitatis real'r distictā ab illa de 2ª spē qualitatis q̄ ꝓp'e vocat̄ frigefactiuitas. q2 stat vnā real'r separi sine alia. igit̄ ille frigiditates real'r distiguūtur abiuicē. an̄s p3 q2 si aq̄ sit sūme calida ipsa adhuc ē frigefactiua suipsius. imo de scd̄o deposito calefaciēte ipsa frigefacit seipsā. igit̄ necesse ē ponere i ipsa vnā frigiditatē a qua ipa formal'r dicatur frigefactiua: sil'r ē i alijs elemētis. in igne .n. ꝑ̄ter caliditatē de 3ª spē qualitatis ē vna alia caliditas de 2ª spē qualitatis q̄ ꝓp'e vocatur calefactiuitas a qua ignis dr̄ formal'r calefactiu'. ¶ 2ª suppō. qualitates de 3ª spē qualitatis sunt real'r distincte ab ipsis: ⁊ ab eis real'r sepabiles. p3 de frigiditate i aqua. ¶ 3ª suppō. qualitas de 2ª spē qualitatis ē real'r eadē cū ipsis elemētis ⁊ ab ipsis real'r isepabilis. Ex his dn̄r duo. primū ꝙ caliditas ⁊ cetere q̄litates de t'tia spē qualitatis nō sūt forme s'bales nec ꝓp'e passione a elemētorum. p3 q2 iplicat ɔ̄dictionē ꝓpriā passionē separi a s'bo: s3 vt ɔ̄sūtū ē nō iplicat illas qualitates separi ab elemētis 2º. dr̄ ꝙ qualitates de 2ª spē sūt ꝓp'e passiones elemētorum: ⁊ nō sūt forme s'bales. ⁊ sic nec d̄ eēntia ipsorum. ꝑ̄mū p3: q2 ois aptitudo ē ꝑdicabilis d̄ subiecto cui' ē aptitudo i 2º mō dicendi ꝑ se. 2ᵐ p3 q2 nulla relatio siue aptitudinalis siue actualis ē de eēntia absoluti. igit̄ ille qualitates q̄ sūt q̄dā relatōes aptitudinales n̄ sūt de eēntia elemētorum q̄ sūt entia absoluta. Ex his sequr ꝑ̄mo ꝙ qualitates elemētorum nō sūt de eēntia elemētorum etiā ɔsideratorum vt actiua ⁊ passiua. accn̄s .n. nō ē de eēntia s'be. 2º. sequr ꝙ qualitates ꝑ̄me nō sūt ꝓprie passiones elementorum sed sunt ab ipsis elementis realiter separabiles.

Secundo sciẽdũ est ꝙ i isto scđo libro i quo Aristo. determinat ꝺ nã gñatoꝝ ꝛ corruptoꝝ sũt tres tractatus. In pri-mo determinat de pncipio formali ꝛ mãli ele-mẽtoꝝ: ꝛ diuidit̃ i tria capitula. In p̃mo deter-minat de ipso pncipio formali ꝛ mãli: ꝛ intendit octo ꝯclusiones. ❡ Prima tãgit itẽtũ ꝛ est hec. dictũ est de mixtione de tactu de agere ꝛ pati ꝛ gñatõe ꝛ corruptõe tã simplr̃ q̃ ꝫm qd ꝛ de al-teratõe. iõ oportet ꝯsiderare de corporib⁹ q̃ vo-cãtur elemẽta. ꝓbat qꝛ gñatio ꝛ corruptio ĩ sũt oĩbus gñabilibus ꝛ corruptibilibus ꝑ ista q̃ttu-or corpora sensibilia. s. ꝑ q̃ttuor elementa. ❡ 2ª ꝯclusio tãgit opiniones antiquoꝝ de pncipio mãli: ꝛ est hec. qdã antiquoꝝ dicũt pricipiũ mã-le esse vnũ. puta aerẽ aut ignẽ aut aliqꝺ mediũ corpus qꝺ est separabile a qualitatibus sẽsibili-bus. alij vero ponũt ꝑl'a pricipia mãlia: nã qdã ponũt duo. s. ignẽ ꝛ terrã alij ponunt tria. s. ignẽ terrã aquã. alij ponũt q̃ttuor. s. ignẽ terrã aquã ꝛ aerẽ quẽadmodũ Empedocles q dicebat ge-nerationẽ ꝛ corruptionẽ in entibus fieri ꝑ ꝯgre-gationẽ ꝛ segregationẽ ipsoꝝ. ❡ 3ª ꝯclusio tan-git reprobationẽ ponẽtiũ ꝑl'a pncipia ꝛ est hec illi q ponũt ꝑl'a pricipia videtur ꝯfiteri ea q̃ ap-paret scđꝫ sẽsũ: dicũt. n. gñationẽ ꝛ corruptionẽ fieri ꝑ ipsoꝝ ꝯgregationẽ ꝛ segregationẽ. aut ꝑ q̃libet aliã mutationẽ. ❡ 4ª ꝯclusio tangit aliã reprobationẽ eoꝝ q ponebãt vnũ pricipiũ mã-le esse corpus mediũ separatũ a ꝯrietatibus: ꝛ est hec. peccant illi q ponũt vnã mãꝫ extra p̃di-cta elemẽta corporeã ꝛ separabilẽ a ꝯrietate. ꝓ-bat qꝛ ipossibile est corpus sensibile eẽ sine ꝯrie-tate sꝫ tale corpus mediũ ẽ corpus sẽsibile. igit̃ nõ põt esse sine ꝯrietate: maiorẽ ꝓbat qꝛ oẽ cor-pus sẽsibile ẽ graue aut leue. calidũ aut frigidũ ❡ 5ª ꝯclusio tãgit tres rõẽs reprobãtes opinio-nẽ platonis q̃ erat ꝙ pricipiũ mãle esset vnum pãdoceos. i. vnũ receptiuũ oĩuꝫ formaꝝ: p̃ma qꝛ hec opinio nullã hꝫ determinationẽ: nõ. n. di-cit manifeste an illud pãdoceos esset corpus se-paratũ. i. distictũ ab elemẽtis. 2º qꝛ plato nõ re-cte vtit̃ mã. dicit. n. mãm esse subiectũ i actu: si-cut auꝝ subijcitur operibus aureis. ꝛ sic gñatio eẽt alteratio. Impossibile ẽ. n. enũciare ꝙ illud ex q̃ fit gñatio ꝛ corruptio sit ens i actu. 3ª rõ qꝛ dicebat mãm p̃mã esse planitiẽ. i. supficiẽ hoc ꝓ-bat qꝛ dicebat entia vltimo resolui ad planitiẽ. ❡ Sexta ꝯclusio tãgit pricipiũ mãle ꝫm vnita-tẽ ꝛ est hec: nos dicimus eẽ vnã mãm corporꝝ sẽ-sibiliũ non separabilẽ a q̃litatibus sensibilibus: sed semp ẽ cũ ꝯrietate ex qua gñant̃ vocata ele-mẽta. ꝓbat qꝛ calidũ nõ est mã frigidi. nec ecõ-tra. g̃ p̃ter illa ꝯria necesse est ponere vnã mate-riã q̃ sit subiectũ amboꝝ. ❡ Septima cõclusio tãgit ordinẽ illoꝝ ꝛ est hec. p̃mo est corpus sen-sibile i potentia. 2º sunt ꝯrietates vt caliditas ꝛ frigiditas. 3º quattuor elementa trãsmutantur adiuicẽ ꝑ alterationẽ ꝛ nõ sũt trãsmutabilia si-cut dicebat empedocles: semp. n. sũt sub ꝯrieta-te. ❡ Octaua. necesse est determinare de prin° formali elemẽtoꝝ q̃ sũt qualitates contrarie.

Tertio sciẽdũ ꝙ Aristo. i hoc 2º capitu-lo determinat de pricipijs forma-libus elemẽtoꝝ: ꝛ itẽdit talẽ ꝯclusionẽ: quattu-or qualitates p̃me sũt ꝺr̃ie elemẽtoꝝ. Ad hanc ꝯclusionẽ ꝓbãdũ ponit duas suppõnes. prima. ꝺr̃ie elementoꝝ sũt qualitates tangibiles. pꝫ qꝛ corpus sẽsibile ẽ etiã tãgibile. tãgibile. n. ẽ illud cuius est sensus tactus. g̃ necesse est ꝙ ꝫm tãgi-bilitatẽ ꝯriã differãt quattuor elementa: ꝛ sub-dit vnã obiectionẽ: visus est prior tactu. g̃ obie-ctum visus est prius obiecto tactus: ꝛ ꝑ ꝯñs cor-pora sensibilia debẽt distingui ꝑ obiecta visus. Soluit qꝛ visibile nõ ẽ passio corporis ꝫm ꝙ tã-gibile est: sed ꝫm ꝙ aliud. ❡ Scđa suppositio tãgit numeꝝ qualitatũ tãgibiliũ ꝛ est hec. Iste sũt ꝯrietates scđm tactũ. calidũ frigidum humi-dũ siccũ graue duꝝ leue molle lubricũ aridum lene aspeꝝ grossũ subtile. Ex his ꝓbat suã prin-cipalẽ ꝯclusionẽ duabus rationibus. p̃ma. quat-tuor elemẽta distiguntur ꝑ qualitates actiuas ꝛ passiuas: sed graue ꝛ leue nõ sunt qualitates actiue ꝛ passiue: quattuor vero qualitates p̃me sũt actiue ꝛ passiue. igit̃ quattuor elemẽta non distiguntur ꝑ graue ꝛ leue: sed ꝑ quattuor qua-litates p̃mas. maiorẽ ꝓbat qꝛ oportet elemẽta esse adiuicem actiua ꝛ passiua eo ꝙ mutãtur ꝛ miscẽtur adiuicẽ. minorẽ ꝓbat ꝑ scđa parte: qꝛ calidũ ꝯgregat homogenea: ꝛ segregat ethero-genea: sed hoc sibi accidit: frigidũ aũt ꝯgregat homogenea: ideo calidũ ꝛ frigidũ sunt actiua ꝛ passiua adiuicẽ: sed illud humidũ non terminat̃ ꝓprio termino. est tñ bñ terminabile termino alieno. siccũ vero ecõtra. ideo humidũ ꝛ siccum sũt qualitates passiue. Scđa rõ. oẽs qualita-tes tãgibiles reducũtur ad quattuor qualita-tes p̃mas g̃ qualitates p̃me sũt ꝺr̃ie elemẽtoꝝ añs ꝓbat iductiue. nã subtile reducit̃ ad humi-dũ: humidũ aũt est bene repletiuum ꝛ nõ bene

terminabile ꝓprio termino: sılr subtile est bene repletiuū ⁊ terminabile termino alieno: ⁊ grossū reducit ad siccū: sed lubricū reducit ad humidū. lubricū.n.ē humidū passū a sicco sicut oleū. ⁊ aridū reducit ad siccū. aridū.n.ē pfecte siccū. siccū.n.est coagulatū ꝓpter defectū humidi. sꝫ molle reducit ad humidū eo ꝙ cedit ⁊ non resistit tāgēti: ⁊ hoc est ꝓpriū humidi. durꝫ sūt reducit ad siccū: nā durꝫ est qḋ nō cedit tāgēti ꝓpter qḋ ē coagulatū: ⁊ subdit ꝙ humidū dr multiplr vno mō ꝓ humido simplr. alio modo ꝓ humido mixto: ⁊ illud est duplex: qḋdā hꝫ humiditatē superficietenus. aliud hꝫ humiditatē intrinsecā: ⁊ silr dr siccū. Ex his īfert ꝙ oēs alie qlitates tāgibiles reducūtur ad istas quattuor qualitates primas. ⁊ iste nō reducūtur ad alias: ideo necesse ē ꝙ sint tm̄ quattuor qualitates prime.

Conclusio rnsalis qlitates elemētorū nō sūt qttuor passiones ꝓprie ipsoꝝ. pꝫ qꝛ psit realr separari ab ipsis. terra.n. pōt humefieri ⁊ aqua pōt calefieri.

Primo dubitat. Utrū caliditas ⁊ frigiditas sint qlitates tm̄ actiue. humiditas vero ⁊ siccitas sint tm̄ passiue. Pro solutōe hui⁹ dubij ponit talis distictio: aliqd dicit actiuū aut passiuū duplr. vno mō simplr. alio mō i respectu. Ex his dicūtur duo. p̄mo ꝙ caliditas ⁊ frigiditas sūt simplr actiue ⁊ passiue. dicūtur tn̄ actiue i respectu tm̄. 2° qꝛ humiditas ⁊ siccitas sunt qlitates simplr actiue ⁊ passiue eo ꝙ sūt ↄ̄ria i mā coicātia. dnr tn̄ passiue ad caliditatē ⁊ frigiditatē. illud.n. qḋ est maioris actiuitatis dr actiuū i ordine ad illud qḋ ē minoris actiuitatis: ⁊ illud qḋ est maioris resistētie dr passiuū respectu illius qḋ est minoris resistētie.

Secundo dubitat. Utrum qḋlibet elemētū determinet sibi vnā qlitatē i sūmo. Pro solutōe hui⁹ dubij ponit talis distictio: vnū elemētū determinare sibi vnā qlitatē i sūmo pōt itelligi duplr. vno mō ꝙ ibi qlitas sit simplr sūma iter oēs qualitates eiusdem spēi illi corpori ↄuenientes. alio mō ꝙ illa qlitas sit sūma i ordine ad aliā qualitatē sibi iherentē. E his dnr duo. p̄mo ꝙ nō est necesse qḋlibet elemētū sibi determinare vnā qualitatē i sūmo p̄mo. pꝫ qꝛ nihil ꝓhibet aliqꝫ qualitatē alicui⁹ mixti eē itēsiorē caliditate ignis. ¶ 2° dr ꝙ vnū qḋqꝫ elemētū determinat sibi vnā qualitatē i summo 2° modo. pꝫ qꝛ ignis dicit sūme calidus in cōparatione ad suam siccitatem.

Tertio dubitat. Utruꝫ aliqua quattuor qualitatū p̄maꝝ insit cuilibet elemēto p̄mo. Ad qḋ breuiter rndet ꝙ p̄mo pōt capi duplr. vno modo vt dicit p̄mitatē totalitatis alio mō vt dicit p̄mitatē cālitatis siue vniuersalitatis. 3° mō dr p̄mo cōparatiue vt ē idē qḋ alio p̄us: ⁊ sic illa vocat p̄mitas ihesionis. Ex his dnr tria. p̄mo ꝙ cuilibet elemētoꝝ īsunt due qualitates primitate totalitatis. ignis.n. sm quālibet sui ptē est calidus ⁊ siccus. 2° dr ꝙ nulla qualitas iest alicui elemēto p̄mo p̄mitate cālitatis siue vniuersalitatis posterioristice: qꝛ nulla p̄dicat de aliquo elemēto sm ꝙ ipsū: falsū ē enim ꝙ ignis sm ꝙ ignis sit calidus. 3° dicit ꝙ cuilibet elemēto iest vna qualitas p̄mo p̄mitate ihesionis sic ꝙ nulli alteri p̄us iheret vt igni caliditas. aque frigiditas. ⁊ terre siccitas.

Ad rationes Ad p̄mā dr ꝙ qualitates bene sūt pricipia nālia sꝫ nō pricipia pricipialia. ¶ Ad scḋaꝫ dr ↄcedēdo totū argumētū. dr.n. ꝙ sicut aqua pōt calefieri: sic ⁊ ignis potest infrigefieri seu īfrigidari. ¶ Ad tertiā dicitur ꝙ ille ꝓpositōes sūt i materia contingenti. Et hec de prima questione.

Queritur scḋo. Utrū caliditas ignis ⁊ caliditas aeris differant spē. ¶ Et arguit p̄mo ꝙ sic: qꝛ ↄsequūtur formas eēntiales spē distictas. g̃ differūt spē. tenet ↄ̄ña qꝛ cāuū spē differētiū effectus debēt eē spē differētes. ¶ 2° sic. caliditas ignis nālr iheret igni ⁊ violēter iheret aeri. igit differūt spē. tenet ↄ̄ña qꝛ nāa ⁊ violētū spē differūt. ¶ 3° sic. leuitas ignis ⁊ aeris differunt spē. g̃ ⁊ eoꝝ caliditas. tenet ↄ̄ña qꝛ leuitas ē effectus caliditatis: añs pꝫ qꝛ iclinant ad loca spē differētia. ergo differūt. ¶ In oppositum arguitur auctoritate philosophi.

Primo sciēdū ꝙ Aristo. isto 3° capitulo ondit numeꝝ elementoꝝ ex cōplexionib⁹ qttuor qualitatū p̄maꝝ ⁊ itendit duas ↄclusiones. ¶ Prima tm̄ sūt quattuor elemēta: ꝓbat phs duplr. p̄mo ratiōe sic: qꝛ solū sunt quattuor cōbinatōes qualitatū possibiles. igit solū sūt quattuor elemēta. añs pꝫ qꝛ nō possūt i toto imaginari nisi sex cōbinatōes qualitatum primaꝝ. s. calidi ⁊ frigidi. humidi ⁊ sicci. calidi ⁊ sicci. calidi ⁊ humidi. frigidi et humidi frigidi et sicci. due p̄me sūt ipossibiles: qꝛ ↄ̄ria nō sūt nata cōbinari adiuicē. igit sūt tm̄ quattuor possibiles

ꝙ poſſi ſũt tm̃ quattuoꝛ elementa. 2ª ꝯña pꝫ q̄ꝛ quãlibet cõplexionẽ qualitatũ cõſeqtur vnum elementũ. ignis. n. eſt calidus ⁊ ſiccus. aer vero eſt calidus ⁊ bumidus: aqua vero frigida ⁊ bumida: terra frigida ⁊ ſicca. 2º. ꝓbat ſuã ꝯcluſionẽ aut ꝛoꝛitatibus antiquoꝝ q̄ꝛ nullus antiquoꝝ poſuit elemẽta excedere numeꝝ quaternariũ. ḡ ſũt tm̃ quattuoꝛ elemẽta. añs ꝓbat iductiue. q̄ꝛ q̄dã poſuerũt vnum. alij duo. alij tria. alij quattuoꝛ. ¶ 3ª ꝯcluſio tãgit quinq̄ ꝓꝓꝛietates elemẽtoꝝ. pͥma licet nũq̄ vnũ elemẽtoꝝ reperiat ſimplex. ſepe tñ reperit̃ mixtũ alteri vt aer ſemp miſcet̃ vapoꝛibus aque terreſtribus: ⁊ inde eſt q̄ ſepe vocamus illud qḋ eſt ſiſe igni ignẽ ⁊ illud qḋ eſt ſiſe aeri aerẽ. 2ª ignis eſt ſupabundãtia caliditatis: ſicut glacies eſt ſupabũdantia frigiditatis. ꝯgelatio. n. ⁊ arſio ſũt q̄dã ſupabũdãtie. iſta frigiditatis: hec vero caliditatis: ⁊ ꝓpter hoc dicebãt ex igne ⁊ glacie nihil generari. 3ª loca nãlia ignis ⁊ aeris ſũt ſurſũ: aque vero ⁊ terre ſũt deoꝛſũ. 4ª igni ꝯriat̃ aqua ⁊ aeri terra. ꝓbat q̄ꝛ iſta ſunt ex qualitatibus ꝯrijs. 5ª q̄ꝛlibet elementoꝝ ſibi determinat vnã q̄litatẽ vt terra eſt magis ſicca q̄ꝫ frigida. aqua magis frigida q̄ꝫ humida. aer magis humidus q̄ꝫ calidus. ignis vero magis calidus q̄ꝫ ſiccus.

Secũdo ſciẽdũ eſt q̄ Ariſto. i iſto 2º tractatu determinat de trãſmutatione elemẽtoꝝ: ⁊ diuidit̃ in quattuoꝛ capitula. In pͥmo oñdit q̄ faciliter trãſmutãtur ⁊ que nõ. Et icludit quattuoꝛ ꝯcluſiones. ¶ Pꝛima elemẽta ſũt adinicẽ trãſmutabilia. ꝓbat̃ dupliẽ. pͥmo q̄ꝛ hoc apparet ad ſenſũ. 2º q̄ꝛ niſi eẽnt trãſmutabilia non eſſet poſſibile fieri alteratiõnẽ. ¶ 2ª ꝯcluſio. q̄ꝛlibet elemẽtũ põt gñari ex quolibet. ꝓbat q̄ꝛ q̄cũq̄ bñt qualitatẽ ẽm quã nata ſunt alterari. illa poſſũt adinicẽ gñari: ſed elementa bñt qualitates ẽm quas poſſũt adinicẽ alterari ergo ⁊c. minoꝛẽ ꝓbat: q̄ꝛ ignis ꝑ caliditatẽ ꝯria tur aque. ⁊ terra ꝑ ſiccitatem aeri: ⁊ ſilr̃ de alijs. ¶ 3ª ꝯcluſio ĩ bñtibus ſimbolũ. i. ꝯuenientiã i aliqua qualitate fit facilioꝛ trãſitus q̄ꝫ i nõ bñtibus ſimbolũ. ꝓbat. q̄ꝛ facilius eſt trãſmutare vnum q̄ꝫ multa: ſed ĩ bñtibus ſimbolũ nõ opoꝛtet trãſmutare niſi vnã qualitatẽ: i nõ bñtibus opoꝛtet tranſmutare duas. ergo. minoꝛẽ ꝓbat exẽplis. nã ſi ex igne fiat aer ⁊ trãſmutet̃ ſiccitas i humiditatẽ ſtatiꝫ manẽt qualitates aeris. ſ. caliditas ⁊ humiditas: ſilr̃ ſi ex aere fiat aqua oꝫ mutare humiditatẽ i frigiditatẽ: ſi aũt ex igne fiat aqua opoꝛtet mutare caliditatẽ i frigiditatẽ. Ex hoc ĩfert q̄ poteſt fieri circulatio ĩ generatione elementoꝝ: nã ex igne generat̃ aer: ex aere aqua. ex aqua terra. ex terra ignis. ¶ 4ª concluſio ex duobus elemẽtis nõ habẽtibus ſimbolũ poteſt generari 3m̃. nõ aũt ex elemẽtis ſimbolizãtibꝰ. ꝓbat pͥmo exẽplo: q̄ꝛ ſi in igne coꝛrũpat̃ caliditas: et in aqua coꝛrumpatur humiditas remanebunt frigiditas ⁊ ſiccitas que ſũt qualitates terre: ſimiliter ſi ĩ aere coꝛrumpatur humiditas ⁊ ĩ terra frigiditas remanebũt qualitates ignis. Secundo probat concluſionem ratione: quia fumus videtur generari ex aere ⁊ terra: modo flamma que eſt ignis eſt fumus ardens. igitur ignis generatur ex aere ⁊ terra. Secundã partem concluſionis probat: quia vel coꝛrumperetur qualitas ſimbola: ⁊ ſic non remanerent niſi qualitates contrarie que non poſſunt reperiri in aliquo elemento: vel coꝛrumperentur qualitates ꝯtrarie: ⁊ ſic non remaneret niſi vna qualitas in ambobus ex qua non poteſt elementum conſtitui. Et dictis infert q̄ ſi ex vno elemento fiat alterum ſimbolizans ſolum coꝛrũpitur vna qualitas: ſi autem ex duobus fiat vnum tertium tunc coꝛrumpuntur due qualitates.

Tertio ſciendum q̄ Ariſto. in hoc 2º capitulo intendit talem cõcluſionẽ Unum elementum non eſt materia alterius. probat philoſophus quinq̄ rationibus: pͥma quia ſi ſic quodlibet elementum eſſet aer. ꝓbat conſequentiam quia aer ẽm antiquos ponitur ens eſſe in actu: ⁊ ponitur manere idem in tota tranſmutatione. ideo adhuc verũ eſt dicere de eo q̄ eſt aer. 2ª ratio materia debet ſucceſſiue manere ſub contrarijs ſed aer nõ poteſt manere ſucceſſiue ſub contrarijs eo q̄ ſibi determinat certã cõbinationẽ qualitatum. Tertia ratio quia ſi ex aere fieret aqua non eſſet generatio ſed alteratio: quia ſubiectum manet vnũ ⁊ idem. Quarta ratio quia tunc eſſet idẽ aer ⁊ aqua. probat quia tunc ex aere fieret aqua: ⁊ adhuc maneret aer. Quinta elemẽta naturaliter ſibi determinãt qualitates ꝯtrarias. ergo vnum non eſt materia alterius. Remouet quandam obiectionem: quia aliquis poſſet dicere q̄ ignis eſt aer calidus: ⁊ aqua aer frigidus reprobat dupliciter. pͥmo quia ſequeretur q̄ cum ex aere fiat aqua eſſet ſolum alteratio. Secundo ſequeretur q̄ idem eſſet naturaliter calidum et naturaliter frigidum. aer enim cum

esset ignis esset nāliter calidus. ꝛ cū esset terra esset nālit̃ frigidus. Ex his infert ꝙ opꝫ aliā eē māꝫ cōēꝫ q̃ sit mā quattuoꝛ elemētoꝝ. ꝓbat ga elementa sūt ad inuicem trāsmutabilia. ḡ eoruꝫ est mā̃ia cōis. tn̄ illa n̄ est aliqđ corp⁹ medium.

Conclusio rn̄salis. Caliditas ignis ꝛ aeris sūt eiusdē spēi specialissime. pꝫ qꝛ si n̄ seq̄rent̃ tria icōueniētia. p̄ qꝛ vni eēnt plura ꝯria. frigiditati ciꝫ aq̄ ꝯriat̃ caliditas ignis ꝛ caliditas aeris. 2º seq̄ret̃ ꝙ i elemēt̄ h̄nti b⁹ simbolū n̄ erit facilioꝛ transit⁹ q̄ȝ i n̄ h̄ntib⁹ simbolū. 3º seq̄ret̃ ꝙ erūt plꝫes q̄litates p̄ime q̄ȝ 4ᵒʳ.

Primo dubitat̃. Utꝝ elemēta extrema sint adiuicē trāsmutabilia. Ad soluendū h̄ dubiū est supponendū ꝙ Aristo. in secūda pte hui⁹ capituli reprobat errorē q̄rūdā dicētiū sola elemēta sibi iuicē imediata eē trāsmutabilia adiuicē. ꝛ itēdit duas ꝯclōes. ¶ Prima elemēta nō sūt ifinita. ꝓbat qꝛ si eēnt ifinita i q̄libet essent ifinite ꝯrietates. ꝛ p ꝯsequēs i q̄lꝫ essent ifinite q̄litates. falsitatē ꝯntis ꝓbat dup̄ʳ p̄ qꝛ nulli⁹ elementi mā est ifinita. 2º qꝛ vnū elemētū nō possꝫ i aliud ꝯuerti al's oporteret ifinitas q̄litates gn̄ari. ꝛ ꝓbat ꝯn̄am: qꝛ cū ignis haberet trāsmutationē ad alia elemēta opꝫ etiaꝫ ꝙ h̄ret ad ea ꝯrietatē. ¶ Scd̄a ꝯº elementa extrema sūt adiuicem trāsmutabilia. ꝓbat qꝛ elemēta extrema h̄nt adiuicē ꝯrietatē. ḡ sūt adiuicē eē trāsmutabilia. a̅n̅s ꝓbat supponēdo ꝙ ignis ꝛ aqua sūt extrema elementa iter q̄ mediat aer g pōt i vtrūq̄ȝ trāsmutari. Ex his sic arguit aer hꝫ ꝯrietateꝫ ad vtrūq̄ȝ. igit̃ ignis ꝛ aqua h̄nt adiuicē ꝯrietateꝫ. ꝯn̄am ꝓbat supponēdo ꝙ ꝯrietas ignis ad aereꝫ sit sic nigꝝ ad albū. ꝛ ꝯrietas aeris ad aquā sic humidū ad siccū: ꝛ pōat̃ ꝙ aer trāsmutet̃ in aquaꝫ. vel igit̃ remanebit albedo vel nō. si sic. igʳ aqua ꝯriabitur igni. si nō tūc aq̄ erit nigra ꝛ humida. i ea eim gn̄abitur nigredo. ponatur vlteri⁹ aerē trāsmutari i ignē. vel ḡ remanebit siccitas vel corrūpetur. si remaneat seq̄tur ꝙ ignis ꝯriatur aq̄ humide. si corrūpatur tunc ignis erit humidus qđ est impossibile.

Secūdo dubitatur. Utrū elementa sint adiuicē ꝯparabilia. Ad soluendum hoc du(biu)ᵐ est supponendū ꝙ Aristo. i hoc 3º capitulo reprobat errorē empedoclis. ꝛ diuiditur i duas partes. In p̄ma reprobat p̄mū errorem ꝛ est hec. elemēta nō sunt trāsmutabilia. sꝫ tm̄ sūt ꝯparabilia f̄m equalitatē. Cōtra hūc errorem ponit ph̄s talem cōclōnem. Impossibile est elemēta eē trāsmutabilia ꝛ esse adinuicē cōparabilia f̄ꝫ equalitatē. ꝓbat qꝛ vel sūt ꝯpabilia f̄ꝫ q̄ātitatē sic ꝙ q̄ȝtū est de mā i vno pugillo aque est tātū i decē pugillis aeris. ꝛ tūc necesse est h̄re aliq̄d cōe ipsis p qđ mensurātur. ꝛ illud cōe erit mā. ꝛ p ꝯsequens ipsa erūt transmutabilia vel possunt esse ꝯpabilia in posse agere sic ꝙ quantum aqua pōt ifrigidare. tātum aer pōt calefacere. vel possunt comparari in posse pati. sic ꝙ quantū vnus pugillus aque pōt i frigidari tantū deceꝫ aeris possunt calefieri. ꝛ ad vtranq̄ȝ ꝯparationeꝫ seq̄tur ipsa esse ꝯpabilia.

Tertio dubitatur. Utꝝ empedocles posset saluare nāles trāsmutatiōes Ad soluendū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Ari. in scd̄a pte hui⁹ capituli itēdit vnā ꝯclōnem reprobātem 2ᵐ errorē empedoclis ꝛ est hec. Empedocles nō potuit saluare mutationem i reb⁹ ꝓbat ph̄s iductiue. p̄ de augmentatione cum f̄m ipsū elementa sint trāsmutabilia. seq̄tur ꝙ nō pōt fieri augmētatio sꝫ solū iuxtapositio ipsoꝝ ¶ 2º ꝓbat d̄ gn̄atione ꝛ corruptione. ꝛ p⁹ ꝙ sūt a casu et fortuna vt dicebat empedocles. qꝛ q̄ fiūt a nā semp ꝛ vt i plurib⁹ fiūt. simili t̃ q̄ fiunt a casu nō semp fiūt. nec in plurib⁹ similit̃ fiūt. igit̃ gn̄atiōes q̄ fiunt a natura non fiūt a casu. alias non apparet causa ꝓpter quaꝫ ex hoīe gn̄atur hō. ꝛ ex frumento frumentū ꝛ nō oliua. Qđ nō fiant a lite vel amicitia probat qꝛ licet litis sit segregare ꝛ amicitie ꝯgregare. tamen accidit ꝙ p talem congregationeꝫ fiant generationes. et corruptiones. De motu locali probat quattuoꝛ rationibus. prima quia non determinat quomō lis vel amicitia moueant̃. vel ambo sursum vel ambo deorsū. vel aliud sursū aliđ deorsū. 2ª qꝛ f̄ꝫ empedoclē amicitia magis mouet q̄ȝ lis saltē preter naturā. amicitia enim coagregat diuersa elemēta simul qđ non pōt esse sine violentia sed lis segregat mouendo vnūquodq̄ȝ ad ꝓpriu̅m locum. Tertia ratio qꝛ sequitur ꝙ nullus esset motus localis nisi per litem vel amicitiam. Quarta ratio quia dicebat aliquo tempore durare amicitiam ꝛ aliquo tempore durare litem. ergo oportet esse aliquas causas mouentes lite ꝛ amicitia priores. Postea ꝓbat de alterationibus anime. quia ipse dicebat omnia esse elementa vel ex elemētis vel igitur anima ē elementum ꝛ sic sibi nō conuenit nisi qualitas vni⁹ elementi. vel ex elementis. ꝛ sic sibi non conueniunt nisi alterationes corporales.

Ad rationes Ad p̄mā dr̄ concedēdo añs ⁊ negando ɔñaz: q̄r tales non sūt effectus p se illaꝝ formaꝝ s̄baliū: ꝫ solū p accñs. ¶ Ad scd̄az ɔcedēdo añs ⁊ negādo ɔñaz: q̄r nālitas ⁊ violētia sūt vr̄e accñtales ⁊ nō eētiales. ¶ Ad tertiā dr̄ negando añs. oīs n. leuitas ē oī leuitati eadē ī spē: ⁊ oīs caliditas omni caliditati. Et hec de questione.

Ueritur tertio. Utrū q̄litates prime sint pricipia actiua mixti gn̄ati ex elementis. ¶ Arguit̄ p̄mo q̄ sic: q̄r cuiuslibet actōis pricipiū hꝫ ɔ̄riū. ſꝫ sole q̄litates h̄nt ɔ̄riū. igit̄ ille q̄litates p̄me sūt pricipia illoꝝ gn̄atoꝝ. ¶ 2º sic. illud est agens pricipale taliū gn̄ationū quo posito ponunt̄ vel remoto remouētur gn̄ationes mixtoꝝ: ſꝫ posita vel remotis q̄litatibus p̄mis ponūtur vel remouent̄ gn̄atōes mixtoꝝ. igit̄ q̄litates p̄me sūt principia actiua taliū gn̄ationū. ¶ 3º sic. gn̄atōis mixti ē aliq̄d pricipium ⁊ nō gn̄ans vniuersale eo q̄ est gn̄ans equocū. ḡ oꝫ q̄ sit aliq̄d gn̄ans pticulare ⁊ nō aliud q̄ꝫ q̄litates p̄me. ¶ Jn oppositū ē auctoritas ph̄i.

Primo sciēdū est q̄ p declaratiōe terminoꝝ q̄stionis sūt soluēde tres difficultates. ¶ Prima vtrū aliq̄d accñs sit pricipiū pductiuū alicuius accñtis. Pro solutiōe huiꝰ ponūtur tres distictōes. Prima. cāꝝ agētiū q̄dā sūt mediate ⁊ q̄dā imediate. 2ª. cāꝝ agētiū. q̄dā sūt pricipales ⁊ q̄dā istrumētales. 3ª. cārū agētiū. q̄dā sūt eētialr̄ subordinate. alie subordinate accñtalr̄. Ex his dr̄ ad difficultatē q̄ nullū accñs ē p̄ncipiū p̄ncipale totalr̄ pductiuū alicuiꝰ accñtis. pꝫ q̄r pricipiū pductiuū ē nā. nā aūt nō dr̄ de accñtibus. ¶ 2ª difficultas vtrum accñs sit pricipiū pductiuū alicuiꝰ s̄be. Ad quā breuiter r̄ndet̄ q̄ non. pꝫ p maximā scotistaꝝ q̄ talis ē: qn̄cūq̄ꝫ aliq̄ cā equoca est totalr̄ pductiua alicuiꝰ effectus illa est nobilior illo effectu: ſꝫ si accñs eēt pductiuū s̄be eēt cā equoca respectu s̄be: ⁊ p ɔñs esset nobilior s̄ba. ¶ 3ª difficultas q̄ est cā pricipalis pductōis mixti ex elemētis. Ad quā dr̄ tria. p̄mo q̄ cause istrumētales sūt qualitates p̄me. 2º q̄ cause pricipales imediate sūt quattuor elemēta. 3º q̄ cause principales mediate sunt agentia vniuersalia.

Secundo sciēdū est q̄ Aristo. in isto 4º capitulo determinat de gn̄atione mixti ⁊ elemētis: ⁊ diuidit̄ ī duas ptes. Jn p̄ma soluit quādā q̄stionē. s. vtrum gn̄atio mixti ex elemētis sit possibilis ⁊ itēdit tres ɔclusiones. ¶ Prima tāgit vnā suppositionē ⁊ ē hec. elemēta h̄nt māꝫ cōmunē ⁊ adiuicē sūt trāsmutabilia. hec. n. coīter se ɔsequūtur. hāc suppositionē pbat q̄r alr̄ nō possēt saluari gn̄atōes ex rebꝰ nisi sicut domus fit ex lateribus ⁊ lapidibus. pbat ɔñaz q̄r si elemēta nō hēant māꝫ communē ipsa nō corrūpunt̄ simplr̄: ſꝫ solū mixta ponūtur: falsitatē ɔñtis pbat q̄r tūc nō q̄libet pars mixti eēt mixta. nec q̄libet pars carnis eēt caro: ſꝫ vna pars erit ignis ⁊ alia aqua. ¶ 2ª tāgit vnū argumētū pbās q̄ mixtū nō possit generari ex elementis q̄r vel elemēta remanerēt vel corrūperent̄. nō p̄mū q̄r tūc nō esset generatio sed iuxtapositio. si 2m tūc nō remanebit nisi mā. ¶ 3ª ɔclusio tangit solutionē q̄stionis ⁊ est hec. ī generatione mixti corrūpūtur excellētie qualitatū: ⁊ reducūt̄ ad quādā pfectionē mediā: ⁊ tūc corrumpūtur elemēta: ⁊ non generat̄ vnū ex alio. nec manet sola materia: sed de eaꝛ fit vna forma media. s. forma mixti: ⁊ ex diuersa pportiōe qualitatum elementorum iunctorum fiunt diuersa mixta.

Tertio sciēdū q̄ Aristo. i tertia parte huius capituli itēdit talē ɔclusionē: oīa mixta circa mediū ex nā sunt composita ex quattuor elemētis. pbat iductōe ⁊ ratione: iductione sic. primo de terra: q̄r ipsa est locus nālis mixtoꝝ existētiū circa mediū. ergo est i ipsis. de aqua probat duplr̄. primo q̄r oportet alia mixta esse terminata q̄d nō pōt fieri sine aqua. Scd̄o q̄r nisi esset ibi aqua terra flueret. de igne ⁊ aere pbat q̄r mixta sūt ex terra ⁊ aqua. igit̄ ex igne ⁊ aere. pbat ɔñaz: q̄r generatio debet eē ex ɔ̄riis. modo ignis ⁊ aer ɔ̄riātur aque ⁊ terre: rōe sic Ex eisdē sumus ex q̄bus nutrimur: ſꝫ nos nutrimur ex quattuor elemētis. igit̄ sumus ex quattuor elemētis. minorē pbat q̄r plāte nutriuntur ex quattuor elemētis. igit̄ ⁊ q̄dlibet mixtū circa mediū existēs. añs pbat signo: q̄r rustici volentes plātas irrigare miscēt aquam stercoribus. Ex his īfert q̄ rōabile ē magis ignem nutriri q̄ꝫ q̄ttuor elementa. pbat. q̄r q̄cq̄d nutrit̄: nutrit̄ p formā: ſꝫ ignis iter alia elemēta hꝫ magis rationē forme eo q̄ naturaliter fertur ad extremuꝫ mūdi forma enim erit supremū ⁊ terminꝰ oīuꝫ:

Conclusio r̄nsalis q̄litates p̄me nō sūt pricipia effectiua gn̄atiōis mixti ex quattuor elementis. patet quia nulluꝫ accidens est pricipiū pductiuū substātie.

Primo dubitaẗ. Utrū trāsmutationū
n̄ſlūi ſint q̄ttuoꝛ pricipia.ſ. mālē
formale efficiēs ⁊ finale. Ad ſoluēdū hoc dubiū
eſt ſupponēdū ꝙ Ariſto.i hoc ſcđo tractatu de
terminat de cauſis trāſmutatōis:⁊ diuiditur i
tria capitula. In p̄mo oñdit q̄ ſūt pricipia trāſ-
mutationū:⁊ itēdit quiq; ɔcluſiones. ❡ Prima
tāgit vnā cōparationē iter ꝑpetua ⁊ corruptibi
lia:q: i vtriſq; reperiūtur duo vel tria principia
.ſ.mā forma ⁊ efficiēs. ꝙ in gn̄atōibus reperiaẗ
mā ꝓbat ponēdo talē diſtictionē. entiū q̄dā ſūt
ſp.alia nunq̄.alia vero q̄nq; ſūt.alia q̄nq; vero
nō ſūt: vt ſūt gn̄abilia ⁊ corruptibilia.igiẗ i ipſis
oportet eē mā z q̄ ſit ſuſceptiua taliū tranſmuta
tionū. Materia.n.ē pricipiū quo gs pōt eſſe et
nō eē. ꝙ reqraẗ forma. ꝓbat q: finis ē pricipiū
generatōis:ſ; finis ⁊ forma idē ſunt.igiẗ reqriẗ
forma.2° q: forma ē rō vniuſcuiuſq; ſ bē ideo ē
pricipiū generatōis. ❡ 2ª ɔcluſio tāgit duas opi
niones antiquoꝝ de cā efficiēte:⁊ dr̄ p̄mo ꝙ
antiqui aliqd ſōniauerūt de cā efficiēte:ſed nul
lus eoꝝ ſufficiēter dicit qđ ipſa ſit. ❡ Prima opi
nio fuit platonis ponentis nās ſpēꝝ ydeas eſſe
cās agētes:⁊ dicebat particulares res fieri per
participationē ⁊ ſuſceptionē iſtaꝝ ydeaꝝ ⁊ cor-
rūpi ꝑ obiectionē illaꝝ. Alia opinio fuit d̄mocri
ti ⁊ leucipi dicētiū mā z eſſe cauſā generationū.
dicebāt.n.ꝙ corpora idiuiſibilia ɔgregabāt ſe ⁊
diſgregabāt ſe:⁊ ꝑ talē ɔgregationē ⁊ diſgrega
tionē dicebāt fieri generatōes ⁊ corruptiones.
❡ 3ª ɔcluſio tāgit reprobationē iſtaꝝ opinionū.
Primā opinionē reprobat duabus rationibus.
prima eſt.ydee ſ̄m platonē ſemꝑ fuūt ⁊ materia
ſemꝑ eſt diſpoſita. ergo non pōt aſſignari ratio
q̄re q̄nq; ſūt generatōes ⁊ q̄nq; nō. 2ª rō
q: ꝓpter illas ydeas videmus aliaſ cās reqri ad
agēdū: vt ad ſanitatē reqriẗ medicus:ad doctri
nā reqriẗ doctor.igiẗ ydee non ſūt ſufficientes
cauſe agētes. De ſcđa opinione dicū ꝙ ē magiſ
nālis q̄ꝫ p̄ms. In oībus.n.ſiue nālibus ſiue arti
ficialibus aſſueti ſumus dicere.hoc eſt efficiēs
qđ eſt principiū motus. Sed iſta opinio deficit
tripl'r. p̄mo q: materie ē pati ⁊ moueri: alterius
vero cauſe ē mouere ⁊ agere. aqua.n.ex ſeipſa
nō facit aīal nec lignū lectū. 2° deficit ꝙ relinqt
pricipaliorē partē.ſ.formā. 3° deficit ꝙ attribu
unt potētias actiuas ⁊ paſſiuas elemētis:⁊ reli
quūt cās celeſtes que ſunt cauſe pricipaliores.
❡ 4ª ɔcluſio tāgit tertiā opinionē cū ei° repro-
batōe ⁊ ē hec. qdā dixerūt oīa fieri aut corrūpi
ɔgregatōe aut ſegregatōe: q: calidi ē diſgrega
re ⁊ frigidi ē ɔgregare. ideo ponebāt calidum ⁊
frigidū eſſe cās agētes:ſ; hec opinio deficit tri-
pliciter. p̄mo. q: ignis ⁊ alia elemēta ſūt ſolum
mouētia mota h̄ntia mouētia immobilia priora
ipſis. 2° ꝙ attribuūt actionē cauſis iſtrumētali
bus ⁊ reliquūt cās pricipaleſ:⁊ eſt ſile ac ſi dice
rēt ſecurim vel aliqđ iſtrumētū eē cā z pricipalē
actōis. 3° deficiūt q: ignis ⁊ q̄libet cā iſtrumēta
lis ſi nō dirigereẗ a pricipaliori agēte deterius
ſe hr̄et q̄ꝫ aliqđ artificialiū eo ꝙ corrūperet iſta
mixta. Cōcludit ꝙ p̄ter calidū ⁊ frigidū ē ponē
da aliqua cā efficiēs p̄oꝛ ipſis. ❡ 5ª ɔcluſio ꝑpe-
tuitas motus celi ē cā ꝑpetuitatis corruptiōis ⁊
generatōis. ꝓbat duabus rationibus. p̄ma. q:
ꝑ motū celi ɔtinue nobis reducitur generatio
.ſ.ꝑ motū ſolis.igiẗ ⁊c. 2ª ratio. motus localis
ē p̄oꝛ motu generatōis.igiẗ ē cā eius. añs ꝓbat
q: qđ moueẗ localiter h; eē:ſ; qđ generaẗ nō ē.
cū igitur rationabilius ſit ens eē cā z nō entis q̄ꝫ
ecōtra ſeqtur ꝙ rōnabile ē motū localē eē p̄orē
motu generationis ⁊ eſſe cauſam eius.

Secūdo dubitatur. Utrum motus celi
obliquo circulo ſit cauſa ꝑpetu
itatis generatōis ⁊ corruptōis. Ad ſoluēdū hoc
dubiū eſt ſupponēdū ꝙ Ariſto.i ſcđa parte hu-
ius capituli oñdit gs motus celi ſit cauſa gene-
rationū ⁊ corruptionū:⁊ itēdit tres ɔcluſiones
❡ Prima p̄mus motus celeſtis nō eſt cauſa ge-
nerationū ⁊ corruptionū. ꝓbat q: ille motus eſt
ſimpl'r vnus:⁊ ad nos nullā h; diuerſitatē. igiẗ
nō eſt cauſa generatōis ⁊ corruptōis. ꝓbat ɔſe-
quētiā. q: idē ſiliẗ ſe hn̄s ſemꝑ ē natū facere idē
igitur cū generatio ⁊ corruptio ɔ̄rientur ſeqtur
ꝙ ille motus nō erit cauſa generationū ⁊ corru
ptionū. Cōſequētiā ꝓbat q: ɔ̄rioꝝ ɔ̄rie ſūt cau-
ſe. ❡ Scđa ɔcluſio: motus ſolis ſub obliquo cir
culo eſt cauſa ꝑpetuitatis. probat q: ille mot° ē
ɔtinuus ⁊ ꝑpetuus:⁊ h; diuerſitatē ad nos pe-
nes acceſſū ⁊ receſſū. igitur. Et ſubdit ꝙ cauſa
p̄ñtie eſt acceſſus:⁊ cauſa abſentie eſt receſſus
Ex his īfert tertiā ɔcluſionē q̄ eſt hec. Tp̄s ge-
neratiōis ſemꝑ eſt equale tpi corruptōis. ꝓbat
quia ꝑ acceſſū ſolis res generātur. igitur etiā ꝑ
receſſū corrūpitur. ɔ̄rioꝝ.n.ɔ̄rie ſūt cauſe: ſed
tempus acceſſus eſt equale tēpori receſſus.

Tertio dubitatur. Utꝝ oīa generabilia ⁊
corruptibilia habeāt determina-

tā periodū siue durationē. Ad soluendum hoc dubium est supponendum ꝙ Aristoteles in hoc secundo capitulo ostendit omnia generabilia & corruptibilia habere determinatam periodum non tamen eandem: quia quedam habent maiorem et quedam minorem: et intendit quinque conclusiones. ¶ Prima tangit quandam obiectionem: quia sepe videmus aliquas corruptiones esse fortiores generationibus. ¶ Ad hoc respondet philosophus ꝙ hoc non contingit ex parte periodi: sed ex confusione aliarum causarum: vel ex parte melioris vel peioris dispositionis materie. ¶ Secunda cōclusio probat perpetuitatem generationis ex parte cause efficientis quia natura facit de possibilibus qđ melius est. sed melius est esse q̄ȝ non esse: esse autem vnius speciei non potest semper in vno indiuiduo conseruari. ideo natura perpetuat ipsum per continuas et perpetuas generationes. ¶ Tertia conclusio tangit correlariū & est hoc. Rationabile est generationes et corruptiones circulariter fieri. quandoque enim ex aqua fit aer: et ex aere ignis: et ex igne iterum aqua. causa enim ipsorū sunt circulationes. ¶ Quarta conclusio tangit solutionem cuiusdam dubitationis quā querebant antiqui que est hec. quare est ꝙ elementa cum infinito tempore relinquant suas proprias regiones ꝙ ipsa non sunt penitus separata abinuicem. Respondetur ꝙ est preter causas superiores ordinantes: et trāsmutantes ipsas ad generationem ipsorum inferiorum. ¶ Quinta conclusio tangit quoddam correlarium quia oportet motorem primū semper eē: quia si motus est motor ē: & si semper motus est oportet semper motorem esse: et si sint plures motus oportet plures motores esse. Et si queratur vnde habet motus continuitatem aut ex parte mobilis aut ex parte loci vel termini acquisibilis per motum. Respondetur ꝙ non est ex parte termini: quia talis terminus non est continuus nec extensus nec ex parte primi hoc est: quia primum mobile non est in loco. dicitur igitur ꝙ habet continuitatem ex continuitate primi mobilis.

Ad rationes Ad primam dicitur ꝙ sufficit principium effectiuum principale habere contrarium vel in se vel in suis qualitatibus instrumētalibus. ¶ Ad secundam dicitur negando maiorem: securis. n. posita vel remota ponitur vel remouetur sectio et tamen securis non est agens principale. ¶ Ad tertiam patet solutio ī primo notabili.

Queritur quarto. Utrū omne generabile necessario generabitur.

¶ Arguitur primo ꝙ non omne generabile necessario generabitur. antichristus est generabilis ergo antichristus necessario generabitur. conclusio est falsa. ergo aliqua premissarum. non maior. ergo minor. ¶ Secundo sic. si omne generabile necessario generabitur. omne generabile necessario erit: et si omne generabile necessario sit omne generabile erit incorruptibile. ¶ Tertio sic. si omne generabile de necessitate generetur sequitur ꝙ omne futurum de necessitate eueniet. consequens est impossibile. ergo & antecedens. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi dicentis ꝙ si est verum dicere hoc erit. aliquando erit verum dicere hoc est.

Primo sciendum ꝙ questio potest dupliciter solui. vno modo secundum opinionem philosophi: et pro solutione eorum ponuntur due distinctiones. ¶ Prima aliquid est generabile dupliciter. primo modo subiectiue: et est illud quod est subiectum generationis sicut materia. alio modo terminatiue: et est illud quod est terminus generationis: sicut est forma vel totum compositum. ¶ Secunda distinctio. duplex est generatio. quedam est substantialis. alia est accidentalis. questio autem intelligit de generatione substantiali. Ex his dicuntur tria secundum Aristotelem. Primo ꝙ omne generabile subiectiue de necessitate generabitur subiectiue. patet quia omnis materia de necessitate generabitur subiectiue. igitur omne generabile subiectiue de necessitate generabitur subiectiue. antecedens patet quia omnis materia habet formam: vel igitur illa forma semper erit in materia vel non. non semper erit in materia: quia tunc aliquod generabile esset perpetuum. igitur aliquando desinet esse in materia. vel igitur materia manebit sine forma. et hoc est manifeste impossibile: vel acquiret aliam formam: et sic generabitur subiectiue. ¶ Secundo dicitur ꝙ de qualibet specie generabilium et corruptibilium de necessitate aliquod indiui-

duū generabitur terminatiue. patet q꞉ esse specificum ꝺm Aristo. ꝑpetuo ꝯseruabit̃ ꝛ nō in idiuiduis q̃ sunt. igit̃ necesse ē alia indiuidua ō nouo ꝑduci cū sit necesse eē specificū ꝯseruari. Tertio dicit̃ ꝙ nō oē indiuiduū gn̄abile ō necitate gn̄abit̃. ꝑ; q꞉ q̊dlȝ idiuiduū ꝯtingēter accipit esse. ergo q̊dlibet indiuiduū ꝯtigent̃ ē. sȝ ꝺm veritatē r̄idetur ꝙ nullum generabile siue subiectiue siue t̃minatiue de necessitate gn̄abit̃

Secūdo sciendū ē ꝙ Aristo. in hoc vltimo capitulo soluit quinq̧ questiones. ꝛ diuidit̃ in qnq̧ partes. In ꝑma soluit ꝑmā qōnē q̃ ē hec. Utꝝ oīa gn̄abilia de necessitate gn̄abunt̃. aut omnia non de necessitate generabuntur. aut aliqua et aliqua non. Soluit Aristo. ꝙ aliqua de necessitate gn̄abunt̃. ꝛ aliq̃ nō. ꝓbat q꞉ sicut ē de fore ꝛ non fore. ita ē de generari ꝛ nō gn̄ari. sȝ aliqua ō necessitate erūt et aliqua nō. igit̃ aliqua de necessitate gn̄abunt̃. vt ꝯuersio solis ad tropicos. ꝛ aliq̃ n̄ vt icisio vestis. In secūda parte soluit secūdā qōnē. ꝑ ponēdo talē suppōnē. in essētialit̃ subordinatis ē ꝯn̄a necessaria ab esse posterioris ad eē prioris vt si dom⁹ ē fundamētū ē. ꝛ si lateres sūt lutū fuit. Questio ē hec. vtꝝ etiā ꝯn̄a sit necessaria ab eē ꝑoris ad eē posterioris. r̄idet ph̄s ꝙ nō nisi i illis q̊b⁹ ē simplicit̃ necessariū posterius euenire.

Tertio sciendū ꝙ Aristo. in t̃tia pte hui⁹ capl̄i soluit t̃tiā qōnē q̃ ē h̃. vtrū gn̄atiōes sint ꝑpetue ꝺm rectū aut ꝺm circulū. hanc soluit ꝑ duas ꝯclōnes. Prima. gn̄atiōes nō sūt ꝑpetue ꝺm rectū. ꝓbat q꞉ seq̃ret̃ ꝙ ea q̃ semp eēnt nō semp eēnt. Cōsequēs ē ipossibile. igit̃ ꝛ an̄s. ꝓbat ꝯn̄am. q꞉ cū ꝑpetuo eēnt gn̄ationes seq̃ret̃ ꝙ semp eēnt gn̄atiōes. sȝ q꞉ generātia sūt finita ꝛ aliqn̄ n̄ essēt. ꝛ ꝑ ꝯn̄s n̄ eēnt sp gn̄atiōes. ¶ 2ª ꝯ⁹. necē ē oēs gn̄atiōes eē ꝑpetuas ꝺm circulū in ēntialit̃ ordinatis. ꝓbat q꞉ i essētialit̃ subordinatis necesse ē gn̄atiōes eē ꝑpetuas et nō ꝺm rectū. igit̃ ꝺm circulū. Et subdit ꝙ cā huius ꝑpetuitatis ē imobilitas ꝑmi mobilis. nā primus motor ꝑpetuo mouet celum. ideo necesse est celū infinities circūuolui. ꝛ ꝑ ꝯn̄s necesse est generationes ꝛ corruptiones esse ꝑpetuas.

Conclusio r̄isalis. n̄ oē generabile necessario generabit̃ aliqn̄. Hec ꝯclusio satis patet ꝑ rōes ante oppositū.

Primo dubitatur. Utꝝ aliqua generētur ꝺm circulū ꝛ aliqua nō. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristo. in quarta pte hui⁹ capl̄i soluit q̃rtā qōnē q̃ est hec. Quare ē ꝙ aliqua reiterant̃. ꝛ aliq̃ nō. id est q̃re ē ꝙ aliqua gn̄ant̃ circulariter ꝛ aliqua n̄. hāc qōnē soluit ph̄s. q꞉ ꝺm diuersitatē numeralem fiunt generationes ꝺm rectum ita ꝙ in eis non fit reuersio. idē eni hō erit idē aial postq̧ corruptus ē. sȝ ꝺm spēm fiūt gn̄atiōes ꝺm circulum. ꝛ fit reuersio. sicut ex aqua fit aer ꝛ ex aere aqua non eadem in numero sed in specie.

Secundo dubitatur. Utꝝ idē in numero possit reiterari. Ad soluēdū hoc dubium est supponendum ꝙ Aristo. in vltima parte hui⁹ capituli soluit qn̄tā qōnem que est hec. vtrū oīa generabilia eodem modo reuertantur post corruptionē. Ad quam r̄idet̃ ꝙ nō. q꞉ aliqua reuerterent̃ eadē specie. illa. s. quorum substantia deperit ꝛ corrumpitur. aliq̃ enim generantia reuertūtur eadē numero. illa scilicet quoꝝ substantia remanet vt idem sol numero redit supra hemisperium nostrū.

Tertio dubitatur. Utꝝ cessāte motu celi cessēt generatiōes ꝛ corruptiones. Ad soluēdū hoc dubium ponitur talis supposiiio. Celum agit in hec inferiora triplici instrumento. s. motu lumine ꝛ influentia. Ex his dicit̃ ꝑmo ꝙ cessante altero illoꝝ tātū nō est necesse simpliciter generationes ꝛ corruptiones cessare. 2° dicitur ꝙ cessāte quolibet illoꝝ simul nō est necesse simpliciter generationes ꝛ corruptiones cessare. ꝑ; q꞉ cessātibus illis tribus si stupa apponeretur igni combureret̃ ab igne. Tertio dicitur ꝙ illis cessantibus implicat ꝯtradictionem generationes ꝛ corruptiones cōea cessare. patet q꞉ ponatur ꝙ illa essent. vel ergo corrumpetur homo vel non. si corrumpetur igitur non cessant corruptiones. si non corrumpatur igitur adhuc viuit. ꝛ per consequens adhuc est motus naturalis cordis ꝛ caloris naturalis. et sic adhuc remanerēt generationes ꝛ corruptiones. dicitur tn̄ ꝙ cōditionalis est necessaria ꝺm Aristo. propter reprobationem antecedentis.

Rationes ante oppositum soluunt̃ ex dictis. Et hec de secūdo de generatione ꝛ corruptione dicta sufficiant.

Circa initiū p̄mi libri metheororū q̄rit̄ primo. Utrum ipressio metheorica sub rōe formali nālitatis mixti iperfecti sit adeq̄tum scie metheorice subm.

¶ Et arguit̄ p̄mo q̄ nō: q2 q̄cq̄d ē subiectū mā̄le scie metheorice ē ps subiectiua corpis nālis: s3 ipressio metheorica nō ē ps subiectiua corpis nālis. igit̄ ipressio metheorica nō ē subiectū mā̄le scie metheorice. maior p3 q2 corpus nāle est adequatū totius pħie nālis subiectū. igit̄ cuiuslibet ptis nālis pħie subiectū mā̄le ē ps subiectiua corpis nālis. minor p3 q2 impssio est q̄litas 7 nō corpus. ¶ 2° sic. ois rō formalis subiectiua se h3 ad subiectū mā̄le sicut simplex abstractū ad suū simplex ɔcretū: s3 nālitas mixti impfecti nō se h3 ad ipressionē metheoricā sicut simplex abstractū ad suū simplex cōcretū igit̄ nālitas mixti impfecti nō est rō formalis subiectiua istius scie. maior p3 p ɔditōes rōis formalis subiectiue positas i p̄ma q̄stione p̄mi pħicoꝝ. minor p3 q2 vtrūq3 est cōplexū 7 absolutū. ¶ 3° sic. q̄cq̄d ē subiectū scie metheorice de illo est scia nālis ab alijs ptib9 pħie distīcta: s3 de impssione metheorica nō ē scia nālis ab alijs ptib9 pħie nālis distīcta. igit̄ impssio metheorica nō ē s̄bm metheorice. maior p3 q2 scia metheorica ē ps s̄biua pħie nālis ab alijs ptib9 pħie distīcta. minor p q̄libet pte p3 q2 impssiones metheorice sunt simplices q̄litates 7 possibiles alr̄ se hēre. 2° q2 de eis non pnt formari ppōes necessarie cū oīu3 taliū s̄ba possint p nullo supponere. igitur de ipsis nō est scia. minor p 2a pte p3 q2 impssiones metheorice nec sp nec i plib9 eueniūt. nec ordinate fiūt. imo fiūt s̄m nālē iordinationē. igit̄ nō fiūt a nā. 7 sic fiūt a casu 7 fortuna: q2 fiūt extra sp 7 frequēter. vt d̄r scd̄o pħicoꝝ. a casu pluit s̄b cane. igit̄ de eis nō ē scia nālis. 5a pars minoris p3 q2 i scia metheorica determinat̄ de multis de q̄bus determinatū ē i alijs ptib9 pħie: vt p3 de galaxia q̄ ē de nā celesti. igit̄. ¶ In opp̄m arguit̄. de impssione metheorica ē scia 7 nō alia q̄3 scia metheorica. nec sub alia rōe q̄3 sub nālitate mixti ipfecti. igit̄ impssio metheorica sub rōe formali nālitat[ ] mixti ipfci ē adeq̄tū scie metheorice s̄bm.

Primo sciēdū q̄ p declaratōe t̄minoꝝ q̄ōnis sūt soluēde tres difficultates tacte i trib9 argumētis. Prima vtrū impssio metheorica sit mā̄le s̄bm scie metheorice. Pro solutōe hui9 difficultatis ponūt̄ p̄mo due regule fūdamētales. p̄ma s̄bm mā̄le alicui9 scie ē illō de q̄ passiones adeq̄te talis scie sūt pp̄ q̄d 7 potissime d̄mōstrabiles. ¶ 2a q̄ncūq3 aliq̄ scia ē ps s̄biua alteri9 s̄bm male vni9 ē ps s̄biua s̄b mā̄lis alteri9. Ex q̄ seqtur q̄ q̄cq̄d ē s̄b3 scie metheorice illud ē ps s̄biua s̄b adeq̄ti pħie nālis. ¶ 2° ponūtur tres distīctōes. Prima e. duplex ē nā. q̄dā ē nā naturās: 7 e oē p̄n̄m itrisecū cōpositi naturalis h̄ materia 7 forma. alia ē natura naturata: 7 ē natura cōposita ex p̄ncipijs itrisecis cuiusmōi ē oē cōpo̅m ex materia 7 forma. Ex q̄ seq̄tur q̄ nā vltimo mō capta ē idē q̄ corp9 nāle: cū corp9 nāle sit a nā naturāte principiatū: 7 ex materia 7 forma cōpositū 7 ecōtra. 2° sequit̄ q̄ natura illo mō c. pta ē materiale s̄b3 toti9 pħie naturalis. 3° seq̄t̄ q̄ q̄cq̄d ē s̄b3 i scia metheorica illud ē ps subiua nature naturate 7 cōposite. s. ipsi9 cōpositi naturalis. ¶ 2a distīctio. impssio capit̄ dupl̄r. vno° coiter p q̄cūq3 derelicto ex ɔiūctōe vl' cōmixtione duoꝝ corpoꝝ vl' duaꝝ q̄litatū. sic dicim9 q̄ i cera manet impssio sigilli. 2° capit̄ ppe p alteratōe 7 ɔmixtiōe q̄litatū p̄marū siue p q̄busdā q̄litatib9 d̄relictis ex alteratōe qualitatū p̄maꝝ sic dicim9 iflāmationē 7 coruscationē ee impssiones metheorologicas. 3° capit̄ magi[ ] ppe p quodā mixto ipfcō derelicto ex actionib9 oīu3 illaꝝ qualitatū: sic dicim9 niuē 7 pluuiā eē impssiones metheoricas. 7 isto vltimo mō capit̄ impssio metheorica i titulo q̄ōnis. Ex q̄ seqtur q̄ impssio metheorica ē vnū corp9 naturale cōpositū ex materia 7 forma mixti ipfecti sicut nix 7 pluuia. Scd̄o seqtur q̄ impressio metheorica ē ps s̄biua corpis naturalis 7 sp̄ēs nature naturate. ¶ 3a distīctio. impssio metheorica pōt supponere tripl̄r. vno° naturalr̄ p termino significato 7 sic ē vnū cōplexū. alio° simpl̄r p q̄ditate significata siue circūlocuta. s. p q̄dā natura coicabili p̄cise cuilibet supposito ɔposito ex materia 7 forma mixti ipfecti. 7 sic ē q̄ditas s̄biualis hui9 scie. 3° mō pōt supponere psonaliter p supposito quiditatis significare 7 cir-

eulocute. s. p quoda idiuiduo cōposito ex mā & forma mixti ipfecti. Ex his dr̄ ad diffi:ultatē. p̄mo φ corp⁹ simplex nō ē adeq̄tū sbm māle scie metheorice: pȝ qr nō p̄dicaṫ i recto de aliq̄ pricipalr̄ ɔsiderato i scia metheorica. nix. n. nō ē corpus simplex nec pluuia nec aliqua alia ipressio metheorica. 2° qr corp⁹ simplex nō ē ɔuertibile cū adeq̄tis passionibus hui⁹ scie. sibi. n. ɔueniūt passiones celi & elemētoꝝ. 3°. qr simplex est vna ɔditio repugnā smixto ipfecto de quo pricipalr̄ hic tractaṫ. ¶ 2ᵐ dictū. φq̄d ē sbm scie metheorice ē mixtū impfectū: siue corp⁹ ɔpositū ex mā & forma mixti impfecti: alias nō posset p̄dicari i recto de pricipalr̄ ɔsideratis i ista scia. s. de niue de grādine: de tonitruo: de fōtib⁹: de lāceis ardētib⁹: & alijs metheoricis ipressionib⁹. ¶ 3ᵐ dcm̄ impēssio ē adequatū sbm māle scie metheorice. pȝ qr oia ɔsiderata i scia metheorica sūt ad impēssionē metheoricā reducibilia. aut p modū pricipioꝝ. aut p modū ptiū sbiuaꝝ vel itegraliū. aut p modū passionū de ipsa. aut de suis ptib⁹ dmōstrabiliū. Alie difficltates solueṅt i sequētibus.

Secūdo sciēdum φ 2ᵃ difficultas tacta i 2°. argumento ē ista. Utrū nālitas mixti ipfecti sit rō formalis sbiua hui⁹ scie. Pro solōe hui⁹ difficultatis ponūṫ aliq̄ suppositōes. Pri⁹ sbȝ māle & subiectū formale alic⁹ scie se debent hēre sicut cōcretū & suū abstractuȝ. 2ᵃ. nā capta p composito nāli est māle subiectū toti⁹ phie nālis & nālitas ē rō formalis sbiua ipsius sbi. 3ᵃ suppō. sic oē aīal hȝ suam ppriā aīalitatē. ita ois nā hȝ suā ppriā nālitatē: & sicut aīalia spē dr̄ia hñt ppas naturalitates spē drñtes. ita etiā oia corpa naturalia spē dr̄ia hñt naturalitates spē differētes. 4ᵃ. oē mixtū impfcm̄ ē natura. i. corp⁹ naturale a qualibet alia natura specifice distīcta & hȝ naturalitatē sibi ppriā a naturalitate alioꝝ corpoꝝ naturaliū specifice distīctā. 5ᵃ. ista tria sē synonima impēssio metheorica. mixtū impfcm̄. & corp⁹ naturale ɔpositū ex materia & forma mixti ipfci. Ex h̄ seq̄tur φ natura i coī siue corp⁹ naturale ē materiale sbȝ totius philosophie naturalis: & naturalitas i omnī ē rō formalis eius sbiua: sic etiā natura mixti impfecti. siue corp⁹ naturale mixtū impfectū ē sbȝ materiale alicui⁹ ptis phie & naturalitas mixti impfecti ē ei⁹ rō formalis sbiua. Ex his dr̄ ad difficultatē φ naturalitas mixti impfecti ē adequata rō formalis scie metheorice: pȝ qr natura ē mixtū impfectū & sbȝ adequatū materiale huius scie. igiṫ naturalitas mixti imperfecti ē adequatū sbȝ formale ei⁹. tenet ɔña qr sp abstractū sbi materialis ē adequata rō formalis sbiua talis subiecti. 2°. qr q̄cūq; isūt impēssioni metheorice siue mixto impfecto illa sibi insunt a sua propria natura siue specifica naturalitate.

Tertio sciēdu φ 3ᵃ difficultas tacta in 3° argumēto ē ista. Utrū de impēssione metheorica sit scia naturalis ab alijs ptibus phie naturalis specifice distīcta: & tāgit tres ptiales difficltates. Prima vtrū de impēssione metheorica sit scia. Ad quā pōt facilr̄ videri φ de ipressione metheorica ab oī existentia & p̄dicato ɔtigēti p̄scidēte ē scia. pbaṫ qr ois hit⁹ p demōstrationē potissimā acq̄sit⁹ ē scia: sȝ de impēssione metheorica ē hit⁹ p demōstrationē potissimā acq̄sit⁹. igiṫ. minor pȝ faciēdo talē demōstrationē. Oē corp⁹ cōpositū ex materia & forma mixti ipfecti ē gñabile p iflāmationē p coagulationē. aut p aliq̄ silē alterationē: sȝ ois impressio metheorica ē corpus cōpositū ex materia & forma mixti ipfecti. igiṫ ois impēssio metheorica ē gñabilis p iflāmationē p coagulationē vl̄ aliq̄ silē alterationē. ¶ 2ᵃ difficultas ptialis vtrū de impēssione metheorica sit scia naturalis cū impēssiones metheorice videāṫ esse casuales & fortuite. Pro solōe huius difficultatis poniṫ talis ppō. Tres sūt pprietates cuilibet effectui casuali & fortuito copulatiue ɔuenietes. Prima effectus talis debet fieri extra sp & frequēter. 2ᵃ effect⁹ casualis debet euenire p̄ter itētionē agentis. 3ᵃ effect⁹ casualis non ē nat⁹ fieri ex illa cā ex qua fit magis q̄ ex quacūq; alia. alr̄ casus esset cā p se & nō p accn̄s. Ex his dr̄ tria. Primū alicui impēssioni metheorice ɔuenit p̄ma ɔditio effectus fortuiti. pȝ qr aliqua impēssio metheorica fit extra semp & freq̄nter. pȝ de cometa & de yride. ¶ 2ᵐ alicui ipressioni metheorice ɔuenit 2ᵃ ɔditio effcūs fortuiti: pȝ qr ecclipses solis & lune nō euenerūt p̄ter itētionē mouētiū orbes: qr vnusq̄sq; motor itendit mouere & mouet suū mobile regulariter & cōtinue nec motor lune hȝ sollicitudinē de motu solis: nec motor solis de motu lune. ¶ 3ᵐ dictū. nulli impēssioni metheorice cōuenit 3ᵃ ɔditio effect⁹ fortuiti. pȝ qr q̄libet impēssio metheorica ē nata euenire regulari & determinata cā naturali qua posita sp talis effectus metheoric⁹ poniṫ. Ex quo seq̄tur φ nulla impēssio metheorica fit a casu aut a fortuna: sȝ q̄libet fit a natura. iō de impēssione metheorica est scia

naturalis. ¶ 3ª difficultas prialis ē ista. vtrū scia metheorica sit ab alijs ptib⁹ phie naturalis specifice distincta. Ad quā rn̄deť q̄ sic. pʒ qꝛ subiectū eius est spēs nature siue corpis naturalis: ꝛ s'bm formale ei⁹ ē naturalitas specifice distīcta a naturalitatibus aliorū corporū naturaliū.

Conclusio rn̄salis. impssio metheorica sub rōe naturalitatis mixti ipfecti ē adequatū scīe metheorice s'bm. pʒ ꝯº p p̄ma pte: qꝛ impssio metheorica ē adequatū s'bʒ alicui⁹ scīe ꝛ nō alteri⁹ q̄ʒ scie metheorice. ¶ 2ª ps ꝯclusionis pʒ. qꝛ naturalitas mixti ipfci ē rō formalis alic⁹ s'bi naturalis ꝛ nō alteri⁹ q̄ʒ impssionis metheorice siue mixti ipfecti qd̄ idē est.

Primo dubitať. Utrū sit saluabile de ipmissione metheorica eē sciam cū solū tmini siue ꝯclusiōis scibilis sit scia. Pro solōe hui⁹ dubij sūt supponēde tres difficultates. Prima vtrū tminus q subijciť i ꝯclusione scibili vel res significata p talē terminū sit s'bʒ scīe. Ad quā rn̄deť p tria dicta. Primū. ipossibile ē aliquē terminū eē s'bm scibile i scia reali. pbať qꝛ seq̄renť tria icōueniētia. p̄mū q̄ ois scia eēt de terminis ꝛ cōceptib⁹. 2ᵐ qꝛ s'bm scibile nō scitur directe sʒ solū reflexe cū tmini solū cognoscātur actu reflexo ꝛ nō directo. 3ᵐ q̄ surdus vl' cecus vel dormiēs nō hn̄t sciaʒ: qꝛ si terminus mētalis eēt s'bm dormiētes nō hn̄t sciaʒ: ꝛ si terminus vocalis eēt s'bm surdi nō hn̄t sciam: ꝛ si termin⁹ script⁹ eēt s'bm ceci nō hn̄t sciaʒ. ¶ 2ᵐ dictū. termin⁹ q subijciť i ꝯclusione scibili ē solū s'bm scibile p accn̄s ꝛ p modū signi illi⁹ qd̄ directe sciť. ¶ 3ᵐ dictū. significatū tmini siue naturalis q̄titas significata p tminū q subijciť in ꝯclusione scibili ē s'bm p se ꝛ directe scibile. pʒ qꝛ de tali verificātur oēs passiones demōstrabiles. 2º q̄ p diffinitionē talis q̄ditatis tales passiones demōstrātur. ¶ 2ª difficultas vtrū ꝯclusio vel significatū totale ꝯclusionis sit obiectū totale scientie adequatū. Ad quā rn̄deť p tria dcā. Priᵐ nulla ꝯº est obiectū totale scīe. 2ᵐ. ꝯº demōstrationis ē solū obiectū scibile indirecte ꝛ p modū signi illius quod p̄mo ꝛ directe sciť. 3ᵐ. significatū totale ꝯclusionis est obiectū totale p̄mo ꝛ directe scibile. pʒ qꝛ facta d̄mōstratiōe frequēter elicita ꝛ postea seclusa oi propositiōe vocali mētali ꝛ scripta adhuc scientifice cog̃scimus hoīeʒ esse risibileʒ. igiť illud significatū totale. s. hoīeʒ esse risibilē ē s'bm scīe. ¶ 3ª difficultas. vtrū scia de impssione metheorica sit de re vl' de termino Ad quā rn̄deť ex dictis q̄ est de termino indirecte per modū signi illius quod scitur. sed est pᶜ p̄mo de re ꝛ per modū illi⁹ quod directe sciť.

Secundo dubitatur. Utrū sit saluabile de impssiōe metheorica esse sciaʒ cū scia n̄ sit singlariū neq̄ʒ cōruptibiliū neq̄ʒ eorū que sūt extra semp ꝛ frequēter. Pro solutione huius dubij sūt soluēde tres difficultates. ¶ Prima vtrū singulariū ipssionū metheorologicarū possit eē scia. ad quā diř tria. p̄º q̄ solius rei vniuersalis ē p̄mo ꝛ p se ꝛ potissime scia. pʒ qꝛ de sola re vl'i ē passio potissime demōstrabilis p suā diffinitionem. 2º q̄ rei singularis ab extn̄a ꝛ ab oi accidentalitate p̄scindētis est scia ppter q̄d sʒ nō potissime: pʒ qꝛ passiones superiorū sūt ppter q̄d de singularibus eorū demonstrabiles sʒ nō potissime. 3ᵐ singulariū existētiū ꝛ circūstātionatorū nullo mō est scia: qꝛ talia singularia sūt corruptibilia ꝛ entia p accidēs. ¶ 2ª difficultas vtrū eorū q̄ sūt extra semp ꝛ frequēter sit scia. Ad quā breuiter rn̄detur q̄ eorū que nullo mō sūt semp nec frequēter nō est scia: sed eorū q̄ sūt semp vel frequēter in ordine ad cās sic q̄ positis suis causis ipsa semp vel frequenter ponūtur taliū ē scia cuiusmodi sunt impssiones metheorice: qꝛ posita cā naturali pluuie sp vel frequenter ponitur pluuia. ¶ 3ª difficultas qualr̄ est saluabile de impressione metheorica corrupta ꝛ nō existēte esse sciaʒ cū tn̄ scibili destructo destruatur scia. Ad quā rn̄detur p quattuor dicta. Primū q̄libet q̄ditas scibilis hʒ quintuplex eē. p̄mū ē eē cognitū. 2ᵐ eē possibile. tertiū ē pducibile. quartū ē aptitudinalis existētia. quītū actualis existētia q̄ vocatur eē reale subiectiuū. ¶ Scd̄ʒ dictū q̄libet q̄ditas scibilis est icorruptibilis ꝛ ppetua s'm quattuor p̄ma esse. pʒ qꝛ q̄libet res scibilis habuit ab eterno aliqd̄ esse cognitum ꝛ obiectiuum cum fuerit ab eterno obiectiue cognita a deo. lʒ sit corruptibilis q̄tum ad esse cognitum ꝛ obiectiuum quod habet ab intellectu nostro. quelibet etiam habuit esse possibile cū fuerit possibilis produci. ꝛ esse producibile cum ab eterno fuit nata produci. ꝛ esse aptitudinalis existentie cum ab eterno fuerit apta nata existere. licet quelibet res creata sit corruptibilis s'm esse reale ꝛ subiectiuum.

¶ Tertium dictum. destructo scibili solum quātum ad esse obiectiuum ꝛ cognitum destruitur scientia in illo intellectu i quo scibile destruitur s'ʒ tale esse. patet qꝛ scientia est cognitio. igitur

actu scitū est actu cognitū. ⁊ ꝑ ɔñs si aliqđ scibile in aliquo itellectu nō hēat esse cognitū ⁊ obiectiuū talis intellect⁹ nō hꝫ cognitionē neqꝫ sciētiam de tali scibili. ¶ 4^m dictuꝫ scibili destructo ſꝫ eē reale ⁊ subiectiuū nō est necesse sciam de sīr ui. pꝫ qꝛ de re absēte ⁊ nō exñte possum⁹ hr̄e actualē cognitionē ꝑ spēꝫ intelligibilē illi⁹ rei et etiā ꝑ cognitioneꝫ habitualē. igr̄ ad destructionē rei ſꝫ eē realis ⁊ actualis exñte ñ seqr̄ destructio cognitiōis actualis nec hītualis ipsius rei.

Tertio

dubitar̄ Utrꝫ de ipꝛessiōe metheorica possint formari ꝓpōnes ca^e affirmatiue de inesse qꝫ copula sit prīa tpis q̄ sint necessarie. Pro solōe hui⁹ dubij ponuntur aliq̄ dcā. Primū. i ꝓpositiōib⁹ necessarijs copula solū dic ɔpōnē p̄dicati cū subo p̄scidēdo ⁊ indiffereter se hñdo ad quodcūqꝫ eē. Ex hoc seqr̄ q̄ ad vitatē ꝓpōnis necessarie reqr̄ ⁊ sufficit q̄ p̄dicatū ⁊ subm̄ supponāt ꝓ eodē in eē cognito vel i eē ꝓducibili. ¶ 2^m dictū ad veritatē isti⁹. oīs hō est aīal. sufficit q̄ hō ⁊ aīal sint idē ſꝫ esse cognitū vel ꝓducibile. pꝫ qꝛ sicut itellectus pōt vere ɔponere ea q̄ sūt idē ſꝫ eē reale. ita pōt vere ɔponere ea q̄ sunt idē ſꝫ eē cognitū vel ꝓducibile. Ex quo seqtur q̄ sicut ad veritatē ꝓpositiōis ꝑticularis sufficit veritas vni⁹ singularis. ita ad veritatē isti⁹. oīs hō est aīal sufficit veritas alicui⁹ istaꝝ q̄ sequunr̄. oīs hō cognit⁹ ē aīal cognitū. oīs hō exñs actualr̄ ē aīal actualr̄ exñs. ¶ 3^m dictū. iste sūt ꝑpetue vitaris. oīs hō cognitus est aīal cognitū. oīs hō possibilis ē aīal possibile. oīs hō producibilis est aīal ꝓducibile. oīs hō aptus nat⁹ existere est aīal aptū natū existere. lꝫ ista sit ɔtigēs. oīs hō actualr̄ exñs. est aīal actualr̄ exñs. eo q̄ ptes sbi sibi iuicē isūt ɔtigēr̄ ⁊ sīr ꝑtes p̄dicati. Ex q̄ seqr̄ q̄ ista ē ꝑpetue vitaris oīs hō ē aīal. pꝫ qꝛ ad ei⁹ ꝑpetuaꝫ necessitatē sufficit ꝑpetua necessitas alicuius illaꝝ qnqꝫ ꝓpōnum. mō q̄tuoꝛ p̄me sunt ꝑpetuo necessarie. Ex his patet solutio ad dubium.

Rationes

soluuntur ex dictis.

Queritur

2°. Utrꝫ sit necesse huc mūdum iferiorē eē ɔtinuū latiōibus supioꝛib⁹ vt tota virt⁹ eius inde gubernet̄. Ar^r ꝓ q̄ nō. qꝛ ipossibile ē huc mūdū esse ɔtiguū latiōib⁹ supioꝛib⁹. ḡ nō est necesse. añs pꝫ p̄mo. qꝛ celi ⁊ iferioꝝ vltima nō sūt vnū. 2° qꝛ celū ⁊ ista iferioꝛa nō cōicant in mā̄ sꝫ drn̄t spē. mō differētia spē nō possūt adinuicē ɔtinuari. Et cōfirmatur. ɔtigēs ē huc mūdū eē ɔtinuū latiōibus supioꝛib⁹ cū opp^m nō iplicet ɔ̄dictiōeꝫ. ¶ 2°. arguitur. si oīs virt⁹ isti⁹ mūdi inferioris gubernaret̄ a celo sequerent̄ tria icōueniētia. p̄mū q̄ actus volūtatis nō eēnt liberi cum gubernarent̄ a cā nāli. 2^m qꝛ celū ageret ꝑ prudētiā ⁊ cognitionē cū gubernare sit actus prudētie. 3^m qꝛ nihil posset corrūpi nec violēter moueri cuꝫ gubernare sit aliqd ad suuꝫ finē bonū dirigere. ¶ 3°. arguit̄ sic. multe actiōes i istis iferioꝛib⁹ nō gubernant̄ a latiōib⁹ supioꝛib⁹ igr̄. añs pꝫ ꝑ articulū parisiē scꝫ. dicere q̄ ignis ñ ɔ̄bureret motu celi cessāte error. ¶ In opp^m est auctoritas philosophi.

Primo

sciendū q̄ ꝓ declaratiōe t̄minoruꝫ qōnis sūt soluēde tres difficultates. Prima vtꝝ sit necesse huc mundū iferiorē eē ɔtinuū lationib⁹ supioꝛib⁹. Pro solōne huius difficltatis ponit̄ vna suppō q̄ est hec. mūdus iferioꝛ nō est aliud q̄ꝫ spera oīuꝫ gñabiliuꝫ siue aggregatū ex oīb⁹ gñabilibus ⁊ corruptibilibus ɔtētu inter ɔcauū orbis lune. 2° ponūtur tres distinctiōes. Pri^a ē h̄. duplex ē necīu. q̊ddā ē necīu simplr̄ ⁊ absolute. ⁊ ē illud cui⁹ ɔ̄dictoriū iplicat ɔ̄dictionē. aliud ē necessa^m nālr̄. ⁊ est illud cui⁹ oppo^m nāliter nō ē possibile. ⁊ sic capit̄ in titulo qōnis. ¶ 2^a distinctio. ɔtinuū pōt capi duplr̄. vno mō vt dicit ɔtinuitatē indiuisionis ⁊ vnitatis. ⁊ sic illa sunt ɔtinua q̄ sic sūt adinuiceꝫ indiuisa q̄ coꝝ vltima sūt vnū. alio mō capit̄ cōtinuū vt dicit ɔtinuitatē imediatiōis ⁊ indistantie. ⁊ sic illa dr̄r ɔtinua q̄ sic sunt idistantia ad se inuicē q̄ imediate se tangūt. ¶ 3^a distīn°. latio supioꝛ pōt capi duplr̄. vno mō nāliter ⁊ ꝓ denoiato scilicet ꝓ corpore celesti sursū lato. alio mō formaliter ⁊ ꝓ significato. ⁊ ꝓ illis motib⁹ corporuꝫ celestiū sursū latoꝝ. Ex his dico ad difficultatē p̄mo q̄ nō ē necesse hunc mūdū iferiorē eē continuū lationib⁹ supioꝛib⁹ capiendo necessariū p̄mō. ⁊ ɔtinuū p̄mo mō. ⁊ lationes supiores scdo mō. 2°. est necesse huc mūdū eē ɔtinuū latiōibus supioꝛib⁹ capiēdo necessarium 2° mō. ⁊ cōtinuū 2° mō. ⁊ latiōes supioꝛes p̄mo mō. pꝫ qꝛ vltimū istius mūdi iferioris. ⁊ vltimū spere lune imediate se tāgūt. ¶ 2^a difficultas. vtꝝ oīs virt⁹ istorum inferioꝝ gubernet̄ a supioꝛib⁹ corporibus. Pro solōe hui⁹ difficultatis ponunt̄ due suppositiōes. Prima oīs virtus istoꝝ iferioꝝ ⁊ eē ipsorū vel opatio nālis effectiue ꝓducit̄ ⁊ ɔseruat̄

in suo eē nālia deo tanq̄ȝ a cā p̄ncipali. ⁊ a celo
tanq̄ȝ a cā īstr̄ali. cuiuslibet.n. opationis nālis
deus ē causa p̄ncipalr̄ effectiua. ⁊ celū ē causa
īstr̄alis pductiua. ¶ 2° ponitur talis distin° gu
bernare capit̄ dupliciē. vno mō moralr̄ ⁊ cogni
tiue. ⁊ sic ē vnus act° prudentie q̄ aliqs dirigit
aliquē in suum optimū finē. ⁊ sic nō capit̄ hic. a°
mō capit̄ nālr̄ ⁊ directiue. ⁊ sic gubernare ē
aliqd in suū bonū naturale ꝯseruando aut pdu
cendo dirigere. ⁊ ad suā opationē nālez inclina
re ⁊ sic capit̄ hic. Ex his dicit̄ ad difficultatem
ꝙ oīs virtus naturalis a corporibus celestibus
gubernat̄. pȝ qꝛ omne esse naturale ⁊ oīs opa
tio naturalis istoꝝ inferioꝝ effectiue ⁊ instr̄alit̄
pducitur ⁊ ꝯseruat̄ a corporibus celestib°. Alia
difficultas soluetur ī 3° notabili.

Secundo sciendū est ꝙ iste liber methe
ororum Aristo. in quo ipse d̄
terminat de imp̄ssionib° metheoricis diuidit̄ in
quattuor libros partiales. ¶ In p̄mo det̄minat
de imp̄ssionib° ignitis. ⁊ diuidit̄ in q̄ttuor tracta
tus. In p° determinat de cā ipressionū ⁊ diuidi
tur i q̄ttuor capitula. In p° determinat d̄ cā na
turali ⁊ efficiente ipsaꝝ. ⁊ diuidit̄ in duas ptes.
In p̄ma tāgit q̄ttuor ꝯclōes. ¶ In p̄ma tangit
ea q̄ determinata sūt i libris p̄cedētib° ⁊ ē h̄. Di
ctum ē p̄us de causis ⁊ p̄ncipijs nature et de oī
motu naturali. ⁊ de astris ordinatis in celo ⁊ de
supiori latiōe celi. ⁊ de elemētis corpoꝝ ⁊ que ⁊
quot sunt et de eoꝝ pmutatiōe adiuicem. ⁊ de
gn̄atione ⁊ corruptiōe eoꝝ. ¶ 2ª tagit ea q̄ sunt
determinanda ī hoc libro ⁊ ē hec. reliq̄ pars p̄sē
tis methodi quā oēs antiqui vocab it metheoro
logicā: est adhuc ꝯsiderāda ī qua sunt det̄minā
da ea q̄ veniūt s̄m nām inordinatiorē. s. d̄ lacte
id est de galacia. d̄ cometis. ⁊ ipressionib° ignit̄.
d̄ spirit b°. i. de ventis. de t̄remotib°. tiphonib°.
⁊ alijs icensionibus. ¶ 3ª tangit ea q̄ det̄minata
sunt in libris sequētib° ⁊ ē hec. ꝯsiderandū ē de
aialibus ⁊ plantis vniuersaliter et pticulariter.
¶ 4ª resumit ea q̄ dicta sunt in p̄cedētib° libris
⁊ est hec. det̄minatū ē p̄us a nobis d̄ vnoquoq̄ȝ
corpoꝝ circulariē motoꝝ ⁊ de quattuor elemē
tis. ⁊ dictum est ꝙ ipsorū est duplex motus. s. a
medio ⁊ ad mediū. ⁊ dictū ē ꝙ illud qd̄ oībus su
pereminet est ignis. ⁊ illud qd̄ oīb° substat est t̄ra.
⁊ illud qd̄ est ppinquus igni est aer. ⁊ illud qd̄ est
ppinquus t̄re est aqua. Dictū est etiā ꝙ totus mū
dus q est circa terrā ꝯstat ex q̄ttuor elementis.
¶ In scd̄a parte p̄ncipali ꝯ̄dit causas ipressio

num. ⁊ ītendit q̄ttuor ꝯclōes. ¶ Prima tangit
vnā suppōnem ⁊ est hec. necesse est hunc mūdū
inferiorē esse ꝯtinuum lationibus supioribus vt
oīs virtus ei° ide gubernetur. pbat dupliciter
p° qꝛ motus circularis est ppetuus. 2° qꝛ mot°
naturalis est p̄mus motuum hoc ē cā oium alio
rum motuum. ⁊ sic īfinitus. eo ꝙ nō hȝ locuȝ ad
quē finiat̄. ¶ 2° ꝯ° tāgit duo correlaria. Primū
quattuor elemēta sunt cause materiales coruȝ
accīᵐ que fiūt ī elementis ipressionū metheoro
rum. 2ᵐ. virtus corporū circulariter motoruȝ
est causa efficiēs ipsaꝝ ipressionū. ¶ 3° ꝯ° resu
mit ea que determinanda sunt. ¶ 4° ꝯ° est hec.
ignis aer aqua ⁊ terra p̄nt fieri ex se iuicē ⁊ vnū
quodq̄ȝ ipsoꝝ ē ī vnoquoq̄ȝ in potētia. ⁊ ī ipsis ē
vnū ⁊ idē subȝ. i. mat̄ia ī qd̄ vltimo resoluūtur.

Tertio sciendū ē ꝙ circa hunc textū inci
dunt tres difficultates. Prima q̄
liter est saluabile ꝙ oīs virtus istoꝝ inferiorum
gubernet̄ a celo cum tamen metheorica sit de
his que fiunt s̄m naturā inordinatiorē. i. minus
ordinatam abusiue tamen. Pro solutione hui°
difficultatis dicit̄ primo ꝙ metheorica dicitur
a meta qd̄ ē trans vel sursū ⁊ theoꝝ qd̄ ē vide
re vel visū. ⁊ logos qd̄ est sermo. quasi sermo de
sursū visis. qꝛ p̄ncipalior pars ipressionū methe
ororum fit in supiorib° elementis. 2° dicit̄ ꝙ ce
lum est simpliciē primū elemētū corpoꝝ qꝛ pri
ma pars p̄ncipalis toti° mūdi corporalis ē celū.
sed ignis est primū elemētū in genere siue ī spe
ra gn̄abilium ⁊ corruptibilium. 3° dicit̄ ꝙ iste
cōparatiuus inordinatior nō capit̄ hic positiue:
scilicet p suo positiuo cuȝ hoc aduerbio magis.
valet et enim tātū īordinatius sicut magis inor
dinatū. alio mō capitur negatiue vt tantū valet
sicut non ita ordinatū. Ex hoc sequit̄ ꝙ imp̄ssio
nes metheoricas fieri s̄m naturā inordinatiorē
q̄ȝ sit p̄mum elemētū non est aliud q̄ȝ ipsas fieri
ita non ordinate sicut corpora celestia. 2° seq̄t̄
ꝙ simul stat ipsas fieri a celo ⁊ cum hoc fieri a
natura inordinatiori q̄ȝ sit celuȝ a p̄mo tanq̄ȝ a
causa remota ⁊ a secundo tanq̄ȝ a cā ppinqua.
¶ 2° difficultas vtꝝ mot° celestes sint cause ef
ficientes ipressionū metheororum ⁊ quattuor
elementa sint cause materiales ipsaꝝ. Pro so
lutiōe huius difficultatis dicit̄ primo ꝙ motus
celestes sunt cause efficientes remote ipsarum
pȝ quia motus celi effectiue concurrit ad pdu
ctionem naturalem cuiuslibet entis naturalis.
¶ 2° dicitur ꝙ actiones q̄litatū primaꝝ ⁊ actio

nes qualitatuz sequentium alterationū qualitatuz primaꝝ sunt cause efficientes ꝑpinq̃ ipsarum. pz q2 ꝑ istā imationem que ē accēsio vel q̄litas consequēs alterationez qualitatū ꝑmarum generanť oēs ipressiones ignite ⁊ ꝑ coagulatione fere generanť oēs impssiones aquee ⁊ tree. 3º dicit ꝙ quattuoꝛ elemēta sunt cause mātes ciuz impssionū cū quodlibet mixtū siue pfectū siue impfectum ꝯponať ex elemētis. 4º dicit ꝙ cause materiales ꝑpinque sūt quedā mixta impfecta cuiusmodi sunt vapoꝛ ⁊ exalatio. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ quattuoꝛ elemēta sint adīuicē in potentia ⁊ habeāt idē subz. i. materiā in qd̄ vltimū resoluanť. Pro solōne huius difficultatis dicit primo ꝙ nulla entitas vni⁹ elementi est vel esse pōt cū entitate alterius elementi. alias eadē maťia numero simul informareť pluribus formis substantialib⁹ specie distinctis. etiā ꝯria simul essent in eodē. 2º dicit ꝙ quattuoꝛ elemēta sic sunt inter se inuicē ī potentia. ꝙ ex vno potest generari qd̄cunq3 aliud. ⁊ q̇cq̇d est materia vnius elemēti illud est ī potētia. non solū fundamentali ⁊ subiectiua. sz in potētia formali ⁊ respectiua aptitudinali ad recipiēdū formā sbālez alterius elemēti. 3º dicit ꝙ cū ex vno elemēto generatur aliud fit resolutio vsq3 ad materiaz ꝑmā cuz in quolibet corpoꝛe simplici sit tm̄ vna forma subālis. 4º dicit ꝙ maťie quattuoꝛ elementoꝝ sunt eadē materia in spē ⁊ nō in numero. 5º dicit ꝙ quattuoꝛ elemētoꝝ ē vnū ⁊ idem subm̄ in specie ī qd̄ vltimū resoluunť. s. maťia ꝑma. nec ē inconueniens ī corpoꝛibus simplicib⁹ fieri resolutio vsq3 ad maťiaz ꝑmā. hoc autē foꝛtassis est iconueniēs in corpoꝛalibus mixtis.

Conclusio responsalis. necesse ē hunc mūdū inferioꝛē esse ꝯtinuum lationibus supioꝛib⁹ vt tota virtus eius inde gubernetur. pz q2 celū non agit in ista inferioꝛa nisi mediante lumine motu ⁊ influentia. sz ista n̄ pñt deferri ad mūdū iferioꝛē ꝑ vacuū. igiť inter celū ⁊ istū mundū inferioꝛez nō ē vacuū. ⁊ ꝑ ꝯñs iste mundus inferioꝛ imediate tangit celum.

Primo dubitať. Utꝝ in ista ꝑpositione ois virtus eius guberneť. inde ly virt⁹ distribuať ꝑ qualibet opatione mundi huius inferioꝛis. ⁊ ly ois distribuat. pro quolibz singulari istius mundi inferioꝛis. Pro solōe prime partis poniť vna suppositio q̄ est hec. gubernare ē aliq̇d in suum esse naturale ⁊ in suaz opationē naturalē. ⁊ vniuersaliter i suū bonū naturale ꝑductiue ⁊ cōseruatiue dirigere. 2º poniť talis distin⁹. triplices sunt opationes istoꝝ iferioꝛum. q̄dā sunt opatiōes nāles vt mot⁹ lapidis deoꝛsum ⁊ frigefactio aque. alie sūt violente vt calefactio aque. alie sunt neutrales siue libere cuiusmodi sunt omnes operationes libere volun^e. 3º ponuntur tria dicta. ꝑmuz nulla actio violenta istoꝝ inferioꝝ gubernať a corpoꝛibus celestibus. pz q2 nullū corrūpēs alteꝝ aut inclinās ei dispōez malā ⁊ discōueniētiaz gubernat ipsum. vt pz ex suppōe. sz corpoꝛa celestia cum causāt opationē violentā in istis iferioꝛib⁹ ipriminunt eis dispōnē malā ⁊ discōuenientē. igiť nō gubernāt ista iferioꝛa quo ad actiōes violētas. ¶ 2ᵐ dictū. nulla opatio volūtaria ⁊ libera gubernať a corpoꝛib⁹ celestibus. q2 ad nullā opationē voluntariā ⁊ liberā ꝯcurrunt effectiue cū tales depēdeant mere a volūtate. alias hō non esset dn̄s suoꝝ actuū. ¶ 3ᵐ dictū ꝙ ois operatio naturalis istoꝝ inferioꝝ gubernať a corpoꝛib⁹ celestib⁹. pz q2 corpoꝛa celestia ad oēm actionē naturalē effectiue ꝯcurrunt ⁊ ꝑ tales actiones naturales dirigūt ista inferioꝛa ī suū bonū naturale. Ex hoc seq̇tur ꝙ in illa ꝑpōne ly virtus solum distribuitur ꝑ opatiōe naturali. ¶ Sz ꝑ solutione 2ᵉ partis dubij ponunť tria dicta. Primuz. q̄libet species hui⁹ mūdi iferioꝛis gubernatur a corpoꝛib⁹ celestibus. pz q2 corpoꝛa celestia ꝑ suos mot⁹ nitūtur assimilare ista inferioꝛa supioꝛibus q̄ꝝ̄ruz pñt perpetuando ea cōmō quo pñt ꝑpetuari. sz ista inferioꝛa nō pñt ꝑpetuari in aliquo indiuiduo. cū quodlibet tale aliq̄n corrūpatur. ideo solū ꝑpetuantur in eē specifico ꝑ cōtinuā ⁊ ꝑpetuā ḡnationē ⁊ corruptionē diuersoruz īdiduoꝝ eiusdē spēi. ¶ 2ᵐ dictum. cuiuslibet speciei huius mūdi inferioꝛis aliq̇d indiuiduum gubernatur a celo. pz q2 species nō pōt ꝯseruari nisi in aliquo indiuiduo. ¶ 3ᵐ dictū. nō q̇libet indiuiduū gubernať a celo. pz q2 multa indiuidua istius mūdi inferioꝛis corrūpūtur a celo et mouenť ab eo violenter mediāte tn̄ causa secūda. mō corrūpere aut violenť mouere aliq̇d repugnat isti actui q̇ est gubernare. Ex hoc seq̇tur ꝙ ly eius distribuitur ꝑ q̄libet spē hui⁹ mūdi inferioꝛis. 2º ꝑ cuiuslz talis speciei aliq̇ indiuiduo ⁊ nō ꝑ quolz indiuiduo isti⁹ mūdi inferioꝛis.

Secundo dubitatur. Utꝝ d̄ mēte Aristotelis fuerit ponere oēm actionem naturalē ita necessario depēdere a celo ꝙ ꝑ impossibile ipso seculo nulla possz fieri actio natu

ralis. Pro solõe hui⁹ dubij ponunt̃ q̃ttuor dc̃ã. Primũ. ð mẽte Aristo. fuit ponere p̃mã cãz nõ posse agere ad extra nisi mediãte celo. pz q2 fz Aristo. mot⁹ celi sub obliquo circulo ẽ cã gñationũ ꝛ corruptionuz ꝛ oĩuz actionũ nãliũ. ¶ 2m. ð mẽte Ari. fuit ponere p̃mã cãm de necessitate agere ad extra ꝛ nõ libere. pz q2 fz Ari. p̃ma cã nõ potuit nõ ꝓducere motũ celi. nõ potuit etiaz nõ ꝓducere gñatiões ꝛ corruptiões. ñ potuit ẽt nõ ↄseruare celũ cũ fz eũ oĩa ista sint necessaria ꝛ ꝑpetua. 3m dictũ. de mẽte Ari. ẽ q̄ iplicat ↄ̃dictioné p̃mã cãm ꝓducere res naturales celo ñ ↄcurrẽte effectiue: pz q2 fz eũ p̃ma causa nihil agit nisi medinate 2a. pz ẽt ex p̊ dcõ. ¶ 4m dcm̃. de mẽte Ari. fuit ponere q̄ celo ꝛ motu celi p̄ impossibile secluso iplicat aliquã rẽ naturalẽ eẽ ꝛ aliquã opationẽ naturalẽ fieri. pz ex p̄cedẽtib⁹ dictis. Ex his manifeste apparet q̄ ð mẽte Ari. necessario ẽ q̄ oĩs vt⁹ naturalis gubernat̃ a corpore celesti sic q̄ iplicat ↄ̃dictiõem aliquã v̄tutẽ naturalẽ eẽ ꝛ nõ gubernari a corpib⁹ celestib⁹.

Tertio dubitat̃. Utrũ fz v̄itatẽ celo p̄ impossibile vel possibile secluso possit fieri aliq̃ actio nãlis. Pro solõe h⁹ dubij ponũtur q̃ttuor dicta. p̃mũ. q̄cq̄d p̃ma cã agit vel cõseruat mediãte celo aut quacũq3 alia cã põt id se sola agere ꝛ ↄ̃suare. pz q2 p̃ma cã se sola põt facere oĩa q̃ nõ iplicãt ↄ̃dictionẽ. s3 nullus effectus ꝓductus a p̃ma cã mediãte secũda iplicat ↄtradictionẽ. igit̃ q̄libet talis effect⁹ põt ꝓduci a p̃ma cã se sola. etiã istud dictũ ẽ sñia vni⁹ articuli pisiẽsis. ¶ 2m dictũ. p̃ma cã nõ agit ð necessitate ad ex̃. sed penit⁹ libere ꝛ ↄtigent̃ ad istũ sẽsuz. q̄cq̄d p̃ma cã agit ad ex̃ põt ñ agere. ꝛ q̄cq̄d ꝓducit põt non ꝓducere. ꝛ q̄cq̄d ↄseruat ad ex̃ põt nõ ↄseruare. ¶ Tertiũ dictũ. motu celi p̄ impossibile vel possibile secluso adhuc possẽt ẽtia naturalia i suo eẽ ꝓduci ꝛ ↄseruari ꝛ oẽs opationes naturales fieri. pz ex p̊mo dcõ. ¶ 4m dcm̃. si p̄ possibile vel ipossibile i hoc istãti corrũperet̃ mot⁹ celi adhuc p̄ aliq̃d tẽpus agẽtia naturalia naturalr̃ ꝓducerent suas naturales actiões. pz q2 ponat̃ in illo instãti q̄ approximetur stuppa vltimo disposita ipsi igni. aut ignis corrumpet stuppã. aut nõ. si nõ. igitur agẽs nãle debite approximatuz passo vltimo disposito nõ ipedito ñ aget in ipsũ. ꝛ q̄ nõ ipediatur. pz q2 adhuc p̄ illo instãti ẽ mot⁹ celi. si ignis ↄburat stuppã cuz non possit eã ↄburere in istanti. alias esset virtutis infinite. igitur comburit eam in tempore se-

Rationes q̄nte corruptionẽ mot⁹ celi. soluũt̃ ex sup̄ioribus dictis.

Queritur 3° Utrũ vnumquodq3 iferius elemẽtũ sit naturaliter locatũ in sup̄ficie cõcaua sup̄ioris elemẽti. Arguitur p̊ q̄ non q2 vnũquodq3 elementum est alteri elemẽto ↄ̃riũ. igitur alterius corruptiuũ ꝛ p̄ ↄñs nõ ẽ alt̃i⁹ locatiuũ. ¶ 2°. sic. terra nõ ẽ locata in sup̄ficie cõcaua aque. q2 esset totaliter circũdata aquis q̃d repugnat nature viuẽtiuz. igitur vnũ q̃dq3 elemẽtũ ifer⁹ nõ ẽ naturalr̃ locatũ i ↄcauo alteri⁹. ¶ 3°. sic. q2 si ignis essz naturaliter locat⁹ in cõcauo orbis lune sequerentur duo incõuenientia. p̃muz q̄ ignis posset cõburere corpora celestia cũ ꝓprius act⁹ ignis sit ↄburere corpus sibi approximatũ. 2m q2 tunc ignis nõ essz elemẽtũ nobilissimũ euz nõ esset in loco medio qui ẽ nobilissimus. ¶ In oppositũ est auctoritas philosophi.

Primo sciendũ q̄ 2m ca̅m huius tractatus ẽ de q̃titate elemẽtorũ et diuiditur in tres partes. In prima intẽdit quattuor cõclõnes. ¶ Prima cõclusio tangit q̃dã dubitationẽ ꝛ est hec. aliq̃s dubitabit q̃nõ se h3 aer ambiẽs t̃raz ad alia elemẽta corpoꝝ. ¶ Secũda ↄ°. ↄparat terrã ad corpora celestia in q̃titate ꝛ est hec. manifestũz est nobis que ꝛ quãta sit quãtitas terre in cõparatiõe ad magnitudines celestes ambientes eaz. probat. quia iam ꝓbatuz est p̄ astrologica theoremata q̄ terra ẽ multo minor q̄busdã corpib⁹ celestib⁹. ¶ Tertia ↄ°. tãgit q̃titatẽ aque ꝛ est hec. q̃uis q̃titas aque nõ sit manifesta: tñ aqua ẽ mlto minor celo. ꝓbat p̃maz partẽ quia tota natura aque nõ est ↄstans ꝛ separata a quolz elemento sicut terra. igitur ei⁹ q̃titas nõ ẽ ita manifesta sicut q̃titas terre. Secũdã partẽ ꝓbat q2 non ↄtingit aquã eẽ segregatã a corpore locato circa t̃raz. vtputa a mari ꝛ fluminib⁹. igitur aqua ñ ẽ multo maior q̃ terra. ꝛ p̄ ↄñs est minor mlto celo. ¶ Quarta ↄ°. tãgit q̃dã dubitationẽ. vtrũ mediũ int̃ celũ ꝛ t̃rã sit vnũ corp⁹ fz nãz aut plura. ꝛ si plura quot ꝛ q̃ta sũt ꝛ in quib⁹ locis sũt determiata. ¶ In sc̃da parte reprobat aliq̃s opiones de natura celi. ꝛ itẽdit 4°r ↄclões. ¶ Pria tãgit aliqua que p̄us dicta sũt de celo ꝛ ẽ hec. dcm̃ ẽ p̄us de p̃mo elemẽto. i. de celo quale sit fm v̄tutẽ q2 tot⁹ loc⁹ sup̄ior plenus ẽ illo corpo

re celesti. ⁊ ista opiõ nõ solũ ẽ nr̃a sꝫ ẽ antiq̃ ꝑoꝝ boĩnũ. ¶ 2ª cõclusio tãgit vnã opionẽ de celo ⁊ ẽ hec. anaxagoras putauit celũ esse idẽ igni. ⁊ hoc ꝓbat dupl'r. ꝑmo qꝛ ſm antiquã appellatio nẽ celũ dictũ est ether quasi ignis semꝑ ardens vel quasi sempiterne ardens. 2º qꝛ putauit oĩa superiora esse plena igne. iõ putauit ꝟtutẽ que est in celo vocari ethera. i. corpus semꝑ ardẽs. ¶ 3ª ꝯ. est hec. ãtiqui recte vocauerunt ether nõ qꝛ sit semꝑ corpus ardens. sed qꝛ est corpus semꝑ currẽs. ⁊ est aliqd diuinũ. nec est idẽ alicui ipsoꝝ que apud nos sũt. ¶ 4ª ꝯº tangit cãm ꝓpter quã Aristo. approbat antiquã opinionẽ antiquoꝝ ⁊ ẽ hec: nõ dicimus semel neqꝫ bis neqꝫ raro easdẽ opiniones reiterari i hoĩbus sꝫ ĩfinities. ¶ In 2ª ꝑte reprobãdo duos errores opinionis anaxagore soluit q̃stionẽ ꝑus motã i vltima ꝯclusione ꝑme ꝑtis ⁊ ĩtendit q̃ttuor ꝯclusiones. ¶ Prima ꝯclusio tãgit alios errores. ⁊ ẽ hec. qꝫcũqꝫ dicũt ꝙ corpus ambiens oĩa corpa. s. celũ ⁊ astroꝝ ẽ purus ignis ⁊ ĩtermediũ terre ⁊ astrorũ eẽ aerẽ solũ: si ꝯsiderassẽt sufficiẽter ea q̃ ostẽsa sũt ꝑ mathẽª theoreũª forte desisterẽt de hac puerili opinione: valde. n. puerile ẽ putare vnũquodqꝫ astroꝝ eẽ ita pũũ sicut apparet aspiciẽtibꝰ imo sũt multo maiora sicut dictũ ẽ prius. ¶ 2ª ꝯclusio tãgit reprobationẽ ꝑmi erroris ⁊ ẽ hec. si totũ celũ eẽt plenum igne seq̃ret̃ ꝙ vnũquodqꝫ alioꝝ elemẽtoꝝ eẽt iã annihilatum a celo. ¶ 3ª ꝯclusio tãgit reprobationẽ sc̄di erroris ⁊ ẽ hec. ĩtermediũ ĩter celũ ⁊ terrã nõ ẽ plenũ solo aere. ꝓbat qꝛ aer multũ excederet eq̃litatẽ cõis analogie ad alia corpa elemẽtalia. Ex hoc infert ꝙ ĩtermediũ celi ⁊ terre nõ solũ ẽ repletũ duobus elemẽtis. s. aere ⁊ igne: qꝛ terra nõ hr̃et illã ꝓportionẽ ad ignẽ ⁊ aerẽ quã debet hr̃e: qꝛ eadẽ ẽ ꝓportio ꝑtis ad ꝑtẽ ⁊ totiꝰ ad totũ: sed ꝑs aeris hꝫ talẽ ꝓportionẽ ad ignẽ ꝙ ex vno pugillo aeris fiunt decem ignis: ⁊ ex vno pugillo aque decẽ aeris: ⁊ ex vno pugillo terre decem aque. igit̃ etiam illa elemẽta ſm se tota debẽt hr̃e illam ꝓportionẽ adĩuicẽ quã tñ nõ hẽrẽt si ĩter celum ⁊ terrã eẽt solũ ignis ⁊ aer. ¶ 4ª ꝯclusio remouet quãdã cauillationẽ: qꝛ aliq̄s posset dicere ꝙ nõ ẽ sĩle de ꝑte ⁊ de toto: cũ ex ꝑte aque fiat ꝑs aeris: sꝫ ex tota aq̃ nõ fit totꝰ aer. Dicit ph̃s ꝙ nihil differt si q̄s dicat ea nõ fieri ex se ĩuicẽ dũmõ dicat ea esse equalia ſm virtutẽ eo ꝙ ſm equalitatẽ virtutis debeãt magnitudines adĩuicẽ ꝓportionari. Ex hoc ĩfert tertiã ꝯclusionẽ ꝑus ꝓbatã

Secundo sciẽdũ est ꝙ circa 3ᵐ capitulũ huius tractatus mouet ⁊ soluit quasdã q̃stiones: ⁊ diuidit̃ ĩ duas ꝑtes. In ꝑma ĩtẽdit quattuor ꝯclusiones. ¶ Prima ꝯclusio tãgit tres ꝯclusiones ⁊ ẽ hec: quõ sũt ordinata duo elemẽta. s. ignis ⁊ aer ĩ ordine ad positionẽ ꝑmi corporis. i. celi. ¶ 2ª ꝯclusio tangit ꝓpter quã cãꝫ caliditas cãtur ĩ hiis locis q̃ sũt circa terrã a superioribus astris. ¶ 3ª q̃stio: cũ ex aere fiat aqua ⁊ ecõtra q̃re nubes nõ fiũt ĩ sũma regione aeris. ¶ 3ª ꝯclusio tãgit duo argumẽta q̄bus arguit ꝙ ĩ suprema regione aeris fiant nubes. ¶ Primũ q̃to locus ẽ frigidior tãto ĩ eo magis fiũt nubes: sꝫ sũma regio aeris ẽ frigidior aliĩs. igit̃ ĩ ea fiũt nubes. minorẽ ꝓbat tripl'r: qꝛ q̃tũ aliq̄s locus est a terra remotior tãto ẽ frigidior ꝓpter distantiã a reflexione radioꝝ solis. 2º qꝛ sũma regio aeris nõ est ꝓpe astra calida. 3º qꝛ ipsa nõ est ꝓpe radios a terra reflexos q̄ sũt cã caliditatis eoꝝ q̃ sũt ꝓpe terrã. ¶ 2ᵐ argumẽtũ qꝛ ibi fiũt nubes vbi iã radiĩ desinũt qꝛ ĩ ĩmẽsuꝫ spargũtur: sꝫ ĩ sũma regione aeris iã desinunt radiĩ ꝑ hoc ꝙ nimiũ spargũtur. ergo ĩ ea generãtur nubes. ¶ 3ª q̃stio tãgit argumẽtũ ĩ oppositũ ⁊ est hec. ex solo aere q̄ est circa terrã gñat̃ aqua ergo ĩ suprema regione nõ fiũt nubes. añs probat quia non ex omni aere nata est fieri aqua: sꝫ solum ex aere qui est velut vapor. ¶ 4ª conclusio tangit solutionem vnius argumenti probando ꝙ non omnis aer qui est circa terram sit vapor: quia tunc ignis multum excederet aerem ⁊ aquaꝫ. 2º quia distãtie superiores sunt plene aliquo corpore ⁊ nõ igne quia exiccarẽtur oĩa alia. ergo sunt plene aere: ⁊ per ꝯsequens aqua est circa totam terram ⁊ non aer. 3º quia vapor est circa terrã. ergo ⁊ aqua. tenet cõsequẽtia qꝛ vapor est aque disgregatio. vapor eniꝫ fit ꝑ disgregationẽ aque. ¶ In secũda parte soluit primã questionẽ: ⁊ ĩtendit quattuor conclusiones. ¶ Prima resumit vnũ qđ supra dictũ est. s. ꝙ a terra vsqꝫ ad lunam est alteꝝ corpus ab igne ⁊ aere. s. aqua. tãgit etiã ordinationẽ ignis ⁊ aeris ⁊ est hec. ignis est ꝓpinquior celo ⁊ sub igne est aer. ꝓbat qꝛ ignis ẽ sincerior ⁊ leuior q̃ꝫ aer. ¶ 2ª ꝯclusio tãgit aliqua ĩcidẽtia. primuꝫ. ignis ĩ sua spera mouet̃ circulariter a motu celi. ⁊ per hoc disgregat calefacit ⁊ rarefacit. sc̄ḋo. qualitates prime quodã modo ĩsequũtur motũ ita ꝙ elementa propinquiora celo sunt calida: ⁊ illa que sunt remotiora a celo sũt frigida. ¶ Tertia cõ

clusio tangit locū aque ⁊ terre ⁊ est hec. ĩ medio illoꝝ est elementū grauissimū. s. terra. ⁊ elemē-tū frigidissimū. s. aqua q̄ sunt adinuicē segrega-ta. Ex hoc infert ꝙ aer qui ē circa t̄rā ē calidus ⁊ humidus ꝑpter vaporē. ⁊ aer q est circa ignez est calidus ⁊ sicc⁹ ꝑpter exalationē. ¶ Quarta cōclusio tāgit duas differētias inter vaporez ⁊ exalationē. Prima nā vapoꝝ ē calidus ⁊ humi-dū. sȝ nā exalatiōis ē calidū ⁊ siccū. zª vapor ē aqua ĩ potentia. ⁊ exalatio ē ignis in potētia.

Tertio sciēdū ꝙ q̄rtū capitulū soluit du-as qōnes prius motas. ⁊ diuidit̃ in duas partes. In p̄ma itēdit q̄ttuoꝛ cōclōnes. Prima. ĩ aere q ē sursū nō p̄t fieri nubes. pro-bat ph̄s trib⁹ rōnibus. Prima q2 ille aer est ve-lut ignis eo ꝙ ē calidus ⁊ sicc⁹ sicut ignis. zª rō q2 talis aer mouet̃ circulari cū celo. iō dispgit̃ ⁊ disgregat. ⁊ sic ex eo nō pōt fieri nubes cū ali-qd nō possit ɔdēsari. 3ª rō q2 in tali aere nō sūt vēti. igit̃ nec nubes. ¶ zª ɔ⁹ aer supioꝛ mouetur circularit̃. ꝓbat. nā ignis ꝑpter hoc mouet̃ cir-culariter q2 est contiguus celo qd mouetur cir-culari. igit̃ etiā cū aer supioꝛ sit ɔtigu⁹ igni mo-uet̃ circulari donec iueniat iped-mētū. s. mon-tes detinētes aerē ne moueat̃ circulariter. ¶ 3ª ɔclusio tāgit vnū argumētū ⁊ ē hoc. si ĩ illo loco sūmo aeris nō generet̃ aqua seq̄t̃ ꝙ ignis nō hȝ ꝓpe se ɔ̄rīū. ⁊ p ɔ̄ns nunq̄ corrūpet̃. Soluit ꝙ aliq̄n corrūpit̃. q2 v̄tute celi fit aliqua ps ignis mit⁹ leuis ⁊ tūc descēdit ad locū in quo iueniet sibi ɔtrariū qd ipsū pōt corrūpere. ¶ 4ª ɔ⁹ reca-pitulat q̄ dicta sunt. In zª pte soluit secūdā qō-nē p̄us motā. ⁊ itēdit q̄ttuoꝛ ɔclōes. Prima ē ꝙ de caliditate causata a sole vidēdum ē ĩ libro de sensu cū sit q̄dā passio sensus. zª resumit qōnē p⁹ motā. s. p quā cāz celū ⁊ sol causēt caliditatē cū fm suā nām nō sint calida. 3ª tangit causaz caliditatis ĩ istis ĩferioꝛib⁹ ⁊ ē hec. caloꝛ causat̃ ĩ istis ĩferioꝛib⁹ a motu corpoꝝ celestiū. ꝓbat ph̄s quattuoꝛ rōnib⁹. Prima q2 mot⁹ pōt disgrega-re aerē ⁊ ignire corpoꝛa calefacta. igit̃ celuz p suū motū causat caliditatez ĩ istis ĩferioꝛib⁹. zª rō. sepe videm⁹ ꝑpter motū celi ⁊ solis fieri estū ⁊ calorē. 3ª rō q2 in istis inferioꝛib⁹ corpora vio-lent̃ ⁊ velocissime mota motu suo causāt calorē igit̃ ⁊ motus solis. Quarta rō mot⁹ ignis circu-lariter spargit̃ p aerez ⁊ causat ĩ eo calorē ĩ istis inferioꝛib⁹. ¶ Quarta ɔ⁹ ē hec. corpora celestia nō sūt calida. ꝓbat duob⁹ signis. Primū q2 ve-locissime mouent̃. ⁊ tñ non igniunt̃. igitur signū ē ꝙ nō sunt calida. scd̄o q2 sol aliq̄n apparet pa-lidus. igitur signum est ꝙ n̄ ē calidus. ⁊c̄.

Conclusio respōsalis. Unūquodq3 ele-mētū inferi⁹ est naturali ɔ̄r locatuȝ in ɔcauo elementi supioris. pȝ q2 terra dȝ esse in cōcauo aque naturaliter. ⁊ aqua ĩ cō-cauo aeris. ⁊ aer in concauo ignis. ⁊ ignis in con-cauo primi elementi scilicet celi ⁊ cetera.

Primo dubitat̃. Utrū q̄ttuoꝛ el'ta sint adinuicē equalia. Ad soluēduȝ hoc dubiū ē supponēdū ꝙ ꝓ defensione eoꝝ q̄ ponunt̃ in p̄ notabili sūt soluēde tres difficul-tates. ¶ Prima qualr̃ est saluabile ignē eē ma-iorem omnib⁹ alijs elementis ⁊ ꝑpter sui actiui-tatē nō corrūpere alia elemēta. Ad quam dicit̃ primo ꝙ ignis est in concauo orbis lune nec3 ibi lucet nec3 ibi apparet nobis. sed latet nos eo ꝙ est in decuplo rarior aere. ideo est insensibilior aere. Secūdo dicitur ꝙ ignis nō corrumpit ista inferiora primo q2 gubernantur a deo disponē-te ipsum ne ea corrumpat. 3° q2 temperatur ab influentia celi. 4° q2 temperatur a frigiditate medie regionis aeris. 5° q2 virtus ignis tantum est dispersa in materia ignis ꝑpter sui raritatez ꝙ non est fortis satis ad destruendum ista infe-riora. ¶ Secūda difficultas qualit̃ est saluabile aquam esse maiorem terra cum maioꝛ congre-gatio aquarum sit in infinitū minoꝛ terra. Ad quam dicitur primo ꝙ maxima cōgregatio aq̄-rum est magnum mare. ⁊ sunt multa alia maria mediterranea. sunt etiam multe aque per aerē disperse ad terram ad irrigationem plantaruȝ ⁊ viuentiuȝ ordinate. sunt etiam multe ĩ stagnis ⁊ fluuijs. ⁊ multe sunt aque fontalea fluuiales ⁊ puteales. multe sunt etiaȝ in cauernis ⁊ visce-ribus terre. Ex his dicitur ꝙ si ex his esset vna aqua congregata illa esset maioꝛ q̄ȝ terra. ¶ 3ª difficultas vtrum elementa quattuoꝛ sint sibi ĩ-uicem equalia de equalitate extensiua. dicitur ꝙ ignis est in decuplo maioꝛ q̄ȝ aer. ⁊ aer in. d̄cu-plo maioꝛ q̄ȝ aqua. ⁊ aqua in decuplo est maioꝛ q̄ȝ terra. De equalitate raritatis ⁊ densitatis di-citur similiter de equalitate in qualitatibus acti-uis ⁊ passiuis dicitur ꝙ vnūquodq3 elementū ē alteri equale in ip̄is q̄litatib⁹ actiuis ⁊ passiuis tam virtualibus q̄ȝ formalibus. ita ꝙ tātū ignis habet de caliditate q̄ȝtum habet aer de humidi-tate. aqua de frigiditate ⁊ terra de siccitate. ⁊ q̄ȝ-tam virtutem habet ignis ad se calefaciendum si fuerit factus frigidus tantaȝ habet aer ad se

humectandum si factus fuerit siccus. ⁊ tantam
aqua ad se frigefaciēdū si fuerit facta calida. ⁊
tātā virtutē h̄z t̄ra ad se desiccādū si fuerit fcā
humida. De equalitate in mā dicit̄ ꝙ si eēt oīs
terra in vnū aggregata. ⁊ oīs aqua in vnā aquā
⁊ oīs aer in vnū aerē. ⁊ ignis ī vnum ignez. ⁊ oīa
mixta essent in q̄ttuor elemētis resoluta ſm ꝓ-
portionē elemētoꝝ q̄ sunt ī talibꝰ mixtis tūc eēt
tātū de mā in vno elemēto sicut ī alio. nō tñ mā
vnius elemēti esset eque extēsa ⁊ eque rara sicꝰ
mā alteriꝰ. ſ3 si materia vniꝰ eēt tātū ꝯpssa sicut
mā alteriꝰ tūc eēnt eq̄les. ⁊ ista sūt de ꝓportiōe
quā nālit̄ debēt hr̄e elemēta. ſ3 de illa quā d̄ fa-
cto hn̄t dr̄ ꝙ nō ē nālit̄ scibile cꝰ q̄ttitas sūt elta.
aut quā ꝓportionē ꝓ nunc habent inter se.

Secundo dubitat̄. Utꝝ motus localis
sit ꝑ se calefactiuꝰ. Ad soluē-
dum hoc dubiū dicit̄ ꝑ̊ ꝙ in aliquibꝰ casibꝰ mo-
tus localis ē frigefactiuꝰ. p3 expientijs. ꝑ̄ma q2
sepius mouemꝰ potagiū3 vt ip̄3 frigefaciamꝰ ⁊
facies domicellaꝝ euentant̄ vt frigefiant. ⁊ in
estate aqua currēs ē frigidior q̄3 aqua stans. et
etiā videmꝰ ventū extīguere ignē cādele. vide
mus etiā ꝙ hoīes maiores sudores emittūt pꝰ
motū q̄3 durāte motu. 2°. dicit̄ ꝙ aliq̄n motꝰ lo
calis est calefactiuus. p3 q2 ꝓpter velocē motū
sagitte plūbee liq̄fiunt. ⁊ ex motu lapidis ꝯ fusi
le fit ignis. ⁊ sufflamꝰ in ignē ad fortificandum
ipsum. ⁊ currentes ⁊ agonizantes fortit̄ calefi-
unt. ⁊ duo ligna ꝯtra se fortiter fricata calefiūt.
Rustici etiā ad calefaciēdū manus ꝑcutiūt ad
humeros. etiā ꝑ multā ꝯfricationem deponimꝰ
maculas ex sagimine vel cera factas supra pā-
nū. 3°. dicit̄ ꝙ aliq̄n motus localis ē cā caloris
solum ꝑ accidēs. p3 q2 ꝑ motū localem aliq̄n ap
ꝓximanꝰ calefactiᵘᵐ calefactibili vel ecōtra.
igit̄ talis motus ē ꝑ accn̄s cā caloris illius cale-
factibilis. 4°. dicit̄ ꝙ oīs motus violent̄ ī l̄r̄ū
ꝯfricatiuus ē per se calefactiuus aliq̄n tñ ꝑ ac-
cidēs licet in tali motu locali sit cōfricatio. tñ nō
calefacit ꝓpter aduentum altiꝰ corporis frigi
di. vt puta aeris. cā autem totalis q̄re talis mo-
tus calefacit est velox ⁊ violenta ꝯfricatio cor-
poris frigidi. Ex hoc seq̄tur ꝙ motus localis de
sua nā non est calefactiuꝰ. q2 tunc oīs motus lo
calis ꝑ se calefaceret. 2°. seq̄tur ꝙ motus loca
lis non solū3 ē per accn̄s calefactiuus ſ3 ꝑ se. p3
q2 aliq̄n aliqs calefit ⁊ illius calefactionis nulla
pōt assignari ꝑ se cā nisi motꝰ localis. p3 de cur-
rēte. 3°. sequitur ꝙ motus localis nō iō ē ꝑ se ca-
lefactiuus. q2 sit primꝰ motuū3 ex eo ꝙ calor sit
ꝑ̄ma qualitas int̄ oēs qualitates. p3 primo quia
nō oīs motus localis est ꝑ̄mꝰ motuū. 2° q2 tūc
ita bene esset cā frigefactionis sicut calefactio-
nis cū primus motuū sit causa alioꝝ motuū. 3°
q2 illud ē cā ꝑ se quo posito ponit̄ effectus. ⁊ quo
remoto remouetur effectus. sic aūt nō est d̄ mo
tu locali respectu alioꝝ motuū. 4°. sequitur ꝙ
motꝰ non ideo calefacit vt rarefaciat ⁊ disgre-
get partes corporis motiui. q2 raritas ⁊ dēsitas
ꝯsequunt̄ caliditatē ⁊ frigiditatē. ⁊ nō ꝯcontra
5° seq̄tur ꝙ motus localis nō iō calefacit. q2 aer
ꝗ est nāliter calidus sortitur caliditatē suā a cor
poribus duris velociter motis. p3 q2 q̄n aliquis
ꝯfricat simplicit̄ duos pānos cāt calorē. ⁊ tamē
manifestum est ꝙ inter eos est aer medius.

Tertio dubitat̄. Utꝝ omne lumen sit ca
lefactiuū. Ad soluēdū hoc dubi-
um ē ꝑ̄mo supponendū ꝙ lumē lux ⁊ color sūt
tres qualitates realiter distincte. p3 quia lux est
vna qualitas realiter inherens corpori lucido
⁊ lumen ē vna qualitas realiter inherēs corpo
ri luminoso. ⁊ color est vna qualitas realiter in-
herens corpori t̄minato. 2°. supponit̄ ꝙ multo
tiens ph̄i vtunt̄ luce ⁊ lumine tanq̄3 noībꝰ syno
nimis sicut in isto libro. 3°. supponitur ꝙ ī quo-
libet astro sūt supponēda tria q̄bus agit in ista i
feriora. s. motus lumen ⁊ influentia. 4°. suppo-
nitur ꝙ multoꝝ astroꝝ influentia est frigefacti
ua. 5°. supponitur ꝙ oīs motus ⁊ oē lumen cor
poris luminosi ē natū cāre q̄litatē. Ex his dicit̄
ad dubiū ꝙ oē lumen est calefactiuū. ⁊ licet de
facto aliquod astrū frigefaciat. hoc tamen ē de
rōne influentie superantis virtute3 luminis.

Ad rationes Ad primā dr̄ ꝙ vnū ele
mentū q̄ttū ad suā s̄ba3
⁊ q̄ttū ad suā q̄litatē ē alteri ꝯriū iō nec s̄ba nec
q̄litas vniꝰ elemēti ē locꝰ altiꝰ. tñ q̄ttitas vnius
elemēti nō ē ꝯria q̄ttitati altiꝰ elemēti. iō suꝑfici
es ꝯcaua vniꝰ elemēti ē locꝰ altiꝰ. ¶ Ad secūdā
dicit̄ ꝙ l3 de facto ꝓpter viuētiū salutē terra nō
sit locata ī suꝑficie aque tñ ſ3 debitū ordinē nā
le3 elemētoꝝ tota t̄ra d3 esse circundata aquis.
¶ Ad tertiā dicitur negando vtrāq̄3 consequē
tiam. ⁊ ad probationem prime dicitur ꝙ ꝓpt̄
hoc ignis non potest destruere alia elemēta. q2
materia eius est nimis rara. ideo actiuitas ipsiꝰ
ignis est tñ dispersa ꝙ nō pōt agere in ista iſe
riora. ¶ Ad ꝓbationē dr̄ ꝙ locus q̄ ē ꝯcauū or
bis lune ē multo nobilior q̄3 sit locꝰ mediꝰ ī q̄ ē t̄ra.

Queritur quarto. Utrum media regio aeris sit semp frigida. Arguit̃ primo ꝙ nõ. q꞉ vel esset frigida nãliter vel violẽte. nõ nãliter cum q̃libet pars aeris sit naturaliter calida. nõ violenter q꞉ nõ ẽ semp frigida cum nullũ violentũ sit ꝑpetuũ. ¶ 2º sic. infima regio aeris semp ẽ calida. igit̃ a minori media regio aeris semp ẽ calida. tenet ꝯña q꞉ magis videtur ꝙ ĩfima regio aeris sit frigida q̃ȝ media cum plus distet ab igne ⁊ corporib⁹ celestibus q̃ȝ media. ¶ 3º sic. aliquando in media regiõe aeris liq̃fiunt nubes ⁊ aliquãdo nives. vt pȝ in altissimis montibus. igitur aliquando media regio aeris est calida. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ est frigida semper. In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo sciendum ꝙ ꝓ solutione huius q̃onis sunt soluende tres difficultates. Prima quot sũt regiones aeris. Pro cuius solutione ponitur primo talis suppositio. Aliud est loc⁹ ignis ⁊ regio ignis similiter de aliis elementis q꞉ locus ignis ẽ sup̃ficies cõcaua orbis lũe. Sȝ regio ignis vl' ẽ spaciũ qđ ẽ int̃ cõcauum orbis lune ⁊ ꝯnexum orbis aeris vel est totus ignis contentus in illo spacio. Ex hoc sequitur ꝙ tota regio ignis est ab orbe lune exclusiue vsq; ad aerem exclusiue. ⁊ tota regio aeris ẽ a superficie concaua ignis vsq; ad superficiem terre ⁊ maris exclusiue. ⁊ tota regio aque est a superficie aeris continente mare vsq; ad superficiem terre que est sub mari. alie autem aque a mari non habent regionẽ ꝓpriam. ⁊ regio terre est a superficie maris ⁊ aeris continente terram vsq; ad centrum terre. Ex his dicit̃ ꝙ sunt tres regiones aeris. s. suprema media ⁊ infima. Suprema regio aeris est a superficie cõcaua ignis vsq; ad illã ptẽ aeris exclusiue quam ignis ⁊ corpora celestia desinunt directe calefacere vltra ꝓpriam naturam ipsi⁹ aeris ꝓpter nimiã distantiam sȝ ĩfima regio aeris durat a superficie terre ⁊ maris ascẽdendo vsq; ad illã partẽ quã reflexio vel refractio radioȝ solis non plus calefacit vltra ꝓpriam nãm eo ꝙ radij nimis dispguntur. sed media regio aeris durat a suprema regiõe aeris exclusiue vsq; ad infimã exclusiue ¶ Secũda difficultas vtrũ vnum ꝯtrarium sit alteri⁹ fortificatiuũ ꝑ antipistasim. Pro solõne huius difficultatis supponit̃ primo. ꝙ solum int̃ qualitates actiuas ⁊ passiuas est antiperistasis

Secũdo eadẽ virt⁹ in corpore condensato ẽ fortior seipsa in corpore rarefacto. patet q꞉ quãto aliquid est magis vnum tanto est magis actualius ⁊ fortius. ideo virtus vnita in corpore condensato est fortior seipsa dispersa in corpore rarefacto. ¶ 3º ponitur talis distinctio. duplex est contrarium. quoddam est penetrans: ⁊ est illud quod approximatũ alteri corrumpit ipsum. sicut multa aq̃ approinquata paruo igni immediate penetrat ⁊ corrumpit ipsum. aliud est circunstans ⁊ est illud quod alteri approximatum nõ corrumpit ipsum. sed fugit aut fugat ipsum.

¶ Quarto supponit̃ ꝙ omne contrarium actiuum ⁊ passiuũ alteri approximatũ. aut corrumpit ipsum aut fugit aut fugat ipsum. de primo pȝ de aqua iactata ĩsra ignẽ. de 2º patet de aqua que est in lignis positis supra ignem que statim fugit ad extremitates lignorum de tertio patet de igne fugante aquã que est in lignis: Ex his dicitur ꝙ vnumquodq; contrarium est alteri⁹ fortificatiuum. saltẽ per accidens ⁊ per antiperistasim. patet quia vnũquodq; ꝯtrarium alteri approximatum si sit debilius si potest fugit ad alium locũ in q̃ ꝯgregant̃ oẽs partes ⁊ sic fortificatur. ⁊ si nõ põt fugere ad aliũ locũ fugit in seipsũ cõdensando seipsum ⁊ iterũ fortificatur. Dicitur tamen 2º ꝙ tale ꝯtrarium nõ fugit sub suo subiecto. alias migraret de s̃bo in subm. dr̃ etiã ꝙ motus quo vnũ ꝯtrariũ fugit reliquum est quodammodo nãlis eo ꝙ quodlibet nititur conseruare seipsum. ¶ 3ª difficultas. vtrum frigiditatis medie regiõis aeris sit aliqua cã positiua. Pro solõe huius dr̃ p̊ ꝙ media regio aeris nõ ẽ calida saltẽ vltra caliditatẽ sue ꝓ ꝑe nature. pȝ quia non potest directe calefieri ab igne neq; a corporib⁹ celestib⁹ ꝓpter nimiam distantiam ab eis. nec etiam potest calefieri a reflexione radiorum solis. vt patuit in prima difficultate. 2º dr̃ ꝙ frigiditatis medie regiõis ẽ aliqua causa positiua. patet primo quia frigiditas medie regionis est effectus positiuus. Secũdo pȝ quia assignando tales causas vna causa efficiens ẽ per antiperistasim. quia ꝓpter caliditatem ĩfime et supreme regionis frigiditas medie regionis seunit ⁊ fit fortior. 2ª causa est influentia planetarum frigidorum qui fortius influunt ĩ media regione aeris eo ꝙ ibi non est caliditas extrinseca impediẽs eorum ĩfluxũ. 3ª causa ẽ frigiditas vaporum vsq; ad mediam regionem ascendẽtiũ. causa vero finalis est salus viuentium.

Secundo sciēdū ē q̄ Aristo. i hoc scdo tractatu dtermīnat de ipressionibus ignitis: ⁊ diuidit ī tria capitula. In primo determinat de ipressionibus nō diu durātibus: ⁊ diuidit ī duas ptes. In pͥma determinat de cā ⁊ mō gñatōis taliū ipressionum. Et itēdit sex cōclusiones. Prima. determinatis de his q̄ dicta sūt oz dicere cāz pp quā flāme ascense ⁊ stelle cadētes ⁊ capre saltātes apparēt circa celū. oia. n. sūt eiusdē spēi ⁊ fiūt pp eādē cāz. differūt tñ sm magis ⁊ minus. ¶ 2ª ɔclusio tāgit cāz māl'ē ⁊ ē hec. cū terra ē calefcā a sole a terra eleuat' duplex exalatio. vna vaporosa q̄ ppͦ noie vocat' vapor: ⁊ alia fumosa q̄ ppͦ noie vocat' exalatio: ⁊ differūt tripl'r. pͥmo qꝛ pͥma est humida et calida. 2ª est calida et sicca. 3ª est quia illa ascendit sursū pp̄ter calidū. ⁊ pͥma manet sub 2ª pp̄ter sui grauitatē. 3º qꝛ pͥma ē nomiata ppͦ noie ⁊ vocat' aer. alia xͦo vocat' ignis. potest ēt addi 4ª qꝛ pͥma eleuat' ab hūiditate terrestri. alia vero ab eius caliditate. ¶ 3ª ɔº tāgit modū gñationis eaꝝ ⁊ ē hec. a calore solis eleuat' ypcauma. i. exalatio calida ⁊ sicca vsq͂ ad supmā regionē aeris: ⁊ ibi a calore ignis iflāmat': ⁊ tūc fit ipressio ignita. q̄ possit inflāmari pbat p sile de fumo approximato igni q statim fit flamma. flāma est sps sicci ardoris. ¶ 4ª cōclusio ponit dr̄iam istaꝝ ipressionū ⁊ est hec: iste ipressiones drn̄t sm multitudinē ⁊ dispsionē ypcauinatis. i. exalatōis. pbat qꝛ si mā fuerit lata ⁊ lōga vocātur stipule ardētes: ⁊ si mā solū fuerit lōga ⁊ fuerit plus iflāmata sm logitudinē q̄ sm latitudinē ⁊ quodāmō sintillat vocantur eges. i. capre saltātes. ⁊ qñ nō sūt sintillātes vocātur dalli. qñ vero exalatio successiue ignit' ⁊ modicū durat dr̄ sydera volātia. ¶ 5ª ɔclusio tāgit motū eaꝝ ⁊ ē hec. qñ exalatio calida ⁊ sicca iflāmat' citra supmā regionē aeris tūc extēdit' a frigore medie regionis aeris ⁊ xͦtute illiꝰ motꝰ plus iflāmat': ⁊ talis motꝰ ē silis piectōi ⁊ non extrusioni. subdit duas q̄stiones. Prima vtrū ipressiones ignite moueātur p mediū diuidēdo ipsū. Soluit q̄ aliqñ ipressiones mouent' p mediū ipsum diuidēdo: vt pz qñ mouētur motu circulari i supma regione: ⁊ qñ mouentur motu extrusionis citra supmā regionē. aliqñ ēt ē vna ɔtinua iflāmatio fumi sine h̄ q̄ tota ipressio moueat' p mediū. pbat p sile de lumie supioris cādele descēdēte ad iferiorē cādelā pp fumū. ibi. n. est ɔtinua iflāmatio fumi. ¶ Scda q̄stio quō mouet' talis impssio dicit q̄ qñq͂ mouet' sursū ⁊ qñq͂ dorsū. vt i pl'ibꝰ tñ mouet' ad latꝰ. pbat qꝛ pp eiꝰ caliditatē ipedit' ne moueat' deorsū ⁊ pp frigiditatē medie regionis ipedit' ne moueat' sursuz. oz igit' q̄ moueat' ad latꝰ. ¶ Ultima ɔclusio tāgit locū gñatōis eaꝝ ⁊ ē hec. oēs huiusmodi impssiones gñantur sub luna. probat signo qꝛ motus earum apparet nobis multum velox q̄d nō fieret nisi essent valde propinque nobis.

Tertio sciēdū q̄ circa hūc textum icidūt tres difficultates. Prima ē de causis ipsaꝝ impssionū. Pro cuiꝰ solōe de cā māli dr̄ pͦ q̄ cā mālis oiuz impssionū ignitaꝝ ē exalatio calida ⁊ sicca: s; mā remota ē corpꝰ terrestre pticipās de humiditate pigui ⁊ aerea. de cā efficiēte pͥmo dr̄ q̄ oē calefaciēs terrā faciēs eā exalare ⁊ fumare ē cā efficiēs remota ipsaꝝ vt sol ⁊ astra: s; cā efficiēs pp̄iqua ē calor a q̄ imediate iflāmat' talis exalatio ⁊ de cā finali dr̄ pͥmo q̄ cā finalis pp̄iqua ē gñatio ignis: s; cā finalis remota ē salus viuētiū. ¶ Scda difficultas est de ppetatibꝰ ipsaꝝ impssionū. Et pͥmo de loco dr̄ q̄ aliq̄ gñant' i supma regiōe aeris vt colūne pyramidales cādele ⁊ lācee ardētes ⁊ tisio siue dalus: q̄dā vero gñantur i media regione vt capre saltātes. ignis fatuus. sydus volās. ⁊ draco tortuosus. Et q̄dā i ifima regione vt stipule ardentes ⁊ dumus ardēs. multe tñ eaꝝ gñantur i q̄libet regiōe aeris. 2º dr̄ de duratōe ipsaꝝ: illa q̄ sut i supma regione aeris diu durāt: s; alie vt i pl'ibꝰ paucū durāt. 3º dr̄ de motu eaꝝ q̄ ille q̄ fiūt i supma regione aeris vt pl'imū mouētur circulariter ad motū supme regionis: s; alie vt i pl'ibꝰ extrudūtur a frigiditate medie regionis ad latꝰ vel ad deorsū. Quarto dr̄ de figura eaꝝ q̄ aliqñ figurātur figura astri: aliqñ figura draconis: aliqñ figura cādele ardentis vt sepissime exptū ē supra sepulchra ⁊ cadauera mortuorū pp piguedinē terrestrē ipsius cadaueris: aliqñ aūt figurātur alijs figuris sm diuersā iflāmationē ⁊ dispositionē materie. 5º dr̄ de magnitudine ipsaꝝ q̄ qñ mā ē multa ⁊ tota sil' icēditur ⁊ nō sūt nimis distātes a nobis. tunc nobis apparēt magne: s; qñ mā ē pauca: ⁊ qñ mā nō tota sil' icēditur: ⁊ qñ sūt nimis distātes a nobis tūc nobis apparēt pue. 6º dr̄ de tpe ipsaꝝ pͦ q̄ fiūt i tpe calido ⁊ estiuali. 2º q̄ fiunt tam de die q̄ de nocte. 3º q̄ solū apparēt de nocte vel saltē pp̄e noctē ⁊ nō de die eo q̄ maius lumē. s. lumē solis offuscat minꝰ lumē. ¶ 3ª difficltas vtrū impssio-

nes ignite sint eiusdē speciei specialissime. Pro cuius solōne dicit̄ p̄ q̄ nulle imp̄ssiones ignite differūt spē essentiali. p3 q2 n̄ ē ponēda pluralitas sine necessitate. mō nl'a apparet necessitas in his ponere pluralitatē dr̄iaꝝ essentialiū. 2° dicit̄ q̄ multe imp̄ssiones ignite differūt spē accidētali. p3 q2 multe hn̄t figuras accn̄tales specifice distinctas. Pro solōne tn̄ argumē: oꝝ ponitur talis regula. Omne ꝯcretū p̄dicabile denominatiue de imp̄ssione ignita ē distinguēdu3 eo q̄ pōt capi p̄ significato. ꝛ sic infert distinctionē specificā. vel potest capi pro d̄noiato. ꝛ sic stat cū identitate specifica. Pōt h̄ practicari cū dicimus q̄ ip̄ressionu3 alia est alba alia rubea. Ex hoc sequit̄ q̄ oēs ip̄ressiōes ignite sūt i p̄dicamēto sb̄ē reponibiles sub eadē specie specialissima cuius nomen simplex ē innominatū vocetur tamen ipsa species impressio ignita.

Conclusio responsalis Media regio aeris est semp̄ frigida ꝛ d3 intelligi in plaga bone t̄re ꝛ t̄pate habitationis. Cause eius sunt assignate in t̄tia difficultate.

Primo dubitat̄. Utꝝ hiat° voragines ꝛ sanguinei colores sint ip̄ressiones ignite. Ad soluendū hoc du^m est supponēdū q̄ Aristo. in 2^a p̄te hui° capituli determinat de q̄busdā ip̄ressiōib° q̄ ḡn̄ant̄ p̄ illuminationē ꝛ colorationē exalatiōis: ꝛ n̄ p̄ eius if̄lāmatōe3. ꝛ itēdit sex ꝯcl'ōes. ¶ Prima. aliqn̄ serenitate exn̄te apparēt multa fantasmata in celo. puta hiatus. hochini. i. voragīes. ꝛ sāguinei colores. ¶ Secūda ꝯ° tāgit duas suppōes. p̄ma. cā mālis istoꝝ est eadē sicut ꝛ aliaꝝ imp̄ssionū ignitarum. 2^a aliqn̄ aliqua exalatio q2 esse sursu3 ab igne if̄lāmatur. aliqn̄ exalatio p̄pter violētiam extictiōis incedit̄. aliqn̄ vero nō ignit̄ sed coloratur. ¶ Tertia ꝯ° tāgit modū ḡn̄atiōis ꝛ ē hec exalatio nimis spissa ꝛ aliquātulū trāsparēs suscipit refractione3 radioꝝ ꝛ tales refractiones faciunt apparere colores ꝛ maxime puniceum apparet purpureū. p̄bat rōne sic ꝛ simili rōe. q2 puniceus color et purpureus maxime apparēt ex albo ꝛ nigro mixtis. i. ex albo viso p̄ nigrum. p̄bat sic. q2 si in aere fuerit vapor tūc ast^a orientia vel occidentia sup2a illū vaporē causant colorem puniceū. ¶ Quarta ꝯ° tangit duo correlaria. p̄mu3. in aere denso pōt fieri talis rarefactio q̄ solū apparebit color ꝛ non figura. p̄bat de quibusdā speculis in q̄b° solum apparet color ꝛ nō figura. 2^m isti colores nō durant eo q̄ mā coꝝ velocit̄ ꝯsumit̄. ¶ Quita ꝯ° tāgit dr̄ia3 istoꝝ ꝛ ē hec. hiat° apparet lumine iterrupto p̄pter aliqd̄ nigrū in medio. ꝛ p̄pt̄ hoc credit̄ habere aliquā p̄fūditatē i medio. ꝛ aliqn̄ ex talib° q̄n̄ magis ꝯgregant̄ sūt daly. i. scissiōes. s3 vorago est qn̄ lumē tale est aggregatū ꝛ ꝯtinuū sine apparitiōe talis obscuri i medio. ¶ Sexta ꝯ° tāgit diuersitates taliū coloꝝ ꝛ ē hec. q̄ albū visū p̄ nigrū facit multas diuersitates: vt p3 d̄ flamma in fumo. Et subdit q̄ sol p̄hibet tales colores apparere de die et simil'r p̄hibet̄ apparitio taliū coloꝝ de nocte p̄ter puniceū ꝛ purpureū q2 alij colores sicut alurgus ꝛ viride non apparent nec p̄n̄t discerni de nocte p̄pter similitudinē quā hn̄t cū obscuritate noctis. Consequēter recapitulat ea q̄ dicta sūt. Ex his dicitur ad dubiū q̄ iste impressiones nō sunt p̄prie ignite nisi forte s̄m apparētiā ꝛ etiā s̄m potētiam.

Secundo dubitatur. Utrum de nocte serenitate exn̄te appareant hiat° voragines ꝛ sāguinei colores. Pro solōne huius dubij sunt soluēde tres difficultates. Prima q̄ est causa istaꝝ ip̄ressionū. dicitur q̄ causa mālis ē exalatio calida ꝛ sicca sursum eleuata. causa efficiēs ē lumen alicui° astri insidēs supra talē exalationē habētē aliqn̄ diuersitatē in raritate ꝛ densitate in grossitie ꝛ subtilitate. Ex hoc sequitur q̄ iste ip̄ressiōes sic ḡn̄antur cu3 exalatio fuerit eleuata a t̄ra et extēsa p̄ aerē ꝛ fuerit i medio spissior ꝛ i extremitatib° subtilior ꝛ tūc lumē alicui° astri p̄trāsiēs supra eā facit q̄ partes extremales apparēt rubee. pars v̄o media apparet nigra. ꝛ q2 nigrū minus mouet visū q̄ꝫ rubeū. iō partes extremales apparēt p̄pingores ꝛ pars media apparet distantior. iō credim° ibi eē quādā apturā q̄ si sit magna vocat̄ vorago. ꝛ si sit parua vocatur hiat°. etiā albū visum p̄ nigrū apparet rubeū. iō lumen astri visū p̄ illam exalationem apparet rubeum. sic causatur sanguinei vel rubei colores. ¶ Secūda difficultas est de p̄prietatib° eoꝝ. Primo d̄ colore dicitur q̄ est color rubeus vel punice° eo q̄ albū visu3 p̄ nigru3 apparet rubeū. 2° de tēpore. Primo dicitur q̄ cōiter fiūt i tempore calido ꝛ estiuali. Secūdo q2 apparēt serenitate existēte. hoc est qn̄ aer d̄purat° ē a nubib°. Tertio dr̄ q̄ appētiti° de nocte q̄ꝫ de die. q2 mai° lumen offuscat min° lumē de die. Tertio vidēdu3 ē de sonis q̄ audiūtur tēpore quo apparēt tales ip̄ressiones q2 aliqn̄ sunt similes vocib° humanis. dicitur q̄

tēpore illo multe exalatiões exñtes intra terrā petūt exitū ⁊ cū reperiūt aliquā strictā viā vio olēter exeūt ⁊ causāt sonū ⁊ putaꝛ ab audientibꝰ ꝙ sit talis vox humana q̄ imaginanꝛ sicut cāpana sonās videꝛ dicere qcqd volumꝰ imaginari. ¶ 3ª difficl'tas cū impssiones gñenꝛ valde remote a celo q̄re est ꝙ credimꝰ aliquas eē in celo. dicitur ꝙ ꝓpter nimiā distantiā visus a re visibili visus bene ꝑcipit distantiā vlteriorē ipsius visibilis a celo. ideo vulgares cōiter appellant nubes celū sicut tp̄s duz dicunt tp̄s esse serenū vel obscuꝝ. dicunt etiaz pluuias cadere a celo quia ignorant distantiam nubium a celo.

Tertio dubitaꝛ. Utruz vapor ⁊ exalatio sint corpora mixta a se inuicē ⁊ a quolz elemēto spē distīcta. Pro solōe dubij ponunꝛ ꝑmo aliquę opiones. Prima ē ɔmentatoris ꝙ vapor ⁊ exalatio sūt q̄dā mixta impfecta habētia formas ⁊ q̄litates elemētoꝝ ꝭm esse remissū. Alia est opio ꝙ sunt q̄dā mixta impfecta habētia formas ⁊ q̄litates elemētoꝝ solū virtualiꝛ ⁊ ñ realiꝛ ⁊ ētitatiue. Alia ē opio ꝙ sūt de nā illius corporis a quo eleuāꝛ. Alia est ꝙ sunt de natura illiꝰ corporis qđ ex eis gñaꝛ. Et est vltia opio media q̄ dicit ꝙ si vapor ⁊ exalatio ɔsiderētur ꝭm formas substātiales q̄s hñt sic sūt de nā illius corporis a quo eleuanꝛ. sz si ɔsiderētur ꝭz dispōes q̄litatiuas quas hñt tūc sūt eiusdez nature cū corpore qđ ex eis gñatur. Nō obstātibꝰ pñstis opionibus poniꝛ ꝓbabiliꝛ talis ɔ°. vapor ⁊ exalatio sūt mixta impfecta ex elemētis vtualiter ɔposita a se inuicē ⁊ a quolz elemento spē distincta. pz qꝛ i exalatiōe videmꝰ sensibiliter ꝓprietates duoꝝ elemētoꝝ. exalatio eīz est sicca ⁊ ẗrestris. iō vtualiꝛ ɔtinet sbālez ẗre formā. exalatio eni terre ascēdit sursū nāliter sicut ignis. ⁊ est calida inflāmabilis. igitur ɔtinet virtualiter formam substantialem ignis.

Ad rationes Ad primaz dꝛ ꝙ ē nāliꝛ frigida nālitate cōi. sed nō naturalitate nature sibi ꝓprie. dꝛ etiā ꝙ non semꝑ de facto ē frigida tñ q̄tū ex natura ipsius medie regiōis in ẗra bona ⁊ tꝑate habitatiōis sēꝑ ē calida. ¶ Ad secundā dꝛ negādo ɔñaz et ad ꝓbationē dꝛ ꝙ est maior ratio de suꝑma ⁊ infima q̄z de media. qꝛ supꝛema ē calida ꝓpter ꝓpiquitatē ad ignē. ⁊ ifima ē calida ꝓpter ꝓpingtatē refractionis radioꝝ. mō vtrūq3 deficit in media regione. ¶ Ad ẗtiā dicitꝛ ꝙ aliqñ ꝑ accñs media regio aeris est remisse calida ꝓpter quā caliditatē sufficit liq̄facere nubes ⁊ niues. semꝑ tñ de natura sua debet esse frigida.

Queritur quinto. Utrū cometa sit de natura celesti. Arguitꝛ ꝑ° ꝙ sic qꝛ oē qđ moueꝛ nāliter motu circulari est de natura celesti. sz cometa moueꝛ nāliter motu circulari. vt pz ꝑ expientiā igiꝛ est de nā celesti. Et ɔfirmaꝛ auctoritate Ari. dicētis ꝙ multe stelle fixe sēꝑ nate accipe comā. ¶ 2°. sic. astronomi accipiūt multa iudicia ex cometis. puta mortalitates ꝑncipū. bella. ⁊ seditiōes. iudicia autez astronomoꝝ sūt ex motu cōpoꝝ celestiū. igꝛ cometa ē corpꝰ celeste. ¶ 3°. sic. cometa nō ē d̄ nā elemētoꝝ. igiꝛ ē d̄ natura celesti. añs pz dupl'r. ꝑmo qꝛ si cometa essz de nā elemētali statī cōsumeretur ⁊ ñ duraret cꝰ oppo^m apparuit ꝑ expiētiā. 2°. qꝛ exalatio calida ⁊ sicca nō videtur posse ascēdere vsq3 ad supremā regionē aeris ꝓpꝛ frigiditatē medie regiōis expellētē talē exalationez. ¶ In oppositū est auctoritas philosophi.

Primo sciendū ē ꝙ in isto 2° c°. deẗminat Aristo. de cometa. ⁊ diuiditur i duas partes. In ꝑma deẗminat de cometa ꝭz opinionē antiquoꝝ. ⁊ intendit q̄ttuor ɔclōnes. ¶ Prima ɔ°. tangit intētū ⁊ ē hec. dicamꝰ dubitatius illa q̄ dicta sūt ab alijs de cometis et galacia. ¶ Secūda ɔ°. tāgit tres opioes antiquoꝝ de cometa. Prima est opio anaxagore ⁊ democriti q dixerūt cometā eē simphasim. i. cōiūctionē pluriū stellaꝝ errātiū eo ꝙ videātur se tāgere. ¶ Secūda opio est Italicoꝝ q fuerūt de secta pythagore dicentiū ꝙ cometa esset vna de stellis errātibꝰ. ⁊ dicebāt cometā raro nob apparere eo ꝙ fere ē semꝑ circa solē. ideo ñ apparet nobis nisi cū exijt a radijs solaribꝰ. ¶ Tertia opinio sīt hypocratēsiū q dixerūt cometā q̄tuz ad corpus esse vnā stellaꝝ errātiū. sz dicūt eam accipere comam ex rarefactiōe visus ab humore eleuato vsq3 ad supremā regionem aeris. Et subdit ꝙ ꝭm ipsos nō apparet cometa inter tropicos. qꝛ vapor hic eleuatꝰ statiz ɔsumiꝛ a vehemēti calore solis. dīt etiā ꝙ nō apparet sub austro. qꝛ lz multi vapores eleuenꝛ. tñ quodlibet astꝝ hz minorē partē aeris sub se eleuataz. ideo rarefactio solis ad visuz nostrū fieri ñ pōt. Dīt vltra ꝙ tale sydus tardissime moueꝛ. iō appꝫ post lōgū tēpus motuū astroꝝ. ⁊ q̄ñq3 apparet deficere ⁊ iteꝝ redire post longū tēpus. ¶ 3ª ɔ°.

tangit reprobationē istaꝝ opinionū. ꝛ p̊ probat duab⁹ rōnibus ꝙ cometa nō sit aliqua stellarū erratiū. ¶ Prima qꝛ sequeretᷣ ꝙ cometa nūꝗ̄ appareret extra circulū aialiū. i. extra circulū zodiacū. ꝓbat tn̄ ꝯñam qꝛ planete semꝑ mouētur sub zodiaco. 2° ꝓbat falsitatē ꝯñtis. qꝛ multi comete visi sunt extra zodiacū. ¶ Secunda rō qꝛ si cometa essꝫ vn⁹ planetaꝝ seq̄retur ꝙ nūꝗ̄ posset apꝑere sil' ꝑles comete. falsitatē ꝯñtis ꝓbat qꝛ ꝑles vno sepe sil' facti et visi sūt. 2° ꝓbat vna rōe ꝙ corp⁹ comete non sit d̄ nā celesti ꝛ coma de nā elemēti. qꝛ si sic seq̄retᷣ ꝙ illa stella aliqn̄ eēt sine coma. sꝫ nūꝗ̄ talis visa ē pꝫ qꝛ nunꝗ̄ visa ē stella erratica p̄ter quīꝗ̄ stellas solē ꝛ lunā. 3° reprobat ꝙ solū circa septētrionē appent comete. qꝛ magn⁹ cometa fact⁹ fuit circa terrā q̄ vocatur achaya. i. circa equinoctiū. ꝛ post secutus ē magnus t̄remotus ꝛ magn⁹ fluxus maris. similiᷣ multi comete facti sūt circa austrum vt pꝫ de q̄cūꝗ̄ cometa facto sub menone gloriosissimo p̄ncipe atheniensiū in mēse decēbris sole existēte circa tropicos hyemales. hoc autē dicebāt eē impossibile. Cōsequēter ponit duas nouas rōnes ad ꝓbandū ꝙ non sit vnus planetarū. p̄ma si cometa esset stella erratica seq̄retur ꝙ nulla stella fixa posset hr̄e comā. ꝯñs est falsum. qꝛ ab Aristo. visum est in femore canis stellam quādam accipere comam licet debilē. ¶ Secūda rō. si cometa esset aliquis planetaꝝ seq̄retᷣ ꝙ nūꝗ̄ posset dispere a visu nostro nisi ꝑ ingressū ad radios solares. ꝯñs ē falsum. qđ ꝓbat quia visi sunt multi comete qui paulatī cōsumebantur ante ingressum ad radios solares vt pꝫ de cometa supradicto. Subdit tres rationes contra p̄mam opinionem. Prima si cometa esset coniunctio plurīū planetarū tunc post dissolutionē comete apparerent tales planete ꝓbat ꝯñam. qꝛ nos quandoꝗ̄ videmus stellas cōiunctas que post separationē nobis apparēt.

Secūda rō si cometa esset coniunctio planetaꝝ seq̄retur ꝙ q̄ñcūꝗ̄ planete ꝯiungerentᷣ cārētur cometa. ꝯñs est falsum vt ꝑ egyptios q̄ viderunt planetas coniungi. ꝛ tamen ex tali coniunctione nō generabatur cometa. Tertia rō qꝛ comete aliquādo apparent maiores ꝛ aliqn̄ minores. sꝫ stelle ꝓpᷣ distātiā a nobis n̄ appent maiores neꝗ̄ mīores. sꝫ fere idiuisibiles. ¶ 4ª ꝯ° ꝯcludit ꝙ iste opiones cū suis causis sunt false.

Secundo sciendum est ꝙ Aristo. in t̄tia parte huius capitli determinat de cometa. sm̄ opinionē ꝓpriam. ꝛ intēdit septem cōclusiones. ¶ Prima ꝯ° tāgit tres suppositiones p̄ma. exalatio ignis qui est pars prima mundi qui est sub celo est calida ꝛ sicca. 2ª suppositio. aer supreme regionis mouetur circulariter sicut ignis ꝛ celum. Tertia in suprema regione aeris faciliter inflammatur exalatio calida ꝛ sicca. ¶ Secunda ꝯclusio tāgit modū gn̄atiōis comete ꝛ ē hec. cū exalatio eleuata ab istis inferiorib⁹ vsꝗ̄ ad supremam regionē aeris fortis ꝛ multa propter motum celi ꝛ calorem ignis inflāmatur. ꝛ semper noua exalatio eleuatur ad fortificandum eā ꝛ fit stella que q̄litercunꝗ̄ sit figurata vocatᷣ cometa. ꝛ si omniquaꝗ̄ similiter fuerit figurata vocatur cometes. i. stella cometa. Si autem sit figurata sꝫ lōgitudinem vocatur pigonas. i. stella barbata vl' caudata. ¶ 3ª ꝯ° sydus volans fit quando exalatio est multum debilis ꝛ fit motus quasi stelle cadentis. sꝫ cometa fit qn̄ materia est grossior ꝛ fit sydus mouens. vt declarat per simile d̄ cumulo straminum. ¶ 4ª ꝯ° tangit duos modos comete ꝛ est hec. qn̄ in suprema regione aeris ē multa exalatio q̄ virtute ignis inflāmatur tunc apparet cometa ꝑ se sine aliqua stella. sed q̄ñdo sub aliquo astroꝝ errantiū vel non errantiū fit aliqua exalatio que ꝓpter ꝓpinquitatē ad tale astrū inflāmatur tunc apparet tale astrum hr̄is comā quēadmodū halo apparet circa solem ꝛ lunam. ¶ 5ª ꝯ° tangit motum ꝛ est hec. qn̄ cometa hꝫ corp⁹ de nā celesti ꝛ comam de nā elemēti tūc mouetᷣ ad motum astri. Sed qn̄ corpus ꝛ coma sunt de natura elemēti tunc mouetᷣ tardius qꝛ mouetur circulariter ad motū sup̄me regionis aeris. Ex hoc infert ꝙ cometa nō est rarefactio visus nostri ab exalatiōe vsꝗ̄ ad solē sicut dixerunt hypocratenses quemadmodum halo. quia cometa fit sepe per se ꝛ frequentius q̄ circa solem vel aliquam aliam stellā. sed halo semper fit circa aliquem determinatum planetam. ¶ Sexta ꝯ° cometa est nature calide et sicce. ꝓbat philosophus duob⁹ signis et tribus expientijs p̄mum quia cum fuerit cometa fiūt maxime siccitates ita vt prohibeantur pluuie. Secundum signum quia ꝓpter multam multitudinem exalationis calide et sicce humidum non potest euaporari. Prima experientia quia q̄nto comete sunt pauciores minores ꝛ rariores tāto sunt minores ꝛ rariores vēti. ꝛ q̄nto fuerint maiores tāto sūt maiores vēti ꝛ licciores anni.

Secũda experiẽtia .oli; a vẽto eleuatus ẽ i ae-re vnus magnus lapis ⁊ portat⁹ ẽ i fluuijs egis postea in vespe fcũs ẽ magnus cometa hyems sicca ⁊ vẽtus borealis pp ɔ̃rietatẽ vẽtoꝝ. 3ª ex-periẽtia qꝛ sub pricipe nichomacho factus est paucis diebus cometa magnus circa circulum equnoctialẽ ⁊ eo tpe fcũs ẽ magnus vẽtus circa corithũ. ℭ Ultima ɔclusio tãgit locũ ⁊ tps gña-tionis comete ⁊ ẽ hec. cometa raro gñatur iter tropicos: qꝛ ibi calor solis ⁊ astroꝝ oio cõsumit exalationẽ eleuatã a tra: etiam raro fit cometa qꝛ mã ex q̃ fit sepius trãsit ad gñationẽ galacie.

Tertio sciẽdũ ꝙ de mã comete icidũt ali-que difficultates. ℭ Prima qd ẽ cometa. dr̃ ꝙ ẽ exalatio terrestris calida ⁊ sicca grossa piguis ⁊ viscosa hñs ptes multũ compa-ctas eleuata vsqꝫ ad supmã regionẽ aeris. ⁊ ibi pp vicinitatẽ ignis ⁊ viscositatẽ ei⁹ iflãmata est. ℭ 2ª difficultas q̃ ẽ dr̃ia cometaꝝ. dr̃ ꝙ qñ mã ẽ circularis ⁊ i medio ẽ multũ cõpacta ⁊ i extre-mitatib⁹ ẽ rara ⁊ discõtinua tũc fit stella coma-ta. sꝫ qñ mã i vna pte ẽ multũ cõpacta ⁊ i alia est ptẽsa i lõgũ tũc fit stella caudata: sꝫ qñ aliq̃ ps extremitatũ est multũ rara ⁊ discõtinua fit stel-la barbata. ℭ 3ª difficultas q̃ est diuersitas co-loꝝ i cometis dr̃ ꝙ qñ mã comete est multũ ra-ra apparet color albus: sꝫ qñ est mediocriter cõ-pacta apparet color rubeus: sꝫ qñ mã est multũ compacta apparet color puniceus q̃si carbonis ardẽtis. ℭ 4ª difficultas de pluralitate cometa-rũ vbi dr̃ ꝙ sil' possunt apparere quinqꝫ comete. Primus est de mã valde rara. 2⁹ est de mã val-de cõpacta. 3⁹ est de mã eq̃lr̃ pticipãte raritatẽ ⁊ dẽsitatẽ. 4⁹ est de mã plus participãte rarita-tẽ. 5⁹ est de mã plus pticipãte dẽsitatẽ. ℭ 5ª dif-ficultas ẽ de duratõe comete. dr̃ ꝙ qñ mã ẽ ma-gis cõpacta ⁊ ɔtinue eleuat̃ noua exalatio plus durat cometa. ⁊ aliqñ exptũ est cometã durare p q̃dragita dies. ℭ 6ª difficultas ẽ de signis co-mete. dr̃ ꝙ quiqꝫ sũt. Primũ. cometa ẽ signum magne caliditatis ⁊ siccitatis. 2ᵐ ẽ signũ mltitu-dinis vẽtoꝝ. 3ᵐ ẽ signũ belloꝝ. 4ᵐ ẽ signũ sediti-onũ. 5ᵐ ẽ signũ mortalitatis pricipũ. ex hoc quia tũc gñatur colera ⁊ corrumpitur humidũ. ℭ 7ª difficultas est de loco comete. dr̃ ꝙ semp gñat̃ i regione ignis vel in suprema regione aeris.

Conclusio respõsalis. Cometa non est de natura celesti. patet qꝛ eius materia est exalatio calida ⁊ sicca. Ex hoc sequitur ꝙ est de natura elementi.

Primo dubitatur. Utrũ galacia sit im-pressio ignita ad soluẽdum hoc dubiũ. est supponẽdũ ꝙ Aristo. i hoc 3⁰ capitu-lo huius tractatus determinat de galacia: ⁊ di-uiditur i tres partes. In prima determinat de galacia fm opinionẽ antiquoꝝ: ⁊ itẽdit tres cõ-clusiones. ℭ Prima tãgit pmã opinionẽ ⁊ eius reprobationẽ ⁊ est hec. Pythagorici dixerũt ga-laciã fieri ex hoc ꝙ sol aliqñ delatus est p illam viã a phetõte ⁊ illa via exusta est a calore solis. ⁊ ideo facta est alba. hãc reprobat sic: qꝛ seq̃ret̃ ꝙ circulus zodiacus esset totus adustus ⁊ alb⁹. ɔ̃nãꝫ pbat qꝛ nõ solũ sol sꝫ errãtia sydera p ipsũ feruntur. falsitatem ɔ̃ntis pbat: qꝛ circulus zo-diacus est nobis de nocte manifestus: ⁊ tñ non apparet adustus neqꝫ albus nisi aliqua pars ei⁹ copuletur ad circulũ lacteũ. ℭ 2ª ɔclusio tãgit scdãꝫ opinionẽ ⁊ est hec. anaxagoras ⁊ Demo-critus dicũt galaciã esse lumẽ quorũdã astroꝝ. sol. n. sub terra latus nõ respicit q̃dã astra: q̃daꝫ vero aspiciũtur ab ipso ⁊ sic lumen quorũdam astroꝝ nõ ipeditur a radijs solaribus imo appa-ret nobis: ⁊ tale lumẽ dicũt esse galaciã. hãc re-probat duabus rationibus. pma qꝛ seq̃ret̃ ꝙ nõ semp apparet eadẽ galacia. nec sub eisdẽ astris. falsitatẽ ɔ̃ntis pbat qꝛ videmus semp idẽ lac: ⁊ sub eisdẽ astris. pbat ɔ̃nãm qꝛ ɔtinue alia astra aspiciũtur a sole eo ꝙ nõ manet semp i eodẽ lo-co: ⁊ sic oporteret sole trãslato lac trãsferri. 2ª rõ qꝛ p astronomica theuromata demõstratum ẽ ꝙ sol est multo maior terra. ⁊ ꝙ distãtia astro-rũ a terra est multo maior q̃ꝫ distãtia solis a ter-ra. igitur oportet ꝙ conus vmbre terre alicubi ppe solẽ terminetur: ⁊ sic necesse est solẽ respi-cere oia astra ⁊ nõ ipediri a terra. ℭ 3ª ɔclusio tã-git tertiã opinionẽ ⁊ ẽ hec. qdã dixerũt galaciã esse rarefactioneꝫ luminis nostri visus a sole. si-cut dicebãt de cometa. Hãc reprobat phs dua-bus rõnibus. Prima qꝛ seq̃ret̃ ꝙ galacia cũ sit ɔtinue deberet apparere i alio ⁊ i alio loco. p-bat ɔ̃nãꝫ qꝛ qñ aliqd videt̃ i speculo ipossibile ẽ ꝙ ipsum appareat in eodem loco si res visa vel speculum moueatur. modo sol ⁊ astra continue mouentur. Scda ratio qꝛ galacia apparet de nocte nobis aspiciẽtibus i aquã: ⁊ tñ sol tũc nõ potest refrangi ad visum nostrum cum ipsũꝫ sit sub terra. Consequenter recapitulat que dicta sunt. Ex his dicitur ad dubiũꝫ ꝙ galacia nõ est impressio ignita. patet quia galacia nobis appa-ret sine inflammatione cuiuscũqꝫ exalationis.

Secundo dubitat. Utrū galacia sit de nā elemēti. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Aristo. i 2° pte hui⁹ capi tuli determinat de galacia ſm opionē ꝓpriā ꝛ īcēdit tres ɔclusiōes. ¶ Prima tāgit modū gnā tōis galacie resumēdo vnū qᵭ dictū ē pus ꝛ ē B Dicamus galaciā sic fieri ꝙ mtē exalatōes ca lide ꝛ sicce eleuāt vsqꝫ ad supmā regionē aeris a motu stellaꝝ q̄ sūt i circulo lacteo: ꝛ p lumē il laꝝ stellaꝝ refractū supra talē exalationē appa ret ibi lac ꝛ albedo q̄ vocat lac siue via lactea. ꝓbat pmo p silē. q: balo apparet pp refractio nē luīs solis vel lune supra vaporē. igit̄ a sili si cut accidit supra vnū astroꝝ sic debet accidere circa totū celū. 2° ꝓbat a minori. q: si mot⁹ vni⁹ astri posset eleuare totā exalationē vt ex ea ge neret̄ cometa rōabile ē ꝙ motus pluriū astroꝝ possit eleuare exalationē supra quam apparet galacia. 3° ꝓbat signo q: galacia n̄ gnāt̄ i signo animalium eo ꝙ motus solis ꝛ planetarum dis soluit totam exalationem que ibi eleuatur. igit̄ signum est ꝙ galacia generatur ex exalatione Et subdit ꝙ circulus lacteus ē maximus ꝛ ex cedit multum tropicos: ꝛ est plenus astris maxi mis ꝛ frigidis: ꝛ ꝓpter ꝓpinqtatē vnius ad alte rū apparet aliud alteri ɔiūgi. ¶ 2ª ɔclusio tāgit aliud signū ad ꝓbādū ꝙ galacia gnēt̄ ex exala tione. ī parte maiori circuli lactei sūt plura astra ꝛ sub ea apparet maior claritas propter hoc ꝙ plura astra sufficiūt eleuare maiorē exalationē igr̄ signū ē ꝙ galacia gnāt̄ ex exalatōe. Subdit ꝙ ista astra sperica sūt valde fordinata nec hñt manifestū sitū i celo eo ꝙ vix possūt distincte cō ꝓhēdi. ¶ 3ª ɔclusio acceptat cāꝫ galacie pus po sitā: ꝛ ifert diffinitionē galacie q̄ ē hec. lac ē ma ximi circuli ꝓpter disgregationem cāta. Conse quēter recapitulat q̄ dicta sūt. Ex his oꝛ ad du biū ꝙ cū noua trāslatōe textus phi est ꝓbabilr̄ defēsibile galaciā eē de nā elemētali. pꝫ tenēdo ꝙ galacia nunqꝫ appareat nisi de nocte sereni tate exñte ꝛ eleuata exalatōe sub circlo lacteo.

Tertio dubitat̄. Utrū galacia sit de nā celesti. Ad soluēdū hoc dubiū sūt soluēde tres difficultates. ¶ Prima q̄lr̄ ē salua bil gnātio galacie ſꝫ Albertū ꝛ alios q tenēt cū antiqua trāslatōe ꝙ galacia sit de nā celesti: dr̄ ꝙ i illa pte celi i q̄ apparet galacia ē magna mł titudo stellaꝝ. iō tota illa ps celi ē dēsior qꝫ alie ptes. Stella. n. ē dēsior ps orbis. iō lumē astroꝝ magis refrāgit̄ i illa pte celi qꝫ i alia pp ei⁹ dēsi tatem: ꝛ sic lumen astrorūꝫ magis apparet in il la parte qꝫ in alia: ꝛ tale lumē vocatur galacia. ¶ 2ª difficultas. s. quid est galacia. dicitur ꝙ est q̄ dam circulus lacteus in celo apparens protēn sus a pedibus geminoꝝ per principiū sagittarij ꝛ iteꝝ rediēs ī signū geminoꝝ: ꝛ dicitur a galas ꝙ est lac ꝛ cios circulus quasi circulus lacteus Ex hoc seqtur ꝙ causa materialis galacie ē illa pars celi supra quā sic refrāgit̄ lumen astroꝝ: sed causa formalis est lumē sic refractū. ¶ 3ª dif ficultas vtrū de mēte Aristo. sit ponere galaciā esse de nā celesti. dicitur primo ꝙ lꝫ ɔtradictio sit iter nouā ꝛ antiquā trāslationē textus phi tñ probabilius est antiquā trāslationem fuisse ſm opinionē propriā Aristotelis ꝛ nunqꝫ fuisse ſm opinionē nouiter adinuētā ab aliquo discipulo Aristo. ꝓbat q: i 3ª opinione iprobat illā opinio nē que tenet cū noua trāslatōe ꝙ galacia cau setur ex refractione luminis ad visuꝫ nostrū. 2° dicitur ꝙ galacia est de nā celesti. patet primo q: si esset de nā elementali possemus aliqñ sen sibiliter percipere talē exalationē eleuataꝫ esse maiorē ꝛ aliqñ minorē: ꝛ sic posset apparere ga lacia aliquādo maior aliquādo minor. 2° q: tñ possemus sensibiliter percipere talē exalationē ɔsumi cū exalatio ɔtinue ɔsumatur: ꝛ sic tandē possemus percipere galaciam deficere. 3° q: si galacia generaretur ex exalatione sequeretur ꝙ appareret esse i diuersis locis hominibus exi stētibus in diuersis regionibus vt posset ꝓbari per arteꝫ perspectiuam protrahendo lineam a puncto galacie vsqꝫ ad visum nostrum.

Ad rationes Ad primam dicitur ꝙ cometa non mouetur p se motu circulari: sed solum per accidēs ad mo tum astri sub quo generatur vel ad motum su preme regionis aeris in qua fit. ideo non moue tur tali motu secundum naturam neqꝫ ɔtra na turam: sed solum preter naturam. ¶ Ad scđam dicitur ɔcedēdo antecedēs: ꝛ negādo ɔsequen tiā: q: licet iudicia astronomie primo sumantur ex motu corporum celestium possunt tamē ali quando sumi ex multis effectibus naturalibus istorum inferiorum. ¶ Ad tertiam dicitur negā do antecedens: ꝛ ad primam probationem dici tur assignando causam durationis comete posi tam in 3° nōbili. ¶ Ad secundā probationē dicit̄ ꝙ nō est iconueniēs multā exalationē valde cō pactā resistere frigiditati medie regionis ꝛ ascē dere per mediam regionem aeris.

Queritur sexto. Utrum pluuia gñet in media regione aeris. ¶ Arguitur pmo q nõ: qr pluuia ē fbaliter aqua: s3 locus nālis gñationis aque nõ est media regio aeris. igit pluuia nõ gñat i media regione aeris s3 i loco aque. ¶ 2º sic. ois impssio ignita ē levior pluuia. igit ois impssio ignita gñat i supiori loco q̃3 pluuia: s3 aliqua ipressio ignita gñat i media z ifima regione. g pluuia gñat i loco iferiori q̃3 sit media vel infima regio aeris. ¶ 3º sic. vapor nõ põt ascēdere vsq3 ad mediā regionē aeris. g i media regione aeris nõ gñat pluuia. aūs pbat dupl'r. pmo qr vel moueret sursum ab extriseco vel itriseco. nõ ab extriseco. qr nõ potest dari aliqđ extrisecū expellēs vel attrahens vaporē sursū. nõ ab itriseco. qr forma fbalis vaporis ē pricipiū effectiuū motus deorsum. igit nõ põt esse pricipiū effectiuū motus sursū: nec caliditas vaporis: qr accñs se solo nõ põt esse pricipiū totalr pductiuū motus. 2º qr vel moueret nālr: z hoc nõ cū sit qđdā graue. vel violēte. z h nõ. qr tūc gñatio pluuie eēt violēta. etiā nõ percipimus aliquod violentum extrinsecum. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo sciēdū est q Aristo. i isto 3º tractatu determinat de ipressionibus hūidis. z diuidit i tria capitula. In pmo determinat de pluuia. z itēdit septē ɔclusiões. ¶ Prima ɔclusio tāgit itētū z ē hec. dicam⁹ d 2º loco post supmā regionē aeris. z de loco qui ē circa terrā .s. de infima regiōe aeris qr iste loc⁹ ē cōis aq̃ z aeri. z etiā de oibus ipressionibus humidis. dicamus etiā de ipressionibus accñtalibus i eis z sumamus oiu3 pricipia z cās. ¶ 2ª ɔclusio tāgit cā3 efficiētē istaꝝ ipressionū z ē hec. Causa efficiēs pma z pricipalis est motus solis i obliquo circulo g h3 ɔgregare z disgregare mām eleuatā. ille. n. pter ppingtatē vel recessū ad nos ē cā gñatōis z corruptōis. ¶ 3ª ɔclusio tāgit cām mālē. cā mālis ipsaꝝ ē vapor eleuatus ab humiditate terre a radijs solis vel ab aliquo causante iferius caliditatē z eleuāte vaporē. ¶ 4ª cōclusio tāgit gñationē pluuie z ē hec. cum vapor eleuatus ad superiorē locū iter ista duo vltima loca ptes calide superius tēdūt z reliquūt ptes grossiores z frigidas q̃ pp derelictionē caloris z pp frigiditatē loci ɔdēsant z iteꝝ i aquā ɔuertūtur: z fit pluuia descēdēs pter sui grauitatē

¶ 5ª ɔclusio tāgit dñiā vaporis nubis z caliginis z ē hec. vapor ē exalatio eleuata ab aqua z ab humiditate terre vel aque: s3 nubes ē vapor ɔdēsatus g ɔuertit in aquā: s3 caligo ē resolutio nebule q̃ debebat ɔuertī i aquā ideo magis ē signū serenitatis q̃3 pluuie. caligo. n. ē velut vmbra sterilis. ¶ 6ª ɔclusio tāgit circulū iter ista z ē hec i gñatōe istoꝝ ē circulus qr aqua siue humidū pmo eleuat a terra: z cū ē i media regione aeris ɔuertitur i nubē z nubes iteꝝ ɔuertitur in aquā z illa iteꝝ reuertitur i terrā. iō iste circulus isequr circulationē solis: qr qñ sol ē supra terrā eleuatur vapor: z qñ ē sub terra iteꝝ reuertit: z etiā pbat p antiquos dicētes q talis eleuatio ē descēsus vaporis z qdā fumus circulariter fluens a terra ad mediā regionē. z iteꝝ refluens a media regione ad terrā. ¶ 7ª ɔclusio tāgit dñiaz pluuiaꝝ. z ē hec. qñ vapor humidus eleuatus p caliditatē z ɔdēsatus pter frigiditatē cadit p paruas guttulas vocat psecades. si vero p maiores ptes vocatur pluuia. solet supaddi 3ᵐ. qr qñ cadit p latas ptes vocatur lambrocerce.

Secūdo sciēdū est q Aristo. i isto 2º capitulo determinat de roze z pruina z niue: z itēdit sex ɔclusiones. Prima tangit gñationē roris z pruine z ē hec. qñ vapor modicus z subtilis fuerit eleuatus nõ multū alte pter paucitatē caloris eleuātis ipsū: z fuerit frigidatus a frigiditate noctis talis vapor lat⁹ deorsum dr ros z pruina. ¶ 2ª ɔclusio tangit duas dñias iter rorē z pruinā. prima qr pruina fit qñ vapor ɔgelatur: s3 añ q̃3 sit ros o3 q nõ sit tātus calor q ɔsumet vaporē eleuatū necq3 q sit tātū frigus q vapor ɔgeletur. 2ª dñia qr pruina fit i tpe frigido z in locis frigidis: s3 ros fit loco z tpe tpatis. Ex hoc ifert q vapor ē calidior aq̃. h3. n. caliditatē ipsū eleuātē. 2º ifert q illud qđ e amplioris frigiditatis q̃3 aqua põt ipsū vaporē cōgelare. ¶ 3ª ɔclusio tāgit triplicē ɔueniētiā iter rorē z pruinā. Prima qr ros z pruina nõ fiūt nisi serenitate z trāqllitate exñte. 2ª qr ista nõ fiūt flāte aliquo vento ipetuoso. pbat signo qr pp h ista gñantur qr vapor nõ disgregat nec a lōge eleuat a terra. 3ª. ros z pruina nõ possūt gñari i mōtib⁹ nec i locis altis. pbat duab⁹ rōib⁹. Prima qr vapor ille eleuatur a locis humidis z submissis. iō calor puus eleuās ipsū nõ põt eleuare ipsū ad locū multe altitudinis s3 dimittit ipsū p pe terrā. 2ª rō qr i altis locis ē maximus vētus g facil'r dissoluit illū vaporē. ¶ 4ª ɔclusio ros

fit semp flāte austro ꝛ nunq̃ flāte borea ꝑter q̃ i pōrbo.q: ros nō fit i tpe frigido sed tēperato. auster aūt facit temperiē.boreas vero facit tpꝰ frigidū:q: boreas ē frigidus.i pōrbo aūt ē econ uerso.auster aūt nō facit sic tēperiē vt fiat va/ por.boreas aūt ꝑ suā frigiditatē facit antipista/ sim ꝛ ꝯgregat calidū.iō plus euaporat. hoc ꝓ/ bat signo.putei.n.plus euaporāt flātibus bore/ is q̃ austribus.tn̄ vēti boreales ꝯsumūt vapo/ rē aīt q̃ multiplicētur.australes vero nō ꝑmit/ tūt vaporē ꝯgregari. ℭ 5ª ꝯclusio iāgit numerꝫ īpressionū aqueaꝝ ꝛ est hec.a loco ī quo generā tur nubes veniūt tria corpora.s.nix grādo ꝛ plu uia. ℭ 6ª cōparat aliquas earꝫ adiuicē ꝛ est hec. pluuia ꝛ nix ꝓportionabilr se habēt ad rorem ꝛ pruinā .ꝛ non differunt nisi ꝺm magis ꝛ minus. nix eīz ꝛ pruina sūt idē.ros vō ꝛ pluuia sūt idē.sꝫ drūt ꝺm multū ꝛ paucū.ꝓbat quia pluuia fit ex multo vapore sic īfrigidato ꝛ ī loco multum di/ stāte a terra.sed ros fit ex pauco vapore ꝛ ī par ua distātia a terra:silr̄ est de pruina ꝛ niue.cū.n. ꝯgelaī nubes fit nix.cū aūt ꝯgelaī ꝓpe terrā paruus vapor fit pruina .Ex hoc infert ꝙ nix ꝛ pruia sūt signū tpis ꝛ medie regiōis frigide.nō enī ꝯgelaret ī tēpore ꝛ regiōe ī q̄ eēt multa cali/ ditas si nō supueniret frigus.oꝫ ēt ibi eē calidū qđ facit frigidū euaporare.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc tex.īcidūt tres difficultates. ℭ Prima difficul/ tas ē de signis pluuie.dicit̄ ꝙ pᵐ signū pluuie ē rubedo matutina solis. ꝛ signū serenitatis est rubedo serotina solis. Secundum signū quia q̄do sol ꝛ luna apparēt coloris pallidi est signū pluuie. 3ᵐ defectus roris ī tēpore apto ad ro/ res. 4ᵐ signū q̄si īfallibile q̄n luna ī nouilunio habet cornua valde obtusa ꝛ magna ē signū ꝙ illa luna erit pluuiosa.sꝫ q̄n luna habet cornua acuta signū ē serenitatis. Aliō signū q̄si īfallibi/ le ē q̄n sol respicit̄ ī ortu ꝛ supra ipsū apparet nubes nigra ꝛ longa ad modū turris.tūc si nu bes statim dispeat tūc ē signū pluuie future ī il/ lo die.sꝫ si nubes diu ꝑmaneat significat sereni tatē ꝛ raro accidit oppositū. Aliud signū q̄n stel le ī celo nō apparēt ita spisse imo apparēt plus distātes q̄ solitū sit eas apparere tūc ē signū pluuie. Aliud signū sintillatio aeris ī lāpade ar/ dēte. Aliud signū quando ē mutatio vētorū ab austro vsq; ad aquilonē exclusiue ꝑ occidentē est signum pluuie. Etiam sumi possunt signa ex parte animalium. sicut cantus ranarum.can/ tus cornorum.hirundines basse volantes.mu/ sce et pulices fortiter tangentes:et oues auide pascentes.mugitus boum ꝛ vaccarum in cam/ pis et pascuis eleuatio capitum et festina reuer/ sio ad tectum. ℭ Secunda difficultas de acci/ dentibus istarum impressionum dicitur primo de pluuia ꝙ est accidens eius cadere per gutta/ las aliquando maiores aliquando minores. ali quando etiā pluuia est dulcis ꝛ aliquando ama ra.aliquando etiam cū pluuia cadunt rane ver mes ꝛ multa alia animalia.De niue dicit̄ ꝙ con seruat blada.De rore dicitur ꝙ aliquādo fetet ita ꝙ putrefacit herbas. ꝛ blada collecta tēpo/ re roris putrefiunt:quia aliquādo est dulcis vt mel.De pruina dicitur ꝙ adheret pilis ꝛ herbis Astrorum sunt multa alia signa ꝛ accidētia que propter eorum multitudinem dimittuntur. ℭ Tertia difficultas in qua regione aeris ge/ neratur ros. Pro solutione huius difficultatis ponuntur quattuor dicta.primum est contra al bertum ꝙ ros non generatur in superiori parte medie regionis aeris:quia vapor ita subtilis et paucus non posset ascendere per mediam regi onem aeris. Secundo dicitur ꝙ ros non gene ratur in media regione aeris in qua pluuie ꝛ nu bes generantur primo quia ibi sunt uenti. Se cundo quia requirit locum temperatuꝫ. ℭ 3ᵐ di ctum.ros non ascendit a terra ad summitatem herbarum foliorum ꝛ arborum:sed descēdit ab infima regione aeris supra herbas folia ꝛ arbo/ res. ℭ 4ᵐ dictum.ros generatur in inferiore re gione aeris ex condēsatione vaporū. Ista quat tuor dicta patent ex secundo notabili.

Conclusio responsalis. Pluuia gene/ ratur in media regione ae/ ris. ꝓbat q: ī illa regione aeris generaī pluuia ī qua est tāta frigiditas ꝙ vapor tm̄ pōt conden sari ꝙ ex eo fiat nubes:sed solum hoc est in me dia regione aeris. ergo solum in media regione aeris generatur pluuia.

Primo dubitatur. Utrum grando ge/ neretur in media regione aeris Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdum ꝙ Ari. in hoc 3º ꝛ vltimo capitulo huius tractatus de/ terminat de grandine:ꝛ diuidit̄ in duas partes In prima determinat de grandine ꝺm opinio/ nem antiquorum:ꝛ intendit quattuor conclusi/ ones. ℭ Prima tangit intentum ꝛ est hec. gran/ do generatur in media regione sicut pluuia sed differt in hoc ꝙ sicut nix generatur in media

sic pruina gñatur in infima. ꝛ sicut pluuia in media sic ros in ifima. grãdo vero nõ bꝫ aliqd q̃ ſſi militer generetᷣ in ifima sicut ipſe i media. Sub dit ꝙ oportet determinare ea que accidunt circa naturã grãdinis q̃cũqꝫ nõ ſũt ſeducẽtia a ve ritate ſed ſũt rõnabilia. ¶ 2ᵃ ꝯ tãgit duas q̃ſtio nes. Prima ẽ q̃uo põt gñari grãdo ita ꝙ aq̃ nõ deſcẽdat ante q̃ꝫ ꝯgeletur. 2ᵃ q̃re in byeme minus ſiũt grandineſ. ꝛ magis ſiũt in tẽpore veris ꝛ autũni. ꝛ vniuerſalitᷣ i tẽpore tẽperato cuꝫ ti grando appareat vt criſtallus. i. vt aqua ꝯge lata. ¶ 3ᵃ ꝯ tãgit ꝛ reprobat ſolutionez annquo ruꝫ. Ad primã q̃onem dicitᷣ ꝙ nubes q̃nq; diſ ſoluit in paruas guttas q̃ ꝓpter paruitatẽ manẽt in aere ꝛ poſtea ille partes ꝯgregantᷣ ꝛ faciunt magnas guttas q̃ vocantᷣ grãdo. hoc reprobat pħs. q2 ꝯgelata in q̃tũ huiuſmodi non pñt itez ꝯgelari. ¶ 4ᵃ ꝯ tãgit opinionẽ anaxagore ad p̃mã q̃onẽ ꝛ eſt hec. in eſtate magis fit grando. q2 tũc calor ſufficit eleᵛᵉ nubes ꝛ expellere i ſuperiorem locuꝫ magis frigidũ in quo ꝓpẽ frigꝰ ꝯuertitur in aquã et ꝯgelatᷣ. hãc reprobat pħs tribus rõnibꝰ. ¶ Prima q2 grãdo non generatᷣ ita alte. ꝓbat q2 i altis mõtibꝰ apparẽt niues ꝛ ñ grãdines. ¶ 2ᵃ q2 aliq̃ñ cuꝫ cadunt grãdines in nubibus celi audiuntᷣ mirabiles ſoni. hoc tñ nõ poſſet ſi generarẽtur multum diſtantᷣ a nobis. ¶ 3ᵃ. q2 grando cadit in ſiᵃ rotũda ꝙ nõ fieret ſi generaretᷣ multũ diſtanter a nobis. Ex his dicitur ad dubium ꝙ grando non generatur in media regione aeris. pꝫ q2 grãdo generatur ex nubę conuerſa in guttas poſtea congelatas ſꝫ nubes generantur in media regione aeris.

Secundo dubitatᷣ. Utrꝫ grando magiſ generetᷣ i tẽpore tẽperato q̃ꝫ in byeme aut eſtate. Ad ſoluẽdũ hoc dubiuꝫ eſt ſupponẽdũ ꝙ Ariſto. in 2ᵃ pte huiꝰ capitli determinat de grandine ſꝫ opinionẽ ꝓpriã ꝛ intẽdit tres ꝯclões. ¶ Prima tãgit ſolõnez p̃me q̃õis ꝛ ẽ hec. grãdo ſic gñatᷣ. naꝫ p calorẽ ſolis eleua tur a corporibꝰ humidis q̃dã vapor humidus ꝛ calidus vſq; ad mediã regionẽ aeris. ꝛ ibi pro pter frigiditatẽ loci ꝯuertuntᷣ in nubẽ. ꝛ nubes conuertitur in aquam deſcẽdẽtẽ p guttas q̃ cadendo p infimã regionẽ ꝓpter eiꝰ caliditatẽ per antipiſtaſim infrigidantᷣ ꝛ fortiter ꝯgelãtur. ꝛ ſi generetᷣ remote a t̃ra fit rotũda. 2ᵃ ꝯ tãgit ſolutionẽ 2ᵉ q̃onis ꝛ ẽ hec. grãdo minꝰ fit in eſtate ꝛ in byeme q̃ꝫ in alijs tẽporibꝰ anni. probat p̊ de eſtate. q2 i eſtate aer eſt nimis ſiccus. ſꝫ in vere ꝛ autũno aer ẽ magis humidus. ꝛ viget ſatis magna caliditas. igitᷣ tũc pñt fieri plures euaporationes. ꝛ etiam tũc ifima regio ẽ ſatis calida ad cãndum antipiſtaſim. ſꝫ in hieme corpora ſunt nimis frigida. iõ calorẽ nimis debile ad faciendũ humidũ euaporare. ꝛ etiã media regio ẽ tũc frigida nimis ad cãnduꝫ antipiſtaſiꝫ. ¶ 3ᵃ ꝯ eſt hec. grando magis fit in tẽpore calido. ꝓbat ꝙ calidũ multũ iuuat ad ꝯgelationẽ aq̃. ꝓbat duobꝰ ſignis. p̊mũ q2 mlti cũ volũt aquã ifrigidare vl ꝯgelare p̊ faciũt eã calefieri. 2ᵐ q2 i puteo eiꝰ calefiebat quo fortiꝰ erat ꝯgelata ꝛ ecõtra.

Tertio dubitatur. Quot ſũt ſigna grãdinis. dicitᷣ ꝙ ſunt ſex. Primũ ẽ ꝙ congelatur ꝛ apparet ad modum criſtalli. 2ᵐ ſignum eſt ꝙ mortificat vegetabilia ꝛ hoc ꝓpter ſuum frigus. 3ᵐ q2 quandoq; tempore grandinis audiuntur magne exalationes calide ꝛ ſicce q̃ petunt exitum ꝛ mouentur per talem nubẽ frãgendo eam ideo cauſant ſonum. 4ᵐ cum grandine cadit pluuia. ꝛ hoc fit ꝓpter paruaꝫ antipe riſtaſim. 5ᵐ ꝙ quandoq; eſt angularis quãdoq; rotunda quãdo remote generatur. Sextũ in grandine quãdoq; apparent imagines hominum ꝛ porcorum ꝓpter virtutes celeſtes tunc vigentes. Ex his pꝫ ꝙ quinq; ſunt impreſſiões humide quarũ due generantur in infima regione aeris. ſ. ros ꝛ pruina. ſꝫ alie tres gñantᷣ i media regiõe. ſ. pluuia nix ꝛ grãdo ꝛ lꝫ grando ꝯgeletur ꝛ pficiatᷣ in infima regione. tñ p̃ricipaliter generatur in loco vbi generantur nubes. ꝛc̃.

Ad rationes Ad primam dicitur concedendo maiorem ꝛ negãdo minorẽ. ꝛ ad probationem dicitur ꝙ vnũquodq; eorum elementum poteſt naturaliter generari i loco alterius dũmodo ſit aliqd quod moueat ipſum ad motum alteriuſ. vt ſi aliquis poneret ignẽ infra aerem naturaliter. q2 ex tali igne poſſet generari aer nãlitᷣ. ¶ Ad ſecundam dicitur concedendo añs ꝛ negando ꝯñam quia non eſt incõueniens ꝙ multus vapor altius aſcendat q̃ꝫ pauca exalatio: ideo non eſt incõueniẽs ꝙ aliqua impreſſio humida altius generetur q̃ꝫ impſſio ignita gñata ex debili exalatione. Ad ſecundam dicitᷣ p̊ ꝙ forma ſubſtãtialis vaporis eſt p̃riñᵐ talis aſcẽſus. nec eſt incõueniens candẽ formã naturalẽ p ꝺiuerſa p̃nᵃ inſtruᵗᵃ eſſe p̃nᵐ ꝯrioꝝ motuũ ſicut forma ſbãlis aque p ſuã ꝓpriã frigiditatẽ frigefacit ſꝫ p caliditatẽ ſibi p̃ſſaꝫ ab igne calefacit. ſic forma ſbãlis vaporiſ

ꝑ suā caliditatē quā ꝯsequit̄ ꝙdā leuitas ascen/dit ⁊ qñ frigefacit ꝑ suaȝ frigiditatē quā ꝯsequitur grauitas descēdit. vel dr̄ ꝙ caliditas ē principiū ꝓductiuū talis ascēsus vel saltē leuitas. ꝯns illā caliditatē. io dr̄ ad 2ᵐ ꝓbatōēȝ ꝙ talis mot⁹ ē nālis ex parte ꝑncipij instrālis. s. ex parte leuitatis ⁊ caliditatis vaporis licet forte sit violentus ex parte forme subālis vaporis.

Queritur 7°. Utrū fōtes ⁊ fluuij generētur ex pluuialibus aquis receptis in viscerib⁹ terre. ¶ Arguitur p° ꝙ sic. qꝛ tēpore pluuiali fontes ⁊ fluuij sunt maiores ꝙȝ tēpore estiuali. et hoc nō ē nisi qꝛ talis aq̄ augmētat̄ ex aduētū pluuie. igitur fontes ⁊ fluuij generant̄ ex aquis pluuialibus. 2°. sic fōtes ⁊ fluuij non generantur in concauitatib⁹ terre ex vapore conuerso in aquā cum sepius maior aqua exeat a fontibus ⁊ fluuijs ꝙȝ sit maior ꝑs aeris igitur generantur ex aquis pluuialibus. ¶ 3°. sic. qꝛ vel aqua ascenderet ad orificium fōtis naturaliter vel violenter. non naturaliter qꝛ aqua non ascendit sursum naturalr̄ nō violenter primo qa ibi non videtur aliquod violentans. ¶ 2° qꝛ generatio fontium non esset naturalis. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo sciendum ē ꝙ Aristo. in isto 4° tractatu determinat de fōtib⁹ ⁊ fluuijs q̄ generant̄ intra ꝯcauitates t̄re. ⁊ diuiditur ī duo capitula. ¶ In p° determinat ð generatiōe fontiū ⁊ fluuioꝝ. ⁊ diuidit̄ in duas partes. In prima determinat de ipsis ꝑm opinionē āntiquoꝝ ⁊ intēdit tres ꝯclōnes. ¶ Prima tāgit intētū ⁊ est hec. dicamus adhuc de ventis ⁊ oībus spiritib⁹ de fontib⁹ ⁊ fluuijs ⁊ de mari nō multū curādo de opinionib⁹ antiquoꝝ. qꝛ ðbis nihil aliud dixerūt nisi ꝙ vulgo dicit̄. ¶ 2ª ꝯ°. tāgit opinionē antiquoꝝ ⁊ est hec. aliq opinabantur ꝙ vent⁹ nō eēt aliud ꝙȝ aer mot⁹ ita ꝙ eandem reȝ dicūt ventuȝ aerē ⁊ nubem. qꝛ cuȝ fuerit gescens dicit̄ aer. ⁊ cuȝ fuerit motus dicit̄ vētus. ⁊ cū aer fuerit igrossat⁹ dicitur nubes. ⁊ credūt sapiēter dicere oēs vētos esse vnū ventū. ⁊ oēs fluuios esse vnum fluuiuȝ. Ex hoc infert ꝙ multi melius dicūt sine inqsitione ꝙȝ isti antiqui cū inquisitione eo ꝙ dictuȝ eoꝝ ē leue ⁊ mēdaciū. ⁊ subdit qd intēdit determinare. ¶ 3ª ꝯ° tangit opinionē antiquoꝝ de fluuijs ⁊ ē hec. eleuato vapore descēdit pluuia in terris tanꝙȝ in aliquē magnum ventrem. ⁊ ibi cōgregat̄ in hyeme ꝓpt̄ multitudinē pluuiaꝝ: ⁊ illā multitudinē pluuiaꝝ ꝗ fluētes ab illo ventre terre dicunt esse fluuios. ꝓbant duob⁹ signis. p°mū qꝛ fluuij sunt maiores in hyeme ꝙȝ in estate. et hoc nō est nisi qꝛ ille cōcauitates terre sunt in hyeme plus replete aquis pluuialib⁹. 2ᵐ signum qꝛ aliqui fluuij sunt ꝑpetui ⁊ aliq non. ⁊ hoc nō est nisi ꝓpter abūdātiā aquaꝝ pluuialiū in aliquibus locis. hāc reprobat philosophus qꝛ sequeretur ꝙ talis venter terre esset maior tota terra: quia si tota aqua que fluit ꝑ annuȝ ex fluuijs congregaretur ipsa excederet magnitudinem terre.

Secundo sciendū est ꝙ Ari. in 2ª parte huius capituli determinat ð fontibus ⁊ fluuijs ꝑm opinionem ꝓpriam. ⁊ intendit quinqȝ ꝯclusiones. ¶ Prima tangit vnū modum generationis fluuioꝝ ⁊ est hec. sicut supra terram ex aere generatur aqua. sic etiam inter partes terre est multus vapor qui ꝓpter frigiditatem terre condensatur ⁊ conuertitur in aquam. ⁊ illa aqua petēs exitū fluit extra t̄ram ⁊ cōtinue resoluitur in vapores. ideo continue augmētatur talis aqua. ⁊ sic causantur fontes ⁊ fluuij. hoc ꝓbat duob⁹ signis. p°mū qꝛ videm⁹ ꝙ fodiuntur loca bassa ⁊ fouee ⁊ in illis reperitur aqua discurrens ab altis locis terre. 2ᵐ signum qꝛ fontes ⁊ fluuij ꝑm naturam fluunt ex montibus. ꝓbat ph̄s ratione ⁊ expimentis. rōne sic quia montes sunt porosi. ideo ibi pōt aer subigredi terram ⁊ ꝓpter frigiditatem terre cōuerti in aquam. 2° ꝓbat experimētis de monte pnaso. ⁊ in Asia de mōte caucaso. in india de mōte pyreno circa occidentale equinoctium. ð montibus etiam circa scythiaȝ ⁊ lybiam ⁊ multis alijs montibus vt ad longum patet in textu ¶ 2ª ꝯ°. recapitulat que dicta sunt. ¶ Tertia cōclusio ꝓbat ꝙ in terra sunt aliqua loca suscipientia multam aquam sicut concauitates terre qꝛ circa arcbadiam aliqui fluuij absorbentur a terra. etiaȝ i asia sub monte caucaso est stagnū sub quo ingrediuntur plures fluuij. et ibi mare non habet effluxum. ideo intrat sub terram ⁊ ingreditur longe bene per trecenta stadia. ⁊ exit aqua dulcis ⁊ potabilis. ⁊ in europa est quidaȝ fluuius q absorbet̄ a terra. ⁊ iteꝝ igreditur. qð nō eēt nisi sub terra essent magne cōcauitates receptiue multarum aquarum.

Tertio sciendum ꝙ circa hunc textum incidunt tres difficultates. ¶ Pri-

ma vtrū aqua naturaliter aſcendat ad orificiū fontis. Pro ſolōne huius difficultatis ponunt̄ quattuor caſus in quibus aqua poteſt naturaliter aſcēdere. Primus ſi in aliquo vaſe pleno aqua ponatur aliquid grauius aqua tūc illa aq̄ illi graui naturaliter cedit ⁊ aſcendit ſupra illud graue. Secundus caſus ſi aqua fuerit calefacta ⁊ ex tali aqua vapor fiat virtute caliditatis illius vaporis aqua naturaliter aſcendit. vt pȝ de fumo aque bullētis. Tertius caſus qr natura abhorret vacuū ideo aqua naturaliter aſcēdit ad replendum vacuum. pȝ duplici experientia. Prima quia ſi aliquis calefaciat fialam aer calefactus in fiala rarefit. tunc ſi ſtatim talis fiala ponatur ſupra aquam frigidiſſimā ꝓpter frigiditatem talem cōdenſatur aer fiale ⁊ tunc aq̄ aſcendit ad replendum vacuum. 2° iuuenes ſepius bibunt vinū cum calamo attrahēdo aerē illius calami. ⁊ tunc ſtatim vinū aſcendit ne fiat vacuum. Quartus caſus eſt ꝓpter equalitatem qr quelibet pars aque naturaliter tēdit vt ſit eque alte vel eque baſſe ſicut alia. ideo ſi fiat foramen in naui nunq̄ aqua ceſſabit aſcender̄ quouſq̄ ſit ita alta ſicut aqua que eſt in fluuio. Secūdo ponitur talis ſuppoſitio. qr prima origo fontium ⁊ fluuiorū cōiter eſt in altis montibꝰ. Ex his dicitur ad difficultatem ꝙ aqua naturaliter aſcendit ad orificium fontis. pȝ quia aqua naturaliter nitit̄ equari loco a quo ſumpſit originem. ſed locus a quo fons ſumpſit originem eſt altus. ideo aqua naturaliter aſcendit quantū poteſt quouſq̄ adequatur ſuo loco naturali. Ex quo ſequitur ꝙ orificia fontium artificialium non debent fieri altiora q̄ ſit locus origis ipſius fontis. hoc poteſt declarari de foramine facto in naui. ¶ Secunda difficultas cum fontes ⁊ fluuij generentur ex vapore conuerſo in aquam qualiter eſt poſſibile ꝙ tātus vapor cōuertatur in aquam cum aliq fontes ⁊ fluuij ſint ꝑpetui. Dicitur ꝙ intra terram ſunt multi pori qui naturaliter non poſſunt remanere vacui. iō oportet ꝙ repleantur aliquo ſubtili vapore qui ꝓpter frigiditatem terre ſtatim conuertitur in aquam ideo ne ſit vacuum ſubintrat nouus vapor qui continue conuertitur. ⁊ ſic continuatur fluxus fontium ⁊ fluuiorū. ⁊ quanto riuuli alicuius fontis vel fluuij plus diſtāt a loco ſue originis tanto ſunt latiores ⁊ maiores. quia continue reperiunt nouum vaporem conuerſum in aquam. ¶ Tertia difficultas vtrū aqua fontiū ⁊ fluuiorum ſit naturaliter maior in eſtate q̄ in hyeme. Dicitur primo ꝙ naturaliter eſt maior ī eſtate q̄ in hyeme. qr calor exiſtens extra terrā facit eam ꝑ antipiſtaſim eſſe magis frigidam. iō facilius reſoluit vaporem in aquam. per accñs tamen ratione aquarum pluuialium ⁊ aliarum impreſſionum humidarum que reſoluuntur in aquam fluentem ad fluuios eſt maior in alijs tēporibus q̄ in eſtate ⁊ cetera.

Conclusio vniuerſalis. Fontes ⁊ fluuij nō generantur ex aquis pluuialibus receptis in viſceribus terre. ſolet cōmuniter ꝓbari tribus ſignis. Primum quia expertum eſt aquam pluuialem non deſcendere itra terram decem pedes. Secundū quia ſub magnis rupibus ⁊ lapidibus reperiūtur magni fōtes ⁊ fluuij ꝑ eos tamen non poteſt aqua pluuialibus deſcendere. Tertium quia in cacuminibus montium reperiūtur fontes. ⁊ ibi nō pñt aſcendere aque pluuiales. ⁊ cetera.

Primo dubitatur. Utrū regio habitabilis poſſit fieri inhabitabilis. ¶ Ad ſoluendum hoc dubium eſt ſupponendū ꝙ Ariſtoteles in iſto vltimo capitulo determinat de cauſis durationis fluuiorum. ⁊ diuiditur in duas partes. In prima determinat de permutatione fluuiorum in terraȝ ſiccam ⁊ econtra. Et intendit tres concluſiones. ¶ Prima concluſio tangit talem permutationem et eſt hec. eadem loca terre non ſunt ſemper arida nec ſemper aquoſa. ſed permutantur ſꝫ generatiōes ⁊ exitus fluuiorum. Ex hoc infert ꝙ arida terra et aquoſa permutatur. quia fit mare vbi eſt terra arida et econtra ſm quendam ordinem ⁊ periodum. probat per ſimile quia ſicut in animalibus ⁊ plantis ſtatus ⁊ ſenectus augentur ⁊ minuuntur per caliditatem ⁊ frigus ⁊ per motum circularem ſolis ſic propter eandem cauſam fontes ⁊ fluuij augentur et diminuuntur ſolum. in hoc tamen differentia eſt quia viuens augetur ſm ſe totum fluuius autem augetur aut diminuitur ſolum ſm partem. Ex his infert ꝙ neceſſe eſt fontes exiccari locis factis aridis. quia fluuij primo ex magnis fiunt parui. deinde fiunt omnino aridi. ſimiliter mare eſt creſcens ⁊ aſcēdens. et aliquando terra fit arida. ¶ Secunda concluſio tangit cauſam propter quā talis trāſmutatio latet nos. quia generatio taliū fit per longiſſimam ſucceſſionem temporum et vita hominis eſt breuis quia certiſſime fiunt corru-

ptiones hominum in prelijs in infirmitatibus et in carestijs. etiam quosdam latet eo quod transmigrant de regione in regionem et propter eandem causam latet transmutatio terre habitabilis in terram inhabitabilem. ¶ Tertia conclusio probat duobus signis quod terra transmutetur de terra habitabili in terram inhabitabilem. Primum signum quia egyptus fuit terra inhabitabilis propter paludes. et continue terra exiccata est ex paludibus. et tamen latuit talis transmutatio. ut fert Homerus. 2^m signum regio argorum erat sic paludosa et paucos poterat nutrire. et terra micena erat sicca. et factum est contrarium.

Secundo dubitatur. Utrum durationis fluuiorum sit aliqua causa. Ad soluendum hoc dubium est supponendum quod Aristo. in secunda parte huius capituli determinat de causis durationis fluuiorum. et intendit duas conclusiones. ¶ Prima tangit causam transmutationis fluuiorum secundum antiquos et est hec. illi qui ad pauca respiciunt dicunt talem transmutationem esse factam per mutationem totius vniuersi. Credunt enim quod omnia sunt de nouo facta. Reprobat eos philosophus quia derisibile est quod propter transmutationem factam in aliqua parte terre dicamus totum vniuersum transmutari cum terra sit fere nihil in ordine ad celum. ¶ Secunda conclusio tangit duas veras causas permutationis fluuiorum prima est ex parte corporum celestium. quia sicut in partibus vnius anni accidit transmutatio per motum solis sic quod in aliqua parte anni est hyems in qua est abundantia aquarum. et in alia est estas que est sicca. et sic per influentiam celi accidit abundantia fluuiorum et nubium. vt probat exemplo de diluuio facto sub deucalione et etiam alijs exemplis. Secundum causa est ex parte inferiorum. quia aliquando in montibus sunt concauitates magne in quibus est magna frigiditas conuertens multum vaporem in aquam. In alijs autem locis sunt parue concauitates. ideo est ibi paucus vapor. probat hoc ex tribus exemplis. primum est de terra egypti que facta est totaliter arida. et maxime circa mare rubrum. secundum exemplum circa methodiam paludem facta est tanta diminutio fluuiorum quod iam non sciunt supernatare naues sicut solebant. tertium exemplum. in asia fuit fluxus cuiusdam stagni postea stagnum fuit factum paruum et tandem exiccatum et postea reuersum. Ex hoc infert quod ex quo tempus non deficit non semper fluxit nylus. sed erat quandoque locus siccus. Consequenter recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio dubitatur. Utrum vbi nunc est mare aliquando fuit terra sicca et econtra. Pro solutione huius difficultatis ponuntur modi generationis montium. primus est ex fluxu maris et aliarum aquarum impetuosarum congregatur multa terra et fit mons. secundus modus. venti impetuosi congregant multam arenam et multas terrestreitates et fit mons. tertius modus. per terremotum fit aliqua apertura in terra et sic fit vallis magna. ideo fit mons magnus. quartus modus est per influentiam desiccatiuam et rarefactiuam terre. et ideo eleuatur terra et sub ea fit magna concauitas. et sic fit mons. dicitur tamen probabiliter quod ita alti montes sicut aliqui reperiuntur non possunt naturaliter totaliter corrumpi. nec possunt totaliter de nouo generari nisi fuerit terremotus naturalis et vniuersalis. parui tamen montes qui naturaliter fiunt possunt etiam naturaliter corrumpi. et in loco in quo sunt possunt fieri naturaliter valles. Ex his dicitur ad dubium quod vbi nunc est mare aliquando fuit terra sicca. hoc satis patet ex dictis.

Ad rationes Ad primam dicitur quod bene probat aquam pluuialem aliquo modo augere fluuios: sed non probat fluuios principaliter generari ex aquis pluuialibus. ¶ Alie rationes soluuntur ex tertio notabili. ¶ Et hec de primo metheororum dicta sufficiant. ¶ Et sequitur secundus.

Irca initiū scdi libri metheororꝝ. Queritur pmo vtrum locus in quo ē mare sit locus nālis aq̄. ¶ Arguitur pmo ꝙ non. qr ois locus nālis ē pricipiū gnatōis locati: ꝛ ieo locatū nālr gescit: sꝫ aqua nō gnatr nālr i loco maris nec i eo nālr gescit. ꝗ loc⁹ i q est mare nō est locus nālis aque. ¶ 2° sic. aqua nālr debet circūgirare terrā ꝛ altius locari ꝙ̄ terra sꝫ mare nō circuit terrā nec locatr altius ꝙ̄ terra. ꝗ loc⁹ i quo ē mare nō ē locus nālis aque. minor pꝫ ꝑ pma pte pslē de alijs elementis. p 2ª pte pꝫ qr terra ē altior ꝙ̄ loc⁹ maris. ¶ 3° sic. locus i quo ē mare ē loc⁹ maris i ꝙ̄tum mare. ꝗ nō ē loc⁹ nālis aque. añs pꝫ dupľr. pmo qr in eo nālr gnatr ꝛ ɔseruatr mare. 2° qr ipsius maris ē aliqs loc⁹ nālis ꝛ nō ē ali⁹ nisi ille in quo ē mare. ꝗ ꝛc. ¶ In oppositū est auctoritas philosophi.

Primo sciēdū ē ꝙ Aristo. i 2° libro metheororꝝ determinat de spiritibus ꝛ vētis. ꝛ diuidit i tres tractatus. In pmo tractatu determinat de mari. ꝛ diuidit i duo capitula. In pmo determinat de gnatiōe maris. ꝛ diuidit i duas ptes. In pma itēdit q̄ttuor cōclusiones. ¶ Prima tangit itētū ꝛ est hec. dicamus de mari ꝛ pp quā cāꝫ tāta aque multitudo sit salsa: ꝛ qd sit pricipiū gnatōis maris. ¶ 2ª conclusio tangit tres opiniones antiquorꝝ d̄ gnatōe maris. pma fuit eorꝝ qui ɫ̄sanť circa cognitōꝫ de dijs. s. hesiodi ꝛ aliorꝝ poetarꝝ dicētiū ꝙ i terra erāt fontes q erāt pn̄a ꝛ radices maris iō ex illis gnabatr mare. dicebāt ēt terrā eē maiorē ptē toti⁹ vniuersi: iō dicebāt oīa alia eē ꝛ moueri circa terrā tāꝙ̄ circa honorabili⁹ elemētū. ¶ 2ª op°o ē q̄rūdā dicētiū terrā fuisse a pn̄° totā coopertā aquis. ꝛ ppter calorē solis fuisse ex vna pte exsiccatā ꝛ residuū aque dixerūt eē mare. ꝛ dicūt ꝙ tādē tota terra exsiccabitr. ¶ 3ª fuit opīo dicētiū terrā fuisse calefactā a sole. ꝛ ppter hoc emisisse sudorē. ꝛ illū sudorē dnt eē mare. pbat signo qr sicut sudor ē salsus. ita mare ē salsū. Et subdit quādā opinionē de cā salsedinis maris ꝛ est hec. sicut aqua collata p cineres est salsa. ita aq̄ trāsiēs p terrā quodāmō adustā a sole est salsa. ¶ 3ª ɔclusio tāgit reprobationē pme opinionis: ꝛ pmo ponit talē distictionē aq̄rꝝ q̄ sūt circa terrā: qr q̄dā sūt fluētes sicut aque fōtales. alie sūt stationarie: ꝛ iste sunt duplices. q̄dā sūt stātes p artē sicut puteales. q̄dā sūt stātes sine arte sicut aque stagnales ꝛ paludose. 2° iprobat dictā opinionē duabus rationibus. Prima si aque fontales eēnt pricipiū gnatōis maris. vel igitr aque stātes vel fluētes. nō pmū qr aqua stagnalis nō pōt esse pricipiū tāte multitudinis aque sicut ē mare. nō 2m qr ois aqua fluēs ꝛ fōtalis ē dulcis mare aūt nō ē dulce. 2ª rō qr sūt multa maria q̄ possūt vbiꝙ circūdari: ꝛ tn̄ nō apparēt ibi aliqui fōtes vel fluuij itrātes ifra ipsa maria q̄ sint pricipia eorꝝ. igitr. ¶ 4ª ɔclusio tāgit cās fluxus maris ab aqlone in meridiē. Prima cā qr mare ex maiori loco venit ad minorē locū tūc ppter angustiā loci vibratr hic ꝛ ide: ꝛ iō tūc i lato loco apparet modica vibratio ꝛ i paruo maior vibratio. 2ª causa quia mare semper fluit ad aliud mare profūdius: vt probat de meothide palude q̄ fluit in pontum ꝛ pontus in egeum. 3ª causa qr locus aquilonis est multum altior ꝙ̄ locus meridionalis. ideo mare fluit ab aquilone in meridiem. antecedēs probat signo. qr antiq dixerūt solē non moueri subterra: sed occultari a nobis propter altitudinem terre circa polū arcticum Consequenter recapitulat que dicta sunt ꝛc.

Secundo sciendum est ꝙ Aristoteles in secunda parte huius capituli reprobat quasdam alias opiniones de generatione maris et intendit septem conclusiones. ¶ Prima tangit intentum ꝛ est hec: dicendum est de generatione maris ꝛ de causa salsedinis et amaritudinis eius. ¶ Secunda conclusio tangit secundam conclusionēꝫ ꝛ est hec. quidam antiquorum dixerunt mare esse principiū omnium aquarum ꝛ locum naturalēꝫ aque. probant sic similiter est in aqua ꝛ in alijs elementis sed in alijs ita est ꝙ in loco naturali illius elementi est maior eius pars que est principium omnium que sunt de natura talis elementi. vt pbat de igne. igitur similiter in loco naturali aque est maior pars aque. s. mare quod est principium omnium aliarum aquarum. probant sic signo omnes enim fluuii fluunt a mari ꝛ iterꝝ redeunt ad mare. hanc reprobat sic. ꝙ mare est sapidus

⁊ nõ ē simplicius ⁊ purius aq̃ fluuioꝝ vel fontiũ. g̃ non ē pricipiũ eoꝝ. añs ꝑbat q₂ pp hoc ꝙ mare colat̃ p terrã ē sapidũ ⁊ salsũ. ¶ 3ª ꝯclusio tãgit duas suppõe᷑ p 2ª opinione. Prima circa terrã ē aq̃: circa aquã ē spera aeris. circa aerē ē spera ignis. ¶ 2ª suppõ. sol mouet̃ circulariter circa terrã ⁊ aquam: ⁊ disgregat ⁊ eleuat q̃d est subtile ⁊ dulce vsq₃ ad mediã regionē: ⁊ illud ibi ꝯuertit̃ i aquã ⁊ iteꝝ descēdit i terrã. ¶ 4ª ꝯclusio tãgit scd̃a₃ opinionē antiquoꝝ ⁊ est hec. oēs antiq̃ sũt deridēdi q̃ dixerũt solē cibari humido ⁊ pp hoc dicebãt solē moueri circulariter: q₂ eadē loca nõ pñt sp ei p̃bere alimētũ. hãc ꝑbat signo q₂ flãma nutrit̃ humido i oleo. g̃ signũ ē ꝙ sol nutrit̃ humido. hãc reprobat quiq₃ rõibus. Prima q₂ seq̃ret̃ ꝙ sol nõ solũ renouaret̃ d̃ die i diē sicut dicebat Eraclitus. imo etiã ꝙ ꝯtinue eēt alius ⁊ alius sol: q₂ ꝯtinue ꝯsumebat alios ⁊ alios humores. 2ª rõ ignis euaporãs humidũ ab aq̃ nõ nutrit̃ illo humido p ipsũ eleuato. g̃ silr̃ sol nõ nutrit̃ humido p ipsũ eleuato ab aq̃s. 3ª rõ q₂ eadē rõe alia astra nutrirent̃ humido. ꝯñs ē falsũ. si. n. totũ humidũ eēt eleuatũ nõ sufficeret nutrire tot ⁊ tãta astra. 4ª rõ. si sic seq̃retur ꝙ sol augmētaret̃ ⁊ moueret̃ velocius pp humidũ nutritiuũ ei⁹. 5ª rõ q₂ videmus vapores eleuatos ꝯuerti i aquã: ⁊ iteꝝ descēdere deorsũ. g̃ sol nõ nutrit̃ ab eis. ¶ 5ª ꝯclusio tãgit locũ maris ⁊ ē hec. potabile ⁊ dulce q̃d ē i mari fert̃ sursũ pp leuitate s₃ salsũ ⁊ grossũ remanent inferius pp grauitatē. iõ ille loc⁹ iferior ē sibi ꝯueniens. eēt. n. irrõabile ꝙ aque nõ esset aliq̃s locus sicut alioꝝ elemētoꝝ: ⁊ sic locus vbi ē mare est ꝑprius locus aque ⁊ nõ ꝑprius locus maris. ꝑbo p silr̃ i aĩalib⁹: q₂ q̃d nutrimētũ ē i stomacho bonũ ⁊ subtile mittit̃ ad singula mēbra: ⁊ fit nutrimẽto coꝝ. grossũ aũt mittit̃ foras. ifert correlariũ ꝙ pp hoc ꝙ locus i quo ē mare est loc⁹ nãlis aque: iõ oēs fluuij fluunt ad mare. ¶ 6ª ꝯclusio tãgit vnã dubitationē ⁊ ē hec. cũ tãta multitudo fluuioꝝ itret mare q̃re ē ꝙ mare non augetur. soluit q₂ fluuij nõ sil̃ s₃ paulatim fluũt ad mare: ⁊ sic ꝯtinue sol ab eis eleuat põtabile ⁊ dulce et relinq̃t solũ grossũ ⁊ terrestre. iõ non põt tñ augeri. ꝑbat p silr̃ de aq̃ paulati₃ effusa ab aliquo vase ꝯtinue ab aliquo ꝯsũpta. ¶ 7ª ꝯclusio tãgit opinionē platonis ⁊ ē hec. dictũ platonis in phedrone ē ipossibile. s. ꝙ oēs fũdi maris ⁊ fluuioꝝ sũt pforati: ⁊ i medio terre ē fons aq̃ꝝ q̃ d̃r tartarus a quo p talia foramina veniũt mare fontes ⁊ fluuij ⁊ alia reumata: q₂ ille tartarus aliq̃ñ mouetur sursũ ⁊ aliq̃ñ deorsũ: ⁊ aliq̃ñ ad latus pp diuersitatē in diuersis partibus terre aque exeũt ad diuersa loca: ⁊ licet ille tartarus sit pricipiũ oĩu₃ aquaꝝ. tñ aque possunt hr̃e diuersos sapores s₃ diuersas ptes terre p quas fluũt. hãc reprobat q̃tuor rõnib⁹. Pri᷑ q₂ seq̃ret̃ ꝙ fluuij nõ magis fluerēt subtus aquã q̃₃ desup: s₃ solũ ad locũ ad quē flueret talis tartarus. 2ª rõ q₂ seq̃ret̃ ꝙ semp deberet esse eadē quãntas fluuioꝝ. p₃ ꝯña. q₂ semp ille tartarus ꝯsideraret̃ eq̃lis. quãtũ. n. exijt aq̃ ab eo subitrat tñ i eo de aq̃.

Tertia rõ. oēs fluuij vidētur terminari ad mare: ⁊ nullus subitrat terrã nisi p aliã ptē exeat. g̃ nõ oēs redeũt ad illũ tartaꝝ. 4ª rõ q₂ sequeretur ꝙ fluuij ꝑpe exitũ a tartaro essent maiores ꝯñs probat p silr̃ de q̃busdã fluuijs circa mare. Cõsequēter recapitulat que dicta sunt. Solet addi quarta opinio Democriti que tamen non ponitur hic in textu: sed ponetur suo loco.

Tertio sciēdũ ꝙ circa hũc textũ icidunt tres difficultates. ¶ Prima vtrũ tota terra debeat esse realr̃ coopta aquis. Pro solutõe huius difficultatis ponũtur tres opiniones ꝑbabiles. Prima est Alberti q̃ stat i duob⁹ dictis. Primũ terra ē coopta magno mari quasi corrigia lata cĩgēte ipsã a polo arctico vsq₃ ad polũ antarcticũ: ⁊ iteꝝ ecõtra. 2ᵐ terra ē ex vtraq₃ pte discoopta mari. Ex hoc seq̃tur ꝙ tota terra nõ est de fcõ coopta aq̃s. 2º seq̃tur ꝙ ad salutē viuētiũ terra nõ debet eē nãlr̃ coopta aquis. p₃ q₂ sũt multa viuētia q̃ non possunt gñari nisi vbi tria elemēta se tãgũt. hoc aũt nõ eēt si tota terra esset coopta aq̃s. ¶ 2ª opinio stat i vna suppositõe q̃ ē hec. terra est i vna sui pte gibbosa. iõ gibbositas terre trãscēdit sperã aque ⁊ ē altior aqua. Ex his ponit duo dicta. Primũ t̃ra subiecta aq̃s ē rotũda. 2ᵐ terra hitabilis ē extra aquã ad modũ cuiusdã mõtis ⁊ gibbositatis. Ex hoc seq̃tur ꝙ terra pp salutē viuētiũ fcã ē gibbosa. ideo nõ est totalr̃ coopta aq̃s. ¶ 3ª opinio ē ꝑbabilior: ⁊ stat ꝑmo i vna suppositõe q̃ est hec. vna pars terre est arida. ideo est leuior altior ⁊ ē habitabilior. alia ē cooperta aq̃s ⁊ humida: ideo ē grauior ⁊ bassior. Ex hoc seq̃tur ꝙ vna pars terre leuatur supra aquã eo ꝙ alia pars terre ē põderosior. ideo est ꝑpīquior cētro mũdi. 2º stat i vna distictõe q̃ ē hec. duplex est cētrũ terre. s. grauitatis siue põderositatis: ⁊ illud nõ est i medio terre: cũ vna pars terre sit grauior alia s₃ ē

bri i medio mūdi. iō cētrū grauitatis tre ē bri cētrū mūdi. aliud est centrū equalis distantie qđ eqlr distat a qlibet pte circūferētie aque. Ex his ponūtur duo dicta. Primū. elemētū terre qđ cōplectit totā terrā tā habitabilē ꝙ ihabitabilē illud est rotūde. figure. pȝ ponēdo pedē circini in centro eqlis distantie terre: ꝛ faciēdo circulū circa circūferētiā. ¶ 2m dcm̄. totū elemētū aque ē rotūde figure patet ponēdo pedem circini in centro mūdi ꝛ faciendo circulū circa circūferentiā aque. Ex his seqtur ꝙ terra ñ est totalr coopta aquis. Alie difficultates patebūt in dubijs.

Conclusio rñsalis. Locus i quo nūc ē mare est locus nālis aque pȝ pmo. ois aqua nāliter mouet ꝛ fluit ad locū iq ē nūc magnū mare. 2°. qꝛ ipsi⁹ aq̄ ē aliqs loc⁹ ꝛ nō ali⁹ ꝙ loc⁹ i quo ē nūc magnū mare. g ꝛc.

Primo dubitat. Utrū tota tra semel exiccabit a sole. Ad soluendū hoc dubium est supponendum ꝙ Aristo. in vltima parte hui⁹ capituli recitat quendā opinionē de ppetuitate maris: ꝛ itēdit quattuor ↄclusiones. ¶ Prima tangit illā opinionē ꝛ est hec. qdā putāt ꝙ mare factū sit sil' cū mūdo. hāc pbat qꝛ mūdus est ppetuus. ergo mare est ppetuū. ¶ 2a ↄclusio cōparat istā opinionē ad fabulas esopi: qꝛ sicut esopus dicebat fabulose terrā fuisse pmo coopertā aqs: ꝛ postea fuit qdā charibdis que his absorbuit. pmo austu fecit apparere mōtes: ꝛ 2°. īsulas. ꝛ 3° sorbebit ꝛ faciet terrā oio aridā. Silr dmocritus dicebat totā mltitudinē aque pmo esse factā cū mūdo ꝛ tādē deficere ꝛ siccari: iste aūt sermo est ↄueniēs poetis ꝛ nō iquirentibus veritatē. Reprobat Aristo. istā opinionē. qꝛ nō videt ppter quā causā tota terra fuisset aliquādo submersa ppter grauitatē ꝛ aliqñ nō Terra. n. semp fuit grauis. ergo eā semp oportuit esse sub aqua. ¶ 3a ↄclusio tāgit quādā solutionē ꝛ est hec. ꝙ sol eleuat aquā ꝛ sic exiccatur terra. Reprobat qꝛ sicut oportet solē eleuare aquā ꝛ terrā exiccari: sic oportet ex illa aqua fieri pluuiā: ꝛ iterū terrā humectari. nec oportet ꝙ hoc tm̄ sit semel ſȝ semp aut sepius: ꝛ sic terra nō desiccabit. ¶ Ultima ↄclusio tāgit motiuū eoꝝ ꝛ ē hec. videm⁹ aliq loca eē altiora ꝛ sicciora ꝙ pus. Subdit ꝙ rōabilius ē dicere solē eleuare aliquas ptes aque ꝛ iterū postea descendere ꝙ totū mundum pmutari ꝛ de nouo fieri ꝛc.

Secūdo dubitatur. Utrū mare fuerit eternum ꝛ perpetuum. Ad soluendum hoc dubium est suppponendū ꝙ supponendo eternitatem mundi cum Aristo. ponūtur aliqua dicta. ¶ Primum mare totum est generabile ꝛ corruptibile. patet quia est corpus naturale compositū ex materia ꝛ forma. ¶ 2m dictum multe partes maris sunt de nouo generate ex fontibus ꝛ fluuijs. patet per ingressum fluuioꝝ ad mare. Ex hoc sequitur primo ꝙ nūc non sit aliqua pars in mari que fuerit ante mille annos. 2°. seqtur ꝙ mare ſȝ quālibet sui ptē que nūc est: est de nouo genita. ¶ 3m dictū. semp fuit mare. pȝ qꝛ ab eterno fuit veꝝ dicere mare est. ¶ 4m dictū. vnū ꝛ idē mare semp fuit nisi intelligēdo de eodē ſm quālibet sui partē. nec itelligēdo de eodē ſm pricipalē partē: ſȝ itelligēdo de eodē ſm ↄuenietiā ꝛ successionē in eodē situ ꝛ figura quēadmodū nos dicimus ꝙ est idē secana q semp fuit parisius. Ex hoc seqtur ꝙ mare de facto est igenitū ꝛ corruptū ad sensū pcedētis dicti. dicitur tn̄ ſȝ veritatē ꝙ mare est de nouo factū sicut fuit mundus. fecit enim celum terram mare ꝛ omnia que in eis sunt.

Tertio dubitat. Utrū mare debeat fluere ꝛ refluere. Pro solutiōe dubij ponūtur alique distictiōes. ¶ Prima. duplex ē mare qddā est mare magnū qđ dicitur oceanū aliud est mare mediterraneū: ꝛ ſȝ descriptionē factā sub Julio cesare sunt trigita maria mediterranea. ¶ 2a distictio. maria mouētur multis modis. pmo p vētos. qꝛ. n. est ventus ipetuosus eleuat superiorē partē maris extra pprios limites: ita ꝙ multotiēs fit talis inundatio ꝙ aliqñ fit diluuiū periculare. 2° mō apparet moueri p hoc ꝙ ex vno latere fluūt ꝛ augentur fluuij: ꝛ ex alio diminuūtur. ideo mare mouetur ex illo loco altiori ppter abūdātiā aquaꝝ ad illū locum bassiorē ppter diminutionē aquaꝝ. 3° mō mare mouetur vnū i aliud eo ꝙ vnū est i loco altiori ꝙ aliud. vnde tres sunt cause quare vnū mare est altius alio. pma qꝛ vnū est situatū supra terrā altiorē ꝙ aliud. 2a qꝛ est generatio aque multe i vno loco ꝛ diminutio ex alio. 3a qꝛ ē ↄcursus multoꝝ fluuioꝝ i vna parte maris ꝛ non in alia. Solet addi 4a qꝛ i vno latere est magnus calor q sufficit diminuere mare. i alia aūt est magnū frigus qđ sufficit multos vapores cōuertere in aquā maris: ꝛ ppter istā causā fluunt maria septētrionalia i maria australia. 4°. modo pōt fluere mare ſm dñium lune ita ꝙ bis refluit: ꝛ de tali motu ponūtur aliqua dicta. Primū luna ē cā

fluxus ꝛ refluxus maris. pꝫ p experiētiā ꝛ rōnē. experiētia sic. qꝛ qñ luna ascēdit supra hemispe rium tūc ipsū mare icipit fluere a pūcto oriētis vsqꝫ ad pūctū meridionale ꝛ a pūcto meridionali vsqꝫ ad pūctū occidētis defluit. ꝛ a pūcto occidētis vsqꝫ ad angulū noctis. i. vsqꝫ ad pūctū directe oppoᵐ pūcto meridionali iterū fluit. ꝛ ex illo pūcto vsqꝫ ad pūctū occidētis refluit. rōe sic qꝛ luna per influētiā spālē mediāte suo lumie ē cā eleuationis quarūdam ptiū maris eo ꝙ lumen i occursu medij densioris refrāgitur. ꝛ quāto magis accedit ad lineā ppēdicularē ꝛ directā tāto magis refrāgit. Sunt tñ alique difficultates soluēde. pma ē q̄re ē ꝙ astrologi volētes iudicare de natiuitatibus hoium magis aspiciūt ad stellas exñtes in oriēte ꝛ ascēdētes q̄ꝫ ad stellas exñtes i meridie ꝛ descēdētes cū tamē maiorē vigorē habeāt in meridie q̄ꝫ in occidēte. dicit ꝙ hoc ē qꝛ i meridie planete descēdūt. iō ɔtinue debilitat̄ vtus eoꝝ. in oriēte aūt ascēdūt iō ɔtinue fortificat̄ vtus eoꝝ. ¶ 2ª difficultas ppter qd luna causat talē tumorē i mari. dicit ꝙ pncipaliter est ppter suā ppam influentiā per quā hꝫ dñiuꝫ super humida. ¶ 3ª difficultas quare non omnia maria equaliter fluunt ꝛ refluunt. dicit ꝙ hoc est propter differētiā i grossitie ꝛ subtilitate. ¶ 4ª quare sūt maiores fluxus i hyeme q̄ꝫ i estate: ꝛ i vere q̄ꝫ i autumno. dicitur ꝙ est quia fluuij incidentes in mare sunt maiores i hyeme q̄ꝫ i estate ꝛ minus euaporātur a celo. ¶ Quinta quare talis fluxus magis fit in plenilunio. dicitur ꝙ est propter maius dominium lune.

Ad rationes

Ad primam dicitur ꝙ aque naturaliter quiescunt in loco vbi nunc est mare nisi violente moueantur ab aliquo extrinseco vel ab alio planeta: vel etiam nisi moueantur per accidens a loco altiori ad bassiorem. ¶ Ad secundam probationem antecedentis dicitur ꝙ aqua naturaliter generaretur in illo loco nisi esset extrinsecū impediens. ¶ Ad secūdam dicitur ꝙ licet aqua naturaliter debeat locari i loco altiori q̄ꝫ sit terra. tamen non est inconueniens aliquas partes terre per accidens altius eleuari q̄ꝫ aqua propter causam dictam in tertio notabili: et maxime propter salutem viuentium. ¶ Ad tertiam dicitur ꝙ maris in quantum mare non est aliquis locus eo ꝙ mare est vnum mixtum. ideo mixtum non habet locum nisi ratione elementi predominantis.

Queritur secundo. Utrū mare sit salsum ex admixtione sicci terrestris cū humido. ¶ Arguitur primo ꝙ nō. quia omne salsum est calidū ꝛ siccum. sed mare nō est calidū ꝛ siccum. ergo mare non est salsum. maior patet quia salsedo fit ex sicco terrestri ꝛ adusto qđ est calidum ꝛ siccum. minor patet qꝛ mare est aqua frigida. ¶ Secundo sic. si mare esset salsum sequeretur ꝙ non haberemus simplex elementum aque. Secundo sequitur ꝙ tanta multitudo sicci terrestris admisceretur cum aqua maris quanta est aque multitudo maris. ¶ Tertio sic. si salsedo maris causaretur ex admixtione sicci terrestris seq̄retur primo ꝙ alij fluuij eēnt salsi sicut mare. 2º. quia cōtinue mare fieret magis salsum. Tertio quia sub polis mare non deberet esse salsum cum ibi nulla aut pauca sit euaporatio. ¶ In oppositum est Aristoteles.

Primo sciendum est ꝙ Aristoteles i isto secūdo capitulo determinat de salsedine maris: ꝛ diuiditur in tres partes. In prima determinat de causa salsedinis eius secundum opinionem antiquorum: ꝛ inuēdit tres conclusiones. ¶ Prima conclusio tangit primā opinionem ꝛ est hec: quidam dixerunt mare a principio esse genitum ꝛ ab ipso esse eleuatum id quod est dulce ꝛ potabile. grossum autem ꝛ terrestre est relictum. ideo mare propter talem terrestreitatem est salsum. hanc reprobat sic. qꝛ quantum eleuatur de humido a mari tantū iterum cadit in ipsum. ¶ Secunda conclusio tangit secundam opinionem ꝛ est hec. quidaꝫ dixerunt ꝙ fluuij currentes ad mare transeunt per quasdam partes terre a quibus accipiunt virtutem salsedinis deferendo secum multitudinem terrestreitatum. hanc reprobat tribus rationibus. prima quia si sic sequeretur ꝙ fluuij deberent magis esse salsi. Secunda ratio quia non videtur esse possibile ꝙ tanta aque multitudo fieret salsa ex admixtione modici terrestris nisi etiam fluuij fierent salsi. Tertia ratio quia secūdum eos mare non est nisi multitudo aquarum fluuialium. ergo si mare esset salsum. etiaꝫ aque fluuiales essent salse. ¶ Tertia conclusio tangit tertiam opinionem ꝛ est hec. aliqui dixerunt sudorem terre esse mare: ꝛ propter hoc mare esset salsū. hoc aūt magis ptinet ad poesim q̄ꝫ ad veritatem. hāc reprobat tribus rationibus.

Prima oīs salsedo causat̄ p resolutionē vel cōmixtionē. vt declarat exēplis. sȝ ista opio ñ ǒclarat q̄ illoꝝ modoꝝ causet̄ salsedo i mari. g° ē insufficiēs. ¶ 2ª rō sudor cāturi aīalib⁹ ex abūdātia hūoꝝ. sȝ i t̄ra ñ apparet tāta mltitudo humorū q̄ꝫ tā ē mltitudo maris. igit̄. ¶ 3ª rō q2 seq̄t̄ ꝙ ptes t̄re sicce calefacte ǒberēt sudare. oñs ē falsū. q̄ꝫ tūc cūq̄ꝫ. n. t̄ra calefiat nūq̄ꝫ videt̄ sudare. ꝛ subdit ꝙ pma opio est magis verisimilis q̄ꝫ ista.

Secundo sciēdū ē ꝙ Ari. i 2ª pte huius capituli ǒterminat de cā salsedinis maris ꝛ itēdit duas ɔclusiones. ¶ Prima tāgit tres suppōes. pª ē h. duplex ē exalaꝰ q̄ eleuat̄ a t̄ra. q̄dā ē calida ꝛ sicca. alia ē calida ꝛ humida ꝛ vtrūq̄ꝫ ē pnᵐ salsedinis maris. ¶ 2ª suppō lȝ sp maneat vnū ꝛ idē mare fȝ spēz: tñ aliq̄ ptes maris ɔtinue gñant̄ ꝛ aliq̄ corrūpunt̄ vt ꝓbat p sile de alijs elemētis ꝛ de flāma. ¶ 3ª suppositio sapor salsus cāturex cōmixtione alicuius sicci terrestris idigesti ꝛ adusti cū humido ꝓbat quattuor signis. pmū q2 superfluum alimenti est amarū eo ꝙ est indigestum. 2ᵐ est de vrina q̄ est amara p adustionē. 3ᵐ est de sudore 4ᵐ est de aqua colata p cineres. ¶ 2ª ɔ° tangit cāȝ salsedinis maris ꝛ est hec. ꝓpter illud quod nūc dictū ē. aliq̄ dixerunt mare fieri ex t̄ra adusta. sȝ h ē dicē icōueniēs. iō rōabile ē dicē ꝙ eleuat̄ duplex exalatio. vna q̄ ē calida ꝛ sicca ꝛ illa inflāmat̄ ꝛ ɔuertit̄ in t̄restre adustuȝ ꝛ ɔmiscet̄ cuȝ alia q̄ est humida ꝛ cadit in mare. ideo cātur salsedo in mari. ꝓbat p simile de tota aqua ꝛ de partibus aq̄. Secūdo ꝓbat octo signis. Primū q2 aque australes et autūnales sunt magis salse q̄ꝫ alie eo ꝙ auster flat in locis calidis ꝛ maiores exalatiōes ꝛ vapores causat q̄ꝫ alij venti. tales autēȝ aque sunt grauiores ꝓpter multitudinē t̄restreitatū. Secūdū signūȝ q2 aqua maris ē calidior alijs. ꝛ hoc nō est nisi ꝓpter ɔmixtionē exalationis calide ꝛ sicce. adhuc retinētis virtualiter suā caliditatē. q̄cunq̄ꝫ eni sūt ignita habent caliditatē in potentia. vt ꝓbat de calce ꝛ cinere ꝛ ǒ supfluitatib⁹ aīaliū. Tertiū signū si q̄s in mari posuerit vas cereuȝ subtile vndiq̄ꝫ clausū ingredie t̄ aqua dulcis. ꝛ hoc q2 nō igrediunt̄ terrestreitates. Quartū signū q2 aqua maris sub equali q̄litate est grossior et grauior alijs. ideo multe naues pñt supernatare i aqua maris que in aqua dulci submergerent̄. ꝛ ꝓpt̄ eam causā oua supnatāt in aqua salsa si fuerit plena. Quintū signū fm fabulas in palestina est vnū stagnū ita salsuȝ ꝙ si q̄s ꝓiceret hoīem aut bouē non poterit submergi. Sextū signū vestimēta lota in mari fiunt sordida ꝓpter terrestreitates. Septimū signum in terra thionia est fons aque salse in quo ꝓpter sui grossitiem nulli pisces nascunt̄. Ultimū signū. in Arabia ē q̄dā fons in quo nascūt̄ calami q̄bus cōbustis hoīes cōmiscēt cineres cum aqua ꝛ decoquūt. ꝛ p⁹ euaporationē aque relinq̄t̄ mltitudo salis.

Tertio sciendūȝ ꝙ Aristo. in tertia parte huius capituli determinat de salsedine alioꝝ fluuioꝝ. ꝛ intēdit tres ɔclusiones. ¶ Prima tangit̄ int̄ pmū ꝛ secūdū signū. ꝛ tangit duas obiectiōes. Prima boreas ē ventus frigidus. igitur etiaȝ auster q̄ ꝓcedit a polo opposito tantum distāre a sole sicut boreas. Soluit ꝙ auster trāsit sb eq̄noctiali p regiones calidas ꝓpter vias solis ideo auster ē calidus rōe loci p quē flat. 2ª obiectio boreas adducit nobis serenitates. auster aūt adducit pluuias. q̄ ē frigidus cū pluuia generet̄ ex frigido. Soluit ꝙ ideo auster causat pluuiā. nō q2 ingrossat nubes. sed q2 venit a lōgissimis regionib⁹. ꝛ defert secū nubes q̄ sunt cā pluuie. sȝ boreas venit a ppinquis. ideo fugat nubes a nobis ꝛ causat serenitatē. ¶ 2ª ɔ° tāgit alias duas obiectiōes q̄ ponuntur int̄ secūdū ꝛ tertiū signū. Prima si salsedo maris causaret̄ ex ɔmixtione sicci terrestris cū aqua maris sequeret̄ ꝙ semp ꝛ continuatiue mare fieret magis salsuȝ. ꝓbat ɔñam q2 cōtinue admisceret̄ siccū terrestre cu aqua maris. ꝛ sic ɔtinue p solem eleuat̄ a mari q̄ō est subtile ꝛ dulce. Soluit ꝙ ñ potest eleuari subtile ꝛ dulce quin etiaȝ aliq̄d eleuet̄ de terrestri ꝓpter nimiā eoꝝ ɔmixtionē. etiā fluuij dulces intrātes mare ɔtinue ipediunt ne mare fiat magis salsū. 2ª obiectio si cum dulci ꝛ subtili eleuaret̄ aliq̄d de sicco terrestri. seq̄ret ꝙ propter eoꝝ ɔmixtionē talis vapor eleuatus essȝ salsus. Soluit ꝙ ideo ꝓpter hoc nō est salsus ꝓpter paucitatem sicci terrestris in ɔparatiōe ad dulce eleuatuȝ. ¶ 5ª ɔ° tangit sapores alioꝝ fluuioꝝ ꝛ est hec. si aliq̄ fluuij inuenient̄ hr̄e salsedinēȝ vel aliq̄d tale ista nō hn̄t ex suis generationib⁹. nec fiūt in ipsis sicut salsedo fit in mari. sȝ tales aque hn̄t huiusmodi sapores a ptib⁹ terre p q̄s trāseunt. silr̄ dicendū ē de alijs q̄litatib⁹ vt de colorib⁹. ꝛ ǒ his ponit quedā exempla que patēt in textu.

Conclusio responsalis. Totū mare ds eē salsū. pȝ q2 i toto mari ē

cā falſedinis.ſ.admixtio ſicci treſtris aduſti cū
humido.igitur totum mare eſt ſalſum.

Primo dubitatur. Utꝝ diuerſoꝝ fonti
um ⁊ fluuioꝝ ſint diuerſi ext᷒
Pro ſolõe huius dubij ſunt vidende cauſe na
turales effectuū fontiū ⁊ fluuiorū. Refert Iſi
dorus ꝙ ē qdam fons cui᷒ pot᷒ abbreuiat vitā
alius ↄmouet libidinē. alius ꝓdeſt oculis. alius
ſanat antiquas infirmitates. alius capillos red
dit aureos. Refert Seneca ꝙ ſunt quedā aq̄
ifectiue ita ꝙ ſi quis ex eis biberit moriť. cuius
modi eſt aqua cuiuſdā fontis que facit herbas
areſcere ſi ſup ipſas ſpargať. Refert etiā ꝙ ē
quoddā ſtagnū in quo ſi hoīes ꝓſpiciāt moriun
tur. ⁊ eſt qdam fons q mutat ligna in lapides. et
ſi hō ex eo bibat ei᷒ viſcera fierēt lapidea. Re
fert etiam ꝙ eſt alius fons de quo bibētes reci
piunt famē. eſt etiam alius de quo bibentes ine
briātur. Refert Albertus ꝙ eſt quidā fons de
quo ſi bibant oues nigre fiunt albe et econtra.
Eſt etiam alius fons de quo ſi quis bibat reddi
tur bone memorie. Eſt etiam alius de quo bibē
tes redduntur obliuioſi. Eſt etiā alius fons mu
lieres ſteriles fecundans ⁊ ſanans freneticos.
Eſt ⁊ alius fons de quo ſi latro bibat manifeſta
biť eius malicia. Iſtoꝝ aūt effectuum poſſunt
aſſignari alique cauſe nāles. Prima ē nā terra
rū a qbus ⁊ ꝑ quas fluūt tales fōtes. 2ª cā ſicut
herbe ⁊ lapides hūt q̄ſdam occultas virtutes ⁊
nās ſic etiā aque. 3ª cā diuerſitatis ⁊ ↄcurſus in
fluētiaꝝ celeſtiū ſupra tales aq̄s aut etiā ſupra
loca a qbus ⁊ ꝑ q̄ fluūt tales aque. 4ª cā ē diuer
ſa diſpoſitio: ⁊ ↄmixtio 4ᵒʳ q̄litatū ⁊ aliaꝝ qua
litatū: ⁊ etiā diuerſa diſpoſitio bibētis. qđ. n. vni
bibēti eſt ſanum alteri eſt mortiferum.

Secundo dubitať. Utrum in fontibus
⁊ fluuijs ſit diuerſitas coloꝝ
Pro ſolutõe dubij ſūt aſſignāde cauſe nāles q̄
rūdā ꝓprietatū fōtiū ⁊ fluuioꝝ. vñ refert Plini᷒
ꝙ ſūt q̄dā aque q̄ i eaꝝ origine ſūt calide: ⁊ i re
cedēdo fiūt frigide ſicut ſūt aque exiſtētes i ſici
lia. cā aūt talis caliditatis ē q: tales aque trāſe
unt per aliquos meatus terre q ſūt ſulphurei ⁊
valde calidi: ⁊ [illegible]e ē ꝙ coiter tales aque hñt ſa
porē ſulphuris ⁊ ſūt valde penetratiue ⁊ exicca
tiue: ⁊ ſanāt ifirmitates cāatas ex abundātia hu
midi ſi i eis fiat balneū. Refert ſeneca ⁊ Alber
tus ꝙ i lybia ē qdā fōs cuius aqua i meridie eſt
ita frigida ꝙ ē iportabilis: ſ; in occaſu ⁊ i ortu eſt
q̄ſi tēperata ⁊ tepida. Cauſa aūt nālis ꝓprieta
tatis eſt diuerſus aſpectus ſolis cū diuerſitate
nature ipſius fōtis recipiētis talē aſpectū. Nar
rat etiā Seneca ꝙ ē qđdā ſtagnū i quo natant
lapides. Cauſa nālis eſt q: grauitas illius aque
excedit grauitatē lapidis ꝑꝑ cōmixtionē terre
ſtreitatū. De coloribus aūt aq̄ꝝ refert Seneca
ꝙ alique ſunt aque rubee. alique albe ⁊ alique
nigre. Cā nālis ē color terre i quo recipiūtur ta
les aque. iuxta. n. mare rubꝛū terra ī ripis ē ru
bea: vel vř ꝙ hoc ē ex cōmixtione q̄litatū ꝑma
rū i corpore fontis. diuerſitas. n. coloꝝ cātur ex
diuerſa cōmixtione q̄litatū ꝑmaꝝ: vt patebit l
de ſenſu ⁊ ſenſato. Refert etiā Iſidorus ꝙ in
ydumea ē qdā fōs q quater ī anno mutat colorē
aliq̄ñ. n. ē ſāguineus aliq̄ñ ē albus. aliq̄ñ viridis
aliq̄ñ luculētus: ⁊ iſtius varietatis ē eadē cā nā
litatis ſicut ꝑus. De ſaporibus aūt fōtiū refert
Iſidorus ꝙ alique aque puteales ⁊ fōtales ſūt
falſe. Cā aūt nālis ē q: trāſeūt ꝑ venas terre ſul
phureas ⁊ aduſtas. Refert etiā Seneca ꝙ ē q
dā fōs q h; ſaporē vini: ⁊ ē q̄dā alius q h; ſaporē
aceti. Cā aūt nālis ē diuerſitas naꝝ terre ī qua
⁊ ꝑ quā trāſit talis aq̄: vel ē etiam diuerſa cōmi
xtio vapoꝝ ⁊ exalationū. ¶ S; reſtat q̄dā diffi
cultas ſoluēda q̄ ē hec. q̄ ē cā nālis ꝑꝑ quā aqua
calida citius ↄgelať q̄ȝ frigida. Pro ſolutõe hu
ius difficultatis ponūtur tres ſuppões. Prima
q̄ȝto aliq̄ aqua ē magis calida tāto eſt magis ra
ra ⁊ diſpſa. p; q: ꝓpꝛiū ē calidi rarefacere. Se
cūda quātū aqua eſt magis diſpſa tāto virtus
eius ⁊ reſiſtētia ē debilior. Tertia quāto aqua ē
minoris reſiſtētie ad alterās extriſecū tāto citi
us alterať a tali alterāte. Ex his vř ꝙ aqua cali
da citi᷒ ↄgelať q̄ȝ frigida: q: ꝑꝑ nimiā rarefactio
nē aque calide ē minoris reſiſtētie ad frigus ex
triſecū: ⁊ pōt citius alterare ⁊ ↄgelare aquā ca
lidā. ¶ 3ᵒ vtrū diuerſe aq̄ ſint diuerſaꝝ valitu
dinū. Pro ſolutõe huius dubij ponūtur alique
ſuppoſitões. Prima aque currētes ſunt melio
res nō currētibus. p; q: magis purgātur ⁊ de
purātur a terreſtreitatibus. Scđa aque currē
tes ſup lutū nullo mō corruptū ſūt meliores q̄ȝ
aque currētes ſupra arenā vł ſabulonē: q: tale
lutū magis purificat. Tertia ſuppō aque cur
rētes ad orietē; ſūt bone poſtea aque currētes
ad aq̄lonē. deīde currētes ad occidētē. Peſſi
me ſūt aūt q̄ currūt ad meridiē. Cā nālis eſt: q:
aq̄ currētes verſus meridiē ꝓcedūt a locis fri
gidiſſim᷒. ſ. ab aq̄lone. ⁊ iō ſūt grauiſſime ⁊ peſſi
me. Eſt. n. documētū infallibile quāto aq̄ ē leui

oꝛ tanto eſt melioꝛ. ille.n. q̄ fluunt ad aq̄lonē ve niūt a meridie ꝑ regiōes calidas. ideo ſūt rario res leuioꝛes ⁊ ſubtilioꝛeſ, ille aūt q̄ fluūt contra occidētē ſūt adhuc melioꝛes. qꝛ cōtinue ſol eas inſeq̄t ⁊ eas purificat. ſꝫ ille q̄ fluūt v̓ſus oꝛientē ſūt optime qꝛ ſol ſemꝑ opponit̄ eis ⁊ oēs purificant̄ a radijs ſolarib⁹. ¶ 4a ſuppoſitio. inter aquas in q̄bus repiunt̄ mineralia illa in qua inuenitur aurum eſt melioꝛ. deinde illa in qua inuenitur ferruꝫ. peſſima autem illa in qua inuenitur cuprū. ⁊ ideo talis aqua interficit animalia.

Ad rationes Ad primā dr̄ ꝙ oē ſalſū eſt calidū ⁊ ſiccū formaliter vel virtualiter. etiā mare ē calidū virtualiter ⁊ etiam ſiccū. ¶ Ad ſecūdā dicit̄ ↄcedēdo ſequelā ꝓ prima ſui pte. nec ↄñs eſt icōueniēs ꝓpter ſalutē viuētiū. Ad hoc.n. ꝙ cauſetur ſalſedo nō reqritur tāta ſiccitudo ſicci t̄reſtris q̄ntuꝫ eſt de humido. ¶ Ad tiā dr̄ negādo ↄñam ꝓ q̄libet parte, rō ꝑmie. ꝓpter fluxū fontiū ⁊ fluuioꝝ pauca exalatio eleuata ab ipſis nō pōt tātū ↄmiſceri ꝙ cauſet ſalſedinē. Ratio ſecūdi poſita eſt in illa ↄclōne tertij notabilis. Ratio tertij qꝛ mare nūq̄ ē in loco its calido quin ex eo poſſint emitti maxime multitudines vapoꝝ ⁊ exalationum. Et hec de queſtione.

Queritur 3o. Utrū ventus ſit exalatio calida et ſicca lateralr̄ mota circa terrā. Arguit̄ pmo ꝙ nō. qꝛ ſeq̄retur tria icōueniētia. pmum qꝛ tūc maioꝛes vēti deberēt fieri in eſtate q̄ in alijs tēpoꝛib⁹. 2m ſeq̄retur ꝙ maioꝛes vēti deberēt flare i meridie ⁊ i oꝛiēte q̄ in ſeptētrione ⁊ ab oꝛiēte. 3m ſeq̄retur ꝙ vētus nō eſſet impreſſio metheoꝛologica. ſꝫ ſolū eſſꝫ mā ipreſſionū metheoꝛologicaꝝ. pꝫ pma ⁊ 2a ↄña. qꝛ in eſtate ⁊ i meridie ſunt plures caloꝛeſ. ergo ſi vent⁹ ſit exalatio calida i eis erūt plures vēti 3a ↄña pꝫ qꝛ exalatio calida ⁊ ſicca ē mā impſſionū. ¶ 2o arguitur ſic. nos diſtīguimus vētos p nes calidū ⁊ frigidū. humidū ⁊ ſiccū. g̃ nō ois vētus ē exalatio calida ⁊ ſicca. Confirmat̄ etiā p expiētiā ⁊ expiunt̄ ſēſibilr̄ magnos vētos eſſe mixtū-frigidos. etiā expiūtur exalationē calidā ⁊ ſiccā ſurſū eleuatā iflāmari. g̃ ex ea non gn̄at̄ vēt⁹. ¶ 3o arguit̄ ſic. ſi vēt⁹ moueret̄ lat̄alit̄. vl̄ h̄ eēt motu nāli vel violēto. nō nāli qꝛ cū ventus ſit exalatio calida nālit̄ mouet̄ ſurſū. nō violent̄ pmo qꝛ nō videt̄ aliqd̄ extriſecū violētās. 2o qꝛ ſi ſit aliqd̄ tale citius moueret illā exalationem deoꝛſū q̄ ad lat⁹. 3o qꝛ omni motui violento opponit̄ mot⁹ nālis. Querat̄ g̃ q̄s ſit mot⁹ nālis vēti. ⁊ eo dato talis debet poni in diffinitiōe venti ⁊ nō mot⁹ lateralis. In oppoſitum ē auctoritas pħi.

Primo ſciendū ꝙ Ariſto. in iſto 2o tractatu determinat de ſpiritibus ⁊ vētis. ⁊ diuiditur i tria capitl̄a. In pō determiat d̄ gn̄atione vēti ⁊ de pn̄o mot⁹ eius. ⁊ intēdit q̄nq̄ ↄclōes. ¶ Prima tāgit itētū cū duab⁹ ſuppōnib⁹ ⁊ ē hec. dicam⁹ nūc de ſpiritibus ſumentes ꝓ ſuppōe illud qd̄ ꝑus diximus. ſ. ꝙ due ſūt ſpēs exalationis quaꝝ vna ē humida. ⁊ alia ē calida vtriq̄ tn̄ nō ē vnū nomē ipoſitū niſi v̓trāq̄ velim⁹ appellare fumū. 2a ſuppō cū ſol moueat̄ in ſuo circulo ⁊ accedat ad nos eleuātur ab iſtis iferioꝛib⁹ vapoꝛes ⁊ exalatiōes. vapoꝛes eleuati ↄuertūtur i pluuiā ⁊ ſole recedēte cadūt deoꝛſuꝫ. ꝓpter hoc i nocte ſūt plures pluuie q̄ i die. lꝫ nobis hoc lateat ꝓpter ſonū ⁊ in hyeme q̄ in eſtate. ſꝫ alie exalatiōes calide ⁊ ſicce eleuātur qꝛ ſol nō ſolū eleuat humidū. imo etiā t̄rā ſiccam ⁊ ꝓpter hoc eleuātur exalatōes ſicce. ¶ Secūda ↄo tāgit modū gn̄atiōis vēti ⁊ ē hec. p acceſſionē ſolis eleuātur exalatiōes calide ⁊ ſicce vſq̄ ad mediā regiōeꝫ aeriſ quare pellūtur ab ea ꝓpt̄ antipiſtoſiꝫ eo ꝙ media regio aeris ē frigida ⁊ exalatio ē calida q̄ cū pellit̄ a media regione aeris. ⁊ a ſuo caloꝛe ipediat̄ ne directe deſcendat deoꝛſū neceſſe ē ꝙ talis moueat̄ deoꝛſū lateralit̄. ¶ Tertia ↄo tāgit opionē ātiquoꝝ d̄ vēto ⁊ ē hec. q̄dā antiq̄ dixerūt ꝙ i ſb̄a eſſꝫ idē aer vētus nubes pluuia ⁊ aqua. cū.n. eſt tranq̄llus vocatur aer cū mouetur vocatur vēt⁹, cū autē inſpiſſatur ⁊ igroſſatur vocatur nubes. cū autē i aquā reſoluitur ⁊ deſcēdit guttatiꝫ vocat̄ pluuia. cū v̓o talis pluuia ē deoꝛſū ⁊ ibi q̄eſcit ꝓpt̄ grauitatē vocat̄ aqua. Hanc opionē reprobat duab⁹ rōnib⁹. pma q̄cūq̄ differūt i accidētibus nālib⁹ inſeq̄ntib⁹ formas nāles. dr̄nt i ſb̄a. ſed iſta q̄nq̄ dr̄nt in accn̄tib⁹ nālib⁹ ↄſequētib⁹ ſuas formas nāles. g̃ dr̄nt i ſub̄a. minoꝛē ꝓbat. aqua enī eſt nālit̄ frigida ⁊ humida. vent⁹ aūt ē exalatio calida ⁊ ſicca. aer eiꝫ eſt calidus ⁊ humidus. 2a rō ſi vent⁹ eēt aer mot⁹ ⁊ nō aliud q̄ratur d̄ pncipio ſui mot⁹ nō pōt ꝑ dici de vētis ſicut de fluuijs. nā fluuij icipiūt moueri ab aliquo fōte ⁊ cōtinue mouētur ad loca decliuioꝛa ſic nō eſt de vētis. nec pōt dici ꝙ pncipiū mot⁹ vēti ſit mot⁹ circularis celi. qꝛ tūc vent⁹ ſemꝑ moueretur circu

lariter. et sic seqrētur duo icōueniētia. pᵐ q̄ sep esset vent⁹ cū semp aer supme regiōis sit motus circlarit. 2ᵐ q̄ int̄ cacumina altoꝝ mōtiū nō essꝫ vētus cū ibi aer ñ moueatur circlarit: seqtur etiā q̄ oēs vēti deberēt moueri circlarit ab oriente versus occidetē. ¶ Quarta ↄ° vēt⁹ ē exalatio calida ꝛ sicca. ꝓbat phs trib⁹ signis. Primū qꝛ qñ ē abūdantia humiditatis fiūt maiores pluuie. ꝛ qñ est abūdantia siccitatis fiunt maiores vēti. ḡ signū est q̄ pluuia ē ex vapore humido. ꝛ vent⁹ est exalatio calida ꝛ sicca. Et subdit q̄ si fuerit ānus pluuiosus: ann⁹ seqūs erit vētosus ideo āni pmutātur adinicē ꝫm ventos ꝛ pluuias. ꝛ nō solū ꝫ hoc accidit i diuersis annis. imo etiā i diuersis partib⁹ anni eiusdē. ꝛ etiā i diuersis regionib⁹. 2ᵐ signū q̄ vēti faciūt cessare pluuias ꝛ eꝯ. ḡ signū est q̄ fiūt ex materijs ↄtrarijs. 3ᵐ signū qꝛ veniūt plures venti a polis mūdi ꝛ a septētrione ꝛ a meridie q̄s ab occidēte ꝛ oriēte. ꝛ hoc qꝛ ibi est maior multitudo exalatiōis sicce ḡ signū ē q̄ gñantur ex exalatiōe calida ꝛ sicca ¶ Quīta ↄ° tangit pncipiū mot⁹ vēti. Et pmo supponit q̄ mot⁹ venti ē obliquus, ꝛ lateralis. ꝛ aer q est circa illā exalationē seqtur motū eius. Secūdo mouet qōnem vtꝫ. s. vent⁹ icipiat moueri supius vel inferi⁹. Soluit q̄ incipit moueri supius. ꝓbat dupliciter. Primo qꝛ ante q̄s ventus appareat nobis videm⁹ nubes moueri pri⁹. Secūdo qꝛ cum illa exalatio calida attigit mediam regionem q̄ est frigida repellitur ab ea deorsuꝫ licet hoc sit lateraliter. ergo ventus pmo incipit moueri sursuꝫ. deinde mouetur hic inferius. Subdit q̄ sicut fluuius ꝓpe pncipium ē minor. ꝛ recedēdo fit maior. sic venti ꝓpe locū a quo eleuantur sunt minores. ꝛ recedēdo sunt maiores ꝓpter hoc q̄ ↄtinue ineniūt nouas exalatiōes. Ex hꝭ ifert q̄ boreas v̄sus septentrionē ē minor. ꝛ v̄sus austꝝ ē maior. auster hꝫ v̄sus meridiē est minor versus septētrionē ē maior.

Secundo sciendū est q̄ Aristo. in isto secundo capitulo determinat de causa cessationis ꝛ cōmotiōis vētoꝝ. ꝛ intendit qnq̄ ↄclōnes. Prima tāgit causam gñalem cessationis ꝛ cōmotionis ventoꝝ ꝛ est hec. Sol facit cessare vētos ꝛ ↄmouet eos. Primā partē ꝓbat duab⁹ rōnib⁹. pma qꝛ sol ꝓpter suam nimiam caliditarē ↄsumit debiles ꝛ paucas exalationes que sunt materia ventoruꝫ. ergo sol facit cessare ventos. 2ᵃ ratio qꝛ sol per nimiam caliditatem tantum exiccat terram q̄ ab ea nō potest eleuari exalatio ex qua possit generari ventus. ꝓbat per simile qꝛ si quis ꝓijciat modicum combustibile infra magnum ignem ignis tantū exiccat illud combustibile q̄ ex eo ñ potest exire fumus ꝛ op⁹ᵗᵉ cause sunt cause commotionis ventorum. Ex hoc resumendo ↄclusionem cū suis causis infert q̄ circa ortum orionis. i. talis stelle q̄ ē ꝓpe signū cācri ē magis maxima tranquillitas vsq̄ ad eriseos ꝛ ꝓdromos. i. vsq̄ ad ventos autūnales vel vsq̄ quo sol oratur sub stellis sic vocatis. ¶ Secunda conclusio tangit causam specialem cessationis ventorum et est hec. propter duas causas cessant venti. prima propter nimium frigus pori terre clauduntur ideo nulla potest exire exalatio. ꝛ propter calorem dupliciter. primo quando calor consumit paucam exalationē eleuatam. secundo quando calor tm̄ exiccat t̄raꝫ q̄ ex ea non potest eleuari exalatio. ¶ Tertia conclusio sol est causa commotionis ventorum. probat quia calor solis est potens eleuare exalatiōes quas propter debilitatem caloris non potest consumere. subdit q̄ cum sol oritur sub orione est indiscretus ꝛ difficilis q̄tū ad ventos. secundo subdit q̄ ethesie id est tales venti autūnales fiunt post versiones id est postquam sol incipit se vertere a nobis et flant in diebus ꝛ cessant in noctibus. dat causam qꝛ cum sol est cum oriōe tunc exalatio consumitur ꝓpter nimiam caliditatem solis. sꝫ post orionem calor solis est debilior. ideo tūc fiunt venti: Subdit causam quare de nocte cessant qꝛ in nocte ꝓpter frigiditateꝫ congelatur exalatio ꝛ i die propter calorem solis exalatio eleuat̄. ¶ 4ᵃ ↄ° tangit quandaꝫ dubitationem que est ꝓpter quid venti boreales continue flāt post tropicos estiuales. i. in autumno. sed venti australes flant post tropicum hyemalem. Soluit q̄ terra que est sub septētrione est plena aq̄ ꝛ niue. ideo illis liquefactis a sole post tropicos estiuales magis flāt venti australes. Et subdit q̄ auster venit ab estiua versione a tropico cancri et nō venit ab altera vrsa id est a polo antartico. Ad hoc probanduꝫ supponit q̄ due sunt ptes t̄re habitabilis. vna ē int̄ tropicū estiuale ꝛ int̄ circulū ātarcticū. declarat qꝛ illa q̄ ē sub via solis ē inhabitabilis ꝓpt̄ nimiū calorē. nullꝰ eīꝫ homo habitās supra t̄raꝫ habet solē supra caput. Ex hoc ifert q̄ t̄raꝫ nō est habitabilis ꝫ circulū ꝓpter nimiū calorē. ꝓbat p̄ ratione qꝛ ābulādo a septētrione v̄sus austrū inueniunt partes ite

calide q̄ nō possūt habitari. ⁊ ambulādo ab austro versus septētrionē reperiunt ptes ita frigide q̄ nō pnt habitari. ḡ t̄ra nō est habitabilis ƀz circulū ſȝ solū ſȝ pcedēdo ab oriēte ad occidentē 2° pbant p expientiā. qꝛ naute sunt expti. qꝛ habitatio t̄re ƀz longitudinē est maior q̄ ſm latitudinē: ⁊ se habet ad eā sicut qnq̄ ad tria ḡ t̄ra nō ē habitabilis ſm circulū. Ex hoc pbat tria. pͦ q̄ auster nō venit a polo ātarctico. qꝛ boreas q̄ venit nobis a polo arctico nō ɔtingit ad illos q̄ sūt ppe polū antarcticū. ḡ etiā vētus q̄ venit a polo antarctico nō ptingit ad nos. sed auster ptingit ad nos. ḡ auster non venit a polo antarctico. Ex hoc infert q̄ boreas non venit ab illo polo. boreas enim ē ypogeios. i. vēt⁹ nō longe flans. postea pbat q̄ auster nō venit a tropico hyemali. qꝛ tūc essȝ alter vētus q̄ veniret a tropico estiuali. ſȝ nō est aliq̄s. nullus enim videt̄ flare ex illo loco ad nos eo q̄ n̄ hn̄t ibi ɔ̄riū repellēs eū regio ɔiūcta tropico estiuali n̄ sit excellent̄ calida nec excellēt̄ frigida. Ex h̄ ɔcludit 3m. s. q̄ auster vēit nob̄ a tropico estiuali. ¶ 5a ɔ° tāgit magnitudinē illi⁹ venti. ⁊ ē hec. lȝ sub tropico estiuali nō sint multa loca fumātia sicut sunt circa polum. tn̄ ad illū locū ɔtinue veniūt exalatōes q̄ ibi cōgregant̄. iō auster q̄ venit ab illo loco ē ventus magn⁹. ⁊ etiā maior q̄ boreas: ⁊ etiā remotius flant̄. Consequēter recapitulat que dicta sunt.

Tertio sciendū. q̄ Aristo. i isto 3° c° determinat de loco ⁊ de ɔ̄rietate vētoruȝ. ⁊ intēdit. 8. ɔlōnes. ¶ Prima tāgit intentū ⁊ est hec. dicamus de loco vētoꝝ. ⁊ q̄ venti sunt cōtrarij ⁊ quos nō ɔtingit simul flare. dicamus etiaȝ q̄ sunt vēti ⁊ quot sunt numero. ⁊ de alijs passionibus ventoꝝ de q̄b⁹ dictū ē in pblematibus. ¶ 2a ɔ° tāgit q̄ttuor suppōes. pͥma orizon est circulus rotūdus faciēs decisionē habitātiū in alia parte terre ab habitatōe nr̄a. i. circulus q̄ diuidit vnū hemisperiū ab alio. i. partē celi visaȝ a parte celi nō visa. 2a suppō. illa dn̄r cōtraria ƀz locum q̄ maxime distāt ſm locū sicut illa dn̄r cōtraria ƀz formaȝ q̄ maxime distāt ƀz formā. 3a suppositio. q̄cūq̄ opponunt̄ ſm diametrū in eodeȝ orizōte illa maxime distāt ƀz locuȝ 4a suppositio. a. sit occidēs eqnoctiale siue pūct⁹ orizōtis circa quē occidit sol qn̄ ē eqnoctiuȝ ⁊ huic pūcto sit ali⁹ pūct⁹ ƀz diametꝝ opposit⁹ i oriēte eqnoctiali ⁊ sit. b. ⁊ tūc sit ali⁹ diamet̄ orthogonaliter incidēs supra. a. b. diametrum q̄ pcedat a pūcto. i. id est septētriōe ad pūctū oppositum q̄ ē i meridie ⁊ sit. t. sed locus in quo oritur sol in estate. puta in lōgissimis dieb⁹ qn̄ e sub tropico cancri vocet̄. 3. id est oriens estiuale. ſȝ occidēs estiuale siue locus in quo occidit sol qn̄ ē in tropico cancri vocet̄. e. sed loc⁹ in quo oritur sol in tropico capricorni i. hyeme vocet̄. d. id est oriens hyemale. ſȝ locus occidentis hyemalis vocetur. g. ⁊ tūc diametri. a. ȝ. ducant̄ ad. g. ⁊ a. d. ad e. ¶ 3a ɔ° tāgit ventos ɔtrarios ⁊ est hec. ventus veniēs ab occidēte eqnoctiali dicit̄ zephir⁹ ⁊ ɔtrarius illi vocat̄ apklyiotes q̄ venit a septētrione q̄ vocatur boreas. ⁊ illi ɔtrari⁹ est auster q̄ venit a meridie. sed ille q̄ venit ab oriente estiuali vocatur qnquias. ⁊ ei cōtrarius ē lips q̄ ē in occidēte hyemali. alius vocatur eur⁹. ali⁹ elgetes. ⁊ isti sunt venti ɔtrarij ƀz diametꝝ. Subdit ventos min⁹ pͥncipales. q̄dam enim sunt venti ƀz quos nō sumitur cōtrarietas sicut est treges ⁊ messes. Subdit 2° cām ppter quā a septētrione veniūt plures vēti q̄ ab austro. qꝛ terra sub septētrione est habitabilis. ⁊ multo plus de pluuia ⁊ niue reponit̄ in illa parte t̄re. ideo illa pars t̄re calefacta a sole ⁊ nix liquefacta causat plures vētos. ſȝ in parte meridionali mā ɔsumit̄ ppter nimiū solis ardoreȝ. ¶ 4a ɔ° tangit ventos principales ⁊ est hec. quattuor venti venientes a quattuor pūctis principalib⁹ orizontis sunt vēti pͥcipales. s. aperquias auster apeliotes ⁊ zephirus. ¶ 5a ɔ° reducit oēs ventos ad duos ⁊ ē hec omnes vēti reducuntur ad australem ⁊ borealem. qꝛ omnes ventos frigidos vocam⁹ boreales. et omnes calidos vocamus australes. Ex hoc concludit q̄ venti orientales reducuntur ad austrum. sed venti occidentales reducūtur ad boream cuȝ orientales sint calidiores occidentalibus dat causam quia venientes ab oriente magis sunt sub via solis ɔtinue q̄ alii. ¶ 6a conclusio tangit ventos quos simul contingit flare ⁊ est hec. nō est possibile ventos cōtrarios ſm diametrum sil̄ flare. qꝛ alter eorum facit alterum cessare. ille enim cessabit qui est debilior ⁊ patīt violentiam ab altero. sed venti qui non sunt contrarij p diametꝝ possunt sil̄ flare vt orientales ⁊ boreales. ¶ 7a ɔ° tāgit tria accn̄tia vētorum. pͥmuȝ venti ɔtrarij maxime flant ſm tēpora ɔtraria. pbat exēplo circa equinoctiū vernale flat quinquias. sed circa eqnoctiū autūnale flat lips circa solsticiū estiuale flat zephirus. circa hyemale eurus. 2m. venti sepe coīcidunt adinuicē vt pȝ de aperquia ⁊ trequia ⁊ algete.

et maxime bnt ipetū qñ sūt ,ppe se inicē ꝛ sūt fe- renissimi iter alios pp hoc ꝙ amouent nubes a nobis.5ᵐ accñs vēti flāt s3 gyron. ,pbat exēplo. pmo ponēdo oriētalē: ꝛ oriter alios. ꝓbat z° rōe ꝙ sol mouet circulariter.6 pmo elevat ex alatōes i oriēte: postea ꝟsus austrū ꝛ ꝟsus occi dētē. ¶ 8° ꝯ: tāgit vnū effectū vētoꝝ. vēti 3rij eut faciūt idē aut faciūt 3riū: qꝛ lips e effectiu° humidi.sūt ꝗngaa: s3 algetes ꝛ eurus sūt sicci:s3 meses ē vētus nebulosus: ꝛ apquias algetes ꝛ tregas sūt grādinosi ꝛ frigidi:s3 auster ꝛephirus ꝛ eurus sūt estiuosi: ꝛ quiquias facit celū ꝺēsa tū nubib°. Cōsequēter recapitulat q̄ dicta sūt.

Conclusio risalis. Uēt° ē exalatio ca lida ꝛ sicca lateraliter mota circa terrā.bee ꝯ: p3 ex ter. pmi nōbilia ꝛc.

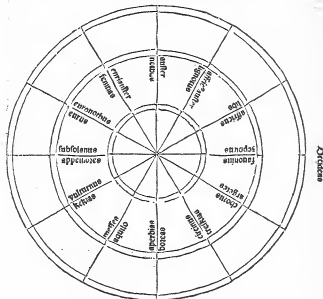
Primo dubitaꝛ. Utrū sol faciat cōmo- uere ꝛ cessare vētos. Ad solué- dū hoc dubiū ponit pmo talis distictio.solē mo- uere ꝛ facere cessare ventos pōt itelligi dupl'r. vno mō vt ē idē ꝙ gñare multā exalationē ex q̄ nat° ē fieri vēt°: ꝛ facere cessare ē idē ꝙ dissu- mere talē exalatiōnē vel phibere eleuationem talis exalatōis.alio mō mouere vētos ē moue re illā exalatiōnē illic genitā ad hanc vñas loci vel ad illā: ꝛ facere cessare est idē ꝙ qescere illā exalationē vel remotiōne ꝛ corrūpere cā3 moti uā illi° exalatōis. Ex h̄ soluūtur quīqꝫ difficulta tes. ¶ Pⁱma gd ē gñatiuū exalationis ex q̄ de- bet fieri vētus. Ad quā dr ꝙ pⁱcipale calefa- ctiuū talis exalatōis ē sol.p3.exalatōes eleuāt a corporib° terrestribus grauib° grossis ꝛ aquo sis: ꝛ hoc nō ē nisi p cale factōes talis exalatōis. pⁱcipale aūt calefactiuū terre nō est ignis cum ignis nō possit cale facere mediā regionē aeris q̄ sibi ppiquioꝛ.nec etiā aer.qꝛ licet aer sit na- liter calidus ē tñ debil' calidus ꝛ parue actiui tatis ī ordine ad resistētiā terre.ḡ o3 ꝙ pⁱcipale calefactiuū ẽre sit sol cū sol sit magis calefacti- uus iter corpa celestia ꝗuis multe stelle ꝛ con- stellatōes multū coopant ad eleuationē huiuſ- modi exalatōis. videm°.n.ꝙ sole sūr se ẽnte fi- unt apud nos maiores et minores caliditates. Cā aūt talis diuersitatis n̄ videt posse accidere nisi pp diuersā ꝯstellationē. Ex hoc p3 ꝙ sol est ꝗdāmodo ꝛ p accñs ē cā corruptōis talis exala tōis.qꝛ sicut sua p sui pñtiā ē cā salutis natue. ita p suā absentiā ē cā submersiōis natue. sic ēt sol p sui pñtiā ē cā eleuatōis exalatōis.ꝛ p sui absētiā ē cā q̄ren multa exalatō eleuat. z° dr ꝙ sol ē p se cā q̄re a terra nulla eleuat exalatō. p3 qꝛ aliqñ sol ,ppē nimiā ,ppiquitatē ad nos tm̄ calefacit ꝛ exiccat terrā ꝙ ip̄a ñ pōt emittere exalatōes. 3° dr ꝙ sol ē aliqñ cā ꝯsuptōis exa- latōis eleuate.p3 qꝛ aliqñ sol p nimiā calidita- tē ꝯsumit totā exalationē eleuatā: ꝛ sic p3 solu- tio z° dubitationis. ¶ 3ª dubitatio q̄ ē cā effectiu us motus lateralis vētoꝝ. dr ꝙ sūt due pⁱcipa lea: vna ē leuitas ꝛ caliditas exalatōis q̄ nata ē mouere ip̄ā exalationē sursū. alia est frigiditas medie regionis q̄ nata ē p antipⁱstasim expelle- re exalatiōnē calidā deorsū. pp igit' frigiditatē medie regionis exalatio nō pōt ascēdere sursū ꝛ pp ei° caliditatē ꝛ leuitatē non pōt directe ex- pelli deorsū s3 lateralr. ¶ 4ª difficultas ē pp quā cā3 mouet talis exalatio magis ad vnū lat° ꝙ̄ ad aliud. dr ꝙ hoc nō ē a frigiditate medie re- gionis: cū.n. frigiditas fuerit fortioꝛ in ortu ex- pellet exalatiōnē ad meridiē ꝛ vocabit ventus boꝛealis: ꝛ cū fuerit foꝛtioꝛ ad meridiē tūc expel let exalationē ad ortū ꝛ vocabit' auster: ꝛ si fue rit maioꝛ frigiditas ad oriētē tūc expellet exala tio ad occidētem ꝛ ecōtra. Et si media regio ex neutra pte fuerit frigidioꝛ illa exalatio qescet i aere. ¶ 5ª dubitatio vtrū sol sit aliquo mō cā ta lis mot° ꝛ talis getis: dr ꝙ p accñs ē cā talis mo tus ꝛ foꝛmalis getis: qꝛ ꝗto ifima regio aeris ē calidioꝛ tāto media ē frigidioꝛ: ꝛ quāto media ē frigidioꝛ tāto forti° expellit illā exalatiōnē. ideo ꝗgdē cā maioꝛis ꝛ minoꝛis caliditatis ifime re gionis illud est cā maioꝛis ꝛ minoꝛis frigiditatis medie regionis: ꝛ p ōns p accñs erit cā mot° et quietis illius exalationis.

Secundo dubitaꝛ. Utꝛ tm̄ sint duode cim vēti. Ad soluēdū hoc du biū ē supponēdū ꝙ oēs coicidūt i q̄tuoꝛ vētos pⁱncipales.s.i subsolanū q̄ ē i oriēte: in fauoniū q̄ ē i occidēte: austrū q̄ ē i meridie: i boꝛeā q̄ ē i septē trione. laterales aūt ꝯnumāt i octo minus pⁱn- cipales vētos quoꝝ duo ponūtur i oriēte subso lano vnus versus septētrionē ꝛ est vulturnus. alius versus meridiē ꝛ eurus: i occidente po- nūtur duo alij: vnus versus septētrionē ꝛ voca tur choꝛus. alius est versus meridiē ꝛ vocat af fricus. duo alij ponūtur cū austro. vnus versus oriētē ꝛ vocat euroauster alius versus occidē tē ꝛ vocat affricus auster: duo alij ponūtur cū boꝛea vnus versus oriētem ꝛ vocat aglo. alius versus occidētē ꝛ vocat' stirunus. Si aūt veli- mus cognoscere ꝯrietatē eoꝝ opoꝛtet e b oriēte

ad occidētē tres diametros ꝓtēdere orthogonaliter supra se inicē. Prima linea a medio oriētis ad mediū occidētis. 2ª linea a pūcto q ē ꝟsus septētrionē ad pūctū occidētis q ē ꝟsus austrū. 3ª a pūcto oriētis q ē ꝟsus austrū ad pūctū occidētis q ē ꝟsus septētrionē: ꝛ sic hntur sex vēti sibi inicē ꝯrij. 4ª linea debet esse a pūcto medio meridiei ad pūctū mediū septētrionis. 5ª debet eē a pūcto meridiei ꝟsus oriētē ad pūctū septētrionis ꝟsus occidētē. 6ª debet eē a pūcto meridiei ꝟsus occidentē ꝛ i q̄libet pūcto linee debet poni vn⁹ vēt⁹. ista pñt patere p ꝑticā figure.

Meridies

Oriens

Occidens

Septentrio

Tertio dubitaṫ. Utrū boreas debeat eē seren⁹. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ ois vētus nālr ē calidus ꝛ siccus cū vētus nō sit aliud q̄ȝ exalatio calida ꝛ sicca. 2º supponiṫ ꝙ vent⁹ pōt p accñs dici frigidus: q: ipō flāte vt i plib⁹ aer sit frigidior. silr vēt⁹ p accñs pōt dici calidus: q: ipō flāte vt i plib⁹ aer ē calidior: silr ē de calido ꝛ sicco: etiā vēt⁹ dr nubilosus. i. vt i plib⁹ ꝙ eo flāte i aere fiūt nubes: ꝛ seren⁹ si ipō flāte appareat serenitas i aere. 3º supponiṫ ꝙ stat vnū vētū ꝫ nāȝ loci a quo flat eē calidū: ꝛ tñ pp aliquā aliā circūstātia erit humidus. Ex his dnr q̄ttuor. pmo ꝙ auster ē calidus ꝛ siccus. pȝ q: flat a loco sicciori ꝛ calidiori

.s.a meridie. 2° boreas ē frigidus ⁊ humidus. pz q: flat a loco frigidiori ⁊ humidiori. s. ab aretico 3° boreas ē siccus ⁊ serenus tā i estate ꝙ̄ i hyeme. hec ɔclusio pͥmo pz p expiētiā. 2° pz rōe: q: boreas flat nobis de ꝓpe. Et sic defert nubes nostras vltra nos: ⁊ per consequēs remanet nobis aer siccus ⁊ serenus. 4.° auster est calidus ⁊ humidus. patet quia auster flat in magna distā tia a nobis. igitur affert nobis nubes aliarū regionum ad nos: ⁊ sic apud nos causat pluuiam

Ad rationes Ad primam dicitur concedendo sequelam pro tertia parte. et negando eam pro alijs duabus partibus. quia in estate est tanta caliditas ꝙ ꝓhibet terram exalare et consumit totam exalationem eleuatam a terra et in hyeme est tanta frigiditas ꝙ tantum constringitur terra ꝙ omnes pori terre clauduntur: et sic terra nō potest exalare. ¶ Ad secundam dicitur ꝙ omnis ventus naturaliter et intrinsece est calidus ⁊ siccus extrinsece tamen a loco et ab alijs circunstantijs extrinsecis potest esse frigidus et humidus. ¶ Ad tertiam dicitur ꝙ mouetur violente a frigiditate medie regionis expellēte ⁊ a caliditate ipsius exalationis resistēte. Et hec de q̄stione.

Queritur quarto. Utrū terremotus sit naturaliter possibilis. ¶ Arguitur primo ꝙ non: quia terra naturaliter quiescit in medio. igitur terra non mouetur naturaliter in medio: ⁊ per consequens terremotus nō est naturaliter possibilis. ¶ Secundo sic. si terremotus esset naturaliter possibilis. vel igitur terra moueretur circulariter vel recte. non circulariter: vt patet per experientiam. non recte quia vel moueretur sursum vel deorsum. non deorsum cum semper sit deorsum. non sursum: quia vel naturaliter. vel violente. non naturaliter quia terra naturaliter ascenderet. non violente quia non videtur aliquod extrinsecum violentans qd̄ possit esse sufficiens ad violēte mouendum terram. ¶ Tertio sic. quia si terremotus esset naturaliter possibilis sequerentur duo inconuenientia. primum quia a proportione minoris inequalitatis fieret actio: patet consequētia quia terra est maioris resistentie. ⁊ exalatio inclusa i terra minoris actiuitatis. 2° sequitur ꝙ terremotus non fieret miraculose. cōsequēs est falsum vt patet de terremotu facto tempore passionis dn̄i. ¶ In oppͫ ē auctas ph̄i i textu.

Primo sciendum est ꝙ Aristo. in isto 3° ⁊ vltimo tractatu determinat de agitatione ⁊ corruscatōe. ⁊ diuidit i tria capitula. In primo determinat de agitatōe. i. de terremotu et diuiditur i tres partes. In prima determinat de terremotu secundum opinionem antiquorū: ⁊ intendit quatuor conclusiones. ¶ Prima tangit intentum et nominat aliquos qui locuti sunt de terremotu et est hec. Anaxagoras dicebat aerem naturaliter moueri sursū ⁊ dicebat ꝙ solum illa pars terre in qua nos habitamus est sursū. alia vero est deorsum. dicecebat tertio etiam aliquādo aer subintrat concauitates terre appetens moueri sursū nititur ascendere et mouet terram. Hanc reprobat quadrupliciter. primo. quia cum ipse non assignet recte centrum mundi: sequitur ꝙ corpora grauia non mouentur circunquaque terrā. sed solum circa illam partem in qua nos sumus. Secundo ponit terram esse plane figure. hoc autem est falsum: quia ambulantes continue supra terram continue vident alium et alium orizontem: alia et alia astra. Tertio si terra nataret supra ipsum aerem sicut ipse dicebat seq̄retur ꝙ tota terra deberet continue tremere et moueri. Quarto quia secundum istam opinionem non posset assignari causa propter quam magis fieret motus terre in vna regione ꝙ̄ in alia nec in vno tempore ꝙ̄ in alio. ¶ Tertia cōclusio tangit tertiam opinionem: et est hec. Democritus dicebat ꝙ aqua pluuialis recipitur in visceribus terre et quando in eis non potest plus recipi de aqua fit violentia vel fractura terre: et sic fit terremotus. hanc non reprobat philosophus cū sit superiꝰ reprobata. ¶ Quarta conclusio tāgit tertiam opinionem ⁊ est hec. Anaximenes dicit ꝙ terra primo fuit depluta: et postea fuit tantum calefacta a sole et desiccata ꝙ necesse fuit eam frangi ⁊ partes eius cadere intra concauitates terre: et ex hoc fiebat terremotus. hanc reprobat tripliciter. primo quia tunc fere tota terra esset nunc submersa cum continue fiant pluuie et desiccationes terre. Secūdo quia non posset assignari ratio quare in vno loco fieret magis terremotus ꝙ̄ in alio. 3° q: sequeretur ꝙ continue deberet fieri minor terremotus. et tandem deberet cessare ꝙ ille concauitates replerentur. et finaliter erunt totaliter replete.

Secundo sciendū ē q̄ Aristo. i secūda pte hui⁹ capli decimat d̄ terremotu s̄z opionē ppriā ⁊ itēdit duas 𝔠clōnes. ¶ Pria tāgit duas suppōes. Pria. t̄ra de nā sua ē sicca. s̄z ppt̄ nubes 𝔠n⁹ icidētes supra ipsā h̄z multā humiditatē ppt̄ quam t̄ra calefacta a sole ē cā multe exalatiōis. nō solū extra t̄raz s̄z etiā ifra t̄rā. ⁊ qñ exalatio totalr̄ exit fiunt magni vēti: qñ v̄o manet totalr̄ ifra terraz fiūt magni t̄remot⁹: ⁊ qñ parti exit et p̄tiz manet fiunt pui venti ⁊ pui t̄remot⁹. 2ª suppō ponit subtilitatē exalatiōis posse facilr̄ ptrāsire ⁊ penetrar̄ ptes t̄re ⁊ ppter h̄ velocissime mouer̄ itra t̄raz ⁊ ppter h̄ cāt velocē motū i t̄ra. ¶ 2ª 𝔠ᵒ tāgit cāz terremot⁹ ⁊ ē h̄. nec aer nec aq̄ sūt cā t̄remotus sed exalatio calida ⁊ sicca exñs itra terraz ⁊ petēs exitū velocissime mouer̄ itra concauitates terre ⁊ cāt t̄remotū. Istā 𝔠clōnē pbat ph̄s nouez signis. p̄mu̇z. q̄ maxi t̄remot⁹ fiunt exñte trāqllitate aeris q̄ tranqllitas cātur ex eo q̄ tota exalatio ex q̄ d̄z fieri vēt⁹ manet ifra t̄raz et ibi cōtinue mouer̄ ⁊ cāt terremotū. Subdit cauillationē. q̄ visi sūt terremot⁹ t̄pe vētoꝝ. Soluit q̄ h̄ est irrōabile nisi loquēdo de puo t̄remotu cū puo vēto. 2ᵐ signū. q̄ fiūt maiores terremot⁹ de nocte q̄z de die. ⁊ i meridie q̄z i alia pte diei. q̄ hora illa ē magis trāqlla. 3ᵐ signū. quia maximi terremot⁹ fiūt i locis spōgiosis ⁊ 𝔠cauis ⁊ maxime circa mare eo q̄ i talib⁹ sūt mlt̄e exalatiōes iclusē q̄ cānt terremotū: 4ᵐ signū. maiores terremot⁹ fiūt t̄pe autūnali ⁊ vernali eo q̄ terra illo t̄pe ē magis spongiosa. 5ᵐ signū q̄ in corpe aialiū spūs moti cānt tremorē ⁊ spasmuz ig̊ simil̄r exalatio mota ifra corp⁹ terre cāt terremotū. 6ᵐ signū. aliquotiēs visū ē q̄ mot⁹ terre nō cessāt quousq̄z talis exalatio irrūpēs t̄raz exiuerit ⁊ cāuerit maxᵐ vētū ⁊ aliqñ exiuit multa fauilla ⁊ icinerauit ciuitates. pbat d̄ q̄busdā isulis. 7ᵐ signū. q̄ añ terremotū cōiter audiūr̄ magni soni. ⁊ h̄ nō ē nisi mot⁹ velox exalationis petētis exitu̇z. 8ᵐ. q̄ t̄pe terremot⁹ appet aer nebulosus ⁊ sol obscurar̄ absq̄z nube q̄ signū ē q̄ vēt⁹ absorber̄ a terra. 9ᵐ signū. q̄ circa eclipses lune fiūt terremot⁹. ita q̄ si eclipsis debeat fieri i medio noctis t̄remot⁹ fit i p̄nᵒ noct̄. ⁊ si debeat fieri eclipsis i aurora t̄remot⁹ fit i medio noctis. pbat h̄ q̄ i p̄nᵒ d̄ficit lumē ⁊ calor. ⁊ tūc p antipistasiz fortificar̄ exalatio iclusa ifra terrā.

Tertio sciēdū q̄ Aristo. i tertia pte h⁹ capituli ponit septē accñtia t̄remotus. Primū. qñ ē fortis terremot⁹ aliqñ durat p q̄dragita dies. aliqñ p vnū ānu̇z aliqñ p duos ⁊ nō diuti⁹. Cā h⁹ ē magna mltitudo exalatiōis icluse ifra terrā. 2ᵐ accñs aliqñ accidit añ terremotū q̄ audim⁹ multos sonos ppter h̄ q̄ exalatiōes pcutiūt 𝔠 latā 𝔠cauitatem terre ⁊ diuerse exalatiōes exeūt p diuersos poros diuersimode figuratos et cānt diuersos sonos. 3ᵐ accñs. q̄ t̄pe terremot⁹ aliqñ extra terrā fluit magna mltitudo aq̄. ⁊ hoc ē ppter motū exalatiōis frāgētis terrā ⁊ dātis exitū aq̄ icluse i aliq̄b⁹ 𝔠cauitatib⁹ terre. 4ᵐ accñs aliqñ cū terremotu fcā ē inūdatio maris ⁊ pticulare diluuiu̇z ppter exalationē exeūtē ⁊ eleuātē ptes maris. 5ᵐ accñs. semp terremot⁹ fit i medio loco. ⁊ s̄m modicam ptē terre habitabilis. s̄z vētı fiūt s̄z magnā q̄titatē terre. 6ᵐ accñs. aliqñ exalatio mouer̄ ifra terrā ad lat⁹ ⁊ fit terremot⁹ seu tremor. ⁊ aliqñ mouer̄ ad sursū ⁊ fit pulsus. 7ᵐ accñs. i insulis fiūt pauci terremot⁹. q̄ frigiditas maris tantū ifrigidat exalatiōes q̄ nō h̄nt vi̇z exeūdi a terra

Solet addi octauū q̄ vēt⁹ exiēs t̄pe t̄remot⁹ ē ifectiuus ⁊ idigest⁹ pter h̄ q̄ nō attigit ibi lumē necq̄z calor. ¶ Coñr recapitl̄at ea q̄ dicta sunt.

Conclusio respōsalis. Mot⁹ terre est nāliter possibilis. p̄z q̄ ei⁹ cā ē exalatio calida ⁊ sicca iclusa ifra terrā. ⁊ ibi violēte ē velocissime mota. s̄z talis causa ē possibilis. ig̊. d̄z. n. itelligi de motu terre i pticulari idest s̄z aliquā pticularē ptem vel regionē. ⁊ nō de terremotu i vniuersali q̄ simul fit s̄z oēs partes terre. q̄ nulla multitudo exalatiōis ē nāliť possibilis q̄ possi̇z simul mouere totā terrā. d̄z ēt itelligi q̄ ille mot⁹ ē violēt⁹ ip̄i terre. ⁊ mot⁹ exalationis ē ipsi exalatōi nālis. s̄z aūt Albertū sūt septē spēs terremotus. s. scisio. pcussio. pforatio. ruina: subuersio. tremor. ⁊ titubatio. ⁊c̄.

Primo dubitar̄. Utrū corruscatio sit ipssio metheorologica. Ad soluēdū hoc du̇ᵐ ē supponēdū q̄ Aristo. i isto 2ᵒ cᵒ determiat de corruscatiōe ⁊ tonitruo s̄m opionē ppriam. ⁊ itēdit q̄nq̄z 𝔠clōes. ¶ Pria tangit intētū ⁊ ē hec. dicam⁹ p̄mo d̄ corruscatiōe ⁊ tonitruo. ⁊ post de tiphōe ⁊ exephia ⁊ fulmie hoꝝ eni idē est p̄nᵐ. ¶ 2ª 𝔠ᵒ tangit q̄tuor suppōes cū vno correlario. prima suppō. duplex exalatio eleuar̄ ab istis iferiorib⁹: q̄dā sicca q̄dā humida 2ª. ista duo simul 𝔠sistētia ascēdūt sursum. 3ª. ex istis ad mediam regionē eleuatis ⁊ ibi igrossatis fit nubes. 4ª. nubes ē dēsior i pte supiori

ꝙ inferiori. qꝛ ꝑs ſupioꝛ medie regionis ē frigidioꝛ nec ī illa ē caloꝛ ſufficiēs diſgregare nubē. Coꝛrᵐ. ꝓpter ſpiſſitudinē nubis ī ſupiori pte fulmina nō pñt aſcēdere ꝗ̄uis ſint leuia. ſꝫ oīa expelluntᷣ ad terram. ſicᷣ videmꝰ aliq̄ deſcendere ad terram ꝓpter vehemētē ꝓiectionē. ¶ 3ᵃ ɔ°. tangit gñatiōeꝫ tonitrui ⁊ ē hec. exalatio calida ⁊ ſicca eleuata cū vapore ⁊ īcluſa ī nube ꝓpter frigiditatē nubis petēs exitū mouetᷣ huc ⁊ illuc ⁊ facit magnam ꝑcuſſionē frangēdo latera nubiū ⁊ ex tali ꝑcuſſiōe ⁊ fractōe cauſatᷣ ſonꝰ q̄ vocatᷣ tonitruū: ꝓbatᷣ a ſimili. qꝛ fumꝰ extñs ītra lignū aliq̄ñ iſlāmatᷣ ⁊ petit exitū ⁊ rūpēdo lignuꝫ facit ſonū. ſimilr̄ q̄ñ flamma mouetᷣ ɔ̄ aerē cāt ſonū: ⁊ vocatᷣ a fabulis tonitruū regis vulcani. Et ſubdit ꝙ diuerſitas ſonoꝝ attēditᷣ ex diuerſitate nubiū ī cōdēſitate ⁊ raritate. ¶ 4ᵃ ɔ°. tāgit modū coꝛruſcationis et ē h̄. coꝛruſcatio fit ꝓpter inflammationē exalatiōis exiſtētis ī nube eo ꝙ expellitᷣ a frigiditate nubis. ⁊ cū exit nubes apparet nobis talis iſlāmatio. ¶ 5ᵃ ɔ°. ɔpat iſta adinuicē ⁊ ē hec. coꝛruſcatio fit poſteriꝰ ꝗ̄ tonitruū ꝑus tñ appet nobis ꝗ̄ ſonꝰ tonitrui audiatᷣ eo ꝙ viſus anticipat auditū ⁊ ꝑus ꝑcipit ſuū obiēm ꝗ̄ auditꝰ. ꝓbat ꝑ ſimile qꝛ ꝑus ꝑcipimꝰ actū remi ꝗ̄ audiamꝰ ſonū ictꝰ. Ex his r̄ñdetᷣ ad dubiū ꝙ exalatio īcluſa īter ptes nubis nō pōt aſcēdere ſurſū eo ꝙ nubes ī ſupiori pte ē ſpiſſioꝛ. 2°. dr̄ ꝙ talis exalatio a vehemēti frigiditate ſupioris partis nubis multū vehementer expellitᷣ deoꝛſū. ⁊ ſi pōt exit nubē. 3°. dr̄ ꝙ talis exalatio inflammatᷣ ꝓpter alterū iſtoꝝ aut ꝓpter violentam expulſionē a frigiditate nubis. aut qꝛ caliditas illiꝰ exalatiōis ꝑ antipiſtaſim ſe fortificat tm̄ ꝙ iſlammat illam exalationē. 4°. dr̄. ꝙ lumen illiꝰ exalatiōis iſlammate exeūtis nubem appet nob̄ ⁊ vocatᷣ fulgur. nec differt a fulmie niſi ſm multū ⁊ paucū ſm ɔtiᵐ ⁊ diſcōtiᵐ. ſꝫ tardū ⁊ velox. dr̄ vltimo ꝙ coꝛruſcatio eſt ipreſſio methꝛoꝛica. pꝫ qꝛ ē exalatio iſlāmata cuius lumen poſt exitum a nube apparet nobis.

Secūdo dubitatᷣ. Utꝝ tonitruū ſit extinctio ignis ī nube. Ad ſoluēdum hoc dubiū ē ſupponēdū ꝙ Ariſto. ī vltimo c°. hꝰ libri determiat de coꝛruſcatiōe ſꝫ opinionē antiquoꝝ ⁊ ītēdit duas ɔclōes. ¶ ꝑria ē hec. q̄ tāgit opinionē anaxagore ⁊ empedoclis q ɔueniūt ī tribꝰ. ꝑmo qꝛ dñt ꝙ ī nubibꝰ īcluditᷣ gdaꝫ ignis. 2° ſplēdorē eiꝰ nobis apparētē vocāt coꝛruſcationē. 3°. extīctionē illiꝰ ignis a frigiditate ⁊ humiditate nubis vocāt tonitruū. ⁊ dñt ī vno qꝛ anaxagoras dicit ꝙ ille ignis deſcēdit a ſua ſpera ītra ptes nubis. ſꝫ empedocles dicit ꝙ ille ignis erat īnceptꝰ ītra nubē a radijs ſolaribꝰ.

ꝑrimo reprobat ph̄s anaxagoraꝫ dupl'r. ꝑ°. qꝛ de nā ignis ē aſcēdere ⁊ nō deſcēdere. igr̄ irrōabile ē dicere illū ignē deſcēdere a ſua ſpera. 2°. qꝛ nō eēt maioꝛ cā q̄re ille ignis deſcēderet tpe nubis ꝗ̄ ſerenitate tpis exñte. 2°. reprobat ēpedoclē tripl'r. ꝑmo qꝛ ſeq̄retᷣ ꝙ eodē mō d̄beret fieri in q̄lꝫ nube ⁊ in q̄lꝫ pte nubis cū ſupra q̄lꝫ cadāt radij ſolares. 2° qꝛ ſil'r poſſꝫ dici de niue grādine ⁊ alijs imp̄ſſionibꝰ. 3°. qꝛ ſil'r ī aqua calefacta ab igne deberet gñari ignis ⁊ eiꝰ lux d̄beret vocari coꝛruſcatio ⁊ eiꝰ extīctio deberet vocari tonitruū. ¶ 2ᵃ ɔ° tāgit ſecūdā opinioneꝫ ⁊ ē hec. gdā dñt coꝛruſcationē nō eē ignē. ſꝫ apparere ſolū ad modū ignis. ꝓbāt ꝑ ſimile d̄ illo q de nocte ꝑcutit ſupra mare. tūc appet ibi gdā fulgoꝛ ſine igne. ſil'r dicebant de partibꝰ nubis. Reprobat eos ph̄s dicēſ ꝙ nō erāt aſſueti nec ītēſibiles ī refractione radioꝝ. appet eī fulgur ꝓpter refractionē alicuiꝰ radij. et magis appet de nocte ꝗ̄ de die. qꝛ de die maiꝰ lumen obfuſcat minus lumen. Conſequenter recapitulat iſtas opiniones ⁊ opinionem ꝓpriam. vt pꝫ ītextu. Ex his dr̄ ad dubium ꝙ tonitruū non ē extinctio ignis in nube. qꝛ nō apparet ratio ꝓpter quam ignis deſcenderet intra partes nubis.

Tertio dubitatᷣ. Utrū diffinitio tonitrui ſit ſufficiēs q̄ eſt hec. tonitruuꝫ ē ſonꝰ factꝰ in nubibꝰ ex violēta ꝑcuſſione exalationis calide ⁊ ſicce ɔ̄ latera nubis. ꝑro ſolōne huiꝰ dubij ſūt ſoluēde alique difficultates. ꝑrima eſt de gd nois ipſiꝰ tonitrui. dr̄ ꝑmo ꝙ nālit' loquēdo tonitruū nō eſt ſonꝰ factꝰ ī nubibꝰ: nec eſt ipſa nubes. nec ē ipſa exalatio mota ītra nubeꝫ. ſꝫ eſt vnū mixtū imꝑfectū cātū ex alīatiōe ipſiꝰ exalationis a frigiditate nubis cōcomitante ſono. Ex hoc ſeqtur ꝙ nō ī omni ſono ē tonitruū. 2°. dr̄ ꝙ ad cāndū tonitruū nō ſufficit aer vapoꝛ vel nubes. 3°. ſequitᷣ ꝙ dꝫ ibi eſſe exalatio ventoſa non facil'r iſlāmabilis violēter mota inter ptes nubis. ¶ 2ᵃ difficultas. vtrū ſemꝑ fiat tonitruū cū coꝛruſcatiōe ⁊ eɔ̄. dr̄ ꝑmo. ꝙ d̄ facto tonitruū ſemꝑ fit cū coꝛruſcatiōe ⁊ coꝛruſcatio cū tonitruo. non tñ ſemꝑ auditᷣ tonitruū ꝓpter nimiā diſtāntiā. nec ſemꝑ apparet coꝛruſcatio ꝓpter hoc ꝙ illa exalatio iſlāmata ñ exit nubem. iō non pōt nobis appere ꝓpter ſpiſſitu-

dinē nubis. ꝛ hoc dꝫ intelligi de magnis tonitru is ꝛ de notabilibꝰ coruscationibꝰ. ¶ 3ª difficultas. vtrū simul tpe fiat tonitruū ꝛ coruscatio. dr̄ pmo. ꝙ prius tpe fit tonitruū. pꝫ qꝛ tonitruū fit p motū exalatōis itra ptes nubis sꝫ corusca tio fit ex eo ꝙ ꝓpt talē motu violētū iflāmatur ipsa exalatio. ꝛ sic motꝰ ille ē cā tal' iflāmatiōis. iō tonitruū factū durāte motu pcedit coruscatione. ¶ 4ª difficultas. vtrū tonitruū sit magis timēdū i vna nube ꝙ̄ i alia. dr̄ pmo ꝙ potest cognosci tripl'r. pmo ex distātia coruscatiōis ꝛ tonitrui. qn̄ coruscatio simul fit cū tonitruo tunc valde timendū est tonitruū. sed qn̄ coruscatio nobis apparet diu ante tonitruū. tunc non est timendū. ex hoc hr̄ fūdamētū opionis vetularꝫ ꝙ qn̄ inter coruscationē ꝛ tonitruū aliqs pōt cōplete dicere vnum aue maria. tunc tonitruū non est timenduꝫ. 2º pōt hoc iudicari ex colore nubis. qꝛ quando nubes est alba est signū multe ꝛ magne exalatōis. ꝛ ē signū pauce ꝛ rare nubis. ideo illa magna exalatio potest faciliter exire illam nubem sine magna violentia. ideo tale tonitruū non est timēdū. similiter qn̄ nubes est multū nigra est signuꝫ magne densitatis nubis ꝛ pauce exalationis. ideo illa modica exalatio n̄ potest facere magnam violentiam: ꝛ sic tale tonitruum non est timendū. sed qn̄ nubes sunt rubei vel viridis coloris vel alicuius alterꝰ tunc signū est maxime densitatis nubis ꝛ fortis exalationis. ideo ante ꝙ̄ tam fortis exalatio possit penetrare tam densā nubem oportet maximaꝫ fieri violentiā. ideo tale tonitruū est timenduꝫ. 3º pōt cognosci ex parte soni. qꝛ quando sonus est grossus ꝛ cōtinuus tale tonitruū est mediocriter timendū. sed qn̄ sonus est interruptus tale tonitruū est paucū timendū. sed qn̄ sonus est ad modū fractionis papyri: tunc signū est ꝙ est ibi magna violentia. ideo tale tonitruum ē valde timendum. Ex his dicitur ad dubium ꝙ diffinitio tonitrui est sufficienter assignata. nō est tamen diffinitio formalis sed est magis diffinitio descriptiua ꝛ passionalis.

Ad rationes Ad pmā dr̄ ɔcedendo totū argumētū negando tn̄ vltimā ɔsequētiā. qꝛ talis motꝰ ē violētus fre ꝛ p hoc idē dr̄ ad secūdā. ¶ Ad tertiā dr̄ negādo seqlā p vtraqꝫ sui pte. ꝛ ad pbationē p dr̄ ꝙ exalatio ē maioris motiuitatis ꝙ̄ vna ps tre sit resistētie. ¶ Et h̄ d̄ 2º metheororꝫ dcā sufficiāt.

Circa tertiū librūꝫ metheororꝫ Querit̄ primo Utrum typho ꝛ euephias fiant exalatōe expulsa a nube deorsuꝫ. Et arᵣ pmo ꝙ nō. qꝛ seq̄rent̄ duo inɔueniētia. pmū. ꝙ nunꝙ̄ tales vēti ifrigidarēt cuiꝰ oppoᵐ pꝫ p experiētiā. 2ᵐ. seq̄ret̄ ꝙ tales vēti nūꝙ̄ fierēt serenitate existē. cꝰ oppoᵐ ē expertū ¶ 2º sic. qꝛ ꝓprietas typhonis ē moueri circl'arit̄ ꝛ eleuare a tra fistucas ꝛ arbores. ꝫ typho n̄ expellit̄ d̄orsū a nube. ¶ 3º sic. typho ꝛ euephias sūt spēs vēti. ꝫ nō ascēdūt circa mediā regionē aeris sic nec vētꝰ. ꝛ p ɔn̄s n̄ expellūt̄ a frigiditate supioris ptis nubis. ¶ In oppoᵐ ē auctas phi.

Primo sciēdū ꝙ Aristo. i isto tertio libro determiat de qbusdā alijs impssionibꝰ metheoricis ex exalatione calida et sicca gn̄atis. ꝛ diuidit̄ i tres tractatꝰ. In pmo determiat de fulmie ꝛ halōe. ꝛ diuidit̄ i duo. c. In 2º determiat d̄ fulmie. ꝛ diuidit̄ i duas ptes. In pª determiat d̄ typhone ꝛ euephia. ꝛ itēdit sex ɔclōes. ¶ Pria tāgit itētū ꝛ ē h̄. dicamꝰ d̄ residuis ipssiōibꝰ cātis ex exalatiōe calida. ¶ 2ª ɔº tāgit drāꝫ euephie a porībꝰ ꝛ ē h̄. cū exalatio eleuata fuerit segregata p modicas ꝛ subtiles ptes sp̄sꝫ diffusas fiūt tonitrua ꝛ coruscatiōes. Si aūt talis exalatio fuerit m'lta et spissior. nec fuerit segregata. nec subtilis fit vētꝰ q dr̄ euephias. Ex h̄ infert accidenꝰ. Primᵐ. euephias ē vētꝰ violētꝰ qꝛ celeritas q̄ segregat̄ exalatio cāt violētiā. 2ᵐ. tpe gn̄atiōis euephie accidit obscuritas sup trā qꝛ cū m'lta die exalatōis duc̄ multū secū d̄ nube. 3ᵐ accn̄s. post euephiaꝫ accidit pluuia ꝛ aq̄ m'titudo. ꝛ h̄ ꝓpt multitudinē vaporꝫ ɔuersorꝫ i nubē ꝛ nub ɔuerse i pluuiā tpe q̄ fit euephias. ¶ 3ª ɔº tangit gn̄ationē typhonis ꝛ ē h̄. cū exalatio repellit̄ a nube fit qdā vētꝰ fortis flans ad modū turbinis de loco amplo i angustū vt i portis ꝛ vijs. ꝛ hoc ex eo ꝙ ps repcussa reuoluit̄ i ptēꝫ subsequētē ꝓpt h̄ ꝙ cū talis exalatio ptigit ad trā reflectit̄ ꝛ ps sequēs ipellit pozē. iō necesse ē ꝙ illa pars

prior ifra sequētē īnoluat. ⁊ ex illa īuolutōe cir culariť moueať reflectēdo se ad lat⁹. ¶ 4ᵃ ɔ°. tā git tres ɔueniētias ⁊ tres drās inť typhonem ⁊ euephiā. Pria drā q̄r euephias ē vēt⁹ magn⁹. typho aūt ē vēt⁹ pu⁹ ⁊ debilis. 2ᵃ. q̄r euephias directe repelliť ⁊ nō moueť circlariť sicť typho. 3ᵃ. q̄r si exalatō fuerit icolorata tūc ē typho. s; si fuerit talis exalatio colorata ⁊ idigesta ē euephias. Pria ɔueniētia q̄r vtrq; moueť deorsuz ꝑ expulsionē a nube. 2ᵃ. q̄r nullus eoꝝ fit flāte borea. 3ᵃ. qiua nullū eorum fit in locis ⁊ tpibus nimiū frigidis aut nimiuz calidis. q̄r nimia frigiditas ipedit exalationez eleuari: ⁊ nimia caliditas ɔsumit exalationē eleuatā. ¶ 5ᵃ ɔ°. tāgit effectū typhonis ⁊ ē hec. typho secū ducit illa supra q̄ reflectiť quāq; eradicādo arbores. ⁊ quāq; alia eleuādo. q̄r supra q̄cūq; incidit typho illa motu circlari vertit. ⁊ ea secū sursū eleuat. ¶ 6ᵃ ɔ° tangit gnationē icēsionis ⁊ ē hec. cū exalatio fuerit subtilior ⁊ expulsa a nube ⁊ igniť ifra nubē fit icensio. ⁊ talis exalatio ignita colorat nubez.

Secundo sciēdū ē q̄ Aristo. ī scđa ꝑncipali pte h⁹ capituli ðterminat de fulmie. ⁊ itēdit 4ᵒʳ ɔclōes. ¶ Pria ɔ°. tangit gnationē fulmis ⁊ spēa ei⁹ ⁊ ē hec. Si i ipsa nube fuerit mlťa exalatio subtilis ⁊ expellať a frigiditate nubis fit fulmē. Si autē talis exalatio ꝑpť nimiā subtilitatē nō fuerit adurēs vocať algete. si aūt fuerit grossior ⁊ multū adurēs vocatur soloenta. ¶ 2ᵃ ɔ° tāgit drāz illaꝝ penes effect⁹ ⁊ ē hec. ꝑmū fulmē ꝑpť ei⁹ nimiā subtilitatē ⁊ velocitatē ꝑtransit ⁊ penetrat illa supra q̄ cadit ante q̄; igniat. s; aliud ꝑpť ei⁹ nimiā tarditatē adustio ꝑuenit ei⁹ motū localē. ⁊ sic ꝑus exurit illa supra q̄ cadit: ⁊ postea penetrādo colōat ⁊ denigrat. Ex hoc īfert q̄ corpa resistētia ⁊ dura sepe patiūtur ⁊ cōminuunť a fulmie. s; illa q̄ nō sūt resistētia ⁊ dura nihil patiūť. ꝓbat duob⁹ exēplis. ꝑmū. q̄r irramen. i. ferrū vel calybs clipei: aliqñ fuit a fulmie liq̄factū et tñ lignū ei⁹ nihil passū ē. 2ᵐ. aliqñ fulmē ꝑtrāsit vestimēta ⁊ nō adurit ea. s; īterficit hoīes cis indutos. ¶ 3ᵃ ɔᵃ. ꝓbat q̄ fulmē sit exalatio icēsa q̄r aliqñ oculis videm⁹ fulmē venire sicť exalatio icēsa. vt patuit de tēplo ɔbusto i epheso. q̄r flāma ɔti⁹ ðscēdēs ferebať deorsū ad multas ptes. q̄signū est q̄ fulmē ē exalatio ardēs. p; etiam de lignis in igne positis. ex quibus exit paruus fumus qui in exitu inflāmatur. ¶ 4ᵃ cōclusio mouet ⁊ soluit duas dubitationeſ. Prima. quare illa q̄ percutiuntur a fulmine videntur moueri ante q̄; ꝑcutiantur. Soluit q̄ cuz tali fulmine semꝑ precedit ventus qui non videtur eo q̄ non habz colorem et mouet illa que debent percuti a fulmine. Secunda quare tonitrus diuidunt corpora dura. Soluit q̄ fulmen comburit arbores ⁊ similia. sed tonitruum suo sono frangit arboreſ ⁊ corpora dura.

Tertio sciēdū q̄ circa typhonē ⁊ euephiam icidūt due difficultates. Prima quō gnanť. dr̄ q̄ exalatio iclusa ifra nubez a frigiditate nubis expellitur deorsum vsq; ad terrā. ⁊ si talis exalatio non inflāmata expellať deorsuz circungiratiue. ⁊ ꝑ loca stricta ⁊ mafis fit multū vnita generatur vētus q̄ diciť typho s; si talis exalatio non inflāmata ⁊ multum expersa pellatur deorsum per loca ampla ⁊ lata motu recto multū impetuosa dicitur euephias Ex hoc p; q̄ mā typhonis est exalatio calida ⁊ sicca multū compssa. sed mā euephie est exalatio calida ⁊ sicca multū sparsa. 2°. seqtur q̄ motus typhonis ē circularis ⁊ circūgiratiuus. motus vero euephie ē lateralis vel rectus. 3°. sequitur q̄ typho ꝑ locum strictū ⁊ angustū moueť. euephias ꝑ locū lacum ⁊ ampluz. 4°. seqtur q̄ eius cā intrinseca efficiens est frigiditas nubis ⁊ extrinseca caliditas exalationis. 5° seqtur q̄ isti venti differunt a fulmine eo q̄ fiunt sine inflammatione. ¶ 2ᵃ difficultas est de effectibus typhonis ⁊ euephie. ꝑmus effect⁹ typhonis est. typho ledit corpa humana oculos ⁊ faciez permutat. 2⁹. eradicat arbores ⁊ plantas. 3⁹. euellit maximas turres ⁊ grādia pinaclā. 4⁹. aliqñ eleuat hoīes a terra et eos reducit sine lesione ⁊ aliqñ eos portat ꝑ vnam vel duas leucas. primus effectus euephie est quia obscurat aerez rōne grosse exalationis mixte cum aere. 2⁹ euephias aliquando incēditur in aere ⁊ apparet q̄si diluuium ignis ratione dilatationis materie. ¶ Circa naturā fulminis icidunt quattuor difficultates. ¶ Pria quomō differūt fulgur coruscatio. fulmen. et incensio. dicitur q̄ si exalatio inflammata in nube exiens nubem statiz disparcat dicitur fulgur. ⁊ si expellatur a frigiditate nubis: ⁊ statim spargatur per aerem dicitur coruscatio. sed si inflammata exalatio violenter ⁊ velocissime expellatur deorsum a frigiditate nubis percutiendo frangendo. ⁊ cōminuēdo corpora supra que cadit dicitur fulmen. cuz autē talis exalatio inflāmata apparet colorare

aerē cãndo q̄ddā rubedinē i aere: vl' etiā iflāmādo nouas exalatões mltū dispsas i aere vocaṯ icēsio. ¶ 2ª difficultas quot sūt spēs fulminis. Dr̄ q̄ sūt due pncipales. q̄dā ē penetrās. aliud ē adurēs: solet addi q̄ aliud ē frāgēs: ꝛ aliud denigrans. ¶ 3ª difficultas q̄t sūt effcūs fulminis. Dr̄ q̄ sūt decē. Prim⁹ ē. q̄nq̄ fulmē liq̄facit gladiū nō ledēdo vaginā: ꝛ liq̄facit pecuniā nō ledēdo bursam: ꝛ q̄nq̄ ꝯsumit ossa. nō ledēdo carnes. Cā hui⁹ ē q̄ꝛ tale fulmē ē subtile ꝛ penetratiuū. iō facilr̄ ptransit corpa porosa ꝛ diu manet sup̄ corpa dura ꝛ ꝯpacta. iō ea ꝯsumit. 2⁹. fulmē aliq̄n nō exurit ſꝫ solū frangit ꝛ diuidit corpa. h̄ aūt ē pp̄ grossitiē exalatōis. 3⁹. fulmē denigrat nō cōburēdo. 4⁹. aliq̄n cōburit domos ecclīas ꝛ ciuitates ꝛ h̄ pp̄ eoꝝ altitudinē. 5⁹. corpa pcussa a fulmine h̄nt odorē sulphureū. 6⁹. q̄nq̄ vēt⁹ p̄cedit fulmē: q̄nq̄ succedit fulmē: ꝛ q̄nq̄ sil' est cū fulmine. 7⁹. aīalia pcussa fulmīe si fuerit venenosa fiūt n̄ venenosa ꝛ ecōtra. 8⁹. oē comestibile pcussū a fulmine ē venenosū. 9⁹. fulmē aliq̄n adurit doliū i q̄ ē vinū remanēte vino. tale tn̄ ē venenosū. 10⁹. nullū aīal pcussū a fulmine euadit mortē excepto hoīe. Solet addi alius q̄ aīal dormiēs pcussū a fulmine repiṯ mortu⁹ oculis aptis: ꝛ aīal vigilās pcussū a fulmine repiṯ mortuū oculis clausis. Solet addi ali⁹ q̄ vnūq̄dq̄ pcussū a fulmine se ꝯtit ꝯsū fulmē. ali⁹ fulmen aliq̄n occidit pueꝝ i vtero mr̄is mr̄e illesa. ¶ 4ª difficultas vtꝝ sint aliq̄ corpa q̄ nō possint penetrari nec ledi a fulmine. Dr̄ q̄ ōis arbor h̄ns corticē sine poris ē īpenetrabilis a fulīe cuiusmodi ē laur⁹. etiā ē vnū aīal marinū q̄d vocaṯ coruus marin⁹ e⁹ pellis nūq̄ pōt penetrari a fulmīe ꝛc̄.

Conclusio rrisalis. Typho ꝛ euephias causantur ex exalatōe calida ꝛ sicca a frigiditate nubis deorsum expulsa. hec conclusio satis patet ex dictis.

Primo dubitaṯ. Utrū halo cāṯ p refractionē ignis ad visū nr̄ꝫ. Ad soluēdū h̄ dubiū ē supponēdū q̄ Ari. i h̄ 2º c.º determinat de halone: ꝛ diuidiṯ i duas ptes. In p̄ma determinat i gñali de accn̄tib⁹ halo ꝛ yridis ꝛ q̄rūdā aliaꝝ imp̄ssionū: ꝛ itēdit septem ꝯclusiones. ¶ Prima ꝯ.º tāgit itētū ꝛ ē hec: dicam⁹ de halo de yride q̄d sit vtrūq̄ ꝛ pp̄ quā cāꝫ fiūt: ꝛ de paraleliis ꝛ ꝯgis ꝛ hec oīa fiūt pp̄ easdē cās: ꝛ p̄ dicam⁹ de passionib⁹ ꝛ de accn̄tib⁹ circa vnūq̄dq̄ ipoꝝ. ¶ 2ª ꝯ.º tāgit q̄ttuor accn̄a ipi⁹ halo. p̄m. halo apparet sepe integer ꝛ tot⁹ circulus. 2m halo fit circa solē ꝛ lunā ꝛ splēdēda sydēa. 3m halo nō min⁹ fit de nocte q̄ꝫ de die: nec min⁹ i meridie q̄ꝫ i sero. 4m halo min⁹ fit i ortu ꝛ circa occasū. ¶ 3ª ꝯ.º tāgit accn̄a yridis. Primū ipi⁹ yridis nūq̄ ē īteger circulus. 2m yris nūq̄ apparet maior semicirculo. 3m sole oriēte aut occidēte ē maxima portio ipi⁹ yridis ꝛ decisio minoris circuli. 4m sole leuato supra nr̄ꝫ hemispiū ē minor portio yridis ꝛ decisio maioris circuli. 5m i autūno ꝛ i breuiorib⁹ dieb⁹ pōt yris apparere oī hora diei: in estate aūt nō fit circa meridiē. 6m nō fiūt sil' plures yrides q̄ꝫ due. 7m oēs yrides. h̄nt eq̄les ꝛ eosdē colores. 8m colores yridis supioris sūt obscuriores. 9m colores exteriores yridis sūt ecōtrario positi ſꝫ sitū. colorib⁹ yridis iterioris color p̄me circūferētie yridis iferioris ē punice⁹ ali⁹ viridis ꝛ ali⁹ alurgus. Sꝫ yridis supioris minima piferia ē punicea ꝛ ꝓportōabilr̄ de aliis. Sepe ēt apparet sācbos ꝛ isti colores n̄ pñt depigi a pictorib⁹. ¶ 4ª ꝯ.º tāgit q̄ttuor accn̄a paralelioꝝ ꝛ ꝯgaꝝ. p̄m paralelii: ꝛ ꝯge sp̄ fiunt a latere solis ꝛ nō sub sole neq̄ ex o.ᵗᵒ solis. 2m paralelii nō fiunt de nocte. 3m sp̄ fiūt circa solē. 4m frequenter i ortu ꝛ occasu solis ꝛ raro i meridie excepto i bosforo. ibi. n. cū sole apparuerūt paralelii. ꝛ p māserūt vsq̄ ad occasū. ¶ 5ª ꝯ.º tāgit cāꝫ istaꝝ ip̄ssionū ꝛ ē hec. cā oiuꝫ dcōꝝ ē refractio. q̄ꝛ oēs p̄dicte imp̄ssiones fiūt p refractōes. differūt. n. ſm q̄ diuersimode fit refractio ad solem vel ad aliq̄d aliorum fulgidorum astroꝝ. ¶ 6ª ꝯ.º tangit solutionē cuiusdā q̄ōis q̄ ē hec. vtrū yris possit fieri a luna de nocte: sic̄ fit a sole de die. Soluit p̄ q̄ sic: q̄ꝛ h̄ latuit antiq̄s pp̄ q̄ttuor. Primo q̄ꝛ raro fit de nocte. iō pp̄ raritatē eos latebat 2.º q̄ꝛ colores yridis latēt de nocte pp̄ tenebras 3.º q̄ꝛ yris nō pōt fieri de nocte nisi solū i vna die mēsis nālis. 4.º q̄ꝛ nō fit nisi i plenilunio luna oriente aut occidēte. Ex h̄ ifert q̄ i q̄nq̄gīta annis solū bis cōperi yridē de nocte. ¶ 7ª ꝯ.º tāgit tres suppōes valētes ad seq̄ētia. Prima an̄ q̄ꝫ iste imp̄ssiones gn̄enṯ oꝫ visū refrāgi ab aq̄ vel ab aere vel ab aliis densis corporibus superficiem plenam habentibus: ꝛ sic apparebit per ea que ostensa sunt circa visum. i. circa p̄spectiuā artē ibi enim ostensum est q̄ radius visualis refrangitur in occursu medii rarioris vel densioris.

2ª ratio speculorum quedam representant solum colorem ꝛ non figuram propter sui paruitatē ꝫ quedam representant figuram ꝛ colorē sil. Tertia aliquādo color speculi apparet ob-

scurior aut ꝓpẽ obscurã colorez speculi aut ꝓpẽ debilitatẽ visus. Ex his pȝ solutio ad dubium.

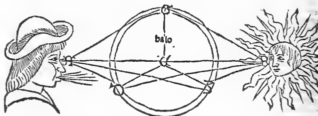
Secundo dubitaẽ. Utrũ halo debeat apparere circularis figure. Ad soluendũ h̄ dubiũ ẽ supponedũ ꝙ Aristo. in 2ª pte hui⁹ capituli determinat de halo ĩ speciali. ⁊ intẽdit. 4ᵒʳ ɔclõẽs. ¶ Prima tãgit itentũ ⁊ ẽ hec. dicam⁹ ꝓ de figura halo ⁊ q̄re sit circularis figure. ⁊ vtrũ fiat circa solẽ ⁊ lunã. ⁊ simil'r circa alia astra. l oib⁹. n. est eadẽ rõ. ¶ 2ª ɔ°. tãgit tres suppositiões. p̄ma suppõ. existẽte vapore i aere fit refractio visus nr̄i si talis vapor fuerit paruarũ ⁊ regulariũ partiũ. ꝓbat signo. qꝛ si illud in quo apparet halo ɔsistat ⁊ ɔdẽseẽ signuȝ ẽ pluuie. sȝ si disgregeẽ ⁊ distrahaẽ ẽ signũ vẽti. sed si paulatiȝ ɔsumaẽ ⁊ marcescat est signũ serenitatis. Primuȝ ꝓbat qꝛ talis ɔsisten⁹ maẽie supra quã appet halo significat vaporẽ ɔdẽsari. iõ ɔtinue appet nigrioris coloris. ⁊ significat tn̄ illã mãm ɔuerti i nubẽ ⁊ pluuiam fieri. ꝓbat 2ᵐ qꝛ si ptes adiuicẽ distarẽt. ⁊ tũc talis dio fiat a vẽto ipa ẽ signũ vẽti. iõ videmus. ꝙ ab illa pte a qua ꝓ distrahiẽ ꝓ veniũt vẽti. ꝓbat 3ᵐ qꝛ sic aer ꝓpẽ calidũ inceptũ nõ põt ɔdẽsari. sic etiã cum talis vapor marcescit signũ ẽ ꝙ hȝ calidũ iceptũ qd̄ segregat ⁊ marcescere facit talẽ vaporẽ. ⁊ n̄ pmittit eũ ɔdẽsari ad gn̄ationẽ nubis vel pluuie. 2ª suppõ vapor a quo fit refractio ẽ inẽ visũ ⁊ astrũ scilicet solẽ ⁊ lunã. ⁊ ꝓpẽ hoc nõ apparet halo ex opposito sicut yris. 3ª suppõ cum simil'r refractio fiat a puncto me⁹ vaporis ad oẽs ei⁹ ptes necesse ẽ halo eẽ circulũ vel ptẽ circuli. ꝓbat ꝓ rõe nãli. qꝛ radij icidẽtes ab eodẽ signo i ideȝ signũ refrãgiũẽ vndiqȝ ħȝ equales anglos ⁊ circularit̃. sȝ radij icidẽtes supra nubẽ i q̄ apparet halo. sũt huiusmodi. igiẽ. 2°. ꝓbat rõe mathematica ponendo ꝙ. a. sit visus. b. astrũ ⁊ ꝓtrahiẽ linea ꝑpẽdicularis ab. a. i. b. p mediũ caliginis siue nubis ĩ pũcto. e. ⁊ signẽtur tria puncta eq̄ distãtia ab. e. i circũferẽtia nubis scȝ. d. g. z. a q̄bus frangant̃ radij luminosi ad lineã ꝑpẽdicularẽ ⁊ ɔcurrãt i pũcto. a. tũc ibi itelligunẽ tres triãguli q sũt. a. b. g. a. b. d. ⁊ a. b. z. q sũt equales vt posset practicari p aliquas ꝓpões mathematicas. ducanẽ igiẽ tres linee ꝑpẽdiculares supra lineam. a. b. ad puctũ. e. ab illis tribus pũctis. g. d. z. in nube signatis tũc ɔstituanẽ tres pui triãguli q sũt. a. g. e. a. d. e. ⁊ a. z. e. ⁊ isti triãguli sũt eq̄les sed iste linee dn̄r recte ex diuersis ptib⁹ in idem punctũ. ⁊ sũt plures q̄ȝ due. igiẽ tale punctuȝ ẽ centrũ circuli. põt ꝓbari ɔñia p vnã ꝓpõem geometricã. si plures linee recte plures q̄ȝ due a diuersis partib⁹ ꝓuenientes ⁊ equales i idẽ pũctũ ceciderit tale pũctũ est cẽtrũ circuli. 3ª ɔ°. tangit colores halo ⁊ ẽ hec. in nube clara in qua appet halo oportet itelligere quedã specl'a quorũ vnũ qd̄qȝ est isensibile ꝓpẽ paruitatẽ. ⁊ oia simul representãt vnũ lumẽ. ꝓpter hoc halo appet coloris albi. sed i extremitatibus apparet coloris nigri ꝓpter maiorẽ albedinẽ alteri⁹ partis. ¶ 4ª ɔ°. tãgit illud circa qd̄ fit halo ⁊ ẽ hec. halo fit sepius circa lunã q̄ȝ circa solẽ. qꝛ sol ẽ calidior. iõ statim ɔsumit vaporẽ supra quẽ deberet apparere halo. etiaȝ halo apparet circa cetera astra ꝓpter easdem causas circa ea tñ põt apparere circa paruuȝ ⁊ sterilẽ vaporẽ. qꝛ modicũ lumen parui astri n̄ possȝ penetrare densũ vaporẽ. iõ cũ halo apparet circa alia astra ẽ signũ serenitatis ⁊ nubis sterilis. Ex hoc pȝ solutio ad dubiũ.

Tertio dubitaẽ. Utruȝ radius solaris reflectatur i medio vniformi. Pro solõne huius dubij sunt ꝓ declarãdi aliq termini. Primus visus siue radi⁹ visualis ẽ lumẽ multiplicatum ab obiecto visibili vsqȝ ad visum. nõ p motũ localem sed p ɔtinuam generationẽ luminis. ⁊ ille est duplex. q̄dam ẽ radius visualis ꝑpendicularis ⁊ est lumen multiplicatum a corpore lucido vsqȝ ad visum ħm lineã rectaȝ. ⁊ sic diffiniẽ a ꝑspectiuis. radius rectus est q cadens supra aliquaȝ superficiem relinqt ex vtraqȝ sui parte duos anglos rectos ⁊ equales. radi⁹ obliquus est q cadens supra aliquam supficiem relinquit ex vtraqȝ sui parte duos angulos inequales. ¶ Secũda distinctio. duplex ẽ radi⁹. quidã est recte multiplicat⁹. ⁊ est ille q per mediũ vniforme libere ꝓcedit a corpore lucido ad visuȝ. Alius est radius reflexus. ⁊ est ille qui propter densitatem alicuius medij non potest vlterius transire. sed reuertitur circa corpus luminosuȝ. Alius est refractus ⁊ est ille qui i occursu alicuius medij ꝓcedit vlterius vsqȝ ad visum. sed nõ recte imo ad latus. ⁊ hoc dupl'r. vel recedẽdo a ꝑpendiculari vel accedendo ad ꝑpendicularẽ. Alius terminus est linea incidentie. ⁊ est linea p quam lumen incedit a corpore luminoso ad visum. ⁊ si incedat ad superficiem vocaẽ linea ꝑpendicularis si oblique vocaẽ linea incidentie. Sed linea reflexionis est linea p quam lumen reflectiẽ a supficie ad visum versus partem in qua est visibile. sed linea refractionis est linea p

quã lumẽ trãsies mediũ refrãgit̃ a ppẽdiculari vel ad ppẽdicularẽ. Terti⁹ t̃minus. angulus icidẽtie ẽ angulus cãt⁹ ex illa pte supficiei versus quã iclinat̃ obiectũ visibile ⁊ ex linea incidẽtie. Sed angulus reflexionis ẽ angulus cãtus ex alia extremitate supficiei ⁊ ex linea reflexionis. Quartus termin⁹ cathec⁹ ẽ radi⁹ visualis pcedẽs ab aliq̊ corpore luminoso vsq₃ ad pũctũ ad qd̃ ↄcurreret tot⁹ radius visualis reflexus si recte pcẽderet p supficiẽ a q̃ reflectit̃. Scd̃o ponũtur alique regule. Prima radi⁹ visualis sp pcedit a visibili ad visũ: q₂ visio nõ fit extra mittẽdo s₃ intus suscipiẽdo. 2ª regula lumẽ multiplicat̃ p mediũ aut i istãti aut saltẽ i tpe ipceptibili p p vltimã dispositionẽ mediĳ. 3ª lumẽ se diffũdit orbiculariter nisi repiat aliqd̃ opacũ resistẽs. 4ª a q̃libet pũcto corpis luminosi ad q̃libet pũctũ mediũ multiplicat̃ lumẽ vsq₃ ad visũ p₃ p vnã ppositionẽ pspectiue q̃libet pũctum corpis luiosi q̃libet pũctũ mediĳ illustrare necesse ẽ. 5ª regula radi⁹ ppẽdicularis est fortissimus: q₂ ẽ magis ↄiũct⁹. id̃ quãto aliqs radi⁹ magis accedit ad ppẽdicularẽ tãto fit fortior. ⁊ q̃to plus recedit a ppẽdiculari tanto fit debilior.

6ª regula radi⁹ ppẽdicularis nunq̃ refrãgit̃ s₃ sp trãsit p mediũ qd̃ sibi occurrit aut reflectit̃ in se ipsũ a tali medio. 7ª regula q̃cũq₃ ptrabit̃ linea a loco i q̊ apparet ẽẽ res visa p reflexionẽ vsq₃ ad visũ talis linea dr̃ cathec⁹. 3º dñr quiq₃ ad dubiũ. ¶ Primũ ↄcl̃m. ois radi⁹ obliq̊ trãsiẽs supra aliquã supficie p mediũ diuersaꝝ diaphoneitatũ refrãgit̃ in occursu noui mediĳ: vt p₃ de bacculo oblique existẽte i aq̃ p media pte. ¶ 2m ↄcl̃m. radi⁹ visualis obliqu⁹ i occursu mediĳ rarioris refrãgit̃ a ppẽdiculari. ¶ 3m ↄcl̃m. radi⁹ visualis obliqu⁹ i occursu mediĳ dẽsioris refrãgit̃ ad ppẽdicularẽ: q₂ q̃to aliqs radi⁹ repit maiorẽ dẽsitatẽ tãto magis accedit ad ppẽdicularẽ. ¶ 4m ↄcl̃m. radius visualis nõ refragit̃ in medio vniformi: q₂ cũ mediũ sit vniforme nõ ẽ maior rõ q̃re refrãgit̃ i vna parte mediĳ q̃ i alia. ¶ 5m ↄcl̃m radius visualis reflectitur in medio vniformi: ⁊ etiam in occursu mediĳ densioris si non possit transire tale medium. Primum patet de habẽtibus debiles oculos qui suam vident faciem i aere. Secũdum patet de facie visa i speculo.

Rationes soluuntur ex dictis.

Ueritur secūdo. Utrū colores yridis sint veri colores. ¶ Arguit̄ q̄ sic. q2 color puniceꝰ viridis ꝛ alurgꝰ sūt veri colores ꝛ sūt colores yridis. g̊ colores yridis sūt veri colores. ¶ Scd̄o sic. nullus sēsus decipit̄ circa suū ꝓpriū sēsibile. ſ3 sēsus iudicat in yride eē veros colores. g̊ i yride sūt veri colores. ¶ Tertio sic. nullū sēsibile cōe pōt concipi a visu sine ꝓprio obiecto visus. sed i yride ꝑcipiunt̄ sēsibilia cōia. ſ. magnitudo ꝛ figura. igit̄ ꝛ i yride est ꝓpriū obiectū visus. Et ↄfirmat̄ q2 sācbos est verus color. g̊ a minori quilibȝ color yridis ē verus color. aņs pȝ. q2 visus vidēdo colorē qui dr̄ sācbos aliqd videt vel nihil. nō nihil cū visus solū ꝑcipiat colorē. ſi aliqd g̊ sācbos ē aliqs color. ¶ In oppoᵐ arguit̄. ſi i yride eēnt veri colores. vel illi veri colores eēnt subiue in nube vel i medio. nō i nube. q2 nubes nō ē aliud q̄ aqua. nō aq̄ ꝓprie nō hȝ colorē ſ3 diaphaneitatē. Et siłr arguet̄ de medio.

Primo sciēdū q̄ Ari. i isto 2º tractatu determinat d̄ yride. ꝛ diuidit̄ i duo capitula. In primo determinat de colore yridis. ꝛ diuidit̄ i duas ptes. In p̄ma determinat de gñatiōe yridis ꝛ īrēdit tres ↄclusiōes. ¶ Prima ↄclusio tāgit vnā suppositionē gñalē ꝛ ē hec. radius visualis natus ē refrāgi ab oi corpe plano sicut sūt aer ꝛ aq̄. De aere ꝓbat q̄ttuor signis. p̄ᵐ q2 anti phōn ꝑpter debilitatē sui visus accidit q̄ semp videbat similitudinē sue faciei i aere ipm respiciētē. ꝛ hoc est ꝑpter refractionē ipsius faciei i aere. g̊ signū ē q̄ i aere fit refractio. 2ᵐ signū summitates nauiū. ſ. mali aspiciētibus a lōge in mari vidētur breuiores ꝛ grossiores ꝛ hoc non est nisi ꝑpter refractionē visus i aere. Tertiū signū q2 cū flant euri tūc res apparēt maiores ꝑpter refractionē ad aerē ingrossatū flante euro. Quartū signū tempore caliginis sol ꝛ alia astra orientia ꝛ occidentia vidētur maiora q̄ i medio celi ꝑpter refractionē ad aerē caliginosum. De aqua ꝓbat sic q2 i aere fit refractio. igitur ꝛ in aq̄: cū eq̄ sit dēsior aere. Ex hoc i fert q̄ ex reflexione luminis solis a nube aq̄sa ad visū nostrū gñat̄ yris ꝛ color yridis. ꝓbat q2 nubes rorida est sicut q̄ddā speculū a qua radius visualis reflectit̄. ꝛ ꝑpter paruitatē solū ostēdit colorē ꝛ non figurā. ¶ 2ª ↄº tāgit sex dr̄as iter halo ꝛ yridē. Prima q2 yris fit ex reflexiōe luminis nubis ad visū: ſ3 halo fit ex refractiōe luminis a vapore ad visū. 2ª dr̄ia q2 yris sp fit a lōge ꝛ ex opposito solis: ſ3 halo fit d̄ ꝓpe ꝛ circa solē. 3ª differētia est i varietate colorū: q2 yris apparet nigra eo q̄ fit reflexio luminis a nube aquosa: ſ3 halo apparet alba eo q̄ fit refractio a vapore raro. 4ª q2 yris ē punicei coloris ꝛ nō halo ꝓbat q2 lucidū visū p nigrū apparet puniceum igitur lumen solis reflexum contra nubem roridam ꝛ nigram apparet puniceum. antecedens probat de igne viso per fumum ꝛ de sole viso tēpore caliginis. 5ª quia cum nube supra quaȝ apparet yris fit maior densitas q̄ in vapore supra quem apparet halo. ideo color puniceus est principalis color yridis: ꝛ color albus est principalis color ipsius halo. 6ª differentia quia in yride est maior plalitatis ꝛ diuersitas colorū q̄ in halo. propter densitatem ꝛ diuturnitatem nubis supra quam apparet yris. ¶ 3ª conclusio tangit generationem coloris yridis ꝛ est hec. colores yridis causantur propter reflexionem radiorū solis a nube rorida ad visum nostrum. probat philosophus primo ratione quia yris nunq̄ fit nisi quando sol est in vno extremorum ꝛ nubes rorida ex opposito ꝛ visus noster in medio. 2º probat tribus signis. Primum signuȝ in hyeme circa lucernas apparet circulus habens colores yridis maxime flantibus ventis australibus. et hoc est propter refractionem luminis candele. Igitur signum est q̄ calores yridis causantur ex refractione luminis. Secundum signum quia in aqua totius maris sursum mota a remis nautarum apparent tales colores sicut in yride: et hoc propter reflexionem luminis solis ad aquā eleuatam. Tertium signum quia quando quis ē i aliquo loco ex vna parte tenebroso ꝛ ex alia parte versus solem rorat subtilibus rorationibus apparent similes colores yridis: ꝛ hoc propter refractionem luminis solis ab aqua rorida. ergo signum est q̄ colores yridis causantur ex refractione luminis a nube rorida.

Secundo sciendum est q̄ Aristoteles i secunda parte huius capituli determinat in speciali de coloribus yridis: et intendit sex conclusiones. ¶ Prima tangit tres suppositiones. prima album siue fulgidum visum per nigrum apparet puniceum. Secunda visus protensus est debilior. idest quanto visus magis elongatur a visibili tanto fit debilior. Tertia nigrum est velut negatio albi.

iō qđ videt̄ post defectionē visus a ppet nigrū. Ex hoc īfert q̄ttuor. Primo q̄ radius visualis nō pōt se ita itēse mltiplicare a longe sicut facit de prope. iō quāto plus itēdit̄ tāto fit debilor. 2° īfert q̄ alba visa a lōge apparēt nigriora. 3° īfert q̄ nubes vise ī speculo vl̄ ī aq̄ apparēt nigriores q̄ʒ si vident̄ in aere. q2 ī speculo vel ī aq̄ visus ꝓpter refractionem debilitat̄. 4° sicut visus ꝓpter debilitatē facit albū apparere nigrū. sic ēt facit minus albū apparere magis nigrū. Et subdit q̄ nihil dr̄t visibile immutari a visu z visū immutari a visibili. ℂ Scđa ꝯclusio. oīs yris dʒ apparere tricolor. ꝓbat q2 tot sūt colores ī yride quot sūt loca ī nube ī qb᷒ fit reflexio. sed ī nube sūt tria loca. ꝓbat q2 vbi ē fortior reflexio luīs ad nubem. ibi apparet color puniceus. z vbi apparet magis debilis reflexio ibi ē color viridis. z vbi ē adhuc debilor ibi apparet alius color qui dicit̄ allurgus. Subdit q̄ si ī yride fuerit aliqs ali᷒ color ille ē īsēsibilis. ℂ Tertia ꝯclusio tāgit sitū colorū z ē hec. q̄ñcūq; ē solummodo yris tūc ī superiori circūferētia apparet color puniceus ī media color viridis. ī īfima color allurgus. sed quādocūq; simul apparent due irides quelibʒ earum ē tricolor z situātur colores ecōtrario q2 ī yride īferiori q̄ est ꝑncipalior colores situātur ꝺm sitū iā positū. ī iride aūt superiori situātur ecōtrario ita q̄ puniceꝰ situatur ī circūferētia īferiori. viridis ī media. z allurgus ī superiori. ℂ Quarta ꝯclusio tāgit vnū aliū colorē iridis z ē hec. In iride ex iuxtapositione punicei z viridis cātur color qui dicit̄ sanchos. ꝓbat Aristoteles q̄ttuor signis. Primū q2 in nigerrima nube ꝓpter maiorē iuxtapositionē z sēsibilitatē punicei z viridis apparet intēsior sāchos. q̄ signū est q̄ sanchos causatur ex iuxtapositione punicei z viridis. Secundū signū marcescente yride color puniceus mutat̄ in sanchos ꝓpter iuxtapositionē albedis z raritatis nubis. 3ᵐ signū quia in yride fcā a luna apparet magis sanchos eo q̄ ꝓpter maiorē nigredinē fortius apparet color puniceus. 4ᵐ signū q2 flores aliq̄ñ ꝓpter iuxtapositionē lucerne z aliorꝫ colorꝫ videt̄ variari ī coloribus. ℂ 5ª ꝯclusio tāgit duas drās īter duas yrides simul apparētes. ℂ Prima q2 yris supior ē obscurior yride īferiori. ꝓbat q2 reflexio yridis supioris ē remotior. iō ē debilior. z per ꝯsequēs obscurior. 2ª differētia colores ipsaꝝ yridū sūt ecōtrario positi. z hoc ꝓpter fortiorē vel debiliorē reflexionē luminis. hoc ꝓbat signādo differentias vtriusq; iridis ꝑ litteras. ℂ 6ª ꝯclusio non possūt simul apparere plures yrides q̄ʒ due. ꝓbat q2 reflexio luminis ꝯtinue elōgat̄ z fit debilior ergo vltra secundam yridem est ita debilis q̄ non potest vlterius causare aliam yridem.

Tertio sciēdū q̄ Aristo. ī isto 2° capitulo determinat de figura yridis z īēdit octo ꝯclusiones. ℂ Prima ꝯclusio tāgit aliquas seppositiōes z ꝯclusiones mathematicas ad mathematice ꝓbādū figurā yridis q̄s Arist. deducit ꝑ lr̄as sicut pʒ ī textu. ℂ 2ª ꝯclusio ꝓbat mathematice figurā z eā declarat ꝑ lr̄as. ℂ 3ª ꝯclusio tāgit cētrū yridis z est hec. cētrū yridis est ille pūctus a quo oēs linee ducte ad circūferētiā supra axem circuli sūt ꝑpēdiculares. ℂ 4ª ꝯclusio tāgit cās acciᵐ yridis z est hec. primum accn̄s colores yridis apparēt fortiores in extremitatibus yridis circa terrā q̄ʒ ī medio eo q̄ nubes est ibi dēsior q̄ʒ ī medio. 2ᵐ accn̄s. yris raro fit a luna. ꝓbat dupl̄r. ꝑmo q2 nunq̄ʒ fit a luna nisi ī plenilunio. 2° q2 luna ꝓpter debilitatē sui luminis nō sufficit eleuare tātos vapores q̄ sic per eos possit causari yris. 3ᵐ accn̄s. yris maxime fit ī illa parte hemisperij in qua sol maiores eleuat vapores. ꝓbat q2 ex eis ḡnat̄ nubes supra quā debet causari yris. ℂ 5ª ꝯclusio tāgit figurā yridis z est hec. yris pōt apparere ꝺʒ semicirculū z nō ꝺm maiorē portionē. ꝓbat q2 cētrū astri z cētrū yridis sūt ī eadē linea: sʒ ab astro ad yridē nō possunt trahi linee recte nisi ꝺʒ semicirculū. igit̄. ℂ 6ª ꝯclusio. astro exn̄te in ortu vel in occasu yris apparet ꝺm maiorē portionē q̄ʒ pōt apparere. ꝓbat q2 yris z astrū sunt ī eadē linea. ergo quanto astrū est magis ꝓpe terrā sicut in ortu z ī occasu tanto magis eleuatur yris supra orizōtē nostrū: z q̄ʒto magis eleuat̄ supra orizōtē nostrū tanto maior apparet. ℂ 7ª ꝯclusio cū astrum fuerit eleuatum supra orizontem yris apparet ꝺm portionem minorem circuli ꝺʒ quā potest apparere. probat quia centruʒ astri z centrum yridis sunt in eadem linea. ergo quanto astrum magis eleuatur supra orizōtem nostrū tanto magis deprimitur yris sub terra: z quanto magis deprimitur sub terra tanto nobis apparet minor. Ex hoc infert q̄ sole existente ī meridie yris apparet ꝺm minimam portionem semicirculi ꝺm quam illo die possit apparere. cuʒ sol illo die non possit plus eleuari supra orizonteʒ q̄ʒ sit eleuatus in meridie. ℂ 8ª ꝯclusio tāgit

tp̄s apparitōis yridis ⁊ est hec. post equinoctiū au tūnale yris pōt apparere oī hora diei. pbat q2 maiores circuli q̄s sol describit dieb⁹ breuiorib⁹ supra orizōtem sūt minores semicirculo. s3 minores circuli quos sol describit i estate sunt maiores semicirculo. iō cū sol i estate puenit ad meridiē etiā cētrū yridis tm̄ dep̄mit sub orizōte q2 etiā tota circūferētia yridis est sub orizonte.

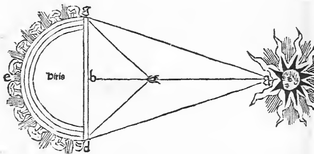
Conclusio rn̄salis. Colores i yride apparētes nō sūt veri colores. pbat q2 oīs verus color cātur ex cōmixtione q̄litatū p̄maꝝ. s3 i luīe solis nō ē cōmixtio q̄litatū p̄maꝝ. nec i nube nec i guttulis descēdētib⁹ a nube cū sint corꝰ dyaphana q̄ nō sūt susceptiua taliū coloꝝ. alias mediū p qō videt color eēt coloratū. Pro solōe tn̄ argumētoꝝ pōit talis regula logicalis. Oīs terminꝰ coīs sequens ꝟbū ipoꝛtās actū aīe cognitiuū ampliat ad ea q̄ sūt vel pn̄t eē vel imaginari eē sub forma termini supponētis. Ex q̄ seq̄t q2 ista ꝑpō ē ↄcedēda. In yride video tres colores cū colores amplieꞇ ad ea q̄ pn̄t imaginari. ⁊ tn̄ ista ē neganda. aliq̄s colores video i yride: q2 cū li colores p̄cedit li video n̄ pōt ampliari ꝟtute actꝰ cognitiui.

Primo dubitat. Utrū yris sit forma realis dyaphanalis vel specularis. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū q2 illud ē ens reale qō pōt ↄſuari i eē sine q̄cūq3 opatiōe nr̄i itellectꝰ. Scd̄o supponit q2 forma dyaphanalis nō ē aliud q̄3 sil'itudo alicuꝰ visa p aliqō dyaphanū: vt lumē solis visum p vitrū vel aerē vel aliqō corpus dyaphanū dr̄ forma dyaphanalis: s3 forma specularis est res vl' sil'itudo rei visa i aliquo corpore polito ⁊ terso q̄si i speculo non p refractionē a tali corpore vt facies nr̄a visa in speculo dr̄ forma specularis. Ex his ponūtur aliqua dicta. ℂ Primū. yris nō est nubes a q̄ reflectit lumē solis. p3 q2 ea posita non statim apparet yris. ℂ 2m. yris nō est lumē solis reflexū a nube: p3 q2 posito luīe solis non sp ponit yris. ℂ 3m. yris est sil'itudo siue spēs sensibilis ipsius luīs solis visa i guttulis cadētib⁹ a nube rorida quasi i q̄busdā speculis paruis ⁊ discōtinuis ōndētibus colorē solū ⁊ nō figurā. Ex hoc seq̄tur q2 l3 reflexio luīs solis fiat a nube rorida illa tn̄ i q̄b⁹ apparet yris sūt p̄les gutte parue ꝑ pe se iuicē cadētes a nube rorida ⁊ non ipsa nubes. ℂ 4m yris nō est forma realis nisi ad vnū sēsū abusiuum. s. q2 yris ē sil'itudo forme realis. s. ipsius luīs solis. ℂ 5m yris nō ē forma dyaphanalis: p3 q2 yris nō fit p refractionē: s3 fit p reflexionē a nube rorida. ℂ 6m dictū. yris est forma specularis. p3 q2 yris nō ē aliō q̄3 sil'itudo luīs solis visa i guttulis cādētib⁹ a nube rorida velut i q̄busdā speculis. Ex hoc seq̄tur q2 yris ⁊ sil'r colores yridis i nullo sūt subiectiue. p3 q2 yris ⁊ colores yridis hn̄t eē i nube rorida solū apparēs ⁊ speculari: ⁊ nō hn̄t eē iherēs ⁊ reale. 2° seq̄t diffinitio yridis. yris ē apparitio triū coloꝝ i nube rorida ⁊ specl'ari ⁊ nō hn̄s eē iherēs ⁊ r'le opposita corpori luīoso se hn̄tiū ꝑ3 ordinē ⁊ figurā semicirculi vel saltē minoris portionis q̄3 circuli.

Secundo dubitat. Utrum oīs yris debeat solū apparere tricolor. Pro solutōe hui⁹ dubij ponitur aliq̄ suppōes. Prima. oēs colores medij cāne ex cōmixtione colorum extremorum: ex qua seq̄tur scd̄a: q2 si i yride debeāt apparere aliqui colores medij oꝫ ibi aliqō eē supplēs vicē coloris albi: ⁊ aliqd supplēs vicē coloris nigri. 3a cū lumē solis appareat albū pōt supplere vicē coloris albi: ⁊ cū obscuritas ⁊ dēsitas nubis appareat nigra potest supplere vicē nigri. Ex qua seq̄tur 4a q2 colores yridis apparēt pp̄ diuersā cōmixtionē luīs cū obscuritate nubis. Si. n. lumē solis hēat dn̄iū supra obscuritatē nubis: sicut i loco in quo fit maior reflexio apparet color magis tēdens ad albedinē. s. color puniceus sed si obscuritas nubis hēat dn̄iū supra lumē solis sicut i loco in quo est minor reflexio ibi apparet magnus color tendens ad nigredinē. s. color allurgus. Si vero. obscuritas nubis ⁊ claritudo luminis solis medio modo se habeant sicut in loco in quo fit media reflexio ibi apparet color equaliter tēdens ad albedinem ⁊ nigredinem sicut color viridis. 2° ponuntur aliqua dicta. primum. in yride nō apparet color simpliciter albus. 2m. i yride non apparet color simpliciter niger. 3m. i yride solu3 apparent quattuor colores medij. s. puniceus viridis allurgus ⁊ sanchos: ista dicta patent per experientia3 sensibilem. 4m. color sanchos nō apparet virtute reflexionis luminis solis a nube nec virtute apparitōis luīs solis i guttulis roridis: s3 solū apparet ex iuxtapositōe duorū diuersoꝝ coloꝝ. s. punicei ⁊ viridis. Ex his seq̄tur primo q2 yris simpliciter apparet quattuor coloꝝ. 2° seq̄tur q2 yris solū debet apparere tricolor itelligēdo de coloribus apparētibus virtute reflexionis luminis solis ⁊ non virtute iuxtapositionis duorum colorum.

Tertio dubitatur. Utrum possint solum simul apparere due yrides. Pro solõe hui⁹ difficultatis ponũtur alique suppões. Prima q yris nõ apparet ꝓprie i nube: sꝫ magis apparet i guttulis cadentib⁹ a nube rorida. Scḋa. duob⁹ existẽtib⁹ i diuersis ptib⁹ hemispe rij nõ apparet ṗcise eadẽ yris: hec ↄclusio põt ꝓbari p distinctionem diametroꝝ tractoꝝ a nube ad oculũ. Tertia suppõ. licet diuerse yrides appareãt diuersis hoĩb⁹ existẽtib⁹ i diuersis locis tñ oẽs capiũtur ꝓ vna yride p equalẽtiã. 4ª. distincte guttule videntur a diuersis hoĩb⁹. ido hñt distinctas apparitões ⁊ distinctas reflexiões. 2° ponũt aliq̄ dcã. Primũ. de ṽtute ṡmonis tot sunt vel pñt eẽ yrides quot sũt hoies aspiciẽtes yridẽ si sint in diuerso. situ hemisperij. ¶ 2ᵐ dictũ nulli eidem hoi pñt sil' apparere plusq̄ duo yrides. pꝫ p experiẽtiã. Et hec de tertio articulo.

Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur tertio. Utrũ virge ⁊ paralelij fiãt a latere solis. ¶ Arguit primo q nõ q2 circũquaq solẽ aliqñ ẽ nubes rraris ⁊ aliqñ est nubes discõtinua. ḡ circuquaq solẽ pñt apparere virge ⁊ paralẽlij: tenet ↄña: q2 sup nubeꝫ rrarẽ pñt apparere paralelij: ⁊ circa nubẽ discõtinuã pñt apparere virge. ¶ 2°. sic. q2 seq̄ret q ṽge ⁊ paralelij essent de nã celesti. tꝫ ↄña q2 nõ eẽnt aliud q̄ radij solares transeũtes p nubes exñtes a latere solis. ¶ 3°. sic. q2 seq̄ret q hoib⁹ exñtib⁹ i diuersis ptib⁹ hemispij apparerẽt alie ⁊ alie ṽge. apparerẽt etiã alij ⁊ alij paralelij. tꝫ ↄña q2 exñtibus i diuersis ptib⁹ hemisperij apparet alia ⁊ alia nubes lateralis. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo sciẽdũ est q Ari. i isto 3°. tractatu ⁊ vltimo detminat de q̄busdã alijs ipressionib⁹ metheorologicis: ⁊ diuidit i duo capitula. In pmo determinat de paralelijs ⁊ virgis: ⁊ diuidit in duas ptes. In pma determinat de gñatõe eoꝝ: ⁊ itendit tres ↄclusiones. ¶ Prima tãgit itẽtũ ⁊ est hec. virge ⁊ paralelij fiũt ꝓpter easdẽ cãa sicut halo ⁊ hyris: ꝓbat q2 pararelius fit ex refractione luis solis ad visũ: ⁊ silr virge. ¶ 2ª ↄclusio tãgit gñationẽ virgaꝝ ⁊ est hec. virge fiũt ex eo q radius solis icidẽs p nubes. i. trãsiẽs p aliq̃a ptes nubis refrãgit ab aliquo humido circa nubẽ: ⁊ ideo videnẗ

nubes colorate īspicientib⁹ ſm rectū ꝯſpectū ⁊ ꝑpter paruitatē nō vr̄ figura: ſꝫ ſolū color radioꝝ ⁊ ꝑpter irregularitatē aliqñ ꝯtigit ibi videre colorē puniceū viridē ⁊ ſancbos. ¶ 3a ꝯcluſio tāgit gñationē paralelioꝝ ⁊ eſt hec: cū nubes fiunt maxime rrāris ⁊ ſpiſſa ⁊ lumē ſolis fortiter refrangit̄ ſupra talē nubē tūc apparet ibi color alb⁹ ad ſiſitudinē alteri⁹ ſolis regularis. regularitas enim ſpeculi facit colorem in illo ſpeculo apparentem eſſe regularem.

Secundo ſciēdū eſt ꝙ Ari. in iſta parte hui⁹ capituli determinat de accñtibus ipſoꝝ: ⁊ itēdit vnā ꝯcluſionē ī qua tāgit quiꝗ accñs paralelioꝝ ⁊ cauſas eoꝝ: ꝑmū. paralelius ē magis ſignū pluuie ꝗꝫ vge. ꝓbat qꝛ nubes ſupra quā apparet paraleli⁹ ē dēſior. iō ex ipſa magis pōt gñari pluuia. 2m paleli⁹ auſtralis ē magꝭ ſignū pluuie ꝗꝫ borealis. ꝓbat qꝛ nubes auſtralis citius conuertitur in aquam ꝗꝫ borealis. 3m paralelij fiunt circa ortum ⁊ occaſum ſolis ⁊ non in meridie. probat qꝛ ſol ī meridie eſt nimis altus. ideo radius viſualis ſatis debiliter pōt refrāgi vſꝗ ad terram nube ī termedia exiſtēte dēſa: ideo tūc viſus nō pōt ꝑcipere paraleliū. 4m. paralelij et virge nō fiunt ſupra ſolē nec ſub ſole ſed a latere ſolis. ꝓbat dupliciter. primo qꝛ ſol ꝯſumeret tales vapores ſi fierent ſub ſole ⁊ prope ſolem: ſed ſi fierent ſub ſole ⁊ diſtāter ab eo. tūc radius ſolis minus ſpargeret̄ ad latus. ideo fieret nimis debilis refractio. 5m paralelij ⁊ virge nō fiūt valde ꝓpe ſolē nec valde remote a ſole. ꝑmū ꝓbat qꝛ ſtatī ſol ꝯſumeret vaporē ſupra quē deberet apparere paralelius. 2m ꝓbat qꝛ tūc radius ſolis eſſet ita ſpſus ⁊ debilis ꝙ nō poſſet reflecti ad terram.

Tertio ſciēdū ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. ¶ Prima qd eſt paralelius ⁊ qd ſint virge. Soluit̄ ꝙ virge ſūt radij ſolares ꝑpēdicularit̄ ꝓcedētes a ſole ad viſū ꝑ nubē diſcōtinuā ſiue ꝑforatā aut continuā ⁊ rarā quas vulgares vocāt chordas tētorij ſolis: ſꝫ paralelius eſt nubes rorida ⁊ ſplēdida ſequēs ſolē ⁊ exprimens effigiē ſolis. ¶ 2a difficultas quō generāt̄ virge ⁊ paralelij. Soluit̄ ꝙ virge generātur dupliciter. primo quando nubes nō eſt vndiꝗ ꝯtinua: ſꝫ certis locis vr̄ eſſe ꝑforata tunc radij ſolares procedentes ꝑ omnia foramina nubis refracti ſupra quoſdaꝫ vapores exiſtentes in illis foraminibus nubis apparent ad modum quarūdam choꝛdarūꝫ albarum. 2o modo generātur quando nubes eſt vbiꝗ continua: ſed eſt magis rara in vna parte ꝗꝫ in alia. tunc radij ſolares penetrant nubeꝫ in partibus raris: ⁊ ſic cauſantur virge quandoꝗ nigre quandoꝗ virides ⁊ quādoꝗ punicee ſm diuerſum dñium claritatis luminis cum obſcuritate nubis: ſꝫ paralelius ſic generatur: qꝛ aliquādo a latere ſolis eſt vna nubes groſſa rotunda ⁊ regularis ⁊ radij ſolares refranguntur ad eam: ⁊ faciunt ibi apparere quaſi alium ſolē vel effigiem ſolis que vocatur paralelius a para qḋ eſt iuxta ⁊ elyos ſol quaſi imago ſolis apparens iuxta ſolē. ¶ 3a difficultas qui ſūt rr̄ et entitatiue paralelij ⁊ virge. dicitur primo ꝙ non ſunt lumen ſolis. 2o dicitur ꝙ non ſunt ipſa nubes. dicitur 3o ꝙ virge ſunt ibi apparentes colores cauſati ex tranſitu radioꝛum ſolis per nubem diſcontinuam vel raram. dicitur 4o ꝙ paralelius eſt apparens effigies et ſimilitudo ſolis cauſata ex refractione radiorum ſolis a nube exiſtente a latere ſolis.

Concluſio reſponſalis. Uirge ⁊ paralelij ſemper fiunt a latere ſolis. hec concluſio ſatis patet ex dictis.

Primo dubitatur. Utruꝫ mineralia generentur ī viſceribus terre. Ad ſoluendum hoc dubium eſt ſupponēdū ꝙ Ari. in iſto 2o capitulo determinat de mineralibus ⁊ intendit quattuor concluſiones. ¶ Prima tāgit intentum ⁊ eſt hec. dicēdum eſt nunc de cauſis propter quas fiunt ea que ſunt incluſa īfra terram. ¶ Secunda concluſio tangit duas ſuppoſitiones. prima ſicut ſupra terraꝫ eſt duplex exalatio: vna ſicca ⁊ alia humida: ſic etiam infra terram eſt vna vaporoſa et alia fumoſa. Secunda. ſicut infra terram eſt duplex exalatio: ſic etiam ibi generantur duplicia corpora. quedam foſſibilia et alia metallica. ¶ Tertia concluſio tangit generationem foſſibilium ⁊ eſt hec. iſta exalatio ſicca incluſa ſub terra eſt materia omnium foſſibilium ſicut ſunt omnia genera lapidis et omnia liquefactibilia ſicut ſulphur et alia plurima: et ſunt quedam foſſibilia que ſunt velut puluis coloratus. ¶ Ultima concluſio tangit modum generationis metallicoꝝ ⁊ eſt hec: omnia corpora metallica fiunt ex exalatione calida et humida exiſtente ſub terra: et maxime ſi fuerit coagulata et congelata: talia

tñ nõ segregant̃ sicut ros ⁊ pruina. sȝ aliq̃ q̃ sũt ex mã aquea. iõ nõ sũt liq̃fieri a calore ignis. sic nõ ẽ de rore ⁊ pruina. imo magis ꝯsumũt̃ ab igne. solũ aũt aurũ nõ ignit̃ int̃ metballa nõ ẽ. n. liq̃fcibile p igne. Conseq̃nter recapitulat q̃ dicta sũt

Secũdo dubitat̃. Utrũ cuiuslȝ metalli sint 4. or cause. Ad soluẽdũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ q̃ metalla sic gñant̃. p̃ ẽ cõmixtio vaporis ⁊ exalatiõis. ⁊ postea talis exalatio vaporosa lõgo tp̃e ꝯcoq̃tur ⁊ a frigido t̃re ꝯstrigitur cũ exalatiõe fumosa. ⁊ illa sic idurat̃ ⁊ fit metallũ. 2° supponit̃ q̃ metallũ nõ ẽ fluxibile ⁊ liq̃factibile eo q̃ i metallo ẽ abũdãtia vaporꝝ humidorꝝ. aurꝝ aũt ꝓpt̃ optimã ꝯmixtionẽ vaporꝝ cũ exalatiõe non est ab igne liq̃factibile nisi forte eẽt i fortissimo igne p̱ valde lõgũ tp̃s. Ex his d̃r p̃mo q̃ oiuȝ liq̃factibiliũ mã p̃ma est vapor humidꝰ cũ sicco t̃restri ipsi aque cõmixto 2° sol ⁊ iflũetia aliorꝝ astrorꝝ sũt cãe efficientes remote oium metallorꝝ. sȝ sulphur es ⁊ argẽtũ viuũ sũt cã efficiẽs ꝓpinq̃ ipsorꝝ. q̃ v̾tute caloris sulphuris vapor humidus ꝯmiscet̃ cũ pigui t̃restri i argẽto viuo ⁊ ibi calõ sulphuris digerit ⁊ adunat t̃reũ ⁊ aq̃uȝ ⁊ frigiditas argẽti viui illa condensat ⁊ idurat ⁊ fit metallũ. 3° d̃r q̃ oia metalla sũt corpora mixta ex elemẽtis. 4° d̃r q̃ oia metalla sũt t̃rea quodãmõ. 5° d̃r q̃ eorũ forma subalis est quedam forma mixti impfecti ⁊ illa est eorum cã formalis. De cã finali dicitur q̃ forma ⁊ finis coincidunt. ideo illud quod est eorum forma est causa finalis ipsoruȝ.

Tertio dubitat̃. Utrꝝ sint septẽ metalla a se inuicẽ ⁊ a quolȝ corpe simplici ⁊ mixto specifice distincta. Pro solõne huius dubij dicitur q̃ nullum metallũ est simplex elementũ. patet q̃ nullũ simplex elementũ est liq̃factibile. modo fere quodlibȝ metallũ est liq̃factibile. 2° dicitur q̃ sunt metalla septeȝ planetis compata. s. plũbũ saturno. stannũ ioui. ferꝝ marti. aurꝝ soli. es veneri. argentũ viuũ mercurio. ⁊ argentũ lune. 3° d̃r q̃ tm̃ sunt septeȝ metalla a se inuicẽ ⁊ a quolibet corpore simplici et mixto specifice distincta.

Rationes soluũt̃ ex dictis. ¶ Et h̃ d̃ libris meteororꝝ dcã sufficiãt.

¶ Incipiũt q̃õnes puriles sup libro de aia. Magistri Joãnis de Magistris doctoris Parisiẽsis s̃m mẽtẽ doctoris subtilis Scoti.

Jrca p̃mũ librꝝ d̃ aia. Queritur p̃ vtruȝ corpꝰ aiatũ sub ratione aiati sit adeq̃tũ scie de aia sbȝ. Arᵍ q̃ nõ. q̃ aia ẽ sbȝ. ḡ non corpꝰ aiatũ. añs pȝ q̃ illud ẽ sbm̃ i hac scia cꝰ p̃ncipia sbiua igrunt̃. ⁊ de quo passiones tã ꝓp̃ie q̃ȝ cões d̃rant̃. sȝ aia est huiusmõi. minor pȝ p̱ ph̃ȝ i isto p̃ dñtẽ. Jngrimꝰ ãt ꝯsiderare nãȝ ⁊ subãȝ ipsiꝰ aie. postea q̃cũq̃ accidũt circa ipsã q̃rꝝ q̃dã ꝓp̃e passiões aie videtur eẽ. alie aũt cões. ¶ 2° argᵗ sic. de corpe aiato nõ ẽ scia. ḡ nõ ẽ sbm̃ adeq̃atũ hꝰ scie. añs pȝ q̃ d̃ corpe aiato nõ pñt formari ꝓpões necessarie. ḡ de corpe aiato nõ ẽ scia. añs pȝ. ista. n. ẽ ꝯtingẽs oẽ corpꝰ aiatũ est ꝯpositũ ex corpe ⁊ aia cũ illa vnio aie cũ corpe sit penitꝰ ꝯtigẽs. ⁊ tñ est ibi p̱dicatio diffinitionis de diffinito. ¶ 3° argᵗ. ois q̃ditas subiectiualis ẽ icõplexa. sȝ corpꝰ aiatũ nõ est q̃ditas icomplexa. ḡ nõ ẽ q̃ditas sbiualis. ⁊ p̱ ꝯñs nõ ẽ sbm̃ hꝰ scie. minor pȝ q̃ corpꝰ aiatũ est aggregatũ ex vna quiditate gñica. s. ex q̃ditate corpis. ⁊ ex vna d̃ria idiuiduali. s. ex q̃ditate corporis et q̃ditate d̃riali. s. ex q̃ditate aiati. ḡ ẽ r̃lr ꝯplexũ. Cõfirmat̃ q̃ corpꝰ aiatũ ẽ v̾a diffinitio q̃ditatia. ḡ est v̾e ⁊ r̃lr ꝯplexũ ⁊ nõ solũ vocalr. Jn oppoᵐ argᵗ q̃ sicut se hȝ scia ad sciaȝ. ita sbȝ ad sbm̃. sȝ scia hꝰ libri ẽ ps subiectiua phie nãlis ḡ sbm̃ hꝰ scie ẽ ps subiectiua subiecti phie nãlis scilicet corpꝰ nãlis. sȝ aia non est ps subiectiua corpis naturalis. imo corpꝰ aiatũ. ḡ aia non est subm̃ huiꝰ scie. imo corpꝰ aiatum. Jn hac q̃õne erunt trea articuli. Quantum ad primuȝ.

Primo sciẽdũ ẽ q̃ p̱ declaratõe t̃minorũ q̃õis ponũtur aliq̃ suppõces. Pria. corpꝰ aiatũ est complexũ vocale circũloquens vnã q̃ditatẽ specificã realr constitutam ex quadã q̃ditate gñica. s. ex corpe. ⁊ ex quadã q̃ditate d̃riali. s. ex aiato. 2° illa q̃ditas concre

tiue designata ē subm mãle. z q̃ditas illa abstractiue designata ē rõ formalis subiectiua. Dictũ ē eciã q̃ subm mãle z subm formale debẽt se hr̃e sicut abstractũ z ɔcretũ queãdmodũ metaphysica ē de ente sub rõne entis vl' entitatis. sic hec scia ē de aiato sub rõne aiati. ¶ 3ª suppõ. nulla passio aĩe ɔiũcta ē õnalis de ipsa aia sʒ de toto ɔposito. pʒ p phũm p̃mo huius dicẽtẽ. nõ ɔtigit aiaʒ misereri aut addiscere aut intelligere sʒ hominẽ. ¶ 4ª suppõ. oẽs passiões aĩe sũt õnales de toto ɔposito tanq̃ de subõ q̃õ. z õ aia tanq̃ de p̃ncipio quo. pʒ p Aristo. 2º hui' dicẽtẽ. q̃ aia ē p̃cipiũ quo viuim' sentim' z f̃m locũ mouemur z itelligim'. Ex his sequit' p̃mo q̃ aia nõ ē subm̃ hui' scie. pʒ q2 de ea nõ demõstrant' passiones hui' scie. 2º sequit' q̃ de aia nõ ē hic determinandum tanq̃ de subiecto adequato. sed tanq̃ de principio formali adequati subiecti.

Secundo sciendũ ē. q̃ iste liber de aia i quo Ari. determinat de corpore aiato z de ei' p̃cipio formali z de passiõibus ei' diuidit' i tres libros p̃tiales. In p̃mo determinat de mõ cognoscẽdi aiaʒ z de opionib' antiquoꝝ circa aiaʒ. z diuidit' i tres tractatus. Prim' est de mõ cognoscẽdi aiaʒ. z diuiditur i tria capl'a. p̃mũ est de vtilitate z dignitate hui' scie. z diuidit' in tres partes. In prima p̃te tangit vnã ɔclõnẽ q̃ tãgit p̃mitatẽ hui' scie z ē hec. Scia de aia ē p̃oꝛ. i. rõne dignitatis z honorabilitatis. p̃bat q2 nos opinamur sciaʒ eẽ de numero bonoꝝ honorabiliũ. z opinamur vnaʒ sciam esse nobiliorẽ z honorabiliorẽ alt'a. aut q2 ē certior aut q2 ē melior aut honorabilioris subi: sed scia de aia ē certior z melior z honorabilioris subiecti. ḡ scia de aia ē prima siue honorabilior int' oẽs scias nãles. ¶ In 2ª p̃te p̃bũs oñdu vtilitatẽ hui' scie. z itẽdit duas ɔclõnes. Prima tãgit p̃maʒ vtilitatẽ z ē hec. scia de aia videt' multuʒ p̃ficere ad oẽʒ veritatẽ z ad oẽm sciaʒ speculatiuã. 2ª tãgit scẽũdaʒ vtilitatẽ z est hec. scia de aia ē maxime vtilis ad nãm. i. ad sciaʒ de nã p̃bat q2 aia ē principiũ aialiũ. mõ aialia sũt p̃ncipaliores p̃tes entiũ nãliũ. ¶ In 3ª parte oñdit q̃ sunt determinãda circa aiaʒ. z ponit istã ɔclõneʒ. Oportet ɔsiderare z cognoscere nãm z subãʒ ipsi' aĩe z q̃cũq̃ acci' eius quoꝝ acciᵐ quedaʒ vident' eẽ passiões p̃p̃rie ipsi' aĩe. q̃dã vero sũt passiões cões eo q̃ oibus aiatis insunt zc.

Tertio sciẽdum. q̃ circa hũc textũ icidũt tres difficultates. Prima vtrum scia de aia sit simpl'r honorabilior oib' alijs scientijs. Pro solõne hui' difficultatis ponunt' aliq̃ suppões. Prima. scia accipit suã honorabilitatẽ a sbõ z a certitudine suaꝝ d'ationũ. 2ª suppositio. scia diuina. s. metaphysica hʒ deũ z intelligẽtias p sbõ. z p̃cedit ex p̃mis p̃ncipijs que sũt certissima. Ex his d'r p̃mo q̃ si metaphysiª sit de ente tanq̃ de sbõ scia õ aia erit nobilior ex p̃te subi q̃ metaphyª. cuʒ sbm̃ scie õ aia sit honorabili' q̃ sbm̃ metaphyᶜᶜ q̃ditas eim corpis aiati ē simpl'r p̃fectior q̃ditate entis. 2º d'r q̃ si scia õ aia hr̃et aiaʒ p sbõ n̄ essʒ honorabilior iter oẽs scias nãles. scia eiʒ de corpe aiato eẽt scia nãlis nobilior ea. 3º d'r q̃ scia õ aia iter scias nãles est honorabilior. pʒ q2 ei' sbʒ ē corp' aiatũ q̃õ ē digni' z honorabilius iter entia nãlia. ¶ 2ª difficultas vtꝝ scia de aia sit vtilis ad oẽm v'itatẽ. Rñdet ɔmẽtator q̃ sic itelligẽdo p oẽʒ v'itatẽ sciaʒ speculatiuã q̃ ē p̃p̃t' veꝝ. ¶ 3ª difficultas vtꝝ q̃daʒ sint p̃p̃rie passiões aĩe z q̃dã cões. Rñdet ɔmẽtator q̃ sic. exponit tñ h' dupl'r p̃mo p passiões p̃prias itelligunt' passiões ad q̃s hñdas aia n̄ idiget corpe sic ē imaginatio p itellectũ. sʒ passiões cões sũt ad q̃s hñdas aia idiget corpe sic sũt passiões attribute v'tuti ɔcupiscibili. 2º exponit q̃ p passiões p̃pas itelligunt' passiões q̃ cõueniũt p̃mit' aĩe z p̃pter aiaʒ ɔueniũt corpi vt sẽsus et imagiatio z p cões passiões itelligũt' ille q̃ i aia existũt p̃pt' corp' vt sũt sõn' z vigilia. z h' itẽdit antiq̃ trãslatio dicẽs. hoꝝ accidẽtium q̃dam sunt passiones anime. z q̃dam accidũt aĩe p̃pter corpus. Et hec de primo. quantum ad secundum.

Conclusio r'n̄salis. Corp' aiatũ sub rõe aiati ē adeq̃tũ h' scie sbm̃. pʒ p duas suppões. Pria scia de corpe aiato ē dignior z honorabilior int' scias nãles pʒ q2 corpus aiatuʒ ē digni' z p̃fecti' int' oia entia nãlia. ¶ 2ª suppõ. scia õ aia si aliq̃ sit ē min' honorabil' q̃ scia de corpe aiato. pʒ q2 corp' aiatũ ē p̃fectius q̃ aia. Ex his sic ar'. Ois scia honorabilior iter oẽs scias nãles ē õ corpe aiato. vt pʒ p p̃mã suppõnem. sed hec scia est honorabilior int' oẽs sciẽtias nãles. vt pʒ p textũ. ḡ hec scientia est de corpore animato tanquam de subiecto.

Primo dubitat'. Utꝝ ois scia sit õ nũero bonoꝝ hõrabiliũ. Pro solõe h' dubij sũt soluẽde due difficultates. Prima difficultas. vtꝝ ois scia sit bõa. p c' solõne ponit' talis distĩn°. Aliq̃d ē bonũ tripl'r. vno mõ bõitate trãscẽdẽti z ẽtitatiua z hac bonitate oẽ ens for

malr dr̄ bonū. alio° aliqd dr̄ bonū bonitate pfectiõali ꝛ q̄liatiua. ꝛ sic ois for̄ pficiēs aliqd sbm̄ ē bona. alio° aliqd ē bonū bõitate morali ꝛ circūstātionatiua. ꝛ sic solū sbm̄ susceptibile ꝟtutis ꝛ vitij dr̄ bonū qn̄ actu sustinet ꝟtutē vel ei° opp^m Ex his dn̄r tria. Primo ꝙ ois scia ē for̄lr̄ bona pma bõitate. s. bõitate trāscēdēti. qꝛ ois scia est ens. z° dr̄ ꝙ ois scia ē bõa z° mõ. s. bõitate pficiēte. scia eim pficit suū sbm ꝛ ē ei° pfectio. 3° dr̄ ꝙ nulla scia ē bona for̄lr̄ bonitate morali. ¶ z^a di. vtꝝ ois scia sit honorabil̄. Ad quā rn̄det doctor scūs p duas distictiões. Prima distin° ē. s. ꝙ duplex ē bonū. q̄dā ē bonū ordinatū i finē ꝛ illud vocat̄ bonū laudabile. laudam° eiꝫ bonū equū qꝛ bn̄ scit currere. aliud ē bo^m honorabile qd ē ꝓpter se appetibile. ¶ z^a distin° duplex est scia. q̄dā ē scia ꝓctica. a^a ē specl̄aria. ¶ z° põit talē supponēꝫ ꝙ speculatiue scie dr̄nt a practicis eo ꝙ speculatiue sūt ꝓpt̄ scire. ꝓctice vero ꝓpt̄ op°. Põt tn̄ addi ētia distin° ꝙ scie speculatiue sūt duplices. q̄dā s̄t ꝓpt̄ se tm̄ sic ē metaphysica ꝛ ille sūt maxīe honorabiles. alie sunt ꝓpt̄ se ꝛ ꝓpt̄ aliud cuiusmõi sūt scie adminicl̄atiue vt logica Ex his dn̄r duo. Primo ꝙ ois scia ꝓctica est de numero bonoꝝ laudabiliū ꝛ nõ honorabiliū. z° ꝙ ois scia speculatia ē honorabilis. nl̄s tn̄ ē maxīe honorabilis nisi illa q̄ ē tm̄ ꝓpt̄ se. Ex h̄ seq̄t̄ ꝙ ꝓctici ꝓpt̄ ꝓcticā nõ sūt honorabiles. z° seq̄t̄ ꝙ speculatiui sūt simplicit̄ magis honorādi.

Secundo dubitat̄. Utꝝ dignitas ꝛ honorabilitas scie sumat̄ ex dignitate ꝛ honorabilitate sbi. Pro solõe h° dubij ponūt̄ aliq̄ suppões. Prima honorabilitas ē q̄dā r̄lo suppõis honorādoꝝ adiuicē a q̄ for̄lr̄ dr̄ vnuꝫ suppõi alt̄ij dignitate. ¶ z^a suppõ ē ista r̄lo põt repiri int̄ triplices entitates. s. iter entitates sciaꝝ. ꝛ int̄ entitates sbõꝝ certitudinuꝫ ꝛ dr̄ationū. Ex his elicit̄ talis distin° scia põt dici honõabilis dup̄r. vno° honorabilitate itrīseca ꝛ for̄li for̄lr̄ sibi iherēte ꝛ dnoiante ipsā for̄lr̄ esse hõrabilē. alio° scia põt dici honorabil̄ honorabilitate extrīseca sbi vl̄ certitudīꝫ scie. Ex his dn̄r duo. p̄ ꝙ hõrabilitas itrīseca ꝛ for̄lis scie n̄ sumit̄ ab honorabilitate sbi sꝫ a ꝓpa entitate ipsi° scie z° dr̄ extrin^{ca} sbiua ꝛ sil̄r honorabilitas certitudīꝫ sūit ab extri^{co}. s. a sbo ꝛ a certitudīe dr̄ationū

Tertio dubitat̄. Utꝝ sit saluabile sbꝫ h° scie cē aiaꝫ. Pro solõe h° dubij ē supponēdū. de sbo h° scie ē vna opio multū ꝓbabilis q̄ stat i duob° dict̄] ꝛ vna suppõe. suppõ ē hec. ē vna ps phie nāl̄is ꝯtinēs sub se sciaꝫ de aia. sciaꝫ pruoꝝ nāliū. sciaꝫ d̄ aialibus. pꝫ qꝛ oia ista entia scibilia in istis scientijs sūt entia nāl̄ia. ¶ Primū dctm̄. cõp° aiatū ē adeq̄tū sbꝫ ꝛ totale illi° ptis phie nāl̄is. ¶ z^m aia ē adeq̄tū subꝫ p̄me ptis illi° ptis phie nāl̄is. s. scie date i libris de aia.

Ad ratiões añ op^m. Ad p̄mā ne^r añs. ꝛ ad ꝓbationē ne^r maior qꝛ scia nõ solū ingrūt̄ p̄n^a cēntialia subi ꝛ passiões ei°. sꝫ ēt igrunt p̄ma p̄nci^a cēnn^a ꝗuiū ꝛ passiões eaꝝ. ¶ Ad z^{am} dr̄ negā° añs p̄ncipalis argumti ꝛ ad ꝓbationē scdi añt] dr̄ ꝙ illa ē necc̄ia. dē corp° aiatū ē ꝯpo^m ex aia ꝛ corpe si istõ ꝟbū ē sic p̄cise ꝯplexiuū extremoꝝ ꝛ n̄ iportꝫ eē i biuū sꝫ obiuū. ¶ Ad t̄tiā dr̄ ꝙ istõ ꝯplexū corp° aiatū põt capi z^r. v°° vt ē q̄dā aggrega^m ex duab° q̄ditatib° q̄ditatiue ꝯstituētib° vnā q̄ditatē t̄tiā nobis igtā. ꝛ sic ē ꝯplexū n̄ solū vocale sꝫ ēt r̄ale. alio° põt capi ꝓut ē q̄dā vox ꝯplexa circūloquēs nobis illā q̄ditatē t̄tiā q̄ ē igta. ꝛ sic ē icõplexū non solū vocale sꝫ etiā reale. Et hec de q̄õne.

Queritur secūdo. Utꝝ vl̄e sit posti° singulari. Ar^r p̄ ꝙ sic. qꝛ d̄struct] singl̄arib° d̄strunt̄ vl̄e ꝗ vl̄e ē posteri° singl̄ib°. tꝫ ꝯ^a qꝛ necesse ē destructo p̄ori d̄struet̄ posteri° sꝫ n̄ eꝫ. Cõfirmat̄ qꝛ si vl̄e esꝫ p̄° vel ḡ i illo p̄oꝛi esꝫ p̄° i singl̄ib° aut nõ. n̄ ē dicēdū ꝙ sit p̄° i singl̄ib°. qꝛ i illo p̄oꝛi singl̄ia n̄ sūt. nec ē dd^m ꝙ n̄ sit i singl̄ib°. qꝛ t̄c vl̄e esꝫ ydea sepata. Ar^r z° q̄cūꝗ duo sic se hn̄t ꝙ ꝯuertūt̄ sꝫ cēndi ꝯn̄aꝫ ꝛ vnū ē cā alt̄i° vt sit illõ qd ē alt̄i° q̄lꝫ mõ cā est nā^r p̄° oi a° sꝫ aliqd vl̄e ꝛ suū supp^m sic se hn̄t ꝙ ꝯuertūt̄ sꝫ cēndi ꝯn̄am ꝛ supp^m ē cā q̄re vl̄e ē. ḡ supp^m ē p̄° vl̄i. mioꝛ pꝫ d̄ sole ꝛ supp^{to} sol̄. ¶ Ar^r 3° q̄cq̄d effectiue cāt̄ ab itellectu ē posteri° singularib°. sꝫ vl̄e cāt̄ ab itellectu effectiue. ḡ ē posteri° singl̄ib°. mioꝛ pꝫ p ꝯmētatorē dicētē. Intellect° ē agēs vl̄itatem i reb°. Cõfirmat̄ auctē phi dn̄t]. al̄ eiꝫ vl̄e aut nihil ē aut posteri° singl̄ib° suis. Cõfirmat̄ ēt auctoritate themistij dn̄tis vl̄e ē tenuis silitudo suoꝝ singl̄iuꝫ. talis ār silitudo n̄ põt cāri nisi ab itellectu. ¶ In opp^m ar^r. ois diffi° q̄ditatiua dat̄ p simp^r p̄oꝛa. sꝫ i diffinitiõe q̄ditatiua ponūt̄ p̄dicata q̄ s̄t vniuersalia r̄spectu diffiniti. ḡ vniuersalia s̄t simp^r p̄oꝛa singularib°.

Primo sciendū est ꝙ p declaratiõe terminoꝝ q̄õis ponūt̄ aliq̄ distictiones. Prima distin° vl̄e cā^r z^r. vno° z° itentiõa-

liter ⁊ ꝑ significato. s. ꝑ ipsa vlitate q̄ ē q̄dā rlo
ronis fundata i nā vli cognita ꝯpata ad multa
singula cognita alio° p̄mc itētionalr ⁊ ꝑ õnoia
to. ⁊ sic vle n̄ est aliō q̄z vna nā cōis de mult] p̄-
dicabilis. ⁊ ō isto q̄rit p̄ns qō. ¶ 2ª distin°: vle eē
p̄us singularib° pōt itelligi dup'. vno° i essendo
alio° i cog̃scēdo. vtr̄ āt vle sit p̄us cognitū q̄z sit
singulare aut eō h̄ visum est i ꝓhe° p̄mi phicoꝝ.
¶ 3ª distin°: vle eē p̄us singulari i essēdo pōt in-
telligi 3r. aut p̄oritate tpis. aut p̄oritate nē. aut p̄-
oritate ordis vel pfectiōis. vle āt ⁊ singulare si-
mul tpe sūt. s3 singulare ē p̄° nā vli. vle eiz acci-
p̄t eē s̄biuū ⁊ exn̄ic a singli. s3 vle ēt est posteri°
singulari pfectiōe. singulare ei3 pfecti° ē q̄libz
suo vli. Ex bis sūt soluende tres difficultates.
ꝓria difficultas. vtr̄ sit aliq̄ nā vlis rea' multis
cōicabilis. Ad quā r̄ndet q̄ sic. ꝓbat' 3r. p̄mo q2
p° rlr ꝯueniūt soz. ⁊ plato q̄z soz. ⁊ brunellus. g
ē aliq̄ reali ꝯueniūt ⁊ illō reale nō pōt eē aliqō
sin'r q2 p q̄dl3 singulare ē nec illō reale pōt esse
ꝯcept° vel aliqō sig'm ad placitū istitutū g nec eē
q̄ sit aliq̄ nā vl:s. 2ª tō iste ꝓpōes ꝯcedūt. co-
soz ē p̄mū obm̄ visus. bō ē p̄mo risibilis; vel g su
biecta supponūt psonalr ꝓ aliqb° suppositis il-
loꝝ bōꝝ. ⁊ sic ꝓpōes erūt false. vel supponunt
simp' ꝓ ꝯceptu vel mālter ꝓ ipsismet signis in-
stitutis. ⁊ sic vr adbuc q̄ ꝓpōes essēt false. ⁊ sic
necesse ē q̄ supponāt ꝓ nā cōi. 3ª tō q2 s̄bm̄ scie
realis ē ens reale ⁊ nō vox neq3 ꝯcept° n3 aliqō
singulare. g ē aliq̄ nā vlis realis. maior p3 quia
nulla scia realis est de vocib° aut ꝯceptib° etiā
singulariū nō ē scia. ¶ Scōa difficultas ē vtrū
illa nā sit vna aliq̄ vnitate reali minore vnitate
numerali. Pro solōe hui° difficultatis ponunt
aliq̄ suppōes. p̄ma suppō. q̄cq̄d ꝯuenit alicui s3
se aut i vltima p̄cisiōe ꝯuenit ei i p̄mo mō dicen
di p se. h p3 p Auicenā dicētem q̄ eq̄nitas ē tm̄
eq̄nitas. Ex h elicit' talis distin° nā m vniuersa-
le eē vnā pōt itelligi 2r. vno°: q̄ditatiue ⁊ essētia
lr ita q̄ vnitas ō ea p̄dicet' i p̄mo mō dicēdi p'.
⁊ sic nā n3 ē vna neq3 plures n3 vlis neq3 p̄ticu
laris. alio° pōt itelligi q̄ nā sit vna denoiatiue. ⁊
sic nā pōt dici vna. 2ª suppō ē. q2 vnitas ē ꝓpa
passio entis iō quāl3 entitatē seq̄t' sua ꝓpria vni
tas. Tertia suppō. oē p̄dicatū qō denoiatie p̄
dicat' de singulari pōt p denoiatione extrisecā
p̄dicari de quiditate vli nisi tale p̄dicatū ponat
d'ra3 int' ipa. iō q̄cūq3 vnitas est denoiatiue p̄di
cabilis de singulari. illa etiā denoiatiōe extrise
cā ē p̄dicabilis ō q̄ditate vniuersali. ¶ Quarta
suppō in q̄libet singulari sunt due vnitates ō eo
p denoiationem extrisecā p̄dicabiles. p̄ma vni
tas vocat' sibi ꝓpria quā h3 ab indiuiduo entis
i ipso recpto. iō vniuersale ē vnū tali vnitate. 2ª
vnitas vocat' vnitas idiuidualis quā h3 a ꝓpa
dñā idiuiduali. Ex bis dñr tria p̄mo q̄ quacūq3
opatiōe itellect° seclusa nā vniuersalis h3 vnā
vnitatē ꝯsequētē suā ꝓpriā entitatē q̄ vocatur
vnitas sibi ꝓpria q̄ ꝓpt' n̄ d3 dici vnitas gene-
rica nec specifica nec numeralis. nō g̃nica nec q3
specifica. q2 illas h3 ab intellectu vt postea vide
bit'. nec numeralis q2 talis vnitas ē minor vnita
te numerali. 2° dr q̄ nā vniuersalis est vna p de
noiationē extrisecā3 ab vnitate ꝓpria sui sup-
positi. 3° dr q̄ ēt q̄ditas vniuersalis h3 vnitatē
realē. s. vnitatē minorē3 sui suppositi. ⁊ hoc p dē-
noiationē intrinsecā. Ex bis pōt directe r̄nderi
ad difficultatē3 q̄ q̄ditas vniuersalis seclusa q̄-
cūq3 opatiōe itellect° ē vna quadā vnitate rea-
li q̄ ē minor vnitate numerali q̄ vocat' vnitas si
bi ꝓpria. ¶ 3ª difficultas vtr̄ q̄ditas cōis sit vni
uersalis seclusa opatiōe intellect°. Pro solōne
hui° difficultatis ponit' talis distin°: aliqd est vni
uersale dupliciť. vno°: i po° ⁊ sic oē illud qō est
aptū eē in multis ē vniuersale. alio mō aliqd est
vniuersale i actu ⁊ ad ip3 req̄rūt' due relatōes.
p̄ma ē aptitudo ad eē i multis q̄ ꝓpe vocat' cōi-
cabilitas. 2ª ē relatio dicibilitatis a q̄ vniuersale
formalr dr de multis. vniuersale eñi ē vnū in
multis ⁊ ō multis. Ex h ponit' talis suppō q̄ se-
clusa q̄cūq3 opatiōe itellect° q̄ditas cois h3 p̄ri-
mā habitudinē q̄ est cōicabilitas multis. q̄cūq3
eni opatiōe itellect° seclusa ista q̄ditas humani
tas ē multis cōicabilis. s3 q̄ditas cōis nō h3 rōnē
dicibilitatis a se. s3 eam h3 ab intellectu cōside-
rante illā q̄ditatē p modū3 vni° obiecti intrisecī
ꝯsiderāte etiā illud obm̄ intelligit esse cōicabi-
le multis q̄b° attribuit ipsum obm̄ esse itellectū.
iō stati in ipsa q̄ditate sic intellecta fundat' vna
relatio dicibilitatis a q̄ relatiōe q̄ditas vniuersa
lis dr formalr ⁊ i actu vniuersalis. iō bñ dicebat cō
mētator q̄ itellect° facit vniuersalitatē i rebus.
Ex bis dr q̄ illa q̄ditas ē vniuersalis i actu ⁊ for
malr mediāte opatiōe itellect° cāte i ipsa rela
tiōe3 dicibilitatis. iō v'a ē ꝓpō phi q̄ vniuersale
i actu aut nihil ē aut ē posteri° singularibus.

Secundo sciendū est q̄ Aristo. ondit in 2° c° difficultatē h° scie. ⁊ itē
dit p̄cipalr talē ꝯclusionē. Scia de aia est pe
nitus difficillimorū. hanc ꝓbat querendo octo

difficultates circa aiaz. z itēdit. fz. ꝯclusiones.
¶ Prima tāgit pmā difficultatē. s. istā q̄ est vna
q̄stio cois ingrēs de mō iuestigādi qd̄ gdē. vtrū
. s. sit vna cois scia ad ingrēdū qd̄ gdē cuiuslibet
diffinibilis sic ē vna cois scia ad ingrēdū ppria
accn̄a cuiuslibet sbi scibilis q̄ vocat̄ dr̄atio. qz si
nō sit vna tūc erit difficil⁹ ingrere qd̄ gdest aie
eo qd̄ circa vnūqd̄qz scibile erit ali⁹ modus sciē-
di suū qd̄ gdē: z si sit vna cois scia erit maiꝰ vtꝝ
illa sit dr̄atio vl̄ diuisio adhuc erūt mlte dubita
tiōes ex qb⁹ pricipijs debeat pcedere talis scia.
Alioꝝ. n. alia sūt pncipia vt numeroꝝ z planoꝝ.
¶ 2ª tāgit scd̄az difficultatē z hec est. difficltas
est i q̄ gn̄e sit aia z qd sit. vtrū. s. sit h̄ aliqd z sba
aut q̄le aut q̄tū aut aliqd huiusmōi alioꝝ pdica
mētoꝝ: z vtrū sit coꝝ q̄ sunt potētia aut endele-
chia. i. act⁹. ¶ 3ª tāgit tertiā difficultatē vtꝝ aia
sit ptibilis aut iptibilis: z vtrū oēs aie sint eiusdē
speciei aut non: z si non sint eiusdē speciei. vtrū
specie differant aut genere: z hoc quesitum est
eo qꝛ antiq determinantes de aia solū determi-
nāt de aia humana. ¶ 4ª tāgit q̄rtā difficultatē
q̄ ē hec. vtrū sit eadē rō aie s̄z oēs aias aut alia
sicut de aiali. rō. n. aialis s̄m vnūqd̄qz al'ē alte-
ra z alteras: vt equi canis hois z leonis: z subdit
remotionem dubij: qz aliqs posset dr̄e qꝛ al' vl̄e
eēt aliqd sepatū a singularib⁹. dicit. p. qꝛ nō. aial
. n. vl̄e aut nihil est aut posteri⁹ ē singl'ib⁹: z silr̄ ēt
vt si aliqd̄ cōe pdicet̄. ¶ Quita tāgit qntā z est
hec: si non sint multe aie: s̄z sint pl'es ptes z pl'es
potētie ei⁹. vtrū sit p̄ determinādū de tota aia
q̄z de partib⁹. i. de potētijs ei⁹. et vā ē ualde dif-
difficile cognoscere qualiter ptes. i. potentie
aie ad inuicē differāt. ¶ 6ª tangit sextā et ē hec
vtrū sit prius determinādū de ptibus. i. de po
tētijs aut eorū actibus ut de intellectu q̄z de in
telligere: z d̄ sēsu q̄z de sētire. et vtrū sit pri⁹ de
terminādū de actib⁹ q̄z de obiectis: aut de ob
iectis prius q̄z de potētijs. ut pri⁹ de sensibili q̄z
de sēsitiuo. et de intelligibili q̄z de intellectiuo
Septima ꝯº tāgit septimā ꝯclusionem et ē hec
vtrū necesse sit cognoscere qd̄ gdest aie ad co
gnoscēdū accidētia aie. z ēt ad cognoscēdū qd̄
quidē aie necesse sit cognoscere accidētia aie.
hoc aūt ē difficillimū. scd̄m pbat qz nō solū est
vtile cognoscere qd̄ quidē subē ad cognoscēdū
eāa accidētiū, ut in mathematica non sufficit co
gnoscere quid rectū z quid obliquū quid linea
z qd planū ad cognoscēdū qꝛ āguli triāguli sūt
equales āgulis rectis. sed etiā ecōuerso opor-

t;ꝫ cognoscere accn̄tia ad cognoscēdū qd̄ gdē
sbē. qz accn̄tia magnā ptē cōferūt ad cognoscē
dū qd̄ gdē. Primū pbat. qz hēm⁹ dare cogniti
onē accn̄tiū aie aut oim aut pluriū g̃ necesse ē
qd̄ gdē dare de qd̄ quidē ipsi⁹ aie. ꝯriam pbat
qz ois demōstratōis prinᵐ ē qd̄ gdē. Et subdit
remotōnē dubij qꝛ nō scd̄m q̄scūqz diffinitōes
ꝯtigit cognoscere accn̄a ideo ille scd̄z q̄s hº nō
pōt fieri debēt dici diffinitōes dyaletice q̄ sunt
casse z vane oēs. ¶ Octaua tāgit octauā q̄ est
hec vtrū oēs passiones aie sint ēt cōes corpori
aut utrū sit aliq ppria passio ipi⁹ aie. Et subdit
qꝛ h̄ dubiū ē nēcario detminādū. nō tn̄ ē facile
pbat arguēdo ad vtrāqz ptē. p̄ qz aia ut i pluri
bus nihil videt̄ posse facere aut pati sine corpe
g̃ oēs ei⁹ passiones sūt etiā cōes corpi. Añs ps
qz aia nō videt̄ irasci desiderare aut oino sēūre
sine corpore. ¶ In oppositū arg'. qz intelligere
videt̄ eē maxime ppriū aie. ¶ 9ª ꝯclusio tangit
vnā solōnē ꝯdōnalē ad hāc qōnē z ē hec si intel
ligere sit fantasia aut nō sit sine fantasia nō ꝯtin
get aiam itelligere sine corpore. ¶ Decima tan
git correlariū copulatiuū cōpositū ex duabus
cōditionalibus solutiuū istius questionis vtrū
aia sit separabilis et est hec. si aliqua opationuz
aut passionū aie sit ppria ipsi aie: cōtinget ipsā
aiam separari a corpore. Si vero nulla opatio
sit sibi ppria nō erit separabilis. pbat per simile
qz sicut multa cōueniūt recto inquātū rectū ē:
ut tāgere enea sperā s̄z pūctū: nō tn̄ hoc sibi cō
uenit scd̄m qꝛ rectū separatū a mā. ideo rectus
ē inseparabile eo qꝛ sēp ē in aliquo corpe. ¶ Un
decima soluit qōnē cathegorice z est hec. omēs
passiones aie. s. attribute virtuti ꝯcupiscibili z
irascibili sūt cōes aie et corpori. pbat p̄ exēpla
riter. ut de ira et mansuetudine. de timore z mi
sericordia. z de confidentia. de gaudio amore z
odio. Scd̄o pbat rōe sic. qz oia passio aie facta
cū passione a trāsmutatōe i corpore ē cōis aie
z corpi: sed oēs passiōes aie cōcupiscibiles z ira
scibiles sūt trāsmutatōes z passiones corpis: g̃
sunt passiones cōes aie et corpori. ¶ Tertio p
bat signo sic. qz iste passiones variantur s̄m di-
spositionē corpis g̃ sunt cōes aie z corpi. añs p
bat. qz gdā nullo° puocant̄ a magnis z duris
passionib⁹. alij aūt mouētur a paruis z debilib⁹
passionib⁹. ¶ Duodecima tangit tria correlaria
Primū oēs tales passiones aie sunt in materia
Scd̄z correᵐ oēs iste passiones aie debēt diffi-
niri per mā; ut ira ē mot⁹ hui⁹ corpis aut po'ei⁹

¶ 3^m^ pbi ē ɔsiderare de aīa aut de oī aut de hac aīa. s. cuius sint iste passiones.

Tertio Sciēdū ꝙ circa hūc textū īcidūt tres difficultates. Prima vtrum sciētia de aīa sit de numero difficillimorū. Pro solutione dubij ponūtur aliq̄ suppōnes. ¶ Prima suppositio. facilitas est potētia qua aliquid est potēs facere aut pati cū pauco labore. sed difficultas ē potētia qua aliqd est potēs facere vel pati ab aliquo cū magno labore. Ex hoc sequitur ꝙ facilitas et difficultas nō habēt fieri circa ipossibilia. potestas enī nō habet ipossibile ꝓ obiecto. 2º seqtur ꝙ facilitas ⁊ difficultas hñt solū fieri in agentibus cum labore ⁊ pena: ideo deo nihil ē facile aut difficile. ¶ Secūda suppō in oī cognitione duo cōcurrūt. s. obiectū cognoscibile. ⁊ potētia cognitiua. ideo necesse ē ꝙ facilitas aut difficultas in cognoscēdo proueniat aut ex parte obiecti cognoscibilis. aut ex parte potētie cognitiue. ¶ Tertia suppō. obiectū formale intellect⁹ nostri ē entitas quę ē equaliter reperibilis in oī ente. ¶ Quarta suppō q̄ sequitˀ ex precedēti: intelligibilitas q̄ est ꝓpria passio entis est equalitˀ repibilis in omi ente: ideo om̄e ens ē equaliter itelligibile. ¶ Quita suppō. impossibile ē ꝙ difficultas in intelligēdo ꝓueniat ex parte obiecti cognoscibilis cū om̄ia obiecta sint equaliter itelligibilia. ¶ Sexta suppō. necesse est facilitatē aut difficultatē ī cognoscendo ꝓucire ex parte potētie cognoscitiue. Ex his dicitˀ p̄mo ꝙ sciētia de aīma est de numero difficillimorū ad istū sēsum ꝙ acqsitio scie de anima est valde difficilis. 2º dicitˀ ꝙ difficultas in cognitione aīe nō prouenit ex pte aīe cognoscibilis: sed ex pte ipsius itellect⁹ cognoscētis. aut saltē ex pte corpis cōiūcti intellectui cognoscēti. patet qꝛ ex pte illi⁹ proueīt difficultas quo ablato auferˀ difficultas ⁊ quo posito ponitˀ: sed ablato corpe ɔiūcto itellectui aufertur difficultas q̄ erat ī cognitiōe aīme: ⁊ posito corpe coniuncto ponitˀ illa difficultas. ergo ex pte corporis ɔiūcti prouenit difficultas ī cognitiōe aīme. ¶ Secūda difficultas. vtrū aīe sit aliqua ꝓpria passio. Ad hāc respōdet Albert⁹ ponēdo talez suppōnē. Aliud ē aliquā potētiā ɔicari corpori ⁊ ipsā cōīcari cōīcāti corpori. illa enī dicitˀ cōicari corpori q̄ vtitˀ corpe vel organo corporeo tāq̄ȝ instrumēto sicut potētia visiua. sed illud dicitur cōmunicari ɔmunicāti corpori q̄ cōīcat cuȝ aliqua potētia q̄ vtitˀ organo corporeo tanq̄ȝ instrumēto. Ex his dicit duo. p̄mo ꝙ aīa itellectiua siue itellect⁹ cōīcat cōīcāti corpi. qꝛ aīa itelligēdo idiget potētia fātastica q̄ cōiuncta est organo tanq̄ȝ suo īstrumēto sȝ itellect⁹ nō cōīcat corpori qꝛ nō vtitˀ corpore tāq̄ȝ istrō. Ex his īfert ꝙ ē aliq̄ potētia aīe q̄ nō cōīcat cū corpe. cōīcat tn̄ cū aliq̄ potētia cōīcāte cū corpe. s. cū fātasia. iō est etiā aliq̄ passio ꝓp̄a aīe sic ꝙ illa nō ē cōīs corpi tāq̄ȝ ei⁹ istrō aut organo nō ē tn̄ sic ꝓpria qn cōīcet cū aliq̄ potētia ɔiūcta cū aliq̄ organo. videtˀ tn̄ p̄ dici ad difficultatē ꝙ itelligere ē passio cōīs aīe ⁊ corpi: nō tn̄ corpi tāq̄ȝ istrō: sȝ tanq̄ȝ sb̄o ōnoiatōis. ¶ 2º pōt dici ꝙ nō iplicat ɔdictionē aīa3 hr̄e vnā ꝓpriā opatiōnē quā realr̄ exercere pōt sine corpe: iō ad istū sēsū itelligere ē ēt ꝓp̄a passio aīe. ¶ 3ª difficultas. vtrū diffinitōēs dyalectice sint vtiles ad dr̄andū: hec difficultas solutˀ ꝑ talē distinctionē. aliq̄ diffinitio pōt dici dyalectica triplr̄. vno° qꝛ ɔstituta ē ꝑ artē dyalectice diffiniēdū. siue ꝑ artē datā ī thopicis. 2° aliq̄ diffinitio pōt dici dyalectica. qꝛ cōponitˀ ex t̄minis dyalecticis q sunt q̄ttuor p̄dicata: ⁊ iste diffinitōēs dyalectice sunt vtiles ad dr̄andū. 3° mō aliq̄ diffinitōēs dn̄r dyalectice: qꝛ ex p̄dicatis ꝓbabilib⁹ ⁊ accn̄talib⁹ diffinitōēs sūt ɔstitute: ⁊ tales sūt inutiles ad dr̄andū. hec ɔ° p3 ꝑ cōmētatorē dicētē ꝙ oīs diffinitio ꝑ quā non cognoscūtur accn̄tia. s. demōstratiue non dr̄ diffinitio nisi equoce. aut qꝛ ī ea pōitˀ aliqd̄ falsū. aut qꝛ cōponitˀ ex cāis remot|| ⁊ ex cāis accn̄talib⁹. Et h̄ de p̄ articulo: ⁊ q̄tū ad 2^m^ ponitˀ talis

Conclusio vn̄salis vl̄e simplr̄ ē p̄us singularib⁹. p3 auc̄tate ⁊ rōe. p̄ auc̄tate Aristo ī p̄ posterioꝝ dicētis. aliq̄ esse simplr̄ p̄ora sic vl̄ia ⁊ aliq̄ eē p̄ora q̄ ad nos sic singularia. rōe sic. illud ē simplr̄ p̄us alio a q̄ nō cōuertitˀ subsistēdi ɔn̄a: sȝ ab vl̄i ad singlare nō cōuertitˀ subsistēdi ɔn̄a. g̃ cū hoc tn̄ stat ꝙ vl̄e non sit actu ⁊ cōplete vl̄e nisi ab intellectu: ⁊ hec de 2° articulo. ¶ Quātū ad tertiū.

Primo dubitatˀ. Utrū q̄dditas sit ab itellectu nr̄o cog̃scibile. Pro solutōe hui⁹ dubij sūt soluēde tres difficultates. Prima vtrū q̄ditas sb̄e sit ab itellectu cōiūcto cog̃scibilis. Pro solutōe hui⁹ ponūtur aliq̄ distīctōēs. ¶ Prima aliqd ē itelligibile duplr̄. vno° ɔceptu icōplexo ꝑ quē itelligitˀ simplex q̄ditas ⁊ eēntia rei. alio° ɔceptu cōplexo ꝑ quē itelligitˀ aliqd̄ p̄dicatū īeē tali q̄ditati. ¶ 2ª di. aliqd ē cognoscibile cōplexo cōceptu duplr̄. vno mō de

ē z° adiacēte. alio mō de ē 3° adiacēte. ℭ 3ª distī°
aliqd pōt cognosci cōceptu cōplexo de est 3° ad
iacēte dupliciẗ. s. q̄ ad predicata eēntialia z quo
ad predicata accidētalia. ℭ Quarta di. aliquid
ē cognoscibile tam quo ad p̄dicata essētialia q̄z
accidentalia dupliciẗ. s. conceptu ꝓprio et con
ceptu cōi. Ex bis dicit̄ ad difficultatē q̄ quidi
tas sb̄e ē intelligibilis ab intellectu cōiūcto con
ceptu ꝓprio et incōplexo. pz q2 intellect' cogno
scit istā ꝓpositionē. ois sb̄a est ens p se. g̊ adeq̄te
cog̊scit qditates p qb' supponūt ēinmulli' ꝓpō
nis. z° dicit̄ q̄ quiditas sb̄e ē cognoscibilis con
ceptu cōplexo de ē scđo adiacēte. ista eni ꝓpō
sbā ē: ē perfecte cognoscibilis ab itellectu. ℭ 3°
dicit̄ q̄ qditas sb̄e ē cognoscibilis ab intellectu
q̄ ad p̄dicata tā essētialia q̄z accn̄talia ꝯceptu cō
muni ℭ 4° dicit̄ q̄ qditas sb̄e ē cognoscibilis
ab itellectu cōiūcto q̄ ad p̄dicata accidētalia si
bi ꝓpria. Ultimo dicit̄ q̄ qditas sb̄e nō ē cogno
scibilis cōceptu cōplexo quiditatiuo sibi ꝓprio
q2 differentie eēnales adeq̄te z ꝯuertibiliter cō
stituētes ipsas spēs sūt inoiate z nominant̄ per
quasdā ꝓprietates accidentales que aliquādo
sūt cū ipsa quiditate cōuertibiles. ℭ z° difficul
tas. vtrū subā cognoscat̄ p ꝓpriā spēm aut p
speciē accn̄tis. Ad quā ꝓbabilit̄ rn̄deo q̄ qditas
sb̄e cog̊scit̄ ab itellectu p ꝓpriā spēz: ꝓbat̄ sup
ponēdo q̄ eadē spēs numero non pōt adeq̄te z
distīcte repn̄tare duo obiecta p modū distīctoꝝ
Ex bis sic arguit: itellect' ponit drāz iter qdita
tatē sb̄e z accn̄tꝫ. g̊ distīcte cog̊scit sbaz z accn̄s.
aut g̊ p eādē spēz. s. p spēz accn̄tꝫ aut p diuersas
spēs. Si p eādē. aut illa repn̄tat solū accn̄s: z sic
p eā cog̊scit̄ solū accn̄s: z sic p eā nō cog̊scit̄ sb̄a.
aut illa repn̄tat sbaz: z sic p eā nō cog̊scit̄ accn̄s.
aut sil' repn̄tat sbaz z accn̄s. vł g̊ repn̄tat ea di
stīcte vel idistīcte. nō distīcte. q2 h̄ e ꝯ̄ suppoᵐ. g̊ i
distīcte: z p ꝯn̄s p talē spēz nō pōt itellect' pone
re distīctionē iter sbaz z accn̄s. iō nec̄e ē q̄ itelli
gātur p distīctas spēs. ℭ 3ª di. vtꝝ p̄us itelligat̄
sb̄a q̄z accn̄s. Ad qđ rn̄deo q̄ p̄' itelligit̄ sb̄a q̄z
accn̄s. pz p̄ q2 qn̄cūq̄z aliqđ nomē ē cōe duabus
qditatib' illa qditas q̄ p p̄us significat̄ p tale no
mē etiā p̄us itelligit̄ a tali noie: sed qditas sb̄e p
prius significat̄ noie entis q̄z qditas accn̄tis. g̊ p
p̄us itelligit̄ sb̄a q̄z accn̄s ℭ Solutio aūt hui'
difficultatis magis patebit i sequēti dubio.

Secundo dubitat̄. Utrū accn̄s ducat
nos i cognitionē sb̄e. Ad sol
uēdū h' dubiū ē supponendū q̄ sūt qnq̄z ꝓbabi
les opiniones de mō p quē accn̄s ducit nos i co
gnitionē sb̄e. p̄ma stat i vna distīctōe z duabus
suppōib': distīctio ē hec. duplices sūt sb̄e. qdaz
sūt ꝯiūcte q̄litatib' sēsibilib': z ille cog̊scūtur me
diātib' talib' q̄litatib'. alie sūt sepate z ille cog̊
scūtur mediātib' suis effectib'. ℭ Prima suppō
solū accn̄s non ē motiuū alicui' potētie sēsitiue
sꝫ sb̄m sub rōe accn̄tali: q2 mouere est agere qđ
ꝯuenit toti cōposito. ℭ z° suppō: i cognitiōe sb̄e
oꝫ ponere tres ꝓcessus. In p̄ sb̄m sub rōe accn̄
tis sēsibilis mouet sēsū exteriorē. In z° sb̄m sb̄
rōe alicui' accn̄tꝫ fētasiabilis mouet fātasiā. In
3° qdita a suppositi i ṽtute luis intellect' agentis
irradiātis supra fātasiā bꝫ ṽtutē mouendi itelle
ctū possibilē cādo vnā spēz repn̄tatiuā qdita
tis ipsi' suppositi. Et sic pz p̄ q̄ accn̄s ducit nos
i cognitionē sb̄e. z° q2 p̄us cog̊scit̄ sb̄a q̄z accn̄s
cognitōe itellectiua. ℭ zª stat i duab' suppōib'
p̄ª sb̄a ē cā accn̄tis. zª cā ṽtualr̄ ꝯtinet̄ i suo ef
fectu. Ex bis dn̄r duo. p̄ q̄ p̄mo itelligit̄ qditas
accn̄tis fātasiati. z° q2 itellect' vidēs qditatem
sb̄e ṽtualr̄ iclusā i qditate accn̄tiū sic cā i effcū
abstrabit vnā spēz ꝓpā sb̄e p quā itelligit sbaz.
ℭ 3ª opinio stat i trib' dictis. Primū q̄ itellect'
p̄ cog̊scit qditatē accn̄tis fātasiati. z° q̄ ab illa q
ditate sic cognita abstrabit qditatē entis z eā co
gnoscit. z 3° mediāte illa qditate entis cog̊scit q
ditatē p̄ z imediate ꝯtētā subente. s. qditatē sb̄e
ℭ 4ª opinio stat i duob' dictis. p̄ᵐ q̄ ab acci
tib' fātasiatꝫ p̄ abstrabit̄ qditas entis q̄ p ꝓpriā
spēz cog̊scit̄. z° q̄ postea fit descēsus ad qdita
tē sb̄e q̄ etiā p spēm ꝓpriā cog̊scit̄: z 3ᵐ q̄ fit ꝓ
cessus ad qditatē accn̄tis q̄ vltimo p ꝓpriā spēz
cog̊scit̄. ℭ 5ª stat i trib' suppōib'. Prima. itellcūs
mouet̄ a fātasmate. z fātasia mouet̄ a sēsu z sē
sus ab obiecto. zª. poᶜ sēsitiue sūt solū motiē ab
accn̄tib'. 3ª ē sicut estimatiua q̄ e supior ad sen
sitiuā pōt ex spēb' sēsatis elicere spēs nō sēsatas
sic etiā ṽt' ipsi' itellect' q̄ ē supior ad ṽtutes sē
sitiuas: pōt ex spēbus fantasiatis elicere spēs
non fātasiatas. p̄ᵐ pz q2 onia ex spē lupi sensata
elicit spēz inimicitie nō sēsatā z ex spē mr̄is sen
sata elicit spēz amicitie nō sensatā. iō itellectus
sua virtute a spēbus accn̄tiū fātasiatis existen
tibus i fātasia pōt elicere spēz sb̄e nō fātasiataz
p quā ꝯceptu ꝓpo z distīcto cog̊scit qditatē sb̄e.

Tertio dubitat̄. Utrū pfcē spicū positū su
pra pfcē planū tāgat planū i pū
cto. Pro hui' solōe ponūt̄ due opiniones ꝓba
biles. Prima stat i trib' suppositionibus z vna

distinctiões. ¶ Prima suppõ: i linea non sũt ponenda pũcta indiuisibilia. ḡ qlibet pars linee ⁊ qđlibet qđ ẽ i linea est diuisibile i ifinitas ptes pportionabiles: silr̃ i supficieb⁹ non sũt ponẽde linee idiuisibiles ſm latitudinẽ: imo qđlibet qđ ẽ i supficie est realr̃ diuisibile i ifinitas supficies: silr̃ in corpore non sũt ponende idiuisibiles supficies ſm pfũditatẽ imo corp⁹ ⁊ q̄libet ps eius ⁊ qđlibet qđ est i corpore est realiter diuisibile i ifinita corpora pportionabilia. ¶ Scđa suppõ. tãgere aliqđ corp⁹ ſ3 aliquã ptẽ ẽ est tãgere ipsũ sic q̄ qlibet ps illi⁹ ptis sit ei imediata. ¶ 3ª q̄libet ps spericib3 ifinitas ptes pportõales. ¶ Distictio ẽ hec. aliqd tãgere aliud põt intelligi duplr̃: vno mõ q̄ iter tãgẽs ⁊ tactũ nullum sit mediũ: ⁊ sic possibile est aliq̃ duo se tãgere. p3 q2 vel tãgũt se scđ3 idiuisibile vel ſm ptẽ diuisibilẽ: non p̃mũ q2 p p̃mã suppositionẽ nulla talia sũt ponenda. nec ſm ptes diuisibiles. q2 q̄libet ps est diuisibilis i duas medietates ⁊ iter illas duas partes ẽent finite medietates. alio mõ aliq̃ se tãgere ẽ illa sic ptẽdi vsus se iuicẽ sic q̄ saluatis cor̃ ppriis figuris non possũt ppinquius ptẽdi. Ex his dr̃ p̃ q̄ pfecte spicũ positũ supra pfecte planu3 tãgit ipsũ ſm aliquã ptẽ. p3 q2 sic ptendit̃ vsus ipsũ planũ q̄ saluata ei⁹ figura non põt ppinquius ptẽdi. 2º dr̃ q̄ pfecte spericũ positũ supra pfecte planũ non tãgit ipsũ ſm aliquã ptẽ sic q̄ tãgat illã ptẽ ſ3 se totũ capiẽdo totũ sincbat be p3 q2 q̄cũq3 pte data illa ẽ diuisibilis i duas medietates. ideo vna illar̃ non tãgit vltimã medietatẽ alteri⁹ corpis. 3º dr̃ q̄ ſm ifinitas ptes pportionales spericũ tãgit planum q2 q̄cũq3 pte data ſm quã spericũ tãgit planu3 adhuc 9tigit pare minorẽ i ifinitũ ſm quã spericũ tãgit planũ. ¶ 2ª opinio pfecte spericũ positũ supra pfecte planũ tãgit planũ i pũcto idiuisibili. p3 q2 vl' tãgit ipsũ ſm ptẽ diuisibilẽ vel ſm pũctũ idiuisibile. non p̃mũ q2 non esset pfecte spericũ: imo aliq̃ ps ei⁹ esset pfecte plana. non tñ est sic itelligẽdũ q̄ illa pũcta idiuisibilia se tãgãt. cor̃. n. vltima nõ sũt sil' cũ ñ hẽant vltima: s3 p illa pũcta corp⁹ spicũ ⁊ planũ se tãgũt tãq3 p eor̃ vltima.

Ad rationes Ad p̃mã dicendũ q̄ argumẽta pbãt q̄ vniuersale est sil' cũ singulari q̄tũ ad esse subiectiuũ ⁊ q̄tũ ad actũ completũ vniuersalis: non tñ pbãt de vniuersali i potentia. ⁊ silr̃ dr̃ ad scđa3 ⁊ tertiã. Ad auctoritates tñ videt̃ q̄ vl'e i actu hñ cãtur ab itellectu s3 nõ vl'e i potẽtia. Et hec de q̃one.

Queritur tertio. Utrũ cognoscibile sit in cogñscẽte scđ3 esse reale. ¶ Arguitur primo q̄ sic: actus intelligendi est cognoscibilis a potentia intellectiua ⁊ est in potentia cognoscitiua secundum esse reale. ergo cognoscibile est in cognoscente secundum esse reale. ⁊ confirmatur quia potentia intellectiua est cognoscibilis ab anima intellectiua ⁊ tamen est in ea secundum esse reale. ¶ Secundo sic. omnis causa naturaliter productiua alicuius effectus realis est simul secundum esse reale cu3 effectu realiter producto in instanti productionis: sed obiectum est naturalis causa salte3 partialis productiua ipsius actus itelligẽdi. ergo i istãti ipsius actus obiectũ scđm esse reale est simul cum ipso actu: sed ipse actus ſm esse reale est i itellectu. ergo ⁊ ipsum obiectũ. maior patet q2 causa nãlis nõ agit i effectũ ſm q̃lĩbet distãtiã: sed semper approximata est suo effectui. Et cõfirmatur q2 vel obiectũ est i itellectu: vel species obiecti: nõ species obiecti: q2 i aĩa non sunt nisi tria. s. itellectus habitus: ⁊ potẽtia. igit̃ oportet obiectum ibi esse. ¶ 3º sic arguit̃: vnũqđq3 est in itellectu eo modo quo cognoscit̃ ab intellectu. sed obiectũ cognoscit̃ ab itellectu scđ3 esse reale. ergo est i itellectu scđ3 esse reale. Et cõfirmatur q2 ista duo conuertũtur esse i itellectu ⁊ esse cognitum ab intellectu. igitur ⁊ illa duo secũdũ esse cognitum ab intellectu secundum esse reale: ⁊ esse in intellectu secundum esse reale. quia si aliqua conuertantur eodem vtrobiq3 habito adhuc 9uertẽtur: ⁊ p 9sequẽs illa 9sequẽtia est bona hoc est cognitum ab intellectu secundum esse reale. igitur hoc est in intellectu secundum esse reale. ¶ In oppositum arguitur auctoritate philosophi dicentis: nullus enim existimat q̄ in anima sit lapis aut homo: ⁊ dicit q̄ lapis non est in anima sed species lapidis.

Primo sciẽdũ est q̄ p declaratiõe terminor̃ q̃stionis p̃mo ponuntur alique distictiões. ¶ Prima cognoscibile esse in cogñscẽte ſm esse reale põt itelligi duplr̃. primo mõ q̄ hẽat esse reale ab itellectu. ita q̄ sicut cognoscibile est i reali loco ſm esse q̄titatiuũ. ita sit i itellectu scđm esse dimensionatiuum mãle. alio mõ põt itelligi q̄ sit i itellectu scđ3 esse reale sic q̄ sit cognitum sub illo esse reali. ¶ Secũda distĩo obiectum cognoscibile habet duplex

esse. s. eē obiectiū τ eē subiectiū. de eē sbiectiuo dicūt duo p̄: q̄ ē illud eē qḋ tminat actionē ipsi⁹ pducētis realis. 2°: q̄ nō distin' ab eē essētie rei saltē realr. Ex h̄ sequit̄ q̄ eē subiectiū n̄ ē aliḋ q̄ꝫ eē reale τ actualis exn̄ie qḋ idē ē. Sꝫ p̄ cla ratiōe ipsi⁹ eē cogniti pōit̄ talis suppō. Qn̄cūq̄ꝫ itellect⁹ cognoscit aliqḋ obm̄ ibi sunt ↄsiderāde tres entitates realr̄ distīcte. p̄ma ē entitas ipsi⁹ po^e itellectiue. 2ª ē entitas ipsi⁹ obiecti cog̃scibilis i cognitiōe ituitiua vel entitas speciei intelligibilis i cognitiōe abstractiua. 3ª ē entitas ipsius act⁹ itelligēdi q̄ ē vna q̄litas absoluta de p̄ma spē q̄litatis realr̄ iherēs ipsi po^e intellectiue a q̄ po^a itellectiua forlīt̄ τ itrīsece dr̄ itelligēs τ ip̄m obm̄ cog̃scibile p denoiationē extrīsecā dr̄ itellectū τ cognitū. Ex h̄ dr̄ q̄ eē itellectū siue esse cognitū se h̄ꝫ ad ipsā cognitionē sic eē albuꝫ ad albedinē. 2°: sequit̄ q̄ cognitio ē cā formalis ipius eē cogniti. 3° seqt̄ q̄ eē cognitū ē realr̄ idem cū ipsa cognitiōe drn̄s solū suppositalr̄. Cognitio eīꝫ supponit p actu itelligēdi. cognitū v̄o p obō itelligibili. vltio seqt̄ q̄ cū dicim⁹ eē cognitū duo dicim⁹. s. ipꝫ eē τ ip̄m cognitū qḋ recipit eē sic ex vnione albedinis cuꝫ suo subō pullulat vnū eē qḋ vocat̄ eē al^m. sic ēt ex eo q̄ cognitio vnit̄ itellectui resultat vnū eē extrīsecū qḋ vocat̄ eē cognitū. Ex his dr̄ p̄mo q̄ eē cognitū est ens reale. pꝫ q: realr̄ ē idē cū ipsa cognitiōe q̄ ē ens reale. 2°. sequitur q̄ esse cognitū nō est eē reale. pꝫ q: illud esse nō ↄsequit̄ aliqua realitas n obō cognito a qua subꝫ cognitū dicat̄ reale.

Secundo sciēdū ē q̄ Ari. i isto 3° c°: ponit drn̄aꝫ iter nālē τ alios artifi. sciētificos. τ itēdit quattuor ↄclōnes. ¶ Prima tāgit drn̄aꝫ iter dyalecticū τ phicū. τ ē hec. phic⁹ τ dyalectic⁹ drn̄ter diffiniūt. pbat q: phisic⁹ diffinit p mām. τ dyalectic⁹ p spēꝫ. ḡ. añs probat duob⁹ exēplis. p̄m dyalectic⁹ sic diffinit irā. ira ē ↄrij dolor⁹ vel ↄtristatiōis appetit⁹. sꝫ phisic⁹ sic diffinit ipsā. ira ē ascēsus sāguis seu caloris circa cor. 2^m ex^m dyalectic⁹ sic diffinit domū dom⁹ ē coopimētū nos phibēs a vētis ibribus τ caumatib⁹. sꝫ phic⁹ cā sic diffinit. dom⁹ ē q̄ddā ↄpo^m ex lignis lapidib⁹ τ laterib⁹. ¶ 2ª ↄ° tangit solōnē vni⁹ qōis: τ ē hec. cū sint tres diffinitiōes dom⁹. s. vna q̄ solū dat̄ p formā. alia p mā: alia v̄o q̄ ↄponit̄ ex vtrisq̄ꝫ q̄ illaꝫ ē ppe nālis. Solnit q̄ ē illa q̄ ē ex vtrisq̄ꝫ. ¶ Tertia ↄ° tāgit drn̄aꝫ int̄ phicū τ mathematicū τ metaphicū τ ē hec. ille q ↄsiderat de passionib⁹ q̄ nō sepant̄ a mā s̄ꝫ q̄ n̄ sepant̄ ē nālis: sꝫ ille q ↄsiderat s̄ꝫ abstractionē q̄ n̄ i rei v̄itate n̄ sūt abstracta. sꝫ sūt passiōes corpa ille ē mathematic⁹. sꝫ ille q ↄsiderat illa q̄ i rei v̄itate sūt abstracta ille ē p̄m⁹ phūs. s. metaphisicus. ¶ Quarta ↄ° tāgit corr^m p̄ncipaliter itētū et ē h̄. q̄ passiōes aie n̄ sūt sepabiles a mā vt ↄ̄siderīū τ timor. iō n̄ sūt sic linea τ supficies.

Tertio sciēdū q̄ circa huc textum icidūt tres difficl'tates. Prima vtꝫ dyalectic⁹ hēat diffinire p formā. Pro solōe hui⁹ difficultatis ponūt̄ due suppōnes τ vna distin°. p̄ma suppō. logic⁹ solū ↄsiderat ppōes constitutas ex t̄minis 2^e ītētiōis τ eas t̄n exercet p̄mi nos p̄me itētiōis. 2ª cā e vt cāe sūt de ↄsideratione metaphisici. Distin° ē h̄. duplices sūt diffinitiōes logice. q̄dā sūt diffinitiōes significate siue ð actu significato. τ tales dat̄ p secūdas itētiones. alie sūt diffinitiōes exercite. i. correspōdēt illis de actu significato. Ex h̄ dr̄ p̄mo q̄ logic⁹ diffinit p oēm cām t. i. diffinitiōib⁹ exercitis q̄ꝫ significatis. 2° q̄ logic⁹ p̄cipue diffinit p cāꝫ finalē τ etiā p formalē q̄m for̄ coicidit cū fine: pꝫ q: logic⁹ p̄cipue ē drātiu⁹. mō cā potissima ad demōstrādū ē cā final̄. iō logic⁹ diffinit p cāꝫ finalē. vl̄ forl̄eꝫ coicidētē cū fine. ¶ 2ª di. vtꝫ potissima diffitio phici sit ↄposita ex mā τ for. Pro solōe h⁹ ponūt̄ due suppōes. p̄ª. q̄ditas phica ē realr̄ ↄposita ex mā τ for. 2ª potissima diffi io dꝫ ↄtinē oia p̄nª essētialr̄ ↄstituēª ip̄m diffinitū. Ex his dr̄ q̄ potissima diffitio phica dꝫ dari p māꝫ τ formā. tā q̄ꝫ p p̄nª ↄstituª essētialr̄ q̄ditatē phice diffibilē pꝫ q: ptes diffinitiōis sūt ptes rei. ¶ 3ª difficl'tas qualit̄ drn̄t ille tres diffinitiōes quaꝫ vna dat̄ p mām. alia p formaꝫ. alia per vtrūq̄ꝫ. Pro solōne huius difficultatis ponūt̄ due suppositiōes. p̄ma cā forl̄is ē mediū ad potissime ðmōstrādū cāꝫ mālē. 2ª s̄ꝫ Ari. p̄mo posterioꝫ τ ēt 2°: triplex ē diffinitio q̄dā ē p̄n^m drātiōis alia ē ↄ°: drātiōis. τ alia ē tota drātio potissime ðmonstrās. Ex his r̄ndeo ad diffi. q̄ diffitio data p formā ē p̄n^m drātiōis. pꝫ p p̄mā suppōnē. τ diffitio data p māꝫ ē ↄ°: drātiōis p p̄mā supponem. sed data p vtrūq̄ꝫ ē tota drātio potissime ðmōstrās

Conclusio r̄n̄sa l' Cog̃scibile n̄ ē in cog̃scēte s̄ꝫ eē reale. pꝫ q: stat cog̃scibile eē puꝫ n̄ ens τ h̄re eē cognitū i cog̃scēte ig' cog̃scibile n̄ ē i cog̃scēte s̄ꝫ eē reale. tꝫ ↄª q: si deē o^m idē simul erit. τ n̄ erit realr̄. τ pꝫ añs ð antix°: τ de existētia ei⁹ τ de multis alijs q̄ intelligimus q̄ tamen nondū sunt pducta.

Primo dubitaſ. Utrū ſit ponendū vnū eē cognitū i obõ cognito qd nõ identificeſ rlr itellectui nec po' itellectiue nec obõ itelligibili. Pro ſolõe b9 dubij ſūt ſoluēde tres difficultates. Prīa ſi ſit tale eē cognitū qd ſit. p b9 dclaratiõe ponūſ due ſuppões. pma. ſi qdita tes ſint ab eťno ƺ eē qditatiṁ ille pſcidūt ab eē exñtie reali ⁊ ab eē itētiõali. iõ ſic p ỽtutē agētiſ nālis ille qditates trahūſ ad eē realis exñtie ad ex. ſic ē ỽtute po' itellectiue trahūſ ad eē cogni tū ⁊ itētiõale i aīa. iõ ſic p actionē agētis realis ſ qditate acqriſ exñtia realis. ſic ēt qñ itellect9 i telligit aliquā qditatē i ipa qditate dceptibili ac qriſ vnū eē ñ reale. ƺ diminutū ⁊ itētionale qd vocaſ eē cognitū. 2a ſuppõ. qñcūqƺ po' intelle ctiua cogſcit aliquā qditatē dceptibilē ſt ibi dſi derāde qnqƺ ētitates reales ⁊ due rlones rõis. ē. n. ētitas ipi9 qditatis dceptibilis vel ei9 ſpēi i telligibilis. 2a ē ētitas po' itellectiue. 3a eſt ētitas ipi9 itētiõis q ē vna q̄litas ab' de pma ſpē q̄lita tis: ⁊ qr iſta itellectio ē actiue pducta a po' itelle ctia ſaltē pnalr iõ ē vna rlo realis ipſi9 po' itel lectiue pducēt ad ipſā q̄litatē pductā q̄ vocaſ pductio actia. ⁊ qr illa q̄litas ē pducta. iõ ē vna rlo q̄litatiſ pducte ad potētiā itellectiuā ⁊ pdu cētē q̄ vocaſ pductio paſſiua. ⁊ p illā itellectio nē po' itellectiua actiue cognoſcit ipƺ obm ſm qd bƺ eē i aīa. iõ ē ibi vna rlo rõis q̄ vocaſ cogni tio vel dceptio actiua fūdata i ipa itellectiõe ⁊ terminata ad obiectum cognitum ſm q eſt co gnitum. ideo eſt ibi vna relatio rationis et eius dcretū ē dcipe vel dicē. ⁊ qr obƺ ē paſſiue cogni tū mediāte ipa itellectiõe: nõ i ipſo obõ cognito ſm q cognitū ē fūdaſ vna rlo rõis q̄ vocaſ dce ptio paſſiua a q̄ formalr dr obƺ eē dceptū vl co gnitū. Ex his ſeqſ q eē cognitū ſiue eē dceptū qd idē ē ſe bƺ ad illaƺ dceptionē paſſiuā ſic effe ct9 forlis ad ſuā cāƺ forlē. 2o ſeqſ q eē cognitū ñ ē aliqd reale. ƺ ē eē ens rõnis diminutū. pƺ qr idētificaſ cū paſſiua dceptiõe q̄ ē rlo rõis. 3o ſe qtur q illō eē cognitū ñ ē i pdicamēto niſi ſaltē reductiue. pƺ qr ñ ē ens reale. 4o ſeqſ q ñ opƺ ei9 obm hr̄e eē reale ſed ſufficit q hēat eē obm vel eē itētiõale. ¶ 2a diffi. qd ē ſbm ipi9 eē cogni ti. ad quā rñ9 q ei9 ſbm ē obm cognitū ſm q co gnitū ē. pƺ qr dceptio paſſiua obi cogniti eſt ſbi ue i obõ cognito ſaltē eodē mō q̄ entia rõis hn̄t ſbm. g ⁊ ens cognitū ē i illo obõ cognito. pƺ dña qr cā formalis ⁊ ſu9 effect9 ſūt i eodē ſbiē. añs pƺ qr dceptio paſſiua ē rlo fūdata i obõ cogni to ƺ q cognitū ē ⁊ tminata ē ad ipſā itellectio nem. g ē ſbiue i obõ cognito. tenet dña qr rlo ē ſbiue i ſuo fūdamēto. Ex h ſeqſ q obm dr co gnitū formalr ⁊ p denoiationē itriſecā. ¶ 3a di. vtrƺ neceſſe ſit ponere iſtud eē cognitū vt exñs i obõ cognito. Ad quā rñdeo pbabiliter q ſic. ⁊ maxime ad ſoluēdū iſtā maximā q iposſibile ē tranſire de contradictorio in contradictoriū ſi ne aliqua mutatione iõ obm non poteſt tranſire de non eſſe cognito ad eſſe cognitū ſine aliqua mutatione in ipſo obiecto cognito.

Secundo dubitatur. Utrƺ ſint ponēde opiones antiquoƺ de eēntia aīe. Ad ſoluēdū hoc dum eſt ſupponēdū q Ari. in vltimo tractatu h9 libri detminat d opionib9 antiquoƺ circa eēntiā aīe. ⁊ diuidiſ in. 12. capl'a. Primū eſt de opione antiquorū diffinientiuƺ aiaƺ p motū. 2m eſt de opione antiquoƺ diffi niētiū aiam p cognoſcitiuū. 3m ē de opione an tiqƺ diffiniētiū p motiuuƺ ⁊ cogſcitiuū ſil. 4m ē de trib9 p que antiq diffinierūt aiam. 5m ē de dtdictiõe opionū in cōi coƺ q diffiniebāt aiam p motū ſui ipſi9. 6m. ē de diſputatiõe d opiones dmocriti ⁊ platonis de motib9 aīe qbus mouet corp9. 7m. ē de iprobatiõe opionis dñtis aiam eē armoniā corpoƺ. 8m. mouet ⁊ ſoluit dubiuƺ circa id qd ē aiam moueri. 9m eſt de iprobatiõe opionis dñtis aiaƺ eſſe numerū ſeipſū mouēteƺ. 10m. ē de iprobatiõe dñtium aiam eē ex elemē tis vt ſuo ſimili ſētiat vnūqdqƺ. 11m. q̄rit an oia opa aīe attribuāſ toti aīe aut diuerſis ptib9 aīe attribuāſ diuerſa opa ⁊ a q ſit viuē. 12m. q̄rit qūo ptes aīe ptib9 corpis diſtribute ſunt.

Tertio dubitaſ. Quot ſint opiones an tiquorum circa eſſentiam anime. Ad iſtud dubium reſpondetur q antiquorum opiniones tangūtur in iſtis v̄ſibus q ſequūtur.

Sic ſunt ponentes animam pmi ſapientes.
Jgnē democrit9 athomos ſeu pithagoraſqƺ
Ponit anaxagoras intellec. ac elementa
Empedocles plato ponit numeros ⁊ ydeas.
Ac thales animā memorabitur eſſe motiuam.
Aera dyogenes. eraclitus eſſe vaporem.
Comparat almō hanc in mortalibus ypus.
Dicit aquam genitā tragas ex ſanguine natā.

Ad rationes Ad pmā dr q act9 itel ligēdi ē in aīa dupliciť vno. ſic accñs i ſbo. ⁊ ſic ē i aīa ƺ eē reale. alio ſic obm cogſcibile i potēna cogſcēte. ⁊ ſic nō eſt i aīa ƺ eē reale. ⁊ ſilr dr ad dfirmationē. ¶ Ad

secūdā dr̄ q̄ sufficit q̄ obm̄ sit p̄us in se vel in
sita spē. Ad cōfirmationē dr̄ q̄ spēs itelligibilis
ē i itellectu ꝛ sup̄z ob3. Et ad p̄batiōnē dr̄ q̄ sb
bitu ɔtinet̄ spēs itelligibilis. Ad tm̄ dr̄ q̄ obm̄
bn̄ ē i itellectu s3 ē ē reale si illa ꝛ duplicatio rei
ter3 actū coḡscēdi ꝛ n̄ actū eēndi. Et h̄ d̄ q̄ōne.

Explicit primus liber de anima.

Irca secūdū libꝝ d̄ aīa. Que rit̄ p̄ vtruz aīa itellectiua sit fōma sbālis hoīs. Arg̃ q̄ non qꝛ si sic seq̄ret̄ q̄ hō nō eēt gn̄abilis nec cōrupti bilis. ɔn̄s ē īpossibile. g̃ ꝛ aīs. p3 ɔn̄a. qꝛ illō n̄ ē gn̄abile cui⁹ nulla ps eēntialis ē gn̄abilis. s3 nulla ps eēntial̄ hoīs ē gn̄abilis. g̃ nullus hō ē gn̄abilis. minor p3 qꝛ mā nō ē gn̄abilis. Silr̄ si forma sbālis ei⁹ eēt aīa ipa n̄ eēt gn̄abilis s3 creabilis. silr̄ nulla ps hoīs ē corruptibilis. mā. n. non ē corruptibilis. s3 anihilabilis nec etiā aīa rōalis. Et ɔfirmat̄ maxime s̄m illos q̄ tenēt q̄ totū nō dicit entitatē distictā a ptib⁹ simul sūptis. qꝛ si hō gn̄aret̄ vl̄ talis gn̄atio t̄minaret̄ ad eē matie. vel ad eē aie. vel ad ipsā vniōnē aie cū mā. vel ad ip̄m ɔpositū. nō p̄mū. qꝛ mā ē p̄n^m gn̄ationis. g̃ nō ē t̄min⁹. nec z^m qꝛ aīa rōalis ē t̄min⁹ creatiōis g̃ n̄ ē t̄min⁹ gn̄atiōis sbālis. nō 3^m qꝛ vnio ē rlō sine forma accn̄talis respectia. g̃ nō ē t̄min⁹ gn̄atōis subal̄. nō 4^m p̄mo qꝛ sic̄ gn̄atio ē simplr̄ vna. ita t̄min⁹ gn̄atiōis ē simplr̄ vn⁹. z°. qꝛ totū n̄ ē aliō q̄ ptes simul sūpte. ig̃r si ptes simul sūpte n̄ t̄minēt gn̄ationē nec totū. ¶ z° iīc. p rōnē ɔmētatoris 3° h⁹ oē recipiēs aliqd necesse est vt sit denudatū a forma specifica recepti ꝛ sua sbā non sit suba recepti. s3 aīa itellectiua recipit oēs formas nāles ig̃r aīa intellectiua n̄ ē forma nālis. maiorē dclarat qꝛ necesse ē vt sēsus recipiēs colorē careat colore. ꝛ sēsus recipiēs sōnū careat somno. Ex hiis manifestū ē q̄ illa suba q̄ dr̄ intellect⁹ nālis nec ē corp⁹ nec forma ī corpe. s3 ē oīno imixta cū mā. ¶ 3° iīc. si aīa itellectiua eēt forma subal̄ hoīs seq̄ret̄ q̄ aīa rōalis eēt q̄ta ꝛ extēsa saltē p accn̄s ꝛ q̄ mā eēt itelligēs. ɔn̄s ē iconueniēs g̃ ꝛ aīs. p3 p̄ma ɔn̄a. qꝛ q̄titas subiue ē i toto cōposito p̄. ig̃r p accn̄s ē i q̄l3 pte toti⁹ ɔpositi. ꝛ sic p accn̄s aīa rōalis erit q̄ta. s3 z^a ɔ^a p3. oīs forma cōicat suū effectū formalē suo sbō. ig̃r si aīa rōalis sit forma īformās mām seqtur q̄ cōicat eius effectū formalē ipi matie. effect⁹ aūt aie rōalis est esse itellectiuū ꝛ p ɔn̄s matia erit intellectia ꝛ poterit intelligere. ¶ In oppositū est auctoritas ph̄i in p̄mo huius secūdi dicentis aīam esse substantiaz ꝛ eē formam. igitur est forma subālis.

Primo sciēdū ē q̄ dz q̄ōe ē vna opinio ɔmentatoris erronea q̄ pōt appūctuari ad qnqz distictiōes ꝛ 4.^or dcā ꝛ ad duas ɔclōes. ¶ Pria di. duplex ē forma: q̄dā ē forma assistēs q̄ ē solū p̄n^m opati^m. alia ē forma inherēs q̄ ē p̄n^m exn̄di ꝛ opādi. ex^m p̄mi. sic itelligētia ē p̄n^m opādi respectu sui orbis ꝛ n̄ dat sibi cē ꝛ similr̄ ē de aīa itellectiua s̄3 cū. ex^m secūdi. vt forma ignis ē p̄n^m exn̄di ipi⁹ ignis ꝛ etiā opādi. ¶ z^a di. duplex ē act⁹. q̄dā ē p iherētiā ꝛ iformationē sic aīa cogitatiua ē act⁹ corporis organici p existentiam ꝛ operationem. alius est actus p assistentiā ꝛ opationē. ꝛ sic s̄3 cū aīa ē act⁹ corporis hoīs: ꝛ itelligētia ē act⁹ sui orbis. ¶ 3^a di. hō pōt capi dupl̄r. vno°. p̄pe. ꝛ ē entitas realr̄ et essentialr̄ ɔstituta ex corpe q̄d ē alt̄a ps ɔpositi tā q̄ ex mā ꝛ q̄dā aīa q̄ p̄pe n̄ est aīa itellectiua tā q̄ ex forma sbali specifica. ꝛ illa vocat̄ aīa cogitatiua. vel ratio particularis vel vis extimatiua. alio° pōt capi hō p entitate aggregata ex illo ɔposito ꝛ aīa itellectiua assistēte illi ɔposito ꝛ ē silr̄ sic cū dicim⁹ q̄ celū pōt capi dupl̄r. vno°. p q̄dā ɔposito ex mā ꝛ forma subali celi. alio° p aggregato ex illo ɔposito ꝛ itelligētia mouēte celū. ¶ 4^a di. itelligere ca^r dupl̄r. vno°. p itelligē pticularit̄. ꝛ sic itelligere non ē aliō q̄ speculari res vt imerse sūt ɔditiōib⁹ pticularib⁹ mālib⁹ et fātasmatib⁹. alio°. p itelligere vl̄r. ꝛ sic nō ē aliō q̄ itelligere q̄ditates abstractas a ɔditiōib⁹ pticularib⁹ matie ꝛ a fātasmatib⁹. p̄mū ē act⁹ adequat⁹ aie cogitatiue seu rōi pticulari. s3 z^m itelligere ē act⁹ adeq̄t⁹ aie itellectiue. ¶ 5^a di. aīa intellectiua cap^r dupl̄r. vno°. cōit̄ ꝛ iprop̄e. ꝛ sic aīa cogitatiua q̄ ab alijs vocat̄ rō pticularis pōt dici itellectiua. alio°. pōt capi p̄pe p q̄dā suba separata assistēte ipi hoi q̄ ē p̄n^m vm⁹ act⁹ i hoīe. s. ipi⁹ itelligē vl̄r. ¶ z° ponūt̄ q̄ttuor dicta. p̄^m aīa cogitatiua ē forma subalis hoīs. ꝛ p eā hō specifice ɔstituit̄ i eē specifico hoīs. ꝛ specifice dist̄

guit̃.a q̃lz qđ nõ ē bõ.pz q₂ bz actū specifice di
stictū a forma specifica cuiuslz qđ nõ ē bõ qđ ē
itelligere pticularit̃. 2m dcm̃. aia itellectiua ē
vna suba abstracta ₇ sepata.i.q̃dã itelligētia as
sistēs homini sicͭ itelligētia mouēs celum assistit
celo.patet quia det̃ oppositum aia intellectiua
erit corp⁹ aut v̓t⁹ i corpe ₇ sic erit corruptibilis
ad corruptionē corpis. 3m dcm̃. aia itellectiua
ñ semp copulat̃ aut ꝯiūgit̃ hõi p assistētiā ſz so
lū i annis discretiõis.pz q₂ icõueniēs ē tã nobi
lez subaz ee i aliq̃ in q̃ frustraret̃ suo ꝓpo actu.
mõ aia itellectiua añ ãnos discretiõis hois fru
strat̃ suo ꝓpo actu q̃ ē itelligere v̓r. 4m.sicͭ mo
t⁹ celi ē effectiue ab itelligētia mouēte celū assi
stēte celo ₇ nõ sibi ĩherēte sicͭ mot⁹ nauis a nau
ta assistēte naui. ita aia itellectiua ē p̃ncipiū in
tellectiõis nõ ĩherēs ſz assistēs q̃ copulat̃ hõi ad
uēiētib⁹ ãnis discretiõis ₇ ab ipo separ̃ ipis ab
eūtib⁹. ℂ3⁰ ponūt̃ due ꝯclõẽs. ℂ Pri^a aia itelle
ctiua ñ est forma subalis hois saltē p ĩherētiam
ſz solū p assistētiā ₇ approꝑationē. ꝓbat̃ q₂ hõ
añ ãnos discretionis ₇ post ē eiusdē spēi spālis
sime.ig^r hz eādē formã subalē specificam.ſz hõ
añ ãnos discretionis ñ hz aiaz itellectiuã ꝓ for
ma sbali specifica.ig^r aia itellectia non ē forma
subalis specifica hois.Confirmat̃ q₂ hõ puer ₇
hõ adult⁹ sūt eiusdē spēi spālissime.g̃ hñt eādem
formã subalez specificã.ſz p̃tu ₇ q̃rtū dcm̃ hõ
puer nõ hz aiaz itellectiuã. g̃ aia itellectiua nõ
ē forma subalis specifica hois. ℂ2^a ꝯ⁰. ĩtentõe
Ari. fuit ponere aiaz itellectiuã ñ esse formam
subalez hois. ꝓbat̃ q₂ ꝓꝑetates aie itellectiue
ñ pñt ꝯuenire alicui ꝙ sit corp⁹ aut v̓t⁹ in corpe.
illas aūt ꝓꝑetates demonstrat phs de aia itel
lectiua in 3⁰ dr̃ tamen ꝙ hec opinio est erronea
tam in phia ꝙ̃ in fide. vt patebit i dubijs.

Secundo sciendum ē ꝙ iste secūdus li
ber in quo Ari. det̃minat de
suba aie diuidit̃ i q̃ttuor tractat⁹. Jn p̃ det̃mi
nat de aia diffinitiue. ₇ diuidit̃ i duo capitula ꝫm
duas diffinitiones aie. Jn p̃ ponit primã eius
diffinitionē. ₇ diuidit̃ i duas ptes. Jn p̃ma iten
dit quinq₃ ꝯclõẽs. ℂ Pri^a ꝯ⁰ ꝯiungat dicta disti
guendis ₇ est h̃. Jn p̃ libro dicta sunt q̃ accepi
m⁹ ab antiq̃s de aia. mõ icipiem⁹ det̃minare de
aia. ₇ q̃ sit ꝓpa diffinitio ipsi⁹. ℂ2^a ꝯ⁰ tangit sex
diones valentes ad ingrendū diffinitiones aie.
Pri^a quoddã gen⁹ eoꝝ q̃ sunt idest entiū. aliđ ē
suba aliđ accñs. Secūda .hui⁹ gñis.s. sube aliđ
est sicͭ mã q̃ ꝫ se non est hoc aliqđ.i.ñ actu: alteꝝ
vero est sicͭ forma ₇ spēs ꝫm quã. ₇ sic supp^m dr̃
hoc aliqđ.i. ens in actu. ₇ 3m ē ꝯpositū ex his.s.
ex mã ₇ forma. Subdit ꝙ materia est potentia
forma v̓o est endelechia.i.act⁹. 3ª endelechia.i.
act⁹ est duplex.q̃dam est sicͭ scia.i.sicut act⁹ pri
m⁹. alius est sicut ꝯsiderare.i.sicut actus secun
dus. 4ª subiaꝝ q̃da sūt corpa: aliq̃ non. 5ª cor
poꝝ q̃dã sūt phica q̃ sūt p̃n^a alioꝝ.i. artificialiū
su^e: ₇ alia non sūt phica 6^a. corpoꝝ physicorū.
alia hñt vitã ₇ alia non. illa ãt hñt vitã q̃ augmē
tū alimentū ₇ decrementū recipiūt. ℂ3^a ꝯ⁰ tan
git vnū correlariū ₇ est h̃. omne corp⁹ physicuz
pticipãs vita ē suba ꝯposita. Quarta tangit
gen⁹ diffiniti ipi⁹ aie. ₇ ē h̃. aia est act⁹ sine forma
ꝓbat q₂ aia est suba ₇ non est corp⁹ ꝯpositū nec
mã. ig^r est forma. qđ non sit corp⁹ ꝓbat dup^r. p̃
q₂ omne corp⁹ viuū hz vitam. aia v̓o non hz vi
tam. ig^r. 2⁰ q₂ aia est eoꝝ q̃ sūt in subo. ſz corp⁹
non est eoꝝ q̃ sūt in subo. ig^r. ꝙ non sit materia
pz q₂ materia est subm. aia v̓o non est subm sed
eoꝝ q̃ sūt in subo. 5ª tangit diffinitionez cõez ₇
est hec: necesse est aiam esse spēm.i. formã cor
poꝝ physicoꝝ hñtes vitam in potentia. Jn 2^a
pte explanat diffinitionez aie. ₇ simil^r intendit
q̃nq₃ ꝯclõẽs. ℂ Pri^a tãgit ꝓbationez p̃me ptis
₇ est h̃ aia est act⁹ prim⁹. ꝓbat q₂ act⁹ dr̃ dupl^r
sicut scia ₇ considerare. manifestū est autem ꝙ
aia est act⁹ sicut scia. sed scia est act⁹ p̃mus. ig^r
etiam anima est act⁹ primus. minorem ꝓbat. q₂
scia ē prior gñatione ꝙ̃ considerare. concludit
ꝙ aia est act⁹ prim⁹ corporis ph̃ici in po^a vitam
hñtis. ℂ2^a ꝯ⁰ tangit ꝓbationem 2^e ptis ₇ est hec.
aia est act⁹ prim⁹ corporis organici. ꝓbat q₂ oē
corp⁹ habēs aiam est organicū. ig^r aia est actus
prim⁹ organici corporis. añs ꝓbat a minori. q₂
plante q̃ sūt corpora multum simplicia habent
corpus organicū. ig^r a minori corp⁹ habens vi
tam est organicū. añs ꝓbat q₂ ptes plãtarū sūt
organa ipsaꝝ vt foliū est coopi^m fructus ₇ ram⁹
est fructifer⁹. ₇ radices sunt similes ori. virūq₃
enim.s. os ₇ radices trahūt alimentū. Ex hoc i
fert ꝙ si est aliq̃ cõis diffinitio aie ꝙ est ista. aia
est act⁹ prim⁹ corporis phici organici potentia
vitã habentis. ℂ3^a ꝯ⁰ tãgit rationez vni⁹ dubij
₇ est h̃. non opz q̃rere si aia ₇ corp⁹ sint vnū sicut
nec de cera ₇ figura nec vniuersal^r de mãia ₇
de eo cui⁹ ē mã. ꝓbat q₂ q̃uis vnum ₇ ens dicã
tur multipl^r. vnuz tñ ꝓprie dr̃ de actu. ℂ4^a ꝯ⁰
est hec. aia est forma subalis corpis ₇ hoc dictū
est vniuersaliter de oi. añs ꝓbat trib⁹ rationib⁹

·Prima.id qd̄ ē rō ꝛ qd̄ qd erat eē alic⁹ est ei⁹ for
ma sb̄alis:ſʒ aīa ē rō ꝛ qd̄ qd erat eē corpis phy
ci.igiẗ est forma sb̄alis ei⁹. 2ᵃ rō.illud q̄ ablato
altero nō manet nisi equoce ē forma sb̄alis ei⁹:
ſʒ aīa ablata a corpe nō manet corp⁹ organicū
nisi equoce.ḡ ꝛc̄.minorē ꝓbat p sile in accn̄tib⁹:
qꝛ si aliqd̄ artificialiū ē corpus physicū vt dola
bra forma dolabre ablata manet dolabra solū
equoce.igiẗ silr erit de aīa. Subdit qd̄ aīa nō ē
rō ꝛ eē corpis artificialis:ſʒ phīci corpis hn̄tis ī
se ipo pn̄ᵐ mot⁹ ꝛ q̄etis.3ᵃ sic se hʒ ps aīe ad ptē
corpis ita tota aīa ad totū corp⁹:ſʒ ps aīe vr̄ eē
forma sb̄alis ptis corpis.igiẗ aīa ē forma sb̄alis
toti⁹ corpis.minorē ꝓbat qꝛ sic oculus ē aīs ita
visus ē aīa ꝛ ei⁹ pupilla ē mā:ſʒ visus est forma
sb̄alis ꝛ rō oculi.igiẗ ps aīe ē forma sb̄alis ptis
corpis.minorē ꝓbat qꝛ oculo deficiēte visu non
ē oculus nisi equoce sic oculus lapide⁹ seu depi
ct⁹.¶ 5ᵃ ɔ°. tāgit qnq ꝫ correlaria. Primū qd̄ aīa
ē act⁹ corpis phīci hn̄tꝭ vitā i poᵃ nō tn̄ q ab eo
sit ablata aīa:ſʒ sic q hēat aīaʒ.semē.n.est tale
corp⁹ i poᵃ ad illud corp⁹ cui⁹ aīa ē act⁹. 2ᵐ. sic vi
sus ē forma organi ita aīa ē forma corpis. 3ᵐ sic
oculus ē pupilla ꝛ visus.ita alr̄ ē aīa ꝛ corp⁹. 4ᵐ
nō ē māiᵐ q aīa sit sepabilis a corpe aut q̄dā ei⁹
ptes si sit ptibil. ꝓbat qꝛ act⁹ q̄rūdā ptiū sp̄ sūt ꝭ
corᶜ. q̄dā ṽo ei⁹ ptes nulli⁹ sūt corpis. 5ᵐ imanīᵐ
ē vtrū aīa sit act⁹ corpis sicut nauta nauis.

Tertio sciēdū q circa hūc textum īcidūt
tres difficltates. Prima vtr̄ mā
ḃʒ se sit h̄ aliqd ꝛ ens iactu. Pro solōē h⁹ difficl
tatꝭ pōiẗ talis distīctio. duplex ē act⁹:q̄dā ē eēn
tialis ꝛ entitatiu⁹ a q̄ aliqd dr̄ formalr̄ existere
vl̄ eē ens:ꝛ sic caᶠ phs actū 9°.metaphyᶜ cū dicit
act⁹ aūt ē rē existere. ali⁹ ē act⁹ formalis p quē
aliqd formalr̄ ꝛ specifiᶜ ɔstiẗ ab aᵒ. ꝛ sic caᶠ phs
actū 9°. metaphyᶜ cū dicit. act⁹ ē q distinguit ꝛ
sepat. Ex his dn̄r duo. p̊ q mā ḃʒ se.i. seclusa fō
ma nō ē iactu formali ꝛ specifico. pʒ p auc̄tatē
ɔmētatoris ī hoc 2°. Prima ē ɔᵒ. 2°. mā p̄ma nō
ē p se formata neqꝫ aliqd p se i actu. 2ᵉ est codē
ɔᵒ. mā ē potētia forᵉ. 3ᵃ ē ɔᵒ. 4°. vbi dicit sic. ma
nifestū ē ex h̄ q sb̄a ē ī sb̄o. h̄.n. ꝓpriū ē forme
vt sit sb̄a ī sb̄o. Subdit duas dr̄ias iter formā
sb̄alē ꝛ accn̄s:qꝛ accn̄s n̄ ē ps sb̄e ɔᶜ. forma ṽo
sb̄alis ē ps ɔposita sb̄e. 2ᵃ equoce forma sb̄alis
dr̄ eē ī sb̄o ꝛ accn̄s. Subiectū.n. accn̄tꝭ ē corp⁹
cōpositū ex mā ꝛ forma ꝛ ē aliqd̄ exn̄s i actu: ꝛ
nō idiget aliq̄ i suo eē accn̄te. Subiectū aūt for
me sb̄alis nō dr̄ eē i actu ḃʒ q ē sb̄m nisi p ipsaʒ
formā. ꝛ idiget forma vt sit i actu ꝛ vt sit sb̄m ma
xiᶜ accn̄tiū ꝓpriū. 4ᵃ ē ɔmēto 7°. mā nō dr̄ eē ni
si p formā. 5ᵃ ē cōmēto 8°. h̄ igiẗ idiuiduū nō ē h̄
nisi pp suā formā ꝛ nō per suā māʒ. mā.n. nullo
mō hʒ eē i actu ī nālib⁹ ḃʒ q ē mā: ꝛ etiā nō est ī
actu nisi forme. Et subdit q h̄ ē valde manife
stū ī formis rex̄ simpliciū:qm̄ si forma fuerit ab
lata nihil remanet. 2°. dr̄ q mā ē i actu eēntiali
ꝛ entitatiuo seclusa q̄cūqꝫ forma. pʒ qꝛ mā p̄ma
ē sb̄a. ḡ ē ens. aīs ꝓbat ɔᵗʳ qꝛ mā ē vna ptiū q̄
cū auferẗ etiā sb̄a auferẗ ḃʒ idiuiduū. ¶ 2ᵃ dif
ficultas. vtrū totū cōpositū sit hoc aliqd a mā
vel a forma. Pro solōne hui⁹ difficultatꝭ p̄mo
poniẗ talis distīctio. idiuiduū esse hoc aliqd pōt
itelligi dupl̄r. vno mō q sit hoc aliqd specifice.
hoc ē dictu q sit repositū ī determinata spē spā
lissima. alio mō pōt itelligi q sit hoc aliqd nume
ral̄r. hoc ē dictu q hēat pīcipiū sue icōicabili
tatis ī se a mā vel a forma. 2° ponūtur due sup
positōēs. p̄ma. nihil qd̄ ē ps alicui⁹ qditatis cōis
pōt eē pīcipiū quo aliqd dr̄ hoc aliqd numera
liter. pʒ qꝛ tale pīcipiū debet eē icōicabile. 2ᵃ.
mā ꝛ forma sūt ptes cuiuslibet quiditatis phīce
diffinibilis. Ex his dr̄ p̄mo q compositū dr̄ hoc
aliqd specifice. hoc ē dictu reponiẗ ī determina
ta spē spālissima p suā formā sb̄alē specificā. pʒ
qꝛ dr̄ia specifica q̄ ē spēi spālissime ɔstitutiua su
miẗ a forma sb̄ali specifica. 2° dr̄ q cōpositū
nō diciẗ hoc aliqd numeral̄r a mā nec a forma.
pʒ p suppōnes p̄us positas. 3°. dr̄ q ɔpositū ē
hoc aliqd numeral̄r a sua ꝓpria dr̄ia idiuidualꝭ
vt visū ē ī logica. ¶ 3ᵃ di. vtr̄ nālia sint pn̄ᵃ arti
ficialiū. Pro solōē h⁹ difficultatis p̄mo ponūẗ
due suppōnes. Prima ɔtinʒ duas dr̄ias quas
ponit cōmētator ī isto scd̄o. cōmēto 8°. iter arti
ficialia ꝛ naturalia. prima quia i naturalibus ab
lata forma substantiali nihil remanet vnum et
idem nomine ꝛ diffinitione:sed ablata forma ar
tis remanet vnum ꝛ idem nomine ꝛ diffinitione
vt cum aufertur figura securis ferrum rema
net vnum ꝛ idem sicut ante. secūda quia nomē
in naturalibus primo dicitur de forma secūdo
de composito. in rebus autem artificialibus no
men primo dicitur de materia. 2°. de aggrega
to. 3°. quia nomen in artificialibus denominat
indiuiduum substantie ꝰm suam propriam diffi
nitionem que est materia: in rebus autem natu
ralibus denominat indiuiduum substantie ꝰm
suam formam. Secūda suppositio. forma arti
ficialium dicit vnam tertiam entitatem realē. ꝛ

distinctā a qualibet forma ipsius entis nālis. p3 p duas auctoritates cōmētatoris i isto 2° cōmēto octauo. Pri° indiuiduū sbē nō dicit de artificiali nisi fm mā3. vbi grā: de securi p3 φ est corp⁹ ferreū. 7 forma ē in eo accīta. g forma artificialiū dicit vnā formā accītalē realr distictā a qlibet forma rei nālis. 2ª. cū figura securis aufert remanet vnū 7 idē ferrū sicut ante noie 7 diffinitiōe. g ablata forma artificiali ab ente naturali remanet pcise ide3 nāle. 7 p cōña pter entitatē illius rei naturalis erat ponēda vna forma art a qlibet forma naturali tā sbali q3 accītali rea distīcta. ¶ 2° ponunt due distictiōes. Pria. triplex ē pncipiū. qddā ē pricipiū effectiuū qd effectiue causat aliquā re3. aliud ē prin^m subiectiuu3. qd ē sb3 alicui⁹ rei. alīd ē pn^m cōstitu^m rei qd ē pn^m integralit cōstituēs aliquā rē. ¶ 2ª di. artificiale capit tripliciter. vno mō p dnoiato. 7 sic naturalia nō sūt aliquo mō pn^a artificialiū saltē in q̄tū huiusmodi. alio mō capit artificiale pro significato. s. p ipsa forma artis. 7 sic nālia sūt pncipia subiectiua artificialiū q2 sunt sba forma3 artificialiū. 3° capit artificiale p aggregato ex mā 7 forma artis. 7 sic nālia sūt pncipia itegraliter cōstitutiua artificialiū. 7 vtroq3 isto3 duorū modo3 pōt itelligi auctītas phi dicētis pn^a physica eē pn^a alio3. i. artificialiū. Ei hō p articulo.

Conclusio rnsalis. anima intellectiua est forma subalis bois. p3 p tres rationes priuf positas in quarta cōclusione secunde partis primi capituli huius secundi.

Primo dubitat. Utru3 diffinitio aie sit sufficiēs. Ad soluēdu3 hoc du^m sūt soluēde tres difficultates. Prima vtrū aia sit actus pm⁹. Pro solōe hui⁹ difficultatis ponit p talis suppō. aliqs act⁹ dr pm⁹ qdruplicit. p mō simplicit 7 sic solus ds ē actus pm⁹. 2° mō aliqs act⁹ dr pm⁹ q2 p informat mām. 7 sic forma corporeitatis aut forma mixti dr act⁹ pmus 3° mō aliqs act⁹ dr pmus q2 ē pfectior act⁹ inter oēs act⁹ informātes mām. 7 sic forma specifica sc3 aia dicit act⁹ prim⁹. 4° mō aliqs dicit actus pmus. q2 ē actus pductiuus alicui⁹ opatiōis. 7 sic qlibet forma dr act⁹ prim⁹ respectu cuiusl3 opatiōis ab ea effectiue pducte. Ex hoc elicit tale documētū φ qncunq3 ē aliqua forma q ē pn^m effectiuū alicui⁹ opatiōis illa forma est act⁹ pmus. 7 opatio illi⁹ forme ē act⁹ secūdus. 7 hns formā est i actu pmo. 7 hns opationē est in actu 2°. 7 illud qd ē i potentia ad hndum formam est in po^a ad actū pmū. illd tn qd h3 formā 7 nōdum h3 opationē illi⁹ forme ē in potētia ad actū 2^m. Ex his dr φ aia n ē act⁹ p°: nec 2°: de p ē euidēs d 2° p3 q2 aia psupponit formā mixti vt postea videbit. 2° dr φ aia est act⁹ pm⁹ 3° 7 4° modis. p3 p diffinitiōes illo3 actuū. ¶ 2ª di. vtrū corp⁹ organicū qd ē imediatu3 aie sbm sit pura mā aut sit cōpo^m ex mātia 7 ex aliq forma subāli. Ad quā breuit rndet φ an aduētu3 cuiuscūq3 aie ē ibi forma mixti cū forma organizatiōis. siue ille sint eedē siue distīcte vt postea videbit. 3ª di. vt3 corp⁹ organicū sit solū viuēs i potētia. Ad quā rndetur φ ē duplex potētia qdā ē potētia ad actū pmū. alia ē potētia ad actu3 2^m. Ex his dnr duo. pmū φ corp⁹ organicū ē in potētia ad actū pmū an q3 sit cōiūctū ipi aie. 2° dr φ corpus orgāicū aie cōiūctū ē viuēs i potētia q ē ad actū secūdū q2 pōt etiā facere opatiōes vitales.

Secundo dubitat. vt3 diffi° aie h cōueniat oi 7 soli aie. Ad illd du^m rndet dup^r. p h3 cōmētatorē ponēdo talē distinctionē. Duplex ē act⁹. pm⁹ qdē p iherētiā 7 iformatōe3. ali⁹ ē p assistētiā 7 appropationē. 2° ponit talis suppō. aia itellectiua ē qda3 itelligētia assistēs hoi q ē pn^m aliqua3 opationū hois. Ex his dr p φ nō ē dabilis aliqua diffinitio cōis aie vniuoce cōueniēs oib⁹ spēbus aie. pbat q2 pfectio pure equoce dr d aia rōali 7 d alijs ptutib⁹ aie. 2° dr φ h diffinitio cōuenit aliqb⁹ itelligētijs p3 q2 h3 cōmētatorē itellect⁹ agēs 7 itellect⁹ possibilis sūt itelligētie assistētes. 7 ipsis cōuenit ista diffinitio. alit rndet φ act⁹ prim⁹ dr solū d actu p inherētiā 7 iformationē. 2° φ ois aia etiam intellectiua est actus p informationē. 3° dicitur φ hec diffinitio conuenit omni 7 soli anime.

Tertio dubitatur. Ut3 aia rōnalis sit sba assistēs hoi. Pro solōe hui⁹ dubij sūt soluēde tres difficultates. ¶ Prima vtrū aliqs stās i puris nālib⁹ nō admittēs aliq3 auctoritatē phi 7 theologicā hēat magis cōcedere aiām itellectiuā eē formā subāle3 hois q3 oppo^m Ad quā breuit rndet φ sic. p3 q2 hō stās i puris nālib⁹ expitur i se φ qlib3 hō p intelligit. 7 ē p 7 p se itellectiuus. 7 n p suā mātiā neq3 p aliqua3 itelligētiā assistētē. q2 illa posset separi. g ē p suā formā subāle3. s3 euidēs ē φ illud a quo aliquis dr p intelligere vel eē itellectiuū ē aia rōnalis. ergo euidēs ē in puris naturalib⁹ aia3 itellectiuam esse formā subālem hois. ¶ 2ª diffi. vt3 de mēte Aristo. sit ponere aia3 itellectiuā esse for-

mã sbalē hoīs. Ad quā rñdet ꝙ sic: pȝ pmo qꝛ in quarta cõclõe huiꝰ capituli dic ꝙ vlr dictū ē de oĩ aĩa q̄d sit qꝛ ē sba. i. forma sbalis. ꝛ hĩ ꝓbat 4ᵒʳ rõnibꝰ vt patuit. ¶ 2ᵒ. qꝛ Ari. in 12ᵒ methaphẽce q̄rit vtꝝ aliqua cā formalis remaneat post corruptionē ꝯpositi. rñdet ꝙ sic. ꝛ exēplificat de aĩa itellectiua. ḡ aĩa itellectiua ē cā formalis siue forma sbalis hoīs. ¶ 3ᵃ difficultas vtꝝ sit fide tenēdū aĩaȝ itellectiuā eē formā sbālē hoīs. Ad hanc rñdeo ꝙ sic vt patet ꝑ multos articulos pisienses. quoꝝ vnus ē ꝙ dicere aiam intellectiuam solum esse in hoīe sicut nauta in naui est error.

Ad rõnes Ad pmā dr̄ negando seq̄lā ꝓ vtraq̄ pte. qꝛ forma ñ ē illud qd̄ gñat aut corrūpitur. sȝ totū ꝯpositū. Ad ꝯfirmationē dr̄ ꝙ totū ꝯpositū dic entitatē 3ᵃᵐ rlr̄ distictā a ptibꝰ simul sūptis. Ad secūdā dr̄ ꝙ aliq̄d põt recipe aliō 2ʳ. vnoꝰ subiue. alioꝰ obiue. ꝯcedit ꝙ oē recipiēs aliq̄d subiue dȝ eē d̄nudatū a forma specifica recepti sȝ negatur obiue. Ad tertiā dr̄ negādo seq̄lā ꝓ vtraq̄ pte. rõ p̄mi ē qꝛ q̄ttitas nõ est p̄ in toto ꝯᵗᵒ specifico. sȝ ē p̄ i toto mixto. rõ secūdi ē qꝛ ibꝰ dr̄nt forme substātialis ꝛ accñtalis. forma eī accñtalia cõicat suū effectū formalē suo subō. sed forma sbālis cõicat suū effectū formalē toti ꝯᵗᵒ. Et hĩ de qõe.

Queritur 2ᵒ. Utꝝ in eodē hoīe vegetatiᵐ sēsitiuū ꝛ itellectiuū realr̄ distiguant. ¶ Arguit p̄ ꝙ sic ꝑ viaȝ ꝯdictiõis. qꝛ qñcūq̄ de aliq̄bus duobꝰ v̄ificant̄ p̄dicata ꝯdictoria quoꝝ alteruȝ ē reale illa distiguūtur realit̄. sȝ de vegetatiuo itellectiuo ꝛ sēsitiuo v̄ificātur p̄dicata ꝯdictoria. quoꝝ alteꝝ ē reale. igitur vegetatiuum sensitiuū ꝛ intellectiuuȝ realiter distiguūtur. maior pȝ ꝑ p̄mū p̄nᵐ qꝛ de nullo eodē reali pñt verificari simul duo ꝯdictoria q̄ꝝ alterū ē reale. minor pȝ qꝛ aĩa sēsitiua ē extensa. aĩa aūt itellectiua nõ ē extēsa. etiā sēsitiuū sētit. itellectiuū aūt itelligit ꝛ nõ sentit. Et ꝯfirmat̄ ꝑ viam p̄oritatis. qꝛ qñcūq̄ aliqua duo sic se hñt ꝙ vnū p̄us tēpore gñatur. illa distiguūtur realit̄. sȝ aĩa vegetatiua priꝰ tēpore gñat̄ q̄ sēsitiua. et sensitiua q̄ itellectiua. ḡ vegetatiᵐ sēsitiᵐ ꝛ itellectiuū i eodē rlr̄ distiguūtur. minor pȝ qꝛ sor. p̄ꝰ viuit vita plāte. postea viuit vita ēbrionis. ꝛ vltio vita itellectiua. 2ᵒ sic ꝑ viā ꝯrietatis. qꝛ qñcūq̄ aliq̄bꝰ duobꝰ isūt p̄dicata ꝯria illa realiter distiguūtur. sȝ ī eodē simul sēsitiuo ꝛ itellectiuo isūt p̄dicata ꝯria. igʳ i eodē vegetatiᵐ sēsitiuū ꝛ itellectiᵐ rlr̄ distiguūt̄. maior pȝ qꝛ ipossibile ē ꝯria sil̄ eidē iesse. minor pȝ qꝛ simul ꝛ semel aĩa itellectiua assētit isti. hec fornicatio ñ ē fiēda. ꝛ aĩa sēsitiua seu appetitꝰ sēsitiuꝰ assētit isti. hec fornicatio ē fiēda. assensus aūt ꝯrioꝝ sūt ꝯrij. igʳ in itellectiuo ꝛ sēsitiuo simul sūt assēsus ꝯrij. ꝛ ꝯfirmat̄ ꝑ viā specifice distictiõis. qꝛ qñcūq̄ aliqua duo sic se hñt ad vnū 3ᵐ ꝙ vnū specifice distiʳ ab aᵒ 3ᵒ. ꝛ alteꝝ nõ: illa duo specifice ꝛ rlr̄ distiguūt̄ int̄ se. sȝ sēsitiuū i hoīe nõ distinʳ spē a sensitiuo i eq̄. ꝛ itellectiuū i codeȝ hoīe specifice distinʳ a sēsitiuo i eq̄. ḡ i eodē hoīe sēsitiuū ꝛ itellectiuū rlr̄ distiguūt̄. maiō pȝ. qꝛ qñcūq̄ aliq̄ duo sūt eadē spē q̄cq̄d est eiusdē spēi cū vno est eiusdeȝ speciei cū alīo. mīor pȝ qꝛ poᵃ visiua i hoīe ꝛ i eq̄ sūt eiusdē speciei. igʳ ꝛ aĩa sensitiua i hoīe et i eq̄. añs pȝ qꝛ hñt ideȝ obȝ p̄ᵐ ꝛ adequatū ꝛ eadem specie hñt actꝰ eiusdeȝ speciei. 3ᵒ sic ꝑ viā realis distictõis qñcūq̄ aliqua duo sic se hñt ꝙ vnū est p̄nᵐ realis ꝯuenientie aliq̄ꝝ duoꝝ int̄ se. ꝛ alteꝝ est p̄nᵐ realis dr̄ie eorūdeȝ: illa distiguūt̄ rlr̄. sȝ aĩa itellectiua est p̄nᵐ realis dr̄ie hoīs ꝛ eq̄: ꝛ aĩa sensitiua est p̄ncipiū realis ꝯuenientie eoꝝ. igʳ ꝛ aĩa sensitiua ꝛ itellectiua i eodeȝ realr̄ distiguūt̄. maior pȝ ꝑ illā maximā reducibileȝ ad p̄mū p̄nᵐ. ipossibile est ideȝ esse p̄nᵐ realis cõuenientie ꝛ dr̄ie aliq̄ꝝ duorū int̄ se. mīor pȝ q̄tū ad secūdā pteȝ qꝛ plus ꝯueniūt hõ ꝛ equꝰ q̄ hõ ꝛ lapis. igʳ i aliq̄ reali plus ꝯueniūt. sȝ illō reale ñ est mā. qꝛ i oībꝰ istis est mā. nec aĩa itellectiua. qꝛ i eq̄ ēē aĩa itellectiua. igit̄ illud reale est aĩa sensitiua. Et ꝯfirmat̄ ꝑ viā sepabilitatis qꝛ qñcūq̄ aliqua duo sic se hñt ꝙ vnū põt separi ab aᵒ: illa rlr̄ distiguūt̄. sȝ aĩa itellectiua põt separi ab hoīe ꝛ ñ aĩa sēsitiua: igʳ aĩa sēsitiua rlr̄ distiguit̄ ab aĩa itellectiua. mīor pȝ qꝛ aĩe itellectiue est aliq̄ ꝓpa opatio quā põt exercē sine corpe. sensitiue āt nlla est ꝓpa opatio quā possit exercere sine corpe. igʳ aĩa itellectiua est sepabilis a corpe ꝛ ñ sensitiua. ꝛ ꝑ ꝯñs sūt int̄ se sepabiles. ¶ In oppᵐ arʳ. iplicat ꝯdictiõeȝ repire cāȝ forl̄eȝ sine suo effectu forli. igʳ si i eodē hoīe eēnt tres aĩe rlr̄ distincte. eēnt ēt i hoīe tres effectꝰ forl̄es rlr̄ distincti. ꝛ ꝑ ꝯñs idē hõ eēt tria aĩata. pȝ ꝯᵃ. qꝛ eē aĩatū est effectꝰ formalis aĩe.

Primo sciendū ꝙ ꝓ d̄claratiõe t̄minoꝝ q̄õis ponūt̄ aliq̄ suppões. Pᵃ suppõ. sēsitiuū itellectiuū ꝛ vegetatiuū capiūt̄ hĩ ꝓ ipsis eēntijs aĩe ꝛ ñ ꝓ potētijs aĩe. 2ᵃ. qñcūq̄ aliq̄ due forme sūt icõpossibiles i eodeȝ sbo ad-

ueniente vna recedit alia stati. 3ª oēs forme di stīcte specie specialissima sūt icōpossibiles i eodem subō. 4ª qñcūq3 aliq̄ due forme sic se hñt q̄ vna ꝯtinet aliā v̄tualit̄ ille sūt icōpossibiles i eodem sb̄o saltem nālit̄. q2 alt̄a illorū esset frustra. vnde illa forma dr̄ v̄tualit̄ ꝯtinē aliā q̄ pōt ꝑncipiare oēs effect⁹ opatiōes ꝛ ꝓpetates aliā ꝯseq̄ntes ea seclusa. Ex hoc seqtur q̄ forª corporis mixti virtualiter continet formam corporeitatis. p3 q2 formā mixti necessario ꝯsequuntur oēs effect⁹ ꝯñtes formā corporeitatis cuius mōi est esse q̄ātū ꝛ exten^m. 2° seqtur q̄ aīa itellectiua v̄tualit̄ cōtinet vegetatiuā ꝛ sensitiuā. p3 omnes opatiōes quas pōt exercere aīa sensitiua ꝛ vegetatiua illas pōt exercere aīa itellectiua ipsis seclusis: ñ tñ seclusis organis. 3° seqtur q̄ aīa itellectiua nō v̄tualit̄ ꝯtinet formā corpeitatis aut corpis mixti. p3 q2 nō omnes effect⁹ necessario ꝯseq̄ntes formā mixti necessario cōsequūtur aīam itellectiuā. p3 q2 esse ꝯpositū ex ꝯrijs esse q̄ātū ꝛ extensū esse corruptibile nō necessario ꝯsequūtur aīam itellectiuā. Ex his elicūtur aliqua dicta. Primū q̄ i eodē hoīe non sunt tot forme s̄bales q̄t sūt p̄dicata q̄ de eo p̄dicātur i q̄d. p3 q2 forma s̄balis a quā sumitur vltimū p̄dicatū. s. p̄dicatū specificū v̄tualit̄ cōtinet oēs formas s̄bales a q̄b⁹ sumūtur p̄dicata essētialit̄ supiora. Secūdū dictū i eodē hoīe nō sūt ponēde quattuor forme s̄bales elemētoꝝ. p3 q2 i eodē hoīe ē forma mixti q̄ cōtinet v̄tualit̄ oēs formas s̄bales eloꝝ. 3^m dictū i eodē hoīe ñ sūt ponēde tot forme s̄bales quot sūt ptes etherogence. p3 q2 eadē essentia aīe pōt h̄re potētias specifice distictas a q̄b⁹ ptes etherogence specifice distinguūtur. 4^m dictū i eodē hoīe nō ē ponenda forma corporeitatis realit̄ disticta a forma mixti. patet q2 forma mixti v̄tualit̄ cōtinet formā corporeitatis. ig^r sūt incōpossibiles in eodem. 5^m dictū in eodem hoīe est ponenda forma mixti distincta realr̄ ab ei⁹ aīa intellectiua patet triplicit̄. p̄ q2 aīa intellectiua nō ꝯtinet virtualit̄ formam mixti vt ꝓbatū est. 2° q2 aīa est act⁹ alicui⁹ ꝯpositi s̄balis. s. corpis organici. igit̄ est act⁹ alicui⁹ informati forma s̄bali ꝛ ñ alia forma q̄3 forma mixti ig^r. Tertio q2 remanet idē corp⁹ numero in ꝯiūctione aīe ꝛ post ei⁹ sepationez. vt patet de corpore xp̄i in triduo. ig^r remanet eadē forª s̄balis ipi⁹ corpis mixti ꝛ illa ē forª mixti. 6^m dictū3 in eodē hoīe nō est ponēda anima intellectiua realit̄ disticta a vegetatiua ꝛ sensitiua. p3 q2 aīa intellectiua v̄tualr̄ ꝯtinet vegetatiuā ꝛ sensitiuā. ideo sūt incōpossibiles i codē. Ex hoc seqtur q̄ in hoīe solū requiūtur due forme s̄bales. s. forma mixti q̄ ē forma s̄balis informās mām: ꝛ aīa itellectiua q̄ ē forª s̄balis iformās cōpositū ex mā ꝛ forª mixti. 2° seqt̄ q̄ hō ñ ē cōposit⁹ ex aīa itellectiua ꝛ mā nuda. imo ē ꝯposit⁹ ex aīa itellectiua tāq̄3 ex forª s̄bali ꝛ ex corpore mixto tāq̄3 ex mā. illō tñ corp⁹ mixtū ñ ē corp⁹ de gñe s̄bīe nisi reductiue. q2 nō est supius essentiale ad hoīem. nō p̄dicat̄ ei3 de hoīe p̄dicatiōe dicente hoc est hoc. s3 p̄dicatōe dicēte h̄ est ex h̄ sicut pars itegralis de toto. 3° seqtur q̄ in hoīe solū est vna forma subālis q̄ ꝓprie debet vocari forma hominis. s. aīa intellectiua. forma eni3 mixti ñ dr̄ ꝓp̄e forma hoīs nisi ꝑ locutionez gr̄a partis eo q̄ ē forma subalis corporis hominis.

Secundo sciendū est q̄ Ari. in isto scd̄o capitulo ingrit secūdā diffinitionez aīe. ꝛ diuidit̄ in duas partes. In p̄ma intēdit sex ꝯclōnes. ¶ Prima tāgit itentū et est hec. oportet nos accipe aliā3 diffinitionē anime quam oportet inuestigare ex effectibus ei⁹ cu3 ipsa nos lateat s̄m sensū. 2^am partez ꝓbat. q2 ex incertis s̄m nām ex nobis tamen certis fit notū qō s̄m naturā certum est. Primā3 p̄o partem ꝓbat q2 nō solum oportet oñdere q̄d est anima diffinitiua rōne. sed etiā oportet oñdere ꝓpter q̄d siue causa ꝓpter quā passiones aīe insūt ipsi aīe. Ex hoc ifert q̄ q̄dā3 diffinitiones sunt ꝯclusiones dr̄ationis q̄dā mediū siue ꝑncipiū. ꝓbat exº mathematico vt ista diffinitio mālis thetragonismi ē ꝯº dr̄ationis. thetragonism⁹ est orthogonū eq̄laterale equale quadrangulo alt̄a pte lōgiori. ꝛ ista diffinitio thetragonismi dicit cām solis ꝓpter q̄d thetragonism⁹ est mediū rei inuētio. Et subdit q̄ mod⁹ inueniēdi ꝓpriā3 diffinitionē aīe ē dr̄are ꝓpriā dr̄iam aīati ab iaīato q̄ ē viuere. dr̄nt eim ꝑ hoc qō est viuere. ¶ 2ª tāgit modos viuendi ꝛ est hec. viuere dr̄ multip^r. s. de intellectu. de sensu: de motu ꝛ q̄ete s̄m locū. et de motu s̄3 alimētū aut augmētū ꝛ decremētū. ¶ 3ª ꝯº oñdit q̄bus ꝯueniat vltim⁹ modus ꝛ ē q̄ oīa vegetatiua hñt istu3 vltimū modū. ꝓbat q2 oīa hñt potētiā ꝛ ꝑncipiū ꝑ qō pñt suscipe aug^m ꝛ decre^m s̄3 ꝯria loca. ꝓbat q2 ñ augētur sic sursū q̄ non deorsū. s3 silr̄ sursū ꝛ deorsū. ꝛ vlr̄ oīa vegetabilia alūt̄ ꝛ viuūt vsq3 i finē ꝛ quousq3 pñt alimentū suscipe. ¶ 4ª ꝯº tāgit dr̄a3 īnt̄ modos viuēdi. ꝛ p̄ int̄ p̄^m ꝛ alios. q2 possibile ē p̄mū

modū viuēdi separi ab alijs. alios aūt separi ab
hē īpossibile ī mortalib⁹. pbat qꝛ mani^m est aliq̄
eē vegetatiua q̄ hn̄t istū modū viuēdi ꝛ nō aliū
2° ponit: drīaꝫ iter sēsitiuū ꝛ fm locū motiuū: qꝛ
multa aialia q̄ nec ſꝫ locū mouētur neqꝫ gescūt
vt ostree ꝛ ꝯche dr̄r viuere: ꝛ nō solū viuere ſꝫ
etiā sēsitiua eē. Ex hiifert ꝙ sēsus tact⁹ iest oib⁹
aialib⁹. pbat qꝛ sicut vegetatiuū pōt separi a sē
sitiuo ꝛ ab alijs. ita sēsus tact⁹ ab alijs sēsib⁹ ꝛ nō
ꝯᵒ. ḡ sicut vegetatiuū ē vna ps aie quā oia ve
getatiua pticipāt. ita sēsus tact⁹ ē vn⁹ sēsus quē
oia sēsibilia pticipāt. ¶ 5ª ꝯclusio recapitulat ea
q̄ dicta sūt: ꝛ dicit ꝙ aia ē solū eoꝝ q̄ dcā sūt pri
cipiū: ꝛ ē dcīminata ipsis. s. vegetatiuo itellecti
uo ꝛ sēsitiuo ꝛ ſꝫ locū motiuo. ¶ 6ª tangit duas
questiones. Prima vtrū vegetatiuū sensitiuū ꝛ
intellectiuū sint vna totalis aia aut sint diuerse
ptes ipsi⁹ aie. ¶ 2ª q̄stio si predicta sint partes
aie vtrū sint sepata ſꝫ rōeꝫ tm̄. aut ſꝫ locū: ꝛ sub
dit ꝙ ī aliqb⁹ istꝫ qō ē difficilis. ī aliqb⁹ aūt non.
Soluit 2^am ꝛ p̄ dicit ꝙ ī aliqb⁹ vegetatiuū ꝛ sē
sitiuū nō sūt disticta loco. pbat de aia vegetati
ua: qꝛ plāte sepate ꝛ decise adhuc videtur viue
re: ac si eēt ī eis vna aia ī actu ꝛ plēs ī potētia. 2°
pbat de sēsitiua: qꝛ ī aialib⁹ annulosis ptes deci
se videtur adhuc viuere ꝛ hr̄e sēsū fātasiā ꝛ ap
petitū. Ultimū pbat qꝛ vbicūqꝫ ē dolor ꝛ tri
stitia ibi ē appetit⁹: ſꝫ vbicūqꝫ ē sēsus ibi ē dolor
ꝛ tristitia. ḡ vbicūqꝫ ē sēsus ibi ē appetitus. 2° se
excusat de itellectiuo: ꝛ dicit ꝙ de itellectiua ꝛ
pspectiua potētia nihil adhuc dictū est eo ꝙ vr̄
eē alteꝝ gen⁹ aie: ꝛ pōt separi ab alijs sicut ppe
tuū a corruptibili. 3° dr̄ ꝙ reliq̄ ptes aie nō sūt
sepabiles sicut aliq dr̄t. sūt tm̄ disticte rōe. pbat
qꝛ eoꝝ act⁹ distiguūtur. s. significari ꝛ opinari.
¶ In 2ª pte principali ponit pprīā diffinitionē
aie ꝛ itēdit duas ꝯclusiones. ¶ Pria tāgit vnā
distictionē aie ꝛ ē hec sic ē duplex p̄n^m q̄ scim⁹. s.
scia ꝛ aia sciēs. ita duplex ē p̄n^m q̄ sanamur. aliō
sic sanitas aliud sic sanabile: ꝛ hoꝝ p̄ncipioꝝ scia
ꝛ sanitas sūt sic spēs ꝛ forma: aia aūt ꝛ sanabile
sūt sic sbꝫ ꝛ passiones. act⁹. n. actiuoꝝ sūt ī ps^te
disposito. iō duplex ē p̄n^m q̄ viuim⁹. s. sic forma
ꝛ sicut sbm. Ex hiifert diffinitionē aie q̄ est hec.
aia ē pricipiū q̄ viuim⁹ sētim⁹ ꝛ fm locū moue
mur ꝛ itelligim⁹ p̄mū. ¶ 2ª ꝯ° tāgit alia corre
laria. p̄mū aia ē corpis act⁹. pbat qꝛ sba dr̄ tri
plr̄. s. de mā q̄ ē potētia. de forma q̄ est act⁹: ꝛ de
ꝯposito qō ē aiatū: ſꝫ aia nō ē mā neqꝫ ꝯpositū.
2° īfert ꝙ corp⁹ nō ē act⁹ aie ſꝫ aia ē act⁹ corpis
3° īfert ꝙ aia neqꝫ ē corp⁹ neqꝫ sine corpe eo ꝙ
ē aliqd corpis ꝛ aliqd qō ē ī corpe. 4° īfert ꝙ aia
nō ē act⁹ cuiuslꝫ corpis idr̄nter. pbat qꝛ vniuscuiꝫ
act⁹ ē ī sua po^a ꝛ ī sua ppa mā ī q̄ nat⁹ ē fieri.

Tertio sciēdū ꝙ circa huc textuꝫ incidūt
tres difficultates. Prima vtrum
thetragonism⁹ sit medie rei iuētio. Pro solutōe
hui⁹ difficultatis ponūtur p̄ due distinctiones.
¶ Pria dī. ē. figuraꝝ q̄drilateraꝝ q̄dā hn̄t oēs
angulos rectos ꝛ vocāt̄ orthogona. q̄dā ꝟo nō.
¶ 2ª dī. figuraꝝ orthogonicaꝝ q̄dā ꝯsistūt ex oī
bus laterib⁹ eq̄lib⁹ ꝛ vocāt̄ q̄drata thetragoni
mi. q̄dā ꝟo nō. ī q̄libet tm̄ duo latera sibi opposi
ta sūt eq̄lia. ꝛ illa vocātur orthogona altera pte
lōgiora. ¶ 2° ponūt̄ aliq̄ suppōes. p̄ª suppō: ī q̄
libet supficie rectoꝝ anguloꝝ due recte linee q̄
angulū rectū ꝯcludūt dr̄r totā supficiē ꝯtinere
qꝛ vna mēsurat lōgitudinē supficiei tetrāgula
riter. alia ꝟo latitudinē. 2ª suppō. tota supfici
es tetrāguli ꝯsurgit ex ductu vni⁹ eaꝝ ī aliā. 3ª
suppō. ī orthogono altera pte lōgiori due linee
ꝯtinētes ipsū cū sint ineq̄les si accipiat̄ media li
nea ī pportōe ꝛ ducat̄ ī seipsā fiet q̄dratū eq̄le
q̄drāgulo altera pte lōgiori. qō pꝫ ī numeris. si
n. mai⁹ lat⁹ orthogoni altera pte longiori nouē
palmaꝝ sumat̄ linea ī pportōe media iter has
sex palmaꝝ q̄dratū hui⁹ linee erit eq̄le orthogono
altera pte lōgiori. ¶ 2ª difficultas vtrū ppa dif
finitio aie ꝯueniat oī aie. aut solū aie itellectiue.
Ad quā pōt p̄ rn̄deri ꝙ illa ꝯiunctio copulatiua
posita iter ptes diffinitōis aie pōt ꝯiungere iter
act⁹ significatos ita ꝙ sit sēsus. aia ē qō signifi
cat p̄mū p̄n^m q̄ sētim⁹ viuim⁹ ꝛ significat p̄^m pri
cipiū q̄ sētim⁹ ꝛ significat p̄mū pricipiū q̄ fm lo
cū mouemur: ꝛ significat p̄mū pricipiū q̄ itelligi
mus. alio mō pōt ꝯiūgere iter act⁹ exercitos: ꝛ
ē sēsus aia ē p̄mū pricipiū q̄ viuim⁹ ꝛ q̄ sētimus
ꝛ q̄ itelligim⁹ ꝛ q̄ ſꝫ locū mouemur. p̄ mō ꝯuenit
oī aie. 2° ꝯuenit soli aie itellectiue. Pōt 2° dici
ꝙ aia ē qōdā equocū ad aiaꝫ itellectiuā sensiti
uā ꝛ vegetatiuā: ꝛ pricipale anologatū ē aia sē
sitiua. iō sufficit ꝙ totalis diffinitio ꝯueniat pri
cipali anologato. p diuersas tm̄ ptes conueniat
alijs anologatis. Pōt 3° dici ꝙ sicut ī diffinitōi
bus ꝟba absoluuntur a determinato tpe. sic etiā
ꝯiūctōes absoluūt̄ a suo spāli actu q̄ ē copulare
vel disiūgere ꝛ retinēt solū actū gn̄alē. iō in ista
diffinitōe aie. ꝛ. nō tenet̄ nec copulatiue nec dis
iūctiue: ſꝫ p̄cise dicit actū gn̄alē ꝯiūctōis p̄scidē
do ab actu copulatōis vl̄ disiūctōis. ¶ 3ª dī. vtꝫ

aia vegetatiua τ sẽsitiua sint loco τ situ distincte sicut opinabaṫ plato. Pro solõe hui⁹ difficultatis ponit̃ p̃ opio platonis q̃ ẽ hec. q̃ aia sẽsitiua ẽ in cerebro. aia nutritiua ĩ epate. aia appetitiua in corde. τ aia vegetatiua ĩ mẽbris gñatiuis. 2ᵒ dr q̃ ĩ codẽ aia vegetatiua τ sẽsitiua ñ distinguitur loco τ situ. p3 q2 sũt icõpossibiles ĩ codẽ tũ vna 9tineat ṽtualiṫ aliã. τ hec de primo.

Conclusio rñsalis. In codẽ hoĩe vegetatiuũ sẽsitiuũ τ itellectiuũ ñ distiguũtur realiṫ. H 9ᵃ satis p3 in p̃ notabili.

Primo dubitaṫ. Utrũ ois aia sit extẽsa ad extẽsione corpis. Pro solõe hui⁹ dubij ponũt̃ aliq̃ dicta. Primũ. nulla aia itellectiua ẽ extẽsa n3 p se n3 p accñs. p3 q2 si eẽt extẽsa ad extẽsionẽ corpis tũc videreṫ ad divisionẽ corpis. 2ᵒ q2 corrũpeṫ ad corruptionẽ corpis. 3ᵒ q2 nõ poss3 cog̃scere nisi ob3 extensũ. 4ᵒ q2 spẽs itelligibilis eẽt extẽsa τ sic ñ poss3 repñtare ob3 iextẽsũ. ℭ 2ᵐ dictũ. aia3 sẽsitiuã eẽ extẽsã est p̱bleuma. H p3 q2 ad vtrãq3 p̱tẽ siũt rõẽs eq̃ p̱babiles. p3 p̱mo formãdo sex rões p̱bãtes q̃ aia sẽsitiua sit extẽsa. Prima. oĩs aia sẽsitiua ẽ educta d̃ potẽtia sbi extẽsi. igʳ est extensa. 2ᵒ. oĩs aia sensitiua corrũpiṫ ad corruptionẽ sbi extẽsi igʳ est extẽsa. 3ᵒ. oĩs aia sẽsitiua ẽ p̱ceptiua sbi extensi. igr̃ est extẽsa. 4ᵒ. est ipossibile 9ria siṁ iesse eidẽ idiuisibili. s3 aĩe sẽsitiue siṁ iest d̃lectatio τ tristitia. igʳ aia sensitiua ñ est idiuisibilis. s3 h3 p̱tes diuersas f3 quas ista ci isunt. 5ᵃ. idẽ sbm idiuisibile ñ põt simul accip̱e duo accñtia solo nũero dr̃ia. s3 aia sensitiua siṁ suscipit duas sẽsationes solo numero dr̃ntes. vt p3 d̃ sensatione pedis τ man⁹. 6ᵃ. sensitiua diuidiṫ ad diuisionẽ sbi extẽsi. igʳ est extẽsa. p3 añs ĩ aialib⁹ ãnulosis. p̱tes ei3 angulle a se iuicẽ diuiˢe videṫ adhuc a se iuice3 hr̃e aia3 sẽsitiuã. 2ᵒ p3 ponẽdo sex rões p̱bãtes oppᵐ. Pria. ois forma sbalis educta de potẽtia sbor̃ spẽ distictor̃ ẽ iextẽsa. aľs subiecta spẽ disticta essent vnũ vnitate 9tinuitatis. s3 aia sẽsitiua educiṫ d̃ potẽtia sbor̃ spẽ distictorũ vt d̃ potentia sãguis carnis τ ossis. g̃ τc̃. 2ᵃ rõ. nulla op̱atio sorᵉ extẽse facta ĩ vna p̱te sbi extensi remittit aliã op̱ationẽ factã in alia parte sbi. vt p3 de igne. s3 op̱atio aĩe sẽsitiue facta ĩ vna p̱te sbi remittit aliã op̱ationẽ factã ĩ alia p̱te sbi. igʳ aia sensitiua ñ est extẽsa. 3ᵃ rõ. ois forma extensa põt simul recip̱e 9ria ĩ sũmo f̃m diuersas p̱tes. s3 aia sensitiua ñ põt recip̱e siṁ 9ria ĩ sũmo f3 diuersas p̱tes. Sũma eni tristitia ĩ vna p̱te remittit d̃lectationẽ ĩ alia p̱te. 4ᵃ rõ. ois forma extẽsa ẽ d̃ se indr̃ns ad q̃tacũq3 q̃titatẽ. s3 aia sẽsitiua ñ est d̃ se indr̃ns ad q̃tacũq3 q̃titatẽ. igʳ nõ ẽ extẽsa. 5ᵃ rõ. nulla forma extẽsa põt tendẽ in ob3 iextẽsũ. s3 aia sẽsitiua tẽdit τ cog̃scit obm̃ iextẽsũ. dĩc eni3 Auicẽna q̃ extiatiua ex spẽb⁹ sensatis elicit spẽs amicitie q̃ sũt iextẽse. 6ᵃ rõ. nlľa forma extẽsa põt mouere suũ obm̃ p̱p̱u3 9 suã p̱p̱a3 τ nãle3 iclinationem. sed anima sensitiua potest mouere sbm̃ suũ proprium contra suam p̱p̱ria3 τ nãlẽ iclinatiõe3. g̃. Cõfirmaṫ q2 forma iextẽsa cuiusmõi est aia intellectiua ñ põt ṽtualiṫ 9tinere formã extẽsã. igʳ aia sensitiua q̃ 9tinetur ĩ intellectiua ẽ inextẽsa. 3ᵐ dictũ. rõẽs isti⁹ p̱bleumatis ad vtrãq3 p̱tẽ sũt solubiles. p3 p̱ceticãti. 4ᵐ dcm̃. p̱babili⁹ est dicẽ aia3 sẽsitiuã τ similiṫ vegetatiuã eẽ inextẽsas sicẽ d̃ aia itellectiua q̃ oppᵐ. vt p3 maxime p̱ triã rõe3 h p̱bantem.

Secundo dubitaṫ. Utrũ aia intellectiua sit tota in toto corp̱e τ tota in q̃lib3 p̱te corpis. Ad istud duᵐ rñdeṫ ponendo tria dicta. p̱mũ. q̃ tota entitas aĩe intellectiue ẽ ĩ toto corp̱e. τ tota ẽtitas ẽ ĩ q̃l3 p̱te corpis. p3 q2 aia intellectiua ẽ indiuisibilis. g̃ vbicũq3 ẽ tota ẽ. s3 est ĩ q̃libet p̱te corpis igʳ. 2ᵐ. q̃libet potẽtia aĩe f3 suã totã entitatẽ ẽ in toto corp̱e. g̃ in q̃libet p̱te corpis. p3 q2 vt postea p̱baṫ: po² aĩe realiṫ idẽtificanṫ cũ essentia aĩe. ℭ 3ᵐ dcm̃. ñ q̃lib3 potentia aĩe intellectiue põt exercẽ q̃libet suã op̱ationem in qualibet p̱te hominis. vt hõ ñ põs videre manibus nec audire pedib⁹. q2 aliq̃ potẽtie reqrũt dẽminata organa ad exercitiũ sui actus q̃ sunt in determinata parte corporis.

Tertio dubitaṫ. vtrũ aia intellectiua sit incorruptibilis. Pro solõe huius ponũtur quattuor dicta. p̱mũ anima intellectiua est incorruptibilis. p3 p̱ auctẽ Ari. dñtiľ animã intellectiuã esse sep̱abilẽ ab alijs sicṫ incorruptibile a corruptibili. 2ᵒ p3 q2 aia intellectiua h3 p̱p̱am op̱ationẽ quã põt exercere sine corp̱e. ℭ 2ᵐ dcm̃. icorruptibilitas est p̱dicabilis d̃ aia. p3 q2 p̱dicaṫ d̃ aia ĩ scd̃o mõ dndi p̱ se. ℭ Tertium dcm̃ p̱ statu isto nõ possum⁹ a p̱ori dr̃are animã intellectiuã esse incorruptibilem. p3 q2 intellect⁹ 9iũct⁹ non põt ṽtute p̱p̱a hr̃e aliquem 9ceptũ q̃ditatiuũ p̱p̱um ip̃i aĩe intellectiue. vt p̱batũ est ĩ p̱mo. ℭ Quartũ dcm̃. intellect⁹ 9iũct⁹ ñ põt a posteriori dr̃are animã intellectiuã esse incorruptibilem. p3 q2 vel illa dr̃atio sumereṫ ex p̱te actuũ aĩe intellectiue a nobis cog̃scibilium

ꝛ hoc nō. qꝛ qlibet talis est cōꝛruptibilis. aut ex parte obiecti. ꝛ hoc nō. qꝛ incoꝛruptibilitas obi ñ arguit icoꝛruptibilitatē po^e sic nec mutabilitas. nec ex pte finis. qꝛ p illā cōem maximā ois finis alic^9 po^e aut ē extrīsec^9. ꝛ sic ā ei^9 act^9 vl ei^9 opatio. aut ē itrīsec^9. ꝛ sic ē obꝫ po^e. modo ñ erit vrabile nec ex pte act^9 nec ex pte obi. g̃ nec ex pte fis.

Ad rōnes Ad pmā vr negādo minorē cū ei^9 pbatiōe. qꝛ pbatio vr supponere φ ī hoīe sit aia sēsitiua qd ē falsū. sꝫ est ibi aliqd vtualr̃ ɔtinēs aiaꝫ sēsitiuā. Ad ɔfirmationē vr φ adueniēte aia itellectiua coꝛrumpit̃ sēsitiua. ¶ Ad 2^m vr negādo minorē cū ei^9 pbatiōe. illi eni ascēsus nō sūt ī ipsa eēntia aie sīl tpe simultate adequatiōis. sūt tñ sīl simultate imediatiōis. Ad ɔfirmationē vr negādo minorē cū ei^9 pbatiōe. rō aūt pbatiōis postea patebit. ¶ Ad tertiā vr φ idē realr̃ ɔtinēs plura formalit̃ ꝛ ex nā rei vistīcta pōt eē pn^m realis ɔuenientie ꝛ realis vrntie. mō aia itellectiua ɔtinet plura formalit̃ ꝛ ex nā rei vistīcta. vt postea videbitur. Et ad ɔfirmationē. negat̃ minor cū ei^9 pbatiōe. qñ. n. coꝛrūpit̃ sortes nll̃a aia coꝛrūpit̃ sꝫ solum separatur anima intellectiua a coꝛpoꝛe et coꝛrumpitur entitas compositi.

Q ueritur 3°. Utruꝫ po^e aie sint q̃litates absolute ab essentia aie ꝛ ad seinuicē realr̃ vistīcte. Et arg^r p̃ φ sic p viā ɔ̃dictiōis qñ cūqꝫ de aliqb^9 vuob^9 p̃dicāt̃ vuo ɔ̃dictoria quoꝝ vnū ē reale illa vistiguunt̃ realr̃. sꝫ de vuab^9 potētijs aie ꝛ de eēntia aie p̃dicātur p̃dicata ɔ̃dictoria q̃rū alteꝝ est reale. g̃ potētie aie itellectiue rl̃r vistiguūtur adiuicē ꝛ ab essentia aie. pꝫ minor qꝛ eēntia aie ē i pede. ꝛ potētia visiua nō ē i pede. po^a auditiua ē i aure. ꝛ potētia visiua ñ ē in aure. ꝛ ɔ̃firmat̃ qꝛ po^e aie sūt i p̃dicamēto q̃litatis. ig^r sūt q̃litates absolute ab eēntia aie rl̃r vistīcte. añs pꝫ triplr̃ qꝛ po^e aie sūt nāles po^e. 2° qꝛ act^9 ꝛ potētia sūt eiusdeꝫ gñis. sꝫ act^9 aie est ő gñe q̃litatis. igit̃ et potētie aie. 2° sic p viā ɔ̃rietatis. qꝛ qñcūqꝫ vuob^9 p̃ncipijs actiuis insūt modi agēdi icōpossibiles ꝛ cōtrarij illa p̃ncipia actiua rl̃r vistiguūtur sꝫ volūtati ꝛ itellectui isūt modi agēdi incōpossibiles ꝛ ɔ̃rij. igit̃ itellect^9 ꝛ volūtas rl̃r vistiguuntur. minoꝛ pꝫ qꝛ intellect^9 agit mere nālr̃ ꝛ necessario. sꝫ volūtas agit mere libere ꝛ ɔ̃tigenter. Et ɔfirmat̃ qꝛ qñcūqꝫ aliq̃ vue potētie sic se hñt φ vna stante recta stat alterā errare illa vistiguūt̃ rl̃r sꝫ experimētat̃ φ itellectu ꝛ rōe stāte recta stat volūtatē errāe. g̃ volūtas ꝛ itellect^9 rl̃r vistiguūt̃.

3° sic. nullū agens creatū agit p eēntiā. sꝫ aia ē agens creatū. g̃ non agit p essentiam. ꝛ per ɔ̃ñs agit p potētiā rl̃r vistīctā ab eēntia. Et ɔfirmat̃ qꝛ potētia sēsitiua coꝛrupta manet potētia volitiua ꝛ itellectiua: vt pꝫ de aia sepata a coꝛpoꝛe. ig^r potētia sēsitiua realr̃ vistiguitur ab eēntia aie ꝛ ab alijs potētijs. ¶ In oppo^m arguit̃. qꝛ si po^e aie realr̃ vistiguerent ab eēntia seq̃rentur tria icōueniētia. p̃mū. qꝛ aliqs possꝫ tūc videre audire velle ꝛ itelligere sine aia. 2^m qꝛ tūc posset vari aia intellectiua sine volūtate. 3^m qꝛ aliqs hr̃e posset volūtatē sine itellectu. pbant̃ iste tres ɔ̃ñe p illā maximā cōeꝫ. Quecūqꝫ aliqua vistiguūtur rl̃r ad seinuicē ꝛ sūt absoluta ꝛ vnū ñ depēdet ab alio nisi i gñe alicui^9 cāe extrīsece ñ iplicat ɔ̃dictionē vnū eē sine alio ꝛ rl̃r separi ab alio. Sꝫ p aduersariū potētie aie sūt po^e q̃litates absolute ad seinuicē. ꝛ ab eēntia aie rl̃r vistincte ꝛ ő pēdētes solū ab aia i gñe cāe efficiētis. igitur pñt rl̃r separi ab eēntia aie. ꝛ a se inuicem. g̃. ꝛc.

Primo sciendū ē φ p declaratiōe t̃minoꝝ qōis ponūtur aliq̃ vistīctiones. ¶ Prima visti°. duplex ē vistin°. q̃dā ē fabricata p opatione itellectus: ꝛ illa cōi noie pōt vocari vistin°. rōis. alia ē vistin°. q̄ ē p̃ter opatōeꝫ intellect^9 ꝛ illa cōi noie pōt appellari vistin° realis. 2ª visti. quadruplex ē vistin°. p̃ter aiaꝫ. q̃dā est eēntialis. alia ē realis. alia ē formalis. ꝛ alia ex nā rei. 2° ponūt̃ aliq̃ vcā. p̃mū. q̃cūqꝫ vistinguūt̃ spē spālissi^a illa vistiguūt̃ eēntialr̃. ꝛ p ɔ̃ñs q̃cūqꝫ sūt eiusdē spēi spālissi^e illa sūt eadē eēntialr̃. 2^m qñcūqꝫ aliq̃ vuo sic se hñt φ vno pducto ñ iplicat alteꝝ ñ eē pductū. vel cū vno coꝛrupto ñ iplicat alteꝝ ñ eē coꝛruptū vl̃ eē illa vistiguūt̃ realr̃. ꝛ p o^m qñcūqꝫ aliq̃ vuo sic se hñt φ iplicat ɔ̃dictionē vnū separi ab alio ꝛ eē illa sūt idē realit̃ saltē l absolutis. 3^m qñcūqꝫ aliqua vuo sic se hñt φ vnū p̃dicat̃ de altero i p̃mo mō vicēdi p se illa vistiguūtur formalr̃. ꝛ p oppo^m qñcunqꝫ aliq̃ sic se hñt φ vnū p̃dicatur de altero i p̃mo mō vicedi p se i recto illa sūt eadē formalr̃. 4^m. qñcūqꝫ aliqua vuo sic se hñt φ ő ipis p̃dicātur p̃dicata ɔ̃dictoria q̃ꝝ alterū ē reale illa vistiguūt̃ ex nā rei. vt hō ꝛ sortes. hō. n. ē cōicabilis. sortes non ē cōicabilis. ¶ 3° sūt soluende tres vifficultates. ¶ Prima vtꝝ potētie sēsitiue realr̃ vistiguant̃ a seinuicē ꝛ ab eēntia aie. Pro solōe ponitur p̃ta

lis suppõ. aīa sēsitiua ē ita iextēsa sicut itellectiua ⁊ ē tota in toto ⁊ tota i qualibet pte. 2° ponitur talis distīnc°: aīa sēsitiua pōt capi tripliciter. vno° ꝓ pͥnci° pͥncipaliter ꝓductiuo ipsi° sēsatiōis. alio° potest capi ꝓ organo instrāliter ꝓductiuo sensatōis. 3° ꝓ pͥn° pͥncipaliter ⁊ totaliter ꝓductiuo ipsi° sensatiōis. Ex his dr̄r tria. p° ꝙ po^a aīe nō est aliud q̄ꝫ q̄dā forma aīe realiter eadē cū ipsa mediante q̄ formaliter ꝯuenit ipsi aīe ꝙ sit pͥnm ꝓductiuū ipsi° sēsatiōis. 2° dr̄ ꝙ po^a sensitiua 2° capta est realiter distīcta ab essentia aīe. qꝛ organa potētiarū sūt corpea. ḡ essentialiter distiguūtur ab eēntia aīe q̄ est icorporea. 3° dr̄ ꝙ capiendo eam 3° ꝓ aggregato ex aīa vel formalitate aīe ⁊ organo illa distinguitur realiter ab essen^a aīe sicut totū distignitur realiter ab vna pte. ¶ 2^a diffi. vtruꝫ volūtas ⁊ itellect° realiter distinguāntur a seinuiceꝫ ⁊ ab essentia aīe. Pro solōe hui° ponitur talis suppō. ꝙ essentia aīe est vna entitas realis ꝯtinens i se plures formalitates realiter easdē cū ipsa aīa: distīctas tn̄ ab ea formaliter sicut formalitas ab eo c° est formalitas ⁊ distictas a seinuiceꝫ formaliter. Ex h dr̄ ꝙ itellect° ⁊ volūtas sunt due formalitates aīe ab essentia aīe ⁊ a seinuiceꝫ formaliter ⁊ nō realiter distincte. pꝫ qꝛ d̄ ipsis p̄dicātur p̄dicata ꝯdicto^a quoꝝ alteꝝ ē reale ⁊ vnū nō p̄dicatur de altero in primo mō dīcdi ꝑ se. ig̃r distinguūtur ex nā rei ⁊ formaliter. implicat etiā ꝯdictionē vnū separari ab alio aut econtra. igitur nō distinguūtur realiter.

Secundo sciendū ꝙ iste scd̄s tractat° in q̄ Aristo. determinat d̄ potētijs aīe diuiditur i duo capitula. In p° determiat de numero potentiaꝝ aīe. In 2° de ordine ipsarū. pm cap^m diuiditur i duas ptes ⁊ itendit duas ꝯclōes. ¶ Prima tāgit numeꝝ potentiaruꝫ aīe ⁊ est h. Quinqꝫ sūt gnā potentiaꝝ aīe. s. vegetatiuū sensitiuū appetitiuū ⁊ s̄m locū motiuuꝫ ⁊ intellectiuū. 2^a ondit qb° insūt ille potentie ⁊ ē hec. Quibusdā inest solū vegetatiuū vt plātis qbusdā sensiti^m vt aīalib°. ⁊ illis omnib° inest appetiti^m. ꝓbat duab° rōib°. pͥma omne hn̄s sensū hꝫ appetitū. omne animal hꝫ sensū. ḡ hꝫ appetitū. ꝓbat minoreꝫ qꝛ oīa animalia hn̄t sensuꝫ tact°. 2° ꝓbat maioreꝫ. qꝛ omne hn̄s sensū hꝫ letitiā circa dulce ⁊ tristitiā circa amaꝝ vel triste. ḡ hꝫ appetitū. tenet ꝯn̄a. qꝛ appetit° est ꝯcupiscentia delectabilis. 2^a rō omne hn̄s sensū alimenti hꝫ appetituꝫ. sꝫ omne aīal hꝫ sensū alimenti. ig̃r hꝫ appetitū. minorem ꝓbat quia omne animal hꝫ tactū. sed tactus est sensus alimenti. probat qꝛ tactus est ꝑ se circa sicca humida calida frigidaqꝫ. Ex qb° oīa viuentia aluntur. alij auteꝫ sensus nec alia sensitiua aliqd ꝯferūt nisi s̄m accidens. nihil eni ꝯfert in alimento sonus nec colo nec odoꝝ. maiorē pͥncipaleꝫ ꝓbat. qꝛ omne hn̄s sensum alimenti hꝫ esuriem ⁊ sitim. igitur hꝫ appetitū. tenet ꝯn̄a qꝛ esuries ⁊ sitis sunt appetitus qdā. ꝓbat ꝑ diffinitionē coꝝ. Esuries ēo ē appetit° calidi ⁊ sicci. sitis ēo ē appetit° humidi ⁊ frigidi. Cōseqn̄ter ꝯtinuat suā pͥncipalē ꝯclōneꝫ ⁊ dicit ꝙ alijs iest moti^m s̄z locū. ⁊ alijs iest itelligē vt hoīb°. ¶ In 2^a pte ꝯpat aīaꝫ ⁊ figurā adinicē ⁊ itēdit duas ꝯclōnes. ¶ Pri^a tāgit 4^or ꝯueniētias int̄ aīaꝫ ⁊ figurā. pͥma est sicut figura non est aliqd p̄ter triangulū ⁊ p̄ter alias pticulares figuras. sic aīa nō est aliqd p̄ter pticulares aīas. 2^a qꝛ sicut est vna cōis rō figure q̄ ꝯuenit oībus figuris ⁊ oībus ē ꝓpria. sic etiaꝫ est vna cōis diffinitio aīe q̄ est cōis oīb° aīalib° ⁊ nulli est ꝓpria. 3° qꝛ sicut ridiculū est q̄rere vnā rōnem figure cōeꝫ ⁊ tn̄ nō assignare ꝓpaꝫ diffinitionē cuiuslꝫ s̄m ꝓpriā ⁊ idiuiduā spēꝫ. similiter fuisset inconueniens ponere cōem diffinitionē aīe ⁊ nō ponere q̄ ꝯtineat ꝓpriaꝫ diffinitionē cuiuslꝫ aīe. 4^a qꝛ sicut in figuris semꝑ posterioꝝ ꝯtinet pͥorē. vt trigonū est in tetragono: sic etiā in aīab°. vt vegetatiuū est in sensitiuo. ¶ Secūda tāgit duo correlaria. pͥmū q̄rendū est qd sit aīa vniuscuiusqꝫ viuētis ⁊ q̄ sit aīa plante hoīs ⁊ bestie. 2^m sensitiuū nō est sine vegetatiuo. sꝫ vegetatiuū est sine sensitiuo vt in plantis. similiter alij sensus nō pn̄t esse sine tactu. sed tact° bene pōt esse sine alijs. ꝓbat qꝛ multa sunt aīalia q̄ hn̄t tactum. nec visum nec odoratum habentia. etiā sensitiuū pōt esse sine motiuo s̄m locū. Sensitiuoꝝ. n. q̄dam sunt motiua s̄m locū ⁊ q̄daꝫ nō vt ꝯche ⁊ ostree ⁊ etiā in corruptibilib° rōcinatiuū non potest eē sine alijs. sed alia sunt bene sine ratiocinatiuo. Consequenter recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio sciendum. ꝙ circa hunc textum īcidunt tres difficultates. ¶ Prima qualiter est saluabilis quinarius numer° potentiaꝝ. duꝫ tn̄ ille potentie sint eedē numero. ⁊ ꝑ ꝯn̄s sint eedē spē ⁊ genere. Ad quā pōt dici p°mo ꝙ bene saluat̄ numer° potentiaꝝ qnari° penes numeꝝ qnariū formaliter ⁊ realiter. qꝛ potentie aīe sūt qnqꝫ formalitates aut realitates eiusdē aīe. n̄ sūt tn̄ qnqꝫ res. 2° pōt dici ꝙ lꝫ iste qnqꝫ potētie i eodē hoīe nō distiguant̄ rlr. i diuersis tn̄ distiguūtur realiter. 3° dr̄ ꝙ pōt saluari qnarius

numerus potētiaꝝ ꝑ gn̄icā ꝛ specificā distinctionē actuū ꝛ obiectoꝝ. vt postea videbit. ¶ 2ª difficultas q̄lr̄ ē saluabile appetitūᵐ eē potētiā aie distictā ꝫ sensitiuū: ꝛ tn̄ nō ē modus viuēdi sibi distict⁹. Ad quā r̄ndet ꝙ modi viuēdi accipiūt penes separabilitatē. ita ꝙ illi modi viuēdi sunt distīcti q̄ꝝ vn⁹ est repibilis sine alio: ſʒ appetitiuᵐ nō ē repibile sine sensitiuo nec ecōtra. iō nō pnt poni ꝓ distictis modis viuēdi: ſʒ potētie plurificātur ꝛ distiguūtur ſm plalitatē ꝛ distictionē obiectoꝝ. mō appetitūᵐ ꝛ sēsitiuū hn̄t obª distīcta iō sūt distīcte poᶜ. ¶ 3ª dī. vtꝝ fiª sit aliqd p̄ter pticulares figuras: ꝛ aia p̄ter pticlares aias. Ad quā r̄ndet ꝙ pōt itelligi dupl̄r figurā esse aliqd p̄ter pticulares figuras. vno° ꝙ sit aliq̄ nā vl̄is real̄r extra ex oia singl̄aria ꝛ ex̄ oēʒ itellectū real̄r distīcta ab istꝭ singl̄arib⁹ sic imaginabat̄ plato: ꝛ sic n̄ ē aliqd p̄ter pticlares. alio mō pōt itelligi ꝙ sit aliqd distīcta ex nā rei ab illis real̄r tn̄ extra i illis pticularib⁹ figuris dās ipsis nomē ꝛ rōem: ꝛ sic figura ē aliqd p̄ter pticulares figuras.

Conclusio rn̄salis poᶜ aie nō sūt q̄litates absolute a se inīcē ꝛ ab eēntia aie real̄r distīcte: pʒ q̄ tūc eēt ꝓcessus in īfinitū i potentijs. pʒ ꝯn̄a q̄ tales q̄litates effectiue fluerēt ab eēntia aie. ꝛ sic aia eēt potēs ꝓducere suas potētias effectiue. aut igᶦ ꝑ potētiā real̄r distīctā ab ipsa. ꝛ sic erit ꝓcessus i īfinitū. aut ꝑ potētiā real̄r eādē cū ipsa: ꝛ h̄ n̄. q̄ pari ratiōe stādū fuisset i p̄mis potētijs.

Primo dubitat̄. Utrū potētie aie a se inīcē distiguūtur penes absoluta ꝛ respectiuaª. Pro solutōe hui⁹ ē supponēdū ꝙ de potētijs aie ē vna opinio q̄ stat ītribus dictis. p̄mū. aie ē vna eēntia a qua effectiue fluūt plēs potētie mediātib⁹ qb⁹ ipsa ē ꝓductiua pluiū opationū spē distictaꝝ. 2ᵐ. ipsa eēntia aie ē p̄ncipiū pricipale ꝓductiuū taliū opationū: ꝛ ille potētie sūt q̄litates īstrumētales īstrumētaliter ꝓducētes tales opatōes. 3ᵐ. potētie sēsitiue sunt subiectiue i toto cōposito. s. ex aggregato ex potētia aie ꝛ organo ꝛ nō i eēntia aie: ſʒ alie potentie sūt sbiue i eēntia aie. ¶ Est alia opinio coīs q̄ stat i trib⁹ dictis. p̄mū. potētie aie non addūt supra eēntiā aie nisi vnū respectū ad actū ꝛ ad obiectū. 2ᵐ. potētie aie sūt q̄dā entia ꝯstituta ex eēntia aie tāq̄ ex abstracto: ꝛ sicut ex māli ꝛ ex respectu ad actū vl̄ obiectū sicut ex forma. 3ᵐ dictū. potētie nō distiguūtur a se inuicē nec ab essentia anime penes materiale. sed solū penes rationes formales sibi additas.

Secundo dubitat̄. Utrū poᶜ aie distiguant̄ a se inuicē ꝛ ab eēntia aie. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ de potētijs aie ē vna opinio noialiū q̄ p̄mo ponit talē r̄lam. Q̄ncūq̄ volum⁹ cogſcere significatū ꝛ ꝯnotatū alic⁹ t̄mini ꝯnotatiui debem⁹ accipe suā totalē diffinitionē q̄d nois. ꝛ illud qđ ponet̄ i recto erit significatū illi⁹ termini. ꝛ illud qđ ponet̄ i obliquo erit ꝯnotatū. vt ſm eos itellectus est actus aie vel aia potēs itelligere. iō aia ē ei⁹ significatū ꝛ act⁹ itelligēdi ē ei⁹ ꝯnotatū. 2° ponit duas suppōnes. p̄ma. oēs termini ꝯnotatiui sūt distiguēdi eo ꝙ pnt capi ꝓ significato etiā ꝓ ꝯnotato. 2ª noīa potētiaꝝ aie sūt termini ꝯnotatiui. pʒ q̄ itellectui repn̄tāt aliqđ ꝯnotatū. vl̄ extrisecū a suo significato. 3° ponūt vnā dī. aie. potētie aie pnt capi 3ʳ. vno° ꝓ significat̄. 2° ꝓ ꝯnotat̄ siue d̄noiat̄. ꝛ 3° ꝓ aggregato ex significat̄ ꝛ ꝯnotat̄ siue denoiat̄. Ex his saluāt duas difficultates. Prima ē vtrū potētie aie sēsitiue r̄lr̄ distiguāt̄ a se iuicē ꝛ ab aia. Pro solōne isti⁹ ponūt̄ due suppōes. p̄ma ꝙ i hoie nō ē aliq̄ aia p̄ter aiaʒ itellectiuā q̄ ē tota i q̄lʒ pte corpis: ſʒ i brut̄ ē tn̄ aia sēsitiua q̄ extēdit̄ ad extēsionē corpis: ita ꝙ vna pa aie ē i vna pte corpis ꝛ alia pa i alia pte corpis. 2ª. poª sēsitiua ē aia vl̄ pa aie iformās d̄terīatū organū vt poª visiua ē aia vel pa aie iformās organū visus. Ex h̄ seq̄tur ꝙ hic n̄ caᶦ poª sēsitia ꝓ organo nec ꝓ dispōe accn̄tali organi. nec ꝓ aggregato ex aia vel pte aie ꝛ organo. ſʒ p̄ciᵉ ꝓ ipa aia vl̄ pte aie īformāte organū. Ex his ponūt̄ aliq̄ dcā. p̄ᵐ. poª visiua i brutis auditiua odoratia ꝛ gustatia r̄lr̄ distiguūt̄. pʒ q̄ ptes aie iformātes organū visus auditus ꝛ odoratus ꝛ gust⁹ r̄lr̄ distiguūtur saltē i brutis. ¶ 2ᵐ dictū. poª tactiua ē eadē r̄lr̄ cū alijs q̄ttuor potētijs sēsitiuis. pʒ q̄ i oi pte corporis ē aliq̄ pa aie iformās organū tact⁹. ꝛ illa ē potētia visiua ꝛ tactiua. 3ᵐ. potētia tactia i pede r̄lr̄ distiguit̄ ab alijs potētijs sēsitiuis: q̄ pa aie iformās pedē r̄lr̄ distiguit̄ a ptib⁹ aie iformātib⁹ q̄ttuor organa aliaꝝ potētiaꝝ. 4ᵐ est ꝙ gn̄cq̄ poᶜ aie i hoie nō sūt a se iuicē ꝛ ab aia nec re nec rōe distīcta. ꝛ h̄ capiēdo potētias ꝓ significat̄. pʒ q̄ eadē ē aia q̄ tota iformat totū corp⁹ ꝛ tota iformat q̄lʒ ptē corpis. ¶ 2ª diffi ē de alijs potētijs a potētijs sēsitiua. s. de itellectu ꝛ volūtate ꝓ q̄ ponūtur duo dcā. p̄ᵐ. itellect⁹ nec volūtas nec re nec rōe distiguūtur si capiāt̄ ꝓ significatꝭ: q̄ sic

gnificatũ itellect⁹ ē aīa ⁊ siľr significatũ volũtatis. ¶ 2ᵐ dcm̃ itellect⁹ ⁊ volũtas a se iuicē re et rōe distiguũť si capiāť ꝓ ɔnotatis. aut aggregato ex significatis et connotatis. pꝫ qꝛ ɔnotatũ itellect⁹ ē act⁹ itelligēdi ⁊ ɔnotatũ volũtatꝭ ē act⁹ volēdi. mō isti actus realr̃ distinguunť.

Tertio dubitať. Utrũ iste sint ɔcedēde. aīa ē sua potētia. itellect⁹ ē voluntas. sēsus visus ē sēsus tact⁹. itellect⁹ vult: ⁊ volũtas itelligit. Rñdeť ꝙ ƀꝫ scm̃ Thomā iste sũt simplr̃ negāde. pꝫ ex sua opiᵉ recitata i p̊ du:° sꝫ ɔnoīales iste sũt in ſmone rigoris ɔcedēde. pꝫ qꝛ in bis ē idē ꝓ q̊ supponit sbꝫ ⁊ p̄dicatũ. aľr tñ rñdeť ponēdo duas rľas. p̄ma. de vltimate abstract[ ]nib. [ ]ɔcretiue p̄dicať nisi in p̊ᵒᵒ dicēdi ꝑ se ⁊ abstractiue nisi idētice. 2ᵃ rľa q̄ncũq3 aliq̄ duo distiguũť formalr̃. q̄cũq3 p̄dicata sic se hñt ꝙ nō p̄nt p̄dicari nisi formalr̃ si illa ƀe affirmēť ꝯ vno nō p̄nt vere affirmari de altero. illa aũt p̄dicata dñr p̄dicari formalr̃ q̄ ponũt distinctōēꝫ formalē inter illa q̄ formalr̃ distinguũť. Ex ƀ sequiť ꝙ iste sũt ɔcedēde aīa ē itellect⁹. cēntia aīe ē volũtas ꝑ p̄dicationē idētificā. 2° seqť ꝙ iste sũt false. volũtas intelligit. itellect⁹ vult ⁊ siľes ⁊ si fiāt syllogismi expositorij ɔ rľas debēt solui ꝑ artē datā i p̄n:° poꝝ: qꝛ si sit in p̄ma figura maiorꝫ dꝫ resolui i vnā ꝯ oi si sit affirmatiua ⁊ i vnā ꝯ nullo si sit negatiua: ⁊ i 3ᵃ figura altera p̄missaꝝ dꝫ resolui in vnā de omni ⁊ in vnā de nullo.

Ad rationes Ad p̄mā dr̃ negādo maiorē: qꝛ de illis q̄ sũt eadē realr̃ distincta tñ ex nā rei ⁊ formalr̃ p̄nt p̄dicari p̄dicata ɔdictoria q̄ꝝ alteꝝ ē reale: vt visiũ ꝑ p̊ nōbili. Ad ɔfirmationē dr̃ negādo aīa cũ suis ꝓbatōib⁹: qꝛ solũ ille q̄litates q̄ sũt p̄ncipia īmalia realr̃ distīcta a p̄ncipijs p̄ncipalibus debēt ꝓp̄e dici nāles potētie. saltē capiēdo potentiā nālē vt ē spēs q̄litatis. ¶ Ad scd̃aꝫ ꝓbationē dr̃ ꝙ potētia obiectiua ē eiusdē gñis cũ actu sꝫ nō potētia ꝓductiua ⁊ sbiua. ¶ Ad scd̃aꝫ dr̃ ꝙ isti ɔrij modi viuēdi agēdi hñt ɔcludũt distinctionē ex nā rei ⁊ formalē ⁊ siľr pōt dici ad ɔfirmationē. ¶ Ad 3ᵃᵐ dr̃ ꝙ aliqd agere ꝑ essentiā pōt itelligi dupľr. vno mō sic ꝙ i agendo a nullo dependeat: ⁊ sic solus ds agit ꝑ eēntiā. alio mō sic ꝙ sua eēntia sit imediatũ p̄ncipiũ agēdi: ⁊ sic agēs creatũ pōt agere ꝑ eēntiā suā. Ad ɔfirmationē dr̃ ꝙ i potētia separata remanet potētia visiua ⁊ auditiua ⁊ gñalr̃ oēs potētie. nō posset tñ i operatione vel i suos effcũs exire ꝑꝑ defectũ organorũ. Et hec de q̄stione dicta sufficiāt.

Queritur 4.° Utrũ potētie distiguanť ꝑ act⁹: ⁊ act⁹ ꝑ obiecta ¶ Et arguiť p̄mo ꝙ non. qꝛ q̄ncũq3 est aliqd qd̄ ē p̄ncipiũ distictiuum alic⁹ ab alio eo secluso secludiť distictio ei⁹ ab alio: sꝫ actibus ⁊ obiectis seclusis nō secludiť potētiaꝝ distictio. g̊ potētie nō distiguũtur ꝑ act⁹ nec3 act⁹ ꝑ obiecta. minor pꝫ primo de actu: qꝛ soꝝ. dormiēte adhuc ei⁹ potentia visiua ⁊ auditiua distiguũtur. ⁊ tñ ipsoꝝ nullus ē act⁹. 2.° pꝫ de obiectis. qꝛ q̄cũq3 colore ⁊ sono destructis adhuc distiguiť spē visiua ⁊ auditiua. Et ɔfirmať qꝛ potētie sũt p̄ores actib⁹: ⁊ obiecta sũt extriseca potētijs. igiť potētie nō distinguũtur ꝑ obiecta nec3 ꝑ act⁹. prima ꝑs añtis pꝫ qꝛ potētie sũt cause effectiue actuũ. igiť sũt p̄orũ actib⁹ ⁊ etiā potentie sꝫ ƀa actuũ. 2ᵃ ꝑs añtis pꝫ: qꝛ obiecta sũt alteri⁹ gñis a potētijs: vt coloꝛ ⁊ sonus nō sũt eiusdē gñis cũ potētia visiua et auditiua. ¶ 2° sic. stat potētias specifice distictas hr̃e idē obiectũ adeq̄tũ ⁊ eũdē actũ specificũ. g̊ potētie nō specifice distiguũtur ꝑ obiecta nec3 ꝑ act⁹. añs ꝓ p̄ma ꝑte pꝫ dupľr. p̄mo qꝛ intellect⁹ ⁊ volũtas hñt ꝓ obiecto ens sub rōne entis. 2.° pꝫ de potētia visiua hoīs ⁊ asini q̄ distiguũť spē: ⁊ tñ hñt idē obiectũ adeq̄tũ. s. coloꝛꝫ. 2ᵃ ꝑs añtis pꝫ de itellectu ⁊ volũtate q̄ sũt potētie distincte ⁊ tñ p̄nt hr̃e eũdē actũ specificũ cũ sint circa idē obiectũ. Et ɔfirmať qꝛ stat eādē potētiā hr̃e actus specifice distictos ⁊ obiecta specifice disticta. g̊ potētie nō distiguũť nec3 ꝑ act⁹ nec3 ꝑ obiecta. añs ꝓ p̄ma ꝑte pꝫ p̄mo de actib⁹ simplicib⁹ cōpositiuis diuisiuis ⁊ discursiuis itellect⁹. siľr de actib⁹ itellect⁹ circa principia ⁊ circa ɔclusiones. oēs. n. isti act⁹ specifice distiguũtur. de volũtate etiā pꝫ qꝛ volũtas hꝫ actum odij ⁊ amoris ꝗ distiguũť spē. 2ᵃ ꝑs añtis pꝫ qꝛ itellect⁹ pōt itelligere q̄ditates specifice distictas. volũtas pōt amare obiecta specifice disticta. ¶ 3.° sic. oēs spēs entis absoluti hñt dr̃ias formales intrisecas ꝑ q̄s distiguunť specifice a q̄lꝫ alia spē: sꝫ spēs potētie aīe sũt sex species entis absoluti. igiť hñt dr̃ias formales itrisecas ꝑ q̄s se inuicē specifice distiguũtur. Et ɔfirmať qꝛ eade potētia numero ē circa obiecta disticta numero ⁊ distīcte potētie sũt circa idē obiectũ i numero. igiť distictio potētiaꝝ nō sumiť a distictōe obiectorum. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi

Primo sciēdū ē q̄ ꝓ solōe q̄ōis sūt q̄tuor ēmini declarandi. pͥmus est potētia. 2ᵘˢ ē distīctio. 3ᵘˢ ē act⁹. 4ᵘˢ est obm̄. Pro declaratōe pͥmi ēmini ponūtur aliq̄ distinctōes. ¶ Prima. duplex ē potētia q̄dā ē potētia obiua alia ē sbiua. ¶ 2ª di. potētia sbiua ē duplex. q̄dā ē actiua q̄ ē pͥnᵐ trāsmutādi alteꝝ in q̄tū alteꝝ. alia ē passiua q̄ ē pͥnᵐ trāsmutādi ab altero i q̄tūᵐ alteꝝ. ¶ 3ª di. poᵃ actiua ē duplex. q̄dā ē ꝟtualr̄ ꝑceptiua siue cognitiua. alia ē ꝓductiua. ¶ 4ª di. potētie cognitiue sūt duplices. q̄dā sūt eiusdē ordinis sic sūt potētie subordinate. alie sūt alteri⁹ ordinis sic sūt potētie disꝑate. ¶ Pro d̄claratōe scd̄i ēmini ponit̄ talis distictio. duplex est vnitas. s. itrīseca ⁊ formal̄. alia ē extrīseca ⁊ obiectiua. itrīseca ⁊ formalis ē triplex. s. gn̄ica specifica ⁊ numeral̄. ¶ Pro d̄claratōe tertij ēmini ponit̄ talis distictio. duplices sūt act⁹ alic⁹ potētie. q̄dā sūt act⁹ adeq̄ti q̄ p̱ se p̄dicāt̄ de oibus actib⁹ ꝓductis ab aliq̄ potētia. alij sūt act⁹ iadequati q̄ nō vl̄r p̄dicāt̄ de actib⁹ ꝓductis ab aliqua potētia. ¶ Sz ꝓ declaratōe q̄rti ēmini ponūtur aliq̄ distictōes. Prima. alic⁹ potētie ē duplex obm̄. s. pͥmariū ⁊ scd̄ariū. ¶ 2ª di. obz pͥmariū ē triplex. q̄ōdā ē pͥmariū pͥmitate gn̄ationis q̄ō via gn̄atōis p̄ cogscit̄ ab ipsa potētia. aliud ē pͥmariū pͥmitate ꝑfectōis q̄ō ē ꝑfecti⁹ iter oia p̱ se ꝑceptibilia ab ipa potētia. aliō ē pͥmariū pͥmitate adequatōis q̄ō p̱ se p̄dicat̄ de oib⁹ p̱ se ꝑceptibilib⁹ ab aliqua potētia. ¶ 3ª di. obz adequatū ē duplex: q̄ōdā ē formale ⁊ motiuū. aliud est m̄ale ⁊ t̄minatiuū. ¶ 4ª di. oba potētiaꝝ pn̄t ad iuicē se h̄re tripl̄r. p̄ f̄z ordinē supioris ⁊ inferioris sic obm̄ sēsus cois ⁊ oba gn̄aq̄ sēsuū ꝑticulariū. sil̄r obm̄ intellect⁹ ⁊ obm̄ sensus. alio° pn̄t se h̄re f̄z ordinē p̄oris ⁊ posterioris sic̄ obm̄ potētie nutritiue ⁊ augmētatiue. 3° possunt se h̄re sicut disꝑata sic q̄ vnuz nullo mō alteri subordinet̄. ¶ 5ª di. po° nō pn̄t distigui nisi ex pte alic⁹ istoꝝ quattuor. s. aut ex pte d̄ñaꝝ itrīsecaꝝ ⁊ formaliū. aut ex pte sboꝝ. aut ex pte oboꝝ. aut ex pte actuū. ¶ 2° ponūtur aliq̄ suppōes. pͥma. oīs d̄ñs specifica siue sit entis absoluti siue sit entis respectiui itrīseca: ⁊ formalis est p̱ d̄ñaz itrīsecā ⁊ formalē: ⁊ ois distictio numeralis ē p̱ d̄ñaz idiuidualē. Ex his d̄r̄ p̄° q̄ potētie itrīsece formal̄r̄ distiguunt̄ p̱ d̄ñas itrīsecas ⁊ formales q̄ d̄ñe sūt nobis incōiate. iō loco distictōis itrīsece ⁊ formalis vtimur distictōe extrīseca ⁊ obiua. 3° d̄r̄ q̄ oēs d̄ñe specifice distīcte distiguūt̄ p̱ alteꝝ istorū distīctiue. aut p̱ act⁹ adeq̄tos specifice distīctos. aut p̱ oba adequata specifice dist̄cta. siue sint potētie disꝑate. siue potētie subordinate ita q̄ iste d̄ñe sūt formales. act⁹ adeq̄te duaꝝ potētiaꝝ sūt specifice distīcti. vl̄ oba adeq̄ta sūt specifice distincta. ergo potentie sunt specifice distīcte. ista tn̄ ꝯsequentia non valet. potētie distiguūt̄ specifice. ḡ oba distiguūt̄ specifice. 4° d̄r̄ q̄ po° disꝑate pn̄t distigui ꝑ se p̱ act⁹. pn̄t et̄ ꝑ se distigui p̱ oba. ⁊ h̄ distictōe extrīseca ⁊ obiua.

Secūdo sciēdū ē q̄ istud 2ᵐ caᵐ 2ⁱ Ari. d̄t̄minat de potētia vegetatiua diuidit̄ i tres ptes. In pͥma d̄t̄minat de ordine istaꝝ potētiaꝝ: ⁊ itēdit sex ꝯclusiones. ¶ Prima tāgit itētū ⁊ est hec: oꝫ accipe q̄d sit vnūq̄ōq̄ istoꝝ: ⁊ q̄d sit itellectiuū sensitiuū ⁊ vegetatiuū. ¶ 2ª tāgit ordinē ⁊ est hec: p̄us d̄t̄minādū ē de actib⁹ q̄z de potētija ⁊ obis q̄z de actib⁹. pͥmū ꝓbat q̄ act⁹ ⁊ opatōes f̄m rōes sūt p̄ores potētija. 2ᵐ ꝓbat q̄ oba sūt p̄ora actib⁹ ⁊ opatiōib⁹. ¶ 3ª ꝯ° tāgit vnū correlaᵐ ⁊ est hec. oꝫ p̄ d̄t̄minare de alimēto q̄ō ē obm̄ aie vegetatiue ⁊ de gn̄atōe sil̄r q̄ ē act⁹ ei⁹ q̄z de aia itellectiua. ¶ 4ª tāgit ordinē iter potētias ⁊ ē hec. p̄° d̄t̄minādū est de aia vegetatiua q̄z de alijs. ꝓbat q̄ aia vegetatiua pͥmo inest viuētib⁹: ⁊ est potētia maxime cois. ḡ. aīs ꝓbat. q̄ f̄z ipsā viuere inest oib⁹ viuētib⁹. Et subdit q̄ ei⁹ act⁹ sūt gn̄are ⁊ alimēto vti. ¶ 5ª ꝯ° tāgit vnū correlariū ⁊ ē hec. q̄ n̄alissimū op⁹ in viuētib⁹ q̄cūq̄ sūt ꝑfcā ⁊ nō orbata ⁊ gn̄atione spōtaneā nō h̄ūia est gn̄are sibi simile. ꝓbat p̄ exēplo sic. aial. n. gn̄at aial: ⁊ plāta gn̄at plātā. Rōe sic. oia viuētia illud appetūt: ⁊ ꝓp̄ h̄ faciūt q̄cūq̄ faciūt f̄z n̄ām. s. q̄ ꝑticipāt eē diuinū ⁊ imortale. ⁊ h̄ fit gn̄ando sibi sil̄e. ¶ 6ª tāgit vnā distinctionē finia ⁊ est hec. duplex est finis. s. q̄. ⁊ gr̄a cui⁹. Ex h̄ infert q̄ō viuētia nō pn̄t coīcare in ipso esse diuino eo q̄ nō ꝯtingit aliq̄ō corruptibiliū vnū ⁊ idē numero manere. iō vnūq̄ōq̄ eoꝝ coicat f̄m q̄ pōt. s. q̄ remanet vnū et idē spē ⁊ nō numero. ¶ In 2ª pte cōpat corpus ad aiaz penes cāli tatē: ⁊ itēdit tres ꝯclusiones ¶ Prima tāgit cālitatē aie respectu corpis ⁊ est hec. aia est cā ⁊ pͥnᵐ viuentis corporis in triplici gn̄e cause. s. forme finis ⁊ efficientis. pͥmū ꝓbat duab⁹ rōib⁹. pͥma q̄ aia est cā dās esse ipsi corpori viuēti. igit̄ ē cā formalis corpis. aīs ꝓbat q̄ aia dat viuere oib⁹ viuētib⁹. igit̄ dat eis esse. tenet ꝯñā q̄ viuere est viuētib⁹ esse. 2ª rō. aia est act⁹ ⁊ rō corpis viuentis. igit̄ est cā formalis

corpis viuẽtis. 2m ꝓbat duab⁹ rõib⁹. ꝑma itellectus artificis operaẽ ꝓpter formã artis. igiẽ aĩa operaẽ ꝓpter formã corporis viuentis. ⁊ sic forma corporis viuentis. s. aĩa est eius finis. 2a rõ. oĩa corpora viuentia sũt instrumenta aĩe. aĩa est finis corporis viuentis. Et subdit ꝙ finis dĩ dupliẽ. s. finis quo. ⁊ finis gratia cuius. 3m qꝛ aĩa est principiũ vnde fit motus i corporibus aĩatis ergo est cã efficiens corpoꝝ inaĩatoꝝ. aña ꝓbat inductiue. qꝛ aĩa est principiũ motus fm locũ et etiã est principiũ alteratõis. ꝓbat qꝛ ẽ principiũ sensatõis. ġ ⁊ alteratõis. tenet ꝯsequẽtia qꝛ sensatio est alteratio. q̃dã est etiã pncipiũ augmenti ⁊ decrementi. ꝓbat qꝛ gcq̃d aliẽ hꝫ aĩaꝫ: sed gcq̃d augmentaẽ aut diminuiẽ aliẽ. ergo gcq̃d augeẽ aut diminuiẽ hꝫ animã. ¶ 2a ꝯclusio tãgit opinionẽ empedoclis cũ eius reprobatione ⁊ est hec. Empedocles nõ bene dicit ponendo plãtas deorsũ augeri ꝑꝑ motũ tre: ⁊ sursũ ꝑꝑ motũ ignis. ꝓbat duabus rõnibus. Prima. qꝛ empedocles nõ bene accipit sursũ ⁊ deorsũ i plãtiẽ. ergo. aña ꝓbat dupliẽ. ꝑmo qꝛ nõ est idẽ sursũ ⁊ deorsum i oĩbus viuentibus ⁊ in toto vniuerso. hoc tamẽ opinabaẽ empedocles. 2o qꝛ credebat radices in plãtis esse deorsũ: sed hoc est falsuꝫ. ꝓbat. qꝛ caput aĩaliũ est sursũ. ergo ⁊ radices plãtaꝝ. ꝓbat ꝯsequẽtiã qꝛ ꝯgruit instrã dicere esse altera aut eadẽ ab operatõibus. 2a rõ qꝛ si i nutritiõe nõ sit aliq̃d ꝓhibens alimentũ leue statim ascẽdet sursũ ⁊ graue deorsũ. ⁊ etiã corrũpeẽ aĩatũ ergo oꝫ ponere aliq̃d ꝓhibens q̃d est anima: ⁊ ꝑꝯsequens aĩa est causa alimenti ⁊ augmẽti. ¶ 3a ꝯclusio tãgit reprobationẽ scđi erroris ⁊ est hec q̃busdã videẽ ꝙ ignis simpliẽ sit cã alimẽti ⁊ augmenti. ꝓbat qꝛ ipsũ solũ inter alimenta alitur ⁊ augmentaẽ. Cõtra istos ponit talem distictionem. ignis ẽ quodãmõ cã alimenti. nõ tñ est cã simpliẽ. ꝓbat duab⁹ rõibuẽ. ꝑma. augmẽtũ ignis est ĩfinitũ quousq3 fuerit cõbustibile: sꝫ oĩuꝫ nãẽ ꝯstãtiũ est certus ẽminus augmenti ⁊ magnitudinis. hoc aũt est effectus anime ⁊ nõ est effcũs ignis. 2a rõ forma est magis ꝑncipiũ augmenti q̃3 materia. ergo anima q̃3 ignis.

Tertio sciendũ. ꝙ circa hunc textũ incidũt tres difficultates. Prima vtꝫ anima sit causa effectiua corpis animati. Pro huiꝰ solutõe ponũẽ due distictões. Prima duplex est cã effectiua. q̃dã est producens. alia est ꝯseruãs. ¶ 2a di. animã esse causaꝫ efficientem corporis animati potest itelligi dupliciter. vno mõ quo ad sbãz corporis animati. ita ꝙ entitas corporis animati sit effectiue producta ab aĩa. alio mõ quo ad suas operatiões sic ꝙ anima sit principiũ effectiue ꝓductiuũ cuiuslibet operationis ipsius animati. Ex his dĩ ꝑmo ꝙ anima corporis animati nõ est causa effectiua ꝓductiua corporis animati cuius est anima sꝫ est tñ cã ꝯseruatiua. 2o dĩ ꝙ anima vnius animati est cã ꝓductiua alterius aĩati corporis. vt aĩa pris est causa ꝓductiua filij. 3o dicitur ꝙ aĩa alicuius corporis aĩati est pricipiũ oĩuꝫ operationũ vitaliũ illius corporis aĩati: ⁊ ad istũ sensũ itẽdit Ari. i textu. pꝫ qꝛ ꝑ hoc ꝓbat aĩaꝫ esse causam efficientẽ corporis aĩati eo ꝙ est pricipiũ cuiuslibet corporis aĩati. ¶ 2a diffi. vtrũ actus ⁊ operationes sint priores potẽtijs. Pro solutione huius difficultatis ponũtur tres opiniones. Prima est Alberti que stat i vna distictiõe ⁊ i duobus dictis. ¶ Prima di. est hec. aliquid est prius dupliciter vno modo quo ad nos. alio modo fm naturã: ⁊ q̃libet illoꝝ est duplex: qꝛ q̃dã illoꝝ est prius quo ad esse. aliud est prius quo ad cognosci. primo eniꝫ cognoscimus obiecta. postea cognoscimus actꝰ: ⁊ vltimo cognoscimꝰ potẽtias. ¶ Primũ dictum. potẽtie sunt priores actibus quo ad esse: sed non quo ad cognosci. ¶ 2m dictum. obiecta ⁊ actus sũt priora quo ad nos ⁊ quo ad cognosci suis potentijs. Ex hoc infert ꝙ potentie non distinguuntur per actus aut per obiecta a priori: sed solum a posteriori ⁊ quo ad nos. ¶ 2a opinio est sancti Thome que stat i duabus suppositionibus ⁊ duobus dictis. Prima suppositio. potentia dicit quẽdam ordinem ⁊ relationẽ ad actum ⁊ ad obiectum tanq̃3 ad terminum. 2a terminus relationis precedit ipsaꝫ relationẽ ⁊ relationes a priori ⁊ essentialiter distinguunẽ per suos terminos. ¶ Primum dictuꝫ. actus ⁊ obiecta sunt priora ipsis potentijs quia sunt termini ipsarum potentiarum. ¶ 2m. potẽtie a priori ⁊ essentialiter distinguuntur per actus ⁊ obiecta sicut due relationes per terminos suos. 3a est opinio media que cõcordat istas duas: ⁊ stat in vna distinctione ⁊ duobus dictis. Distinctio est hec. potẽtie possunt capi dupliciter. vno mõ materialiter fꝫ id q̃d sunt. s. vt sunt quedã qualitates absolute. alio modo possunt capi formaliter. s. sub ratione formali potentie. ⁊ sic dicunt respectum ⁊ habitudinẽ ad actus ⁊ ad obiecta. ¶ Primũ dictũ. potẽtie ꝑmo mõ capte a priori distinguuntur per differẽtias absolutas nobis

innominatas et a posteriori p obiecta et act⁹. Secūdū dctm̄. po^e z^o: capte a pori distiguūť p act⁹ et obā sic relatiōes p suos ťminos. ¶ Tertia di. vtrū ex ťtia zclōe z^e ptis sit p bonā zn̄am ōduci bile aiata eē dețminata ad maximū et minimū et n̄ ianimata. Ad quā rn̄deo ꝙ sic. q2 bn̄e dețminatū ťminū augmētatōis et augmēti est effect⁹ anime. g° vbicūq3 repiť anima illa bn̄t dețminatū ťminū magnitudinis et augmenti. q2 bn̄e dețminatū ťminū magnitudinis et augmētū n̄ est effect⁹ ignis. immo ei⁹ effect⁹ est augmentū in infinitū. similiť est ō effectu cuiuslz alt⁹ inaiati. g° iaiata n̄ bn̄t certū ťminū magnitudis et augmēti.

Conclusio r̄ñsalis. po^e distiguūtur p act⁹ et obiecta. H̄ z° oz intelligi p̄ de potētijs dispatis et nō subordinatis. oz etiā itelligi de actib⁹ et obiectis adeqtis et nō ťadequatis. oz ťtio intelligi de distinctiōe specifica et nō nūerali. oz 4.° intelligi ō distinctiōe extrinseca et obiectiua. et non de distinctiōe intrinseca et formali. hec z°latis patet ex p̄mo nō bili.

Primo dubitať. Utrū idem sit obm̄ po^e augmentatiue gn̄atiue et nutritiue. Ad soluēdū h̄ dubiū est supponendū ꝙ in ťtia pte h⁹ capitli dețminat de obo po^e vegetatiue. s. ō alimento. et diuidiť in duas ptes. In p̄a itendit tres zclōes. ¶ Prima. dețminandū ē p̄ ō alimento. pbat q2 potentia vegetatiua q̄ est eadē cū gn̄atiua distinguiť ab alijs potentijs p suā opationem q̄ est circa alimentū. g° p̄ ōminādū est ō alimento. ¶ z^a z° tāgit tres zditiōes alimenti. p̄ma alimētū vř esse zriū corpi alito. z^a n̄ oē zriū est alimētū sui zrij. sed solū zrij q̄ n̄ tm̄ generanť ex se inuicem sed etiā ex se īuicem augmentāť. p̄mā prem pbat. q2 multa zria sunt ex alťutris. vt sanū ex laborāte. et tn̄ nō nutriť nec augmentatur ex alťutris. Secūdā prem pbat q2 aqua est alimētū ignis. ignis h̄o nō est alimētū aq̄. z^a alimētū est aliō ab eo qō alitur. et h̄ est manifestū in corpib⁹ simplicib⁹ ¶ z^a z°. tāgit vnā dubitatiōez et est h̄. gdā dn̄t simile ali et augeri per suū simile. et gdā dn̄t ecōuerso. s. ꝙ zriū alitur p suū zriū. pbāt tripliciť. p̄ q2 simile nō patitur a sibi simili. z°. q2 nutrimētū trāsmutatur in subam aliti. sed oīs transmutatio est ō zrio in zriū vel mediū. z°. q2 alimētū patitur aligd ab eo qō alitur licet nō eō. sic factor dom⁹ nihil patitur a mā s3 eō. istitutor enim. i. edificator soluz mutatur in actū ex ocio. Soluit dubitationem p distinctionē. alimentū enim dupliciť zsideratur. vno mō scḿ ꝙ p̄mo habet drīam et nōdū est ōcoctū. et sic ē zriū ei qō aliť. a°: scḿ qō fit et ē ōcoctū et digestū: et sic ē sile ei qō aliť. Ex his manifestū est ꝙ isti dn̄t q̄dāmō recte et q̄dāmō non recte.

Secundo dubitať. Utrū i nutritiōe sint tm̄ tria. s. alens. q̄ alitur. et qō alitur. Ad soluendū h̄ dubiū est supponendū ꝙ Aristo. ī vltima pticula h⁹ capli itendit tres conclusiōes. ¶ Prima oñdit qd sit illud qō aliť et est hec. aiatū inq̄tū huiusmodi ē corp⁹ qō aliť. pbat q2 nihil nō pticipās aīa aliť: ideo alimētū est potētia aiatū et nō s3 accn̄s. ¶ z^a tāgit drīam inť act⁹ ipsi⁹ aīe vegetatiue q sūt nutrire augere et gn̄are sibi simile ex pte obiecti. q2 idē alimentū s3 ꝙ ē potentia q̄tū. est obm̄ potentie augmētatiue. et s3 ꝙ est aligd zseruans subām nutribilis est ob3 potentie nutritiue. et scḿ ꝙ est factiuum gn̄atonis est obm̄ potentie gn̄atiue. ¶ Ultima tangit gnq3 correlaria. p̄mū est. principium illorum actuum est virt⁹ aīe vegetatiue q̄ disponit alimentū. et alimentū est illud p qō aīa vegetatiua dicitur aliquid agere. z^m. in nutritiōe sūt tria scilicet alens qō est aīa. qō alitur. et est corp⁹ hn̄s aiam. et quo alitur et est alimentū. z^m potētia generatiua est p̄ma potēria aīe vegetatiue. pbat q2 finiť aīe vegetatiue est gn̄are sibi simile. ergo aīa vegetatiua appellanda est potentia gn̄atiua tenet zn̄s. q2 a fine iustū e oīa appellari. 4.^m illō quo alitur est duplex. pbat p simile q2 illō quo nauis gubernatur est duplex. quoddaz est mouens solum sicut manus. aliud est mouēs et motum sicut themo. 5^m. omne aiatū habet calorē pbat q2 necesse est alimentū decoqui ante q̄ alitum ex eo nutriatur. decoctio autem fit p calorem nālem. ergo omne alitum habet calorem nālem. Cōsequenť recapitulat q̄ dicta sunt.

Tertio dubitatur. Utrū nutritio sit possibiliť. Ad soluēdū h̄ dubiū opōtet p̄mo videre a quo fiat nutritio. Ad qō rn̄detur ꝙ fit ab aīa tanq3 ab agente p̄ncipali. a calore tanq3 ab agente instr̄ali. a calore extrinseco. vl a frigore tāq3 a causa coadiuuante. z°. oportet videre ex quo fiat nutritio. Ad qō respondetur ꝙ fit ex cibo decocto et digesto in stomacho. z°. oportet scire vbi fiat digestio siue nutritio: Ad qō respondetur ꝙ prima digestio fit in ore per masticationem cibi. z^a fit in stomaco per decoctionem cibi quo decocto magis purū mittitur ad epar. et iteruz ibi digeritur. et ibi fit separatio magis puri a minus puro. et mittiť magis purū

ad cor. et iterum fit digestio illius et maior depuratio. et iterum mittitur ad singulas partes viventis et iterum ibi digeritur et magis purum convertitur in substantiam membrorum et minus purum convertitur in pilos. 4° oportet videre quomodo fit nutritio. Ad quod respondetur quod quamdiu animal vivit tam diu animal nutritur. 5° propter quid fit nutritio. Ad quod respondetur quod est propter hoc ut humidum radicale deperditum per actionem caloris naturalis per conversionem humidi cibalis recuperetur.

Rationes solvuntur ex dictis. Et hec de questione.

Queritur quinto. Utrum sit necesse ponere sensum agentem a sensu passivo formaliter et ex natura rei distinctum. ¶ Et arguitur primo quod non quia Aristoteles et commentator multis auctoritatibus asserunt quod omnis sensus est virtus passiva. ergo nullus sensus est agens. et per consequens non est ponendus sensus agens a sensu passivo ex natura rei et formaliter distinctus. Et confirmatur per rationes philosophi. prima quia fit sensatio tunc fit quedam alteratio in sentiente. 2° quia si virtus sensus esset virtus activa sequeretur quod semper fieret sensatio et sine quocumque extrinseco. patet quia sensus habet sibi subiectum approximatum in organo. n. est obiectum sensus. ¶ 2° sic. obiectum est causa productiva actus. ergo non oportet ponere sensum agentem ad producendum actum: antecedens patet per philosophum in primo capitulo huius tractatus qui dicit quod principia activa sensationis sunt extrinseca. s. sensibilia. Et confirmatur quia si esset aliquis sensus agens vel ageret in sensibile vel in organum non in organum quia corrumperet ipsum. non in sensibile quia tunc sensatio fieret extra mittendo et non intus suscipiendo. ¶ 3° sic. non est ponenda pluralitas sine necessitate. hec est sine ratione evidente aut sine nobili auctoritate. aut sine certissima experientia: sed nec ratio evidens. nec nobilis auctoritas: nec experientia cogunt ponere sensum agentem ex natura rei et formaliter distinctum a sensu passivo. igitur non est ponendus sensus agens ex natura rei et formaliter distinctus. minor posset patere solvendo auctoritates rationes et experientias. Et confirmatur quia visio est actio immanens. ergo visio manet in agente. Ex hoc sic arguitur. in quocumque manet visio illud est sensus passivus: sed in sensu agente manet visio ergo sensus agens est sensus passivus non distinctus a sensu agente. ¶ In oppositum arguitur quia est ponendus intellectus agens ex natura rei et formaliter distinctus ab intellectu possibili. ergo etiam est ponendus sensus agens ex natura rei et formaliter distinctus a sensu passivo. tenet consequentia. quia omnis ratio per quam potest probari distinctio intellectus ab intellectu possibili agentis potest etiam applicari ad sensum agentem et passivum.

Primo sciendum est quod pro solutione questionis sunt solvende tres difficultates. Prima utrum ex auctoritatibus Aristotelis et commentatoris possit evidenter probari quod de mente eorum fuerit ponere sensum agentem. Ad quam respondetur primo quod sic. patet primo per Aristotelem in 2° tractatu probantem animam esse principium effectivum corporis animati. 2° quod est principium cuiuslibet operationis ipsius corporis animati. s. motus localis sensationis et aliorum. Ex his sic arguitur. omnis sensus qui est principium productivum alicuius sensationis est sensus agens sed sensus visus et quilibet alius est productivus visionis. igitur sensus visus est sensus agens. 2a auctoritas est Aristotelis 9° methaphysice dicentis quod videre est operatio immanens. igitur manet in agente. sed evidens est quod manet in sensu. ergo est ponendus sensus agens. 3a auctoritas est commentatoris dicentis quod sensus sunt potentie patientes secundum quod suscipiunt species sensibiles. 2° sunt potentie agentes secundum quod iudicant de obiectis. 4a auctoritas est quod philosophus et commentator ponunt intellectum agentem distinctum etiam ab intellectu possibili. ergo etiam possunt ponere in sensu. tenet consequentia quia omnis deductio evidenter probans unum potest evidenter probare aliud. ¶ 2a difficultas. utrum appareat aliqua necessitas propter quam oporteat ponere sensum agentem distinctum a sensu passivo. Ad quod respondetur quod nulla apparet impossibilitas saltem contradictionis quin possint salvari omnes operationes sensuum non ponendo sensum agentem non distinctum a sensu passivo. patet quia sine implicatione contradictionis eadem potentia potest esse passiva receptiva alicuius forme et effective productiva eiusdem. ¶ 3a difficultas. utrum secundum Scotum sit ponendus sensus agens realiter distinctus vel saltem formaliter a sensu passivo. Pro solutione huius difficultatis ponuntur probabiliter aliqua dicta. primum. sicut in eadem essentia anime ponuntur due formalitates quarum una vocatur voluntas et alia intellectus: sic in eadem potentia anime possunt poni due formalitates sic in potentia visiva ponuntur due. una que vocatur visus agens: et alia vocatur visus possibilis: et ille distinguuntur a se invicem ex natura rei et formaliter. ¶ 2m dictum sensus agens cum obiecto est principium causaliter productivum ipsius speciei sensibilis: et sensus possibilis est principium materialiter receptivum illius speciei materialiter sensibilis. ¶ 3m dictum sensus agens cum obiecto in cognitione intuitiva et cum specie sensibili in cognitione abstractiva est principium effective productivum ipsius sensationis. et sensus possibilis est principium receptivum ipsius sensationis. ¶ 4m dictum sensus agens non realiter distinguitur a sensu possibili: sed solum ex natura rei et formaliter. primum patet quia non est ponenda pluralitas sine necessitate. 2m patet de sensu activo et de sensu possibili verificantur predicata contradictoria quare alterum est reale et unum non predicatur de altero in primo modo dicendi per se. igitur distinguuntur ex natura rei et formaliter. antecedens patet quia sensus agens est productivus sensationis et non sensus possibilis. Similiter sensus possibilis est receptivus sensationis et non sensus agens. etiam sensus agens

ē nobilior sēsu possibili. cū oē agēs sit p̄stāti⁹ passo. Ex h̄ seq̄ī error dicētiū oēz potētiā sēsitiuā se hr̄e pure passiue ad ip̄z actū sētiēdi. q2 aut act⁹ sētiēdi adeq̄te p̄ducerī ab obō. aut a spē sēsibili. aut a po^a aut ab aliq̄b⁹ illoz sil̄. nō ab obō nec a spē sēsibili. q2 tūc sepata p possibile vel ipossibile spē sēsibili a sēsu adhuc posset p̄ducere sensationē cū sit ei⁹ cā total. ḡ efficiue p̄ducit a po^a sola. vl̄ a po^a cū obō vel spē. ꝛ sic po^a nō se hēbit pure passiue. ℭ 2° seq̄tur error dicētiū sēsū eē v̄tutē passiuā respcū obī: ꝛ spēi sēsibilis. ꝛ v̄tutē actiuā respcū sēsatōis q2 iplicat ɔ̄dictōēz idē oīo idistictū seclusa opatōe itellcūs eē p̄n^m actiuū ꝛ passiuū alic⁹ entitat]. ꝛ tn̄ s̄m istos sēsus eēt po^a passiua receptiua illi⁹ sēsatōis ꝛ efficiue p̄ductiua eiusdē.

Secundo sciēdū ē q̄ Ari. isto 3° tractatu d̄ēminat de potētia sēsitiua: ꝛ diuidit̄ i sex capitula. Jn p̄ d̄ēminat de sēsu ꝛ sēsibili i coī. ꝛ diuidit̄ i q̄ttuor ptes. Jn p̄ma itēdit duas ɔclusiones. ℭ Prima. dicam⁹ vl̄r d̄ oī sēsu q̄ȯ fit p moueri ꝛ pati. p̄bat duab⁹ rōib⁹. p̄ma q2 cū fit sēsatio tūc fit q̄dā alteratio i sentiēte. ḡ ꝛ q̄dā passio. Et subdit q̄ gdā dn̄t sil̄e pati a sil̄i: ꝛ gdā dn̄t h̄ eē ipossibile. 2^a rō. si sensus eēt v̄t⁹ actiua tūc eēt irrōabile. q2 sēsus nō sentiret se. ꝛ q̄ nullus sēsus sentiret absq̄ extriseco: q2 i eis sūt ignis t̄ra ꝛ alia elemēta q̄rū ē sensus p se aut s̄z accn̄s. Ex h̄ ifert q̄ manifestū ē q̄ sensus nō ē actu sēsitiuū. i. p̄n^m sētiēdi: s3 ē potētia passiua. iō sēsus nō sētiūt seipsos sine sēsitiuo sic cōbustibile nō cōburit̄ a seipso sine cōbustiuo. ℭ 2^a ɔ° tāgit q̄dā distictionē ꝛ est hec. q̄ aliqd sentit duob⁹ modis. s. i actu ꝛ i potētia: q2 q̄ȯ i potētia audit aut videt dicim⁹ ipsū audire ꝛ videre licet dormiat. alio° aliqd d̄r audire q̄ȯ iā3 p̄uenit ad actū audiēdi: ꝛ sēsus d̄r dupl̄r. s. i potētia ꝛ i actu ꝛ sil̄r sētire. Ex h̄ ifert q̄ nō ē idē sēsū pati ꝛ moueri. ꝛ ipsū agere ꝛ mouere. p̄bat q2 mot⁹ ē aliq̄ passio licet ipfcā. Subdit q̄ non oē q̄ȯ pati̇̄ ab aliq̄ agēte pati̇̄ ꝛ mouė̄ tāq̄ a sibi sil̄i. 2° ifert q̄ pati q̄n̄q̄ ē a sil̄i q̄n̄q̄ a dissil̄i. q2 s̄m q̄ȯ pati̇̄ ē dissil̄e ꝛ postq̄ pati̇̄ ē sil̄e. Jn 2^a pte distiguit potētiā: ꝛ itēdit q̄ttuor ɔclusiones. ℭ Prima tāgit vnā distictionē po^e ꝛ est hec. h̄ȯ est i potentia sciens dupl̄r. vno mō q2 nōdū h3 sciā3 s3 eā pōt hr̄e. alio mō q2 iā h3 sciā3 s3 nōdū opat̄ s̄z eā. Differūt tn̄ ille due potentie p̄ q2 cū dicim⁹ ipsū eē potentia scientem. dicim⁹ ipsū nūc esse receptibilē scie s3 cū dicim⁹ ipsū esse actu scientem dicim⁹ ipsū opari cū voluerit nisi aliq̄ȯ extrisecū ipediat. ℭ 2^a ɔ° tāgit aliā d̄r̄iā ꝛ est hec: ille q est i potentia sciens p̄ mō fit i actu p h̄ q̄ est alteratus p doctrinā ꝛ multotiens mutat⁹ ex ɔ̄rio hitu s3 ille q est i potentia 2°° fit i actu eo q̄ trāsit de nō agere ad agere: q2 de ocio ad actū. ℭ 3^a ɔ° tāgit vnā distictionē ꝛ est hec. duplex ē passio q̄dā est corruptiua q̄ fit a ɔ̄rio. alia est p̄fciua p quā acq̄rit̄ q̄litas q̄ est act⁹ ei⁹ q̄ȯ est i potentia. ℭ 4^a ɔ° sensus pati̇̄ passione p̄fciua q̄ est transit⁹ de potentia i actū q̄ nō est alteratio corruptibilis. aut o3 ponere aliud gen⁹ alteratōis. p̄bat q2 nō est rectū dicere sapientē cū sapiat alterari neq̄ edificatorē cū edificat. ℭ Jn 3^a pte applicat distictionē potentie p̄us positā ꝛ itendit tres ɔclusiones. ℭ Prima est. mutatio de p̄ma potentia ad p̄mū actū fit a gn̄ante: ꝛ cū sensitiuū gn̄atū est h3 sensū sic sciens h3 sciam: ꝛ q̄n fu i actu tūc d̄r actu sentire. sic sciēs d̄r actu ɔsiderare. Subdit tn̄ d̄r̄iā3. q2 p̄ricipia actiua h⁹ opatōis. s. sensatiōis sūt extriseca. s. visibile ꝛ audibile ꝛ reliqua sensibiliū. h̄ p̄bat q2 sensus i actu est singulariū scia aūt vniuersaliū. ꝛ hec vniuersalia sūt q̄dāmō i ipsa aīa. iō i ptāte ei⁹ est itelligere cū velit: nō tn̄ sentire eo q̄ req̄rit̄ extrisecū. s. sensibile. ℭ 2^a ɔ° resumit dionē po^e p̄us positā ꝛ est hec. aliqd ē i potentia dupl̄r. vt dicim⁹ puerū esse i potentia ad gub̄nādū exercitū: ꝛ dicim⁹ expertū eē i po^a ad gubernādū ipsū. ℭ 3^a ɔ° recapitulat ea q̄ dcā sūt. ℭ Jn q̄rta pte d̄ēminat de sensib⁹ i coi: ꝛ itendit. 6. ɔclusiones. ℭ Prima tāgit itentū ꝛ est hec. videndū est p̄ de sensibilib⁹ s̄m vnūquēq̄ sensū. ℭ 2^a tāgit p̄mā dionē sensibiliū ꝛ est hec sensibile d̄r tripl̄r. q̄z duo dicim⁹ sentire p se et 3^m p accn̄s. ℭ 3^a tāgit scdā3 ꝛ est hec. sensibiliū p se aliud est p̄priū vniuscuiusq̄ sensus: ꝛ aliud cōe oīu3. ℭ 4^a tāgit diffinitionē sensibilis p se ꝛ p̄pi ꝛ est hec. sensibile p se ꝛ p̄priū est q̄ȯ nō pōt sentiri altero sensu: ꝛ circa q̄ȯ nō ɔtigit errare. vt visus apud colorē: ꝛ audit⁹ apud vocē: ꝛ gustus apud saporē. sensus tact⁹ apud p̄les d̄r̄ias sensibiliū q̄ approp̄ant̄ tactui q̄ nō decipiat̄ circa sensibilia. p̄bat vt visus non decipit̄ i colore qs color sit. nec auditus i voce q̄ vox sit: s3 i colore qd sit ꝛ vbi sit. ℭ 5^a tāgit numez sensibiliū cōmuniū ꝛ est hec. Sensibilia coīa sūt hec. mot⁹ q̄es numer⁹ figura magnitudo. p̄bat q2 hec sensibilia nō sūt p̄pa alicui sēsui s3 coīa oīb⁹. aliqs. n. motus est sensibilis tactu ꝛ visu. Subdit q̄ hec sūt sensibilia p se. ℭ Sexta ɔclusio declarat sēsibilia p accn̄s ꝛ est hec. sensibile s̄z accn̄s est vt si

albū.sit diarij filius. diarij filius erit sensibile ꝫ accidens: q2 accidit albū esse diarij filiuꝫ.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textū icidūt tres difficultates. Prima vtrum sēsus ꝺcipiat̄ ꝫ suū ꝓpriū obꝫ Ad quā rn̄det cōmētator ꝙ sēs⁹ ñ errat circa suū ꝓpriū obꝫ i maiori pte. visus.n.non errat i colore vtrū sit alb⁹ vel niger. audit⁹ nō errat i voce vtrū sit grauis vel acuta: ꝫ isti sēsus errāt i apphēdendo ꝺrias idiuiduoꝝ sēsibiliū istoꝝ. Solet tn̄ rn̄deri ꝙ q̄tuor obseruatis sensus nunq̄ decipit̄ circa ꝓpriū obiectū. pmo ꝙ sit determinata dispositio eius organi. 2° ꝙ sit determinata dispositio medij. 3° ꝙ sit determinata distictio obiecti ad organū. 4° ꝙ obiectū sit ꝓportionatū potētie. ita ꝙ sit tāte magnitudinis ꝙ possit monere potentiā. ¶ 2ª di. vtrū sensibilia cōmunia sint a quolibet sēsu pceptibilia. Dicit Themestius ꝙ sic cuius opinio pōt ꝯfirmari duabus auctoritatibus phi. Prima sensibiliū p se aliud gdē ꝓprium est vniuscuiusq̄ sensus. aliud vero cōmune oium. Scd̄a. huiusmodi sensibilia nō sūt alicui ꝓpria: ꝫ oibus coia. Sed cōmētator rn̄det ꝙ nō: ⁊ dicit sic. Aristo. nō itēdit ꝙ vnū qōq̄ illoꝝ quinq̄ sit cōmune vnicuiq̄ sensui vt itelligit themesti⁹. ꝫ tria eoꝝ. s. qes motus ⁊ numerus sūt coia oibus. Figura aūt ⁊ magnitudo sūt cōia tactui ⁊ visui. ¶ 3ª di. vtrū sensibilia cōmunia sint sensibilia p se. Ad quā rn̄det̄ ꝓbabiliter ꝙ sic. pꝫ primo duabus auctoritatibus phi. Prima sensibile dr̄ tripl̄r. quoꝝ duo gdē p se dicimus sentire. vnū aūt ꝭm accn̄s. duoꝝ aūt aliud gdē ē ꝓpriū vniuscuiusq̄ sensus. aliud aūt cōmune oium. Scd̄a est postq̄ enumerauit sensibilia coia dicit sic. p se gdē igit̄ sūt sensibilia hec. 2° ꝓbat p auctoritatē cōmētatoris. prima cū declarat ex duobus modis essentialibus modū ꝓpriū icipit ꝺclarare cōeꝫ. ⁊ eodē ꝯmēto dicit. qūq̄ aūt hec sensibilia. s. ꝓpria ⁊ coia sunt attributa sensibus essentialiter ¶ Jn 2ª parte dicit sic. deide cum Ari. declarat duos modos sensibiliū p se. ⁊ proprioꝝ ⁊ coiuꝫ incipit declarare tertiū modū qui est sensibiliū p accn̄s. in 3ª dicit sic. deinde dicit ea q̄ sūt sensibilia p se. i. reꝝ sensibiliū p se. ꝓbat etiā duabus rationibus. prima q2 lꝫ color accidat q̄titati tn̄ nō diuidit̄ ab ea. Scd̄a q2 sensibilia cōmunia sunt cōmunia sensui cōmuni.

Conclusio responsalis. Necesse ē ponere sensum agenteꝫ a sensu possibili ex natura rei ⁊ formaliter distinctū. probatur quia est aliquod principium productiuum sensationis ⁊ non est aliud q̄ sensus agēs ergo est ponendus sensus agens. antecedēs pꝫ quia principium operationis vitalis est vitale. Secunda ratio nobilior differentia alicuius generis constituit nobiliorem speciem sub illo genere. sed potentia actiua est nobilior differētia q̄ potentia passiua ⁊ constituit potentiaꝫ vegetatiuā. ergo si poª passiua ꝯstitueret potētiā sēsitiuā poª vegetatiua eēt nobilior q̄ poª sēsitiua.

Primo dubitat̄. Utꝝ potētia visiua sit potētia sēsitiua ab alijs potētijs specifice distīcta. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Ari. i hoc 2° capitulo determinat de potentia visiua ⁊ eius obiecto. ⁊ diuidit̄ in q̄tuor partes. Jn prima determinat de visibili: ⁊ intendit duas ꝯclusiones. ¶ Prima. color est p se visibilis. ꝙ sit visibilis ꝓbat q2 illō est visibile cuius est visus tanq̄ obiectū: ꝫ est visus coloꝛ tanq̄ obiecti. ergo color est visibilis. ꝙ sit visibilis p se ꝓbat. q2 color hꝫ i se cām ꝓpinquā ꝓpter quā est visibilis. ¶ Scd̄a ꝯclusio. color nō est visibilis sine lumine. ꝓbat. q2 color est motiuus dyaphani ꝭm actuꝫ: sed dyaphanū non est actu dyaphanū sine lumine. ergo color non est visibilis sine lumine. ¶ Jn scd̄a parte determinat de dyaphano: ⁊ intēdit tres conclusiones. ¶ Prima. dyaphanū est visibile. ꝓbat q2 est receptiuū luminis ⁊ coloris. ergo est visibile. ¶ 2ª cōclusio. diaphanū non est pmo p se visibile. ꝓbat dupliciter. pmo q2 illud non est p se visibile qō non est visibile nisi p aliqō extraneū in eo receptum. ergo non est p se visibile. Scd̄o q2 illud non est visibile p se pmo qō non est visibile per nāꝫ ꝓpriā: sed ratione alicuius nature superioris existētis i eo: ꝫ oia dyaphana sūt visibilia p nāꝫ alicuius superioris i eis existētis. igit̄ ⁊c. minorē ꝓbat q2 aqua nō videtur ꝭm ꝙ aqua nec aer ꝭm ꝙ aer: ꝫ q2 i ipsis est aliqua natura cois que etiā reperitur i celo. ¶ 3ª tāgit cōparationē dyaphani ⁊ luminis. ⁊ est hec. dyaphanum non debet habere ex se aliquod lumē in actu sed solum in potentia. probat. quia susceptiuum coloris debet esse sine colore: ⁊ susceptiuuꝫ soni debet esse absonum idest sine sono: sed dyaphanū est susceptiuum luminis. ergo debet esse actu sine lumine. cum autem est sine lumine dicitur tenebra: ⁊ cū habet lumē dicitur lucidū: ⁊ hec cōclusio pꝫ i fine tertie partis. ¶ Jn tertia pte determinat Ari. de luie: ⁊ itēdit duas ꝯclusiones.

¶ Prima tãgit diffinitionẽ luminis ꝛ est hec. lumen est actꝰ dyaphani sʒ ꝙ dyaphanũ ẽ. ꝓbat qꝛ illud in quo suscipit lumẽ ẽ dyaphanũ ĩ potẽtia ꝛ fit ĩ actu dyaphanũ ꝑ lumẽ in eo receptũ. Igit. ¶ 2ª ɔ̃. tangit reprobationẽ duoꝝ erroꝝ circa nãʒ ꝛ motũ lumis. ꝑmus error ẽ aliquoꝝ scilicet democriti ꝛ suoꝝ sequaciũ dicẽtiũ ꝙ lumẽ ẽ corpꝰ defluẽs a corpore lucido ꝑ minutas ꝑtes. Cõtra hoc sic argr ꝙ si lumẽ essʒ corpꝰ seqretur ꝙ duo corpora essent simul ĩ eodẽ loco qđ ẽ ipossibile 2ꝰ error est empedoclis dñtis ꝙ lumẽ successiue mltiplir ꝑ mediũ. hoc tñ ẽ ipceptibilẽ. Hoc reprobat Ari. qꝛ licʒ talis multiplicatio lũis ĩ paruo spacio essʒ impceptibil. est tñ valde magnũ dubiũ ꝛ quasi icredibile ꝙ ĩ tãto spatio q̃tũ est spatiũ ab oriente ad occidentem talis multiplicatio sit ipceptibilis. ¶ In 4ª pte Aristo. detminat de visibilibꝰ innoiatis ꝛ ĩtẽdit q̃tuor ɔclõẽs. ¶ Prima lucida ĩnoiata non videntr ĩ lumie. i. in medio illuminato sʒ in tenebra vt putredines quercuũ capita scame ꝛ oculi pisciũ ꝛ noctiluca. i. vmis ð nocte lucens. ꝛ qꝛ istis nõ est vnũ nomen cõe ipositũ. ideo dñr visibilia innoiata. Subdit qꝛ ĩ istis sũt duo. s. lux ꝛ color lux eoꝝ bene videt ĩ tenebris. sʒ nõ ꝓprius color eoꝝ. ¶ 2ª tãgit duo correlaria. ꝑmũ color ñ videt sine lũie. ꝓbat qꝛ ꝓpria nã coloris est ꝙ ñ moueat nisi monẽdo dyaphanũ ĩ actu sʒ ꝙ est dyaphanũ ĩ actu sine lumie. 2m si ponat corpus coloratũ supra visũ ipsũ nõ videbit. ꝛ hoc est ꝓpter hoc ꝙ iter coloratũ ꝛ visũ nõ ẽ dyaphanũ ¶ 3ª ɔ̃. tãgit falsitatẽ erroris democriti dñtia ꝑ ꝙ mediũ plenũ ĩpedit visionẽ. 2ꝰ qꝛ si formica essʒ ĩ celo ꝛ totũ mediũ essʒ vacuũ possemus eã videre. Hoc reprobat phs qꝛ visio fit ꝑ hoc ꝙ sensus aliqđ patit ᷤ medio. ꝛ ꝑ ɔ̃ñs si ñ sit mediũ nõ erit visio. Ex hoc infert ꝓ in omni sensatione mediũ est necessariũ. ꝓbat ꝑ qꝛ visio non põt fieri ꝑ vacuũ. 2º qꝛ nullum sensibile tãgens facit sensationẽ. ğ in oĩ sensatione necessarium est mediũ. ꝛ est eadẽ rõ de sono ꝛ tãgibili. sicut de visibili. lʒ hoc nõ appareat ĩ sẽsu tactꝰ. ¶ 4ª ɔ̃. tãgit quãdã ɔclusionẽ ꝛ est hec. vtꝝ oĩuʒ sẽsibiliũ sit idẽ mediũ. dicit Aristo. ꝙ nõ. qꝛ medium ꝑ qđ multiplicat sonꝰ est aer. sʒ mediũ odoris ñ ẽ tãtũ aer. qꝛ pisces odorãt ĩ aq̃ ꝛ ñ ĩ aq̃ tãtũ qꝛ oĩa respirãtia odorant. sʒ est aliqđ cõe illis qđ est innoiatũ. Ex his pʒ solutio ad dubium.

Secundo dubitatur. Utꝝ color sit adequatũ poᶜ visiue obm̃. Ad soluendũ hoc dubiũ ponũtur aliq̃ suppõẽs. ¶ Prima lumen lux ꝛ color sunt qualitates absolute adiuicẽ realr distĩcte ꝛ ĩ subiectis realr distinctis subiectã ꝛc. pʒ qꝛ lux est vna qualitas absoluta rlr inherẽs lucido a qua formalr corpꝰ lucidũ dr luciduʒ. sʒ lumen est vna qualitas absoluta rlr inherẽs meº lumioso extẽsa ad extẽsionẽ medij luminosi a qua mediuʒ dr formalit luminosũ. sʒ color ẽ vna qualitas 2ª ɔ̃ñs ɔplexionẽ corporis colorati cãta ex diuersa ɔmixtione qualitatũ ꝑmaꝝ realr ĩherẽs corpori t̃minato a qua forlit corpꝰ t̃miatũ dr coloratũ. ¶ 2ª suppositio. lumẽ põt videri sine colore ꝛ lux sine lumie. ñ tñ eɔ̃. ¶ 3ª suppõ obʒ adeq̃tũ dʒ adeq̃ter ɔuertibilit ꝑdicari de q̃lʒ ꝑ se ꝑceptibili a potẽtia cꝰ ẽ obm. Ex hᷤ seqt ꝙ nec lux nec lumẽ nec color est adequatũ poᶜ visiue obm̃ nisi color iponatur ad significandũ aliqđ cõe illis tribus.

Tertio dubitat. Utꝝ ad videdũ regratᷤ mem ꝓpter lumẽ vel ꝓpt colores. Pro solõe hꝰ sũt soluẽde due difficltates. Prima vtꝝ lumẽ multiplir ꝑ mediũ ĩ instãti vel successiue. Ad quã breuit rñdet ꝑ ꝙ semp ð facto multiplicat successiue. ꝓbat qꝛ si nõ tũc motꝰ fieret nãliter ĩ istãti. 2º dr ꝙ non iplicat ɔ̃dictionẽ lumẽ multiplicari ĩ instãti. 2ª diffi. vtrũ ad videdũ colores regratur lumen ꝓpter mediuʒ vel ꝓpter colores. Ad quã breuit rñdet ꝙ lumen regritur ꝓpter colores ꝛ nõ ꝓpter mediũ pʒ ꝑ expientiã. qꝛ si aliqđ sit in medio tenebroso poterit videre colores exñtes ĩ medio lumioso sʒ si oculus fuerit ĩ medio lucido ꝛ colores fuerit ĩ meº tenebroso oculus ñ posit vidẽ colores ğ regrebat lumẽ ꝑꝑ colores ꝛ ñ ꝓpter mediuʒ.

Rationes añ oppom soluunt ex dictis. Et hᷤ de qõe dicta sufficiãt.

Queritur 6º. Utrũ sonus sit adequatum obm̃ auditꝰ. Et arr ꝑ ꝙ non qꝛ q̃cqđ est obm̃ adequatũ auditꝰ illud ꝑ se ꝑdicatur de quolibet ꝑceptibili a sensu auditus. sʒ sonus nõ ꝑdicatur de quolʒ ꝑ se ꝑceptibili a sensu auditus. ğ sonꝰ non est adequatuʒ ꝛ ꝓpriũ obm̃ auditus. minor pʒ qꝛ numerꝰ ꝛ magnitudo sunt sensibilia ꝑ se ꝑceptibilia ab auditu. ꝛ tñ de ipsis nõ ꝑdicatur sonus ꝑ se. Secundo argr sic. nullũ sensibile cõe est adequatũ ꝛ ꝓpriũ obm̃ auditus sʒ sonꝰ est sensibile cõe. ğ sonꝰ non est proꝑiũ ꝛ adequatũ obm̃ auditus. minor pʒ qꝛ sonꝰ

est motus.ſ; motꝰ ē ſēſibile cōe.ġ ſonꝰ ē ſenſibile
cōe.¶ 3º arguit̄.nullus ſonus pōt ꝑcipi ab audi
tu.ġ ſonꝰ nō ē ꝓpriū ⁊ adeq̄tū obm auditꝰ. añs
ꝓ;.q2 vel idē ſonꝰ numero ꝑci.et̄ a diuerſis au
dietibꝰ vel aliꝰ ⁊ aliꝰ.nō aliꝰ ⁊ aliꝰ:q2 faciēs ſonū
ſolū facit vnū numero.nec idē ſonꝰ numero au
dit̄ a diſtictiſ audietibꝰ.q2 tūc aut ſonꝰ migraret
de ſbo i ſbȝ.aut ſil' eēt i diſtictꝭ ſbis numero:q̄ꝝ
vtrūq; ē ipoſſibile.¶ Jn oppm ē auctas ꝑhi.

Primo ſciēdū ꝙ Ari.i h̄ 3º c.º deſminat
de audibili ⁊ auditu:⁊ diuidit̄ i
q̄ttuor ꝑtes. Jn pma deſminat de gn̄atiōe ſoni:
⁊ itēdit ſex ↄcluſiones.¶ Prima tāgit duas di
uiſiones pma diuiſio.duplex ē ſonꝰ.qdā ē ſonꝰ i
actu ⁊ qdā i potētia:2ª q̄dā hn̄t ſonū:vt es ⁊ oia
corpa dura:alia nō hn̄t ſonū vt lana ⁊ oia corpa
mollia.¶ 2ª ↄ.º tāgit numeꝝ eoꝝ q̄ cōcurrūt ad
gn̄ationē ſoni.ſ.ꝑcutiens ꝑcuſſū ⁊ mediū.ꝓbat
q2 ois ſonꝰ fit cū ꝑcuſſione ⁊ ictu:ſ; i oi ꝑcuſſio
ne ⁊ ictu ſūt iſta tria.igit̄ ⁊c.¶ 3ª ↄ.º tāgit q̄lia de
bēt eē ꝑdicta ⁊ ē hec:ꝑdicta debēt eē dura ⁊ cō
caua ⁊ leuia.dura qdē q2 mollia male ſonāt eo
ꝙ icuruāt ſe.leuia ꝙ aſpa nō tāgūt ſm multas
ꝑtes.debēt etiā eē ↄcaua q2 illa meliꝰ retinēt ae
rē.¶ 4ª ↄ.º tāgit mediū ꝑ qꝺ fit ſonꝰ ⁊ ē hec.me
diū aūt ē aq̄ vel aer.i aq̄ tn̄ minꝰ audimꝰ q̄ꝫ i ae
re.Subdit ꝙ ad h̄ ꝙ fiat ſonꝰ nō ſufficit ꝑcuſſio
i aere:ſ; oꝫ ꝙ ſit ꝑcuſſio corpoꝝ firmoꝝ in aere
vel ad aerē.¶ 5ª ↄ.º tāgit gn̄ationē ſoni reflexi q
vocat̄ echon:⁊ ē hec.ſonꝰ echon fit qn̄ aer motꝰ
i q̄ gn̄atꝰ ē ſonꝰ iuenit obſtaculū ꝑꝑ qꝺ reflectit̄
Et ſubdit ꝙ echon videt̄ fieri ſ; nō manifeſte ꝑ
cipit̄ ꝑꝑ debilitatem reflexionis.ꝓbat ꝑ ſil'e de
luie.lumē.n.multiplicatū reflectit̄ q2 alr̄ eſſent
tenebre:tn̄ ꝑfectiꝰ reflectit̄ ab aqua q̄ꝫ ab aere.
¶ 6ª ↄ.º tāgit vnū correlariū:⁊ ē h̄.recte dicebāt
antiq dicētes ꝙ vacuū ē ꝓpriū mediū ꝑ qꝺ au
dimꝰ:q2 aer quē putabāt eē vacuū ē ꝓpriū me
diū ꝑ qꝺ audimꝰ.¶ Jn 2ª ꝑte deſminat de ſono
q̄ꝫtū ad mutationē medij ⁊ organi ⁊ itēdit tres
ↄcluſiones.¶ Prima tāgit quō ſonꝰ imutat au
ditū.d.ꝙ ꝑcutiēs mouet aerē q ē vnꝰ ⁊ ↄtinuus
vſq; ad auditū:⁊ q2 i auditu ē qdā aer itriſecꝰ ⁊
ↄn̄alis.iō qn̄ ↄiūgit̄ aeri extriſeco deferēti ſonū
tūc audimꝰ.iō aial nō audit i q̄libet parte ſui niſi
vbi ē iſte aer ↄn̄alis:vel q2 nō i q̄libet ꝑte ſui eſt
iſte aer ↄn̄alis.¶ 2ª ↄ.º aer ē ꝑ ſe iſonabilis.i.nō
hn̄s ſonū:q2 facilr̄ cedit ꝑcutiēti:ſ; cū ꝓhibet̄ ce
dere ſiue diſſolui.tūc motꝰ eiꝰ ē ſonꝰ.ille aūt aer
q ē i auribꝰ de ſe eſt imobilis vt poſſit ꝑcipe oēs
dr̄ias ſonoꝝ.¶ 3ª ↄ.º i auribꝰ ē aer ↄn̄alis ⁊ ille ē
imobilis de ꝑ ſe.ꝓbat ſigno.q2 i aq̄ nō audimuſ
qn̄ ſonꝰ nō igredit̄ vſq; ad illū aerē ↄn̄alē:ſ; ꝓhi
bet̄ ꝑ multā reflexionē. 2m etiā ꝓbat ſigno:q2
ↄtingit aliqn̄ ꝙ ꝑꝑ motū ſpirituū abſq; motuo
exteriori ille aer ↄn̄alis mouet̄ ⁊ etiam apparet
nobis eē qꝺdā corpꝰ i auribꝰ:⁊ peiꝰ audimus.ġ
ad bn̄ retinēdū reqrit̄ ꝙ ille aer ſit imobilis ſal
tē ꝑ ſe.Et ſubdit ꝙ ſi q̄rat̄ vtrū ꝑcutiēs ſonet vl'
ꝑcuſſū.Rn̄det̄ ꝙ vtrūq; q2 ſonꝰ eſt motꝰ aeris
cāt'ꝰ ex ictu ꝑcutiētis ſupra ꝑcuſſū:ſ; hoc eſt di
uerſimode q2 ꝑcutiēs ſonat tāq; agēs ⁊ ꝑcuſſū
tanq; paſſū.¶ Jn 3ª ꝑte deſminat de dr̄ns ſono
rū:⁊ itendit duas ↄcluſiones.¶ Prima.dr̄ie ſo
noꝝ non ꝑcipiūtur ſine ſono actuali ſic̄ nec dr̄ie
coloris ſine luie.¶ 2ª tāgit numeꝝ illaꝝ dr̄iarū
⁊ ē hec.pme dr̄ie ſūt gr̄ue ⁊ acutū q̄ dn̄r de ſonis
ſm q̄ꝫdā ſilitudinē ad coꝛª tāgibilia:q2 ſic̄ corpꝰ
acutū mouet velociter tactū ⁊ multū in pauco
tp̄e.ita ⁊ ſonꝰ acutꝰ auditū:⁊ ſicut graue tāgibi
le paꝝ mouet tactū i multo tp̄e.ita ⁊ ſonus.

Secundo ſciēdū ē ꝙ Ari.i ſc̄da ꝑte huiꝰ
capituli deſminat de voce.⁊
itēdit.6.ↄcluſiones.¶ Prima vox ē ſonꝰ aiati.
ꝓbat q2 nullū iaiatū vocē format.¶ 2ª ↄ.º vox
ē ſonꝰ aialis reſpirātis.ꝓbat q2 aialia carētia ſā
guine nō vociferāt ⁊ ſilr̄ piſces.⁊ h̄ ē ꝑꝑ h̄:q2 nō
reſpirāt.iō vox ē ſonꝰ aialis reſpirātis.¶ Ter
tia ↄ.º tāgit duas obiectōes.Prima ſoni iſtrorū
muſicaliū ſūt voces ⁊ tn̄ non ſūt aiata.Ad h̄ rn̄
det ꝙ ſolū dn̄r voceſ ꝑꝑ ſſlitudinē.Sc̄da.piſceſ
aliqn̄ extollēdo capita ex aquā mouēt brāchas
⁊ cānt vocē.ġ piſces vociferant.Soluit ꝙ non
cānt vocē ſ; ſonū.¶ Quarta ↄ.º nō i q̄libet ꝑte
aialis reſpirātis fit vox:ſ; ſm illā ꝑtē fit vox ſm
quā ꝑte3 aial ſuſcipit aerē ꝑ reſpirationē:⁊ hec
ꝑs vocat̄ vocalis arteria.Ex h̄ ifert ꝙ aial vtit̄
aere reſpirato ad duos fines.pmꝰ ē ꝑꝑ neceſſi
tatē vite.ſ.ad refrigerādū calorē cordis.2ꝰ ē ad
vociferādū vt vnū poſſit alteri ſuos ↄceptus ſi
gnificare ſic̄ ligua pricipalr̄ valet ad guſtandū:
de ide valet ad loquēdū.¶ Quita ↄ.º tangit aliq̄
ex qbꝰ ifert diffinitionē vocis.pmū.ꝓpriū orga
nū reſpiratōis ⁊ etiā vocis eſt vocalis arteria q̄
ordinata ē ad pulmonē vt ei deſeruiat ad trahē
dū aerē.ide ē ꝙ aialia greſſibilia plus hn̄t de ca
lore i pulmone q̄ꝫ i alijs ꝑtibꝰ:q2 pulmo ↄiungit̄
cordi qꝺ ē pn̄m caloris n̄alis.2m pulmo idiget re
ſpiratōe ad refrigerationē caloris n̄alis Ex his
ifert diffinitionē vocis q̄ ē hec.vox ē repcuſſio

aeris respirati ab aïa q̄ ē i illis ptibus ad vocalē arteriā cū imaginatiōe significādi. Hāc diffinitionē declarat qꝛ nō oīs son⁹ nālis est vox. ꝛ ad hoc ꝙ formet vox oꝫ ꝙ v̄berās aerē sit aīatū: ꝛ ꝙ sonus ille sit cum imaginatione significandi.

Tertio

sciēdū ꝙ Ari. i isto 3° c° dēminat de olphatibili ꝛ olphatu: ꝛ diuiditur in duas ptes. In p̄ma dēminat de odore: ꝛ ītēdit tres ɔclusiones. ¶ Prima. difficili⁹ ē dēminare de odore q̄ de alijs sensib⁹. ꝓbat qꝛ hō hꝫ sēsū odorat⁹ īcertū ꝛ peiorē m̄l̄ʈ] aīalib⁹. Ꝑtate. n. odorat hō. qꝛ hō nihil odorat sine delectatione vl̄ tristitia eo ꝙ solū pcipit itēsos odores: q̄ si sint ɔueniētes delectāt: ꝛ si sint discōuenientes cāut tristitias. 2° ꝓbat p sil̄e. qꝛ sicut hn̄tes prauos oculos nō cognoscūt gⁿa visibilia. sic ēt hoīes q h̄ñt prauū odoratū n̄ pcipiūt prauos odores. ¶ 2ª ɔ°. tāgit vnū correlariū ꝛ ē h̄. determinandū ē de odorib⁹ ſm analogiā ad sapores. ꝓbat qꝛ sapores sūt nobis notiores odorib⁹. ḡ ꝛc̄. aña ꝓbat qꝛ hēm⁹ gustū certiorē olphatu. qꝛ gustus ē qdā tact⁹: ſꝫ tact⁹ ī nobis ē certissim⁹. minorē ꝓbat dupl̄r. p̄mo qꝛ hō ē aīal prudētissimū. ḡ ē optimi tact⁹. 2° qꝛ iudicam⁹ hoīes īgeniosos vl̄ nō īgeniosos p tactū. nā duri carne sūt īepti mēte. molles aūt hn̄ apti. ¶ 3ª ɔ°. sensus saporis ꝛ odoris eisdē noib⁹ noīant̄. nā sic sapor alius ē dulcis. ali⁹ ē amarus. alius acetosus. ali⁹ auster⁹. ꝛ ali⁹ acut⁹. ꝛ ali⁹ piguis. ita ē de odorib⁹. Et subdit q̄rto ꝙ sicut audit⁹ audit ꝛ iudicat de audibili ꝛ nō audibili. ita visus de visibili ꝛ nō visibili: ꝛ olphat⁹ de odorabili. ꝛ nō odorabili. aliqd tn̄ dr̄ nō odorabile dupl̄r. vno mō qꝛ nihil hꝫ de odore. alio mō qꝛ aliqd hꝫ de odore ſꝫ paꝝ vl̄ praue. ¶ In 2ª pte Ari. dēminat de medio odoris: ꝛ ītēdit talē ɔclusionē. tā aer q̄ aq̄ ē mediū odoris. ꝓbat. qꝛ pisces odorāt ī aq̄ ꝛ sil̄r multa aīalia hn̄tia sāguinē ꝛ etiā nō hn̄tia odorāt ī acre. ꝓbat signo qꝛ q̄rūt lōge alimēiū: ꝛ h̄ videt̄ eē mediāte odoratu. ¶ Quātū ad scḋꝫ articulum.

Conclusio

rn̄salis. Sonus est ꝓpriū ꝛ adeq̄tū audit⁹ obꝫ. pꝫ qꝛ sonus est illud ī quo p̄mo fert̄ auditus: ꝛ sub rōne eius auditus fert̄ in oīa ad q̄ fertur. ergo sonus est obiectum adequatum auditus.

Primo

dubitat̄. Utꝝ oīa aīalia hn̄t idē organū. Ad soluēdū hoc dubiū supponit̄ ꝙ Ari. ī 3ª pte hui⁹ capituli mouet q̄dā qōēꝫ ꝛ ē hec. Utrū aīalia nō hn̄tia sāguinē pcipiāt odorē p olphatū vel p aliquē aliū sēsū: ꝛ ītēdit tres ɔclusiones. ¶ Prima tāgit vnā rōēꝫ ꝓ pte negatiua ꝛ ē hec. aīalia odorātia p olphatū debēt eodē mō odorare: ſꝫ aīalia nō hn̄tia sāguinē nō eodē mō odorāt sicut hō. minorē ꝓbat qꝛ hoīes recipiūt odorē solū respirādo attrahēdo aerē et non expirando vel retinendo aerem neq̄ꝫ a lōge neq̄ꝫ a ꝓpe. ¶ Secunda tāgit duas rōēs ꝓ pte opposita. p̄ma qꝛ sēsus olphat⁹ ē ipsius odorabilis. igit̄ sicut ē idē odorabile qḋ sētit̄ ab hoīe ꝛ ab alijs aīalib⁹ seq̄t̄ ꝙ eoꝝ erit idē sēsus olphat⁹. 2ª rō. illi sūt idē sēsus q h̄ñt idē corruptiuū: ſꝫ olphatus hoīs ꝛ alioꝝ aīaliū hn̄t idē corruptiuū. corrūpūt̄. n. a fortib⁹ odorib⁹. ¶ 3ª ɔ°. tāgit solōēꝫ qōis ꝛ ē hec. idē sēsus ē olphat⁹ ī hoīe ꝛ ī alijs aīalib⁹: ſꝫ nō est idē organū neq̄ꝫ eodē mō dispositū. declarat h̄ p sil̄e. qꝛ videm⁹ ꝙ aīalia hn̄tia duros oculos hn̄t palpebras cuius pupilla ꝓhibet̄ ab extrīsecis nocumētis: ꝛ hec aīalia nō pn̄t videre sine motu palpebre. alia ꝟo hn̄ vidēt sine huiusmodi motu. H̄ aūt non arguit diuersitatē ī potētia ſꝫ solū ī organo. ita etiā aīalia nō respirātia nō hn̄t organū olphat⁹ coop̄tū aliq̄ pellicula. respirātia vero hn̄t coop̄tū. ideo egēt respiratōe vt discoopiat̄ illa pellicula: ideo ē ꝙ aīalia respirātia non odorāt ī aq̄: qꝛ ī ea non pn̄t respirare. ¶ In q̄rta pte hui⁹ capituli determinat de organo olphat⁹ dicēs ꝙ sicut sapor est passio humidi. ita odor est passio sicci. iḋ organū olphat⁹ ē ī potētia ad odores sic organū visus ē ī potētia ad colores. Ex his pꝫ solutio ad dubiū

Secundo

dubitat̄. Utrū gustus sit qdā tact⁹. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Ari. ī hoc capitulo dēminat de gustabili ꝛ gustu: ꝛ diuidit̄ in q̄ttuor ptes. In p̄ma determinat de medio gustus: ꝛ ītēdit duas ɔclusiones. Prima. gustabile est qḋdā tāgibile. ꝓbat duab⁹ rōib⁹. p̄ª. illḋ ē qḋdā tāgibile qḋ nō sētit̄ p mediū ext̄neū: ſꝫ gustabile est huiusmodi. 2ª rō. ī qcūq̄ꝫ repit̄ humidū illud ē qḋdā tāgibile: ſꝫ ī oī gustabili repit̄ humidū. ḡ oē gustabile ē qḋdā tāgibile. minorē ꝓbat qꝛ ī gustabili q̄libet repit̄ sapor. ḡ ꝛ humidū. tꝫ ɔña qꝛ sapor ē ī humido tanq̄ꝫ ī mā. ¶ 2ª ɔ° tāgit quādā obiectionē ꝛ ē hec. si nos eēm⁹ ī aq̄ ꝛ eēt ibi aliqḋ dulce appoⁿᵐ pcipem⁹ saporē ei⁹. ḡ sapor sētit̄ p mediū ext̄neū. Soluit ꝙ nos sētirem⁹ saporē illi⁹ dulcis: ſꝫ hoc ē qꝛ cōmiscet̄ aq̄ sicut ɔtigit in potu qñ aliqs sapor sibi cōmiscet̄: ſꝫ nō accipit̄ sic in colorib⁹: qꝛ color nō vr̄ p h̄ ꝙ alteri cōmiscet̄. Subdit ꝙ sicut visibile ē obm̄ visus: ita gustabile ē obiectū

gust⁹. 2° subdit φ nihil est gustabile nisi hēat humiditatē vel actu vł potētia: ꝛ ꝑ͞h ordinauit nã saluã vt p eã gustabilia sicca fiāt humida.

Tertio dubitat̄. Utr͞ʒ gust⁹ hēat ob͞ʒ adeq̃ͮū specifice distictū ͻ tactū. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū φ Ari. 2ª pte hui⁹ capituli dete͞rminat de obiecto gust⁹: ꝛ itēdit tres ɔclusiones. ¶ Prima sicut visus ē pceptibilis visibilis ꝛ nō visibilis. pcipit. n. tenebras ꝛ corpora valde splēdida q̃rū vtrūq͞ʒ dr̄ inuisibile. silr̄ audit⁹ ē pceptibilis audibilis ꝛ nō audibilis. pcipit. n. silētiū ꝛ valde magnos sonos q dr̄ nō audibiles. ita etiā gust⁹ est pceptiu⁹ gustabilis ꝛ non gustabilis. ¶ 2ª ɔ°. non gustabile dr̄ dupl̄r. vno mō q₂ par͞ʒ h͞ʒ de sapore. aº: q₂ prauū h͞ʒ saporē. ¶ 3ª ɔ°. potabile ē cōe gustui ꝛ tactui. ¶ In tertia parte determinat de organo gust⁹: ꝛ itendit talē ɔclusionē. Organū gust⁹ debet esse humidū i potētia ꝛ nō i actu. φ nō debeat eē i actu humidū ꝓbat: q₂ tale organū debet recipere saporē q ē humidus. ꝗ nō o͞ʒ actu eē humidum. φ debeat eē humidū i potētis ꝓbat. q₂ aliqd patitur de gustabili recipiēdo ip͞ʒ. ꝗ o͞ʒ φ p receptionē gustabilis gustus fiat humidus sicut ꝛ ipsum gustabile. hoc etiā ꝓbat signo. q₂ ligua itēse sicca vł humida nō bene sentit saporē. cū. n. gustauit aliquē saporē itēsū iudicat oīa ꝓm illū saporē. ¶ In 4ª parte determinat de spēb⁹ saporis: ꝛ itēdit talē ɔclusionē. Due sūt spēs simplicis saporis. s. dulce ꝛ amar͞ʒ: spēs itermedie sūt sapor piguis q ē ꝓpigor dulci. salsus q ē ꝓpingor amaro: ꝛ iter istas spēs sūt auster͞ʒ pōtbicū ꝛ acutū.

Ad rationes ad pmā dr̄ φ aliqd est p se pceptibile ab auditu dupl̄r. vno mō ꝓprie. ꝛ de q̃libet tali p se p̄dicatur sonus. alio modo cōmuniter ꝛ iproprie: ꝛ de tali nō p se p̄dicat̄ sonus. ¶ Ad 2ᵘᵐ dr̄ negando minorē. ꝛ ad ꝓbationē dr̄ φ si sit p̄dicatio cālis sic ē ɔcedēda: s͞ʒ si sit p̄dicatio formalis sic ē negāda. ¶ Ad 3ᵘᵐ dr̄ φ est eadē vox numero q̄ sił pcipit̄ a pluribus audiētibus: nō est tñ eadē spēs audibilis. iō diuerse ptes aeris ad diuersos auditus deferūt diuersas species numero eiusdē vocis in numero. Et hec de questione.

Queritur 7°. Utrū corpora dura possint se tāgere. ¶ Arguit̄ pmo φ sic. q₂ diuidēs lignū facit securi͞ʒ tāgere lignū. igit̄ securis ꝛ lignu͞ʒ se tangūt ꝛ sūt corpora dura. ꝗ corpora dura se tāgūt: añs p͞ʒ tripl̄r. pmo q₂ nūq͞ʒ securis diuideret lignū nisi pmo trāsiret totū aerē intermediū: ꝛ sic tāgeret lignū. 2°. q₂ latera ligni tenēt securim ita vt nō possit securis extrahi. igit̄ latera ligni tangūt securim. 3°. q₂ ois aer q mediat iter securim ꝛ lignū diuisus ē. igit̄ iter securi͞ʒ ꝛ lignū nō ē mediū: ꝛ p ɔñs se tāgūt. ¶ 2° sic. q₂ si nō esset possibile duo corpora se tāgere sequeretur φ graue nūliter quiesceret imediate supra aliqḋ leuius se qḋ esset debilioris resistētie q̃͞ʒ sit actiuitas ipsius grauis. p͞ʒ ɔña. descendat graue ad terram: vel igitur imediate tāgit terram. ꝛ sic hr̄ propositu͞ʒ. s. φ duo corpora dura se tangunt: vel non imediate tangit terrā ꝛ sic inter terram ꝛ ipsum graue erit medium. s. aer: ꝛ per consequens aer imediate quiescet supra terram qui est leuior graui ꝛ minoris resistētie q̃͞ʒ graue sit actiuitatis. ¶ Tertio sic. sensu et experientia videmus multa corpora se tangere vt asseres caude replete vino aurum ꝛ argētum in vase argenteo deaurato se tangunt: etiā ferrum calidissimum positum supra lignum tāgit ipsum eo φ ipsum comburit. ideo tenendum est duo corpora se tangere. cōsequentia tenet. quia querere rationem vbi viget sensus est debilitas intellectus. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi dicentis φ impossibile est vnum corpus siccum tāgere aliud in aqua ꝛ codē modo in aere nisi mediet aqua vel aer. est etiam auctoritas commentatoris sic dicentis. Cum concessum fuerit hoc dicimus. s. φ impossibile est corpora sicca se tangere in corporibus humidis nisi iter ea sit aliquod corpus. ¶ Et arguitur ratione ipsorum quia quandocunq͞ʒ duo corpora dura se tangunt i aqua sensibiliter videmus φ inter illa corpora remanet quedam humiditas. subiectum autem humidum non est corpus duru͞ʒ. alias humiditas migraret de subiecto i subiectu͞ʒ eo φ prius erat in aqua. ergo illius humiditatis subiectū erat aqua. ꝛ p ɔñs inter illa duo corpora mediat aqua: ꝛ sic manifestum est φ nō se tangunt. tangentia enim sunt inter que non est medium: ꝛ similiter est in aere licet non percipiatur propter iperceptibilitatem aeris.

Primo sciendum φ de questione sunt due probabiles opiniones. Prima opinio stat in quinq͞ʒ suppositōibus ꝛ tribus dictis. Prima suppositio. i motu grauis ꝛ leuis non habentis resistentiam intrinsecam nihil resistit nisi medium. hoc posset probari inductiue.

Secūda suppō oīs sensatio i motu cātur ex resi
stentia itriseca vel extriseca. 3a. si nihil resisterz
graui q̄ue moueret eq̄ cito ad locū ꝓpiquū ⁊ lo
cū distātē. pz q2 moueret ad illa loca i instāti eo
ꝙ nulla essz successio. q2 p casū nulla essz resistē
tia. Istā pōit p̄hs i 4.o phisicoꝝ. vbi dic ꝙ si gra/
ue poneret in vacuo moueret i istāti. 4a. oē coꝛ
p9 nāle nālr inclinat ad replēdū locū ne sit va/
cuū. patet quia omnis natura abhoꝛret vacuū.
5a. si aliqd graue nitet replere aliquez locū ne
sit vacuū nihil sibi nālr resistit. ¶ P2m ocm. pos
sibile ē duo coꝛpa dura etiā pfecte plana se tan
gere. pz p expiētiā. Si. n. fierēt due mense pfe/
cte plane sz q̄libz ptez ille tāgerēt se. ¶ 2m ocm
si duo pfecte plana tangerent se nihil ꝓhiberet
vnū separi ab alio sm q̄lz ptē sui. ita ꝙ oēs par
tes simul ⁊ codē tpe separet. ¶ 3m. si pfecte pla
nū eq̄ cito sz oēz ptem suā sepet ab alio pfecte
plano. nō ꝓpt h segtur vacuū eē. vt si due men
se pfecte plane supra se iuicez ponant se tāgūt
sic ꝙ int illas duas mēsas n̄ mediat aliqd coꝛp9
⁊ si supioꝛ eleuet eq̄ cito sz q̄libet sui partē. nō
ꝓpter h segtur ꝙ i medio illaꝝ sit vacuū. pz q2
aer circūdās illas mēsas cū nō repiat aliqd me
diū resistēs subito ⁊ in istāti mutat sub q̄libz pte
mense sic ꝙ i codē istāti mutatū ē ad extremita
tes illaꝝ mēsaꝝ ⁊ ad medietates ipsaꝝ. sz q2 illa
opio ponit duo q̄ directe ɔ̄dicūt Ari. pmū ꝙ nā/
lr aliqd coꝛp9 mobile mouet localr in istāti. 2m
ꝙ duo coꝛpa dura pnt se tāgere sine medio. io ē
alia opio q̄ vr esse phīca q̄ p ponit duas suppōes.
Prima. coꝛpa dura sūt illa coꝛpa q̄ tminātur
tmino ꝓprio ⁊ resistūt tāgēti. 2a. illa coꝛpa dnr
se tāgere q̄ sūt realr distincta. dū tn̄ int ea non sit
aliqd coꝛp9 medinz. 2o ponit duas distictiōes
pma. h ꝓpositio. duo coꝛpa dura ē possibile se
tāgere. hz duplicē sēsū. s. ɔpositū ⁊ diuisū. sēsus
ɔposit9 est iste. hec ē possibilis coꝛpa dura se tan
gūt. d illo sensu itelligit qō. sensus diuisus ē iste.
hec pnt se tāgere dēsando duo coꝛpa dura. ⁊ sic
ē fa. q2 dēato ferro ⁊ plūbo veꝝ est dicere. hec
pnt se tāgere. q2 pnt liq̄fieri ⁊ simul poni. ⁊ tunc
se tangēt. ¶ 2a di. duplex ē possibile. q̄ddā ē nā
liter. aliud est simplr. qō. n. q̄rit d possibili nālr
¶ 3o ponit q̄tuoꝛ ɔ̄tā. pmū. nō est possibile vacuū
esse nālr. 2m. n̄ ē possibile nālr aliqd localiter
moueri in istāti. 3m. si duo coꝛpa dura se tange
rēt tē tāgerēt se sz supficiē diuisibilē. 4m si duo
coꝛpa dura pfecte plana se tangerēt ē possibi/
le nālr vnū ab alio nālr separi eq̄ cito sz oēs su

as ptes. 5m si vnū sepat ab alio eq̄ cito sz oēs
suas ptes tūc aer circūdans extremitates illo/
rū coꝛpoꝝ pus mouetur ad extremitates illoꝝ
cōpoꝝ q̄z ad medietates illoꝝ. als mouet i istāti

Secundo sciēdū ꝙ Aristo. i isto vltimo capl'o dterminat d tāgibili et
tactu ⁊ diuidit i tres ptes. In pma mouet ⁊ sol/
uit duas qōes. ⁊ itēdu sex ɔclōes. ¶ Pria tāgit
ɔpationē tact9 ⁊ tāgibilis ⁊ est hec. eadē ē rō de
tāgibili et tactu. ita ꝙ si tact9 n̄ sit vn9 sz plures
necesse ē tāgētia eē plura. ¶ 2a ɔ. tāgit duas qō
nes soluēdas. Pria vtrū caro i h̄ntib9 carnē sit
organū vel mediū tact9. ⁊ i n̄ h̄ntib9 carnē vtrū
aliqd ꝓpoꝛtiōabile carni sit oꝛganū vel mediū.
2a qō. tāgit vtꝝ tact9 sit vn9 aut plures. ¶ 3a ɔ.
tāgit solōez pme qōis q̄ posita ē ꝓ scda ⁊ ē hec.
Sensus tact9 n̄ est vn9 sz plures. ꝓbat q2 ois sē
sus vn9 vr esse vni9 ɔ̄rietatis pceptiu9. sz sensus
tact9 nō ē pceptiu9 vni9 ɔ̄rietatis tātū. igr sensus
tact9 nō est vn9 sēsus sz pl'es. maioꝛē ꝓbat indu
ctiue in alijs sensib9. mioꝛez ꝓbat q2 sēsus tact9
est pceptiu9 calidi ⁊ frigidi humidi ⁊ sicci. Sub/
dit vnā cauillationē q2 aliqs dicere posset ꝙ et
audit9 ē pceptiu9 pluriū qualitatū ⁊ pluriū ɔ̄rie
tatū. vt acuti ⁊ grauis magnitudinis ⁊ puitatis
aspitatis ⁊ leuitatis. Hāc remouet phs ⁊ dicit
ꝙ oēs qualitates pceptibiles p auditū sūt redu
cibiles ad vnū cōe obm. s. ad sonū. sz sic nō est d
ɔ̄rietatib9 pceptibilib9 a sēsu tact9. ¶ 4a ɔ. tan/
git p vnā rōez ꝓbātē ꝙ caro sit oꝛganū tactus.
q2 posito tāgibili supra carnē stati pcipim9 ipm
tāgibile. g signū est ꝙ caro est oꝛgam tact9. ¶ 2a
tāgit solōez h9 rōnis negando ɔ̄nam. q2 si supra
carnē extēderetur aliqua pellicula tenuissima
⁊ poneretur tangibile supra eam stati pcipetur
ipm tangibile. ⁊ tn̄ euidēs est ꝙ illa pellicula nō
est oꝛganū tact9. ¶ Quia ɔ. tāgit solutiōem 2e
qōis ⁊ est hec. Caro non est oꝛganū tact9. ꝓbat
duab9 rōib9. pma q2 caro est mediuz tactus. igr
non est oꝛganū tact9: añs pz q2 in sensu tact9 me
diū dz esse intrisecū. sed tale mediuz non potest
esse aer nec aqua eo ꝙ ipossibile est ex aere vel
aqua ɔstruere coꝛp9 aīalis. 2a ratio. q2 sensibile
positū supra sensū non facit sensationez. sz tan/
gibile positū supra carnez facit sensationem. go
caro non est oꝛganū tact9. ⁊ ista ratio ponitur in
fine istius pme ptis. Subdit vnuz a.m suptū ex
ista rn̄sione et est istud. ille sensus est vn9 cui9 est
vnū mediū. sz caro aīalis est vna q̄ ē mediū sē/
sus tact9. ergo sensus tact9 erit vn9 sensus. hanc

rationem soluit phs negando maiorē. qꝛ si aer essꝫ nobis vndiqꝫ applicat⁹ tanqꝫ pa nři corpis. tūc essꝫ vnū ⁊ idē mediū p qḋ viderem⁹ colorē. audirem⁹ sonū. ⁊ pcipem⁹ odorē. ⁊ crederemus visū auditū ⁊ olphatū eē vnū sensū. ⁊ tn̄ essent plꝛes cū hēant diuersa organa siue opa. similr̄ sēsus tact⁹ ⁊ gust⁹ apparēt eē i eadē pte aīalis. et tn̄ ille nō sūt vn⁹ sensus. Ex hꝯ ifert ꝙ opꝫ tāgibile tāgere me^m ꝯnāle. qꝛ int̄ tangibile ⁊ tactū dꝫ eē mediū: Ex hꝯ ifert sextā ꝯclōēꝫ q̄ ē hec. nulla corpa sicca tāgūt se sine me^o: pbat qꝛ sic est i aq̄ ita ē in aere. sꝫ i aq̄ q̄tūcūqꝫ tāgibilia sicca sint sicut sūt ligna ⁊ lapides si approximent̄ sp erit aq̄ media. igr̄ etiā in aere. minorē pbat. qꝛ int̄ illa corpa erit hūiditas aq̄. g̊ ⁊ aqua. ¶ In 2° pte mouet ⁊ soluit vnū dubiū ⁊ ē istud. dubiū est d̄ tactu ⁊ gustu vtꝝ fiāt p mediū ⁊ itēdit duas cōclusiōes. ¶ Pria ꝯ°: ad sēsationē q̄ fit p sensū tact⁹ ꝯcurrit mediū extraneū. pbat. qꝛ nos nō sētim⁹ corpa dura ⁊ mollia nisi mediāte aere vel aq̄. Et subdit ꝙ si sētirem⁹ mediāte aliq̄ pelliculā tenuē ad quā nō aduerterem⁹ crederem⁹ tn̄ sētire p mediū extraneū. iō similr̄ cōtigit de aere ⁊ aqua. ¶ 2^a ꝯ°: ē. in sensatiōe q̄ fit p sēsū tact⁹ me^m ext̄neū incidētalr̄ se hꝫ. pbo qꝛ i alijs sensib⁹ vbi me^m p se se hꝫ ad sēsationē ppter hꝯ ꝙ mediū motū mouet organū. sꝫ nō i tāgibilib⁹ qꝛ tāgibilia nō agūt p̊ i mediū sꝫ simul agūt i mediū ⁊ i organū sicut simul pcutit̄ clipe⁹ ⁊ clipeat⁹. ¶ In 3^a pte Ari. deťminat d̄ obō ⁊ organo tact⁹ ⁊ dic̄ p̊ ꝙ dr̄ntie corpoꝝ s̄ꝫ ꝙ corpa sūt: sūt oba tact⁹. s. calidū ⁊ frigidū hūidū ⁊ siccū. ¶ Deinde deťminat d̄ organo tact⁹ ⁊ itēdit duas ꝯclōēs. ¶ Prima organū tact⁹ ē i po^a ad huiusmōi q̄litates tāgibiles. ē tn̄ denudatū ab eis nō simplr̄ sꝫ q̄dāmō qꝛ cū q̄litates i organo ꝯsistāt i quadā pportiōe ⁊ medietate iō organū ē d̄nudatū ab excellētijs qualitatū ⁊ nō pcipit qḋlibet tangibile sꝫ solū excellēnissimas qualitates ¶ 2^a ꝯ°: sicut visus est visibilis ⁊ iuisibilis. etiā tact⁹ ē tāgibilis ⁊ intangibilis. itangibile aūt dr̄ dupliciť. vno mō ꝙ est paꝝ tāgibile. alio modo quia propter suam excellentiam corrūpit tactum.

Tertio sciēdū ꝙ circa hunc textū icidūt trea difficultates. ¶ Pria ē vtꝝ sensus tact⁹ sit vn⁹ sensus vt plures. Pro hui⁹ solōē ponūt̄ p̊ aliq̄ suppōes. pma. i potentia tactiua opꝫ ꝯsiderare tres entitates. Pria ē entitas ipsi⁹ po^e tactiue v̄l potētia tactiua entitatiue et realr̄ ē aīa vnita organo tact⁹. 2^a entitas siderā^{da} ē entitas ipsi⁹ organi q̄ ē q̄dā pes ipi⁹ corpis mixti. s. q̄dā neruus extēsus p totum corpus. 3^a. ē entitas qualitas ꝯplexiōis ipsi⁹ organi q̄ vocat̄ dispō v̄l pportio organi. sicut ex formis quattuor elemētoꝝ resultat vna 5^a forma s̄balis q̄ vocat̄ forma mixti. ⁊ alie corrūpunt̄ et nō manēt nisi ꝟtualiter. sic ēt corrūpūt̄ quattuor qualitates p̊me. ⁊ etiaꝫ resultat vna q̄nta q̄litas q̄ vocat̄ ꝯplexionālis mixti vel organi que ꝟtualr̄ ꝯtinet q̄ttuor q̄litates p̊mas. 2^a suppō. p q̄to illa q̄litas ꝯplexiōalis organi ꝟtualr̄ cōtinet caliditatē ppter hꝯ ē pceptiua caliditatis. ⁊ p q̄to talis q̄litas ꝯplexiōalis ꝟtualr̄ ꝯtinet siccitatē ppt hꝯ organū tact⁹ vel potētia tactiua ē pceptiua humiditat ⁊ cē. ¶ 2° ponūt̄ due distinctiōes. ¶ Pria. tact⁹ pōt capi tripliciť. vno°: pro ipsa potētia aīe q̄ ē realr̄ aīa informās organum tact⁹. alio°: p ipso organo tact⁹. 3°: p ipsa q̄litate ꝯplexionali organi q̄ ē vna q̄litas numero extēsa p totū corp⁹ ꝟtualiť ꝯtinēs q̄ttuor q̄litates p̊mas s̄m eē pportionatū. ¶ 2^a di. vnitas est triplex. q̄dā ē intrīseca ⁊ entitatiua siue formalis a qua aliq̄d dr̄ vnū ens itrīsece ⁊ formalr̄: alia ē vnitas ꝟtualis a qua aliq̄d solum dr̄ ꝟtualiter ꝯtinere vnam entitatē. alia ē vnitas extrinseca ⁊ obiua a q̄ aliq̄d dr̄ vnū vnitate sui obiecti. Ex his dr̄r tria dicta. p̊mū. tact⁹ ē vn⁹ sensus vnitate itrīseca ⁊ entitatiua. pꝫ qꝛ si capiat̄ tact⁹ p potētia tactiua. tūc tact⁹ ē potētia rl̄r ⁊ entitatiue ipsa aīa. mō euidēs ē ꝙ aīa ē vna vnitate itrīseca ⁊ entitatiua. Si v̄o capiat̄ tact⁹ p organo tact⁹ sic est q̄daꝫ neru⁹ extensus p totū corp⁹ q̄ est vnū ens numero. iō tact⁹ sic capt⁹ est vn⁹ vnitate itrīseca ⁊ entitatiua. Si v̄o capiatur tact⁹ p qualitate ꝯplexionali disponēte ipꝫ organū sic est vna q̄litas extēsa numero p totū corpus subiectiue exñs in ipso organo tact⁹. igitur euidēs est ꝙ vna vnitate itrīseca ⁊ ētitatiua. ¶ 2^m dcm̄. tact⁹ est plures sensus p̄lalitate ꝟtuali. pꝫ qꝛ ꝯtinet ꝟtualr̄ plꝛes qualitates dr̄ntes spē nō reducibiles ad aliqḋ cōe. ¶ 3^m. sensus tact⁹ ē plures sensus pluralitate extrīseca ⁊ obiectiua. pꝫ qꝛ est pceptiuus pluriū ꝯrietatū nō reducibiliū ad aliqḋ cōe obm̄. ¶ 2^a di. vtꝝ caro sit organū tact⁹. Ad quā br̄ rn̄d^{et} p quattuor dicta. p̊mū. caro non est organū tact⁹. pꝫ p rationes textus 2^m. organū tactus est q̄dam neruus extensus p totū corp⁹ ad modū retis. 3^m. ille neruus nō est sic extēsus p totū corp⁹ ꝙ in qualibet parte corporis sit aliqua pars ipsius nerui. 4^m. ille neru⁹

est sic extensus ꝙ nō ē dabilis aliqua pars cor-
poris in qua nō sit neru⁹ vel cui non iuxta ponat̄
neru⁹. ⁊ hꝫ sufficit ad sēsationē. ¶ Tertia di. vtꝝ
sensibile positū sup̄ sēsū faciat sēsationez. Pro
h⁹ solōe ponit̄ p̊ talis distīn⁹ duplex ē imutatio.
q̄dā ē imutatio realis ⁊ ē actio duoꝝ sboꝝ sibil-
uicē approximatoꝝ hn̄tiū qualites ꝯrias sic est
imutatio aq̄ ab igne. alia ē imutatio aīalis siue
spūalis ⁊ ē receptio spēi sēsibilis mediāte q̄ vita-
liť ip̄a potētia ꝑcipit ip̄m obꝫ. ⁊ talis immutatio
formaľr ꝯstituit sēsū. ⁊ fit a sēsu igr̄ vtꝫ sēsus ē. sꝫ
alia imutatio nō fit a sēsu vľ ab organo sꝫ ꝙ ē cō
positū ex ꝯrijs. ¶ 2ᵒ ponūť aliq̄ suppōes. Pria
q̄ncūqꝫ aliqua duo hn̄t qualitates vel saltē ꝟtu
aliť ꝯtinēt eas vnū realr̄ alti approximatū agit
vel patiť ab alťo. Secūda. organū tact⁹ ꝯtinet
ꝟtualr̄ 4ᵒʳ qualitates p̄mas ⁊ ei⁹ obꝫ ē aliqd cō
tinēs aliquā 4ᵒʳ qualitatū p̄maꝝ vel aliquā ip̄a
rū quattuor qualitatū. Ex hꝫ seqꝰ ꝙ si obꝫ tact⁹
e ēt realr̄ approximatū organo tact⁹ nō ageret
vel patereť ab organo. Tertia q̄ncūqꝫ organū
vel me͞m imutať rľr ⁊ actiue potētia illi⁹ organi
īmutať ꝟtualr̄ ⁊ ꝑceptiue sic ꝙ recipit spēm sui
obi mediāte qua vitalr̄ ꝑcipit suū obꝫ. Quarta
suppō. imutatio realis nō est sensatio sꝫ solū imu
tatio spūalis vel aīalis qō idez ē. Ex his dr̄ p̊ ꝙ
tāgibile positū supra tactū imutat realr̄ ip̄m ta-
ctū ⁊ nō vitalr̄. lꝫ imutet potētiā solū vitalr̄ ⁊ nō rľr
2ᵒ dr̄. ꝙ tāgibile positū supra organū tact⁹ nō
faċ sēsationē sꝫ solū realē imutationē ip̄i⁹ orga
ni mediāte qua imutatione reali corrūpiť sēsus
tact⁹. vt si ferꝝ calidissimū ponereť sup̄ neruūz
sūe realiť imutaret neruū ⁊ non spūalr̄. ideo p̄-
prie non esset sensatio sed realis immutatio.

Conclusio

ꝯrisalis. Impossibile ē duo cōpora dura se tāgere. pꝫ. q̄ si se tāgerēt: tāgerēt se sꝫ supficiē diuisibilē. iō si vnū ⁊ eq̄ cito separeť ab alio sꝫ oēs ptes in
medio essꝫ vacuū vel aer circūdās illa corpa in
eodē istāti ꝑpiquū ptrāsiret sibi locū ⁊ distātez
⁊ hꝫ rō pōt ꝯclarari ꝑ experiētiā. Si. n. ponāť due
mense pfecte plane sī ꝑ aduersariū vna tāgat
aliā inť ip̄sas nihil est mediū. iō si supior equalr̄
sꝫ oēs suas ptes eleueť aer extr̄s in extremita-
tib⁹ ꝑ moueťur ad extremitates q̄ᵐ ad mediū. et
in illo priori erit vacuum in medio.

Primo

dubitať. Utꝝ ois sensus sit su-
sceptiu⁹ spēꝝ sēsibiliū sine mā.
Ad soluēdū hꝫ dubiū est supponēdū ꝙ Ari. i isto
ꝑ̄ximo tractatu detminat de sensib⁹ extioib⁹
⁊ de sensu cōi. ⁊ diuidiť in duo capl'a. In p̄ dter
minat de sensib⁹ extioib⁹ sꝫ ꝙ imutanť ab eo-
rū obiectis. ⁊ diuidiť in tres ptes. ¶ In p̄ma intēdit
quattuor ꝯclōes. ¶ Pria. ois sensus ē susceptī-
uus spēꝝ sensibiliū sine mā. ꝓbat ꝑ simile. q̄ ce
ra recipit formā ānuli sine mā. vt sine auro vel
sine ere. ꝰ etiā sensus recipit colorez a visibili et
sonū ab audibili. ⁊ odorē ab odorabili nō recipiē-
do māz illoꝝ. Subdit ꝙ organū po͞ᵉ sensitiue ē
illō in q̄ est ip̄a potentia sensitiua. sūt eīꝫ idē sbo
sꝫ dr̄nt rōe. q̄ potentia est rō ip̄i⁹ organi. ¶ 2ᵃ ꝯ.
est hec. excellentie sensibiliū corrūpūt sensū. ꝓ
bat q̄ excellentie sensibiliuꝫ corrūpūt ꝓportio
nez qualitatū p̄maꝝ q̄ est forma ⁊ rō ip̄i⁹ organi
¶ 3ᵃ ꝯ. plāte nō sentiūt q̄ᵐuis habeāt aīaꝫ ⁊ patiā
tur a qualitatib⁹ tāgibilib⁹ in hꝫ ꝙ calefiūt ⁊ isri
gidāť. ꝓbat. q̄ nō hn̄t illā ꝓportionez qualitatū
q̄ reqriť ad sensū tact⁹. ¶ 4ᵃ ꝯ. tāgit vnā q̄ōnez
⁊ est hꝫ. vtꝝ omne qō patiť a sensibili sit sentiens
ita ꝙ omne qō patiť ab odore sit olphatiens. et
omne qō patiť a colore sit videns. Et arguit ꝙ
sic duab⁹ rōib⁹. p̄ma. q̄cq̄d agit ī olphatū illō est
odor. ꝰ q̄cq̄d patiť ab odore hꝫ olphatū. ¶ Se-
cūda. lux tenebre son⁹ ⁊ odor videnť agere taz
in alia corpa iaiata q̄ᵐ in corpa aiata. et tn̄ sensi
bile dꝫ solū agere ī ꝓpⁱuz effectū. ꝰ oia ꝑceptibi
lia hn̄t sensuz. ¶ Illā soluit ponendo drāz inter
tāgibilia ⁊ alia sensibilia q̄ oia tā aiata q̄ᵐ iaia-
ta patiūť aliqd a qualitatib⁹ tāgibilib⁹ sꝫ nō oia
patiūtur ab odorib⁹ ⁊ sonis. aliqua tn̄ iaiata pa-
tiūť ab ip̄is. dicim⁹ eīꝫ ꝙ aer fetet. ideo aer ali-
qd patiť ab odore. Ex his pꝫ solutio ad dubiuz.

Secundo

dubitať. Utruz aliqs sensus
exterior nobis deficiat. Ad
soluendū hoc dubiū est supponendū ꝙ Aristo.
in secūda pte hui⁹ capituli itendit talez ꝯclōnez
Tātū sunt q̄nqꝫ sensus extiores. ꝓbat. tot sunt
sensus extiores quot hꝫ pfectū aiatū. sꝫ aiatum
pfectū hꝫ solū q̄nqꝫ sēsus extiores. igʳ tm̄ sē q̄nqꝫ
sēsus extiores. miorē ꝓbat triplicit. p̊ ex pte sēsi
biliū ꝓpoꝝ q̄ sub obō visus nulle sūt spēs que nō
possint ꝑcipi ab aiato pfecto. similiter sub obō
olphatus. ⁊ sic de alijs sensibus. igitur animaliū
pfectum habet sensus perceptiuos omnium sē
sibilium. ⁊ ꝑ ꝯn̄s sunt tot sensus quot habet ani
mal perfectum. Secundo ꝓbat ex parte medij
quia omne mediū. vel est coniūctum vt caro ⁊
sic habemus ipsum vel est extrinsecum vt aer
vel aqua. et sic possumus habere ipsum. igitur
perfectum animatum habet omne mediuz sen

tiendi. et p oñs hz omnes sensus. 3°. pbat ex pte organoꝝ. qr omne organū est a dño alicuiꝰ elementoꝝ. vel igitur est a dominio aque. et sic est oculus. vel aeris. et sic est auditus. et si alicui ap propriectur ignis est olphatus. et si alicui appropriectur terra erit tactus. Ex his patet solutio.

Tertio dubitatur. Utrū pter sensibilia cōia sit ponendus aliquis sensus pticularis distinctꝰ a pdictis sensibus exteriorib⁹. Ad soluendū h̄ dubiū est supponendū q Aristo. i. tia pte bꝰ capituli intendit tales oclōnes ppẽ sensibilia omnia ñ est ponendus alis sensus pprius e pticularis ab aliis distinct⁹. pbat trib⁹ rōib⁹. pma q oia sensibilia cōia sentiūt sensib⁹ pticularib⁹. g pter ipa ñ est ponendus alius sensus. z⁹ rō. nullū obm hñs sensū pprium ab alijs distinctū sentit ab alio sensu nisi p accñs. s3 sensibilia omnia sentiuntur ab alijs sensib⁹ p se. g ñ hñt sensū pprium ab alijs distinctū. minorem pbat qr si non. seqret q mo⁹ non magis pcipetur a visu q̄ hoc qd est esse cleōis filiū. 3ª ratio. illa nō hñt sensū pprium ab alijs distinctū q p se a plurib⁹ sensib⁹ pcipiūtur. s3 sensibilia cōia plurib⁹ sensib⁹ pcipiūtur g et c. Subdit vnū du⁹ qr pcipim⁹ sensibilia cōia plib⁹ sensib⁹. Soluit q e vt pcipiam⁹ diuersitatem inf sensibilia cōia e ppa. s. n. sensibilia omnia solū pcipent ab vno sensu n viderentur differre a sensibilibus proprijs

Ad rationes an oppoᵐ. Ad pmaз dr q inf securi e lesa ligni est aer mediꝰ q̄ trute nāe vlis su atur ne diuidatur a securi ne postea sit vacuū. Et simlif dr ad alias duas rationes. Et h deque stione.

Queritur 8°. Utrꝫ pter sensus pticulares sit ponendus sensus cōmunis ex nā rei e formalif dñstictus. Argr pmo q ñ: qr actiones sensuū pticulariū ñ pcipiūtur a sensu omuni. igr pter sensus pticulares ñ est ponendus sensus omunis. tenet oñā qr illud ppter qd est ponendus sensus omunis e vt pciperet actiones sensuū pticulariū. añs p3. qr actiones sensuū pticulariū ñ sūt qualitates sensibiles. e eadem ratione actiones sensus omūs pcip ntur ab alio sensu. e sic esset pcessus in infinitū. 3°. qr ñ posset pcipe actiones sensuū pticulariū nisi etiā pcipet oba sensuū pticulariū e sic idem obm ppum pcipetur a duabus potētijs p se. C z⁹ sic. sensus omunis ñ potest ponere

oram inter oba diuersoꝝ sensuū. g pter sensus pticulares nō est ponēdus sensus omunis. añs p3. qr si poneret oram inter obiecta diuersoꝝ sensuū vel esset eodem actu vel diuersis. non eodem actu qr ipossibile est eadem potentia eodē actu distincte cognoscere oba specifice distincta. nec diuersis. qr vel esset in eodem instanti vel in diuersis. non i eodē. qr impossibile est eandē potentiam simul e in eodē instanti habere plures actus. nec diuersis. qr cū simul ponat oram inf illa oportet q in eodem instanti cognoscat ipa C 3⁹ sic. si esset ponēdus sensus omunis hoc esset maxime ad pcipiendū sensibilia omunia. sed su pra pbatū est q pter sensibilia communia nō oportet ponere aliquem sensum. igitur. Et 2 firmatur qr ois sensus habet aliqd obm adequatum et aliqd organum. et est solum vnius 2rietatis. sed sensus omunis non h3 obm vnū adeq tū nec h3 organū. nec est tātū vni⁹ 2rietatis. igr. C In oppositum est auctoritas phi'osophi.

Primo sciendū est q p solōe q̄onis sūt soluēde aliq difficultates. C Pᵃ ma. vtꝫ pter cognitione passioni sensuū p ar ticulariū sit ponēdus sensus cōis. Pro solōe h⁹ difficultatis ponunf aliq suppositiones. pma. nos expimētaliter pcipimus nos sentire. vt cognoscimus nos videre colorem. cognoscimus etiam nos audire sonum. z⁹ suppositio. visus nihil pcipit nisi sit coloratus vel colorꝫ capiendo colorem put se extendit ad lumen vel lucez. p3 qr color est obm adequatū visus: Ex ista sequit ētia. f. q visus non cognoscit suū actuз. qr suus actus neqꝫ est color neqꝫ est coloratus. Ex his respondetur ad difficultatē q ad cognoscendū actiones sensuū particulariū est ponēdus sensus omunis. patet qr actiones sensuū pticulariū cognoscunf ab aliquo sensu. p3 p pmā suppositionē e ñ ab aliquo sensu pticulari. p3 p z^am e etiam g ab aliquo sensu omuni. Pro solōe tū argumentoꝝ ponūtur due suppōnes. Prima. q actiōes sensuū pticulariū directe cognoscūf e nō reflexe. z⁹ q actiōes sensuū pticularium sunt qualitates sensibiles. i. sensu pceptibiles. C z⁹ difficultas vtꝫ ad cognoscendū oras oboꝝ rum diuersoꝝ sensuū sit ponendus sensus cōis Pro solōe hu⁹ difficultatis ponūtur aliq sup positiōes. pma. potentia que ponit oram inter aliqua duo debet esse p se cognoscitiua eoꝝum alsp oster decipi i assignatione orie. z⁹. nullus sēsus pticularis potest p se cognoscere obiecta

diuersoꝝ sẽsuũ. pȝ q: oẽ sẽsibile ꝓpriũ qđ est ꝑceptibile pᵉ ab vno sẽsu ẽ ꝑ accñs ꝑceptibile ab alio sensu ꝑticulari. Ex his seqtur 3ª ꝙ nullus sẽsus ꝑticularis põt ponere dr̃iaȝ iter oba diuersoꝝ sẽsuũ. 4ª. cognoscimꝰ ꝑ expiẽtiã ꝙ ꝑ aliquẽ sẽsũ ponimꝰ dr̃iaȝ iter oba diuersoꝝ sensuũ: vt hos põit dr̃am int̃ saporẽ ⁊ sonũ. Ex his rñr ad difficultatẽ ꝙ ad cognoscẽdũ dr̃as oboꝝ diuersoꝝ sẽsuũ oȝ ponere sẽsũ cõeȝ. pȝ q: ꝑ aliquẽ sẽsũ cognoscimꝰ dr̃iaȝ oboꝝ diuersoꝝ sẽsuũ. ⁊ nõ ꝑ aliquẽ sẽsũ ꝓpriũ. g̃ ꝑ sẽsũ cõeȝ. ꝓ solutõe istorũ ponit̃ talis suppõ. ꝙ sensus cõis ꝑmo ꝑ vnũ actũ ꝓpriũ distĩcte ⁊ adequate cognoscit obm vniꝰ sẽsus: ⁊ ꝑ aliũ actũ distĩcte ⁊ adequate cognoscit obm alteriꝰ sẽsus: ⁊ virtute istoꝝ duoꝝ actuũ format vnũ 3ᵐ actũ v̀tualr̃ ꝯtinẽtẽ adeq̃tas ⁊ distĩctas notitias illoꝝ oboꝝ ꝑ quã distinguit ⁊ ponit dr̃iaȝ vniꝰ obiecti ab altero. ℭ 3ª di. vtrũ sẽsus cõis hẽat vnũ adeq̃tũ obm ⁊ vnũ organũ ⁊ sit solũ ꝑceptiuꝰ vniꝰ ꝯrietatis. Ad cuiꝰ ꝓbationẽ dñr tria. ꝑmũ. ꝙ obm adeq̃tũ sensus cõis ẽ q̃litas sẽsibilis. oẽ. n. ꝑceptibile a sensu cõi ẽ q̃litas sẽsibilis: ⁊ oĩs q̃litas sẽsibilis ẽ ꝑceptibilis a sẽsu cõi. ℭ 2ᵐ dictũ. sẽsus cõis ẽ ꝑceptibilis pl̃iũ q̃litatũ ⁊ etiã pluriũ sensibiliũ tã ꝓprioꝝ q̃ȝ cõiuȝ reducibiliũ ad vnũ cõe obm. s. ad q̃litatẽ sẽsibilẽ. ⁊ hoc capiẽdo q̃litatẽ sẽsibilẽ ꝓ q̃litate sensu perceptibili. ℭ Tertiũ dictuȝ sensus cõis habet vnum organum in quo terminantur oẽs sensus particulares: ⁊ est cor vel cerebrũ.

Secundo sciẽdũ ẽ ꝙ Ari. i hoc 2º capitulo ostñdit numeꝝ sẽsuũ iteriorũ: ⁊ diuidit̃ i duas ptes ꝑ̃cipales. Jn pᵃ ostñdit modũ ponẽdi sensũ cõem ex pte duoꝝ. s. ex pte actionũ sẽsuũ ꝑticulariũ ⁊ ex dr̃iis oboꝝ diuersoꝝ sẽsuũ ẽm modũ deductũ i ꝑmo nõbili: ⁊ diuidit̃ i sex ꝑticulas ẽȝ sex q̃ões q̃s videt̃ soluere phs. Jn ꝑma itendit tres ꝯclusiones. ℭ Prima tãgit ꝑmã q̃õeȝ ⁊ ẽ hec. vtrũ sensus ꝑticulares ꝑcipiãt suas opatões. aut ille ꝑcipiãtur ab illo sẽsu. ℭ 2ª ꝯ. tãgit duas rões ꝓ ꝑma pte ⁊ duas ꝓ 2ª. ꝑma rõ ꝓ ꝑma pte est talis ꝙ si actões sensuũ ꝑticulariũ ꝑciperẽt̃ ab alio sensu seq̃ret̃ ꝙ vniꝰ ⁊ eiusdẽ obiecti eẽnt duoꝰ sẽsus: qđ ẽ ipossibile: ⁊ ꝓbat ꝯñaȝ q: ipossibile ẽ aliquẽ cõphẽdere se videre colorẽ nisi videat coloreȝ. 2ª rõ q: si actões sẽsuũ ꝑticulariũ ꝑciperẽtur ab alio sẽsu eadẽ rõe actio illiꝰ sẽsus ꝑciperetur ab alio: ⁊ sic eẽt ꝓcessus i ifinitũ. Pro prima parte ponit alias duas rões ꝑma q: seq̃ret̃ ꝙ eẽt idẽ sẽsus sui ipsius. 2ª q: seq̃ret̃ ꝙ visio eẽt colorata vel eẽt color: qđ ẽ ipossibile. ℭ 3ª ꝯ. tãgit solutionẽ q̃õis: ⁊ ꝑmo dat solutionẽ ad hoieȝ ꝯ rõea scãs ꝓ ꝑma pte ⁊ ẽ hec. tenebra nec ẽ color: nec colorata ⁊ tñ ꝑcipit̃ a visu. 2º dat verã solutioneȝ q̃õis ⁊ ẽ hec: ẽ aliq̃s sẽsus q ꝑcipit colorẽ i p̃ntia coloris. ⁊ talis nõ ꝑcipit actionẽ ꝑ quã cognoscitur color. aliꝰ ẽ sẽsus q ꝑcipit colorẽ i absẽtia coloris: ⁊ ille etiã ꝑcipit visionẽ ⁊ vocatur sensus cõis. ℭ Jn 2ª pte soluit scđaȝ q̃õeȝ q̃ ẽ hec: cũ sẽsibilis ⁊ sẽsus sint idẽ actꝰ q̃re sẽsibile ñ sẽtit sicͭ sẽsus. Soluit ꝙ cũ motꝰ actio ⁊ passio sint i patiẽte. actꝰ. n. actiui ⁊ passiui sũt i patiẽte ⁊ disposito. iõ nõ oȝ mouẽs moueri nec agẽs pati. silr̃ ẽ de actu sẽsibilis ⁊ sẽsitiui: sicut. n. actio ⁊ passio sũt i patiẽte ⁊ nõ i agẽte. sic etiã actꝰ sẽsitiui ⁊ sẽsibilis nõ ẽ i sẽsibili ẽȝ i sẽsitiuo. iõ sẽsibile nõ dr̃ sẽtire ẽȝ sensitiuũ. ℭ Jn 3ª pte soluit 3ᵃᵐ q̃õeȝ q̃ est hec. vtrũ sẽsus ⁊ sẽsibile silr̃ corrũpãtur. Soluit ꝑ distĩctionẽ ꝙ duplex ẽ sẽsus ⁊ sẽsibile: q: q̃dã ẽ i potẽtia aliud ẽ sẽsibile i actu. ⁊ ille sensus in actu silr̃ corrũpit̃ cũ sẽsibili actu. ꝓbat q: eoꝝ ẽ idẽ actꝰ. g̃ q̃ñ corrũpit̃ actus vniꝰ corrũpit̃ etiã actꝰ alteriꝰ: ⁊ ꝑ ꝯñs q̃ñ vnũ corrũpit̃ alteꝝ corrũpit̃. ℭ Jn 4ª ꝑticula soluit q̃rtã q̃õeȝ quare. s. q̃dã sẽsibilia corrũpũt sẽsũ: ⁊ q̃dã delectãt sẽsũ. Soluit ꝙ oĩs sensus ꝯsistit i quadã simphonia hoc ẽ i quadã media ꝓporõe. q̃libet aũt ꝓportio corrũpit̃ ꝑ excellẽtiã. iõ excellẽs sensibile corrũpit sẽsũ: sicut vox excellẽter grauis vl̃ acuta corrũpit auditũ: ⁊ excellẽs gustabile corrũpit gustũ. sȝ sẽsibilia denudata ab his excellẽtijs delectãt sensũ vt dulcia ⁊ salsa: ⁊ etiã sonus ꝓportõatꝰ i graui ⁊ acuto delectat auditũ. temperatũ vero ex calido ⁊ frigido delectat tactũ.

Tertio sciẽdũ ꝙ Ari. i 5ª ꝑticula huiꝰ capituli mouet ⁊ soluit q̃ntã q̃õeȝ q̃ ẽ hec. Qualr̃ differũt sensus ꝑticulares a sensu cõi ex pte actꝰ. Soluit ꝙ vnusq̃sq̃ sẽsus ꝑticularis sentit suũ ꝓpriũ sensibile sibi obm. ⁊ discernit dr̃ias eius vt visus discernit albũ a nigro: ⁊ gustꝰ dulce ab amaro. ⁊ silr̃ de alijs: sed sensus cõis discernit inter obiecta diuersoꝝ sensuũ. ꝓbat q: nos discernimus iter albũ ⁊ dulce: ⁊ vniuersalr̃ sentimꝰ ꝙ sensibilia diuersoꝝ sẽsuũ abinicẽ dr̃nt. g̃ necesse ẽ ꝙ hoc fiat ꝑ aliquẽ sensũ. illa. n. sensibilia sũt ⁊ nõ ꝑ aliũ sensũ q̃ȝ ꝑ sensum cõeȝ. g̃ sẽsus cõis ponit dr̃iaȝ iter obiecta diuersoꝝ sensuũ cũ nõ sit ꝑ aliã cãȝ q̃ȝ ꝑ cõeȝ. pȝ q: necesse est ꝙ fiat ꝑ vnũ sensũ ⁊ nõ ꝑ pl̃es ⁊ nõ per

aliquē sensū ꝑticularē. igit̄ ꝑ sensū cōez. añs ꝓbat ꝑ siłe: qꝛ si ego dicerē me sentire illud eē albū: ⁊ alius sentiret illud eē dulce. ego nō possez ponere dr̃iaz iter albū ⁊ dulce. igit̄ siłr si vnꝰ sēsus cognoscat vnū obm: ⁊ aliꝰ sensus cognoscat aliud obm: nullus illoꝝ poterit ponere dr̃iam iter illa obiecta. iō ē manifestū ꝙ dr̃ia duoꝝ obiectoꝝ debet fieri ꝑ vnū sēsū cōez ⁊ debet fieri ī eodē īstāti tēpoꝝ. ꝓbat ꝑ siłe qꝛ si aliqs ponat dr̃iaz iter aliqua duo penes bonū ⁊ malū necesse ē ꝙ ꝓ eodē īstāti tēpoꝝ assignet h̄ eē bonū et alteꝝ malū. ℭ In vltima ꝑticula mouet sextā q̄stionē ⁊ est hec: vtrū sensus cōis sit vnus. ℭ Et arguit̄ ꝙ nō qꝛ īpossibile vr̄ ꝙ vnus sensus sit iudicet de diuersis sensibilibꝰ ⁊ ꝯ̄rijs: ſꝫ sensus cōis sit indicat de diuersis sensibilibus ⁊ ꝯ̄rijs. igit̄ sensus cōis nō est vnꝰ sensus. maioꝛ ꝓbat. qꝛ īpossibile ē idē ⁊ idiuisibile moueri motibꝰ diuersis ⁊ ꝯ̄rijs. igit̄ idē sensus nō pōt moueri sēsibilibꝰ ꝯ̄rijs ⁊ diuersis. Hoc argumentū soluit pħs ⁊ dicit ꝙ sensus cōis ē vnꝰ ⁊ idiuisibilis: est tñ ſm eē diuersus ⁊ quodā mō diuisibilis. Contra hāc solutionē arguit pħs qꝛ lꝫ idiuisibile possit hr̄e ī potētia ꝯ̄ria nō tñ pōt siłr hr̄e ꝯ̄ria ſm actū. Soluit ꝙ sicut pūctus est quodāmō vnus ⁊ quodāmō duo ſm se acceptus est vnus: sed ſm ꝙ est finis vnius partis ⁊ principiū alterius est quodāmō duo. siłr est de sensu communi.

Conclusio responsalis. Preter sēsus particulares est ponēdus sensus communis ab eis formaliter ⁊ entitatiue distinctus. hec conclusio patet ex dictis.

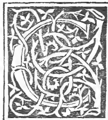
Primo dubitat̄. Utrū opinio ⁊ fātasia sint idē. Ad soluēdū hoc dubiū est supponendū ꝙ Ari. ī hoc 2º capitulo siue 2ª ꝑte determinat de sensibꝰ iterioribꝰ: ⁊ diuidit̄ ī sex ꝑticulas: In ꝑ̄ma tangit opinionē antiquoꝝ cū eiꝰ ꝓbatōe ⁊ ē hec. Antiq ponebāt maxime duas dr̃ias aie. s. motiuū ſꝫ locū ⁊ alteꝝ qd̄ ē cognitiuū cuiꝰ actꝰ sūt ītelligere ⁊ sentire. iō nō distinguebāt iter sentire ⁊ ītelligere. hāc ꝓbat duabꝰ rōibꝰ ⁊ duabꝰ auc̄tatibꝰ. ℭ Prima rō. sensus cog̃scit. ītellectꝰ cog̃scit. g̃ ītellectꝰ est sensus. Prima auc̄tas est empedoclis dicentia ꝙ volūtas ad p̄ns auget̄ ī hoībꝰ ⁊ ī alijs aialibus q̄ ⁊ eis ſꝑ ꝓ̄stat altera ⁊ altera sapere. 2ª est Homeri dicētis. talis est ītellectꝰ ī t̄renis hoībꝰ qualem ī die educit pr̄ veroꝝ deoꝝ. s. sol oēs etiā isti antiqui existimabāt ītelligere fieri ꝑ organū corporeū. iō dicebāt ipsū subiacere īfluētijs celi. 2ª rō. si simile simili cognoscit̄: ſꝫ aia cognoscit oīa corpora igit̄ est cōposita ex oībꝰ corporibꝰ. ⁊ ꝑ ꝯ̄ñs potētia ītellectiua erit organica sic sensitiua ⁊ sic iter ea nō erit dr̃ia. ℭ 2ª ꝯ°. tāgit huiusmodi reprobationē. ⁊ itēdit quiq̧ rōes. Prima rō. qꝛ hec ꝯ°. est īsufficiens eo ꝙ ondit cāz sciē ⁊ cognitōis ⁊ nō cāz ignorātie ⁊ deceptōis q̄ tñ ī pluribꝰ ē. In maiori. n. tpe aia est ī ig̃rantia q̄ꝫ ī scia. 2ª qꝛ ſm eos oꝫ dicere oīa esse v̄a q̄ vident̄. 3ª rō qꝛ ſm eos oꝫ dicere ꝙ deceptio causet̄ ex ꝯtactu dissilis sicut scia ex ꝯtactu siłis. Hoc aūt ē falsū cū eadē deceptio ⁊ scia sit ꝯ̄rioꝝ ⁊ dissiliū. 4ª rō. illa distiguūtur q̄ pn̄t ad iuicē separi: ſꝫ ītelligere ⁊ sentire pn̄t ad iuicē separi. nā sensus ē ī oībꝰ aialibꝰ. ītellectꝰ est tm̄ ī hoībꝰ. 5ª rō. ꝯtigit ītelligere recte ⁊ nō recte. sēsus aūt respectu veroꝝ ⁊ ꝓꝑoꝝ sensibiliū ſꝑ verꝰ ē. ℭ In 2ª ꝑticula ponit dr̃iaz iter fātasiā ⁊ opinionē: ⁊ itendit talē cōclusionē. fātasia non est opinio. ꝓbat tribꝰ rōibꝰ ꝑ̄ma. ī nobis est fātasiari cū volumꝰ eo ꝙ possumus añ oculos nr̄os fingere idolū: ſꝫ ī nobis nō est opinari cū volumꝰ ſꝫ cū aliq̄ rōe ꝓbabili. iō h̄ mō gl̄ibet oppinat̄ cū vult cū opinio fiat ꝯcedēdo veꝝ vel falsū. 2ª rō. ad opinionē t̄ribilis aut delectabilis mouemur ꝓsequendo vel fugiēdo. fātasia aūt h̄ mō nihil nos mouet: ſꝫ hēmꝰ nos ī ꝯsideratōe fātasmatū: ac si solū videremꝰ idolū rei. 3ª rō. opinio pōt eē ītellectualis cū scia prudentia ⁊ opinio sint dr̃ie ītellectualis ꝯsiderationis. Fātasia aūt ad intellectū nullo mō ꝑtinet. Ex his infert ꝙ fātasia differt ab opinione. differt etiā ab ītellectu. 2º īfert ꝙ ītelligere non est rē sentire sensu exteriori ⁊ iteriori q dr̄ fantasia. ℭ In 3ª ꝑticula ponit dr̃iaz iter fātasiā ⁊ sensū. ⁊ ītēdit duas ꝯclusiones. ℭ Prima tāgit vnam suppositionē ⁊ est hec. si fātasia est v̄tꝰ seu potētia aie ſm quā ī nobis fit aliqd̄ fantasma tūc est vna de his potentijs aut v̄tibꝰ qbꝰ discernimꝰ veꝝ a falso. iō videt̄ ꝯuenire cū sensu cū opinione cū scia ⁊ cū ītellectu. ℭ 2ª ꝯ°. fātasia nō ē sensus. ꝓbat q̄tuoꝛ rōibꝰ. ꝑ̄ma qꝛ vł ē sensus ī actu ⁊ hoc non: qꝛ ille non ī est dormientibꝰ qbꝰ tñ ī est fantasia. nec sensus ī potentia: qꝛ ī est oībꝰ aialibus. fantasia. n. nō ī est oibus aialibus: vt patet de aialibꝰ īꝑfectis. 2ª rō. sensus semꝑ est verꝰ. fantasia pluries errat. g̃. 3ª rō. cū sentimus aliqd non dicimus qd̄ videt̄ nobis hoc vel apparet: sed fiducialr̄ asserimus. cū aūt fantasiamus dicimus qd̄ apparet nobis sic esse. 4ª rō. fantastice visiones apparent dormientibus in qui-

bus non fiunt alique sensationes.

Secūdo dubitatur. Utrū fātasia sit itellectꝰ aut scia. Ad soluendū h̄ dubiū ē supponēdū q̄ Ari. i 4ª pticula cōparat fātasiā ad itellectū: ꝛ itendit duas conclusiones. ¶ Prima. fātasia nō ē itellectꝰ nec scia. pbat q̄ itellectꝰ ꝛ scia sp sūt veroꝝ. fātasia aūt sepe est falsoꝝ. ¶ 2ª 9°. fātasia nō ē aliqd cōpositū ex sēsu ꝛ opiniōe. pbat duabꝰ rōibꝰ. ¶ Prima. eadē apparētia fātastica nō sūt siľ vera ꝛ falsa: sʒ de eodē obiecto hēmꝰ apparētiā sēsus falsā. ꝛ opinionē verā: vt pʒ de q̄titate solis. igiť. ¶ 2ª rō. seq̄ret q̄ eadē opinio siľ eēt vera ꝛ falsa: ꝛ q̄ opinio mutaret sine mutatōe rei aut ipsiꝰ opinātis qd ē ipossibile. ¶ In 5ª pticula diffinit fātasiā ꝛ itēdit tres 9clusiones. ¶ Primo tāgit quattuor supponēs. pma. i oibꝰ q̄ sic se hñt ad formā q̄ aliqd ē motū ad formā pmi mouētis necesse est vt ipsū motū moueat aliud sic etiā sēsus tactꝰ h̄m actū necessario mouet aliud 9nis ipʒ. 2ª. fātasia ē qdā motꝰ. Tertia fātasia nūq̄ ē sine sensu ꝛ ē i eodē sbo i q̄ ē sēsus. Quarta motꝰ fātasie fit a sēsu h̄ʒ actū. ¶ Scd̄a 9°. tāgit diffinitionē fātasie quā 9cludit ex dcis. fātasia ē motꝰ a sēsu scd̄o h̄ʒ actū. ¶ Tertio tangit duas pprietates eiꝰ. pma 9tigit aialibꝰ mlta opari ꝛ pati h̄ʒ fātasiā. Scd̄a 9tigit eā verā vľ falsā eē. pbat q̄ lʒ sēsus respcū ppoꝝ sēsibiliū sit sp verꝰ tñ 9tigit sensū mētiri i cogñscēdo sēsibile p accñs. Ex his ifert diffinitionē fātasie pus positā. ¶ In sexta pticula oñdit qd nois fātasie: ꝛ tāgit duas alias pprietates fātasie. pma: fātasia accipit nomē ab ipso luie. pbat dupľr. q̄ visus ē maxime sēsus. 2° q̄ fanes grece idē ē qd videre latine. mō nō 9tigit videre sine luie. Scd̄a q̄ fātasie manēt i absētia sēsibiliū ꝛ siľes sūt sēsibilibꝰ. iō aialia mlta opanť h̄ʒ fātasiā. alia q̄ nō hñt itellcm̄ vt bestie. alia vo ex velamento itellectus. aut ex passione. aut ex egritudine. aut in somno vt homines. Consequenter recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio dubitatur. Quot sūt sensus iteriores. Ad qd breuiter rñdeť q̄ sunt q̄nq̄. Primꝰ est sensus cōis ꝛ ē i anteriori pte cerebri q̄ ps ē medullosa ꝛ humida: ꝛ illa ē eiꝰ organū ꝛ eiꝰ actꝰ ē cogñscere oba pticulariū sēsibiliū ꝛ cogñscere sēsibilia tā cōia q̄ ppa i eoꝝ absētia. 2ª ē virtꝰ imaginatiua: ꝛ eiꝰ organū ē post organū sēsus cōis ꝛ 9sistit i mag̃ duritie ꝛ frigiditate cerebri: ꝛ eiꝰ actꝰ ē speculari formas rei sensibilis i absētia rei. 3ª ē existimatiua cuiꝰ organū ē i media pte cerebri q̄ ē calida pp motū mltoꝝ spirituū: cuiꝰ actꝰ ē elicere spēs nō sēsatas a spēbus sēsatis sub rōe boni psequēdi vľ mali fugiēdi. 4ª ē potētia memoratiua cuiꝰ organū ē i posteriori pte cerebri: ꝛ eiꝰ actꝰ ē reseruare spēs sēsibiliū i absētia sēsibilis. 5ª ē fātasia cuiꝰ organū est i medio cerebri: ꝛ eius actus est componere ꝛ diuidere species reseruatas in memoria.

Ad rationes añ oppm. Ad pmā dr̄ q̄ actōes sēsibiliū pticulariū nō sūt q̄litates sēsibiles ad istū sēsū q̄ sint q̄litates sēsu exteriori pceptibiles: sūt tñ q̄litates sēsibiles ad istū sēsū q̄ sūt q̄litates aliq̄ sēsu pceptibiles. ¶ Ad scd̄aʒ dr̄ q̄ sēsus cōis p eūdē actū ꝛ i eodē istāti tpis ponit drīaʒ iter oba diuersoꝝ sēsuū. ille tñ actꝰ v̄tualr̄ 9tinet duos actꝰ p̄cedentes p quos distincte cognita sūt illa obiecta. ¶ Ad tertiā dr̄ q̄ sēsus cōis pcipit sēsibilia cōia ꝛ hʒ vnū obiectū ꝛ vnū organuʒ: vt supra visum est. Et hec de secundo libro de anima.

Irca tertiū librū de aia. Queriť pmo vtrū itellcūs agēs sit potentia aie ab itellectu possibili ꝛ ex nā rei ꝛ formalr̄ distīcta. ¶ Arguiť pmo q̄ distiguātur realr̄: q̄ itellectꝰ agēs ē p̄stātior ꝛ nobilior itellectu possibili. igiť distiguiť realr̄ ab itellectu possibili. tʒ 9ña q̄ idē nō ē p̄stātiꝰ ꝛ nobilius seipso. ¶ Arguiť 2°. sic. itellectꝰ agēs ē icorruptibilis: itellectꝰ possibilis ē corruptibilis. igiť distiguūť realr̄. añs pʒ p Ari. dicētē h̄ qdē ipossibile ē. passiuus vo itellectꝰ corruptibilis ꝛ sine h̄ nihil itelligit. ¶ Arguiť 3°. sic. q̄ non distiguāť ex nā rei ꝛ formalr̄. q̄ nō ē ponēda pluralitas sine necessitate: sʒ nō ē necesse ponere distictionē formalē ꝛ ex nā rei iter itellectū agētē ꝛ possibilē vt posset pbari defendēdo oppositū. Et 9firmatur auctoritate Augustini dicētis q̄ itellectꝰ ꝛ volūtas nō sūt plures aīe sʒ vna aīa. ꝛ nō sūt plures mētes sʒ vna mēs: ꝛ nō sūt plures sbe sed vna sba. ¶ In oppositū ē auctoritas phi in littera.

Primo sciēdū ē ꝙ ꝓ solōe q̄ōis sūt solvēde q̄ttuoꝛ difficultates. ¶ Prima ē de entitate ipsiꝰ itellectꝰ agētis ⁊ possibilis. vtꝫ. s. sit eadē entitas aut plēs. Pro solōe hꝰ difficultatis ponit̄ talis suppō. aīa hꝫ duplicē cālitatē respcū suiactꝰ. s. cālitatē efficiētis. efficiue. n. ꝓducit actū. hꝫ etiaꝫ cālitatē cause mālis recipiētis. s. subiue. n. recipit suū actū. ¶ 2a suppō. ipossibile ē idē sub eadē rōe formali eē pn͂m efficiue ꝓductiuū alicꝰ ⁊ subiue receptiuū eiusdē. Ex hꝭ seq̄t̄ ꝙ aīa ꝑ distictas rōes formales ē pn͂m ꝓductiuū sui actꝰ ⁊ receptiuū eiusdē. Ex his ponūt̄ q̄ttuoꝛ dcā. ꝑmū. i essentia aīe sūt ponende due rōes formales siue due formalitates quaꝝ vna ē itellectꝰ agēs. alia ꝟo itellectꝰ possibilis: ⁊ ꝑ vnā ē pncipiū ꝓductiuū sui actꝰ. s. ꝑ itellectū agētē: ⁊ ꝑ aliā est pn͂m receptiuū sui actꝰ. s. ꝑ itellectū possibilē. ¶ 2m dcm̄. iste due formalitates nō distiguūt̄ ab aīa nec a se inicē realr̄ aut eētialr̄. pꝫ. q2 nō est ponēda pluralitas sine necītate. ¶ 3m dcm̄. isti duo itellectꝰ distiguūtur ex nā rei. pꝫ q2 q̄cūqꝫ opatōe itellcūs seclusa distiguūtur. igit̄ distiguūt̄ ex nā rei. añs pꝫ q2 seclusa q̄cūqꝫ opatōe itellectꝰ vnꝰ eoꝝ est rō ꝓductiua ipsiꝰ actꝰ: ⁊ aliꝰ est rō receptiua illiꝰ actus. ¶ 4m dcm̄. isti duo itellectꝰ distiguunt̄ formalr̄. pꝫ q2 sūt due rōes formales qbꝰ attribuūtur ꝑdicata formalr̄ distīcta. igit̄ distiguūt̄ formalr̄. añs pꝫ q2 itellectꝰ agens debet agere ⁊ itellectꝰ possibilis pati. ¶ 2a di. vtrū itellectꝰ agēs ⁊ itellectꝰ possibilis sint distīcte poᵉ immeᵗᵉ. eēntiā aīe pficiētes. Ad quā rñdet̄ ꝑ° ꝙ itellectꝰ agēs ⁊ itellectꝰ possibilis sūt poᵉ aīe ex nā rei ⁊ formalr̄ distīcte pꝫ q2 potētia actiua ⁊ passiua sūt poᵉ ex nā rei ⁊ formalr̄ distīcte: sꝫ itellectꝰ agens est potētia actiua: ⁊ itellectꝰ possibilis ē potētia passiua. igit̄ 2° q2 hn̄t actꝰ distīctos. igit̄ sūt poᵉ distīcte. ¶ 2m dcm̄. vna illaꝝ nō pficit aliā. pꝫ q2 i nālibꝰ pficiens realr̄ distiguit̄ a pficibili: sꝫ itellectꝰ agens nō realr̄ distiguit̄ a possibili. igit̄. ¶ 3m dcm̄ itellectꝰ agēs ⁊ itellectꝰ possibilis imediate pficiūt eēntiā aīe: ⁊ i ea imediate subiectāt̄. sic formalitas sꝫ hat̄ i eēntia cuiꝰ ē formalitas. ¶ Tertia di. vtꝫ itellectꝰ agētis ⁊ possibilis sit idē actꝰ. Pro solōe huiꝰ difficultatis ponūt̄ duo dcā. ꝑm est istud. itellectꝰ agēs se hꝫ q̄druplr̄ i genere cause efficiētis. pꝫ q2 itellectꝰ agēs cū fātasmatibꝰ ɔcurrit effciue ad ꝓducēdū spēꝫ itelligibilē: ideo eiꝰ ꝑmꝰ actꝰ est ꝓducere spēꝫ itelligibilē ꝑtialr̄ ⁊ effciue. 2° itellectus agens cū spē itelligibili effectiue ꝓducit actū itelligēdi. ideo actꝰ scđs est effciue ꝓducere actū itelligēdi. 3° itellectꝰ agēs cū spē itelligibili ɔcurrit ad effectiue ꝓducēdū dispōeꝫ ad hītū. 4° itellectꝰ agēs cū spē itelligibili effciue ꝓducit hītuꝫ: ⁊ sic ipsiꝰ itellectꝰ agētis sūt q̄ttuoꝛ actꝰ. ¶ 2m dcm̄. itellectꝰ possibilis se hꝫ q̄druplr̄ i gn̄e cause mālis. pꝫ q2 ꝑmo subiectiue recipit spēꝫ itelligibilē effectiue ꝓductā ab itellectu agente ⁊ fātasmate. 2° recipit actū itelligēdi effectiue ꝓductū ab itellectu agente cū spē itelligibili. 3° recipit dispositionē effectiue ꝓductā ab itellectu agēte cū spē itelligibili. ⁊ 4° recipit hītū cātū ab ipso itellectu agēte cū spē itelligibili: ⁊ sic itellectꝰ possibilis sūt q̄ttuoꝛ actꝰ ꝙ oēa coicāt i hoc coi actu ꝙ est recipe. ¶ 4a di. vtrū itellectꝰ agēs sit nobilioꝛ itellectu possibili. Ad quā rñdet̄ ꝑ distictionem ꝙ itellectus agēs ⁊ possibilis pn̄t cōparari adinuicem duplr̄. vno mō i rōibꝰ formalibꝰ agētis ⁊ patiētis: ⁊ sic itellectꝰ agēs ē nobilioꝛ ⁊ pfectioꝛ itellectu possibili: q2 rō formalis itellectꝰ agētis est nobilioꝛ ⁊ pfectioꝛ rōe formali intellectus possibilis. alio mō pn̄t ɔsiderari sꝫ suos actꝰ ⁊ sm̄ suos fines: ⁊ sic itellectus possibilis est nobilioꝛ itellectu agēte: quia intellectus possibilis potest habere vnū actum perfectiorem omni actu intellectus agētis. visio enim beatifica et cognitio summi intelligibilis est actus intellectus possibilis: ⁊ ille est perfectioꝛ quocunque actu ipsius intellectus agentis. etiam intellectus possibilis potest virtualiter cognitiue attingere obiectuꝫ perfectū et hoc non potest facere intellectus agens. Tertio potentia beatificabilis est honorabilioꝛ non beatificabili. sic est de intellectu possibili respectu intellectus agentis. igitur itellectus possibilis est nobilioꝛ intellectu agente.

Secundo sciendum est ꝙ iste est tertius liber de anima i quo Aristoteles determinat de potentia itellectiua anime: ⁊ diuiditur in quattuoꝛ tractatus. in primo determinat de potentia rationali ipsius anime intellectiue: et diuiditur in quattuoꝛ capitula. in primo determinat de intellectu possibili. ⁊ intendit septem conclusiones. ¶ Prima tangit intentum et est hec. considerandum est de parte anime per quam anima cognoscit: et sapit siue sit separabilis siue inseparabilis: siue sm̄ locum siue sm̄ rationem ⁊ quam differentiam hꝫ

ad alias potentias aie. ⁊ q̄uo sit ip̄z intelligere. ¶ 2ª ɔ:° tāgit ꝓpetates intellect⁹. pma ē ɔditō al' ⁊ est h̄. si itelligere sit sic sentire ɔtigit itellectuz pati aliqd ab itelligibili sicut sensū a sensibili. 2ª opȝ itellectū eē ipassibilē. 3ª opȝ itellectū eē receptiuū spēꝝ itelligibiliū. 4ª itellect⁹ est i potētia ad suscipiēdū spēs ⁊ n̄ bȝ aliq̄d in actu. 5ª sicut sensitiuū se bȝ ad sēsibilia ita itellectiuū se bȝ ad itelligibilia. 6ª. necesse ē itellectum eē imixtū. ꝓbat. q2 itellect⁹ oia intelligit. ig' opȝ ipsū esse imixtū. ꝓbat ɔn̄az q2 si i itellectu esset aliq̄ ꝓpa forma illa ꝓhiberet ne itelligeret formas extraneas. 7ª. itellect⁹ possibilis n̄ bȝ aliquā determinatā nāz sȝ solū bȝ hāc nāz q̄ vocat' itellect⁹ possibilis aie. ⁊ subdit q̄ ē ille itellect⁹ q̄ oia intelligit ⁊ nihil ē actu eoꝝ q̄ sit an̄ itelligere. 8ª. rōabile ē itellectū n̄ misceri corpi. i. organo corpeo. ꝓbat q2 si ei⁹ eēt aliqd organū tc q̄le eēt ip̄z organū aut calidū aut frigidū talis eēt ip̄e itellect⁹. 9ª. itellect⁹ possibil' ē loc⁹ spēꝝ. ⁊ subdit q̄ n̄ ē tota aia sȝ solū itellectiua. nȝ actu bȝ spēs sȝ solū potentia. ¶ 3ª ɔ:° tāgit duas drias int' itellectū ⁊ sēsū. pma ē ex pte ipassibilitatis ip̄oꝝ ⁊ ē hec: ipassibilitas sēsitiui nō ē sil' ipossibilitati itellectiui. ꝓbat dupl'r. p° ex pte sēsua. q2 sensus n̄ pōt sētire parua sēsibilia ex valde sēsibili. i. p⁹ valde excellētia sēsibilia. sic audit⁹ nō pōt audire puū sonū p⁹ magnos sonos. sȝ cū itellect⁹ itelligit valde itelligibilia nō min⁹ intelligit ifima itelligibilia sȝ magis. 2° ꝓbat ex pte organi sēsus. q2 sēsus n̄ ē sine corpe. i. sine organo corpeo. itellect⁹ aūt ē sine corpe. i. sine organo corpeo. Ex h̄ inuit 2am driaȝ ⁊ ē hec. q̄n itellect⁹ possibilis fcit actu ifinita itelligibilia. i. q̄n suscipit oēs spēs oiuȝ itelligibiliuȝ tūc dr' spēs h̄ȝ actū ⁊ ɔsclīi pōt opari p̄ȝ seip̄m ⁊ q̄dāmō i potētia. s. ad agere. n̄ tn̄ sil'r sic erat addiscere vel iuenire. i. an̄ q̄ȝ suscipiat ip̄as spēs. ⁊ ēt pōt seip̄z itelligē. ¶ Cōseq̄nt' ponit secūdam driaȝ pncipalē q̄ ē ex pte obi. ⁊ p° ponit talē suppositionē: Aliud ē magnitudo. i. idiuiduū magnitudinis: ⁊ magnitudinis esse idest quiditas magnitudinis. ⁊ aliud est aqua idest suppositū aq̄ ⁊ esse aque idest q̄ditas aque. Et subdit q̄ hoc nō est v'uȝ i oib⁹. quia i q̄busdā idē ē suppo^m ⁊ q̄ditas. vt dicim⁹ carnē ⁊ carnis eē idē eē. iō opȝ q̄ aia p aliā potētiā cog̃scat q̄ditatē ⁊ supposi^m. Ex h̄ elicit' dra q2 aia p potētiā sensitiuā iudicat calidū ⁊ frigidū q̄ sūt ɔditiōes suppositi. s. itellectiuā. sȝ p aliā potētiā sepatā iudicat eē carnis. i. q̄ditatē suppositi. ⁊ n̄ iudicat eā p potētiā sēsitinā nisi r̄flexe. ¶ 4ª ɔ:° tāgit duas q̄ōes. p° si itellect⁹ ē simplex ⁊ ipassibil' ⁊ nihil bȝ eē cōe alicui itelligibili q̄uo itelligit ⁊ patit' ab itelligibili cuȝ agēs ⁊ patiēs d̄beāt h̄re aliqd cōe. 2ª. vtꝝ itellect⁹ sit itelligibilis. ⁊ si sic vtꝝ sit itelligibilis sic alia aut alit'. H̄āc tn̄ q̄ōez sic mouet ɔmētator si itellect⁹ sit d̄se itelligibilis ita q̄ itellectus sit rō itelligibilitat' tūc oi itelligibili ieēt itellect⁹. q2 oi iest rō itellect⁹ ⁊ itelligēdi. ¶ 5ª ɔ:° tāgit solōnē istaꝝ q̄ōnū. ⁊ p° soluit pmā sic q̄ pa:° i cōi ē duplex. q̄dā ē corruptia q̄ ē d̄ q̄litate ɔria i q̄litatē ɔriā. ⁊ tali passiōe itellect⁹ n̄ patit'. alia ē receptiua ⁊ pfectiua: ⁊ tali passiōe itellect⁹ patit'. itellect⁹ eiȝ ē q̄dāmō i po^a ad suscipiēdū oia itelligibilia supple p suas spēs. ⁊ actu n̄ suscipit aliqd itelligibiliū. ꝓbat q2 itellect⁹ ē sic q̄ds tabl'a rasa i q̄ actu nihil d̄pictū ē. Soluit secūdā ⁊ dic q̄ itellect⁹ ē itelligibil' sic alia itelligibilis. Et subdit q̄ i his q̄ sūt sine mā idē ē itellect⁹. ⁊ qd itelligit' scia nāq̄ȝ spec'latiua ē idē qd itelligibile. 2° subdit q̄ n̄ sēp ē ɔsiderāda cā itelligēdi disticta ab itelligibili. 3° subdit q̄ i h̄ntib⁹ māȝ vnūq̄dq̄ȝ est solū itelligibile i po^a ꝓbat q2 itellect⁹ ē po^a sine mā.

Tertio sciēdū q̄ circa hūc textū icidunt tres difficl'tates. ¶ Pria vtꝝ itellect⁹ sit mālis aut imālis. p c⁹ solōe ponit' p° tal' distin°: aliqd ē māle tripl'r. vno° q2 ɔponit' ex mā ⁊ forma. alio° q2 cōicat corpi. i. organo corpeo vt sūt po^e organice. alio° q2 cōicat cōicāti corpori. h̄ est dictu q̄ cōicat cū potentis organica. Ex his dr' tria. p° q̄ itellect⁹ est imālis p° mō q2 nō est ɔposit⁹ ex mā ⁊ forma. 2° q̄ itellect⁹ est imālis 2° mō. q2 n̄ est potentia organica siue copeo organico affixa. 3° q̄ intellect⁹ est materialis t'tio mō q2 cōicat cuȝ fātasia abstrahendo ab ea q̄ditates intelligibiles. mō fātasia est potentia organica. etiā potest dici mālis q2 aia itellectiua est pfectio materie ¶. Secūda difficultas vtꝝ aliud sit magnitudo ⁊ magnitudinis esse. Pro solōe hui⁹ difficultatis ponit' talis suppō q̄ magnitudo est ideȝ qd suppo^m. ⁊ esse magnitudīs est ideȝ qd eē spēi. Ex his dr' tria. p° q̄ in oibus tā h̄ntib⁹ māȝ q̄ȝ non h̄ntib⁹ suppositū addit vltra specificā q̄ditateȝ vnā formalitateȝ vel realitatē ex nā rei ⁊ formaliter distinctā a quiditate specifica. sicut enim q̄ditas specifica cōpōne methaphisica ɔponitur ex q̄ditate generica ⁊ q̄ditate differentiali. sic ent. tas suppositi componitur ex quiditate specifica ⁊ differentia indiuiduali. ⁊ per consequens suppositum nihil addit

ultra qditatem specificā nisi drām idiuidualez q̄ est vna formalitas strabēs qditatez specificā ad esse incōicabile. 2° dr̄ q̄ in oīb⁹ taz hn̄tib⁹ materiā q̄3 nō hn̄tib⁹ suppositū3 distiguit̄ a qditate specifica ex nā rei ⁊ formalr̄. p3 q2 ð ip̄is v̄ificāt̄ p̄dicata 3dictoria quoꝝ alteꝝ est reale. suppositū. n. est incōicabile. qditas specifica nō est incōicabilis. ¶ 3m dc̄m. i nullis qditas specifica distinguitur realr̄ a supposito. p3 q2 suppositū nullā rem addit vltra qditatē specificā p quā posset realr̄ distigui a qditate specifica. Ad p̄hmtū dr̄ q̄ capit suppositū3 pro idiuiduo includente accidentia idiuiduātia. ¶ Tertia di. vtꝝ singulare sit ab itellectu nr̄o p se et directe itelligibile. Pro solōe hu⁹ ponūt̄ p̄mo alique distictiōes. ¶ Prima. triplex ē singulare. qddā ē singulare abstractiuū siue abstrahēs ⁊ ē entitas suppositi p̄cise 3p̄hendēs qditatē specificā cū differentia idiuiduali ⁊ p̄scidens ab exn̄tia ⁊ ab alijs accitib⁹. aliō est singulare iclusū sic exn̄s p̄scidens ab accn̄tib⁹. aliō est circūstātionatū. ⁊ ē ētitas suppositi includēs exn̄tiā ⁊ circūstātias mãles siue accn̄tia idiuiduātis. ¶ 2a di. duplex ē notitia. q̄dā est ituitiua q̄ ē de obo exn̄ti ⁊ p̄n̄ti. vt exn̄s ē ⁊ p̄ñs. alia ē notitia abstractiua q̄ ē ð obo vt prescidit ab exn̄tia ⁊ p̄ntia. ¶ 3a di. duplex ē notitia q̄dā ē 3fusa p quā cog̊scit̄ qd nois rei. alis ē disticta p quā cog̊scim⁹ rez q̊ ad oia p̄ncipia itriseca tā p̄pria q̄3 cōia. ¶ 4a di. singulare pōt capi duplicit̄. vno° mãlit̄ ⁊ p substracto. ⁊ sic ē vna entitas cui attribuit̄ dn̄tia individualis vel illa rō formalis q̄ est singularitas. alio mō pōt capi formalit̄ ⁊ p significato. s. p rōe formali singularitatis p quā entitas suppositi itrisece ⁊ idiuidualit̄ differt a q̊l3 alio idiuiduo. ¶ 5a distin° drā3 indiuiduale vel singularē eē cognitā pōt itelligi dupliciter. vno° cognitione 3fusa. s. cog̊scendo qd nois ipsi⁹ rōis formalis q̄ ē singularitas vel qd nois drie individualis. alio° pōt itelligi q̄ sit cognita disticte ita q̄ itellect⁹ p ip̄am cognoscit drā3 itrisecā ⁊ idiuiduale vni⁹ suppositi a q̊cunq3 alio supposito. Ex his ponūt̄ sex dicta. p̄mū singulare q̊lib3 modo sūptū est p se ens. 2m. singulare abstractiuū ē solū cog̊scibile cognitione abstractiua. p3 q2 tale singulare p̄scidit a p̄ntia ⁊ exn̄tia ei⁹. 3m dc̄m. singulare exn̄s ⁊ singular̄ circūstātionatū sūt cog̊scibilia cognitione ituitiua. p3 q2 icludūt p̄sētiā ⁊ existētiā obi. Quartū dc̄m singulare captū mãlit̄ ⁊ p entitate substracta isti rationi formali q̄ ē singularitas ē p se ⁊ directe ab intellectu nr̄o distīcto cognoscibili. pbat̄ q2 ois potentia ponens drām int̄ aliqua duo necessario cognoscit illa duo. s3 itellectus ponit drā3 int̄ ētitatē suppositi ⁊ entitatez specificā. ig̊ cognoscit vtrūq3. 2° q2 entitas suppositi est volita ⁊ amata. ig̊ ab itellectu cognita. tenet 3ña q2 volūtas nō fert̄ i icognitū. 5m dc̄m. singulare non potest disticte cognosci s3 tātu3 3fuse. pbatur q2 p statu isto nō possum⁹ ponere drā3 int̄ duo obiecta nisi p accidens. s. p sitū vel locū vel q̄titatē vel figuras. ig̊ p statu isto n̄ possumus cog̊scere p̄ncim itrisece distictū idiuidui. s. drā3 idiuiduale vel singularitatē. possem⁹ tn̄ cognoscere qd nois ipsi⁹ singularitatis ⁊ drie indiuidualis. 6m dc̄m. singulare circūstātionatū s3 3ceptū distictiuū nō pōt cognosci nisi reflexe et p lineā speraꝝ. Declaratur p̊ sic. q2 sicē in nā ita est i itellectu. s3 nā p̊ itendit idiuiduū vagū. ⁊ vltimo iducit ⁊ pducit idiuiduū signatū. sic etiam itellect⁹ p̄mo itelligit idiuiduū vagū. postea itelligit idiuiduū signatū ita q̄ spēs itelligibilis p̊rep̄sentat itellectui singulare vagū. 2° rep̄ntat naturā specificā absolute: ⁊ 3° ip3 singulare signatū ⁊ circūstātionatū io q̄3tū ad istū 3ceptū singularitatis ictellect⁹ reflectit se ad singularia in qb⁹ sūt circūstātie naturales ⁊ p quas pōt drām inter singulare ⁊ alia q̄ differunt ab eo.

Conclusio

rn̄sal̄. In eēntia aie sīt ponē de due po° itellectie. s. itellect⁹ agēs ⁊ possibilis 3 seinicē ⁊ ab essentia aie ex natura rei ⁊ formaliter ⁊ non realiter distinete. Hec conclusio satis patet ex dictis.

Primo

dubitatur. Utrū scia s3 actū sit eadem cū re scita ⁊ itellect⁹ sit idez cū eo qō itelligitur. Ad soluēdū hoc dum est supponendū q̄ Ari. i isto 2° c° detmīnat ð itellectu agēte: ⁊ itendit quattuor 3clōes. ¶ Prima necesse ē in aia esse has duas drās q̄ sūt itellectus agens et intellectus possibilis. p3 q2 i omni natura est aliqd sicut mã qō est i potentia ad recipiendū oia receptibilia in illa natura. ⁊ est aliqd sicut cā agens qō est pductiuū oium q̄ pducūtur in tali nā. g̊ i essen̊a aie op3 ponē vnā potētiā q̄ sit receptiua spēꝝ itelligibiliū cuius13 itelligibilis. ⁊ vnā aliā potētia3 q̄ sit pductiua oiu3 q̄ recipiūtur in dicta potentia receptiua. ¶ 2a 3° tangit drā3 istoꝝ intellectuū ex pte sui act⁹ ⁊ est hec. hic intellect⁹. s. intellect⁹ possibilis est talis q̄ est potens oia fieri. ille ỽo. s. agens est potens oia facere pbat q2 sicut lumē facit colores ex

stentes ĩ potẽtia visibiles eẽ actu visibiles. sic in tellect⁹ agẽs facit itelligibilia ĩ po⁹ eẽ itelligibilia ĩ actu. ¶ 3ᵃ ɔ⁹ tãgit gnꝙ ꝓpꝛietates itellect⁹ agentis ⁊ ẽ hꝫ. hic itellect⁹. s. agẽs ẽ sepabilis ⁊ ipassibilis organo corꝑeo imixt⁹. vt ẽ sba actu ⁊ honorabilioꝛ itellectu possibili. ꝓbat dupl'r. ꝑ q: sẽꝑ honorabili⁹ ẽ agẽs pati^te. 2°: q: ꝑn^m effectiuũ est honorabili⁹ mã ĩ ꝑn° receptiuo. Et subdit ꝙ idẽ ẽ scia ꝫ actũ cũ re scita. ⁊ hꝫ vꝫ itelligi capiẽdo idẽtitatẽ ꝑ ɔformitatẽ aut itelligẽdo ð idẽtitate respectiua et ñ absoluta. ¶ 4° ɔ⁹ tãgit vñaꝫ duplicẽ in̄ ỽtutẽ cogitatiuã ⁊ ỽtutẽ agentẽ. ⁊ ẽ hꝫ. po⁹ cogitatiua. s. ỽt⁹ estiatiua ẽ ꝑ oꝛgãe ĩ vno ꝙꝫ itellect⁹ agẽs. hẽ vcm̃ ꝙ itellect⁹ agẽs ante ꝙꝫ actu agat ꝑsupponit ỽtutẽ estimatiuã egisse sꝫ itellect⁹ agẽs aliqñ itelligit: aliqñ nõ. 2ᵃ vñ a. itellect⁹ agẽs ẽ separat⁹ imoꝛtalis ⁊ ꝑpetu⁹ ⁊ non reminiscitur post sꝑationem: sed intellect⁹ passiuus. i. vis cognitiua est coꝛruptibilis.

Secundo dubitat̃. vtꝝ act⁹ intellect⁹ agẽtis sit abstrahere qditates itelligibiles a fãtasmatib⁹. Ad soluẽdũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ ð entitate itellect⁹ agentis sũt q̃ttuoꝛ opiones. Prima fuit ɔmẽtatoris q̃ stat ĩ trib⁹ dictis. ꝑmũ. hõ est entitas ɔposita ex coꝛpe ⁊ aĩa coꝛruptibili q̃ vocat̃ aĩa cogitatiua ⁊ multotiẽs vocat̃ itellect⁹. passibilis siue intellect⁹ coꝛruptibilis. 2ᵐ vcm̃. cuilꝫ rõne vtenti assistit vna sba separata q̃ vocat̃ intellectus agẽs ỽtute cui⁹ hõ vr̃ itelligere ea q̃ intelligit. 3ᵐ dictũ ista sba separata cuilꝫ hoi vtẽti rõe assistẽs est vna numero ĩ oib⁹. Ex hꝫ infert ꝙ etiã idẽ itellect⁹ numero ẽ ĩ oib⁹ hoib⁹. ĩ vno hoie tñ gescit ⁊ ĩ alio itelligit. hãut accidit ex ꝑte spẽꝝ assistẽn^m in fantasis. 2° ifert ꝙ ẽ eadẽ scia discipuli ⁊ magistri. nõ solũ ĩ spẽ sꝫ in numero. hꝫ opĩo satis reprobata est ĩ scðã qõe scði. ⁊ etiã ɔ istã opionem sunt duo articuli ꝑisienses exꝑsse. 2ᵃ opio q̃ vr̃ eẽ Augustini stat ĩ trib⁹ dictis. ꝑmũ vcm̃. in aĩa intellectiua hoĩs ẽ vna potẽtia itellectiua q̃ vocat̃ itellect⁹ possibilis. 2ᵐ vcm̃. illi po^e assistit q̃dã lux icreata. s. ꝑma cã. ⁊ illã vocat itellectum agẽtẽ. 3ᵐ vcm̃. ỽtute illi⁹ lucis icreate itellect⁹ itelligit ỽitates icõmutabiles ⁊ icreatas ⁊ r'las eẽnas. Ex hoc ifert ꝙ ẽ idẽꝫ itellect⁹ agẽs ĩ oib⁹ hoib⁹. s. ꝑma cã. 3ᵃ opio stat ĩ trib⁹ dictis. ꝑmũ dictũ. ĩ eẽntia aĩe sũt ponẽde due q̃litates absolute. s. due nãles po^e itellectiue a se inuicem. ⁊ ab eẽntia aĩe r'r distĩcte. 2ᵐ vcm̃. itellect⁹ agẽs hꝫ illustrare fãtasmata vt possint gignere suã spẽ

ciẽ in intellectu possibili. sic lumen hꝫ illustrare me^m ⁊ coloꝛes vt possint gignere suã spẽꝫ ĩ me° ⁊ ĩ organo. 3ᵐ vcm̃. itellect⁹ possibilis hꝫ effectiue ꝑducere actũ itelligẽdi cũ spẽ intelligibili in eo recepta. Quarta opinio posita ẽ ĩ ꝑ nõbili.

Tertio dubitat̃. Utꝝ itellect⁹ agens habeat oĩa facere. ⁊ itellect⁹ possibilis hẽat oĩa fieri. Pro solõe hui⁹ dubij ponũtur ꝑmo aliq̃ suppõnes. Prima. sic facies ꝑntata speculo ĩ tenebꝛis nõ põt cãre suã spẽꝫ in speculo nisi ꝑnte aliq̃ lumine. sic ẽt qditas rei mãlis exñs in ỽtute fãtastica obũbꝛata fantasmatib⁹ ⁊ ɔditionib⁹ idiuiduãtib⁹ nõ põt gignere suã spẽm in itellectu possibili nisi ꝑnte aliq̃ lumie spũali. 2ᵃ suppõ. sicut coloꝛ exñs ĩ tenebꝛis nõ põt gignere suã spẽꝫ ĩ medio nec ĩ organo nisi ỽtute alicuius luminis irradiãns ipꝫ coloꝛẽ. similr ẽ ð itellectu possibili vl' ð qditate itelligibili obũbꝛata fãtasmatib⁹. 3ᵃ suppõ. sicut facies ꝑntata speclo in medio illũiato statĩ gignit ⁊ cãt suã spẽꝫ ĩ speclo ⁊ sic coloꝛes ꝑntati ĩuiẽt cãnt spẽꝫ ĩ medio ⁊ in organo. sic etiã ꝑnte itellectu agẽte illustrãte ⁊ radiãte supꝛa fantasmata q̃ pri⁹ obũbꝛãt spẽs itelligibiles statĩꝫ qditates itelligibiles gignunt suas species intelligibiles in intellectu possibili ideo actus intellectus agentis est irradiare ⁊ illustrare fantasmata: qbus illustratis qditates gignũt suas spẽs in intellectu possibili. Ex hꝫ seqĩ ꝙ itellect⁹ agens hꝫ oĩa facere. i. hꝫ illustrare oẽs qditates itelligibiles vt possint gignere suã spẽꝫ in intellectu possibili. sꝫ itellect⁹ possibilis hꝫ oĩa fieri. i. hꝫ recipe spẽs oĩuꝫ itelligibiliũ. Põt tñ alr̃ rñderi ꝙ aĩa nr̃a est vna potentia actiua tãti vigoꝛis ꝙ põt effectiue ꝑducẽ itellectionẽ oĩuꝫ itelligibiliũ. hẽ dictu spẽꝫ itelligibilẽ oĩum itelligibiliũ ⁊ actuꝫ itelligẽdi circa oĩa itelligibilia. Est ẽt vna potẽtia passiua tanti vigoꝛis ꝙ põt suscipe spẽs itelligibiles oĩuꝫ itelligibiliũ ⁊ actũ itelligẽdi circa oĩa itelligibilia.

¶ Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur 2°. Utrũ act⁹ itelligẽdi sint q̃litates absolute ab itellectu ⁊ ob̃o intelligibili realr distincte ⁊ ab ipis totalr effectiue ꝑducte ĩ itellectu possibili subiectate. Arg^r ꝑmo ɔ ꝑmum. s. ꝙ non sunt qualitates absolute. q: nulla actio est qualitas. sꝫ omnis act⁹ itelligendi est actio. g̃ nullus act⁹ intelligẽdi est qualitas absoluta. maioꝛ pꝫ q: q̃litas ⁊ actio

sūt ꝑdicamēta rlr distincta. minoꝛ pꝫ qꝛ oīs actꝰ intelligendi est actio imanēs q̄ est species actionis. Et ꝯfirmatur qꝛ actꝰ intelligendi realr idētificatur cū intellectu ⁊ cū obiecto intelligibili. ergo nō est q̄litas absoluta. añs pꝫ auctoritate ⁊ rōe. auctoritate Ari. dicētis ꝙ intellectꝰ i actu ē idē cū re intellecta vt scia in actu cū re scita. rōne sic. qꝛ implicat ꝯdictionē actū intelligendi separari ab itellectu ⁊ ab obō itelligibili. igr realr idētificatr cū obō ⁊ cū intellectu. ¶ 2° sic. si actꝰ intelligēdi cāretur ab itellectu seq̄rent̄ q̄nq₃ incōuenietia. ꝑmū ꝙ cā m̄alis ⁊ efficiēs coicide rent in idē numero. 2m ꝙ rl̄oes opposite. s. rl̄o actini ⁊ passini fūdarent̄ in eodē numero. itellectꝰ ei₃ esset ꝑnm ꝓductinū actꝰ itelligēdi etiā eēt ꝑncim passiue receptinū ipsiꝰ actus. 3° seq̄retur ꝙ eiusdē ad seip̄m ess₃ rl̄o realis. intellecꝰ enim referretur ad seipsū rōe actini ⁊ passini. 4° seq̄retur ꝙ ꝑncipiū ꝓductinū ess₃ ꝑs illiꝰ qd̄ ꝑ se ꝓducit̄. pꝫ qꝛ illō qd̄ ꝑ se ꝓducit̄ ē ꝯpositū ex itellectu ⁊ actu itelligēdi. 5° seq̄ret̄ ꝙ poᵉ itellectiē ñ ꝯueniret diffiniꝰ poᵉ actie. qꝛ ñ eēt ꝑnm trāsmutādi alterꝫ i q̄tū alterꝫ ꝫ seip̄₃. Et ꝯfirmat̄ qꝛ si ꝓducerēt ꝑtialr ab obō. seq̄rēt̄ sex icōuenientia. ꝑmū ꝙ actꝰ realr ꝓduceret̄ a puro nihil. pꝫ ꝯña qꝛ stat ob₃ eē purꝫ nihil durāte ꝓductione ipsiꝰ actꝰ. 2m qꝛ seq̄ret̄ ꝙ cā naturalr poss₃ cāre effectiue aliquā entitatē n̄ale₃ ꝫm q̄scūq₃ distātiā indifferēter. pꝫ qꝛ obm extñs i quacūq₃ distātia pōt itelligi. 3° seq̄retur ꝙ cā mere libera necessario ꝓduceret naturalr suū effectū. pꝫ ꝯña qꝛ si volūtas obiectiue pñtetur intellectui ꝑ aduersariū ipa ꝓducit mere n̄alr ⁊ necessario actum intelligēdi circa ip̄sa₃. ⁊ tñ ipa est cā mere libera 4° seq̄retur ꝙ entia rōis eēnt cā effectia entis realis. pꝫ ꝯña. qꝛ stat obā cōplexa ⁊ multa entia rationis esse obiecta multorum actuū₃ intelligendi. 5° seq̄retur ꝙ posset lapis intelligere et ꝙ asinꝰ poss₃ affirmare ⁊ negare ⁊ syllogizare. pꝫ ꝯña qꝛ cū lapis ⁊ asinꝰ sint obiecta taliū actuum tales cābunt̄ a lapide ⁊ ab asino ⁊ ita poterūt dnominare lapidē ⁊ asinū sic effectꝰ dnominat cāuā₃ cām. 6° seq̄retur ꝙ nullū ens esset pure passiuū. imo oē ens hr̄et v̄tutē ⁊ potentiā ꝓductiuā alicuꝰ entis realis. s. sue cognitiōis. ꝯñs ē falsū qꝛ m̄a ꝑma dr̄ pure passiua. ¶ 3° sic. actꝰ intelligendi denoīat obiecta. igr sunt subiectiue in obiectis intellecꝰ. ⁊ ꝯfirmatur qꝛ actꝰ actiui non est in agēte. igr actꝰ intelligēdi nō ē in intellectu. tenet ꝯña qꝛ intellectꝰ est agens effectiue ꝓducēs actū intelligēdi. ¶ In oppositū arguit̄ ꝑmo ꝙ sint qualitates absolute. qꝛ actꝰ intelligendi potest esse quocūq₃ respectu destructo. ergo est entitas absoluta ⁊ non substantia neq₃ q̄titas. ergo est qualitas. antecedens patet qꝛ in sua diffinitione quiditatiua non includit aliquem respectu₃. ¶ Secūdo ꝙ distinguatur ab intellectu ⁊ obiecto intelligibili. qꝛ illa realiter distinguuntur quorum vnum potest existere realiter sine alio. sed obiectu₃ intelligibile ⁊ potētia intellectiua possunt realr existere sine actu intelligendi. igitur actus itelligendi realiter distinguitur a potentia intellectiua ⁊ ab obiecto itelligibili. minoꝛ patet quia itellectus nō potest operari ipsis actibus existētibus. ¶ Quod sint causati ab obiecto ⁊ potētia. arguitur sic. quia illud est causa actus intelligendi. quo posito ponitur actus intelligendi ⁊ quo remoto remouetur. sed posito intellectu et obiecto potest poni actus intelligendi. ⁊ ipis seclusis necessario secluditur actus intelligendi. igitur actus intelligendi causatur a potētia intellectiua et ab obiecto itelligibili. Quarto argr sic. ꝙ sit i itellectu sbiue. qꝛ poᵃ intellectiua nihil agit extra se. igit̄ eiꝰ effectꝰ ē i ea subiectiue ⁊ ꝑ ꝯsequens actus intelligēdi est subiectiue in intellectu possibili.

Primo sciendu₃ ꝙ pro solutione questionis sūt soluende quattuoꝛ difficultates. ¶ Prima vtrum actus intelligendi sint entitates absolute in predicamento qualitatis reponibiles. Pro solutione huius difficultatis ponitur talis suppositio. in intellectione alicuꝰ obiecti concurrunt tres entitates. Prima est entitas potentie intellectiue. 2ᵃ est entitas obiecti intelligibilis. 3ᵃ est entitas ipsiꝰ actꝰ intelligendi. Ex his ponuntur tria dicta. ꝑmū omnis actus itelligendi ⁊ vniuersaliter omnis actio immanens est entitas absoluta. Istud dictum patet per rationem demonstratiua₃ Scoti que stat in tribus suppositionibus. Prima. impossibile est aliquod ens respectiuū esse sūma₃ perfectionem alicuius agentis viuentis. patet quia omne respectiuum presupponit absolutū eo ꝙ ē ꝑfectius. Secūda suppositio. itelligere ꝑfectissimū itelligibile. s. eēntiā diuā ē sūma ꝑfectio itellecꝰ. pꝫ qꝛ ñ ē dabilr excellētioꝛ ꝑfectio eiꝰ. 3ᵃ suppō. si vnꝰ actus intelligēdi sit entitas absoluta oīs actus intelligēdi erit entitas absoluta. patet qꝛ oēs actꝰ itelligēdi sunt eiusdē rōis in absoluto aut respectio. Ex his formar sic rō

oīe sūma pfectio itellect⁹ ē entitas absoluta: sed aliqs act⁹ itelligēdi ē sūma pfectio itellect⁹. s. itelligere eēntiā diuinā. g aliqs act⁹ itellect⁹ est entitas absoluta. ꝛ vltra. aliqs actus itelligēdi ē entitas absoluta. g ois act⁹ itelligēdi est entitas absoluta. Maioꝛ pmi syllogismi pꝫ p pmā suppositionē: ꝛ minoꝛ p scdaꝫ: ꝛ ꝯña i 3o pme. Scda ꝯo ꝯña p 3tiā suppōez. ¶ 2m dcm ois act⁹ itellect⁹ ē q̄litas de pma spē q̄litatis. pꝫ qꝛ ois act⁹ itellect⁹ ē entitas absoluta: ꝛ nullus ē sba aut q̄titas. g qlibet ē q̄litas ꝛ nō q̄litas de q̄rta spē. eo ꝙ nō sūt forma vl' figura corpoꝝ. nec q̄litas de 3tia spē. eo ꝙ act⁹ itelligēdi nō sūt q̄litates sensibiles: nec q̄lites de scda spē. qꝛ nō sūt nāles po. cāntr. n. a nālib⁹ potētijs. igit sūt q̄litates de pma spē q̄litatꝫ. ¶ 3m dcm. oēs actōes imanentes spūales ꝛ iextēse sūt i pma spē qualitatꝫ: sꝫ oēs actōes imanētes corpales ꝛ extēse sūt i 3tia spē q̄litatꝫ. Prima ps pꝫ p rōez fcāz p 2o dcō. Secūda ps pꝫ qꝛ oēs tales actōes imanētes sūt q̄litates sēsibiles. sꝫ ē dcū sēsu pceptibiles. ¶ Scda diffi. vtrū act⁹ itelligēdi sit realr distict⁹ ab itellectu ꝛ ab obo itelligibili. p solōe h⁹ difficultatis ponit talis suppō. oē itellectiuū ab itellectu vel ē ipsemet itellect⁹ vel nō ē ipse itellect⁹: sꝫ ē aliqd extrīs i itellectu: vel ē aliqd qd nec ē ipse itellect⁹ nec i ipso itellectu. Ex his ponūtr tria dcā. ¶ Primū. si itellect⁹ itelligat se: itellectio q̄ itelligit se ē ab ipso realr ꝛ eēntialr disticta. pꝫ qꝛ si nō seq̄ret tria icōueniētia. pmū ꝙ itellect⁹ esset ipsamet itellectio ꝛ sic itellect⁹ sp itelligeret se. 2o seq̄ret ꝙ itellect⁹ trāsiret de ꝯdictorio i ꝯdictoriū q̄rū alteꝝ ē reale ꝛ absolutū sine mutatione fcā i ipso. pꝫ ꝯña qꝛ de nō itelligere fieret itelligēs sine acq̄sitōe alic⁹ entis realis absoluti. 3o seq̄ret ꝙ qn itellectio q̄ itelligit se nō eēt ꝙ ēt itellect⁹ nō eēt. pꝫ ꝯña qꝛ p aduersariū itellectio q̄ itellect⁹ se itelligit ꝛ itellect⁹ idē sūt realr. ¶ 2m dictū. si itellect⁹ itelligeret aliqd qd est i eo itellectio actualis q̄ itelligit seipsū ē ab itellectu: et ab eo qd itelligit realr disticta. pꝫ qꝛ si nō: seq̄ret ꝙ itellectio nō itelligeret sine ipsa. ꝯñs est falsū qꝛ stat itellectionē nō eē ꝛ tn̄ ipsā itelligi. ¶ 3m dictū si itelligat aliqd qd nec ē ipse nec i ipso itellectio actualis q̄ ipꝫ itelligit ē realr disticta ab ipso itellectu ꝛ ab eo qd itelligitr. ꝙ sit realr disticta ab itellectu supra pbatū ē: sꝫ ꝙ nō sit id qd itelligit. pꝫ qꝛ id qd itelligit nō ē i itellectu: sꝫ itellectio ē i itellectu. 2o qꝛ stat id qd itelligitr eē purū nihil ipsa itellectōe existēte realr i intellectu. igitr itellectio realr distīguitr ab eo qd itelligitr. 3o qꝛ stat id qd itelligitr eē verā sbaꝫ. itellectio vero ē q̄litas absoluta vt supra pbatū ē. ¶ Tertia di. vtrū act⁹ itelligēdi sit effectiue pduct⁹ ab obo et a potētia. p solōe h⁹ difficultatis ponit pmo talis suppō. obm capit hic p obo q. s. p spē itelligibili. aut p obo qd. disiūctiue aut disiūctim. Ex his ponūtr q̄ttuoꝛ dicta. pmū. obꝫ nō ē cā totalr pductiua alic⁹ act⁹ itelligēdi: sꝫ ptialr. pmū pꝫ pmo qꝛ posita cā totali necessario ponit effcūs sꝫ posito obo nō ponit necessario act⁹ itelligēdi 2o qꝛ ois cā totalis equoca ē pfectioꝛ suo effcū. sꝫ obꝫ nō spē pfecti⁹ actu itelligēdi. igit nō ē cā totalis equoca ipsius actus itelligēdi. maioꝛ pꝫ qꝛ ois talis cā virtualr ꝯtinet totū effectū. 3o qꝛ ois actus elicitus a potētia itellectiua ē effectiue cātus a potētia itellectiua. igit ois act⁹ itelligēdi ē effectiue pductus a potētia itellectiua. ꝛ p ꝯñs nō ē totalr pductus ab obiecto. 4o. nulla cā nālis totalis ē nata cāre effcūs ꝯrios: sꝫ obm aliqn̄ de se causat actū sciētificū: aliqn̄ actū erroneū ꝛ ē cā nālis. g nō ē cā totalis taliū actuūꝫ. 2m pꝫ ꝙ. s. obiectū sit causa ptialr pductiua act⁹ itelligēdi. pmo sic. qꝛ obiectū appetitus ē causa ptialr pductiua actus appetit⁹: vt pꝫ p Aristo. i vltimo tractatu. g etiā obiectū itellectus. 2o qꝛ obiectū ꝯcurrit ad pductionē act⁹ i aliquo gn̄e cause. nō i gn̄e cause mālis eo ꝙ nō est subiectū act⁹. neqꝫ formalis. eo ꝙ nō ē i eodē actu: neqꝫ finalis qꝛ finis ꝛ forma coicidūt. g in gn̄e cause efficiētis. 3o. illud ē causa partialr pductiua alicuius effcūs quo secluso ꝛ oī alio posito nō pōt poni effcūs: sꝫ secluso obiecto ꝛ oī alio posito impossibile ē ponere actū itelligēdi. g obiectū ē cā partialis act⁹ itus itelligēdi. 4o qꝛ potētia itellectiua non est causa totalr pductiua sui actus g aliqd ꝯcurrit cū ea effciue: ꝛ nō aliud q̄ꝫ obiectū. g obiectū est causa partialr productiua sui actus. añs patebit i sequenti dicto. ¶ 2m dictū. potētia itellectiua nō est causa totalr pductiua sui actus sed solū partialr. pmū pꝫ qꝛ posito totali actiuo ꝛ passiuo debite approximatis ꝛ non ipeditis pōt seq effcūs quocūqꝫ extrīseco secluso: ꝛ necessario seq̄tur si sit cā nālis: sꝫ posito itellectu ponit totale passiuū: ꝛ p aduersariū ponit totale actiuū ꝛ sūt debite approximata ꝛ nō ipedita. g posito intellectu necessario ponetr actus itelligēdi. qd est falsū. 2a pars pꝫ qꝛ illud est cā actus itelligēdi qd laudatr vel vituperatur pp actū itelligēdi. sꝫ potētia intellectiua laudatur

vel vituperat̃ pp suũ actũ itelligendi. ğ r̃c. põt 2°. pbari p scd̃az rõez fcãz p pma pte p̃mi dci. ¶ 3m dictũ. aggregatũ ex obe itelligibili r potẽtia itellectiua est cã totalr̃ pductiua ipsi⁹ actus itelligẽdi. p3. q2 ipsis positis r debite sibiũuicẽ approximatis r nõ ipeditis: r qbuscũq3 alijs p possibile vel ipossibile scclusis necessario ponit̃: vl̃ saltẽ põt poni act⁹ itelligendi. ¶ 4m dcm̃. iter illas duas cãs potentia itellectiua ẽ pricipalior. p3 q2 qñcũq3 sũt aliq̃ due cause pualr̃ ocurrentes ad pductionẽ alicui⁹ effcũs. illa est pricipalior q̃ ocurrit p modũ cause vniuersalis r dirigẽtis: s3 i pductiõe act⁹ itelligẽdi potẽtia itellectiua ocurrit tãq3 cã vl̃is r p modu dirigẽtis: ğ potẽtia itellectiua ẽ cã pricipalior. ¶ 4a diffi. vtrũ act⁹ itelligẽdi sit sbiue i itellectu. p solõe buius difficultatis ponũt̃ tria dcã. p̃mũ itellect⁹ agẽs nõ ẽ p̃nm receptiuũ act⁹ itelligẽdi. p3 q2 ẽ p̃nm pductiuũ ipsi⁹ act⁹. ¶ 2m dictũ. ob3 nõ ẽ illud p̃nm sbiue receptiuũ ipsi⁹ act⁹. p3 p̃mo. q2 nõ posset ob3 de nouo itelligi sine mutatõe reali fcã i obo r sic nõ possem⁹ itelligere eẽntiã diuinã sine mutatione reali fcã i ipsa. 2°. q2 stat cõplexa r entia rõis ee oba actuũ. mõ illa nõ pñt ee sba itellectionis ğ est entitas realis r icõplexa. 3°. q2 si obm eẽt sbm alicui⁹ act⁹ itelligẽdi: vel eẽt ob3 q̊: r sic bẽt itẽrũ: q2 obm q̊ ẽ sbiue i itellectu: vel ob3 qõ e ß nõ q2 stat ob3 qõ eẽ pu₂: nihil actu itelligẽdi realr̃ circa ipsũ exñte. p3 de actu q̊. nũc itelligim⁹ antichristũ r eẽntiã ei⁹. 4°. q2 act⁹ itelligẽdi sũt actões imanẽtes. ğ manẽt i itellcũ sbiue.

Secundo sciẽdũ ẽ q Ari. i isto 3° tractatu dec̃minat de actib⁹ itellect⁹: r cõparat itellectũ ad sensũ: r diuidit̃ i tres ptes. In p̃ma dec̃minat de actib⁹ ipsi⁹ itellect⁹: r itẽdit septẽ oclusiones. ¶ Prima tãgit duas opatões itellect⁹ r ẽ bec. itellectiua idiuisibiliũ .i. appbẽsio simpliciũ ẽ i bis circa q̃ nõ ẽ falsũ: s3 opõ itelligibiliũ ẽ i bis i qb⁹ ve₂ r falsũ ẽ sicut ẽ opõ eo₂ q̃ sũt vera r eo₂ q̃ supponũt p eodẽ. ¶ 2a o° tãgit p̃oritatẽ inter istos actus r est ista. itelligẽtia simplitiũ p̃or ẽ q̃3 opõ. pbat p sil̃e sũptũ ex opione empedoclis. q2 sic empedocles dicebat q p̃mo fuerũt capita sine ceruicib⁹ .i. sine collis. postea oiũcta sũt suo collo p ocordiã r ite₂ diuisa p discordiã. sic ẽt i itellectu sunt p̃mo itelligibilia simpl̃ia r diametri r asimetri. r 2°. p intellectũ oponũtur vt dñdo diamm ẽ asimetm. r aliqñ diuidũt̃. r subdit q sicut itellect⁹ simplex itelligit tpa p̃terito₂ r futuro₂ sic etiã itellect⁹ õponẽs õpõit facta cũ factis r futura cũ futuris. ¶ 3a o°. tãgit dr̃a3 eo₂. q2 i itellectu oponẽte ẽ falsũ r ñ i itellectu simplici. p̃m pbat q2 si itellect⁹ dicat albũ nõ eẽ albũ oponit r falsũ dicit. ¶ 4a o°. i itellectu oponẽte est ve₂ r falsũ fm oĩa tpa. pbat q2 nõ solũ falsũ aut verũ ẽ q cleon est alb⁹ s3 etiã q erat vl̃ erit alb⁹. ¶ 5a o°. q̃liter itelligit̃ idiuisibile i actu diuisibile tñ i po° r ẽ bec. triplex ẽ idiuisibile. q̊ddã ẽ idisibile i actu diuisũ i po° vt lõgitudo: r illõ itelligit̃ actualr̃ eẽ idiuisũ r i tpe idisibili. 2m pbat. q2 tps ẽ silr̃ diuisibile r idiuisibile longitudini. 3m pbat q2 ps illi⁹ idiuisibilis nõ itelligit̃ nisi diuidat̃ r fiat i actu. ¶ 6a o°. tãgit q̃lr̃ itelligãt̃ alia idiuisibilia r ẽ bec. idiuisibile nõ fm q̃titatẽ s3 fm spẽm itelligit̃ i idiuisibili tpe r i idiuisibili pte aĩe: r nõ itelligit̃ fm q est diuisibile f3 accñs s3 fm q est indiuisibile. 3m aũt. idiuisibile qõ ẽ idiuisibile tã fm actũ q̃3 fm potẽtiã: vt pũct⁹ itelligit̃ p p̃uatione diuisionis queadmodũ oĩa p̃uatiua intelliguntur p bitũ: vt malũ p bonũ r nigrũ p albũ. ¶ 7a o°. tãgit dr̃ia3 inter istas duas opatões r ẽ bec. Ois affirmatio vl̃ negatio alicui⁹ de aliq̊ v̄a aut falsa ẽ: s3 nõ oĩs itellect⁹ ver⁹ aut falsus ẽ: s3 solũ ille q cõponit aliqd de aliq̊. pbat p sil̃e q2 sic visus circa suũ pp̃iũ sẽsibile sp ẽ ver⁹ s3 circa sẽsibilia p accñs nõ sp ẽ ver⁹. sic se bñt ẽt q̃cũq3 sũt sine mã .i. itellect⁹. Et sbdit q idẽ ẽ scia f3 actũ cũ re scita: s3 scia f3 potẽtiã ẽ p̃or re scita. ¶ In 2a pte ponit .12. cõpatões itellect⁹ ad sẽsũ. ¶ Prima q2 sic sẽsibile agit i sẽsũ r reducit ipsũ de po° ad actũ. sic etiã itelligibile agit i itellectũ r reducit ip3 de po° ad actũ. ¶ 2a q2 sic alteratio sẽsus a sẽsibili ñ ẽ alteratio cõruptiua nec mot⁹ pp̃e dici⁹. mot⁹. n. pp̃e dict⁹ ẽ act⁹ ipfcũs: s3 altatio sẽsus a sẽsibili ẽ act⁹ pficiẽs ip3 sẽsũ. sic ẽ õ altatõe itellect⁹ ab itelligibili. ¶ 3a q2 sẽtire ẽ sil̃e ipi dicere siue ipi itelligere .i. simplici appbẽsiõe itellect⁹ q2 vtrũq3 ẽ simplex. ¶ 4a q2 tã i sẽsu q̃3 i itellectu affirmationẽ vel negationẽ ei⁹ qõ est obm appbẽsũ vt ouenies vel discõueniẽs seqt̃ psecutio vel fuga. ¶ 5a q2 i vtraq3 i appbẽsiõe obi oueniẽt] vl̃ discõueniẽt] seqt̃ õlectatio vel tristitia amor vl̃ odiũ psecutio vl̃ fuga. ¶ 6a q2 i nullo eo₂ po° appetitiua alia ẽ a po° fugitiua r i sẽsitiuo fugitiuũ r appetim ñ sũt aliud a sẽsitiuo nisi f3 eẽ. silr̃ ẽ i itellectiuo. ¶ 7a opatio q2 sic se bñt sẽsibilia ad sẽsũ ita ẽt fãtasmata ad itellectũ pbat q2 sẽsibile facit spẽ3 sẽsibilẽ sine q̃ sẽsus ñ sẽtit. sic r fãtasia facit spẽ3 itelligibilẽ sine q̃ itel-

ligit. cũ.n. bonũ aut malum affirmat aut negat aut fugit aut ꝓseqͥ formãt fãtasma ꝓꝓ qđ aia sine fãtasmate nõ itelligit. ¶ 8ª qꝛ sic pter sẽsus pticulares oꝫ ponere vnũ cõez q̃ apphẽdat dr̃ia oĩuꝫ sẽsuũ ⁊ ponat dr̃iaꝫ iter ipsa ita ẽt oꝫ ponere vnũ itellectũ itelligẽtẽ oĩa. ¶ 9ª qꝛ sic sẽsus ꝑ spẽs reſuatas imaginaꝛ i fãtasia aliqd triste vl' delectabile: ⁊ moueꝛ ad ꝓsequẽdũ vel fugiẽdũ ita itellect⁹ ꝑ spẽs reſuatas i memoria: sꝫ ẽ dr̃ia qꝛ appetit⁹ sẽsitiu⁹ moueꝛ ad ꝓsequẽdũ vel fugiẽdũ ẽꝫ iudiciũ sẽsus. alia tñ ẽꝫ iudiciũ itellect⁹ ẽt i ꝑis absẽtib⁹: itellect⁹.n. iudicat de futuris ⁊ de ipis deliberat. ¶ xª ꝯpatio qꝛ tã i sẽsu q̃ꝫ i itellectu ẽ aliqñ iudiciũ ꝑcticũ qđ natũ ẽ mouere sẽsũ vel itellectũ ad aliqd ꝓsequẽdũ vl' fugiẽdũ. aliqñ ṽo iudiciũ speculatiuũ ⁊ sine actõe. i. non mouet ad aliqd agẽdũ. Et subdit ꝯuenientiã qꝛ veꝝ iudiciũ vtriusq3 dr̃ bonũ ⁊ falsũ dr̃: sꝫ differũt i h̃ qđ ẽ simplr̃. ⁊ q̊dãmõ ẽꝫ qđ exponit ꝯmẽtator: qꝛ ṽitas i itellcũ specl'atiuo ẽ bonũ simplr̃ ⁊ absolute: sꝫ ṽitas i itellectu ꝑctico ẽ bonũ ordinatũ ad aliđ. ¶ xjª ꝯpatio qꝛ itellect⁹ itelligẽdo ea q̃ sũt abstracta a mã nõ itelligit ea eẽ ⁊ existere sine mã. sꝫ itelligit ea nõ itelligẽdo mãm eoꝝ sic nõ est de sensu. Sẽsus.n. non põt distĩcte cognoscere albedinẽ ⁊ i h̃am. ¶ xijª ⁊ vltima ꝯpatio qꝛ sensus nũq̃ꝫ ẽ res sensata: sꝫ itellectus ẽ res itellecta. ¶ In ꝫª pte Ari. recapitulat ea q̃ dcã sũt. ⁊ itendit talẽ ꝯclusionẽ. aia ẽ q̊dãmodo oĩa. ꝓbat qꝛ oẽ qđ ẽ sẽsibile ẽ vl' itelligibile sꝫ aia ẽꝫ sẽsũ ĩ se ꝑ quẽ ẽ sensibilis ⁊ itellectũ ꝑ quẽ ẽ itellibilis igr̃. mĩorẽ ꝓbat qꝛ scia ẽ q̊dãmõ scibilia igiꝛ ⁊ sẽsus sẽsibilia. aĩa ꝓbat qꝛ dr̃ie qb⁹ diuidũtur scie sũt eedẽ cũ dr̃ijs qb⁹ scibilia diuidũtur. Secãꝛ.n. scie quẽadmodũ r̃ba đ qb⁹ sũt. ꝓbat qꝛ sic scia ⁊ sẽsus diuidũꝛ ꝑ actũ ⁊ potẽtiã: sic scibile ⁊ sẽsibile. si.n. sẽsus fuerit i poª sẽsatũ erit i poª ⁊ si fuẽ̃t i actu sẽsatũ erit i actu. ⁊ silr̃ ẽ đ scia ⁊ scibili nõ ẽꝫ q̃ ẽ eẽ̃ aiaꝫ sꝫ ẽm q̃ ẽꝫ eẽ i aia. ñ tñ ẽ i aia i se sꝫ i sua spẽ. nõ.n. lapis ẽ i aia sꝫ spẽs lapidis. Ex h̃ iſert q̃ itellect⁹ ẽ sic man⁹: qꝛ sic manus ẽ organũ organoꝝ. ea.n. vtimur ad ꝓregẽdũ oĩa organa. sic itellect⁹ ẽ spẽs speꝝ. i. recipit spẽs oĩuꝫ reꝝ. Et subdit q̃ oĩa itelligibilia sũt in spẽb⁹ itelligibilib⁹. ꝓbat qꝛ nulla res ẽ vl'is pter pticulares. Ex h̃ iſert q̃ itellect⁹ nihil addiscit neq3 itelligit sine fãtasmatib⁹. si.n. itellect⁹ speculaꝛ nece ẽ aliqđ fãtasma specl'ari: ⁊ sõdit dr̃iã iter fãtasiã ⁊ itellectũ: qꝛ act⁹ fãtasie ñ ẽ ver⁹ neq3 falsus: sꝫ itellect⁹ q ẽ ꝯpõ vel diõ sp ẽ ver⁹ vel falsus. ꝫº sõdit q̃ act⁹ itellect⁹ q ẽ itelligẽtia simpliciũ. lꝫ nõ sit fãtasma nõ tñ ẽ sine fãtasmate.

Tertio sciẽdũ q̃ circa h̃uc textũ incidũt tres difficultates. Prima ẽ vtrũ itellect⁹ ꝑctic⁹ ⁊ speculatiu⁹ sint poᶜ r'lr̃ distĩcte. Ista di. põt duplr̃ solui. p̃ ẽm noĩales ponẽdo p̃ talẽ r'laꝫ. dato aliq̊ t̃mino ꝯnotatiuo si volum⁹ cognoscere significatũ ei⁹ ⁊ eius ꝯnotatũ oꝫ dare diffinitionẽ qd nois: ⁊ illud qđ poneꝛ i recto erit significatũ: ⁊ illđ qđ poneꝛ i obliq̃ erit ꝯnotatũ. zº ponũꝛ due diffinitões qd nois. p̃ma itellect⁹ ꝑctic⁹ ẽ potẽtia itellectiua h̃ñs actũ vl' h̃itũ ꝑcticũ. zª itellect⁹ speculatiu⁹ ẽ potẽtia intellectiua h̃ñs actũ vl' h̃itũ speculatiuũ. Ex his seqꝛ p̃mo q̃ adeq̃tũ significatũ itellect⁹ ꝑctici ⁊ speculatiui ẽ potẽtia itellectiua. zº seqꝛ q̃ ꝯnotatũ intellect⁹ ꝑctici ẽ act⁹ vel h̃it⁹ ꝑctic⁹ ⁊ cõnotatũ itellect⁹ speculatiui ẽ act⁹ vel h̃it⁹ speculatiu⁹. ¶ ꝫº ponitꝛ talis distĩctio. itellect⁹ ꝑctic⁹ ⁊ speculatiu⁹ pñt capi duplr̃. vnoº pro significato: ⁊ sic nec re nec rõe distĩguũꝛ. aliº ꝑ cõnotato: ⁊ sic re ⁊ rõe distĩguũꝛ. ¶ Põt tñ alr̃ solui ponẽdo talẽ distĩctionẽ. intellect⁹ ꝑctic⁹ ⁊ speculatiuus pñt capi duplr̃. vno mõ ꝑ denoĩato. s. ꝑ potẽtia itellectiua q̃ denoĩaꝛ ꝑctica vl' speculatiua ab h̃itu ꝑctico vel speculatiuo vel etiã ab actu ⁊ sic nõ distĩguũtur. alio mõ pñt capi ꝑ significans. s. ꝑ h̃itu practico vel speculatiuo denoĩantib⁹ itellectũ speculatiuũ vel ꝑcticũ: ⁊ sic distĩguũꝛ realr̃. pñt etiã capi ꝑ aggregat' ex significato ⁊ denoĩato ⁊ sic nõ realr̃ distĩguũꝛ sic duo entia ꝑ accñs quẽadmodũ lac dulce differt a lacte albo. ¶ zª di. vtrũ ꝑcticũ ⁊ speculatiuũ sint dr̃ie essentiales poᶜ itellectiue. Pro solõe h̃ui⁹ difficultatis ponũtur p̃mo aliq̃ distĩctões. Prima itellect⁹ põt dici ꝑctic⁹ duplr̃. vno mõ ab actu. ⁊ sic ille itellect⁹ ẽ ꝑctic⁹ q intelligit actu intelligendi ꝑctico: ⁊ ille ẽ speculatiu⁹ q itelligit actu intelligẽdi speculatiuo: ⁊ isto mõ ipossibile ẽ eũdẽ actũ sil' esse practicũ ⁊ speculatiuũ. qꝛ ipossibile ẽ eũdẽ itellectũ sil' itelligere actu practico ⁊ speculatiuo. alio mõ intellect⁹ põt dici practic⁹ ab h̃itu: ⁊ sic ille itellect⁹ ẽ practic⁹ q iformaꝛ h̃itu practico: ⁊ ille ẽ speculatiu⁹ q informaꝛ h̃itu speculatiuo ⁊ istoº ipossibile ẽ eũdẽ itellectũ sil' eẽ practicũ ⁊ speculatiuũ. ¶ zª di. intellectus põt denoĩari practicus duplr̃. vnoº ꝑ denoĩationẽ intrinsecã ⁊ sic denoĩaꝛ practic⁹ ab h̃itu practico vel actu i eo existẽte. alioº põt denoĩari practic⁹ ꝑ denoĩationem extrinsecã: ⁊ sic denoĩaꝛ practic⁹ a suo

sꝫo.s.a praxi elicita existē.nō i eo sꝫ i volūtate.
2° ponit talis suppō: act⁹ practic⁹ ꝛ silr praxis
sūt pdicata q̄ prīt denoiatiue ꝛ accñtalr pdicari
de intellectu. Ex h̄ seq̄r ꝙ diuisio intellect⁹ pra
ctici ꝛ speculatiui ē diuisio sꝫm accñа non ꝑꝑa
sꝫ coia ac si diuideret corp⁹ in albū ꝛ nigrū. ¶ 3ª
di. vtrū diuisio intellect⁹ in simplicē ꝛ cōponen
tē ꝛ diuidentē practicū ꝛ speculatiuū sit diuisio
intellect⁹ agētis vel possibilis. Pro solōe hui⁹
di. ponūt aliq̄ suppōes. Prima cōponere ē q̄d
dā intelligere ꝛ silr diuidere. 2° intelligere ē sꝫ i
ue recipe intellectionē. Ex h̄ seq̄r ꝙ solus intel
lect⁹ possibilis intelligit. 3ª suppō. intellectū eē
practicū ē ip̄z intelligere actu practico vel ifor
mari hitu practico. 4ª suppō solus intellectus
possibilis intelligit actu practico vel informat
hitu practico. pꝫ. qꝛ solus intellect⁹ possibilis est
recepiu⁹ eoꝝ. Ex his ponūt aliq̄ dcā. pmū. itel
lect⁹ itelligēs simplicia ꝛ itellect⁹ cōponēs diui
dēs ꝛ discurrēs nō sūt potētie itellectiue realr
distīcte. ¶ 2m dictū. itellect⁹ possibilis ē ille q̄ di
cit̄ cōponētē diuidētē ꝛ discurrētē. ¶ 3m dcm.
practicū ꝛ speculatiuū sūt dr̄e itellect⁹ possibilis.

Conclusio vniuersalia act⁹ itelligēdi sūt q̄litates absolute ab obo itel
ligibili ꝛ itellectu realr distīcte: ꝛ ab ipsis sūt to
talr effectiue pducte i itellectu possibili sꝫ dicta
te. hec cōclusio q̄ ad oēs ei⁹ ptes satꝫ pꝫ i pⁱ nō bili.

Primo dubitat̄. Utrū oēs act⁹ itelligē
di sint actōes imanētes ꝛ ab ac
tu pducēdi dicēdi ꝛ recipiēdi realr distīcti: ꝛ ab
ipsa itellectiua potētia eliciti. Pro solōe hui⁹ du
bij sūt soluēde q̄nq̄ difficultates. Prima quis
act⁹ sit act⁹ pducēdi. 2ª qs act⁹ sit act⁹ dicendi.
3ª qs act⁹ sit act⁹ recipiēdi. 4ª qs act⁹ sit act⁹ eli
ciēdi 5ª vtrū oēs isti act⁹ distīguāt̄ ab actu itel
ligēdi. Pro solōe istaꝝ difficultatū ponit̄ pmo
talis suppō. qñcūq̄ itellect⁹ itelligit aliq̄d obm.
pmo cōcurrunt ibi tres entitates realr absolute
distīcte. s. entitas obi. entitas potentie ꝛ entitas
ipsi⁹ act⁹ itelligēdi. s. ipsi⁹ itellectionis: ꝛ qꝛ ipsa
itellectio ē actiue pducta a potētia itellectiua.
iō ē ibi vna entitas q̄ vocat̄ pductio actiua itel
lectōis q̄ ē relatio potētie pducētis ad formā
siue itellectionē pductā: ꝛ qꝛ ipsa itellectio pas
siue pducit̄. iō ē ibi vna entitas q̄ ē pductio pas
siua itellectōis ꝛ ē relatio forme pducte ad po
tētiā pducētē ꝛ correlatiue opponit̄ pductiōi
actiue: ꝛ iste due pductōes sūt de gñe relatōis:
qꝛ sūt relatōes itrīsec⁹ aduenietes: ꝛ qꝛ itellectio
ē forma absoluta sꝫ ue recepta i itellectu possi
bili. iō ē vna relatio itellect⁹ recipiētis ad ipsaꝫ
formā receptā q̄ vocat̄ receptio actiua a q̄ ipse
intellect⁹ dr̄ effectiue recipe ipsā formā: ꝛ qꝛ ipsa
forma passiue recipit̄ i itellectū possibili. iō ē vna
rlō forme recepte ad itellectū possibilē recipiē
tē: ꝛ sic in toto cōcurrūt ille septē entitates. ¶ 2ª
suppō. sola itellectio debet vocari act⁹ itelligē
di. iō itelligere p significato ē realr ipsa intelle
ctio: sꝫ itelligere captū p dnoiato ē potētia itel
lectiua sꝫ iue receptiua ipsius actus itelligēdi.
¶ 3ª suppositio. actus dicēdi actiue dictus est
pductio actiua a qua itellectus agēs dr̄ forma
liter pducere itellectionē: ꝛ ille actus vocat̄ ali
qñ dicere ꝛ aliqñ cōcipe. aliqñ aūt vocatur pdu
cere intellectionem: aliquando vocatur produ
ctio obiecti i obiecto cognito. Ex hoc seq̄tur ꝙ
pducere obiectū i esse cognito ē pducere ipsā
cognitionē a qua ipsū obiectū dr̄ formalr eē co
gnitū: sed actus dicēdi paͤ dictus est pductio
passiua ipsius itellectōis q̄ aliqñ vocat̄ dici. ali
qñ cōcipi: ꝛ aliqñ pduci. Ex hoc seq̄tur ꝙ actus
dicēdi ꝛ pducēdi sūt realr idē actus. s. pductio
itellectōis. ¶ 4ª suppositio. actus recipiēdi est
receptio actiua vel passiua qua formalr itelle
ctus possibilis recipit itellectionē: ꝛ qua itelle
ctio recipit̄ formalr i itellectu possibili. ¶ 5ª sup
positio. actus eliciēdi actiue dictus est effectiua
pductio ipsius itellectionis a qua formalr ipse
intellectus agens dicitur actiue producere ac
tus intelligendi a qua formaliter ipse actus in
telligēdi dicitur productus vel elicitus ab ipsa
potentia agente: sed actus eliciendi passiue di
ctus est ipsa productio passiua: vel saltem ipsa
receptio actus in intellectu possibili. Ex hoc se
quitur ꝙ actus producendi: actus dicēdi. ꝛ ac
tus eliciendi realiter identificantur. Ex his di
citur ꝙ actus intelligendi realiter distinguun
tur ab actibus producendi dicendi ꝛ eliciendi
2° dicitur ꝙ actus intelligendi realiter distin
guitur ab actu recipiendi. Sed pro solutōe dif
ficultatis que est vtrum actus intelligendi sint
actiones imanentes ponitur talis distīctio. Du
plex est actio. quedam est actio imanens. alia
est transiens. actio imanens est illa in qua nihil
est operatum preter operationeꝫ: hoc est dictu
qñcūq̄ preter operationē nō est aliq̄s effectus
actiue pductus quē respiciat ipsa actio p mo
dū effectus pducti talis est actio imanēs. verbi
gratia qñ intellectus intelligit aliq̄d obiectum

pter opationē suā q̄ est itellectio n̄ est aliqs effectus effectiue pduct⁹ quē respiciat ac⁹ ipa p modū t̄mini. sȝ actio trāsiēs est i q̄ est alqd opatū pter opationē. Hec est dictu. qn̄cūqȝ pter opationē ipsā ip̄i⁹ agētis ē aliq̄ forma pducta p ipsaȝ rl'r distictā ab ip̄a opatiōe talis opatio ē opatio seu actio trāsiēs. Ubi gr̄a qn̄ aliqs edificat pter edificationē q̄ est actio remanet aliqs effect⁹ nouit̄ pduct⁹ p ipsā edificationē. s. ipsa dom⁹ edificata. iō edificatio ē actio trāsiēs. sil'r qn̄ ignis calefacit aquā pter opationē ei⁹ q̄ ē calefactio ē aliq̄ forma nouit̄ effectiue pducta p calefactioneȝ illā. s. caliditas i aq̄. iō calefactio ē actio trāsiēs. ¶ Ista distinc̄ p3 p Aristo. p̊ ethicoȝ ⁊ 9° methaphysice dicitē quoȝ inq̄t alteȝ ē qd sit. i. opationē boȝ act⁹ i factoē. vt edificatio in edificatoȝ totalr̄ mot⁹ i eo qd mouet̄. qȝ aūt nō est aliq̄ op⁹ pter actionē i ipsis existit actio vt videre ⁊ itelligere. Ex his seq̄t̄ q̄ illa actio nō vocat̄ actio imanēs q̄ denoīat agēs p modū patiētis. ⁊ agēs p modū agētis. nec illa trāsiēs q̄ dnoīat agens p modū agētis. ⁊ illa patiēs q̄ dnoīat patiens p modū patiētis. 2° seqtur q̄ ille n̄ vocātur actiones imanētes q̄ manēt i agēte formalr̄ ⁊ subiectiue nec transeuntes: q̄ sunt in patiente subiectiue. oīs. n. actio formalr̄ capta ē formalr̄ i agente. Ex his dr̄ q̄ act⁹ intelligendi. ⁊ vniuersaliter oīs act⁹ po̊ vitualiter cognitiue est actio immanens reponibilis i p̄ma vel t̄tia specie q̄litatis.

Secūdo dubitatur. Utrȝ act⁹ itelligēdi rl'r distiguat̄ ab hitu ⁊ effectiue ab ip̄o causet̄. Pro solōe h⁹ dubij ponūtur aliq̄ suppōes. p̄ma itellect⁹ agēs cuȝ spē itelligibili mediāte actu pduc̄ hitū. 2ª. duplices sūt act⁹ q̄dā s̄t p̄cedētes hitū ⁊ ex illis cāt̄ur hit⁹. alij s̄t sequētes hitū ⁊ illi cānt̄ ab hitu. 2° ponūt̄ aliq̄ dicta. p̄m. oīs hit⁹ itellect⁹ est q̄litas absoluta. 2m dcm̄. oīs hit⁹ itellect⁹ ē realr̄ distict⁹ ab actu itelligēdi. p3 q̄ n̄ existe aliq̄ actu i itellectu stat hitū eē i itellectu. 3m dcm̄. hit⁹ ē s̄biue receptiu⁹ i intellectu possibili. p3 q̄ ē pduct⁹ ab itellectu agēte. 4m dcm̄ itellect⁹ agēs cū spē itelligibili ⁊ cū hitu existe i itellectu possibili cōcurrit effectiue ad pducēdū act⁹ seq̄nte s̄ hitū. pbat̄ sic. q̄ qn̄cūqȝ alicui po̊ ↄuenit rō actiui ⁊ passiui si tali po̊ addat̄ aliqd adiutoriū tale addit̄ ex pte illi⁹ ex quo talis po̊ d̄ficit. sȝ po̊ itellectie ↄuenit q̄ sit p̄n^m pducti^m ⁊ passiuū ⁊ n̄ d̄ficit i patiēdo ⁊ recipiēdo. ig̊ hit⁹ sibi coaddit⁹ ↄcurrit p modū p̄ncipij actiui ⁊ n̄ passiui. Ex his seqtur p̊. q̄ hit⁹ ē cā pbabilr̄ pductiua act⁹ itelligēdi seq̄ntis hitūȝ. 2° seqtur q̄ hit⁹ n̄ solū ponit̄ ad vigorādū potētiā. sȝ vt p ip̄ȝ po̊ fiat actiuioȝ ad elicīedū pfectiorē actū. 3° seq̄t̄ q̄ talis hit⁹ n̄ solū ponit̄ ad determinādū potētiā ad actū pfectū eo q̄ d̄ se sit indifferēs ad actū pfectū ⁊ ipfectū. 4° seq̄t̄ q̄ nō ponit̄ ad moderādū ip̄ȝ actū. s. vt talis act⁹ dicatur bon⁹ vl' malus sic q̄ po̊ pducat s̄baȝ act⁹. ⁊ hit⁹ pducat modū vl' ↄditōem illi⁹ act⁹. gnto seq̄tur q̄ n̄ pōit̄ ad itēsiōeȝ act⁹ sic q̄ po̊ pducat s̄baȝ act⁹. ⁊ hit⁹ pducat itēsionē ipsi⁹ actus.

Tertio dubitat̄. Utrȝ necesse sit itelligētē fātasmata speculari. Pro solōne h⁹ dubij ponūt̄ due opiones pbabiles. Prima opio stat i duob⁹ suppōib⁹ ⁊ duob⁹ dict̄ȝ. Pria suppō. itellect⁹ agēs cū fātasmatib⁹ cāt speȝ intelligibilē sine q̄ n̄ ē possibile itelligē. 2ª. spēs intelligibil' cāta i itellectu possibili remanet i ipso itellectu p⁹ actū itelligēdi. p̄m dcm̄. ipossibile ē hr̄e p̄mā itellectionē d̄ aliq̄ re sine fātasmatib⁹. p3 q̄ ipossibile ē hr̄e p̄mā itellectioneȝ d̄ aliq̄ re sine sua spē itelligibili. sȝ ipossibile ē hr̄e speȝ itelligibilē sine fātasmatib⁹. 2m dcm̄. hita spē itelligibili pōt itellect⁹ ifinitos act⁹ itelligēdi pducē sine fātasmatib⁹. Ex h̄ seq̄t̄ q̄ falsa ē opio dicētiū q̄ ad itelligēdū n̄ req̄rat̄ spēs itelligibilis sȝ sufficit ↄuersio itellect⁹ ad fātasmata. iō f̄ȝ istos necesse erat i q̄lȝ itellectiōe itelligētē fātasmata speculari. h̄ ē dictu se cōuertē ad fātasmata. ¶ 2° seq̄t̄ q̄ falsus ē error dicētiū q̄ i itellectōe req̄rit̄ spēs itelligibilis. sȝ illa n̄ manet p⁹ actū intelligēdi eo q̄ i po̊ itellectiua n̄ ē memoria. 3° seq̄t̄ q̄ falsa ē opio dicētiū p̊ q̄ req̄rit̄ spēs itelligibil'. 2° q̄ illa spēs itelligibil' remanet f̄m esse remissū p⁹ actū itelligēdi. ⁊ 3°. q̄ ad itelligēdum ipsā speȝ nec̄e ē i q̄lȝ itellectiōe se ↄuertē ad fantasmata. ¶ 2ª opio stat i q̄ttuoȝ dictis. p̄m. nō repugnat ↄ̄dictōie itellectui pducē itellectioneȝ sine fātasmate. p3 d̄ itellectu sepato. 2m dcm̄. n̄ repugnat ↄ̄dictorie itellectui ↄiūcto itelligere. sine fantasmate. p3 d̄ itellectu ↄiūcto corpi nr̄o post resurrectionē. 3m dcm̄ nō repugnat ↄ̄dictorie itellectui nr̄o cōiūcto corpi viatoris itelligere sine fantasmate. patet d̄ itellectu in statu nature integre. 4m dictum repugnat intellectui cōiūcto i statu nāe corrupte itelligere sine fantasmate. ista tn̄ opio ē magis i be̊ q̄ naturalis.

Ad rationes ante oppo^m. Ad p̄mam dr̄ q̄ actio ē equocum ad actionē trāseūtē ⁊ imanētē ideo stat actionē

Immanētē eē actionē. ⁊ tñ nō eē ō pdicamēto actionis cū sola actio trāsiēs ē reponibilis ī illo pdicamēto. Ad ↄfirmatiōem dr̄ negādo añs. ⁊ ad pmā ꝓbationē dr̄ ꝙ qñ itellect⁹ intelligit se idē ē itellect⁹. ⁊ qd̄ itelligit ⁊ qñ itellect⁹ hꝫ scien tiā ō se idē ē scia. i. sciēs cū re scita. sciaꝫ. n. ẜꝫ actū vocat sciētē. Et ad zᵐ ꝓbationē dr̄ ꝙ ñ iplicat ↄ̄dictiōeꝫ itellectionē separi ab itellectu et remanē sine sb̄o. nec ē iplicat ↄ̄dictionē ꝙ ea se pata ab itellectu ponat̄ ī q̄cūqꝫ sb̄o. vtputa ī lapide vel ī asino ñ ōnoiabit tñ lapidē vel asinū itelligē. q² itelligē cōnotat vitalē pceptōem obi itelligibilis. Ad zᵐ dr̄ q̄ ad pmū icōueniēs ꝙ ñ ē icōueniēs ꝙ cā mālis ī q̄. ⁊ cā efficiēs coicidāt ī eodē numero. forte tñ ē icōueniēs ō cā efficiēte ⁊ ō cā mālie ẜ q̄. Ad zᵐ icōueniens dr̄ ꝙ ille relatiōes ñ fūdāt̄ ī eodē. r̄lo. n. actiu fūdat̄ ī intellectu agēte ⁊ r̄lo passiui in itellectu possibili. Ad 3ᵐ. icōueniēs dr̄ ꝙ qñ aliq̄ duo fūt idē r̄lr ⁊ distīcta formal̄r ⁊ ex nā rei ñ ē icōueniēs int̄ illa duo eē r̄lonē realē. Ad 4ᵐ icōueniēs dr̄ ꝙ i ꝓductiōe sbāli pducit̄ totū ↄpoᵐ. ẜꝫ i ꝓductiōe accidētali solū ꝓducit̄ ipsa forma vel saltē effect⁹ formalis ipsi⁹ forme. Ad 5ᵐ icōueniēs dr̄ ꝙ intellectui agēti ↄuenit diffini⁹ po^e actiue trāsmutat. n. alteꝝ i ꝗtū alteꝝ. s. itellectū possibilē. ⁊ itellectui possibili cōuenit diffinitio po^e passiue.

Ad ↄfirmationē dr̄ ⁊ p̄ ad duo pma icōueniētia. ꝙ sufficit spēꝫ itelligibilē eē aliqd reale exn̄s ī itellectu. q² capit̄ hic obꝫ ꝓ spē itelligibili ⁊ hi cognitiōe abstractiua. Ad 3ᵐ icōueniēs dr̄ ꝙ lꝫ volūtas sit cā mere liba ī eliciēdo suos act⁹ ñ tñ ī mouēdo itellectū ī cognitiōeꝫ sui. Ad 4ᵐ icōueniēs dr̄ sic ad pmū ⁊ zᵐ. Ad 5ᵐ dr̄ negādo ↄñaꝫ. q² illō solū dr̄ itelligē affirmare negare syl'ogizare ī q̄ sbiue recipiūt̄ tales act⁹. Ad 6ᵐ icōueniēs dr̄ ꝙ ñ ē icōueniēs ꝗlibꝫ ētitatē esse cāꝫ ptial̄r ꝓductiuā sue cognitiōis. Ad ītiā dr̄ añs distiguēdo vel ꝑ ōnoiationeꝫ itrīsecā. ⁊ sic negat̄ ꝙ act⁹ itelligēdi ōnoiat sua obā. vel ꝑ denoiationē extrīsecā. ⁊ sic ↄcedit̄. ⁊ ī isto sēsu negat̄ ↄñā. Ad ↄfirmationē dr̄ ꝙ argᵐ euidenē ꝓbat ꝙ act⁹ itelligēdi ñ fit ī itellectu agēte. ẜꝫ ēt euidēt̄ ōmōstrat ꝙ ē ī itellectu possibli. ⁊ h̄ ō qōe

Ueritur 3ᵒ. Utruꝫ ens sub rōe entis sit intellect⁹ nr̄i obm̄ adeq̄tuꝫ Arguit̄ pmo ꝙ nō q² q̄ncūqꝫ aliqua potētia hꝫ aliqd̄ cōe ꝓ obo talis potētia hꝫ nāliṫ ferri in oē illud de quo p̄dicat̄ ꝑ se tale obꝫ. ⁊ solū in illud. ẜꝫ potētia nr̄a itellectiua nō pōt nāliter ferri ī omne illud de quo ꝑ se p̄dicat̄ ens. et in multa fert̄ de qb⁹ nō p̄dicat̄ ens. igit̄ ens nō ē adequatū nr̄i itellectus obm̄. maior pꝫ q² ex opposito p̄dicati seqtur oppositū subiecti. Si enī potētia nō posset in oē illud de quo ꝑ se p̄dicat̄ obm̄ sic obm̄ excederet potētiā. ꝗ nō eēt adeq̄tū potētie. si etiā potētia nō ferat̄ solū in illō de quo ꝑ se p̄dicat̄ obm̄: ẜꝫ etiā ī aliqd̄ aliud. ꝗ potētia excedit obm̄. ⁊ ꝑ ↄñs nō erat adeq̄tū potentie qd̄ ē oppositū subiecti. minor pꝫ ꝓ pma parte q² itellect⁹ noster nō pōt nāliṫ ferri in pmam itelligētiā nec ī alias sbās separas de qbus tñ ꝑ se p̄dicat̄ ens. minor vero ꝓ secunda parte pꝫ q² potētia itellectiua fert̄ in dr̄as ↄ̄bentes ens ⁊ ī ꝑ se passiones entis ⁊ in dr̄as vltimas. ⁊ tñ ō istis nō ꝑ se p̄dicatur ens etiā fertur in entia priuatiua entia rationis ⁊ in entia ꝓhibita ⁊ ī ↄ̄dictoriū pmi pncipij qd̄ ē puꝝ nihil. ¶ zᵒ arguitur sic. q̄ncūqꝫ due potētie fūt formal̄r ⁊ specifice distīcte tales necessario hn̄t ratiōes formales obiectales formal̄r ⁊ specifice distinctas. ẜꝫ rō formalis obiectalis potētie volitiue ē bonitas cui nō opponitur entitas ẜꝫ veritas. ꝗ veritas est ratio formalis obiectalis intellect⁹. ⁊ ꝑ ↄñs ens sub rōne veri ē obm̄ intellect⁹. maior pꝫ q² potētie formal̄r ⁊ specifice distiguūtur ꝑ obiecta. minor secūdi syllogismi pꝫ q² volūtas nō fertur in aliud nisi sub rōe boni. ¶ Arguit̄ 3ᵒ. q̄ncūqꝫ due potētie sic se habēt ꝙ vna fertur ī plura ꝗ alia obm̄ vni⁹ excedit obm̄ alteri⁹. Sed itellect⁹ separatus pōt ī plura ferri ꝗ intellect⁹ ↄiūctus. ꝗ obm̄ adequatū itellect⁹ sepati excedit obm̄ adequatū intellectus coniuncti. ẜꝫ obm̄ adequatuꝫ intellectus separati est ens ꝗ obꝫ adeq̄tū itellect⁹ ↄiūcti ē iferi⁹ ad ens. ¶ In oppositum arguitur auctoritate ↄmentatoris dn̄tis ꝙ ens ⁊ veꝝ pma impsiōne imprimuntur ī aīa nr̄a. ⁊ per ↄñs est obm̄ adequatum intellectus nostri.

Primo sciendum est ꝙ ꝓ declaratiōe terminoꝝ qōnis ponūtur pmo alique distinctiones. ¶ Prima ens potest capi dupl̄r. vno modo vt est quoddā ↄmune equiuocū ad omne ens tam reale ꝗ rationis. ⁊ sic non capitur hic. alio modo capitur ens vt est ↄmune vniuocū ad ens finituꝫ ⁊ ifinitū ⁊ ex ↄñti ad q̄litates decem generꝝ. ⁊ sic hic capitur. ¶ zᵒ dr̄. duplex est obm̄ alicui⁹ potētie. quoddā ē obm̄ motiuū ⁊ formale. ⁊ sic ē ratio formalis obiecta

tis mouēs ipsā potētiā ad aliqd cognoscendum aliud est obiectum materiale ꝛ terminatiuū. ꝛ ē illud quod terminat ipsum actum intelligendi siue est illud ꝙ cognoscitur per ipsum actum intelligendi. ℭ Tertia di. duplex est obm̄. quoddā ē pmariū ꝛ est illō i qō pͦ ꝛ ꝑ se fert potentia aliō ē secundariū ꝛ ē illō in qō ex ꝯñti ꝛ ꝑ accñs fert ipa potētia. ℭ 4.ͦ triplex ē obm̄ pmariū. qō dā est pmariū pnitate adeqtiōis. aliō ē pmariū pnitate ꝑfectiōis. aliō pmitate gñatiōis. qstio to itelligit de obo pͦ pmitate adeqtiōis. ℭ 5ͣ di. stin obm̄ pmariū pmitate adeqtiōis est duplex qddā est adeqtū ꝭ3 ꝟtutē qō virtualr ꝯtinet notitiā oiuz cognoscibiliū a potētia sic ꝙ ꝑ seipsū mouet potētiā ad cognitiōez sui ꝛ ad cognitiōez oiuz alioꝝ cognoscibiliū a potētia sicut essentia diuina mouet itellectū diuinū ad cognitionem sui et ad cognitionem omnium cognoscibilium ab intellectu diuino. aliud est adequatum ꝭm pdicationē ꝙ p̄dicat̄ ꝑ se ꝛ essentialr de oibꝰ ꝑ se cognoscibilibꝰ a potētia sic lux vel color vel aliqd cōe eis qō est ignotū qō p̄dicat̄ ꝑ se ꝛ essentialiter de oibꝰ ꝑ se visibilibꝰ. ℭ 6ͣ di. duplex est itellectꝰ. qdā ē itellectꝰ ꝯiūctꝰ. aliꝰ ē sepatꝰ ꝛ ē dio sibi accñia. est ei3 idē itellectꝰ numero q pͦ ē ꝯiūctꝰ ꝛ postea sepatꝰ. 2.ͦ ponunt̄ tres suppōes pma an ꝙ aliqō cōe sit alicꝰ poᵉ adeqtum obm̄ adeqtiōe ꝭ3 p̄dicationē regrunt̄ due ꝯditiōes. pma ꝙ poᵃ nō ferat̄ i aliqd ꝑ se nisi de illo ꝑ se ꝛ essentialr p̄dicet̄ ip3 obm̄. 2ᵃ ꝙ potētia feratur ꝑ se ꝛ nālit in oi illo de quo ꝑ se p̄dicat̄ obm̄ ip3 2ᵃ suppō ad hoc ꝙ aliqō cōe adeqtū obm̄ alicꝰ poᵉ adequatiōe ꝭ3 ꝟtutē aut ꝭ3 p̄dicationē disiūctī regrit̄ ꝙ potētia ñ possit ferri i aliqd de quo qditatiue ꝛ essentialit̄ ñ p̄dicat̄ obm̄. aut ni si illud ꝟtualr ꝯtineat̄ in ipo obo. 3ᵃ suppō. ꝙ qd ē obm̄ adequatū alicꝰ potētie quocūq3 extrinseco ab ea secluso. ꝛ quocūq3 itrinseco sibi ꝯiūcto sep illō erit adequatū eiꝰ obm̄. Ridiculum ei3 esset dicē ꝙ si ess3 aliqua potētia visiua q̄ ꝑpter aliqō extrīsecū sibi cōiūctū ñ poss3 videre nisi albedinē ꝙ ꝑpt̄ hō albedo ess3 eiꝰ adequatū obm̄. illo. n. extrīseco secluso pōt cognoscē adequate oēz colorē. sic etiā ess3 ridiculū dicē ꝙ ꝑpter ꝙ itellectꝰ ꝯiūctꝰ ñ poss3 cognoscere nisi qditates sensibiles ꝙ eiꝰ adequatū ob3 sit qditas sensibilia. ℭ 3.ͦ ponūtur aliqua dicta. pmū. qditas rei sensibilis siue qditas rei mālis ñ est adeqtu3 nri itellectꝰ ob3. ꝑbatur pͦ. qꝛ qñcūq3 aliqua potentia pōt ꝑ se ferri i rōez cōiorem q̄3 sit qditas rei mālis illa ñ h3 ꝑ obo adequato qditatem rei mālis. s3 itellectꝰ nr̄ pōt ꝑ se cogscere aliqō itelligibile sub rōe ꝯmuniori q̄3 sit qditas rei mālis .s. sub ratione sbē aut sub ratione entis. g° qditas rei mālis ñ est adequatū ob3 nr̄i itellectꝰ. 2.ͦ qꝛ nulla potentia potest cognoscere aliqd qō p̄scidit a sua ratione formali obiectiua. visus. n. nō poss3 aliqd cognoscere qō p̄scidit a lumie vel colore. s3 itellectꝰ nr̄ potest cogscere qditatem entis ꝛ sbē p̄scidentez a qditate rei mālis. sic supiꝰ ꝛ pͥus p̄scidūt ab iferiori suo. g° qditas rei mālis ñ est adequatū obm̄ itellectꝰ nr̄i. 3.ͦ qñcunq3 aliq̄ due poᵉ sūt eiusde3 rationis ꝛ dn̄t solū numero. qcqd est ob3 adequatū vniꝰ est ob3 adeq̄tū alterꝰ. s3 itellectꝰ hoīs sepatꝰ ꝛ itellectus hoīs ꝯiūctꝰ sūt eiusde3 speciei. g° hn̄t ob3 adequatum q̄ꝛ vnū non excedit aliō. 4.ͦ est vnꝰ ꝛ ide3 itellectꝰ q nūc est ꝯiūctꝰ ꝛ postea erit sepatꝰ. g° h3 ide3 ob3 adequatū. 2ᵐ dictū. sbā ñ est adequatum nr̄i itellectꝰ obm. p3 qꝛ qditas accñtis est ꝑ se intelligibilis ab intellectu nr̄o. posset etiā ꝑbari ꝑ rationes p̄cedentis dicti. 3ᵐ dcm̄. ens limitatū ñ est adequatū nr̄i itellectꝰ obm. qꝛ alit̄ ñ possemus cognoscere aliqd sub ratione ꝯmuniori q̄3 sit rō entis limitati. 4ᵐ dictū. ens illimitatū. s. deus ñ est obm adequatū intellectꝰ nr̄i. p3 qꝛ ñ mouet itellectū nr̄m ad cognitionem oium itelligibiliū nᵉ ꝑ se p̄dicat̄ de oibꝰ itelligibilibꝰ. 5ᵐ dcm̄. ens qō p̄cise est ꝯmune ad ens finitū. ꝛ infinitū est adequatū nr̄i itellectꝰ obm̄. p3 qꝛ includitur i omni ꝑ se itelligibili ab intellectu. ꝛ omne illō de quo ꝑ se p̄dicat̄ ens est ꝑ se itelligibile ab intellectu. 6ᵐ dictum. adequatio obiectiua entis non est adequatio ꝭm p̄dicationem qꝛ ñ p̄dicat̄ essentialr ꝛ qditatiue de oibꝰ ꝑ se intelligibilibꝰ passiones eni entis ꝛ modi ꝯhentis ens ꝛ vltime dn̄e sūt ꝑ se itelligibiles. ꝛ tñ de ipsis non p̄dicatur ens qditatiue ꝛ essentialr. nec etiā est adeq̄tū adequatione ꝭm ꝟtute3: sed est adequatum adequatione disiūcta ex adequatione ꝭm ꝟtutem ꝛ ꝭm p̄dicationem. 7ᵐ dcm̄. ratio formalis obālis intellectꝰ nr̄i est abstractū ipiꝰ entis. s. entitas. nihil eni est ꝑ se intelligibile ab intellectu in quo non includitur illa ratio formalis que est entitas aut quidicatiue aut denominatiue.

Secundo sciendu3 est. ꝙ Aristo. in isto 3.ͦ tractatu determinat de potentia motiua ꝛ diuiditur in duas ptes p̄ncipales. in pma ingrit negatiue de potentia motiua In secūda ingrit affirmatiue. In pma intendit

sex conclusiones. ¶ Prima tāgit itentū et est hec. Considerādū est de potētia motiua. utr℞ sit potentia aie ab alijs distīcta et utr℞ differat ab eis sbo vel solū esse .i. ratione. ¶ 2° tāgit quādā q̄onem et est h̄. quot sūt potentie aie. Ad istā q̄onē dicit tria. p̄ q̄ sūt quodāmodo finite. 2° q̄ n̄ solū sūt tres .s. rōcinatiua irascibilis et appetitiua .i. ↄcupiscibil. nec etiā solū sūt due .s. rational' et irrational'. p̄bat dupl'r. p̄mo. q2 apparent multe potentie. q̄ nec sūt rationales nec irrationales sicut vegetatiua que est in plantis et sensitiua q̄ est in omnibus animalib⁹. Secūdo q2 potentia fantastica nec℞ est rationalis nec℞ irrationalis. etiā potentia volitiua n̄ videt̄ ↄtineri sb aliquo istor℞. si eī ↄtineret̄ maxie ess℥ sibi ↄcupiscibili. s℥ h̄ est falsū. q2 volūtas ē in ratiocinatiua et ↄcupiscentia est ī irascibili .s. ī sensitiua. ¶ 3ª ↄ° potētia vegetatiua n̄ est sufficiens p̄n^m motiuum aialis s̄m locū. p̄bat duab⁹ rationib⁹. p̄ma. ois mot⁹ s̄m locū est cū fātasia et p̄pt̄ aliqd eo q̄ est ratione appetit⁹ alic⁹ ↄuenientis aut rōe fuge alic⁹ disconuenientis. sed multis inest potentia vegetatiua qb⁹ n̄ iest fātasia vel p̄secutio vl' fuga. 2ª ratio q2 si vegetatiua esset sufficiens motiuū s̄m locū seq̄ret̄ q̄ plāte essent motiue localit'. ↄn̄s est falsū q2 n̄ h̄n̄t aliquā ptem organicā ordinatā ad motū localē℥. ¶ 4ª ↄ°. potentia sensitiua n̄ est sufficiens p̄n^m mot⁹ localis: p℥ q2 m̄lta aialia q̄ h̄n̄t potētiā sensitiuā sūt manen^a. et imobilia s̄m locū. sic sūt conche et ostree. Subdit istā tiam q2 aliqs posset dicere q̄ oia aialia h̄n̄t potentiā motiuā localem. sed non mouentur eo q̄ non h̄n̄t organa ad motū. Soluit q̄ h̄ est inconueniēs. nā .n. nihil facit frustra nec deficit in necessarijs. Et subdit aliā instātiā q2 aialia q̄ non sūt motiua s℥ locū sūt impfecta et orbata. ideo eis defic̄iūt organa ad motum. Soluit ph̄s et dicit q̄ non sūt orbata s℥ sūt p̄fecta. p̄bat signo q2 sūt gn̄atiua augmentū et decrementū habentia. iō si eēnt motiua s℥ locū haberēt partes organicas aptas ad talē motū. ¶ 5ª ↄ°. intellect⁹ non est p̄ncipiū sufficiēs mot⁹ localis. probat p̄mo de intellectu speculatiuo q2 aial nūq̄ mouetur s̄m locū nisi p̄pter iudiciū alicui⁹ fugibilis aut p̄seq̄bilis sed itellect⁹ speculatiu⁹ non dicit aliqd esse fugibile aut p̄sequibile. igitur intellectus speculatiu⁹ nō est p̄ncipiū mot⁹ localis. Subdit q̄ licet intellect⁹ speculatiu⁹ multotiēs intelligat aliqd delectabile aut t̄ribile. hoc nō tn̄ p̄pter hoc indicat esse timendu℥ aut p̄sequēdū. licet cor p̄pter hoc moueat̄ ad timore℥. 2° p̄bat de itellectu practico. q2 l℥ indicet aliqd esse p̄sequēdū vel fugiendū. non tn̄ semper fit mot⁹ s̄m tale iudicium. ideo magis agit s̄m ↄcupiscentiā sicut incōtinens. p̄bat etiā hoc per simile q2 medici habentes artem medicinalem n̄ sanāt se per illam nisi forte p accn̄s. ergo etia℥ intellectus practicus non mouet se s̄m suū iudicium. sed oportet hoc esse alteri⁹ virtutis. ¶ 6ª ↄ°. appetit⁹ nō est p̄ncipiū mot⁹ localis. abstinētes .n. appetētes et concupiscentes non operantur s℥ appetitū. sed sequūtur intellectum.

Tertio sciendū q̄ i ista parte hui⁹ tractatus ingrit de potentia motiua affirmatiue et intēdit sex ↄclōnes. ¶ Prima appetit⁹ et intellectus supple practicus vidētur mouentia .i. p̄ncipia motiua aialis eē s℥ locū. Subdit q̄ si illa duo nō sufficiāt tūc erunt tria p̄ncipia mouētia .s. intellect⁹ appetit⁹ et fantasia. nisi qs posuerit fantasiā esse intelligētiā quanda℥. p̄bat q̄ fantasia sit p̄ncipiū q2 multa animalia p̄ter scientiā .i. iudiciū intellect⁹ practici sequūtur fantasias. 2° q2 in alijs aialibus in q̄bus nō est itellect⁹ nec rō s℥ in eis ē fantasia in illis ē motus localis. ḡ fātasia ē p̄ncipiū motiuū et ↄtinet̄ sub itellectu. Ex hoc ifert q̄ hec duo .s. appetitus et itellect⁹ sūt motiua s℥ locū. Subdit dr̄a℥ inter intellectū practicū et speculatiuū. q2 itellectus practic⁹ ratiocinat̄ p̄pter aliud. iō differt a speculatiuo fine. ¶ 2ª ↄ°. duo mouētia p̄dicta reducūtur quodāmodo in vnu℥ mouens qd̄ est appetibile. q2 cū itellect⁹ et appetitus moueant ad aliquod vnū oportet q̄ hoc sit s̄m vnam cōmunē rōnem. et illa cōis ratio est ↄmune mouēs. Subdit q̄ itellectus non mouet sine appetitu. p̄bat q2 cū aliqd mouet̄ s̄m itellectū mouetur etiā s̄m volūtatē. ḡ et s̄m appetitū. volūtas .n. est appetitus. sed appetitus mouet preter rationem .i. p̄ter intellectu℥. q2 ↄcupiscētia q̄ ↄdicit rōni mouet p̄ter rōne℥. ḡ et appetit⁹. p̄bat ↄn̄a℥ q2 ↄcupiscentia appetit⁹ q̄dam est. ¶ 3ª ↄ°. tāgit dr̄am inter intellectum appetitum et fantasiam q2 intellectus omnis est rectus. appetitus autē et fantasia est recta et non recta. p̄bat q2 appetibile semp mouet appetitū. s℥ appetibile quīq℥ ē bonū apparēs quīq℥ ē bonū sīc simpliciter ideo appetit⁹ quīq℥ est rectus et q̄ndoq℥ n̄ rect⁹. et subdit q̄ nō omne bonū est motiuū appetitus s℥ solū actuale bonū. actuale aūt bonū est bonū cōtingens qd̄ p̄ōt aliter se h̄re. et hoc solet vocari

bonū agibile. ¶ 4ᵃ ꝯ° īfert ꝙ pō ᵃ aīe q̄ vocaꝛ appetit⁹ ē motiua ſm̄ locū. ꝓbat ꝑ diōē ꝑtiū aīe ſ3 potētiā. q̄dā ei3 ē vegetatia. alia ſēſitia alia itellectia. alia appetitia. Et ſubdit ꝙ he poᵉ aīe pl⁹ dr̄nt adiuicē q̄ꝫ ꝯcupiſcibile ⁊ iraſcibile. ¶ 5ᵃ ꝯ°. tāgit ꝯr̄etatē iter ꝯcupiſcētiā ⁊ rōnē ⁊ ē h̄. aliqn̄ appetit⁹ ſūt adiuicē ꝯrij. ꝓbat qꝛ aliqn̄ rō ⁊ ꝯcupiſcētia ſūt ꝯrie: ꝓbat qꝛ itellect⁹ ꝑꝑ malū futurū aliqn̄ iubet bonū p̄nſeē fugiēdū. ꝯcupiſcētiā ꝟo q̄ nō iudicat de futuro ꝓpꝫ delectationē boni p̄ſentis iubet tale bonū eē ꝓſequēdū. ¶ 6ᵃ ꝯ°. tāgit aliq̄ correlaria. p̄mū vnū ē mouēs ī ſpē .ſ. appetibile aut appetitiuū. ꝓbat qꝛ appetibile ē p̄mū mouēs iter oīa. appetibile. n. mouet eo ꝙ ē ī itellectu aut imaginati3 ⁊ nō mouetꝛ. 2ᵐ correlariū. tria ſūt mouētia numero vnū ē mouēs aliō ē q̄ō mouet. ⁊ 3ᵐ ē q̄ō mouetꝛ. 3ᵐ correlariū mouēs dr̄ dupl̄r. aliud q̄dē ē imobile ſicut actu aīe bonū. i. appetibile. aliud ē mouēſ q̄ō mouetꝛ ⁊ ē appetit⁹. ꝓbat qꝛ appetit⁹ ſ3 q̄ō appetit mouetꝛ: ⁊ illud q̄ō mouetꝛ ē aīal. illud aūt quo mouet ē organū ⁊ illud ē corporeū. 4ᵐ correlariū ē iſtud. aīal ē mouēs organicū. p3 qꝛ ibi eſt p̄n̄ᵐ ⁊ finis. eſt etiā mot⁹ tractōis ⁊ pulſionis. Subdit quādā q̄ōe3 q̄ ē hec. vtrū fātaſia repitꝛ ī oīb⁹ aīalib⁹. hāc q̄ſtionē ſoluit diſtīguēdo duplicē fātaſiā .ſ. ſēſibilē ⁊ rōalē. fātaſia ſēſibilis ē duplex. q̄dā ē determinata. alia ē īdeterminata. fantaſia ſēſibilis ē ī alijs aīalib⁹: ſ3 fātaſia rōalis deliberatiua tm̄ ē ī rōalib⁹. Eſt tn̄ dubiū vtrū deliberare ſit op⁹ rōnia: ⁊ ſoluit ꝙ deliberatio ꝑtinet ad rōe3: ſicut opinio q̄ ē ex ſyllogiſmo: ſ3 fātaſia determinata nō eſt ī oīb⁹ aīalib⁹. oī tn̄ aīali īeſt aliq̄ fātaſia. ꝓbat qꝛ oī aīali īeſt aliq̄ delectatio aut triſtitia ſecundum quaz fantaſiatur.

Conclusio rn̄ſalis. Ens ſub rōe entis ē adeq̄tū n̄ri itellect⁹ ob̄m. p3 qꝛ ob̄m hit⁹ nō excedit potētie ob̄m: ſ3 aliq̄s hit⁹ itellect⁹ h3 ens ſub rōe entia ꝓ ob̄o. ḡ itellectus h3 ens ſub ratione entis pro ſuo obiecto. minoꝛ patet de habitu metaphyſicali.

Primo dubitaꝛ. Utrum ſit neceſſe oē aīal hr̄e ſēſu3. Ad ſoluēdū hoc dubiū ē ſupponēdū ꝙ Ari. ī iſto vltimo tractatu cōparat potētias aīe ad aīata: ⁊ diuiditꝛ ī duas ptes. ī p̄ma itendit ſex ꝯcluſiones. ¶ Prima neceſſe ē vegetabilē potētiā eē ī oīb⁹ viuētibus ḡn̄abilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ a ḡn̄atōe vſq3 ad corruptionē. ꝓbat qꝛ oē viuēs ḡn̄abile ⁊ corruptibile h3 augmētū ⁊ decremētū ⁊ ſtatū. ḡ etiā h3 alimētū. i. ꝟtutē nutritiuā. ſ3 virtus nutritiua ē potētia vegetatiua ⁊c̄. ¶ 2ᵃ ꝯ°. nō ē neceſſe ſenſū ī oīb⁹ viuētib⁹ eē. ꝓbat duab⁹ rōīb⁹. p̄ma qꝛ ē aliq̄ō viuēs q̄ō ē corp⁹ ſimplex. i. nō organizatū ſicut plāta. tale aūt nō h3 ſēſū. ḡ nō oē viuēs h3 ſēſū. 2ᵃ rō. oē h̄n̄s ſēſū ē ſuſceptiuū ſpē3 ſine mā: ſ3 aliq̄ō viuēs nō ē ſuſceptiuū ſpē3 ſine mā. ḡ aliq̄ō viuēs nō h3 ſēſū. ¶ 3ᵃ ꝯ°. neceſſe eſt oē aīal hr̄e ſenſū. ꝓbat qꝛ oē aīal h3 aliq̄d ꝑꝑ aliquē finē quē nō pōt acq̄rere ſine ſenſu. ḡ aīal h3 ſēſū. ꝯn̄a3 ꝓbat qꝛ nā nihil facit fruſtra eo ꝙ oīa q̄ ſubſiſtūt ī nā ſūt ꝑꝑ aliq̄d. aīs ꝓbat īductiue. p̄mo de aīalib⁹ motiuis ꝓgreſſiue. qꝛ aīalia motiua ꝓgreſſiue hn̄t motū ꝓgreſſiuū ad q̄rendū alimētū ſibi ꝯueniēs: ſ3 hoc non p̄nt facere ſine ſēſu. 2° ꝓbat de aīalib⁹ imobilib⁹ ſm̄ locū: qꝛ l3 illa hēant alimētū ſibi ꝯiūctū tn̄ diſcernere hn̄t iter alimētū ꝯueniēs ⁊ diſcōueniēs. hoc aūt nō pōt fieri ſine ſēſu. ¶ 4ᵃ ꝯ°. nō eſt poſſibile aliq̄ō corp⁹ hr̄e aīa3 ⁊ itellectū diſcretiuū ⁊ nō hr̄e ſēſū. ꝓbat qꝛ nec aīal imobile localr̄. nec aīal ḡn̄abile. nec etiā aīalia iḡn̄abilia q̄ ponebātur a platone p̄nt hr̄e itellectū diſcretiuū ſine ſenſu. igitꝛ ⁊c̄. aīs ꝓbat qꝛ ſi n̄ hr̄ent aut h̄ eēt ꝑꝑ bonū aīe ⁊ hoc nō. aīa. n. nō magis itelliget ſine ſēſu q̄ꝫ cū ſēſu. aut ꝑꝑ bonū corpoꝛ: ⁊ h̄ nō qꝛ nihil minus aut magis durabit corp⁹ ꝑꝑ ſēſū. ¶ 5ᵃ ꝯ°. nullū corp⁹ mobile localr̄ h3 aīa3 ſine ſēſu. Ex h̄ īfert ꝙ neceſſe ē oē corp⁹ mobile localr̄ eē cōpoſitū: qꝛ aut eēt corp⁹ ſimplex aut ꝯpoſitū. nō ſimplex qꝛ īpoſſibile ē corp⁹ ſimplex hr̄e tactū. ḡ īpoſſibile ē corp⁹ ſimplex hr̄e ſēſū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s īpoſſibile eſt corp⁹ motiuū ꝓgreſſiue eē corp⁹ ſimplex. ¶ 6ᵃ ꝯ°. oē aīal de neceſſitate h3 ſēſū tact⁹. ꝓbat qꝛ oē aīal ē corp⁹ aīatū. oē aūt corp⁹ aīatū ē tāgibile ⁊ oē tāgibile ē ſēſibile tactu. ḡ neceſſe eſt oē aīal eē corp⁹ tactiuū ſi debeat ſuari. 2° ꝓbat qꝛ ſenſus tact⁹ ꝑ h̄ dr̄t ab alijs ſēſib⁹: qꝛ aīal pōt eē ſine alijs ſēſib⁹. nō aūt ſine ſēſu tact⁹ ⁊c̄. aīs ꝓbat qꝛ alij ſēſus ſūt circa ſēſibilia q̄ nō ſūt nutritiua ipſi⁹ aīalis. Sēſus aūt tact⁹ ē diſcretiu⁹ diſcōueniētis ⁊ ꝯueniētis. ḡ īpoſſibile ē aīal ſuari ſine tactu. Ex h̄ īfert ꝙ oē aīal h3 guſtū. guſt⁹. n. ē q̄dā tact⁹. 2° īfert ꝙ ſon⁹ coloꝛ ⁊ odoꝛ nō alūt nec augmētāt nec decremētū faciūt. Ex q̄ manifeſtū eſt ꝙ guſt⁹ ⁊ tact⁹ ſunt ſenſus neceſſarij aīali: qꝛ non eſt poſſibile aīal eſſe ſine tactu: alij aūt ſenſus ſūt ꝑꝑ bonū. i. ꝑꝑ bn̄ eſſe ipſi aīali nō cuilibet ſ3 ſolum aīali motiuo ꝓgreſſiue: ⁊ tale aīal ſi debet ſeruari debet etiā hr̄e alios ſenſus

eo q̄ q̄rit alimētū a lōge. Subdit modū p quē aīalia suscipiūt alimētū a lōge. Ḋ. n. fit p mediū eo q̄ illud mediū patit̄ aliq̄d a sēsibilib⁹ ab eo alterat̄ ꝛ sensus patit̄ ab illo medio sic alterato. ꝓbat̄ p sīle i motu pulsionis q̄ꝛ sic q̄n aliq̄d mouēs ꝯpellit aliō tm̄ ꝯpellit: aliō vt ꝯpellat aliō: ꝛ iteꝝ aliō depellat alteꝝ. ꝛ sic ꝯtinue q̄usq̄ deficiat mot⁹. ꝛ sic p̄mū mouēs depellit ꝛ nō depellit: ꝛ vltimū solū depellit̄ ꝛ nō depellit. iō sic ē i alteratōe sensus. In hoc tñ est dr̄ia q̄ꝛ i alteratione medij a sensibili mediū nō mouet̄ localr̄ sicut q̄n sigillū ip̄mit̄ cere cera non mouet̄ localr̄ s; tm̄ suscipit de ip̄ressione q̄ntū pōt imprimere virtus ip̄rimētis. Subdit q̄ hoc dicere ē melius q̄ꝫ dicere sicut antiq̄ q̄ visio fiebat egrediendo ꝛ extra mittendo.

Secundo dubitat̄ Utrum sit saluabile aīal eē corpus simplex. Pro huiꝰ solōe ē supponēdū q̄ Ari. i ista 2ᵃ pte īfert sex correlaria. Primū ipossibile est corp⁹ aīalis eē simplex. s. igneū aut aereū. ꝓbat q̄ꝛ nō ꝯtigit aīal eē sine tactu: s; ipossibile ē corpus simplex hr̄e tactū. ḡ ipossibile ē corp⁹ aīalis esse simplex. maiorē ꝓbat q̄ꝛ ipossibile ē aliq̄d aīalū eē sine tactu. etiā oē corp⁹ aīatū ē tactiuū. Ad ꝓbādū minorē ponit duas dr̄ias iter sensū tact⁹ ꝛ alios p̄ma q̄ꝛ q̄libet alioꝝ sēsuū p̄ter sēsū tact⁹ sentit p mediū extraneū. Sēsus aūt tact⁹ fit i tāgēdo mediū itraneū. 2ᵃ dr̄ia q̄ꝛ sēsus tact⁹ nō ē de nā alicuius elemēti. alij aūt sensus hn̄t organa de nā alicui⁹ elemēti. Ex his ꝓbat minorē. p̄mo q̄ꝛ organū tact⁹ nō ē corp⁹ simplex. 2ᵒ q̄ꝛ tact⁹ ē medietas tāgibiliū: s; alij sēsus determināt sibi sua obiecta i sūmo. 2ᵐ correlariū q̄ꝛ neq̄ ossa neq̄ capilli nec plāte sētiūt: q̄ꝛ q̄dlibet illoꝝ ē terra a dn̄io. 3ᵐ necesse ē oīa aīalia p̄uata sensu tactus mori. 4ᵐ necesse ē oē aīal hr̄e sēsū tact⁹ q̄ solus ē necessari⁹ oī aīali. 5ᵐ. excellenᶜ sēsus tact⁹ corrūpūt aīal: s; excellenᶜ alioꝝ sēsuū nō corrūpūt aīal: s; hn̄ corrūpūt sensū. ꝓbat q̄ꝛ excellēne sēsus tact⁹ corrūpūt tactū. ḡ etiā ꝛ aīal eo q̄ mōstratū est aīal nō posse eē sine tactu: s; excellentie alioꝝ sensuū solū corrūpunt suos sensus ad quorū corruptionē nō seq̄tur corruptio aīalis. Subdit q̄ꝛ sēsibilia alioꝝ sensuū corrūpūt aīal p accn̄s. sic sonus tonitrui ꝛ odores ifectiui. 6ᵐ corre^m nō sīli necessitate hēmus sensus tactus ꝛ alios sensus. Ex his p; solutio ad dubiū.

Tertio dubitat̄. Utrū i itellectu possibili sint ponende spēs intelligibiles ab actualib⁹ notitijs realr̄ distīcte l p̄ma spē q̄litatis q̄ditatiue reponibiles. Pro hui⁹ solōe ponūtur aliq̄ dicta. Primū necesse est i intellectu ponere spēs itelligibiles. p; p̄mo q̄ꝛ cog̃scimus res ꝛ obiecta itelligibilia i absentia eoꝝ. ḡ i eius itellectōe est aliq̄d nobis rep̄ntās obꝫ absens ꝛ nō aliud q̄ꝫ spēs. ḡ in itellectu est ponenda spēs itelligibilis. 2ᵒ q̄ꝛ stat obiectū esse puꝝ nihil durāte ei⁹ itellectōe. ḡ necesse est ponere aliq̄d in itellectu ad supplendū vicem obiecti q̄d cū obiecto causet ipsū actū itelligendi. illud aūt vocamus speciem itelligibilem. ¶ 2ᵐ dictū. species itelligibiles sūt entitates absolute ab actualibus notitijs obꝫoꝝ realr̄ distincte. Prima ps p; q̄ꝛ sūt q̄litates reponibiles i p̄ma specie q̄litatis. Scd̄a ps p; q̄ꝛ destructis actualib⁹ notitijs hēmus memoriā ꝛ recordationem obꝫoꝝ itellectorū ꝛ nō p aliud q̄ꝫ p species itelligibiles. ḡ species itelligibiles realr̄ distiguūtur ab actualibus notitijs. ¶ 3ᵐ dictū. species itelligibiles effectiue cānt̄ a fētasmate ꝛ potentia intellectiua. ¶ 4ᵐ species itelligibiles subiectiue recipiūt̄ i itellectu possibili. Pro solōe tñ argumētoꝝ ponit̄ talis distīctio. species intelligibilis pōt capi q̄drupliciter. vno mō coīssime ꝓ oī forma ꝯcurrēte ad notitiā hn̄dā de obꝫo: ꝛ sic q̄ditas obiecti itelligibilis posset dici species itelligibilis ꝛ silr̄ fantasma. Scd̄o mō coīter ꝓ oī forma q̄ ē aliquo modo ratio cognoscendi obiectuꝫ: ꝛ sic habitus ꝛ dispositiones possunt dici species intelligibiles. Tertio modo capitur proprie pro qualibet forma que est silitudo obiecti cognoscibilis per quam obiectum cognoscibile cognoscitur. Et sic actus intelligendi et omnis actualis notitia intellectus potest dici species intelligibilis. 4ᵒ modo ꝓprijssime pro forma que est silitudo rei cognite manens actualr̄ in anima. etiaꝫ postq̄ꝫ desinit actualr̄ cognoscetur nata ducere intellectum in notitiaꝫ obiecti cuius est silitudo: ꝛ sic capitur hic. Et hec de 3ᵒ articulo.

Rationes soluūtur ex dictis. ¶ Et hec de tertio et vltimo libro de anima dicta sufficiant.

Circa initium libri de sensu ⁊ sensato. querit̃ primo vtrum corpus sensitiuum sit adequatum libri de sensu ⁊ sensato subiectum. ¶ Arguitur primo q̃ non: quia puorum naturalium est aliquod vnum adequatum subiectum: ⁊ non est aliud q̃ corpus sensitiuum. ergo corpus sensitiuum est adequatum subiectum puorum naturalium. ⁊ per consequens non est adequatum subiectum libri de sensu ⁊ sensato. minor patet quia vel illud subiectum esset superius ad corpus animatum. ⁊ sic non. quia tunc puis naturalibus solum determinaret̃ de brutibus animalibus. vel esset idem quod corpus animatum. ⁊ hoc non quia illud est subiectum libri de anima. vel esset inferius ad corpus animatum. ⁊ sic esset corpus sensitiuum cum ⁊ corpus sensitiuum sit immediatum inferius ad corpus animatum. ¶ 2° sic. sensitiuum est propria passio corporis sensitiui siue animalis. ergo non est formalis ratio subiectiua istius scientie. consequentia patet quia sensibilitas non est aliud q̃ aptitudo ad sentiendum. ⁊ confirmat̃ quia vel corpus solum est subiectum istius scientie. ⁊ sic non cum non sit adequatum isti scientie. vel aggregatum ex corpore ⁊ sensibilitate: ⁊ hoc non. quia est vnum ens per accidens. ¶ 3° sic. corpus sensitiuum non est aliud q̃ ipsum animal. sed animal est subiectum in libris de animalibus. ergo corpus sensitiuum non est subiectum istius scientie. Et confirmat̃ quia totius ⁊ partis subiectiue est eadem scientia. sed corpus sensitiuum est pars subiectiua corporis animati. ergo de corpore sensitiuo ⁊ corpore animato est scientia de anima. ergo ⁊ de corpore sensitiuo: ⁊ per consequens corpus animatum non est adequatum subiectum huius scientie. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo sciendum q̃ iste liber de sensu ⁊ sensato in quo Ari. determinat de corpore sensitiuo diuidit̃ in nouem capitula. Primum capitulum est de quibusdam preambulis valentibus ad cognitionem sequentium: ⁊ intendit quattuor conclusiones. ¶ Prima tangit intentum ⁊ est hec. Determinatum est de anima secundum se ⁊ de qualibet eius parte ⁊ de potentijs anime secundum q̃ se tenent ex parte ipsius anime. modo conueniens est determinare de ipsis animalibus ⁊ de omnibus habentibus vitam ⁊ que sunt operationes communes ⁊ proprie eorum. probat quia conueniens est determinare de his que sunt communia anime ⁊ corpori sed operationes anime tam communes q̃ proprie sunt communes anime ⁊ corpori. ergo determinandum est de operationibus animalium tam proprijs q̃ communibus. minorem probat exemplo ⁊ ratione. Exemplo sic: quia hec omnia que communia sunt anime ⁊ corpori insunt fere omnibus animalibus. puta sensus. memoria. ira desiderium appetitus. gaudium. ⁊ tristitia. Et subdit q̃ eorum que conueniunt omnibus animalibus quedam insunt omnibus vitam participantibus: ⁊ quedam insunt maxime animalibus: vt sunt iste quattuor combinationes. vigilia ⁊ somnus: iuuentus ⁊ senectus. respiratio ⁊ expiratio. mors ⁊ vita. de quibus considerandum est quid sit vnumquodque ipsorum ⁊ propter quam causam fiant. 2° probat ratione: quia omnes iste operationes aut sunt cum sensu vt sensus memoria ⁊ fantasia: aut per sensum appetitus vt sunt passiones sensuum vt somnus ⁊ vigilia: aut salus ⁊ conseruatio sensuum vt iuuentus ⁊ sanitas ⁊ vita. aut corruptiones ⁊ priuationes sensuum vt mors egritudo ⁊ senectus. Sensus autem fit per organum corporeum. ergo sensus est communis anime ⁊ corpori: ⁊ per consequens omnia ista sunt communia anime ⁊ corpori: ⁊ istam rationem probat statim post conclusionem sequentem. ¶ 2a conclusio. Physici est determinare de primis principijs sanitatis ⁊ egritudinis. probat Ari. ratione ⁊ signo. ratione sic. quia sanitas ⁊ egritudo sunt passiones habentium vitam: sed hic determinat̃ de omnibus vitam habentibus. igitur determinandum est de sanitate ⁊ egritudine. maiorem probat quia non est possibile sanitatem ⁊ infirmitatem fieri in carentibus vita. Signo sic. quia multi medicorum dando artem medicine maiorem partem illius artis fecerunt de his que pertinent ad philosophiam naturalem. ergo signum est q̃ aliqua eorum que sunt philosophie naturalis sunt principia sanitatis ⁊ egritudinis: ⁊ per consequens determinandum est de sanitate ⁊ egritudine. Ex quibus infert q̃ physici finiunt ad ea ex quibus incipiunt medici. istud correlarium solet sic poni. vbi incipit medicus ibi desinit physicus. ¶ 3a conclusio tangit aliquas suppositiones. Prima necesse est vnumquodque animal secundum q̃ est animal habere sensum. probat quia animal est animal per sensum. hoc est sensitiuum est differentia essentialis animalis. 2a. omne animal habet necessario gustum ⁊ tactum. i. tactus ⁊ gustus sunt sensus necessarij omni animali. Subdit q̃ causa necessitatis tactus dicta est in 3° de anima: sed de gustu probat quia animal per gustum discernit alimentum delectabile vt hoc prosequat̃: ⁊ tristabile vt hoc fugiat sed alimentum est necessarium omni animali. igitur gustus est necessarius omni animali. 3a suppositio. sensus percipientes sua obiecta per medium extraneum .s. visus auditus ⁊ odoratus sunt necessarij ad salutem animalium suorum que mouent̃ progressiue. probat quia animalia que non habent alimentum coniunctum indigent ipsum querere a longe. igitur indigent illis sensibus quibus a longe alimentum percipiunt sicut sunt auditus visus ⁊ odoratus. 2° probat q̃ sint necessarij animalibus habentibus prudentiam sicut hominibus: quia isti sensus annunciant intellectui multas differentias contemplabilium. ¶ 4a conclusio tangit differentias inter visum ⁊ auditum: quia visus secundum se est magis vtilis animalibus habentibus prudentiam ⁊ auditus secundum accidens est magis vtilis. probat primam partem dupliciter. primo quia visus plures rerum differentias ostendit nobis

q̄ auditꝰ. ꝓbat. qꝛ oia corpa colore ꝑticipāt. ḡ visus ducit nos i cognitionē oium corpoꝝ. pauca aūt corpa ꝑticipāt drias soni. igiť auditꝰ pauca corpa ondit. zᵒ. ꝓbat qꝛ ꝑ visū cogſcimꝰ oia ſēſibilia coia nō tn̄ oia ꝑcipimꝰ ꝑ auditū. zᵃᵐ ꝑtē ꝓbat qꝛ ſmo eſt cauſa diſcipline ſ3 accn̄s: ꝛ ē ꝑceptibilis ab auditu ꝛ nō viſu. igiť auditꝰ ſ3 accn̄s eſt magis cā diſcipline q̄ viſus. maiorē ꝓbat qꝛ ſmo ꝯſtat ex noibꝰ. mō vnūq̄d q̄ noiu3 ſimbolū .i. cauſa ſentētia ꝛ ſignificatione ipoſitu3 eſt ad ſignificandum. Infert correlarium ꝙ ceci a natiuitate ſunt ſapientiores ſurdis ꝛ mutis.

Secūdo sciēdū eſt ꝙ Ari i hoc zᵒ capitulo determinat de organis ſenſuū: ꝛ diuidiť i duas ꝑtes. In p̄ma determinat de ipſis organis ſm opinionē antiquoꝝ: ꝛ itēdit ſeptē ꝯclusiones. ¶ Prima tāgit fūdamētū antiquoꝝ: ꝛ eſt hec. antiq coaptabāt organa ſēſuū ipſis elemētis: ꝛ qꝛ ſūt q̄nq3 ſenſus: ꝛ nō ſūt niſi q̄ttuor elementa. ideo dubitabāt cui coaptarēt ſenſū q̄ntū. ¶ zᵃ ꝯclusio tāgit opinionē platonicoꝝ ꝛ eſt hec. Oēs ſupple platonici dicūt viſu3 eſſe de nā ignis. ꝓbāt ſic ſigno: qꝛ ſi in tenebris palpebris clauſis oculus ꝯſtrigať vl̓ ꝑcutiatur apparet ignis ꝛ non ignis extriſecus cū tūc ſint tenebre. igiť eſt ignis itriſecus ꝛ ꝑ ꝯn̄s ſignū ē ꝙ viſus eſt de nā ignis. ¶ 3ᵃ cōcluſio tāgit reprobatione illius ſigni: qꝛ ſi viſus eſſet ignis ſeq̄reť ꝙ oculus ſe videret ſiue moueret ſiue q̄ſceret ꝓbat ꝯn̄a3 qꝛ nō cōtigit viſibile latere ſentientē ꝛ videntem. ¶ 4ᵃ cōcluſio tāgit ſolutionē ſigni ꝛ eſt hec. apparitio fulgoris nō eſt ꝑꝑ viſu3 eſſe ignē ſ3 ꝑꝑ aliud qꝛ illud q̄d vocať nigrū ſiue mediū oculi eſt perfecte lene. igiť oculo velociter moto i tenebris apparet fulgere. ꝓbat ꝯn̄a3 qꝛ corpa lenia i tenebris nata ſunt fulgere quēadmodum quedam capita piſciū. ¶ 5ᵃ cōcluſio tāgit reprobationē platonis ꝛ empedoclis. ꝓ cuiꝰ declaratōe extra textū dr̄ ꝙ plato ꝛ empedocles opinabātur viſū eſſe quēdā ignē exiſtentē iter pelliculas oculi ſicut lumen i lucerna: ꝛ ſic lumen exit ꝑ pellem lucerne ꝛ fit viſio in tenebris ſic lumen illiꝰ ignis dicebāt exire ꝑ pelliculas oculi: ꝛ ſic fiebat viſio ꝑ hoc ꝙ ille ignis extra mittebat ſuos radios ad modū ſintillaꝝ. dicebāt etiā ꝙ ille ignis i tenebris extra mittebat lumen ſuū: ſ3 tale lumen ꝑꝑ ſui debilitatem extinguebať a tenebris: ꝛ ꝑ hoc dicebāt viſionem nō fieri i tenebris. Cōtra eos ſic arguit ph̄s qꝛ ſi viſus eſſet ignis ſeq̄reť ꝙ oculus poſſet videri i tenebris. p3 ꝯſequētia qꝛ luie exeūte a lucerna videmus i tenebris. ḡ ſilr̄ poterimus videre in tenebris luie oculi exeūte ab oculo. Subdit ſolutionem platonis i thimeo ꝙ lumen illud exiens oculū extinguiť i tenebris ꝑꝑ debilitatem. ſ3 iprobat ph̄s: qꝛ lumen eſt calidū ꝛ ſiccū. igiť nō extinguiť niſi ab humido ꝛ frigido: vt probat de igne i carbone ꝛ de igne i flāma. ꝛ ꝑ cōſequens lumen oculi ꝑ diem i aq̄ ꝛ ꝑ diem i hyeme ſuffocareť: cū aq̄ ꝛ hyems ſint frigida magis q̄ i tenebris: ꝯſequens eſt falſū qꝛ ꝑ diē ꝛ i aq̄ ꝛ i hyeme videmus. ¶ 6ᵃ concluſio recitat opinionem empedoclis ſub verbis ꝓprijs eius q̄ v̄ba ſunt valde obſcura eo ꝙ Empedocles ſuā ph̄ıā metrice dedit. v̄ba tn̄ textꝰ n̄ ſūt metrica ꝑꝑ trāſlationē. ¶ 7ᵃ tāgit opinione3 democriti ꝛ eſt hec. democritus dicit viſum eſſe de nā aque ꝛ i hoc bene dicit ꝛ vltra dicit apparitionem fulgoris apparentiū i oculo eſſe viſionem: ꝛ in hoc male dicit. ꝓbat ph̄s tribus rationibus. prima qꝛ illa apparitio fulgoꝝ cauſať ꝓpter hoc ꝙ oculus eſt leuis ꝛ nō eſt i vidente: ſed ipſa viſio non ſic cauſať: ſed eſt i vidente. ergo ipſa viſio non eſt apparitio fulgoꝝ. zᵃ ratio illa apparitio cauſatur ꝑ refractionem ab aliquo corpore leni: ſed viſio nō ſic cauſať. ergo ꝛc̄. 3ᵃ ratio ſi apparitio fulgoꝝ eſſet idem q̄d viſio vbicunq3 eſſet vnū ibi eſſet aliud. falſū eſt cōſequens qꝛ i ſolo oculo eſt viſio: ſed i oi corpore leni ꝑ refractionem luis pōt eſſe apparitio fulgoꝝ: ꝛ ꝓbat de ſpeculis. ¶ In zᵃ parte Ari. determinat de organis viſus ſm opinionē ꝓpriā: ꝛ itendit quinq3 ꝯcluſiones. ¶ Prima viſus eſt de nā aque. ꝓbat Ari. vna ratione ꝛ tribus ſignis. ratione ſic. quia illud q̄d eſt interius in oculo eſt perſpicuu3: ergo ē de nā aeris vel aq̄: ſ3 meliꝰ eſt ꝙ ſit de nā aq̄ q̄ aeris: qꝛ aq̄ ē ſtabilior ꝛ magis ſpiſſa q̄ aer. Primū ſignū qꝛ ſi eruať vel ꝑforeť oculus aq̄ exibit ex eo. ¶ zᵐ qꝛ in omnino nouiter formatis. i. in embrionibus oculi excedunt ceteras partes in frigiditate ꝛ claritate q̄ ſunt ꝓprietates aque. ¶ 3ᵐ ſignum quia album oculi i habentibus ſanguinem factu3 eſt pingue ꝛ craſſum: vt conſeruet humidum oculi ne congeletur ꝛ ne fluat extra oculum nulli enim nunquam friguit q̄d eſt infra palpebras: ſed in animalibus non habentibus ſanguinem pellis oculorum eſt dura ad protectionem illius humidi. ¶ zᵃ concluſio tangit vnam opinionem antiquoꝝ de modo videndi ea3 reprobando ꝛ eſt hec: irrationabile eſt ꝙ

visio fiat extramittẽdo. sicut antiq̃ dicebant. s.
ꝑ hoc ꝙ lumẽ exit ab oculo ad res visas. ꝓbat
p̱hs sic. q: vel illud lumẽ exiẽs ab oculo ꝓtẽdit
se vsq; ad res visas. ⁊ hoc nõ q: icõueniẽs ẽ tam
puũ lumẽ emitti ab oculo vsq; ad astra. vel illõ
lumẽ exibit ab oculo vsq; ad aliquam paruã di
stãtiã in q̃ ↄiũgit̃ lumẽ ipsi⁹ visibilis sic ꝙ ꝑ talẽ
ↄiũctionẽ fiat visio. ⁊ hõ nõ. q: tũc q̃reret̃ gd est
lumẽ lumini ↄiũgi. i. vt ꝙ lumẽ ↄiungi lumini sit
ip̄z videre. Querere t̃ etiã q̃uõ ẽ possibile lumẽ
ↄiũgi lumini. nõ eiz q̃õlz ↄiũgit̃ cũ q̃õlz: neq; ex
teri⁹ interiori. sicut ꝓbat de aere q ẽ i miringa q̃ nõ
ↄiũgit̃ cũ aere exteriori. ¶ 3ᵃ ↄ̃: tãgit duas suppõ
nes. p̃ma. ĩpossibile ẽ videre sine lumie. sicut di
ctũ ẽ in libro de aia. 2ᵃ. mot⁹. s. speciei sensibilis
fact⁹ ꝑ mediũ q̃õ est int̃ rez visã ⁊ oculũ facit vi
sionẽ sine illud mediũ sit aer sine lumẽ. resumit
q: rõabile ẽ visuz eẽ de nã aque cũ rõe supi⁹ po
sita ¶ 4ᵃ ↄ̃: tãgit reprobationez alteri⁹ erroris
⁊ ẽ hec. potẽtia visiua nõ ẽ i extremitate oculi s;
intra oculũ ꝓbat signo q: accidit q̃busdã vulne
ratis ĩ bello circa tp̃a vt eis absciderentur pori
oculi q̃si extiguẽretur q̃õdã lumẽ ĩfra lucernaz
q̃ signũ est ꝙ organũ visus nõ est i extremitate
oculoꝝ sed ĩteri⁹. ¶ Ultima ↄ̃ tãgit coadaptati
onez elemẽtoꝝ ad organa sensuũ ⁊ ẽ hec. si cui-
libet sẽsui debeam⁹ coaptare vnũ elemẽtorum
op̄z coadaptare visũ aque. auditũ aeri ⁊ odora-
tũ igni. de odoratu ꝓbat q: odorat⁹ ẽ talis i po-
tẽtia q̃lis ẽ odor i actu. s; odor ẽ ignis i actu cum
sit fumalis euaporatio. ig̃r op̄z odoratũ eẽ ignẽ
a p̄mo. infert ꝙ organũ odorat⁹ ẽ bñ situatum
circa cerebrũ. ꝓbat. illud q̃õ ẽ i potẽtia ignis ẽ
actu frigidũ. g̊ organũ odorat⁹ est actu frigidũ
⁊ ꝑ ↄñs est bene situatũ circa cerebrũ cum cere
brũ sit frigidius ⁊ humidi⁹ oĩbus partibus cor-
poris. ⁊ similiter est de visu. organa aũt tactus ⁊
gust⁹ op̄z coadptare terre. Infert ꝙ gust⁹ ⁊ ta-
ct⁹ hñt p̃ncipiũ a corde ⁊ cor est oppositũz cere-
bro. ideo est calidi⁹ int̃ oẽs partes corporis.

Tertio sciendũ ꝙ Aristo i isto 2ᵒ capl̃o d̃
terminat de obo visus. ⁊ diuidit̃
in duas partes. ¶ In p̃ma ponit diffinitionem
coloris. ⁊ intendit septẽ ↄclõẽs. ¶ Pria tãgit itẽ
tũ ⁊ est hec. dictũ ẽ vl̃r de oĩb⁹ sẽsibilib⁹ s; vnũ-
quodq; sensitiuũ. puta de colore de odore d̃ so-
no gustu ⁊ tactu. ⁊ q̃ sit actio ipsoꝝ sensibiliũ. ⁊ q̃
sint opationes ipsoꝝ sẽsuũ. Cõsiderãdũ ẽ nunc
gd sit vnũq̃õq; ipsoꝝ. s. gd color. gd son⁹. gd sa-
por. gd odor. ⁊ simil̃r de tactu. Et p̊ dicendum est

de colore. dictũ ẽ etiã i de aia ꝙ vnũq̃õq; coꝝ
diuidit̃ dupl̃r. s. i actu ⁊ i potẽtia ⁊ q̃uõ color et
son⁹ in actu se hñt ad suos sẽsus i actu puta ad
visionẽ ⁊ ad auditionẽ. nũc dicam⁹ gd sit vnuz
q̃õq; ipsoꝝ. ⁊ qual̃r vnũq̃õq; ipsoꝝ faciat sẽsũ
⁊ actũ. i. actionem in sensu. ¶ Secũda ↄ̃: tãgit
diffinitionẽ luminis ⁊ ẽ hec. dicam⁹ de lumie si-
cut dictũ ẽ in de aia. s. ꝙ lumẽ ẽ color. i. act⁹ ꝑ-
spicui s; actum. ꝓbat q: q̃ñ ẽ aliquod ignitũ. i.
luminosũ i ꝑspicuo p̃ñtia eius est lumen. p̃uatio
ei⁹ sũt tenebre. ¶ 3ᵃ ↄ̃: tãgit nãz ꝑspicui ⁊ ẽ hec.
ꝑspicuũ nõ ẽ ꝓpriuz aeri neq; aque neq; alicui
dictoꝝ corpoꝝ. s; ẽ vna cõis natura. ⁊ virt⁹ q̃ nõ
est sepata a corporib⁹ s; ẽ in his. s. in aere ⁊ i aq̃
⁊ i alijs. s. in corporib⁹ celestib⁹. in his vero ma-
gis. i his ho min⁹. ¶ 4ᵃ ↄ̃: tãgit duas suppõnes
ad ꝓbãdũ p̃mã partẽ diffinitiõis coloris. p̃ma
ꝑspicui ẽ aliqua extremitas. ꝓbat q: cuiuslibet
corporis ẽ aliq̃õ vltimũ siue aliqua extremitas
s; oẽ ꝑspicuũ ẽ corp⁹. ig̃r cuiuslibz ꝑspicui ẽ aliq̃
extremitas. 2ᵃ nã luminis ẽ eẽ in determinato ꝑ-
spicuo. ¶ 5ᵃ ↄ̃: tãgit p̃maz partẽ diffinitionis co-
lorum ⁊ est hec. color est extremitas ꝑspicui. ꝓ-
bat quia color est extremitas vel in extremita-
te sed non est extremitas corporis terminati. er
go est in extremitate corporis t̃minati. illud aũt
quod est in extremitate corporis terminati est
extremitas ꝑspicui. ergo color est extremitas
ꝑspicui. maiorem probat auctoritate pythago-
ricorum qui vocabant colorem epiphaniam. i.
supra apparitionem. ¶ Sexta ↄ̃ tangit duas
suppositiones. pro probatione secunde partis.
Prima est hec. perspicuum non est susceptiuũ
coloris. probat quia nullum susceptiuũ coloris
videtur colorari interius ⁊ exterius. s; omne ꝑ-
spicuum videtur colorari iterius ⁊ exteri⁹ ergo
nullũ ꝑspicuũ ẽ susceptiuũ coloris. minorẽ pro
bat. aer aqua ⁊ aurora vident̃ eẽ colorata tam
extius q̃ʒ interi⁹. 2ᵃ est hec. licz ꝑspicuũ videat̃
esse coloratũ nõ tñ habet veros colores. ꝓbat
q: colores ꝑspicui puta aeris ⁊ aque alit̃ appa-
rent de lõge ⁊ de ꝓpe. g̊ non sunt veri colores.
¶ 7ᵃ ↄ̃: tãgit ꝓbationẽ secũde partis: ⁊ ẽ hec. co
lor est i corpore t̃minato. q: color est extremitas
ꝑspicui s; ꝙ ꝑspicuũ est susceptiuũ coloris. s; ꝑ-
spicuũ nõ est susceptiuũ coloris nisi s; ꝙ ẽ i cor
pore terminato. ig̃r color est extremitas ꝑspicui
in corpore terminato ⁊ hoc totũ ẽ diffinitio colo
ris. ¶ In 2ᵃ pte determinat de g̃ñatione coloris ⁊
intendit q̃nq; cõclusiones. ¶ Prima tangit ex

extremos colores ⁊ est hec. sicut se hn̄t lumē et tenebre ī ꝑspicuo. ita se hn̄t nigꝝ ⁊ albū ī corpe ṫminato. Ex h̄ solet capi ꝙ nigꝝ dicꝑuationē albi. ¶ 2ᵃ ꝯ. tāgit secūdā opinionē de gn̄atione medioꝝ coloꝝ ⁊ ē hec. qn̄cūqꝫ albū ē ita puum ⁊ simil'r nigꝝ ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ ꝑ3 se ē īdiuisibile ꝓpt̄ ꝑuitatē si ponanṫ ꝓpe seiuicē ꝯstitutū ex ābobus ē indiuisibile: igr̄ necesse ē ip3 hr̄e quēdā colorē ⁊ nō aliquē extremoꝝ q2 n̄ ē possibile ipsum videri albū ⁊ nigꝝ. igr̄ necesse ē ip3 esse ꝯmixtū ⁊ hr̄e quandā spē3 mediā coloris. ⁊ sic ꝑ istū modū ꝯtingit accipe ꝑ'es spēs coloris ꝭm diuersā ꝓportionē albi ⁊ nigri. quoꝝ gdā erūt delectabiles. alij v̄o nō. vt ꝓbat ꝑsimile de ꝓportiōib⁹ ⁊ ꝯsonātijs sonoꝝ. ¶ 3ᵃ ꝯ. tāgit aliā opionē3 de gn̄atione ipsoꝝ ⁊ ē hec: qn̄ vnus color supponitur alteri. ⁊ vn⁹ ꝑ alteꝝ videtur tūc spēs eorum ꝯfuse multiplicantur ad visum ⁊ sic neuter eoꝝ apparet distīcte. imo appar3 color medi⁹. ꝓbat ꝑ signū de pictorib⁹ q volētes depigere aerem vel aquā iuxta ponūt duos colores sibi inuicē. ꝓbat etiā ꝑ signū de sole q videṫ alb⁹ ꝑ caliginē. ⁊ isti ponūt multitudinē specieꝝ coloris ꝭ3 diuersā ꝓportionē. sicut illi de p̄cedēti opinione. ¶ Istas opiones reprobat ph̄s dupl'r. p̄ q2 dicebāt colores fieri ꝑ defluxū corpoꝝ athomaliu3 ⁊ sēsationē fieri ꝑ ꝯtactū illoꝝ corpoꝝ athomaliū ad visū. s3 meli⁹ est dicere ꝙ sēsatio fit ꝓpterea ꝙ sēsibile alterat mediū ⁊ sēsū. 2°. q2 isti ponūt magnitudines īdiuisibiles ⁊ tp̄a īdiuisibilia ⁊ mot⁹ cū dicāt aliqd eē indiuisibile ꝓpt̄ sui ꝑuitatē. hoc aūt reprobatū est ex sexto phicoꝝ. ¶ 4ᵃ ꝯ. tāgit quādā diuōnē ⁊ est h̄. q̄dā est mixtio ꝓprie dcā q̄ fit ꝑ solā iuxtapōēm corpoꝝ minimoꝝ alia est ī qua q̄lib3 pa vni⁹ misceṫ cū q̄libet pte alteri⁹. ¶ 5ᵃ ꝯ. tāgit gn̄ationē coloꝝ medioꝝ ⁊ ē hec. sicut ꝯtigit corpa miscere ꝑ totū. ⁊ n̄ solu3 ꝑ iuxtapōē3. ita etiā et colores ⁊ ꝓpt̄ diuersas cōmixtiones coꝝ m'tiplicāṫ spēs coloꝝ medioꝝ. Cōn̄r se excusat d̄ vlteriori deṫminatiōe istorū.

Conclusio

rn̄salis. Corp⁹ sēsitiuū ī q̄ntū sēsitiuū ē adeq̄tū libri d̄ sēsu ⁊ sēsato ꝭb3. p3 p̄rōe. q2 liber d̄ sēsu ⁊ sēsato īmediāte seqṫ libꝝ de aīa. igr̄ ꝭm̄ libri de sēsu ⁊ sensato ponit̄ īmediate sub ꝭbo libri de aīa. s. ꝭb corpore aīato. h̄ aūt est corp⁹ sensitiuū cū corp⁹ aīatū diuidaṫ ī īsensitiuū ⁊ sensitiuū. p3 etiā au ctoritate ph̄i dicentis in ꝓhemio hui⁹: ꝯueniēs ē deṫminare de aīalib⁹ q̄ ad libꝝ de sensu ⁊ sensato ⁊ de oīb⁹ vitā hn̄tib⁹. q̄ ad parua nālia.

Primo

dubitaṫ. Utꝝ sensus tactus sit necessari⁹ oī aīali. Ad soluēdū h̄ dubiū ē supponēdū ꝙ circa p̄m̄ cam̄ icidūt tres difficltates. ¶ Prima. vtꝝ oēs sēsus sint necessarij oī aīali. ꝑ solōe hui⁹ ponunṫ aliq̄ distinctiones. ¶ Pria ē ph̄i 5° methapysic̄ ꝙ necessariu3 capiṫ q̄drupl'r. vno°. ꝑ eo sine q̄ nō ꝯtigit viuere nec esse vt necessariū ē oī aīali respicere ⁊ habere cibū. 2°. dr̄ necessariū sine q̄ n̄ ꝯtigit bene esse aut fieri aut sine q̄ nō ꝯtingit aliqd̄ malum expellere. aut p̄uari vt infirmu3 necessariū est bibere farmacu3 vt nō laboret. 3°. faciēs vi3 et vix. i. violentū dr̄ necessariū. ⁊ sic illud qd̄ accidit ꝯ̄ volūtatē dr̄ necessariū. 4°. dr̄ necessariū ꝙ nō ꝯtingit alit̄ se hr̄e. ⁊ q2 certū ē nullū sensu3 esse necessariū istis duob⁹ modis vltimis. iō capim⁹ necessariū solū duob⁹ primis modis. ¶ 2ᵃ di°. sunt q̄ttuor gradus viuentiū. p̄m⁹ est eoru3 q solū hn̄t potentiā vegetatiuā sicut plāte ⁊ his nullus sensus est necessarius eo ꝙ ꝓpter coꝝ duritiā nō hn̄t ꝓportionē reg'sitā ad organa sēsuū. 2⁹ gradus est eoꝝ q cū potētia vegetatiua hn̄t potētiā sēsitiuā solū sic aīalia impfecta siue alia q̄ nō mouenṫ motu ꝓgressiuo ⁊ ī talib⁹ ē solū tact⁹ ad discernēdū ꝯueniēs alimētū a discōuenienti. ali⁹ gradus est eoꝝ q̄ cū illis duab⁹ potētijs hn̄t potētiā motiuā sicut sūt aīalia ꝑfecta q̄ nata sūt moueri motu ꝓgressiuo. 4⁹ gradus est eoꝝ q cū illis hn̄t potētiā intellectiuā sic sūt hoīes. ¶ 3ᵃ di°. sensus capiṫ dupl'r. vno mō ꝓ sēsu in potētia idē ꝓ ipsa potentia sensitiua: alio° capitur ꝓ sensu ī actu. i. ꝑ ip̄o actu sentiēdi. pōt ēt capi t'tio mō ꝑ organo ip̄i⁹ sensus. ⁊ q2 ip̄a potentia sensitiua ē eadē r'r ip̄i aīe sensitiue. iō sicut aīa sensitiua est necessaria aīali: ita ⁊ potētia sēsitiua. ¶ 4ᵃ di°. sēsus gust⁹ capitur dupl'r. vno° cōiter ꝓ quocūqꝫ sensitiuo discretiuo alimenti ꝯuenientis aut discōueniētis. alio mō ꝓ sēsu discretiuo saporis. ¶ 2°. ponunṫ aliq̄ dicta. ¶ Primū sensus tact⁹ quocūqꝫ mō capt⁹ ⁊ sensus gustus cōiter capt⁹ sunt necessarij omni aīali capiendo necessariū p̄ modo. p3 q2 sine tactu ⁊ sine gustu cōiter dicto nō ꝯtingit aīalia nec esse neqꝫ viuere. capiēdo tn̄ gustum secūdo modo gustus non est necessarius oībus aīalib⁹ impfectis forte tn̄ est necessari⁹ aīalib⁹ ꝑfectis. ¶ 2m̄ dcm̄. oēs sensus sūt necessarij omni aīali ꝑfecto capiendo necessariū secūdo mō. p3 q2 sine quolibet sensu non ꝯtingit aīal ꝑfectū attigere aut ꝓsequi quodl3 suū bonū. similr̄ sine eis nō contigit

animal pfectū expellere q̄libet malum. 3m dictū. .i. ꝗa auditꝰ ꝛ odoratꝰ non sūt alicui aiali necessarij capiēdo necessariū p̄mo mō. pȝ qꝛ cōtingit q̄libet aial eē ꝛ viuere sine eis. g. ¶ 3a difficultas. vtꝝ sensus auditꝰ plus ꝯferat ad scientiā q̄ꝫ sensus visus. Pro solōne huiꝰ difficultatis ponūtur aliq̄ distictiones. ¶ Prima. duplex ē scientia. q̄daꝫ ē acq̄sita p inuētionē ꝫ artē datam a phō in capitulo vltimo secundi posteriorū et ꝓhemio methaphysice. Alia ē acq̄sita p doctrinā mediāte doctore extrinseco. ¶ 2a distinctio. duplex ē notitia. q̄dā ē notitia p̄ncipioꝝ. alia ē notitia ꝯclōnū. ꝛ vtraq̄ꝫ ē duplex. q̄dā ē acq̄sita p notitiā t̄minoꝝ siue p doctrinalē discursuꝫ. alia est acq̄sita p expientiā reꝝ sensibiliū. 2o ponunt̄ aliq̄ dicta. Primū. auditꝰ p accñs plus ꝯfert ad notitiā acq̄sitā p doctrinā ꝛ q̄d nois t̄minoꝝ q̄ꝫ visus. pȝ qꝛ p auditū cognoscimꝰ voces qbꝰ accidit q̄ iponātur ad significādū. ipsas autem nō cog̃scimꝰ p visū. 2m dcm̄. visus ꝯfert plus ad notitiā acq̄sitā p expientiam siue p inuētionē q̄ꝫ p auditū. pȝ qꝛ p visuꝫ multo plures expiētias hēmꝰ ꝛ de plibꝰ q̄ꝫ p auditū. 3m dcm̄ q̄libet illorū sensuū plus ꝯfert ad sciētiaꝫ de suo ꝓprio sensibili siue acq̄rat̄ p expientiā siue p doctrinā q̄ꝫ alius. pȝ qꝛ ꝫ Aristo. p̄ posterioꝝ. necesse est q̄ si deficiat nobis aliq̄s sensus q̄ deficiat nobis sciētia sensibilis illiꝰ sensus. pȝ etiaꝫ qꝛ cuiliꝫ certū est q̄ auditꝰ plus cōfert ad acq̄rendū sciaꝫ d̄ sono q̄ꝫ visus. ꝛ visus plus cōfert ad acq̄rendū sciaꝫ de colorib q̄ꝫ auditꝰ. Pro t̄tia difficultate sūt soluēda aliq̄ quolibeta. Primū. vtꝝ ceci a natiuitate sint sapiētiores mutis ꝛ surdis. Dicitur p̄mo q̄ plerūq̄ꝫ surdi a natiuitate sūt sapiētiores cecis in sciētijs practicis qꝛ meliꝰ hñt notitiā p expientiā vt notitia artiū mechanicarū. Dicit̄ secūdo q̄ ceci a natiuitate sūt sapiētiores surdis in speculatiuis. 2m quolibetū quare surdi a natiuitate sūt etiā muti. Dicit̄ p̄mo q̄ capiēdo mutū ꝓ illo q est p̄uatꝰ idiomate cōi alicui toti cōitati. surdus a natiuitate est mutꝰ eo q̄ tale idioma cōe acq̄rit̄ audiēdo aliquos loq̄ntes tale idioma q̄d nō pōt fieri in surdo a natiuitate. ſꝫ capiendo mutuꝫ ꝓ illo q p̄uat̄ oi idiomate siue cōi siue ꝓprio nō est necesse surdū a natiuitate esse mutuꝫ. 3m quolibetū. vnde ꝓuenit diuersitas idiomatū. fert̄ q̄ a nā. qꝛ nā gaudet diuersis ꝛ hāc h̄ ab eē no ꝫ mentē Aristo. ſꝫ dr̄ q̄ ꝓuenit ex miraclo i ꝯstructiōe turris Babilōie. Quartū quolibetū. si aliq̄s puer nutriat̄ i siluis ꝛ nemorib ꝛ nulliū idioma audiret loq̄. q̄reret̄ tñ cuiꝰ idiomatꝰ eēt. dixit aliq̄ q̄ loq̄ret̄ idioma hebreum qꝛ illō est nobis nāle. dr̄ tñ alit̄ q̄ nō loq̄ret̄ aliq̄d idioma cōe. ſꝫ vidēdo res ad extra apud se accipet nālē sīlitudinem taliuꝫ reꝝ ꝛ ab illa nāli similitudine iponeret cuiliꝫ rei ꝓpriū nomē ꝫm beneplacitū sue volūtatis ideo illō idioma esset ꝓpriū sibi. Si vero duo simul nutrirentur dr̄ q̄ primo haberent diuersa idiomata. ꝛ tādē ꝓpter cōicationem mutuam ipsorum possent hr̄e vnum idioma precise eia cōe.

Secundo dubitat̄. Utruꝫ visio fiat extramittendo vel intus suscipiēdo. Ad soluēdū h̄ dubiū est supponēdū q̄ circa secūdū capitulum incidunt tres difficultates. ¶ Prima diffi. est d̄ organis sensuū. Pro solōne difficultatis dr̄ p̄ de organo visus q̄ ab extremitatibꝰ cerebri ꝯcurrūt duo nerui se itersecantes i pte anterioi cerebri. ita q̄ ille q incipit a pte dextra t̄minat̄ ad pteꝫ sinistrā oculi ꝛ eō. ꝛ a pūcto itersecationis vsq̄ꝫ ad foramen oculi nerui sūt ꝯcaui ꝛ ꝓpe foramen ꝯcauitatis ipsoꝝ dilatat̄ ad modū classedre ꝛ i ampla rotūda ꝯcauitate ꝓpe foramen capitis est q̄dā spera rotūda ꝯposita ex tribus humoribꝰ ꝛ quattuor tunicis ꝫ pspectiuos. vel septeꝫ tunicis ꝫ medicos. p̄ma tunica ꝓcedendo ab exteriori ad intus vocatur cōsolidatiua. 2a vocat̄ pomica vel cornea. 3a vuea. 4a. tella aranea. medici addunt alias tres. p̄mus humor dr̄ albus igneꝰ. 2ꝰ. niteꝰ ꝛ 3ꝰ glacialis i quo ꝯsistit visus saltē inchoatiue. cōpletiue tñ fit visio in illa pte i q̄a concurrūt isti duo nerui ne q̄libet res appareat esse duas res. Ex quo seq̄tur q̄ organū visus est humidū glacie. 2o seq̄tur q̄ organuꝫ visus est de nā aquea a dn̄o. De organo auditꝰ dr̄ q̄ i aure est vnum os porosū q̄d vocat̄ timpanū auditꝰ in quo est q̄dā parua pellicula q̄ vocat̄ miringa ꝯtinens aerem ꝯnālez nobis q est organuꝫ auditꝰ. Ex quo seq̄tur q̄ auditꝰ est de nā aeris. de organo odoratꝰ dr̄ q̄ in sūmitate nasi ꝓpe cerebꝝ est q̄daꝫ subtilis cartilago coopta quadā parua pellicula in hn̄tibꝰ sanguineꝫ in qua icludit̄ q̄dam aer vel q̄dā humidū aqueū q̄d est organū odoratus. Ex hoc seq̄tur q̄ in aialibꝰ que viuūt i aere organū odoratus est de nā aeris. in his ꝟo q̄ viuunt i aq̄a est de nā aque. ad phm tñ q dicit eū eē de nā ignis. dr̄ q̄ ipse intelligit q̄ organum odoratus est actu ꝓportionatū in qualitatibus p̄mis. ꝛ hꝫ qualitateꝫ igni oppositā a dn̄o. hꝫ tñ

qualitatem ignis in potentia. pȝ qꝛ Aristo. dicit
ipsū esse tale in potentia qualis est odor in actu.
etiā Aristo dicit ipȝ frigidū ꝛ humidū sicut cere
brū De organo tact⁹ dr̄ ꝙ non est de nā alicui⁹
elementi. imo hȝ ꝑfectaȝ ꝓportionē qualitatuȝ
p̄maꝝ eo ꝙ est ꝓceptiuū qualitatū p̄maꝝ. ¶ 2ª
difficultas est d̄ fulgore apparēte i oculo. Pro
solōe hui⁹ difficultatis ponūtur tria dicta. pri-
mū oculus nō semꝑ apparet nobis fulgere ꝓpt̄
hoc ꝙ qn̄ oculus ꝯstringitur vna sup̄ficies ocu
li incurvat̄. ꝛ alia ps relucet ꝯ aliaȝ. iō albū oculi
ꝯsū ꝯ nigꝝ multiplicat suaȝ spēȝ vsqȝ ad nigrū
ꝛ qꝛ illud nigꝝ est politū ꝛ lene. iō nix refrangit
lumē albi multiplicatū ad ipȝ vsqȝ ad visum. ꝛ
sic visus ꝑcipit speciēȝ. ſȝ icidit istantia qꝛ color
non pōt multiplicare suaȝ speciem sine lumine.
Dr̄ p̄mo ꝙ palpebra est ita tenuis ꝙ lumen ex
trinsecū pōt penetrare palpebram ꝛ illuminare
palpebrā oculi. Dicit̄ 2° ꝙ oīs color p̄ter nigrū
q̄ntūcūqȝ ponatur i tenebris ꝑcipit semꝑ aliqd
lucis. vt pȝ de nive posita i camera clausa. ideo
ꝯtute illi⁹ lucis albū oculi palpebris clausis p̄t
multiplicare spēȝ suā vsqȝ ad nigrū oculi. 2ᵐ di
ctū. in tenebris lumē debile alioꝝ coloꝝ a colo
re nigro multiplicat spēȝ sensibilem illoꝝ co-
loꝝum ꝑ totum medium vsqȝ ad oculuȝ cati vel
alicui⁹ alteri⁹. ꝛ qꝛ oculus cati est valde politus
ideo sibi virtute refrāgit spēȝ illā ad visum nr̄m
ideo oculi catoꝝum ꝛ alioꝝ apparent nobis lu-
cere. 3ᵐ dictum. iste fulgor semꝑ est extra ocu-
lum. patet dupliciter. p̄mo qꝛ iste fulgor videt̄.
igitur nō ē supra organū visus. tenet ꝯn̄a qꝛ sen
sibile positū supra sensuȝ nullam facit sensatio-
nem. 2° qꝛ fulgor nō ē aliud q̄ȝ species sensibil̄
refracta a parte oculi polita rep̄sentans oculo
suū obȝ. sed illa spēs nō est infra oculum. imo re
frangit̄ ab extremitate oculi. sed capiendo ocu
lum ꝓ quacunqȝ parte ipsius organi vel ꝓ quo
cūqȝ circūiacēte tūc conceditur ꝙ illa apparitio
fulgoris est in oculo. ¶ 3ª difficultas est de mō
visionis. Pro solōe huius difficultatis dicit̄ p̄-
mo ꝙ color cū lumine alterat mediū ꝛ effectie
causat in eo spēm sensibilem. ꝛ mediū cū lumie
ꝛ specie sensibili alterat organū vel visum ꝛ in
eo causat similēȝ speciēȝ sensibilē. postea visus
cum specie sensibili eāt in seipso actum videndi
Ex quo seqtur ꝙ visio fit intus suscipiendo ꝛ ni
hil extra mittēdo. p̄ma pars pȝ qꝛ visus suscipit
ab obō ꝛ a medio alterationem. 2° suscipit spe
ciem sensibilem obiecti. 3° suscipit ipsam visio-
nem. ¶ 2ª pars patuit in textu. q̄libeta propter
eorum multitudinem relinquuntur.

Tertio dubitatur. Utrum diffinitio colo
ris sit sufficiens. Ad soluendum
hoc dubium est supponendum ꝙ circa capitu-
lum tertiū incidunt tres difficultates. ¶ Pria
est de diffinitione coloris. pro cuius declaratio
ne ponitur talis distinctio. color potest capi tri-
pliciter. primo modo vt se extendit ad omnem
qualitatem solo visu perceptibilem cuiusmodi
sunt iste tres qualitates realiter distincte. lux q̄
est i corpore lucido. lumen q̄ð est in medio. ꝛ co-
lor qui est in corpore terminato. ꝛ sic capit ph̄i-
losophus quando dicit ꝙ omnia corpora parti
cipant colore. alio modo capitur color pro qua
dam qualitate secunda realiter inherente cor-
pori terminato. puta parieti non potenti per se
mouere medium vel visum. sed indiget luce vl̄
lumine extrinseco, et ista alio nomine vocatur
opacitas. 3° modo capitur pro aggregato ex
ista qualitate vel lumine vel luce existente in
extremitate perspicui immediate causante ipȝ
colorem. Secundo ponuntur aliqua dicta.
Primum. color proprie est vna qualitas secun
da realiter inherens corpori terminato. Secū
dum dictum. talis color dicitur extremitas per-
spicui per predicationem causalem ꝛ obiectiuā
quia est actuale obiectum visus per lumen q̄ð
est in extremitate perspicui. ideo sensus istius
ꝓpositionis color est extremitas p̄spicui est iste
color est qualitas visibilis ꝑ lumen quod est in
extremitate perspicui. Tertium dictum color
est in corpore terminato tanq̄ȝ in subiecto. Ex
hoc sequitur falsitas aliquoꝝ dicentiū ꝙ lumē
ex̄n̄s in extremitate p̄spicui est formale coloris
ideo dicitur ꝙ lumē est extremitas p̄spicui. i. lu
men est extremū p̄spicui. ſȝ qualitas subiectiue
ex̄n̄s in corpore terminato est materiale colo-
ris ꝛ ꝓpter illud materiale additur 2ª pars dif-
finitionis hoc modo que sic reprobatur. qa vel
illud diffinitum color supponit tantū ꝓ qualita
te ex̄n̄te in corpore terminato. ꝛ sic prima pars
diffinitiōis non predicatur de diffinito. vel tan
tū supponit ꝓ extremo luminis p̄spicui. et sic se
cunda pars nō predicatur de diffinito vel sup-
ponit pro vtraqȝ ꝛ sic quelibet pars per se sum-
pta vere negabitur de diffinito. etiam diffini-
tum esset vnum ens per accidens. ¶ Secunda
difficultas q̄uō generatur color tam medius q̄ȝ
extremus. Dicitur p̄mo ꝙ color albus causatur

ex colore cōmixto cū sicco terrestri humido ei⁹ totaliter consūpto sed color niger cāt̄ ex colore ɔmixto sicco terrestri humido nō totalr̄ ɔsūpto vt p3 p experiētiā de ossib⁹ positis īfra ignē i qb⁹ p̄mo cāt̄ nigredo pp abūdātiā humidi: ꝛ tādē i eis cāt̄ albedo postq̄ȝ humidū i eis totalr̄ fuerit ɔsūptū. dr̄ vltra ꝙ frigidū i humidū cāt albedinē: sȝ frigidū in siccū cāt nigredinē: p3 de niue ꝛ d̄ marmore. Dr̄ tertio ꝙ ad gn̄ationē coloꝝ mediorꝝ regrit̄ ɔcursus ꝛ certa cōmixtio cāꝝ ex qbus gn̄ant̄ colores extremi. ꝛ scd̄3 diuersas ꝓportōes ꝛ cōmixtiones huiusmodi cāꝝ fiūt diuersi colores medij ꝛ extremi. ¶ 3ª difficultas quot sūt spēs coloꝝ. dr̄ ꝙ sūt tm̄ septē. Prim⁹ color extrem⁹ ē albedo. Scd̄s color ē nigredo. p̄m⁹ color medi⁹ ꝛ p eq̄ distātia ē rubedo: iter albū ꝛ rubeū est flau⁹ color tēdēs magis ad albedinem. ꝛ croceus tendens magis ad rubedinē. sȝ inter nigrum ꝛ rubeum est p̄mo viridis color magis tendens ad nigredinem ꝛ purpure⁹ magis tendens ad rubedinē:

Ad rationes āte oppo^m. Ad p̄mā dr̄ ꝙ non est necesse ꝙ p̄uoꝝ nālīū sit aliqd̄ p̄cisum ꝛ adeq̄tū s̄bm. 2° dr̄ ꝙ non est incōueniens ꝙ corp⁹ aiatū sub distinctis ratōib⁹ formalib⁹ sit adeq̄tū s̄b3 libri de aia. ꝛ libri p̄uoꝝ nālīū q2 sub rōe formali qua aiatū hēt animam est s̄bm libri de aia. sȝ sub rōne formali qua corp⁹ aiatū ē vnū ɔpositū s̄bale a cui⁹ eēntia fluūt oēs opatōes cōes oīb⁹ hn̄tib⁹ vitā est s̄bm̄ p̄uoꝝ nālīū. ¶ Ad scd̄ā3 dr̄ ꝙ sensitiuū nō est rō formalis subiectia isti⁹ scie. sȝ est vna passio circūloquēs nob̄ rōnē formalē inoiatā. ꝛ similiter dr̄ ad ɔfirmationē. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ l3 corp⁹ sēsitiuū ꝛ aial sint idē rl̄r. tn̄ sub alia formali rōne est aial sēsitiuū ꝛ aial q2 forte est aial ab aia sēsitiua. sȝ est sēsitiuū a potētijs ꝛ opatōibus sēsitiuis. ¶ Ad cōfirmationē vl̄ ꝙ toti⁹ ꝛ ptis subiectiue est eadē scia quoad passiones toti⁹. sed ɔpando qōlib3 coꝝ ad suas ꝓp̄as passiōes ipoꝝ rum sunt distincte scie ꝛc̄.

Q**ueritur** 2°. Utrū hoies habeāt peiorē odoratū ceteris aialib⁹. ¶ Arguit̄ p̄mo ꝙ nō. sicut se hēt hō ad suū odoratū ita se hn̄t aialia ad suū odoratū. igit̄ a trāsmutata ꝓportōe sicut se habet hō ad cetera aialia: ita se h3 odorat⁹ hoīs ad odoratū alioꝝ aialiū. sȝ homo est melior alijs aialib⁹. igit̄ habet meliorē odoratū ceteris aialib⁹. Et cōfirmat̄ q2 odoratus hoīs est i meliori s̄bō q̄ȝ odorat⁹ alioꝝ aialiū cū sit i aia vel i hoīe subiue. ¶ 2° sic. p sēsū odorat⁹ i homine p̄cipim⁹ plura gn̄a saporum q̄ȝ p odoratus alioꝝ aialiū. g̊ odorat⁹ hoīs ē melior odoratu alioꝝ animaliū. aīs p3 q2 hoīes p odoratū p̄cipiūt multos odores qui nō sūt in nutrimentis ꝛ q non pnt p̄cipi ab alijs animalibus vt patebit p Ari. i quīto capitulo. ¶ 3° sic. q2 odoratus hoīs realiter idētificat̄ aīe itellectiue. vt p̄batū est 2° de aia. igit̄ est melior odoratu alioꝝ animaliū. ¶ In oppositū est auctoritas ph̄i.

Primo sciēdū ꝙ Ari. in hoc 4° capitulo deteriat de sapore. ꝛ diuidit̄ in q̄ttuor ptes. ¶ In p̄ma deteriat de p̄ncipijs saporis s̄3 opiōnē antiquoꝝ. ꝛ intēdit q̄ttuor cōclusiones. ¶ Prima tāgit intentū ꝛ est hec. Determinandum est de sapore ꝛ odore. s. cōsequēter. ꝓbat q2 sapor et odor sunt fere eadē passio. l3 vtrūq3 eoꝝ nō sit in eodē. ¶ 2ª ɔ° tāgit ordinē ꝛ est hec. determinādū est p̄us de sapore q̄ȝ de odore. ꝓbat q2 sapores sūt nobis mãifestiores odorib⁹. g̊. aīs ꝓbat q2 gust⁹ est nobis certior q̄ȝ odorat⁹. igit̄ etiā sapores sūt nob̄ certiores odorib⁹. aīs p3. q2 tact⁹ ē nobis certior q̄ȝ odorat⁹. igitur etiā gust⁹. ꝓbat ɔn̄a3 q2 gust⁹ ē qdā tact⁹ ꝓbat q2 nos hoīes hēmus peiorē odoratū alijs aialib⁹. tactū ꝟo hēm⁹ certissimū. ¶ 3ª ɔ°. tāgit tres opiniones antiquoꝝ de principijs sapoꝝ. Prima ē empedoclis dicēt̄ ꝙ nā aq̄ ē insipida eo ꝙ i aq̄ latēt oīa gn̄a sapoꝝ: ꝛ ꝙ illa sint isēsibilia i aq̄ pp eoꝝ puitatē: ꝛ sic s̄3 eū oēs sapores gn̄ant̄ p exitū ex aq̄. 2ª opinio ē anaxagore ꝛ democriti ꝙ aq̄ ē pauspma. i. semē vl̄e oīu3 sapoꝝ. ita ꝙ ex diuersis ptib⁹ aq̄ gn̄ant̄ diuersi sapores. 3ª opinio ꝙ sapores nō gn̄antur ex dīis aq̄ sȝ ex diuersitate caloris aduenētis ꝛ digerēt̄ ipsā aquā. ¶ 4ª ɔ°. tāgit reprobationē illoꝝ de p̄ma opinione: ꝛ dicit ꝙ aptū mēdaciū ē credere ꝙ oēs sapores gn̄ant̄ p exitū ex aq̄. ꝓbat q2 videm⁹ fruct⁹ cōmutari s̄3 diuersos sapores pp calorē solis aduenietē sine aduētu noue aq̄. De scd̄a opinione dicit ꝙ ipossibile ē aquā esse pausperma oīu3 sapoꝝ: q2 ex eodē cibo videm⁹ gn̄ari diuersos sapores. De t̄tia opinione p̊ dicit ꝙ o3 aquā trāsmutari s̄3 saporēs eo ꝙ aliqd patitur a calore. Scd̄o dicit ꝙ sapor nō accidit aq̄ solū ꝟtute h⁹ qd̄ alterat̄ a calido. ꝓbat dupl̄r. p̊ q2 aq̄ ē oīu3 humidoꝝ subtilissimū. igit̄ non pōt mutare saporē ex sola alteratione a calido. aīs

ꝓbat signo. qꝛ aq̄ est subtilior oleo. Subdit ꝙ licet oleū plus ꝑtēdatur ꝙ̄ aqua. hoc tn̄ soluz ē ꝑpter viscositatē olei. Ex hoc īfert ꝙ facili⁹ est obseruare aquā ī manu ꝙ̄ oleū. Secūdo ꝓbat qꝛ oēs sapores hn̄t aliquā crassitudinē ⁊ terrestreitatē. s₃ aq̄ sola si fuerit facta calida n̄ apparet incrassata igr̄ sapores nō cāntr̄ ꝑcise eo ꝙ aq̄ patit̄ a calido. ¶ In secunda pte Aristo. determinat de gn̄atiōe sapoꝝ ſm̄ ꝟtuatez. ⁊ itendit qnqꝫ ɔclōes. ¶ Prima tāgit vnam cāz saporis et est hec. terra facit ad generationem saporis. Probat ph̄s q̄ttuoꝛ signis. Primū qꝛ ſm̄ diuersitatē t̄raꝝ apparēt diuersi sapores in fructib⁹. Secūdū. qꝛ oēs antiq̄ dn̄t aquā cē talē qualis ē t̄ra ꝑ quā trāsit. ꝓbat qꝛ aliq̄ aque sūt salse. q̄ h̄ hn̄t a t̄ra. ꝓbāt ɔn̄am qꝛ sal ē q̄dā spēs t̄re. 3ᵐ signū qꝛ aque colate ꝑ cineres sūt amare. 4ᵐ qꝛ quidā sūt fontes diuersoꝝ sapoꝝ ſm̄ diuersitatem terraꝝ ꝑ quas trāseūt. ¶ 2ᵃ ɔ°. tangit gn̄ationez saporū ⁊ ē hec. siccū t̄restre passū a calido cāt saporē ī humido. ꝓbat dupl̄r. ꝑ rōē sic qꝛ humidū ɔ̄riat̄ sicco. igr̄ natū est pati a sicco. tenet ɔn̄a qꝛ elemēta sūt actiua ⁊ passiua ſm̄ suas q̄litates. t̄ra aūt est sicca ⁊ ignis ē calidus. ideo humiduz aq̄uz patit̄ a t̄ra ⁊ ab igne ⁊ ꝑ illā passionē gn̄at̄ sapoꝛ. 2°. ꝓbat a simili qꝛ sicut illi q̄ lauant colores vel sapores. i. colorata vl̄ sapida. i aq̄ faciūt aquā hr̄e similē colorē. igr̄ simil̄r siccuz terrestre ē effectiuū saporis ī humido qn̄ illud siccuz t̄restre humido ɔmiscet̄ et a colore alterat̄. ¶ 3ᵃ ɔ°. tāgit diffinitionē saporis ⁊ ē hec. saporē passio facta ī humido a sicco alteratiua gust⁹ de potētia ad actū. 2ᵃᵐ ptem ꝓbat qꝛ gust⁹ ante ꝙ̄ gustet ē in potētia ad sētire sicut sciēs ad speculari igit̄ reducit̄ ī actū ꝑ alterationē a sapore. ¶ 4ᵃ conclusio tangit probationem p̄me partis ⁊ est hec. sapoꝛ cōsistit in sicco ⁊ humido ꝓbat quia sapoꝛ solum est in nutrimētis. s₃ nutrimētū nō solū ē humidū nec solū siccū sed ɔmixtū ex his. ergo ⁊c̄. maiorē ꝓbat qꝛ oē aial nutrit̄ dulci vl̄ simpl̄r vel cōmixto. ꝓbat qꝛ ꝓpē hoc calor nālis nutrit̄ qꝛ attrahit dulce ⁊ relinqt amarū. igr̄ solū dulce nutrit. ¶ 5ᵃ ɔ° tangit solōez cuiusdaz q̄ōnis ⁊ ē hec. q̄re ē ꝙ ponim⁹ sal in nutrimētis nr̄is. Soluit ꝙ ē ꝑ ꝓdimētū vt. s. reꝓmat̄ dulce ne nimis nutriat eo ꝙ facilit̄ attrahitur a calore propter suam leuitatem.

Secūdo sciēdū ē ꝙ Aristo. ī t̄cia pte determinat de spēbus saporis. ⁊ itēdit tres ɔclōes. ¶ Prima ɔ° tangit ɔparatōez speꝝ saporis ad spēs coloris et est hec. sic mediī colores fiūt ex ɔmixtione albi ⁊ nigri. sic mediī sapores ex commixtione dulcis ⁊ amari. ⁊ ſ₃ diuersas ꝓportiōes dulcis ⁊ amari fiunt diuerse spēs medie saporis. ¶ 2ᵃ ɔ°. tāgit numeꝝ spērū saporis ⁊ ē hec. q̄dā sapoꝛ est pinguis. ali⁹ est dulcis. ali⁹ est amarus siue salsus. ali⁹ est pōtic⁹. ali⁹ auster⁹. alius stiptic⁹. ⁊ alius acut⁹. ꝓbat qꝛ fere tot sunt species saporis quot sūt species coloris. sed sunt septem spēs coloris. ergo sunt septem species saporis. minorem probat enumerans species coloris q̄ supra posite sunt. ¶ 3ᵃ ɔ° tangit cōparationē extremoꝝ coloꝝ ⁊ sapoꝝ ⁊ ē hec. sicut ī ꝑspicuo nigꝝ est p̄uatio albi sic in humido nutrimētali amaꝝ siue salsū ē p̄uatio dulcis. Ex hoc infert. ꝙ cinis ɔbust⁹ ē amarissimus oīuz. qꝛ ab eo ē exhaustū totū potabile. i. dulce ¶ In 4.° parte Aristo. reprobat tres errores. ⁊ intēdit tres ɔclōes. ¶ Prima tāgit reprobationē p̄mi erroris. s. democriti que erat ꝙ a re visa defluūt q̄dā pua corpa vsqꝫ ad visū. ⁊ ꝑ ɔtactū t̄loꝝ athomaluū ad visū fit visio. ⁊ sic dn̄t oia visibilia cē tangibilia. hoc reprobat ph̄s qꝛ seq̄ret̄ ꝙ oīs sensus cēt tact⁹. ɔn̄s est īpossibile ⁊ facile ad reprobandū. ¶ 2ᵃ ɔ°. tāgit reprobationez secūdi erroris q̄ est antiquoꝝ ꝟtētiū sensibilib⁹ cōib⁹ tanq̄ ꝓprijs eo ꝙ oia sēsibilia reducūtur ad magnitudinē ⁊ figurā. aspeꝝ ⁊ leue. acutū ⁊ obtusū q̄ sūt sēsibilia cōia. l₃. n. n̄ ꝑcipiant̄ ab oībus s. sib⁹ percipiūtur tn̄ a pluribus. s. visu ⁊ tactu. hūc errorē reprobat ph̄s sic. qꝛ sensus decipit̄ circa ista sensibilia ⁊ nō circa sensiblia ꝓpa. q̄ sensibilia ꝓpria nō reducunt̄ ad ipa. 2ᵃᵐ ptē aīitis ꝓbat qꝛ visus nō decipit̄ circa colorē neqꝫ audit⁹ circa sonū. ¶ 3ᵃ ɔ° tangit t̄ciū errorem q̄ erat empedoclis dicentis ꝙ albū reducit̄ ad leue ⁊ nigꝝ ad asperū. et sapores reducebat ad figuras. hūc errorē reprobat ph̄s trib⁹ rōnibus p̄ma. qꝛ si sapores reducerēt̄ ad figuras seq̄retur ꝙ gust⁹ esset maxime discretiuus figurarū. cū certissime discernat de vnoquoqꝫ gn̄e saporis. falsitatē ɔn̄tis ꝓbat qꝛ nullus sensus a visu certi⁹ discernit de sensibus cōib⁹ ꝙ̄ visus. 2ᵃ rō. fi͡c nihil est ɔ̄riū. sed oia sensibilia ꝓpria hn̄t ɔ̄ria ergo nulla sensibilia propria reducuntur ad figuras: minorem probat de albo ⁊ nigro in colore. de dulci ⁊ amaro in sapore. Tercia ratio qꝛ sequeretur ꝙ essent infiniti sapores sicut sunt īfinite figure cū n̄ cēt maior rō q̄re vna faceret sensū ꝙ̄ alia. Cōiter recapitulat ea q̄ dicta sūt.

Tertio sciēdū φ circa 4.m capitulum ici-
dūt due difficultates. Pria vtrū
humidū sit subm̄ saporis. Pro solōne hui⁹ diffi-
cultatis ponunt̄ p̄mo aliq̄ distictiōes. Prima.
duplicia sūt sapida. q̄dā sūt sapida i potentia. ꝛ
sūt illa q̄ solitarie posita supra liguā non pcipiū-
tur a gustu: ſ3 idigēt aliquo alio sicut sapida sic-
ca idigēt saliua. alia sūt sapida i actu q̄ solitarie
posita supra liguā statī mouēt ipsā ad actū gu-
standi. sicut vinū ꝛ mel. Ex hoc seqtur φ multa
sicca hn̄t saporē solū i po.a pplq3 ꝛ silr m̄lta hu
mida. ¶ 2a di.o aliqd ē i potētia ad saporē dup^r.
vno.o i potētia actiua ꝛ ē illō q̄ō i aliō pōt efficere
saporē. aliō ē i potētia passiua ad saporē ꝛ ē illō
q̄ō pōt accipe saporē ab alio. ¶ 2.o ponūt̄ alique
suppōes. p̄ma. oē hn̄s saporē i actu ē mixtū ex
aliquo humido ꝛ sicco t̄restri. p3 p diffinitionem
saporis. 2a suppō. nec siccū agit saporē in humi
dū nec eō. ſ3 coꝝ actio et ɔmixtio efficit sapore3
ɔmixtū ex h̄is. p̄mū p3 q2 seq̄ret̄ φ cū sal ponit̄
in ore nō deberet dici sapidū sed solū saliua. 2m
p3 φ q̄n aq̄ colat̄ p cineres nō agit sapores i ci-
neres. al's aq̄ nō deberet dici sapida ſ3 cineres.
3m p3 q2 posita actiōe sicci t̄restris i hūidū ponit̄
sapor i mixto ex his vt pbatū ē. ¶ 3.o ponūt̄ tria
dcā. p̄mū. siccū t̄restre n̄ ē p̄m ſb3 saporis. p3 de
sapore aq̄ colate p cineres. 2m. humidū nō ē p̄m
subm̄ saporis. p3 de sapore salis ꝛ pipis positi in
ore. 3m dcm̄. mixtū ex sicco t̄restri ꝛ humido ē p̄
mu3 sbm̄ saporis. p3 a sufficiēti dione. ¶ 2a dif-
ficltas. vtrū diffi.o sapōis sit sufficiēs. dr̄ p̄ φ i dif
finitōe sapori ca^r pa.o p̄ctia spē q̄litatis. 2.o dr̄ φ
ca^r siccū nō p sicco igneo. ſ3 p sicco t̄restri. dr̄ 3.o
φ ad h̄ φ causet̄ sapor reqrit̄ p̄ φ siccū t̄restre
sit alt̄atū a calido. 2.o reqrit̄ φ siccum t̄restre sic
alteratū ɔmisceat̄ cū humido. p3 de cinerib⁹ q̄
p̄mo ab igne alterant̄ ꝛ postea aq̄ ɔmiscēt̄ ꝛ tē
cātur sapor amarus. Ex his seqt̄ φ diffinitio sa
poris ē sufficiens. p3 q2 loco gn̄is ponit̄ passio q̄
ē gen⁹ ad saporē. ꝛ loco dr̄ie ponit̄ su⁹ act⁹ ꝛ suū
ob3. ɔtinet etiā cās saporis. solet. n. dici φ siccū
t̄restre ē cā efficiēs saporis siue actiua siue pas-
siua. ꝛ humidū ē cā mālis siue subma. ¶ 3a diffi
cultas. vtrū dulce sit sapor humidus extremus
dr̄ p̄mo φ sūt septe3 spēs saporis q̄ enumerate
sūt i textu. dr̄ 2.o φ ſm p̄hm ꝛ ɔmētatorē dulce
ꝛ amaꝝ sūt sapores extremi ꝛ oēs alij sunt me-
dij: ſ3 ſm medicos dulce tenet mediū. ſ3 amarū
ꝛ salsū st̄ p̄mū extremū. stipticū ꝛ pōticū tenēt
alteꝝ extremū. ꝛ hoc ē rōabili⁹ cū dulce regrat
mediā ꝛ tpata3 pportionē sicci cū humido. pro
ɔcordia dr̄ tn̄ φ ɔparando sapores ad suas cās
dulce ē sapor medi⁹. ſ3 ɔpando eos ad suū ge-
n⁹ p modū spēꝝ spē distictaꝝ dulce ꝛ amaꝝ sūt
extremi sapores eu3 sit p̄ma ɔrietas repta sub
genere saporis. Et hec de primo articulo.

Conclusio respō salis. Doies hn̄t pelo
rē odoratū alijs aialibus. h
ɔ.o pōt pbari p expiētiā d3 m̄ itelligi q̄ ad diffic-
tatē imutatiōis ꝛ minorē certitudinē ō obō ꝛ nō
quo ad entitatem nec quo ad proportionem or
gani. nec quo ad vtilitate3 ꝛc̄.

Primo dubitat̄. Utrū diffinitio odoris
in textu posita sit sufficient̄. Ad
soluēdū hoc du.m ē supponēdu3 φ Ari. in h̄ 5.o c.o
det̄miat de obō odorat⁹. ꝛ diuidit̄ in duas ptes
In p̄ma det̄minat de gn̄atiōe odoris. et itendit
sex ɔclōes. ¶ Pria tāgit itētū ꝛ ē hec. silr deter
minādū ē de odorib⁹ sic de saporib⁹. pbat. q2 sic
siccū i humido facit saporē ita humidum enchi
mū. i. bene vel iteri⁹ siccū i aere vel i aqua facit
odorē. ¶ 2a ɔ.o tāgit mediū odorat⁹ ꝛ ē hec. aer ꝛ
aq̄ sūt mediū odorat⁹. nō h3 φ pspicua. ſ3 ſm φ
lauabilia vel mundabilia enchime siccitatis. i. in
q̄ntū succositas desiccata ɔmiscet̄ eis p modu3
lauatiōis. de aq̄ pbat. q2 q̄dā pisces vident̄ de
spirare ꝛ respirare i aqua i q̄ nō ē aer. ¶ 3a ɔ.o tā-
git diffinitionē odoris ꝛ ē hec. si aer ꝛ aqua sint
humida odor est de nā sicci enchimi facta ab hu
mido. pbat ista3 diffinitionē sex signis. Primū
q2 elemēta sūt inodorabilia eo φ coꝝ humida ꝛ
sicca sūt achima. i. sicca nō pmixta humido. vel
ecōtra nisi vnū illoꝝ fuerit alteri ɔmixtū. 2m si-
gnū pp̄ter ɔmixtionē t̄re ꝛ aq̄ mare est odorabi
le. h3. n. siccum pmixtū humido. 3m signū. sal est
odorabile pp̄ter mixtionē sicci cū humido. 4m
signū. lapis est inodorabilis. q2 non h3 humidu3
enchimu3. 5m signū. q2 ligna sunt odorabilia sol
tem illa que sunt in aqua q2 sunt enchima. 6m si
gnum. auꝝ flore. argentū ꝛ stannu3 sunt iodo-
rabilia pp̄ter defectu3 humidi enchimi. ¶ 4a ɔ.o
tangit opinionem antiquoꝝ de odore ꝛ est hec.
antiqui dixerūt odorē esse fumalem euaporati
onem cōem aeri ꝛ aque. Ex quo iferebat hera-
clitus φ si omnia entia fierent fumi nares per-
ciperent omnia entia. ideo aliqui coꝝ dicebant
odorem esse exalationem alij euaporationem.
ꝛ alij vtrunq3. Subdit duas differentias inter
vaporem ꝛ exalatione3. Prima vapor ē que-
dam humiditas fumalis idest quidā fumus aq̄-

us. sed exalatio est cōis aeri ⁊ aque. Secunda q2 ex vapore fit aqua. sed ex exalatiōe fit aliqđ terrestre. Pro improbatione istarū opinionum intendit quintam conclōnez que est hec. Odor non ē fumalis euaporatio. Probat philosophꝰ duabus rationibus. p̄ma. impossibile est fumalem euaporationem fieri in aqua. sed odor est in aqua. ergo odor non est fumalis euaporatio. minorem probat. quia animalia que sunt in aqua odorant. 2ª ratio. simile est dicere odores esse fumales euaporationes et colores esse defluxiones corporuz. sed supra probatuz est q̄ impossibile est colores esse defluxiōes corporis. ergo etiam est impossibile odorem esse fumalez euaporationem. ❡ Sexta conclusio tangit generationem odoris ⁊ est hec. contingit humidum aq̄ ⁊ aeris aliquid pati a siccitate enchima ex qua passione generatur odor. probat quia sapores sunt proportionabiles odoribus. sed sapores fiunt ex eo q̄ humidum aqueum aliquid patitur a sicco terrestri. ergo ⁊ odores. maiorez probat quia fere nominantur similibus nominibus. sūt enim aliqui odores acetosi dulces austeri pontici crassi ⁊ amari. et similiter sapores. Ex hoc infert q̄ sicut aliqui sapores sunt difficilis gustationis ⁊ putridi. sic etiam est de odoribus. 2º infert q̄ sicut sapor est in aqua. sic odor in aere et in aqua. 3º infert q̄ frigus ⁊ congelatio sapōes hebetāt ⁊ odores etiam exterminant. Ex his pz ad dubium: q̄ completa diffinitio odoris ē ista odor ē passio sicci enchimi facta ab humido alteratiua odoratus de potentia ad actum. ⁊ pōt declarari conformiter sicut declarata est diffinitio saporis in tertio notabili.

Secundo dubitatur. Utrum siccuz enchimum sit subiectuz odoris

Ad soluendum hoc dubium est supponendum q̄ Aristo. in secunda parte huius capituli determinat de speciebus odoris. ⁊ intēdit quinq3 cōclusiones. ❡ Prima tangit numerum specierꝫ odoris ⁊ ē hec. non est dicēduz vt qdam dicunt scilicet. q̄ nulle sūt spēs odoris. s3 sūt eius due spēs de qbus nūc est determinandū. ❡ 2ª ɔ̄. tāgit p̄maz spēz odoris ⁊ ē hec. qdaz odores sunt delectabiles aut tristabiles s3 accñs. s. s3 sapores sibi ɔiūctos. q2 sapor ⁊ odor sunt coniūcti. probat q2 vtrūq3 eorꝫ ē passio nutrimēti. 2º p̄bat ɔclōez q2 qbuscūq3 esca ē delectabilis odor eiꝰ est delectabilis. ḡ odores sunt delectabiles aut tristabiles p̄pter sapores sibi ɔiūctos. añs p̄bat q2 esurientibus sapores sūt delectabiles s3 plenis ⁊ nihil egētibꝰ neq3 odores neq3 sapores sūt delectabiles. Infert q̄ isti odores sūt cōes oībꝰ aīalibꝰ. sicut ⁊ esca. ❡ 3ª ɔ̄. tāgit aliā spēm odoris. ⁊ ē hec. qdaz sūt odores s3 se delectabiles aut tristabiles sicut odores florꝫ. q2 odores floruz nihil magis vel minꝰ ɔsequūtur alimentū neq3 ɔferūt ad nutritionē. p̄bat etiā signo sic de euripede q̄ bene vituparauit trayciū cū dicit qñ lentez decoquis nō infūdas mirꝫ. i. illā herbā odoriferā. ḡ signū est q̄ odores florꝫ nihil conferūt ad alimētū. Subdit remotionē dubij q2 aliqui puta coci cōmiscent odores florū cibarijs. hoc tñ non faciunt p̄pter hoc q̄ odores florum aliquid conferant ad escam. s3 solū vt eodem cit o delectent simul duos sensus scilicet gustum et odoratum. ❡ Quarta ɔº tangit duas drīas inter istas duas species. prima quia odor s3 se delectabilis est proprium odorabile hominis. sed odores delectabiles propter sapores sūt communes omnibus animalibus. 2ª quia odores qui sunt delectabiles s3m accidens diuiduntur per species s3m sapores. sed odor est delectabilis aut tristabilis s3m suam naturam non diuiditur s3m sapores. ❡ Quinta conclusio tangit causam propter quam odor s3m se delectabilis aut tristabilis est proprium odorabile hominis ⁊ est hec. quia cerebrum hominis est frigidum ⁊ prope cerebrum est vena angusta ⁊ sanguis subtilis et purus qui est valde infrigidabilis a frigore cerebri ⁊ similiter fumi ciborum ascendentes ad cerebrum sunt cito infrigidabiles a frigiditate cerebri propter quam infrigidationem in hominibus generantur reumata infirmantia. ideo ista species odoris facta est vt eius caliditate impediat infrigidationes. Subdit instantiam q̄ multi cibi odoriferi generant reumata ⁊ infirmitates in capite. Soluit q̄ non propter odorem sed est quia cibi odoriferi communiter sūt multum euaporatiui ideo ex eis ascendūt multi fumi ad cerebrum qui propter frigiditatem cerebri infrigidantur et fit reuma. de subiecto odoris potest dici extra textum omnino similr sicut dictū ē de subo saporis i tertio notabili: vl dr aliter q̄ sicut siccum terrestre per suaz commixtionem cum humido actiue causat in eo saporem ⁊ humidum per passionem a sicco terrestri passiue recipit illū saporē. io humidū ē subm saporis. sic etiā humidum p ɔmixtionē cū sicco terrestri effectiue causat in siccū odorē. io odor

est effectiue ab humido ꝛ subiectiue in sicco.

Tertio dubitaṫ. Utrū odor diffiniaṫ per mediū spūalr̄ vel itētōalr̄. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Ari in 6° capitulo determinat de mō odorādi: ꝛ itēdit .5. cōclusiones. ℂ Prima tāgit modū odorādi i respirātib⁹ ꝛ ē hec: i hoib⁹ ꝛ i sāguinē hn̄tib⁹ i q̄drupedibus ꝛ vl'r i viuētib⁹ fit odorat⁹ ꝑ respirationem aeris sic ꝙ odores ꝑ leuitatē caloris q̄ est in eis ascēdūt ad cerebrū ꝛ ipsū cōfortāt. ꝙ odores hēnt leuitatē ꝓbat q2 nā eoꝝ calida ē. Ifert q2 nāᷓ vtiṫ respiratōe ad duo. Pmo vt aer ꝑ pulmonē recept⁹ refrigeret calorē cordis. 2° vt aer calidus ascēdat ꝑ nares ad tꝑandū frigiditatē cerebri ꝑꝑ hoc ꝙ hō hʒ cerebrū frigidū ꝛ humidū ꝛ maioris magnitudinis ceteris aialib⁹. 2° ifert ꝙ solus hō sētit ꝛ delectaṫ i odorib⁹ floꝝ: q2 calor talis odoris ē cōmēsurat⁹ ad tꝑandū frigiditatē ꝛ humiditatem cerebri. Subdit ꝙ non est vnum organum quod hoibus deseruit ad respirandū ꝛ ad percipiendū vtrūqꝫ gen⁹ odoris. Sꝫ i alijs ab hoie sanguinem hn̄tibus est vnum organum deseruiens ad respirandū ꝛ ad percipiendum odores per accidēs delectabiles. ℂ 2ᵃ cō° tangit modum odorandi in non respirantibus ꝛ est hec multa aialia non respirantia percipiunt odorē. Probat q2 pisces diligenter percipiunt a longe per speciem odoris escam nutritiuam multum remotam similiter ꝛ apes ꝛ genus paruarum formicaꝝ ꝛ purpure maris ꝛ multa taliū aialiū acute sequūtur escā ꝑ odorē. ℂ 3ᵃ cōclusio tāgit q̄dā dubiū ꝛ est hoc: vtrū talia aialia nō respirātia hēant sensū odoratus. Et arguit ꝙ nō q2 nō respirāt. g° nō ꝑcipiūt odorē: ꝛ ꝑ cōns non hn̄t sēsū odorat⁹. Soluit ꝙ ꝑcipiūt odorē. g° hn̄t sēsū odorat⁹. Tenet cōnā q2 solus odorat⁹ est ꝑ se ꝑceptiuus odoris. Nec oꝫ ꝙ respirēt q2 nō hn̄t cooꝑculū supra organū odorat⁹: sꝫ aialia respirātia hn̄t supra organū odorat⁹ q̄dā cooꝑculū. Iō oꝫ ꝙ respirēt ad leuādū illud cooꝑculū vt ꝑcipiāt odores. ꝓbat ꝑ silē: q2 q̄dā aialia hn̄t palpebras supra oculos q̄b⁹ nō aptis non vidēt: ꝛ q̄dā non hn̄t. Iō nullo egent q̄d eas reuoluat. Subdit ꝙ nullū alioꝝ aialiū ē ꝑceptiuū odoꝝ ꝑ se delectabiliū vel tristabiliū nisi s̄m ꝙ aliq̄ odores fetidi sūt corruptiui ipsoꝝ sicut fumus carbonū gn̄at grauedinē capitis: sicut etiā aialia corrūpūtur ab odore sulphuris ꝛ ab alijs odorib⁹ fetidis. Iō fugiūt odores fetidos. ℂ 4ᵃ cōclusio tāgit cōparationē odorat⁹ ad alios sēsus ꝛ ē hec: iter q̄nqꝫ sēsus odorat⁹ ē sēsus medius. ꝓbat q2 ꝑticipat cū visu ꝛ auditu eo ꝙ ꝑcipit suū obm̄ ꝑ mediū extrīseū. s. ꝑ aerē ꝛ aquā: sicut visus ꝛ auditus: et participat cū gustu: q2 oē nutrimētū est odorabile. Pticipat etiā cū tactu cū oē odorabile hēat humiditatē ꝛ siccitatē q̄ sūt obiecta tactus. ℂ 5ᵃ cōclusio reprobat vnū errorē pythagoricoꝝ dicētiū aialia nutriri i aqua odoribus ꝛ ē hec. Aialia nō nutriūtur odoribus. ꝓbat p̄mo q2 i oi nutrimēto ē aliq̄d sup̄fluū ꝛ nō i odoribus. 2° q2 aq̄ simplex nō nutrit. Ergo nec odor. 3° oē nutritiuū est corpus. Odor aūt nō est corpus. 4° q2 odor ē minus corpulētus q̄ȝ aer. Ergo nō nutrit. 5° locus nutrimēti est stomachus: sed locus odoris est i capite. Infert ꝙ odorabile s̄m q̄d odorabile nō cōfert ad nutrimētū sed bene ad sanitatē.

Ad dubiū pōt tn̄ rn̄deri ex̄ textū s̄ꝫ Auicēnā ꝙ odor realr̄ multiplicaṫ ꝑ mediū. Pꝫ p̄mo q2 multa corpora ꝓpter emissionē odoris diminuūtur ergo aliq̄d exit realr̄ ab ipsis corporibus. 2° q2 multa nō emittūt odores nisi fuerint calefacta. 3° q2 s̄m ph̄: frigus ꝛ cōgelatio odores extermināt cui⁹ signū ē ꝙ tn̄ restringūt ꝙ nō pn̄t realr̄ emittere odorē. 4° q2 corpora magis cōpacta minus odorāt. Dr̄ 2° s̄ꝫ cōmētatorē ꝙ odor multiplicaṫ solū itētōalr̄ ꝑ spēꝫ ei⁹ sēsibilē: ꝛ nō realr̄ ꝑ realē defluxū aliquoꝝ corpoꝝ a corpore odorifero. Patet primo q2 odor tūc poneretur realr̄ supra odoratum: ꝛ sic non faceret sensationem cum sensibile positum supra sensum non faciat sensationem. 2° quia multa corpora per tā lōgū tempus odorant ꝙ non possunt tot corpora ab eis defluere. 3° quia sequeretur ꝙ duo corpora essent in eodem loco. s. subiectum odoris et aer cum in qualibet parte in qua est aer. sit odor. Pꝫ etiam 4° per experientiam de vulturibus percipientibus cadauera mortuorum in bello troiano a quingentis miliaribus. Certuꝫ est tamen ꝙ odor non posset sic tam longe realiter diffūdere. Tertio dicitur ꝙ odor per aliquod spaciū se diffundit realiter scilicet per spacium propinquum corpori odorifero: et hoc probant rationes facte per Auicennaꝫ. Dicitur quarto ꝙ per aliquod spacium diffundunt se solum intentionaliter scilicet per spacium distans ꝛ per spaciū in quo est aliud corpus puta aer: ꝛ hoc probant rationes facte per commentatorem.

Rationes soluūtur per rescriptiones positas in cōclusione respōsiua ad quesitum ꝛcetera.

Queritur 3°. Utrũ q̃litates sensibiles sint in ifinitũ diuisibiles. Et arguit̃ p̃mo q̧ nõ. q2 i quocũq3 est dabile minimũ. illud non ē in ifinitũ diuisibile: s3 inẽ q̃litates sẽsibiles ē dabilis aliqua minima. g̃ nulla q̃litas sensibilis ē diuisibilis i infinitũ. maior p3 q2 aliẽ eẽt dabile min⁹ minimo. minor p3 q2 ē dabil' aliq̃ ps sẽsibilis q̃ minor pcipi non põt. g̃ illa ē minima ps sensibilis. ¶ 2°. arg' sic. si q̃litates sẽsibiles eẽnt diuisibiles in ifinitũ seq̃ret̃ q̧ eẽt aliq̃ multitudo actualr ifinita. pbat̃ ɔña q2 vel oẽs partes eiusdẽ pportiõis sũt rlr ⁊ ẽtitatiue i tota q̃litate sẽsibili aut nõ. Si p̃mũ. hr̃ itẽtũ. si secũdu3. ergo sẽsibiles q̃litates nõ sũt diuisibiles i infinitas ptes eiusdẽ pportiõis cũ nõ ɔponant̃ ex infinitis ptib⁹ eiusde3 pportiõis. ¶ 3°. arg' sic. q2 si q̃litates sẽsibiles eẽnt i ifinitũ diuisibiles. vel h̃ eẽt3 i partes q̃titatiuas vel ẽtitatiuas. nõ i partes entitatiuas. tu3 q2 entitas eo2 ē finita. tum etiã q2 ɔueniu eis diuisibilitas p q̃titatẽ. nec in partes q̃titatiuas. q2 quantitas nihil entitatis dat ipsis qualitatibus sensibilibus. ⁊ per ɔñs ñ faciteas esse diuisibiles in infinitas ptes. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi. et cetera.

Primo sciẽdũ q̧ i hoc 7° c°. soluit p̃ma3 qõnẽ de q̃litatib⁹ sensibilib⁹. et intẽdit octo ɔclõẽs. ¶ Prima tãgit qõne3 ⁊ est hec. si oẽ corp⁹ sit diuisibile in ifinitũ vt2 passiones sensibiles. puta color sapor ⁊ alie diuidant̃ in ifinitũ. vel hoc sit ipossibile. ¶ 2ª ɔ°. tãgit duo argumẽta p pte negatiua. p̃mu3. si sensibile diuideret̃ in infinitũ necesse etiã eẽt3 sẽsũ diuidi i ifinitũ. ɔña3 pbat. q2 vnũq̃dq3 sensibiliu3 ē actiuu3 i suũ sẽsũ. dñr ei3 sensibilia i eo q̧ pñt mouere ipsũ sensũ. g̃ sensus diuideret̃ i infinitũ sicut sensibile. 2ᵐ arg'ᵐ. si qualitates sẽsibiles eẽnt diuisibiles i infinitũ seq̃ret̃ q̧ ois magnitudo eẽt3 sensibilis. ɔñs ē falsũ. ⁊ pbat ɔñam q2 ipossibile ē videri albũ gn videat̃ q̃tũ. ¶ 3ª ɔ°. tãgit tria argumẽta p parte affirmatiua. p̃mũ argᵐ. q2 si corpus sit diuisibile i ifinitũ ⁊ nõ q̃litas sẽsibilis sequerent̃ tria icõueniẽtia. p̃mũ q̧ erit aliq̃d corpus nullũ hñs colorẽ neq3 nigredinẽ neq3 aliq̃3 talẽ passionẽ. 2ᵐ. seq̃ret̃ q̧ corp⁹ sensibile esset cõpositũ ex nõ sẽsibilib⁹. ɔñs ē falsũ. q2 corp⁹ sẽsibile nõ ɔponit̃ ex mathematicis. 3ᵐ. seq̃retur q̧ eẽt aliq̃ magnitudo q̃ non eẽt3 cognoscibilis. pbat ɔña3 q2 cũ talis magnitudo nõ hẽat q̃litates sensibiles nõ posset cognosci p sẽsũ nec p intellectũ. itellect⁹. n. non itelligit q̃ exteri⁹ sunt sine sensu. ¶ 4ª ɔ°. tãgit solõne3 falsã ad istã rõe3 ⁊ ē hec: q̃dã sũt magnitudines idiuisibiles. iõ aliq̃e sũt q̃litates sensibiles idiuisibiles. dicit p̃hs hoc eẽ reprobatũ i s̃mone de motu i sexto phyisico2. ¶ 5ª 6ª 7ª ⁊ 8ª tãgũt solõnẽ qõnis. ¶ 5ª est hec. cuiusl3 qualitatis sẽsibilis spẽs sũt finite. ĩ. nulla q̃litas ē diuisibilis i infinitũ s3 spẽs. pbat q2 i q̃buscũq3 sũt aliqua vltima necesse ē illa eẽ finita. s3 in oib⁹ q̃litatib⁹ sensibilib⁹ sũt duo vltima. g̃ necesse ē oẽs spẽs qualitatũ sensibiliũ eẽ finitas ⁊ t̃minatas. minorẽ pbat. vbicunq3 sunt ɔ̃ria ibi sũt vltima. s3 i oibus qualitatib⁹ sensibilib⁹ sũt ɔ̃ria. pbat iductiue. q2 i colore ē albu3 ⁊ nigr2. i sapore dulce ⁊ amar2. ⁊ silr i oibus alijs. ¶ 6ª ɔ° est hec. qualitates sensibiles sũt diuisibiles i ifinitas ptes iequales ⁊ finitas ptes equales. pbat q2 oẽ cõtiᵐ diuidit̃ i ifinita iequalia et i finita equalia. s3 oẽs passiões sũt cõtinue cum sint i cõtinuo. g̃ sũt i eis sumẽde ptes i potẽtia q̃ supple sũt ifinite ⁊ iequales ⁊ sũt i eis sumende ptes i actu q̃ supple sũt finite ⁊ equales. ¶ 7ª ɔ°. minime ptes qualitatũ sẽsibiliũ sũt solũ sẽsibiles i potẽtia ⁊ ñ i actu. pbat de decia millesima pte milij ⁊ de minimo sole. ¶ 8ª ɔ°. qualitates sẽsibiles nõ sũt diuisibiles i ifinitas ptes remanẽtes sepati. pbat p̃hs duab⁹ rõib⁹. p̃ma q2 ptes sensibilia si sepent̃ resoluũtur i cõtinẽtia. vt puta sapor ifusus mari resoluit̃ i saporẽ maris. 2ª rõ q̃libz ptẽ sepatã fortis visus põt pcipe. s3 visus nõ ē i ifinitũ fortificabilis. g̃ sẽsibile ñ ē diuisibile i ifinitas ptes sepati remanẽtes. Subdit q̧ ptes minime sepate ñ sũt sẽsibiles actu. s3 sũt sẽsibiles i potentia solum. s. q̃n alĩ i sensibili coniũgũtur.

Secũdo sciendũ est. q̧ Aristo. i h̃ octauo caplo mouet secũdã qõne3 q̃ ē hec. vtrũ visibilia p̃us imutẽt mediũ q̃3 visu3 s̃ visio fiat intus suscipiendo. vel vt2 visus p̃us immutet mediũ q̃3 visibile s̃ visio fiat extramittẽdo. Pro solõe h⁹ qõis Aristo. itendu gnq3 cõclõẽs. ¶ Pria tãgit tria argumẽta p pte affirmatiua. p̃mũ argᵐ ē a silĩ. q2 odor ⁊ son⁹ p̃us imutãt mediũ q̃3 sensũ. g̃ silr ē de lumie. añs pbat q2 ppinqus sono p̃us audit sonũ q̃3 distãs. ⁊ silr de odore. 2ᵐ argᵐ est aucte empedoclis dñis. lumen q̃d est a sole p̃us ptigere ad mediũ q̃3 ad visum ⁊ ad visũ q̃3 ad t̃rã. 3ᵐ argᵐ est istud. Ois mot⁹ ē ab aliquo i aliq̃d. igr̃ in oi motu ē t̃ps i quo mobile mouet̃ ab alio i alte2. ⁊ p ɔñs in multiplicati-

one lumis ē tp̄s in quo lumē multiplicat̄ a corpore lumīoso vsq̧ ad visū. s3 oē tp̄s ē diuisibile supple s3 prius ⁊ posteriꝰ. ḡ gradiꝰ lumis prius ferebatur i medio q̄ȝ i organo. ¶ 2ª ɔ° tāgit quandā falsā solōez ad pᵐ arᵐ ⁊ ē hec. bō sil' audit ⁊ audiuit. ḡ visus sil' sētit sēsibile ⁊ sēsit ⁊ p ɔn̄s non ē successio in eis. imo sunt absq̧ fieri successiue. Ad h̄ dic̄ phs q̧ h̄ nō ē verū de sono. q2 prius pcipimꝰ ictū i aq̄ q̄ȝ audiamꝰ sonū 3 ictꝰ. pbat p sile q2 prius p visū videmꝰ figuratione lr̄arū q̄ȝ pcipiamꝰ sēsū earū. iō aer delatꝰ trāsfigurat̄ prius sono q̄ȝ audiamꝰ sonū. ¶ 3ª ɔ° tāgit quādā q̄ōnem icidētalē ⁊ ē hec. vtrū sit idē sonꝰ quē ppīgor audit ⁊ quē distātior postea audit. videt̄ eni ipossibile odorare ⁊ audire idē saltez ab alio ⁊ alio eo q̧ n̄ ē possibile mltos seorsū exn̄tes audire aut odorare p idē mediū. Soluit q̧ p̄mū mouēs. i. sonꝰ vel odor ē idē ⁊ vnꝰ numero quē oēs sētiūt s3 id q̄ recipit̄ i organo. i. spēs soni ⁊ odoris ē alterū numero ⁊ idē spē. ifert q̧ i hoc ɔueniūt lumē sonꝰ ⁊ odor. q2 mlti sil' vidēt eūdē colorem odorant simul eūdem odorē. audiūt sil' eūdē sonū. Cōueniūt ēt. q2 ista n̄ sūt corpa l3 n̄ fiāt sine corpe. s3 dn̄t q2 odor ⁊ sonꝰ n̄ pn̄t fieri sine motu. s3 alia ē rō d' lūie q2 lumē n̄ ē i medio p motū supple localē. s3 p iesse. i. p pn̄tiā corpis lumiosi supple sil' alt̄ātis totū mediū. ¶ 4ª ɔ° tāgit d'rā iter alterationē ⁊ motū localē ⁊ ē h̄. n̄ ē sile i alteratiōe ⁊ i latiōe. pbat q2 i latiōe mobile prius attigit vnū ⁊ posteriꝰ aliō. iō sonꝰ cuiꝰ motꝰ ē latio multiplicat̄ s3 prius ⁊ posteriꝰ: s3 i alt̄atione n̄ ē simile q2 ɔtigit aliq̄ totū sil' alt̄ari. ita q̧ dimidiū nō priꝰ alt̄at̄ q̄ȝ totū vt ɔtigit aliquā aquā totā sil' ɔgelari iō lumē multiplicatū p alt̄atione mediū totū sil' multiplicat̄. Subdit q̧ si alt̄abile fuerit ita magnū q̧ alterās nō poss3 attigere q̄l3 ptez eiꝰ tūc alterās simul alt̄abit totā illā ptem quā attiget ⁊ p eā alt̄abit aliā. ¶ 5ª ɔ° tāgit ɔuenietiā ⁊ d'riam iter odores sapores ⁊ tāgibilia. conueniūt eni q2 multiplicātur p motū ⁊ successionem. sed differunt q2 qualitates tangibiles minus longe multiplicant se q̄ȝ sapores ⁊ sapores q̄ȝ odores. non est aūt simile de lumine.

Tertio sciēdū q̧ circa hūc textū icidunt tres difficultates. Prima. vtrū lumē multiplicet̄ p mediū sine motu locali. Dr̄ pmo q̧ lumē nūq̄ȝ pōt d' nouo multiplicari sine multiplicatiōe locali. p3 q2 nō ē possibile q̧ lumē de nouo multiplicet̄ i aliquo medio nisi lumen fiat prius i medio s3 lumē nō pōt fieri d' nouo prius i medio sine approximatiōe corpis lumiosi vel medij sine remotiōe obstaculi. Dr̄ 2° q̧ d' facto sēp lumē multiplicat̄ successiue p mediū. p3 q̧ de facto nunq̄ȝ de nouo multiplicat̄ sine motu locali ḡ non pōt fieri sine successione. puta sine successiua approxiatione corpis luminosi. Dr̄ 3° q̧ s3 ph̄3 si corpꝰ lumiosū i istāti approxiaret̄ alicui medio lumē multiplicaret̄ p tale mediū in istāti. p3 q2 talis multiplicatio ē alt̄atio medij i quo nihil ē q̄ repugnet vel ɔ̄riet̄ forme acgrēde p talē alt̄ationē ⁊ mediū ē vltimate dispositū ad susceptionē illiꝰ forme. Dr̄ tn̄ ɔ̄ hoc pbabilit̄ q̧ si corpꝰ luminosū i istāti approxiaret̄ medio adhuc tale lumē multiplicaret̄ p mediū successiue eo q̧ cā effectiua talis multiplicationis est corpꝰ luminosū. q̄ est limitatū ⁊ finitū. iō nullū motū pōt pducere i istāti: dūmodo t̄minꝰ illiꝰ motꝰ sit partibilit̄ ⁊ successiue acq̄sibilis. Ad ph̄3 aūt dr̄ q̧ reprobat antiquos q̄ dicebāt lumē esse corpꝰ. iō vult q̧ lumē mouet̄ in istāti. i. nō ita successiue sic̄ corpꝰ. ¶ 2ª difficultas vtrū ɔtingat aliq̄ totū alt̄abile subito ⁊ simul alt̄ari. Ad quā solet r̄nderi q̧ duabꝰ ɔditionibꝰ obseruatis i oibꝰ alt̄atio fit in istāti. pma ɔditio q̧ forma acgrenda p talē alt̄ationez n̄ hēat formā positiuā sibi ɔ̄riā. ad quā seq̄t̄ secūda ɔditio q̧ mediū sit vltimate dispositū ad susceptionē forme alt̄antis talē alt̄ationē. ⁊ ppt̄ hoc dn̄t lumē alt̄ari p mediū i istāti. s3 q2 videmꝰ sciaȝ non hn̄tē mā formā ɔ̄riā acgri i aīa vltimate disposita ad successionē ipiꝰ ex multis actibꝰ ⁊ n̄ subito. iō ɔ̄ eos pōit̄ talis ɔ° q̧ ois alt̄atio t̄miata ad formā ptibilit̄ acq̄sibilē est successiua: alias verꝰ motꝰ fieret i istāti. Ad ph̄3 aūt dicimꝰ q̧ ɔtigit totam aquā simul alt̄ari. si ly totū distribuat p q̄l3 pte q̄ȝtitatia aq̄ saltez supposito q̧ frigꝰ sit eq̄lr̄ approxiatū cuil3 pti aq̄. s3 nō ɔtigit totā aquam simul alt̄ari ad istū sensū q̧ nō ɔtigit t̄minū alt̄ationis vel frigefactiōis. puta frigiditatē totaȝ sil' s̄m q̄ȝlibet eiꝰ ptem gradualē itroduci i aquam. ¶ 3ª diffi. vtrū sit idez sonꝰ i numero q̄ recipit̄ in auribꝰ multorū. Ad quā r̄ndet p̄ q̧ sonꝰ est vna q̄litas sensibilis realit̄ ⁊ subiue exn̄s i aere extēsa ad extensionez aeris ⁊ est multiplicabilis realit̄ s3 realez motū localez ipiꝰ aeris. Dr̄ 2° q̧ in q̄l3 pte aeris saltez vsq̧ ad certā distātiā multiplicat suaȝ spēz sensibilez vsq̧ ad auditū multorū. Dr̄ 3° q̧ est realr̄ idez sonꝰ numero q̄ p auditū pcipit̄ a multis. Dr̄ 4° q̧ est alia pars soni q̄ realit̄ multiplicat̄ i vna pte aeris ⁊ i alia. Dr̄ 5° q̧

est alia pars sensibilis q̄ recipitur in organo isti⁹ audientis ⁊ in organo alterius audientis.

Conclusio respōsalis. Qualitates sensibiles sūt ī īfinitū ptibiles pʒ qꝛ sūt ɔtinue ⁊ extense ad extensionē sui sbi. mō oē ɔti^m diuidiṫ ī sp̄ diuisibilia. dʒ tñ ista ɔ° ītelligi de ptib⁹ eiusdeʒ ꝓportiōis ⁊ īexistentibus et non de partib⁹ eiusdem q̄ntitatis ⁊ subsistentib⁹. dʒ etiam intelligi de ptib⁹ integralibus ⁊ extensiuis. ⁊ similiter de partibus gradualibus ⁊ itensiuis. ⁊ non d̄ ptib⁹ potentialibus ⁊ subiuis.

Primo dubitaṫ. Utꝛ̄ sēsibilia gñe dr̄a possint simul a suis sensibilibus pcipi. Ad soluendum h̄ du^m est supponendū ꝙ Aristo. ī h̄ nono ⁊ vltimo c° soluit ītiaʒ q̄ōnem ⁊ est hec. Utꝛ̄ sit possibile plura sensibilia sentiri simul. i. vno ⁊ eodeʒ idiuisibili tpe. ⁊ diuidiṫ ī duas partes. ℭ Jn p̄ma soluit q̄ōeʒ f̄ʒ antiquos et itendit 4.^or ɔclōes. ℭ Pria tangit tria argumēta ex pte negatiua. ꝑ p̄ arg^{to} ponit duas suppositiones. p̄ma. maioꝛ mot⁹ semꝑ expellit siue ipedit minorem motū. ꝓbat sig° qꝛ hoīes nimia timentes vel nimis alicui simphonie. i. fantasie itendētes non pcipiūt obuīā visus. 2^a suppositio vnūq̄dq̄ȝ sensibile magis sentiṫ simplex q̄ȝ alteri commixtū. vt pʒ de vino puro. de melle: d̄ nota ī dyapason. i. ī cantu: quoꝛ̄ q̄dlʒ puꝛ̄ melius sentiṫ q̄ȝ alteri commixtum. Ex his sic arguit si plura sensibilia possent simul sentiri. vel ḡ mot⁹ illoꝛ̄ essent equales vel inequales. si iequales tūc ꝑ p̄mā suppositionē maioꝛ ipedit minorem. ⁊ sic non vtrūq̄ȝ sentiṫ. si sint equales tunc vn⁹ illoꝛ̄ alt̄i commisceṫ: ⁊ sic non erit possibile cognoscere plura simul distīcte. Subdit ꝙ illa bene sūt commixtibilia q̄ sūt ɔ̄ria ⁊ ex qb⁹ fit vnuʒ vt ex dulci ⁊ amaro. Ex illis ṽo q̄ non sunt ɔ̄ria non fit vnū nisi f̄ʒ accidens. vt ex dulci ⁊ albo ⁊ acuto. 2^m arg^m. si plura sensibilia vnius sensus non possūt simul sentiri. ḡ nec plura sensibilia diuersoꝛ̄ sensuū. tenet conseqūntia: qꝛ magis vr̄ ꝙ sensibilia vnius sensus simul possint sentiri ꝙ sensibilia diuersoruʒ sensuū. añs ꝓbat qꝛ sensus dr̄ vnus ab vnitate sensibilis. ideo cū tūc non sit nisi vnus act⁹ ⁊ nisi vn⁹ sensus illa duo etiaʒ non erūt nisi vnū sensibile. 3^m arg^m. qꝛ vel illa sensibilia essent eiusdeʒ speciei. ⁊ hoc non qꝛ illa nō faciūt nisi vnū actū ī vno sēsu. ⁊ ideo ꝑ illū actū non pciperenṫ distīcte sed pciperenṫ vt vnum. vel essent dr̄a specie ⁊ eiusdem gñis. vt album ⁊ nigrum. ⁊ non hoc qꝛ illa sunt ɔ̄ria g° causant act⁹ ɔ̄rios q̄ nō p̄nt simul esse ī eodem sensu vel eēnt dr̄a generē. ⁊ h̄ nō. qꝛ plus distāt q̄ȝ illa q̄ sūt eiusdē sp̄ei. ℭ 2° ɔ° tāgit solōeʒ antiquoꝛ̄ ⁊ est h̄. plura sensibilia nō simul sētiūṫ. sʒ credim⁹ ea simul sentiri eo ꝙ tp̄s ē īsēsibile ꝓpṫ paruitateʒ. ℭ 3^a ɔ° tangit reprobationē ill⁹ solōnis ⁊ ē hec. nullū tp̄s est īsensibile ꝓpter puitatē. ꝓbat ph̄s duab⁹ rationib⁹. p̄ma. omne illud est sensibile in quo nos possum⁹ sētire aliq̄d eē. sʒ in oī tpe nos possum⁹ sētire aliq̄d eē. g° oē tp̄s ē sēsibile. mioreʒ ꝓbat qꝛ q̄libʒ pōt sētire seipʒ eē in q̄libʒ pte temporis. 2^a rō. qꝛ sequeretur ꝙ nō ɔtingeret aliq̄d sentiri in aliquo toto tempore p̄mo. ꝓbat ɔñam. qꝛ multe ptes tp̄is eēnt impceptibiles ꝓpter paruitatē. ḡ in eis nō sentireṫ sensibile ī toto illo tpe p̄mo ⁊ ꝑ ɔñs ipsū sensibile non sentiretur in toto illo tēpore p̄mo. Subdit similē rationem ad ꝓbanduʒ ꝙ nulla magnitudo sit insensibilis ꝓpter paruitatem. ℭ 4^a ɔ° tangit quādā instantiam ⁊ est hec. sensus noster cognoscit q̄ntitateʒ solis. ⁊ tamen multe partes solis non cognoscūtur a sensu ꝓpter eaꝛ̄ distantiam ⁊ puitatem. Soluit ꝙ tota quantitas solis cognoscitur ⁊ silr̄ q̄libet pars solis nō tñ distincte.

Secūdo dubitatur. Utrū sensibilia eiusdem sensus possint simul ab illo sensu sentiri. Ad soluendum hoc dubium ē supponendum ꝙ Aristoteles in secunda parte vltimi capituli soluit predictam questionem. ⁊ intēdit sex conclusiones. ℭ Pria conclusio resumit questionem vtrum contingat simul plus sentire. i. in vno indiuisibili tempore aut nō. oportet etiam considerare vtrum contingat sentire plura sensibilia ī tempore indiuisibili f̄m aliā ⁊ aliā parteʒ anime. vel in tempore idiuisibili vno tñ continuo f̄m eandem partem indiuisibilem anime. ℭ Secunda conclusio. non contingit eundem sensum sentire plura f̄m aliam ⁊ aliaʒ partem anime. vt non contingit visum videre aliū ⁊ alium colorem in alia ⁊ alia parte visus. ꝓbat philosophus duabus rationibus. prima. quia tunc idem visus haberet duas partes eadem specie. consequens est impossibile. probat consequentiam. quia illi duo colores qui percipiūtur ab illis duabus partibus sunt sub eodeʒ genere obi. scilicet sub colore. Subdit ꝙ forte nō videbiṫ alicui h̄ eē īcōueniēs cū duo oculi vidcātur eē due ptes visus. h̄ remouet qꝛ ex duobus

oculis fit aliqd vnū ꝛ eoꝝ ē vna opatō numero. idō si duo oculi fuerit ɔiūcti i eodē sentiens erit vnū qd̄ sētit ābob⁹. si āt fuerit sepati. i. i diuersis aīalib⁹ n̄ ē idē sētiēs qd̄ sētit ābob⁹. 2ª rō. qꝛ tūc idē sēsus eēt plēs sēs⁹. sic dicim⁹ sciās eē ɔrītes q̄ sīt f̄ ɔ̄ differētib⁹ obīa. ɔ̄ns ē ipossibile. ipossibilitaté ɔ̄ntis ꝓbat qꝛ opatio nō erit vna sine sēsu. ❡ 3ª ɔ̄. ɔtigit sil̄ eūdē sēsū pl̄a sētire vno sēsu idiuisibili. ꝓbat qꝛ ɔtigit sentire pl̄a sensibilia gn̄e dr̄ia vno sēsu idiuisibili. igit̄ a minoꝛi ɔtigit sētire pl̄a idiuisibilia vno sēsu idiuisibili. aāñs ꝓbat qꝛ aīa ꝑ vnā potētiā sētit albū. ꝛ ꝑ aliā sētit dl̄ce. g̃ necē ē ꝙ iste reducāt̄ ad aliquē sēsū vnū ꝑ q̄ oīa illa sil̄ cogscat. ꝓbat ɔ̄ñaꝫ qꝛ sēsitiua potētia est vna ꝑs aīe. ifert ꝙ cū potētia sēsitiua sit vna: ꝛ ex oīb⁹ ꝑticularib⁹ sēsibilib⁹ nō fiat aliqd vnū qd̄ necē ē ꝑter illos ꝑticulares sēsus eē vnū sensū cōeꝫ q̄ aīa sētit oīa sensibilia sic dcm̄ est i de aīa. ❡ 4ª ɔ̄. tāgit vnitatē sēsus cōis ɔditōalr̄. ꝛ ē hec si illud sēsitiuū qd̄ ē aliud a sēsibilib⁹ ꝑticularib⁹ ē vnū ꝛ idiuisibile tūc s̄m vnū actū cogscit albū ꝛ dulce. si tn̄ fuerit diuisibile tūc etiā altero ꝛ altero actu ꝑcipiet albū ꝛ dulce. ❡ 5ª ɔ̄. tāgit ei⁹ vnitatē cathe͂ ꝛ ē hec. i aīa ē ponēdū vnū ꝛ ideꝫ numero sēsitiuū oīuꝫ sēsibiliū eē tn̄ ei⁹ ē alteꝝ ꝛ alteꝝ: respcū. n. sēsibiliū diuersoꝝ sēsuū ei⁹ eē ē alteꝝ ꝛ alteꝝ gn̄e: sꝫ respcū sēsibiliū eiusdē sensus ē alteꝝ ꝛ alteꝝ spē. ꝓbat qꝛ sicē i reb⁹ ita ē i aīa: sꝫ i reb⁹ ɔtigit vnū ꝛ idē numero esse albū ꝛ dulce: ꝛ sic illud ē alteꝝ s̄ꝫ eē. Cōcludit ꝙ aīa sētit oīa sēsibilia vno ꝛ eodē sensu tn̄ nō ē idē rōe. ❡ Ultima ɔ̄. tāgit vnū icidēs ꝛ ē h̄ nullū sensibile est idiuisibile. ꝓ ꝓbatōe h⁹ dicit ꝙ distātia a q̄ aliqd pōt videri est finita. idō ē dabile vltimū illi⁹ distātie ꝛ etiā ē dabile p̄mū distātie a q̄ visibile nō pōt videri. Ex his sic arguit. si idiuisibile sit sēsibile ponat̄ i illo pūcto qd̄ est vltimū vni⁹ distātie ꝛ p̄mū alteri⁹: ꝛ tūc i illo pūcto erit visibile cū sit i vltimo distātie i q̄ pōt videri: ꝛ etiā erit iuisibile cū sit i p̄mo distātie i q̄ non pōt videri: ꝛ sic idē sil̄ erit visibile ꝛ iuisibile qd̄ ē ipossibile. Cōsequenter recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio dubitat̄. Utrū duo sēsibilia eiusdē spēi possint ꝑcipi ab eadē potētia sēsitiua. Pro solōe h⁹ dubij ꝛ duoꝝ p̄cedētiū ponūt̄ aliq̄ dcā. Primū possibile ē eūdē sēsū cōeꝫ sil̄ cogscere pl̄a oba dr̄ia gn̄e ꝛ eūdē sensū ꝓpriū cogscere sil̄ pl̄a oba spē dr̄ia ꝛ plura oba eiusdē spēi. p̄ᵐ pꝫ. qꝛ ponat̄ ꝙ spēs sēsibilis albedinis ꝛ spēs sensibilis dulcedinis eq̄lr̄ p̄ntēt̄ ipsi sensui cōi: vel g̃ sensus cōis sil̄ cogscet albedinē ꝛ dulcedinē ꝛ tūc h̄et̄ i̇tētū. vel cogscet vnū ꝛ nō aliud: ꝛ h̄ n̄. cū possit vtrūq̄ eq̄lr̄ mouere sensū. vl̄ neutrū: ꝛ h̄ nō. qꝛ icōueniēs ē sēsibile eē debite p̄ntatū sēsui ꝛ nō facere sēsationē. Silr̄ pōt ꝓbari 2ᵐ ponēdo ꝙ spēs albedīs ꝛ spēs nigredinis eq̄lr̄ p̄ntent̄ visui. Silr̄ pōt ꝓbari 3ᵐ ponendo ꝙ due spēs albedinis numero distincte eq̄lr̄ moueāt visū. ❡ 2ᵐ dcm̄. q̄ñcūq̄ sēs⁹ cogscit pl̄a oba sub rōe cōueniētie aut sub rōe formali dr̄ie aut s̄ꝫ aliq̄ rōe cōi tūc cogscit talia sēsibilia vno actu ꝛ vna spē sensibili. pꝫ qꝛ i illo casu nō est nisi vna rō formalis motiua. g̃ etiā nō ē nisi vn⁹ act⁹ ꝛ vna spēs. ❡ 3ᵐ dcm̄. q̄ñcūq̄ idē sensus cogscit pl̄a oba sub distict] rōib⁹ formalib⁹ obiuis tūc cogscit ea ꝑ pl̄es act⁹ ꝛ pl̄es spēs sensibiles. pꝫ qꝛ q̄libet rō formalis obiua est sufficiēs ad ꝓducendū suā ꝓpriā spēꝫ sensibilē ꝛ vnū ꝓpriū actū sui cognitiuū: nec est icōueniens spēs sensibiles ɔ̄rioꝝ oboꝝ esse sil̄ i eadē po͠ qꝛ aut ille spēs nō sūt ɔ̄rie: aut si sint ɔ̄rie nō repugnāt tamē ad sil̄ esse i eodē cū solū h̄eant eē itentōale ꝛ nō reale aut forte qꝛ sūt i diuersis ꝑtib⁹ s̄bi: ꝛ silr̄ est dicēdū de actib⁹: nec est icōueniens spēs sensibiles duoꝝ oboꝝ solo numero drn̄tiū esse sil̄ i eodem s̄bo: qꝛ vel ille spēs nō sūt solū numero drn̄tes. spēs. n. oboꝝ solo numero drn̄tiuꝫ drn̄t spē. pꝫ qꝛ due spēs eiusdē obi i numero drn̄t numero. g̃ due spēs duoꝝ oboꝝ numero drn̄tiū drn̄t plus q̄ꝫ numero. sꝫ ɔ̄ña qꝛ ille drn̄t plus q̄ꝫ iste: vl̄ etiā dr̄ ꝙ nō ē icōueniens duo accn̄a itentōalia solo numero dr̄ia esse i eodē s̄bo: h̄ tn̄ esset icōueniens de accn̄talib⁹ realib⁹ absolutis eductis de potentia materie ꝑ veꝝ motū successiue.

Ad rationes Ad p̄mā dr̄ ꝙ in q̄litatibus sensibilib⁹ est dare minimū sēsibile actu n̄ tn̄ minimū sensibile i po͠. etiā ē dabilia minima ꝑs eiusdē q̄ꝫtitat]. ꝛ subsistens: sꝫ nō est dabilia mīma ꝑs eiusdē ꝓportōis ſexn̄a. ❡ Ad scd̄aꝫ dr̄ qd̄ nō est icōueniens aliq̄ꝫ multitudinē entiū q̄rū vnū est ꝑs alteri⁹ esse actualr̄ ifinitā: sꝫ est icōueniens aliq̄ꝫ multitudinē entiū a seiuicē realr̄ sepatoꝝ q̄rū vnū nō est ꝑs alteri⁹ esse actualr̄ ifinitā. ❡ Ad 3ᵃᵐ dr̄ ꝙ q̄litates sensibiles sūt diuisibiles i ifinitas ꝑtes eiusdē ꝓportōis ꝛ iexn̄tes q̄rū q̄libet ē ꝑs q̄ꝫtitatiua ꝛ entitatiua ipaꝝ q̄litatū sensibiliū. ❡ Et hec de q̄ōe ꝛ de libro de sensu ꝛ sensato dicta sufficiāt.

❡ De memoria et reminiscentia.

¶ Theã-
tur aliq̃ noti-
tia libri de me
moria ꝛ remi-
niſcentia. q̃rit̃
p̃mo vtꝝ iuue
nes et ſenes
ſint bñ memo
ratiui. ¶ Ar-
guit̃ p̃mo ꝙ
ſic de iuueni-
bus. p̃mo. qꝛ
iuuenes h̃nt
paucas ſp̃es ſẽſibiles i memoria. ḡ meli⁹ retinẽt
2°. qꝛ iuuenes fortiter attendũt ad ea q̃ vident
pp nouitatẽ. fortis aũt attentio eſt cã bone me-
morie. 3°. qꝛ iuuenes h̃nt ſenſus exteriores multũ
pſpicaces ꝛ acutos ꝛ optime diſpoſitos. h aũt ẽ
cã bone memorie. ¶ Arʳ 2°. p̃ncipalr̃ de ſenib⁹
duab⁹ auctãib⁹ ꝛ duab⁹ rõib⁹. p̃ma auctas eſt
ph̃i dñtis: q ſũt tardi ſũt memorabiles: ſꝫ ſenes
ſũt valde tardi pp minimã ſiccitatẽ ꝛ frigiditatẽ
cerebri. 2ª auctas eſt ph̃i p̃mo rethorice dñtis ꝙ
ſenes regũt̃ memorijs. Prima rõ. qꝛ ſenes fre
q̃ntiſſime meditãt̃ de p̃teritis. mõ frequens me
ditatio cãt memoriã bonã. 2ª rõ. qꝛ ſenes ſunt
magis expti alijs. ḡ etiã ſũt magis memoratiui.
tꝫ ꝯñaq̃ qꝛ expimentũ gñat̃ ex multis memorijs.
¶ 3°. arguit̃ ꝯ totũ titulũ: qꝛ vna ps ifert ꝯdicto
riã alteri⁹. ſeq̄t̃ n. iuuenes ſũt male memoratiui
ḡ ſenes ſũt bñ memoratiui. tꝫ ꝯñã p regulã tho-
picã. Si oppo^m i oppoſito ꝛ ꝓpoſitũ i ꝓpoſito.
¶ In oppoſitũ ẽ auctoritas ph̃i. In q̃ſtione tc̃.

Primo ſciẽdũ ꝙ iſte liber i q̃ Ari. detmi
nat de memoria ꝛ remiſcẽtia di
uidit̃ i duo capitula. In primo detminat de me
moria: ꝛ diuidit̃ i duas ptes. In p̃ma oñdit qd
ſit memoria ꝛ cui⁹ poᶜ aie ſit pa°. ꝛ itẽdit decem
cõcluſiones. ¶ Prima tãgit itẽtũ ꝛ eſt hec. dicẽ
dũ eſt de memoria ꝛ remiſcentia pp quã cãꝫ ſit
ꝛ cui⁹ ptis. i. poᶜ aie ſit paſſio: ꝛ ſilr̃ de memora
ri. ¶ 2ª ꝯ°. tãgit remotionẽ ꝫ dubij ꝙ poſſet aliqs
dubitare ꝙ memoria ꝛ remiſcentia ẽ ẽnt idẽ. ꝓ-
bat ph̃s ꝙ nõ: qꝛ illi q ſũt memoratiui non ſũt re
miſcitiui. ḡ memorari nõ ẽ remiſci. añs ꝓbat qꝛ
illi q ſũt tardi ſupple igenij ſũt memorabiles illi
ṽo q ſũt veloces. i. acuti igenio: ꝛ bñ addiſcẽtes
ſũt remiſcibiliores. Subdit ꝙ p̃ accipiẽdũ ẽ q̃-
lia ſũt memorabilia: qꝛ nõ ſcire ea inſrotiẽs cãt
deceptionẽ i cognitõe de memoria. ¶ 3ª ꝯ°. tãgit
p̃mã ꝓpetarẽ negatiuã memorabiliũ ꝛ ẽ hec. ñ
ꝯtigit memorari futura: ſꝫ futura ſt opinabilia
aut ſpabilia. Ex h ifert ꝙ ẽ q̃dã ſcia ſpatiua quẽ
admodũ aliq dñt aliq̃ ſciam eſſe deſideratiuã.
¶ 4ª ꝯ°. tãgit ſc̃dã negatiuã ꝛ ẽ h. memoria ñ ẽ
reipñtis ſꝫ ſẽſus. 2^m ꝓbat qꝛ ſẽſu nõ cog̃ſcim⁹ ne
qꝫ futuꝝ neqꝫ fcm̃. i. p̃teritũ ſꝫ tm̃ pñs. ¶ 5ª ꝯ°. tã-
git affirmatiuã ꝛ ẽ hec. memoria ẽ fci. i. p̃teriti. ꝓ
bat qꝛ cũ aliqd adeſt. i. pñs ẽ ſẽſui. i. tũ aliqd vi-
det h album nõ dicim⁹ illõ memorari ſꝫ ſẽtire: ſilr̃
cũ aliqd actualr̃ ꝯſi^{at} aut itelligit nõ dr̃ memo-
rari illud qõ ꝯſiderat ſꝫ ſcire ſolũ. qñ ṽo aliqs h̃ꝫ
ſẽſũ ſine actib⁹ h̃ꝫ ſẽſũ ꝛ ſciaꝫ de aliqb⁹ ꝓpoſitõi
bus memorat̃ eas. vt cũ aliqs alias vidit aut
alias ſpeculat⁹ fuit ꝙ triãgli h̃nt tres angulos
eq̃les duob⁹ rectis. aut qñ alias audiuit aliqõ
tale ꝛ itꝝ cog̃ſcit tũc illud memorat̃. ꝓbat etiã
ſigno: qꝛ cũ aliqs agit memorãdo ſp dicit ꝙ hec
p̃us audiuit ſẽſit aut itellexit. ¶ 6ª ꝯ°. tãgit diffi-
nitionẽ memorie ꝛ ẽ hec. memoria nec ẽ ſenſus
nec ẽ opinio ſꝫ ẽ paſſio vel h̃it⁹ iſtoꝝ cũ fcm̃ fue
rit tp̃s. ꝓbat p̃mã ptẽ qꝛ ipſi⁹ memorie nõ ẽ me-
moria fm̃ ꝙ eſt nũc. ḡ ſignũ ẽ ꝙ memoria fit cũ
fcm̃ fuerit tp̃s. ꝓbat 2° p̃mã ptẽ qꝛ ſẽſus ẽ pñtiũ.
ſpes ſiue opinio ẽ futuri. memoria ṽo ẽ fci. ḡ me
moria nõ ẽ ſenſus neqꝫ opinio: Ex h ifert ꝙ oĩs
memoria ẽ poſt aliqõ tp̃s. 2°. ifert ꝙ ſola aialia
cog̃ſcẽtia ſupple tp̃s p̃teritũ memorãt̃ ꝛ illud q̃
cog̃ſcũt tale p̃teritũ eſt memoria. ¶ 7ª ꝯ°. tãgit
tres ſuppõnes ad declarãdũ cui⁹ poᶜ aie memo-
ria ſit paſſio. p̃ma. dcm̃ ẽ p̃us i libro de aia de fã-
taſia. ꝛ ꝙ nõ ꝯtigit itelligere ſine fãtaſmate. 2ª i-
tellectui accidit eadẽ paſſio q̃ accidit i deſcribẽ-
do mathematicalia. ꝓbat qꝛ deſcribẽtes figurã
trigoni nõ vtũt̃ aliq̃ detminata q̃titate trigoni
ꝛ tñ deſcribũt ipꝫ ſꝫ q̃titatẽ detminatã. ſilr̃ eſt
de itelligente. qꝛ lꝫ nõ itelligat q̃tũ: ponit̃ tñ añ
oculos q̃tũ: ꝛ ſic itelligit ipꝫ ſꝫ nõ ſꝫ ꝙ q̃tũ: ſi ãt
nã figure deſcribẽde ſit de numero q̃toꝝ ifini-
toꝝ tñ deſcribit̃ q̃^m detminatũ. ſic itelligẽs q̃tũ
ifinitũ itelligit ipꝫ ſꝫ ꝙ ẽ q̃tũ detminatũ. 3ª pp
hãc cãꝫ. ſ. ꝙ itellect⁹ non itelligit ſine fãtaſmate
ñ ꝯtigit itelligere etiã ſine rõe tpis ꝛ ſine ꝯtinuo
imo neceſſe ẽ ꝯp̃hẽdẽtem ſẽſibilia cog̃ſcere ma-
gnitudinẽ motũ ꝛ tp̃s q̃ ſũt fãtaſmata. fãtaſma
aũt ẽ paſſio ſẽſus cõis. ¶ 8ª ꝯ°. tãgit correlariũ
cui⁹ poᶜ aie memoria ſit paſſio ꝛ h̃ꝫ duas ptes. p̃-
ma manifeſtũ ẽ ꝙ memoria ieſt p̃mo ſẽſitiuo. i. ẽ
paſſio ſẽſus cõis: ꝓbat qꝛ memoria eſt cognitio

moꝝ.s.magnitudinis motꝰ ⁊ tꝑis q̃ sūt fātasma/ta ⁊ passiões ſēsus cōis. 2ᵒ q̃ᵒ ē h̃.memoria ē itel/ligibiliū nō tñ sine fātasmate. ¶ 9ᵃ ꝯ. tāgit tria correlaria.ꝑmū.memoria ē ipsiꝰ itellectus solū ſm accñs.sꝫ memoria ꝑ se ē passio ꝑmi sēsitiui. 2ᵐ.cū sit passio ꝑmi sensitiui iest alijs aīalibꝰ ab hoīe ⁊ nō solū hoībꝰ hñtibꝰ opinionē ⁊ prudētiā 3ᵐ.si memoria eēt passio alicuꝰ ptis itellectiue nō īeēt alijs aīalibꝰ ab hoīe. imo forte nec alicui taliū mortaliū.i.ptes sēsitiue ī hoīe. ¶ xᵃ ꝯ. non oīa aīalia hñt memoriā. ꝓbat qꝛ nō oīa hñt sēsū tꝑis.i.cognoscitiuū ꝑteriti.g̃ nō oīa hñt memo/riā. ꝓbat ꝯñ3.qꝛ sicut ꝑus diximꝰ sꝑ cū memo/ria agit sentit qᵭ sꝑ vidit aut audiuit aut didicit ꝑus aūt ⁊ posteriꝰ sūt i tꝑe. Cōsequēter recapi/tulat ⁊ dicit ꝙ manifestū ē cuiꝰ ptis aīe memo/ria sit passio: q̄m ē passio illiꝰ ptis cuiꝰ fātasma ē passio.s.sᶜ sēsus cōis: ⁊ illa q̃rū ē fantasia sūt ꝑ se memorabilia: q̃cūq; ꝟo sunt itelligibilia sūt solū memorabilia ſꝫ accñs eo ꝙ nō sūt sine fātasia.

Secundo sciēdū ē ꝙ Ari.ī scᵭa pte hu/ius capituli soluit q̄sdā dubi/tatões de memoria: ⁊ itēdit nouem ꝯclusiones. ¶ Prima tāgit q̃dā qōe3 ⁊ ē hec.q̄re p̄ñte pas/siõe.i.spē sēsibili ⁊ absēte re.i.obᵒ sēsibili aīa me/morat̃ de obᵒ qᵭ nō ē p̄ñs. ¶ 2ᵃ ꝯ. tangit qᵭdā suppositū i qōe ⁊ ē h̃.re sēsibili absente manet i aīa passio ipsiꝰ sēsibilis. ꝓbat duobꝰ silibꝰ.ꝑmū qꝛ sicut ē i corꝑe hñte aliq̃ picturā.ita ē i aīa hñ/te memoriā: sꝫ i corꝑe hñte picturā est aliq̃ silitu/do rep̄ñtās nobis rē absētē.g̃ etiā i aīa hñte me/moriā ē aliq̃ passio rep̄ñtās aīe obm ieiꝰ absētia ⁊ hītū illius passionis vocamꝰ memoriā. 2ᵐ silr sigillātes i annulis reliquūt q̃dā figurā q̄ rema/net i absētia annuloꝝ.g̃ etiā oba imꝑmētia suas silitudines i aīa reliquūt ī memoria q̃dā passio/nē q̄ remanet i absētia eoꝝ. ¶ 3ᵃ ꝯ. tāgit q̃tuor correlaria.ꝑmū.memoria nō ē ibi sq̄ sūt ī multo motu aut ꝑꝑ passionē aut ꝑꝑ etatē. ꝓbat ꝑ silr. de motu icidēte i aquā fluentē q̄ statim fluit. 2ᵒ de sigillo icidente supra cerā fluētē. 2ᵐ correla/riū.i alijs aīalibꝰ q̄ sūt frigida ⁊ sicca sᶜ i cerebro nō ē memoria. ꝓbat ꝑ sile de antiqs edificijs in qbꝰ nō ē fortis ꝑmanētia. ꝓbat 2ᵒ rōe qꝛ i eis ꝑꝑ duritiē ñ fit imꝑssio passiōis. 3ᵐ correᵐ mltū mo/ti.i.iuuenes ⁊ senes sūt imemorabiles. ꝓbat qꝛ iu/uenes fluūt ꝑꝑ augmētū ⁊ senes ꝑꝑ dcremētū. 4ᵐ.multū veloces ⁊ multū tardi vētuti sūt me/mores. ꝓbat. qꝛ veloces sūt humidiores plusq̃ sit opportunū: ⁊ tardi sunt duriores vltra q̃ sit necesse.iō i velocibꝰ nō diu manet fātasma ac/ceptū ⁊ i tardis nō imꝑmit̃ fātasma. ¶ 4ᵃ ꝯ. tā/git aliā qōe3 ⁊ ē hec: si i memoria sit talis passio rei absētis vtrū aīa memoret̃ hāc passionē vel illᵭ a q̄ fcā ē illa passio.s.illā rē. ¶ 5ᵃ ꝯ. tāgit vnū argumētū ꝯ ꝑmā ptē qꝛ si aīa memoraret̃ illam passionē seq̄ret̃ ꝙ nō memoraret̃ aliqᵭ absens .i.ꝑteritū. ¶ 6ᵃ ꝯ. tāgit duo argumēta ꝯ scᵭam ptē. Primū si memoraremur illud.s.rē absētem tūc nō ꝑ sēsū memoraremur h̃ qᵭ nō sentimꝰ.s. illud absens. Scᵭ3 argumētū qꝛ silr ē de sensu respectu figure ⁊ picture q̄ ē i pariete: ⁊ de aīa respectu huiꝰ passionis q̄ ē memoria.sꝫ sēsus so/lū ꝑcipit figurā ⁊ picturā q̄ ē i pariete.g̃ aīa solū memorat̃ passionē q̄ ē i memoria.minorē ꝓbat qꝛ si sēsus eēt rei rep̄ñtate ꝑ figurā seq̄ret̃ ꝙ ꝯti/geret audire ⁊ videre illud qᵭ nō ē p̄ñs. ¶ 7ᵃ ꝯ. tāgit qᵭdā silr ꝓ solōe qōis: ⁊ ē cū aīal est depi/ctū i tabula ibi ē aīal ⁊ imago aīalis. ⁊ ambo sūt vnū ⁊ idē: eē tñ amboꝝ nō ē vnū ⁊ idem: qꝛ vnū ꝯsideraret̃ vt aīal: ⁊ aliud vt imago: ⁊ silr ē de fātasmate.i.de passione q̄ est i aīa. Soluit qōe3 ꝙ o3 ꝯsiderare: ꝙ illa passio ē aliqd ſm se: ⁊ etiā fātasma.i.silitudo alteriꝰ: iō cū memoramur nō speculamur eā ſm seipsā: sꝫ ſm ꝙ ē fātasma.s.i q̃tū ē imago alteriꝰ.i.memorabilis.iō si illa pas/sio agat.i.moueat aīa3 ⁊ aīa sūpserit eā ſꝫ seipsā nō videt̃ eē fātasma: si aūt aīa sūpserit eā ſm ꝙ ē silitudo alteriꝰ ⁊ ꝯsiderauerit eā sicut imaginē aut picturā ē fātasma: vt si qs nō videat corīscū ⁊ ꝯsideret figurā eiꝰ ſm ꝙ ē imago corīsci. ¶ 8ᵃ ꝯ. tāgit aliq̃ correlaria. Primū.cū memoramur aliq̃rū ꝑus sēsatoꝝ.aliqñ nescimꝰ si h̃ sit cātū ab aliq̃ ꝑus sēsato: ⁊ qñq; dubitamꝰ vtrū sit memo/ria vel nō. 2ᵐ correlariū.aliqñ accidit memora/ri ⁊ remisci aliqd qᵭ ꝑus audiuimꝰ: ⁊ h̃ ꝯtigit cū aīa speculās imutat̃ ab ipsa passione exñte ī me/moria ꝯsiderādo ipa3 vt ē imago alteriꝰ.aliqñ tñ fit ꝯriū.s.ꝙ qñ ñ ꝯsideramꝰ passionē vt ē alteriꝰ. sꝫ ſꝫ se ꝓbat vt ī passis extasi3.dñt.n.suas passi/ones ꝟe fuisse fcās: ⁊ h̃ ꝯtigit qñ aliqs ꝯsiderat imaginē tāq; imaginē. ¶ 9ᵃ ꝯ. tangit cā3 ꝯseruātē memoriā ⁊ ē h̃.meditatões memoriā ſuāt i remi/scēdo. ꝓbat qꝛ memorari nihil aliᵭ ē q̃ mltotiēs specłari passionē q̄ ē i memoria ñ ſꝫ se sꝫ ſm ꝙ ē imago rei absētis. Cōñr recapitulat ea q̄ dicta sūt.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textum icidūt tres difficultates. Prima vtrum

memoria ſit ſolū p̄teritoꝝ. ꝓ ſolōe hui⁹ difficultatꝭ ponūt̄ p̄mo aliq̄ ſuppōes. p̄ma. ad actū memorandi req̄rit̄ ꝙ aliqs act⁹ coḡſcēdi ſit p̄terit⁹. ⁊ talis act⁹ cū ei⁹ obō dr̄ eē obꝫ memorie. Scd̄a ſuppō. i memoria debēt eē p̄mo tria rep̄ntatiua p̄mū debet eē rep̄ntatiuū rei alias cognite: ⁊ illa vocat̄ ſpēs ſēſibilis. 2ᵐ rep̄ntatiuū ē itētio q̄ rep̄ntat ip̄m actū coḡſcēdi p̄teritū. ⁊ 3ᵐ ē rep̄ntatiuū tp̄is i q̄ illā rē coḡſcim⁹: ⁊ ēt ſūt tria rep̄ntata. ſ. res alias cognita act⁹ cognoſcēdi illi⁹ rei alias cognite: ⁊ tp̄s in q̄ illa res p̄us coḡſcebat̄. 2ᵒ ponunt̄ aliq̄ diſtictōes. p̄ma. memoria capit̄ dupl̄r. vno mō ꝓ potētia memoratiua. alio mō ꝓ actu po ͤ memoratiue. ❡ Scd̄a di⁰. memoria capta ꝓ actu pōt capi dupl̄r. vno mō ꝓ actu p̄mo: ⁊ ſic eſt ſpēs vel itētio reſuata i potētia memoratiua. alio mō capit̄ ꝓ actu 2⁰. ⁊ ſic eſt vn⁹ act⁹ cognitiu⁹ q̄ memoramur rē rep̄ntatā p̄ talē ſpēꝫ. ❡ Tertia di⁰. memoria eſt aliq̄rū dupl̄r. vno mō tanq̄ȝ rep̄ntatiuoꝝ: ⁊ ſic eſt ſpēs ſenſibilis obī ⁊ tp̄is ⁊ ipſi⁹ itentōis: ⁊ ſic certū eſt ꝙ memoria eſt aliq̄rū tripl̄r. p̄ñtiū cū oīa illa tria ſint p̄ñtialr̄ i memoria. alio mō eſt aliq̄rū tanq̄ȝ rep̄ntatoꝝ ⁊ ſic certū eſt ꝙ eſt ipſi⁹ tp̄is ⁊ ipſi⁹ actus p̄teriti tanq̄ȝ p̄teritoꝝ q: ille act⁹ quē memoramur ⁊ ſil̄r illud tp̄s ſūt preterita: aliq̄n tñ res eſt p̄ñs vt cū memoramur alias vidiſſe illū quem nūc videm⁹. aliq̄n futura vt cum memoramur nos coḡuiſſe antixp̄ꝫ. aliq̄n. n. p̄terita vt cū memoramur nos coḡuiſſe hoīeꝫ q̄ nūc eſt mortu⁹. Ex his ſeq̄tur ꝙ memoria eſt de p̄terito vt de obō ꝓpiquo: ⁊ directo. q: obm̄ ꝓpiquū ⁊ directū eſt ip̄e act⁹ coḡſcendi p̄terit⁹ ⁊ ip̄ꝫ tp̄s: nō eſt tñ neceſſe ꝙ ſit de re p̄terita tāq̄ȝ de obō remoto ⁊ idirecto. ❡ Scd̄a difficultas vtꝝ memoria ſit hit⁹ vel paſſio p̄mi ſenſitiui. ꝓ ſolōe hui⁹ difficultatis ponūt̄ due ſuppōes. p̄ma ſꝫ medicos ſūt pl̄es po ͤ ſenſitiue interiores i organis realr̄ diſtictis ſubiectate: vt ſupra viſū eſt i fine ſcd̄i de aīa. Scd̄a. ſm̄ Ari. ſunt tñ due po ͤ ſenſitiue interiores ſēſus cois. ſ. ⁊ fātaſia. pꝫ ex diſcurſu p̄ hūi 2ᵒ de aīa q̄ de nullis alijs ſenſib⁹ iterioꝛib⁹ loq̄t̄ q̄ȝ de ſenſu coi ⁊ fantaſia. 3⁰. ponūt̄ tria dicta. p̄mū. ſi capit̄ memoria ꝓ actu cognoſcitiuo memoratiuo ſic memoria eſt paſſio p̄mi ſenſitiui. ſ. ipſi⁹ ſenſus cois. ita ꝙ eſt vna q̄litas ſibi ſl̄r iherens. ❡ 2ᵐ dcm̄. ſi memoria capit̄ ꝓ hītu memoratiuo. ſ. ꝓ ſpē ſenſibili vel itentōe reſuata ſic memoria eſt paſſio ſcd̄i ſenſitiui. ſ. fantaſie eo ꝙ talis ſpēs ⁊ talis itentio realr̄ iheret ipſi po ͤ fātaſtice. iō ſūt paſſiones fātaſie ſbiue: ſūt tñ paſſiones ſēſus cois obiectiue. ❡ 3ᵐ dictū. ſi capiat̄ memoria ꝓ potētia memoratiua. hoc eſt dupl̄r. vel capit̄ ꝓ potētia receptiua act⁹ memoratiui. ⁊ ſic ē realr̄ ip̄e ſēſus cois: vel ꝓ potētia receptiua ſpēi ſēſibilis ⁊ itētōis reſeruate i abſētia rei ſenſibilis: ⁊ ſic ē realr̄ ip̄ſa fantaſia. ❡ 3ᵃ difficultas vtrū ſit ponēda aliq̄ memoria itellectiua a memoria ſēſitiua ex nā rei ⁊ formaliter diſticta. Pro ſolōe hui⁹ difficultatꝭ ponūtur aliq̄ dicta. Primū. i p̄te itellictiua ē ponēda vna memoria a memoria ſēſitiua formalr̄ ⁊ ex nā rei diſticta. pꝫ q: q̄libet exp̄it̄ apud ſe reſeruaſſe ſpēs itelligibiles in abſentia intelligibilium. ſicut reſeruat ſpecies ſenſibiles in abſentia ſenſibilium. ❡ Secundum dictum. memoria intellectiua non diſtinguitur a virtute cognitiua. ſicut memoria ſēſitiua diſtinguitur a ſua virtute cognoſcitiua. Primum patet quia non diſtinguuntur ex parte anime cum ſint in vna ſimplici anima: nec ex parte corporis cum non ſint potentie affixe organis corporis. Secundum patet quia memoria ſenſitiua eſt in alio organo q̄ȝ ſua potentia ſenſitiua cognoſcitiua. requiritur enim organum alterius complexionis ad bene reſeruandum ſpecies impreſſas et aliud organum ad ſubtiliter iudicandum ⁊ apprehendendum de reſeruatis et cetera.

Concluſio reſponſalis. Iuuenes et ſenes ſunt male memoratiui conclusio patet ex textu. non eſt tamen intelligenda ꝙ iuuenes et ſenes ſint de omnibus vniuerſaliter male memoratiui: quia iuuenes bene memorantur eorum ad que valde attendunt propter admirationem: et ſenes ſunt bene memoratiui de antiquis eorum factis. Et hec de ſecundo.

Primo dubitatur. Utrum ad reminiſcētiam requiratur obliuio. Ad ſoluendum hoc dubium eſt ſupponendum ꝙ Ariſtoteles in hoc ſecūdo capitulo determinat de reminiſcentia: ⁊ diuiditur in tres partes. In prima oſtendit quid ſit reminiſcentia: et intendit quinque concluſiones. ❡ Prima tangit intentum et eſt hec. reliquum eſt dicere de reminiſci. primo tamen oportet ſupponere que tunc q̄ȝ ſūt vera i argumētatōib⁹ rōcinatiuis. h̄ē dcū ꝙ ad remiſcioꝫ ſuppōere aliq̄ v̄a memorata ex

quibus p argumentationes arõcinatiuas venia mus ad notitiã eiꝰ qđ q̃rit. ¶ 2ᵃ ꝯᵒ tãgit ꝯditionẽ negatiuã reminiscẽtie. ⁊ ẽ hec. reminiscẽtia nõ ẽ aliqđ ꝑ addiscere. ꝓbat qꝛ reminiscentia est resũptio memorie ⁊ acceptio eiꝰ ſʒ cuʒ aliqs addiscit non accipit memoriã neq̃ eã resumit. ꝓbat qꝛ cuʒ aliqs sic ꝑmo addiscit nulla ꝑus erat fcã passio: mõ mẽoria sit cũ ꝑus fuerit facta passio in aia. ¶ 3ᵃ ꝯᵒ soluit quãdã obiectionẽ ⁊ ẽ h̃. memoria nõ simol sit cũ passiõe q̃ sit i aia. Subdit ꝙ cũ ꝑmo facta ẽ passio i aia nihil ꝓhibet ſʒ accidẽs memorari q̃dã q̃ sciuimꝰ: nõ tñ contigit ea memorari ꝑm se nisi fuerit tp̃s ꝑteritũ i quo iaʒ sciuerimꝰ. ꝓbat qꝛ aia memorat̃ nũc q̃ vidit aut audiuit ante aut ꝑus fuit passa ⁊ non memorat̃ nũc illud qđ nũc videt aut audit. ¶ 4ᵃ ꝯᵒ tangit dr̃iam iter memorari ⁊ reminisci ⁊ ẽ hec. ꝙ ñ cõtigit reminiscẽtẽ memorari. i. reminisci non est memorari. tñ nũq̃ reminiscẽtia ẽ sine memõrari ꝓbat ꝑmo: qꝛ ꝯtigit illũ memorari. q aꝑnꝰ sẽsit aut sciẽtiã habuit cũ stati resumit sensũ aut sciẽtiã quã ꝑus habuit. sic aũt non ꝯtigit remisci. 2ᵒ memorari ẽ hitꝰ ꝯtinuꝰ illiꝰ cuiꝰ ꝑus habuimus sciaʒ. reminisci aũt nõ ẽ aliqđ eoꝝ q̃ dicta sunt. ¶ 5ᵃ ꝯᵒ memorari ⁊ reminisci nõ sũt iteꝝ cognoscere ꝑus cognitũ. ꝓbat qꝛ q̃n aliqs hõ itato cũ dẽ hoĩeʒ sẽtit aut videt iteꝝ cog̃scit ꝑus cognitũ ⁊ tñ nõ dr̃ memorari. Pro solõe tñ dubij dr̃ primo. extra textũ ꝙ memoria ⁊ reminiscẽtia capiuntur ꝑ ꝓpia actibꝰ memoratiuis ⁊ reminiscitiu. Dr̃ secũdo ꝙ ad memoriã reqrit̃ ꝙ spẽs vel itẽtio remaneat in potẽtia memoratiua ita itẽsa ꝙ aia mediãte ip̃a possit prõpte ⁊ sine magna deliberatõe iudicare de memorabili. Sʒ ad reminiscẽtiã reqrit̃ ꝙ spẽs vel itẽtio reseruata i memoria sit ita remissa ꝙ ñ expedite neq̃ prõpte possit mouere ipsã potẽtiã cognitiuã. imo solũ moueat ipsã mediãtibꝰ qbusdaʒ memoratis. 3ᵒ dr̃ ꝙ ẽ duplex obliuio: vna totalis. et ẽ totalis corruptio vel remotio spẽi vel itẽtiõis ꝑus reseruate i memoria. ⁊ talis obliuio repugnat tã memorie q̃ʒ remiscẽtie. alia ẽ obliuio ꝑtialis ⁊ ẽ remissio spẽi vel itẽtiõis reseruate i memoria vel turbatio taliũ spẽꝝ reseruatarũ ꝓpter quã hõ non põt prompte iuenire qđ q̃rit. Dr̃ 4ᵒ ꝙ ad reminiscẽtiã ꝯcurrũt tres actꝰ. ꝑmꝰ est memoria aliquoꝝ. s. illoꝝ q̃ sũt ꝑncipia reminiscẽtie. Secũdus est rõcinatiuus discursus quo procedimus ex illis memoratis ad aliquid non memoratuʒ. Tertius est inuentio illius nõ memorati.

Secundo dubitat̃. Utꝝ remiscẽtia sit resũptiõ mẽorie. Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponendũ ꝙ Aristo. i ista secũda pte detminat modũ reminiscendi. et itendit qnq̃ cõclõẽs. ¶ Pria tãgit vnũ modũ reminiscendi ⁊ est h̃. q̃ʒ docũq̃ motꝰ. i. cognitio vniꝰ sequit̃ motũ alĩꝰ. aut ex necessitate. aut ex cõsuetudie tũc ex vno reminiscimur alterũ. Ex hoc ĩfert ꝙ cũ reminiscimur mouemur ſʒ q̃ndã ꝑorez motiuũ quousq̃ moueamur ex cõsuetudie ad illud qđ volumꝰ reminisci. ꝓbat signo. qꝛ cũ volumꝰ reminisci venamur ab aliquo nunc vel ab aliquo simili vel ꝓpiquo vel ꝯrio et q̃rimus vnũ post aliud non q̃rẽtes aũt nõ reminiscimur cũ vnꝰ motꝰ fiat post alteꝝ. ¶ 2ᵃ ꝯᵒ tãgit solõem cuiusdã dubij. ⁊ est hec. q̃re facilit̃ memoramur ea q̃ ꝓcul sũt ⁊ ñ ea q̃ sũt ꝓpe. Soluit ꝙ ẽ qꝛ illđ medium ꝑ quod reminiscimur frequenter ꝑcedit illud quod ꝓpe est ex firmata consuetudine nos recolimꝰ ea q̃ sũt ꝓcul q̃ʒ q̃ sũt ꝓpe. ⁊ ex eo põt iferri illud qđ distat. ¶ Tertia conclusio tãgit duo corrclaria. ꝑmum. bene reminiscimur ab illo ꝑncipio a quo reminiscẽda iceperunt. sic enim se hñt res i se ꝯsequẽdo. ita motꝰ in anima. Secũdũ corrclariũ. quecũq̃ hñt ordinem sunt magis reminiscibilia sicut mathemathicalia: q̃cũq̃ autem praue ordiata grauit̃ reminiscunt̃. ¶ 4ᵃ ꝯᵒ reminisci non est iterum addiscere. probat quia reminisci est commoueri ad cognitõeʒ reminiscibilium propter aliquod principiũ memoratum. h̃ aũt non est iteꝝ addiscere. ¶ Quinta conclusio. multotiẽs querẽtes de aliquo reminisci non reminiscuntur. postea non querentes reminiscuntur. quia quãdo querimus reminisci fortiter mouemus species reseruatas propter quod fit turbatio in memoria. ideo per eas non possumus accipere ꝑncipium reminiscẽdi ⁊ ideo non possumus reminisci. Si enim volumus reminisci oportet accipe ꝑncipiuʒ ꝑ quod poterimus venire ad illud qđ querimꝰ. vt a lacte aliqđ albũ. ⁊ ab albo i aereʒ ⁊ ab aere in humidũ. Subdit ꝑmo ꝙ vniuersale videtur esse ꝑncipiũ reminiscẽdi. q a si qs nõ venerit ad ꝑncipium reminiscendi vniuersale nõ reminiscetur vt declarat ad longuʒ in litteris. vt pʒ in textu. Subdit secũdo ꝙ ꝑ consueta mouemur ad cognoscendũ inconsueta. Cõsuetudo eniʒ ẽ tanq̃ natura. infert ꝙ que multotiens intelligimꝰ cito reminiscimur. Subdit ꝙ i diuersis opʒ diuersa ꝑncipia vt i his q̃ sunt a nã a cõsuetudine ⁊ a

fortuna. Ad dubiū tñ dr̄ q̄ reminiſcētia ē reſū-
ptio memorie alicuius nō totalr̄ obliti p̄ diſcur-
ſum rōcinatiuum ex memoratis ad inueniēdū il-
lud partialiter oblitum.

Tertio dubitat̄. Utrū reminiſcētia ſit tm̄ in p̄te ſēſitiua. Ad ſoluendū h̄ du-
biū ē ſupponēdū q̄ Ari. i vltima p̄te h⁹ capituli
oñdit q̄lis pa⁹ ſit reminiſcētia: ⁊ itēdit. 5. ↄcluſio
nes. ¶ Prima ad reminiſcēdū oꝫ maxime cog̃-
ſcere tp̄s p̄teritū. aut ſ꞉ certā mēſurā aut īfini-
te. i. ideṫminate. Sbdit q̄ ē aliqd. ſ. aia q̄ indicat
magis ⁊ mī⁹ ⁊ oēs magnitudines. p̄bat q̄ itel
lect⁹ itelligit maxīas magnitudīes ñ extēdēdo
ſe ad res itellectas. ſic aliq dicebāt ſēſū ſe extē-
dere ad res ſēſatas. ſilr̄ eas itelligit qñ ñ ſūt eo
q̄ ī ipa aia ſūt ſilēa fīc. i. nāles ſilitud̄es illarum
magnitudinū vt declarat ad lōgū ī līa ſic p̄ꝫ ī
textu. ¶ 2ª ↄ⁹ ad remiſcēdū reqrit̄ tp̄ſ p̄teritū. p̄
bat q̄ ſi ī aia ſil̄ fiat mot⁹. i. cognitō rei ⁊ tp̄is tūc
memoria agit. ſi aūt aia ñ cog̃ſcat tp̄s tūc nō fit
memoria. ¶ 3ª ↄ⁹. ↄtigit duplr̄ cog̃ſcere tp̄s. ſ. ſ꞉
deṫiataꝫ mēſuraꝫ vt cū cog̃ſcim⁹ q̄ 3ª die hoc
fecim⁹ aliqñ aūt ideṫminate vt cū cog̃ſcim⁹ q̄ h̄
aliqñ fecim⁹: ſꝫ neſcimus qñ fecit eo q̄ ñ cog̃ſci
mus deṫiatā mēſurā tp̄is ī quo fecim⁹. ¶ 4ª
ↄ⁹. p̄batū ē q̄ memoratiui nō ſūt remiſcitiui. iō
memorari dr̄ a remiſci ñ ſolū ſ꞉ tp̄s. i. ñ ſolū. q̄
memorari ſit p̄us tp̄e q̄ꝫ reminiſci. ſꝫ q̄ memora
ri ē ī multis alijs aialib⁹ ab hoīe. nullū aūt alr̄ re-
miſcit̄ niſi hō. p̄bat q̄ remiſci ē ſil̄s gdā. p̄bat
duplr̄. p̄mo q̄ ille q̄ remiſcit̄ ſillogizat qd̄ p̄⁹ vi-
dit aut audiuit. 2° q̄ remiſcētia fit p̄ q̄ꝫdā deli
beratōeꝫ. mō deliberare ē ſil̄s gdā. ¶ 5ª ↄ⁹ remi
niſcētia ē paſſio cōp̄ea. p̄bat p̄h̄s q̄ttuor ſignis.
Primū q̄ videm⁹ quoſdā turbari qñ nō p̄nt re
miſci. ⁊ ſi adhibeāt diligentiā ⁊ nō p̄nt remiſci
nihil minus turbabūt̄. ⁊ maxīe melācolici q̄ fā
taſmata maxime mouēt melācolicos: p̄bat q̄
ſicut ī p̄iicīeib⁹ lapides nō ē ampl⁹ ī eoꝝ potē-
tia ſiſtere. ſic etiā poſtq̄ꝫ aliqs fortiter mouit ima
ginatiōe nō p̄ōt eā q̄etare. Subdit q̄ illi maxi
me p̄turbāt̄ q̄ hn̄t organū ſēſitiuū multū humi-
dū q̄ tales nō facilr̄ q̄etāt ſp̄ēs motas q̄uſq̄ ſu
p̄ueniat qd̄ q̄rit̄. p̄bat duob⁹ exēplis. p̄mū ē de
iratis ⁊ timētibus q̄ nō p̄nt ſe cito p̄acificare p̄p̄
mot⁹ corp̄ales q̄b⁹ ītra mouent̄. 2ᵐ exēplū ē de
illis q̄ fortiter ip̄rimūt ſue imaginatōi aliq̄s cā-
tilenas: ita q̄ tep̄iſſime cātāt ipſis nō cogitātib⁹
neq̄ volētib⁹. 2ᵐ ſignū q̄ hn̄tes ſup̄iora maiora
⁊ vana ſūt pei⁹ memoratiui q̄ꝫ alij p̄p̄ h̄ q̄ ↄrieta
tē multā habēt ī organo ſēſitiuo ſic q̄ nō poſſūt
ordinate p̄cedere ī reminiſcēdo. 3ᵐ ſignū q̄ iu-
uenes ⁊ multū ſenes ſūt imemores p̄p̄ motū: ī
iuuenib⁹ aūt ē magn⁹ mot⁹ ſ꞉m augmētū: ī ſeni
bus ē magn⁹ ſ꞉m decremētū. 4ᵐ ſignū q̄ pueri
⁊ ſenes ſūt imemores vſq̄ ad lōgā etate. Cōſe-
q̄nter recapitulat ea q̄ dicta ſūt. Dr̄ vltra textū
ad dubiū q̄ reminiſcētia q̄ꝫtū ad ei⁹ p̄priū actū
ſolū ē ī p̄te ſēſitiua: q̄ꝫtū tamē ad actū diſcurſi-
uū ex p̄ncip̄ijs memorat̄ ad ↄcluſionē ñ memo
ratā p̄tinet ad itellectū. Et hec de tertio articulo.

Rationes ſoluuntur ex dictis. Et hec de queſtione dicta ſufficiāt.

Irca librū de ſō-
no ⁊ vigilia
Querit̄ pri-
mo vtrū ſō-
nus et vigi-
lia ſint paſſi
ones ſolis ⁊
oib⁹ aialib⁹
ↄuenientes.
¶ Ar̄r p̄mo
q̄ nō ↄueni-
āt ſolis aiali
b⁹ q̄ ↄueniūt plātis. ḡ nō ↄueniūt ſolis aialib⁹.
añs p̄ꝫ p̄ rōem Ari. q̄ plāte habēt aliqd̄ op⁹ qd̄
faciūt ī aliq̄ tp̄e. ḡ tādē ē ñc eſſe ceſſare illō op⁹
⁊ ceſſatio ill⁹ opis erit ſōnus. executio ṽo illius
opis erit vigilia. ¶ 2° ar̄r q̄ nō ↄueniāt oib⁹ aia-
lib⁹ duplr̄. p̄mo q̄ multa ſūt aialia q̄ ñ hn̄t nec cor
neq̄ cerebrū neq̄ caput. vt p̄ꝫ de ↄchis ⁊ oſtre-
is. 2° q̄ ſūt multa aialia q̄ nō hn̄t niſi ſēſū tact⁹.
p̄ꝫ p̄ Ariſto. ī 2° d̄ aia dicentem. q̄ ſicut vegeta-
tiuū ē ſine alijs modis viuēdi. ita ſēſ⁹ tact⁹ ē ſine
alijs ſēſib⁹. ¶ 3° ar̄r ſic. ſōnus ⁊ vigilia ñ ↄueniūt
oib⁹ hoib⁹: ḡ nec oib⁹ aialib⁹. añs p̄ꝫ q̄ hoīes exñ
tes ī extaſi nō dormiūt vt certū ē neq̄ vigilant
cū p̄tūc ñ poſſint exercere opatōes ſēſuū exte
rioꝝ. ¶ In oppo^m ē auctoritas ⁊c.

Primo ſciēdū ē q̄ iſte liber ī q̄ Ariſto. d̄ teriat de ſōno ⁊ vigilia diuidit̄
in ſex capitula. In primo capitulo oſtendit aliq̄
cōmunia circa ſōnū et vigiliam. et intendit de
cem concluſiones. ¶ Prima concluſio tangit ī-
tentum vt ad longū patet in textu. ¶ 2° conclu
ſio tangit̄ circa quid habeant fieri ſomnus et vi
gilia et eſt hec. Somnus et vigilia habent fieri

circa idē.i.circa eādē ptē aialis. ꝓbat q2 somn⁹ ꝛ vigilia opponūtur: ḡ hnt fieri circa idē. ꝓbat ṗmo aīs. q2 sōnus videt̄ eē ꝑuatio q̄dā vigilie. ꝓbat 2ᵒ. ꝯn̄a3 q2 i oīb⁹ alijs aialibus extrema.i. opposita videntur fieri circa idē susceptibile ꝛ videtur eē passiones eiusdem veluti visus ꝛ cecitas: pulchritudo ꝛ turpitudo. fortitudo ꝛ debilitas audit⁹ ꝛ surditas. ℂ 3ᵃ ꝯclusio tāgit cuius ptes aialis somnus ꝛ vigilia sint passiones ꝛ est hec. sōnus ꝛ vigilia sūt passiones sensus: ꝓbat q2 sōnus ꝛ vigilia sūt passiones illi⁹ ptis aialis ꝭm quā indicamus aial vigilare ꝛ dormire. sed ꝭm sēsū cognoscimus aial vigilare vel dormire ḡ sōnus ꝛ vigilia sūt passiones sensus. minorē ꝓbat q2 oē3 sētiētē putam⁹ vigilare ꝛ oē3 vigilātē sētire: aut q2 sētit aliqđ sēsibile extrīsecū aut q2 facit aliquē motū coꝝ sēsuū q̄ sūt i eo. ifert q illo quo aialia sētiūt ipsa dormiētia dormiūt eodē ꝛ vigilātia vigilāt eodē.s. sēsu. ℂ 4ᵃ ꝯclusio somnus ꝛ vigilia nō sūt passiones ꝓpe aie neq3 corpi s3 sūt cōes aie ꝛ corpi. ꝓbat q2 sētire nō ē ꝓpriū aie neq3 corpi. ḡ nec dormire nec vigilare. aīs ꝓbat duplr. ṗmo q2 sēsus nō ē ꝓpa passio aie neq3 corpis. ḡ nec sētire. ꝯn̄a3 ꝓbat q2 cuius ē potētia hui⁹ ē actio illi⁹ potentie. 2ᵒ. ꝓbat q2 sēsus ē mot⁹ aie ꝑ corp⁹. ḡ nō ē ꝓpriū aie. etiā nō ē possibile corp⁹ iaiatū sētire. ḡ sētire nō ē ꝓpriū corpi. Subdit q̄sdā recapitulationem quorūdā determinatoꝝ i libris de aia. ℂ 5ᵃ ꝯclusio q̄cūq3 viuētia pticipāt solū motū augmēti ꝛ decremēti sicut plāte i eis nō ē sōnus neq3 vigilia ꝓbat q2 nō hnt ptē sēsitiuā.i. sēsū siue potentia vegetatiua sit separabilis siue nō. Subdit q nihil ē qđ sp dormiat aut sp vigilet: s3 ambe passiones isūt supple successiue eidē aiali. ℂ 6ᵃ ꝯclusio nō ē possibile q aial hn̄s sēsū neq3 dormiat neq3 vigilet. ꝓbat q2 vtrūq3.i. disiūctū ex vtroq3 est passio ṗmi sēsitiui. ḡ necesse ē alteꝝ eoꝝ sp iesse ℂ 7ᵃ ꝯclusio nō ē possibile alteꝝ sp iesse eidē vt nō ē possibile aliqđ gen⁹ aialiū aut sp dormire aut sp vigilare. ꝓbat ṗmo q oē aial aliqñ dormiat: q2 si aial non vigilet dormit: sed nullū aial sp vigilat. ḡ oē aial aliqñ dormit. ꝓbat maiorem q2 necesse est alteꝝ ꝯrioꝝ adesse: ꝛ alteꝝ abesse s3 sōnus ꝛ vigilia sūt ꝯria. ḡ cū vigilare diffinia𝔱 ꝑ solōe3 sensus: ꝛ dormire ꝑ ligationē sensus. ḡ necesse ē alteꝝ illoꝝ iesse cuilibet aiali. ꝛ ꝑ ꝯn̄s si aial nō vigilet dormit. minorē ṗncipalis rōnis .s. q nullū aial sp vigilet ꝓbat sic. q̄ncūq3 alicuius est aliqđ opus ꝭm nā3 necesse est illud opus deficere qñ excesserit tp̄s i q̊ pōt facere illud: s3 cuiuslibet aialis ē illud op⁹.s. sentire. ḡ necesse ē i oī aiali deficere illud opus qñ excesserit tp̄s in quo pōt sētire: ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō oē aial sp vigilat: ifert diffinitionē sōni. sōnus ē ipotētia sentiēdi ꝑꝑ excessū vigilādi. Subdit q q̄nq3 excessus vigilādi ē cū egritudine ꝛ q̄nq3 absq3 egritudine ꝛ dissolutio silr. Infert q oē qđ vigilat ꝯtigit dormire cū ipossibile sit sensū sp agere. ꝓbat 2ᵒ. q oē aial dormiens aliqñ vigilat: q2 oē aial sensū hn̄s aliqñ vigilat. oē aial dormiēs h3 sensū. ḡ oē aial dormiēs aliqñ vigilat. minorē ꝓbat q2 sōnus est passio ptis sensitiue cū sit viculū ꝛ imobilitas q̄dā sensua. maiorē ꝓbat q2 oē qđ aliqñ sentit ꝭm actū vigilat: s3 oē hn̄s sensū aliqñ sentit ꝭ3 actū ḡ oē hn̄s sensū aliqñ vigilat. Infert q q2 ipossibile ē eūdē silr eē dormiētē ꝛ vigilātē. iō necesse ē oē3 sēsū eē excitabilē. 2ᵒ. ꝓbat q oē aial dormiat vel vigilet duplr. ṗmo iductiue: q2 oia aialia coīcāt sōno ꝛ natabilia ꝛ gressibilia ꝛ oia gn̄a pisciū ꝛ vlr oia aialia q̄ hnt oculos. Subdit q oia alia aialia q̄ hnt duros oculos sunt leuis sōni. iō multotiēs ē imanifestū vtꝝ sōno coīcēt aut nō. ꝓbat q2 nunq̄3 ꝭm sensū ē manifestū si aialia q̄ hnt durā testā dormiāt. ℂ 8ᵃ ꝯclusio recapitulat aliq̄ q̄ ṗus dicta sūt ꝛ ē hec. manifestū est ex his q oia aialia coīcāt somno ꝛ vigilia. ꝓbat q2 oē aial diffinit̄ ꝑ hr̄e sensū. ḡ. ꝯn̄a3 ꝓbat q2 imobilitatē ꝛ viculū sēsua dicim⁹ eē sōnū. solōe3 aūt ꝛ remissionē sēsus dicimus vigiliā. ℂ 9ᵃ ꝯclusio nulla plāta dormit vel vigilat: probat q2 nulla plāta h3 sēsū. igit̄. ꝓbat ꝯn̄a3 q2 sōnus ꝛ vigilia nō sūt sine sēsu. aīs ꝓbat. qbuscūq3 iest sēsus illis iest gaudiū ꝛ tristitia: ꝛ qbuscūq3 iest gaudiū ꝛ tristitia illis iest appetit⁹: s3 plātis ñ iest appetitus. ḡ nec sēsus. ℂ xᵃ ꝯclusio tāgit vnū cōrelariū ꝛ ē hec. Sōnus ꝛ vigilia nō sūt passiones nutritiue. ꝓbat signo q2 potētia nutritiua magis facit opus suū dormiēdo q̄3 vigilādo: ḡ signū ē q potētie vegetatiue nō iest sōnus nec vigilia. aīs ꝓbat: q2 aialia magis nutriūtur ꝛ augētur dormiendo ac si nihil egeant sensu cuius est vigilia.

Secundo sciēdū est q Ari. i isto 2ᵒ. capitulo ondit cuius sēsus sōnus ꝛ vigilia sint passiones: ꝛ itēdit decē ꝯclusiones ℂ Prima ꝯclusio tāgit itētū ꝛ est hec. Cōsiderādū ē q̄re aialia dormiūt ꝛ vigilāt ꝛ ꝑꝑ q̄lē sensū vel ꝑꝑ q̄les sēsus ꝛ si ꝑꝑ plres. Subdit q q̄dam aialiū hnt oēs sēsus q̄dā vero nō hnt oēs vt visū est. Subdit 2ᵒ. q oia aialia hnt tactū ꝛ gustū

nisi fuerit aliqđ aial impfectū sicut dictū est i li-
bro de aia. ¶ 2ª ɔclusio. sōnus ē passio oiuz sen-
suū exterioꝝ. pbat: qꝛ illi⁹ sēsus sōnus est passio
quo aial nō pōt sētire si dormiat: ſ ipossibile est
ꝗlicūqꝫ sensu sētire aial qñ dormit. ğ necesse est
sōnū ꝛ vigiliā eē passiones cuiuslibet sēsus. ¶ 3ª
ɔclusio pter sensus exteriores ē ꝗdā cois potē-
tia. s. sensus cois. pbat triplr̄. pmo qꝛ ſꝫ vnūquē
qꝫ sēsū ē aliqđ ppriū. vt visui videre auditui au
dire ē aliqđ cōe. ğ etiā ē aliqs sensus cois q seqr̄
oēs sensus ꝛ sentit oia sensibilia alioꝝ sensuuꝫ.
Scđo qꝛ visus nō videt suū videre. ğ necesse ē
ponere sēsū cōez ad cognoscēdū actionē visus
ꝛ actionem alioꝝ sensuū. Tertio nullus sensus
pticularis pōt discernere iter albū ꝛ dulce: nec
iter sensibilia diuersoꝝ sensuū. ğ ad discernen-
dū iter ea ē ponēdus sēsus cois. ¶ 4ª ɔclusio sō
nus ē pmo ꝛ principalr̄ passio sensus cois. pbat
phs ꝗttuoꝛ rōib⁹. pma qꝛ sensus cois est vn⁹ sē-
sus ꝛ pncipale sēsitiuū iter oēs sensus ꝛ cōe oi-
bus alijs sensib⁹. ergo somn⁹ ē passio sēsus cois.
añs pbat qꝛ sicut se bꝫ tact⁹ ad alios sensus pti
culares: ita se bꝫ sensus cois ad alios sensus: ſ
tact⁹ ē pncipalis sensus iter oēs sensus pticula-
res. ğ sensus cois ē pncipalis iter oēs sēsus. ma
iorē pbat qꝛ sicut tact⁹ separat̄ ab alijs. ita ꝛ sē
sus cois. ex hoc ifert ꝙ sensus cois iest oib⁹ aia
lib⁹. pbat qꝛ solus tact⁹ iter sensus particula-
res iest oib⁹ animalib⁹. Scđa rō si somnus eēt
passio alteri⁹ sensus a sensu coi seqret̄ ꝙ non
oporteret oēs sensus sil' ligari i sōno. nec oēs sil'
solui i expgefactōe. ɔñaꝫ pbat qꝛ sēsus exteri-
ores nō hñt adiuicē colligationē. iō nō oportet
ꝙ vno ligato ali⁹ etiā liget̄. Tertia rō illi⁹ sen
sus somn⁹ est passio quo passo necesse est alios
sil' cōpati: ꝛ nō ecōuerso: ſ sensus cois est huius
modi. igit̄. 4ª rō qꝛ somn⁹ non est ꝗlibet poten
tia sentiēdi: ſ solū illa q̄ nālr̄ puenit p ligationē
oiuꝫ sensuū sil'. hoc aūt nō pōt fieri sine passione
pmi sensitiui. ğ somnus est passio pmi sensitiui.
¶ 5ª ɔclusio somn⁹ ē necessarius oib⁹ aialib⁹ pp
salutē ipsoꝝ. Ad pbandū istā ɔclusionē enume
rat ꝗttuoꝛ gña cāꝝ: vt pꝫ i textu. pbat sic ɔclu
sionē. oib⁹ q̄ pñt moueri ꝛ tñ nō sp continue pñt
mou ri necessaria ē qes. sic est de aialib⁹. ğ aiali
bus necessaria est qes: qes aūt aialis ē somnus.
¶ 6ª ɔclusio. vigilia est finis somni: pbat. i oib⁹
nālr̄ ordinatis optimū est finis alioꝝ: ſ i oibus
habentib⁹ sensū optimū est sentire. ğ sentire est
finis oiuꝫ passionū sēsus. ¶ 7ª ɔclusio declarat
qualiter somnus sit necessarius aiali. Et dicit
ꝙ est solū necessarius ex suppōne. qꝛ si aial de-
beat cōseruari in sua natura necesse ē ipꝫ aliqñ
hēre somnū. ¶ 8ª ɔclusio subdit quedaꝫ deter-
minādа ꝛ ē hec. Inquirēdū est p quales motus
ꝛ quibus partibus corporis aduenit somnus ꝛ
vigilia: ꝛ pp̄ter quā cām aduenit i hñtibus san
guinē: ꝛ pp̄ter quā in nō hñtib⁹ sanguinē. Pro
cuius declaratione intēdit talē ɔclōnē. Primū
ꝛ pncipale sensitiuū ē coꝛ siue aliquid pportio-
nabile cordi. pbat qꝛ idem est principiū pricipa
le sensus ꝛ motus localis in aialibus. sed pnci-
piū principale mot⁹ localis in aialibus est coꝛ.
ergo pn^m pncipale sensus est coꝛ. minorē pbat
qꝛ coꝛ ē pn^m pncipale caloris ꝛ spūuꝫ. ğ est pnci-
pale pncipiū mot⁹ localis. pꝫ ɔña. qꝛ mediante
caloꝛe ꝛ spiritibus naturalibus exercetur natu
raliter mot⁹ localis. añs pbat quadruplr̄. pmo
qꝛ coꝛ est mēbrū calidissimū in aiali. 2º qꝛ est in
medio corporis. Tertio quia respiratio ꝛ ois
refrigeratio facta est a natura pp̄ter calorem
cordis. 4º qꝛ in non habentibus sanguinem et
habentibus alas sicut sunt apes ꝛ musce: ppoꝛ
tionabile cordi est in parte media. ꝛ illi parti me
die adherent pedes ꝛ ale. ¶ Nona ɔclusio. so-
mnus est pmo ꝛ principaliter passio cordis vel
alicuius proportionabilis cordi. probat. quia ē
principaliter passio primi sensitiui. primū autē
sensitiuuꝫ est principaliter in corde. ¶ Decima
ɔº tāgit duas. q. q̄s i sequētibus mouet ꝛ soluit.

Tertio Sciendum est ꝙ Ari. in isto ter-
tio capitulo determinat de sōno
diffinitiue: ꝛ intēdit sex ɔclōnes. ¶ Prima con
clusio tangit sex suppōnes. Prima. aiali ē ne-
cessariū suscipere alimentū: quia potētia nutri
tiua prioꝛ est alijs: ꝛ sensus sine ea ꝛ alimēto nō
pōt existere. Secūda. vltimatū siue ppinquū
nutrimētū i habentibus sanguinē est sanguis.
in non habentibus vero sanguinē est aliquid p
portionabile sanguini. Tertia. locus sanguis
sunt vene. Quarta. principiū venaꝝ est coꝛ.
Quita. nutrimētū receptū i stomaco digeritur
ꝛ i sanguinē ɔuertitur ꝛ p venas mouetur ꝛ va
dit ad coꝛ sicut dictū ē i libro de aialibus. Sex
ta suppō. nō ois ipotētia sentiēdi ē somnus: qꝛ
suffocatio aut aliqua talis defectio aie ē ipotē-
tia ꝛ tamē nō ē somnus. pbat. qꝛ talis defectio
est totalis corruptio sensuū. ¶ 2ª ɔº tangit cām
actiuā somni. ꝛ ē hec. somnus fit ex euaporatio
ne nutrimēti ascēdēte ad caput: ꝛ iterū repellēre

calorẽ ad cor p̲ istũ modũ. q2 necesse ẽ nutrimẽ-
tũ p̲ digestionez calefactũ euaporari ꝛ sursum
mitti ꝛ a frigiditate cerebri igrossari ꝛ ingrossa
tũ reflecti ad cor ꝓpt̃ quã reflexionẽ nõ põt cor
emittere spũs vitales ad sẽsus. iõ sensus statim
ligant̃ ꝛ fit sõn⁹. Subdit iterũ ꝙ sõn⁹ ñ est q̃lz i-
potẽtia sẽtiẽdi. Subdit 2º ꝙ sõn⁹ fit sicut rip⁹. i.
vẽt⁹ tortuosus q2 fit p̲ reflexionẽ. hãc ꝓbat p̲ h̃
septẽ signis. pᵐ signũ q2 a multa potatione ꝛ co
mestiõe cito fit magn⁹ sõn⁹ ꝓpt̃ multã nutrimẽ-
ti euaporationẽ. 2ᵐ signũ oĩa sõnifera. i. sõnũ ꝓ
uocãtia si excessiue sumantur aggrauãt caput.
3ᵐ signũ q2 ex labore seqtur sõn⁹ eo ꝙ laborẽ
colligatiu⁹. ꝛ etiã resolutiu⁹. i. labores ꝛ motus
resoluũt humõcs viscosos ꝛ fleumaticos. ꝛ coꝝ
vapores ascẽdũt p̲ caput. Subdit ꝙ humores
colligati sũt sicut nutrimẽtũ idigestũ qđ multũ
euaporat si sit calefactũ. 4ᵐ signũ q2 sunt aliq̃
egritudines q̃ faciũt multũ sõnũ. vt accidit fe-
bricitãtib⁹ ꝛ leargicis. 5ᵐ signũ q2 pueri multuz
viũtur sõno eo ꝙ nutrimẽtũ totũ sursũ fert̃. h̃
ꝓbat trib⁹ signis. pmũ. q2 magnitudo supioris
excedit magnitudinẽ iferioris eo ꝙ adhuc i illa
etate fiat augmentũ. 2ᵐ signũ. pueri vt p̲ lͥmuz
fiũt epilentici. sõnus. n. est similis epilentie. imo
epilentia est quodãmodo somn⁹ in cuius signuz
epilẽtia magis accidit dormiẽtib⁹. Ex hoc ifert
ꝙ vinũ non ẽ dandũ pueris. Et subdit ꝙ nihil
differt ipsos bibere vel nutrices eorũ. Subdit
secũdo ꝙ oportet eos bibere vinũ lymphaticũ
idest aquaticum ꝛ modicũ eo ꝙ vinũ est nimis
fumosũ. ꝛ iter cetera nigrũ ẽ magis fumosum.
Subdit 3º ꝙ supiora pueroꝝ sunt ita plena nu-
trimẽto. ꝙ gnq̃ꝫ mensib⁹ non ꝯtunt colũ. iõ ma-
tres nõ sentiũt pueros mouere in m̃ricibus sup
ple quousq̃ꝫ ad sextũ mẽsez. 6ᵐ signũ p̃ncipale.
hñtes magna capita ꝛ hñtes strictas venas sũt
amatores sõni. ꝓbat cũ vene istoꝝ sũt anguste
humiditas q̃ ascẽdit non põt facil̃r defluere. đ
pͥma parte. ꝓbat. q2 in venosis ꝛ hñtib⁹ magna
capita ẽ mult⁹ impet⁹ sursũ ꝛ fit magna euapo
ratio. Subdit ꝙ hñtes latas venas nõ sũt sõno
lenti ꝓpter ãplitudinẽ venaꝝ nisi habuerint ali-
quã aliã passionẽ ꝯriã. 7ᵐ signũ. melãconici nõ
sũt amatores sõni eo ꝙ loc⁹ interior ẽ multum
infrigidatus. ideo in ipͥs non fit multitudo eua
porationis: propterea sunt edaces et duri ꝛ pi-
gri ꝛ tristes. ℂ 3ᵒ 9º tãgit diffinitionẽ sõni ꝛ est h̃
Sõn⁹ est q̃daz imobilitas sen suũ ꝓpt̃ frigidita
tem organi prouenĩẽs ex conuẽtu caloris reci
procati ad cor ꝓpter descensũ vaporũ prius p̲
calorẽ eleuatoꝝ ꝛ ꝓpter cerebꝝ obstans ꝛ ifri-
gidã s reuersoꝝ. ℂ 4ᵒ 9º tangit q̃daz correlaria.
pͥmũ. ꝙ dormiẽtis sũt valde multi mot⁹ iteno-
res. 2ᵐ. caput ꝛ partes supiores fiũt in sõno fri
gidiores q̃ꝫ pedes ꝛ p̲tes inferiores. ℂ 5ᵒ 9º tan
git quandã dubitationẽ ꝛ est hec. cuz vapores
eleuati a calido sint calidi. sõnus aũt sit q̃dã fri
gefactio q̃liter pñt illi vapores causare sõnuz.
ꝛ hãc qõnez soluit q̃ttuor solõnibus. prima. qñ
stomacus est euacuat⁹ a cibo fit calidior. q2 lata
stomaci calida seiuicẽ calefaciũt. sꝫ qñ cib⁹ est i
stomaco tũc agũt i cibũ. iõ simile ẽ de capite re-
pleto vaporib⁹ ꝛ denudato a vaporib⁹. 2ᵃ solõ
si corpus sit aliqñ p̲ fusũ aqua calida illa aperit
poros ꝛ secũ trahit ꝛ facit exalare calorẽ intrin
secũ inde ẽ ꝙ calore intiori lãguescẽte fit aliqñ
tremor ꝛ opilatio q̃dã. silr̃ est de vaporib⁹ ascen
dentibus ad caput. 3ᵃ solutio. sicut ligna posita
supra ignẽ repellũt inferi⁹ calorẽ. sic etiaz frigi
ditas cerebri repellit inferi⁹ vapores. 4ᵃ solu-
tio sicut a sole humidũ in t̃ra vel in aqua calefit
ꝛ euaporat̃ ꝛ ascẽdit vapor sursũ ꝛ cũ venerit
ad mediã regionem aeris q̃ est frigida frigefit ꝛ
ingrossat̃. similr̃ a calore cordis nutrimẽtũ eua
porat̃ ꝛ ascendit ad caput ꝛ ꝓpter frigiditatez
cerebri ingrossat̃ ꝛ mittit̃ deorsũ q̲ repellit ca-
lorez ad cor ꝛ remouet a capite calorẽ nãlẽ et
fit sõn⁹. ℂ 6ᵒ 9º aĩal expgiscit̃ qñ est facta dige-
stio vapoꝝ repeussoꝝ a capite ad cor. declarat
q2 in tali digestione fit pͥmitus gñatio sãguis in
epate. ꝛ ille sanguis adhuc est impurus ꝛ mitti
tur ad cor qđ est p̃ncipiũ caloris ꝛ vite. ꝛ ibi p̲fe
cte digerit̃ p̲ quã digestionẽ generant̃ spiritus
vitales ꝛ mittũtur ad singulas p̲tes corporis. ꝛ
depurat̃ i corde ille sãguis: ꝛ subtilior mittit̃ ad
vnã cellulaꝝ extremaꝝ q̃ sũt circa cor. ꝛ subtili
or postea mittit̃ ad caput ꝛ ad mẽbra supiora.

Conclusio rñsalis. Sõn⁹ ꝛ vigilia sũt
passiones i oĩbus aĩalibus
cõuenientes. p3 q2 omni animali est vna opatio
ꝯsentire que nõ põt ab eis exerceri semp̲ ꝛ cõ-
tinue. ergo necesse est aĩal aliquando deficere
ab illa operatione ꝛ aliquando exercere illam
operationem. ergo necesse est omne aĩal aliqñ
vigilare ꝛ aliquando dormire.

Primo dubitat̃. Utꝝ somnũ sit passio
aĩe intellectiue. Ad soluenduz
hoc dubiũ est supponendũ ꝙ Aristo. i hoc quar
to capitulo determinat de q̲busdaz p̃ambulis ad

cognoscēdum qd sit sōniuz. ⁊ diuiditur in duas partes. ℂ In pͥma pte oñdit cui⁹ ptis aīe sōniuz sit passio. ⁊ itēdit sex ɔclōes. ℂ Pri^a. sōniū ē passio po^e sēsitiue vel itellectie. ꝓbat qꝛ ois appͥhēsio ē passio ptis sēsitiue vel itellectiue. sꝫ sōniuz ē appͥhēsio. g̊ ē passio ptis sēsitiue vel itellectie. maiorē ꝓbat qꝛ eoꝝ q̄ sūt i aīa solū hec duo cognoscūt. ℂ z^a ɔ°. sōniuz ñ ē passio sēsus extioris. ꝓbat qꝛ i sōno i quo maxime fiūt sōnia oēs sensus extiores sūt clausi ⁊ nihil appͥhendētes. ℂ 3^a ɔ°. sōniū nō ē passio opionis. i. ṽtutis opinatiue siue itellectie. ꝓbat dupl'r. p̊. qꝛ p sōniū nō solū appet ꝙ aliqd ē hō vel equ⁹. sꝫ etiā ꝙ ē alb⁹ vł pulcher. ista aūt spectāt ad sēsū. z° qꝛ p sōnia iudicam⁹ nos hoc videre vel audire illud tāq̃ʒ aduenies. i. ac si eēt pñs i aspectu sēsus. ℂ 3^m me^m ponit p⁹ gntā ɔclōeʒ. qꝛ sōnia cōueniūt brutis. g̊ nō sūt passiones partis itellectiue. añs pꝫ qꝛ vidēm⁹ canes ⁊ alia aīalia dormiendo mouere capita ⁊ alia mēbra ⁊ vociferare. ℂ 4^a ɔ°. ñ ois apparitio i sōno ē sōniū. ꝓbat duab⁹ rōnib⁹. pͥma. sepe multi studiosi i sōno syllogizāt de ɔclusiōibus vniuersalib⁹ ⁊ ēt de substātijs sepatis. ista aūt ñ ptinēt ad sōnia sꝫ ad ptē itellectiuā. Subdit ꝙ sic̄ i vigilia ex sēsatis ⁊ fātasiatis moueẗ itellect⁹ ad itelligēdū. ita etiā pōt i sōno. z^a rō. p sōnia fiūt multe deceptiōes q̄ aliqñ corrigūtur i sōno p aliquā supiorē ṽtutē. mō iste act⁹ correctiuus nō ē sōniū. añs ꝓ pͥma pte ꝓbat qꝛ sepe fātasmata sunt distorta ⁊ turbata ꝓpt̄ mot⁹ vapoꝝ ad cerebꝝ. Frenetici eīʒ sepissime vigilando decipiunẗ ex fātasmatib⁹. Pro z^a pte ꝓbat qꝛ vidētes solē iudicāt ipʒ eē pedalē ⁊ tūc errorē nō pñt corrigere p sēsū. g̊ oportet ꝙ hūc errorē corrigat aliq̄ ṽtus supioꝛ. ℂ 5^a ɔ°. sōniuz ē passio pͥmi sēsitiui. ꝓbat qꝛ sōniū ē apparitio. i. appͥhensio q̄dā ⁊ ñ ē appͥhensio ṽtutis simpl'r sētietis. i. ṽtutis exterioris nec etiā ṽtutis itellectie vt sup̄ ꝓbatū ē. g̊ ē pa°. pͥmi sēsi iui. ℂ 6^a ɔ°. sōniū ē passio pͥmi sēsitiui ꝟꝫ ꝙ ē fātasticū. ꝓbaẗ qꝛ pͥmū sēsitiuū vocaẗ sēsitiuū eo ꝙ imutatur a sensibus exteriorib⁹. sꝫ vocaẗ fātasticū eo ꝙ imutatur a spēbus reseruatis a fantasia. hoc aūt fit a sōnio. Ex his patet solutio ad dubiuz.

Secundo dubitaẗ. Utꝝ oē apparens i somno sit veꝝ. Ad soluēduz hoc dubiū ē supponēdū ꝙ Aristo. i z^a pte h⁹ capituli dat q̄sdā suppōes valētes ad cognoscendū qd sit sōniū. ⁊ itēdit sex ɔclōes. ℂ Pria ꝟꝫ q̄dlibet sensitiuū sēsibilia faciūt sōniū. ꝓbat qꝛ q̄dlibet sensibile agit i sēsū tā ꝓpiquū q̄ʒ remotum ergo q̄lꝫ sensibile pōt agere i sēsū cōeʒ ad cāuduz sōnia. añs ꝓbat duob⁹ silibus. pͥmū qꝛ pijciens cū piecto mouet aerem ꝓpiquū q̄ iteꝝ mouet piectū cū alio aere. ⁊ iteꝝ ille aer mouet piectū cum alio aere. ⁊ sic ɔtinue quousq̄ʒ cadat piectū. z^m simile. calefactiuū calefacit corpus ꝓpiquū. ⁊ illud corp⁹ calefactū calefacit corp^a ꝓpiquū ⁊ semp ɔsiter. simil'r sensibile pͥmo mouet sēsuʒ exteriorē. ⁊ p ipsū mouet sensū cōem. ⁊ vltimo mouet fātasiaʒ ⁊ fiūt sōnia. ℂ z^a ɔ°. passio ipressa a sēsibili i sēsu manet i aliquo tēpore sensibili absēte. ꝓbat qnq̄ʒ expientijs. pͥma qꝛ si de magna claritate veniam⁹ ad locū tenebrosū nihil poterim⁹ videre ꝓpt̄ passionē impͥssaʒ a lumine. z^a expiētia. si multū claꝝ colorē ispiciam⁹ ⁊ pmutem⁹ visū ad aliū locū p modico tpe oia apparebunt nobis esse pͥoris coloris. 3^a. si aspexerim⁹ ad valde splēdidū ⁊ ṽtam⁹ nos ad fuscū vel nigꝝ illud pͥmo videbiẗ nobis albū deinde puniceū vel rubeū. ⁊ cuʒ passio euanescit apparebit nobis nigꝝ. 4^a. si ɔtinue aspexerimus ad aliq̄ mota vt ad flumia vel aliqđ tale. ⁊ ṽtamus oculos totū apparebit nobis moueri. 5^a. hoies a magnis sonis fiūt q̄si surdescētes ⁊ ab itensis odorib⁹ difficile odorātes non potētes vsq̄ʒ ad magnū tps pcipere magnos sonos vel odores. ℂ 3^a ɔ°. sensitiuū sepe agit aliqd extra ipʒ. ꝓbat signo qꝛ mulier mēstruosa sepe inficit speculuʒ aspiciēdo in ipʒ. ⁊ si speculū fuerit nouū ⁊ mundū macula difficulter tgiẗ. ⁊ si fuerit vet⁹ ⁊ inmūdus magis cito abstergiẗ. g̊ signū ē ꝙ sēsus agit aliqd extra. añs ꝓ pͥma pte ꝓbat per duas cās. qꝛ nō solū res visa agit i oculū sed etiā oculus agit i reʒ visaʒ. ꝓbat qꝛ splēdidū agit i aerē sibi ꝓpiquū: ⁊ mediāte illo agit i corp⁹ remotuʒ. mō oculus ē de numero splēdidoꝝ. z^a cā. quia oculi sūt rari ⁊ porosi. ⁊ sic facil'r p eos exeūt fumi ⁊ vapores supflui. sed in muliere mēstruosa fumi ⁊ vapores a sanguine mēstruoso ascēdunt ad caput ⁊ exeūtes p oculos multiplicāt sa per aereʒ vsq̄ʒ ad speculū ⁊ ꝓpter obstaculū alligātur specło ⁊ redeūt i nubeculā sāguineā. Subdit ꝙ sicut i veste mūda cito apparet aliqua macula. ita cū speculū sit mūdū modica passio per aerē delata apparet. Dat cāʒ secūde partis antecedētis pͥncipalis ⁊ ē hec. qꝛ i noua ⁊ mundis speculis nō est aliena q̄litas resistēs ipressiōi. iđ forti⁹ impͥmiẗ in nouo speculo q̄ʒ i veteri. Subdit ꝙ ē simile de his q̄ apparēt circa vina ⁊ oleū

⁊ alios liquores mūdos ⁊ puros. q̄ꝛ talia cito alterant̄ ⁊ ĩficiūtur ab ĩmūdis iuxta positis recipiēdo ab eis odores ⁊ sapores ex̄neos. ¶ 4ᵒ ꝯ͂. ex̄ntes in passionib⁹ faciliter decipiuntur circa sēsus. pbat de timētib⁹. de passione amoris. de freneticis ⁊ febricitātib⁹. ¶ 5ᵒ ꝯ͂. q̄nq̄ȝ indicam⁹ eē falsū q̄d nobis apparet ex passionib⁹. ⁊ subdit q̄ si passio fuerit fortꝭ nos mouemur ſ₃ ipsā id est putam⁹ eē verū q̄d nobis apparet. pbat q̄ꝛ vna v̄tus decipit̄. ⁊ alia virt⁹ supior ⁊ certior pōt illā deceptionē corrigere. vt p₃ de errore circa q̄ntitatem solis. de tactu iudicante vnū esse duo, ppter pmutationem digitoꝝ. ¶ Sextoꝯ͂. tangit cām quare falsum est illud q̄d nobis apparet ex fantasmatib⁹. q̄ꝛ fantasmata representant nobis sensibilia quasi presentia q̄ tamē sunt absentia. Ex his p₃ solutio ad dubium.

Tertio dubitatur. Utꝝ pmū sensitiuum sit in cerebro vel in corde. Ad soluendū hoc dubiū est supponendū q̄ de dubio fuerūt due opiniones. Prima fuit medicoꝝ dicentiū sensū cōem esse ĩ anteriori parte cerebri. pbant sic. q̄ꝛ lesa anteriori pte cerebri ledit̄ imaginatio. 3ᵒ. sōnus est ĩ cerebro. ḡ pmū sēsitiuū ē ĩ cerebro. t₃ ꝯn̄a q̄ꝛ sōn⁹ ē passio pmi sensitiui. ans pbat q̄ꝛ meat⁹ a corde ad cerebꝝ sūt obstructi. ḡ op₃ q̄ sōn⁹ sit passio illi⁹ sēsus q̄ ē ĩ cerebro. 3ᵒ sēsus cōis imediate mouet̄ a sēsib⁹ ex̄riorib⁹. ḡ ē eis imediate ꝯiūct⁹. etiā oēs sēsus ex̄riores d̄bēt eē colligati ĩ sēsu cōi. h aūt nō poss₃ defendi nisi sēsus cōis eēt eis ꝯiūct⁹. 4ᵒ. oēs alij sēsus exteriores sūt ĩ cerebro. ḡ ⁊ sēsus cōis. 5ᵒ. ĩ hoīe solū ponunt̄ q̄ttuor mēbra pncipalia. s. cor q̄d est pn̄m vitalis opatiōis. epar q̄d ē pncipiū nutritionis. ⁊ mēbra g̃natiua q̄ sūt pncipia nālis g̃nationis: ⁊ cerebꝝ. ḡ necesse ē q̄ cerebꝝ sit pn̄m alic⁹ opatiōis ⁊ nō ali⁹ q̄̄ ipsi⁹ sēsationis ḡ op₃ q̄ pmū sēsitiuū sit ĩ cerebro. 6ᵒ. ĩ sōno sēsus cōis est ligat⁹. ḡ ē ĩ cerebro ⁊ non ĩ corde. tenet ꝯn̄a q̄ꝛ si essꝫ ĩ corde h̄ret sēp spūs vitales. ⁊ sic nū̄q̄ essꝫ ligat⁹. ¶ Secūda opio ē Aristo. et ꝯmētatoris ĩ 2ᵒ sui quolibet libro medicie. q̄ pmū sēsitiuū ē ĩ corde tā̄q̄ ĩ suo pncipali orgāo. pbāt sic. q̄ꝛ ois dolor bir⁹ p sēsū tact⁹ q̄ ē pncipal̄r ĩ cor. oēs sēsus ex̄riores pmo ptigit ad cor q̄̄ ad aliā ptem corporis. ḡ pmo deferet̄ spēs sensibilis ipsius tāgibil̄ ad cor q̄̄ ad aliā ptē corpis. ḡ necesse ē q̄ sēsus cōis sit ĩ corde. 2ᵒ q̄ꝛ si aliq̄s ꝯburat̄ in pede vel hēat aliq̄d apostema ĩ aliq̄ pte iferiori tunc cor dolet ⁊ non caput. ḡ signū ē q̄ pmū sēsitiuū est in corde ⁊ nō in capite. 3ᵒ. appetit⁹ sēsitiu⁹ maxime viget ĩ corde. ḡ ⁊ pmū sēsitiuū. 4ᵒ. pmum formatū ĩ embrione ē cor ⁊ ĩ illo pori embrio hēt sensū ⁊ non ĩ cerebro. q̄ꝛ nōdū formatū ē. ḡ est ĩ corde. Preter istas opiones sūt due q̄ videntur ꝯcordare istas duas. Prima stat ĩ vno dicto et in vna distictiōe. dictū est istud. omnia organa sensuū exterioꝝ habent suā primā congregationem ĩ capite ⁊ me⁹ capite species sensibiliū multiplicantur ad locū cordis et ibi completur iudicium ⁊ sensatio ipsius sēsus communis. Distinctio est hec. duplex est organū sensus communis. quoddam ē prime apprehēsionis ⁊ coniunctionis siue copulationis sensuum. ⁊ tale est in cerebro. ⁊ de illo procedunt rationes medicorum. aliud est organum complete sensationis siue vltimate cognitionis. ⁊ illud est in corde. 2ᵒ stat in vna distictione ⁊ est hec. sensū cōmunem esse in aliquo pōt intelligi dupliciter vno modo originaliter. ⁊ pncipiatiue ⁊ sic est in corde. alioᵒ organice ⁊ subiectiue. ⁊ sic est in cerebro.

Ad rationes añ oppoᵐ. ¶ Ad pmam dicitur q̄ cū potētia vegetatia plāte non sit potētia cognitiua ipa ñ est fatigabilis. ¶ Ad scd̄a₃ dicit̄ q̄ in aialibus que habent solum tactū tact⁹ ē pᵐ sensuū ⁊ ĩ eis pmū sensitiuū vbi ē tact⁹. ¶ Ad tertiā dicit̄ q̄ homines ex̄ntes in extasi vigilant. ⁊ licet pro tunc non possint sentire. hoc tñ nō est pera scē su₃ vaporum ad cerebrum. sed propter passione₃ vel egritudinem. Et hec de questione.

Queritur secundo. Utrū somnia solū appareant dormientibus. Arguitur. primo q̄ non. q̄ꝛ in vigilantibus ita bene reseruantur species sensibiles sicut in dormientibus. ḡ eque bene debent apparere vigilātib⁹ sicut dormiētib⁹. ¶ 2ᵒ arguitur. si sōnia solū apparerēt dormiētib⁹. vel ḡ semp apperēt ĩ sōno vel aliq̄ñ. ⁊ aliq̄ñ nō. ñ pmū cū in quolibet sōno sit sufficiēs causa sōnioꝝ. s. reseruatio specieꝝ. non 2ᵐ. quia non est assignanda ratio quare in vno sōno fiant somnia ⁊ non in alio nec est assignanda ratio quare vna species reseruata pōt mouere fantasiam ad somniandum ⁊ non alia. ¶ Arguitur tertio sic. homines melancolici vigilando sepe dn̄t se vidisse multa terribilia ⁊ similiter de freneticis. ḡ isti vigilando somniant.

¶ In oppositū est auctoritas philosophi.

Primo sciēdū ē q Ari. i isto 5° ca° ōndit qd sit sōniū: ⁊ itēdit qnq; ɔclusiones. ¶ Prima ɔ°. tāgit tpā i q̄ fiūt sōnia ponendo talē suppōez. manifestū ē ex bia q̄ dicta sūt q imutatōes a spēb⁹ reßuatis nō solū fiūt vigilādo sȝ etiā durāte sōno. ¶ 2ª ɔ°. sōnia apparēt dormiēdo ⁊ nō vigilādo. ꝓbat qꝛ de die qn̄ opatur sēsus ⁊ itelligētia repellūť ⁊ extermināť sōnia queādmodū pũus ignis extēminať ꝓpe magnū ⁊ pũa tristitia iuxta magnā ⁊ pũa oblectatio iuxͣ magnā: sȝ de nocte qn̄ sēsus qescūt ꝑ fātasiā moueť spēs sēsibiles i eis reßuate ꝑꝑ vacationē sēsuū pticularū fcē a sōno ⁊ reuertūť sōnia ⁊ fiūt manifesta si nō fuerit turbatio i fantasia. ¶ 3ª ɔ°. aliqn̄ fiūt sōnia recta ⁊ aliqn̄ falsa. ꝓbat ꝑ silr̄ qꝛ sicut aspiciētes i aq̄ qescēte clare vidēt suas facies: ⁊ aspiciētes i aq̄ modicū turbata vidēt suas facies sȝ distorte. i aq̄ āt totalr̄ turbata nullo mō vident facies suas. g̃ silr̄ qn̄ spēs fātasie sūt oino qescētes apparēt sōnia recta: ⁊ qn̄ ꝑꝑ caliditatē nutrimēti aliqs vehemēter mouef apparēt distorta: ⁊ aliqn̄ fit mot⁹ vehemētior ⁊ tūc totalr̄ extēminātur sōnia. Cōcludit q aliqn̄ apparēt sōnia ɔturbata monstruosa. ⁊ aliqn̄ sōnia deteriora sicut malēcolicis febricitātibus et vinolentis. ꝓbat qꝛ oēs iste passiones. s. malēcolia febris ⁊ vinolentia cū sint multū spumose faciūt multū motū ⁊ multā turbationem. Cōcludit 2°. q i bn̄tib⁹ sāguinē sedato sāguine .i. misso ad singula mēbra spēs reseruate faciūt valida sōnia. Infert q ꝑꝑ hoc q reßuātur spēs delate ab vnoquoq; sensu. iō ea q̄ deferūtur a visu credim⁹ ꝑ sōnia videre: ⁊ ea q̄ deferunť ab auditu credimus audire. Infert 2°. q i somnijs multa apparēt q̄ nō sūt: ꝓbat ꝑ silr̄ qꝛ ꝑ visum multa iudicam⁹ moueri q̄ nō mouētur ⁊ ꝑ tactū diuersoꝝ digitoꝝ iudicam⁹ vnū eē duo. Et subdit q ab vnoquoq; sensu possumus decipi nisi ꝟtus cognitiua supior ɔ̄dicat .i. corrigat illū errorē. ¶ Subdit 2° q sōnia semꝑ apparēt ꝟa nō tn̄ semꝑ iudicāť ꝟa. ꝓbat. qꝛ queādmodū dicim⁹ q aliq decipiunť facilr̄ ꝑꝑ aliquā passionē. ita dormiētes facilr̄ decipiūtur ꝑꝑ sōniū .i. ꝑꝑ turbationē q̄ ē i sōnio ⁊ ꝑꝑ motū sēsuū ab actib⁹ reseruatis i fātasia .i. ꝑꝑ sōnia. ¶ 4ª ɔ°. tangit vnā lōgā declarationē eoꝝ q̄ dicta sūt: vt pꝫ i textu. ¶ 5ª ɔ°. tāgit diffinitionē sōnij ⁊ ē hec. sōniū ē fātasma qōdā i sōno. Infert ꝑmo q idola q̄ apparēt i iuuenib⁹ timētib⁹ passionatis ⁊ vniuersalr̄ illa q̄ apparēt sēsib⁹ solutis nō sūt sōnia. Infert 2°. q nō oē fātasma qōd apparet i somno ē sōniū. ꝓbat qꝛ aliqbus dormiētibus ɔtigit qnq; debiliter audire sonos ⁊ sētire lumē ⁊ ipsi excitati reperiunt se vere sētire illa sicut videre lumē lucerne audire vocē galloꝝ ⁊ canū ⁊ illa ꝑus audiebāt dormiēdo valde debiliter. etiā aliq dormiēdo iterrogati rñdēt ⁊ tn̄ nullū istoꝝ ē sōniū. Infert 3°. q nulla q̄ dormiēdo apparēt i itellectu sūt sōnia. ¶ 6ª ɔclusio tāgit cāȝ q̄re aliq nūq; sōniāt. alij vero i iuuētute nunq; sōniauerūt ⁊ tn̄ i senectute sōniāt ⁊ ē hec. ꝑꝑ itēsū calorē fit nimia euaporatio ciboꝝ ⁊ ꝑꝑ nimiā euaporationē ciboꝝ fit nimis fortis mot⁹ spēꝝ reseruataꝝ. iō tūc nō fiūt somnia. ⁊ h̄ maxime ɔtigit pueris.

Secundo sciēdū est q Ari. i hoc sexto ⁊ vltimo capitulo ōndit q per sōnia ɔtigit iudicare de futuris: ⁊ itēdit quinq; ɔclusiones. ¶ Prima ɔclusio. nō oȝ ɔtēnere diuinationes que fiūt ꝑ somnia. ꝓbat qꝛ oēs vel ꝑ̄les existimāt sōnia hr̄e aliquā significationē. ergo illud est credēdū quasi dictū sit ꝑ experiētiā. ¶ 2ª ɔclusio q nō est credibile q de qbusdā fiat diuinatio i sōnijs. ꝓbat qꝛ oē credibile hȝ aliquā rōeȝ: sȝ nulla est cā rōalis ꝑꝑ quā ꝑ somnia debeamus iudicare de futuris. igiť ⁊c. minorē ꝓbat qꝛ nulla alia cā videreť ɔueniēs nisi somnia imitterētur a deo: sȝ sōnia nō imitūtur a deo qꝛ irrōnabile esset deū imittere sōnia qbuslibet ⁊ nō solū optimis ⁊ prudētissimis. ꝓbat etiā cōclusionē signo: qꝛ ꝑ sōnia eoꝝ q somniauerūt de colūnis herculis nō videť posse aliqd iudicare de futuris. ꝓbat q sit icōueniēs deū qbuslibet imittē sōnia: qꝛ ꝓuidere aliqd supꝫ nāȝ ⁊ iuenire originē ipsoꝝ videť ptinere ad prudētiā. Infert q necesse est oīa sōnia aut aliqua aut vnūȝ esse cās vel figuras vel accn̄a futuroꝝ. ꝓbat qꝛ reperiūtur alique cause. vt iterpositio lune ē causa eclypsis solis ⁊ febris ē cā laboris: reperiuntur etiā aliqua signa sicut stellā subitrare est signū defectus: ⁊ asperitas lune est signū febricitādi. Reperiuntur etiā aliqua accn̄a vt aliquo ambulāte solē deficere: qꝛ ambulatio neq; est cā defectus solis neq; signum neq; accn̄s eo q nullū accn̄tiū sit semꝑ aut frequēter. g̃ silr̄ aliq̄ sōnioꝝ sūt signa ⁊ cause maxime eoꝝ que circa corpus accidūt. ꝓbat signo qꝛ qdā exꝑti medici dicūt q valde oȝ itēdere sōnijs. Subdit causas quare habemus sōnia dormiēdo ⁊ nō vigilādo. qꝛ motus magni q fiūt i die vigilādo sūt fortes. ideo iferiores motus latēt secū maiorē. In dor

miēdo aūt accidit ɔ̄rm̄:qꝛ tūc parui motus vidē
tur esse magni. ꝓbat etiā de his q̄ accidunt fre
quēter i somnijs qꝛ arbitramur i somnijs fulgu
ra cadere ꝛ tonitrua fieri n̄ obstātibꝰ puis sonis
factis i auribꝰ:ꝛ sōniamꝰ frui melle ꝛ dulcibꝰ sa
poribus tenui fleumate defluēte. ꝛ somniamꝰ
ambulare per ignē ꝛ vehemēter calefieri par-
uo calore facto circa q̄sdā ptes. ista tn̄ māifesta
sūt. Ex p̄dictis īfert q̄ sōnia sūt pua p̄ncipia oī-
um passionū q̄ fiūt i corporibꝰ vt egritudinum
Infert 2° q̄ necesse ē sōnia eē magis patētia in
sōno q̄z i vigilādo. ¶ 3ª ɔ°. nō ē irrōnabile q̄dam
fātasmata apparētia i sōnijs esse cās quorūdā
primoꝝ actuū. ꝓbat qꝛ illi q aligd debēt agere
formāt sōnia fixa s3 ea q̄ debēt agere. motꝰ eni
sōnioꝝ ē silis motibꝰ diurnis. iō actꝰ diurni cōit
disponūtur ꝛ p̄parant̄ p itelligētiā bitaz i fan-
tasmatibꝰ. Cōcludit q̄ sōnioꝝ q̄dā sūt signa ꝛ q̄
dā sūt cāe. ¶ 4ª ɔ° plura sōnia sūt accīª. maxīe
sōnia trāscēdētia quoꝝ origo nō ē i nobis sic sūt
somnia de nauali bello ꝛ de illis q̄ eueniūt ifra
longū tp̄s. qꝛ ꝓpt̄ hoc sōnia sunt similia futuris
eo q̄ ē v̄isile ea q̄ fiēt a lōge similr̄ fieri sicut ali-
qua q̄ p̄us facta sūt de qbꝰ hēmꝰ memoriā. ideo
sicut habuisse memoriā d̄ aliquo nō ē cā neq3 si-
gnū alicuiꝰ futuri: sic post euētū sōnij ipsum non
ē cā nec signū illiꝰ futuri. iō multa sōnioꝝ n̄ eue
niūt eo q̄ sūt accidētia q̄ neq3 sēp neq3 frequēt̄
fiūt. ¶ 5ª ɔ°. sōnia n̄ sūt missa a deo. ꝓbat rōe ꝛ si
gno. Rōe sic. qꝛ q̄dā aliorū aīaliū ab hoīe sōniāt
Infert q̄ nō sūt missa a demonibꝰ cū nā demo-
nis sit non diuina. probat signo qꝛ valde stulti
hoīes sūt p̄uidētes ꝛ recte sōniātes. q̄ signū est
q̄ n̄ mittūtur a deo: Infert q̄ quorūcūq3 nā est
q̄si loquax ꝛ melanconica illi hn̄t multa somnia
eo q̄ mouent̄ s3 plura ꝛ mltipharia fātasmata
ꝛ ɔtēdūt sicut disputantes. nec ē mir̄ si int̄ mul
ta sōnia sint aliqua falsa: sicut si multos lapides
iacias non est mir̄ si aliquos dispariter iacias.

Tertio

sciēdu3 q̄ Aristo. in vltima pte hꝰ capituli ōndit q̄ n̄ ē necesse eue-
nire sic somniamꝰ. ꝛ itēdit gnq3 ɔclōes. ¶ Pria
non ē iconueniēs mlta somnioꝝ n̄ euenire etiā
eoꝝ q̄ sunt signa passionū corporaliū. ꝓbat du-
pliciter qꝛ non ē iconueniēs mlta iudicia sūpta
ex signis corpoꝝ celestiū sic sūt venti ꝛ pluuie, n̄
euenire qꝛ potest i vno signo euenire aliqs mo-
tꝰ fortior illo a quo sūptū ē signū pluuie vel ven
ti. 2° qꝛ multa hn̄ ɔsulta q̄ fieri expediebāt sunt
dissoluta ꝓpt̄ aliqua alia digniora. ¶ 2ª ɔ°. sōnia
q̄ non hn̄t suā originē i nobis vidētur cāri a cor
poribꝰ celestibꝰ. ꝓbat qꝛ ifluētia celestis mouet
aerē. ꝛ eo moto mouet fātasiā ꝛ pigit ad aīas
somniātiū cāndo sōnia. vt ꝓbat d̄ aliq̄ mouente
aquā q̄ mota mouet aliud. Concludit q̄ ille iflu
entie celestes faciūt idola q̄ sūt magis pceptibi
lia de nocte q̄3 d̄ die. ꝓbat qꝛ qn̄ ille ifluetie de-
ferūt̄ de die magis dissoluūt̄ q̄3 de nocte eo q̄
aer noctis ē plus sine turbatione q̄3 aer diei. no
ctes. n. silentiores sūt. Infert p̄ q̄ magis ɔtigit
dormiētes pcipe puos motꝰ iteriores q̄3 vigilā
tes. Infert 2° q̄ hi motꝰ celestes faciūt fātasma
ta. i. sōnia ex qbꝰ hoīes p̄uidēt futura. Infert 3°
q̄ hec passio. s. somniū accidit qbusl3 ꝛ n̄ solum
prudētissimis. Infert 4° q̄ si d̄s emitteret sōnia
eueniret i die sapientibꝰ. Infert 5° q̄ qꝛ somnia
accidūt p ifluētiā celestē. iō ē v̄isimile q̄sl3 aliqd
p̄uidere p sōnia eo q̄ itelligētia sōnioꝝ n̄ ē affe-
cta curis diuinis s3 ē q̄si d̄serta ꝛ vacua ab oībꝰ
istis. ¶ 3ª ɔ°. q̄dā extatici p̄uidēt futura p somnia
qꝛ ꝓprij motꝰ n̄ ifestāt eos. iō maxīe sentiūt ex-
traneas motiones. s. ifluētias. Infert q̄ ɔtingit
aliquos eē recte somniātes ɔtigit ēt notos ma
xime recte somniare ꝛ p̄uidere d̄ notis eo q̄ no
ti sūt maxīe sollicīti de se iuicem. h̄ ꝓbat p simile
qꝛ quēadmodū exītes ꝓpe cognoscūt ꝛ sētiūt
sic ē de motibꝰ. notioꝝ eni notiores sūt motus.
¶ 4ª ɔ° melācolici ꝓpt̄ vehemētiam male iudi-
cāt d̄ futuris ac si eēnt male iacētes ꝛ similr̄ fu-
riosi. ¶ 5ª. ille q potest silia ɔspicere ē artificiosis
simꝰ iudex somniorū. ꝓbat qꝛ n̄ cuiusl3 ē recte
somnia iudicare s3 solū ispiciētis silitudies. pro-
bat qꝛ sile ē d̄ sōnijs ꝛ d̄ idolis apparētibꝰ i aq̄. si
eni fiat multꝰ motꝰ non fiet apparitio idoli. ꝛc̄.

Conclusio

responsaīs. Somnia solu3 apparēt dormientibus. pa
tet per diffinitionem somnij positam i textu.

Primo

dubitat̄ Utrū diffinitio somnij sit sufficiēs. Pro solōe ponunt̄
due distictiones. p̄ma. fantasma capit̄ duplr̄.
vnoº p spē reseruata i fātasia. ꝛ sic somniū n̄ est
fātasma. alioº p q̄da3 fantastica apparitione fa
cta p spē3 reseruata3 i fantasia. ꝛ sic somniū est
fantasma. 2ª di°. triplex ē apparitio i sōno. vna
ē debilis i p̄ncipio dormitationis. sic cū aliqs ici
pit dormire adhuc d̄bilit̄ pcipit candela3 ardē-
tē ꝛ hoīe3 loquētē siue p sēsū iteriorē siue extio
rē: ꝛ talis apparitio n̄ ē somniū cū n̄ sit apparitio
fantastica. alia ē apparitio p intellectū qn̄ aliqs
dormiēdo syllogizat. ꝛ talis apparitio n̄ ē sōniū

qz non ē apparitio fantastica. tū qz non ē apparitio p̄mi sēsitiui. alia ē apparitio q̄ fit p spēs reseruatas i fantasia p̄nte sēsu ɔmuni. z illa ē duplex. qz q̄daʒ fit vigilando vt illa q̄ fit ꝓpt̄ frenesiʒ ꝓpt̄ timorē vel ꝓpt̄ aliquaʒ similēʒ passionem. z illa non ē somnium: alia fit dormiendo z illa est somnium. Ex his dicitur ad dubiū: p̄mo ꝙ diffinitio somnij q̄ ē hec. somniū ē fantasma qōdaʒ i somno. valet tm̄ sicut somniū ē apparitio fantastica facta dormiēdo. Solet addi ꝙ somniū est apparitio fantastica p̄mi sensitiui ꝓpter 3ª. p̄mo ad excludēdū itellectū. 2° qz somniū ē passio p̄mi sensitiui. 3° qz somniū effectiue cātur a p̄mo sensitiuo. dr̄ 3° ꝙ diffinitio somnij sic exposita ē sufficiēs. pʒ qz apparitio ponit̄ loco gn̄is. fantastica ponit̄ ꝓpter apparitiones sēsuū exterioꝝ. primi sensitiui: ponitur propter apparitiones intellectiuas. in somno propter fantasticas apparitiones que fiūt vigilando.

Secūdo dubitat̄. Utꝝ sit possibile diuinare p sōnia. Pro solutione huius dubij ponuntur due suppositiones. Prima origo somnioꝝ est a spēbus reseruatis in fantasia. 2ª. fortificatio somnioꝝ z eoꝝ prouocatio. est aliquando a complexione. alquādo a passione corporis. aliquando a passione anime. aliqn̄ ab influentia celesti vel alterius continentis. Ex his ponūtur aliqua dicta. p̄muʒ. si somniuʒ fiat precise ex spēbus reseruatis i fantasia non valet ad p̄nosticandū de futuris. 2m. si somnia ꝓuocētur a passione vl' ɔplexione corporis expertus medic⁹ posset p talia sōnia indicare de cōplexione de sanitate vel de egritudine z coniecturalit̄ p̄nosticare de morte vel vita. 3m dcm̄. si somnia prouocentur a passionibus anime tūc somnians pōt prenosticare ꝙ inclinatus est ad futuros actus ad quos iclinat talis passio. 4m dictū. ꝙ si ad ꝓductionē sōnioꝝ cōcurrat influētia celestis tunc prudēs posset cōiectur aliter p̄nosticare de futuris per talia somnia.

Tertio dubitat̄. Utꝝ sit possibile ꝙ dormiētes exerceāt act⁹ vigilantiuʒ dicitur p̄mo ꝙ sic. vt pʒ m̄ltis experiētijs. dicit̄ 2° ꝙ fortis fantasia sufficit ad mouendū potentias executiuas z ex ɔn̄ti ad mouēdū ipsuʒ aial ꝓgressiue. dr̄ 3° ꝙ assuefactio dirigit dormientem q exercet opa vigilātiū ad aperiendū ostia ad ambulandū p vicos z ad similes actus. z sic̄ species aliorum reseruate in fantasia. dicit̄ 4° ꝙ tales hn̄ memorantur suoꝝ somnioꝝ. sʒ non hn̄t memoriam de actionibus factis in somnijs eo ꝙ actiones ille sunt circa sensibilia exteriora q̄ propter ligationem sensuum exteriorum non possunt per suas species deferri ad memoriaʒ z in ea reseruari.

Ad rationes Ad primaʒ dicit̄ negādo ɔn̄iam. qz fortes motus facti i sensibilib⁹ exteriorib⁹ ipediunt ꝓuos mot⁹ iteriores. ¶ Ad secundam dicitur. ꝙ somnia non semper apparent dormiendo eo ꝙ aliquando propter nimiam euaporationē ciboruʒ ascendunt multi vapores ad cerebrū z tantam turbationem faciunt in cerebro ꝙ non possunt species reseruate in fantasia representare idola sensui communi. z inde est ꝙ homines minus somniant in iuuentute q̄ʒ in senectute. quia in iuuentute propter continuum motum augmēti est nimia euaporatio ciboꝝ. z propter eandeʒ causaʒ aliqui in aliqbus somnijs somniant et in aliquibus non. ¶ Ad tertiam dicit̄ negando cōsequentiam qz licet tales apparitiones sint fantastice. qz tamē non sunt facte dormiendo. ideo non dicūtur somnia. ¶ Et hec de libro de somno z vigilia dicta sufficiant.

¶ De longitudine z breuitate vite.

Theātur aliq̄ notitia de longitudine z breuitate vite. Querit̄ p̄mo vtrū calidū z humidū sint cā longitudinis vite Arguitur primo ꝙ non. qz calidū z humiduʒ sūt causa putrefactiōis. ḡ nō sūt cā lōgitudinis vite. añs pʒ de humido. qz stramia hūida citi⁹ putrefiūt. ꝓbat ēt d̄ sicco qz carnes citi⁹ putrefiūt i estate q̄ʒ i hyeme. ¶ 2° arg' sic. calidū z humidū sūt cā mortis. ḡ n̄ sūt cā lōge vite. añs ꝓbat̄ qz calidū p suā actiuitatē ɔsumit humidū z humiduʒ sua hūiditate extīguit calidūʒ. ¶ 3° arg' sic. frigidū z siccū sūt q̄litates q̄ magis p̄nt resistere extraneis nocumētis lōgitudinē vite ipediētib⁹. ḡ frigidū z siccū sūt magis cā longe vite q̄ʒ calidū z humidū. ¶ In oppositū ē auctoritas phi.

Primo sciēdū q iste liber i quo Aristo. determiat de cāis lōgitudinis et breuitatis vite diuidit i tria capitl'a. Jn p° pōit quasdā suppōes. ⁊ itēdit gnq3 ɔclōes. ℂ Pria tāgit itētū ⁊ ē hec. Cōsiderādū ē de cāis ppter quas qdā aialiū sūt lōge vite. ⁊ qdā breuis vite. ⁊ enumerat mlta alia dicēda. ⁊ tn̄ ɔtinuat dcā dicēdis vt p3 i textu. ℂ 2ª ɔ°tāgit 4°r suppōes. Pria. aialiū gn̄e ⁊ spē dn̄tiū qdā sūt a tota spē lōgioris vite q̄ alia. vt hō a tota spē ē longioris vite q̄ equ⁹. 2ª. aialiū eiusdē spēi puta hoīu3 qdā sūt lōgioris vite sic illa q̄ hitāt i locis calidis. alia sunt breuioris vite: sic illa q̄ hitāt i locis frigidis. 3ª. hitātia eūdē locū adhuc dn̄t breuitate ⁊ lōgitudie vite. 2ª suppō. op3 cōsiderare q ennū nā ɔstātiū qdā sūt facilr corruptibilia ⁊ qdā nō. Subdit q ignis ⁊ aqua ⁊ alia elemēta si nō fuerit pportōata f3 vtutē. i. f3 qlitates tunc sūt cā gnatiōis ⁊ corruptōis i oib⁹ aliis. s. i mixti iō rōabile ē oia mixta ɔposita ex elemētis pricipare nā3 elemētoꝝ. 3ª suppō. artificialia q̄ ɔponūt ex multis mixtis nō silr corrūpunt sic alia mixta. s. p disproportiōe3 q̄ttuor elemētorū fm vtutē. 4ª suppō. formaꝝ qdā corrūpunt p se n̄ corruptis suis susceptiuis s3 saluatis. s. p introductionē forme ɔrie. vt corruptio ignorātie est reminiscētia ⁊ eruditio: ⁊ corruptio scie est obliuio ⁊ deceptio. qdā corrūpūt f3 accn̄s q. s. ɔsequunt corruptiōes suoꝝ sboꝝ. corruptis enim aialib⁹ corrūpūt scia ⁊ sanitas q̄ sūt i aialibus. ℂ 3ª ɔ°mouet ⁊ soluit vnā qōnē q̄ ē h̄. Utrū aia solū corrūpat corrupto corpore vel hēat duas corruptōes sic sanitas. Jllud soluit dupl'r. pmo ɔditōalr si aia sit i corpe sic scia ē i aia ⁊ nō sit in corpe a nā tūc ipsi⁹ aie ē alia corruptio pter illā q̄ corrūpit corrupto corpe. 2° soluit cathegorice q aia n̄ ē i corpe sic scia ē i aia. iō aia solū corrūpit corrupto corpe ℂ 4ª ɔ°tāgit ⁊ soluit aliā qōnē q̄ ē hec. Utrū sit dabilis loc⁹ i quo corruptibile sit icorruptibile. Arguit q sic. q2 ignis ē corruptibil' ⁊ tn̄ ē icōruptibilis i cōcauo orbis lune. minorē pbat q2 si ignis corrūpet' i ɔcauo orbis lune. vel h̄ eēt p ɔriū sibi ⁊ f3 se. ⁊ hoc n̄ q2 sbe n̄ est aliqd ɔriū. vel ɔriū suaꝝ qlitatū ⁊ h̄ nō q2 i ɔcauo orbis lune nō sāt qlitates ɔrie suis qlitatib⁹. Soluit q ignis ē quodāmō icorruptibilis scilicet ipo remanēte i ɔcauo orbis lune. s3 tn̄ ē totalr. i. simpl'r corruptibilis. pbat tripl'r q2 impossibile ē q hiti mā3 nihil sit ɔriū. s3 ignis habz mām. g alicubi h3 ɔriū. ⁊ p ɔn̄s ē simpl'r corruptibilis. 2° ipossibile ē q̄ ol3 eē calidū. g necesse est aliqd eē frigidū. ⁊ illud est ɔriū igni. ⁊ sic ignis p ip3 ē simpl'r corruptibilis. 3° q2 ignis pōt corrūpi eo q ppt aliquā īfluēnā celi pōt aliq ps ignis fieri grauior ⁊ descēdere ad locū aeris i quo reperiet ɔriū. ℂ 5ª ɔ°tāgit septe3 correlaria. Primū. minor flāma ɔburit a magna flāma f3 accidēs. pbat q2 minor flāma solū3 i multo tpe pōt ɔsumere suū alimētū. s. fumū: s3 maior flāma illud alimētū cito ɔsumit. 2m. oia gn̄abilia ⁊ corruptibilia semp sunt i motu: pbat q2 talia semp fiūt aut corrūpunt. 3m. ɔtinēs aliqn̄ coopat ad corruptionē. aliqn̄ nō coopat. i. ipedit corruptionē. 4m. trāsposita de loco i locū aliqn̄ fiūt durabiliora ⁊ aliqn̄ paruioris duratiōis. 5m. ɔtn̄a non sūt ɔria gbuscūq3. 6m. mā ɔfestim h3 ɔriu3 idest oē hn̄s mā3 h3 ɔriū. 7m. sic h3 aliqd ɔriū sic ē pmutabile. si. n. h3 ɔriū fm locū ipsum est pmutabile fm locū. ⁊ si h3 contrarium fm quātum ē permutabile fm augmentum ⁊ decrementu3: ⁊ si habet passionem contraria3 alteratur.

Secūdo sciendū ē q Aristo. in hoc 2° capitulo ingrit cās longitudinis ⁊ breuitatis vite. ⁊ diuidit in duas ptes. Jn pma excludit q̄sdā cās accn̄tales ⁊ itendit. xiij. ɔclōnes. ℂ Pria. nō sūt semp maiora minorib⁹ icorruptibiliora siue lōgioris vite. pbat q2 equus q est maior hoie ē breuioris vite q̄ hō. ℂ 2ª. parua nō sūt semp longioris vite maiorib⁹. pbat q2 canes sūt breuioris vite multis hoib⁹. ℂ 3ª. nō oēs plante sūt lōgioris vite oib⁹ aialib⁹. pbat q2 mlte plante quolibet anno eradicant. vt frumēta ⁊ ordea. ℂ 4ª. nō oia hn̄tia sanguinē sūt longioris vite nō hn̄tib⁹ sanguinē. pbat q2 apes q̄ sūt sine sāguine sūt durabiliores gbusdā hn̄tib⁹ sāguinē. ℂ 5ª ɔ°. exanguia nō sūt semper lōgioris vite nō hn̄tib⁹ sanguinē. pbat q2 malequia. i. q̄dā non hn̄tia sanguinē sūt epetya. i. breuis vite. ℂ 6ª. nō oia habitantia i terris sūt longioris vite pbat q2 alique plante ⁊ aliqua aialia sūt breuioris vite su⁹piscib⁹. ℂ 7ª. habitantia i aqua non sūt semp lōgioris vite. pbat q2 obstrocuta ⁊ maqueya sūt breuioris vite. ℂ 8ª ɔ°. tangit aliqua q̄ sūt longe vite ⁊ ē hec. Jn plātis ea q̄ vniuersalr sūt lōgissime vite sicut palma ⁊ cypssus ⁊ in animalibus habentia sanguinem sunt longioris vite q̄ exanguia: ⁊ gressibilia sunt longioris vite q̄ aquatilia. Jnfert q aialia illa duo simul ɔbinantia. s. q̄ sunt habentia sanguinē ⁊ gressibilia illa sunt longissime vite inter aialia vt hō ⁊ ele-

ꝓbas. ¶ 9ª ꝯ°: inter aialia illa que sūt maiora. vt in pluribꝰ sunt longioris vite minoribꝰ. dicit vt in pluribꝰ qꝛ magnitudo accidit bis q̄ sunt longioris vite. ¶ Decima ꝯ°: viuere cōsistit in humido ⁊ calido. ꝓbat qꝛ aial est naturaliter humiduꝫ ⁊ calidū. ¶ Undecima: mors ꝯsistit i frigido ⁊ sicco. ꝓbat qꝛ senectus ē nāliter frigida ⁊ sicca. ꝓbat secūdo qꝛ mā̄ corpoꝝ hic exn̄tiū hꝫ aliquod istoꝝ. ideo corpꝰ senis vel ē humidū ⁊ calidum vel frigidū ⁊ siccū. Infert ꝙ necesse ē senescentia desiccari. ¶ Duodecima ꝯ°: tāgit ꝓprietates humidi. Prima oportet humidum in quo cōsistit vita esse non facilit̄ desiccabile. ideo debet esse pingue ⁊ imputrescibile: probat quia d̄bet esse humidū aereum. ſꝫ humidū aereum est iputrescibile: ꝓbat qꝛ ignis est īputrescibilis respectu oīum elementoꝝ. g̊ ⁊ aer respectu iferioruꝫ elementoꝝ. ꝓbat ꝯñaꝫ qꝛ aer se hꝫ ad inferiora elemēta sicut ignis ad oia supiora. 2ª ꝯditio. humidū non debet esse paucuꝫ. ꝓbat qꝛ paucum humidū est faciliter desiccabile. ſꝫ humidum in quo ꝯsistit vita non est facilit̄ d̄siccabile. Infert ꝙ maiora siue inter plātas siue inter aīantia q̄ſi vniuersaliter sūt lōgioris vite. ꝓbat qꝛ rōabile est ꝙ maiora plus habeant de humido minoribus. Subdit tn̄ ꝙ nō sola q̄ntitas humidi est cā lōgevite. sed sūt due cāe. s. q̄ntū ⁊ quale. probat qꝛ non solū oportet humidū esse multuꝫ. ſꝫ oportet ꝙ sit calidū. i. pigue ⁊ nō facilr̄ desiccabile neqꝫ putrescibile. Infert 2° ꝙ hoīes d̄ficiētes in multitudine humidi sūt lōgioris vite quibusdaꝫ maioribꝰ. qꝛ humidū hoīs excedit humidū alteriꝰ fm̄ q̄le lꝫ nō excedat fm̄ q̄ntū. ¶ Tertiadecima ꝯ°: tāgit ꝯditōēs calidi ⁊ ē hec. calidū aialium dꝫ esse pigue ⁊ nō faciliter desiccabile neqꝫ facilit̄ infrigidabile. 2°. tale calidū dꝫ hr̄e humorē. i. humido eē ꝑmixtū. Infert etiā ꝯditionē humidi ꝙ humidū dꝫ firmuꝫ eē ⁊ nō faciliter corruptibile. neqꝫ dꝫ eē supfluū qꝛ tūc corrumperet̄ lāgore aut nā. ꝓbat ꝯñaꝫ qꝛ virtus. i. nā ē supfluitati ꝯ̄ria. i. supfluitas est ꝯ̄ria nature.

Tertio sciendū ꝙ Aristo. i secūda pte hꝰ capituli ponit. x. correlaria. Primū. aialia multū coeuntia ⁊ multū hn̄tia spma senescūt cito. ꝓbat qꝛ spma ē supfluū ⁊ emissum statim deficit. 2m. lōgioris vite ē mulus equo ⁊ asino. ex qbus genitꝰ ē. ⁊ femelle sūt longioris vite q̄ȝ masculi si masculi fint coitiui. 3m. passeres masculi sūt breuioris vite femellis. 4m. qcūqꝫ masculi sunt laboriosi illi ꝓpter laborē senescūt magis. ꝓbat̄ qꝛ labor desiccat: senectus aūt est sicca. 5m. nāliter masculi sūt lōgioris vite femellis. ꝓbat. qꝛ masculi sunt calidiores femellis. 6m. ꝓpter candē cāꝫ aialia eadē. i. eiusdē spēi habitātia i locis calidis sūt lōgioris vite habitātibꝰ in locis frigidis ꝓpter quā cām aialia sūt maiora ⁊ lōgioris vite i locis calidis q̄ȝ frigidis. ꝓbat exēplo de serpētibꝰ ⁊ piscibꝰ in mari rubro. Correlariū h̄o ꝓbat̄ qꝛ humiditas calida q̄ ē in locis calidis ē cā augmēti ⁊ vite. i locis aūt frigidis est humidū aqueū qd̄ ē faciliter ꝯgelabile. hoc etiā ꝓbat signo qꝛ si aialia hn̄tia paucū sanguine ⁊ frigida ponant̄ in locis calidis fiūt lōgissime vite. hn̄tia aūt multū sāguinē ⁊ posita i locis frigidis fiūt minora et breuioris vite. qꝛ ꝯgelatio aufert augmētū. 7m correlariū iter plātas ⁊ aialia illa q̄ nō sumūt alimētuꝫ facilr̄ corrūpūtur qꝛ calidū nāle d̄ficiēte alimēto agit i seipsū ⁊ seipsū corrūpit sic magna flamma ꝯsumit paucam. sicut eni calidū corrūpit alimentū. sic etiā ꝯsumit nāꝫ in qua ē. s. humidum digestiuū deficiēte alimēto. 8m. aquatilia sunt breuioris vite q̄ȝ gressibilia nō qꝛ nō sint magis humida ſꝫ qꝛ hn̄t humidū aqueū qd̄ ē frigidū et facilr̄ cōrruptibile ⁊ d̄siccabile. 9m. aial exāgue si nō recōpēset̄ i magnitudie est breuioris vite q̄ȝ hn̄s sāguinē. ꝓbat qꝛ humidū i aiali dꝫ eē pigue ⁊ dulce. aial aūt exāgue nō hꝫ humidū pigue ⁊ dulce. xm. qꝛ ꝓpt̄ h̄ apes sūt longioris vite aliquibus alijs aialibꝰ maioribꝰ. Et hec de p̊ articulo.

Conclusio rñsalis. Calidū ⁊ humiduꝫ sūt cā lōge vite. pꝫ qꝛ frigidū ⁊ siccū sūt cā mortis. aialia. n. mortua sūt frigida ⁊ sicca. g̊ calidū ⁊ humidū sūt cā longioris vite. ⁊ debet ista ꝯ° intelligi de pingui calido et igneo. debet etiā itelligi de humido aereo ⁊ nō aqueo. dꝫ ētiā intelligi de calido ⁊ humido bene ꝓportionatis penes qualitateꝫ ⁊ magnitudinē.

Primo dubitat̄. Utꝝ sit eadē plāta qñ rami desiccātur ⁊ radix manet eadē. Ad soluēdū hoc dubiū ē supponēdum ꝙ Ari. i hoc vltio. c. d̄terminat de cā lōgitudis vel breuitatis vite i plātis. ⁊ ħ dicit q̄ttuor ꝯclōes. ¶ Pria q̄dā plante sūt lōgissime vite ⁊ longioris vite q̄ȝ aialia. ꝓbat tripliciter. pmo. qꝛ humidū plante est minus aquosū q̄ȝ humidum aialis 2° qꝛ plante hn̄t humidū magis viscosum. 3° qꝛ plante hn̄t frigiditatē. i. caliditatē paꝝ intensaꝫ q̄ non potest faciliter ꝯsumere humidum. plāte sunt etiaꝫ sicce ⁊ terrestres ⁊ tn̄ nō hn̄t humidū

faciliter siccabile. Subdit ꝙ accipienda est cã longitudinis vite in arboribus quia habẽt cãm propriam aliam ꝗ̃ animalia enthõma. ¶ 2ª cõclusio. plante sunt longe vite. probat quia plante semper sunt iuuenes. ergo sunt longi temporis. antecedens probat quia plante cõtinue habent nouas germinationes. Subdit ꝙ plantarum quedam senescũt sed nõ simul cum suis radicibus: quia aliquando soli rami senescũt ⁊ statim noui rami nascuntur. aliquando solus stipes senescit. Infert ꝙ radice ma^te eadẽ ⁊ ramis fuerunt renouati semper manet eadem planta lꝫ ipsa sit aliquo modo facta ⁊ propter hoc plante sũt lõge vite. ¶ Tertia ꝯclusio tangit conuenientiam inter plantas ⁊ animalia entõma: q2 sicut plante decise viuunt ⁊ fiunt due plante ex vna. sic enthõma decisa viuunt. ¶ Secundo tãgit differẽtiam ꝙ si enthõma fuerint diuisa nõ possunt viuere multo tempore eo ꝙ non habẽt organa sine quibus non possunt viuere: sic non est de planta quia planta semper habet radicẽ ⁊ germen in potentia a qua radice prouenit vita ⁊ senectus in planta. probat quia pars plante abscisa si plantetur acquiret radicẽ. ergo vbiꝗ̃ in plãta erat radix in potenia. ¶ Quarta cõclusio tangit cõuenientiam inter animalia et plantas quia in animalibus masculi sunt longioris vite vt in pluribus femellis. probat quia masculi sunt maiores femellis. probat quia natus masculus maior ẽ sᶜ femella nauosa. ⁊ ideo illa que habent superiora maiora sunt lõgioris vite similiter plante que sunt graues in capite. idest in radice sunt longioris vite ⁊ illa non sunt herbosa: sed arborosa. Subdit ꝙ superius ⁊ caput plante est radix. Consequenter recapitulat que dicta sunt.

Secundo dubitatur. Utrum calidũ qđ est causa lõge vite debeat eẽ igneũ vel aereũ. ⁊ humidũ debeat eẽ aereũ vel aqueũ. Pro solõe huius dubij ponuntur aliqua dicta. ¶ Primũ calidum qđ est causa longe vite non debet esse pure aereum aut pure igneum. ¶ Secundum dictum tale calidum debet esse calidũ complexionale siue proportionatum. ¶ Tertiũ dictũ. humidum in quo consistit vita nec est pure aereum nec pure aqueum. ¶ Quartum dictum. humidum in quo consistit vita est humidum proportionatum complexionale ⁊ mixtum ⁊c.

Tertio dubitatur. Utrum animalia habitantia in locis calidis sint longioris vite ꝗ̃ habitantia in frigidis locis. Pro solutione huius dubij ponuntur due distinctiões. ¶ Prima. duplicia sunt loca. quedam sunt temperata. alia sunt excessiua. ¶ Secũda distictio duplicia sunt animalia: quedam sunt magni et fortis caloris. alia sunt parui ⁊ debilis caloris. sunt etiam alia que sunt temperati caloris. Ex his ponuntur aliqua dicta. ¶ Primũ aĩalia habitantia in locis temperatis sunt longioris vite animalibus habitãtibus ĩ locis excessiuis. ¶ 2^m dictũ. animalia pauci ⁊ debilis caloris sunt lõgioris vite ĩ locis excessiue calidis ꝗ̃ ĩ locis excessiue frigidis q2 calor extrĩsecꝰ fortificat illũ debilẽ calorẽ ⁊ frigꝰ extrĩsecũ ipũ ꝯsumit. ¶ 3^m animalia magni ⁊ fortis caloris sũt longioris vite in locis multum frigidis ꝗ̃ in locis multũ calidis: quia magnũ frigus per antiperistasim fortificat magnum calorem.

Ad rationes Ad primã dicitur ꝙ humiditas extrĩseca est cã putrefactionis mixti sicci: ⁊ caliditas extrĩseca est causa putrefactionis mixti humidi. non tamen calidum ⁊ humidum intrĩseca. dicitur etiã ꝙ argumentũ procedit de calido ⁊ humido ĩtemperatis. Secunda soluitur per restrictionem positam in conclusione. ¶ Ad tertiam dicitur concedendo antecedens ⁊ negando consequentiam: quia ad conseruationem viuẽtis nõ sufficit resistẽtia: sꝫ reqrit̃ bona ꝯsistẽtia siue bona proportio que consistit in humido ⁊ calido.

¶ Questiones perutiles super tota philosophia naturali magistri Joãnis de Magistris doctoris parisiẽsis cũ explanatiõe textus Aristotelis sꝫ mẽtẽ doctoris subtilis Scoti feliciter finiũt. ¶ Impresse Venetijs anno dominici natalis. 1487. tertio kalendas iunij. Per bonetũ locatellum. sumptibus ⁊ expensis Octauiani Scoti Modoetiensis. Augustino barbadico Inclito venetiarum duce.

Registrum cartarum
a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.f.t.u.x.
Omnes sunt quaterni preter .x. qui est ternus.

¶ Incipit tabula totius operis: et primo super libros physicorum.

Finis

O
S
M